

HOLE
BYGDEBOK
BIND II

BYGDA OG FOLKET

HOLE
BYGDEBOK
BIND II

Gudmund Bakke

BYGDA OG FOLKET

Bosettingshistorie i Steinsfjordingen

UTGITT AV HOLE KOMMUNE 2002

Innhold

Forord	9
Forfatterens forord	11
Steinsfjerdingen	13
Mo gnr. 180	18
Gravhauger og oldfunn	19
Veier	20
Brukere/eiere	22
Bygninger på gården	45
Møllebruk	47
Annen næringsvirksomhet	48
Sagn/spøkeri	49
Jakt/fiske	49
Skog	49
Seter	51
Husmannsplasser	53
Kastet 57, Rønningen 65, Hanserud 67, Løkka 72, Askim 73, Høymyr 74, Øderå 77, Valbekken 77	
Øderå gnr. 180/3	79
Husmannsplasser	88
Skog og seter	90
Eiendommer utskilt fra Øderå	91
Gile gnr. 180/46	92
Søndre Gile (Pers-Gile) gnr. 6/1	96
Søndre Gile gnr. 6/3	98
Skog	103
Seter	105
Andre eiendommer under S. Gile	106
Gatevold 106, Gatestuen 107, Erikstad 107	
Bjørnstad gnr. 181	108
Søndre Bjørnstad	116
Midtre Bjørnstad	119
Nordre Bjørnstad	121
Fra 1894 – igjen én Bjørnstad-gård	124
Skog	129
Åbborås-Manaskaret 129, Skarpsnoåsen-Sønsterudelva 130, Sollihøgda 130	

Seter	132
Husmannsplasser	132
Bjørnstadgata (Juls) 133, Bjørnstadmyra 135, Vekkern 136, Løkka 137	
Eiendommer utskilt fra Bjørnstad	137
Bjørnstad skolejord 137, Volgaard, Amindrud og Slette 140, Smedstad 140, Sollihøgda kapell 140, Bjørnetun 141, Knausen 142, Borgly 142, Sletta 143, Gångjordet 144, Bjørnebo 144	
Bjørke gnr. 182 og 183	145
Vestre Bjørke gnr. 182	147
Vestre Bjørke Oppigarden gnr. 182/1	152
Vestre Bjørke Bortigarden gnr. 182/3	160
Bjørke Vestre gnr. 182/4	168
Bjørke Vestre (Ring) gnr. 182/5	169
Østre Bjørke gnr. 183	171
Østre Bjørke Stua gnr. 183/1	173
Østre Bjørke Nigarden gnr. 183/2	179
Skog	184
Seter	189
Bjørkesetra 189, Viksetra 190, Soterudsetra 191, Torgesetra 191	
Husmannsplasser	192
Gudbrandsstua 193, Gladbakk 195, Sørinahaugen 197, Torget 197, Bjørkesetra 199, Bråten/Nordli 199, Bjørkåsen 203, Bakken (Bjerkebakken) 207	
Bråten blir eget bruk – Nordli	201
Bjørkåsen blir eget bruk	206
Bakken blir eget bruk	209
Andre eiendommer under Bjørke	210
Åsly 210, Eljabo 211, Utsikten 211, Hallingtun 212, Bakkehuset 212	
Sonerud gnr. 184	213
Sonerud gnr. 184/1	215
Sonerud gnr. 184/3	219
Sonerud gnr. 184/4	225
Husmannsplasser, seter og skog	228
Andre eiendommer under Sonerud	229
Solbakken 229, Veslebu 231, Sletta 231, Voll 232, Bjørkely 233, Vangen 23	
Vekkern gnr. 185	236
Hvem har eid Vekkern?	236
Brukere og husmenn	241
Kleven/Kleiva gnr. 185/4	244
Søndre Vegstein gnr. 185/5 og 7	247

Hårum/Hurum gnr. 186	253
Øvre Hårum	259
Oppigarden gnr. 186/1	263
Hungerholt gnr. 186/3	274
Midt-Hårum (Nedre Hårum)	285
Øver-Nigarden gnr. 186/13	289
Ner-Nigarden gnr. 186/11	295
Høgstua gnr. 186/4	303
Vestigarden gnr. 186/5	310
Skredderhusa gnr. 186/8	315
Østre Hårum	319
Nordigarden gnr. 186/15	321
Østigarden gnr. 186/16	330
Myra gnr. 7/22	337
Søndre Hårum	343
Søgarden gnr. 186/24	343
Seter	348
Mattisplassen 348, Myrsetra (Hansegård) 349, Monsebråten 350, Dammersplassen 351, Paulsrud 351, Steinsetra 352, Kampesetra 352, Fjellsetra 352, Fuglesangen (Bergeløkka) 353, Gunnerenga 353, Viksetra 353	
Skog	354
Øvre Hårum 354, Hungerholt 355, Østre Hårum 355, Nordigarden 356, Vestigarden 356, Høgstua 357, Ner-Nigarden 357, Øver-Nigarden 358, Skredderhusa 358, Søgarden 358, Myra 359	
Husmannsplasser	360
Olla østre 363, Olla vestre 364, Rønningen østre 364, Rønningen vestre (Ringen) 365, Ringen 365, Hagen 365, Gata 365, Bråten 367, Fossum 368, Smedplassen 369, Brenna 369, Livøre (Turis) 370, Åsen (Åsenløkka) 370, Moen 371, Monsebråten 371, Steinsetra 371, Hårumsetra 372, Fuglesangen 373, Gundersrud (Åsa) 373, Herøya 373, Vekkern 373	
Bruk og eiendommer under Hårum	374
Herøya 374, Borgers-Hårum 378, Daniels-plassen 381, Hagen 385, Åserud 387, Åsenløkka 391, Løkka (Øver-Daniels) 392, Brenna 395, Søgaaard 396, Ringen 397, Gata 399, Mauroya 400, Åshaug 400, Fossum 401, Fjordgløtt 401, Gyriegløtt 402, Fjordgløtt 402, Bekkli 402, Lille Rønningen 403, Sjøheim 404	
Lore gnr. 187	408
Nordre Lore gnr. 187/1	415
Søndre Lore gnr. 187/8	424

Husmannsplasser	431
Hanserud 433, Suserud 434, Loretangen 434, Framdal 435, Langenga 436	
Seter	437
Skog	438
Eiendommer utskilt fra Lore	441
Framdal 441, Strande 441. Hytter på festetomter i Loreåsen 443	
Stein gnr. 188	447
To gårder	449
Søndre Stein	451
Nordre Stein	453
Én gård fra rundt 1690	455
Sag og kvernbruk i Åsa	461
To gårder	462
Søndre (Øvre) Stein	463
Nordre (Nedre) Stein	465
Én gård fra 1874	466
Bygninger	479
Seter	480
Skog	480
Husmannsplasser	482
Jomfruland 486, Vestre Jomfruland (Rapper) 487, Østre Jomfruland (Åsheim) 490, Jensrud 495, Nystua 499, Åsstua 501, Halvorsbråten 504, Steinsrud 507, Ordokka 511, Rønningen 512, Øvre Bråten 513, Nedre Bråten (Steinsbråten) 514, Orebråten 518, Steinsbyhaugen 522, Steinsbakken 524, Steinsby 527, Snekkerstua 528, Pommern 528, Steinsvollen 530	
Sørum gnr. 189	532
Nordre Sørum inntil 1797	535
Vestre Sørum inntil 1797	543
Østre Sørum inntil 1893	546
Nordre Sørum etter 1797 gnr. 189/1	550
Midtre Sørum etter 1797 gnr. 189/4	558
Søndre Sørum etter 1893 gnr 189/18	568
Husmannsplasser under Sørum	574
Sørumbråten 579, Bråten (Nordstua)580, Bråten (ved Sømoen) 581, Sørumshaugen 581, Nerhaugen 583, Haugen 583, Kleiva 584, Kleiva (Gabrielsbingen) 585, Jota 585, Ribberud 586, Ribberud (Trillerud) 587, Langebru 588, Bergebråten (Kubråten) 588, Stua 589, Seltebråten (Gledebråten) 590, Storebråten (Malerbråten) 590, Storebråten (nordre) 591, Vekkern 592, Danmark 593, Niskinn 595, Selte 595	
Eiendommer utskilt fra Sørum	597
Hvitmyr 597, Vækkeren 597, Sørumstua (Stua) 598, gnr. 189/8 Sørum 600, gnr. 189/9 Selte 9 601, gnr. 189/12 Sørum 604, gnr. 189/14 Selte 610, gnr. 189/15 Selte (Øvre Selte) 614, Sørumshaugen 618, Nordstua 621, Volljordet 622, Lunde 624,	

Bergebråten 626, Sømoen 627, Brenna 631, Solvang 633, Bråten 636, Sønsteby 639, gnr. 189/39 Storebråten 641, Furuvoll 644, gnr. 189/45 Storebråten 644, Nylund 646, Bekkely 647, Bakkeli 648, Skovli 648, Soltun 649, Janabakken 649, Granly 649, Bergly 650	
Skog	650
Seterdrift	656
Veier	657
Spøkeri	658
Østre Rud gnr. 190	659
Skog og seter	668
Husmannsplasser	672
Guriby 672, Sørjordet 673, Myrene 673	
Eiendommer utskilt fra Østre Rud	674
Guriby 674, Høyenhall 677	
Koksrud gnr. 191	679
Under Stein og Østre Rud	682
Husmannsplasser	686
Skog og seter	688
Eiendommer utskilt fra Koksrud	689
Sommerro 689, Nordhagen 690, Frydenlund 691	
Boligområdene i Steinsåsen	692
Steinsby 692, Steinsbakken 692, Pålbu 692, Stensbak (Sanna) 693, Steinset 693, Vangen 693, Steinberg 694, Fredheim 695, Strandveien 696, Fjordveien 701, Moltzaus vei 705, Åsheims vei 708, Rudvangveien 713, Fristads vei 719, Birchs vei 722, Sigurd Syrs vei 728, Sigurd Hjørts vei 731, Solbergs vei 733, Fougners vei 738, Sigurd Ribbungs vei 740, Pilegrimsveien 741, Tønders vei 744, Boligeiendommer i Jomfruland 746, Rudstunet 746, Viksveien 749, Koksrudveien 750, Sommerroveien 750, Fritidseiendommer 753	
Kilder	756
Mynt, mål og vekt	758
Register	759
Rettelser bind 1	768

Forord

Steinsfjordingen er landskapet Jørgen Moe beskriver så vakkert i diktet :

*Det lysnet i skogen, da ilte jeg frem,
snart stod jeg, hvor bakkestupet skrånet.
Jeg så den vide bygd, jeg så mitt kjære hjem,
jeg så hvor de fjerne åser blånet.
Jeg så de brede fjorder, som skar seg inn i bukt,
og elven så jeg blinke og krumme seg smukt –
jeg lengtes til de sollyse sletter.*

For 250 millioner år siden var mye av Steinsfjordingen havbunn, noe som funn av maritime fossiler viser. Steinalderfunn forteller oss om bosetning fra de eldste tider.

Dette er kontrastenes fjerding med en blanding av moderne tettbebyggelse og storgårder, som den gamle kongsgården Stein fra småkongetiden på 800-tallet og eventyrgården Mo med sin historie tilbake til 1300-tallet.

Ifølge Snorre var Sigurd Hjort konge på Ringerike på begynnelsen av 800-tallet. Han var gift med dronning Tyrne. Halvdan Svarte ble gift med deres datter Ragnhild. Halvdan Svarte var en mektig konge som skulle legge under seg store deler av Østlandet, og det var deres sønn Harald Hårfagre som samlet Norge til ett rike.

På Stein finner vi Halvdanshaugen med sin mystikk, der Halvdan Svartes hode etter sagnet er hauglagt. Kjerneboringer i 1997 har avslørt eiketre i haugen, noe som kan indikere at her ligger skip. Kirkeruinene på Stein er fra slutten av 1100-tallet, og trolig viet Olav den hellige.

På Mo gård ble dikteren, presten og eventyrsamleren Jørgen Moe født og her vokste han opp. Gården er uløselig knyttet til Norges første barnebok *I Brønden og i Tjørnet* fra 1851, der Jørgen Moe beskriver sin lykkelige barndom som Viggo Viking, og der viktige personer i hans verden dukker opp : Lillebeate, Storebeate og Hans Grenader. Her ligger ennå gårdsbygningene, dukkestua,

grenaderstua og tjernet som skapte rammen omkring disse fortellingene. På tunet finner vi de to steinene som sagnet sier ble kastet dit fra Gyrihaugen av Gygra, i harme over at Olav den hellige rakk å fullføre bygging av kirke på Stein før hun rakk å bygge bro over Steinsfjorden.

Hårumsåsen og Loreåsen med kalkholdig grunn og spesiell vegetasjon danner sammen med Steinssletta og Steinsfjorden et spesielt kulturlandskap som holeværingene er opptatt av å verne. Det er derfor utarbeidet verneplan for Hårumsåsen og anlagt fangdammer i elver og bekker. Gjennom dette landskapet skjærer Europa-veien seg, og her har det i over 100 år vært planer om i tillegg å bygge jernbane. De fleste holeværingene som er opptatt av dette, ønsker ikke jernbane, nettopp for å verne dette spesielle og vakre landskapet.

Gårdene i Steinsfjordingen er store og fruktbare. Det har i alle år vært drevet et særdeles allsidig og rikt landbruk som nå etter hvert dreier seg om kornproduksjon i stort omfang. Gårdbrukerne driver etter avanserte metoder, og her kan man se det siste innen den tekniske utvikling i landbruket. Livet på gårdene er nok ikke så livlig som før, men alle de velholdte bygningene og vakre tunene skaper et miljø som får tankene tilbake til tidligere tider.

I Steinsfjordingen ligger Steinsåsen, et veletablert boligområde med vakre hus og hager som skaper et godt bo- og oppvekstmiljø for mange av kommunens innbyggere.

Det er med stor glede bygdebokkomiteen kan presentere bindet om Steinsfjordingen.

Komiteen har fått mange positive tilbakemeldinger etter at første bind kom for et år siden og dette har vært en stor inspirasjon i det videre arbeid.

Vi håper derfor at også dette bindet får en god mottakelse.

OLE-JØRGEN MOE

Hole bygdebokkomite, fra venstre Ingebjørg Gjesvik Liljedahl, Ole-Jørgen Moe (leder), Trygve Ellingsen, Gudbrand Hvattum og Arne Fjeldstad.

Forfatterens forord

Du holder bind 2 av Hole bygdebok i hendene. Det ble mange sider, men boka vil forhåpentlig gi deg ny viten om Steinsfjerdingsens historie, og om hvordan denne delen av bygda ble bosatt.

Tilbakemeldingene etter bind 1 av Hole bygdebok, som kom i desember 2001, har vært positive. Det har gledet han som skriver, og gitt inspirasjon til å fortsette arbeidet. Etter å ha lest og søkt igjennom tusenvis av sider med kildemateriale, besøkt arkiver fjern og nær, snakket med bygdefolk og vært rundt i bygda på søken etter nedlagte plasser og bruk, er det et spennende arbeid å skulle sette det sammen til en historisk framstilling.

Interessen fra bygdefolk har – nærmest uten unntak – vært stor og ekte. Det viser at holeværingene er opptatt av sine historiske røtter.

I forordet til bind 1 ble de fleste av mine gode hjelpere takket. Bygdebokkomiteen og dens fem medlemmer, som har svettet og lest manus, gitt veiledning og gode råd, må igjen få blomster. Det samme må Marianne Meinich for sitt kartmateriale, som for det meste er blitt til i seine kveldstimer. Margit Harssons faglige råd etter gjennomlesing av manuskriptene har vært konstruktive. I tillegg har hun det siste året gjennomgått og registrert det meste av bildematerialet i Hole bygdearkiv, og i kjølvannet av det bistått med scanning og registrering av innsamlede bilder til dette bindet. Hennes lokalhistoriske kunnskaper og engasjement har vært til uvurderlig hjelp. Og Marit Fagerlis bildemateriale fra vår egen tid har bidratt til å høye kvaliteten på boka.

Genealogisk Datasentral Hønefoss og ildsjelene i Ringerike Slektshistorielag må igjen trekkes fram, og det samme må Thorleif Solberg for hans oversettelse av tingbøker fra 1600-tallet. Og to navn, som begge ble uteglemt i forordet til bind 1, fortjener en spesiell takk. Det er i første rekke Jon Guldal (1885–1958), Holes bygdehistoriker nr. 1, som gjennom sine bøker, avisartikler og store samlerarbeid la grunnlaget for det som seinere er blitt Hole bygdearkiv. Den andre er professor Eyvind Fjeld Halvorsen, som med sine kunnskaper om Ringerikes historie i middelalderen har bidratt til å kaste lys over en ellers kildefattig tid. Til tross for mange andre

gjøremål har han alltid stilt opp med utfyllende svar når bygdebokforfatteren i Hole har tatt kontakt.

Det siste kapitlet i boka omhandler boligområdene i Steinsåsen. Som i bind 1, med boligområdene på Vik, Løkenmoen og i Krok-sund, har vi igjen møtt spørsmålet om det å omtale nyere bolig-eiendommer med opplysninger om eierne og deres familier har noe i en bygdebok å gjøre? Det synes både bygdebokkomiteen og forfatteren at det har.

På samme måte som vi leser om leilendingen i 1702, husmannen i 1802 og bonden i 1902, leser vi om eieren av villa eller rekkehus i 2002. De fire har nemlig én viktig fellesnevner. De er alle holeværing-inger.

GUDMUND BAKKE

Steinsfjordingen

Steinsfjordingen er navnet på området mellom Steinsfjorden i øst og skogbeltet mot Røyse og Helgelandsmoen i vest, Viksåsen i sør og grensen mot Norderhov (Ringerike) i nord. Fjorden har fått navn etter den største gården i området, Stein. Navnet på fjerdingen har mest trolig sitt opphav i kirken på Stein. De to øvrige kirkene i kommunen, Hole og Bønsnes, har også gitt navn til to fjerdingen, Holefjordingen og Bønsnesfjordingen.

Navnet Stein er første gang kjent i en skriftlig kilde i 1180, i kongesagaen Ågrip. Stein var eget kirkesokn i middelalderen, fra en gang på 1200-tallet og fram til 1581. Stein sokn omfattet da både Steinsfjordingen og Årnesfjordingen (med østsida av Tyrifjorden og Steinsfjorden). Om kirken skapte soknegrensene selv, eller de bygde på tidligere administrative inndelinger, vet vi ikke. Mest sannsynlig bygde de på tidligere inndelinger, dels med opphav i tidligere grenser.

Så tidlig som i 1514 ble navnet Steinsfjordingen brukt i et

Deler av Steinsfjordingen 1947, med Hårumsåsen til høyre. Til venstre ser vi Bjørnstad (nærmest) og Bjørke-gårdene.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

middelalderbrev: «i Haarem i Steens fferdingh.»¹ En fjerding er en gammel administrativ enhet, vanligvis en fjerdedel av et fylke eller herred. Da omgangsskolen kom i gang i Hole i 1745, var Østre Hole (nåværende Hole kommune)² inndelt i fire fjerdingen – Steinsfjerdingen, Årnesfjerdingen, Holefjerdingen og Bønsnesfjerdingen. I dag er det bare navnet Steinsfjerdingen som er i daglig bruk.

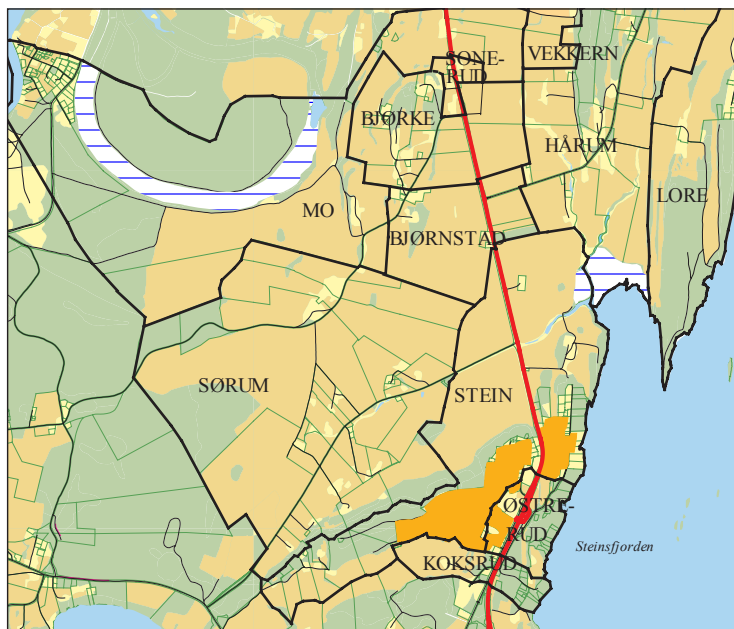
De store – og eldste – gårdene i Steinsfjerdingen ligger på høydedragene, og de mindre brukene på sletta. Gårdsvaldene i fjerdingen er Mo, Bjørnstad, Bjørke, Sonerud, Vekkern, Hårum, Lore, Stein, Sørum, Rud og Koksrud. Steinsfjerdingen har naturgitte grenser i øst, sør og vest, mens grensen i nord – mot Norderhov – er skapt av mennesker, omtrent midtveis mellom kirkene på Stein og Norderhov.³

Vi regner at de første gårdene på Ringerike ble ryddet og tatt i bruk seinest i løpet av de siste hundreårene før vår tidsregning startet, cirka år 200–300 f.Kr. De eldste lå sannsynligvis i Hole og Norderhov. Forholdene for å drive jordbruk i denne delen av Ringerike var gode, og det synes naturlig at gårdsbosetningen i bygdelagene Røyse, Årnesfjerdingen, Steinsfjerdingen og Norderhov startet omtrent samtidig. Selv om By på Røyse og Tanberg (eller en enda eldre gård, Berg) i Norderhov kan ha vært blant de aller eldste.⁴

Det er usikkert hvilken gård som har vært selve opphavsgården

i Steinsfjerdingen – gården hvor de første bofaste menneskene slo seg ned i denne delen av bygda. Kunnskap om dyrking av jorda gav sikrere mat og tryggere livsforhold enn jakt og fangst had-

Gårdsvaldene i Steinsfjerdingen danner grunnlag for inndelingen i kapitler i bygdeboka.

¹ «På Hårum i Steinsfjerdingen» – DN 21 og Harsson (2000), s. 9.

² Tyrstrand – Vestre Hole – var en del av Hole kommune til 1916.

³ Harsson (2000), s. 101.

⁴ Lokalhistorikeren Peter Tandberg har en interessant teori om at opphavsgården i Norderhov har hett Berg, som seinere er blitt delt i Tanberg og Hesselberg (og noe seinere i en gård ved hovet – Norderhov).

de gitt tidligere. Et klimaskifte framskyndet behovet for et fast bosted, med sanking av fôr og hus til oppbevaring av dette, og hvor folk og dyr kunne oppholde seg i de kalde periodene. Den beste og mest lett-drevne jorda, der vilkårene var best for å kunne livnære seg med de enkle redskapene, ble utnyttet først. Mulighet til å forsvare seg mot overraskende angrep, og fordelaktig beliggenhet til vann og båthavn hadde også betydning.⁵

Nyere forskning regner med at klimaskiftet skjedde over en lengre periode fra yngre bronsealder og opp mot vår tidsregnings begynnelse, og ikke som en plutselig «fimbulvinter». Ambulerende jordbruk kan ha blitt drevet innen et fast område, og overgangen fra jakt og fangst til jordbruk kan ha vært mykere enn vi tidligere har trodd.⁶ Teorien om én opphavsgård i hver bygd har derfor i de seinere årene blitt litt mer nyansert.

I sin hovedoppgave om gårdsbosetningen i Hole konkluderer Benedicte Gamborg Briså⁷ at Bjørke må være den eldste gården i Steinsfjerdings, ut fra beliggenhet på et høydeparti og med helle, selvdrenerende åkre. Deler av Steinssletta var tidligere dek-

Steinsfjerdings 1989.

Nærmest, i nedre kant av bildet, ligger Koksrud, og nordafor ser vi boligområdene i Steinsåsen, før landskapet flater ut på den fruktbare sletta nordover mot Norderhov. Selteveien kommer inn mot Steinssletta midt i bildet, og nordafor ligger Hårumsåsen og Loreåsen (til høyre, ut mot Herøya i Steinsfjorden).

Foto: Fjellanger Widerøe A/S

⁵ Briså, s. 110.

⁶ Brev fra Benedicte Gamborg Briså 23. september 2002.

⁷ Fra romertid til Svartedauen. Bosetningshistorie i Hole 300–1350 (Oslo 1996).

Steinsfjordingen 1827, slik det framstår på et kart etter originalmålinger.

ket av skog og annen vegetasjon, og Briså diskuterer om skogen kan ha vært et naturlig skille som har delt fjerdingen i to opprinnelige gårdsvald, med Bjørke som opphavsgård i vestre del, og Stein i østre del. Hun avviser denne teorien ut fra det flate og udrenerte landskapet nord og vest i Steins gårdsvald, og at de første jordbrukerne med sine enkle redskaper ville velge mer lettdrevet jord – som på Bjørke.

Stein har fruktbar og selvdrenerende jord øst og sør for gårdstunet, mot fjorden. Gårdens beliggenhet i forhold til fjorden og båt- havna er også mer ideell enn på Bjørke, som ligger mye lenger fra både fjorden og elva (i vest). De første bofaste bøndene ville rimeligvis velge et bosted med kort avstand til vann. Stein hadde også høy landskyld i middelalderen (nest størst av alle gårdene i Hole, bare Gomnes' var høyere), og vi kan ikke utelukke at Stein var blant de eldste gårdene.

Svaret på hvilken gård som har vært opphavsgård i Steinsfjordingen, hviler i historiens mørke. Kanskje var det to opprinnelige gårdsvald i denne delen av bygda – et østre vald med Stein som opphavsgård, og et vestre med Bjørke som den eldste gården. Da kan Sørum og Mo for cirka 2.000 år siden ha blitt skilt ut fra Bjørke, og Hårum fra Stein. Siden har Lore og Vekkern blitt utskilt fra Hårum, og Østre Rud og Koksrud fra Stein. I østre del har Bjørke siden skilt ut Bjørnstad og Sonerud. Gile hørte tidligere til Norder-

hov. Det samme gjorde Øderå – noe vi ser av gårdsnavnet. Et tidligere navn på gården har vært Søndre Rå, som viser at den en gang har vært en del av storgården Rå i Norderhov.

Om Steins beliggenhet ved bygdeborgen på Hestehagaberget kan si noe om gårdens alder, er uvisst. Bygdeborgene regnes vanligvis å være fra folkevandringstida (400–600 e.Kr.), men nyere forskning har vist at de kan være en god del eldre. Ordet *stein* kan ha betydningen bygdeborg, og dersom Stein i Hole har fått navn etter bygdeborgen på Hestehagaberget, må den være en yngre gård enn f.eks. Bjørke og Hårum. Men gårdstunet på Stein ligger også på en høyde, og mest trolig er det den som har gitt gården navn. Seinere har bygdeborgen gitt Stein et maktmessig fortrinn som førte til at den ble høvdingegård.

En rekke steinalderfunn viser at fangstfolk har hatt boplasser i Steinsfjerdingen mange tusen år før vår tidsregning startet. På Enga ved Hårum er det registrert en steinalderboplass. Nyere gravminner finnes også – på Hårumsberget ligger et felt med sju gravrøyser. Disse er ikke undersøkt, men kan være fra bronsealder eller eldre jernalder – mest trolig det siste. De ble sannsynligvis anlagt etter at gården Hårum var ryddet og bosatt.

Før 1814 gikk den gamle allmannaveien fra Kroksund over Gjesvalåsen til Vik, og videre over Steinsåsen og øst for Hestehagaberget inn på tunet på Stein. Herfra gikk den til Hungerholt, hvor den svingte vestover til Bjørnstad og Mo. Nord for gårdstunet på Mo forente den seg med bygdeveien fra Røyse (over Svingerud og Langebru), og gikk videre over Bergerbakka nordover til Norderhov. Fra Hungerholt gikk en arm nordover til Sonerud, Øderå og Gile, mens en mindre vei gikk østover til Hårumsgrenda, hvor den delte seg i Myragata (mot Åsa) og Bureveien.

Da den nye kongeveien ble videreført på vestsida av Kroksundet i årene etter 1814, ble den lagt via Steinsbakken og rett over Steinsletta til Sonerud, hvor den kom inn på «Gamlegata» fra Stein og Hungerholt. Gamlegata var i bruk helt fram til slutten av 1890-årene, da den ble delt mellom oppsitterne etter den store utskiftinga.

I tillegg til allmannaveien var det en rekke mindre bygdeveier, gårdsveier og fegater. I 1770 ble det anlagt ny bygdevei fra Sonerud over tunet på Sørums og videre over moen til Svingerud på Røyse. Fra Jomfrulandsgrenda gikk det en kjerrevei til Stein, som husmennene brukte når de skulle til og fra arbeid på storgården. I begynnelsen av forrige århundre hadde plasser og bureiserbruk på Sørumsbrenna forbindelse til omverdenen via en fegate fra Sørumsgårdene, inntil Selteveien ble bygd midt på 1950-tallet.

Mo

GNR. 180/1

Både navn og beliggenhet forteller at Mo er en av Holes eldste gårder. Mer enn noen er den blitt selve symbolet på en ringeriksk storgård. Mo grenser i øst mot Bjørnstad og Bjørke, i sør mot Sørungårdene, i vest mot Hole prestegård, Helgelandsmoen militærleir og Storelva, og i nord går dens grense mot gården Frok i Ringerike kommune. Gårdstunet på Mo ligger cirka 100 meter over havet, men det meste av jordveien, i vest og sør, ligger noe lavere.

Mo¹ er en av bygdas største gårder, med 635 da dyrket mark og 1050 da skog. De siste 20 årene er det dyrkbare arealet økt vesentlig, ved oppdyrking av den flate moen i vest som har gitt gården navn. Her er det sandjord, mens den øvrige jordveien består av mold og leire.

Mo gård i Steinsfjerdingen.

Foto: Fjellanger Widerøe A/S, avfotografert av Marit Fagerli

Med unntak av en tjuårsperiode i første halvdel av forrige århundre (1929–49) har Mo tilhørt samme ætt i rundt 400 år, kanskje enda lenger. Og det var her han vokste opp, eventyrsamleren, dikteren, presten og den seinere biskop Jørgen Moe (1813–1882). Gjennom sin diktning vendte han stadig tilbake til lykkelige barndomsår på Mo, og herfra hentet han personer, miljø og handling til selve juvelen i sin litterære produksjon, barneboka *I Brønden og i Tjørnet* (1850), «den første egentlige barnelitteratur vi har, om barn og for barn».² Derfor har mange nordmenn et nært og spesielt forhold til Mo.

Gravhauger og oldfunn

Det er gjort flere funn fra steinalderen på Mo. I slutten av 1870-årene ble det funnet en 19 cm lang steinøks, og rundt 1900 fant Engebret Moe en skafthulløks av mørk grå bergart, 15,8 cm lang. Denne steinøkse er godt bevart, med en fint slipt egg, og oppbevares på gården. Nærmere funnomstendigheter er ukjent.

I Oldsaksamlingen er det registrert flere gravhauger på Mo. På det såkalte Granjordet mellom Mo og Sørum, på vestsiden av bygdeveien mot Røyse og cirka 160 meter sør for låven på gården,

---

¹ Mo (gnr. 180/1) hadde det gamle gårdsnummer 1 (1/1) i Hole. Da Hole ble en del av Ringerike storkommune fra 1. januar 1964, ble gårdsnumrene endret, slik at Hole fikk nummer etter de 179 øvrige gårdsnumre i storkommunen. De nye gårdsnumrene ble beholdt da Hole igjen ble selvstendig kommune fra 1. januar 1977.

² Didrik Arup Seip.

RUNESTEIN

«Ved Gaarden Moe er og en stor rundt Houg af Jord, hvorpaa staar en Sten, 3 Alen høj, smal opefter, og har derpaa staaet Bogstaver, men samme ere saa fortærede af Ælde, at man ikke kan skille, af hvad Slags de have været,» skrev fogd Iwer Wiel i sin «Beskrivelse over Ringeriges og Hallingdals Fogderi» i 1743. I 1805 søkte arkeologen Arendts etter runesteinen, uten å finne den. I 1822 omtales den av Jens Kraft i hans «Topographisk–Statistisk Beskrivelse over Kongeriget Norge», men han gjengir kun Wiels opplysninger. I 1830 skal runesteinen ha vært på Øderå, men i flere stykker. Ifølge årsberetningen for Fortidsminneforeningen i 1869 var to stykker av runesteinen da plassert i hver sin pillar av stabburet på Øderå. På stykkene ble sett flere innhugne streker, muligens de nederste deler av runer, men disse kunne ikke tydes. I 1995 fant eieren av Øderå, Hans Ulrik Bjørnstad, en del av en runestein da han arbeidet med bortkjøring av en haug med matjord som var skavet av i forbindelse med anlegg av en gangvei langs eiendommen. Runeekspertene ved Oldsaksamlingen er rimelig sikre på at det er et fragment av Mo–steinen som er funnet, og daterer den tilbake til 1000-tallet. I skrivende stund er innskriften fortsatt ikke tydet.*

* Professor James E. Knirk: «Nytt om runer» i Runearkivets årsmelding 1998, s. 18.

---

ligger to gravhauger i retning nord–syd med 25 meters avstand. Begge er cirka 9 m i diameter og 0,5 m høye. Arkeologene mener den nordligste er urørt, mens haugen sønnafor viser tydelige spor etter graving. Det er uvisst om det er gravrøvere som har vært på ferde, eller om sporene kan være fra nyere tid. I 1829 er det ved Oldsaksamlingen registrert funn av et munnbitt og et økseblad av jern i det samme området. Disse er tidfestet til yngre jernalder. Ytterligere et økseblad av jern, som oppbevares på gården og trolig er funnet av Engebret Moe rundt 1900, skal også være funnet i nærheten av denne haugen.

I krysset mellom bygdeveien og gårdsveien har det ligget en gravhaug med diameter 7–8 m, som i dag er helt fjernet. Det var under utvidelse av bygdeveien mot Sørums i 1957 at det her ble funnet skjelettdeler og en jernkniv. Skjelettet lå direkte på fjellgrunn, knapt en meter under overflaten. Et jernredskap som seinere er funnet i nærheten av haugen, oppbevares på gården.

Den runde haugen 75 m nord for våningshuset på Mo, hvor runesteinen skal ha stått, er ifølge arkeologene usikkert som fornminne. Jordet nordafor kalles «Haugejordet». Ifølge en registrering i Oldsaksamlingen ble det i 1780 i «... en Houg nordenfor Gaarden» funnet en pilespiss av jern, samt en jerngjenstand som trolig har vært en skjoldbule eller et dørbeslag (tidfestet til yngre jernalder). En analyse av sistnevnte gjenstand viste at den sannsynligvis er uthamret av jern fremstilt av myrmalm.³

Veier

Det gamle allfaret gjennom Hole, fra Oslo over Krokskogen til Kroksund og Stein og videre nordover til Norderhov, Haug og Hadeland, gikk over tunet på Mo. Det var trolig selve oldtidsveien som gikk her, og den eldste kilden vi har er biskop Jens Nilssøns reisepptegnelser fra 1594. Da den nye bergenske kongevei ble anlagt på begynnelsen av 1800-tallet, fulgte den det gamle allfaret gjennom Hole fram til Stein, hvor ny vei ble lagt nordover til Sonerud og Gile og videre til Norderhov kirke. Men store deler av året var denne veien i dårlig forfatning, og gamleveien over Bjørnstad og Mo hadde fortsatt stor trafikk, særlig vår og høst. Og den gikk gjennom gårdstunet på Mo. Først i 1868 ble den lagt utenom, i forbindelse med anlegg av ny vei til eksersisplassen på Helgelandsmoen.

---

³ Universitetets Oldsaksamling, gjennomgang av funn fra Hole.

Østre del av et gårdskart over Mo fra 1869, tegnet av Hans J. Berg. Vi ser gårdstunet med bygninger, jordene og deres navn, veier i området, og de to Hanserud-plassene. Rett vest for disse ligger Hole Torustrofabrikk.

Den gamle bygdeveien fra Røyse til Hønefoss gikk også forbi Mo. Den kom fra Svensrud, og gikk via Svingerud og Langebru på Sørumsmoen over jordene til husmannsplassen Hanserud, og derfra østover langs jordekanten til den kom inn på allmannaveien i Løkkedalen, nord for gårdstunet på Mo. Den 3. september 1594 reiste biskop Jens Nilsson og hans følge også denne veien. De forlot Hole prestegård klokka tre om ettermiddagen: «... siden fore vi offuer en mo i nordoust 1 fiering til en gaard heder Mo, liggendis paa den høyre haand», og de ankom Norderhov prestegård klokka fire samme ettermiddag.

I årene 1919–21 ble det anlagt ny bygdevei fra Røyse over Helgelandsmoen til Busund og Norderhov, men fortsatt brukte folk fra østre del av Røyse veien forbi Mo. I dag har den gamle Røyse-veien «forsvunnet» i åkeren. Den ble lite brukt etter at veien

Sonerud–Svingerud ble utbedret i 1950-årene, og pløyd igjen i forbindelse med nydyrking rundt 1970.

Fra Mo gikk en gammel vei til Helgelandsmoen. Den ble også kalt Kastetveien etter en av husmannsplassene under Mo, og ble brukt av husmennene fra plassene ved Storelva som gikk til og fra arbeidet på gården. Da de militære inntok Helgelandsmoen i 1868, ble det anlagt en ny og rettere vei fra Mo til leiren.⁴

Brukere/eiere

Så langt tilbake som vi kjenner til, har Mo vært én gård. Den første skriftlige kilden som omtaler gården, er et middelalderdiplom om et jordskifte i 1343–44. Her får klosteret på Hovedøya tre øresbol i gården Bestum i Akers sogn i Oslo herred av tre bønder (brødre), mot at disse får 10 øresbol i Mo på Ringerike. Brevet er fra det såkalte Akershusregisteret,⁵ og det er nok Mo i Steinsfjordingen som menes, for i et testamente fra 1346–47 (også i Akershusregisteret) er 3 hefseldebol i Mo i Steins sokn på Ringerike, sammen med 2 laupsland i Nordåker i Aurdal sokn i Valdres, gitt til Hovedøya kloster. Da vet vi at klosteret på Hovedøya har eid en part i Mo på 1300-tallet, på en tid da kirken var landets største jordeier.

13. november 1352 er KETIL PÅ MO, sammen med presten Jon på Norderhov, vitne i forbindelse med et eiendomssalg hvor Thora på Bjørke er selger. Men om Ketil er bruker på Mo i Steinsfjordingen, vet vi ikke.

Skattemanntallet i 1528 viser at mannen på Mo ikke betalte gjengjerdsskatt dette året, mens de to brukerne på Mo på Røyse hver betalte et lodd sølv. At brukeren av Mo i Steinsfjordingen ikke måtte svare skatt, kan tyde på at han var fritatt pga. en offentlig stilling, som lensmann, en av biskopens setesveiner e.l. I 1557 het lensmannen på Ringerike LARS MO, da betalte han 6 skilling i syslegjeld (en skatt pålagt bøndene som erstatning for deres gamle plikt til å holde våpen). I 1560–61 er Lars Mo fortsatt lensmann på Ringerike. En av lensmannens oppgaver var å innkreve kongens skatter, og Lars fikk et halvt pund salt «for hans umag – med kongelig matrikkels syslegjeld å ta tilsammen og føre det til slottet».⁶

I et diplom fra 1577 omtales «nordgarden Mo» i Steins sokn,⁷

⁴ Hole bygdearkiv, kontrakter i arkivboks 17BI.

⁵ Et register over brev på Hovedøya kloster i Oslofjorden, fra 1644.

⁶ Ropeid I, s. 318.

⁷ Stein var eget kirkesokn i middelalderen, fram til 1581, da Hole og Stein ble ett sokn.

«LILLE LØCHE»

I en rettssak i 1659 om et jordstykke nordvest for Mo, kalt «Lille Løkke», vitner Gudbrand Frok, som da var «henved 90 Aar gammel». Gudbrand prøver at hans far Knut 70 år tidligere bodde på Mo. Da brukte han Lille Løkke under Mo. Gudbrand forteller videre at «de på Bjørke» alltid ba om lov til å hogge eller havne feet sitt der, og den rette eiendomsgrensen mellom Mo og Bjørke var den «Rissgaard» som går fra «Bierche Engegaard» (Bjørkeenga) og derfra «vester paa høieste Aasen» og rett vest i «Krop Kienet» (må være Mostjernet). I 1659 var det Nils Mo som var bruker på Mo, og han stevnet både fogden Jacob Luth og en tidligere fogd, Johan Schnell (fogd 1644–48, bodde på Vestre Bjørke og hadde eierparter i begge Bjørke-gårdene) for å høre prov om Mos og Bjørkes eiendeler, etter at Nils først var blitt stevnet av Johan Schnell (som mente «Lille Løkke» tilhørte Bjørke). Saken var oppe på tinget tre ganger i 1659, og ble siste gang utsatt til Nils hadde fått stevnet alle lottseierne i Bjørke, og likeså sin egen landherre.

---

noe som *kan* bety at gården har vært delt i middelalderen. I 1577 er Mo fullgård, og på 1600-tallet er gården i privat eie, med en landskyld på 3 ½ skippund tunge.⁸

Rundt 1590 het brukeren KNUT MO. Det får vi vite gjennom en rettssak i 1659, hvor det går fram at Knut ikke eier gården, men har en «landherre».

Vi vet ikke hvem Nils Mos landherre var i 1659, men tidlig på 1600-tallet var det PEDER KNUDSEN, fogd på Hadeland og Toten (omfattet den gang også Ringerike), som eide både Mo og Helgeland i Hole. Han hadde i årene fra ca. 1585 til 1608 hele 15 gårder i Hole og Tyrstrand i forlening (krongods, dvs. tilhørte kongen). I 1612 eide Peder Knudsen to av de tre sagene som betalte skatt i Skjærdalen, den tredje eide HANS MO. Året etter var denne gått over til JENS MO, som kanskje var sønnen til Hans, og som var leilending på Mo.⁹ I 1617 solgte Peder Knudsen en del av Mo til brukeren Jens, for i dette år viser et manntallsregister over odelsbønder i Buskeruds Fogderi at Jens Mo har mottatt «Krigs-Munition» (bestående av «1 Musket med des Tilbehøring»). Det er lite trolig at Jens var i familie med Peder Knudsen, for Peders to sager i Skjærdalen ble arvet av andre, som leide dem bort til en ny bruker.

Skattemanntallet i 1624 viser at Mo var fullgård, bruker var Jens, og den samlede skylda var 3 ½ skippund (70 lispund). Av dette eide Sevald Dyresson i Stange 40 lispund, mens Jens Mo selv eide 8 lispund. Vi mangler opplysninger om hvem som eide de resterende

⁸ Tunge = kornvarer (mest mel og malt, men også korn) etter vekt (1 skippund = 20 lispund). Tunge var den mest brukte landskyldverdien på Østlandet.

⁹ Ropeid I, s. 23 (fra Jordebok for Hadeland i Dan. Kans. Skap 9, pk. 351 Allmenn, litr. D, i Riksarkivet).

RETTSTVISTER PÅ 1600-TALLET

Nils Nilsen Mo drev også med tømmerhandel, og var tydeligvis en respektert person. I 1652 opptrådte han på bygdetinget som fullmektig for en trelasthandler på Bragernes som stevnet Gunnar Hårum for noe sagtømmer som Gunnar hadde fått betaling for, men ikke levert. Samme år representerte han enka Maren Davidsdatter på Helgeland, som ble saksøkt av drengen Lars Bjønsson for manglende betaling av lønn. Og på tinget på Nordre Frøys-hov 4. oktober 1652 ble han stevnet av Søren Sørnum for å ha tatt Sørenns hest og kjørt med den, og «siden var hesten kommet bort og hadde dødd». Nils sa til sitt forsvar at Søren hadde kjøpt hesten av ham for 9 riksdaler, men ikke betalt av en skilling på kjøpet. De ble forlikt ved at Søren skulle betale Nils 4 daler.

I 1660 ble Nils Mo tilkjent en erstatning på 16 riksdaler for en dragonhest, som «er bleven ødelagt for ham». I 1661 måtte han gå rettens vei for å få 6 daler som Jesper (eller Ivar) Borger skyldte ham for en hest, og han stevnet Simen Pålsdalen og Ola Valbækken for en børse. Ved Fredrik 3.s hylling samme år måtte Nils Mo levere «en fed Kalff och en stege Griss».

---

de 22 lispund, men Paul Lauritzen i Nes på Romerike eide samme år 34 lispund i en gård Mo som ikke er stedfestet nærmere, og i 1642 var det han som eide bygselen (dvs. den største parten) i Mo i Steinsfjordingen. Derfor må Sevald Dyressons andel være for høyt angitt i 1624.

Jens Mo er trolig stamfar til slekta som fortsatt sitter på Mo. Han må være død i slutten av 1620-årene, for i tiåret deretter nevnes **Abel Mo** – trolig enke etter Jens – som oppsitter.¹⁰ Hun etterfølges i 1642 av sin datter Ragnhild Jensdatter og hennes mann Nils, som kom fra Jylland i Danmark.

NILS NILSEN MO og RAGNHILD JENSDATTER hadde tre barn:

* Anne (d. ca. 1710), g.m. Even Ellingsen Kaldager på Modum.

* Jens (1646–1699), seinere bruker på Mo, g.m. Beate Jørgensdatter, seks barn (se nedenfor).

* Abel (d. ca. 1738), g.m. Guttorm Gundersen Hamnor.

Nils Moe var bruker på Mo fra 1642 til 1662. I skattematrikkelen 1647 eide han selv 36 lispund i gården, mens Søren Andersen på Romerike eide de resterende 34 lispund. I 1657 var det 4 hester, 25 kyr, 9 svin, 16 sauer og 8 geiter på gården. I Landkommisjonens optegnelser 1661 var skylda på Mo fortsatt 3 ½ skippund (70 lispund), hvorav Christen Nilsen i Gudbrandsdalen¹¹ og Gudmund Paulsen i Fredrikstad¹² eide 27 lispund hver, med bygsel. Nils Mo eide da bare 16 lispund i gården han brukte.

I 1661 ble det sådd 16 tønner blandkorn på Mo, og i årlig tiende ble betalt 41/2 tønne blandkorn, ½ t. lett-korn, ½ sett. hvete, og 1 sett. erter, og «der fødes 4 Hester, 12 Kjør, 8 Ungfe og 16 Sauer». Hvis vi ganger tienden med 10, skulle vi få den omtrentlige avlingen på gården i 1661.

Nils Mo ser ut til å være død i 1662. Dette året skar Mathias Sass materialer på saga i Skjærdalen som han leide av Ragnhild Mo. Ved prestens manntall i 1664 og 1666 var Ragnhild Jensdatter (enke) oppsitter på Mo, og av mannfolk på gården ble i 1664 nevnt hennes sønn Jens Nilsen (18 år), tjenestedrengene Jon Reiersen (30) og Truls Jonsen (17) samt husmann Ole Haagensen (30). I 1666 var de samme boende på Mo, og i tillegg var oppført husmannens lille sønn Lars (1 ½ år). Ole Haagensen var sannsynligvis den første husmannen på Mo, men hvilken plass han satt på, vet vi

---

¹⁰ Abel (kortform av Abalone) er et sjeldent kvinnenavn i Norge.

¹¹ Hans eierpart i Mo ble tinglyst på sakinget 5. desember 1661. Christen Nilsen var fra Søre Bø i Gausdal.

¹² Uvisst om han er etterkommer av den Paul Lauritzen som i 1624 eide 34 lispund i en gård Mo.

ikke. I 1664 betalte Ragnhild Mo i tiende 5 t. blandkorn, 2 sett. hvete, ½ kv. rug og 3 kv. erter.¹³

JENS NILSEN MOE (1646–1699) overtok gården etter mora rundt 1670. Han var gift med BEATE JØRGENDATTER¹⁴ (d. 1712), og med henne gjorde to navn som seinere skulle gå igjen i Moe-slekten – Beate og Jørgen – sitt inntog på gården. De fikk seks barn:

* Marte (1679–1758), g.m. Christen Baare på Nedre Mo (Røyse).

* Jørgen (1682–1755), seinere bonde på Mo, g.m. Eli Madsdatter, fem barn (se nedenfor).

* Nils (1684–1726), g.m. Karen Jørgensdatter fra Hønefoss, bosatt i Hønefoss, én datter Beate (f. 1721), som seinere (etter 1742) ble gift med løytnant C.C. Aamodt, bosatt i Norderhov.

* Lars (1687–1739), ugift, blind, bodde hos broren på Mo til sin død.

* Ragnhild (1689–1755), g.m. Iver Mosløkka, husmann i Løkka under Mo, tre sønner: Jens, Nils og Hans.

* Hans (1692–1725), g.m. Anne Amundsdatter Hygen, ingen barn, døde i Røyken.

Som sin far var Jens Nilsen Moe en vel ansett mann i bygda. I 1684 talte han arvingenes sak i forbindelse med en arvesak på en av Hårum-gårdene. I 1689 og 1692 nevnes han som lagverge og formynder for enka og barna etter Thomas Gulbrandsen Ask (det var gjerne en slektning som ble valgt til formynder), og han går igjen som lagrettemann i en årrekke. Det var skifte etter ham 24. oktober 1699.

Da Jens Nilsen døde i 1699, eide han 18 lispund i Mo med

Fra gårdstunet på Mo cirka 1850. «Gesellen» ligger midt i tunet, her fikk farende folk lov til å overnatte, og noen av tjenestefolkene bodde også der. Hovedbygningen (oppført 1811–13) skimtes til venstre, og til høyre en del av «Rødbygningen», hvis eldste del skal være fra siste halvdel av 1500-tallet.

¹³ Fram til 1683 var innholdet i 1 tønne (t.) på Østlandet (lokale forskjeller) cirka 146 liter, fra 1683: 139,4 liter, fra 1828: Nøyaktig 139,0 liter. 1 kv. (kvarter) = 1/4 tønne. 1 sett. (setting) = 1/16 tønne.

¹⁴ Det er uklart hvor Beate hadde sine aner, men i en opptegnelse etter husmannskona Marte Askjem i Mo-arkivet (nå i Hole bygdearkiv), heter det: «Moeslægten skal være af Anker-Slægten og Collett-Slæggt gennem Beate Jørgensdatter. Mads Moe (1713–1794) sagde en gang til Peder Anker: – Hør nu Per, du Syskenbarn.»

underliggende plasser og kvernbruk. 15 år tidligere eide han «med sine medarvinger» 43 lispund av den totale skylda på 70 lispund, og det betyr at hans søsken – i 1699 – fortsatt satt med eierandeler. Men det var familien som eide, ikke folk utenfra, og brukeren på Mo var på god vei til å bli «herre i eget hus».

Da Beate Jørgensdatter ble enke i 1699, var barna mindreårige, og hun fortsatte gårdens drift (som hun synes å ha gjort på en utmerket måte).

I 1711 hadde Beate Moe en tjenestegutt og to tjenestejenter, og det var tre husmenn på gården. Kongen trengte penger til krigføring, og i 1611 innførte han bl.a. skatt på parykker, sko og tjenerlønn. Av skattelistene ser vi at tjenestegutten på Mo i «Løn og Klæder» hadde 3 riksdaler i året, og de to tjenestejentene 2 ½ riksdaler hver. Av dette ble en sjettedel betalt i skatt. I skoskatt betalte Beate Moe for seg selv, fem barn og tre tjenestefolk i alt 2 ort og 6 skilling (6 skilling for hver), mens husmannen Johannes Mokastet for seg selv, hustru og fire barn betalte 1 ort 12 skilling. Et par andre husmannsfamilier betalte samme sum.

Da den «salige Dannequinde Beate Jørgensdatter» døde i 1712, var det på Mo 24 kuer og kviger, som hver ble taksert fra 2 riksdaler 2 ort og opp til 4 riksdaler.¹⁵ Videre var det 3 kalver som hver ble taksert til 1 riksdaler, 17 sauer à 2 ort, 12 lam à 1 ort, 3 voksne svin à 7 ort, 4 unge svin à 2 ort 16 skilling, 5 geiter à 1 ort, 1 «broget» hest à 10 riksdaler, 2 gamle hester à 4 riksdaler, 1 gammelt «Skiud» (hoppe) og et lite hoppeføll 2 riksdaler, og 1 lite hoppeføll 2 riksdaler. Foruten husdyrene eide boet atskillig løsøre, deriblant flere verdifulle gjenstander av sølv (nærmere 14 riksdaler i alt). Etter sin mann eide Beate 18 lispund i Mo med underliggende

---

¹⁵ Av kyrnes navn kan nevnes Morgenros, Snegaas, Jøekolle, Mørkrei, Bregeros, Plomme, ØdeRaas Kolle, Fagerlin og Bueløkke.

DÅRLIGE NABOER I

I mai 1662 stevnet Ragnhild Mo sin nabo Kristoffer Frok for ulovlig hogst i skogen som tilhørte Mo. Et av vitnene var Gudbrand Frok, som fortalte at delet mellom Mo og Frok gikk «lige øst i fra Kropekiend och lige effter ehnn dyb dall, syndenn paa ehn haug kaldiss Laahaugenn». På sørsida av dette delet hørte grunnen til Mo, på nordsida til Frok. Og delet gikk fra Lahaugen rett vestover og i elven. Dette ble bekreftet av Rolv Bjørke. Peder Valbækken vitnet at han hadde hogd tømmer for salig Nils Mo, som hadde fortalt ham at delet gikk der som de tidligere vitnene hadde sagt. Det samme sa både Gudmund Sørum, som i 29 år hadde hogd tømmer for Nils Mo, og Torbjørn Myrstuen, som i rundt 20 år hadde hogd for både Mo og Froks oppsittere. Kristoffer Frok vedgikk sin brøde, og måtte bøte 8 ørtuger og 13 merker sølv til kongen. Tømmeret som var hogd, skulle tilhøre Ragnhild Mo, som også ble tilkjent 4 daler i kost og tæring

---

DÅRLIGE NABOER II

I desember 1662 var Ragnhild Mo igjen i retten, da hun stevnet en del mannspersoner fordi de uten lov og dom hadde nedrevet «ehnn stue, med flere smaa husser kaldiss Myrstuen, liggendiss under hindes brugende gaard Moe, som ehnn fatig husmand med quinde och børn paaboede». Men Pål Veholt, Ola Skomaker på Rå, Lars Gunnarsson Gagnum og Auen Bjørnsson (som tjente på Hønen) erklærte seg uten skyld. De hadde vært til stede, men enten hadde de ikke vært med på rivinga, eller de hadde gjort det «etter øvrighets befaling».

Saken var første gang blitt reist i 1661, da Nils Mo levde. Han «søkte» gamle-futen Johan Schnell på Bjørke og lensmann Ola Torkjellson Hønen, fordi de hadde brutt ned et hus og gjerdene på plassen Vekkern. Av åstedssaken på Vekkern i juli 1661 gikk det fram av vitnemålene at en mann ved navn Kristoffer, som bodde på Rå, i gammel tid hadde vært på Mo og fått «et støche broteland aff Abel Moe oppe i Echerbache», dvs. på Vekkern. 1661 fikk retten se en stue som var «ganske nedreven», og som «hus mand Thorger Myre stue iboed haffuer». Og det var Myrstua, husmannsplass under Mo, som trolig lå på den Vekkern-teigen som Øderå seinere overtok.

Saken ble tatt opp igjen i 1662, men vi kjenner ikke dens utfall.

Askim og Øderå, og til gården hørte en liten flomkvern «kaldet Bratfos, hvor der kan males lidt Høst og Vaar» (i Åsaelva).

JØRGEN JENSEN MOE (1682–1755) overtok Mo etter moras død i 1712. Han var gift med ELI MADSDATTER (1681–1741), datter av Mads Ellingsen på Spone på Modum og hans andre hustru, Anne Jensdatter (enke etter sorenskriver Søren Bentssen). De fikk seks barn, hvorav tre nådde voksenalder:

* Mads (1713–1794) seinere bonde på Mo, g.m. Marte Madsdatter Sørnum (1714–1807), åtte barn (se nedenfor).

* Claus (f. 1715), d. som barn.

* Beate (1717–1794), g.m. Søren Johansen Moss, sagbrukseier i Hønefoss (deres sønn var den seinere assessor og brukseier Fr. Chr. Moss, eier av Hov gård ved Hønefoss).

* Elisabeth (f. og d. 1720).

* Claus (1721–1789), ugift, bosatt på Mo.

* Anne Margrete (f. og d. 1723).

Jørgen Jensen Moe var bonde på Mo i 37 år, fram til 1749. I hans tid ble Mo samlet på én hånd. Allerede i 1712 kjøpte han av Jørgen Stockfleth, lagmann Jørgen Philipsens stesønn, 27 lispund i Mo «med Bøksel over halve Gaarden» for 298 riksdaler. I 1715 pantsatte han 63 lispund i gården til sorenskriver Christian Müller, som lånte ham 220 riksdaler, «hvoraf 70 Riksdaler til Indfrelsen af Gaarden». I 1718 kjøpte han 3 ¼ lispund av sin svoger Christen Baare, som da var gift med hans søster Marthe Jensdatter.

Etter matrikkelen i 1723 eide Jørgen Jensen 3 skippund 3 lispund (altså 63 lispund) i Mo, mens resten av skylda (7 lispund) til-

---

... MEN LAGMANNEN TAPTE SAKEN

Christen Nilsen Bøe fra Gudbrandsdalen, som eide en part i Mo i 1661, var ingen hvem som helst: I kampen om Trondheim i 1658 nevnes han som «Anfører for nogle hundrede Mand af Almuen». I september 1661 pantsatte han sin eierpart i Mo (27 lispund) til lagmann Jørgen Philipsen på Bragernes, en av datidens store jordeiere på Ringerike, og i 1670-årene ansett for å være Christianias rikeste borger. Jørgen Philipsen var fut i Gudbrandsdalen i slutten av 1650-årene og han var sentral i organisering og finansiering av den norske bondehæren som beleiret Trondheim i desember 1658, og fikk svenskene til å trekke seg ut av Trøndelag. Som takk for dette ble han, hans kone og deres barn i et kongebrev, datert København slott 21. september 1660, bevilget skattefrihet for sine sager (i Viul), og skattefriheten omfattet også deres odels- og pantegods. Dessuten fikk de rett til kirkens del av tiendekornet i Norderhov og Hole. Philipsens formue bestod for en stor del av landeiendommer, og i tillegg drev han trelasthandel og skipsrederi. Philipsen var gift med enka etter rådmann (medlem av byrådet) Jacob Eggertsen Stockfleth, Anna Bentsdatter, og brorparten av sin formue hadde han fått via dette giftermålet. Jørgen Philipsen stevnet i juni 1687 Jens Nilsen Moe på tinget, «formedelst han år efter andet gårdens tiliggende skoger uten hans som landherres minde og tillatelse, og særdeles uti dette år med adskillig last skal ha forhugget». Etter forslag fra Jens Moe ble saken utsatt én måned, da han mente at han «kan tale sig i minde med landherren». Men lagmann Phillipsen lot seg ikke overtale, og 6. juli samme år kom saken opp til doms. Jens Moe ble erklært «at være fri og sakesløs», og retten slo fast at den «påstevnte skoghugst befinnes ei at være av noen synderlig anseelig importans».

---

hørte hans onkel Guttorm Hamnor, gift med farens søster Abel. Gårdens gamle leilendingsskatt var 17 riksdaler 2 ort, mens den nye ble 19 riksdaler 2 ort. Odelsskatten var 2 riksdaler 1 ort 18 skilling, og leidangsskatten 3 riksdaler 4 ½ skilling. I «Told» ble betalt 36 skilling; nemlig til amtmannen 4 skilling, lagmannen 8 skilling, fogden 4 skilling, sorenskriveren 12 skilling, «Degnepenger» (til klokkeren) 4 skilling og veimesteren 4 skilling. I «Thinghold» betaltes 1 kv. blandkorn. Tienden var 1 kv. 2 sett. rug, 2 tønner bygg, 2 tønner 2 kv. blandkorn, 1 kv. havre, 2 kv. erter og 19 ½ skålpund ost, noe som i penger tilsvarte 10 riksdaler 3 ort 4 ½ skilling.

Av matrikkelen går det ellers fram at Mo i 1723 hadde 4 hester, 20 storfe, 16 sauer og 16 geiter, og «Gaardens Jord bestaar af Sand og Muld; den er for en Del skjertent». Årlig utsæd var 1 t. rug, 1 t. 2 kv. erter, 5 t. bygg, 6 t. blandkorn og 1 t. 2 kv. havre, og høyavlingen var 50 lass. Der var «Skov til Gaardens Fornødenhed, desuden ogsaa Huustømmer-skog, som ansættes for 10 Lispund, og en Sæter. En Kvern til Gaardsens Maling». ¹⁶ Mo hadde fem husmannsplasser med en samlet utsæd på 1 t. blandkorn og 1 t. havre, og to husmenn uten jord.

---

¹⁶ S.A. Sørensens utkast til gårdshistorie. Merk: «Af den gamle Matrikultakst 3 Skp. 10 Lp. er aftaget 5 Lp.»

Låven på Mo ble bygd i 1848 av Peder Pamperud fra Røyse. Steinfjøset kan være enda eldre.

I 1715 ble det inngått avtale mellom Jørgen Jensen Moe og Ole Pedersen Rå, eier av Nordre Frok og bygdensmann i Norderhov, om delelinjen mellom de to gårdene.

I 1720 hadde Jørgen Jensen en prosess med Johan Klæboe, gift med Boel Paulsdatter, en sønndatter av Christen Nilsen Bøe som i 1661 pantsatte sin eierpart i Mo til Jørgen Philipsen. Klæboe ønsket å ta jordegodset igjen på odel, og han fikk medhold i en underrettsdom i desember 1720, mot å betale Jørgen Moe 298 riksdaler. Det var samme beløp som Mo-mannen i 1712 hadde gitt Jørgen Stockfleth (Jørgen Philipsens stesønn) for gårdparten. Men Jørgen Moe inngikk i stedet en avtale med Johan Klæboe, hvor Klæboe lånte 598 riksdaler mot å avstå de omtalte 1 skippund 7 lispund med bygsel over halve gården. I tillegg fikk Klæboe og hans arvinger, etter en bestemt pris, rett til å motta all trelast som ble hogd i gårdens skog. Jørgen Moe forpliktet seg på sin side til ikke å hogge annen last enn den Johan Klæboe «ordinerer og beskikker».

I 1739 døde Jørgens bror, Lars Jensen, ugift og blind, etter å ha bodd på gården i hele sitt liv. I skiftet etter Lars i 1740 ønsket Jørgen å få godtgjort for «den fornødne Opvartning, Klæde, Føde, Hest til Kirke o.s.v. som han havde givet ham i alle disse Aar». Jørgen mente at 16 riksdaler i året kunne være en passende sum, noe som i 26 år (siden han overtok som eier i 1712) utgjorde cirka 420 riksdaler. De øvrige arvinger syntes dette var for mye, men «for at undgaa Proces, gjordes der Forlig». Hva forliket gikk ut på, vites ikke, men Jørgen overtok nok det meste av de $9\frac{2}{3}$ lispund som Lars eide i farsgården ved sin død. Foruten jordegodset, hadde boet en nettoverdi på 42 riksdaler.

Etter Eli Madsdatters død i 1741 fikk Jørgen Jensen Moe kongelig bevilgning til å sitte i uskiftet bo. I 1749 skiftet han arven etter henne, og eldstesønnen Mads overtok gården mot å betale hver av sine to søsken 100 riksdaler. Faren beholdt en grynkvern i Åsa og fikk livøre på gården (han døde i 1755).

EN LØYTNANTS FRIGÅRD

I en rettsak i 1684 går det fram at Mo var «en Lieutnants assignerede Frigaard», hvilket betyr at Mo-mannen slapp å være med på å utruste soldater, fordi han skaffet husrom til en offiser og hans familie. På denne tiden gikk ellers to fullgårder sammen og utredet mat og utstyr til én soldat. I innrulleringslistene i 1699 er de to Mo-gårdene på Røyse med som utredere, men ikke Mo i Steinsfjerdingen. I fogedregnskapet i 1711 er Mo i Steinsfjerdingen fortsatt «assigneret Frigaard for Lieutnanten ved det Hallingdalske Compagnie».

En lirekassemann på besøk på Mo, med to av arbeidsfolkene som interesserte tilhørere. I bakgrunnen ser vi den eldre hovedbygningen, og til venstre den nye.

MADS JØRGENSEN MOE (1713–1794) var gift med MARTE MADSDATTER SØRUM (1714–1807), datter av Eli Engebretsdatter Hesselberg og Mads Olsen Sørum på nabogården Østre Sørum. De fikk åtte barn, hvorav sju nådde voksenalder:

- * Eli (1741–1827), ugift, seinere bruker av en del av gården.
- * Anne (1744–1784), g.m. Torger Andersen Lerberg (1738–1773) i Vegårdsfjerdings, flere barn, bl.a. sønnen Anders, som i 1794 arvet Øderå.
- * Marie (1746–1829), ugift.
- * Erik (1748–1777), ugift.
- * Jørgen (1751–1801, seinere eier av Mo, g.m. Marie Larsdatter Sørum, tre barn (se nedenfor).
- * Elisabeth (1753–1836), g.1 m. Erik Haslum, g.2 m. Jon Solberg fra Haslum i Bærum (en sønn i dette ekteskapet var eidsvollsmannen Hans Haslum).
- * Olea (f. og d. 1756).
- * Mads (1758–1821), g.1 i 1795 m. Haagen Sørensen Taasen på Søndre Tåsen i Aker¹⁷ (som døde kort tid etter og overlot henne tre ukonfirmerte stebarn), g.2 m. Even Olsen Løchen fra Fet i Akershus (høker i Christiania), som hadde fem barn fra sitt første ekteskap (Mads ble dermed stemor for åtte barn).

¹⁷ De fikk kongelig bevilgning til å bli «ekteviet hjemme i huset».

Mads Jørgensen Moe var den første av Mo-mennene som eide sin gård fullt og helt. Han pantsatte stadig gården for mindre lån – i 1751 husmannsplassen Askim, i 1758 hele Mo, og i 1765 Øderå og Askim. I 1774 pantsatte han hele gården for 650 riksdaler, og innfridde derved en del eldre pantehftelser. Han eide en tredel i Åsa sag, men solgte den sammen med de andre lottseierne til Anders Åsa, som eide en del av grunnen. Da det var skifte etter Mads Moes tante Ragnhild Jørgensdatter i Mosløkka i 1755, eide boet etter henne 5½ lispund i Mo, og først i 1783 kjøpte Mads denne parten tilbake fra Nils Iversen Mosløkka for 46 riksdaler (en gårdpart som Nils Mosløkka – dvs. hans avdøde hustru – dels hadde arvet, og «dels indkjøbt fra sine Søsken»).

I 1760 var Mads Moe en av fem Hole-bønder som sammen med 14 bønder fra Norderhov underskrev det såkalte Stubbalsforliket med Morten Leuch, om grensen mellom sistnevntes eiendom og Kongens Allmenning på Krokskogen.

I 1762 satt Mads Jørgensen som husbond på Mo, og i tillegg bodde følgende personer over 18 år på gården: hans kone Marte Madsdatter, døtrene Eli og Anne, to tjenestekarere: Jon Eriksen og Isak Larsen samt Jørgen Henrik Heyser («andre Folk boende paa Gaarden»). I tillegg hadde gården fem husmannsfamilier.

Rett før sin død høsten 1794 overdro Mads Moe – ved skjøte av

---

GÅRDEN DELES

I 1789 delte Mads Moe sin gård mellom arvingene. Dokumentet har følgende ordlyd:

«Undertegnede Mads Jørgensen Moe gjør herved vitterligt, at da min eiende og paaboende Gaard Mo i Hole Sogn, skyldende 31/2 Skippund, er af den Størrelse og med saadanne udstrakte Herligheder, at den er bekvem og stor nok til flere end een Familie saa den bør tjene mere end een af mine Børn til Levebrød, og af flere bedre end af een kan dyrkes, forbedres og oparbeides, saa har jeg i allerunderdanigst Følge Forordningen af 14de April 1769 resolveret til saadan Disposition og Gaardens Fordeling til 3 Aasæder,* som følger: nemlig at min Søn Jørgen Madsen Moe beholder for sig og sit Afkom som sit Aasæde halve Gaarden Moe nemlig 13/4 Skippund. Den øvrige halve Gaard deles fremdeles i 2de Parter, saaledes at min ældste Datter Eli Madsdatter Moe tilfalder som sit Aasæde en Gaardens Fjerdepart eller Skyld 171/2 Lispund, og min næstældste afdøde Datters Søn Anders Torgersen den øvrige Fjerdepart som sit Odels Aasæde. Efter denne min Fastsætning agter jeg straks at sætte min Søn Jørgen Madsen i Besiddelse af den halve Gaard og derpaa, nemlig paa hans Aasæde meddele ham Skjøde, men den øvrige halve Gaard vil jeg endnu en Tid vedblive at bruge og kanske inden f... Tid sælge til mine Børn nemlig dem, som er denne Del tildelt som 2 særskilte Aasæder. (...) Men hvor kort eller hvor længe jeg vil vedblive halve Gaardens Brug, staar fuldkommen i min egen Magt. (...) Denne Gaardens Deling til 3de Aasæder (maa), enten jeg lever eller dør, forblive til Efterretning imellem mine Børn, som en Følge af allerhøist bemeldte Forordning og som en Billighed mellem mine Børn indbyrdes.

Moe, den 14de December 1789. Mads Jørgensen Moe med paaholden Pen.»

---

* Åsete = Det å sitte (bo) på en gård. Åsetesrett gir livsarving rett til å overta jordeiendom udelt (Norsk historisk leksikon).

6. november 1794 – sin halvdel av gården til de tre gjenlevende døtrene og dattersønnen Anders Torgersen (sønn av Anne Madsdatter Moe, som da var død).¹⁸ Men i stedet for å dele halve gården i to, som Mads Moe hadde til hensikt i 1789, delte han den i fire nye åseter. Prisen for halve gården ble satt til 1015 riksdaler, som var den prisen sønnen Jørgen Madsen hadde betalt for den andre halvparten fem år tidligere (kjøpekontraktens 1750 riksdaler ble ikke fulgt). De fire som nå fikk sine gårdparter, skulle «for deres erholdende Fjerdepart» (av halve gården) hver betale 253 riksdaler 3 ort. Og dersom en av dem en gang ønsket å selge sin gårdpart, skulle eldste sønn Jørgen ha forkjøpsrett.

JØRGEN MADSEN MOE (1751–1801) ble i 1786 gift med sin kusine MARI LARSDATTER SØRUM (1756–1839). De fikk tre døtre:

* Marte (1786–1846), g.m. Engebret Olsen Vaker, seinere eiere av Mo, åtte barn (se nedenfor).

* Beate (1788–1789), død 7 måneder gammel, begravet 28. mars 1789.

* Eli (1792–1853), g. 1820 m. Alf Hansen Vaker (1794–1873), fem døtre: Maren (1822–1884, g.m. Andreas Warloe, eier av Nedre Toen i Haug, seinere Østre Vaker i Norderhov, seks barn: Karen, Alf, Hans, Elise, Karl og Marie), Lise (ugift), Anne (g.m. garvermester Carl Arnesen i Moss), Johanne (g.m. kjøpmann Oscar Krohn i Christiania), og Karen Beate (g.m. Johan Trøttilsrud på Søndre Vestern i Haug, deres sønn var Alf Western på Dalsbråten).

Jørgen Madsen Moe og Mari Larsdatter overtok halve Mo i 1789. Det het i kontrakten at det til «nestkommende Foraar» skulle gås opp et lovlig og ordentlig dele, og faren forbeholdt seg rett til livøre for seg og sin hustru, dersom de skulle få behov for det.

Gamle Mads Moe ønsket å dele sin odelsgård i fem åseter, men slik skulle det ikke gå. I 1797 kjøpte Jørgen Madsen av sin svoger Haagen Sørensen Taasen den fjerdeparten av halve Mo, som den hadde fått med sin hustru. Dermed eide han 5/8 av gårdens samlede skyld. Øderå var skilt ut som eget bruk, og av folketellinga i 1801 går det fram at Eli Madsdatter i en periode brukte sin (og kanskje søsteren Maries) del av gården. Men i 1821 var «gamle» Mo (med unntak av Øderå) igjen samlet på én hånd, da Jørgen Madsens svigersønn Engebret Olsen Moe (Vaker) kjøpte eierpartene til Eli og Marie Madsdøtre (se nedenfor).

Ved folketellinga 1. februar 1801 var det registrert 15 husstander på Mo. I hovedbølet sitter husbonden selv, «Bonde og Gaardbruger» Jørgen Madsen (50) med hustru Mari Larsdatter (44) og

---

¹⁸ Anders Torgersens del var den tidligere plassen Øderå, med 1/8 av skylda for hele Mo. Anders Torgersens slekt har siden sittet på Øderå (se gnr. 180/3).

døtrene Marte (15) og Eli (9). De har to tjenestegutter, Anders Elen- sen (20) og Iver Elensen (13), og to tjenestejenter, Olea Andersdat- ter (24) og Anne Pedersdatter (17). De øvrige 14 husstandene er Eli Madsdatters del av Mo, Øderå med Anders Torgersen og hans familie, og 12 husmannsplasser (hvorav én under Øderå).

Av tellinga går det fram at Eli Madsdatter (60, ugift) drev sin del av gården som eget bruk i 1801. Hun hadde fire tjenestefolk: Ragne Tronsdatter (36), Peder Svendsen (23), Anders Larsen (19) og Tron Olsen (13), og i tillegg en losjerende, Ludvig Otto Svendsen (40).

Elis søster Mari Madsdatter, som i 1801 også eide $\frac{1}{8}$ av «gamle» Mo, bodde ikke i Hole på dette tidspunkt.

Seinere i 1801 døde Jørgen Madsen Moe, og enka fikk bevilling til å sitte i uskiftet bo, og til seinere å skifte med samfrrender.¹⁹ Sam- frendeskiftet ble avholdt først i 1808, og bestemte at halve gården

Håndverkere, busmenn og tje- nere på Mo cirka 1860. Fol- kene er utstyrt med ulik hånd- redskap som de bruker i sitt daglige arbeid. De forskjellige redskapene er beskrevet i boka «Hole i bilder», s. 70.

¹⁹ Samfrrender er «felles slektninger».

*Engebret Olsen Moe
(1780–1849).*

skulle tilfalle enken Marie Larsdatter, og den andre halvparten svingersønnen Engebret Vaker, som i 1805 ble gift med Marte Jørgensdatter. Dersom enken ønsket det, kunne Engebret Olsen også overta hennes del, mot å svare livøre. Den andre gjenlevende datter Eli Jørgensdatters arvelodd ble satt til 1260 riksdaler (i 1813 omskrevet til 1071 riksdaler sølvverdi). Hele Mo gård «tillige med Ødegaarden Askjem» ble taksert til 4500 riksdaler, mens løvsøre, besetning osv. ble satt til 600 riksdaler. Verdien av fjorårets avling ble også satt til 600 riksdaler. Marte Jørgensdatter hadde i hjemmegift mottatt 3 kuer, 1 kvige, 2 svin, 6 sauer og lam, og 1 hest, til samlet verdi 84 riksdaler. Samme beløp skulle den yngste datteren Eli få i hjemmegift.

ENGBRET OLSEN MØE (1780–1849) var født på Vestigarden Vaker i Norderhov av foreldre Ole Olsen Gagnum og Else Marie Vaker (hans mor var datterdatter av lensmann Engebret Hesselberg). Han ble i 1805 gift med MARTE JØRGENS DATTER MØE (1786–1846). De fikk åtte barn, som alle nådde voksenalder:

* Else Jørgine (1806–1890), g.m. Syver Ellingsen Selte (1804–1874), garver i Christiania, fra 1852 på Vik. Else drev garveriet etter mannens død, men fra 1879 ble det leid bort og i 1891 solgt til garver Mathias Arnesen. Fire barn: Edvard (1843–1917), Elvine Martha (1844–1846), Engebret (1847–1851) og Jørgen (1849–1938)

* Maren (1808–1887), ugift.

* Beate Elisabeth (1811–1890), ugift.

* Jørgen (1813–1882), dikter, eventyrsamler og prest, endte som biskop i Kristiansand, g. 1854 m. Johanne Fredrikke Sofie Sørensen (1833–1913), datter av sjef ved Krigsskolen, seinere generalmajor Frederik Moltke Sørensen og Johanne Vedastine Malthe. De fikk fem barn: Martha Johanne Vedastine (f. 1855, g.m. kunsthistorikeren dr. Andreas Aubert, ingen barn), Marie Wilhelmine (1856–1941, ugift, bosatt i Oslo. Hun testamenterte i 1930-årene bøker, møbler og inventar fra sine foreldre til Ringerikes Museum), Ingebret Moltke (1859–1913, professor i folketradisjoner og middelalderlitteratur, ugift), Ole Falk Moe (1861–1913, ingeniør, g.m. Carrie Støen fra Kvikne, ingen barn), og Beate Sofie Alexandra (1863–1928, ugift, bosatt i Oslo).

* Mads Eline (1815–1890), ugift.

* Marie Olava (1817–1895), ugift.

* Ole (1819–1890), seinere eier av Mo, fløtningsentreprenør, ordfører, i 1857 g.m. Anne Dorothea Heyerdahl, 10 barn (se nedenfor).

* Inger Lovise (1821–1884), ugift, da hun døde var hun husholderske.

I 1821 kjøpte Engebret Moe 17 ½ lispund i Mo av sin kones tanter Eli og Mari Madsdøtre for 800 spesidaler samt livøre. Dermed var gården, med unntak av Øderå som var skilt ut som eget bruk, igjen samlet på én hånd. Penger til kjøpet fikk han ved å oppta et lån i Norges Bank på samme beløp (800 spesidaler), mot pant i gården.

EN AV BYGDENS GJEVESTE MENN

«Engebret Moe var i sin tid en av bygdens gjeveste menn, som alle aktet og så op til, en som eide både vilje og evne til å hjelpe hvor det trengtes. Han var også en tid stortingsmann. I sitt hjem som ektefelle og far var han både fryktet og elsket; for han var streng og taus, men på samme tid kjærlig og god og en alvorlig kristen. Han hadde en stor husstand, en seks-sju husmenn foruten tjenere og leiefolk, så der i onnetiden kunde være op til 40–50 mennesker på gården. Der var store gryter som kokte på peisen i det rummelige kjøkken. Hver søndag var det hvitskuret og bjerkestrødd, for da satt husbonden ved bordenden og holdt andakt for hustru, barn og tjenerstand; da var der en høitid og stilhet, som man kunde ønske sig tilbake til fra vår urolige og forlystelsessyke tid.»*

* Sara Mo: «Slegtsminner», i heftet «Jul på Ringerike» 1925.

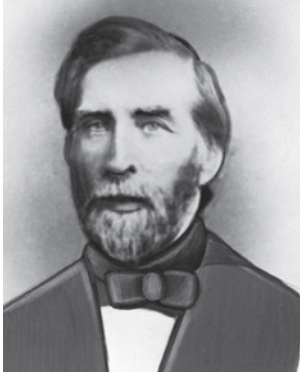

I 1825 solgte han sin eierpart i en sag i Hønefoss, og i 1826 utvidet han lånet i Norges Bank til 1000 spesidaler. I 1829 solgte han så plassen Valbekken i Åsa med møllebruket i Åsaelva samt det for Valbekken tildelte skogstykke på Krokskogen (i Stubbalsbergene), til Gunder Gulbrandsen Johnsrud for 950 spesidaler. Skylda for denne eiendommen var 3 lispund tunge, hvorfor Mos samlede skyld (etter at Valbekken og Øderå var fraskilt) var redusert til 2 skippund 18 $\frac{1}{4}$ lispund (dvs. 58 $\frac{1}{4}$ lispund, mot tidligere 70).

Engebret Moe var stortingsmann for Buskerud amt i flere perioder, først i det lange Storting 1815–16, så ble han gjenvalgt i 1830, 1833 og 1839, og han var suppleant (vararepresentant) i 1827, 1842 og 1845. I 1848 ble han valgt til ordfører i Hole, men fungerte bare i ett år (han undertegnet protokollen siste gang 25. oktober 1848). I en årrekke var han forlikskommissær. Det ble sagt at han var en karakterfast og tankeklar mann som nøt stor respekt. Av bygning var han stor og kraftig, og han var raus: ofte støttet han folk som var dårlig stilt. Jørgen Moe var nært knyttet til faren, som ble en sterk moralsk støtte for sønnen under dennes skiftende kriser i ungdomstiden. At Engebret Moes navn lyste i tiden, forteller ikke minst Adam Oehlenschlägers linjer om «Fader Moe» i hans «Norgesreise» i 1834. Da Engebret Moe døde 9. mai 1849, tre år etter sin hustru, skrev Andreas Munch et vakkert minnedikt om ham.

Eldstesønnen Jørgen hadde allerede i ungdomstiden begynt arbeidet med å samle norske folkeeventyr sammen med kameraten Peter Chr. Asbjørnsen. I 1839 avla han teologisk embetseksamen og begynte å virke som lærer ved siden av arbeidet med eventyr og folkeminner, og etter hvert skaffet han seg også et navn som dikter. Først i 1853 begynte han i sin første prestestilling, som residerende kapellan i Sigdal menighet, som omfattet Sigdal, Eggedal og Krødsherad. Det var derfor hans yngre bror Ole Engebretsen Moe

Ole Engebretsen Moe
(1819–1890).

MO-BIBELEN

Fra årene 1835–1894 er det bevart tre regnskapsbøker fra Mo, hvor alt mellomværende med husmenn, tjenestefolk, håndverkere, tømmerkjøpere og-selgere, samt andre forretningsdrivende i Hønefoss, Bragernes og Kristiania er ført inn. Den største boka er på rundt 1000 sider, og er ført i sin helhet av Ole Moe. Den ble av husmennene på Mo omtalt som «Mo-bibelen». De tre regnskapsbøkene gir en unik dokumentasjon på arbeidsliv, økonomi og dagligdage gjøremål i Hole på 1800-tallet.

---

som etterfulgte faren som gårdbruker på Mo i 1849. Han overtok gården for en kjøpesum av 9200 spesidaler, hvori inkludert pantrettsutlegg til hans fem ugifte søstre på 500 spesidaler til hver (de fem bodde alle på Mo til sin død).

OLE ENGBRETSEN MOE (1819–1890) var gift med ANNE DOROTHEA F. HEYERDAHL, (1838–1889), datter av kaptein Christian Eilert Heyerdahl (på Toten) og hustru Anne Dorothea f. Broch. De fikk 10 barn:

- * Martha (1858–1929), en tid husbestyrerinne hos sogneprest Brochmann i Sogndal, bodde seinere hjemme på Mo, ugift. Etter farens død i 1890 bestyrte hun en tid gården, inntil hennes yngre bror Engebret Jørgen kunne overta.
- * Anna Dorothea (1859–1861).
- * Anna Dorothea (1861–1882), ugift.
- * Kristi (1863–1869).
- * Beathe Johanne (f. 1865), g.m. gårdbruker Sigurd Giverholt på Stensrud i Asker, ingen barn.
- * Sara Olava (f. 1867), har malt en rekke malerier med motiver fra Ringenrike, g.m. agronom Knut Knutsen Mo fra V. Slidre, gårdbruker på Berger i Norderhov (i 1891–92 var han tilsatt som agronom på Mo gård), to barn, Anna (f. 1900) og Knut (f. 1910).
- * Engebret (1869–1870).
- * Kristi Engebretine (f. 1871), fotograf i Christiania, bosatt en periode i Zürich, ugift.
- * Engebret Jørgen (1878–1958), seinere gårdbruker på Mo, g.m. Gjertrud Gjerde fra Norderhov, fem barn (se nedenfor).
- * Ole Petter (1884–1949), skogforvalter hos Westye Egeberg & Co. i Nord-Odal, g.m. Elisa Dybwad f. Brockmann, én sønn Henrik Andreas Brock Moe (f. 1922).

Som faren var Ole Engebretsen Moe en mye benyttet mann i Holebygda. Han var forlikskommissær, formannskapsmedlem fra 1852 og ordfører i to perioder, 1866–68 og 1870–72. Ole Moe var strengt religiøs, og som sin far holdt han hver søndag andakt for sin familie, husfolk og tjenere. Han hadde hjertelag og omtanke for de små i samfunnet.

Ole Moe drev et mindre sagbruk på gården, og en sagbenk hadde han også på husmannsplassen Høymyr på Sollihøgda. I en årrekke var han sjef for tømmerfløtningen i Randselva («Hadelandselven»), helt fra Hadelands Vassbund (Jevnaker) til Storchengslet i Tyrifjorden, med tittel av brøttingsentreprenør. Her gikk han i sin fars fotspor. I 1846 fikk Engebret Moe utbetalt 24 daler (rundt 100 kroner) for fløtning av rundt 850 tylfter tømmer fra Hadelands Vassbunn til Tyrifjorden. Dette var tømmer fra «greve-

skogene» i Land som skulle videre inn til Åsa og via Kjerraten til sagbruk ved Lysaker.²⁰

Et hus på Mo ble kalt «Gesellen». På 1800-tallet var det mange slags folk som rekte etter veien, og hadde behov for tak over hodet. Det fikk de i Gesellen på Mo, og som regel måtte de arbeide litt for kost og losji. Det heter at Ole Moe ofte tok med seg stakkarene til Hønefoss og kledde dem opp, men flere av dem stakk av uten å yte litt gjengjeld i form av å ta et tak i gårdsarbeidet.

Både tjenestefolk og husmenn på Mo ble på sin post i årevis. Det var godt å høre til på gården i Ole Moes tid.

Etter matrikkelen i 1838 fikk Mo gård, av gammel skyld 2 skip-pund 18 ¼ lispund, en ny skyld på 24 daler, 3 ort og 15 skilling. Da hadde gården ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning fått en skogteig i området nord for Sollihøgda. I 1886 var skylda redusert til 23 daler, 2 ort og 11 skilling. Etter revisjon av matrikkelen i 1887 fikk Mo en skyld på 58 mark 17 øre, som i 1904 var redusert til 49 mark 59 øre. Da var 300 mål solgt til Forsvaret i 1888 i forbindelse med utvidelse av Helgelandsmoen leir, og skogteigen på Krokskogen var solgt til Drammens Damphøvleri noen år tidligere.

I 1865 satt Ole Moe på gården med kone og de fire døtrene Marta (8), Anna Dorothea (5), Kristi (3) og Beate (1), og i tillegg husbondens tre søstre Beate (55), Mads (51) og Inger Lovise (45). I huset hadde de to losjerende, husfruens bror Kristian Heyerdahl (18 år og skoleelev)²¹ samt skolelærer Knud Thorstensen (30), som var lærer ved Bjørnstad og Fjulsrud skoler i årene 1865–70.²² De hadde to gårdsgutter, Kristian Olsen (23) og Johan Pedersen (18, sønn av husmann Peder Kastet),²³ og fire tjenestejenter, Anne Mathea Svendsdatter (33),²⁴ Kari Gudbrandsdatter (30, fra Hallingdal), Anne Olsdatter (22) og Marie Larsdatter (20). På gården var det 8 hester, 20 storfe, 16 sauer og 5 svin, og utsæden var 3 t. hvete, 4 ½ t. rug, 13 t. bygg, 15 ½ t. blandkorn, 2 t. havre, 5 t. erter og 40 t. poteter. På de åtte husmannsplassene levde 42 mennesker med stort og smått (inkludert Askim i Ringåsen med 3 personer).

Ole Moe døde i en nervefeberepidemi 2. oktober 1890, to år etter sin hustru. Inntil sønnen Engebret Jørgen var gammel nok til å overta (han var 12 år ved farens død), ble gården styrt av hans

---

OLA FAAFENG

I Mo-arkivet er bevart arbeids- og oppgjørslister for tømmerfløterne i «Hadlands-elven», hvis formann var Ola Faafeng (1817–1905). Fløterbasen er udødeliggjort i Jørgen Moes dikt om den gang han gikk i Askildsrudfossen og med nød og neppe berget livet da husmannskona Anne Bruenden stakk ut en raje til ham, rett før han seilte utfor Viulsfossen. Ole Moe var på Viul da dette skjedde, og kom raskt til da Faafeng'en satt i stua på Bruenden for å tørke opp. Den meget religiøse Moe utbryter: «Så har Vårherre hjulpet deg denne gang også, da Ole!» «Ja, også a Anne Bruenden!» repliserer Ola Faafeng.*

* Ringerikes Blad 6. mai 1952.

---

²⁰ Bjørnstad (1944), s. 41.

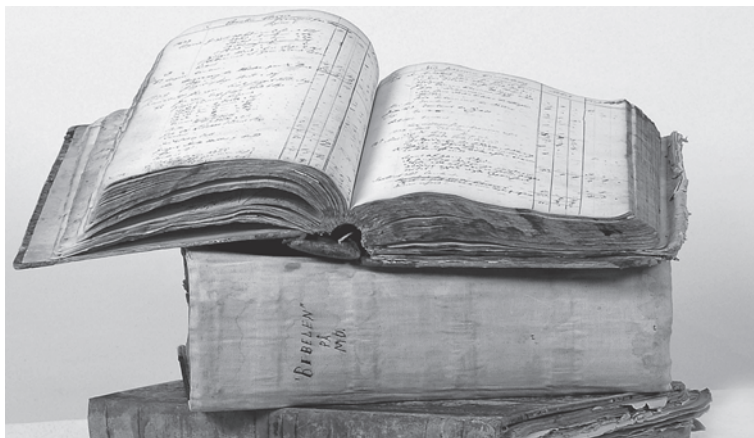
²¹ Elev ved Ringerike Middelskole 1864–67, utdannet seg seinere som agronom.

²² Margit Harsson: *Skolehistorie for Hole til 1940*, s. 122.

²³ Johan Pedersen ble i 1869 utlagt som barnefar til Karen Oline Eriksdatters Ødegårdseies datter Maren Elise.

²⁴ Anne Mathea Svendsdatter fikk i 1866 en sønn, Thoralf, med Martin Edvard Trulsen, husmannssønn i Løkka.

«Mo-bibelen» er tre regnskapsbøker fra Mo, ført i perioden 1835–1894, hvor hele gårdens liv og levnet stiger fram. Fordi håndverkere og arbeidsfolk fra store deler av Hole var innom og utførte arbeid på Mo, er de tre bøkene en uvurderlig kilde for bygdehistorikere.

© Fotograf Marit Fagerli

eldste søster Martha. I årene 1888–1895 var Engebret elev ved Ringerike Middelskole på Hønen i Norderhov, og han fullførte seinere vinterlandbruksskolen i Christiania.²⁵

ENGBRET JØRGEN MOE (1878–1958) var gift med GJERTRUD GJERDE (1886–1960), datter av Anna og Hans Gjerde på Gusgården i Norderhov (fra Sogndal i Sogn).²⁶ De fikk fem barn:

---

²⁵ Søsteren Kristi var elev ved samme skole i årene 1886–90, og broren Ole Petter i 1892–97. Han utdannet seg videre ved Kongsberg skogsskole og Norges Landbruks-høgskole.

²⁶ Anna og Hans Gjerde eide Søndre Bjørke på Ask før de i 1890-årene kjøpte Gusgården i Norderhov. I 1907 ble de eiere av Nordre Frok i Norderhov, hvor slekten fortsatt sitter.

JOMFRU GRØTTING

I november 1839 flyttet jomfru Dorthea Grøtting fra Hallingdal til Mo. Hun var datter av sogneprest Strøm Grytting i Ål, som var død i 1838, og søster av Andreas Grøtting som studerte med Jørgen Moe og Peter Chr. Asbjørnsen hos Støren-brødrene på Norderhov prestegård. Olava Moe, søster av Ole og Jørgen Moe, hadde i sin ungdom vært en tid i huset hos presten Grøtting i Ål, og dette førte til at hun seinere tok seg vakkert av den ulykkelige prestedatteren, som var nervelidende og syk i en årrekke. Hva slags sykdom hun led av vites ikke sikkert, men den var av både legemlig og sjelelig art.

For å ta seg av den syke, fikk Mo-folket 11 spesidaler i måneden. De første årene var det broren, cand. theol. Andreas Grøtting, som sendte penger, men så fikk hun en årlig understøttelse av Akershus stifts geistlighet. I bladet «Christiania-Posten» 4. januar 1855 hyldes Olava Moe med et dikt (av holeværingen C.U. Sundt), fordi hun «med den meest beundringsverdige Opofrelse af al Livets Ro, Hygge og Glæde pleier hende uafladelig Nat og Dag med tvende Tjenestepigers Hjælp». Og tjenestepikene kan vi lese om i Mo-gårdens regnskaper. «Jomfru-Jenta» er betegnelsen på så vel Dorthea Nilsdatter i 1848 som Berte Hansdatter Fjeld i 1849. Tidlig i 1850-årene er Marthe Mortensdatter, Maria Olsdatter Mælingstøa og Karen Jota i samme jobb, med lønn av 14 spesidaler i året. Fra 1855 står ikke mer å lese om jomfru Grøtting i Mo-bibelen. Hun skal ha levd sine siste år på Gaustad asyl.

---

* Jørgen Ole Gjert (1908–1987) forpakter på Skjærdalen gård på Tyristrand, fra 1958 eier av Myra Fjell på Røyse, g.m. Maren Fjeldstad (1909–1986) fra Frøyshov, tre barn: Gerd Beate (f. 1940), Ole-Jørgen (f. 1941) og Truls Engebret (f. 1946).

* Hans Christian (1910–2002), g.m. Edith Briseid, én sønn Engebret Runar (f. 1953).

* Anna Dorothea (f. 1911), g.1 m. Ditlef Smith (døde i flyulykke i 1936, samme år som ekteskapet ble inngått), g.2 m. Gudmund Sponland, to sønner: Arild Johannes (f. 1944) og Geir Engebret (f. 1946).

* Beate (1915–2001), g.m. Hans Trygve Haugen (1910–1986) fra Hurum, en tid gårdsbestyrer på Rytteraker i Hole, seinere gårdbruker på Mo, tre barn: Viggo, Erik og Trygve (se nedenfor).

* Engebret (f. 1923), bosatt i Danmark, g.m. Tove Marian Ulrich (f. 1930) fra Danmark, tre barn: Maria Elizabeth (f. 1957, bosatt i USA, g.m. Bo Hagen Holmgreen f. 1959, tre barn: Casper Marc f. 1989, Mikala Christin f. 1992 og Christina Nicole f. 1997), Eric Torbjørn (f. 1960, bosatt i Danmark, én sønn Tobias Phillip Matusiak Moe f. 1991) og Anne Kristin (f. 1968, bosatt i Frankrike, g.m. Søren Strand Larsen f. 1966, én datter Anna f. 1998).

Jørgen Moe (1813–1882) var biskop i Agder fra 1875 til sin død, men huskes best som dikter og eventyrsamler.

Engebret Jørgen Moe var, som sin far og bestefar, en av Hole kommunes mest benyttede menn. En tid var han viseordfører,²⁷ og han var formann i både Hole Idrætsforening og Hole Landbrukslag.

I årene 1894–97 ble det foretatt en omfattende utskifting av jord i Steinsfjerdingen, forlangt av Mads Øderaa på Øderå, fordi hans innmark lå i tre teiger og han ønsket dem samlet. For noen av nabo-gårdene betydde utskiftingen store omveltninger, hvor slektenes århundrelange bånd til tun og jord ble revet over. Blant annet ble

²⁷ «Det ble sagt at han var litt for konservativ til å bli ordfører.» (Lydbåndintervju med Beate Moe Haugen og Hans Moe 1992 – ved Margit Harsson.)

DIKTERPREST OG EVENTYRSAMLER

Få ringerikingers navn lyser som Jørgen Moes. Hans innsats for å bevare de norske folkeeventyrene «før de dør paa Folkets leber», har skaffet ham evig plass i vårt lands historie. Han var dertil en betydelig dikter. I hans diktning ligger kjærligheten til hjemmet og hjembygda og til de brede østlandske bygdelag, som en fast grunnvoll. Hans virke som prest har kanskje blitt minst påaktet, men også her skaffet han seg et ettermæle som en lysende begavelse, og han døde som biskop i Agder i 1882. Allerede som 10-åring ble unge Jørgen lagt merke til av biskop Sørensen under en bispevisitas i Hole kirke, med sine gode svar på bispens spørsmål. Etter visitasen snakket biskopen både med guttens far og presten Tronhuus: De måtte endelig se til, at gutten med tiden ble skoleholder! Jørgen Moe er gravlagt på Vestre Gravlund i Oslo. I 1913 reiste Ringerikes ungdom en minnebauta over ham på Mo.*

* Jørgen Moes liv og virke vil bli grundigere omtalt i et seinere bind av Hole bygdebok.

---

*Engebret Jørgen Moe
(1878–1958).*

*Gjertrud Moe f. Gjerde
(1886–1960).*

Fra hagen på Mo gård cirka 1902. Fra venstre: Ole Petter Moe (f. 1884), Kitty Moe (eg. Kristi Engebretine, f. 1871), Alexandra Moe (f. 1863, bispens datter), fru bispinne Moe (Johanne Fredrikke Sofie f. Sørenssen, f. 1833), Martha Moe (f. 1855, bispens datter), Engebret Jørgen Moe (f. 1878) og Beathe Johanne Moe (f. 1865).

gårdstunet på en av Bjørke-gårdene flyttet ned til Sonerud. Engebret Jørgen Moe var ikke myndig da forretningen ble fremmet, og hans fars tremenning Håkon Færden representerte sin slektning. Færden hevdet at utskiftinga for Mos vedkommende var «unødig og upaakrævet», men i tilfelle utskifting ble fremmet, gjorde han oppmerksom på at en del av Mo – den tidligere husmannsplassen Askim – lå innenfor Norderhov herreds grenser, helt atskilt fra den øvrige eiendommen. Like etter ble imidlertid Askim solgt til eieren av Østre Bjørke gnr. 4/1 for 3.800 kroner, og under utskiftinga ble eiendommen skiftet ut mot en teig på Vekkern, som grenset mot Østre Bjørkes gamle jordvei.

Mads Øderå ønsket bl.a. å få samlet sine to skogstykker i Mosmoen i en teig. Og det fikk han, etter makeskifte med Engebret Mo, som fikk Øderås tidligere «Lamoteig» mot å avstå et område ved siden av Øderås «Sørmoteig». Følgen var at den av Hanserud-plasene som lå nærmest Lamyra, og som hadde tilhørt Øderå siden 1794, dermed kom tilbake til Mo. Ved utskiftinga kom det ellers til mindre justeringer av grensen mellom Mo, Bjørke og Øderå, og Mos rett til vannforsyning fra Øderås eiendom ble opprettholdt.

I 1900 satt Engebret Jørgen Moe (22, ugift) som gårdbruker på Mo. Hans 20 år eldre søster Martha var husbestyrerinne, og broren Ole Petter (16, middelskoleelev) bodde på gården. Ellers hørte tjenestejenta Karine Karlsdatter (22) og stallkaren Amund Kristi-

ansen (18) til husstanden. På gården leide gårdbrukerens søster Sara og hennes mann, livsforsikringsinspektør Knut Knutsen Mo, husvære med sin halvt år gamle datter Anna samt tjenestejenta Inga Johannesdatter (16). I sidebygningen hadde skomaker Karl M. Selte husrom for seg og sin kone Karen (24) og de to skomakersvennene Kristian Karlsen (18) og Ole Karlsen (16). I tillegg bodde 38 mennesker på åtte husmannsplasser under gården.

I 1907 var det på gården 4 hester, 28 storfe og 3 svin, og de sådde 2,2 hl. hvete, 7 hl. rug, 0,8 hl. bygg, 32,4 hl. havre, 12 hl. blandkorn, 1,5 hl. erter, 14 hl. poteter og 0,9 hl. til grøntfor. Gården hadde da 454 dekar innmark, hvorav 237 dekar åker, 214 dekar kunstig eng og 3 dekar naturlig eng, og dessuten 1140 dekar skogmark, 50 dekar havnegang med skog og 24 dekar havn uten skog. Skylda var 49 mark 59 øre.

Ved jordbrukstellinga i 1917 var det 6 hester, 32 storfe, 3 svin, 48 høner og 6 gjess på Mo (gåsedammen var under låvebrua). Av redskaper og maskiner var der 1 slåmaskin, 1 meiemaskin, 1 kombinert slå- og meiemaskin, 1 radsåmaskin, 1 potetoptager (delte med en annen gårdbruker), 1 hesterive, 2 arbeidsvogner med fire hjul og 4 arbeidskjerrer med to hjul. I frukthagen på 5,5 dekar var det 600 frukttrær, og på gården ble det høstet (antall dekar åkerareal i parantes) 40 tonn høy (182,5), 10 tonn poteter (5), 8 tonn

Mo gård 1955, med Bjørnstad til høyre og Bjørkegårdene i bakgrunnen.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Skuronn i Østre Løkkedalen på Mo cirka 1910. Engebret Jørgen Moe på selvbinderen, trukket av tre hester, mens gårdsgutter og busmenn hjelper til.

turnips (2,5), 3 tonn kålrot (1), 7,7 tonn blandkorn (54), 6 tonn havre (52), 3 tonn bygg (22), 2,3 tonn erter (17), 1,5 tonn rug (18) og 600 kg. hvete (6,5). På gården hadde man elektrisk kraft til belysning, men ikke til mekanisk drivkraft.

1920-årene var en vanskelig tid for mange bønder. Den økonomiske oppgangen etter første verdenskrig ble fulgt av pengekrise og arbeidsløshet. I landbruket fikk mange vanskeligheter med å betale renter og avdrag på lån til maskiner og driftsbygninger. En rekke norske bønder måtte gå fra sine odelsgårder, og Engebret Jørgen Moe i Hole var en av dem. Sterke krefter i bygda sluttet opp om Mo-bonden. At en av bygdas største gårder, som hadde tilhørt samme slekt i rundt 400 år og hvor dikteren og eventyrsamleren Jørgen Moe hadde vokst opp, skulle over på fremmede hender, var ikke lett å akseptere. Men banken var ikke nådig.

En dag i 1928 måtte Engebret Jørgen Moe og hans familie flytte fra Mo. Bankens pantobligasjon lød på 90.400 kroner, og 30. oktober 1929 var ny eier på plass.

EMIL TÆRUD (1884–1949) fra Skedsmo betalte 115.000 kroner for å sikre seg Mo. Han var sønn av lærer Julius Larsen og hustru

Berthe f. Tærud. Emil Tærud var ungkar og en driftig bonde, og hadde mangeårig bakgrunn som forpakter på store gårder på Romerike. Han opplevde at Mo i årene som fulgte ble forsøkt tatt tilbake på odel av Engebret Jørgen Moes sønner, Jørgen og Hans, men de lyktes ikke. Sistnevnte gikk sogar til rettssak mot Tærud i forbindelse med en lovforklning om panteheftelser, men Ringerike herredsrett ga den nye eieren medhold. Saken gikk helt til Høyesterett, og hele Norge fulgte saken om ættegården på Ringerike gjennom bred pressdekning i mange aviser. Landets høyeste domstol stadfestet enstemmig herredsrettens dom. 29. oktober 1934 kunne Ringerikes Blad melde at Mo-saken, etter seks år nå var brakt til sin endelige avslutning, «da odelsretten på Mo nu er utløpet».

Emil Tærud var gårdbruker på Mo i 20 år. Han solgte unna et par mindre jordstykker, bl.a. husmannsplassen Bråten ved Storelva, og i slutten av 1930-årene ervervet Oslo kommune Viksetra i forbindelse med sikring av Oslos drikkevann. Skylda på Mo var i 1949 redusert til 46 mark 15 øre. Gården bestod av 375 dekar dyrket jord, 280 dekar annet jordbruksareal, og 1200 dekar produktiv skog, og hadde 3 hester, 40 kyr, 2 okser, 6 ungdyr, 3 griser og 20 høns samt traktor.

Emil Tærud døde i 1949. Han hadde ingen barn, og slektningene solgte gården til Felleskjøpet, som hadde planer om å benytte den til forsøksgård. En intens offentlig debatt om Mos framtid fulgte. Både Hole kommune og Buskerud fylke engasjerte seg, sistnevnte ønsket å starte landbruksskole på gården. Men det ble ver-

Fra begravelsen til Engebret Jørgen Moe i 1958. Foran sitter hans enke Gjertrud Moe f. Gjerde (1886–1960), bak fra venstre de fem barna: Hans Christian, Anna, Jørgen, Beate og Engebret.

*Hans Trygve Haugen
(1910–1986).*

*Beate Moe Haugen
(1915–2001) foran bautaen
av Jørgen Moe, reist i 1913
foran hovedbygningen på
Mo.*

Foto: Tor Hammerstad

ken forsøksgård eller landbruksskole. Hole kommunestyre vedtok å benytte seg av sin forkjøpsrett, for å sikre at den gamle slekten igjen kunne ta sete på Jørgen Moes ættegård. Gleden var stor da Engebret Jørgen Moes datter Beate og hennes mann Hans Trygve Haugen fikk skjøte på gården 19. september 1949. Kongsesjon fra Landbruksdepartementet fulgte 3. november samme år, og kjøpesummen var 225.000 kroner. Etter 20 års fravær kunne familien igjen innta Mo.

HANS TRYGVE HAUGEN (1910–1986) var fra Hurum i Buskerud, og ble i 1937 gift med BEATE MOE (1915–2001), datter av Mos tidligere eiere Gjertrud og Engebret Jørgen Moe. De fikk tre barn:

* Viggo (f. 1938), seinere gårdbruker på Mo, g. 1964 m. Rønnaug Nøkleby (f. 1938) fra Hønefoss, tre barn: Beate (f. 1967), Ole Engebret (f. 1969) og Hans Trygve (f. 1973) – se nedenfor.

* Erik (f. 1941), g.m. Reidun Iversbye (f. 1946) fra Sarpsborg, to barn: Helge (f. 1975) og Anne Beate (f. 1977).

* Trygve, (f. 1947), g.1 m. Kari Engebretsen fra Hønefoss, én datter Hanne Chatrine (f. 1971), og g.2 m. Edith Butler fra Cognac i Frankrike, tre barn: Axel (f. 1980), Johan (f. 1982) og Stephanie (f. 1987).

Hans Trygve Haugen var utdannet agronom, og virket i en årrekke som forpakter på Løken gård i Haug, før han bestyrte Rytteraker gård i Hole 1938–1944. Han var nevenyttig og teknisk interessert, og sammen med Henrik og Jorulf Jensen startet han Borgeng Fabrikker i Hole, hvor det bl.a. ble produsert havnekraner, bormaskiner og rattkjelker. Han solgte sine aksjer i bedriften da han overtok Mo i 1949.

I Beate og Hans Trygve Haugens tid ble det ryddet ny jord i moen vest for gården, og tidligere vassjuk mark ble grøftet. Som de fleste andre gårdbrukere i Hole satset de på kornproduksjon, etter at fjøset ble revet i 1952 og husdyrholdet ble nedlagt. Dessuten drev de frukthage og planteskole (rosebusker og frukttrær).

I 1960 ble gården tilknyttet Gjesvoldåsen Vannverk, etter at Mo og nabogårdene Bjørke og Bjørnstad i mange år fikk sitt drikkevann fra Mostjernet. Kvaliteten på vannet fra tjernet var imidlertid dårlig. I 1973 ble Mostjernet og Lamyra fredet. I 1981 ble gården overdratt til neste generasjon.

VIGGO MOE HAUGEN (f. 1938) er gift med RØNNAUG NØKLEBYE (f. 1938) fra Hønefoss. De har tre barn:

* Beate (f. 1967), g.m. Tomm Knudsen (f. 1968) fra Trondheim, to barn: Sondre (f. 1993) og Sofie (f. 1997).

* Ole Engebret (f. 1969), g.m. Karin Tallhaug (f. 1969) fra Hønefoss, to barn: Katrine (f. 1995) og Fredrik (f. 1998).

* Hans Trygve (f. 1973), samboer med Trude Larsen (f. 1975) fra Østfold, to barn: Kristian og Thomas (tvillinger, f. 1998).

Rønnaug og Viggo Moe Haugen har stått for en vesentlig utvidelse av åkerarealet, slik at det i dag er 635 dekar dyrket mark på Mo, primært korn (i vekselbruk med oljevekster, grasfrø og timotei). I tillegg er det cirka 80 dekar gras/kulturbete for gårdens Hereford-besetning (ammekyr og kjøttproduksjon, i alt 34 dyr med stort og smått, inkludert avlsokse), samt 1002 dekar skog, 190 dekar myr og 130 dekar naturreservat. Gården har skurtresker, to traktorer, traktorgraver, varm- og kaldluft korntørke, og vanningsanlegg (siden 1978 andelseier i A/L Stein/Sørum Åkervanning).

Rønnaug Moe Haugen er utdannet lærer, og har arbeidet i skoleverket i over 30 år, sist som lærer ved Sollihøgda og Vik skoler. Sammen med Viggo har hun utviklet Mo gård som besøksmål for turister og andre interesserte, med kåserier og omvisning.

I april 2001 ble gården overdratt til datteren BEATE MOE HAUGEN (f. 1967). Hun er utdannet ingeniør og arbeider som næringsmiddelkontrollør i Ringerike. Hun er gift med Tomm Knudsen (f. 1968) fra Trondheim, som er siviløkonom og arbeider i EDB-bransjen. De har to barn: Sondre (f. 1993) og Sofie (f. 1997).

Bygninger på gården

Hovedbygningen på Mo ble oppført i årene 1811–13,²⁸ ombygd i 1910 og restaurert i 1950-årene. Da dikterpresten Jørgen Moe ble født 22. april 1813, var hovedbygningen fortsatt ikke ferdig, så hans mor fødte sin lille sønn i en gammel stue, «Fasterstuen» eller «Hagestuen» nord i tunet. Stua ble siden som arvelodd tatt ned og satt opp igjen på Øderå, hvor den står i dag.²⁹

Nord i tunet på Mo ligger «Bestemorsbygningen» (også kalt «Rødbygningen»), som trolig er 450 år gammel. Den ble påbygd i 1905 og restaurert i 1970-årene. Låven er fra 1848, da Peder Pam-

²⁸ I oppslagsverkene *Norske Gardsbruk* (1948 og 1991) heter det at hovedbygningen ble oppført i 1804, men ifølge bygdehistorikeren Gunnar Tveiten i *Buskeruds Blad* 13/5–1929, og et intervju med Sara Mo (f. Moe) fra 1934, trykt i heftet «Ringerike» 1968–69, ble den bygd i 1811–13.

²⁹ «Fasterstuen, hvor de fleste barn ble født,» skriver Sara Mo i heftet «Ringerike» 1925.

Hovedbygningen på Mo er bygd 1811–13, ombygd i 1910 og restaurert i 1950-årene.

Foto: Hans Erlandsen

perud³⁰ og Engebret Moe inngikk avtale om oppføring av låvebygning på gården.³¹ I 1873 ble fjøset rustet opp, da fikk Johan Madsen Snadden (sønnesønn av Hans Grenader) 40 skilling dagen for «med Fjøsindredningen nu arbeidet». Låven ble påbygd i 1900, og innredet kjeller (1973) og redskapsrom/verksted (1974). Fram til cirka 1900 stod et bygg midt i tunet, sør for «Rødbygningen», som ble kalt «Gesellen» fordi det var der farende folk fikk lov til å overnatte. Trolig bodde tjenestefolkene også i den bygningen. På gården er også stabbur og utegangsfjøs (1973) med påbygd garasje og vedskjul (1989).

Tidligere stod en gårdssmie i gamlehagen, bak Rødbygningen. Den ble revet omkring 1903. På Haugerjordet nord for tunet stod en badstu, som ble brukt som røykestue. Den falt ned ca. 1940. Lille-Beates dukkestue (restaurert rundt 1950) er mye besøkt av turister. Hanserud-stua ble flyttet til Mo-tunet i 1979, dessuten flyttet Fortidsminneforeningen en badstu (kjone) dit fra Elstangen i 1984. I 1989 flyttet Hole kommune i samarbeid med Fortidsminneforeningen den såkalte Høtte-smia fra Røyse til Mo.

Nord for gårdstunet kalles området Tajet. Navn på jorder er Hestehagan, Fasterpløya, Dampløya, Firkanten, Granjordet, Furujordet, Timålsjordet, Mølløsa, Hauerjordet, Bergerløkka, Sand, Sørgedalen, Bergerbakken, Vestre Løkke, Østre Løkke, Stabburjordet, Sydenga og Kalvebråtan.

³⁰ Pamperud var husmannsplass eller småbruk under Vestre Rud på Røyse.

³¹ Hole bygdearkiv, Mo-arkivet, arkivboks 16A.

Møllebruk

Det er dårlig med vannfall i Hole, og flere av storgårdene har eid møller og sagbruk utenfor bygda. Mo har hatt mølle innerst i Steinsfjorden, der Åsaelva fra Damtjern kaster seg utfor det siste juvet (Brattfoss) før den når fjorden.

Allerede på 1400-tallet er Mo nevnt i forbindelse med et kvernbruk i Åsa, hvor et diplom som stadfester salget av fossen og kvernstøet nord for Gunnersrud, er utstedt på Mo i Steins sokn.

På 1600-tallet hørte ødegården Valbekken i Åsa under Mo, og det gjorde den helt til den ble solgt i 1829. På et gammelt kart over Åsaelva fra 1816 ser vi «Engebret Moes kvernhus» med både slådam, vanninntak, renne og vei til kvernbruket. Det er endog avmerket hvor Mos kvernhus før har stått. Men hvor lenge Mo da hadde hatt mølla i Åsaelva, vet vi ikke. Da Jørgen Jensen Moe overdro gården til sønnen Mads i 1749, beholdt han en «Grynkvern i Aasene».

Da Valbekken ble solgt i 1829, fulgte møllebruket i Brat Foss (Åsaelva) med. Da hadde Engebret Moe allerede engasjert seg i mølledrift ved Hønefossen, etter at han i 1825 sammen med en del andre hadde kjøpt tre sagbruk.³² Samme år ble sagbrukene solgt, og

---

³² Det var sagfut Hans Warloe, lensmann Lars Andreas Robsham, og bøndene Ole Pedersen Hverven, Ole Johnsen Hverven og Engebret Moe som i februar 1825 kjøpte tre sagbruk ved Hønefossen på auksjon. I mai samme år solgte de den ene saga samt inventar, bygninger og skurrettigheter på de to andre, som ble revet.

MØLLE I ÅSA

I et middelalderdiplom fra 3. mai 1402, utstedt på «nørdræ gardenom a Moe er liggær j Steins kirkiu sokn a Ringæriki», solgte Torvard Bjørnsson «fossen og kvernstøet nest nordenfor Gunnersrud som ligger øst i Åsa i Valbondefjordingen på Ringerike, fritt og med full hjemmel for hver mann» til Håkon Åsulvsson. At diplommet er utstedt på Mo, kan tyde på at selger eller kjøper på denne tiden har vært eier eller bruker av gården. Fra et diplom i 1356 vet vi at lensmannen på Ringerike het Åsulv Håkonsson. Han opptrådte i forbindelse med en sak om fiskeretten til to fiskebekker, Valbekken og Møllebekken, som før «manne- dauden» hadde tilligget eierne av Stein gård. Mindre enn 50 år seinere kjøpte en Håkon Åsulvsson en foss og et kvernbruk i en av de samme bekker. Vi aner en sammenheng her, kanskje satt både Åsulv Håkonsson og Håkon Åsulvsson på Mo?

Men fossen og kvernbruket «nest nordenfor Gunnersrud» var stadig på salg på 1400-tallet. I et diplom 13. august 1424 erkjente Håkon Åsulvsson å ha solgt fossen og kvernstøet til Bjørn Sigurdsson, og at han hadde fått hele betalingen. Et diplom datert 22. mars 1460 forteller at en kvernfoss som lå «øst i Åssomme nest nordenfor Gunnersrud i Norderhov sokn» av Bjørn Sigurdsson ti år tidligere, altså i 1450, ble solgt til Thorgils Erlendsson. Diplommet er undertegnet på Lore i Steins sokn, men hvem denne Thorgils Erlendsson var, kjenner vi ikke til.

«... JEG SAT VED MIN
FADERS MØLLE»

Jørgen Moe skriver trolig om Stormølla i et brev til sin venn Peter Chr. Asbjørnsen 20. april 1843, da han omtaler presten og sagnsamleren Andreas Faye, som Moe holdt meget av: «Han minder mig om min uskyldte Barndom, om hvordan jeg sat ved min Faders Mølle ved Hønefossen og hørte og hørte paa dens Klappen og med Fandens Makt vilde lægge Ord og Mening i dens Klip-Klap.»

---

hensikten var å få tomtegrunn ved fossen til et møllebruk. Etter deling av eiendommene i juni 1825 ble Hans Warloe, Ole Johnsen Hverven og Engebret Moe sittende med en del av den ene sagbruks-tomta, og her oppførte de en mølle. Den ble en stund kalt Magermannsmølla, fordi Warloe var så tynn og mager. De tre eierne solgte mølla etter en tid, og over flere hender kom den til slutt i Arne-mann-selskapets eie i 1854. Året etter ble den revet og erstattet med en ny, det var vel da den fikk navnet Stormølla.³³

Annen næringsvirksomhet

Brukerne på Mo har lange tradisjoner innen sagbruk. Allerede i 1612 eide fogd Peder Knudsen på Toten, som også eide Mo, to av de tre sagene i Skjærdalen. Den tredje og minste eide Knut Mo, og året etter var den overtatt av Jens Mo. I 1662 er det Mathias Sass på Helgeland som leier denne saga av Ragnhild Jensdatter Mo. Hvor lenge denne saga i Skjærdalen hørte til Mo, vet vi ikke, men Peder Knudsens to sager ble overtatt av andre.

Også på 1700- og 1800-tallet hadde eierne av Mo interesser i sagbruksvirksomhet: Ole Moes oldefar Mads Moe solgte 16. september 1752 sin tredjedel av «Aasene Sag» ved Åsaelva til grunneieren Anders Eriksen Åsa, og i 1825 kjøpte Engebret Moe sammen med fire andre tre sagbruk ved Hønefossen. De ble solgt etter noen uker for å rydde grunnen for et møllebruk.

I Ole Moes (1819–1890) tid var det stor virksomhet med tømmerdrift i gårdens skog i moen, og et lite sagbruk ved gården. I tillegg var det en sag ved husmannsplassen Høymyr på Sollihøgda, i Mo-bibelen kalt «Øvre Sagplads på Sollihøgden». Det ble levert trelast til gårder rundt i Hole og Norderhov, bl.a. en stor leveranse til kaptein Burchart på Ringvold i 1871, til Ringerike Realskole (den seinere Kirkeskolen) ved Hønen i 1872–74, til Hole Meieri på Svensrud i 1886, og til Ingeniørbataljonen på Helgelandsmoen i årene 1888–90.

I årene 1907–08 ble Hole Torvstrøfabrikk anlagt på Mo. Fabrikken eller torvstrøhuset ble satt opp cirka 50 meter vest for husmannsplassen Hanserud, og bak sto et aksjeselskap eid av bønder fra Hole og Norderhov. Fra 1907 foreligger kontrakt om leie av grunn, undertegnet av Harald Solberg og Lars Frøhaug på vegne av selskapet, og grunneier Engebret Jørgen Moe. For leie av 100 mål i Lamyra betalte Hole Torvstrøfabrikk en gang for alle 2.500

³³ Ropeid II, s. 25, 195 og 368.

kroner, med fradrag for erverv av 8 aksjebrev à 65 kroner. Leietiden var 99 år, men virksomheten ved torvstrøfabrikken opphørte under siste krig. I 1951 ble fabrikkbygningen solgt til nedrivning for 2.200 kroner, og selskapet ble formelt oppløst i generalforsamling på Vik 12. juni 1953.

Tørr torvstrø ble brukt til strø og oppsamling av væte i fjøs og stall, og seinere spredd på jordene sammen med husdyrgjødsel.

Sagn/spøkeri

Tidligere lå det to store steiner sør for låven på Mo, en på hver side av oppkjørselen til gården. Et sagn forteller at det var Gygra på Gyrihaugen som kastet steinene i fullt sinne da Hellig Olav klarte å bygge Stein-kirken før Gygra hadde ferdig sin steinbru over fjorden. Først kastet hun steinene, men de gikk for langt og landet på Mo. Da rev hun av seg lårbeinet og kastet det, men heller ikke da traff hun kirken. Lårbeinet havnet i Gygraputten vest for Halvdanshaugen på Stein.

Engebret Jørgen Moe har fortalt at en hvit hest skal være sett i uthuset på gården.³⁴

Husmannen i Hanserud, Karl Kristiansen, påstod at han så huldra i gammellåven på Mo en dag i slåtten, da han lå der på låven og hvilte etter middagen. Dette må ha vært rundt 1890.³⁵

Jakt/fiske

På jordnet Sand var det en dyregrav («ulvestue») som nå er gjenfylt. Det var ulvetrekk her, og folk som dengang bodde i stuene på Bergerbakken, hadde sett ulven på vei over til Hårumsåsen.

Mo hadde kattisse³⁶ (sammen med Frok) ved Fredenshavn, der Storelva under flommen går inn mot Lamyra.

Skog

Mo har fra gammelt av hatt sin skog i moen som grenser inntil gården og strekker seg vestover til Storelva ved Helgelandsmoen. Her har Mo-mennene tatt ut hustømmer og ved til gårdens behov. Etter at verdien på skogen steg i forbindelse med sagbrukene som vokste

---

³⁴ Erlandsen (1973).

³⁵ Husmannsminner, Norsk Folkemuseum.

³⁶ Kattisse = en fangstinnretning med kløyvde stokker eller planker, som var satt ned i fjordbunnen eller elvebunnen, helst i en grunn vik eller evje.

SKOGEN HAVNER PÅ UTENBYGDS HENDER

Drammens Damphøvleri eide i 1882 skog som etter utskiftinga av Krokskogens Allmenning i 1823 hadde tilhørt 20 gårder i Hole og 8 i Norderhov. Hole-gårdene var Mo (Steinsfjerdingen), Øderå, Bjørke, Hungerholt, Hårum (to gårder), Sørumsdal, Vik, Gjesval, Borgen, Løken, Mo (Røyse), Søndre By, Søhol, Bønsnes m/Fjell, Fjell, Dæli, Stadum, Averøya og Attofram (Monsebråten). Felles for alle de gamle gårds-skogene var at de lå langt sør på skogen, og dermed langt unna gårdene og bygda. Dessuten var tømmerprisene lave, og bøndene hadde bruk for pengene de fikk ved salget.

---

fram på 1600-tallet, ble skogsdriften en viktig del av gårdens inntektsgrunnlag. Arbeidskraft hadde de i husmennene og deres sønner.

På 1800-tallet drev Ole Moe tømmerhandel med basis i skogen i Mosmoen, og enda større virksomhet ble det etter utskiftinga av Krokskogens Allmenning i 1823. Da fikk Mo en skogteig på Krokskogen som strakk seg fra området ved Høymyr nord for Sollihøgda og østover til Den bergenske kongeveien ved Steinsvollen.

I lia vest for Niskinnvann (Holmevann) setret to av Sørumsgårdene i Hole. Disse setervollene ble liggende med grenser mot Mo/Øderås skogteig. I teigen lå også husmannsplassen Høymyr. Av Mo-bibelen ser vi at både Mo og Øderå hadde inntekter av så vel plassen som skogen rundt 1850. Det som Øderå-mannen avvirket i skogen, tilfalt ham, og det som Mo-mannen hogg, var hans eiendom. Øderå skulle ha sin forholdsmessige del av skogteigen, etter størrelsen på landskylda, men det offentlige la seg ikke opp i hvordan de enkelte bruk under hver gård ordnet det seg imellom.

Rundt 1855 har Mo og Øderå delt skogen. Mo-skogen fikk en skyld på 1 daler 1 ort 4 skilling (løpenr. 1b), mens Øderås naturlig nok ble lavere: 1 ort 21 skilling (løpenr. 2b). Den 3. november 1855 solgte både Ole Moe og Mads Øderaa sine teiger på Krokskogen til kandidat Larsen, og prisen var hhv. 2.950 spesidaler (Mo) og 700 spesidaler (Øderå). Skjøte ble først utstedt 28. oktober 1863. Kandidat Larsen hadde da kjøpt opp flere gårdsskoger, og allerede 12. desember 1864 solgte han flere av sine eiendommer på Krokskogen, deriblant Mo og Øderås tidligere teiger, til Johannes Fuhr og Ivar Rytterager (fra Storøya) for 5.000 spesidaler.

Den 7. mars 1868 bekjentgjorde fogden at skogeiendommene som tilhørte Johannes Fuhr og Ivar Rytterager, var slått sammen til én eiendom. Det var skogteiger som tidligere tilhørte Mo (løpenr. 1b), Øderaa (løpenr. 2b), Sørumsdal (løpenr. 26b og 27d), Vik (løpenr. 39b), Fjell (løpenr. 126b, 127e og 129b) samt Langebru (løpenr. 180a). Ivar Rytterager eide en fjerdepart av skogen, og overdro den 6. mai 1870 sin part til konsul Fuhr, som derved ble eneeier. 2. februar 1874 ble skogen, med unntak av Langebru som igjen «er blevet selvstendigt Brug», solgt til de seks interessentene i Drammens Damphøvleri J.A. Juell, G.C. Hellesen, I.R. Paasche, Joh. E. Schwartz, Edv. Tandberg og Anton Capjon.³⁷

---

³⁷ Drammens Damphøvleri var formelt eier av skogen. At Edv. Tandberg i 1875 skjøttet sin del over til de fem øvrige, og Capjons og Schwartz' konkursbo 29. desember 1881 overdro sine andeler av en rekke skogeiendommer i Hole, til selskapet, er å regne som «interne» forhold i A/S Drammens Damphøvleri.

Skogeiendommen som omfattet de tidligere gårdsskogene til Mo, Øderå, Sørum, Vik og Fjell, ble delt 20. desember 1883, ved at teigene fra Vik og Fjell-gårdene ble solgt til O. Ellefsen og J. Steen, og gitt nytt gnr. 12/2 med ny skyld 8, 36 (8 mark 36 øre). Drammens Damphovleri beholdt den gjenstående del av eiendommen, som fikk nytt gnr. 1/2,³⁸ og navnet «Mo med Øderaa og Sørum», av skyld 20,35.

Den 25. oktober 1892 ble skogeiendommen «Mo med Øderaa og Sørum» delt, ved at en parsell (skyld 7,78) ble solgt til forstkandidat Guttorm Andresen (gnr. 1/5, seinere gnr. 180/5, sammenføyd med 240/1 i 1968), og en parsell (skyld 1,26) – «Pladsen Niskind med tilstøtende Skovstykke» – ble solgt til grosserer Peter Hansen, (se nedenfor gnr. 180/6). Gjenstående skyld for gnr. 1/2 ble dermed 11,31.

I 1898 solgte de gjenværende eierne av Drammens Damphovleri³⁹ resten av skogen til forstkandidat Guttorm Andresen og grosserer Thomas Fearnley.⁴⁰ Året etter (1899) ble Andresens del utskilt, og fikk navnet «Niskind-stykket» av skyld 5,50 (se nedenfor gnr. 180/8), mens Ths. Fearnley beholdt resten av eiendommen (skyld 5,81). Dette var skogeiendommen gnr. 180/2, som i 1955 ble sammenføyd med gnr. 238/1 «Toresplassen» (eies i dag av Nils Astrup jr.).

Seter

Mo setret på Viksetra nord for Storflåtan, i Norderhov. Her setret også nabogården Østre Bjørke (Stua) og Østre Hårum (til 1830). Seterbruket på Østlandet har tradisjoner tilbake til vikingtid, kanskje enda lenger, og det er ikke vanskelig å forstå hvorfor noen av de eldste gårdene i Hole la sitt seterbruk her nord på Krokskogen. Ved å bruke Stubdalsbakkene som adkomst til sin setermark, fikk de en forholdsvis kort og enkel setervei, og de slapp å ferde buskapen over Kroksund. Kanskje var den seinere «Ødeplassen Hvalbeck» i Åsa opprinnelig hjemmeseter under Mo (brukt på forsommeren), mens Viksetra var «langseter» og ble tatt i bruk i juni måned? I hvert fall fikk Mo-buskapen både beite og hvile i Valbekken, før den la i vei videre.

Viksetra har fått sin plass i norsk litteratur gjennom Jørgen

³⁸ I dag gnr. 180/2.

³⁹ Skjøte fra J.A. Juell, J.R. Paasche og G.C. Hellesen og hustru arvinger v/Anders Hansen og Peder Wiborg, datert 22. april, tinglyst 16. mai 1898.

⁴⁰ Prisen var 11.000 kroner, inkludert en eiendom i Bærum.

HOFFJEGERMESTEREN

Thomas Fearnley var grosserer og hoffjegermester for kong Oscar 2, og hadde siden 1872 bygslet den tidligere finneplassen Toresplassen. Fra 1870-årene begynte han oppkjøp av skog i området, og sikret seg bl.a. i 1898–99 det resterende av «Mo med Øderaa og Sørum», det gamle gnr. 1/2. Skogen eies i dag av Nils Astrup jr., og ligger i området Sollihøgda-Holsfjorden (gnr. 238/1 og 240/2, med samlet skyld på 89,85). Forstkandidat Guttorm Andresen eide Midtskogen, og kjøpte opp skog langs Isielva. Denne skogen eies i dag av brødrene Ragnar og Trygve Wettre (gnr. 240/1, av skyld 34,11).

---

*På Viksetra nord for Storflåt-
tan setret Mo og Østre
Bjørke (Stua) i Hole. En peri-
ode fram til cirka 1830 hadde
også Østre Hårum en seter-
løkke her, og Østre Sørum (i
dag Sjesgård) til 1804. Mo
og Bjørke la ned seterdriften
på Viksetra rundt 1935. I for-
bindelse med sikring av Oslos
drikkevannsforsyning ble
setra solgt og revet i 1943. I
dag har skogen tatt de gamle
setervollene tilbake.*

Moes diktning. Det er liten tvil om at Viksetra og naturen der oppe på Krokskogen har gitt inspirasjon til flere av hans mest kjente dikt. Og det var på hjemvei fra setra, da han så utsynet over de sollyse sletter fra Stubdal, at han skrev sitt udødelige «Det lysned i Skoven» (selv om det er blitt hevdet at det var på en av hans samlerreiser til Setesdal). Det er liten tvil om at den unge og romantiske Jørgen gikk og drømte på Viksetra i sine ungdoms år. I 1930-årene fant en mann fra Haugsbygd som overnattet i seterhuset, en papirlapp stukket inn mellom laftestokkene. Den inneholdt et inn-til da ukjent dikt fra den unge Jørgens hånd. I 1830-årene arbeider «Gunil Olsdatter Budeie» på Mo. Hun må være den «gamle Gunhild» som Jørgen Moe lå sammen med på setra som barn.

I 1835 ble det oppført nytt seterhus på Viksetra. Da gjorde Engebret Moe avtale med Peder Abrahamsen om oppføring av en seterbygning, 14 alen lang og 12 alen bred, mot en godtgjørelse på 10 spesidaler og 20 pottes melk! På et løst ark i Mo-bibelen ser vi at eierne av Mo og Bjørke betalte Anders Olsen Larsbråten og Karl Kabinettet 10 spesidaler og 2 tønner bygg for å bygge vei fra Stubdal til Viksetra. Veien skulle lages så bred og god at man kunne kjøre til seters med vogn. Og i mai 1890 avtalte Ole Moe med gamle-Andreas Bakken i Åsa om «Istandsættelse af Sæterveien fra Støv-

dalsvolden til Wigsætra». Som leier av Bjørkes seterhus der oppe, skulle Andreas utrede det halve av kostnaden. Samme år hadde Andreas Bakken sammen med Anton Bråten «udkjørt Gjødsele baade ved det nye og gamle Fjøs på Wigsætra», og for det fikk han 9 kroner.

Seterbudeier ble hyret for et år av gangen på 1800-tallet. I 1866 var Anne Olsdatter Øren seterpike, og i 1878 var det Marte Iversdatter Koksrudhagen, som «medbragte sin lille Søn, omtr. 12 Aar gml.» og for det fikk 3 ort pr. uke i de 13 ukene fra 27. juni til 25. september. Det ble i alt 7 spesidaler 4 ort, eller cirka 31 kroner. Lønna fikk hun dels i rugmel, dels i kontanter. I 1881 reiste Anne Kristensdatter Bønsnes til seters 27. juni. For de 12 ukene fram til 17. september fikk hun 6 spesidaler eller 24 kroner. Året etter gjorde Mo-mannen avtale med Inger Mathea Mikkelsdatter fra Berg i Haug om at hun skulle være «Sæterbudeie i 12 ½ Uge» med lønn 25 kroner. Den 21. juni 1882 ble det notert i Mo-bibelen på Inger Matheas konto: «Om Aftenen opreist til Sæteren med 13 Naut og 43 Saue». I årene 1885–91 var Margit Sandersdatter Stiksrudeie seterbudeie. Det siste året fikk hun i lønn kr. 2,40 pr. uke samt et par snørestøvler.

Anne og Johan Bråteløkken (Bakken) fra Vegårdsfjerdings var seterfolk på Viksetra i 46 år, fram til midt i 1930-årene. De ble tildelt Buskerud Landbruksselskaps premie og diplom for sitt mangeårige virke som seterfolk. Den siste setermann på Viksetra var Sigurd Hammerengen fra Norderhov.

På grunn av restriksjoner i forbindelse med bruk av Storflåtan til Oslos drikkevannforsyning, ble Viksetra ekspropriert av Oslo kommune i 1936–37. Husene ble tatt ned og satt opp igjen av Løvenskiold i Sæterroa, nede ved vannet. Størhuset hadde tre rom. Det var opprinnelig to størhus på vollen, men det eldste ble revet i 1920-årene.

I 1943 ble den gamle setervollen solgt (se nedenfor, gnr. 180/22).

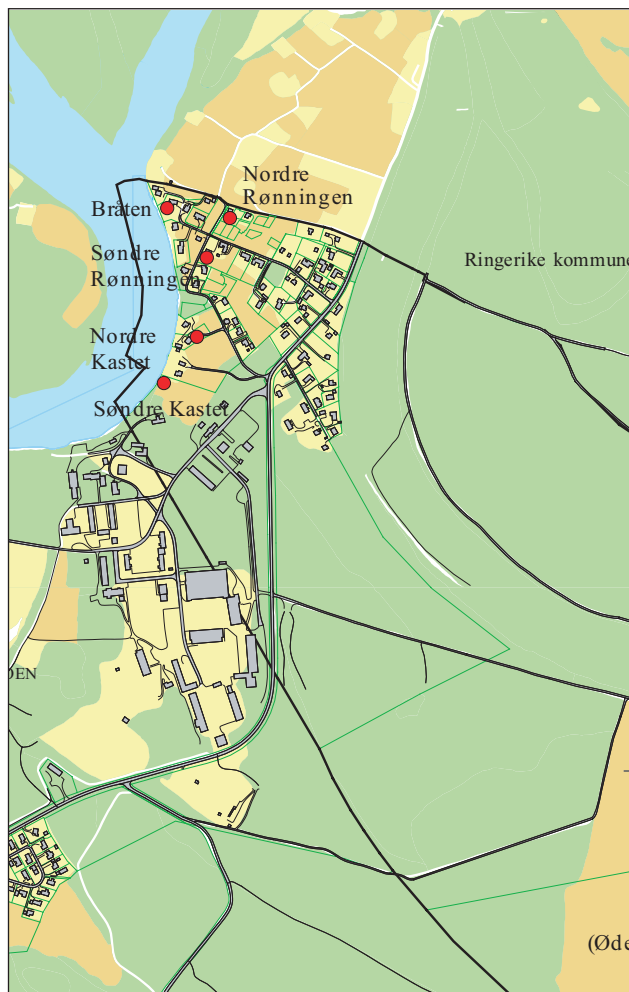
Husmannsplasser

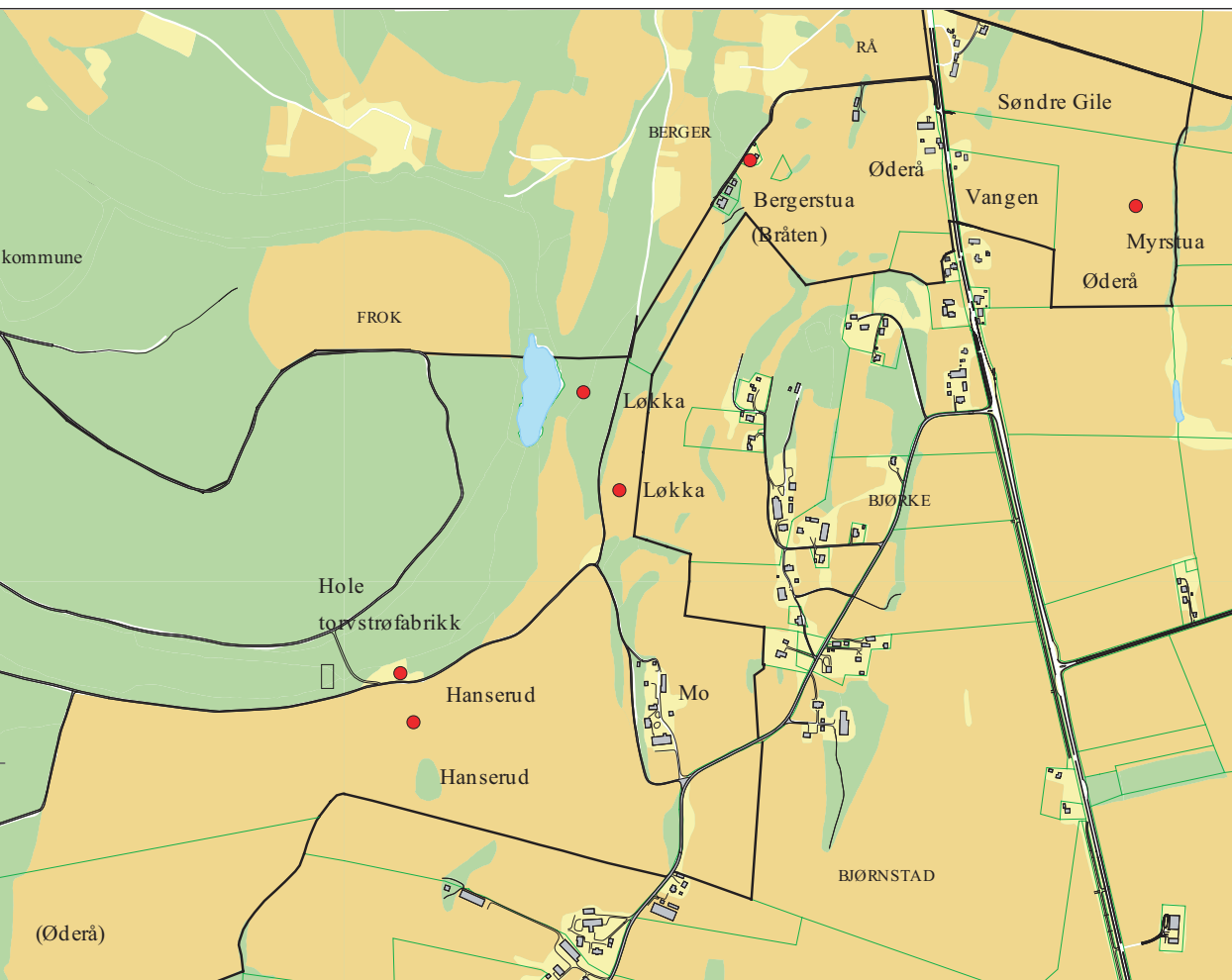
De første husmenn på Ringerike blir nevnt i 1650-årene, og ikke lenge etter hører vi om den første på Mo. I alt har det vært 10–12 husmannsplasser under gården, men de har ikke vært i bruk samtidig. I 1661 var tre «ødepladser» medregnet i Mos landskyld, «Ørud Engestykke, Askum Ødegaard og Hvalbeck Ødeplads». Øderå var en del av Mo fra gammelt av, og ble i sin tid brukt som husmannsplass. *Askim* ved Ringåsen og *Valbekken* i Åsa lå begge i

Norderhov (ved Valbekken var det mølbruk som Mo-mannen brukte).

Det var plassene ved Storelva som gav gården den mest stabile arbeidskraften på 1700- og 1800-tallet. Husmennene fra *Bråten*, *Kastet* og *Rønningen* hadde lang vei til arbeidet på Mo, innpå tre kilometer over moen. Sara Mo (f. 1867) har fortalt at husmennene i hennes barndom gikk i samlet flokk over moen, og i mørke vintermorgener lyste den første for seg med fakkell. Da hadde husmennene fra *Hanserud* og *Løkka* kortere arbeidsvei. Husmannen på *Høymyr* ved *Sollihøgda* drev mest med skogsarbeid, eller han jaktet vilt til Mo-bonden. En plass ved navn *Bråten* (*Løkkebråten*), som ble lagt under Øderå fra 1794, var også tidligere plass under Mo.

I en rettssak i 1661–62 stevnet Nils Mo (død 1662) og hans enke Ragnhild Jensdatter, gamle-futen Johan Schnell og lensmann Ola Torkjellson Hønen i Norderhov for å stå bak nedrivning av en stue og dertil flere små hus «kaldiss Myrstuen, ligendiss under hindes brugende gaard Moe, som ehn fatig husmand med quinde och børn paaboede». Dette er eneste gang vi hører om en husmannsplass under Mo som heter *Myrstua*, og den lå på Vekkern, på en teig som seinere ble liggende under Øderå. Husmannen hette *Torger* eller *Torbjørn*. I 1662 vitnet *Torbjørn Myrstua* i en grensetvist-sak mellom Mo og Frok, der han opplyste at han i rundt 20 år had-

de hogd tømmer både for salig Nils Mo og for oppsitterne på Frok.⁴¹

I 1664 var det bare én husmann på Mo, *Ole Haagensen* (30), men vi vet ikke hvilken plass han satt på. I 1666 er også nevnt hans sønn, Lars Olsen, som da var halvannet år gammel.

I 1697 var husmannen i Mokastet skyldig skatt, og i 1711 var det tre husmenn på Mo som betalte skatt. I 1723 går det fram av matrikkelen at det var i alt sju husmenn på gården, hvorav to uten jord. De øvrige fem sådde da til sammen 1 tønne blandkorn og 1 tønne havre på sine plasser, så de har ikke hatt store jordlappene.

Flere av husmannsplassene under Mo lå ute ved Storelva, ved Helgelandsmoen.

⁴¹ Ringerike Slekthistorielag: Tingbok for Ringerike IV 1662, s. 37 og 78.

Fem Mo-plasser ved Storelva i 1869 (utsnitt av gårdskart, tegnet av Hans J. Berg).

I 1762 var det ifølge skattelistingene fem husmannsfamilier på Mo. To av dem bodde i Løkka, to i Kastet og en i Askim (se nedenfor).

På 1700-tallet var det stor økning i antall husmenn i Norge. Ved folketellinga i 1801 var det ialt 39.400 husmenn med jord her i landet, og i Hole i underkant av 200. På Mo var det i 1801 åtte husmenn med jord og to (eller tre) som hadde plasser det ikke hørte jord til. Det var tre husmannsfamilier på Kastet-plassene, én i Hanserud, én i Askim, én i Valbekken og én i Løkka. De fire øvrige vet vi ikke hvor bodde, men trolig var de på Bråten og Rønningen ved Storelva:

* *Amund Torgersen* (1758–1828), skredder og husmann med jord, med kone (g. 1785) *Olea Nilsdatter* (49) og deres sønn *Kristian* (15), samt mannens søster *Eli Torgersdatter* (46, enke) som lever av håndarbeid, og hennes datter *Ingeborg Svendsdatter* (13). Da sønnen *Kristian* ble født i 1785, bodde familien i Trillerud under Helgeland. *Kristian Amundsen* ble i 1811 g.m. *Ragnhild Hansdatter Prestegårdseie*, og de fikk samme år en sønn *Hans*.⁴²

* *John Olsen* (42), husmann med jord, hans kone *Eli Ellevsdatter* (45) og deres tre barn *Mari* (12), *Ole* (8) og *Dorte* (5),⁴³ og et legdslem, *Ingri Pedersdatter* (55). *John Olsen* ble g.2 i 1805 m. *Marte Olsdatter*, og fikk med henne minst to barn: *Elling* (f. 1806) og *Johanne* (f. 1808). Familien bodde i Kastet i 1808 og 1823.

* *Embret Tomesen* (f. 1721), husmann uten jord, har legd, hans kone *Kari*

⁴² *Kristian Amundsen Moeie* ble i 1808 utlagt som barnefar til *Anne Andersdatter Åsteruds sønn Kristian*.

⁴³ *Dorte Johnsdatter* fikk i 1809 en sønn *John*, og som barnefar ble utlagt *Ole Johansen Nærstad*.

Karlsdatter (f. 1735), deres datter Maria Embretsdatter (f. 1769, ugift, lever av håndarbeid) samt hennes barn Gunhild Andersdatter (f. 1798) og Kristian Andersen (f. 1801).⁴⁴ Kari Karlsdatter var fra plassen Karlsrud under Kolkind på Tyristrand. Hun var født 1735 (aldersangivelsen i 1801 er feil), og ble i 1761 gift med Engebret Tomesen Flattum.⁴⁵

* *Hans Madsen* (54), husmann med jord, hans kone *Mari Olsdatter* (52) og deres sønn Mads (12). Mari Olsdatter døde i 1816, 67 år gammel.

Ifølge et matrikkelarbeid i 1819 hadde Mo da sju husmannsplasser. I 1865 var det åtte – Kastet (nordre og søndre), Bråten, Rønningen (nordre og søndre), Hanserud, Askim og Høymyr, og i 1900 også åtte plasser: Kastet (2), Rønningen (2), Bråten (2) og Hanserud (2).

I tillegg var Øderå, med én husmannsplass, ført opp under Mo i folketellinga 1801. I 1865 hadde Øderå én plass (Bråten), og i 1900 én (Bergerstua) – se nedenfor under gnr. 180/3.

Kastet

De to Kastet-plassene ved Storelva var de største husmannsplassene under Mo. I 1869 var Søndre Kastet på 25 ½ mål, og Nordre Kastet på 32 mål.

Det har bodd husmenn på Kastet siden 1600-tallet. I 1697 var husmann Johannes Svenske i «Mokast» skyldig skatt, og i 1699 vitnet han i en rettssak. En tyv som hadde stjålet en barked hud fra fogd Lars Tønder på Stein, spurte *Johannes Nilsen* «Moeskast» om han ville kjøpe huden. Men Johannes hadde svart at han ikke hadde penger å kjøpe for. I 1711 betalte Johannes 1 ort 12 skilling i skoskatt for seg selv, hustru og fire barn. Det var skifte etter Johannes Nilsen i 1739. Han etterlot seg enka *Gunhild Olsdatter*, og vi får vite navnet på tre av de fire barna (hvorav kun datteren Kari var i live):⁴⁶

* Nils (død på Kongsberg), g.m. Kirstine Bølling, én sønn Kristian (umyndig).

* Kari, g.m. Peder Torgersen Kastet.

* Lars (død), g.m. Maria Iversdatter; én sønn Jon (f. 1731).

Boets bruttoverdi var 52 riksdaler (inkludert plassens bygninger, taksert til 15 riksdaler), og nettoverdien 26 riksdaler.

Datteren *Kari Johannesdatter* og svigersønnen *Peder Torgersen*

---

⁴⁴ Gunhild Andersdatters far var Anders Høyberg (en omstreifende hattemaker), mens Kristian Andersens far var Anders Olsen Tandberg (vervet soldat).

⁴⁵ Opplysninger om Kari Karlsdatter er gitt av Ole Bjørn Darrud i Tranby i Lier.

⁴⁶ Deres fjerde barn het trolig Ole. I 1717 er «Ole i Kastet» innført i kirkeboka som barnefar til en pike, Sissel.

etterfulgte Johannes som husmann på plassen. I 1844 var det skifte etter Peder, som etterlot seg hustru og fem barn: Maren (20), Torger (14), Margrete (14), Nils (11) og Johannes (8). Boet hadde en bruttoverdi på 25 riksdaler, men da gjelda var betalt, var det bare 2 riksdaler tilbake.

I 1748 var det nytt skifte på Mokastet, etter husmann *Peder Jakobsen*. Tilbake satt enka *Ingeborg Halvorsdatter* og seks barn, hvorav fire myndige: Jakob (32),⁴⁷ Kristen (30), Halvor (myndig), Angjerd (28, ugift), Marte (18) og Abraham (14). Boets nettoverdi var 25 riksdaler 3 ort og 8 skilling, og plassens hus ble taksert til 12 riksdaler. Sønnen *Halvor Pedersen* (1723–1783) ble nevnt i skattemanntallet i 1762. Da var han husmann under Mo og vervet soldat i Holstein. På plassen hjemme bodde hans kone *Ragnhild Madsdatter* og mora *Ingeborg Halvorsdatter*, og det er rimelig at de bodde i Kastet. Vi kjenner tre av barna til *Ragnhild* og *Halvor*:

* Kirsti, g. 1785 m. Gunder Tronsen på Storøya.

* Mads (1767–1815), seinere husmann i Kastet (se nedenfor).

* Jonas (f. og d. 1770) – død 7 uker gammel.

I 1762 bodde også i Kastet husmann *Anders Olsen* med hustru *Kari Johnsdatter* og en sønn Lars samt en innerst, *Barbro Larsdatter* («gammel, svag og har Indlæg»). Vi kjenner tre av barna til *Kari* og *Anders*:

* Paul, bosatt i Kastet da han i 1755 ble far til en sønn, Jens (vi kjenner ikke moras navn).

* Lars, g. 1777 m. Kirsti Paulsdatter Skrangledal, minst én sønn Paul (f. 1778).

* Kari, fikk i 1779 en sønn, Anders, med Hans Olsen Helgelandseie (de giftet seg i 1785).

I 1801 satt husmann med jord og landsoldat *Mads Halvorsen* (1766–1815) i Kastet med hustru (de ble gift i 1790) *Olea Ellevsdatter* (f. 1764, fra Bjørnstad) og de tre barna *Kirsti* (7), *Halvor* (4) og *Ragnhild* (2), hans mor *Ragnild Madsdatter* (65, enke og legdslem) samt en losjerende, *Dorthe Andersdatter* (65, enke, levde av håndarbeid). Vi kjenner sju av barna til *Olea* og *Mads*: *Halvor* (f. 1791, d. som barn), *Kirsti* (f. 1793), *Halvor* (f. 1796), *Ragnhild* (f. 1799), *Helene* (f. 1803, d. som barn), *Helene* (f. 1805) og *Ingeborg*

⁴⁷ Jakob i Kastet var far til *Ingeborg Jakobsdatter* (1754–1774) og *Gulbrand Jakobsen* (f. 1757).

(f. 1806). I tillegg leide Kirsti Pedersdatter (74), enke som «har lidt Jord og tillige Læg» og hennes datter Marte Ellevsdatter (40, ugift) husrom i Kastet, hvor hennes yngre datter Olea var husmannskone. Kirsti Pedersdatter var enke etter Ellev Christensen, som var husmann i Løkka under Mo i 1750-årene, og på Stein i 1762.

I 1814 må Olea Ellevsdatter være død, for Mads giftet seg igjen med *Johanne Evensdatter* (fra Sørum). De fikk én datter, Olea (f. 1814). Mads Halvorsen døde i Kastet i 1815, 48 år gammel.⁴⁸ I februar 1817 holdt lensmann Iversen «registrering» etter Mads Halvorsen. Boet ble taksert til 10 daler, hvorav en sau til 1 daler.⁴⁹

I 1801 satt også *Amund Hansen* (30), husmann med jord og «gevorben» (vervet) soldat, i Kastet med hustru *Mette Knutsdatter* (32) og deres sønn Hans (1). Mette Knutsdatter var fra Leine, og giftet seg med Amund Hansen i 1798.⁵⁰ De fikk et barn like innunder jul samme år, som døde 2 dager gammelt og ble begravet ved Hole kirke julaften 1798. Ekteskapet har trolig blitt oppløst, for i

Husmannsstua i Mellom-Kastet cirka 1900. Da Søndre Kastet ble solgt til Forsvaret i 1888, ble stua flyttet inn på Nordre Kastets grunn, og ble siden kalt Mellom-Kastet.

⁴⁸ Johanne Evensdatter bodde i Mo-eie da hun i 1817 fikk en sønn Mads med «ungkarl» Peder Olsen, bosatt på Oppen i Norderhov.

⁴⁹ Jon Guldal: *Folkeminner fra Hole*, s. 96.

⁵⁰ Amund Hansen Moeie ble i 1797 utlagt som barnefar til Anne Arnesdatter Seltes sønn Anders. I 1801 finner vi Anders Amundsen (4) som pleiebarn på en plass under Sørum, hos husmann Peder Hansen og hustru Anne Henriksdatter, mens Anne Arnesdatter (34) er tjenestejente på nabogården Bjørnstad.

1811 giftet Mette Knutsdatter seg igjen med Mikkel Olsen Hel-land. Da en annen av Mo-husmennene, Hans Hansen Grenader, giftet seg for annen gang i november 1815, het en av forloverne Amund Kastet.

Fra rundt 1815 satt *Nils Iversen* og *Marte Alvsdatter* som husmannsfolk i **Søndre Kastet**. Vi kjenner fem av deres barn: Iver (f. 1815), Alv (1817–1833), Karen (f. 1820. g. 1850 m. Simen Nilsen Frokseie), Anne Marie (f. 1823) og Hans (f. 1827). Nils Iversen døde i 1830, 47 år gammel, men Marte fortsatte å bo på plassen med kontrakt.⁵¹ Av Mo-bibelen går det fram at «Nils Kastets enke» stadig arbeidet på Mo. I 1835 betalte hun 9 spesidaler i grunnleie

---

⁵¹ Marte Alvsdatter var søster til Mikkel Alvsen, som var omgangsskolelærer i Hole i første halvdel av 1800-tallet. En annen av hennes brødre var Anders Alvsen Snadden, far til «Per Friskfant» i *Jørgen Moes I Brønden og i Tjærnet*, hvis ordentlige navn var Peder Andersen Snadden.

ANDERS PEDERSEN KASTET

«Anders – uden Forældrenes Vissende, æmigreret til Amerika», er den korte notis på Anders Pedersen Kastets konto i Mo-bibelen 24. mai 1888. Husmannssønnen var da 29 år gammel. Siden han ble konfir- mert hadde han stadig arbeidet for Mo-bonden, både med tømmerhogst og gårdsarbeid.

Men som nærmeste nabo til Helgelandsmoen hadde Anders som 9-åring, da leiren ble anlagt i 1868, kunnet høre 2. Brigades musikkorps, som den sommeren oppholdt seg på moen. Den musikalsk begavede Anders bestemte seg allerede da for å bli musiker, og som 13-åring ble han opptatt i hornmusikken ved Hallingdals bataljon, som hornblåser. Den sommeren han gikk for presten, møtte han i tamburuniform, og han fikk ettermæle som den beste trommeslager som noen gang hadde vært ved bataljonen. Dyktig var han også på horn og klarinett. Han ble forbigått da den faste hornblåserstillingen ved Valdres bataljon ble ledig i 1884. Alle mente at Anders P. Kastet var selvsikre til å få stillingen, men det ble i stedet sønn av den forrige hornblåseren som fikk den. Anders ble skuffet og følte seg forbigått, «hva der vistnok var årsak til at han tok til å ture temmelig sterkt».

En mai-natt i 1888 lånte Anders sin seng bort til en soldat nordfra som var blitt syk. Han sa at han selv kunne ligge inne hos mora. Faren arbeidet på Mo, og var der om natten. Da det led utpå, klaget Anders til mora at det var for varmt inne, han ville gå på låven og legge seg. Han tok frakken og krabbet ut av vin- duet. Men om morgenen, da mora kom for å vekke ham, var han ikke å finne. Det viste seg at han hadde lagt veien over til Mo og videre til Vik, hvor han fikk skyss til Kristiania. En bekjent av ham, Herman Andersen, hadde sendt ham reisepenger og Amerika-billett. På veien til Kristiania hadde Anders møtt Johan Gusgården, som kunne gi de engstelige foreldrene beskjed.

Etter ett år i Amerika kom Anders inn i militærmusikken, hvor han skulle tjenestegjøre i 5 år. For dette skulle han få god lønn, og dessuten noen acres land av staten. «Men han fik ikke bruk herfor. Allerede i 1891 avgik han ved en pludselig og uventet død. Han var til å begynne med meget godt likt ved korpset, men uregelmæssig liv gjorde, at han måtte slutte. Og der hørtes vist ingen klarinet eller trommevirvler ved hans begravelse, og hans siste hvilested er å søke blant de mange ukjente grave.»

* Sigv. Simensen i heftet «Ringerike» 1923.

for plassen, og i 1838 tjente hun 8 skilling dagen som bakstekone på gården. Fra 1840 var sønnen *Haagen Nilsen* husmann i Søndre Kastet, trolig er han en sønn av sin forgjenger. Han betalte 8 spesidaler i grunnleie, mens mora Marte i 1843 betalte 1 spesidaler for leie av husrom samt ½ mål til poteter.

I november 1845 underskrev Ole Moe en kontrakt om «at have overladt Huusmanden Borger Hansen den under min eiende Gaard Mo i Hole Sogn beliggende Plads kaldet Kastet». *Borger Hansen* var sønn av Hans Grenader i Hanserud, og ble i 1843 gift med Tolline Knutsdatter Vesterneie fra Haug (datter av Knut Andersen). De fikk også avtale om redusert leie: «Den aarlige Afgift av Pladsen, saalænge Enken Marte Kastet der forbliver – 8 – otte Speciedaler, men om nævnte Enke enten ikke af mig tillades der at opholde sig, eller om hun finder for godt at fraflytte, eller endelig om hun ved Døden afgaaer, da siger 9 – ni – Specidaler erlægges ved hvert Aars Juul.» Vi kjenner fire av barna til Tolline Knutsdatter og Borger Hansen: Hans (f. 1843), Kristian August (f. 1845), Ellen Marie (f. 1847) og Nikolaus Tinius (f. 1860). Men familien ble ikke lenge i Søndre Kastet. De flyttet til Drammen, hvor Jørgen Moe under sin prestedetid skal ha skaffet Borger en god stilling.

Husmannsfolk i Søndre Kastet fra 1848 var *Peder Pedersen* (1813–1888) og *Mari Jørgensdatter* (f. 1816), som i 1865 satt på plassen med fire barn og en innerst,⁵² Nils Kastets enke Marthe Alvsdatter (80). De hadde 2 kuer, 1 sau og 1 gris, og utsæden var ⅓ t. rug, ½ t. bygg, 1 ½ t. blandkorn og 2 t. poteter. Vi kjenner fem av barna til Mari og Peder:

* Johan (f. 1848), i 1865 tjenestegutt på Mo, seinere husmann, g. 1876 m. Anne Andersdatter Bjerke (Veltikoll), minst tre barn: Peter Julius (1876–1891), Anne Josefine (f. 1879) og Johannes (f. 1891).

* Jørgen (f. 1851).

* Andreas (f. 1853).

* Gunhild (f. 1854), g. 1877 m. Andreas Iversen Bjerke (i Norderhov, sønn av Iver Ellingsen Sørumseie).

* Anders (f. 1859).

Husmann Martin Andreassen Kastet (f. 1849) foran stabburet på Mo. Han satt i Nordre Kastet, og var tidligere husmann i Hanserud. Foreldrene Andreas Ellefsen og Kirsti Arnesdatter var husmannsfolk i Søndre Rønningen.

⁵² En innerst er en person som bor hos andre, men har egen husholdning.

I midten sitter Anders Pedersen Kastet (1859–1891), musiker og husmannssønn i Søndre Kastet ved Helgelandsmoen. Han reiste til Amerika i 1881, 29 år gammel, og døde i 1891 en «plutselig og uventet død». På bildet er han flankert av Anton Kristiansen Bråten (f. 1859), som var slakter og husmann i Bråten fra 1880 (selveier fra 1933), og til høyre av Martin Andreassen Kastet, husmann i Nordre Kastet fra 1876. (Hole bygdearkiv)

Peder Pedersen var født i Stadum på Røyse, og satt som husmann i Søndre Kastet i rundt 40 år, til 1887. Mo-bibelen forteller om en trofast arbeidsmann, og både kona og barna var stadig i virksomhet på gården. Eldstesønnen Johan stiftet familie, og i 1877 ble det notert på Johans konto i regnskapet at hans svigermor også hadde flyttet inn i Kastet.

Det var da Forsvaret trengte mer plass på Helgelandsmoen at Ole Moe i 1888 solgte et område på i alt 300 dekar (innbefattet Søndre Kastet) for 7.500 kroner. Da hadde husmann Peder Pedersen med kone og yngste sønn Anders siden 1887 bodd i Nordre Rønningen, hvor Peder døde i 1888. Mari Jørgensdatter døde på Viul i Norderhov i 1894.

3. desember 1888 kjøpte sersjant Hoel i Svingerud uthusene i Søndre Kastet «til Bortflytning» for 40 kroner. Men Johan Pedersen fortsatte som husmann under Mo, trolig ble Nordre Kastet da delt opp i to plasser (se nedenfor).

På Forsvarets del av Søndre Kastet ble det i 1888 tinglyst en husmannskontrakt mellom Forsvarsdepartementet og Johannes Hansen Sløga⁵³ og hans kone Ragnhild Ellingsdatter for deres levetid, mot en årlig avgift på 16 kroner. I folketellinga i 1900 er ikke plassen nevnt.

I Nordre Kastet satt i 1835 Anders Pedersen og Anne Alvsdatter som husmannsfolk. Vi kjenner fire av deres barn: Peder (f. 1811), Karen (f. 1814), Mari (f. og d. 1819, d. av kikhoste ½ år gammel) og Maria (1820–1823).

I 1839 overtok Johannes Andersen som husmann i Nordre Kastet.⁵⁴ Han kom fra naboplassen Bråten, hvor han betalte grunnleie på 9 spesidaler i året, og var gift med Kirsti Hansdatter. Vi kjenner tre av deres barn: Else (f. 1829), Anders (f. 1835) og Johanne (f. 1839). I 1865 satt Johannes Andersen (70) som enkemann i Nordre Kastet med sin datter Johanne Johannesdatter (27) og hennes to barn Else Jørgine Nilsdatter (10) og Karl J. Hansen (1) samt et legdslem, Ole Gudbrandsen (49). På plassen hadde de 2 storfe, 2 sauer og 1 gris, og de sådde ⅓ t. rug, ½ t. bygg, 1 ½ t. blandkorn og 4 t. poteter.

Johannes Andersen giftet seg igjen i 1867 med Sigrid (Siri) Olsdatter (f. 1827 i Ål i Hallingdal), og de fikk en sønn Karl Johan i 1870. Johannes døde i 1877. Sigrid Olsdatter var i 1900 «pladsbrugerske, har litt jord og fattigunderstøttelse». I 1890-årene arbei-

⁵³ Husmannsplass under Helgeland i Hole.

⁵⁴ Husmannskontrakt i arkivboks 16 A i Hole bygdearkiv.

det Siri Kastet stadig på Mo, og hun betalte 2 spesidaler i året for leie av hus og en liten jordlapp.

I 1876 var det *Martin Andreassen* (f. 1849), som tidligere var i Hanserud, som overtok Nordre Kastet. I 1900 var han 51 år, husmann med jord og jordbruksarbeider, og satt på plassen med hustru *Dorthea Olsdatter* (f. 1841) og døtrene Karen Oline (f. 1870, midlertidig på Bjørke i Hole) og Anne Karine (f. 1874).⁵⁵ Martin Andreassen skal ha vært den siste *husmann* i Nordre Kastet. I 1911 oppgav Engebret Jørgen Moe at Martin var «husmand og jordbruksarbeider» med en årlig inntekt på 600 kroner, hvorav 400 i kontanter og 200 i naturalytelser (bruk av plass med fri ved og bruk av hester i våronna).

Johan Pedersen (f. 1848) fikk nok ikke store jordlappen da han flyttet fra Søndre Kastet til en del av Nordre Kastet i 1888, for han slapp å betale grunnleie. Kun for lån av hester til sin enkle våronn samt brenneved, måtte han betale. I 1900 satt han fortsatt på plassen, 52 år gammel og ikke ved full helse: «Ingen beskjæftigelse, syk og underholdes af Fattigvæsenet», med sin kone *Anne Andreasdatter* (45) og deres 9 år gamle sønn Johannes.

I 1908 ble det inngått festekontrakt med Anne Pedersen Kastet på en liten del av Nordre Kastet. For 1 dekar jord med veirett, og gjerdeplikt mot hovedbølet, var avgiften 10 kroner i året i 99 år. Beate Moe Haugen (f. 1915) har fortalt at folk kom fra plassen til hennes far en gang i året for å betale avgiften på 10 kroner. I 1920 ble Nordre Kastet delt i to selveierbruk (se omtale av gnr. 180/16 Kastet og gnr. 180/18 Østby i bind 3).

Andre husmenn som er nevnt i Kastet, er:

* *Abraham Pedersen*, som satt på plassen da hans sønn Peder døde i 1775, 1 år gammel.

* *Hans Nilsen* (f. 1769), skredder, landsoldat og husmann med jord, satt i Kastet med hustru *Maria Hansdatter* (f. 1781) da deres datter Marte Maria ble født i 1800.

* *Søren Sørensen* og *Ingeborg Olsdatter* bodde i Kastet da de fikk en datter Anne i 1814, og da deres datter Marte Marie døde i 1817, 1 ½ år gammel.

Bråten

Lengst nord av Mo-plassene ved Storelva lå Bråten. I 1869 var jordveien som hørte til plassen cirka 18 mål.

I 1835 betalte *Johannes Andersen* og *Kirsti Hansdatter* 4 spesi-

Anne Pedersen Kastet (f. 1855) var husmannsenke i Kastet, plass under Mo ved Storelva. I 1908 skrev hun kontrakt med eieren av Mo om leie av 1 dekar jord til 10 kroner i året.

⁵⁵ Anne Karine giftet seg i 1901 (ekteskapsattest).

*Husmannsstua i Rønningen
cirka 1890.*

HUSMANNSLØNN

Kristian Trulsen Bråten betalte 5 spesidaler i grunnleie for plassen i 1873, og i tillegg 2 spesidaler for lån av hest og redskap til våronna og 2 spesidaler (cirka 36 kroner). Selv hadde han en daglønn på 8 skilling om vinteren og 12 skilling om sommeren for pliktarbeid på gården. 8 skilling fikk også hans 17-årige sønn Martin i daglønn av Mo-mannen i 1875. Lønna varierte etter arbeidsopp-gavene. I 1883 tjente Kristian 40 skilling dagen, for å ha betjent «Damptræskemaskinen». Kristian hadde en ordnet økonomi. Av Mo-bibelen går det fram at han hadde et lite lån i banken. Renter og avdrag ble ordnet av Ole Moe, og ført inn i boken. Og en ekstraslant kunne det vanke innimellom: I 1873 fikk Kristian 1 ort som «Gave ved Opreise til Sæteren med Heste, og Oplledning af en Ko».

daler i året i grunnleie for Bråten. I februar 1836 fikk Johannes Bråten 6 skilling dagen for arbeid på Mo, det var vanlig vinterbetaling den gangen. Men Kirsti og Johannes ble ikke lenge på Bråten, i 1839 flyttet de til Nordre Kastet, en større og bedre plass.

I årene 1846–47 bodde en husmann i Bråten som het *Abraham Jørgensen*. Han arbeidet en del i smia på Mo i tillegg til vanlig gårdsarbeid, og var gift med *Marte Pedersdatter*. I 1846 betalte de 4 spesidaler i leie for plassen, og i 1847 fikk de en sønn Peder. Noen år etter, i 1857, finner vi Abraham Jørgensen i Gunnerenga i Åsa. Da har han «paataget sig at gjøre en Baad for 10 Kr. i fuld Stand, heri indbefattet Maling», for Ole Moe.

I 1857 satt husmann *Kristian Trulsen* (1827–1882) og hustru *Marte Andersdatter* (f. 1825) i Bråten. Da betalte de 4 spesidaler i årsleie. De ble gift i 1850. Kristian var husmannssønn fra Løkka under Mo (hans far var Truls Kristiansen, som i 1853 overtok Hanserud), mens Marte var datter av Anders Ellevsen Frokseie. Deres slekt sitter fortsatt på Bråten. Før Kristian ble husmann, arbeidet han for Mo-mannen bl.a. med tømmerhogst og gårdsarbeid. I 1850 fikk han 10 skilling dagen og et par sko for å binde seg til dagarbeid fra 30. april til vinterdag 14. oktober. Så skulle han også «være behjelpelig med hesterøgten vaaronnen igjennem, og derfor faar opholde sig her Netterne».⁵⁶

I 1865 satt Kristian Trulsen (40)⁵⁷ og Marte Andersdatter (41) i Bråten med fem barn. De hadde 2 kuer og 5 sauer på plassen, og

---

---

⁵⁶ Mo-bibelen, s. 5.

⁵⁷ I folketellinga 1865 er han feilaktig registrert med farsnavnet Olsen.

utsæden var ½ t. rug, ½ t. bygg, 1 ½ t. blandkorn, ⅛ t. erter og 2 ½ t. poteter. Vi kjenner ni av deres barn: Maren Thorine (1850–1862), Andreas (f. 1853), Karl (f. 1854), Thorvald (f. 1856), Martin (f. 1858) og Anton (f. 1859), Netta, Nicoline og Maren Thorine (f. 1867).⁵⁸

Hele husmannsfamilien på Bråten var med i arbeidet på Mo i siste halvdel av 1800-tallet. Faren Kristian og sønnene hogg tømmer, ved og gjerdestolper, eller de drev med vanlig gårdsarbeid. Mora vasket klær, og svigerdatteren bakte.

Kristian Trulsen døde i 1882, og året etter betalte Marte Andersdatter leien for plassen – 16 kroner. I 1885 overtok sønnen Anton Kristiansen, «da Moderen ikke lenger ønsker at ha Ansvar for Pladsens Brug». Han betalte da 28 kroner i året i leie (grunnleie 12 kroner, våronn 8 kroner og ved 8 kroner). I 1890 betalte mora Marte 4 kroner til Mo-mannen for leie av rom på Bråten, og 4 kroner for brenneved. Hun vasket («ogsaa i Tyfustiden») med såpe som hun selv hadde laget, og hun spant. I 1887 ble datteren Maren festet som tjenestejente på Mo, med en årslønn på 80 kroner og 2 par snørestøvler, og fra 14. april 1891 til 14. april 1892 ble hun festet som kokkepikere. Lønna var den samme: 96 kroner (80 kroner og verdien av 2 par snørestøvler). I årene som fulgte var Maren «ene-pikere» på Mo, til en lønn av 120 kroner i året.

Anton Kristiansen (f. 1859) var bare 19 år da han i 1879 giftet seg med *Josefine Eilertsdatter* (f. 1849), som var fra en plass i nærheten av Vinterguten på Storøya (hennes far het Eilert Danielsen). I 1865 var hun tjenestejente i Ødelien på Utstranda, før hun kom til Mo som barnepikere og traff Anton. De bodde først et år i husmannsplassen Ribberud under Sorum, før de flyttet hjem til Bråten. Anton var en dyktig slakter, i 1890 tjente han 5 kroner for slaktning av 4 griser, 1 geit og 4 sauer på Mo. Josefine og Anton fikk sju barn: Kristian (f. 1880), Martin (f. 1882), Anna (f. 1883, reiste til USA), Jørgine (f. 1886), Sofie (f. 1888), Fredrikke (1889–1891) og Fredrik (f. 1892, reiste til USA).

Anton Kristiansen kjøpte Bråten av Mos eier Emil Tærud i 1933 (se omtale av gnr. 180/20 Bråten i bind 3).

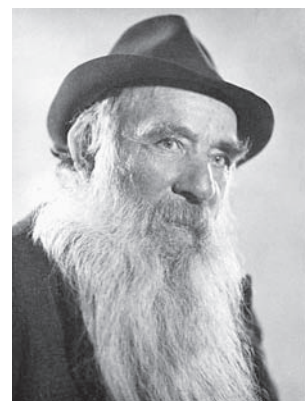
Rønningen

De to Rønningen-plassene ble tatt i bruk seinere enn naboplassene Kastet og Bråten. I 1869 var de på i overkant av 13 mål hver.

⁵⁸ Bl.a. opplysninger i brev fra Kristian Trulsens oldebarn Anton Christiansen, Hønefoss, til Jon Guldal 1. august 1950.

Lise Andersdatter Rønningen (f. 1840) var gift med husmann Jakob Ellefsen i Søndre Rønningen. De kom til plassen i 1876, og bodde tidligere på en plass under Nordre Sorum.

Kristian Bråten (f. 1880) var bygdeslakter i Hole i første halvdel av 1900-tallet. Han var husmannssønn fra Bråten ved Helgelandsmoen. Han lærte yrket av faren, Anton Bråten.

HVA EIDE EN HUSMANN I 1860-ÅRENE?

I Mo-bibelen ligger en liste over inventar og besetning på Rønningen, sannsynligvis fra 1860-årene. Husmannen har kanskje ønsket en oversikt over sitt jordiske gods, og har rimeligvis fått hjelp av Ole Moe til å utarbeide den:

«Avlingen paa Rønningen (35 spesidaler), en Del Løv (1 spesidaler 1 ort), 1 Høstber Koe (23 spesidaler), en Vinterfødd Gris (18 spesidaler), en Snøv Sølv som snart skal lemme (2 spesidaler), et Stuvur (1 spesidaler 1 ort), en Rok (1 spesidaler 2 ort 12 skilling), en Spegel med Skaftil (1 spesidaler), en Drakiste (4 ort), 1 Bord og 4 Stolle (3 ort), en Seng (1 ort), 2 Gryter (1 spesidaler 2 ort), 1 Koperpane og 1 Stekepane (2 ort 12 skilling), 1 Øxe og 1 Sjuru (2 ort), 1 Koeklave med Band (1 ort), 2 nye Sørpebytter (1 ort), 2 Vasbytter (16 skillinger), 1 Melkesil og 1 Rivjern (1 ort), 1 Blekspan og 1 Lykte (1 ort 12 skilling), 3 Melkeringer (1 ort 12 skilling), 1 Jernkjetting (1 ort 13 skilling), 1 Kaffikvern (20 skilling), og 1 Kalvesjin (1 ort)». Med tillegg av noen småting til samlet verdi av rundt 1 spesidaler, er lista summert til 90 spesidaler 1 skilling (cirka 360 kroner). Husmannen i Rønningen var kanskje ikke av dem som var verst stilt?

I 1860 arbeidet *Andreas Ellefsen* «Gamleberger, nu Rødningen» på Mo. Han bodde trolig i **Søndre Rønningen**, og var en flink arbeidsmann. Året før fikk han en spesidaler ekstra av Ole Moe, og i regnskapsboka ser vi årsaken til det: «Tillæg for Dyktighed i Slaatten.» Allerede i 1863 flyttet han til plassen Hengsle under Frok, hvor han satt i 1865 med kona *Kirsti Arnesdatter* (50, f. i Ådal) og sønnen Martin (17). Deres etterfølger *Ole Larsen* (f. 1835) kom fra plassen Tajet på Averøya, og var gift med *Johanne Marie Holmkvist* (f. 1838 i Sverige). I 1865 satt de på plassen med sønnen Johan Rikard Olsen (f. 1863) og et legdslem, Mari Borgegdatter (70) – enke etter Hans Grenader i Hanserud. De hadde 1 ku, 3 sauer og 1 svin, og sådde ½ t. rug, ½ t. bygg, ¾ t. blandkorn, ⅙ t. erter og 2 t. poteter.

I 1867 satt *Karl Gulbrandsen* (f. 1842) og *Berte Marie Hansdatter* (f. 1842) som husmannsfolk i Søndre Rønningen. I 1865 var de innerster i naboplassen Snadden under Frok. Karl arbeidet bl.a. som annammer (tømmermottaker) for Ole Moe. I 1875 flyttet de til en annen Mo-plass (vi vet ikke hvilken), hvor de bodde da de fikk barna Peter Halfdan (f. 1875), Mathilde Borgine (f. 1877) og Hans Johan (f. 1879).

Fra 1875 overtok et husmannspar som kom til å sitte lenge i Søndre Rønningen, nemlig *Jakob Ellefsen* (f. 1832) og *Lise Andersdatter* (f. 1840). Jakob var tjenestegutt på Mo allerede i 1859. De var husmannsfolk på Nordre Sørsum i 1865. I 1883 betalte de 20 kroner (5 spesidaler) i leie for Søndre Rønningen, pluss 8 kroner for ved. I 1892 hogg Jakob fjøstømmer for Mo-mannen. De satt på plassen til de var godt oppi årene. I 1900 bodde de der med sønnen Edvard Jakobsen (f. 1868, som livnærte seg som «Hus-Tømmermand»⁵⁹). I tillegg bodde der en svensk skredder, Nils Jønson (f. 1836) og dennes ugifte datter Lina Jønson (f. 1868), de flyttet seinere til en plass på Brenna under Sørsum.

Søndre Rønningen ble frasolgt Mo i 1904. Plassen lå der eieendommen Solengen (gnr. 180/9) ligger i dag.

I **Nordre Rønningen** satt i 1861 husmann *Johannes Olsen* (1815–1874) og hustru *Kristine Halvorsdatter* (f. 1812). I Mo-bibelen er det tilføyd «Haugstuen, nu Rødningen». I 1865 bodde de på plassen med sønnen Olaves (11) samt en losjerende, dagarbeider Martin Nilsen (25). De hadde 1 ku, 3 sauer og 1 svin, og utsæden var ½ t. rug, ½ t. bygg, 1 ½ t. blandkorn og 2 t. poteter. I

---

⁵⁹ Før de giftet seg, fikk Jakob Ellefsen i 1860 en datter Maren Karine. Hennes mor bodde i Ve-eie i Norderhov. Maren bodde hos faren i Sørsum i 1865, og ble i 1884 g.m. Anders Johannessen fra Asker.

1873 betalte Johannes 5 spesidaler (20 kroner) i grunnleie for plassen, 2 spesidaler for ved og 2 spesidaler for lån av hest og redskap til våronn. Den 16. august 1874 noterte Ole Moe i sin regnskapsbok: «Johannes afgaat ved Døden.» Den 25. samme måned har han tilføyd: «Jeg betalt Graveren for Grav og Ringing, ¼ t. Rug (1–1–6)».⁶⁰

Det er uvisst hvor lenge Johannes' familie ble boende på plassen etter hans død, men i 1883 het husmannen i Nordre Rønningen *Andreas Andresen*. Den samme Andreas stod nok ikke så høyt i kurs hos Ole Moe. Av regnskapsbøkene går det fram at han «undlot Arbeidspligten» fra 10. september 1886, mens han først fraflyttet plassen mer enn et år seinere. Da flyttet han til Kullebund, en plass under Gusgaarden i Norderhov, ved Juveren.

I 1889 bodde *Mari Jørgensdatter*, enka etter husmann Peder Pedersen i Søndre Kastet, i Nordre Rønningen. I 1891 ble Maris konto belastet med 10 kroner, for bruk av to hester fra Mo i våronna.

I 1891 tinglyste skredder *Per Kvil* (1857–1915, f. i V. Slidre) og hans hustru *Kari Pedersdatter Kvil* (1859–1916, f. i Gran) en festeseddel for deres levetid på 2 dekar jord mot en årlig avgift på 20 kroner, på en del av Nordre Rønningen. I 1900 satt de på plassen med barna Marie (f. 1886), Marta (f. 1888), Peder (f. 1890), Karl (f. 1892) og Gjermund (f. 1895). I 1904 kjøpte Per Kvil (Peder Gulbrandsen Kvil) hele plassen Nordre Rønningen, oppmålt til 14 ¾ mål, av Engebret Jørgen Moe for 1.475 kroner (se omtale av gnr. 180/10 Solheim i bind 3).

Hanserud

Hanserud er kanskje en av Norges mest kjente husmannsplasser, takket være Jørgen Moe og hans barnebok *I Brønden og i Tjærnet* fra 1850. Her får vi høre om Hans Grenader, husmannen som hadde en fortid som soldat under «Gustenborgeren»,⁶¹ og som i sin traurige husmannstilværelse aldri kunne glemme sin soldatertid. Hans var husmann under Mo da Jørgen Moe var barn. Tradisjonen sier at det var på Hanserud han bodde.

Hans Grenaders navn var *Hans Hansen* (1757–1834). Han var født på en plass under Helgeland i 1757, som sønn av husmann Hans Pedersen og hustru Mari Sivertsdatter. Ifølge skattemanntallet 1762 hadde han to eldre brødre, Peder og Nils. I 1795 giftet han

---

⁶⁰ Dvs. 1 spesidaler, 1 ort og 6 skilling (cirka 5 kroner).

⁶¹ Prins Christian av Augustenborg, en av de dansk-norske hærførerne i frihetskriegen mot svenskene i 1808–09.

«Generalen holder krigsbelæring ved Hanserud-plassen» 1905. Soldater fra Helgelandsmoen på vei til Fleskerud skytebane tar en pause ved plassen Hanserud.

seg med *Marte Jacobsdatter* (1764–1815), datter av Jacob Gulbrandsen Bjørke og Ingeborg Reiersdatter Sønsterud i Østre Bjørke (Stua). I 1797 bodde de på en plass under Bjørnstad da de døpte datteren Mari. I 1801 hadde de flyttet til en plass under Mo, trolig Hanserud: «Jordløs Huusmand, gevorben Soldat» Hans Hansen (43) med kone Marte Jacobsdatter (37) og datter Mari (4). Marte Jacobsdatter døde i 1815, og skiftet etter henne ble avsluttet i oktober 1818. Foruten enkemannen Hans Hansen etterlot hun seg barna Gulbrand og Mari. Boets bruttoverdi var på 3 spesidaler 51 skilling, men etter at gjelda til Engebret Moe var trukket fra, var nettoverdien null.

Allerede 25. november 1815 giftet Hans Hansen seg igjen, med *Mari Borgersdatter* (f. 1793), datter av husmann Borger Lagesen og Berte Olsdatter (under Sørnum, de satt i Vekkern da faren døde i 1799). Forlovere var Christian Askim og Amund Kastet. Hans Grenader døde i 1834 som «uttjent soldat og husmann». Vi kjenner to barn fra hans ekteskap med Mari Borgersdatter:⁶²

⁶² De fleste opplysningene om Hans Grenaders slekt er hentet fra Thorleif Solbergs artikkel i «Hringariki» april 1998.

* Mads (1816–1880), tømmermann, fra rundt 1860 bosatt i Snadden under Frok, g.m. Kirsti Olsdatter,⁶³ minst seks barn: Maren Olea (f. og d. 1838), Martin Olaus (f. 1839), Berte Marie (f. 1842, g.m. Karl Gulbrandsen), Edvard (f. 1844), Karl (f. 1847) og Johan (f. 1853).

* Borger (f. 1823), seinere husmann i Søndre Kastet, g.m. Tolline Knutsdatter, minst fire barn: Hans (f. 1843), Kristian August (f. 1847), Ellen Marie (f. 1847) og Nikolaus Tinius (f. 1860).

Mari Borgersdatter drev Hanserud fram til 1845. Ifølge Mo-bibelen var det sønnen Borger som da drev pliktarbeidet på Mo. I 1841 betalte Mari 1 spesidaler 1 ort i leie for plassen, og 2 spesidaler for ved.

Hun ble etterfulgt i Hanserud av *Haagen Nilsen* og *Kari Pedersdatter*, som satt her fra 1845 til 1853. Da overtok *Truls Kristiansen* og *Marte Ellingsdatter* plassen. De hadde tidligere vært bosatt i plassen Løkka (s.d.). I 1857 betalte de 2 spesidaler i grunnleie for Hanserud, og i tillegg 2 spesidaler for våronn og 2 spesidaler for ved. Truls døde i 1864, og året etter satt Marte Ellingsdatter som enke i Hanserud, og husmannsarbeidet ble utført av hennes ugifte sønn Martin (25). På plassen hadde de 1 ku og 5 sauer, og utsæden var 1/8 t. rug, 1/4 t. bygg, 1 tønne blandkorn og 2 1/2 t. poteter.

I 1869 var Hanserud på 14 1/2 mål. Det var to plasser i Hanserud, den ene hadde ikke jord og lå på kanten mot Lamyra. I 1874 skrev Mo-mannen husmannskontrakt med *Martin Andreassen* på «søndre Del af Hanserud og 4 Maal Ager sydligst paa Fasterspøien». For dette betalte Martin 4 spesidaler inkludert våronn og ved. I desember 1874 fikk han penger av Ole Moe «til at betale Leieko», og sommeren 1875 arbeidet han på gården for en daglønn av 20 skilling. I august samme år var han med på tømmerfløtning i elva, og da var daglønnen 60 skilling. Men Hanserud var nok ikke så attraktiv, for allerede i 1876 finner vi den samme Martin Andre-

---

FATTIGSTYRET SA NEI

Mens Karl Kristiansen bodde i Hanserud med sin familie, gikk en fryktelig tyfusfarang der omkring. Alle hos ham ble syke, og huset ble reint isolert. I sin nød skrev Karl til fattigstyret om hjelp, men den ble avslått med den begrunnelse at han hadde ku på båsen. Underforstått: Han kunne selge den og livberge seg en tid med pengene!

Den gamle Hanserud-stua, for den ble tatt ned og satt opp igjen ved gårdstunet på Mo i 1977.

Foto: Hans A. Kristiansen

⁶³ Hun blir kalt Kirsti Johnsdatter i 1859, da sønnen Edvard blir konfirmert.

– HAN E VARM, VE'KJE?

Alt rekandes folk fikk ligge over hos Ingeborg Hanserud. Hun tok imot både fark og fant, og det var så som så med reinsligheta. Mye lus og utøy ble det i den vesle stua. Hun gikk alltid med en tøypose hengende i beltet. Maten hun tagg til seg, havnet oppi posen, om det var mel, kaffe eller en fleskebit. En gang kom Harald Solberg og Engebret Jørgen Moe på besøk i Hanserud. De var i fattigstyret, og ville overtale den arme kroken til å flytte på gamlehjemmet. Hun serverte herrene kaffe, og helte fra kjelen opp i to ikke altfor reine kopper. Deretter stakk hun den møkkelige fingeren sin oppi: – Han er varm, ve'kje? Moe fortalte seinere at han ikke hadde orket å drikke, men Solberg hadde gjort det. Men å få Ingeborg på gamlehjemmet klarte de ikke.*

* Beate Moe Haugen, i samtale med forfatteren 1998.

---

assen som husmann i Nordre Kastet. Da satt *Olaf Johnsen Paludan*, «Svenske, tidligere Frogsbraaten», i Hanserud. Olaf gjorde pliktarbeid på gården, og kona Else drev med potetopptaking og slakting. I 1878 flyttet de fra Hanserud til Rytteraker.

Fra 1882 var *Hans Jensen* (f. 1853) husmann i Hanserud. Han var husmannssønn fra plassen Ribberud på Sørumsmoen. I 1883 betalte Hans Jensen 5 spesidaler i leie for Hanserud, samt 5 spesidaler for våronn og ved, til sammen 10 spesidaler eller 40 kroner. I 1884 tjente Hans 40 øre dagen på Mo, som vinterlønn. Hans etterfølgere i Hanserud ble søsteren Anne Jensdatter og hennes mann Karl Kristiansen, som i 1886 betalte 20 kroner i grunnleie samt 16 kroner for våronn og ved, til sammen 36 kroner. I 1890 arbeidet Karl Kristiansen på Mo for en daglønn på 40 øre (vinter) og 53 øre (sommer). I mars 1891 betalte han 10 kroner til Mo-mannen for 100 kilo bygg – det var jobb i 25 vinterdager!

Karl Kristiansen satt på Hanserud til et stykke ut i 1890-årene. I 1900 bodde han med sin familie på plassen Bergerstua under Øderå. Før han døde i 1932 fikk han oppleve at en av hans sønner prøve å oreigne Hanserud etter den nye jordloven av 1928, men det gikk ikke.⁶⁴ Rundt 1900 flyttet *Nils Martinsen Selte* (f. 1877) til Hanserud. Hans kone *Oline Anfinnsdatter* (f. 1872) og deres to barn Jenny Marie (f. 1897) og Oskar (f. 1900) utgjorde resten av husstanden. På den andre Hanserud-plassen bodde da *Karl Kristoffersen* (f. 1846 i Kristiania), jordbruksarbeider og plassbruker, med kone *Ingeborg Ellingsdatter* (f. 1836 på Jevnaker) samt tre personer som var «bortsat af Fattigvæsenet», Ole Johannessen (f. 1877), Kristian Julius Kristoffersen (f. 1843) og Berte Borgersdatter (f. 1830).

Den store utskiftinga i Steinsfjerdingsken i 1894–97 førte til at en av Hanserud-plassene (den minste) ble overført fra Øderå til Mo. Utskiftingsretten bestemte da at *Ingeborg Hanserudhagen*, som da var enke, «svarer pligt som før til Mads Øderaa», mens Mads på sin side skulle betale Engebret Moe 10 kroner i året «saa længe hun bruger og beboer pladsen, senere tilfalder pladsen Engebret Moe».⁶⁵

En gang mellom 1880 og 1890 skal stua i den største Hanserud-plassen ha blitt reparert. Ved århundreskiftet var den igjen i dårlig forfatning. Den ble tatt ned rundt 1902 og satt opp igjen et par år etter. I 1911 satt *Søren Ottersen*⁶⁶ (f. 1871) på plassen, og Engebret

---

⁶⁴ Om Karl Kristiansen og hans etterkommere: Se omtale av gnr. 189/12 Sorum.

⁶⁵ Avskrift av utskiftningsprotokollen (kopi i Hole bygdemarkiv), s. 31.

⁶⁶ Skatteseddel i Hole bygdemarkiv, Mo-arkivet boks 17E.

Ingeborg Ellingsdatter (f. 1836 i Jevnaker) satt på den Hanserud-plassen som lå på Øderås grunn. Hun var tidligere husmannskone i Rønningen under Stein, og levde sine siste år som enke i Hanserud.

Jørgen Moe oppgav at Søren hadde en årlig inntekt på 650 kroner «i arbeidsgiverens bedrift», hvorav 400 i kontanter og 250 i naturalier (bruk av plass med fri ved og bruk av gårdens hester i våronna). Han hadde hustru og fire barn under 15 år. Søren Ottersen prøvde seg i 1918 som bureiser på bruket Bekkevold på Brenna (i dag en del av bruket Sømoe), men kom tilbake til Hanserud, hvor Mo-mannen i 1920 betalte skatt for ham. Han var gift med *Emma Olsdatter Bråten* (f. 1872 i Sør-Odal). De hadde fire barn: Ivar, Otter, Sigbjørg og Magnhild. I 1925 kjøpte Søren Ottersen bruket Østeng ved Løken (se omtale av gnr. 199/15 i bind 1).

I 1977 ble stua i Hanserud flyttet til tunet på Mo. Stua på den minste Hanserud-plassen ble revet cirka 1920. I dag er det ingen synlige tufter etter Hanserud-plassene.

KJEMPET FOR FISKERETT

Husmann Iver Moløkka og gårdbruker Anders Bjørnstad ble i 1753 anmeldt av Ole Larsen, eier av Stein gård, for ulovlig fiske i Steinsfjorden. Stein-bonden hevdet at fisket i fjorden tilhørte Stein, men utgangen på saken ble at allmenhetens adgang til å fiske utenfor bestemte avstander fra land ble stadfestet (se omtale av Bjørnstad).

Løkka

Det skal ha vært to Løkka-plasser, begge i Bergerbakkene nord for gårdstunet på Mo. Den ene lå på østsida av allmannaveien, og er avmerket på et kart fra 1827. Den østre plassen skal ha vært i bruk fram til ca. 1850. Det er tufter etter en plass også på vestsida av veien.

Den første husmann vi hører om i Løkka, er *Iver Ellevsen* som dukker opp i et skifte i 1755 etter sin avdøde kone Ragnhild Jensdatter. Ragnhild var datter av Mo-bonden Jens Nilsen Moe (1646–1699), og ble altså gift med en husmann på sin fars gård. Hennes bror Jørgen Jensen, som etterfulgte faren som bruker på Mo, var død tidligere samme år og sønnen Mads Jørgensen hadde overtatt gården. Ragnhild Jensdatter eide ved sin død 5 ½ lispund i Mo («hvor Mads Moe er boende»), og hennes øvrige bo hadde en nettoverdi på 30 riksdaler 2 ort 4 skilling, inkludert husene som var taksert til 12 riksdaler 2 ort. Foruten enkemannen Iver etterlot hun seg sønnene Jens (myndig), Nils (myndig) og Hans (23).

I 1762 satt sønnen *Nils Iversen* på en av Løkka-plassene med hustru *Anne Pedersdatter*. I 1783 var det skifte etter Anne, og hun etterlot seg mann og to barn: Peder (myndig) og Ragnhild (28, ugift). Boets nettoverdi var 8 riksdaler 3 ort. Samme år (1783) solgte Nils Iversen foreldrenes eierpart i Mo til bonden på gården, Mads Moe, og det ble da opplyst at Nils dels hadde arvet, dels hadde kjøpt den av sine søsken.

I 1750-årene var *Ellev Christensen* og *Kirsti Pedersdatter* (f. 1727) husmannsfolk på en av Løkka-plassene. Vi kjenner fem av deres barn: Peder (f. 1753, seinere husmann i Løkka, se nedenfor), Kristen (1759–1799), Marte (f. 1761), Iver (f. 1767) og Jørgen (f. 1769).

I 1762 satt Ellev Christensen og Kirsti Pedersdatter på en plass under Stein, og i 1780 i Bjørke-eie. I Løkka hadde *Paul Ellevsen* (1728–1773) og *Christence Christensdatter* overtatt i 1762. Vi kjenner tre av deres barn: Ellev (f. 1753), Nils (1763–1774) og Iver (f. 1768, g. 1791 m. Anne Olsdatter Frokseie).

Rundt 1790 satt *Peder Ellevsen* (f. 1753) og hans hustru *Guri Akselsdatter* i Løkka (i 1788 bodde de på Øderå). Vi kjenner fire av deres barn: Iver (1788–1790), Kari (f. 1790), Iver (1792–1878, seinere husmann i Haugen under Sørumsund) og Ellev (f. 1797). I 1801 har de flyttet til en plass under Sørumsund, og i Løkka bodde Peder Ellevsens mor Kirsti Pedersdatter (74, enke), «har lidt Jord og tillige Læg», med sin datter Marte Ellevsdatter (40, ugift).

Den 22. desember 1827 signerte husmann *Truls Kristiansen* (1799–1864) kontrakt om bruk av Løkka. Sammen med sin kone

Marte Ellingsdatter (1798–1874) skulle han «være forpligtet efter Tilsigelse paa Gaarden Moe eller dens eiende Dele at forrette hvad Arbeide de maatte blive anviste; ligesom Konen er forpligtet, til at modtage Spinding om Vinteren; alt imod den i Bygden almindelig gjeldende Betaling.»

Truls Kristiansen var født 28. november 1799 på Tandbergeie, Øst-Modum, av foreldre Kristian Torstensen og hustru Anne. Som ganske ung gutt reiste han fra Øst-Modum over til Røyse og tok tjeneste hos Johannes Bye, og ble der kjent med Marte Ellingsdatter fra Elstangen (datter av husmann Elling Kristensen og hustru Kirsti Andersdatter). De ble viet i Hole kirke 12. februar 1826, og fra 1827–28 bodde de altså i Løkka. Jørgen Moe skal ha hatt dette paret i tankene da han seinere laget sitt kjente husmannsdikt om Truls og Inger. Fra 1853 var de husmannsfolk i Hanserud. Truls døde 22. februar 1864. Enka bodde i Hanserud i 1865, men flyttet snart til sin sønn Kristian (på husmannsplassen Bråten), hvor hun døde 30. september 1874.

Vi kjenner fem av barna til Marte Ellingsdatter og Truls Kristiansen:

* Anne (f. 1826), konfirmert 1841.

* Kristian (1827–1882), seinere husmann i Bråten, g.m. Marte Andersdatter, se omtale av Bråten.

* Andreas (1832–1914), g. 1854 m. Anne Olsdatter Bergan (1819–1900) fra Åsterud på Tyristrand, som tjente på Mo. En tid bosatt i Skjærdalen, men flyttet så til plassen Kleiva under Søndre Vegstein i Norderhov. De fikk i alt åtte barn. I 1865 bodde de i Kleiva med de seks eldste, Torvald (12), Ole (10), Andrine (8), Martin (7), Kristian (5) og Anne Karine (3).⁶⁷

* Karen (f. 1836).

* Martin Edvard (1841–1874), g. 1866 m. Anne Mathea Svensdatter, minst tre barn: Thoralf (f. 1866, d. som barn), Marte Sofie (f. 1868, konfirmert 1882 i Hønefoss) og Martin (f. 1871, d. som barn).⁶⁸ Martin Edvard Trulsen døde i Gileødegården under Lore i 1874, og etterlot seg kone og ett barn.

Askim

«Askum Ødegaard», på østsida av Ringåsen i Norderhov, var ødeplass under Mo i 1661, men vi kjenner ikke til når og hvordan denne eiendommen ble lagt under Mo.

---

⁶⁷ Familien flyttet i 1874 til Bergan ved Nakkerud, og bodde der sammen med Annes far Ole Bergan, som da var enkemann og 80 år gammel. På Ringerike Nikkelverk kunne Andreas tjene 1 krone 47 øre dagen, og da ble det noe å legge til side.

⁶⁸ Ungkar Edvard Trulsen ble i 1863 utlagt som barnefar til Else Nilsdatter Mo-eies sønn Ole.

HUSMANNSKONA FORTALTE EVENTYR

Da Jørgen Moe samlet eventyr hjemme i Hole og Norderhov, var husmannskona Marte Løkka en av hans lokale informanter. Hun er bl.a. knyttet til en bortkommet oppskrift med tittelen «Hans med den runde hatt».*

* Hodne (1982), s. 29.

GUDBRAND I LIA

Da Jørgen Moe og Peter Chr. Asbjørnsen i slutten av 1830-årene ble enige om å starte arbeidet med å samle og utgi norske folkeeventyr, fikk Moe mange av sine første eventyr fra informanter i hjembygda. De mest betydelige var skredder Lars Hansen Svensrud (1789–1860) i Hole og husmannssønnen Engebret Christiansen (1808–1881) fra Askim i Norderhov, en av husmannsplassene under Mo. Engebret Askim var trolig en barndomsvenn av Jørgen, og livnærte seg i denne perioden som skomaker i Norderhov. Seinere flyttet han til Hole, hvor han i mange år var en slags bestyrer på Stadum gård. Han døde som ungkar i Christiania 23. desember 1881, og ble gravlagt noen dager etter ved Norderhov kirke. Engebret Askim fortalte Moe flere eventyr, men de eneste man med sikkerhet vet ble utgitt, er «De tre prinsesser i Hvidtenland» og ekteskapsanekdoten «Gudbrand i Lia».

I 1762 satt husmann *Truls Rasmussen* på en plass under Mo med hustru *Mari Hansdatter* og datter Inger Trulsdatter. Da Truls døde i 1790, ble det innført i kirkeboka at han bodde i Ringåsen.

I 1801 bodde enka *Anne Christophersdatter* (64) i Askim med sin datter Anne Johannesdatter (31) og svigersønn, landsoldat Christian Enersen (33) samt deres barn Ole (6) og Johanne (3). Dessuten bodde der Marte Øivindsdatter (11), trolig Anne Johannesdatters barn fra et tidligere ekteskap. *Christian Enersen* (1768–1840) var husmannssønn og musketer fra Enebakk, som i 1792 giftet seg inn på Askim ved å ekte den unge enka *Anne Johannesdatter*. Her ble de boende hele livet som plassfolk under Mo.⁶⁹ Vi kjenner ytterligere to av deres barn: Andreas (f. 1805) og Engebret (f. 1808), som ble en av Jørgen Moes mest betydelige eventyrinformanter på Ringerike.

I 1820-årene var det sønnen *Ole Christiansen* (f. 1795) som var husmann i Askim. Han ble i 1820 gift med *Marte Bertelsdatter* (tjenestepike i Vegstein), og de fikk i 1822 en sønn, Anders.

Fra 1850-årene brukte mannen på Mo selv jorda på Askim. I 1865 går det fram av folketellinga at oppsitterne i Askim eide sin egen bolig; Det var «Husejer» *Marte Olsdatter* (76, ugift),⁷⁰ som satt der med innerst Anne Olsdatter (33, ugift) og dennes datter Annette Olsdatter (12). Naturlig nok var det i 1865 verken husdyr eller utsæd på Askim, og i 1869 ble den tidligere husmannsplassen omtalt som «Gaardparten Askim» på et kart, laget av Hans J. Berg.

Fra Marte Olsdatter Askim er det bevart en rekke opptegnelser i Mo-arkivet. I 1842 skar hun 6 mål korn på egen kost på Mo, for 32 skilling målet.

I 1883 betalte Mo-mannen husmann Andreas Ellefsen 2 kroner «for Nedrivning af den gamle Stue paa Askjem», og i 1884 ble Johan Nilsen Bjørkåsen godskrevet for «hjemkjørt Høe fra Askjem».

I 1893 ble Askim utskilt fra Mo (bruksnr. 7 av skyld 2,76), og solgt til Johannes Iversen Bjerke, eieren av Østre Bjerke gnr. 4/1, for 3.800 kroner. Under utskiftinga i Steinsfjordingen 1894–97 ble Askim skiftet ut mot jord på Vekkern, som lå inntil Østre Bjørkes gamle jordvei.

Høymyr

Den gamle finneplassen Høymyr ligger nord for Sollihøgda kapell,

---

⁶⁹ Hodne (1982), s. 28.

⁷⁰ Marte Marie Olsdatter (husmannsdatter i Askim) fikk i 1815 en sønn Ole, og som barnefar ble utlagt tjenestedreng Nils Johannessen.

1848		Even Hansen Høymyr		1848		Tilbet		Pris	
		Efter Regnskabsopgjør af 21. December 1847, Even Høymyr							2 3 14
Febr.	26	Betalt for fem til Syver Ellingsen			1				18
Marti	21	Selv containt, betalt af fem betalt 2 Harer. Disse betalt med Meel.							
Mai	27	Betalt:							
		Gode Katalok 3 Lænder a 17			3	3			
		Gode Røj 1 Lænder a 17			3	2			
		de gode grønne 1/2 Lænder a 4 Sj. 10							
		For Løst til Grønne til de samme 1/2 Sj. 10				2			12
1849	4	H. Hansen (1848) Even og Søder f. Høymyr i Sjøllandskøbte ga og en Duff med H. Hansen Even med 1/2 Høymyr a 1/2 = Høymyr den ga Even færdig f. Høymyr							2 12

i den skogteigen som Mo ble tildelt ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning i 1823. I 1830-årene delte Mo og Øderå leieinntektene av plassen, men i 1841–42 står følgende å lese i Mo-bibelen: «For Høymyrs Brug, der i 1841 og 42 var overlatt en insolvent Mand, er Intet erholdt og saaledes intet at fordele.» I 1844 ble plassen overlatt til Even Hansen, «uden anden Afgift end en Del Reparation paa Gjerderne».

Samme år som Even Hansen (1817–1889) og hans hustru Maren Johannesdatter (f. 1816) flyttet til Høymyr, satte de opp nye hus på plassen. I 1848 hogg Even fjøstømmer, mens Ole Moe gjorde akkord med Peder Pamperud om «Fjøsopsætningen og Indredningen». Even arbeidet med tømmerhogst, gikk opp delelinjer mot andre skogteiger, arbeidet på dammen i Niskinnvannet, med trekølbrenning, og ikke minst vedhogst. Og han reiste til Bærum og solgte veden for Mo-mannen. I 1849 betalte han 5 spesidaler i grunnleie for plassen, i 1852 var leien økt til 8 spesidaler.

Even Hansens far, Hans Evensen Fjulsrudeie (f. 1791 i Bærum), skal ha vært av finneslekt. Han ble gift i 1817 med Christine Engbretsdatter (f. 1799). De var husmannsfolk under Bjørum, og skal derfra ha kommet til Høymyr, men hadde flyttet til husmannsplas-

Kopi av kontoen til husmann Even Hansen Høymyr i Mo-bibelen 1848. Teksten er som følger: «Efter Regnskabsopgjør af 21. December 1847, Even til gode 2 spesidaler 3 ort 14 skilling. Febr. 26: Betalt for ham til Syver Ellingsen 1 ort 18 skilling. Marti 21: Selv containt bekommet 1 spesidaler. Af ham bekommet 2 Harer. Disse betalte med Meel.» (Oversatt av Frank Otterbech)

KUNNE MER ENN SITT FADER VÅR ...

Even Hansen var en viden kjent jeger og skogskar. Far hans het Hans Evensen og var av finneslekt. Gamle Hans var husmann i Fjulsrud og kunne mer enn sitt Fader Vår. En gang da Even og Kristian Buråsen hogg ved til ei kølmile, fikk Kristian skåret seg dyktig. De prøvde å stoppe blodet, men lyktes ikke. Kristian blødde seg både trøtt og bleik. – Å nei, du lyt nok få fatt i far din, for vi kan nok itte få stagge detta, sa Kristian. Da Hans kom, smatt han inn i koia etter en neva mjøl som han strødde over såret, og straks stanset blødningen.*

* Lars Lyse: «Fra Krokskogen», i heftet «Ringerike» 1931.

---

sen Nordland under Fjulsrud da sønnen Even (f. 1817) ble husmann på Høymyr i 1844. I tillegg til Even hadde de seks barn: Anne (f. 1819, ble gift Eriksen og bodde seinere på Faltinrud under By på Røyse), Kristen (flyttet til Burås i Bærum, gift med datter til Kjersti Burås og Soterud-finnen), Gulbrand (ble gartner i Oslo), Jørgine (ble gift med en smed), Martine og Maria.⁷¹

Even Hansen var jeger, som sin far. Eldre folk på Sollihøgda har fortalt at Even i spilltida om våren kunne ligge gjemt under kvist og kvas i myrkanten, og fange orrhane med bare hendene! I mars 1848 leser vi i Mo-bibelen på Høymyr-kontoen: «Av Even bekommet 2 Harer. Disse betalt med Meel.» 9. mai 1849 døde Engebret Olsen Moe, og den 15. mai er det notert i regnskapsboka: «Even leveret til Begravelse 1 Røi og 1 Aarhane.» Han fikk 2 ort for fuglene.

I 1865 satt Maren Johannesdatter (50) og Even Hansen (49) i Høymyr med tre av sine barn, Hans (22), Elise (19) og Thorvald (17). Vi kjenner i alt fem av deres barn:

* Johannes (f. 1841), i 1900 bosatt i Solli ved Sollihøgda, g.m. Inger Johanne Danielsdatter Fjulsrudeie (f. 1841), minst tre barn: Hans (f. og d. 1873), David (f. 1873, g.m. Hagny Kirstine Olsdatter, f. 1882 i Eidsvoll), og Johannes (f. 1880).

* Hans (f. 1844), g.m. Olea Olausdatter (f. 1844), i 1900 bodde de i Baskerud ved Sundvollen med sønnen Martin (f. 1881).

* Elise (f. 1847) fikk i 1869 en sønn Ole, og som barnefar ble utlagt Søren Olsen (Bråten).

* Thorvald (f. 1849).

* Kristian (f. 1857), fikk i 1887 en sønn Even med Anne Johanne Larsdatter (f. 1863), og bodde da i Høymyr. Han må ha vært utenbygds i 1865 da folketellinga ble registrert. Flyttet seinere til Lier.

I 1865 hadde de 3 kyr og 4 sauer i Høymyr, og utsæden var ½ t. bygg og ¾ t. poteter.

Even Hansen arbeidet mye ved «Øvre Sagplads» som lå ved Høymyr-plassen, og han var nede i bygda på Mo-saga og skar trelast. Even var 72 år i 1888 da han hogg tømmer i nærheten av Kastet ved Helgelandsmoen sammen med sønnen Kristian. Da føyde Ole Moe til i regnskapsboken: «Flinke og flittige Hoggere».

Even Hansen døde i 1889. I 1900 ble det ikke registrert bosetting i Høymyr, men sønnen Hans Evensen satt som gårdbruker i Baskerud i Sundvollen. Hans sønn Martin Hansen ble seinere eier av Sundvolden Hotel.

⁷¹ Opplysninger om Hans Evensens slekt hentet fra Thorbjørn Smedsruuds artikkel i «Hringariki», desember 1994.

Øderå

Øderå var husmannsplass under Mo på 1600- og 1700-tallet. I 1661 ble «Ørud Engestykke» nevnt som ødeplass under Mo. Av et skifte i 1738 går det fram at husmannen på «Øde-Raa» betalte en årlig grunnleie på 5 riksdaler til Mo-mannen. I 1794 ble Øderå utskilt fra Mo.

Valbekken

Allerede i 1402 hadde Mo-mennene et møllebruk i Åsaelva. Det var ikke fast bosetting på østsida av Steinsfjorden i tida før Svartedauen,⁷² men ved utløpet av Åsaelva bodde det folk i Gundersrud. Det er uvisst om det da også var bosetning i Valbekken.

De store gårdene i Hole og Norderhov hadde behov både for seterbruk, og for vannkraft til å få malt korn. Hønen i Norderhov hadde seter i Gunnerenga, og flere Hole-gårder hadde også seter i området: Bjørke ved Elvika, Stein på Steinsetra og en av Hårumgårdene i Paulsrud.⁷³ Det er derfor rimelig å anta at Mo hadde «hjemmeseter» i Valbekken i middelalderen. Men mest sannsynlig er det at Mo-mennene sikret seg eiendom i Åsa på grunn av vannet i Åsaelva, eller Møllebekken som den også ble kalt. Eiendommen Valbekken grenset til Åsaelva, og buskapen fra Mo hadde god havn i Valbekken både på opp- og nedtur fra Viksetra.

I 1661 nevnes «Hvalbeck Ødeplads» under Mo, og da bodde *Peder Hvalbeck* på plassen. I 1662 vitnet Peder at han de siste årene hadde hogd tømmer for salig Nils Nilsen Mo i Mosmoen. I 1661 ble Ola Valbekken og Simen Pålsdalen stevnet av Nils Mo for en børs, og året etter ble den samme Ola dømt til leiermålsbot for å ha «beligget» Mette Torgrimsdatter. Ola var «forarmet» (fattig), og dersom han ikke klarte å betale bøtene, måtte han arbeide i jern på Akershus.

Av Mos samlede skyld på 3 ½ skippund (70 lispund) tunge, vedkom 3 lispund Valbekken. Plassen ble bortfestet på vanlige feste-vilkår, og festerne svarte enten en viss årlig avgift i penger, eller ytte pliktarbeid til gårdens eier. Peder Hvalbeck vitnet i 1687 i en grensetvist mellom Hverven og Trøgstad i Norderhov, at han «for noen og førgetiufge Aar siden» hogg tømmer for Anders Hverven i Hvervenmoen.

Midt på 1700-tallet var *Henrik Olsen* (1714–1785) og hans hustru *Marte Boesdatter* (1713–1778) brukere i Valbekken. De

⁷² Halvorsen (1954).

⁷³ Frydenlund (1997) s. 3.

hadde fire barn som var i live da skiftet etter faren ble avsluttet i 1786: Sissel (f. 1738, ugift), Kari (g.m. Søren Dæhla ved Hønefoss), Gunhild (f. 1753, ugift), Bo (f. 1749). Allerede i 1775 ble plassen bortfestet til Bo Henriksen, mot livøre til foreldrene. Men faren var fortsatt i vigør, i 1779 leverte Henrik i Valbekken trekøl til Bærums Verk.

Bo Henriksen (f. 1749) ble i 1783 gift med *Anne Sivertsdatter* (f. 1753) fra Leine. Vi kjenner fire av deres barn:

* Hans (1784–1821), g. 1815 m. Anna Maria Johannesdatter Brockmand, minst en sønn, Andreas (f. 1815).

* Marte (f. 1789), d. som barn.

* Marte (f. 1792), g. 1814 m. Peder Knutsen Svarverud.

* Maria (f. 1796), d. som barn.

Sønnen Hans Boesen kom ikke til å etterfølge foreldrene i Valbekken. Han var høker av yrke, og bosatt på Ruseløkkbakken i Christiania.⁷⁴ Han døde i 1821, bare 36 år gammel, og enka *Anne Maria Johannesdatter* giftet seg igjen med *Gunder Gulbrandsen Johnsrud*, som i 1823 var husmann i Valbekken. Vi kjenner to av deres barn: Mari Helene (f. 1823) og Gulbrand (f. 1826).

Den 4. desember 1829 solgte Engebret Moe til Gunder Gulbrandsen Johnsrud: «a) Pladsen Valbækken med Huuse og tilliggende Jordvei og Fiskeri, b) Møllebruget Bratfos i Aase Elven med Indretninger, Tomter etc., og c) et i Krogskoven i Stubbals Bjergene beliggende og Pladsen Valbækken tildelte Skovstykke». Skylden på eiendommene var 3 lispund tunge, og salgssummen var 950 spesidaler.⁷⁵

Møllebruket med vannfall, tomter og innretninger ble allerede i 1836 av Gunder Johnsrud solgt videre til Knut Hønen. I 1838 ble ytterligere en del av eiendommen solgt fra, slik at gården Valbekken i dag kun utgjør en mindre del (ca. en tredjedel) av den opprinnelige eiendommen. I juni 1856 ble eiendommen ved resolusjon «henlagt» til Norderhov.

⁷⁴ Slektsopplysninger fra Ole Kjøseth, Oslo.

⁷⁵ Pantebok 21, s. 110 (Sørenssen s. 22).

Øderå GNR. 180/3

Øderå⁷⁶ var en del av Mo fram til 1794, da plassen ble skilt ut som eget bruk ved et arveskifte. På 1600- og 1700-tallet var det husmannsplass her. I 1661 ble «Ørud Engestykke» nevnt som ødeplass under Mo. Navnet forteller at gården har ligget øde og vært uten fastboende i hundreårene etter Svartedauen. Trolig har den i middelalderen hett Søre Rå, for nabogården Rå (i Norderhov) ble i et middelalderdiplom i 1428 omtalt som «Nordgarden Rå», og da må det ha vært en «sørgard» også.⁷⁷

⁷⁶ Dagens eier skriver gårdens navn «Øderaa» (som familienavnet).

⁷⁷ Halvorsen (1954), s. 12.

Øderå ligger ved E16 gjennom Hole, på grensen mot Ringerike kommune.

© Fotograf Marit Fagerli

EN RUNESTEIN

Da den gamle Fasterstua på Øderå ble flyttet noen meter mot vest for å gi plass til gangvei langs Europa-veien i 1995, kom man over en del av en runestein. Funnet ble gjort av Hans Ulrik Bjørnstad i en haug med matjord som var skavet av i området hvor gangveien skulle anlegges. Fotografi ble sendt til Oldsaksamlingen, hvor rune-ekspertene mener at fragmentet må stamme fra den såkalte Mo-steinen som stod nord for gårdstunet på Mo i 1743.* To deler av denne skal ha vært plassert i hver sin pillar av stabburet på Øderå i 1830,** men forsvant siden. Ut fra runeformene som er synlig på fragmentet og bruken av ringerikssandstein, dateres innskriften tilbake til 1000-tallet. Fragmentet har runer på den ene smalsiden, og runologene slår fast at det er bevart for lite av innskriften til at man kan komme fram til en sikker tolkning.*** Det er ellers gjort få oldfunn på Øderå. I 1900 ble det i nærheten av tunet funnet en flintdolke fra steinalderen, som først ble registrert ved Oldsaksamlingen i 1930.**** På gården er også funnet et lite bryne av kvarts, samt en jernkjele og fragment av et munnbitt, datert til yngre jernalder.*****

* Ifølge fogd Wiels beretning fra samme år.

** Opplyst i Fortidsminnesforeningens årsberetning for 1969.

*** Innskriften er omtalt av professor James E. Knirk i Runearkivets årsmelding «Nytt om runer 1998» s. 18.

**** Brev av 14. oktober 1930 i Topografisk Arkiv. Dolken tilhørte da førstebibliotekar Sommerfeldt ved Universitetsbiblioteket, og antas fortsatt å være i familiens eie.

***** Oldsaksamlingen, reg. C 16135 og C16371. Munnbitt-fragmentet er seinere kommet bort.

Øderå har rundt 535 dekar dyrket jord og 450 dekar skog. Gården grenser i nord mot Rå og Gile, i vest mot Berger og Mo, i sør mot Bjørke, og i øst mot Vakerbekken og Hårum. En del av jordveien ligger i moen vest for Sørum og Mo, og nydyrking her har ført til fordobling av åkerarealet i løpet av de siste 30 årene. Her er det sandjord, mens åkrene nærmest gården har djup, leirholdig moldjord.

Det var ved Mads Jørgensen Moes død høsten 1794 at Mo ble delt, og hans dattersønn Anders Torgersen arvet Øderå (se omtale av Mo). Skjøte ble utstedt 6. november 1794, og Anders Torgersen betalte 253 riksdaler 3 ort for eiendommen.

På farssiden kjenner vi Anders Torgersens slekt tilbake til siste del av 1600-tallet, da hans oldefar Torger var oppsitter på Kullerud i Norderhov (og var stevnevitne i en rettsak i 1692). I ekteskap med Maren Larsdatter hadde han sønnen Anders (f. 1711), som i 1734 ble gift med Berte Nilsdatter. Han var da tambur (i det militære) og bodde på Haug i Haugsbygda. De fikk flere barn, deriblant sønnen Torger (1738–1773) som ble gift med Anne Madsdatter Moe (1744–1784). Han kalte seg Torger Lerberg fordi hans far i årene 1744 til 1768 var oppsitter på Lerberg i Vegårdsfjerdingen. I 1755 gikk Torger i smedlære på Gile, og han fikk samme år bevilling av stadsmusikant Henrik Meyer til «å forrette musik-

ken på Ringerike» sammen med Ole Andersen Lore.⁷⁸ Den gang måtte man ha tillatelse fra myndighetene for å kunne spille opp til dans.

ANDERS TORGENSEN ØDERAA (1769–1834) var født på Bragernes, hvor foreldrene da bodde. De døde begge tidlig, og Anders – som var eldst – flyttet til sin morfar Mads Jørgensen Moe på Mo i Hole, hvor han ble konfirmert i 1785. Da morfaren døde i 1794 fikk Anders Øderaa som sin morsarv. Øderås skyld ble satt til 8 ¾ lispund, som var 1/8 av Mos totale skyld på 70 lispund. Da Anders flyttet dit i 1797, hadde han i mellomtida satt opp nye hus på den tidligere husmannsplassen.

Den gamle fasterstua på Mo, hvor bl.a. dikterpresten Jørgen Moe ble født, skal ha blitt flyttet til Øderå i 1821.⁷⁹

Anders Torgersen ble i 1800 gift med OLEA GULBRANDSDATTER (1769–1843).⁸⁰ I 1801 satt Anders Torgersen (32) som husbonde på Øderå, han «bruger Gaard og er Smed», med kona Olea (32) og tjenestefolkene Anders Alvsen (22, ugift «Smede-Dreng») og Inger Elensdatter (22). I tillegg bodde en familie på en husmannsplass under gården.

Anders Torgersen og Olea Gulbrandsdatter fikk seks barn, hvorav fire vokste opp:

Fragment av runesteinen som ble funnet på Øderå i 1995, trolig en del av den såkalte Mo-steinen, som ble nevnt i 1743.

Foto: James Knirk

⁷⁸ Ropeid I, s. 356.

⁷⁹ Ifølge notering i en gammel bok som oppbevares på Øderå. En helle i trappa har hogd inn MØ KØ 1862, men stua er trolig restaurert (eller ny steintrapp er laget) dette året.

⁸⁰ Olea Gulbrandsdatters far kjenner vi ikke, men av en gammel bibel på Øderå går det fram at hennes mor het Anne Nilsdatter Berg.

Anders Torgersen Øderaa (1769–1834) vokste opp hos sin besteforeldre på Mo, og fikk i 1794 Øderå som sin morsarv.

- * Mads (f. 1801), d. som barn.
- * Anne Jørgine (1802–1841), ugift.
- * Marte (f. 1804), d. som barn.
- * Marte Marie (1807–1890), ugift.
- * Maren (f. 1811), g.m. gårdbruker Jan Hansen Bjørnstad (1807–1886) på Leine, fire barn: Hans Johan (død ugift sommeren 1871, rammet av lyn), Olava (død 1868, g.m. med sin farbror, kjøpmann Andreas Bjørnstad, Drammen, fire barn), Andrea (død 1868 av tyfus i Drammen) og Anne Dorthea (g.m. Nils Peter Gulbrandsen, eier av en av Frøyshov-gårdene 1871–1891, åtte barn).
- * Mads (1814–1904), seinere gårdbruker på Øderå, g.m. Karen Vaker, seks barn – se nedenfor.

Anders Torgersen Øderaa døde i 1834. Hans enke fikk bevilling til å sitte i uskiftet bo med sine barn, og drev gården med hjelp av sønnen Mads. Da hun døde 74 år gammel sommeren 1843, ble det avholdt skifte, og Mads overtok gården for takst 1.300 spesidaler, med arvelodd til sine søstre.

MADS ANDERSEN ØDERAA (1814–1904) drev farsgården i over 60 år. I hans tid ble ny jord lagt til Øderå, ved at han 1. juli 1847 ervervet en teig på Vekkern Eng fra Midtre Sørums, og i 1855 kjøpte han en del av nabogården Vestre Bjørke (med to skogteiger på Krokskogen) av enka Ellen Marie Andersdatter for 800 spesidaler, med livøre til enka. I 1863 ble denne delen av Vestre Bjørke – med skyld 2 daler 48 skilling – slått sammen med Øderå til ett bruk. Øderå (matr.nr. 1 løpenr. 2a) hadde tidligere en skyld av 2 daler 75 skilling, og dermed ble gårdens skyld nesten fordoblet, til 5 daler 3 skilling (etter matrikkelrevisjonen 1887 nytt matrikkelnr. 1/3 med skyld mark 10,62).

I 1846 ble Mads Andersen gift med KAREN OLSDATTER VAKER (1826–1903), datter av Ole Henriksen Vaker og hustru Johanne f. Hverven. De fikk sju barn, hvorav fem vokste opp:

- * Anders (f. 1847), d. som barn.
- * Johan Olaf (1848–1920), seinere eier og bruker av Øderå, ugift.
- * Anders (f. og d. 1849), døde samme dag som han ble født, hjemmedøpt av Grete Gile.
- * Olea Johanne (1851–1893), g.m. gårdbruker Rasmus Bergsund på Borger i Haug, seks barn: Karen Kristine (f. 1874, g.m. Thorvald Trulsen Lerborg, én sønn), Magnhild Johanne (f. 1876, g.m. overtollkontrollør Johan Koren Breien, Drammen, én sønn), Gunvor Lovise (f. 1879, ugift, oldfrue/bestyrerinne, kalte seg Lohre), Olga Anette (f. 1882, pensjonatvertinne, ugift), Marte Elise (f. 1884, g.m. Hans Roterud, Borgerhagen i Haug, én datter Eva f. 1912), og Johan (f. 1889, seinere gårdbruker på Borger i Haug, g.m. Gudrun Vaker, tre barn).
- * Anne Jørgine (1852–1926), g.m. gårdbruker Ole A. Lohre (1819–1902), ingen barn.

* Marie Elise (1858–1924), bestyrte brorens hus, ugift.

* Anders (f. 1860), gårdbruker på Nordre Aslaksrud i Haug som han kjøpte i 1889, g.m. Marthe Kokkestuen (død 1912), åtte barn: Ole (seinere gårdbruker på Aslaksrud), Mads (gårdbruker på Øderå fra 1920), Olav (hjalp sin bror på Aslaksrud), Karen (bestyrte huset for sin far etter morens død), Berthe (g.m. Karl Blyberg, Jevnaker), Marie (forretningsdrivende), Martha (barnepleierske) og Astrid (g.m. Petter Blyberg, Oslo, én datter Marthe g.m. Jens Falck).

I 1865 satt Mads Andersen (51) og Karen Olsdatter (40) på Øderå med barna Johan Olaf (18), Olea Johanne (15), Anne Jørgine (13), Marie Elise (8) og Anders (6), og tjenestefolkene Edvard Anderassen (23) og Karoline Olsdatter (22), begge ugifte. De hadde 2 hester, 8 storfe, 12 sauer og 2 svin, og sådde $\frac{1}{4}$ t. hvete, $1\frac{1}{2}$ t. rug, 4 t. bygg, 4 t. blandkorn og 15 t. poteter. Dessuten bodde det to familier på husmannsplassen Bråten under Øderå (se nedenfor).

I årene 1894–97 ble det foretatt en omfattende utskifting i nordre del av Steinsfjerdingen, etter forlangende av Mads Øderaa. Med hjemmel i den nye utskiftingsloven av 1882 ønsket han å få samlet sin eiendom, som da var splittet opp i mange teiger. Utskiftingsretten bestemte da at innmark og hjemskog for en rekke går-

---

I SKUDDLINJA

Da Mo ble delt i 1794 fikk Øderå tillagt et par skogstykker i Mosmoen, mellom Mo og Helgelandsmoen. I 1887 avga Mads Øderaa en erklæring om at han «mod Aarsafgift 40 Kroner af det Offentlige afstaaer ethvert Erstatningskrav for Ulempe, foraarsaget ved Forlængelse af Helgelandsmoens Skytelinje.» Trolig en årlig inntekt som kom godt med.

Anders Madsen Øderaa (f. 1860) vokste opp på Øderå, men var gårdbruker på Nordre Aslaksrud i Åsbygda som han kjøpte i 1889. Hans eldre bror Olaf arvet Øderå, men levde ugift og det ble Anders' sønn Mads (f. 1892) som tok over Øderå etter onkelen. Her er Anders Øderaa og sønnen Mads foran låven på Øderå cirka 1905.

MISTET LIVET I KROKKLEIVA

Sankthanskvelden 1916 var en ung gårdsgutt fra Øderå på Krokkogen og hentet en okse som begynte å bli mannevond. Gutten hadde det travelt, for han skulle på sankthansfest på Helgelandsmoen om kvelden. Ned Krokkleiva bandt han oksereipet rundt livet på seg og jaget på oxen. Men oxen sprang ut, og da den stoppet ved Vanninga omtrent midt i Kleiva, var unggutten død. Han het Trygve, og var fra Hen nord for Hønefoss.*

* Opplyst juni 1999 av Sigurd Karl-
sen (f. 1910), sønn av Karl Kristiansen
i Bergerstua.

Mads Andersen Øderaa
(1892–1956).

der skulle tas med i utskiftinga, og da hjalp det ikke at flere av grunneierne var imot.⁸¹

Etter utskiftinga fikk Mads Øderaa samlet sin eiendom i to teiger. Den ene var det dyrkbare arealet rundt gården, på begge sider av Osloveien mot den såkalte Gilebakken, mellom Vakerbekken (Vestigardsbekken) i øst og grensa mot Rå og Berger i nord. De to skogteigene i Mosmoen vest for Mo, «Lamoteigen» og «Sørmoteigen», ble etter makeskifte med Mo samlet i én teig. Det meste av denne er i dag oppdyrket.

I 1900 satt Mads (86) og Karen (74) på Øderå, med to av sine voksne barn, Johan Olaf (52) og Marie Elise (42). Dessuten bodde det to pleiebarn, Olga Rasmusdatter Bergsund (17) og Mads Andersen Øderaa (8), som begge var barnebarn av sjølfolket (Olga var datter av Olea Johanne Øderaa og Rasmus Bergsund, og Mads var sønn av Anders Madsen Øderaa og hustru Marthe f. Kokkestuen på Nordre Aslaksrud i Åsbygda). «Lille» Mads ble forøvrig eier av Øderå etter sin ugifte onkel Olaf i 1920 (se nedenfor). I 1900 var det to tjenestefolk på gården: Gustav Andreassen (15, f. i Norderhov), og Julie Sørensdatter (20, ugift, f. i Ådal), og i tillegg bodde det folk i Bergerstua (se omtale av gnr. 180/80).

Mads Øderaa døde i 1904, året etter sin hustru. Da hadde han to år tidligere overdratt gården til sin sønn Olaf.

OLAF MADSEN ØDERAA (1848–1920) ble i mars 1902 eier av Øderå (gnr. 1/3) med Vekkern (gnr. 10/5) for 9.300 kroner samt liv-øre til foreldrene av årlig verdi 3.500 kroner, med prioritet «etter alle i Hypotekbanken optagende Laan».

I 1908 ble en parsell (skyld 27 øre) skilt ut med bruksnr. 13 og tillagt nabobruket Sonerud (gnr. 5/3). Dermed var Øderås skyld redusert til 10 mark 35 øre.

Olaf Øderaa levde ugift. Huset ble i hans tid på gården styrt av søsteren Marie Elise (1858–1924). Han utvidet gårdens areal ved å kjøpe naboeiendommen Gile-Ødegården (gnr. 40/6 under Østre Hønen i Norderhov (skyld 3,78) fra Ole Gulbrandsen Lohres konkursbo i 1905.

Etter Olaf Øderaa's død i 1920 gikk gården over til nevøen MADS ANDERSEN ØDERAA (1892–1956), som hadde vokst opp på gården. I 1948 bestod Øderå av 270 dekar jord og cirka 400 dekar skog, og på gården var det 2 hester, 1 okse, 2 ungdyr, 3 griser, 6 sauer og 50 høns. Rundt 1950 ble det slutt med husdyrhold.

---

⁸¹ Med i utskiftinga var Mo, Øderå, Sonerud, Vangen, Bjørke, Bjørnstad, Hårum, Vekkern Eng, en del parseller av Sørsum, Gileødegården (tilhørende Østre Hønen), og Rå, Gile, Bråk og Vegstein i Norderhov.

Mads Øderaa levde ugift, og da han døde i 1956, var det hans gjenlevende søsken Karen, Ole, Marie, Martha, Berthe og Astrid som arvet eiendommen. I tre–fire år ble driften av gården ivarettatt av Mads Øderaa's husholderske Johanne Løken og naboen Andreas Bjella. Etter omforening i familien ble skjøte utstedt 21. januar 1960 til Gunhild Bjørnstad (datter av Berthe Øderaa og Karl Blyberg) på hele eiendommen for 141.795 kroner, inkludert løsøre for 25.000 kroner.

GUNHILD BJØRNSTAD (1914–1985) var gift med SVEN ANKER BJØRNSTAD (1905–1997) fra Berg ved Halden. De eide Øderå fra 1960 til 1972. I en periode hadde de en ansatt gårdsbestyrer (Arvid Kittelsbye fra Åsbygda). De fikk fire sønner:

* Karl Erik (f. 1939), bosatt på Jevnaker, g.1 m. Hjørdis Elisabeth Løhren fra Oslo (siden skilt), to barn: Berthe Cecilie (f. 1968) og Nanne (f. 1971), g.2 m. Reidun Sem (f. 1947) fra Hokksund.

* Hans Ulrik (f. 1944), seinere eier av Øderå, g. 1972 m. Randi Jørgensen (f. 1946) fra Hole, to barn (se nedenfor).

* Sven Anders (f. 1946), bosatt på Jevnaker, g.m. Gro Sukken fra Hønefoss, to barn: Anne Cathrine (f. 1967, g.m. Arne Erik Bjørnholt fra Jevnaker, bosatt på Bergerbakken, fire barn – se omtale av gnr. 180/85), og Heidi (f. 1969, bosatt på Jevnaker, g.m. Steinar Øiom fra Jevnaker, én datter Hedda f. 2001).

* Ole Johan (f. 1954), bosatt på Bergerbakken (gnr. 180/84), g.m. Kristin Thorsen fra Hønefoss, to barn: Lars (f. 1985) og Thyra (f. 1989).

Fra gårdstunet på Øderå cirka 1945.

Gunhild og Sven Bjørnstad med barn, svigerbarn og barnebarn på Øderå i 1980. Foran fra venstre: Nanne, Berthe Cecilie, Sven, Anne Cathrine og Heidi. 2. rekke fra venstre: Hans Ulrik, Karl Erik, Gunhild, Sven, Sven Anders og Ole Johan. Bak fra venstre: Hjördis Elisabeth, Mari, Randi og Gro.

HANS ULRIK BJØRNSTAD (f. 1944) overtok Øderå⁸² i 1972. Han er utdannet bygningsingeniør og har siden 1993 vært teknisk leder i Ringerike kommune. I 1972 ble han gift med RANDI JØRGENSEN (f. 1946), datter av Thora og Trygve Jørgensen på nabogården Sonerud. Hun er leder for oppdragsvirksomheten ved Høgskolen i Buskerud (HIBU) i Hønefoss. De har to barn:

* Sven Øderaa Bjørnstad (f. 1975), bilmekaniker/NAF biltester, i dag bosatt i Mostua på Øderå, g.m. Heidi Aasheim (f. 1971, operasjonssykepleier) fra Vikersund, én datter Maria (f. 2001).

* Mari Bjørnstad (f. 1978).

I 1984 kjøpte Hans Ulrik Bjørnstad jordveien (cirka 15 dekar) på et av Sonerud-brukene (gnr. 184/1), og i 2001 makeskiftet han jordveien (cirka 35 dekar) på nabobruket Vangen med et havne-

⁸² I dag gnr. 180/3 Øderå, gnr. 180/50 Gile-Ødegård og 189/5 Vekkern, av samlet skyld mark 16,46.

stykke på vestsiden av Andreas Bjellas eiendom Solbakken (Bjella eier også Vangen). Begge de nye teigene grenser inntil Øderås gamle jordvei. Etter nydyrkinga i Mosmoen har Øderå i dag rundt 535 dekar dyrket jord, og er dermed en av Holes største gårder i åkerareal. I tillegg driver Hans Ulrik Bjørnstad jorda på nabobruket Sonerud (gnr. 184/3), som eies av hans kone Randi (i underkant av 30 dekar). De siste 50 årene har det vært ensidig kornproduksjon på Øderå.

På Øderå er to våningshus, det ene fra 1967 (et gammelt våningshus i tømmer ble bygd inn og vesentlig utvidet), det andre er den gamle «Fasterstua» fra Mo, som ble flyttet til Øderå i 1821. I denne stua skal dikterpresten Jørgen Moe være født 22. april 1813. Den kalles i daglig tale på Øderå for «Mostua». Den ble restaurert i 1960 og påbygd i 1974. Begge våningshusene ble flyttet 10–12 meter mot vest rundt 1960. I 1995 ble Mostua flyttet ytterligere tre meter vestover, for å gi plass til en etterlengtet gangvei langs hovedveien som passerer forbi gårdstunet. I tillegg er det på gården et stabbur fra siste halvdel av 1800-tallet, som tidligere lå sørvest for hovedbygningen, men ble flyttet lenger nord i tunet i 1960-årene. Der er dessuten to redskapshus, bygd 1925 og 1982.

Øderå vinteren 1959. På den andre siden av storveien ligger Søndre Gile.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Den gamle låven med fjøset ble revet før ny låve ble bygd i 1970 (og seinere påbygd i 1987). I fjøset var det brukt ringeriksheller både på gulvet og som bæsskillere.

Av gamle ting som oppbevares på Øderå, er tre gamle bibler fra 1700-tallet. To av disse er fra Torger Lerbergs tid. Gamle regnskapsbøker, samt 8–10 brev fra dikterpresten Jørgen Moes hånd til slektninger på Øderå, ligger også på gården.

På Øderå er det skurtresker, to traktorer, en varm- og en kaldluft korntørke, samt vanningsanlegg tilsluttet Stein-Sorum Åkervanning og Juveren Åkervanning.

Husmannsplasser

Øderå var husmannsplass før 1794, og det har ligget flere plasser på jorda som i dag hører til gården. Allerede i 1662 er omtalt en plass under Mo som heter *Myrstua*, som må ha ligget på Vekkern mellom Øderå og Vakerbekken. Husmannen het *Torger* eller *Torbjørn Myrstua*. Kanskje var det hans kone, *Marit i Myrstua*, som vitnet i en grensetvist mellom Mo og Bjørke i 1659.

Den 30. april 1738 var det skifte på husmannsplassen Øderå etter avdød husmann *Ole Ellevsen*. I årlig leie hadde han betalt 5 spesidaler. På plassen hadde de 1 ku (verdi 4 riksdaler), 1 kvige (2 riksdaler), 3 sauer og 2 lam (1 riksdaler 2 ort), 11/2 kv. malt⁸³ (3 ort), 1 lass halm (1 ort 12 skilling). Kua het «Marikolle» og kviga «Brongaas». Med en bruttoverdi på 14 riksdaler og en gjeld på 16, var boet fallitt, «saa der kun gives 2 Ort af Rdl. til Kreditorerne». Enka *Malene Engebretsdatter* satt igjen med åtte barn: Ellev (myndig, dvs. over 25 år), Hans (22), Henrik (21), Anders (19), Marte (17), Gunhild (15), Ole (13) og Iver (4).

I 1801 satt husmann *Nils Iversen* (84, enkemann) på en plass under Øderå med sønnen Peder Nilsen (42, ugift) og datteren Ragnhild Nilsdatter (44). Den gamle Nils er identisk med den Nils Iversen som tidligere satt på plassen Løkka under Mo, og som var dattersønn av Mo-bonden Jens Nilsen. Husmann Nils Iversen var tremenning med Øderå-bonden Anders Torgersens mor – kanskje fikk han trekke seg tilbake til en mer lettdrevet plass på sine gamle dager?

I 1865 er det nevnt en plass Bråten under Øderå. Dette var trolig *Bergerstua*, som lå under Vestre Bjørke inntil det gamle bispe-

⁸³ Kv. = kvarter = 1/4 tønne.

godset i gården i 1855 ble solgt til Mads Andersen Øderaa. I 1865 var det husmann *Ole P. Hansen* (f. 1830 i Aker) og hustru *Gurine Gudbrandsdatter* (1834–1882, f. i Norderhov) som satt her med sin datter *Mathea* (f. 1859) samt en innerst *Grete Berggrav* (28, ugift, f. i Norderhov) og hennes datter *Olava J. Reinholdt* (2). På plassen hadde de 1 ku, og de sådde $\frac{3}{6}$ t. bygg, $\frac{3}{6}$ t. blandkorn og $1\frac{1}{2}$ t. poteter. Vi kjenner fire av barna til *Gurine* og *Ole*: *Mathea* (f. 1859), *Othilie* (f. 1871), *Hans Johan* (f. 1873) og *Karl Martin* (f. 1881).

Etter noteringer i kirkebøkene var *Ole P. Hansen* husmann under *Bjørke* i 1873. Rimeligvis har han hatt en avtale om at *Bergerstua* var *Bjørke*-plass så lenge han bodde på plassen, og at den deretter ble *Øderås* eie.

I 1875 satt husmann *Kristian Andersen* (1852–1908) og hustru *Marte Karine Eriksdatter* (1845–1915) i *Bergerstua* da de fikk sønnen *Anders*. De flyttet seinere til *Gladbakk* under *Nigarden Bjørke*, hvor de satt i 1900 med to av sine i alt 10 barn.

Husmannsfamiliene kom og gikk, i *Bergerstua* som på andre plasser i bygda. I 1886 var skredder *Thorvald Halvorsen* (f. 1860) og hans hustru *Mathea Andreasdatter* (f. 1859) bosatt der da de fikk en datter, *Anna Kristine* (familien bodde i 1900 på bruket *Solvang* ved *Hval* i *Haug*, som de forpaktet).

I 1900 satt *Karl Kristiansen* (1856–1932) i *Bergerstua* med sin familie. *Karl* var tidligere husmann i *Ribberud* under *Søndre Sørums* (sjefsgården), seinere var han husmann under *Mo*, bl.a. i *Hanserud*, men i 1900 var han «jordbrugsarbeider» og bosatt i *Bergerstua* under *Øderå*. *Karl* var gift to ganger. Hans første kone *Anne Jensdatter* (1849–1890) døde da deres 8. barn kom til verden i 1890. I 1900 bodde han i *Bergerstua* med sin annen kone *Karen Birgitte Martinsdatter* (1878–1916, f. i *Enebakk*) og barna *Anton* (f. 1886, fra tidligere ekteskap), *Anna Marie* (f. 1897) og *Martin* (f. 1899). I det andre ekteskapet var det ni barn.

Karl Kristiansen opprettet en bygselkontrakt med eieren av *Øderå*. Han eide selv husene i *Bergerstua*, og i bygselkontrakten het det at når *Karl* døde, skulle kontrakten bortfalle og husene tilfalle

Karl Kristiansen Bergerstua (1856–1932) har stor etterlekt i *Hole*. Han var gift to ganger, og fikk i alt 17 barn.

I 1990 var fire av barna til Karen Birgitte Martinsdatter og Karl Kristiansen på besøk i sitt fødested, Bergerstua på Bergerbakken. Fra venstre: Agnes (f. 1913), Marta (1900–1995), Sigurd (1910–2001) og Karen Beate (1916–1991).

gården og betales etter takst. Karl Kristiansen døde i 1932.⁸⁴ I 1928 kjøpte han Sørnum gnr. 10/12 (kalt «Ring-Sørnum»), hvor hans etterkommere sitter i dag (se omtale av gnr. 189/12 Sørnum).

Skog og seter

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning i 1823 fikk Øderå del i skogteigen ved Sollihøgda som tilfalt Mo, og av de gamle regnskapsbøkene på Mo ser vi at både Mo og Øderå hadde inntekter av skogsdrift og husmannsplassen Høymyr rundt 1850.

I 1855 ble skogen delt mellom de to gårdene. Mos teig fikk en skyld på 1 daler 1 ort 4 skilling, Øderaa 1 ort 21 skilling. Den 3. november 1855 solgte både Ole Moe og Mads Øderaa sine teiger til kandidat H. Larsen på Stabekk for hhv. 2.950 og 700 spesidaler (se omtale av skog under Mo, gnr. 180/1).

Da eieren av Øderå i 1855 kjøpte en del av Vestre Bjørke, fulgte det med to skogteiger på Krokskogen som fortsatt hører til Øderå. Den største ligger ved Torgesetra, en forholdsvis smal tarm fra Den gamle kongeveien og østover til Stormyr tjern. Her oppførte Mads Øderaa en driftshytte i 1930, bestående av stall og et rom med to køyesenger og feleovn. Hytta blir kalt «Madsrud». Den andre teigen ligger litt sør for Benteplassen, og er en skråli fra Den

⁸⁴ Erlandsen (1973).

gamle kongeveien og vestover til Isielva, i området ved Bjørkesetra. Skogteigene er samlet på cirka 470 dekar, hvorav cirka 400 dekar er produktiv skog.

Salg av trevirke har spilt en viss rolle i gårdsdriften. Da Gunhild og Sven A. Bjørnstad overtok Øderå i 1956, var en stor del av skogen hogstmoden. De nye eierne hadde behov for materialer til gjenreisning av bygningene på gården, og som medeiere i Blyberg Sag og Høvleri på Jevnaker, ble mye tømmer skåret og solgt videre.

Øderå skal i gammel tid ha setret på Soterud, men seinere har gården hatt sin seter på Bjørkesetra. Den ligger mellom Benteplassen og Isielva, og ble nedlagt i 1936. Seterhusene (størhus og fjøs) stod så seint som under siste krig, men i dag er det kun tufter igjen. Fra Øderå tok det rundt ni timer å gå til setra med dyra. Olaf Ellingsen var sveiser på gården, og han var den siste som lå på setra med besetning i 1936.

Eiendommer utskilt fra Øderå

I 1981 ble det fra Øderås grunn på Bergerbakken, sør for den tidligere husmannsplassen Bergerstua, fraskilt to boligtomter som ble overdratt til to av brødrene til gårdens eier Hans Ulrik Bjørnstad.

Gnr. 180/84

Eiendommen er på 1,5 dekar og ble i 1981 overdratt til Ole Johan Bjørnstad (f. 1954). Han arbeider som overingeniør ved VA Tech (tidligere Møller Energi) på Bergermoen i Jevnaker, og er gift med Kristin Thorsen (f. 1959) fra Hønefoss. Hun er sekretær i Ringesrike kommune. De har to barn: Lars (f. 1985) og Thyra (f. 1989). Enebolig ble bygd i 1983 og garasje i 1986.

Gnr. 180/85

Eiendommen er på 1,5 dekar og ble i 1981 overdratt til Sven Anders Bjørnstad (f. 1946), som er gift med Gro Sukken fra Hønefoss. De er bosatt på Jevnaker, og overdro i 1991 eiendommen til sin datter Anne Cathrine Bjørnstad Bjørnholt (f. 1967). Hun er gift med Arne Erik Bjørnholt (f. 1965) fra Jevnaker, som arbeider som salgssjef. De har fire barn: Carl Anders (f. 1989), Henrik Johan (f. 1992), Fanny Andrea (f. 1994) og Tora Mathea (f. 2000). Enebolig ble bygd i 1991.

Det er to gårder som bærer navnet Gile, nordre og søndre. Fram til 1948 lå begge i Norderhov kommune, men ved grensejustering dette året ble Søndre Gile overført til Hole.⁸⁵

Gile i Hole grenser i øst mot Søndre Vegsteins Vekkern-teig, i nord mot Nordre Gile, i vest mot hovedveien E 16 og gårdene Rå og Øderå, og i sør mot Øderås mark Gileødegården (trolig en tidligere ødegård som har ligget under Gile). Grensen mellom de to Gile-gårdene er i dag grense mellom Hole og Ringerike kommuner.

Navnet er flertallsform av *geil*, som betyr krøttervei med gjerde på begge sider. Gårdens alder er usikker, men den har trolig blitt utskilt fra opphavsgården Hønen en gang i middelalderen, kanskje i sein vikingtid.⁸⁶

Gile omtales første gang i et middelalderdiplom fra 1330, da HALLKJELL PÅ GILE (*a Gæilum*) var til stede på et stevning på Helgeland i Hole.⁸⁷ I 1528 het leilendingene «paa Gylæ» TRULS og AMUND, og de betalte 24 skilling hver i skatt.

Rundt 1600 var det tre bruk på Gile: Nordre, midtre og søndre. I 1577 var Midtre Gile fullgård og tilhørte Norderhov prestebord, i 1594 og 1616 halvgård, i 1622 var sogneprest Christen Hermandsen og i 1642 sogneprest Willum Anderssen bygselrådlig. Sistnevnte år var Midtre Gile ført opp som ødegård, og siden er den ikke omtalt.

Søndre Gile var fullgård 1577–80, men halvgård i 1594. I 1595 eide St. Annas Prebende⁸⁸ i Oslo domkirke 1 pund malt,⁸⁹ som hørte under borgermester Sivert Pedersen i Odense (han fikk inntek-

---

⁸⁵ Blant flere eiendommer som «byttet» kommune i 1948, var Søndre Gile, tidligere gnr. 4/3, 6/1 og 6/3 i Norderhov, som ble overført til Hole og fikk nytt gnr. 1/46, 48 og 49, siden 1967 sammenføyd til ett bruk gnr. 180/46 Gile.

⁸⁶ Eldre skriftformer av navnet har vært: a Gæilum (1330), paa Gylæ (1528), paa Geyle (1560), Giele (1575) og Giellde (1595).

⁸⁷ Saken gjaldt gjerder og grunder mellom Helgeland og Hole prestegård, som den avdøde prest Jon på Hole i sine to siste leveår ikke hadde villet holde ved like (DN XI, s. 23).

⁸⁸ Prebende er samling jordegods, opprinnelig opprettet som alterstiftelse til underhold for geistlige.

⁸⁹ Oslo domkapitels jordebok 1595, s. 234.

tene av gården). I 1616 og 1642 var borgermester Lars Hansen i Oslo bygselrådige. I 1620 het brukeren på Søndre Gile FINN GILE, men fra 1625 ser vi av futens regnskaper at Finn Gile var leilending på Holeødegården på Ask. Bruker på Søndre Gile fra 1624 til 1642 var BJØRN GILE, men fra 1643 betalte OLA GILE landskatt som bruker av gården, og Ola betalte også koppskatt i 1646. Men i 1647 het brukeren GULLOV GILE,⁹⁰ og han betalte 3 daler i landskatt. Gården var da kanonigods, dvs. eid av kirken eller kannikene ved et domkapitel (etter reformasjonen ble det vanlig å benytte kanonigodset til avlønning av verdslige embetsmenn, og i 1647 gikk inntektene av denne Gile-gården samt halvparten av en Stadum-gård og halvparten av en Gomnes-gård, til tollskriver Hans Thommesen på Bragernes, som også forvaltet bygselen på gårdene).

I 1650 var RASMUS LARSEN GILE oppsitter på Søndre Gile, og bygselrådige var professor M. Jess i Christiania,⁹¹ som var rektor ved «skolen» (katedralskolen) i Oslo.

I 1723 var den søndre gården på Gile benefisert⁹² Hole prestebord. Det er sannsynlig at gården som var prebendegods i 1595, kanonigods i 1647 og hadde rektor ved skolen i Christiania som

---

⁹⁰ Gullov var en lokal form av mansnavnet «Gudlaug».

⁹¹ Etter Lagesen.

⁹² Benefisert gods = jordeiendom som lå til et embete, og som embetsinnehaveren (i dette tilfellet sognepresten) selv brukte eller hadde leieinntekter av.

Søndre Gile vinteren 1959.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Søndre Gile 2001, sett fra storveien.

bygselrådlig i 1650, er den samme som Hole-presten hadde inntektene av to mannsaldre seinere.

Rasmus Larsen Gile ble i desember 1652 stevnet på bygdetinget på Gusgården for gjeld, som han ble dømt til å betale. I oktober samme år var Knut Gile innstevnet til bygdetinget på Li av Nils Sørnessen på Hårum for gjeld på 5 ½ daler 1 mark. Knut møtte og vedgikk gjelda, men sa at han hadde arbeidet noe for Nils «derpå». Knut var trolig sønnen til Rasmus på Søndre Gile, for i prestemanntallet i 1664 og 1666 het oppsitteren på denne Gile-gården KNUT RASMUSSEN. I 1666 var han 36 år gammel og hadde én sønn, Vilhelm (9).

Knut og Rasmus Gile går igjen i tingbøkene i 1650- og 1660-årene. I 1660 ble Knut Gile stevnet på tinget av Jørgen Philipsen i Viul fordi han sammen med Ola Egge hadde påtatt seg å frakte ut 3.000 bord fra Philipsens sager på Viul. Men Ola og Knut hadde forsømt seg, og bordene ble liggende vinteren over i isen på elva. Samme år måtte Knut og Rasmus Gile sammen med Ola Knestang og Johannes skomaker bøte 1 mark hver fordi de ikke hadde villet følge lensmannens befaling om å «tage fat på» Helge Grøterud og Lars Flattum, som hadde drept Henrik finne på Sørum i Norderhov fordi han hadde tatt seg til rette med ulovlig rugbråtebrenning.

I 1704 ga sogneprest Henrik Opdahl i Hole livstidsfeste til Peder Nilsen på Søndre Gile (gml. matr. nr. 81 av skyld 1 skippund). Festet ble gitt på vanlige vilkår: Hus, jordvei og gjerder skulle holdes i forsvarlig stand, åker og eng ryddes og forbedres, fôr eller gjødsel ikke bortføres, fremmede krøtter ikke inntas til havning, og det skulle ikke hogges i skogen til uplikt.⁹³ I tillegg til å betale landskyld

⁹³«Uplikt» betyr i dansk-norsk rettspråk «skade».

og skatter til rett tid, skulle Peder Nilsen yte livøre til et par gamle folk som bodde der, og som tidligere hadde hatt feste på bruket. De skulle ha litt korn samt få benytte en eng så de kunne holde en ku. I årlig bygselavgift skulle Peder betale 10 riksdaler.

PEDER NILSEN GIHLE (1665–1744) som bygslet Søndre Gile fra 1704, var gift med MARI PEDERSDATTER RÅ (1672–1762). Året i forveien hadde han kjøpt Nordre Gile (gml. matr. nr. 134 av skyld 12 ½ lispund) av sin svigerfar Peder Rasmussen Rå, og dermed hadde han hånd om driften av begge Gile-gårdene. Vi kjenner åtte av barna til Mari og Peder:

* Inger, g.m. Jørgen Hansen Gullerud (1683–1757), minst fem barn: Berte (f. 1717), Peder (f. 1721), Ole (f. 1724, seinere eier og bruker av en del av Skøien i Haug), Jette (f. 1727) og Anne (1729–1730).⁹⁴

* Ole (1702–1744), seinere eier av Nordre Gile, g.m. Mette Engebretsdatter Vegstein, tre barn: Erik, Mari og Gunhild.

* Maren, g. 1728 m. Gulbrand Engebretsen Håkenstad, flere barn, bl.a. Olea (f. 1730), Engebret (f. 1735) og Olea (f. 1744).

* Sofie (1708–1794), g. 1738 m. Anders Eriksen Gundersrud (Åsa) (1710–1781), én sønn Erik (1740–1806).

* Peder (1710–1754), seinere leilending på Søndre Gile, g.m. Pauline Pedersdatter Bjerke, fem barn (se nedenfor).

* Kirsti, g.m. Peder Andersen Østby, minst tre sønner: Lars (f. 1738), Ole (f. 1745) og Peder (f. 1748).

* Nils (1717–1783), seinere bruker av Søndre Gomnes, g.m. Marte Abrahamsdatter Gomnes (1729–1817).

* Lars (f. 1719).

I 1722 overdro Peder Nilsen Nordre Gile til eldstesønnen Ole, men beholdt selv bygselen på Søndre Gile, som han hadde fått nytt bygselbrev på av Holes sogneprest i 1720. Seinere avstod han bygselen til nest-eldste sønn Peder, mot livøre til foreldrene i deres levetid.

PEDER PEDERSEN GIHLE (1710–1754) fikk i 1741 bygselbrev av Holes sogneprest på omtrent de samme vilkår som faren hadde hatt. Han var underklokker i Norderhov og en tid prestens medhjelper, en såkalt «substitut». Han var gift med PAULINE PEDERSDATTER BJØRKE (1717–1784), og vi kjenner fem av deres barn:

* Paul (1744–1818), seinere bruker av halve Søndre Gile, g.m. Inger Syversdatter Hurum, ingen barn.

---

⁹⁴ Inger Pedersdatter døde tidlig i 1730-årene, og Jørgen Hansen Gullerud ble gift igjen, også denne gang med en kvinne som het Inger Pedersdatter. De fikk minst åtte barn: Lars (f. 1735), Anne (f. 1737), Hans, Mari (f. 1743), Jens (f. 1746), Kirsti (f. 1748), Johan (f. 1752) og Jørgen (f. 1757).

* Mari (1747–1823), g. 1781 m. Halvor Hansen Løken på Øvre Løken, to barn (døde begge som små), tok til seg en fostersønn, Anders Johannessen (f. 1793).

* Marte (1749–1834), g. 1783 m. Søren Johannesen Hurum (1745–1810) på Østre Bjørke, to sønner: Johannes (f. 1786) og Peder (f. 1790).

* Olea (f. 1752), ugift.

* Peder (1754–1834), seinere bruker av halve Søndre Gile, g.m. Lisbeth Rasmusdatter Fjeld, minst to barn: Peder og Lisbeth (se nedenfor).

Peder Pedersen Gihle døde allerede i 1754, bare 44 år gammel. Boets bruttoverdi var 85 riksdaler, men nettoverdien kun 15 riksdaler, hvorav halvdelen tilfalt enka som boslodd, og en halvdel barna Paul (9), Mari (7), Marte (5), Olea (2) og Peder (3 uker) som arv. Deres formynder var farbroren Nils Pedersen Gomnes, og nevnt i skiftet var også barnas morfar Peder Pedersen Bjerke.

Enka Pauline Pedersdatter giftet seg på nytt i 1755 med ENGBRET NILSEN HURUM (1713–1787), sønn av Nils Alvssøn og Mari Pedersdatter i Ner-Nigarden Hårum, som samme år fikk bygselbrev på Søndre Gile av sogneprest Mathias Hagerup. I skattemanntallet i 1762 er det ført opp fem voksne personer på Søndre Gile. Foruten Pauline og Engebret var det hennes tre eldste barn fra første ekteskap, Paul, Mari og Marte.

Engebret Nilsen var leilending på hele Søndre Gile til 1782, da han avstod halve gården til sin stesønn, sersjant Paul Pedersen Gihle, som da fikk bygselbrev av Hagerups etterfølger som sogneprest i Hole, Gerhard Essendrop. Dermed var Søndre Gile delt i to bruk, seinere løpenr. 8 og 9, som begge var benefisert Hole prestebord og hadde en skyld på 10 lispund hver.

Søndre Gile («Pers-Gile»)

løpenr. 8, seinere gnr. 6/1 i Norderhov

Engebret Hurum drev halve Søndre Gile til sin død i 1787. I 1784 døde kona Pauline, og boet ble gjort opp med en nettoverdi på 203 riksdaler. I tillegg til fire gjenlevende barn fra første ekteskap (Olea var da død), etterlot hun seg datteren Maria (27) fra ekteskapet med Engebret Nilsen.

Ved sistnevntes død i 1787 bygslet sogneprest Essendrop bruket bort til den tidligere brukerens andre stesønn, sersjant Peder Pedersen Gihle, og dette bruket av Søndre Gile ble siden kalt «Pers-Gile».

PEDER PEDERSEN GIHLE (1754–1834) ble i 1791 gift med LISBETH RASMUSDATTER FJELD, og de fikk to barn som nådde voksenalder:

* Peder (f. 1792), seinere bruker av Søndre Gile.

* Lisbet (1793–1875), g. 1814 m. Ole Pedersen Tandberg (1788–1862), lærer i Vegårdsfjerdings, en tid bosatt på Gile, seinere på Berg i Haug.

Lisbeth Rasmusdatter døde før 1800. I 1801 var Peder Pedersen Gile 47 år og bosatt på Søndre Gile med sin 2. hustru HELLE HANS-DATTER GJESVOLD (1751–1832)⁹⁵ og hans barn Peder (9) og Lisbeth (7) samt tjenestefolkene Hans Paulsen (35) og Kari Olsdatter (19). Peder Pedersen Gihle var leilending fram til rundt 1820, da hans sønn Peder Pedersen Gihle den yngre overtok med bygselbrev fra prost Kierulf. Peder den eldre gikk da over på livøre, som han hadde til sin død i 1834.

PEDER PEDERSEN GIHLE DEN YNGRE (f. 1792) ble i 1816 gift med MAREN MARGRETHE MORTENSDATTER (f. 1789 i Ål i Hallingdal), som da var tjenestejente på Hesselberg i Norderhov.

Vi kjenner seks av deres barn: Lars Andreas (1816–1839), Peder (f. 1820), Marie Elisabeth (f. 1822), Trine (1826–1840), Martin (1829–1831) og Helle Mathea (f. 1833).

Peder Pedersen Gihle d.y. ble den siste leilendingen på dette bruket av Søndre Gile. I 1864 ble gården solgt for 1200 spesidaler (med påhefte av en årlig jordavgift til verdi 220 spesidaler 100 skilling)⁹⁶ til deres sønn Peder, som dermed ble selveier, og den 5. i rekken med dette navnet på Søndre Gile.

PEDER PEDERSEN GIHLE (1820–1911) var gift med ELSE PEDERSDATTER ØSTBY (1818–1892), datter av Peder Pedersen Østbye på Sjørvoll i Norderhov og hustru Sofie Eriksdatter Aasa. De fikk én datter, Marie Elisabeth (f. 1857), som døde 3 måneder gammel.

I 1865 satt gårdbruker Peder Pedersen (46) og hustru Else Pedersdatter (46) på gården med hans mor, føderådskone og enke Maren Margrethe Mortensdatter (77), hans ugifte søster Helle Mathea Pedersdatter (32), en losjerende Maren Olsdatter (12, f. i Lier) og tjenestedrengen Martin Iversen (18). De hadde 2 hester, 3 storfe, 4 sauer og 1 gris, og de sådde $\frac{1}{4}$ t. hvete, $\frac{3}{8}$ t. rug, $1\frac{1}{8}$ t. bygg, $1\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{1}{2}$ t. havre, $\frac{1}{2}$ t. erter og 4 t. poteter.

Peder Pedersen Gihle livnærte seg som maler og gårdbruker. 13. desember 1877 solgte han det meste av sin eiendom (skogen på Krokskogen samt en stor del av jordveien, som ble fraskilt og fikk

---

⁹⁵ Det var Helle Hansdatters 2. ekteskap, hun var først g.m. Anders Reiersen Hungerholdt (de ble gift i 1773).

⁹⁶ Heftet ble avlyst i 1899. Jordavgiftens verdi var den samme som det andre bruket av Søndre Gile måtte svare til Hole prestebord.

løpenr. 8b (seinere gnr. 6/2 av skyld mark 5,34) av sitt bruk til Carl Arnt Fougner på Nordre Gihle, og satt selv igjen med løpenr. 8a (seinere gnr. 6/1 av skyld 19 øre). 8. mars 1897 solgte han så den gjenværende del av «Pers-Gile» til Olaus Færden på Hverven i Norderhov for 2.400 kroner (se nedenfor).

Søndre Gile

løpenr. 9 – seinere gnr. 6/3 i Norderhov

Den halvdelen av Søndre Gile som PAUL PEDERSEN GIHLE (1744–1818) overtok bygselen av fra stefaren Engebret Nilsen Hurum i 1782, brukte han til sin død i 1818. Han ble i 1792 gift med INGER SYVERSDATTER HURUM (1760–1837), datter av Tora Andersdatter Ruud og Syver Nilsen Hurum (Oppigarden). De fikk ingen livsarvinger, men deres niese Anne Ellingsdatter (f. 1799) vokste opp hos dem (hun var datter av Elling Syversen Hurum og Kari Taraldsdatter i Selte). I 1801 var Paul og Inger hhv. 56 og 40 år gamle, og satt på Søndre Gile med ei tjenestejente, Mads Hansdatter (18).⁹⁷ Etter Paul Pedersen Gihles død, gikk bygselen over til hans søstersønn Peder Sørensen Bjerke, som i 1820 ble gift med Anne Ellingsdatter. De fikk bygselbrev av prostinne Kierulf samme år (prost Kierulf døde 8. desember 1820).

PEDER SØRENSEN BJERKE (1790–1863) var sønn av Marte Pedersdatter Gihle og Søren Johannesen Bjerke (Hurum) på Østre Bjerke. I ekteskapet med ANNE ELLINGSDATTER (1799–1862) var det 11 barn: Karen Sophie (f. 1820, d. som barn), Inger Marie (f. 1821, g. 1858 m. Ole Johannessen Hurum Skredderhusa, én datter Ellen Marie), Marte (f. 1823), Paul (f. 1825), Søren (1827–1828), Søren (f. 1829), Karen Sophie (1830–1832), Engebret (f. og d. 1833), Engebret (1834–1858), Martin (f. 1838, seinere eier av gården, g.m. Sofie Olsdatter Walbækken, se nedenfor) og Karl (1841–1843).

Peder Sørensen var leilending på halve Søndre Gile til sin død i 1863, da bruket ble solgt til sønnen Martin Pedersen Gihle for 1300 spesidaler, med påhefte av en årlig jordavgift. Dermed var det selveiere på begge bruk av Søndre Gile.

MARTIN PEDERSEN GIHLE (1838–1918) ble i 1871 gift med SOFIE WALBÆKKEN (1842–1910), datter av Ole Jonsen Walbækken

---

⁹⁷ Mads Hansdatter (d. 1841) ble gift med Jakob Jensen Langebru i 1806, og med Søren Olsen Rønningen i 1820.

og Tolline Ellingsdatter Selte. Vi kjenner fem av deres barn: Peder (f. 1872), Ole (f. 1873), Anne Tolline (f. og d. 1876), Anne Tolline (f. 1877) og Juul (f. 1882). Ingen av dem kom til å etterfølge foreldrene på Søndre Gile.

I 1865 var Martin Pedersen (28) fortsatt ugift og satt på bruket med søsteren Marte Pedersdatter (43, ugift) på bruket med ei tjenestejente, Maren Østensdatter (17). De hadde 1 hest, 3 storfe, 5 sauer og 1 gris, og sådde $\frac{1}{6}$ t. hvete, $\frac{1}{2}$ t. rug, 2 t. bygg, 2 $\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. erter og 4 t. poteter.

Martin Pedersen Gihle var utdannet underoffiser, og var eier av Søndre Gile løpenr. 9 til 13. desember 1876. Da solgte han gården til Peter Blyberg for 1.500 spesidaler og flyttet selv til Hønefoss med sin familie. Her arbeidet han som bankassistent, først i Ringes Sparebank, siden i Hønefos og Oplands Privatbank.

PETER BLYBERG var bakermester i Hønefoss, og hadde tidligere samme år (1876) kjøpt nabogården Rå for 5.500 spesidaler. Allerede to år etter, i 1878, solgte han Rå til Olaus Kjørnæs fra Sogn, og 6. april 1880 solgte han også sitt bruk av Søndre Gile til Olaus Færden på Hverven for 6.000 kroner.⁹⁸

I 1894 kjøpte Olaus Færden en teig som var utskilt fra eiendommen Gatevold (gnr. 4/3), og da han i 1897 også kjøpte den gjenværende del av det tidligere løpenr. 8 (Pers-Gile, gnr. 6/1), var Søndre Gile igjen samlet til én gård.

OLAUS FÆRDEN (1826–1913) var sønn av kirkesanger og lærer Ole Andersen Færden og Anne f. Lagesen i Haug. Han var i en årrekke ordfører i Norderhov og stortingsmann, og kom i besittelse av Hverven ved ekteskap med Maren Hverven (1825–1911). De var barnløse, og en pleiedatter Maren Olava Hval, datter av en halvsøster av fru Færden, arvet Hverven ved deres død.

Olaus Færden overlot Søndre Gile (gnr. 6/1, 6/3 og 4/3) til bruk og bolig for slektninger av sin kone, Petter Burud og Gudbrand Gusgaard og deres familier.

I 1900 bodde forpakter GUDBRAND GUSGAARD (1847–1927) på gården med sin hustru OTHILIE KAROLINE BJERCK (1848–1905) – fra Nordre Sørums – og fire av deres barn. De hadde i alt åtte barn: Martha (f. 1874), Anna (f. 1876), Johannes (f. 1878), Jens Chr. (1880–1884), Else (f. 1882), Jens (f. 1884–1886), Einar (f. 1887) og Aagot (f. 1889). I «Føderaadshuset» bodde Othilie Hverven (f. 1854), «jomfru, føderaad, sypige».

---

⁹⁸ Pantebok 35 Ringerike og Hallingdal, s. 561. Ved innføring av kroner/øre i 1875 ble verdien av en spesidaler satt til 4 kroner. Peter Blyberg solgte dermed Søndre Gile for omtrent samme pris i 1880, som han hadde gitt i 1876.

Den 12. august 1909 fikk EINAR GUDBRANDSEN GUSGAARD (f. 1887) skjøte på Søndre Gile for 9.200 kroner, med livøre til faren Gudbrand Johannessen Gusgaard og søsteren Martha Gudbrandsdatter Gusgaard, hver av 5-årlig verdi 3.000 kroner. I skjøtet var også nevnt forskjellige rettigheter til Tilla (Othilie) Olsdatter Hverven (så lenge hun var ugift) til 5-årlig verdi 1.200 kroner. Dersom hun giftet seg eller falt fra før Olaus Færden og hustru døde, tilfalt hennes rettigheter disse. Dessuten skulle 2.000 kroner utbetales til Sinus Johannessen Gusgaard, trolig en onkel av den nye eieren. Einar Gudbrandsen fikk heller ikke selge eller pantsette eiendommen uten Olaus Færdens samtykke.

Olaus Færden døde i 1913, og 15. juni 1915 solgte Einar Gusgaard gården til JOHAN PAULSEN LØKEN (f. 1866) for 15.000 kroner. Johan Paulsen Løken var tidligere eier av Elvika på østsida av Steinsfjorden, og av Søndre Gjesval i Hole, som han solgte i 1915. Han hadde en del penger til gode hos Gusgaard, og overtok Søndre Gile for å sikre sitt tilgodehavende.⁹⁹ To år etter, den 10. juli 1917, solgte han gården for 20.000 kroner til RAGNVALD KJØRNÆS, sønn av Olaus Kjørnæs på nabogården Rå. Allerede et halvt år etter, den 19. januar 1918, solgte Kjørnæs eiendommen videre for samme pris til ANDERS KVAMME, opprinnelig fra Lærdal i Sogn. Hans foreldre, Malene og Håkon Andersen Kvamme, var husmannsfolk og flyttet til Ringerike i 1916, og forpaktet i en årrekke en av Semmengårdene i Ådal. Anders Kvamme ble heller ikke lenge på Søndre Gile. Han solgte gården 2. september 1919 og flyttet til Hønefoss, hvor han seinere livnærte seg som drosjeeier.

Ny eier av Søndre Gile ble OLE J. TRAGETHON fra Hol i Haltingdal, som overtok gården for 34.000 kroner. Han var tidligere driftekar. Tragethon kom fort i vanskeligheter, med den følge at Hønefos og Oplands Privatbank overtok gården. Tragethon kjøpte da småbruket Frydenlund under Koksrud i Hole og bosatte seg der med sin familie, og etterkommere lever fortsatt i bygda. I 1923 ble Søndre Gile kjøpt av en kollega av Tragethon, den tidligere driftekaren Samuel Skjerven fra Sogn, hvis slekt fortsatt sitter på gården. Skjerven betalte 26.500 kroner for Søndre Gile.

SAMUEL SKJERVEN (1894–1982) var sønn av Johannes og Martha Skjerven i Hafslø i Sogn. Han var gift med KRISTINE MARIE THORSEN (1884–1975). Da de overtok Søndre Gile i 1923, hadde en av de tidligere eierne, Gudbrand Gusgaard, fortsatt livøre på

FRA SOGN TIL RINGERIKE

Johannes Skjerven var seks år gammel da familien flyttet fra småbruket ved Sognefjorden, søsteren Martha var fem. Med på flyttelasset fra Hafslø i Sogn var også to krøtter og en hest. Ferden gikk med båt til Flåm, og derfra til fots opp Flåmsdalen til Myrdal stasjon. Derfra tog til Hønefoss, og landeveien ut til Norderhov. «Vi brukte lang tid, for kuene ble så skremt av biltrafikken. De hadde aldri sett en bil før,» fortalte Johannes siden.*

* Johannes Skjerven 20. oktober 1999.

---

⁹⁹ Opplyst av hans datter Johanne Løken i lydbandintervju (Hole bygdarkiv). Johan Løken flyttet da med sin familie til naboeiendommen Vangen, som han hadde kjøpt to måneder tidligere (gnr. 224/7 i Hole).

Kristine Marie f. Thorsen (1884–1975) og Samuel Skjerven (1894–1982) var begge fra Sogn. De kjøpte Søndre Gile i 1923.

gården. Han bodde i et rom i annen etasje, sammen med sin datter. I den andre bygningen, som var våningshuset i det tidligere «Pers-Gile», bodde fortsatt Othilie (Tilla) Hverven, med borett i sin levetid samt rett til 2 mål jord for dyrking av poteter, og avtale om å kunne hente 1 liter melk om dagen på gårdens kjøkken. Othilie var tidligere tjenestejente hos Maren og Olaus Færden på Hverven. Hun kom fra en av Hvervens husmannsplasser ved Storelva, og fikk sitt kår på Søndre Gile. Under krigen flyttet hun til slektninger i Hønefoss. Huset ble da solgt, tatt ned og flyttet til Rua i Nord-erhov.

Samuel og Kristine Skjerven hadde fem barn:

- * Johannes (f. 1917), seinere eier av Søndre Gile (se nedenfor).
- * Martha (1918–1991), ugift, bodde på Søndre Gile.
- * Sigrid (f. 1924), g.m. journalist Sverre Nymoen fra Norderhov, bosatt i Drammen, tre barn: Bente, Runar og Ragnar.
- * Nils Sverre (f. 1925, lastebileier), g.m. Olaug Johnsrud fra Åsa, fire barn: Erik, Berit, Magne og Kristin.
- * Ingrid (f. 1926), g.m. Alf Aslesen, Fåla foss, to barn: Reidun og Grethe.

I 1939 ble det utskilt en parsell Gatevold III av skyld 12 øre (se nedenfor gnr. 180/47 Gatevold).

I 1948 var det på Søndre Gile 2 hester, 7 kyr, 1 okse, 3 ungdyr, 3 griser, 10 sauer og 100 høner. Gården hadde 85 dekar dyrket jord og 175 dekar produktiv skog. I 1952 var det slutt med krøtterholdet på Søndre Gile.

I 1951 ble det utskilt en boligtomt, bruksnr. 51 «Erikstad», som ble solgt til sønnen Nils Sverre Skjerven for 300 kroner.

*Johannes Skjerven (f. 1917)
med søya «Lillemor», som
vant 1. premie på en utstilling
på Vikersund i 1961.*

JOHANNES SKJERVEN (f. 1917) overtok Søndre Gile etter sin far i 1967. Han er gift med GERD ALVILDE THORSRUD (f. 1924) fra Åsa, datter av Johan Thorsrud og Klara f. Hagen. De har to barn: Geir Samuel (f. 1962, seinere eier av Søndre Gile, se nedenfor), og Tor Henning (f. 1964, ugift).

Johannes Skjerven har, i tillegg til gårdsdriften, arbeidet i lastebilnæringen. I 1967 ble Søndre Gile samlet under ett gårds- og bruksnummer, ved at Gatevold, gnr. 180/46 (tidligere gnr. 4/3 i Norderhov) ble slått sammen med gnr. 180/48 og 180/49 (tidligere gnr. 6/1 og 6/3 i Norderhov) til ett bruk, gnr. 180/46 Gile, med samlet skyld mark 5,90.

GEIR SAMUEL SKJERVEN (f. 1962) overtok Søndre Gile i 1991. Ved siden av gården driver han egen næring som lastebileier. Han er bosatt på Røyse, og er samboer med Tone Gomnes (f. 1966). De har én sønn, Martin (f. 1998). Fra tidligere samboerforhold med Olaug Kjørnæs (f. 1962), har han én datter, Vilde Martine (f. 1996).

Søndre Gile har i dag 90 mål dyrket mark og 370 dekar skogareal. På gården er det 30 sauer. Det meste av jorda nyttes til kornproduksjon. Jordsmonnet består av god svartjord og litt leirmold. På gården er det kaldluft korntørke og traktor.

Våningshuset er bygd i 1845, og siden modernisert flere ganger. Det blir i dag leid bort. På tunet sto det fram til 1950 enda et hus (det gamle våningshuset på «Pers-Gile», bygd cirka 1745), som da ble tatt ned og flyttet til Rua i Norderhov. I 1971 ble det bygd kårbolig øst for gårdstunet, hvor Gerd og Johannes Skjerven bor i dag.

Låven med steinfjøs fikk sin nåværende form rundt 1900, i

Olaus Færdens eiertid. Steinfjøset er enda eldre, og var rappet både utvendig og innvendig da dagens eierfamilie kom til Søndre Gile. På gården er også et gammelt stabbur, og et redskaps- og grisehus bygd 1951.

Skog

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning i 1823 ble Gile tildelt to parallelle skogteiger som strakk seg fra Lårvika ved Steinsfjorden og inn til «Stanglinja» ved Ingjerdsbrenna. Den nordligste (og største) tilfalt Søndre Gile, mens Nordre Gile fikk den sørligste.

I 1864 ble Søndre Giles skog delt i to like deler, og etter at Nordre Giles skog ble delt i en østre og vestre del i 1874, er det i dag fire skogteiger som opprinnelig har tilhørt Gile-gårdene.

1. Gile skog i dag en del av Gagnum skog gnr. 36/5 i Ringerike

I oktober 1864 ble Søndre Giles skog på Krokskogen delt i to like deler, og «Pers-Gile» (seinere gnr. 6/1 i Norderhov) fikk den nordligste teigen. I desember 1877 solgte eieren av «Pers-Gile» det meste av jordveien samt hele skogen til Carl Arnt Fougner på Nordre Gile. Den utskilte parsellen (seinere gnr. 6/2 i Norderhov) har inn-til nylig tilhørt Nordre Gile. I 1995 døde eieren av Nordre Gile, Ole Lars Langslet, i en tragisk brann, da hele våningshuset på gården gikk opp i flammer. Han hadde ingen livsarvinger. Hans kusine Nina Ulness Lunde ønsket å overta gården, men landbruksmyndighetene gikk inn og bestemte at den skulle selges som tilleggsjord

På Gile cirka 1930. Fra venstre føderådskvinnen Tilla (Othilie) Hverven (f. 1854), Johannes Skjerven (f. 1917) og sistnevntes tante Ragnbild Thorsen fra Vik i Sogn, søster av Kristine Marie Skjerven.

til naboer. Anders Strande på nabogården Bråk overtok jordveien, mens Lars Buttingsrud på Gagnum i Norderhov, som fra før eide skogen som grenset inntil på nordsiden, kjøpte skogen ved årsskiftet 1998-99. Den er nå en del av Gagnum skog, gnr. 36/5 i Ringesrike.

2. Gile skog *gnr. 180/46 i Hole*

Siden Søndre Giles skog ble delt i to like deler i 1864 (se punkt 1 ovenfor), har den ene halvdel (seinere gnr. 6/3 i Norderhov) tilhørt Søndre Gile. Skogteigen er på rundt 300 dekar, og har etter sammenføring i 1967 vært en del av gnr. 180/46 i Hole. Etter justering av kommunegrensen mellom Hole og Norderhov i 1948, ble grensen mellom Nordre og Søndre Giles skogteiger på Krokskogen også kommunegrense.

Skogen har aldri spilt noen stor rolle i gårdsdriften på Søndre Gile. Litt tømmer er tidvis blitt avvirket, men eierne har primært hentet ut ved.

Fra denne skogeiendommen ble det i 1965 utskilt og solgt en hyttetomt (gnr. 180/72 Tussetun) på cirka 2,5 dekar (eier 2002 Trond Løbben, Krokkleiva).

3. Gile skog *gnr. 186/46 i Hole*

Skogteigen som i 1823 tilfalt Nordre Gile (løpenr. 10), ble i 1874 delt ved at den østre del av skogen, fra Krokskogbranten vest for Lårviktjern og østover til Fjellsetra og Ingjerdsbrenna, ble fraskilt og solgt til urmaker H. Olsen i Hønefoss. Denne skogteigen beholdt det gamle løpenr. 10 (seinere gnr. 6/4), mens Nordre Gile med resten av skogen fikk løpenr. 10b (seinere gnr. 6/5).

8. mars 1895 solgte urmaker Olsen den utskilte skogen, av skyld mark 1,82, for 1.100 kroner til Engebret Olsen Hurum på Vestigarden Hårum, som eide skogen som grenset inntil på sørsida. 13. januar 1928 overtok hans nest-eldste sønn Knut Engebretsen Hurum denne skogteigen for 1.000 kroner. Knuts eldste bror Ole Engebretsen Hurum arvet gården og skogen som tilhørte den (gnr. 186/5 og 24).

Knut Engebretsen Hurum (1897–1968) var gift med Hilda f. Håkonsen (1910–1995) fra Gunnerenga i Åsa. De hadde ingen barn, og bodde det meste av sitt liv i en tømmerhytte de bygde på øvre Fjellsetra. De livnærte seg med skogsarbeid, jakt og seterdrift, og tok imot andres buskap om sommeren helt fram til 1965. Året etter flyttet de til slektninger på Gullerud i Norderhov, hvor Knut døde i 1968. Hilda Hurum bodde siden på Hundstad på Røyse, hvor hun døde i 1995. Skogen testamenterte Knut og Hilda Hurum

til sine søsken,¹⁰⁰ og 12. juli 1996 var det to sønner av Hildas søster Anna Gulbrandsen i Haug, Inge Gulbrandsen og Torbjørn Gulbrandsen Veiteberg,¹⁰¹ som overtok den.

Fra denne skogeiendommen er det blitt fraskilt to hyttetomter. Den ene (gnr. 186/81 Kvistbua på 710 m²) var fra 1948 festetomt til Hilda Hurums søster Karen Margrethe Green i Lommedalen, og utskilt som egen eiendom i 1975. Den andre (gnr. 186/89 på 1.766 m²) ble utskilt i 1989 og solgt til dagens eier, Arnlaug Andersen på Jar i Bærum.

4. Gile skog gnr. 186/47 i Hole

Etter deling av Nordre Giles skogteig i 1874, beholdt eieren av gården den østre skogteigen, i skrålia fra Krokskogbranten og ned til Lårvika. Ved justering av kommunegrensen mellom Hole og Norderhov i 1948 ble denne skogteigen liggende i Hole, mens resten av gården lå i Norderhov. 28. oktober 1949 ble skogen fraskilt, og fikk gnr. 7/47 i Hole med skyld 28 øre.

Etter landbruksmyndighetenes vedtak om å selge jord og skog fra Nordre Gile til naboer, var det Geir Samuel Skjerven, eier av Søndre Gile gnr. 180/46 i Hole, som 22. april 1999 kjøpte Gile skog gnr. 186/47. Han eier også naboskogen på nordsiden, og økte dermed sin gårds skogareal til rundt 370 dekar.

Seter

Søndre Gile har hatt seter på Gyrihaugsetra, mellom Gyrihaugen og Hukensetra på Krokskogen. Det var tre seterløkker på denne vollen, de to øvrige tilhørte Nordre Gile og Pjåka i Åsa. Seterdriften på Gyrihaugsetra opphørte på slutten av 1800-tallet, og det er ingen seterhus igjen. På Søndre Giles seterløkke på Gyrihaugsetra står det i dag en liten skogshytte, som ble satt opp i 1943.

Etter at Skjerven-familien kom til Søndre Gile, hadde de noen somrer buskapen sin på Hukensetra (under Søndre Vegstein), hvor Petter Fossum var seterkar.

¹⁰⁰ Gjensidig testamente av 2. mars 1948.

¹⁰¹ Bosatt i Førde i Sogn og Fjordane.

Andre eiendommer under Søndre Gile

Gatevold gnr. 180/47 i Hole (tidligere gnr. 4/6 i Norderhov)

Det er to eiendommer som i dag heter Gatevold, beliggende på hver sin side av kommunegrensen mellom Ringerike (Norderhov) og Hole. Inntil 1948 lå de begge i Norderhov.

I 1890 ble Gatevold (gnr. 4/2 i Norderhov, skyld 71 øre) utskilt fra Rå (gnr. 4/1) og solgt til Johan Kristiansen Kongelf. I mai 1894 solgte han halve jordveien på sitt bruk til Olaus Færden, som noen år i forveien hadde kjøpt nabogården Søndre Gile. Parten som ble solgt, fikk navnet Gatevold II (gnr. 4/3, skyld 39 øre), og har siden vært en del av Søndre Gile.¹⁰²

Den 14. mars 1894 utstedte Johan Kristiansen Kongelf en feste-kontrakt på 50 år på en tomt på sin eiendom til smed M.P. Rytter-rager. Den årlige festeavgiften var 12 kroner, med panterett for grunneier i hus, samt forkjøpsrett til disse ved festetidas utløp. I 1920 solgte daværende fester M. D. Hundstad husene «med rett til tomt» til furer Gustav E.A. Sukkestad¹⁰³ for 9.000 kroner. Etter dennes død i 1929 overtok hans enke Othilie hus med festerett, inn-til Norderhov kommune med jordloven i hånd eksproprierte tom-ta i september 1939 og fikk den fraskilt 17. oktober s.å. med nav-net Gatevold III, gnr. 4/6, skyld 12 øre.¹⁰⁴ Ved skjøte av 9. desem-ber s.å. overdro kommunen den til Othilie Sukkestad (f. 1862) for 800 kroner.

I august 1942 solgte Othilie Sukkestad eiendommen til agro-nom Ola Balstad (f. 1913) for 8.000 kroner, og i oktober 1946 solgte Balstad den videre til tidligere sundmann i Busund, Alf Edvin Paulsen (1909–1962) og hustru Olga Johanne f. Askim (1908–1995) for 11.000 kroner. Johanne arbeidet i depotet på Hel-gelandsmoen og Alf var bygningsarbeider. De hadde ingen barn, og siden 1996 eies Gatevold III gnr. 180/47 i Hole, tidligere gnr. 4/6 i Norderhov, av Inger Marie Askim (f. 1950, hjelpepleier i hjemme-sykepleien i Hole), datter av Johanne Paulsens yngste søster Gun-vor Karoline Askim (1919–1986). Hun er samboer med Hans Gommæs (f. 1964), som er eier av gnr. 205/1 Søndre By i Hole (sam-men med tvillingbroren Ole Petter).

---

¹⁰² I 1967 ble gnr. 180/46, 180/48 og 180/49 (tidligere gnr. 4/3, 6/1 og 6/3 i Norder-hov) slått sammen til ett bruk, nåværende gnr. 180/46 Gile (søndre) i Hole, med skyld-mark 5,90.

¹⁰³ En furer er en underoffiser som har til hovedoppgave å sørge for soldatenes proviant og innkvartering.

¹⁰⁴ Det viste seg da at festetomta lå på grunnen til Søndre Gile (gnr. 4/3), og tomta ble derfor utskilt fra denne eiendommen.

Gatevold *gnr. 4/2 i Ringerike*

Gatevold gnr. 4/2 i Ringerike (skyld 32 øre) ble i 1907 overdratt fra Johan Kristiansen Kongelf til sønnen, skomaker Ole Johansen Kongelf (f. 1874), for 2.000 kroner. Han var gift med Mathilde Hansen (f. 1882) fra Lundesgård på Sokna, og de fikk 13 barn: Bjarne (f. 1901), Yngvar (f. 1902), Sverre (f. 1904), Einar (f. 1906), Hjørdis (f. 1907), Thora (f. 1910), Thorleif (f. 1912), Magnhild (f. 1914), Ole (f. 1915), Kirsten (f. 1917), Eva (f. 1918), Reidar (f. 1921) og Ellen (f. 1924). I 1954 overtok yngste sønn, Reidar Johan Gatevold (f. 1921), eiendommen for 8.000 kroner. Han er gift med Sigrid Hellesnes (f. 1930) fra Voss, og de har tre barn: Inger (f. 1947), Kari Britt (f. 1949) og Viggo Iver (f. 1950).

Gatestuen *gnr. 4/4 i Ringerike*

Gatestuen var tidligere husmannsplass under Rå. Eiendommen ble utskilt i 1901, og i 1908 solgt til Anders Kristiansen Bjerke (f. 1875) for 650 kroner. Han var sønn av husmann Kristian Andersen og Marte Eriksdatter i Gladbakk under Nigarden Bjørke, og gift med Karen Andreasdatter fra Åsa. De hadde fire barn: Kristian, Olaf, Marta Randine og Asta.

I 1963 overtok datteren Marta Randine Bjerke (f. 1901), som siden bodde der sammen med sin søster Asta. Marta Randine Bjerke var kokke og arbeidet både på Rå pensjonat og på Grand Hotel i Hønefoss. Ved gaveskjøte i 1982 ble eiendommen overdratt til Øistein Langslet, som noen år etter solgte den til Reidar Johan Gatevold, eier av naboeiendommen Gatevold gnr. 4/2, for 110.000 kroner.

Erikstad *gnr. 180/51 i Hole*

Erikstad ligger mellom gårdstunet på Søndre Gile og Gatevold, og ble i 1951 utskilt fra Søndre Gile (eier Samuel Skjerven), og ved kjøte av 21. september s.å. solgt til sønnen, lastebileier Nils Sverre Skjerven (f. 1925). Han er gift med Olaug Johnsrud (f. 1927) fra Åsa. De har fire barn:

* Erik (f. 1949), g.m. Grethe f. Ahlbom (f. 1950), siden skilt, to barn: Marianne (f. 1977) og Marthe (f. 1979).

* Berit (f. 1953), g.m. Jan Engebret Heen (f. 1954), bosatt på Hen i Ådal, to barn: Nils Henrik (f. 1982) og Margrethe (f. 1988).

* Magne (f. 1958), g.m. Bente Gommæs (f. 1961), bosatt i Kroksund, tre barn: Christopher (f. 1989), Christian (f. 1994) og Cedrik (f. 1997).

* Kristin (f. 1966), bosatt i Haug.

HALVÅTTER'N

Ole Johansen Kongelf var skomaker, og arbeidet i en årrekke hos Sko-Granum i Hønefoss. Han gikk fram og tilbake til arbeidet hver dag, og var så punktlig at han på en gård oppi Norderhov ble kalt «Halvåtter'n», fordi han hver morgen passerte forbi nøyaktig klokka halv åtte.

Bjørnstad

GNR. 181

Bjørnstad ligger på høyderyggen vest for Steinssletta, i cirka 90 meters høyde, og grenser i nord mot Bjørke-gårdene, i vest mot Mo, i sør mot Sørum, og i øst mot Stein og Hårum. Jordveien ligger i hovedsak i én teig øst og sør for gårdstunet, mens en mindre del ligger på vestsida av fylkesveien.

1793	Bjørnstad gml. matr.nr. 22 deles i to gårder: Søndre Bjørnstad (ny matr.nr. 2, løpenr. 3) Nordre Bjørnstad (ny matr.nr. 2, løpenr. 4, seinere gnr. 2/3)
1838	Søndre Bjørnstad deles i to bruk: Søndre Bjørnstad (ny matr.nr. 2, løpenr. 3a, seinere gnr. 2/1) Midtre Bjørnstad (ny matr.nr. 2, løpenr. 3b, seinere gnr. 2/2)
1882	Anders Larsen Frøhaug overtar Midtre Bjørnstad fra sine foreldre
1893	Anders Larsen Frøhaug kjøper Søndre Bjørnstad av Hans Coldevin
1894	Anders Larsen Frøhaug kjøper Nordre Bjørnstad av Hans Johan Bjørnstad, og gården er igjen samlet på én hånd

---

Første ledd i gårdsnavnet er mannsnavnet *Bjarni* eller *Bjørn*, som sannsynligvis var navnet på han som ryddet gården en gang i yngre jernalder eller tidlig i vikingtida, kanskje rundt år 800 etter Kristus.¹

Bjørnstad er første gang nevnt i en skriftlig kilde i 1337, da Ogmund på Veigin (Veien) vedgår at prestene ved Mariakirken i Oslo har rett til hogst i Veienmarka til reparasjon av sin mølle i Veiefossen,² som de har hatt tidligere. Veiefossen er den samme

---

¹ Rygh (1909), s. 2. Andre skrivemåter har vært Biarnastadum (1337), Biernæstahom (1356 og 1433), Biærnistadom (1436), Børneste (1528), Biernesta (1542), Biørnstadt (1578 og 1617), Biørnstad (1591, 1594 og 1595), Biørnrestad (1604), Biørenstad (1657) og Biørnstad (1723).

² DN VI, s. 174.

Gårdstunet på Bjørnstad
cirka 1950.

som Hønenfossen (Hønefoss), og middelalderbrevet er det første som forteller om en begynnende industri her ved fossen, hvor Veien eide grunnen på sørsida og Hønen på nordsida. Et av vitnene som satte sitt segl på brevet sammen med Ogmund, var EILIV PÅ BJØRNSTAD (Æilifuer à Biarnastadum), som dermed er den første bruker vi kjenner navnet på siden Bjørn eller Bjarne ryddet gården et halvt årtusen tidligere. De to øvrige vitnene var Hallvard på Tanberg og Hallvard på Ylgin (en forsvunnet gård i Haug).³

Bjørnstad er nevnt i middelalderbrev både i 1433, 1436 og 1456, men da som sted hvor dokumenter om kjøp og salg av eiendom på Ringerike er utstedt. Det er lite trolig at noen av personene som er nevnt i brevene var hjemmehørende på Bjørnstad, men Liv Grimkjeldatter – som i 1433 solgte 2 øresbol jord i Nordre Rud på Røyse til Hermund Sigurdsson – kan ha sittet som enke på Bjørnstad, hvor brevet ble utstedt. Eierparten i Nordre Rud ble betalt med 6 kyrlag,⁴ og to lagrettemenn bevitnet at Liv hadde fått hele betalingen.

Tidlig på 1500-tallet het brukeren av gården SIMEN BJØRNSTAD, han betalte gjengjerdsskatt i 1514 med 7 lispund malt, 1 fjerding mel (5 lispund) og 3 pund smør. I 1528 var *Symonn paa Børneste*

³ Brevet er trolig skrevet i Oslo, og det faktum at de tre vitnene er fra tre forskjellige sokn på Ringerike (Norderhov, Haug og Steins sokn), gjør det overveiende sannsynlig at Eiliv hørte hjemme på Bjørnstad i Hole (og ikke i Norderhov). Rimeligvis var de tre innkalt til et møte i Oslo, hvor de skulle representere forskjellige deler av Ringerike, og da er det mest naturlig å regne med at Eiliv Bjørnstad kom fra Bjørnstad i Hole (skyld 60 lispund) og ikke fra Bjørnstad i Norderhov (20 lispund). (Brev fra professor Eyvind Fjeld Halvorsen 13. januar 2002).

⁴ Kyrslag = betegnelse for normalverdien av ei lytefri, 3–8 år gammel ku, som hadde hatt minst én kalv.

STEINALDERFUNN

I 1895 ble det funnet en steinøks i en åker på Bjørnstad, på cirka 1 alens dybde (60 cm). Øksa var 17,2 cm lang og uferdig – skafthullet var ikke påbegynt, eggen ikke slipt, og dens «Tilhugning maaske heller ikke fuldendt». I 1921 ble en steinklubbe med skaffure (også omtalt som buttnakket øks) innlevert til Oldsaksamlingen, funnet i en potetåker cirka 45 meter nordøst for bolighuset på Knausen under Bjørnstad. Steinklubba var 18 cm lang og av gråsvart bergart, med slipt egg, men både egg og nakke var litt skadet. På Knausen ble det under potetopptaking i 1938 også funnet et spinnehjul av grå bergart i en åker cirka 15 meter vest for huset, og fra samme eiendom ble det i 1950 innlevert ytterligere en steinklubbe, funnet i begynnelsen av 1940-årene av eieren, lensmann Hans Erlandsen.*

* Universitetets Oldsaksamling, reg.nr. C18228 (steinøks), C22859 (steinklubbe 1921), ØK-registrering 1968 (spinnhjul) og opplysninger fra Dagfinn Erlandsen (steinklubbe 1950).

© Fotograf Marit Fagerli

Bjørnstad gård i Steinsfjerdings.

fortsatt bruker. I 1542 får vi vite at Bjørnstad ble eid av kommunen (communet) ved Mariakirken i Oslo. Det fins ikke bevart noen jordebok over Mariakirkens gårder så tidlig som på 1300-tallet, men Bjørnstad kan ha blitt gitt til Mariakirken før år 1300, av en stormann eller konge.⁵

I 1542 var skylda 3 skippund 10 lispund, dvs. i alt 70 lispund. Skylda var den samme i 1549, og ble da betalt til presten Hans Olsen med vikar. I 1577 var Bjørnstad fullgård, og den ble nevnt av biskop Jens Nilssøn i hans visitasbøker både i 1591 og 1594. I 1591 het brukeren OLA BJØRNSTAD, som dette år var lagrettemann. Ola Bjørnstad var en framstående mann i bygda, han var lensmann fra cirka 1597 til 1601, og satt på Bjørnstad så seint som i 1616. I en rettssak i 1661 vitnet Gudbrand Frok (80) at Ola Bjørnstad 70 år tidligere – altså rundt 1590 – hadde ryddet to bråter på Vekkern, og en annen fortalte at Ola også hadde bygd en stue på Vekkern, «der ved brønden». I 1622 var det RAGNHILD BJØRNSTAD (rimeligvis Olas enke) som betalte bygningsskatt.⁶

Fra tidlig i 1590-årene var det Oslo-bispen som «bygget», hvil-

⁵ Professor Eyvind Fjeld Halvorsen 12. februar 2001.

⁶ Bygningsskatten ble innkrevd fra 1593 til 1644, og gikk til utbygging av Akershus festning.

GRAVHAUGER

Det er registrert flere gravhauger på Bjørnstad. Bare i én av dem er det gjort funn – i en liten haug som ble fjernet da låven på gården i 1938 fikk et tilbygg mot sør. I haugen ble det funnet skjelettrestrester. Lengst nord på Gångjordet lå to hauger, som ble fjernet i 1955 og bar tydelige spor etter gravrøvere. Seks meter nord for våningshuset på gården ligger Flaggstanghaugen, en steinblandet rundhaug som i dag er bevakst med gras og prydbusker, og hvor et gammelt våningshus har stått. Haugen er 1,5 m høy og har en diameter på 15 m. En mindre gravhaug skal også ha blitt planert ved planting av epletrær, men det er ikke gjort funn i noen av disse haugene. Det er det heller ikke i en haug på Knausen under Bjørnstad, hvor den vestlige halvdel ble fjernet i slutten av 1930-årene under opparbeidelse av hage. Denne gravhaugen har spor etter en fotkjede i sør, hvor seks store rundkamp markerer haugens utkant. På haugen, som har en høyde på 1,5 m og en diameter på 11 m, vokser i dag et eiketre og et par lønnetrær.*

* Universitetets Oldsaksamling: Fornminner i Buskerud (Oslo 1985).

---

ket vil si at han bygslet bort gården på vegne av kongen, og inntektene av den var en del av hans embetslønn. Skylda var fortsatt 70 lispund.

I 1624 var det ny bruker på Bjørnstad. Han het SØREN JØRGENSEN (f. ca. 1593), og Bjørnstad var fullgård med skyld 60 lispund og lå under biskopen. Under Bjørnstad ble brukt en engeslått ved navn Vekkern ødegård. I 1660 var skylda på den del av Vekkern som ble brukt under Bjørnstad 15 lispund, som skal ha vært

---

GÅNGJORDET

På Bjørnstad finner vi åkernavnet Gångjordet, vest for gårdstunet, mellom Bjørnstad og Mo. I middelalderen kunne en prest og hans følge gå i prosesjon rundt åker og eng på gångdagene, og stenke viet vann på åkeren med bønn om god avling. Slike jorder kunne bli kalt Gångjordet (Gongjordet). Det har vært hevdet at presten i Stein-kirken kan ha hatt bosted på Bjørnstad, og at Gångjordet har fått sitt navn etter hans prosesjoner, men vi har ingen kilde som kan bekrefte denne antydningen.* Mest sannsynlig er forleddet «ei gonge» – en vei, fordi det gikk en vei eller sti langs jordet (som i Mørkgånga/-gonga eller en gang/gongsti).**

* Lokalhistorikeren Jon Guldal slår til lyd for at Bjørnstad kan ha vært Stein-prestens bosted i en avisartikkel fra 1935 samt i boka «Små stubber om gamle gubber» (Ringerike 1944), s. 36.

** Forklart av Margit Harsson (mars 2001).

Bjørnstad-bondens private pantegods. Gårdens samlede skyld ble dermed 75 lispund (se omtale av Vekkern gnr. 185).

Søren Bjørnstads far var Jørgen Hårum, og mora het Sara. Foreldrene synes å ha bodd på Sørnum rundt 1640, og på Hårum 10 år seinere. I 1639–40 betalte Søren sammen med faren en bot på 40 daler for broren Ola Jørgensen, som ikke hadde oppført seg sømmelig («hadde forsett seg») mot sognepresten, hr. Lars, i kirken.⁷ I 1652 stevnet Søren Bjørnstad Henrik Koksrud for ei ku som faren noen år tidligere hadde leid bort til Henrik. Etter Jørgens død hadde Henrik kjøpt kua av Ola Jørgensen, sjøl om han visste at Ola ikke eide kua. Henrik Koksrud ble dømt til å gi Søren kua igjen, eller bøte dens verdi med 4 riksdaler. Dessuten måtte han bøte 3 øre til kongen for å ha kjøpt noe han visste ikke tilhørte selgeren.

Søren Bjørnstad var lagrettemann i 1650-årene, og da Herøya ble skyldsatt for 1 kalveskinn den 24. mai 1652, var Søren bruker av øya og fortalte retten at han hadde tatt opp gården fra øde, og fått bygselseddel av salig Willum Garmand.

I 1664 var Søren Bjørnstad 71 år, og av prestens manntall ser vi at han ikke har sønner som bor på gården, verken da eller i 1666. Vi kjenner ikke navnet på Sørens hustru, men han hadde en søster, Ambjørg, som var gift med Tron Klausen på Strømsø. I 1665 ble Søren stevnet av deres sønn Kristoffer Tronsen med krav om arv etter besteforeldrene (Ambjørg døde før dem), men Søren ble frikjent. I 1664 og 1666 hadde Bjørnstad-mannen en husmann på Vekkern; Gudmund Vekkern. Begge årene er også hans sønn Per Gudmundsen nevnt i manntallet, og det samme er Børje skredder.⁸ I 1666 var det to tjenestedrenger på Bjørnstad: Kristoffer Toresen (26) og Johan Johanssen (28, tjente i 1664 på Hårum).

Rundt 1670 kom en ny bruker på Bjørnstad, hvis slekt kom til å sitte på gården i mer enn 200 år. ANDERS OLSEN BJØRNSTAD (1640–1724) var yngste sønn av Ola Jonsson på nabogården Sørnum. To av hans brødre, Peder og Tron, ble brukere av hver sin Sørnum-gård, eldstebroren Jon kom til Sjørvoll, mens søstrene Maren og Mette ble gift til henholdsvis Vestre Rud på Røyse og Lo i Haug. Vi vet ikke navnet på Anders Olsen Bjørnstads hustru, og kjenner bare ett av deres barn: Anders (f. 1686).

Anders Olsen Bjørnstad arvet 1 skippund i Sørnum fra sin far, og

---

⁷ E. Fjeld Halvorsen: Ekserpter av gårdsnavn fra Hole og Tyrstrand. Hr. Lars var Lauritz Madssøn, sogneprest i Hole 1633–79.

⁸ Alderen som oppgis i manntallene er ikke alltid å stole på: Børje skredder ble i prestemanntallet oppgitt å være 30 år i 1664 og 52 i 1666, mens Gudmund Vekkern var hhv. 49 og 61, og Per Gudmundsen 29 og 36!!

dette ble eid av hans etterkommere som var bygselmenn på Bjørnstad og bodde her, til ut i 1850-årene. Parsellen utgjorde en del av dagens Midtre Sørums, de fraskilte eiendommene Selte, Ring-Sørums, Danmark, Vekkern og Stua samt en del mindre skogeieidommer i Sørumsmoen.

I 1684 oppnevnte amtmann Mathias Tønsberg Anders Bjørnstad og Tollev Gjesval til å «innsende og angive hvis betlere og løse folk» var å finne i Østbygda i Hole.⁹ I 1690-årene var Anders lagrettemann, og i 1693 klaget han på bygdetinget over at Bjørnstads skyld i matrikkelen siden 1686 hadde vært 1 fjerding (5 lispund) høyere enn tidligere, med den følge at han i denne perioden hadde betalt for mye skatt. Og han fikk medhold: «... hvortil samtlig almue svarte, at de aldri minnes Bjørnstad har skyldt mer enn 3 skippund». I 1699 utstyrte Anders Bjørnstad en soldat, Anders Andersen Sundvollen (40), sammen med Hans Sørums.

Anders Olsen Bjørnstad synes i 1710 å ha overdratt bygselen av halve bispegodset i Bjørnstad til sønnen ANDERS ANDERSEN BJØRNSTAD (1686–1759), som da fikk bygselkontrakt på halve gården (30 lispund) av biskop Hans Munch (det kan synes som at faren fortsatte å bruke den andre halvparten til 1719). Anders Andersen Bjørnstad var gift med SIRI STENSDATTER HORN (1701–1780) fra Lier, og vi kjenner 10 av deres barn:

* Hans (1720–1810), seinere bruker av Bjørnstad, g.m. Gunhild Olsdatter, fem barn (se nedenfor).

* Marte (1723–1754), g.m. Engebret Olsen Sørums/Borgen (1707–1754, hans annet ekteskap), tre barn: Ole, Anders og Berte.

* Lisbeth (f. 1727).

* Kari (f. 1728).

* Anders (f. 1731), bodde i 1781 på Bragernes.

* Berthe (f. 1734).

* Marie, g.m. Hans Aagesen, Lierskogen.

* Maren, g.m. Jørgen Torgersen Holtsmark i Lier (bror av Sille Torgersdatter), flere barn, bl.a. en sønn Torger. Maren døde før 1781 (ikke nevnt i skiftet etter mora).

* Siri, g.m. Ole Smith på Bragernes, tre barn: Anders, Erik og Kristoffer (de var hhv. 19, 17 og 15 år i 1781).

* Sten (f. 1740), bosatt i Lier, først på Solberg, siden på Sjøstad, g.m. enka Sigrid Ottersdatter (datter av Otter Paulsen Justad og hustru Sille Torgersdatter), flere barn, bl.a. sønnen Herman (f. 1784, g.m. Eli Paulsdatter Justad (Mørch), de fikk sønnen Sten f. 1822), og datteren Siri (g.m. Otter Paulsen Svære i Lier).

BISKOP JENS NILSSØN PÅ BJØRNSTAD I 1591

På en av sine visitasreiser red biskop Jens Nilssøn fra Jevnaker den 23. februar 1591, og «der fra til Ringerige, en gaard, heder Biørnstad, oc saa til Bønesnæss ...».* Hvorfor han nevner Bjørnstad spesielt, var kanskje fordi han hvilte der før han startet på siste etappe ut til Bønsnes. En av Bønsnesgårdene ble eid av hans svigerinne Christine Bentsdatter, gift med bispens bror, Sande-presten Paul Nilssøn. I september 1594 var bispen igjen i Hole, og etter å ha omtalt visitasen, kirkene i prestegjeldet og andre forhold, nevner han avstanden fra Hole prestegård til fem gårder som tidligere tilhørte Mariakirken, men som en gang i 1590-årene er blitt lagt til Oslo bispestol: Fjell, Leine, Gomnes, Bjørnstad, Svensrud og Nakkerud (de to siste på Tyrstrand) – «Biørnstad ligger i øster 1 fiering fra Hole».**

* Nilssøn s. 56.

** do. s. 280.

---

⁹ Utpekt ble to bønder på Tyrstrand, to i «Hovedsognet» og to «uti Østbygden» (tingbok 29, s. 41–42).

KONGENS SKOGFOGD HOGG ULOVLIG

I oktober 1652 ble Søren Bjørnstad og Ola Sørum stevnet for ulovlig hogst i kongens skoger i Norderhov. Begge nektet for å ha hogd i kongens allmenning, men ble dømt til bøter etter at retten hadde vært på befaring. Søren hadde felt over 40 grantrær og 29 furutrær til sagtømmer, og sa at han skulle bruke tømmeret til «huss og gaardz fornødenhed». Og siden Søren hadde vært kongens skogfogd, ble saken rapportert til statholderen.

HESTELEITING

Høsten 1695 tok sønnen til Tollev Olsen Gjesval hesten til Anders Bjørnstad ut av en hesteflokk på Sørsetra på Krokskogen og red den til Nordsetra, fordi den gikk og bet Tollev Olsens hest. Gutten var redd farens hest «skulle forderves, som var svak, den annen sterk», og mente at det han gjorde var til gagn for begge hester. Det mente ikke Anders Bjørnstad, som stevnet Tollev Olsen og sønnen på tinget fordi han måtte leite i flere dager før han fant igjen hesten. Men lagretten frikjente Gjesval-bonden og hans unge sønn.

I 1719 overtok Anders Andersen bygselen også av den andre halvparten av Oslo bispestols del av Bjørnstad, ved å underskrive byggeskontrakt på ytterligere 1 ½ skippund med biskop Bartholomæus Deichmann (Oslo-biskop 1712–30), og han har rimeligvis samtidig overtatt de 15 lispund i gården (med Vekkern Eng) som var farens private eie.

I 1723 var det 4 hester, 11 storfe, 16 sauer og 14 geiter på Bjørnstad. Den årlige utsæden var 1 t. rug, 1 t. erter, 5 t. bygg, 5 t. blandkorn og 2 t. havre, og høyavlingen var 25 lass.

Anders Andersen Bjørnstad var en framstående mann i bygda. I rettsoppgjøret om fiskerett i Steinsfjorden i 1750-årene, omtales han som «den kraftigste og mest formuende» av bøndene i egnen. Han døde i 1759. Siri Hansdatter fortsatte da å bruke gården med hjelp av sine barn. I skattemanntallet 1762 (personer over 12 år) satt hun på Bjørnstad med sønnene Hans og Sten, to tjenestekarere: Johan Engebretsen og Ole Haraldsen, og fire tjenestejenter: Ingeborg Pedersdatter, Kari Andersdatter, Ragnhild Larsdatter og Siri Hansdatter, og gården hadde én husmannsplass. Vekkern Eng var ifølge manntallet «en stor eng, uddelt i mange stykker. Beboes ikke af noget menneske».

Siri Hansdatter Bjørnstad døde i 1780, og da skiftet etter henne ble avsluttet 6. juni 1781, viste det en nettoverdi på i overkant av 1047 riksdaler, som kom til fordeling på arvingene: To av de seks barna, døtrene Marta og Siri, var døde, men begge hadde arvinger.¹⁰

Eldste sønn HANS ANDERSEN BJØRNSTAD (1720–1810) etterfulgte faren som bruker av Bjørnstad. Han var gift med GUNHILD OLSDATTER (1740–1773), og vi kjenner fem av deres barn:

* Anders (1767–1830), seinere bruker av halve Bjørnstad (søndre), g.m. Marie Andersdatter, fire barn (se nedenfor).

* Ole (f. 1768), forvalter ved Fossum Verk på Bogstad (først for Peder Anker, siden grev Wedel Jarlsberg), g.m. Noline Horn fra Drammen, flere barn, bl.a. Hans (gårdbruker på Sandåker i Lier, g.m. Ingeborg Hval fra Lier), og Karen Elisabeth (g.m. Ole Bjørnstad, Berby gård i Idd i Østfold).

* Siri (f. 1769), ugift.

* Hans Johan (1771–1860), seinere bruker og eier av halve Bjørnstad (nordre), g.m. Marie Jørgensdatter Moe, 11 barn (se nedenfor).

* Dorthea Birgitte (f. 1773), g. 1789 m. Aage Larsen Sandaker i Lier (var i 1789 «Dam-Mand»).

¹⁰ Skifteprotokoll Ringerike og Hallingdal nr. 20a (1779–1782), s. 288a.

HAN VILLE IKKE GIFTE SEG

I 1676 ble Anders Bjørnstad og Eli Ludvigsdatter innstevnet på tinget i Hole for leiermål – Eli hadde fått et barn og oppgitt Anders som barnefar. Anders benektet at han var far til barnet, men han nektet ikke for at han hadde hatt med «hende at bestille». Eli mente at Anders hadde gitt henne ekteskapsløfte, og hennes søsken ville hjelpe henne til ekteskap ved å tilby 30 riksdaler i hjemgift (medgift). Men Anders hadde andre planer – da saken kom opp igjen noen måneder seinere, fortalte Eli at Anders hadde «indladt sig med en anden quinde udi ægteskab». Sorenskriver Jens Tygesen Lund dømte Anders Bjørnstad til å betale Eli Ludvigsdatter 20 riksdaler (pluss 5 riksdaler i saksomkostninger), fordi han ikke ville gifte seg med jenta han hadde forført.*

* Kari Telste: «Frieri, kjærlighet og ekteskap for 300 år siden» – artikkel i heftet «Ringerike» 1993–94, s. 28.

STRID OM FISKERETTEN I STEINSFJORDEN

I 1753 ble Anders Bjørnstad involvert i en tvist om fiskerett i Steinsfjorden, i en sak som kom til å versere i rettsapparatet lenge etter hans død i 1759. Sammen med husmann Iver Moløkka (under Mo) satte Anders en sein septemberveld i 1753 seks fiskegarn i Steinsfjorden, utenfor Stein gård. Da de mandag morgen kom i land med fangst og garn, ble de fotfulgt av Ole Larsen, eier av Stein, og hans folk helt til Bjørnstadgrinda, hvor de tok beslag i fisk og garn. Ole Larsen hevdet at fisket i Steinsfjorden var noe som hørte Stein og dens eiere til. Anders Bjørnstad hevdet på sin side – og 36 andre bønder i Hole støttet ham i et brev til retten i 1755 – at Steinsfjorden fra eldgammel tid har vært et alminnelig fiskevann, hvor oppsitterne på omliggende gårder har hatt uhindret adgang til fiske. Den første dommen i saken falt i 1755, og underkjente Ole Larsens arrest i fisk og garn. Men saken ble anket, og i 1758 ble allmenhetens adgang til fiske i Steinsfjorden utenfor bestemte avstander fra land, slått fast av retten.* Men saken mellom Ole Larsen og arvingene etter avdøde Anders Bjørnstad og Iver Moløkka fortsatte i enda noen år.**

* Aftenposten 2. februar 1972: «Fritt midtparti i ni fiskevann». Rettsavgjørelsen om Steinsfjorden i 1758 var den første, Hurdalssjøen 1862 den andre, og Randsfjorden 1913 den fjerde.

** Harsson (2000), s. 133–136.

Gunhild Bjørnstad døde allerede i 1773, og Hans Bjørnstad fortsatte som bygselmann av hele Bjørnstad fram til 1793, de siste år rimeligvis med hjelp av sine voksne barn. Den 23. april 1793 inn gikk biskop Schmidt kontrakter med Hans Bjørnstads sønner Anders Hansen og Hans Johan Hansen, som hver bygslet 1 skip-pund 7 ½ lispund (dvs. 27 ½ lispund) for livstid, og faren gikk over på livøre. Verdien av Oslo bispestols bygselgods i Bjørnstad var da redusert med 5 lispund til 55 lispund, og gårdens samlede skyld var 70 lispund, hvorav 15 lispund var bondens private eie.

Dermed var Bjørnstad delt i to gårder, hver med en skyld på 35 lispund.

BETALTE MED TØMMER

På høsttinget på Gornes tingstue 6. juli 1689 ble Anders Bjørnstad stevnet for gjeld på 5 riksdaler 4 skilling av Paul Ibsen i Christiania. Anders møtte og sa at han hadde hogd tømmer for levering til høsten, og at han først måtte gjøre avregning med Ibsen, før han fikk klarhet i hva han skyldte.

Søndre Bjørnstad

SEINERE GNR. 2/1

ANDERS HANSEN BJØRNSTAD (1767–1830) overtok bygselen av halvparten av Oslo bispestols gods i Bjørnstad i 1793, og fikk rime-ligvis samtidig halvparten av farens eierdel (dvs. 7 ½ lispund) i gården. Han ble i 1794 gift med MARIE ANDERSDATTER SØRUM (1760–1840), og de fikk fire barn:

* Hans (f. 1796), seinere eier av halve Søndre Bjørnstad.

* Anders (1798–1863), seinere eier av halve Søndre Bjørnstad.

* Gunhild (1800–1883), g.m. Ole Eriksen Midtskogen, en tid eier av Midtskogen, seinere av Elvika, én sønn, Anders (eier av Gomnes bnr. 16 fra 1859 til 1865). Gunhild tilbrakte sin alderdom på Leine, men døde i Ruds-ødegården.¹¹

* Marte (1802–1880), ugift, tilbrakte sine siste leveår hos en slektning på Leine.

I 1801 satt Anders Hansen (34) på Søndre Bjørnstad med sin hus-tru Maria Andersdatter (41) og deres tre eldste barn Hans (5), Anders (3) og Gunhild (1) samt fire tjenestefolk: Anne Arnesdatter (34), Maria Andersdatter (27), John Torgersen (16) og Kirsti Jonsdatter (15 – ble i 1817 gift med artillerist Erik Eriksen Sørum).

Anders Hansen Bjørnstad var bruker på Søndre Bjørnstad til sin død i 1830. På samfrendeskifte etter ham, sluttet i 1834, ble hans private gods i Søndre Bjørnstad overdratt sønnene Hans og Anders (hver med 3 ¾ lispund) for taksten 400 spesidaler. Den 16. oktober 1838 fikk de to sønnene kongelig skjøte på den benefiserte del av Bjørnstad (bispegodset), hver med 15 lispund, samt påhefte av en årlig jordavgift til bispestolen på 10 lispund byggmalt, 5 lispund rugmel og 1 tønne 2 skjegger bygg. Dermed var Søndre Bjørnstad delt i to bruk, løpenr. 3a (seinere bnr. 1) Søndre Bjørnstad og 3b (seinere bnr. 2) kalt Midtre Bjørnstad.

Det var Marie og Anders Bjørnstads eldste sønn Hans Andersen

¹¹ Fredrik Schjander skriver i «Ringerike» (1981) s. 17 at de hadde en sønn Anders Olsen Midtskogen, som eide bnr. 16 av Gomnes (ved fjorden) fra 1859 til 1865. Ole Eriksen var eier av Midtskogen fra 1838 (bygselmann før det), og drev som gjestgiver der og gjorde det godt, for to av hans sønner kjøpte seg gårder nede i bygda. Ole Eriksen Midtskogen hadde i første ekteskap med Maren to barn: Karen og Johannes, som overtok Midtskogen i 1841. Han var gift med Lisa Andersdatter Rud, og kjøpte Nedre Onsaker i 1853 – deres sønn var apoteker Martin Onsager og sønnesønn var maleren Søren Onsager.

Bjørnstad (f. 1796) som ble eier og bruker av det opprinnelige Søndre Bjørnstad. I 1838 fikk kan kongelig skjøte på 15 lispund av Oslo bispestol for 600 spesidaler, i tillegg til de $3\frac{3}{4}$ lispund han tidligere hadde arvet etter sine foreldre. Hans bruk av Søndre Bjørnstad fikk dermed en skyld på $18\frac{3}{4}$ lispund. I 1842 lånte han 600 spesidaler av Opplysningsvesenets fond, et pantelån som Christopher Fougner og Engebret Moe kausjonerte for.

HANS ANDERSEN BJØRNSTAD (f. 1796) var gift med MARI OLS-DATTER GOMNÆS. Vi kjenner åtte av deres barn (ifølge Lagesen hadde de ni), hvorav seks nådde voksen alder:¹²

- * Anders (f. 1828), hotelleier i Sandvika, gift.
- * Ole (f. 1830), handelsfullmektig hos kjøpmann Hoxmark, Kristiania, gift.
- * Hans Mathias (f. 1832), garver, siden sjømann, bosatt i Amerika, gift.
- * Marie Theodora (f. 1836), g. 1872 m. Nils Eriksen Rudsødegård, bl.a. én sønn, Hans Nilsen Rud.
- * Jørgen (f. 1839), handelsbetjent, siden reiste han til sjøs, og bosatte seg i Amerika, gift.
- * Torvald (f. 1841), død som barn.
- * Torvald (f. 1843), handelsbetjent i Hønefoss, siden poståpner i Sandvika, og ansatt ved Høvik Glasverk, gift.
- * Sten Johan (f. 1846).

Foran Coldevinsbygningen på Bjørnstad cirka 1870. Fra venstre: Thomine Paludan (f. 1800), eier av Søndre Bjørnstad 1856–74, Hans Johan Bjørnstad (1829–1889), eier av Nordre Bjørnstad og hans kone (sittende) Karen Eilertsdatter (f. 1830) fra Hedmark, som kom til Hole som tjenestefente for enkefru Paludan, og fem av deres barn.

¹² Hans Andersen Bjørnstad ble i 1815 utlagt som barnefar til Inger Jørgensdatters barn Jørgine (i kirkeboka: Barnefader Hans Andersen Bjørnstad – Ungkarl»).

KYSSET PÅ PANNEN AV CARL JOHAN

«På Bjørnstad bodde en hvithåret dame. Hun eide gården og het fru Paludan. Enke etter en avdød rik prost på Nes, Hedmark. Hun var født på Bergstaden Rørø,* og var datter til den presten i «Den fjerde nattevakt» som Falkberget kaller Sigismund. Hans rette navn var Svend Aschenberg, ridder av Dannebrog og den svenske Vasaorden. Den gangen i 1818 da Carl Johan fór nordover på veg til Trondheim, stanset han et par dager på den gamle Bergstaden. Aschenberg holdt en kabinettspreden, som etter at den var teksten om til fransk falt hans kongelige høyhet i stort behag, og i blomstrende vendinger ga kongen presten ros ved middagsbordet. Den seinere fru Paludan var dengang blottende ung, og som den kavaler Carl Johan var, så kysset han denne skjønne fjellblomst på pannen og ga henne et strålende fint perlekjede. Punktet i panna som kongen berørte med sine lepper vasket fru Paludan aldri. Det fortalte hun selv til fru Leegaard og datteren, som en gang var gjester hos henne.»**

* Ifølge folketellinga pr. 31. desember 1865 var hun født i Telemark.

** Jon Guldal (som selv var fra Rørø) i en artikkel i Fjell-Ljom (udatert, kopi i Hole bygdearkiv). Hans hustru var Gudrun f. Nicolaisen (hennes mors pikenavn var Leegaard).

Først i 1850-årene ble gården en kort periode eid av PETER NICOLAI LEEGAARD (1828–1919), en juridisk kandidat som hadde vært fullmektig hos sorenskriver Gabriel Fougner på Stein, men som heller ville være bonde enn å sitte på kontor. Han var gift med ANTONIE KROHN, og de fikk ni barn, hvorav sju nådde voksenalder. I 1856 kjøpte de en av Bønsnes-gårdene og flyttet dit (Bønsnes gnr. 212/5). Ny eier av Søndre Bjørnstad ble enkefru Thomine Paludan, som fikk tilhjemlet gården ved auksjonsskjøte av 25. august 1856 for 3.500 spesidaler.

THOMINE PALUDAN (f. 1800) var enke etter prost Julius Fredrik Paludan (død 1851) i Nes på Hedmarken. Ekteskapet var barnløst, og noen år etter mannens død kjøpte hun Bjørnstad og flyttet til Hole. I 1865 satt hun på sin gård med søsterdatteren Laura Olsdatter (21, f. på Rørø) og tre tjenestefolk: Else M. Nilsdatter (39, f. i Kristiania), Marte K. Nilsdatter (21, f. i Norderhov) og Hans Madsen (25) samt en losjerende dagarbeider, Lars Olsen (24, f. i Hallingdal). På gården hadde de 2 hester, 8 storfe, 4 sauer og 1 gris, og de sådde ¼ t. hvete, 1 ½ t. rug, 3 t. bygg, 2 t. blandkorn, 1 t. havre, ¾ t. erter og 12 t. poteter.

Rundt 1870 ble det bygd en ny og staselig hovedbygning på Søndre Bjørnstad. Ved kjøte av 15. oktober 1874 solgte Thomine Paludan gården til Hans Emanuel Tønder Coldevin for 3.745 spesidaler, hvorav 2.884 spesidaler var et pantelån til selgeren.

HANS EMANUEL TØNDER COLDEVIN (f. 1840) var legesønn fra Drammen, og gift med GUNHILD TRULSDATTER RISHOVD (f. 1842) fra Krødsherad, datter av lærer Truls Rishovd og hustru Aase Klei-

verud. Vi kjenner seks av deres barn: Lovise Kristine (f. 1873), Hans Emanuel Tønder (f. 1875), Thorolf (f. 1876), Sara (f. 1878), Ingolf (f. 1880) og Katrine Sofie (f. 1884).¹³ Gunhild Trulsdatter hadde tidligere vært gift med Ole Isaksen Redalen i Krødsherad. Samme år som de inngikk ekteskap (1867), fikk de en datter Olava, og like etter døde Ole Isaksen. Da Gunhild giftet seg igjen med Hans Coldevin, adopterte hennes nye ektemann datteren, som med navnet Olava Coldevin giftet seg i 1893 med tannlege Anton Edvard Petersen (f. 1858) i Hønefoss. De fikk tre barn: Astrid (f. 1894, g. Jensen i Hønefoss, ingen barn), Gunvor (f. 1858, ugift, bosatt i Oslo) og Sigurd (f. 1899, tannlege, gift med Aud Berg fra Sokna, to barn).¹⁴

I kirkebøkene ble den nye eier av Søndre Bjørnstad omtalt som proprietær og gårdbruker. Sist i 1870-årene abonnerte Hans Coldevin på Morgenbladet sammen med naboen Ole Moe. Av Mobilbelen går det fram at de delte på abonnementet, men Coldevin betalte mindre enn Mo-bonden, rimeligvis fordi denne leste avisen først.

I 1887 tok lensmannen utlegg i gården etter manglende innbetaling av avgift til Kristiania bispestol for 1885 og 1886 med til sammen kr. 78,76. Tidlig i 1890-årene forlot Coldevin-familien Søndre Bjørnstad, og i 1893 ble gården kjøpt av Anders Larsen Frøhaug, eier av Midtre Bjørnstad. Da han i 1894 også kjøpte Nordre Bjørnstad, var gården igjen samlet.

Midtre Bjørnstad

SEINERE GNR. 2/2

Ved samfrendeskifte etter Anders Hansen Bjørnstad, sluttet i 1834, ble hans private gods i Søndre Bjørnstad overdratt sønnene Hans og Anders, og i 1838 fikk de to sønnene kongelig skjøte på den benefiserte del av Bjørnstad (bispegodset), hver med 15 lispund (med påhefte av en årlig jordavgift til bispestolen på 10 lispund byggmalt, 5 lispund rugmel og 1 tønne 2 skjepper bygg). Bispegodset ble betalt med 600 spesidaler, som i sin helhet ble dekket ved pantelån i Opplysningsvesenets fond.

¹³ En av Gunhild og Hans Coldevins sønner var beste elev i sitt kull ved handelshøgskolen i Dresden, men han falt seinere i en duell. En annen sønn var skipskaptein, mens én av døtrene var gift med krigskommissar Havig, og en annen med kaptein Prytz (opplysninger fra NU (red. Andr. Mehlum), gitt av Else Marie Abelgård 2001).

¹⁴ Opplysninger fra Else Marie Abelgård, Sokna.

Den delen som yngste sønn ANDERS ANDERSEN BJØRNSTAD (1798–1863) overtok, var Midtre Bjørnstad (løpenr. 3b, seinere bnr. 2). Han var gift med INGEBORG JOSVADATTER NÆSS (f. 1809) fra Nes i Hole. De fikk sju barn, hvorav fem nådde voksen alder:

* Anders (f. 1837), død som barn.

* Johan (f. 1839), ugift, snekker, bosatt i Kristiania.

* Anders (f. 1841), skipstømmermann, en tid bosatt i Drammen, utvandret i 1879 til Amerika, gift tre ganger, barn i to av ekteskapene (barna reiste også til Amerika).

* Martin (1843–1908), sjømann, siden bokholder ved Granfos Bruk, Lysaker, g.m. Andrine Andersen, ni barn (åtte nådde voksen alder): Aksel Marinius (overtollkontrollør i Oslo), Hans (ansatt ved Skotfoss papirfabrik), Oskar (disponent og fabrikkieier, bosatt ved Mjøndalen), Martin (kontormann), Ingeborg Marie (g.m. ingeniør Nils Chr. Nilsen ved Eker papirfabrik, Mjøndalen), Anna (kontordame, ugift), Inga (kontordame, ugift), og Jenny (g.m. skipsfører Beda Grønneberg, Bergen).

* Marie (1846–1905), g. 1873 m. tømmermann Edvard Nicolai Simensen, Norderhov, sju barn (hvorav tre sønner Sigvart, Andreas og Nils var lokomotivførere ved Gjøvikbanen). Da Sigvart ble født i 1870 var farens bosted Amerika, og ved giftermålet i 1873 var han dagarbeider og bosatt på Frok i Norderhov (hans far het Simen Nilsen Frokseie).

* Anne (1848–1904), g.m. sersjant Thorvald E. Frogh, sju barn (hvorav seks nådde voksen alder).

* Ole (f. 1852), død som barn.

Anders Andersen Bjørnstad var eier av Midtre Bjørnstad til begynnelsen av 1850-årene. Ved auksjonsskjøte av 8. juni 1852 ble gården solgt til Lars Olsen Frøhaug for 1.460 spesidaler, og Anders Andersen flyttet med sin familie til Averøya, hvor de leide hus av eierne Ivar og Christoffer Rytterager. Her døde Anders i 1863, og i 1865 satt enka Ingeborg Josvasdatter (57) på Averøya med datteren Marie (20) og livnærte seg ved «Vævning og Blegning».

LARS OLSEN FRØHAUG (1800–1882), siden 1823 eier av Frøyhov gnr. 24/3 i Hole, var gift med RAGNE ANDERSDATTER BERG (1799–1875). De bodde ikke selv på Midtre Bjørnstad. I 1865 var gården ubebodd, og hadde 2 hester, 6 storfe, 8 sauer og 1 gris, og den årlige utsæden var ½ t. hvete, 2 ½ t. rug, 4 t. bygg, 4 t. blandkorn, 1 t. havre, 1 t. erter og 8 t. poteter.

Lars og Ragne Frøhaug hadde to sønner, Ole og Anders, som arvet hver sin gård etter foreldrene. Anders Larsen Frøhaug overtok Midtre Bjørnstad ved kjøpe av 24. oktober 1882 for 5.600 kroner og livøre av årlig verdi 400 kroner. Han giftet seg i 1888 med Mathea Olsdatter Vik, og ble dermed eier av Øvre Vik sammen med sin hustru. I 1889 solgte de Øvre Vik og flyttet til Bjørnstad.

Etter at de i 1893 og 1894 også kjøpte de to øvrige Bjørnstad-gårdene, ble Bjørnstad igjen samlet på én hånd.

Nordre Bjørnstad

SEINERE GNR. 2/3

HANS JOHAN BJØRNSTAD (1771–1860) overtok bygselen av halvparten av Oslo bispestols gods i Bjørnstad i 1793, og fikk rimeligvis samtidig halvparten av farens eierdel (dvs. 7 ½ lispund) i gården. Han ble høsten 1800 gift med MARIE JØRGENDATTER MOE (1783–1867), datter av Jørgen Nilsen Moe og hustru Kari Jensdatter Berg på Nedre Mo på Røyse. Vi kjenner 10 av deres barn:¹⁵

* Gunhild Dorthea (1801–1840), g.m. Mads Olsen Bye (hans 1. hustru) på Vestre By i Hole, fire barn: Sara (f. 1829, g.m. Anders Alvsen Hurum (Ner-Nigarden), to døtre: Dorthea og Sofie), Anne Marie (g.m. Lars Libakke, to døtre: Karoline Dorthea og Sofie), Gunhild Dorthea Johanne (g.m. kjøpmann Gulbrand Løchen i Hønefoss, fem barn: Martha, Anders, Gustav, Hans og Mads) og Anders (g.m. Gunda Augusta Andersen, fem barn: Mads, Johannes, Erik, Gunhild og Ingeborg).

* Hans (1803–1890), først gårdbruker på Bjørnstad, fra 1834 på Østby i Norderhov, g. 1830 m. Karen Taraldsdatter Hurum (1806–1893) (Nordigarden), fire barn: Johan f. 1830, Lise Thorine f. 1834, Mathea f. 1836 og Thorvald f. 1842 (se omtale av Nordigarden Hårum gnr. 186/15).

* Jørgen (1805–1884), seinere eier av Nordre Bjørnstad, g.m. Gunhild Iversdatter Bjerke, 11 barn (se nedenfor).

* Jan (1807–1886), seinere eier av Leine, g.m. Maren Andersdatter Øde-
raa (f. 1811), fire barn: Hans Johan (ugift, død 1871 da han ble rammet av lyn), Olava (d. 1868, g.m. kjøpmann Andreas Bjørnstad, Drammen, fire barn), Andrea (død av tyfus i Drammen i 1868), og Dorthea (g.m. Nils Peter Gulbrandsen Moe, Hole, åtte barn).

* Ole Bjørnstad (1809–1889), kjøpmann i Drammen, seinere eier av Berby gård i Idd, g.m. sitt søskenbarn Karen Elisabeth (Kaja) Bjørnstad, seks barn: Gustav (seinere bruker av Berby gård, gift, barn), Otto (seinere eier av Berby gård, gift, barn), Oscar (skipskaptein, ugift), Nicoline (g.m. sin fetter Ole Nicolai Bjørnstad, flere barn), Dorothea (g.m. bankdirektør J. L. Høst, Halden, ingen barn) og Louise (ugift, bosatt i Oslo).

* Christian (1811–1856), garvermester i Kristiania, g.m. Aase Mathea Hønen, Norderhov, fire barn: Hans Theodor (skipsfører, gift, barn), Gustav (gift, barn, død i Australia), Edvard (preparant, ugift) og Marie (g.m. brukseier Hvalstad, Bestum, barn).

* Karen (1814–1819), død 5 år gammel av kikhoste.

---

¹⁵ De vesentlige av disse slektsopplysninger er hentet fra A. Lagesen (1927), som synes å ha hentet en del informasjon fra «Bjørnstadfolket», en håndskrevet slektsoversikt (et papir) av Moltke Moe, datert 1879 (kopi i Hole bydearkiv).

* Andreas (1817–1869), kjøpmann i Drammen, g.m. sin brordatter Olava Bjørnstad på Leine, fire barn: Hakon (ugift, bosatt i Lier), Harald (gift, bosatt i Drammen, arbeidet ved jernbanen), Maren (lærer, ugift) og Thor (ugift).

* Carl (1820–1881), kjøpmann i Halden, g.m. Hanna Hedenskog (Sverige), fem barn: Hans (gift, innehaver av manufakturforretningen Hans J. Bjørnstad i Citypassasjen i Oslo sammen med broren Carl), Carl (gift, innehaver av manufakturforretning sammen med broren Hans), Christine (ugift), Henriette (g.m. den irske skipslege Farrelly, siden skilt), og Jenny (g.m. kontorsjef Carl Sem, Oslo).

* Karen Marie (f. 1823), g.m. brukspatron F.W. Ehrnst, Sverige, åtte barn.

* Maren Johanne (1827–1856), ugift, håndarbeidslærerinne ved Straffanstalten for kvinner i Oslo.

I 1801 satt Hans Johan Hansen (30) på Nordre Bjørnstad med sin unge hustru Marie Jørgensdatter (18) og faren, føderådsmann Hans Andersen (81) og fire tjenestefolk: Jakob Svendsen (48, enke-mann – hans hustru Ingeborg Rolvsdatter¹⁶ døde i 1796), Maria Jakobsdatter (40, ble høsten 1801 gift med artillerist Nils Pedersen), Anne Ellefsdatter (39, ble i 1803 gift med soldat Ole Svendsen Sørum) og Peder Andersen (18), samt en 12 år gammel jente, Anne Jakobsdatter, rimeligvis datter til en av tjenestefolkene.

Hans Johan Bjørnstad var bruker av Nordre Bjørnstad til 1844, da han solgte sitt private gods i gården (7 ½ lispund) til sin nest-eldste sønn Jørgen Hansen Bjørnstad for 400 spesidaler. Seinere samme år – den 8. juli 1846 – fikk Jørgen Hansen Bjørnstad utstedt kongelig skjøte på de 30 lispund som Oslo bispestol eide i gården for 1.250 spesidaler, med påhefte av en årlig jordavgift. Dermed eide han sin gård fullt ut (samlet skyld 37 ½ lispund). Den årlige avgiften til bispestolen var på 1 skippund byggmalt, ½ skippund rugmel og 2 tønner 4 skjepper bygg, eller verdien av dette i rede penger.

JØRGEN HANSEN BJØRNSTAD (1805–1884) var fra 1830 eier og bruker av en av Vegstein-gårdene i Norderhov, og livnærte seg også som maler. I 1843 solgte han Vegstein til Engebret Paulsen Bjørnstad (fra Bjørnstad i Norderhov) og flyttet tilbake til Bjørnstad i Hole, som han overtok våren 1844. Han ble i 1829 gift med GUNHILD IVERSDATTER BJERKE (1809–1883) fra Østre Bjerke (Stua). Vi kjenner 10 av deres barn, hvorav åtte vokste opp:¹⁷

* Hans Johan (1829–1889), seinere eier av Nordre Bjørnstad, g.m. Karen

---

¹⁶ Ingeborg Rolvsdatters foreldre var Rolv Paulsen Gjesvold og Anne Hansdatter på Nordre Gjesval (Nerigarden).

¹⁷ Ifølge A. Lagesen fikk de i alt 12 barn.

Eilertsdatter, flere barn (se nedenfor).

* Mathea (f. 1832), ugift.

* Martin (1835–1898), inspektør i Den norske Creditbank, g.1 m. Mathilde (Tilla) Pedersen fra Oslo (ingen barn), g.2 m. Hilda Wittusen (én sønn, Wilhelm, generalagent i firma Rosenberg & Co., Oslo).

* Inger Marie (1837–1884), g. 1857 m. Ole Engebretsen Gjesvold på Nordre Gjesval, ingen barn.

* Marthe (f. 1839), ugift.

* Ivar (1841–1883), infanterikaptein, bestyrer av Centralskolen for legemsøvelser og vaabenbruk, g.m. Martine Kjekstad, Røyken, datter av gårdbruker og stortingsmann Gudbrand Kjekstad/Hønen, åtte barn, hvorav fem nådde voksen alder: Jørgen (ingeniør, bosatt i London, gift), Kristian (ugift, revisjonssjef, bosatt i Oslo), Aagot (g.m. ingeniør Bruff, Oslo), Sigrid (g.m. arkitekt Nordenborg), og Ingeborg (g.m. Fredrik Krohg, Lillestrøm).

* Gunhild Dorthea (f. 1846).

* Gunvor Jørgine (1848–1909), g. 1871 m. gårdbruker og stortingsmann Hans Olsen Hurum, eier av Skamarka, Tyrstrand (ingen barn).

* Edvard (f. 1851).

* Ole (1853–1926), kjøpmann i Kristiania (Michelsen & Bjørnstad, tidligere Peter Dürendahl & Co.), g.m. Agnes Pauls, fire barn: Thorleif (forretningsmann, bosatt i Bern, Sveits, gift), Ivar (ugift, bosatt i Oslo), Christine (g.m. professor Aulén, Lund) og Gunvor (ugift, bosatt i Oslo, og en periode hos sin bror i Bern, Sveits).

Bjørnstad 1955, med Coldevinbygningen nærmest. Den ble revet like etter. Nord for gårdstunet ser vi (fra venstre) Knausen, Bjørnetun (lengst nord) og Borgly.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

«FORETAGSOMME MÆND OG KVINDER»

«Saavidt vites er der av denne talrige slekt nu ikke nogen igjen paa Ringerike, som bærer navnet Bjørnstad. Slekten er spredt, og flere av dens medlemmer bor i utlandet. Den har i aarenes løp tællt ikke faa dyktige og foretagsomme mænd og kvinder, og ansees for at være en av de mere fremtrædende ringerikske slekter,» skriver A. Lagesen i «Ringerikske slekter».*

* Lagesen (1927), s. 21.

Anders Larsen Frøhaug
(1829–1911).

I begynnelsen av 1860-årene kjøpte Gunhild og Jørgen Bjørnstad gården Hungerholt i Hole, og flyttet dit. Nordre Bjørnstad ble forpaktet bort til eldste sønn Hans Johan Jørgensen, som i 1865 var 37 år gammel og satt på gården med hustru og fire barn (se nedenfor), tjenestejenta Kari Larsdatter (20, f. i Modum) og tjenstedrengen Andreas Kristiansen (17). Med egen husholdning bodde føderådskona Marie Jørgensdatter (83) – husbondens farmor – med en tjenestejente Helle Nilsdatter (39) også på gården.

Den 2. januar 1877 overtok Hans Johan Bjørnstad gården for 3.000 spesidaler og livøre til sine foreldre, verdsatt til 50 spesidaler i året (endret i 1879 til årlig verdi 80 kroner). Han finansierte deler av kjøpet ved å ta opp pantelån på 1.400 spesidaler i Hypotekbanken.

HANS JOHAN BJØRNSTAD (1829–1889) var gift med KAREN OTHILIE EILERTSDATTER (f. 1830) fra Hedmarken, som kom til Hole som tjenestejente hos enkefru Paludan, eier av Søndre Bjørnstad fra 1856. Vi kjenner sju av deres barn: Jørgen (f. 1858), Emma (f. 1860), Gunhild (f. 1862), Karl Johan (f. 1865), Iver (f. 1867), Torvald (f. 1870) og Julius Fredrik (f. 1871).

Hans Johan Bjørnstad overdro i 1883 sin jaktrett på Krokskogen til instrumentmaker Jean Mette i Kristiania i fem år med virkning fra 1. januar 1884, for en årlig avgift på 5 kroner. I desember 1888 klarte han ikke lenger å holde kreditorene fra livet, og flyttet fra Bjørnstad til en gård på Røyse. Her døde han som dagarbeider det påfølgende år (1889) av tyfus, hvoretter enka Karen Bjørnstad og barna reiste til Amerika.

Ved auksjonsskjøte av 9. februar 1894 ble Nordre Bjørnstad solgt til Anders Larsen Frøhaug, siden 1882 eier av Midtre Bjørnstad og siden 1893 også av Søndre Bjørnstad. Dermed var Bjørnstad igjen samlet på én hånd, og den gamle Bjørnstad-slekten – som hadde sittet der uavbrutt siden rundt 1670 – var ute.

Fra 1894 – igjen én Bjørnstad-gård

ANDERS LARSEN FRØHAUG (1829–1911) samlet de tre brukene på Bjørnstad til én gård. Han var fra Frøyhov på Røyse og ble i 1888 gift med MATHEA OLSDATTER VIK (1849–1923), datter av Ole Gjesvold og Sara Fredriksdatter Vik på Øvre Vik. Ved sin mors død i 1885 arvet Mathea gården Øvre Vik, og Anders ble medeier da de giftet seg i 1888. Året etter (1889) solgte de Øvre Vik til Paul Johnsen Fekjær og flyttet til Midtre Bjørnstad (gnr. 2/2), som Anders i 1882 hadde arvet fra sine foreldre.

Anders Larsen Frøhaug og Mathea Olsdatter fikk to døtre. Den eldste døde like etter fødselen i 1889, og den andre var Ragne Sofie (f. 1892), seinere eier av Bjørnstad.

I 1900 satt familien på gården med tre tjenestefolk: Budeia Kari Olsdatter (f. 1881 i Nes i Hallingdal), Karoline Antonsdatter (f. 1882 i Sør-Aurdal) og Kasper Kristiansen (f. 1880 i Vinger i Hedmark). Sistnevnte bodde i drengestubbygningen, de øvrige i hovedbygningen, og de tre tidligere brukene ble drevet som én gård. Først i 1960 ble de sammenføyd til én eiendom, gnr. 181/1).

I perioden 1906–1908 ble den gamle Bjørnstad-skogen på Krokskogen – med unntak av en parsell mellom Sønsterudelva og Skarpsnoåsen, som var solgt i 1893 – fraskilt gården og solgt (se omtale av skog). I 1908 ble også Bjørnstads åkerland på østsida av storveien over Steinssletta fraskilt og solgt til Engebret Olsen Hurum på Vestigarden Hårum. Den tidligere husmannsplassen Løkka, der Tysklands-smeden tidligere holdt til, ble samtidig solgt til smed Hans Helgesen.

Etter Anders Olsen Frøhaugs død i 1911 satt Mathea Frøhaug i uskiftet bo til 1915, da hun overdro Bjørnstad til sin datter Ragne Sofie for 8.500 kroner.

RAGNE SOFIE FRØHAUG (1892–1984) var gift med BJARNE NICOLAISEN (1889–1962), sønn av lensmann Nicolaisen på Frøys-hov (og ansatt på lensmannskontoret hos faren). De hadde én datter, Bjørg (f. 1915). De drev gården i 15 år og var blant de mange i Hole som fikk problemer da krisen i landbruket kom for fullt i slutten av 1920-årene. I desember 1930 ble gården solgt til Otto Lundberg for 36.000 kroner. Bjarne Nicolaisen var kommunekasserer og formannskapssekretær i Hole, med kontor på Nedre Stein Bjørnstad (fra 1935 på Bjørnstad).

OTTO LUNDBERG (1857–1934) var fra Hurdal, og gift med JOSEFINE LARSEN (1857–1933) fra Ermsjø i Drøbak. De kom til Hole i 1883 da de kjøpte Onsaker. Siden eide de flere gårder: Helgeland, Dæli og Søndre Sørums (Sjefsgården), og satt som eiere av sistnevnte gård da de overtok Bjørnstad i 1931. De hadde åtte barn (se omtale av Søndre Sørums).

Otto Lundberg bodde ikke på Bjørnstad i sin eiertid, men leide bort hovedbygningen på gården til lensmann Arnt Engen med familie. Ragne og Bjarne Nicolaisen, som bodde på Stein skole og Ner-Stein i perioden 1931–35, gav ikke opp håpet om å kjøpe tilbake gården, og i 1934 fikk datteren Bjørg innvilget lån og avtale om gjeldsordning med Statens lånekasse for jordbruket (med samtykke av verge og Overformynderiet). Den 5. februar 1935 kunne den 20 år gamle jenta overta sin odelsgård for odelsovertakstsum

Mathea Olsdatter Frøhaug
(fra Vik) (1849–1923).

---

500 KRONER FOR EN HEST

Den 28. januar 1915 ble det avholdt auksjon over en hest på Bjørnstad, forlangt av overrettssakførerene Bache & Schrøder. Hesten ble solgt for 500 kroner til Syver Olsen Johnsrud og sønn Olaf Syversen Johnsrud fra Veme, som hadde med «cautionsseidel» fra Seming Veme.*

* Kopi av et par sider i auksjonsprotokollen fra Hole lensmannskontor (i Hole bygdarkiv).

---

*Bjarne Nicolaisen
(1889–1962).*

*Ragne Sofie f. Frøhaug
(1892–1984), g.m. Bjarne
Nicolaisen.*

37.000 kroner av Otto Lundbergs arvinger. Lånet var på 12.300 kroner, med pant i eiendommer og driftsmidler (redskap, maskiner, besetning, avling og gjødsel), og med bestemmelse om at hogst i skogen i Sørumsmoen måtte meldes til lånekassen.

BJØRG NICOLAISEN (1915–1991) leide bort gården en periode til Odin Langset, og drev den ellers med hjelp av gårdsbestyrere, bl.a. Anders Leine, Arne Grini fra Hadeland, og Andreas Bjella. I 1948 var Bjørnstad på 375 dekar dyrket mark, 50 dekar annet jordbruksareal og 60 dekar produktiv skog, og ifølge «Norske gardsbruk» var det på gården 5 hester, 35 kyr, 2 okser, 5 ungdyr, 2 griser, 5 sauer og 50 høner. Flere informanter hevder at det bare var hester på Bjørnstad etter at Nicolaisen i 1930 måtte gå fra gården. De oppgitte tall over antall dyr synes derfor å være fra en landbrukstelling i slutten av 1920-årene. I 1948 var det bare tre melkekyr tilbake på Bjørnstad (ifølge Anna Halvorsrud f. 1921, som var tjenestejente på Bjørnstad sist i 1940-årene, og melket kyrne).

I 1954 ble Bjørg Nicolaisen gift med EINAR REFLING (1917–2001) fra Vardal. Ekteskapet var barnløst. Fra 1957 ble det drevet ensidig kornproduksjon på Bjørnstad, og i 1963 ble Einar Refling eier av halvparten av gården og hjemmeskogen for 20.000 kroner.

Bjørg og Einar Refling overtok en gård som var nedslitt. De renoverte bygningene og anskaffet nye maskiner og redskap. Det store steinfjøset ble bygd om til maskinhall, og gården fikk ny varmluft korntørke, skurtresker og to traktorer. I 1963 skadet Einar Refling seg stygt da han falt fra toppen av korntørka og ned på betonggulvet, og han ble ikke fullt arbeidsfør siden.

«TRIVELIG ARBEIDE Å GRØFTE ...»

I 1916 ble jordene på Bjørnstad grøftet – med håndkraft. Det var brødrene Erik Olsen Viksbråten og Karl Olsen Åsen (Fekjæråsen) – som kom fra Värmland til Hole som grøftegravere rundt 1880 og siden ble boende i bygda – som utførte arbeidet sammen med Karl Krokvik (Åslund) og Eriks sønner Olav og Emil. Olav Eriksen (seinere varaordfører i Hole) forteller om jobben i sine erindringer:

«I 1916 var jeg med i en større grøfting på Bjørnstad, noe over 10.000 meter. Holdt paa fra vaaren og til utpaa høsten, 20 øre for 1 m dyp grøft, men vi holdt daglønna paa 6 kroner, og det var ikke saa verst i den tia. Emil maatte på eksis utpaa vaaren og kom ikke igjen før utpaa høsten, men ellers var det onkel Karl, far og jeg og Karl Krokvik som grøfta. Trivelig arbeide å grøfte, naar leira er passe raa og steinfri, og du lærer deg å holde skarp redskap, og den nødvendige teknikk.»*

* Olav Eriksens erindringer (slektsbok), s. 71 (kopi i Hole bygdearkiv).

I november 1971 solgte Bjørg og Einar Refling Bjørnstad til BJØRG HELENE F. ELLEFSEN (f. 1933) fra Råde i Østfold)¹⁸ og OLA OPDAL (1926–1997) fra Uvdal i Numedal.¹⁹ Ved overdragelsen beholdt de tidligere eierne en 11 dekar stor tomt på vestsida av bygdeveien (gnr. 181/24 Gångjordet), hvor de året før hadde bygd bolig.²⁰

Bjørg og Ola Opdal har to sønner:²¹

* Knut (f. 1965), dagens eier av Bjørnstad (se nedenfor).

* Lars (f. 1967), bosatt i Bærum, g.m. Ingvild Eidem, to barn: Sigurd f. 1996 og Torjus f. 2000.

Ola Opdal hadde tidligere drevet eget firma for produksjon av fer-

---

¹⁸ Hennes oldemor Oline Rasmusdatter (1847–1944) kom fra Gullerud i Norderhov.

¹⁹ Ola Opdal het tidligere Prestegården, men fikk i 1960 bevilling til å ta tilbake det gamle slektsnavnet Opdal.

²⁰ Fra eiendommen er det seinere blitt fraskilt to tomter, slik at den i dag er på cirka 6 dekar.

²¹ Bjørg Opdal har én datter, Anne (f. 1961), fra tidligere ekteskap med Ingvar Hurum, mens Ola Opdal i tidligere ekteskap med Vigdis Marstrander har to sønner: Einar (f. 1955) og Morten (f. 1962) – se omtale av Lore gnr. 187/1.

Anders Leine var gårdskar og agronom på Bjørnstad fra 1934. Her under tresking cirka 1935.

«... SVART, STINN MATJORD»

Jorda på Bjørnstad skal være av den beste på hele Ringesrike. Da Otto Lundberg kjøpte Bjørnstad i 1930, sa han til en av sønnesønnene at «hele gården består av svart, stinn matjord».

* Per Lundberg (f. 1916).

---

dighus og -hytter, Opdal Industrier, med produksjonsbygg på Nordre Lore. I 1960-årene leverte firmaet hytter til de fleste feste-tomtene i nordre Loreåsen, og produserte også halvbelter til trak-torer. Etter at han kom til Bjørnstad, fortsatt han å kjøpe tomter for utbygging og salg i Oslo-området, en virksomhet han drev til sin død i 1997. Bjørg Opdal arbeidet i Hole kommune som sekretær på landbrukskontoret.

*Bjørg f. Nicolaisen
(1915–1991) og Einar Refling
(1917–2001).*

Allerede i 1974 overdro Bjørg og Ola Opdal (med samtykke fra Ringerike overformynderi) Bjørnstad til sine sønner Knut og Lars, med en halvpart på hver. Foreldrene drev gården til 1986, da sønnene overtok og drev den sammen til 1999, da KNUT OPDAL (f. 1965) løste ut broren og ble eneeier av Bjørnstad. Han er samboer med Kristin Tosseviken fra Tvede-strand (med røtter i Ådal). De er begge utdannet stat-istikere. Kristin Tosseviken arbeider i Storebrand. I 1995 etablerte Knut Opdal, sammen med en partner, IT konsultentselskapet Teknometri AS, som i 1999 hadde 20 ansatte. Samme år ble firmaet solgt til Soft-ware Innovation, hvor Knut arbeidet fram til mai 2002.

Jorda på Bjørnstad har siden 1998 vært drevet av eierens halv-bror Einar Marstrander, eier av Nordre Lore, med en kontraktstid på 10 år. Bjørnstad er i dag på 400 dekar dyrket jord, 30 dekar annet areal og cirka 80 dekar skog i Sørumsmoen. Gården har to traktorer og varmluft korntørke.

Dagens bygninger på Bjørnstad tilhørte Midtre Bjørnstad før 1893–94. Hovedbygningens eldste del (den østre) er fra tidlig på 1800-tallet, mens vestre del samt 2. etasje ble påbygd rundt 1880. Cirka 1908 ble bygningen påbygd en veranda i sveitserstil på sør-sida, og hele bygningen ble restaurert i 1960. Låve med stall og steinfjøs er bygd cirka 1890 (steinfjøset trolig eldre). Låven fikk et påbygg i 1935 og ble restaurert i 1988. Stabbur og stall (delvis i tømmer, brukes i dag som garasje) er fra 1800-tallet, og brygger-hus/drengestue fra før 1780, restaurert 1995. I bryggerhuset er en gammel bakerovn som har vært i bruk helt til de siste årene.

Bygningene på Søndre Bjørnstad lå på høyden sønnafor dagens gårdstun. Hovedbygningen (den såkalte Coldevinsbygningen) var reist i Thomine Paludans eiertid cirka 1870, og ble revet i midten av 1950-årene. Låven (av tømmer) med stall på sørsida og fjøs på nordsida, lå rett øst for hovedbygningen, mens stabbur, vedskjul, vognskjul og iskjeller lå nord for låven, på rekke øst–vest. Alle

---

VASKEPLASS I STORELVA

Sammen med andre gårder hadde Bjørnstad vaskeplass i Storelva ved Helgelands-moen, hvor det var tilrette-lagt med bryggepanne og tørkeplass. Vaskedag måtte bestilles på forhånd. Når dagen kom, reiste tjeneste-folkene i forveien med kles-vasken. Utpå dagen kom «sjølvfolket» med varm mat. Og du måtte benytte den dagen du fikk tildelt, selv om det var regnvær.*

---

* Fortalt av Kristine Bjerke (f. 1909).

driftsbygningene som tilhørte Søndre Bjørnstad, ble revet mellom 1900 og 1910.

Vi mangler opplysninger om bygningene på Nordre Bjørnstad, men våningshuset skal ha ligget nordafor dagens gårdstun (på Flaggstanghaugen, eller nærmere tomte hvor lensmann Erlandsens hus «Knausen» ble bygd i 1937).

I gårdstunet på Bjørnstad var en gåsedam med fem–seks gress, som ble fylt igjen cirka 1955.

Jordenavn på Bjørnstad er Gångjordet, Lensmannsåkeren, Skolejordet og Myra.

Skog

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning i 1823 ble Bjørnstad tildelt tre skogteiger på Krokskogen:

- * En teig nord for Byflaksetra, mellom Åbborås og Manaskaret.
- * En større teig i området Skarpsnoåsen–Sønsterudelva.
- * En mindre teig ved Sollisetra på Sollihøgda.

Hver teig ble delt i to deler, slik at Søndre og Nordre Bjørnstad fikk hver sin. I 1838 ble Søndre Bjørnstad delt, og Midtre Bjørnstad fikk sine parseller av gårdens skog. De tre teigene på Krokskogen lå med ulik avstand fra bygda, og hver bruker skulle ha lik mulighet til å hente seg trevirke til hus, ved og gjerdefang

Åbborås–Manaskaret

Tømmerås gnr. 181/7

Ved årsskiftet 1906–1907 ble Midtre Bjørnstads tidligere skogteig mellom Manaskaret og Åbborås fraskilt (gnr. 2/7 av skyld mark 2,83), og i februar 1907 solgt til Johannes Solberg på Stein for 11.000 kroner (og havnerett for Midtre Bjørnstad). Med i handelen var også et skogstykke mellom Nordsetra og Åbborås (gnr. 13/11 av skyld mark 1,41) fra Øvre Vik, som Mathea og Anders Frøhaug holdt igjen da de i 1889 solgte Øvre Vik til Paul Johnsen Fekjær og flyttet til Bjørnstad. Skogteigene har siden tilhørt Stein.

Bjørnstadstykket gnr. 181/8

Denne skogteigen, Søndre Bjørnstads tidligere del av Bjørnstadskogen mellom Manaskaret og Åbborås, ble fraskilt ved årsskiftet

---

BULLDOSERFØRER MED VALDRES-ANER

Einar Refling leide en dagligvareforretning i Trondheim 1940–43 og siden var han bestyrer av en forretning i Brumunddal, før han i 1946 ble eier av eget landhandleri på Lena på Østre Toten. Dette drev han til 1950, da han kjøpte seg inn i firmaet Begna Bulldozerdrift i Valdres (han hadde alltid vært interessert i maskiner og biler). I 1953 fikk firmaet et oppdrag hos Hans Trygve Haugen på Mo i Steinsfjerdingen, og Einar dro nedover. Da han utførte et mindre graveoppdrag på nabo-gården, ble han kjent med Bjørg Nicolaisen, og dermed ble han gårdbruker på Bjørnstad. Hans foreldre var bosatt i Vardal, men kom begge fra Valdres: Faren Hallgrim Refling fra Øvre Revling i Aurdal, og mora Sigrid Lunde fra Etnedal.*

* Opplyst av søsteren Halldis Refling Holland (2000).

1906–1907 (gnr. 2/8 av skyld mark 1,13) og i februar 1907 solgt til Johannes Solberg på Stein for 1.500 kroner (og havnerett for Søndre Bjørnstad). Ifølge panteregisteret ble auksjonen avholdt etter misligholdelse av en pantobligasjon til Hypotekbanken på 5.600 kroner fra 1881 (lån opptatt av Hans Coldevin). Skogteigen har siden tilhørt Stein.

Skarpsnoåsen–Sønsterudelva

Skog gnr. 181/5

I 1893 ble Søndre Bjørnstads del av teigen ved Sønsterudelva (øst for elva) fraskilt, og da gården samme år ble solgt til Anders Larsen Frøhaug, fikk skogteigen – gnr. 2/5 av skyld mark 1,32 – «som assessor Prydz har forbeholdt seg ved salg av denne eiendom» – også ny eier.

Fredrik Prydz var overrettssakfører i Hønefoss, og Hønefoss bys ordfører 1885–88. I 1901 solgte han skogteigen til Anders Pedersen Sønsterud (1845–1926), eier av Rørvikberget ved Sundvollen. I 1920 overtok sistnevntes sønn Johan Andersen Sønsterud (1878–1957) denne og tre andre skogteiger på Krokskogen (gnr.10/10 av Sørum, gnr. 49/2 av Røsholmen og gnr. 53/3 av Rørvika). Etter hans død i 1957 satt hans enke Olga Sønsterud (1912–1976) i uskiftet bo inntil deres sønn Anders Johan Sønsterud (f. 1942) i 1969 ble ny eier av de fire skogteigene for 80.000 kroner.

Granlistykket gnr. 181/6

Ved årsskiftet 1906–07 ble Nordre Bjørnstads tidligere del av teigen ved Sønsterudelva (vest for elva mot Skarpsnoåsen) fraskilt – gnr. 2/6 av skyld mark 5,09 – og solgt til Alf Solberg for 12.500 kroner (med klausul om havnerett). I 1912 solgte Solberg skogen til et konsortium bestående av Elling Elsrud, Gulbrand Viker, lærer H. Høieggen og Thorleif Selmer for 22.500 kroner. Fem år etter – i 1917 – solgte konsortiet den videre til Hans Pedersen Niskind for 37.500 kroner. Han satt som eier til 1930, da han solgte skogen til Fredrik Hesselberg-Meyer for 40.000 kroner. I 1947 ble det fraskilt og solgt en hyttetomt (gnr. 2/23). I 1975 ble skogteigen overtatt av sønnen Fredrik Hesselberg-Meyer jr. (f. 1921), som fortsatt er eier.

Sollihøgda

Denne teigen lå mellom Sollisetra i nord og Avtjerna (ved grensa mot Lier) i sør. I 1884 fikk Thomas Fearnley og Jørgen Young rett

til å anlegge vei fra Sollihøgda gjennom skogteigen, forbi Sollisetra og plassen Høymyr til Toresplassen, som de leide av eieren Engelhardt Eger.

I januar 1908 ble skogen ved Sollihøgda fraskilt Bjørnstad, og ved skjøte av 16. juni 1908 solgt til hoffjegermester Thomas Fearnley for 4.000 kroner:

Bjørnstadstykket gnr. 181/9

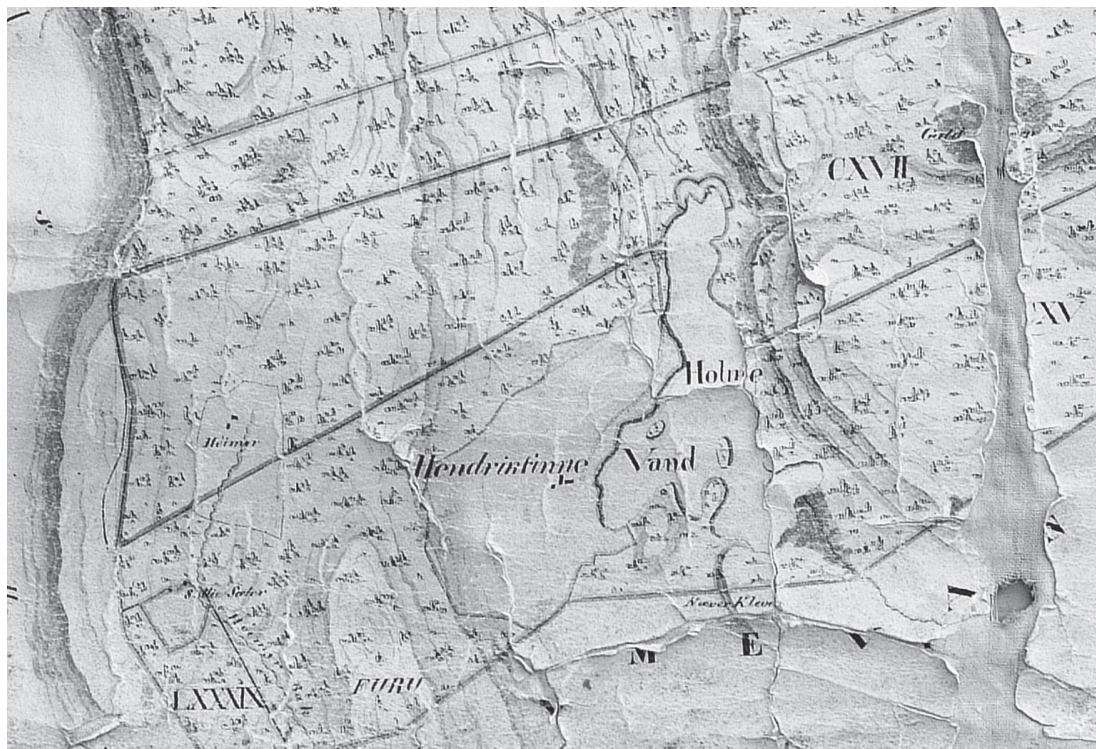
Skogteigene som hadde tilhørt Søndre (45 øre) og Midtre Bjørnstad (44 øre) ble samlet i eiendommen Bjørnstadstykket gnr. 2/9 av skyld 89 øre. Eiendommen har siden tilhørt familien Fearnley/Astrup, i 1955 sammenføyd med andre eiendommer til gnr. 238/1 Toresplassen.

Sollihøgdsetra gnr. 181/10

Nordre Bjørnstads tidligere del (med seterløkka på Sollisetra) fikk navnet Sollihøgdsetra (gnr. 2/10 av skyld 95 øre), og som gnr. 2/9 Bjørnstadstykket har den siden tilhørt familien Fearnley/Astrup, fra 1955 en del av eiendommen gnr. 238/1 Toresplassen. Eier siden 1980 har vært Nils Astrup (f. 1965).

På utskiftingskartet fra Krok-skogens Allmenning i 1823 ser vi Bjørnstads seterløkke på Sollisetra ved Sollihøgda, helt sør mot Liers grense. Nord for Sollisetra ligger Høymyr, husmannsplass under Mo, og til høyre (i øst) Niskinn og Holmevann. Ved Niskinn lå Sorumsetra, hvor to av Sorum-gårdene setret. De respektive skogteigene ble tildelt Bjørnstad (LXXXIX), Mo (CXVII) og Sorum (CXV).

© Fotograf Marit Fagerli

«... EN ENSLIG SETER»

«Nå er jo Sollihøgda et stort sted med hotell, men i gammel tid lå det bare en enslig seter der, Sollisetra, som Bjørnstad brukte. Som på svært mange av de andre setrene på Krokskogen, var det ikke riktig fritt for at det spøkte der en gang! Nå står Sollihøgda kapell, skjenket i 1911 av hoffjegermester Thomas Fearnley, på den gamle setervollen».*

* Reidar Holtvedt: «Seterbruket på Krokskogen» – i boka «Oslomarka» (Oslo 1952), s. 162.

I 1914 ble fra eiendommen Sollihøgdsetra fraskilt Sollihøgda kapell (gnr. 2/15 av skyld 14 øre, se nedenfor gnr. 181/15).

Skog i Sørumsmoen gnr. 189/13

Til Bjørnstad hører også en liten hjemmeskog i Sørumsmoen (av skyld 47 øre), som ble fraskilt Bjørnstad-familiens eiende gårdpart i «gamle» Vestre Sorum i 1854 og solgt til Lars Olsen Frøhaug, eier av Midtre Bjørnstad. Skogteigen på cirka 60 dekar har siden tilhørt Bjørnstad. Den ligger i området ved den tidligere husmannsplassen Langebru, der den gamle veien fra Røyse mot Mo og Norderhov tar av fra dagens bygdevei mellom Sonerud og Svingerud.

Seter

Bjørnstad har hatt seter på Sollisetra ved Sollihøgda. I seterlistene fra 1820 står Hans Johan Bjørnstad (Nordre Bjørnstad) som bruker av Sollisetra. Seterløkka lå lengst nord i skogteigen som Bjørnstad fikk tildelt ved utskiftinga av allmenningen i 1823.

Det skal ha vært setret på Sollisetra til rundt 1880. Seterhusene ble revet i 1910 for å gi plass til Sollihøgda kapell, som ble bygd året etter på tomta hvor Bjørnstads seter lå.²² Etter tradisjonen skal også Fjulsrud ha setret på Sollisetra. Navnet kan komme av at løkka ligger i den sørvendte og solrike lia (Sollia) – eller at gården Solli i Asker en gang i en fjern fortid kan ha hatt sin langseter her oppe. Det var tufter etter seterhus også lenger sør på den gamle setervollen, der det i dag ligger en nyrestaurert bolig.²³

Husmannsplasser

Bjørnstad har hatt fire husmannsplasser: Bjørnstadmyra, Bjørnstadgata (Juls) og Løkken (Smedstad), i tillegg til at en del av den nedlagte gården Vekkern ble drevet (og delvis eid) av Bjørnstadbrukerne fra en gang på 1500-tallet, og de som bodde her kunne ha plikter på gården. I dag kan vi ikke se tufter etter noen av plassene – et par av dem kan vi heller ikke stedfeste nøyaktig.

I 1664 og 1666 ble Børje skredder nevnt under Bjørnstad i manntallet over husmenn og drenger. Han må ha vært husmann, og

---

²² Fortalt til Sigurd Berg av Olga Sætrang (født i Niskinn), som husker at seterhusene ble revet i 1910.

²³ Opplyst av Sigurd Berg (f. 1937) under befarings på Sollihøgda 12. oktober 1998.

det var nok også Gudmund Vekkern, som ble nevnt samme år sammen med sønnen Per Gudmundsen.

I 1762 bodde én husmannsfamilie under Bjørnstad – *Amund Hansen* (1726–1800) og *Siri Larsdatter* (d. 1800) – men vi vet ikke hvilken plass de satt på. De giftet seg i Haug kirke i 1762, og vi kjenner to av deres barn: Marte (f. 1762, seinere husmannskone i Løkka) og Hans (f. og d. 1766).

I 1801 var det tre husmannsplasser under gården, og i 1820-årene fortsatt tre – to under Nordre og én under Søndre Bjørnstad. I 1829 betalte Bjørnstad-mennene kirkeskatt for seks husmenn, men det er lite trolig at flere enn tre av dem hadde plasser med jord. De seks var *Juul Olsen* og *Ole Juulsen* (begge Bjørnstadgata), *Andreas Selte*, *Ole Christensen* (Bjørnstadmyra), *Kolbjørn* (etternavn ikke nevnt) og *Johannes Jensen*.

Av folketellinger, kirkebøker, regnskapsbøkene på Mo samt lister over kirkeskatt får vi vite hvilke plasser husmannsfamiliene bodde på.

Bjørnstadgata (Juls)

Denne plassen lå ved den gamle veien mellom Bjørnstad og Hungereholt, omtrent der hvor den gamle skolen ble bygd i 1865 (eller like sør for denne). Plassen Bjørnstadgata er også blitt kalt Juls, trolig etter en av de første husmennene som bodde der.

I 1801 var det *Juul Olsen* (30), husmann med jord og landartillerist, som satt her med hustru *Berte Jakobsdatter* (46)²⁴ og deres to barn, samt Bertes bror Hans Jakobsen (50), som «lever af dagarbeide». Da de ble gift i 1790, bodde de på en plass under Bjørke. Deres to barn var:

* Ole (f. 1794), overtok plassen etter faren (se nedenfor).

* Kari (f. 1799), g. 1822 m. Kristian Olsen Bråk, minst én sønn, Johannes f. 1823.

I 1817 døde Berte Jakobsdatter (hennes alder ble i kirkeboka oppgitt til 61 år), og i skiftet ble boets nettoverdi beregnet til 74 spesidaler 104 skilling, hvorav et nytt våningshus var taksert til 30 spesidaler 50 skilling, og en stolpebod (stabbur) til 6 spesidaler. Av barna fikk Ole Juulsen utlagt 24 spesidaler 114 skilling, og datteren Kari Juulsdatter det halve.

---

²⁴ Berte var datter av Jakob Gulbrandsen Bjørke på Østre Bjørke (Stua) og hustru Ingeborg Reiersdatter Sønsterud.

Ole Juulsen (f. 1794) etterfulgte sine foreldre på plassen. Han ble i 1821 gift med *Berte Eriksdatter* Bjørke-eie (husmannsdatter), og vi kjenner to av deres barn, som begge døde like etter fødselen: Berte Marie (f. og d. 1831, hjemmedøpt) og Johannes (f. og d. 1835, død 5 uker gammel).

Det kan ha sittet flere husmenn samtidig i Bjørnstadgata. Og at husmannsfolk flyttet ofte fra plass til plass, ser vi ved å gå igjennom regnskapsbøkene på Mo og sammenholde disse med opplysninger fra kirkebøkene. Sist i 1850-årene het husmannsparet i Bjørnstadgata *Hans Nilsen* (f. 1826 i Norderhov) og *Helene Jonsdatter* (f. 1830 i Norderhov). I 1852 bodde de i Sørums-eie, men fra rundt 1855 til 1864 var de husmannsfolk i Bjørnstadgata. I 1865 satt de på Herøya med seks barn, i 1870 hadde de flyttet til Øderå, og da de yngste barna ble født i 1875 og 1877, var de husmannsfolk under Stein. Vi kjenner åtte av deres barn: Johan (f. 1852), Inger (f. 1854), Maren (f. 1856), Andreas (f. 1859), Marte Karine (f. 1862), Gina (f. 1865), Herman (f. 1875) og Nils (f. 1877).

Johan Nilsen Bjørnstadgata arbeidet for Mo-mannen i 1852 og 1864, men sistnevnte år har Ole Moe tilføyd «nu Bjerkaasen» (Nordli). Han var trolig en bror av Hans Nilsen, og navnet heftet ved ham fordi faren og/eller broren hadde sittet som husmenn på plassen.

I 1857 het et husmannspar i Bjørnstadgata *Ole Iversen* og *Anne Larsdatter*. De fikk i 1862 en sønn, Karl Ludvig. En annen av deres sønner kan ha vært Iver Olsen Bjørnstadgata, som arbeidet for Mo-mannen i 1863 (og i 1865 var han tjenestekar i Østre Bjørke/Stua).

I 1882 døde husmann *Sven Kristoffersen* Bjørnstad-eie (f. i Helgeland), som synes å ha vært den siste husmann i Bjørnstadgata. Han var gift med *Maren Olsdatter*, og i 1866 fikk de en sønn, Johan. En annen av deres sønner var Kristoffer Svensen Bjørnstadgata, som i 1885 fikk føyd til «nu Hurumåsen» på sin konto i Mo-bibelen.

Husene i Bjørnstadgata ble trolig revet rundt 1880.

I 1801 er det én av husmannsfamiliene på Bjørnstad vi ikke vet hvor bodde; *Tollef Hansen* (34) og hustru *Marte Amundsdatter* (39), med sønnen Hans (2) og et legdslem Ingeborg Hansdatter (60). Av Marte og Tollefs barn kjenner vi også en datter, Maria, som i 1828 fikk et «uekte» barn Jørgen med Johannes Olsen, bosatt i Christiania. Familien kan ha sittet i Bjørnstadgata. Marte Amundsdatter døde i 1815, 55 år gammel, og da bodde de i Hårums-eie. I 1824–25 satt Tollef Hansen som husmann i Rønningen (plass i Hårumsåsen under Ner-Nigarden Hårums), og da satt sønnen Hans Tollefsen på en annen Hårums-plass.

Bjørnstadmyra

Bjørnstadmyra lå vest for Steinssletta, på sørsida av den gamle veien fra Hungerholt og Korset til Bjørnstad, men lenger vest enn Bjørnstadgata.

I 1801 satt her husmann med jord *Gulbrand Kristoffersen* (1733–1822) og hans kone *Kari Andersdatter* (f. 1761), fra Elstøen. I 1762 var Gulbrand skomaker i Oppigarden Hårum. Vi kjenner to av deres barn:

* Kristoffer, som i 1786 ble trolovet med Kristina Abrahamsdatter.

* Rasmus, g. 1790 m. Mari Madsdatter, minst tre barn: Mads f. 1790 (døpt i Norderhov), Elisabeth (f. 1792, Sørums-eie, døpt i Norderhov) og Massi f. 1794 (døpt i Norderhov kirke).

I 1820-årene var plassen overtatt av husmann *Ole Kristensen* (f. 1788)²⁵ og hans hustru *Ragnhild Borgersdatter* (1792–1877). I 1801 var han tjenestegutt på Sørums, mens hun bodde på en plass under Sørums (Vekkern) med mora Berte Olsdatter (enke etter husmann Borger Lagesen) og fire mindreårige søsken. Da de giftet seg i 1811 var han bosatt på Gomnes, hun i Vekkern, og da deres første barn ble født i 1812, bodde de i Sørums-eie. Vi kjenner fire av deres barn:

* Kristian (f. 1812), seinere murer og husmann i Jota under Midtre Sørums, g.m. Ellen Marie Iversdatter, minst 10 barn.

* Karen (f. 1818).

* Borger (f. 1820), seinere husmann i Bjørnstadmyra, g.m. Maren Larsdatter, minst seks barn (se nedenfor).

* Martin (1829–1903), g.m. Jørgine Olava Pedersdatter (f. 1836 i Vestre Aker), siden eiere av Selte gnr. 189/14, ni barn: Oskar (f. 1857), Andreas (f. 1863), Peder (f. 1865), Thorvald (f. 1868), Karl Anton (f. 1872), Helga (f. ca. 1873), Maren (f. 1875), Nils (f. 1876) og Othilie (f. 1880) – se omtale av Selte gnr. 189/14.

I 1828 fikk oppsitterne på plassen Danmark (utskilt fra Sørums, og samme år solgt til eieren av Stein) tinglyst veirett over Bjørnstadmyra til storveien ved Korset.

Da sønnen Martin ble født i 1829, bodde Ole Kristensen og Ragnhild Borgersdatter i Sørums-eie, trolig Selte, som Martin kjøpte i 1864. Ragnhild Borgersdatter døde i 1877 – da var hun husmannsenke, bosatt i Selte.

Sønnen *Borger Olsen* (1820–1909) ble den siste husmannen i

---

²⁵ Ole Kristensens foreldre var Kristen Juulsen Gomnes og Kari Olsdatter. Kristen Juulsen var sønn av Juul Eriksen Fjellseie og Anne Kristensdatter.

Bjørnstadmyra. Han var gift med *Maren Larsdatter* (1821–1888, f. i Norderhov). Hennes foreldre var Helle Andersdatter og Lars Nilsen Sørum-eie (i Norderhov). Vi kjenner åtte av deres barn:

* Olava (f. 1844), tjenestejente på Sørum i 1865, skal siden ha flyttet til Drammen.

* Laura Ragnhild (1847–1849).

* Andreas (1849–1923), i 1865 tjenestegutt i Hungerholt, seinere husmann på Stein, g. 1873 m. Anna Marie Olsdatter (f. 1843), minst seks barn: Maren Fredrikke (f. 1874), Karl Martin (f. 1875), Henrik (1878–1880, druknet i en brønn), Johannes (f. 1880), Henrik (f. 1881) og Bernt Olaf (f. 1884).

* Laura (f. 1852).

* Maren Bolette (1855–1909), g.m. Fredrik Sophus Berthling (f. 1857) fra Hurdal.

* Carl (1858–1939), g.m. Thrine Thoresen (1865–1954) fra Sandefjord, bosatt på Grünerløkka i Oslo, 10 barn: Karl Sophus Marius (1887–1973), Borghild Alvide (1889–1966), Thor Harboe (1891–1966), Bjarne (1893–1986), Astrid Bergljot (1894–1973), Dagmar (1897–1961), Ragnhild (1900–1921), Einar (1900–1901), Nina Therese (f. 1903) og Gudrun (f. 1905).

* Anne Mathea (1861–1940), g.m. Adolf Konrad Thoresen (1860–1913) fra Sandefjord (hans 2. ekteskap), bosatt i Oslo, hvor han var kirketjener bl.a. i Grønland og Frogner, seks barn: Frithjof Nansen (1890–1891), Frit-hjof Amadues (1891–1892), Margit (1893–1956), Anna (1896–1990), Georg Adolf (1898–1989) og Ove Wilhelm (1901–1992).

* Lovise (f. 1865), g. 1883 m. snekker Anders Andreassen (f. 1857), i 1900 bosatt i Skjellum under Vestre By, minst sju barn: Bernhard, Andreas, Anna Lovise, Laura, Edvard, Antonie og Johan Vilhelm.

I 1865 satt Maren og Borger i Bjørnstadmyra med sine fem yngste barn. De hadde 1 ku og 1 gris, og sådde ½ t. bygg og ½ t. blandkorn på plassen. «Borger Olsen Selte, eller Bjørnstadmyra» var overskriften på hans konto i Mo-bibelen i 1864. Så seint som i 1883 arbeidet Borger Olsen en del på Mo, og Maren hjalp til i slaktinga på gården, til en lønn på 40 øre dagen. Maren Larsdatter døde i 1888, av lungebetennelse. I 1900 satt Borger Olsen som 80 år gammel enkemann og «svigerfader» hos yngstedatteren Lovise og hennes familie på plassen Skjellum ved Sælåbånn (under Vestre By), og var sysselsatt med litt gårdsarbeid. Han døde i 1909.

Vekkern

Som vi har sett, var Gudmund Vekkern husmann under Bjørnstad i 1660-årene, da han ble nevnt i manntallet sammen med sønnen Per Gudmundsen. I 1762 var Vekkern Eng ifølge manntallet «en stor eng, uddelt i mange stykker. Beboes ikke af noget menneske»,

og vi har ingen kilder som forteller at Bjørnstads del av Vekkern siden har hatt hus med fastboende.

Løkka

Løkka var en plass på østsida av storveien ved Korset, ved innkjøringa til seinere Stein skole (i dag frøplantasje). I 1850-årene slo en sønn av den kjente «Tysklandssmeden» – på husmannsplassen Tyskland under Skui i Bærum – seg ned som husmann her. Han utøvet samme håndverk som faren, og brukte sannsynligvis smia som lå på østsida av veien for plassen. Dermed hadde også Hole sin «tysklandssmed». Hans navn var *Kristoffer Andreassen* (f. 1827) – i 1865 var han 39 år og bodde som smed og husmann uten jord i Løkka med hustru *Lovise Arnesdatter* (38) og fem barn samt en tjenestedreng *Olaves Halvorsen* (35, f. i Modum, ugift). Vi kjenner seks av deres barn:

* Randine (f. 1852).

* Arne (f. 1855).

* Karl (f. 1858), i 1891 ble han i Mo-bibelen kalt «Karl Kristoffersen Myrbakken, tidligere Vekkern», da drev han med vanlig gårdsarbeid på Mo, delvis med dagbetaling, men også akkordarbeid, bl. a. gjødselsgraving og «decinfisering».

* Maren (f. 1860).

* Elin Sofie (f. 1863) – i folketellinga 1865 ble hun kalt Elise.

* Hanne (f. 1866).

Bare de to yngste barna var født i Hole – de øvrige var som sine foreldre født i Bærum.

Så seint som i 1890-årene ser vi av Mo-bibelen at Kristoffer Andreassen arbeidet i smia på Mo, på egen kost med en daglønn på 2 kroner og 40 øre. I 1900 satt Lovise og Kristoffer alene på plassen, som i folketellinga ble kalt *Tyskland*. Etter tradisjonen skal «Tysklandssmeden» ha vært særlig flink til å smi ljåblad.

Olaus Halvorsen, som var tjenestedreng i Løkka i 1865, ble i 1873 gift med Anne Gurine Andreasdatter (bosatt under Vik). Da de fikk en sønn Hans i 1877, var Olaus husmann under Bjørnstad, men vi vet ikke på hvilken plass.

I 1908 ble Løkka fraskilt som eget bruk (se nedenfor gnr. 181/12).

Eiendommer utskilt fra Bjørnstad

Bjørnstad skolejord gnr. 181/4

I 1864 ble det fra Nordre Bjørnstad utskilt en tomt vest for storveien på Steinssletta, ved krysset («korset») mellom storveien og

det gamle allfaret fra Bjørnstad til Hungerholt. Hole kommune kjøpte tomta for 150 spesidaler av Jørgen Hansen Bjørnstad, og her ble det bygd skolehus for den faste skolen i Steinsfjerdingen. Skolehuset hadde inngang midt på bygningen, og fra gangen gikk dør inn til skolestua til høyre, et lite kjøkken rett fram, og til venstre stue og kammers (lærerens leilighet). Ved folketellinga i 1865 var skolehuset «ubeboet» – og utsæden på eiendommen var $\frac{7}{8}$ t. blandkorn. Her holdt Stein skole (også kalt «Kors-skolen» og Bjørnstad skole) til fra 1865 til 1915, da ny skole ble bygd på eiendommen Smedstad på den andre sida av veien.

I 1900 var lærerleiligheten leid bort til Inger Johannesdatter (f. 1858, ugift), som livnærte seg ved «nogen fattigunderstøttelse, stryking og søm». Lærer Per A. Selte bodde på sitt eget bruk Selte i Steinsfjerdingen, men brukte skolejorda.

I juli 1915 solgte Hole kommune eiendommen til Andreas Adolfsen Hurum for 3.300 kroner, med forbehold om rett til vann og vannledning til den nye skolen.

Andreas Adolfsen Hurum (1888–1968) var smed, og gift med Nilia (Nelly) Nilsdatter Hvitstein (1887–1941) fra Kodal i Vestfold. Hun var sydame. De hadde sju barn: Arne, Nils, Anna, Solveig, Otto, Bjarne og Øystein Wilhelm (Guttemann) – se omtale av Steinsbakken gnr. 188/88.

Allerede tre år etter, i mai 1918, solgte Andreas Adolfsen Hurum (som da ble tilsatt som smed på Stein og seinere ble eier av Steinsbakken) eiendommen videre til Ludvig Hansen Hungerholdt for 6.000 kroner. Han satt med den i et halvt år, og solgte den i februar 1919 (sammen med Johannes Kjos, som han hadde lånt penger av) til Karl J. Frog for 7.000 kroner.

Karl J. Frog (f. 1892) var sønn av furer²⁶ og tømmermann Johan Madsen Frog og Karen Gabrielsdatter Bønsnæs. Han var gift med Hilma Portås fra Eiker (en halvsøster av dikteren Herman Wildenvey). De hadde fem barn: Elsa, Martha, Johan, Laila og Karen. De satt med eiendommen i fem år, og ved auksjonsskjøte av 8. september 1924 ble den solgt til lærer Erik Thoresen Gaupås (1895–1985) for 6.220 kroner. Gaupås var lærer ved Bjørnstad skole fra 1913, og ved Stein skole fra 1923 til 1928. I 1929 solgte han eiendommen til Adolf Kristiansen for 4.000 kroner.

Adolf Kristiansen (1889–1956) var sønn av slakter Kristian Gisti og hustru Grete Hansdatter, og gift med Karen Johannessen

²⁶ En furer var en underoffiser (nest laveste grad), som sørget for kompaniets kvarter og kosthold.

(1886–1965) fra Norderhov (i 1900 var hun budeie på Solberg på Tyristrand). De fikk tre barn:

- * Arvid (f. 1924), seinere eier av Bjørnstad gnr. 181/4 (se nedenfor).
- * Gullborg (f. 1920), g.m. Bjarne Bjerkeli, Norderhov, to sønner: Svein og Dagfinn.
- * Kåre (f. 1927), ugift.

Adolf Kristiansen livnærte seg og familien med å jobbe på gårdene, i tillegg til at familien drev sitt eget småbruk med ku, 2 sauer, gris og høner.²⁷ Adolf Kristiansen døde i 1956, og Karen Kristiansen overdro bruket til eldste sønn Arvid. Samme år ble søndre del av eiendommen fraskilt i en tomt Sletta (se nedenfor gnr. 181/20). Grunnmuren til den gamle skolestua var dårlig, og i slutten av 1950-årene ble tømmerbygningen merket og tatt ned, og så satt opp igjen på ny grunnmur, og med nytt tilbygg mot vest.

Arvid Kristiansen (1924–2000) arbeidet ved Tomten Fabrikker i Sandvika i 32 år. Han var gift med Ruth Bråten (f. 1927) fra Haug (renholder på Høyenhall). De fikk tre barn:

- * John (f. 1952), seinere eier av Bjørnstad gnr. 181/4 (se nedenfor).
- * Finn (f. 1956) g.m. Kari Johnsen (f. 1953) fra Hønefoss (siden skilt), én sønn, Rikard (f. 1980). Finn er i dag bosatt i Heradsbygda, og samboer med Anita Solberg fra Rakkestad. De har én sønn, Nikolai Martinius (f. 1997).
- * Jorunn (f. 1959), g.m. Arvid Aspelund (siden skilt), to barn: Linda (f. 1978) og Vegard (f. 1980). I dag er Jorunn bosatt i Hønefoss, og samboer med Terje Kristiansen.

Ved årsskiftet 1979–80 ble eiendommen overdratt til eldste sønn John, med bruksrett for foreldrene til en enebolig som ble bygd på eiendommen cirka 1970. John Kristiansen (f. 1952) arbeider som nattevakt på Statoil på Vik, og er gift med Eva Bekken (f. 1953) fra Trondheim, som er hjelpepleier i HVPU-omsorgen i Hole. De har fire døtre:

- * Mayliss (f. 1971), bosatt i Heradsbygda, to barn: Kim Andre (f. 1991 – fra tidligere samboerforhold med Hans Ragnar Hansen fra Hole) og Benjamin (f. 1995 – med nåværende samboer Tom Johnsrud fra Bærum).
- * Vibeke (f. 1973), samboer med Jørn Espen Stokke, bosatt på Helgelandsmoen, én sønn, Ole Kristian (f. 2000).
- * Stine (f. 1977), samboer med Glenn Jarle Eriksen fra Sandefjord, bosatt på Jevnaker, én sønn, Martin (f. 2000).
- * Marte (f. 1983).

---

²⁷ Opplyst av Kristine Bjerke (f. 1909) i februar 2001.

Volgaard gnr. 181/11**Amindrud gnr. 181/13****Slette gnr. 181/14**

I 1908 solgte Anders Larsen Frøhaug all Bjørnstad-jord på østsida av Steinssetta, delt i to parseller, hvorav den største (bnr. 11 av skyld mark 5,36) fikk navnet Volgaard og ble solgt til Engebret Olsen Hurum (Vestigarden) for 6.200 kroner (den andre var Smedstad bnr. 12). I 1911 ble Volgaard delt ved at området på nordsida av Vollgata (Amindrud, bnr. 13 av skyld 2,30) ble fraskilt og solgt til Maren og Marie Hurum (Skredderhusa), og i 1913 ble ytterligere en parsell fraskilt og solgt til Nils Gulbrandsen Bjerkåsen (Slette, bnr. 14 av skyld mark 1,00). Dermed var Volgaards skyld redusert til 2,06.

Volgaard har siden tilhørt Vestigarden Hårum (eier i dag Odd Hurum f. 1928), mens Amindrud har hørt til Skredderhusa Hårum (eier Ole Øyvind Sætra f. 1954) og Slette til Bjerkåsen (eier Odd Kåre Olsen f. 1928).

Smedstad gnr. 181/12

I 1908 ble den tidligere husmannsplassen Løkka utskilt fra Nordre Bjørnstad (bnr. 12 Smedstad). Med jordvei helt øst til grensa mot Hungerholt (skyld 1,10) ble eiendommen den 16. juni 1908 solgt til Hans Helgesen for 1.800 kroner. Den nye eier lånte samtidig 2.700 kroner i Arbeiderbruk- og boligbanken.

Hans Helgesen (f. 1876) var smed, og gift med Anna Gunneriusdatter (f. 1876 i Kristiania). I 1900 bodde de på Thornes teglverk i Hønefoss, hvor han arbeidet som smed. Vi kjenner to av deres barn: Håkon (f. 1899) og Ragna (f. 1901).

I april 1913 solgte Hans Helgesen eiendommen for 4.300 kroner til Hole kommune. Stuebygningen ble da revet, og kommunen bygde ny skolebygning på tomta – Stein skole – som var skole for Stein krets fra 1916 til 1962. Skolebygget, latrinehuset og uthuset ble revet i 1974. I 1968 inngikk Ringerike kommune avtale med Landbruksdepartementet om leie av 14 dekar av eiendommen i 50 år til skogfrøplantasje. Leieprisen ble avtalt til 50 kroner pr. dekar pr. år. Arealet disponeres nå av Statens skogfrøverk.

Sollihøgda kapell gnr. 181/15

I 1911 ble det reist et kirkebygg på tomta hvor Bjørnstads gamle seter Sollisetra lå. Seterhusene ble revet i 1910 for å gi plass til kirken. Tomta og kirkebygget var en gave fra hoffjegermester Thomas Fearnley og hustru Elisabeth f. Young på Toresplassen, som ved skjøte av 5. juli 1915 overdro eiendommen uten vederlag til Hole

og Bærum kommuner. Frøken Harriet Wedel Jarlsberg i Bærum stod også bak den storslåtte gaven. Tomta ble fraskilt i 1914 (fra bnr. 10 Sollihøgsetra) og skjøttet over i 1915.

Bjørnetun gnr. 181/16

I desember 1932 ble det fraskilt en eiendom på nordsida av tunet på tidligere Nordre Bjørnstad (Bjørnetun, bnr. 16 av skyld 15 øre), som i januar 1933 ble solgt til Einar Thorvaldsen (Ellingsen)²⁸ for 800 kroner.

Einar Thorvaldsen (1904–1990) bygde hus til seg og sin familie på tomta. Han var gift med Janna Indreliid (1905–1992) fra Flåm i Sogn, og de fikk tre barn:

- * Thorvald (f. 1931), seinere eier av Bjørnetun, se nedenfor.
- * Anny (f. 1933), g.m. Wilhelm Korsgaard fra Mjøndalen, og bosatt der, to barn: Vigdis og Roar.
- * Signe (f. 1937), g.m. Leif Grønvold fra Norderhov, seinere eiere av Bjørnebo gnr. 181/25, tre barn: Bjørn, Steinar og Jan Øyvind.

Einar Thorvaldsen arbeidet i bygningsbransjen, først for sin bror, byggmester Olaf Ellingsen, og fra 1963 som medeier i familiefirmaet AS Ellingsens Entreprenørforretning.

I 1986 overdro Janna og Einar Thorvaldsen – med boret for resten av sin levetid – Bjørnetun til sønnen Thorvald Thorvaldsen (f. 1931). Einar døde i 1990, og Janna i 1992. Bjørnetun ble da leid bort i noen år, før eieren restaurerte og bygde på våningshuset og flyttet hit sommeren 2001 med hustru Signe f. Haglund (f. 1933). De bodde tidligere i Moltzaus vei i Nedre Steinsåsen – gnr. 188/63. De har to barn:

- * Berit (f. 1962), g.m. Peder Solheim fra Sirdal, bosatt i Sandnes.
- * Einar (f. 1965), bosatt i Steinsåsen, samboer m. Anita Bråthen fra Geithus.

I 1987 ble det gamle uthuset på Bjørnetun revet og erstattet med et nytt. På eiendommen står ellers en arbeidsstue, som ble bygd i 1986 på tomta hvor det tidligere stod et verkstedbygg. Signe Haglund Thorvaldsen er utdannet skredder, og har bl.a. sydd og brodert et utall Ringeriksbusnader. I tillegg er hun en av Holes dyktige amatørmalere, og hun har nå sitt verksted/atelier i den nye arbeidsstua. Thorvald Thorvaldsen er byggmester av yrke, og har lagt ned bror-

*Einar Thorvaldsen
(1904–1990).*

²⁸ De to eldste av Karen Marie og Thorvald Ellingsens 12 barn kalte seg Thorvaldsen etter farens fornavn (patronymikon), mens de øvrige tok hans etternavn Ellingsen.

Knausen cirka 1953.

parten av sitt aktive yrkesliv i AS Ellingsens Entreprenørforretning, og de siste 17 årene i eget firma, Byggmester Thv. Thorvaldsen AS.

Knausen gnr. 181/17

Nord for gårdstunet på Bjørnstad, der hovedbygningen på Nordre Bjørnstad i sin tid skal ha stått, ble det i 1936 fraskilt en tomt som i juni 1937 ble solgt til lensmann Hans Erlandsen for 1.200 kroner.

Hans Erlandsen (1901–1983) var lensmann i Hole i 34 år. Han vokste opp på Rabba ved Hønefoss, og begynte som ung mann som lensmannsbetjent i Haug i Norderhov (hos lensmann Oluf Aalde). Her var han inntil han i 1934 ble utnevnt til lensmann i Hole – en stilling han hadde til han gikk av for aldersgrensen i 1968. Fra han tiltrådte i 1934 og til boligen på Knausen stod klar til innflytting i 1937, bodde han med sin familie på Nerstein.

Hans Erlandsen var gift med Dagny Haffner (1906–1997) fra Hønefoss, og de fikk én sønn Dagfinn (f. 1934), som etter sin mors død overtok som eier av eiendommen. Han er gift med Kari Baakind (f. 1936) fra Moelv i Hedmark. Dagfinn Erlandsen har arbeidet som avdelingsleder i Aspe-

lin-Stormbull, seinere Norgesbygg, mens Kari Erlandsen er kundeveileder/selger. De har to barn:

* Hans Petter (f. 1961), samboer med Mona Nilsen (f. 1957) fra Åsa, bosatt der, to sønner: Jørgen (f. 1988) og Jonas (f. 1992).

* Anne Kristin (f. 1965), g.m. Lars Langseth (f. 1968) fra Selbu, bosatt på Trollåsen i Oppegård, én datter Caroline (f. 2000).

Dagny f. Haffner (1906–1997) og Hans Erlandsen (1901–1983). Hans Erlandsen var lensmann i Hole 1934–1968.

Borgly gnr. 181/19

Borgly er en boligeiendom som ligger nord for gårdstunet på Bjørn-

stad og rett øst for Knausen. Eiendommen ble fraskilt i 1949, og i 1950 solgt til malermester Johan Borgersen (1893–1955) for 1.500 kroner. I 1952 ble det bygd bolighus, hvor malermesteren bodde med sin hustru Thora f. Sonerud (1894–1975).

Thora og Johan Borgersen hadde to barn: Thorleif (1918–1990, seinere ordfører i Hole) og Bjørg (1921–1993). Familien bodde tidligere på Hårum (se omtale av Søgard gnr. 186/34).

Sammen med sønnen Thorleif drev Johan Borgersen maler- og lakkeringsverksted ved Sonerud. Etter hans død i 1955 satt Thora Borgersen i uskiftet bo, og solgte i 1969 Borgly til lensmannsbetjent Kjell Åsmund Berg (f. 1934) for 60.000 kroner, med rett til å disponere en del av huset vederlagsfritt i 5 år.

I juni 1975 ble eiendommen solgt til Øivind Johannes Brenne Nielsen (1926–1998) og hustru Borghild f. Magnussen (f. 1920). Han var opprinnelig fra Fredrikstad, og arbeidet som driftsingeniør ved Follum Fabrikker, mens hun var legesekretær, og født i Fana ved Bergen. De har to døtre:

* Annlaug (f. 1953), g.m. Jan Lauritzen fra Trondheim, bosatt i Hønefoss til 2001, da de flyttet til Canada, to barn: Steinar (f. 1982) og Siri (f. 1986).

* Inger-Johanne (f. 1960), g.m. Knut Guneriussen fra Jevnaker (siden skilt), bosatt i Rygge i Østfold, to barn: Øystein (f. 1989) og Karoline (f. 1991).

Etter sin manns død i 1998 solgte Borghild Brenne Nielsen eiendommen og flyttet til Hønefoss, og siden til Rygge i Østfold. Nye eiere av Borgly ble Terje Clausen (f. 1955) og Ingrid Hovi (f. 1958). Han er fra Skui i Bærum (av Løken-slekt fra Hole), og er lærer ved Vik skole. Hun er fra Årdal i Sogn, og er lærer ved Åsbygda skole i Ringerike. De har to barn: Bendik (f. 1989) og Jonas (f. 1993).

Sletta gnr. 181/20

I 1956 ble det fraskilt en tomt fra Bjørnstad skolejord, omtrent der smia til Tysklandssmeden skal ha ligget. Tomta (bnr. 20 av skyld 10 øre) ble solgt til Leif Ellevold (f. 1918) for 1.500 kroner. Han er fra Øvre Rendal i Hedmark, og ble gift med Olga Halvorsen (1923–1984) fra Storebråten i Steinsfjeringen. De bygde enebolig i 1956, og garasje i 1975. På eiendommen er også to mindre uthus.

Olga og Leif Ellevold har én datter, Lillian (f. 1957), bosatt i Hønefoss, gift med Erik Evensen (siden skilt), én sønn Martin f. 1992.

Leif Ellevold kom til Hole som agronom hos Skaar på Midtre Sørums, og arbeidet siden i 15 år hos garver Arnesen på Vik. De siste 20 yrkesaktive år var han på Tomten Fabrikker i Sandvika, hvor han var lagerbas.

Gångjordet gnr. 181/24

I 1970 bygde Bjørnstads eiere Bjørg og Einar Refling en enebolig på Gångjordet, vest for bygdeveien, hvor de bosatte seg. Året etter solgte de Bjørnstad til Bjørg og Ola Opdal. Først i 1976 ble eiendommen fraskilt gården. Den var opprinnelig på 11 dekar, men etter at to boligtomter ble fraskilt, var den i 1976 på 6,5 dekar.

Da Bjørg Refling ble syk i 1990–91, flyttet Einar Reflings søster Haldis Refling Holland (f. 1922) til Gångjordet for å bistå broren. Hun var tidligere bosatt i Oslo, og gift med Odd Holland. De har én datter, Siri (f. 1958), som bor på Slemdal i Oslo med ektemann Knut Haukebø og to barn: Erik (f. 1991) og Anders (f. 1993). Etter Einar Reflings død våren 2001, flyttet Haldis Refling Holland til Vik i Hole, og brorens arvinger solgte eiendommen til Bjørn Andvig og Kristin Juell.

Bjørn Andvig (f. 1948) fra Bærum er bedriftsrådgiver i Norconsult AS, og er samboer med Kristin Juell (f. 1943), som er sykepleier og arbeider som helsesøster i Ringerike kommune. De har ingen felles barn. Kristin Juell har fra tidligere ekteskap tre barn: Erling (f. 1967), Tine (f. 1970) og Annette (f. 1980), mens Bjørn Andvig fra tidligere ekteskap også har tre barn: Christoffer (f. 1980), Jørgen (f. 1982) og Elisabeth (f. 1986).

Bjørnebo gnr. 181/25

I 1979 ble det fra Bjørnetun fraskilt en tomt ved bygdeveien, som av Janna og Einar Thorvaldsen ble solgt til datteren Signe Grønvold (f. 1937), gift med Leif Grønvold (f. 1936) fra Norderhov. I 1983 kunne de flytte inn i sin nye enebolig. Leif Grønvold har arbeidet ved Follum Fabrikker (laboratoriet), mens Signe i 20 år hadde sin arbeidsplass i Narum konditori i Hønefoss. De har tre barn:

* Bjørn (f. 1959), bosatt på Hallingby, g.m. Laila Støa fra Nymoen (siden skilt), to barn: Glenn (f. 1985) og Helena (f. 1990).

* Steinar (f. 1961), bosatt i Oslo (ugift).

* Jan Øyvind (f. 1970), seinere eier av Bjørnebo.

I 1997 overdro de Bjørnebo til yngste sønn Jan Øyvind Grønvold (f. 1970), og flyttet til Hønefoss. Jan Øyvind Grønvold (f. 1970) arbeider som ingeniør/prosjektleder ved Spenncon AS på Hensmoen, og er samboer med Britt Røn fra Røn i Valdres.

Bjørke ligger på høydepartiet vest for Steinssletta, og både gårdsnavn, beliggenhet og størrelse på gården i middelalderen viser at den er blant de eldste gårder i Steinsfjordingen. Bjørke kan være ryddet før begynnelsen av vår tidsregning, kanskje noen hundreår før Kristi fødsel. Gården grenser i vest mot Mo, i nord mot Øderå, i øst mot Sonerud og Hårum, og i sør mot Bjørnstad

Gårdsnavnet er det usammensatte naturnavnet *Bjørke* (der det vokser bjørk).¹ Gården ligger på en åsrygg med vidt utsyn, noe som var viktig for å kunne forsvare seg mot overraskende angrep. Jordveien er delvis øst- og sørvendt i lett skrånende terreng. Her ble det fort snøbart om våren, og drenering var unødvendig, noe de første jordbrukerne med sine enkle redskaper var avhengige av.

Før 1528 1750-årene	Bjørke delt i to gårder – Vestre og Østre Bjørke Østre Bjørke (gml. matr.nr. 44) delt i to gårder: Nordre (Stua Bjørke), nytt matr.nr. 4 løpenr. 8 – i dag gnr. 183/1 Søndre (Nigarden Bjørke), nytt matr.nr. 4 løpenr. 9 – i dag gnr. 183/2
Ca. 1790	Vestre Bjørke (gml. matr.nr. 43) delt i to gårder: Nordre (Oppigarden Bjørke), nytt matr.nr. 3 løpenr. 5 – i dag gnr. 182/1) Søndre (Bortigarden Bjørke), nytt matr.nr. 3 løpenr. 6 – i dag gnr. 182/3
1845	Nytt bruk utskilles fra Bortigarden (løpenr. 6b – seinere gnr. 3/4 — i dag del av Oppigarden
1855	Del av Oppigarden Bjørke fraskilles (matr.nr. 4 løpenr. 7) og selges til Øderå
1867	Rognjordet (Ring) utskilles fra Bortigarden Bjørke – i dag gnr. 182/5
1894–97	Utskifting
1902	Husmannsplassen Bråten utskilles fra Nigarden – i dag gnr. 183/3 Nordli
1933	Husmannsplassen Bjørkåsen utskilles fra Nigarden – i dag gnr. 183/4 Bjørkåsen
1943	Husmannsplassen Bakken utskilles fra Oppigarden Bjørke – i dag gnr. 182/15 Bakken

---

GRAVHAUG

Det er gjort få oldtidsfunn på Bjørke, men ved bygdeveien rett sør for boligeiendommen Hallingtun, på Stua Bjørkes grunn, er det registrert en gravhaug. Haugen er en steinblandet rundhaug, som er forholdsvis uklart markert fordi den ligger på en naturlig forhøyning i landskapet. Haugens diameter er 5 meter, og høyden 0,5 meter. I toppen av haugen er det gravd en grop med diameter cirka 2,5 meter og dybde 0,3 meter, noe som kan tyde på at gravrøvere har vært på ferde. Det fins ingen tradisjon eller kilder som forteller om funn i haugen.* Etter utskiftinga i 1890-årene ble gårdstunet på Nigarden Bjørke flyttet ned til Sonerud og slått sammen med ett av brukene der, og på denne eiendommen er det registrert funn av en skafthulløks fra steinalderen, og et spinnehjul (se kapittel om Sonerud).

* Universitetets Oldsaksamlings ØK-registrering 1968.

---

¹ Harsson (1995). Andre skrivemåter har vært Biorku (1348), Biærkko (1356), Bircky (1528), Bircke (1604), Bierche (1657).

© Fotograf Marit Fagerli

Bjørke-gårdene 2001. I forgrunnen fra venstre: Oppigården, Stua (med gul hovedbygning) og Bortigården. Ved enden av Steinssletta skimter vi husene i Nigården Bjørke, som ble flyttet ned til Sonerud i 1900–1901, etter utskiftinga. Nigården lå tidligere sør for tunet i Stua Bjørke.

Den første brukeren vi kjenner på gården er AUDUN PÅ BJØRKE (*Audun à Biorku*), som 29. mars 1348 vitnet på Norderhov tingsted i en tvist om betaling, etter at Orm på *Nord-Daulum*² hadde solgt en del av gården Mo (trolig på Røyse). Orm vedgikk at han hadde mottatt 15 penningbol av Thora Ogmundsdatter, mor til Ogmund Asbjørnsen på Mo, «siden hun fór opp til Bjørke».³ I 1352 ble THORA PÅ BJØRKE nevnt i et dokument, hvor presten Jon på Norderhov og Ketil på Mo kunngjorde at Olaf badstumann («*bastofuomadr*») hadde fått full betaling av henne for det han hadde solgt til henne i gården Knidum.⁴ Og endelig vitnet JORUNN

² Trolig en gård i Vangsbygden (Haug) på Ringerike, som seinere har forsvunnet (Rygh 1909, s. 56). Fonnum (1962–63, s. 10) antyder at Nord-Daulum kan være identisk med Dæli, men dette er tvilsomt.

³ DN IV, s. 262. Brevet er datert Norderhov tingsted lørdag i midtfasten i kong Magnus' 29. regjeringsår (kong Magnus Eriksson, 1319–1374).

⁴ DN IV, s. 287. Rygh (1909, s. 46) antyder at Knidum kan være identisk med Kne-stang i Haug, men da «maa sidste Led være senere tilføiet» (-stang). Mindre trolig at det er gården Knive i Øvre Eiker (skrevet *Knifum* rundt 1400).

PÅ BJØRKE i 1356 i en sak om fiskerettighetene til to bekker i Åsa. Vi kjenner ikke til om Audun, Thora eller Jorunn eide hele eller deler av Bjørke, men det er trolig at Thora Ogmundsdatter, som må ha vært en holden kvinne og eide parter i flere gårder, også eide en del av Bjørke, hvor hun bodde.

Vi vet ikke når Bjørke ble delt i to gårder, men i 1528 var det to brukere, HANS og HERMUND PÅ BJØRKE, som hver betalte 1 lodd sølv i skatt. Fra 1550-årene har vi kilder som gjør det mulig å se hvilken av de to gårdene det gjelder: Vestre eller Østre Bjørke. I siste halvdel av 1700-årene ble gårdene ytterligere delt, slik at vi siden 1790 har hatt fire Bjørke-gårder.

Vestre Bjørke

GNR. 182

Vestre Bjørke har vært den største av de to Bjørke-gårdene, og ble på 1500-tallet og seinere også kalt Øvre eller Nordre Bjørke. I 1557 og 1560 het brukeren TORD BJØRKE, som da betalte holding (tre-djeårstake, en bygselavgift). I 1577 var Vestre Bjørke fullgård, og 20 lispund var krongods (eid av kongen, før reformasjonen Hamar bispestol). I 1577 drepte Kristoffer Hallvardsen på Bjørke en mann som het Torbjørn Håkonsen, men vi vet ikke om Kristoffer satt på Vestre eller Østre Bjørke, eller om han var bruker eller tjenestekar.

JORUNN PÅ BJØRKE

I 1356 vitnet Jorunn på Bjørke at det var brukerne av Stein bekken og Møllebekken i Åsa den gang Arnstein, mannen hennes, og Ogmund på Søndre (Øvre) Stein satt på gårdene. De hadde hatt fisket der i 15 år før pesten.* Arnstein hadde altså vært bruker av en av Stein-gårdene (den nordre) fra cirka 1334, og døde trolig under Svartedauen 1349–50, hvoretter enka Jorunn flyttet til Bjørke.

* DN IV, s. 301.

STEINAR BJØRKE

Steinar var ingen vanlig leilending. I 1615 eide han, i tillegg til 22 ½ lispund i Vestre Bjørke (som han sjøl brukte), også 2 såld (10 lispund) i Øvre Egge på Hadeland og ½ såld (2 ½ lispund) i Søndre Gomnes på Røyse. I 1615 var han en av de 17 bøndene i Hole som ifølge Eyvind Fjeld Halvorsen kan betegnes som selveiere.

SIGURD BONDES ÆTT

Rundt 1590 eide Jon Helgesen Gulsvik i Hallingdal, sønnesønns sønn av Sigurd Bonde på Gulsvik (død 1482) 1 såld 6 setting (7 ½ lispund) i Vestre Bjørke i Hole. Sigurd Bondes ætt eide store jordegods i Hallingdal og Ringerike, særlig i Soknedalen. Jon Gulsvik døde i 1592, og da skiftet ble avsluttet i 1609, fikk tre av hans åtte barn eierdeler i Vestre Bjørke: Ingrid (gift med Bjørn Nos i Ål), Helge og Sigrid. Disse eierpartene var på forskjellige hender i Hallingdal og Sigdal i tiårene som fulgte; i 1647 ble de eid av Hallgrim Gulsvik, og han eide i 1662 fortsatt 13 ½ setting (cirka 5 ½ lispund) i Vestre Bjørke.

I 1579 måtte Klemet Bjørke betale en bot på 12 daler for gårdsdrennen, som hadde begått leiermål. I jordeboka i 1602 var Vestre Bjørke halvgård, men i odelsjordeboka 1615 for Hadeland Fogderi (som Ringerike da var en del av), var gården igjen fullgård. Brukeren STEINAR BJØRKE eide da sjøl 4 såld 5 setting i gården, det vil si cirka 22 ½ lispund.⁵ Samme år eide Tore Fjell på Modum 2 såld 5 setting (cirka 12 ½ lispund) og Bjørn Nos på Torkjellsgard i Ål i Hallingdal 1 såld (5 lispund) i gården, mens 10 lispund av krongodset var utlagt Anders Hovin i Vang i Hedmark. Han var trolig kongens embetsmann, og fikk bygselinntektene av de 10 lispund kongen eide som del av sin lønn. Av en jordebok fra 1616 i lensregnskap for Akershus, het det om åtte gårder på Ringerike (deriblant Bjørke i Hole) at de «er bortforlent og gir ingen skatt eller avgift». I 1616 bygslet Steinar Bjørke krongodset, samtidig som han ifølge jordeboka sjøl eide 4 såld (20 lispund).⁶

I 1624 eide Steinar Bjørke 22 ½ lispund i gården han drev, og var bygselrådige. Av krongodset var fortsatt 10 lispund utlagt Anders Hovin, mens Gulsvik-ætten i Flå eide cirka 7 ½ lispund. Mindre eierparter hadde Narve Ask, Simen Hønen (i Ullerål) og Ola Hønen (i Norderhov). Steinar Bjørke var nok en framtreddende mann i bygda. I 1622 var han kirkeverge i Hole, og han kjøpte stadig nye eierparter i gården. I 1628 eide han 29 ½ lispund av gårdens samlede skyld på 62 ½ lispund.

Steinar Bjørke ble etterfulgt av sønnen ENGEBRET STEINARSON BJØRKE, som i 1632 eller 1633 overtok farens eierdeler i Vestre Bjørke og Søndre Gomnes. De 10 lispund i Øvre Egge på Hadeland må ha blitt solgt og pengene brukt til å kjøpe ytterligere parter i Vestre Bjørke. I 1633 eide Engebret 27 ½ lispund i gården. I 1635 ble forøvrig hans gårdsdrenn Asbjørn stevnet for løst leiermål.

Før 1647 har Engebrets eierpart i Vestre Bjørke blitt overtatt av JOHAN SCHNELL, fogd på Ringerike i årene 1644–48. I 1647 var gården ubebodd, og 28 lispund var i fogdens eie, og i tillegg synes han å ha hatt inntektene av halvparten av krongodset. De øvrige eiere var Gudbrand Oppen (6 ⅔ lispund) og Hallgrim Gulsvik (7 ½ lispund), men hvem de resterende 10 lispund av krongodset var utlagt, kjenner vi ikke til.

⁵ Såld = kornmål med lokalt varierende volum (vanligvis 97,2 liter), i nedre deler av Buskerud (inkl. Ringerike) og Romerike 109,35 liter (Norsk historisk leksikon). Ifølge professor Eyvind Fjeld Halvorsen var 1 skippund = 4 såld, mens 1 ½ såld = 1 tønne = 18 settinger.

⁶ E. Fjeld Halvorsen: Ekserpter av gardsnavn fra Hole og Ringerike (uttrykt), kopi i Hole bygdearkiv.

Fogd Johan Schnell var en betydelig eiendomsbesitter på Ringerike midt på 1600-tallet. Han eide sager både ved Hønefossen og Heieren-fossen, og eierparter i en rekke gårder, bl.a. Breien og Veholt på Ask, og Vestre Bjørke i Hole. Han var først bosatt på Veholt, som brant i 1652, og han flyttet da rimeligvis til Vestre Bjørke.

Johan Schnell var nok en hard negl. I tingbøkene i 1650- og 60-årene møtte han stadig på tinget i forbindelse med kjøp og salg av eiendom tilbake fra tida han var fogd, og i flere tilfeller ble de kjent døde og maktesløse på grunn av uregelmessigheter. Han saksøkte naboen Nils Mo for en løkke som Nils hadde inngjerdet og slått høyet på, men som gamlefogden mente tilhørte Bjørke. Gamle folks vitneprov fortalte imidlertid noe annet (se omtale av saken i kapittel om Mo). I 1661 ble han stevnet for å ha brutt ned hus og gjerder på en plass på Vekkern, angivelig fordi han mente den tilhørte Bjørke. Men gamle folks vitneprov gjorde det klart at området ikke var gammel Bjørke-mark. Og i 1662 ble han stevnet på grunn av manglende betaling av landskyld gjennom mange år til Hallgrim Gulsvik i Hallingdal, som han ble dømt til å betale sammen med en bot.

Etter Johan Schnells død i 1664 ble hans eiendommer overtatt av enka **METTE JØRGENDATTER SCHNELL**, som i 1670 giftet seg igjen med **JØRGEN LARSEN** (1638–1716) fra Skodborg i Sønderjylland. Han kom til Norge midt i 1650-årene, først til Bragernes, og siden til Ringerike i tjeneste for sorenskriveren og fogden her.⁷ I 1671, mens Jørgen Larsen ennå bodde på Vestre Bjørke, lånte han 335 riksdaler til Jon Simenssen på Hønen i Ullerål mot pant i Hønen. I 1673 kjøpte Jørgen Larsen og Mette Jørgensdatter 10 lispund i Hønen i Ullerål av Gunder Andersen Klekken, som i oppgjør fikk 10 lispund i Bønsnes i Hole samt 450 riksdaler. Og året etter (1674) avstod Jon Simenssen pantet fra 1671 til Jørgen Larsen og hans hustru, som dermed ble eiere av i alt 1 skippund 11 ½ lispund «med bygsel og herlighet» i den store og verdifulle gården Hønen, med adgang til tomter for sager og annen virksomhet ved Hønefossen. Til gjengjeld fikk Jon Simenssen bl.a. gods i Vestre Bjørke (27 lispund med bygsel) og Østre Bjørke (28 lispund med bygsel).

Mette Jørgensdatter døde rundt 1680 etter et barnløst ekteskap, og Jørgen Larsen giftet seg igjen i 1683 med Dorothea Trulsdatter Stranger. De fikk seks barn, men ingen av dem ble eiere av Vestre

---

UBEBODD I 1647

Det var dårlige tider i landet. Danmark-Norge var i krig med Sverige (Hannibalfeiden), og med stort skattetrykk var det vanskelig å drive og forpakte bort gårder. En av dem som ikke maktet å drive videre, var Engebret Steinarson Bjørke. Gården som han eide mer enn halvparten av i 1634, var i 1647 overtatt av fogden på Ringerike, og lå øde. Den gamle fullgården ble – etter tingsvitners utsagn – redusert til halvgård, «formedelst dens ringhed». I 1647 lå også Østre Bjørke øde.* Året etter – i 1648 – var Vestre Bjørke igjen fullgård, mens den østre gården var «øde og ubeboet».**

* Rolf Fladby og Steinar Imsen: Skattematrikkelen 1647 V Buskerud fylke (1971), s. 16.

** E. Fjeld Halvorsens ekserpter.

«... I LANGSOMMELIG TID»

På sommertinget for Hole på Frøyshov tingstue 8. juli 1659, svarte allmuen bekrefteende på futen Jacob Luths spørsmål om ikke Vestre Bjørke «der Johan Schnell nå bor» hadde ligget usådd i 1658. Allmuen sa at gården hadde ligget slik «i langsommelig tid». Åkrene hadde ligget øde, men høyet var brukt av eieren. Vitnemål på seinere ting viste at Vestre Bjørke hadde ligget øde og usådd hvert år fra 1657 til 1661.

---

⁷ Lagesen II (1930), s. 112.

KJØPTE SEG GRAVPLASS

Mette Jørgensdatter Schnell ble gravlagt under kirkegolvet i Hole kirke, ved siden av sin første mann, Johan Schnell. Gravplassen fikk hun etter å ha skjenket et halvt skippund i Søhol-ødegården på Røyse til klokkerembetet i Hole, i sitt testamente datert 12. juni 1664. Jordstykket ble ikke brukt i mange år fordi «klokkeren verken selv eller noen annen har kunnet bruke samme engeplass, for-medelst den er ikke god for så stor skyld».* Søhol-ødegården ble siden en del av Lille Hundstad, som i 1820-årene ble overtatt av klokker Haagen Hurum (dagens eiere kaller derfor gården «Gammelklokkergården»).

* Jon Guldal: «Oslobrev», artikkel i avisa Fjell-Ljom 16. desember 1940 (kopi av gavebrev i Hole bygdearkiv).

«BÅTPENGE TIL BORDFØRSEL»

I 1684 ble Ole Håkensen Bjørke stevnet for gjeld av Anders Pedersens enke Maren Stockfleth, og vedgikk at han hadde mottatt «2 alen filt og 2 alen grått lerret og en alen tobakk», men han hadde også penger til gode «for båtpenge til bordførsel».

Bjørke. I 1700 var Jørgen Larsen Ringerikes mest betydelige eiendomsbesitter, og ved sin død i 1717 etterlot han seg en betydelig formue, deriblant eierparter i et tjuetalls gårder. Sine eierparter i Bjørke hadde han i 1691 makeskiftet med JOHAN VON CAPPELEN, tidligere fogd i Eiker og Lier, mot eierdeler i Ask.

Johan von Cappelen var gift med Maren Lemmich, og etter hans død (skiftet ble avsluttet i 1699) ble boets eierparter i Bjørke-gårdene utlagt enka (13 ½ lispund) og forskjellige kreditorer, som igjen solgte dem til Drammens-borgeren SØREN HANSEN LEMMICH og hans svoger, Modum-presten CHRISTEN CHRISTOFFERSEN. På 1700-tallet var eierpartene gjentatte ganger på salg, bl.a. eide i 1740-årene Nils Arctander på Storøya og hans arving Christopher Gram (og seinere Jørgen Andersen Nachschow) 25 lispund i Vestre Bjørke. Og i årene 1693–96 var 10 lispund av krongodset i Vestre Bjørke utlagt lagmann Nils Jacobsen Smith.

Felles for eierne som her er nevnt, er at ingen av dem – med unntak av Johan Schnell og seinere hans enke Mette Jørgensdatter – bodde på Vestre Bjørke. En gang mellom 1666 og 1670 har en ny leilending, OLE HÅKENSEN, tatt Vestre Bjørke i bruk. I 1678 brant alle husene på gården ned til grunnen, og Ole ble av fogd Christen Christensen fritatt både for skatt og kongens landskyld for samme år.⁸

1691 var siste året Ole Håkensen satt på Vestre Bjørke. På høsttinget på Gomnes tingstue 16. november 1691 ble han stevnet for gjeld av Paul Ibsen i Christiania. Gjelda var i overkant av 15 riksdaler, og Ole leverte tømmer for 6 riksdaler og skulle gjøre opp resten innen 15 dager. Men han klarte ikke å skaffe pengene. I 1695 bodde han på Gusgården i Norderhov, og gjelda til Paul Ibsens arvinger var ennå ikke gjort opp.

Ny bruker på Vestre Bjørke fra 1692 var PEDER TRONDSEN BJØRKE (død 1720). I desember 1692 var han blant de rundt 60 skatteyttere i Hole som stod til rest med betaling av kongelige skatter, og i 1694 saksøkte han dragon Rasmus i Trøgslø for å ha stjålet høy fra Peders løe i Steinsetra.⁹ I 1699 utstyrte han sammen med Nils Rolvsen på Østre Bjørke og Jacob Luth på Helgeland en soldat Amund Gulbrandsen (40), fra plassen Sløga under Helgeland.

Peder Trondsen var gift med ABEL ROLFSDATTER (død ca. 1695), og vi kjenner to av deres barn: Peder (1682–1767, seinere bruker av Vestre Bjørke), og Marthe (g.m. Hans Jensen, Hønefoss).

---

⁸ Bevitnet i en rettssak i 1691 (Thorleif Solbergs avskrifter, tingbok 40,1, s. 33).

⁹ Per (Peder) Bjørke kan ha hatt en utslått i Steinsetra, på østsida av Steinsfjorden, sist på 1600-tallet.

Peder ble gift igjen med **MARTHE JONSDATTER**, og fikk med henne sønnen Anders (f. 1699).

I 1714 overtok sønnen **PEDER PEDERSEN BJØRKE** (1682–1767) bygselen av Oslo bispestols jordegods. Han fikk bygselseddel av biskop Deichmann mot å gi «nødtørfdig underhold» til sin far Peder Trondsen, som døde i 1720. Hans bo viste en bruttoverdi på cirka 90 riksdaler, men gjelda var på 163 riksdaler, og dermed intet til arvingene. I 1723 var det på gården 2 hester, 8 storfe og 9 sauer, og de sådde 1 kv. rug (kvarter = $\frac{1}{4}$ tønne), 1 kv. erter, 2 t. bygg, 3 t. blandkorn og 1 t. havre. Den årlige høyavlingen var 9 lass, og under gården var det én husmannsplass som sådde 1 kv. blandkorn.

Vi kjenner ikke navnet på Peder Pedersens hustru, men på tre av deres barn:

* Pauline (1717–1784), g.m. Peder Pedersen Gihle på Søndre Gile, fem barn: Paul, Mari, Marte, Olea og Peder – se omtale av Søndre Gile gnr. 180/46.

* Peder (1723–1791).

* Abel (f. 1727), g.m. Peder Nilsen, seinere eier av Vestre Bjørke, minst tre barn: Nils, Marte og Peder – se nedenfor.

Datteren **ABEL PEDERSDATTER** (f. 1727) og hennes mann **PEDER NILSEN** (1724–96) overtok i 1746 farens tidligere bygslede jordegods av biskop Nils Dorph. I 1747 kjøpte han sin første eierpart (2 lispund) av Peder Paulsens enke for 10 riksdaler, og i årene som fulgte kjøpte han flere eierparter i gården, slik at han i 1780 satt som eier av hele gården (med unntak av bispestolens 20 lispund).

Vi kjenner tre av Abel Pedersdatter og Peder Nilsens barn:

* Nils (1747–1831), seinere eier av Vestre Bjørke.

* Marte (1750–1772), døde i barselseng 22 år gammel (dødfødt guttebarn).

* Peder (1766–1799), fra 1780 eier av nordre del av Vestre Bjørke.

TØMMERHANDEL

Ole Håkensen Bjørke drev også med tømmerdrift og bordhandel. I 1683 møtte han på tinget for sin landherre Jørgen Larsen på Hønen, i en sak om eiendomsrett til skog og sag ved Svartvann (mellom Vesleflåtåtan og Langlia) på Krokskogen. I 1689 ba Christiania-borgeren Johannes Ibsen om at en del Ringeriks-bønder, blant dem Ole Håkensen Bjørke, la fram opplysninger om hvor mye sagtømmer de hadde hogd og kjørt fram for hans betaling, og hvor tømmeret var tatt ut. Svaret var at de våren 1688 hadde hogd sagtømmer av gran «uti Allmenningen som kalles Ringerikes Allmenning, og kjørt det til elven».

LÅ ETTER MED SKATTEN

I juli 1697 vedgikk Peder Bjørke at han ikke hadde betalt landskyld av 10 lispund tunge for årene 1693–96 til lagmann Nils Jacobsen Smith. Han ba om utsettelse til høsttinget, så ville han «derforinnen innstille seg hos Nils Jacobsen i minnelighet, eller og da å lide dom». Men på høsttinget på Gomnes tingstue i november var landskylda fortsatt ikke betalt, og det endte med at Peder – som «møtte ei selv tilstede, men sies at skulle være svak» – ble dømt til å betale skylda på litt over 8 riksdaler innen 15 dager. På samme ting opplyste fogden om skatterestanser for 1697, og av de om lag 30 Hole-bøndene som ikke hadde betalt alle sine skatter dette året, var Peder Bjørke den som skyldte mest: 24 riksdaler 5 skilling.

VESTRE BJØRKE DELES

«Jeg, underskrevne Peder Nilsen, boende på gården Vestre Bjørke i Hole prestegjeld, tilstår og hermed for alle vitterliggjør at jeg med min hustru Abel Pedersdatters vilje og samtykke har bestemt til ifølge forordningen av 14. april 1771 å dele min eiende og påboende gård Bjørke, som etter matrikkelen skylder 3 skip-pund 1 lispund 1 ½ setting, hvorav Christiania bispestol er benefisert 1 skip-pund tunge med bygsel, mellom mine to sønner Nils Pedersen og Peder Pedersen, således at enhver beholder sin halvdel til odel og eiendom såvidt selveiergodset angår, og når det gjelder bygseljorden, så må hver av dem erverve seg bygsel hos beneficarius.» Slik lyder innledningen på delingskontrakten for Vestre Bjørke, som ble tinglyst på sommertinget i Hole i 1780. Ifølge kontrakten fikk eldste sønn Nils Pedersen søndre del av gården, og yngste sønn Peder den nordre, og for hver del ble navn på åkerlapper og engteiger nevnt opp. Dersom foreldrene ønsket å overlate gården til sønnene før de sjøl gikk bort, skulle de få livøre.

I 1762 satt Abel og Peder Nilsen på gården med sine to eldste barn, føderådsmannen Peder Pedersen samt tre tjenestefolk: Tore Knutsen, Ole Toresen og Guro Nilsdatter. Peder Nilsen opprettet i 1780 en kontrakt om deling av gården mellom sine to sønner, men den skulle ikke tre i kraft før foreldrene «finder for godt at opgive det heele Brug i levende Live, og fandt fornøden at tage Livøre».¹⁰

I 1790 fikk sønnene hver sin bygselseddel av biskop Schmidt på bispestolens jordegods, og samtidig arvet de trolig sine foreldres eierparter. Dermed var Vestre Bjørke delt; Nils satt på den søndre del og Peder på den nordre. Peder døde uten livsarvinger i 1799, og da begge foreldrene også var døde, var det broren Nils som arvet hans del av gården. Nils Bjørke drev da Vestre Bjørke som én gård fram til 1805, da den igjen ble delt.

SKOGLASSEN TORGET

I 1787 kjøpte Nils Pedersen Bjørke den tidligere finneplassen Torget av eieren Christopher Toresen for 250 riksdaler. Nils Pedersen eide begge Vestre Bjørke-gårdene fra 1799 til 1805, og da han overdro Bortigarden til sønnen Peder Nilsen i 1805, fikk sønnen også halve Torget. Ved den nye matrikkelen i 1838 ble Torget (gammelt matrikelnr. 108) slått sammen med Vestre Bjørke til nytt matrikelnr. 3 «Vestre Bjørke med Torvet».

Vestre Bjørke Oppigarden

GNR. 182/1

Da Vestre Bjørke ble delt mellom Abel Pedersdatter og Peder Nilsens to sønner i 1790, arvet yngste sønn PEDER PEDERSEN (1766–1799) nordre del av foreldrenes gård, samtidig som han fikk bygselseddel av biskop Schmidt på halvparten av Oslo bispestols jordegods (10 lispund). Dermed ble han bruker av halve Vestre Bjørke.

Peder Pedersen Bjørke døde ugift i 1799, og da begge foreldrene også var døde, ble det broren Nils Pedersen (som siden 1790 had-

¹⁰ Kontrakt om deling av Vestre Bjørke av 20. juli 1780 (pantebok 14 (1780–88), s. 29 ff. Kopi i Hole bygdearkiv).

de brukt søndre del av gården), som arvet brorens eiendomsgods og overtok bruken også av nordre del. Nils Pedersen brukte hele gården til 1805, da han overlot søndre del til sin eldste sønn Peder Nilsen, og sjøl beholdt den nordre – også kalt Oppigarden Bjørke.¹¹

NILS PEDERSEN BJERKE (1747–1831) ble i 1781 gift med INGE-BORG IVERSDATTER VIK (1759–1830). Vi kjenner tre av deres barn: Peder (f. 1782), Iver (f. 1786) og Marte (f. 1792, død som barn). I 1801 satt familien på fire på Vestre Bjørke med fem tjenestefolk: Karl Pedersen (30), Ragnhild Jensdatter (24), Kirsti Hansdatter (21), Gunhild Svendsdatter (20) og Anders Svendsen (16). De overdro i 1814 Oppigarden Bjørke (samt halvparten av Torget på Krokskogen) til sin yngste sønn Iver Nilsen for 500 riksdaler, med livøre til foreldrene.

IVER NILSEN BJERKE (1786–1826) var gift med ELLEN MARIE ANDERSDATTER (f. 1794) fra Krakstad i Haug. Vi kjenner fem av deres barn:

- * Peder (f. 1818), seinere eier av Oppigarden, og en tid hele Vestre Bjørke (se nedenfor).
- * Marthe (f. 1820), ugift, bodde i 1900 i drengestua på Vestre Bjørke (søndre gården).
- * Engebret (f. 1823), konf. 1838.
- * Ingeborg (f. 1824), konf. 1840.
- * Inger Marie (f. 1827), g. i 1861 m. tømmermann Ole Pedersen (f. 1845 i Hedmark), minst én sønn, Johan (f. 1864).

Iver Nilsen lånte i 1823 150 spesidaler i Norges Bank mot pant i gården. Han døde allerede i 1826, 39 år gammel, og etterlot seg enke og fem mindreårige barn. Skiftet etter ham ble avsluttet i desember 1827, og Oppigarden Bjørke med halve Torget ble utlagt eldste sønn PEDER IVERSEN BJERKE (f. 1818) for 1.000 spesidaler. Men da Peder ennå ikke var myndig, ble det mora Ellen Andersdatter som drev gården videre inntil han kunne ta over. Det gjorde han i 1837, 19 år gammel, med livørekontrakt til mora. I november 1846 kjøpte Peder Iversen også søndre del av Vestre Bjørke (Bortigarden) for 1.816 spesidaler, og ble dermed eier av hele Vestre Bjørke med Torget. Han drev sjøl Bortigarden, mens han i november 1847 forpaktet bort Oppigarden til lensmann Adam Hiorth (1771–1858) og hans arvinger for en periode på 6 år, regnet fra 14. april 1848.

¹¹ A. Lagesen skriver i *Ringerikske slekter I* (1927), s. 7–9, at Nils Pedersen overlot nordre del til sønnen, og selv fortsatte å bruke den søndre. Etter de foreliggende kilder synes det motsatte å ha skjedd.

KONTRAKTEN

Kontrakten om deling av Vestre Bjørke fra 1780 bestemte at nordre del av gården skulle bestå av (1) en åker Brønnsteigen, (2) søndre teig i vestre eng «hvor Huusmanden Ellef Christensen er boende», (3) Randjordteigen og Storteigen i vestre eng, (4) en bråte kalt Rudbråten, (5) Myrstua samt nordre del av myra, (6) Storteigen i østre eng, og (7) Åsjordet. I dag er det kun Åsjordet som er kjent av brukerne på Bjørke. I 1662 het en plass under Mo «Myrstuen», men om det er den samme som tilhørte Bjørke i 1780, er ukjent.

«UBETYDELIG HAVN»

I 1835 var utsæden til de to oppsitterne på Vestre Bjørke 20 tønner korn, og de hadde 6 hester og 24 kyr. De to oppsitterne på Østre Bjørke sådde 12–14 tønner korn, og hadde tilsammen 3 hester og 15 kyr. Under Vestre Bjørke var to husmannsplasser, og «begge Gaarde have ubetydelig Havn og mangle Skov».*

* Kraft (1835).

© Fotograf Marit Fagerli

Oppigarden Bjørke 2002.

FØDERÅD

I 1865 satt Ellen Marie Andersdatter (72) som enke og føderådskone i en stue under Vestre Bjørke med sin yngste datter Inger Marie Iversdatter (40) og hennes mann, tømmermann Ole Pedersen (41, f. i Hedmark) og sønnen Johan (2). Ellen Marie Andersdatter var enke etter Iver Nilsen på Oppigarden Bjørke, og kan ha ordnet seg føderåd i et hus på gården. Rimeligvis var det en bygning i tilknytning til gårdstunet.

Adam Hiort var lensmann i Hole fra 1846 til 1852, men ble ikke lenge på Bjørke. I 1850 ble pågangen fra kreditorene så stor at det ble tillyst auksjon på Oppigarden, og ved auksjonsskjøte av 15. januar 1851 ble gården solgt til doktor A.M. Seip for 1.520 spesidaler. Seinere samme år ble også Bortigarden solgt på auksjon.

ANDREAS MELCHIOR SEIP (1814–1859) fra Moss var assistentlege ved Christiania Bys Sygehus i 1844–45, og bosatte seg så i Norderhov hvor han praktiserte som privatlege. Fra juli 1847 ble han fattiglege i Hole, og var siden flere ganger konstituert distriktslege i Ringerike og Modum. Han var gift med KAREN SEIP (1823–1902), datter av oberstløytnant Jesper Gottlieb Seip og Anne Cathrine Bye på Søndre By i Hole. De hadde fire barn som overlevde faren: Anna Kathrine (f. 1851), Andreas Martin (f. 1852), Carl (f. 1854) og Kristian August (f. 1857).¹² A.M. Seip eide Oppigarden Bjørke til 1856, da han solgte gården til Anders Andersen Moe for 2.500 spesidaler, og i stedet kjøpte Nordre Frok i Norderhov. Her døde han i 1859, 45 år gammel.¹³

¹² Av de fire barna var det to som levde ved moras død i 1902: Carl og Anna Kathrine (g.m. kaptein E. Diesen).

¹³ Kjøpesummen for Nordre Frok var 10.000 spesidaler. A.M. Seip ble i 1853 utnevnt til distriktslege i Søndre Fosen, men trakk seg seinere fra embetet.

ANDERS ANDERSEN MOE (1816–1888) var fra Mo på Røyse, og ble i 1859 gift med OTHILIE JENSDATTER ULLERN (1836–1899). De fikk to barn:

- * Karen (f. 1860), ugift, seinere poståpner i Steinsfjerdingsgen.
- * Johan Andreas (f. 1865), seinere eier av Oppigarden, poståpner, herredskasserer og banksjef i Hole Sparebank, g. m. Andrea Nilsdatter Moe (f. 1868), to barn (se nedenfor).

I 1865 satt Othilie og Anders på gården med sine to barn og tre tjenestefolk: Karen Danielsdatter (21), Elias Olsen (19) og Maren Hansdatter (17). De hadde 2 hester, 8 storfe, 6 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var $\frac{1}{8}$ t. hvete, 1 t. rug, 2 t. bygg, 4 t. blandkorn, 1 t. havre, 1 $\frac{1}{2}$ t. erter og 12 t. poteter.

I oktober 1883 fraskilte Anders Andersen Moe gårdens setervoll med litt skog ved Bjørkesetra, og solgte det til grosserer Engelhardt Andresen og Jacob Stolt for 400 kroner. Ved den nye matrikkelen i 1886 fikk gjenværende del av Oppigarden Bjørke nytt gårdsnr. 3/1 av skyld 9 mark 19 øre. Anders Moe døde i 1892, og enka drev gården videre med hjelp av sine barn. Sønnen Johan (som tok navnet Bjerke) kjøpte samme år bnr. 4 fra boet til Ole Pedersen Sund (tidligere en del av Bortigarden Bjørke), og bnr. 1 og 4 ble siden brukt som én gård. Etter utskiftinga i 1897 ble jordveien samlet, og hele nord-vestre del av det opprinnelige gårdsvaldet Bjørke ble tilhørende Oppigarden.

JOHAN BJERKE (1865–1928) var gift med ANDREA NILSDATTER MOE (1868–1960), datter av Nils Petter Gulbrandsen Moe og hustru Dorthea Jansdatter på Frøyshov. De fikk to barn: Anders (f. 1895) og Nils (f. 1897). I 1900 satt Andrea og Johan Bjerke på gården med sine to barn og hans søster Karen, og to tjenestefolk –

BISPEGODS SOLGT TIL ØDERÅ

I 1850 ble Oslo bispestols jordegods i Oppigarden Bjørke, av gammel skyld 10 lispund (ny skyld 2 daler 2 ort) fraskilt, og ved kongelig skjøte i 1855 solgt til Ellen Marie Andersdatter for 695 spesidaler 60 skilling. Hun solgte samme år parsellen (med to skogteiger på Krokskogen) videre til Mads Andersen Øderaa for 800 spesidaler og livøre. Dette har siden tilhørt Øderå.

BRØNNEN I VESTENGA

Etter utskiftinga 1894–97 fikk Bjørke-gårdene beholde sine tidligere vannrettigheter. Den såkalte «Vestengbrønnen» skulle flyttes ned til Mosmerket, hvor de tre gårdbrukerne Andreas Paulsen (Bortigarden), Johannes Iversen (Stua Bjørke) og Johan Bjerke (Oppigarden) «tømmer i fællesskab og med lige andel en forsvarlig brønd til fremtidig benyttelse».* Vestengbrønnen gav sikkert vann, og var i bruk til ut i 1920-årene. Den ble seinere kastet igjen. Da Knut Bjella drenerte og pløyde opp denne delen av Vestenga i 1975, lå laftelagene fortsatt i den tidligere myrjorda.

* Udskrift af Buskerud Amts Udsiftningsprotokol, av 4. desember 1897 (registrert av Genealogisk Datasentral Ringerike, kopi i Hole bygdarkiv).

Hovedbygningen i Oppigarden Bjørke cirka 1925.

budeia Anna Antonsdatter (17) og gårdsgutten Hans Jørgensen (15). Den dagen folketellinga ble registrert (3. desember 1900), var det også en kvinne på gården som hjalp til med reingjøring – Karen Kastet (32).

I 1904 ble en parsell på det gamle Rognsjordet fraskilt (bnr. 8 Rognerud av skyld 57 øre) og solgt til Kristian Andersen. Han var husmann i Gladbakk nord for Smeiseberget, og eide sjøl bygningene på plassen, men manglet jord. Etter kort tid gikk imidlertid parsellen tilbake til Oppigarden. I 1907 ble en del av skogen som tilhørte Oppigarden ved Torgesetra fraskilt (bnr. 9 Veverstykket) og solgt til Harald Solberg på Søndre Sorum (se omtale av skog).

Johan Bjerke var bankkasserer i Hole sparebank fra 1898, da banken flyttet fra Hole til Hønefoss. I 1902 ble han banksjef, en stilling han hadde til sin død i 1928. Johan Bjerke var også herredskasserer, og hans søster drev poståpneri på Bjørke. Interessene synes derfor å ha vært andre enn landbruk, og i 1902¹⁴ solgte han og søsteren Karen gården til Hans Bjella fra Gran på Hadeland. Dermed kom en slekt til Oppigarden Bjørke som fortsatt sitter der.

¹⁴ Ifølge Lagesen kjøpte Bjella gården i 1897, mens *Norske gardsbruk* (1948) sier 1902. Dagens eier Knut Bjella mener også at gården ble kjøpt av hans farfar i 1897, men noen kjøpekontrakt har ikke vært å oppdrive (skjøtet ble først tinglyst 16. oktober 1907). Ved folketellinga 1. desember 1900 var det Johan Bjerke og hans familie og tjenerstab som bodde på gården, og Bjella-familien er ikke nevnt i det hele tatt.

STEINSFJERDINGEN POST-ÅPNERI

Den 1. juli 1888 ble Steinsfjerdingen poståpneri opprettet på Oppigarden Bjørke, med Johan Bjerke som poståpner. Han hadde stillingen til 1902, da hans søster Karen Bjerke overtok og drev kontoret til 1917. Lise Bjella var så poståpner i 30 år, fram til 1947, da sønnen Andreas Bjella tok over og drev postkontoret på sin eiendom Solbakken ved Sonerud til 1. januar 1977, da det ble nedlagt.

HANS ANDREAS BJELLA (1876–1951) var gift med GINA WEL-
SAND (1873–1919) fra gården Nordre Velo i Jevnaker. De fikk 11
barn:

* Marta Sofie (1898–1970), g.m. Peder Hafnor (1894–1977), eier av Haf-
nor (gnr. 44/1–5 i Hole), ni barn: Nikolai (1921–1995), Hans (f. 1924),
Marit (f. 1926), Gerda (f. 1928), Erik (f. 1930), Per (f. 1932), Åse (f. 1934,
trilling), Leif (1934–1935, trilling) og Torbjørn (1934–1935, trilling). Tril-
lingene ble født 24. november 1934, og de to guttene døde hhv. 6. og 7.
mai 1935.

* Erik (1899–1969), seinere eier av Vestre Bjørke.

* Mikal (f. 1901), utvandret til Iowa, USA, g.m. Elise Marie Engebret-
datter Hundstad (f. 1900 i Hole), to barn: Harold William (f. 1923) og
Leonard Elvin (f. 1926).

* Gudrun Henriette (1904–1965), g. 1924 m. Konrad Hafnor
(1898–1978) fra Røyse, eier av Midtre Sørums i Hole 1926–28, seinere
bosatt på Konnerud, én sønn, Knut (f. 1930).

* Lina Andrea (f. 1906), g.m. Karsten Hammersbøen (f. 1900), eier av Fjell
(gnr. 36/4–13) i Hole, tre barn: Kåre (f. 1933), Håkon (f. 1938) og Anne
Kari (f. 1944).

* Harald (1908–1987), g.m. Agnes Skaarud (1904–1983), bosatt på Bjel-
la i Gran, to barn: Marte (f. 1941) og Hans (f. 1943).

* Iver (1909–1976), g.m. Helga Vinje Røen (f. 1911), bosatt på Bekkestua
i Bærum, to barn: Morten (f. 1943) og Lise Kristine (f. 1947).

* Olga Ruth (f. 1911), g.m. Carl Schultz, Oslo, ingen felles barn.

* Lars (1914–1992), seinere eiere av Vestre Bjørke (se nedenfor).

* Håkon (1916–1997), g.m. Magnhild Langslet (1917–2000), to barn:
Grete (f. 1945) og Mari (f. 1948) – se gnr. 197/28 Kjærås i bind 1.

* Gunhild Marie (1918–1956), g.m. Paul Gerhard Berg (f. 1907), bosatt i
Trøgstad, tre barn: Jon Gerhard (f. 1942), Solveig (f. 1946) og Ruth (f.
1953).

Gina og Hans Bjella utvidet låven og bygde nytt fjøs (1914), og i
1917 stod ny hovedbygning ferdig ved siden av den gamle, som da
ble revet.¹⁵ Den var liten og i dårlig forfatning – «stue i hele 1. eta-
sje, og ei trapp opp til 2. etasje hvor det var kjøkken, kjøkkenkam-
mers og soverom», fortalte deres datter Lina Bjella Hammersbøen
(f. 1906) siden. På et av rommene i 2. etasje hadde Karen Bjerke
drevet poståpneri. Under fjøset og den nye hovedbygningen var det
murt solide gråsteinsmurer – «stein ble kjørt fra Sjørvoll i Norder-
hov i to vintre».¹⁶

Etter Gina Bjellas død i 1919 giftet Hans Bjella seg igjen med

Hans Bjella (1876–1951).

Gina Bjella f. Welsand
(1873–1919).

¹⁵ Den nye hovedbygningen ble bygd av tømremester Thorvald Ellingsen (svigersønn
i Bakken) for 1.200 kroner (opplyst av Thorvald Thorvaldsen 2001).

¹⁶ Etter tradisjon i familien, fortalt av Knut Bjella (2002).

VANN FRA MOSTJERN

Rundt 1920 gikk gårdbrukerne på Bjørke, Mo og Bjørnstad sammen med noen av nabobrukene om å legge vannledning fra Mostjern. Vannet ble pumpet til et vanntårn som ble bygd i armert betong nord i gårdstunet på Oppigarden Bjørke, og herfra ble det lagt ledninger ut til brukerne – helt ned til Stein skole ved Steinssletta. I 1972 ble området tilknyttet Gjesvoldåsen Vannverk, og ledningen fra Mostjern kunne stenges. Vannet var «hardt» men holdt gjennomgående god kvalitet. Etter at Mosmyra ble drenert i i 1950-årene ble det imidlertid merkbart dårligere. Pumpehuset står ennå ved tjernet. Vanntårnet ble revet i 1987, for å gi plass til nytt kjølelager og verksted i Oppigarden.

LISE ANDREASDATTER BJERKE (1882–1949), datter av Grethe og Andreas Paulsen Bjerke som inntil 1919 eide Bortigarden Bjørke. De fikk én sønn:

* Andreas (f. 1922), g.m. Oddny Karlsen (1932–1971) fra Bergen, to barn: Lise Marie (f. 1951) og Inger Birgitte (f. 1953) – se gnr. 184/7 Solbakken.

«Lise var ubegripelig snill. Og tenk å skulle overta ansvaret for en så stor barneflokk,» sa et av stebarna siden.¹⁷ Av de 11 barna Hans Bjella hadde fra første ekteskap, var åtte ukonfirmerte da mora døde.

Hans Bjella var hesteinteressert og drev med hesteavl. En periode stod det også statshingster på Oppigarden Bjørke, og det førte stor aktivitet med seg. I 1921 ble en parsell Teigen (bnr. 12) fraskilt gården og solgt som tillleggsjord til bruksnr. 5 av Vestre Bjørke, i dag kalt Ring (etter eierfamilien), og i 1943 ble den tidligere husmannsplassen Bakken (bnr. 15) likeledes fraskilt og solgt. I 1948 bestod gården av 170 dekar dyrket jord (leirmold), 23 dekar annet jordbruksareal, 270 dekar produktiv skog (på Krokskogen) og 130 dekar annen utmark. De hadde 3 hester, 12 kuer, 1 okse, 4 ungdyr, 3 griser og 15 høns.

I 1947 overdro Hans Bjella gården til sin eldste sønn ERIK BJELLA (1899–1969) for 43.000 kroner. Erik Bjella var ugift, og drev gården til sin død i 1969. Ny eier ble hans yngre bror Lars Bjella, som overtok Oppigarden ved skjøte av 21. januar 1971 for 160.000 kroner.

LARS BJELLA (1914–1992) var gift med ANTONIE GJERDRUM (1909–1972) fra Jevnaker, datter av almenningsbestyrer Christian Gjerdrum og hustru Antonie f. Ramnes. De fikk fem barn:

* Astri (f. 1939), g.m. Magne Myhren (f. 1935) fra Solør, bosatt i Jevnaker, to barn: Toril (f. 1970) og Helge (f. 1972).

* Gerd (f. 1941), g.m. Hans Ruud (f. 1938), bosatt i Jevnaker, tre barn: Mona (f. 1961), Hilde (f. 1963) og Jakob (f. 1968).

* Erik (f. 1942), g.m. Borghild Nordby (f. 1945), eiere av Nordre Velo, to barn: Lars Erik (f. 1967) og Trond (f. 1973).

* Ragnhild (f. 1947), g.1 m. Ole Mathias Thingstad fra Brumunddal (siden skilt), og g.2 m. Karl Wikestad fra Sande i Vestfold.

* Knut (f. 1949), seinere eier av Vestre Bjørke (se nedenfor).

Lars Bjella hadde siden 1939 eid og drevet gården Nordre Velo i

¹⁷ Lina Bjella Hammersbøen (1993).

Hans Bjella (1876–1951) med sin 2. hustru Lise f. Bjerke (1882–1949) og 12 barn (de 11 eldste var fra hans 1. ekteskap med Gina f. Welsand, i 2. ekteskap var det én sønn, Andreas). Første rekke (sittende) fra venstre: Andreas Bjella og Olga Bjella (seinere g. Schultze). Andre rekke fra venstre: Marta Bjella g. Hafnor, Lise Bjella f. Bjerke, Hans Bjella og Erik Bjella. Tredje rekke fra venstre: Magnbild Bjella f. Langslet, Lina Hammersbøen f. Bjella, Agnes Bjella f. Skaarud, Antonie Bjella f. Gjerdrum, Gunbild Berg f. Bjella, Gudrun Hafnor f. Bjella, Elise Bjella f. Hundstad, og Helga Bjella f. Vinje Røen. Bakerst fra venstre: Karsten Hammersbøen, Håkon Bjella, Peder Hafnor, Iver Bjella, Harald Bjella, Lars Bjella, Paul Berg, Konrad Hafnor og Mikal Bjella.

Jevnaker, som han hadde overtatt etter sine besteforeldre, Grete Sofie og Erik Welsand. Da Antonie og Lars Bjella flyttet til Vestre Bjerke, overlot de Nordre Velo til sin eldste sønn Erik Bjella (f. 1942). Samtidig som de overtok Oppigarden, overdro de Torge-setra på Krokskogen med seterhus og voll på cirka 7 dekar (gnr. 182/24) til hans bror Iver Bjella for 5.000 kroner.

Antonie Bjella døde i 1972, og i 1981 overdro Lars Bjella Oppigarden til sin yngste sønn KNUT BJELLA (f. 1949), gift med KRISTIN FÆRDEN ERICHSEN (f. 1952) fra Haug. De har tre barn: Hans (f. 1975), Thomas (f. 1977) og Kari (f. 1978).

I 1990 leverte gården 200 slaktegriser i året, og drev produksjon av korn og grønnsaker. Oppigarden Bjerke består av 160 dekar dyrket jord, 35 dekar annet jordbruksareal, 300 dekar skog (Krokskogen) og 38 dekar annen utmark. Kristin Færden Bjella

Lars Bjella (1914–1992).

Fra 1888 var Steinsfjerdingen poståpneri på Bjørke (Oppigarden). På bildet ser vi fra venstre Lina Bjella (f. 1906, seinere gift med Karsten Hammersbøen), postmannen, Anna Kristiansen (Bergeløka) og Kristine Flom fra Vestlandet.

KONTRAKTEN

Kontrakten om deling av Vestre Bjørke fra 1780 bestemte at søndre del av gården skulle bestå av (1) en åker «Maalløsa», (2) Stallteigen, (3) nordre del av vestre eng, (4) to bråter: Myrbråten og Åsbråten, (5) en ditto: Vangebråten, (6) den sørlige del av myra, og (7) to jorder: «Maalteigen» og «Kornsjordet». Med unntak av «Maalløsa» (som ligger lengst sør i Vestenga, på grensa mot Mo), er åkernavnene ukjente for dagens eiere.*

* «Maalløsa» kan være feilskrivning av «Melløsa» eller «Mjøløsa». Et identisk åkernavn finner vi på nabogården Mo, og der forteller den etter tradisjonen om en åker som gir god avling (melet kan øses opp). Et nedsettende navn «Mjøløs» er kjent flere steder, gjerne brukt om åkre som gir dårlig avling (Rygh 1898, s. 40).

---

representerer Senterpartiet i Hole kommunestyre i inneværende periode. Hun er eier av skogeiendommen Barlindbråten i Norderhov (gnr. 18/8 og 76, på i alt 1390 dekar).

Kristin og Knut Bjella har satsset på grønnsakproduksjon, og produserer bl.a. mais, bønner, brokkoli, sukkererter, purre, squash, gresskar og blomster til tørking. I tillegg brukes cirka 100 mål til korn, og rundt 50 dekar til grasfôr (høy). I årene 1990–98 forpakkete Knut Bjella Færden gård i Haug på 240 dekar av sin svigerinne Astrid Færden Petersen, i tillegg til Færdens naboeiendom Digra på 45 dekar.

Våningshuset på Vestre Bjørke er bygd i 1917 (da det gamle ble revet). Den eldste delen av låven m/stall er fra cirka 1850, med påbygg og fjøs i 1914. Et kombinert bryggerhus/drengestue/vognskur/vedskjul er fra cirka 1850. Stabburet er fra slutten av 1700-tallet, og ble flyttet lenger nord i tunet etter utskiftinga 1894–97. Stabburet er forøvrig nærmest identisk med stabburet på Hungerholt – det er trolig de samme tømmerne som har satt opp begge. Nytt kjølelager/verksted ble bygd i 1988. På gården er det kaldluft korntørke, varebil, tre traktorer og vanningsanlegg (medeier i Juve- ren Åkervanning fra 1979).

Vestre Bjørke – Bortigarden

GNR.182/3

I 1790 ble Vestre Bjørke delt mellom Abel Pedersdatter og Peder Nilsens to sønner. Eldste sønn Nils Pedersen arvet det som foreldrene eide i søndre gårdpart, samtidig som han fikk byggseddell av

biskop Schmidt på halvparten av Oslo bispestols jordegods (10 lispund).

Da broren Peder Pedersen (som overtok nordre del av gården) døde i 1799, arvet Nils Pedersen også hans del, og brukte hele gården til 1805. Da overlot han søndre del (og halvparten av Torget på Krokskogen) til sin eldste sønn Peder Nilsen, og beholdt sjøl den nordre – Oppigarden Bjørke.¹⁸ Den søndre gårdparten har i daglig tale på Bjørke blitt kalt «Bortigarden» – en betegnelse som vi benytter her for å skille mellom gårdene.

PEDER NILSEN BJERKE (1782–1864) var gift med ANNE KRISTOFFERSDATTER (1784–1838). De hadde tre barn:

* Inger Marie (f. 1806), g.m. fanejunker Gulbrand Olsen Onsaker (seinere eiere av gården).

* Marte (1808–82), ugift.

* Peder (f. 1821), døde som barn (i kirkeboka er innført at hans dåp 22. juli 1821 var Jakob Smidt Tronhus' første embetshandling som sogneprest i Hole).

I 1832 overdro Peder Nilsen gården og halve Torget til svigersønnen GULBRAND OLSEN ONSAKER, gift med hans datter INGER MARIE PEDERSDATTER (f. 1806), for 800 spesidaler og livøre. Vi kjenner seks av deres barn: Peder (f. 1827), Karen Sophie (f. 1829), Anne Jørgine (f. 1833), Ingeborg Kristine (f. 1835), Sibylla (f. 1837) og Ole (f. 1840).

Etter fem år som livørsmann kjøpte Peder Nilsen i 1837 en mindre del av gården (5 ¼ lispund) for 100 spesidaler. Dette solgte han allerede i mai 1840 til Nils Andersen Krakstad, som samtidig makeskiftet hovedbruket med Gulbrand Onsaker (som da ble eier og bruker av en del av Krakstad til sin død). Peder Nilsen fortsatte imidlertid å byggle den delen av Vestre Bjørke (Bortigarden) som var bispegods (10 lispund), og i 1845 ble denne gårdparten fraskilt med løpenr. 6b (se nedenfor gnr. 182/4).

NILS ANDERSEN KRAKSTAD kom fra gården Åsa i Vegårdsfjerdingen, og hadde i 1835 kjøpt en del (8 ¾ lispund) av Søndre Krakstad i Haug fra Ellen Marie Andersdatter, enke etter Iver Nilsen Bjerke på Oppigarden Bjørke, som hadde ervervet gårdparten to år tidligere. Nils Andersen var gift med INGEBORG PAULSDATTER, og mens de bodde på Bjørke fikk de barna Anne Marie (f. 1840) og Edvard (f. 1843). Etter Nils Andersens død i 1846 solgte Ingeborg

---

TIL AMERIKA

Edvard Nilsen (1843–1925) ble født i Bortigarden Bjørke, og reiste som ung mann til Amerika. I 1876 kom han som gullgraver til Black Hills i Sør-Dakota, hvor han satte opp en tømmerstue i Palmer Gulch. Han døde i 1925 og ble begravet i Hill City. Tømmerstua ble siden solgt på auksjon, og i 1987 ble den tatt ned og flyttet til et lite museum i utkanten av Rapid City. Her ble bygningens utstillingsplass for møbler og verktøy som er laget av skandinaviske immigranter, etter håndverkstradisjoner de brakte med seg hjemmefra.

* Opplyst av Eigil Elsrud fra Hønefoss, som besøkte museet i Rapid City i oktober 2000.

---

¹⁸ A. Lagesen skriver i *Ringeriske slekter I* (1927), s. 7–9, at Nils Pedersen overlot nordre del til sønnen, og selv fortsatte å bruke den søndre. Etter de foreliggende kilder synes det motsatte å ha skjedd.

Vestre Bjørke (Bortigarden)
2001.

Paulsdatter gården til Peder Iversen Bjerke (Peder Nilsens bror-sønn), som overtok den ved skjøte av 13. november 1846 for 1816 spesidaler (han lånte 1.000 spesidaler i Norges Bank for å finansiere kjøpet).

PEDER IVERSEN BJERKE (f. 1818) var sønn av Ellen Marie Andersdatter og Iver Nilsen Bjerke på Oppigarden Bjørke, og hadde siden farens død i 1826 vært eier av farsgården (mora drev den til han overtok i 1837, 19 år gammel). Han ble dermed i 1846 eier av hele Vestre Bjørke, og drev selv den søndre delen (Bortigarden) mens han fra april 1848 forpaktet bort nordre del (Oppigarden) til lensmann Adam Hiorth. I 1850 klarte imidlertid ikke Peder Iversen lenger å holde kreditorene fra livet. Først ble Oppigarden solgt på auksjon i januar 1851, og i november samme år skjedde det samme med Bortigarden.

Det var ENGBRET LOMSDALEN fra Søndre Land som ved auksjonsskjøte av 30. november 1851 ble ny eier av gården. Da hadde bygselgodset, som var fraskilt i 1845 (løpenr. 6b av skyld 10 lispund) i juli 1851 blitt solgt til Ole Pedersen Sund (se nedenfor gnr. 182/4). Engebret Lomsdalen satt på Bortigarden Bjørke i halvannet år, da han ble etterfulgt av Ole Johnsen Hverven, som ved auksjonsskjøte av 8. juni 1853 kjøpte gården for 1.861 spesidaler.

OLE JOHNSEN HVERVEN (1796–1888) hadde siden 1820 gjennom giftermål med Eli Pedersdatter Sørnum vært eier av Nordre Sørnum i Hole. Seinere arvet han halve Hverven i Norderhov av sin far Jon Olsen Natvedt, før han i 1847 overdro både Sørnum og Hverven til sin svigersønn Jens Christian Bjerck, gift med hans datter fra første ekteskap, Marthe Karine (f. 1820).

Ole Johnsen Hverven var i annet ekteskap gift med JØRGINE IVERSDATTER SØRUMSEIE (1815–1900), datter av husmann Iver Pedersen, og fikk med henne åtte barn (vi kjenner sju av dem): Johan Peter (f. 1846), Edvard Kristian (f. 1849), Karl Martin (f. 1851), Maren Kristine (f. 1852), Othilie (f. 1854), Erik Gabriel (f. 1856) og Johannes (f. 1860). Ingen av dem kom til å etterfølge foreldrene som eiere og brukere av Vestre Bjørke.

I 1858 lånte Ole Johnsen 700 spesidaler i Hypotekbanken mot pant i gården. Seinere førte mislighold av denne obligasjonen til at Jørgine Iversdatter og Ole Johnsen måtte fraflytte gården. I 1865 ble Bortigarden Bjørke solgt på auksjon til Andreas Nilsen Busund. Da auksjonsskjøtet ble tinglyst i juli 1867, ble samtidig en parsell Rognjordet fraskilt og solgt til Anders Johannessen Bjerkeeie (seinere Ring), og setervoll og skogteiger fraskilt og solgt til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr (se omtale av seter/skog). Ole Johnsen Hverven flyttet med hustru og fem barn til Øvre Tanberg i Nordehov, hvor de leide 13 dekar jord.

ANDREAS NILSEN BJERKE (f. 1829) var gift med INGER OLS-DATTER (f. 1830), begge født i Norderhov. Vi kjenner seks av deres barn: Nils (f. 1850), Anne (f. 1852), Anders (f. 1854), Mathilde (f. 1863), Hans Johan (f. 1866) og Martin (f. 1868). I desember 1865 satt de som sjøleiere i Bortigarden Bjørke med fire barn, føderådskona Marte Pedersdatter (56) samt en losjerende, Mathea Larsdatter (39) og hennes sønn Anders Hansen (15). Marte Pedersdatter var en ugift datter av gårdens tidligere eier Peder Nilsen. I 1865 hadde de 2 hester, 5 storfe, 7 sauer og 2 griser på gården, og de sådde $\frac{1}{6}$ t. hvete, $1\frac{1}{2}$ t. rug, 2 t. bygg, 6 t. blandkorn, $1\frac{1}{2}$ t. erter og 9 t. poteter. Familien kom ikke til å sitte lenge på gården. Våren 1869 ble det inngått forpakkingskontrakt med hans bror Elling Nilsen, og seinere samme år ble det tinglyst flere utpantningsforretninger hvor kreditorene tok pant i «brugs- og frugthøsten». I september 1869 gikk gården på tvangsauksjon, og som i 1865 var det obligasjonen til Hypotekbanken som var årsaken. Ikke å undres over at mange mennesker på landsbygda fortvilte over «den helvetes Hypoteken». I Hole ble forfallsdagen for avdrag og renter på hypoteklånet også kalt «fandens fødselsdag».¹⁹

Det var JAN HANSEN BJØRNSTAD (1807–1886), gårdbruker på Øvre Leine, som ved auksjonsskjøte av 14. september 1869 ble ny

¹⁹ «Den helvetes hypoteken» er brukt av Mikkjel Fønhus i en av hans romaner, mens «fandens fødselsdag» var uttrykket som gamlekara på Frøyhov på Røyse brukte om forfallsdagen på hypoteklånet (etter Arne Fjeldstad).

Vestre Bjørke (Bortigarden) cirka 1900. Stabburet mellom låven og våningshuset ble revet i 1945.

eier av Bortigarden Bjørke. Han var gift med Maren Andersdatter Moe (Øderå), men verken de eller noen av deres fire barn²⁰ synes å ha bodd på Bjørke. Jan Bjørnstad satt heller ikke lenge som eier av gården – allerede 20. mars 1874 solgte han den videre til Andreas Paulsen.

ANDREAS PAULSEN BJERKE (f. 1833) var tidligere gårdsbestyrer på Stein, og med sin hustru GRETHE INGEBRETSDATTER BJERKE (f. 1837 i Lier) hadde han tre barn:

* Anton (f. 1871), død like etter 1900 (i folketellinga var han «i lang Tid syg, sengeliggende»).

* Ingebret (1877–1885).

* Lise Birgitte (1882–1949), var poståpner i Steinsfjerdingen 1917–47, g.m. Hans Bjella, én sønn Andreas (f. 1922).

I 1894 kjøpte Andreas Paulsen Bjerke en parsell som samme år var blitt fraskilt Vestre Bjørke bnr. 4 (Ole Pedersen Sunds tidligere gård). Parsellen (gnr. 3/7 av skyld 1,19) besto av en del jord på Bjørke, samt to skogteiger på Krokskogen.

I 1900 satt Grethe og Andreas Paulsen i Bortigarden med sine to barn og ei ung budeie Sofie Karlsen (f. 1884), og i drengestua leide to enslige damer losji: Randi Olsdatter (f. 1818) og Marthe Iversdatter (f. 1822).

Etter Andreas Paulsen Bjerkes død ble gården kjøpt av J. MEI-

²⁰ De fire barna var Marie Olava (f. 1836), Hans Johan (f. 1838), Andrea (f. 1840) og Anne Dorthea (f. 1842).

NICH ECKHOFF, som i 1919 solgte den videre, med samtykke av arvingene Grethe og Lise Bjerke, til GUTTORM HEIMDAL (1870–1942) fra Flåm i Sogn for 48.000 kroner. Samtidig ble det fraskilt en hyttetomt i utkanten av vollen på Torgesetra (Torget, gnr. 3/11 av skyld 4 øre), som Meinich Eckhoff beholdt. Guttorm G. Heimdal var gift med MARIE OLSDATTER DRÆGALID (1883–1967),²¹ og de hadde sju barn:²²

* Margit (1906–1988), g.m. Erik Larsgård (1910–1994) fra Hol i Halvingdal, eiere av Østre Bure (Raubakken) gnr. 9/3 i Ringerike, én sønn Svein Guttorm (f. 1945).

* Torstein (1907–1976), g.m. Lucie Klaudine Jonassen (1907–1998) fra Kristiansund, overtok Bakken ved Helgelandsmoen etter hans foreldre, fire barn: Tore (f. 1943), Kari (f. 1945), Grethe (f. 1946) og Elisabeth (f. 1951).

* Olav (f. 1909), g.m. Ruth Eriksrud (1915–1984) fra Hønefoss, én sønn Jan Olav (f. 1948).

* Ingeborg (f. 1912), bosatt i Oslo, g.1 m. Ildstad (siden skilt), én datter Inga Marie (f. 1943), g.2 m. Åge Hannevig, én sønn Leif Åge.

* Borghild Malene (1914–1995), g.m. Ole Pålerud (1912–1998), bosatt på Kroksund i Hole, én sønn Hans Petter (f. 1944).

* Martha (f. 1916), g.m. Martin Gihle (1913–1995) fra Hønefoss, bosatt på Røyse, fire barn: Harald (f. 1943), Astrid (f. 1949), Per (f. 1956) og Morten (f. 1958). Martha bor i dag på Vikstunet i Hole.

* Gudrun (f. 1922), g.m. Torgeir Adamsen (1919–1972), bosatt på Snadden ved Helgelandsmoen, tre barn: Turid (f. 1945), Marit (f. 1947) og Trygve (f. 1950). Gudrun bor i dag i Hønefoss.

Marie og Guttorm Heimdal eide Bortigarden Bjørke til 1923, da de solgte gården (gnr. 3/3 og 7 av skyld 6,98) til lærer Peder A. Selte for 51.500 kroner, og flyttet til Bakken ved Helgelandsmoen, som de hadde kjøpt.

PEDER ANDERSEN SELTE (1856–1931) var sønn av Inger Olsdatter og Anders Pedersen Selte på Selte i Steinsfjeringen. Han var gift med lærerinne ANNA TVEDT (1876–1932) fra Modum. De hadde tre barn:

* Anders (1906–1967), ugift.

* Oddlaug (1907–1960), g.m. Ole Nøtnæs, seinere eiere av Bortigarden Bjørke, to barn (se nedenfor).

* Ingrid (1915–1995), g.m. Johannes Aarøy (1910–1984) fra Erve ved Haguesund, bosatt i Oslo, to sønner: Nils (f. 1947) og Torkild (f. 1953).

²¹ Marie Olsdatter Drægald var søster av Jens Drægald på Deli i Norderhov.

²² Guttorm Heimdal var i første ekteskap gift med Marta Dræge (1875–1901), to barn: Kari (f. 1898) og Anna (f. 1899).

Vestre Bjørke (Bortigarden) i 1960-årene.

Da Peder A. Selte kjøpte Bortigarden Bjørke i 1923, avsluttet han sin læregjerning etter 40 år i Hole-skolen (ved Løken og Stein skoler).²³ I 1924 solgte han sitt bruk Selte (gnr. 10/15) i Steinsfjerdings- en til Anna Marie og Anders Martinsen Bjerke (sønn av husmann Martin Olsen Bjerkebakken), som hadde drevet bruket siden 1919, og samtidig utskilte han fra Bortigarden Bjørke en skogparsell Torghagen ved Torgsetra (gnr. 3/13 av skyld 38 øre), som han solgte til de nye eierne i Selte.

Anna og Peder A. Selte eide Bortigarden Bjørke til i desember 1930, da de overdro gården til sin datter ODDLAUG F. SELTE (1907–1960) og hennes mann OLE NØTNÆS (1906–1990) for 14.000 kroner. Ole Nøtnæs var fra Botne i Vestfold, og kom til Hole som lensmannsbetjent hos lensmann Engen. Oddlaug og Ole Nøtnæs fikk to barn:

* Anne Lise (f. 1932), g.m. Ulf Sandvik, bosatt på Snarøya i Bærum, ingen barn.

* Per (1934–1995), g.m. Randi Larsen (f. 1932) fra Matrand ved Kongsvinger, bosatt i Oslo, to sønner: Ole Petter (f. 1961) og Tore (f. 1968).

Allerede i oktober 1932 solgte Oddlaug og Ole Nøtnæs Bortigarden Bjørke til Sigrid Berg og Johan Frøhaug for 20.000 kroner, og dermed kom en slekt som fortsatt sitter på gården. De tidligere eierne flyttet til Jar i Bærum, og siden videre til Halden i Østfold.

JOHAN FRØHAUG (1909–1977) var sønn av Malla f. Svarstad og

²³ Harsson (1987), s. 120.

Olaf Frøhaug på Frøyhov på Røyse, og ble i 1932 gift med SIGRID ELIDA BERG (1907–1995), datter av Elise og Simen Eriksen Berg på Vestern i Haug. De fikk tre barn:

- * Jan Andreas (f. 1935), eier av Bortigarden Bjørke i dag (se nedenfor).
- * Olav (f. 1945), bosatt i Utsikten (gnr. 182/25, se nedenfor), g.m. Ellen Hagen fra Ådal, én datter Sigrid Helene (f. 1974)
- * Wenche Margareth (f. 1948), g.m. Gunnar Hov Fegri (f. 1936) fra Tyristrand, eier og driver i dag gården Søndre Bjerke på Ask, to barn: Johan (f. 1977) og Christiane (f. 1984).

I 1948 bestod Vestre Bjørke (Bortigarden) av 90 dekar dyrket jord (mold), 15 dekar annet jordbruksareal og 270 dekar skog, og de hadde 2 hester, 10 kuer, 1 okse, 2 ungdyr, 3 griser og 12 høns.

Sigrid og Johan Frøhaug drev gården til 1974, da de overdro den til eldste sønn med borett og bruksrett til kjøkkenhage og hytte på Krokskogen for sin levetid.

JAN ANDREAS FRØHAUG (f. 1935) er gift med ELISABETH AAGESEN (f. 1938) fra Hønefoss, datter av Astrid f. Skotland og Bernhard Aagesen. De har to barn:

- * Astrid Elisabeth (f. 1967), g.m. Geir Wilumsen (f. 1964), to barn: Halvor (f. 1998) og Eivind (f. 2001).
- * Jon Andreas (f. 1970), ugift, bosatt på gården (i kårbygningen Eljabo).

Jan Andreas Frøhaug har ved siden av gårdsdriften arbeidet i bilbransjen på Ringerike, mens Elisabeth Frøhaug er fysioterapeut. I 1990 hadde Vestre Bjørke (Bortigarden) 130 dekar dyrket jord og 5 dekar annet jordbruksareal, 900 dekar produktiv skog og 100 dekar annen utmark (se avsnitt om skog/seter). Siden 1979 har Jan Frøhaug vært deleier i Juveren Åkervanning. På gården, som kun driver kornproduksjon, er det skurtresker, to traktorer og korn-tørke.

Den eldste delen (1. etasje) av våningshuset på gården er tømmerbygning, trolig fra slutten av 1700-tallet, mens 2. etasje (reisverk) ble påbygd i 1922. I storstua på Bortigarden Bjørke ble radio-

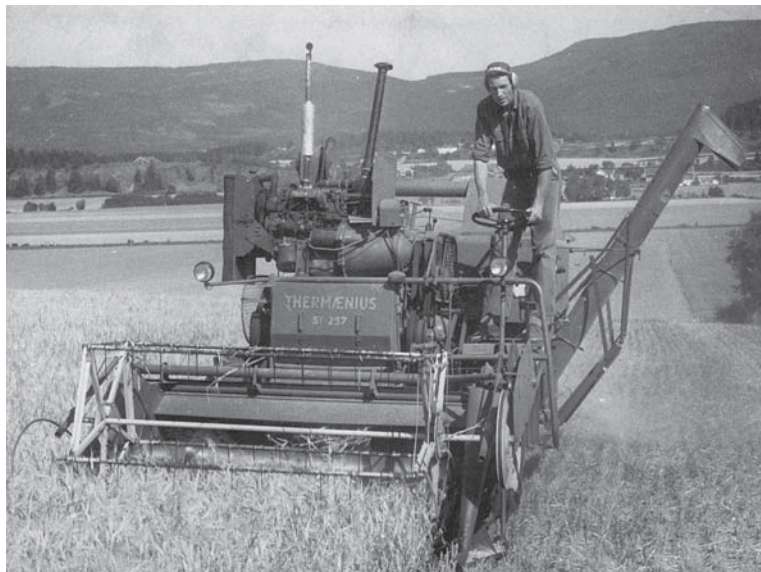

Sigrid f. Berg (1907–1995) og Johan Frøhaug (1909–1977). Brudebilde fra 1932.

Tidlig tresking på Vestre Bjørke (Bortigarden). Bildet er tatt 20. juli 1988, da lokalavisen var på besøk. I flere år har byggåkeren på Vestre Bjørke vært blant de aller første som blir tresket på Ringerike.
Jan Andreas Frøhaug på skur-treskeren.

Foto: Ringerikes Blad

ene som befolkningen i Steinsfjerdingen måtte innlevere under siste krig (1941), oppbevart av okkupasjonsmakten. Av bygninger på gården er ellers en gammel låve med stall og fjøs (fjøset er i tømmer, resten reisverk), stabbur (bygd 1945, da det gamle ble revet), kårbygning (1970) og skogshytte (1950). En gammel smie ble revet i 1970.

Bjørke vestre

GNR. 182/4

I 1832 overdro Peder Nilsen, eier og bruker av Vestre Bjørke (Bortigarden) siden 1805, sin gård til svigersønnen Gulbrand Olsen Onsaker. Etter å ha vært livørsmann i fem år kjøpte han i 1837 tilbake en gårdpart på 5 ¼ lispund i gården for 100 spesidaler. Denne gårdparten ble taksert til 350 spesidaler i skiftet etter hans hustru Anne Kristoffersdatter, som døde i 1838. Dermed var Bortigarden Bjørke delt i to bruk.

Allerede i mai 1840 solgte Peder Nilsen gårdparten til Nils Andersen Krakstad, som samtidig makeskiftet det private godset i hovedbruket med Gulbrand Onsaker (som siden eide og brukte en del av Krakstad i Haug til sin død). Peder Nilsen fortsatte da å bygsle bispestolens jordegods (av skyld 10 lispund), som i 1845 ble fraskilt med nytt løpenr. 6b (seinere bnr. 4).

Peder Nilsen brukte gårdparten til 1851, da den ved kongelig

skjøte av 19. juli 1851 ble solgt til Ole Pedersen Sund for 405 spesidaler, med livøre til Peder Nilsen bestående av fôr til 2 sauer, ½ t. erter, 1 ½ t. bygg, 3 t. blandkorn, ½ t. rug og 4 t. poteter, samt husly og brenneved så lenge han og datteren Marte var i live. Etter skjøtet var gårdparten påheftet en årlig jordavgift på 10 lispund byggmel, 1 tønne 1 skjepe 2 ¼ fjerdingkar bygg til Kristianias biskop.

OLE PEDERSEN SUND (f. 1820) var fra Hedmark, og gift med KATRINE ENGBRETSDATTER (f. 1819 i Land). I 1865 satt de på sin gårdpart av Vestre Bjørke med en tjenestejente, Kaja Pedersdatter (23), født i Sverige. De hadde 2 hester, 5 storfe, 4 sauer og 6 griser, og de sådde ¼ t. hvete, ½ t. rug, 2 t. blandkorn, ¼ t. havre, ¼ t. erter og 4 t. poteter. I 1867 ble brukets setervoll på Bjørkesetra fraskilt og solgt til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr.

Eierne av de to gårdpartene av Bortigarden synes å ha delt våningshus og driftsbygninger. I 1892 ble bnr. 4 solgt til Johan Bjerke, sønn av Othilie Bjerke (Moe) i Oppigarden Bjørke, som fikk den tilhjemlet ved auksjonsskjøte av 9. november 1892 for 2.200 kroner. Etter utskiftinga 1894–97 har jordveien som tilhørte gårdparten, vært en del av Oppigarden Bjørke.

Bjørke vestre (Ring)

GNR. 182/5

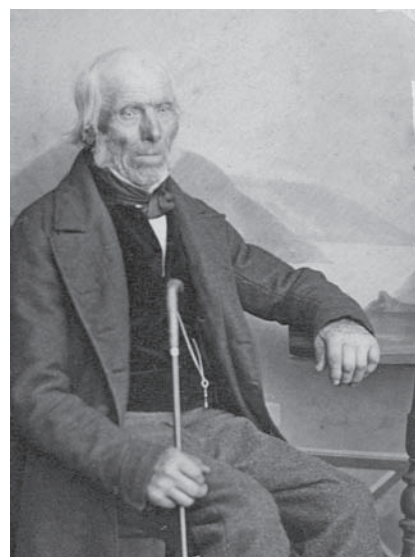
I 1867 ble det fraskilt en parsell fra Vestre Bjørke (Bortigarden) på cirka 15 dekar, kalt Rognjordet (seinere bnr. 5 av skyld 44 øre), som ble solgt til Anders Johannessen Kastet. Han var fra plassen Nordre Kastet ved Helgelandsmoen (under Mo), og hadde vært husmann på en Mo-plass på Bergerbakka, vest for veien på brannten mot Mostjern. I 1865 satt han som husmann under Oppigarden Bjørke, på Bakken (ved Bergerbakka).

ANDERS JOHANNESSEN KASTET (1835–1917) var gift med RANDI ANDERSDATTER (f. 1823 i Norderhov). De hadde to barn:

* Amalie (f. 1856–1942), g. 1891 m. Anders Pedersen Ring, seinere eiere av eiendommen (se nedenfor).

* Johan (f. 1859), emigrerte til Amerika, gift, flere barn.

Før de kjøpte sitt eget bruk, arbeidet Randi og Anders noen år på Bygdøy kongsgård i Oslo. Rundt 1870 bygde de opp våningshus, låve, stall og fjøs på sin nye eiendom. I gamle regnskapsbøker på Mo gård går det fram at Randi rundt 1870 ble brukt som bakste-

Anders Johannessen Kastet (1835–1917) ble blind på sine eldre dager.

Våningshuset på Vestre Bjørke (Ring) cirka 1940. Det ble bygd av Anders Johannesen Kastet rundt 1870. I åsen i bakgrunnen ser vi Bergerbakka, der Anders tidligere satt som husmann på en plass under Mo.

Amalie Andersdatter Ring (1856–1942).

Anders Pedersen Ring (1864–1947).

kone på Mo, og også Anders arbeidet på Mo etter at han fikk eget bruk, bl.a. med tømmerhogst.

I 1916 overdro Anders Johannesen bruket til datteren AMALIE ANDERSDATTER (1856–1942) og hennes mann ANDERS PEDERSEN RING (1864–1947), fra Ring-Sørum i Hole, for 1.500 kroner og livøre. De hadde tre barn:

- * Anders (f. 1892), ansatt ved Oslo Sporveier, bosatt i Oslo, g.m. Karen, 10 barn: Alvilde, Bjørg, Arne, Ragnhild, Per, Sverre, Fritjof, Solveig, Rolf og Tor.
- * Peder (Per) (f. 1895), fyrbøter ved Rikshospitalet, bosatt på Grefsen i Oslo, g.m. Sara, én adoptivdatter Lilly.
- * Johan (1897–1987), seinere eier av Vestre Bjørke (Ring), g.m. Inga Aasulvsen, én datter Inger Johanne (se nedenfor).

I 1921 kjøpte Amalie (Malla) og Anders Ring tilleggsjord på cirka 1 dekar (Teigen, bnr. 12 av skyld 8 øre) på nordsida av sin eiendom, for 200 kroner. Parsellen var utskilt samme år fra Oppigarden Bjørke.

Anders Pedersen Ring arbeidet ved Follum Fabrikker (da han giftet seg i 1891 var han sagarbeider), og livnærte seg også som slakter. I 1936 overdro han bruket til yngste sønn Johan for 3.000 kroner, hvorav for løssøre 500 kroner. Amalie og Anders flyttet til Hole gamle hjem i 1937, hvor de bodde sine siste år.

JOHAN RING (1897–1987) var lokomotivfører og bosatt på Ekeberg i Oslo. Han var aktiv i kommunalpolitikken i hovedstaden, og gift med INGA AASULVSEN (1893–1983) fra Arendal. De brukte småbruket som fritidsbolig (det ble leid bort under krigen, og i kortere perioder etterpå). I 1955 ble det fraskilt en parsell Åsly (bnr. 21) på cirka 1 dekar, som ble solgt til Sigurd Karlsen.

I 1974 overdro Inga og Johan Ring bruket til sin eneste datter, INGER JOHANNE RØNNING (f. 1924), gift med lærer TORBJØRN

RØNNING (f. 1925) fra Oslo. De har én datter, Tone (f. 1953), som er bosatt i Bærum. I tidligere ekteskap med Hans Henrik Hertzberg har Tone Ring én datter, Karoline (f. 1979).

Inger Johanne Rønning har i sitt yrkesaktive liv vært skredder. Siden 1992 har hun og mannen vært bosatt på Bjørke (Ring). Bruket er på cirka 15 dekar, hvorav 10 dekar dyrket mark. Våningshuset og låve med stall, fjøs og hønsehus er fra cirka 1870. Våningshuset ble påbygd og restaurert i 1953, og i 1955 fikk låven et påbygg.

Østre Bjørke

GNR. 183

Østre Bjørke var halvgård i 1560–61, og brukeren het HÅKON BJØRKE, som dette året betalte fôring – en skatt til kongen som erstattet bøndernes gamle plikt til å ta imot hester til fôring for kongen eller hans ombudsmann.²⁴ I 1612 betalte ENGBRET VEGGERSEN landskatt for Østre Bjørke, og han var også bruker i 1616, da han bygslet gården av borgermester Søren Mogenssen i Oslo. I 1625 var borgermesteren fortsatt bygselrådige, og Østre Bjørkes skyld var 30 lispund (1 skippund 10 lispund), hvorav 20 lispund synes å ha vært benefisert Oslo bispestol. I 1630 var det hr. Erik Matsen i Solør som var bygselrådige. Vi vet ikke hvor lenge Engebret Veggersen satt på gården, men i 1632 var det ny bruker: BRYNJULV BJØRKE. I årene fra rundt 1630 til 1650 var det hele seks forskjellige brukere, og i 1647–48 var Østre Bjørke øde og ubebodd.

²⁴ Norske lensrekneskapsbøker 1548–1567 (utgitt Oslo 1937–43), og Norsk historisk leksikon.

Vestre Bjørke (Ring) 2002.

PENGER FRA AMERIKA

«Til Stensfjerdingens Post-aabneri i Hole er fra en Dr. Ring i Chicago ankommet en Anvisning paa 42.000 Kr., der skal fordeles mellem hans Søskenes Børn, ialt 21. De fleste af disse skal bo i Hole og nogle i Norderhov.»*

* Ringerikes Blad 7. september 1901.

VITNET OM DRAP

På Oslo Lagting den 3. søndag etter vinterrettene i 1616 kom Engebret Vegger- sen fra Bjørke fram med provsbrev om det drap som Ola Torgersen og Jørgen Torgersen på Sørnum (i Hole) hadde begått, da de drepte en mann ved navn Anders som var «fremmed- kommen» på nabogården Stein. Men provsbrevet var ikke i «skikkelige former» og ikke skrevet av sorenskriveren, så det ble «hjemvist for 12 mann, sorenskriver og fut».*

* E. Fjeld Halvorsens ekserpter (kopi i Hole bygdearkiv).

«... RINGE JORD»

I 1659 klaget Rolv Bjørke over at Østre Bjørke var lagt for høyt i skyld, og ved en retts- besiktigelse ble skylda ned- satt med en halv fjerding (2 ½ lispund), noe eierne også hadde gått med på. Vurderingsmennene Nils Mo, Søren Bjørnstad, Ola Sørnum, Per Stein, Kristen Hårnum og Sjur Mo mente at de med rette kunne ha slått av enda en halv fjerding, «eftter di der iche ehr saa- dand ringe jord i dene gandsche bøyg, og ingen tilliggende skog».

Om det var jorda som var utpint, eller om skatter og bygselavgif- ter var så høye at det skremte vekk potensielle brukere, er uvisst.

Brynjulv var allerede i 1633–34 etterfulgt av HARALD BJØRKE. I 1635 betalte KLEMET BJØRKE landskatt for gården, og fra 1636 til 1642 het brukeren TRON BJØRKE. Fra 1643 til 1646–47 betalte NILS BJØRKE landskatt og koppskatt, men så lå gården øde og ubrukt både i 1647 og 1648. I skattematrikkelen 1647 var Nils oppført som bruker, men han betalte ingen skatt. Skylda var fort- satt 30 lispund, og bygselrådige var Ole Bergan i Fet.

I 1650 ble ROLV BJØRKE bruker på Østre Bjørke. Av et tingre- ferat fra 1662 får vi vite at Rolv tidligere hadde tjent på Mo, da han vitner i en sak om tømmerhogst i Mosmoen, på grensen mellom Mo og Frok. I 1650 var Arne Grinder i Grue i Solør bygselrådige for Østre Bjørke, og noen år etter – i 1659 – heter det i tingboka at går- den tilhørte Sønnov Grinder og Torsten Arneberg i Solør. Rimelig- vis hadde den ene fått utlagt de 20 lispund som tilhørte Oslo bispe- stol, mens den andre eide 10 lispund som sitt private gods.

Rolv Bjørke var lagrettemann fra 1658 til 1662, men var død da prestemanntallet i 1664 ble registrert. Da satt hans enke Maren på gården med sønnene Lars Rolvsen (20) og Nils Rolvsen (14), og de brukte gården også i 1666.

Det var yngste sønn NILS ROLVSEN BJØRKE (f. 1650) som sei- nere overtok bygselen av Østre Bjørke. I 1691 ble han stevnet for gjeld til Paul Ibsen i Christiania, men fikk saken utsatt da han had- de levert 7 tylfter grantømmer ved Spålen samme vår, og tømmeret var «ikke ennu annammet».²⁵ Nils Rolvsen Bjørke var lagrette- mann i 1687 og 1698, og ble i 1696 sammen med Ole Vik og 13 Norderhovs-bønder stevnet av fogden for «ulovlig tømmerhogst og bruk uti Dybendals tilliggende skog», ved Storflåtan på Kroksko- gen. Bøndene hevdet at de hadde utført hogsten på oppdrag fra Morten Pedersen Leuch. I 1699 utstyrte han en soldat sammen med Peder Bjørke (Vestre) og Jacob Luth på Helgeland.

I 1723 var Nils Rolvsen fortsatt bruker av hele Østre Bjørke, og skylda var 27 ½ lispund (som den hadde vært siden 1659). På går- den var det 1 hest, 6 storfe og 6 sauer, og utsæden var 1 kv. rug (kvarter = ¼ tønne), 1 kv. erter, 1 t. bygg, 2 t. blandkorn og 1 t. hav- re. Den årlige høyavlingen var 8 lass, og gården hadde ingen hus- menn. Da Nils Rolvsens bygselperiode gikk ut rundt 1730, fornyet han ikke bygselkontrakten og sluttet også å betale avtalt lands- kyld. Dermed ble bygselen fratatt ham og overdratt til HARALD

---

²⁵ Annammet = mottatt og merket med kjøperens øks. (Tingbok 40,1 (1691), s. 34)

PEDERSEN SØRUM, som var bruker på Østre Bjørke til 1737, da biskep Hersleb utstedte ny bygselseddel til Jakob Gulbrandsen.

JAKOB GULBRANDSEN BJØRKE (1705–1767) var bygselmann på Østre Bjørke fra 1737 til sin død i 1767. Hans første kone het INGEBORG REIERSDATTER SØNSTERUD, og de hadde én sønn Gulbrand (f. 1739). Ingeborg døde tidlig i 1740-årene, og skiftet etter henne (avsluttet 24. november 1742) viste at boets gjeld var større enn verdiene. Jakob Gulbrandsen giftet seg igjen med KARI PEDERSDATTER (1721–1773), og vi kjenner sju av deres barn:

- * Ingeborg (f. 1745), g. 1769 m. Knut Kristoffersen Askim.
- * Eli (f. 1747–1763), død 16 år gammel.
- * Hans (f. 1752).
- * Hans (f. 1754).
- * Berthe (1755–1817), g. 1790 m. Juul Olsen (f. 1771), husmann i Bjørnstadgata (Juls) to barn: Ole (f. 1794, g.m. Berte Eriksdatter Bjørkeie) og Kari (f. 1799, g.m. Kristian Olsen Bråk).
- * Ambjørg (f. 1763).
- * Marthe (1764–1815), g. 1795 m. Hans Hansen Helgeland (1757–1834), bedre kjent som Hans Grenader, husmann under Mo (Hanserud), minst to barn: Mari (f. 1797) og Gulbrand.

Skiftet etter Jakob Gulbrandsen ble avsluttet 16. mai 1768. Gjelda var like stor som boets bruttoverdi, og dermed ble det intet til arvingene.²⁶

Østre Bjørke – Stua

GNR. 183/1

Jakob Gulbrandsen Bjørke bygslet halvparten av bispestolens jordegods til 1764, da han avstod 5 lispund til sønnen Gulbrand Jakobsen (som fikk bygselseddel av biskop Nannestad), og sjøl brukte resten til sin død i 1767.

GULBRAND JAKOBSEN BJØRKE (1739–1786) ble i 1767 gift med JØRAN ANDERSDATTER RUUD (1744–1770) fra Østre Ruud. Deres eneste barn synes å ha vært Jakob (f. 1768), som døde 1 år gammel i 1769 (da skiftet etter hennes far Anders Andersen Ruud ble avsluttet i 1783, ble ingen barn nevnt). Jøran Andersdatter døde i 1770, og i 1772 giftet Gulbrand Jakobsen seg igjen i Haug kirke med en enke, GURO JAKOBSDATTER (f. 1751). Vi kjenner seks av deres barn:

²⁶ Skifteprotokoll 18 (1763–1768) for Ringerike og Hallingdal, s. 567b.

ØSTRE BJØRKE BLIR DELT

Østre Bjørke ble trolig delt i to gårder i 1750-årene. I 1756 fikk Ole Nilsen bygselseddel på en del av bispegodset, og i 1760 kjøpte han halvparten av det private godset (av skyld 3 3/4 lispund) og ble dermed den første bruker på Østre Bjørke som sjøl eide noe av jorda. Ole Nilsen satt på den nedre gården – Nigarden, mens Jakob Gulbrandsen satt på den øvre – Stua.

© Fotograf Marit Fagerli

Østre Bjørke (Stua) 2001.

MUSKETER I 9 ÅR

I Stua Bjørke henger fortsatt dokumentet som Gulbrand Iversen fikk som bevis for ni års innsats som musketer* i den dansk-norske hær. Han ble etter søknad meddelt sin «velfortjente avsked» av generaløytnant Pierre Poumeau, sjef for det «Syndfieldske Gevorbne Infanterie Regiment», i Fredrikshald (Halden) 31. mai 1784. I dokumentet er oppgitt at Gulbrand er født på Ringerike og 30 år gammel, «av maa-delig Statur, tvende danske Alen og 17 Tommer lang, brun af Haar, blaa af Øine, maadelig af Skuldre».

* Musketer = infanterist bevæpnet med muskett (et forholdsvis tungt infanterigevær på 6–7 kg som måtte støttes mot en anleggsstokk under skyting).

- * Et dødfødt pikebarn (f. 1774).
- * Ingeborg (1775–76).
- * Jørgen (1777–1817), smed, seinere eier av Lille Rytteraker gnr. 198/13, g. 1802 m. Ragne Taraldsdatter Sønsterud, vi kjenner sju av deres barn: Gunnor (f. 1802), Gulbrand (f. 1805), Anne (f. 1808), Gulbrand (f. 1811), Gunhild (f. 1813, tvilling), Ingeborg (f. 1813, tvilling) og Tarald (f. 1814).
- * Jakob (1780–85).
- * Hans (f. 1784).
- * Hans Jakob (1786–89).

Etter mannens død i 1786 inngikk Guro Jakobsdatter nytt ekteskap i 1787 med Gulbrand Iversen, som da ble ny bygselmann på denne del av Østre Bjørke.

GULBRAND IVERSEN BJERKE (1754–1823) fikk i 1791 bygsel-seddell av biskop Schmidt på de 5 lispund som tidligere var brukt av Gulbrand Jakobsen, og i tillegg overtok han bygselen av 5 lispund som tidligere var festet av fogd Dorph på Rå, og etter dennes død var overtatt av enkefru Dorph. Han var i tillegg blitt eier av 3 $\frac{3}{4}$ lispund av det private godset i Østre Bjørke, og satt dermed med halve gården. I ekteskapet med Guro Jakobsdatter hadde han tre barn:

- * Iver (1788–1867), seinere bruker av Østre Bjørke, g.m. Marte Jensdatter, sju barn (se nedenfor).
- * Marte Marie (f. 1791), g. 1 (1820) m. Lars Eriksen fra Ask i Norderhov, g. 2 (1850) m. Jakob Rasmussen (f. 1783 i Ådal) på plassen Abrahamrud under Elvika i Norderhov.
- * Gulbrand (1793–1798).

Det var sønnen Iver Gulbrandsen Bjerke (1788–1867) som etterfulgte faren som gårdbruker på Stua Bjørke. I 1809 fikk han byggeseddell av biskop Bech på de 10 lispund av bispestolens jordegods som faren hadde brukt, samtidig som han fra faren fikk overdratt de 3 $\frac{3}{4}$ lispund som han eide. Iver Gulbrandsen var gift med Marte Jensdatter Sætrang (Gjørud) (1787–1857) fra Haug,²⁷ og de fikk sju barn, hvorav fem nådde voksen alder:

* Gunhild (1809–1883), g. 1829 m. Jørgen Hansen Bjørnstad (1805–1884), eier av Bjørnstad gnr. 2/3, siden Hungerholt, 12 barn, hvorav åtte vokste opp: Hans Johan, Mathea, Martin, Inger Marie, Marthe, Ivar, Gunvor Jørgine og Ole (se omtale av Bjørnstad gnr. 181).

* Karen (f. 1811), d. før 1815.

* Gulbrand (1812–1887), bokholder ved Bærums Verk, g.m. Anne Jørgine Rytterager (1820–1905), to døtre: Gunvor og Anna.

* Karen (1815–1816).

* Maren (1818–1899), g.m. Anders Olsen Hurum (1828–1899), eier av Høgstua Hurum, fire barn: Marte (f. 1855), Ole (f. 1857), Anders (f. 1859) og Olava (f. 1861), se Høgstua Hurum gnr. 186/4.

* Johannes (1821–1906), g.m. Marte Karine Olsdatter Hurum, seks barn (seinere eier av Stua Bjørke, se nedenfor).

* Christian (1826–1903), bosatt i Vestre Aker, bestyrer og medeier i Man-

²⁷ Hun var datter av Jens Evensen Velo fra Hadeland, som bl.a. eide Gjørud og Sætrang i Haug, og fra 1810 Lille Svarstad i Hole.

INDUSTRILEDERE MED HOLE-RØTTER

Christian Bjerke (1826–1903) var født på Østre Bjørke i 1826. Som ung mann kom han i tjeneste hos baron Wedel-Jarlsberg, og var en periode ved Bærums Verk hvor broren Gulbrand var bokholder. Siden virket han mange år ved verkets trelastopplag og -utsalg i Christiania. I 1874 etablerte han sammen med andre Bækkegadens Sag og Høvlværk, som året etter antok navnet Mandalsgadens Høvlveri, etter oppkjøp av en konkurrerende bedrift. Bedriften ble seinere en av hovedstadens ledende innen trelast, og i 1899 kjøpte den også konkursboet til Osterhausgadens Høvlveri.

Harald Borgen Bjerke (1860–1926) etterfulgte sin far som direktør for Mandalsgadens Høvlveri i Oslo fra 1895 til 1912, da han ble ansatt i Norsk Hydro. Her var han generaldirektør 1917–1925. I tillegg var han bl.a. formann i Norsk Arbeidsgiverforening og Den norske fællesforening for håndverk og industri.

Harald Borgen Bjerke var gift med Thora Caroline Ræder. De hadde tre barn, hvorav en sønn Sigurd døde som barn. Datteren Ragna ble gift med Hamar-bispen Henrik Hille, og blant deres fire barn er Georg Hille (som også ble biskop i Hamar). Sønnen Harald Ræder Bjerke etterfulgte sin far og farfar som leder av Mandalsgadens Høvlveri. Familieband er knyttet tilbake til Hole gjennom Harald Ræder Bjerkes barnebarn Ann Karina Bjerke,* som bor på Sollihøgda med sin mann Jens Lassen og deres tre barn.**

* Ann Karina Bjerke Lassen er arkitekt, og tidligere kulturkonsulent i Hole kommune.

** Slektsopplysninger fra Harald Ræder Bjerkes sønn Harald C. Bjerke (f. 1926), og Jens Chr. Gundersen: «En hundreårig tradisjon» – jubileumsskrift for Aksjeselskapet Osterhausgatens Høvlveris Trelastutsalg (Oslo 1961).

---

*Stua Bjørke 1936. Låven
brant i 1942.*

*Flyfoto tatt av Ditlef Smith,
som var flyger, og sønn av
prost Hans Smith i Norder-
hov. Dette bildet er tatt noen
uker før han omkom ved en
flystyrt i Sogn 26. juni 1936.*

dalsgatens høvleri i Kristiania, g.m. Emma Cathinka Borgen (1834–1908), sju barn: Ivar Carsten, Emma, Harald (seinere generaldirektør i Norsk Hydro), Oscar Wilhelm, Ingeborg, Valborg og Louise.

JOHANNES IVERSEN BJERKE (1821–1906) fikk 8. november 1847 skjøte på de 3 $\frac{3}{4}$ lispund som var ham «arvelig tilfalden efter faderen» for en kjøpesum på 200 spesidaler, som i sin helhet ble dekket gjennom en pantobligasjon til faren. Året etter, den 4. mars 1848, fikk han kongelig skjøte på den benefiserte del av gården (10 lispund) for 600 spesidaler (pantelån i Opplysningsvesenets fond for hele beløpet), med livøre til sine foreldre og en årlig jordavgift på 10 lispund byggmalt, 1 tønne 1 skjeppe 2 $\frac{1}{4}$ fjerdingkar bygg. Dermed var han eier av hele gården som hans foreldre hadde brukt.

Johannes Iversen var gift med MARTE KARINE OLSDATTER HURUM (1830–1902), og de fikk seks barn:

* Iver (f. 1849), drev agenturforretning i Oslo, g.m. Inger Marie Heffermehl (f. 1858) fra Drammen, fem barn: Johanna (f. 1881, g.m. skipsreder Thomas Fredrik (Fred) Olsen), Bjarne (f. 1883, professor ved Norges Landbrukshøgskole), Else (f. 1884, g. Halvorsen), Ivar (f. 1886) og Gulli (f. 1888, ugift).

* Martin (1857–1933), ugift, seiener eier av Østre Bjørke (se nedenfor).

* Ole (1860–1947), utvandret til Amerika, disponent ved en trevarefabrikk i Minnesota, gift 1888 med Marthe Karine Martinsdatter fra Tolpinrud i Vegårdsfjeringen (1872–1961). Marthe Karine reiste til Amerika som 14-åring og traff sin tilkommende mann der. De var bosatt i Minneapolis, og fikk fire barn: Martin Konrad (f. og d. 1890), Konrad Martin (1891–1901), Helen Annette (f. 1895) og Ruth Estelle (1901–1974, g. 1928 m. Charles Edward Frary, én datter Marilyn).²⁸

²⁸ Opplyst av Hans Petter Tolpinrud i Haug.

* Marte (1863–1880).

* Karen (1868–1963), g.m. gårdbruker Martinus Rognstad (1877–1948) på Røri i Lørenskog, fem barn: Marthe (f. 1898, seinere eier av Stua Bjørke sammen med sin mann Einar Sexe), Fredrikke (f. 1900, lærer ved Nes skole i Hole 1922–23, g.m. Hans Føsker), Johannes (g.m. Gudrun Larsen), Anna (g.m. Sverre Larsen) og Olav (f. 1911, g.m. Randi Daa. Olav var lærer ved Nes skole i Hole 1936–39, og døde 29 år gammel da han falt under kampene i Ådal 15. april 1940).

* Dorthea (1872–1950), ugift, styrte huset for sin bror Martin på Bjørke.

I 1865 satt Johannes Iversen (44) og Marte Olsdatter (36) på gården med tre av sine barn: Martin (9), Ole (6) og Marte (3), hans far Iver Gulbrandsen (78, enkemann og føderådsmann) og to tjenestefolk: Kari Eriksdatter (31) og Iver Olsen (18). De hadde 2 hester, 9 storfe, 6 sauer og 1 gris, og utsæden var $\frac{1}{8}$ t. hvete, $\frac{1}{2}$ t. rug, 2 t. bygg, 5 t. blandkorn, $\frac{3}{4}$ t. havre, 1 t. erter og 8 t. poteter.

Den 15. desember 1900 overdro de gården til nest-eldste sønn Martin Johannessen Bjerke for 4.000 kroner, med livøre til foreldrene av 5-årlig verdi 2.600 kroner. Ved folketellinga (som var registrert to uker tidligere) bodde Martin midlertidig på Halsteinrud i Norderhov. De øvrige som var bosatt på gården (i tillegg til den nye eierens foreldre) var søsteren Dorthea, samt tjenestefolkene Thorvald Ellingsen (f. 1879 i Norderhov) og Anne Marie Karlsdatter (f. 1886 i Norderhov).

MARTIN JOHANNESSEN BJERKE (1857–1933) var ugift, og drev gården med hjelp av sin søster Dorthea Johannesdatter Bjerke (1872–1950). Samtidig som han overtok gården fra sine foreldre,

---

UTSKIFTINGA

Det var Mads Andersen Øderaa som foranlediget den store utskiftinga i Steinsfjerdings, da han i januar 1894 fremmet ønske om å få samlet sine åkerteiger. Etter hvert ble de fleste gårder i området dratt med i utskiftinga, som førte til at seks gårdstun måtte flyttes og et tjuetalls bruk fikk endret sine grenser. De fire gårdstunene på Bjørke lå veldig tett, og våren 1896 ble det klart at retten ville gå inn for flytting av gårdstunet på en av Østre Bjørke-gårdene. Den antydet først at Stua Bjørke måtte flyttes, men da rettens innstilling kom i oktober, fant den det i stedet «fornødent» å flytte gårdshusene på den nedre gården av Østre Bjørke (Nigarden), eid av Lise Bjerke. Johannes Iversen hadde da sagt seg villig til å flytte tre «lader» (mindre fôrhus) og en smie uten godtgjørelse, «saafremt han bliver gjenboende paa sit gamle tun». Han opplyste samtidig til retten at han var blitt eier av Askim, den gamle husmannsplassen i Ringåsen som tidligere lå under Mo, som han også begjærte utskiftet og henlagt til sin eiendom. Og slik ble det: Askim ble skiftet ut mot jord på Vekkern som lå inntil Stua Bjørkes gamle jordvei, og gårdens innmark ble samlet – fra gårdstunet og østover til Steinssletta, og en parsell østenfor denne nesten til Vestigardsbekken.*

* Udskrift af Buskerud Amts Udskeftningsprotokol, av 4. desember 1897 (registrert av Genealogisk Datasentral Ringerike, kopi i Hole bygdearkiv).

Martin Johannessen Bjerke (1857–1933) i Stua Bjørke (til venstre foran) med sin søster Dorthea (1872–1950). Bak deres søsterdatter Marthe f. Rognstad (1898–1979) og hennes mann Einar Sexe (1892–1950), som i 1926 overtok Stua Bjørke. Bildet er tatt cirka 1930.

Ner-Nigarden Hårum, og ble i 1924 gift med MARTHE ROGNSTAD (1898–1979), datter av Martin Johannessen Bjerkes søster Karen og hennes mann Martinius Rognstad fra Lørenskog. De fikk tre barn:

- * Thorstein (f. 1926), seinere eier av Østre Bjørke.
- * Karen Dorthea (Vesla) (f. 1928), g.m. Lars Haakenstad, Hønefoss, én datter Ingeborg (f. 1948), g.m. Svein Klev – siden skilt – to barn: Kari (f. 1975) og Lars Edvard (f. 1978).
- * Martin (f. 1934), g.m. Stine Marie Helgerud (f. 1939) fra Lier, to barn: Einar (f. 1964) og Ingrid (f. 1972).

Dorthea Johannesdatter bygde i 1927 kårbolig på leid grunn (festetomt nr. 1 under Østre Bjørke) med 3 dekar tomt for hennes levetid, med godtgjørelse en gang for alle på 500 kroner. Til å finansiere byggingen lånte hun 10.000 kroner av sin søsterdatter Johanna Olsen, gift med skipsreder Fred Olsen, og bosatt på Toso (Torshov) i Jevnaker. Etter Dorthea Bjerkes død i 1950 ble huset med tomt på 1,3 dekar fraskilt (se nedenfor Bakkehuset gnr. 183/9).

I 1939 ble gårdens seter på Viksetra i Norderhov (nord for Storflåtan på Krokskogen) ekspropriert av Aker kommune i forbindelse med Oslos drikkevannsforsyning.

I 1942 brant låven med stall og fjøs på Stua Bjørke, og ny driftsbygning ble reist samme år (byggmester Olaf Ellingsen). Men den betydelige melkeproduksjonen som ble drevet på gården, med 16 melkekyr sist i 1930-årene, ble ikke fortsatt. I 1948 bestod Østre Bjørke (Stua) av 160 dekar dyrket jord (leirmold), 10 dekar annet

ble det utstedt skjøte på parsellen «Askimjord» på Vekkern. Den var under utskiftinga blitt makeskiftet med den tidligere husmannsplassen Askim i Ringåsen, utskilt fra Mo i 1893 med gnr. 1/7 av skyld mark 2,76, og i 1896 kjøpt fra Engebret Jørgen Moe for 3.800 kroner.

Den 1. februar 1926 solgte Martin Johannessen Østre Bjørke (Stua) til Einar Sexe (gift med hans søsterdatter Marthe) for 25.000 kroner, hvorav for løsøre 12.000 kroner, med livøre til selgeren og hans søster Dorthea av 5-årlig verdi 3.000 kroner. Marthe og Einar Sexe hadde da drevet gården siden 1924.

EINAR SEXE (1892–1950) var sønn av Dorthea f. Hurum og Thorstein Sexe på

jordbruksareal og 300 dekar skog. På gården var det 3 hester, 2 kuer, 1 okse, 3 ungdyr, 4 griser og 25 høner.

Etter Einar Sexes død i 1950 fikk Marthe Sexe uskiftebevilling, og satt som eier til 1964, da hun overdro gården til sin eldste sønn THORSTEIN SEXE (f. 1926). Han hadde da drevet gården siden farens død. Kjøpesummen var 70.000 kroner og føderåd til mora av 5-årlig verdi 4.250 kroner.

I 1990 bestod Østre Bjørke (Stua) gnr. 183/1 av 170 dekar dyrket jord, 300 dekar produktiv skog på Krokskogen og 10 dekar annet utmarksareal. I dag blir det primært drevet kornproduksjon på gården. I 1993 leide Thorstein Sexe bort jorda til broren Martin Bjerke Sexe og hans sønn Einar, og siden 1997 har Einar Sexe (f. 1964) forpaktet jorda. Han driver også jordveien på Ner-Nigarden Hårum (gnr. 186/11, siden 1950 eid av Thorstein Sexe og Martin Bjerke Sexe) og Steinsetra (gnr. 229/1, siden 1962 eid av hans foreldre).

Thorstein Sexe eier skurtresker og traktor sammen med broren Martin, og på gården er det traktor, korntørke og vanningsanlegg (medeier i Juveren Åkervanning fra 1979). Det gamle våningshuset er fra før 1830 (restaurert 1938), låve med stall, grisehus og fjøs fra 1942, og stabburet fra 1800-tallet. Rundt 1910 ble det reist nytt bryggerhus/drengestue, til erstatning for det gamle som lå litt sønnafor, nærmere hovedbygningen.

Østre Bjørke – Nigarden

GNR. 183/2 (flyttet til Sonerud i 1900)

Den 21. oktober 1760 kjøpte Ole Nilsen Bjørke (Hurum) halvparten av det private godset i Østre Bjørke (3 $\frac{3}{4}$ lispund) for 15 riks-

Østre Bjørke (Nigarden)
2001.

daler, og synes å ha blitt den første eier som sjøl brukte en del av gården. Siden 1756 hadde han hatt festebrev på en del av bispegodset.

OLE NILSEN BJØRKE (1731–1773) var sønn av Marte Pedersdatter og Nils Olsen Hurum på Øvre Hårum. Han var gift med KARI GULBRANDSDATTER. De var barnløse, og satt i 1762 på sitt bruk med en innerst, Anders Alfsen.

Skiftet etter Ole Nilsen Bjørke ble avsluttet 10. mai 1773, og hans arvinger var (foruten hustruen) hans åtte søsken: Syver Nilsen Hurum, Peder Nilsen (død – hans arv tilfalt hans fire barn: Fredrik, Marte, Paul og Nils), Simen Nilsen Hurum, Marie Nilsdatter (g.m. Anders Reiersen Hungerholdt), Anne Nilsdatter (g.m. Lars Frøyhov), Sissel Nilsdatter (g.m. Sven Nordby), Inger Nilsdatter (g.m. Jørgen Hurum) og Helene Nilsdatter (g.m. Anders Nilsen Hurum). Boets bruttoverdi var 163 riksdaler 3 skilling, hvori medregnet 3 $\frac{3}{4}$ lispund tunge uten bygsel i Østre Bjørke (15 riksdaler). Etter at gjelda var trukket fra, var nettoverdien 50 riksdaler 3 ort, som ble fordelt på arvingene.

Arvingene solgte Ole Nilsens eierpart til Jens Andersen Stadum (1722–1791), eier av Østre Stadum, som i 1782 solgte de 3 $\frac{3}{4}$ lispund til Søren Johannessen Hurum, sønn av Johannes Taraldsen Hurum og Kari Reiersdatter (Sønsterud) på Øver-Nigarden Hårum. Noen måneder tidligere hadde Søren fått utstedt bygselseddel av biskop Schmidt på 10 lispund i gården.²⁹ Dermed kom en slekt til Nigarden Bjørke som fortsatt sitter på gården.

SØREN JOHANNESSEN HURUM (1745–1810) ble i 1783 gift med MARTE PEDERSDATTER GIHLE (1749–1834), datter av Peder Pedersen Gihle og Pauline Pedersdatter Bjørke. De hadde to sønner:

* Johannes (1786–1867), seinere eier av Nigarden Bjørke, g.m. Marte Andersdatter Hurum, minst fire barn (se nedenfor).

* Peder (1790–1863), leilending på halve Søndre Gile 1854–1864, g.m. Anne Ellingsdatter, vi kjenner ni av deres barn: Inger Marie, Marte, Paul, Søren (d. som barn), Søren, Karen Sophie, Engebret, Martin og Karl (se omtale av Søndre Gile).

I 1801 satt Marte (52) og Søren (59) på Østre Bjørke med sine to sønner (15 og 11 år) samt en tjenestejente Maria Kristiansdatter (16). I april 1809 overdro de sin eierpart i gården til eldste sønn Johannes Sørensen, og i desember samme år fikk sønnen bygsel-

---

²⁹ Bygselseddelen fra biskop Schmidt ble tinglyst 2. september 1782, mens skjøtet på de 3 $\frac{3}{4}$ lispund ble utstedt 28. desember s.å. og tinglyst 25. juli 1783 (pantebok 14, s. 212 og 214).

seddel av biskop Bech på bispestolens del av gården (10 lispund byggmalt). Året etter døde Søren Johannessen, og skiftet ble oppgjort med en nettoverdi på 378 riksdaler, hvori medregnet «Gaardeparten Bierke» for 200 riksdaler.

JOHANNES SØRENSEN BJERKE (1786–1867) ble i 1811 gift med MARTE ANDERSDATTER HURUM (1786–1835) fra Øver-Nigarden Hurum. Han var soldat da han giftet seg, og var med i krigen mot svenskene. Vi kjenner fire av deres barn:

* Søren (1812–1890), omgangsskoleholder i Steinsfjordingen og Bønsnesfjordingen 1832–39, seinere kirkesanger i Onsøy i Østfold, før han i 1880-årene ble eier av en av Frøyshov-gårdene i Hole (gnr. 221/17)³⁰ g. 1874 m. Ingeborg Moe (fra Mo på Røyse), én adoptiv sønn Søren (1883–1945, seinere eier av Søndre Lore i Hole).

* Anders (1814–1895), seinere eier av Nigarden (se nedenfor).

* Marte (f. 1818), g.m. gårdbruker Torp i Onsøy, ingen barn.

* Anne (f. 1820), ugift, bosatt i Onsøy.

I 1846 var Johannes Sørensen 60 år gammel, og han overdro den 8. april 1846 sin eierpart i gården (3 $\frac{3}{4}$ lispund) til yngste sønn Anders Johannessen for 140 spesidaler. Og én måned seinere, den 23. mai, fikk sønnen utstedt kongelig skjøte på de 10 benefiserte lispund for 600 spesidaler, hvorav 500 spesidaler ble lånt mot pantobligasjon i Opplysningsvesenets fond. I sistnevnte skjøte var

Etter utskiftinga i 1890-årene ble låven i Nigarden Bjørke (med fjøs og stall) flyttet i 1900, og hovedbygningen i 1901. Dette bildet av Nigarden er trolig fra 1903 eller 1904, da hele gårdstunet var samlet nede ved Sonerud.

³⁰ Gården er siden rundt 1920 blitt kalt Syr, men det er ingen kilder som antyder at den har vært Sigurd Syrs kongsgård.

GÅRDSTUNET FLYTTES

Under utskiftinga i Steinsfjerdingen i 1894–97 bestemte utskiftingsretten at seks gårdsbruk måtte flytte sine tun. Slektenes århundrelange bånd til tun og jord ble revet over, og en av gårdene som måtte flytte var Nigarden Bjørke. I 1897 ble gården eid av Anders Johannessen Bjerkes enke Lise Bjerke, og gårdstunet lå helt inntil tunet på Stua Bjørke, på sørsida. Lise Bjerke kjøpte da bruket Sonerud (gnr. 5/4 og 6), som lå ved riksveien cirka 500 meter lenger øst. Eiendommene ble slått sammen, og husene flyttet ned dit. Låven med stall og fjøs ble flyttet i 1900, og hovedbygningen i 1901. Flytting av gårdshusene ble samlet taksert til 3.435 kroner, som ble utredet av eierne av de andre Bjørke-gårdene samt et statsbidrag på 1.435 kroner: hovedbygning (1.735 kr), låve med stall og fjøs (980 kr), bryggerhus (300 kr), stabbur (150 kr), og vedskur, redskapshus, grisehus, smie og badstu (270 kroner). I utskiftinga fikk Lise Bjerke litt «skov i Bjerke-aasen» som tidligere hadde tilhørt Johannes Iversen i Stua Bjørke, og for den betalte hun 120 kroner. Frukttrærne i hagen ved sitt gamle gårdstun skulle hun få benytte i to år før Johannes Bjerke kunne overta dem til en pris av 75 kroner.*

* Udskrift af Buskerud Amts Udsiftningsprotokol, av 4. desember 1897 (registrert av Genealogisk Datasentral Ringerike, kopi i Hole bygdearkiv).

---

påheftet en årlig jordavgift på 10 lispund byggmalt, 1 t. 1 skjeppe 2 ¼ fjerdingkar bygg.

ANDERS JOHANNESSEN BJERKE (1814–1895) satt i 1865 som ugift 52-åring på Nigarden Bjørke med sin far Johannes Sørensen (80, føderådsmann og enkemann) og en tjenestejente Inger Eriksdatter (34, ugift). De hadde 2 hester, 6 storfe, 12 sauer og 1 gris, og årlig utsæd var ¼ t. hvete, ¾ t. rug, 1 ½ t. bygg, 4 t. blandkorn, 1 t. havre, 1 t. erter og 10 t. poteter. I 1868 ble han gift med LISE THORINE HANSDATTER ØSTBY (1834–1902), datter av Hans Hansen Bjørnstad og Karen Taraldsdatter Hurum på Østby i Norderhov. De fikk to barn:

* Maren (1870–1884).

* Johannes (1872–1922), seinere eier av Nigarden (se nedenfor).

Johannes A. Bjerke var visordfører i Hole da han døde i 1922, bare 50 år gammel.

Etter Anders Johannessens død i 1895 ble gården drevet videre av Lise Bjerke med hjelp av sønnen Johannes. I 1900 hadde de ei budeie Anne Sonerud (f. 1884) og en gårdsgutt Anders Martinsen (f. 1883, fra husmannsplassen Bjerkebakken under Oppigarden Bjørke).

JOHANNES ANDERSEN BJERKE (1872–1922) overtok gården etter moras død i 1902. Han var sterkt engasjert i offentlige verv, bl.a. var han overformynder, forlikskommissær, formann i styret for Hole elektrisitetsverk, og han satt i Hole herrestyre og formannskap. Ved sin tidlige bortgang i 1922 var han bygdas vise-

ordfører. Han var gift to ganger, først med THORINA JOHANNE LUNDESGAARD (1878–1911) fra Vaker i Norderhov. De hadde tre barn:

- * Thora Elise (1906–1932).
- * Anders (1907–1923).
- * Olav Kristian (1909–1910).

Thorina Bjerke døde i 1911, bare 33 år gammel, og Johannes Bjerke giftet seg igjen i 1920 med RANDI MARIE KOPLAND (1885–1964) fra Modum, som hadde vært husholderske hos ham siden 1912. De fikk én datter, Maren (f. 1920).

Etter Johannes A. Bjerkes død i november 1922 skjøtet Randi Bjerke den 16. desember 1922 gården over til hans sønn fra første ekteskap, ANDERS JOHANNESSEN BJERKE (1907–1923). Gårdens nye eier var 15 år gammel og elev ved Ringerike middelskole i Hønefoss, men i januar 1923, bare tre måneder etter sin far, døde han av blindtarmbetennelse. I august 1923 ble så Nigarden Bjørke skjøtet over til hans søster THORA ELISE BJERKE (1906–32), som med hjelp av mora og gårdsgutten drev gården til mars 1932, da hun døde (av tuberkulose) bare 25 år gammel.

Ved hjemmelsbrev fra skifteretten i halvsøsterens dødsbo, overtok MAREN JOHANNESDATTER BJERKE (1920–2002) den 8. oktober 1932 Østre Bjørke (Nigarden) gnr. 4/2 med underliggende eien-

Johannes Andersen Bjerke (1872–1922) med sin første hustru, Thorina Johanne Lundesgaard (1878–1911).

Randi Marie Kopland (1885–1964) fra Modum var husholderske hos Johannes A. Bjerke fra 1912, og de ble gift i 1920. Johannes' første hustru Thorina Johanne Lundesgaard døde i 1911, og etterlot seg barna Tora Elise (1906–1932) og Anders (1907–1923), som her er avbildet cirka 1914 sammen med farens husholderske (sin seinere stemor).

Maren Johannesdatter Bjerke (1920–2002) overtok Nigarden Bjørke i 1932, og satt som eier i hele sytti år, til hun døde i 2002.

VESLEBU

I 1927 ble en gammel tømmerstue som lå på nordsida av låven i Nerigarden Bjørke, påbygd og panelert. Tanken var at Randi Bjerke og hennes datter Maren skulle flytte hit, når Thora Elise ble voksen og forhåpentlig skulle stifte familie. Etter Thora Elises død i 1932 er bygningen blitt leid bort, bl.a. bodde Elise Solberg, enke etter Harald Solberg på Stein, i Veslebu i 31 år.

---

dommer (Sonerud gnr. 5/4 og 6, et skogstykke Sørum gnr. 10/11 i Sørumsmoen og halvparten av Loreskogen gnr. 8/9 på Krokskogen) for takst 36.000 kroner. Maren Bjerke var ugift, og drev gården selv til 1979 (med unntak av årene 1949–51, da gården ble forpaktet av Anders Leine). Siden 1979 har Ivar Moe, eier av Nedre Leine med Mosenga (gnr. 215/5 i Hole), leid jordveien.

I 1933 ble husmannsplassen Bjørkåsen fraskilt og solgt (se nedenfor, gnr. 182/4). I 1948 bestod Østre Bjørke (Nigarden) med underliggende eiendommer av 160 dekar dyrket jord (mold), 10 dekar annet jordbruksareal og 660 dekar produktiv skog (gårdens størrelse er den samme i dag). I 1948 var det på gården 3 hester, 15 kyr, 1 okse, 3 ungdyr, 5 griser og 15 høner. Melkeproduksjonen opphørte i 1953, da besetningen ble solgt. I dag drives ensidig kornproduksjon.

Maren Bjerke døde i april 2002, og gården eies i dag av Øyvind Kjöll, som er sønn av hennes fetter Hans Kjöll på Modum.

ØYVIND KJØLL (f. 1950 i Modum) er lektor/gårdsfullmektig ved Buskerud videregående skole. Han er gift med TONE HIORTH (f. 1953) fra Lier, som er landskapsarkitekt og ansatt som kommunegartner i Modum kommune. De har tre barn: Anders (f. 1983), Hilde (f. 1985) og Hans Jørgen (f. 1988).

Av bygninger i Nigarden Bjørke er hovedbygningen satt opp i 1901 (flyttet fra Bjørke), låve med stall og fjøs 1900 (bygd på 1919), stabbur, drengestue/bryggerhus, vedskjul og snekkerbu. Jordnavn er Åsjordet, Myrbingen og Vekkern.

Skog

Som de fleste gårder på flatbygda i Hole har ikke Bjørke noen hjemmeskog, slik Mo, By eller Borgen har det. Bjørkes skog ligger på Krokskogen.

Vestre Bjørke

Vestre Bjørke fikk ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning i 1823 tildelt to teiger. Den ene lå øst for Kleivstua, mellom Den gamle kongeveien og Stormyrsflaka (området ved Torgesetra), mens den andre lå sør for Benteplassen, mellom Den gamle kongeveien og Isielva (området ved Bjørkesetra).

Skogen mellom Kleivstua og Stormyrsflaka ble delt slik at Oppigarden fikk den søndre delen, og Bortigarden den nordre. I dag er denne skogen oppdelt i flere mindre teiger:

1. Bjørke vestre gnr. 182/1

Oppigarden Bjørkes gjenværende del av skogen øst for Kleivstua. Den er på 315 dekar og ligger i to teiger vest og nordøst for Torgesetra.

2. Bjørke vestre gnr. 182/3

En del av Bortigarden Bjørkes opprinnelige skog i området. Den er på 170 dekar, og delt i to teiger; den største (100 dekar) mellom Kleivstua og Svarttjern, den andre sørøst for Torgesetra. I 1979 ble det her inngått kontrakt med IL Holeværingen om bruk av området ved stillaset i hoppbakken «Kleivbakken» i 40 år, med adgang til fornyelse «under rimelig hensynstagen til partenes og samfunnets interesser».

3. Bjørke vestre gnr. 182/7

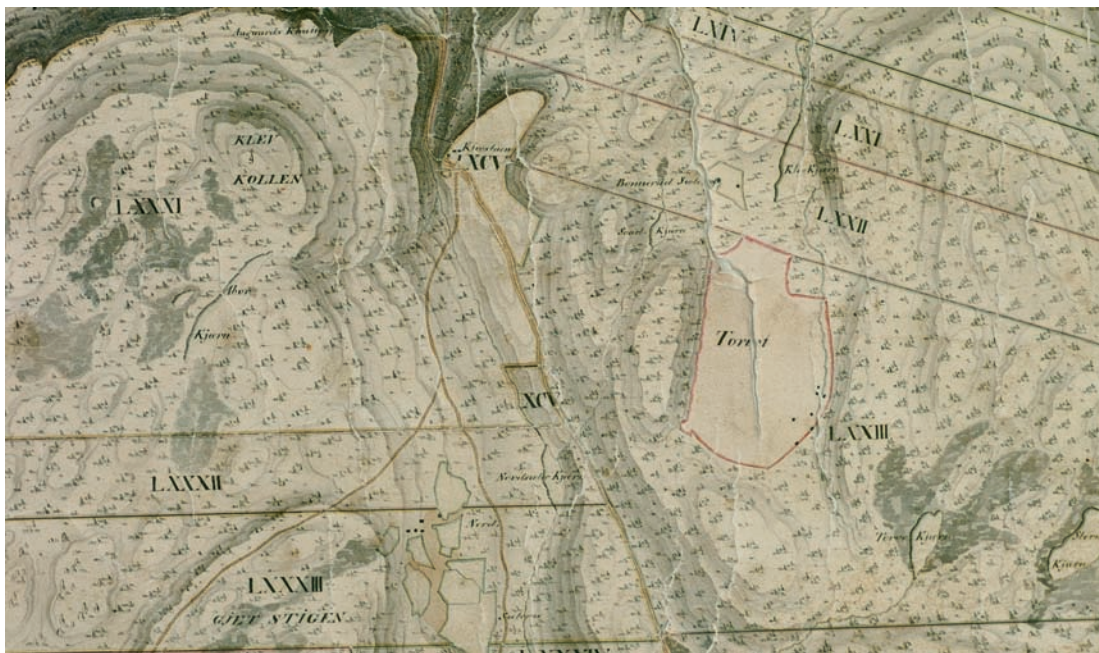
En skogteig på cirka 70 dekar sør for Torgesetra, som var en av to teiger på Krokskogen som fulgte med da Oslo bispestols jordegods i Bortigarden Bjørke ble fraskilt i 1845. Den ble solgt i 1851 til Ole Pedersen Sund. I 1894 ble skogteigen ved Torgesetra fraskilt og kjøpt tilbake av eieren av Bortigarden Bjørke.

4. Bjørke vestre gnr. 182/6

Teigen eies i dag av Olsen-familien på Guriby i Lommedalen, og er en del av Bortigarden Bjørkes opprinnelige skog, beliggende lengst nord på grensa mot Hamnor-skogen. Den ble fraskilt i 1868 og solgt til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr. Fra 1870 var Fuhr ene-eier. Fra 1874 ble skogen eid av Drammens Damphøvleri, fra 1883 av O. Ellefsen og J. Steen i Bærum, fra 1901 av det såkalte Tønsberg-kompaniet. I 1906 kjøpte Gudbrand Olsen Snedsbøl denne teigen og en rekke andre på Krokskogen, og de har siden tilhørt Olsen-familien.

5. Øderå gnr. 180/3.

En del av Oppigarden Bjørkes opprinnelige skog, som var en av to skogteiger som fulgte med da Oslo bispestols jordegods i Oppigarden i 1855 ble solgt til Iver Nilsen Bjerkes enke Ellen Marie Andersdatter for 695 spesidaler. Seinere samme år solgte hun det hele til Mads Andersen Øderaa for 800 spesidaler, og det har siden tilhørt Øderå. I teigen ved Torgesetra oppførte Mads Øderaa i 1930 en driftshytte, «Madsrud».

Fra utskiftingskartet etter at Krokskogens Allmenning ble delt på gårdene i Hole, Nord-erhov og Haug 1816–23, ser vi Vestre Bjørkes seterløkke på Torgesetra (Torget) med mange bygninger. Vestre Bjørke ble også tildelt skogteigen LXXIII, mens LXXII er Hammors teig og XCV er en mindre teig som en av Løken-gårdene ble tildelt ved Nord-setertjern.

© Fotograf Marit Fagerli

6. Veverstykket gnr. 182/9

En del av Oppigarden Bjørkes skog mellom Den gamle kongeveien og Stormyr, som ble fraskilt i 1907 og solgt til Harald Solberg, eier av Søndre Sørum. I 1910 kjøpte hans bror Alf Solberg skogteigen for 6.000 kroner. Fra 1936 var ingeniør Johannes A. Bye eier av denne og flere skogteiger som tidligere hadde tilhørt Alf Solberg, og perioden 1979–1999 eide hans tre døtre Gunda Augusta Jensen, Ingeborg Wand og Anne Marie Woldstad både denne og naboteigen på sørsida. Siden 1999 har Svein Bye Woldstad, Harald Kurt Wand og Anders Ebbe Jensen eid gnr. 182/9 og gnr. 218/28, 29, 30.

7. Svarttjernstykket gnr. 182/17

Et skogstykke på 118 dekar øst for Svarttjern, mellom Torgesetra og Den gamle kongeveien, som rundt 1950 ble skilt ut fra Olsenfamiliens skogteig (gnr. 182/6) og makeskiftet med Myra (eier Knut Aaserud) og en skogteig denne gården hadde ved Monsebråten (gnr. 7/27 Myrabråten). Teigen ved Svarttjern fikk navnet «Svarttjernstykket», og ble i 1952 skjøtet over til Knut Aaserud for 12.000 kroner (etter takst). Teigen eies i dag av Per Aaserud (f. 1946).

8. Torghagen gnr. 182/13

En del av Bortigarden Bjørkes opprinnelige skog, som ble fraskilt i 1924 og solgt til Anders Martinsen Bjerke, siden 1919 eier av gnr.

10/15 Selte (skjøte ble først utstedt i 1924). For Torghagen og småbruket Selte var prisen 26.000 kroner. I 1950-årene ble det fraskilt fire hyttetomter av skogteigen, som er i underkant av 80 dekar. I 1970 overtok sønnen Reidar Selte eiendommen Selte, mens sønnesønnen Gunnar Selte (f. 1931, eier av Sundet gnr. 195/2 i Hole), ble ny eier av Torghagen og to av hytteeiendommene, for 9.000 kroner.

Vestre Bjørkes gamle skog mellom Den gamle kongeveien og Isielva er i dag delt mellom forstkandidat Andresens skoger, og Øderå:

9. Bortigarden Bjørkes seterstykke ved Bjørkesetra (i dag del av gnr. 240/1)

I 1867 ble en del av setervollen (løpenr. 6d) og litt seterskog (løpenr. 6e) som tidligere hørte til Bortigarden Bjørke ved Bjørkesetra, fraskilt og solgt til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr. I 1868 ble de sammenføyd med en større skogeiendom fra Søndre By (løpenr. 77c) til nytt gnr. 26/3 «Søndre By med Bjørke vestre» av samlet skyld mark 11,34. I dag er begge de tidligere Bortigard-parsellene deler av gnr. 240/1, forstkandidat J. Andresens skoger.

10. Oppigarden Bjørkes seterstykke ved Bjørkesetra (i dag del av gnr. 240/1)

I 1883 ble Oppigarden Bjørkes del av setervollen og -skogen ved Bjørkesetra fraskilt og solgt til grosserer Engelhardt Andresen og Jacob Stolt for 400 kroner. Fra 1895 var Engelhardt Andresen ene-eier. Skogteigen har siden tilhørt familien Andresen, og ble i 1968 sammenføyd med en del av deres øvrige skogeiendommer til gnr. 240/1, forstkandidat J. Andresens skoger.

11. Øderå gnr. 180/3

En av de to skogteigene som fulgte med da Oslo bispestols jordegods i Oppigarden Bjørke i 1855 ble solgt til Ellen Marie Andersdatter (enke etter Iver Nilsen Bjerke), og som hun samme år solgte videre til Mads Andersen Øderaa, var Oppigardens tidligere teig mellom Gamle kongevei og Isielva. Den har siden tilhørt Øderå.

12. Bønsnesstykket – gnr. 212/25

Eier av Vestre Bjørke (Bortigarden), Jan Frøhaug, er også eier av Bønsnesstykket (gnr. 212/25 av skyld mark 6,31), som han arvet etter sine besteforeldre Malla og Olaf Frøhaug i 1980 (Malla Frøhaugs dødsbo). Skogen er på 730 dekar, tilhørte opprinnelig Bønsnes gnr. 212/1, og ligger sør for Øskjevallsetra.

Østre Bjørke

I 1823 fikk Østre Bjørke tildelt to skogteiger på Krokskogen. Den største lå mellom Midtskogen og Lomma, og den andre var en liten seterskog ved Soterudsetra, hvor gårdene hadde seterrett. Disse skogteigene hører fortsatt til gårdene. I tillegg eier eieren av Nigarden Bjørke to skogteiger som tidligere tilhørte Lore og Søndre Sørum.

13. Bjørke østre gnr. 183/1

Stua Bjørkes del av skogen mellom Midtskogen og Lomma er på cirka 250 dekar, og ligger sør for Nigardens teig.

14. Bjørke østre gnr. 183/2

Nigarden Bjørkes del av skogen øst for Midtskogen. Den er delt i to teiger, på begge sider av Dammersplassen, og er av samme størrelse som Stua Bjørkes teig sønnafor (cirka 250 dekar).

15. Bjørke østre gnr. 183/1

Stua Bjørkes del av seterstykket ved Soterudsetra (cirka 15 dekar).

16. Bjørke østre gnr. 183/2

Nigardens del av Østre Bjørkes seterstykke ved Soterudsetra (cirka 15 dekar).

17. Bjørke østre gnr. 183/2

Øvre Leines opprinnelige seterstykke ved Soterudsetra (cirka 10 dekar), som ble kjøpt av eieren av Nigarden Bjørke i 1849, og siden har tilhørt denne.

18. Loreskogen gnr. 187/9

Tilhører Nigarden Bjørke. Skogen ligger mellom Lårvika i Steinsfjorden og Myromtjern på Krokskogen, nord for Retthellsetra, og ble utskilt fra Lore-gårdene i 1907 og kjøpt av Ole H. Elnæs og Lars O. Elnæs fra Jevnaker for 6.750 kroner. I 1910 solgte de den videre til Johannes A. Bjerke og Nils Skagnæs, gårdbrukere på hhv. Nigarden Bjørke i Hole og Ultvet i Norderhov, for 4.300 kroner. I 1957 ble teigen delt; Nigardens del beholdt navnet «Loreskogen» (gnr. 8/9), mens Ultvets del fikk navnet «Søndre Lore skog» (gnr. 8/27).

19. Sørum gnr. 189/11

Tilhører Nigarden Bjørke, og er et cirka 60 dekar stort skogstykke

i Sørumsmoen, vest for den tidligere husmannsplassen Langebru. Det ble utskilt fra «gamle» Vestre Sørum i 1851 (gårdparten ble eid av familien Bjørnstad på Bjørnstad) og overtatt av Jørgen Hansen Bjørnstad, eier av Bjørnstad gnr. 2/3, for 150 spesidaler. Ved Jørgen Bjørnstads død i 1884 ble den overtatt av hans svigersønn Hans Hurum, stortingsmann og gårdbruker på Skamarka på Tyristrand (gift med Gunvor Jørgine Bjørnstad). I 1885 solgte Hurum skogen til Anders Johannessen Bjerke, eier av Nigarden Bjørke, for 1.200 kroner, og skogen har siden tilhørt Nigarden.

Seter

Før det ble fast bosetting på østsida av Steinsfjorden, hadde flere gårder i Hole og Norderhov setrer der. Bjørke hadde seter i Elvika, Stein i Steinsetra,³¹ Hårum i Paulsrud, Mo i Valbekken og Hønen i Gunnerenga. Disse setrene kan ha vært «heimesetre» som var i bruk vår og høst, mens setrene innpå Krokskogen først ble tatt i bruk seinere på sommeren.

De fire Bjørke-gårdene hadde opprinnelig seterrett på tre Krokskog-setre: Bjørkesetra (de to Vestre Bjørke-gårdene), Soterud (de to Østre Bjørke-gårdene), og Viksetra (Stua Bjørke). Etter at eierne av Vestre Bjørke kjøpte finneplassen Torget i 1787, begynte man også setring der, trolig rundt 1820.

Bjørkesetra

Bjørkesetra lå på branten mellom Benteplassen og Isielva, et par hundre meter vest for Den gamle kongeveien, og midt i en av de to skogteigene som Bjørke ble tildelt ved utskiftinga av allmenningen i 1823. Det var to setrer på Bjørkesetra, den nederste tilhørte Bortigarden³² og den øverste Oppigarden (fra 1855 også Øderå). I perioden fra 1867 til ut i 1880-årene var det husmenn på Bjørkesetra (se husmannsplasser), men det er uvisst om dette var på den nedre eller øvre setra.

Det skal ha vært setret på den øverste Bjørkesetra fram til midten av 1930-årene. Ved århundreskiftet var det Karen Marie og Karl Kristiansen, husmannsfolk i Bergerstua under Øderå, som lå her med buskap om sommeren. «Men det var dårlige hus på Bjørkesetra, så de flyttet etter noen år til Øskjeval,» fortalte sønnen

³¹ Peder Bjørke hadde i 1694 en utslått med løe i Steinsetra.

³² Ifølge Sigurd Karlsen (1910–2001).

Fra Viksetra nord for Storflåtan, hvor Hole-gårdene Mo og Østre Bjørke (Stua) setret. Seterhusene ble revet i 1943. Personene på bildet er ukjente.

Sigurd Karlsen (f. 1910). Seinere var Lovise Thores (f. 1854) fra plassen Faltinrud ved Sælabånn budeie på Bjørkesetra i mange år, og hun ble etterfulgt av Bertha og Edvard Bergerbakken fra Sørumsbrenna. Øderå hadde buskap på Bjørkesetra til 1936, med gårdens sveiser Olaf Ellingsen som «seterkall».

Størhus og fjøs ble revet like etter siste krig. I dag er setervollene på Bjørkesetra grodd igjen, men tuftene etter seterhusene er fortsatt synlige.

Viksetra

Viksetra ligger i Norderhov (Ringerike) nord for Storflåtan, og her setret Hole-gårdene Mo, Østre Bjørke (Stua) og Østre Hårum.³³ Setra var i bruk til rundt 1930.

En gang sist på 1800-tallet betalte eierne av Mo og Østre Bjørke 10 spesidaler og to tønner bygg til Anders Olsen Larsbråten og Karl Kabinettet for å bygge vei fra Stubdal til Viksetra. Veien skulle lages så bred og god at man kunne kjøre til seters med vogn. Dette ser vi av den gamle regnskapsboka på Mo, den såkalte «Mobibelen». I 1890 var gamle-Andreas Bakken i Åsa seterkall på Viksetra (Bjørke). I mai dette året avtalte Ole Moe med han «Istandsettelse af Sæterveien fra Støvdalsvolden til Wigsætra», og som lei-

³³ Østre Hårums gamle seterrett bortfalt rundt 1830, ifølge avtale med Peder Anker (se kapittel om Hårum).

er av Bjørkes seterhus skulle Andreas utrede det halve av kostnaden.

På grunn av restriksjoner i forbindelse med bruk av Storflåtan til Oslos drikkevannforsyning, ble Viksetra ekspropriert av Oslo kommune i 1936/37. Husene ble tatt ned og satt opp igjen av Løvenskiold i Sæterroa, nede ved vannet. Størhuset hadde tre rom. Det var opprinnelig to størhus på vollen, men det eldste ble revet i 1920-årene. I 1943 ble den gamle setervollen solgt (se nedenfor, gnr. 183/6).

Soterudsetra

Soterudsetra lå på østsida av Lomma, halvannen kilometer sør for Myrsetra. Soterud er tidligere finneplass. I 1823 var det tre gårder som setret her: Leine, Hamnor og Østre Bjørke (Nigarden). Seinere skal Øderå også ha setret på Soterud. Navnet kommer trolig av det gamle mansnavnet *Sote (Soti)*.

I 1849 kjøpte eieren av Nigarden Bjørke også Øvre Leines seterstykke på Soterud (løpenr. 108d av skyld 3 skilling). Det skal ha vært setret her fram til rundt 1870. På Østre Bjørke lever fortsatt tradisjonen om Anders J. Bjerke (1814–1895), som brukte en rød gamp da han hentet seterprodukter fra Soterud og hjem til gården.

Torgesetra

Torgesetra ligger cirka 1 km sørøst for Kleivstua, midt i skogstykket som Bjørke ble tildelt mellom Gamle Kongevei og Stormyrsflaka i 1823. Her har vært finneplass, trolig fra 1600-tallet. I 1787 kjøpte eieren av Vestre Bjørke plassen, og gården hadde siden hus-

Seterfolkene Anne og Johan Bråtelokken (Bakken) fra Vegårdsfjeringen var seterfolk på Viksetra i 46 år, til midt i 1930-årene. Lengst tid var de i Mo-størhuset, men de siste årene holdt de til på setra som tilhørte Østre Bjørke. En dag utpå sommeren 1935 fikk de besøk av tegneren Øyvind Sørensen i Aftenposten samt en journalist. Sørensen laget denne tegningen av seterfolkene, som stod på trykk i avisen noen dager seinere. Originaltegningen befinner seg i dag hos Thorstein Sexe i Stua Bjørke.

menn der. Seterdriften kan i perioder ha ligget til husmennene, så lenge de bodde fast på stedet.

Det var opprinnelig to setrer på Torget, som tilhørte de to Vestre Bjørke-gårdene; Oppigarden hadde setra hvor størreset fortsatt står, mens Bortigardens seter lå på en høyde cirka 100 meter sørvest for eksisterende seterhus. Størreset her råtne ned (eller brant) før 1930, men tuftene kan fortsatt ses.

Navnet har skogplassen trolig fått fordi Hole-bøndene kjørte varer opp fra bygda og lagret dem her, før de utpå vinteren lesset større lass som ble fraktet over skogen til Christiania-marken. Den gamle allmannaveien over Krokskogen gikk over vollen.

I Hole blir navnet uttalt *Tørje* eller *Tørjesetra*. På setra som tilhørte Bortigarden, var det seterdrift til først i 1920-årene, da Guttorm Heimdal fra Sogn eide gården. På Oppigardens seter var det drift til rundt 1950. Karen Larsen fra Sundvollen var budeie på Torgesetra i 1930-årene, og lå på setra sammen med datteren Andrea. De siste seterfolka her var Jenny og Ola Kleven fra Steinsfjerdingen. Ola Kleven hogg og kjørte tømmer for Bjørke-bøndene, og sønnene Johannes, Arvid og Reidar var gårdsgutter på Bjørke-gårdene i mange år.

Fram til rundt 1950 var det buskap fra begge Vestre Bjørke-gårdene samt Hamnor (Nikolai Hafnor), på Torgesetra som Oppigarden eide. Jan Frøhaug (f. 1935) husker at det tok hele dagen å drive bølingen fra Bjørke. I 1944 betalte hans far Johan Frøhaug 72 kroner til Jenny og Ola Kleven for å ha dyra på setra.

I 1971 ble størhuset fraskilt med sju dekar tomt, og solgt til Iver Bjella (se nedenfor, gnr. 182/24 Torgeseter).

Husmannsplasser

I 1723 hører vi om den første husmannen på Bjørke. Han satt på en plass under Vestre Bjørke, og sådde 1 kvarter blandkorn.³⁴ Vi kjenner ikke hans navn, og vet heller ikke hvor plassen lå. I 1762 var det fortsatt bare én husmann på Bjørke. Han het *Gulbrand Andersen*, og bodde på en plass under Østre Bjørke (Stua) med sin hustru *Kari Kristiansdatter*. Plassen *kan* ha vært Gudbrandsstua, og dermed ha fått sitt navn fra husmannen som bodde der i 1762, og rimeligvis hadde bygd opp plassen.

I dokumentet som ble utstedt i 1780 om deling av Vestre Bjørke

³⁴ Skattematrikkel 1723 (i Statsarkivet Kongsberg).

i to gårder, omtales «søndre Teig i den væstre Eng hvor Huusmanden Ellev Christensen er boende», men vi vet ikke hvor det er. Vestenga er i dag jordet på grensen mot Mo, nederst i Bergerbakka, men her er det ingen tradisjon for at det har ligget en plass. *Ellev Kristensen* var husmann på en av Løkka-plassene under Mo i 1750-årene, og i 1762 på Stein. Han var gift med *Kirsti Pedersdatter* (f. 1727), og vi kjenner fem av deres barn: Peder, Kristen, Marte, Iver og Jørgen (se omtale av Løkka under Mo).

I 1801 var det husmannsfolk på én plass under Bjørke, og det var Torget (Torgesetra) på Krokskogen. Her satt *Halvor Larsen* (76) som «Huusmand med lidt Jord» med kone og datter (se nedenfor, omtale av Torget).

I 1820-årene hadde alle de fire Bjørke-gårdene egne husmenn:³⁵

Oppigarden hadde husmann på Torget på Krokskogen (ukjent navn), og på en plass i nærheten av gården (trolig Bjerkebakken). Husmannen her het *Paul* i 1824–25, og *Ole Madsen* i 1829–30 (han døde i 1830).

Bortigarden hadde husmann på Torget i 1829–1830 (ukjent navn), og på en plass i nærheten av gården. Husmannen her het *Lars* i 1824, og fra 1829 var det *Anders Andersen* og *Kirstine Nilsdatter (Danmark)*.³⁶ De hadde minst åtte barn (se omtale av Danmark under Sorum).

Stua Bjørke hadde i årene 1824–1830 en husmann *Ole Olsen*. Kona hans het *Marie*, og deres datter *Olea* (f. 1816) satt i 1865 som husmannskone i Bråten (Nordli).

Nigarden hadde én plass i 1820-årene. Her satt husmann *Erik Eriksen* fra 1824 til 1827. Han var gift med *Kirsti Jonsdatter*, og de fikk i 1825 en sønn Johannes. Fra 1829 var det *Tore Østensen* og *Kirsti Larsdatter* (begge fra Hallingdal) som var husmannsfolk her. Vi kjenner fire av deres barn: tvillingene Ole og Karl (begge døde i 1829, 1/2 år gamle), Østen (f. 1823, seinere husmann på Haga-haugen under Nordre Gjesval, g.m. Maren Jakobsdatter, minst fem barn), og Lars (f. 1826).

Gudbrandsstua

Gudbrandsstua ble også kalt Gudbrandsbråten, og lå midt i den nordvendte lia lengst nord i Bjørkåsen, 50 meter nordøst for tunet

---

³⁵ Ifølge Jens Krafts beskrivelse i 1835 var det da to husmenn under Vestre Bjørke. Opplysningene om husmenn i 1820-årene, er hentet fra «Mandtal over de Contribuerende til Hole Kirke» (original i Hole bygdearkiv).

³⁶ Tidligere husmannsplass under Sorum, selveier fra 1799. I desember 1808 kjøpte Nils Kristoffersen Danmark en seterløkke på Torgesetra for 48 riksdaler av Halvor Larsen.

Husmannsplasser under Bjørke-gårdene.

på naboplassen Bråten (Nordli). I dag er det fortsatt synlige tufter der, og et epletre bærer årlig frukt. I 1762 satt *Gulbrand Andersen* som eneste husmann under Bjørke med sin kone *Kari Kristiansdatter*. Plassen kan ha vært Gudbrandsstua, og kanskje var det *Gulbrand Andersen* som gav plassen navn.

En annen som kan ha bygd opp plassen, var husmannen som bodde her i 1865. Det var *Gulbrand Nilsen* (1822–1890, f. i Nordervhov), som da satt her med hustru *Inger Gulbrandsdatter* (1830–1891, f. i Nes i Ådal) og de fem eldste av sine åtte barn. De hadde 1 ku og 3 sauer, og sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{8}$ t. bygg, $\frac{1}{2}$ t. blandkorn og 2 t. poteter.

Vi kjenner åtte av deres barn:

* Johan (f. 1853), i 1880-årene arbeidet han i skogen for Mo-bonden. I 1889 hadde han også vanlig dagarbeid på Mo, og tjente 80 øre dagen om

sommeren og 50 øre om vinteren.

* Inger Lovise (f. 1855), g. 1885 m. møller Daniel Hansen (f. 1856) i Sundvollen.

* Nils (f. 1859), g.m. Karen Nilsdatter, åtte barn (seinere husmann og eier av Bjørkåsen).

* Martin (f. 1862), i 1880-årene hogg han tømmer for Ole Moe.

* Gudbrand (f. 1865).

* Maren Pauline (f. 1868), konfirmert 1883.

* Gunvor (f. 1872), konfirmert 1886.

* Hanna Marie (f. 1875), konfirmert 1890.

I 1914 bodde Maren Kristiansdatter (f. 1876) i Gudbrandsstua med sine to barn, Karen Kristine Martinsdatter (f. 1897) og Martinus Johansen (f. 1900), og en søsterdatter Kristine Haraldsdatter (f. 1909). Maren var datter av husmann Kristian Andersen og Marte Karine Eriksdatter i Gladbakk, og var budeie på Sjeftsgården Sørurn (seinere på Bjørnstad). Hun kalte sjøl plassen for «Gråstua».³⁷ Maren var den siste som bodde i Gudbrandsstua. Hun flyttet til Bjørnstad i 1916, og stua sto tom til den ble revet i 1926.³⁸

Gladbakk

Gladbakk lå lengst nordøst i Bjørkåsen, på nordsida av Smeiseberget, og var plass under Nigarden Bjørke.³⁹ Andre navn på plassen

³⁷ Fortalt av Kristine Bjerke (f. 1909).

³⁸ Bilde av Gudbrandsstua i Ring. historielags kulturhist. registreringer.

³⁹ Navnet «Gladbakk» skal bety «et sted der solnedgangen er vakker» (kfr. «soleglad»). Etter Margit Harsson.

Husmannsplassen Gladbakk i Bjørkåsen.

Maleri av G. Lundgreen (etter gammel tegning) 1944, avfotografert av Marit Fagerli

har vært Bråtebakken og Brattbakk. I utskiftingsprotokollen 1897 ble den kalt «Lise Bjerkes Bjerkaasplads, under bakken».

I 1865 bodde her *Anders Andersen* (50), husmann med jord (i 1857 i Hårumseie), med hustru *Mari Olsdatter* (46, f. i Norderhov), og deres barn *Andrine* (19), *Kristian* (14), *Gabriel* (9) og *Ole* (3). På plassen hadde de 1 ku og 2 sauer, og de sådde ¼ t. blandkorn og ¼ t. poteter.

I 1900 var det sønnen *Kristian Andersen* (1852–1908), «pladsbruger med jord og sysselsat med stenpukning» som bodde i Gladbakk med sin hustru *Marte Karine Eriksdatter* (1845–1915, f. i Norderhov), og to av sine barn: *Johannes* (f. 1886) og *Maren* (f. 1876), og tre barnebarn. På plassen dyrket de korn og poteter, og de hadde hest.⁴⁰

Marte Karine og *Kristian* bodde tidligere (i 1875) i Bergerstua, og flyttet til hans barndomshjem i Gladbakk rundt 1880. De hadde 10 barn, hvorav 8 nådde voksenalder.⁴¹

* *Anders* (f. 1875), kurvbinder, fra 1908 eier av Gatestua ved Gatevold (Gilebakken), gnr. 4/4 i Ringerike (se omtale av Søndre Gile), g.m. *Karen Andreasdatter* fra Åsa, fire barn: *Kristian*, *Olaf*, *Marta* og *Asta*.

* *Maren* (f. 1876), seinere budeie på Bjørnstad, ugift, to barn: *Karen Kristine Martinsdatter* (f. 1897, druknet i Randselva ved Viul ca. 25 år gammel, da hun drev med klesvask), og *Martinius Johansen* (f. 1900, seinere eier av Nordli gnr. 182/3).

* *Anna* (1881–1882).

* *Amund* (f. 1882), seinere eier av Nordli gnr. 182/3, flyttet til Drammen, g.m. *Inger Land* fra Land, tre barn: *Ingeborg*, *Olaf* og *Åge*.

* *Olaf* (døde som barn).

* *Erik*, bosatt på Ask, tok etternavnet *Johansen*, g.m. *Kari Moen* fra Gol i Hallingdal, én datter *Harriet* (f. 1916, g.m. *Håkon Solli*, én datter *Kari*).

* *Anna* (f. 1884), tre barn før hun ble gift: *Kristine* (f. 1909), *Emil* (1911–1913) og *Bertlin* (f. og d. 1913), og fire barn med sin ektemann *Theodor Tollefsen* fra Gulskogen ved Drammen (de bodde i Saggrenda ved Kongsberg): *Ragnhild*, *Kåre*, *Margit* og *Bjørg*.

* *Margrethe*, g.m. *Petter Hansen* fra Modum, fem barn (familien emigrerte til Canada etter at de tre eldste barna var født): *Olaf*, *Hans*, *Christian*, *Ellen* og *Marie*. *Petter Hansen* falt som amerikansk soldat i slutten av den første verdenskrig. Før hun giftet seg, hadde *Margrethe* sønnen *Martin Torvaldsen* (f. 1895), som flyttet til Geithus hvor han arbeidet ved Union Bruk, g.m. *Ragna*, 11 barn).

⁴⁰ Ifølge *Kristine Bjerke* (f. 1909) var det ikke fjøs i Gladbakk rundt 1900, men i et lite tilbygg til husmannsstua var det plass til en hest. Denne «stallen» ble seinere hønsehus.

⁴¹ Før hun ble gift, fikk *Marte Karine* to barn: *Johan* (f. 1869, som seinere flyttet til Drammen og arbeidet ved Drammen Jernstøperi, hans far het *Karl Johansen*), og *Jenny Margrethe* (f. 1873, hennes far var *Jonas Magnussen*, dagarbeider fra Lillemoen i Skoger).

* Olaf, arbeidet hos grosserer Horne i Drammen, omkom cirka 20 år gammel da han kjørte ut med hest.

* Johannes (f. 1886), bosatt på Røa, skogsarbeider hos Løvenskiold, g.m. Anne Andersen fra Vikersund, fire barn.

Den lille stua i Gladbakk hadde bare ett rom, med et lite tilbygg som huset en hest (seinere hønsesus). Husmannen eide stua og låven, mens jordveien hørte til Nigarden Bjørke. I likhet med andre arbeidsløse familieforsørgere, fikk Kristian Andersen nødsarbeid med steinpukking i Smeiseberget. At han bodde i stua like ved, var nok årsaken til at han ble kalt Kristian «Smeis». I 1904 kjøpte Kristian Andersen i Gladbakk en parsell fra Oppigarden (gnr. 3/8 Rognerud) vest for småbruket Nordli. Jordveien som hørte til Gladbakk-stua var skral, og Kristian ville ha mer jord. Etter kort tid gikk imidlertid parsellen tilbake til Oppigarden.

Marte Karine var sydame, og bodde som enke i Gladbakk til sin død i 1915. Da hadde hennes datterdatter Kristine (f. 1909) bodd hos henne de siste årene, og femåringen flyttet til sin tante Maren i Gudbrandsstua. Gladbakk-stua ble revet i 1915.⁴²

Sørinahaugen

På høyderyggen cirka 50 meter vest for låven i Nordli (Bråten), ligger tufter etter en husmannsstue. Det er **Sørinahaugen** eller **Sørinatoppen**. Bestemora til Kristine Bjerke (f. 1909) fortalte at det her bodde en gammel kone som het Sørina. Her bodde i 1865 *Ole Olsen* (86, f. i Sverige), husmann uten jord, med hustru *Sørine Petersdatter* (76, f. i Norderhov). Stua ble trolig revet før 1900.

På sørsida av Sørinahaugen var det en slette hvor ungdommen pleide å samles til lek og moro.

Torget

Den 16. april 1787 ble «Pladsen Torvet med Bygsel og Herlighed» på Krokskogen av eieren Christopher Toresen solgt til Nils Pederesen på Oppigarden Bjørke for 250 riksdaler. Christopher var trolig sønn av *Tore Mathisen* (1698–1768), som eide Torget i 1762 og da satt på skogplassen med hustru *Kari Christophersdatter*. Vi kjenner seks av deres barn: Christopher (f. 1725, etterfulgte faren som eier

---

⁴² En del av opplysningene om Gudbrandsstua og Gladbakk er hentet fra Hans Erlandsens noteringer i Ringerike Historielags «Registrering av kulturhistoriske minnesmerker i kommunene Hole og Ringerike» (1973), og fra samtaler med Kristine Bjerke (f. 1909) og Sigurd Karlsen (f. 1910).

av skoglassen), Kari (f. 1727), Povel (f. 1729), Ingrid (f. 1731), Anders (f. 1733) og Inger (1746–1768).

Etter Tore Mathisens død i 1768 har sønnen *Christopher Thoresen* (1725–1799) blitt ny eier av Torget.⁴³ I 1777 leverte han trekkøl til Bærumsverket fra to milers i nærheten av Torget. Han var gift med *Marthe Kristensdatter* (1728–1788). Vi kjenner fem av deres barn:

* Kari (f. 1757), g.m. Halvor Larsen (f. ca. 1725), seinere husmann på Torget (se nedenfor).

* Tore (f. 1758).

* Olea (1761–1766), begravet ved Hole kirke 16. juli 1766.

* Kristense (1763–1766), begravet ved Hole kirke 16. juli 1766.

* Johannes (f. 1767).

Etter at Nils Pedersen Bjørke kjøpte Torget i 1787, fulgte han opp i 1796 ved å kjøpe odelsretten til plassen av Johannes Christoffersen (f. 1767), rimeligvis den eneste gjenlevende sønn av den tidligere eier Christopher Thoresen. Prisen var 120 riksdaler. I 1805, da Nils Pedersen Bjørke skjøtet Bortigarden over til sin eldste sønn Peder Nilsen, fikk denne også halvparten av Torget (skyld ½ skinn), og i 1814 fulgte den andre halvparten med da han overdro Oppigarden til yngste sønn Iver Nilsen.

Bonden i Oppigarden synes å ha hatt husmann på Torget fra rundt 1790. I 1801 satt her *Halvor Larsen* (76) som «Husmand med lidt Jord» med hustru *Kari Christophersdatter* (48) og deres datter Inger (f. 1790). Vi kjenner ytterligere ett av deres barn: Christopher (1795–96). Da Halvor Larsen i 1790 giftet seg med Christopher Thoresens datter Kari, var han enkemann, og «Militaire». Finnefamilien på Torget hadde nok holdt igjen en løkke til eget bruk da de solgte det meste av plassen i 1787. I 1808 solgte Halvor Larsen «en Løche eller Sætterbraatte på Pladsen Torvet» til Nils Kristoffersen Dannemark for 48 riksdaler. Danmark var gårdpart under Sørsum, og vi kan bare antyde at seterløkka kort etter er blitt makeskiftet, slik at hele jordveien på den gamle finneplassen ble Bjørke-gårdens eie.

I 1820-årene ser vi av listene for kirkeskatt at begge Vestre Bjørke-gårdene hadde husmenn på Torget, men vi kjenner ikke navnene på husmennene. Om de tok imot buskap om sommeren, eller om det kom seterfolk fra bygda, vet vi heller ikke, men Torget (Torge-setra) var siden seter for Vestre Bjørke-gårdene til rundt 1950.

---

⁴³ I skattemanntallet 1762 er Christopher omtalt som «andre folk boende på gården», men han var mest sannsynlig eierens sønn.

Bjørkesetra

I 1867 solgte Bortigarden Bjørke setervollen og seterskogen som tilhørte gården ved Bjørkesetra, til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr. Samme høst tinglyste de nye eierne husmannsfeste for husmann Søren Alfsen og kona på hus og en del dyrket jord ved «Bjerkesæteren paa Krogskov».

Fra 1867 bodde her husmann *Søren Alvsen* (1842–1883, f. i Bærum) med hustru *Karen Johannesdatter* (f. 1838). Mens de bodde på Bjørkesetra, fikk de fire barn:

* Maren Kirstine (f. 1867), g. 1888 m. Johannes Olsen Ringen (tjener på Øderå, sønn av husmann Ole Ibsen i Ringen under Hårum), seinere eiere av Kleven gnr. 185/4, seks barn: Ole, Kristian, Anna Karine, Sigvart, Jenny og Arne.

* Anne Johanne (f. 1871), konfirmert 1886.

* Ole Anton (f. 1877).

* Julie (f. 1880), i 1900 tjenestejente på Øderå.

Da Maren Kirstine ble konfirmert i 1882, bodde foreldrene i Fuglesangen i Norderhov. Da Søren Alvsen døde i 1883 av tæring, ble det notert i kirkeboka at hans bosted var «Bjerkesæteren under Hurum», men han var fattiglem og døde i Kallebråten i Vegårdsfjerdingen.

Det var to plasser (setrer) på Bjørkesetra. I åra 1876–78 var det bosatt enda en husmannsfamilie der, nemlig *Kristen Pedersen* og *Karoline Nilsdatter*. De fikk i 1876 sønnen Nils Peter Kristensen (f. og d. 1876, død 18 dager gammel), og i 1878 døde også sønnen Bernhard. Han ble begravet 14. desember 1878, og samme dag ble gravlagt et uekte barn, Hansine Hansdatter, som var født og død på Bjørkesetra og hvis mor (som vi ikke kjenner navnet på) bodde hjemme hos foreldrene. Som barnefar ble oppgitt Hans Pedersen, bosatt i Mattisplassen.

I 1882 var arbeider *Hans Nilsen* (f. 1858) og *Stina Olsdatter* (f. 1857) bosatt på Bjørkesetra da de fikk sønnen Harald (f. 1882).

Det var to plasser (eller setrer) på Bjørkesetra. Den nederste tilhørte Bortigarden og den øverste Oppigarden (fra 1855 også Øderå). Det ser ut til at det bodde husmenn på begge til ut i 1880-årene. Den nedre setra ble revet cirka 1900, mens det på den øvre ble setret fram til midt i 1930-årene (se om seterdrift).

Bråten (Nordli)

Bråten lå nord i Bjørkåsen, på vestsida av plassen Bjørkåsen, men var eldre enn denne. Bråten var fram til utskiftinga i 1897 plass under Bortigarden Bjørke, deretter Nigarden.

*Bruket Nordli i Bjørkåsen,
februar 1932.*

I 1865 hadde husmannsfolkene i Bråten 1 ku og sådde $\frac{1}{8}$ t. bygg, $\frac{3}{4}$ t. blandkorn, $\frac{3}{16}$ t. erter og $\frac{3}{4}$ t. poteter. Det var *Johan Nilsen* (f. 1823 i Norderhov) og *Olea Olsdatter* (f. 1816). Hun var datter av Marie og Ole Olsen, som var husmannsfolk under Stua Bjørke i 1820-årene, mens han bodde i Steinseie da de giftet seg i 1863. I 1864 hogg han tømmer for Ole Moe, og ble i hans regnskapsbok kalt «Johan Nielsen Bjørnstadgata, nu Bjerkaasen». I 1884 – 20 år seinere – ble han godskrevet for lønn av Mo-mannen for følgende arbeid: «Hugget Tømmer i Moen til Sagen, og Hiemkiøring af Høe fra Askjem.»⁴⁴ Vi kjenner tre av deres barn:

* Martin (f. 1848), i 1870-årene husmann i Bjerkebakken (g.m. Inger Hansdatter, minst to barn: Hans og Johan), i 1900 i Klokkebråten (g.m. Maren Nilsdatter, minst tre barn: Mari, Nikolai og Johannes). Martin ble dessuten i 1874 utlagt som barnefar til to «uekte» barn (se Bjerkebakken).

* Inger (f. 1855).

* Marte Marie (f. 1861), fikk i 1888 (da var hun tjenestepike på Bjørke) en datter Hilda Marie med tjenestedreng på Guriby i Bærum, Johan Hansen.

Etter utskiftinga 1894–97 bestemte utskiftingsretten at Johan Nilsen skulle svare arbeidsplikt som før til Andreas Paulsen i Bortigarden, som på sin side skulle betale til Lise Bjerke (Nigarden) 15 kroner pr. år så lenge Johan brukte og bebodde plassen, og seinere skulle den tilfalle Nigarden.

I 1900 hadde Johan Nilsen og Olea Olsdatter flyttet, for da lei-

⁴⁴«Mo-bibelen» III, s. 74.

de to brødre fra husmannsplassen Bjerkebakken husvære i Nordli: *Karl Martinsen* (f. 1881, jordbruks- og skogsarbeider), med hustru *Helga Jonette Johansdatter* (f. 1876 i Vestre Bærum) og hennes sønn *Harald Johannes Randin* (f. 1897 i Vestre Bærum), og *Olaf Martinsen* (f. 1877, hus-tømmermann), og hustru *Marie Magnusdatter* (f. 1875 i Värmland, Sverige). Begge familier dyrket litt korn og poteter, men hadde ingen husdyr. Den ene broren bodde rime-ligvis i husmannsstua, mens den andre kan ha bodd i bryggerhuset, hvor det også var et rom. I 1902 ble plassen fraskilt Nigarden Bjørke.

Bråten blir eget bruk – Nordli gnr. 183/3

Det var OLAF KRISTIANSEN BJERKE, husmannssønn i naboplassen Gladbakk, som i 1902 kjøpte Bråten for 1.400 kroner. Olaf Kristiansen var ugift, og flyttet etter kort tid til Drammen, hvor han omkom i en ulykke under kjøring med hest, bare 18 år gammel. Eiendommen ble overtatt av hans eldre bror AMUND KRISTIANSEN BJERKE (f. 1882), gift med INGER LAND fra Land. De hadde tre barn: Ingeborg, Olaf og Åge. I 1907 solgte de Nordli til Anders Martinsen for 1.775 kroner, og flyttet til Drammen, hvor Amund seinere arbeidet som rørlegger.

ANDERS MARTINSEN BJERKE (f. 1883) var husmannssønn fra Bjerkebakken, og ble i 1902 gift med ANNA MARIE SOLBERG (f. 1884) fra Lunner på Hadeland. De fikk seks barn:

* Laura (ca. 1904–1916), døde 12 år gammel (av rosen) på Drammen sykehus, begravet i Drammen.

* Reidar (1907–1965), seinere eier av Sundet gnr. 195/2, g.m. Kristine Rustand (1899–1999) fra Lie, to barn: Gunnar (f. 1931) og Kay (1939–1940).

* Sverre (ca. 1909–1913), omkom i brann i 1913 da låven i Nordli brant.

* Gudrun (1912–2001), g.m. Clareng Eriksen (1904–1979) fra Hønefoss, to døtre: Laila (f. 1930) og Anne Lise (f. 1939).

* Alf (Pos) (f. 1915), tok etternavnet Andersen, g.m. Klara Wengstad (f. 1906) fra Trøndelag, bosatt i Steinkjer, to sønner: Willy (f. 1941) og Olav (f. 1946).

* Asbjørn Anders (1921–1992), g.m. Haldis Synnøve Thorsen (f. 1925) fra Hønefoss, én datter Toril (f. 1946).

I 1918 kjøpte de tilleggsjord fra Oppigarden, parsellen Åsbakken, og dermed ble Nordli på 9,5 dekar jord. Anna og Anders fikk en ekstra inntekt ved å ha sinnssyke boende hos seg. I 1919 solgte de bruket til Ole A. Flaskerud for 8.000 kroner, og kjøpte i stedet Selte gnr. 10/15 i Hole (s.d.).

OLE A. FLASKERUD eide Nordli i ett år. Allerede våren 1920

*Nordli i Bjørkåsen 1942.
Maleri av J. Møller, avfoto-
grafert av Marit Fagerli*

solgte han til Martinius Johansen for 9.000 kroner, og reiste til Amerika med sin familie.

MARTINIUS JOHANSEN (f. 1900) var sønn av Maren Kristiansdatter i Gladbakk (og Gudbrandsstua). For å finansiere kjøpet lånte han 6.300 kroner av advokat Schrøder i Hønefoss, og 5.000 kroner i Småbruker- og boligbanken. Han var gift med Aagot Ludviksen fra Vikersund, og de hadde tre barn: Ruth, Hjørdis og Odd. I 1924 måtte Martinius gå til skifteretten, og Hønefoss Sparebank ble ny eier av Nordli med et bud på 6.000 kroner. Banken solgte eiendommen videre til Johan Jensen for 5.000 kroner,⁴⁵ og dermed kom en familie til Nordli som fortsatt sitter der. Martinius Johansen flyttet først til Nedre Tanberg i Norderhov, og siden til Benterud ved Hønefoss. Han arbeidet som bussjåfør. Etter å ha blitt skilt, flyttet han til Oslo og arbeidet som skomaker og drosjesjåfør, og giftet seg igjen med Hilda Skjellerud fra Toten.

JOHAN JENSEN (1879–1958) var sønn av smed Petter Jensen og Maren Jørgensdatter i Solbakken i Ringåsen. Han var gift med ANNE MARIE SÆTRANG (1893–1983) fra Haug, datter av Maren

⁴⁵ Hønefoss Sparebanks hjemmel på eiendommen ble først tinglyst i 1933, og Johan Jensens auksjonsskjøte i 1941.

Beate og Gulbrand Sætrang, eiere av Nedre Klekken. Johan Jensen arbeidet som overmontør i Hole elektrisitetsverk. Etter hans død i 1958 ble Anne Marie Jensen sittende i uskiftet bo, inntil hun i 1966 skjøtet Nordli over til sine to barn, Marit og Finn.

MARIT JENSEN (1923–2000) var ugift, og arbeidet i mange år

Johan Jensen (1879–1958) og hustru Anne Marie f. Sætrang (1893–1983) i Nordli, med barna Finn (f. 1932) og Marit (f. 1923).

ved Ringerike Andelsvaskeri i Hønefoss. Hun bodde i sidebygningen i Nordli, i huset som lå på parsellen Åsbakken som ble kjøpt til i 1918. Hennes bror FINN JENSEN (f. 1932) er gift med ANNE KARIN KJENNERUD (f. 1939) fra Åsbygda, og de har én sønn: Geir Johan (f. 1970). Finn Jensen har arbeidet som bilmekaniker i over 30 år, og avsluttet sin yrkeskarriere med 18 år i Siviltforsvaret, mens Anne Karin har hatt sitt virke i Kreditkassen i Hønefoss.

Av bygninger i Nordli er det nye våningshuset bygd 1983. Det ble bygd inntil det gamle, som da ble revet. Låven er i bindingsverk og reist etter at gamle-låven brant i 1913. I låven er det tømmerfjøs, med plass til et par kuer. Da parsellen Åsbakken ble kjøpt til i 1918, lå det her en tømmerbygning som var delt i to rom, hvorav det ene var bryggerhus. Etter tradisjonen skal dette huset tidligere ha stått på plassen Pommern under Stein. Det ble restaurert sist i 1950-årene og fikk et påbygg i 1973. Huset tjente som bolig for Marit Jensen til hennes død i 2000.

Bjørkåsen

Bjørkåsen var plassen på østsida av Bråten (Nordli), og ble ryddet i 1880-årene av Nils Gulbrandsen, husmannssønn i Gudbrandsstua. I 1887 går det fram av regnskapsbøkene på Mo at Nils kjøp-

Bjørkåsen cirka 1900.

Nils Gulbrandsen (1859–1941) (til venstre) med tre av sine åtte barn: Jørgen (f. 1893), Sofie (f. 1891) og Martha (f. 1878).

te byggetømmer av Ole Moe, så det var nok da han reiste husene på plassen.

Nils Gulbrandsen (1859–1941) var gift med *Karen Nilsdatter* (1854–1905) fra Hønefoss (hennes far het Nils Helgesen). Da de inngikk ekteskap i 1878, var Nils dagarbeider og de bodde i Rørvika, hvor deres første barn ble født. Da det ble døpt seinere samme år, hadde de flyttet til Bjørke-eie. I 1900 var de «pladsbrugere» og dyrket korn, poteter, grønnsaker og frukt, men de hadde ingen husdyr.

Nils Gulbrandsen arbeidet på Hønefoss bryggeri. Som regel gikk han til og fra arbeidet, men i sommerhalvåret syklet han. Nils og Karen hadde åtte barn:

* Martha (1878–1958), ugift, bosatt i Oslo hvor hun hadde huspost, senere eier av Bjørkåsen sammen med søsteren Sofie.

* Karl (til Tyskland).

* Inga (d. 1954), g.m. Ola Karlsen, Hønefoss, tre barn: Nils, Hjørdis og Sverre (Nils' sønn Odd Kåre Olsen er i dag eier av Bjørkåsen).

* Gunda (oppdratt hos sin tante Inger Lovise og Daniel Hansen i Sundvollen, døde ung).

* Kristi (f. 1885), som søsteren Gunda vokste hun opp hos tante Inger Lovise i Sundvollen. Ble seinere gift i Oslo, én datter.

* Harald (f. 1888), i 1909 fikk han en datter Kristine (Bjerke) med Anna Kristiansdatter (f. 1884), husmannsdatter på naboplassen Gladbakk. De ble ikke gift. Han flyttet seinere til Drammen, og var hvalfanger i Sørishavet i tre sesonger. Døde cirka 30 år gammel.

* Sofie (f. 1891), ugift, bosatt i Oslo, fra 1941 eier av Bjørkåsen sammen med søsteren Martha, fra 1949 eneeier.

* Jørgen (f. 1893), utvandret til Amerika i sin ungdom.

Bjørkåsen var ryddet på grunn som tilhørte Stua Bjerke, men etter utskiftinga 1894–97 ble den liggende under Nigarden. Utskiftingsretten bestemte at Nils skulle svare plikt som før til Johannes Bjerke (Stua), som på sin side måtte betale 20 kroner i året i «afsavnsgodtgjørelse» til Lise Bjerke (Nigarden) så lenge Nils brukte plassen. Seinere skulle den tilhøre Nigarden.

Karen døde allerede i 1905, etter å ha blitt stanget av ei ku.

Nils Gulbrandsen eide husene i Bjørkåsen, men jordveien var Nigardens, og eierne ønsket ikke å selge. I 1913 lånte Nils 2.300 kroner i Hønefoss & Oplands Privatbank med pant i husene, og kjøpte et jordstykke nord for Stein skole (Slette, gnr. 2/14 av skyld mark 1,00). Denne jorda drev han ved siden av. Bjørkåsen ble fra-skilt som eget bruk i 1933, etter at Nils Gulbrandsen i november 1930 hadde søkt om å få oreigne plassen etter jordloven.

«HUSMANNSSJELE»

«Ordføreren banker og man hører oplest to søknader fra to gamle husmenn, som forlanger å få sine plasser oreignet. Den ene er Nils Bjørkaasen, som i 1886 fikk lov av mannen på Bjerke til å rydde seg et hjem i skogen. 6 mål er ryddet og husmannen har selv kostet op husene, så jordstyret, som har behandlet saken, enstemmig har funnet at dette er en plass som uten tvil kan tas, og formannen opplyser at det på ingen måte vil genere gården om plassen blir solgt til husmannen.

Ordføreren: – Vil eieren under ingen omstendigheter selge?

Jordstyreformannen: – Nei. (Eieren av gården er en ung velsituert dame på 20 år.) Stemmetall: 8–8, med ordførerens dobbeltstemme ble det avslag.

Den andre saken gjaldt Nils Gulbrandsens svoger, Daniel Hansen på Mølleberget i Sundvollen. Også denne ble avslått. Han og faren hadde brukt plassen i 70 år.

Det er ikke så lenge siden bøndene i Stortinget trengte arbeidernes hjelp til å styrke sin egen odelslov, og en kunde ha ventet at bønderne på Ringerike som nettop nu har holdt på å oreigne storgårde, hadde gitt en skjerv til småfolket. Men Vinjes ord slår vel til: 'Det er husmannssjele på disse herregårde på Ringerike.'*

---

* Referat fra møte i Hole herredsstyre (skrevet av Jon Guldal), i Fremtiden 29. november 1930.

Bjørkåsen blir eget bruk – gnr. 183/4

Nær 50 år etter at han hadde ryddet plassen, fikk den tidligere husmannen etter flere års behandlingstid overta jorda som husene hans stod på. Eiendommen på cirka 5 dekar ble fraskilt den 1. juli 1933, og ved skjøte av 31. august s.å. solgt til den tidligere husmannen. Han betalte 650 kroner for jorda han hadde ryddet et halvt hundreår tidligere. Selger var eieren av Nigarden Bjørke, Maren Johannesdatter Bjerke (13), ved sin verge Randi Bjerke og med samtykke fra Overformynderiet. Da hadde Nils Gulbrandsen allerede i 1930 skjøtet over husene til sine døtre MARTHA BJERKE (1878–1958) og SOFIE BJERKE (1891–1972). I 1941 solgte han også jordveien til døtrene for 1.000 kroner, hvorav 350 kroner for en hest. Med i salget var cirka 20 dekar jord som Nils Gulbrandsen hadde ervervet i 1913 ved Steinsletta, nord for Stein skole (Slette, gnr. 2/14).

Etter Nils Gulbrandsens død i 1941 brukte Martha og Sofie Bjerke eiendommen som fritidsbolig. De var begge ugift, og bodde og arbeidet i Oslo, hvor Martha hadde huspost og Sofie var bestyrerinne ved en trikotasjebedrift, ved siden av at hun tok vakter i garderoben på Centralteatret. I 1949 skjenket Martha sin halvdel som gave til søsteren, og dermed ble Sofie Bjerke eneeier.

Etter Sofie Bjerkes død i 1972 overtok ODD KÅRE OLSEN (f. 1928) eiendommene Bjørkåsen og Slette. Odd Kåre Olsen er sønnesønn av Martha og Sofie Bjerkes søster Inga. Hans foreldre var Nils Olsen (Karlsen) (1904–1974) og Martha f. Gulbrandsen (1903–1951), begge fra Hønefoss, og bosatt på Bjølsen i Oslo. Odd Kåre Olsen er murer av yrke, og ble i 1953 gift med AMBJØRG KJØNNÅS (f. 1931) fra Dagali. Før de flyttet til Bjørkåsen i 1972, bodde de på Nesodden. De har tre barn:

* Knut (f. 1953), g.m. Sølvi Strand fra Mittet i Romsdalen, to barn: Evy (f. 1974) og Ove Benny (f. 1976).

* Lars Johnny (f. 1955), ugift, bosatt på Frogsmoen i Norderhov.

* Nils Runar (f. 1968), g.m. Janne Merethe Haugen fra Kolbotn, bosatt i Viul.

I 1979 ble det bygslet bort en tomt på 629 m² sør for tunet, hvor sønnen Knut og hans familie reiste enebolig. Knut Olsen (f. 1953) arbeider ved Ringeriksbuss i Hønefoss.

Gnr. 183/4 Bjørkåsen og gnr. 181/4 Slette er totalt på 27 dekar, hvorav de 20 dekar på Slette siden 1990 har vært leid bort til Jan Fredrik Hornemann på Stein. Våningshuset som Nils Gulbrandsen bygde i Bjørkåsen i 1880-årene gjør fortsatt nytten, og ble påbygd i 1951 og restaurert i 1972. Låven og stabburet er fra 1880-årene. På bruket er det traktor.

Bakken (Bjerkebakken)

Plassen Bakken ligger nordvest for gårdstunet på Oppigarden Bjørke. Husmannsstua som fortsatt står her, er flyttet to ganger tidligere. Rundt 1850 stod den i Bergerbakka, på branten mot Mostjern, hvor Anders Johannessen Kastet var husmann under Mo. Da han seinere ble husmann under Bjørke, flyttet han stua med seg til sin nye plass (kalt Bjerkebakken). Den lå på den andre siden av gamleveien over Bergerbakka (på østsida), på Bjørkes grunn. Her bodde i 1865 *Anders Johannessen Kastet* (31) med hustru *Randi Andersdatter* (42, f. i Norderhov) og deres to barn Amalie (10) og Johan (7). På plassen hadde de 1 ku og 1 sau, og utsæden var $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{4}$ t. bygg, $\frac{3}{4}$ t. blandkorn og 2 t. poteter.

I 1867 kjøpte Anders Kastet en 15 dekar stor eiendom fra Oppigarden Bjørke, og flyttet dit (se nedenfor gnr. 182/5). Ny husmann i Bjerkebakken ble *Martin Johansen* (f. 1848, sønn av husmann Johan Nilsen i Bråten i Bjørkåsen) som i 1865 var tjenestedreng på Vik skysstasjon. Han ble i 1875⁴⁶ gift med *Inger Hansdatter* (Svarstad, datter av smed Hans Kristiansen). Av deres barn kjenner vi Hans (f. 1875) og Johan (f. 1876). Inger Hansdatter døde ung, og Martin Johansen ble seinere husmann i Klokkerbråten (plass under Lille Hundstad på Røyse, som ligger sør for Sundvollen), hvor han satt i 1900 med sin andre hustru Maren Nilsdatter (f. 1858), sønnen Johan og tre barn fra andre ekteskap: Mari (f. 1891), Nikolai (f. 1894) og Johannes (f. 1897).

Fra rundt 1880 overtok *Martin Olsen* som husmann i Bjerkebakken. Han var tidligere gårdsgutt på Øderå. Etter utskiftinga i 1897 ble plassen liggende midt i grensa mellom Øderå og Bjørke, og ifølge protokollen skulle Martin Olsen bli enig med eieren av Oppigarden Bjørke, Johan Bjerke, om å «ordne pladsforholdet dem vedkommende seg imellem». De ordnet det slik at Martin Olsen flyttet husmannsstua østover til sin nåværende plass, som også fikk navnet Bakken. Dette skal ha skjedd i 1903.⁴⁷ Da Martin i 1900 ble registrert i folketellinga med sin familie med bosted Bakken, var plassen fortsatt i Bergerbakka.

Martin Olsen (1854–1935)⁴⁸ var født på en plass under Gusgår-

Anders Johannessen Kastet
(1835–1917).

Randi Andersdatter Kastet
(f. 1823).

⁴⁶ Før han giftet seg, ble Martin Johansen oppgitt som barnefar til Olea Larsdatter Berggaards uekte sønn Lars Petter, og til husmannsdatter Karen Marie Nilsdatters uekte datter Andrine. Begge ble født i 1874, da Martin var sagarbeider, og registrert bosatt under Bjørke.

⁴⁷ Erlandsen (1973).

⁴⁸ Hans foreldre var Ole Olsen (f. 1821) og Kari Andersdatter (f. 1814). Martin var født på plassen Bestemorsbråten under Gusgården.

Martin Olsen Bjerke
(1854–1935) og *hustru*
Maren Pauline Kristensdatter
(f. 1847) på sin gullbryllups-
dag i 1927, på trappa i Bak-
ken.

den i Norderhov, og ble i 1877 gift med *Maren Pauline Kristensdatter Gundersby* (f. 1847) fra Haug.⁴⁹ De fikk sju barn:⁵⁰

* Olaf (f. 1877), g.m. Marie Magnusdatter (f. 1875 i Värmland, Sverige), i 1900 husmannsfolk i Bjørkåsen, seinere bosatt Volden i Asker, flere barn.

* Karen Marie (1879–1958), i 1900 budeie på Sandsetra i Norderhov, g. 1903 m. Thorvald Ellingsen (1880–1963, fra Sandum i Strømsoddbygda),

---

⁴⁹ Hennes foreldre var Kristen Eriksen (f. 1812, satt i 1870-årene på plassen Åsstua under Tanberg i Norderhov) og Gunhild Andersdatter (f. 1847, i 1879 bodde hun i Skogstadeie i Åsbygda). Maren Pauline Kristensdatter fikk – før hun inngikk ekteskap – to sønner med Henrik Larsen: Andreas (f. 1870) og Gudbrand (f. 1872). Gudbrand Bjerke ble seinere vognmann i Hønefoss.

⁵⁰ Opplysninger om Maren Pauline og Martin Bakkens slekt er gitt av Odd Ellingsen og Trygve Ellingsen.

som i 1900 var tjenestekar i Stua Bjørke. De ble seinere eiere av Sømoen gnr. 10/29, 12 barn: Einar (1904–1990), Martin (1906–1999), Oskar (1908–1939), Karl (f. 1910), Alf (1912–1968), Olaf (1914–1963), Otto (1916–1967), Olga (f. 1917), Thorleif (1919–2000), Trygve (f. 1922), Borghild Kristine (f. 1923) og Thora (f. 1926). Karen Marie fikk som 16-åring sønnen Andreas Karlsen (1895–1967), med Karl Korneliusbråten. Andreas vokste opp hos besteforeldrene i Bakken, seinere bosatt i Sundvollen (se gnr. 231/30 Fredheim).

* Karl (f. 1881), g.m. Helga Jonette Johansdatter (f. 1876 i Vestre Bærum), i 1900 husmannsfolk i Bjørkåsen, hvor de bodde med hennes sønn Harald Johannes Randin (f. 1897 i Vestre Bærum). De flyttet seinere til Sandvika, hvor Karl døde i spanskesyken.

* Anders (f. 1883), i 1900 gårdsgutt på Nigarden Bjørke, g. 1902 med Anna Marie Ottersdatter Solberg (f. 1884), seinere eiere av gnr. 4/3 Nordli og gnr. 10/15 Selte (se omtale av disse eiendommene), seks barn: Laura, Reidar, Sverre, Gudrun, Alf og Asbjørn Anders.

* Anton (f. 1885), i 1900 jordbruksarbeider på Rå, g.m. en dame fra Nannestad, eier av bruket Bekkevold på Brenna fra 1910, men han solgte det etter noen år og utvandret til Amerika, flere barn.

* Edvard (1887–1967), i 1900 fjøsørker på Rå, g.m. Berthe Martinsen (1878–1965), seinere eiere av gnr. 10/31 Brenna, seks barn: Martin (1910–1987), Ole (f. 1912), Kristoffer (f. 1913), Ludvik (f. 1916), Jørgen Arthur (f. 1918) og Maren Beate (f. 1920).

* Randi (1890–1958), g.m. Nikolai Dahlgren (1887–1973, fra Sverige), bosatt ved Hundstad, fem barn: Nils, Gunnar, Bertha, Gudrun og Karl.

Bakken blir eget bruk – gnr. 182/15

Maren Pauline og Martin Bakken bodde i Bakken til de flyttet på Hole gamle hjem i 1935. De ble etterfulgt av dattersønnen Oskar Ellingsen (1908–1939), som i 1939 søkte om tvungen avståelse av plassen etter jordloven. Søknaden ble innvilget i 1941, og i 1943, nær fire år etter Oskar Ellingsens død, ble den tidligere husmannsplassen fraskilt Oppigarden Bjørke og solgt til hans enke Sigrid Ellingsen (1911–1976) for 1.200 kroner.

Sigrid Ellingsen (1911–1976) var født på husmannsplassen Åslund (Åsenga) i Gjesvalåsen. Med sin mann Oskar Ellingsen (1908–1939) fikk hun én datter, Marit (f. 1932), som er gift med Harry Wangen (f. 1930). De er bosatt på Rabba ved Hønefoss, og har tre døtre: Eli Gro (f. 1955), Liv Tone (f. 1956) og Anne May (f. 1962). Etter Sigrid Ellingsens død i 1976 overtok Marit Wangen eiendommen og brukte den som fritidsbolig til 1983, da den ble solgt til hennes eldste datter Eli Gro Stugaard (f. 1955) og hennes mann Per Harald Stugaard (f. 1950) fra Hedalen. De har én sønn Bjørnar (f. 1985). Eli Gro og Per Harald Stugaard bygde enebolig på eiendommen i 1983, og garasje i 1995. Den gamle husmannsstua i Bakken står fortsatt, og er godt vedlikeholdt.

«... HAR ALLE DAGE VÆRET KONSERVATIV»

«De har begge vært tro arbeidere som med interesse og omtanke har tatt del i sin husbands ve og vel. Martin har alle dage vært konservativ og holdt på det bestående, noget som ikke er så almindelig i vore dage, og kom ikke og snak til ham om socialisme, bolsjevisme og andre ismer. Maren var til op i de senere år en meget efterspurgt bakstekone, og de kan visst tælles i tusener alle de brødleiver hun har bakt for folk både i Hole og Norderhov,» heter det i en omtale i Ringerikes Blad i 1927, da Maren Pauline og Martin Bakken kunne feire sitt gullbryllup. Det var Hans Bjella som arrangerte festen for dem. Lina Hammersbøen (f. 1908) har fortalt at folkene i Bakken nærmest var å regne som familiemedlemmer i Oppigarden. Martin deltok i alt arbeid på gården, mens Maren stoppet og lappet klær, og hennes potetlomper var uforlignelige.*

---

* Ringerikes Blad (april 1927), og fra lydbandintervju med Lina Bjella Hammersbøen (f. 1906) — ved Margit Harsson (fra 1993, i Hole bygdearkiv).

TVUNGEN AVSTÅELSE

«Bakken under Vestre Bjørke i Hole har de siste tre år vært til behandling gjentagne ganger i Hole jord- og herredsstyre. Inntil 1935 bodde den gamle husmannen Martin Bjerkebakken på plassen, og for sitt lange virke som husmann fikk han Selskapet for Norges Vels medalje og diplom. I nevnte år flyttet den gamle husmann til Hole gamle hjem for å nyte sitt otium der, og en dattersønn overtok da plassen. Husene eides av husmannen. Dattersønnen optok for 2 a 3 år siden underhandling om kjøp av jorden, og etter mange frem- og tilbakesendinger blev der ved kongelig resolusjon av 22. desember 1939 gitt tillatelse til tvungen avståelse til fordel for Oskar Ellingsen, som imidlertid var død da resolusjonen falt. Hans enke søkte på egne og barns vegne om å ta plassen efter den nevnte resolusjon, men hennes krav herom blev avvist av de lokale myndigheter. For kort tid siden sendte enken søknad til departementet om at der må tilstedes henne adgang til å ekspropriere plassen, og i disse dager har departementet gitt sitt samtykke til at tvungen avståelse til fordel for enken Sigrid Ellingsen må finne sted i henhold til jordlovens paragraf 70.»*

* VV. i Ringerikes Blad 26. august 1941.

Per Harald Stugaard eier slektsgården Nordre Stugård i Hedalen, og arbeider som daglig leder av Somas AS, som selger ventiler til papirindustrien.

Øvrige husmenn

I 1865 var det under Bortigarden Bjørke én husmann uten jord, dagarbeider *Ole Andersen* (31, f. i Ådal) som bodde her med hustru *Sofie Hansdatter* (29, f. i Ådal). I 1865 fikk de en sønn Hans Andreas, som ble hjemmedøpt og døde like etter fødselen. Stua de bodde i, kan ha vært Åsbakken – tømmerstua med bryggerhus som står vest i tunet på Nordli (den tidligere husmannsplassen Bråten).

I 1870- og 1880-årene var *Ole P. Hansen* (f. 1830 i Aker) og *Gurine Gudbrandsdatter* (1834-1882, f. i Norderhov) husmannsfolk under Bjørke. De bodde i 1865 på en plass Bråten under Øderå (kan ha vært Bergerstua). Vi kjenner fire av deres barn: Mathea (f. 1859), Othilie (f. 1871), Hans Johan (f. 1873) og Karl Martin (f. 1881). Da Gurine Gudbrandsdatter døde i 1882, var hun husmannskone og fattiglem, med bosted Bjørke, men vi vet ikke hvilken plass.

Andre eiendommer utskilt fra Vestre og Østre Bjørke

Åsly gnr. 182/21

Åsly er en eiendom på 1,1 dekar som ligger mellom Ring og Bakken. Den ble utskilt fra Ring i 1955, og ved skjøte av 18. februar 1956 solgt til Sigurd Karlsen for 1.500 kroner.

Sigurd Karlsen (1910–2001) var sønn av Karen Marie og Karl Kristiansen Bergerstua. Han ble i 1938 gift med Anna Helene Martinsen (1901–1992) fra Brua (Bruløkkene) på Krokskogen, datter av Martin Andreassen Brua og hustru Pauline Hansdatter (fra Mattisplassen). De bygde enebolig i Åsly i 1956, og uthus noen år seinere. De har to barn:

* Karen (f. 1938), g.m. Odd Reneflot, bosatt på Ask, tre barn: Tone (f. 1965), Anne (f. 1969) og Sjur (f. 1970).

* Kjell (f. 1940), seinere eier av Åsly, g.m. Grethe Lehne, to barn: Roger (f. 1963) og Tormod (f. 1965), se nedenfor.

Anna og Sigurd Karlsen var seterfolk på Øskjevallsetra i mange år, på samme seter som hans foreldre og seinere søsteren Anna var seterfolk nærmest uavbrutt i en mannsalder. I sin ungdom arbeidet

Anna Helene f. Martinsen (f. 1901) og Sigurd Karlsen (1910–2001) med sine to barn: Karen (f. 1938) og Kjell (f. 1940).

Sigurd Karlsen bl.a. ved Hole Torvstrøfabrikk, og i en årrekke var han skogsarbeider. I 1952 ble han ansatt som postbud på strekningen Steinsfjerdingen–Bråten–Lore, og var siden postmann i Steinsfjerdingen i 27 år.

Etter Sigurd Karlsens død i 2001, har sønnen Kjell Karlsen (f. 1940) overtatt eiendommen. Han er blikkenslagermester og driver eget firma, Ring. Blikk- & Kobberslageri AS. Han er gift med Grethe Lehne (f. 1940) fra Røyse, som arbeider i Norlis Bokhandel i Hønefoss. De bygde i 1969 et tilbygg til hans foreldres bolig i Åsly. Grethe og Kjell Karlsen har to barn:

* Roger (f. 1963), bosatt på Høyby i Hønefoss, samboer med Kari Merethe Møtteberg fra Veme, én datter Yvonne (f. 1996). Roger har fra tidligere samboerforhold med Berit Johansen en datter, Ida Marie (f. 1990), mens Kari Merethe fra tidligere samboerforhold med Bjørn Roa har en sønn, Stian (f. 1991).

* Tormod (f. 1965), ugift, bosatt på Helgelandsmoen.

Eljabo gnr. 183/23

Eljabo er kårboligen i Bortigarden Bjørke, som ble fraskilt hovedbølet i 1969 med en tomt på 1,3 dekar. Den eies av gårdens eier Jan Andreas Frøhaug, og leies i dag ut.

Utsikten gnr. 182/25

Utsikten er en boligeiendom som i 1974 ble utskilt fra Bortigarden Bjørke, og overdratt til Sigrid og Johan Frøhaugs nest-eldste sønn

Olav Frøhaug (f. 1945), som her bygde enebolig. Han er gift med Ellen Hagen (f. 1947) fra Ådal, og de har én datter, Sigrid Helene (f. 1974).

Olav Frøhaug arbeider som lagersjef på Volvo/Risesletta.

Eilev E. Øynebråten (1920–1995) var lensmannsbetjent i Hole fra 1942, og lensmann 1969–1988.

Foto: Sverre Bagaasen

Hallingtun gnr. 183/7

Hallingtun er en boligeiendom som ble utskilt fra Stua Bjørke i 1959 og solgt til Eilev E. Øynebråten for 4.000 kroner.

Eilev E. Øynebråten (1920–1995) var fra Gol i Hallingdal, og kom til Hole i 1942 som lensmannsbetjent, etter tidligere å ha hatt samme stilling i Gol. Seinere var han lensmann i Hole fra 1969 til 1988. Han ble i 1968 gift med Anny (Vesla) Simonsen (f. 1935) fra Djupvik i Kåfjord i Troms, som kom til Hole som lærer ved Vik skole i 1960. Hun var siden lærer i Hole-skolen i 40 år.

Vesla og Eilev Øynebråten har én datter, Eva (f. 1969), som er bosatt i Haug. Hun var gift med Egil Olerud fra Jevnaker (siden skilt). De har én datter, Ida (f. 1997).

Bakkehuset gnr. 183/9

Bakkehuset er opprinnelig en kårbolig under Stua Bjørke, som Martin Johannesen Bjerkes søster Dorthea Johannesdatter Bjerke (1872–1950) bygde i 1927 på østsiden av gårdstunet, på leid grunn (festetomt nr. 1 under Østre Bjørke). Tomta var på 3 dekar, og hun betalte 500 kroner i leie «en gang for alle» for sin levetid.

I 1980 ble Bakkehuset utskilt fra Stua Bjørke med en tomt på 1,3 dekar, og har siden vært eid av Martin Bjerke Sexe (f. 1934), en yngre bror av gårdens eier Thorstein Sexe. Han er bosatt i Steinsetra (gnr. 229/1) i Hole med hustru Stine Marie f. Helgerud, og i Bakkehuset bor i dag deres sønn Einar Sexe (f. 1964), som 1997 har forpaktet jorda på Stua Bjørke, Ner-Nigarden Hurum og Steinsetra.

Sonerud ligger lengst nord på Steinssletta, og grenser i nord og øst mot Øderå, og i sør og vest mot Bjørke-gårdene. Gårdsnavnet har sitt opphav i det norrøne mannsnavnet *Sóni*, og *rud* (rydning), altså «gården ryddet av *Sóni*». Gården ble trolig ryddet i tidlig middelalder, kanskje rundt år 1000, men lå øde i hundreårene etter Svartedauen. Jorda består av leirmold.

Fra 1731 var gården delt i to bruk, og i 1791 ble det ene av disse også delt. Siden har det vært tre bruk på Sonerud, gammelt matrikkelnr. 67, hvorav det ene (løpenr. 10, seinere gnr. 184/1) i 1984 ble kjøpt av eieren av nabogården Øderå. Dagens eier av løpenr. 11 (seinere gnr. 184/3) er gift med bonden på Øderå, som bruker jordveien. Det tredje bruket av Sonerud (løpenr. 12, seinere gnr. 184/4–6) gikk inn i det bruket av Østre Bjørke (Nigarden) som etter utskiftinga i Steinsfjordingen i 1890-årene måtte flytte fra Bjørke og ned til Sonerud.

Etter jordeboka i 1577 var Sonerud da det eneste bruket på Steinssletta som ikke hadde egen bruker.¹ I 1636 var Sonerud nevnt som ødegård, og ÅGE SONERUD betalte landskatt. I 1641 eide Ola «Søre Hval» en del av Sonerud med bygsel, og ifølge jordeboka for 1641–42 var Sonerud rydningsplass, og brukeren het Åge. I 1646 betalte Åge Sonerud koppskatt,² og i 1647 var OLA HVAL i Nord-erhov eier av hele Soneruds samlede skyld på 8 kalvskinn. Da ble det også brukt en ødeplass «Steinset» (krongods) under gården, av skyld 2 skinn i 1652–53.³ I 1650 eide tidligere fogd JOHAN SCHNELL (bosatt på Bjørke) en del av Sonerud, og Åge var fortsatt bruker. En gang i 1650-årene er han blitt etterfulgt av Ola, som vitnet på bygdetinget i 1659, og i 1664 ble OLA SONERUD innstevnet på tinget av Ola Sjurdsen «for en hest», trolig gjaldt det et hestekjøp han ikke var fornøyd med. Ola Sonerud møtte imidlertid ikke opp, og måtte bøte 1 mark sølv til kongen og gi 1/2 daler i omkostning.

¹ Halvorsen (1954), s. 11.

² Koppskatt var en persons katt (til forskjell fra skatt på eiendom) som opprinnelig var ekstraordinær, men i perioder på 1600- og 1700-tallet temmelig årviss.

³ Halvorsen (1960), s. 14.

STEINALDERFUNN I SMEISEBERGET

Ved Sonerud ligger Smeiseberget, et steinbrudd som fra tidlig på 1900-tallet har levert pukk og fyllmasse til mange av bygdeveiene i Hole. I 1921 ble det i Smeiseberget funnet en buttnakket steinøks, 16,5 cm lang, og bredden over eggen var 6,5 cm. Den befinner seg nå i Oldsaksamlingen.* På Sonerud (gnr. 184/4 og 6) er det funnet ytterligere en øks fra steinalderen, en såkalt skafthulløks som er 10,2 cm lang, 5,7 cm bred og med et hull for skaft med 2,2 cm i diameter. Sammen med et lite spinnehjul i lys kleberstein, som også er funnet på eiendommen, oppbevares skafthulløkse på gården. Vi mangler nærmere opplysninger om funnsted for de to siste funnene.**

* Opplysninger hentet fra kapittel om tilvekst 1922, i Universitetets Oldsaksamlings årbok 1943–44 (reg.nr. C23015). Funnet er registrert feil på gnr. 184/3. Smeiseberget ligger på gnr. 184/4, og ble innlevert av dennes eier i 1922.

** Universitetets Oldsaksamlings ØK-registrering 1968.

© Fotograf Marit Fagerli

Sonerud sommeren 2002, med Nigarden Bjørke nærmest. Gården ble flyttet i 1900–1901 til stedet hvor et av de tre Sonerud-brukene (bnr. 4) lå tidligere. På østsida av E16 ligger Sonerud bnr. 3, mens det tredje (bnr. 1) lå vis-à-vis dette (i dag bnr. 15 Bjørkely). Nord for Sonerud ligger Øderå (til venstre), og til høyre Gile-gårdene og Bråk (i Ringerike).

Vi vet ikke hvor lenge Ola Hval eller Johan Schnell eide Sonerud, men i 1699 er det en annen av tidens store eiendomsbesittere på Ringerike, JØRGEN LARSEN HØNEN, som makeskiftet Sonerud av skyld 8 skinn og Egge på Ask med Mads Olsen Sørum og Peder Rolvsen Moe.⁴ Mads Olsen Sørum var bysgelmann under Oslo bispestol på Østre Sørum, mens Peder Rolvsen Moe var gift med en datter av Mads Olsens første hustru, en enke på Stadum. Dermed hadde Sonerud to eiere, men det virker som om det gikk enda en mannsalder, til 1731, før det ble to selvstendige bruk.

Sonerud

løpenr. 10 – i dag gnr. 184/1

MADS OLSEN SØRUM (ca. 1669–1729) brukte i årene som fulgte Sonerud som om hele gården tilhørte ham. I 1699 bidro Mads på

⁴ Makeskite datert 20. februar, tinglyst 24. februar 1699 på Trøgstad tingstue i Nord-erhov (Thorleif Solberg: Tingbokavskrifter fra Ringerike 1699, s. 2).

Sonerud til mat og utstyr til én soldat sammen med sju andre gårder i Hole.

Mads Olsen Sørum skal ha vært en av bøndene fra Hole som lå i Nordkleiva våren 1716 og slo tilbake angrepet fra Karl 12.s dragoner. Han var gift med ELI ENGBRETSDATTER HESSELBERG (1664– 1750) og hadde med henne seks barn: Engebret, Ole, Lars, Anders, Inger og Marte (se omtale av Østre Sørum).

I 1723 var det 1 hest, 3 storfe og 3 sauer i Sonerud. Utsæden var 2 t. havre, og den årlige høyavlingen var 12 lass. Da Mads Olsen døde i 1729, gjorde både hans og Peder Rolvsen Moes arvinger krav på hele Sonerud, men ved lagtingsdom i 1731 ble det avgjort at de stridende parter fortsatt eide hver sin halvdel av eiendommen, som de juridisk hadde gjort siden 1699.

Etter lagtingsdommen i 1731 drev Mads Olsens enke Eli Engebretsdatter den ene halvdel (skyld 3 ½ lispund) fram til 17. desember 1733, da hun solgte den til sin yngste sønn ANDERS MADSEN SØRUM (BYE) (1707–1800) for 256 riksdaler. Anders Madsen ble seinere bruker og eier av en større del av Vestre By på Røyse, som han kom i besittelse av da han i 1747 ble gift med Sara Johannesdatter Bye (1728–1820). De hadde 11 barn, hvorav åtte nådde voksenalder (se omtale av Vestre By i bind 3).

Anders Madsen bodde ikke selv i Sonerud. Da han kjøpte eiendommen av mora i 1733, ble den kalt Sonerud Ødegaard» i papirene. I 1762 nevnes Sonerud som proprietærgods (eid av privat jordeier), og det var Anders Madsens brorsønn MADSE ENGBRETSEN, sønn av Anders' bror Engebret som i 1734 hadde kjøpt halve Lore og Herøya, som bodde der med hustru BERTE JONSDATTER, og de hadde en innerst, Jon Johanson (gammel og fattig). Mads ble i 1762 kalt husmann, og var «svag og fattig». Han døde allerede i 1766, og etterlot seg enka Berte og de to barna Engebret (11) og Eli (4). Boet ble gjort opp i 1768 og var insolvent, med verdier på 62 riksdaler og en gjeld på 100 riksdaler. I skiftet ble også nevnt avdødes farbror, Ole Madsen Smedstad i Aker herred, som døde i 1760. I 1801 ble husene i Sonerud leid ut til den ugifte Mari Torgersdatter (65), «Indsider, lever af Haandarbeide», som bor der sammen med sin datter Siri Pedersdatter (29) og dennes to barn Maria Henriksdatter (3) og Ole Larsen (1).

Anders Madsen Bye døde 93 år gammel i 1800, og Vestre By og Sonerud ble da overtatt av to av hans sønner, JOHANNES BYE (1751–1843) og ERIK BYE (1756–1846), som begge var ugifte og bodde på By. Eldstesønnen Mads (1749–1836) kom ved giftermål til Libakke, og yngste sønn Ole (1781–1854) til Sørumsund. I 1803 satt Peder Jensen og Ragnhild Hansdatter i Sonerud, og i 1820 het husmannen der Torstein Rasmussen. Han giftet seg i 1817 med Anne Paulsdatter, etter at de tidligere samme år hadde fått sitt første barn.⁵ Vi kjenner fire av barna: Maria (f. 1817), Rasmus (1820–1821), Marte (f. 1822) og Randi (f. 1825). I 1825 betalte husmann Engebret Jansen i Sonerud 8 skilling i kirkeskatt. Han var gift med Anne Gulbrandsdatter, og mens de bodde i Sonerud fikk de to sønner: Ole (f. 1828) og Hans Andreas (f. 1831).⁶

I 1829 solgte Johannes og Erik Bye både Vestre By og Sonerud til sin brorsønn MADSE OLSEN SØRUM, sønn av Ole Andersen Bye og Anne Kristoffersdatter Sørumsund. Mads Olsen eide begge gårdene til sin død i 1864, og synes å ha leid bort Sonerud. I mars 1852 var det sannsynligvis en av hans leietakere som annonserte i Ringerikes Blad: «Undertegnede modtager Skræddersøm, om ønskes saavel hjemme som borte. Sonerud i Hole, 20. Mars 1852. Marie Samuelsdatter.»

I 1864 ble Vestre By overtatt av Mads Olsens datter Anne Marie

⁵ Anne Paulsdatter Sonerud fikk i 1814 en datter, Pauline, med Erik Olsen Borgen.

⁶ Anne Gulbrandsdatter Sonerud fikk i 1836 en sønn, John Peder, og som barnefar ble utlagt enkemann Anders Aslesen, Norderhov.

og hennes mann Lars Libakke, mens Sonerud tilfalt enken GRETHE BASTINE JØRGENDATTER BYE (1819–1904). Hun var datter av maler Jørgen Erichsen og Charlotte Amalie Andersdatter, som eide Lilleby i Hole. Grethe var Mads Olsens andre kone, den første var Gunhild Dorthea Hansdatter Bjørnstad, død før 1843.⁷ Grethe og Mads hadde fire barn:

- * Jørgen (1843–1888), seinere eier av en annen gårdpart av Sonerud (bruksnr. 4).
- * Olava (1847–1889, g.m. hotelleier Johan Blyberg ved Sundvolden hotel, seks barn: Ole, Anne Dorthea, Mads (seinere eier av Sonerud), Grethe, Caroline og Sofie).
- * Johanne Elise (1856–1931, ugift).
- * Sofie (f. 1862, ugift).

Grethe Bastine Bye fortsatte å bo på Vestre By etter at hun hadde

---

⁷ I skifte etter Gunhild Dorthea Hansdatter, avsluttet 26. oktober 1843, ble verdien av Sonerud satt til 500 spesidaler.

Fra Sonerud 1955. På vestsida av E16 ligger Nigarden Bjørke (nærmest), Veslebu, Solbakken og Sonerud bnr. 1 (i dag Bjørkely). I åsen bak ser vi brukene Bjørkåsen (nærmest) og Nordli.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

«NAA BØR DU KJØPE SONERUD, ERIK»

«Far snakket om at paa den tid var Sonerud til salgs for 3.000 kroner. Den gang var ikke Sonerud mer end 30–40 maal jord, men aligevel. På bryllupsdagen havde Fougner sagt til far, at naa bør du kjøpe Sonerud Erik, det er godt kjøp. Far havde svart at han ingen penger havde å kjøpe eiendom for. Det skal du ikke bry dig om, havde Fougner sagt, det er nok at du kjøper eiendommen og underskriver paa papirene, saa skal jeg foreløpig greie resten. Men nei, han turde ikke. (...) En fik nok være fornøid med en husmands-plads.»*

* Olav Eriksens erindringer, s. 5–6. Hans foreldre Erik Olsen og Birgitte Danielsdatter giftet seg i 1887, og bryllupet ble holdt av Hans Fougner på Nordre Sørum, hvor Birgitte da var budeie. Erik og Birgitte ble i 1898 eiere av Viksbråten, som de kjøpte for 1.400 kroner (se omtale av gnr. 192/4 Viksbråten i bind 1).

---

overtatt Sonerud ved Mads Olsens død i 1864. I 1865 var det den ugifte Johanne Engebretsdatter (51) som leide husene i Sonerud (løpenr. 10). Hun livnærte seg av håndarbeid. Snart flyttet eieren Grethe Bye til Sonerud, hvor hun drev gården med hjelp av sønnen Jørgen, som i 1871 kjøpte en annen part av Sonerud (løpenr. 12, seinere bruksnr. 4). Jørgen døde ugift i 1888, etter en tids sykdom. De hadde da en stund vurdert å selge bruket, men det ble til at mora også overtok hans del av Sonerud (se nedenfor).

I 1883 ble skogteigen på Krokskogen som tilhørte løpenr. 10, solgt til grosserer Engelhardt Andresen for 600 kroner, og skylda på eiendommen ble redusert til 2 mark 42 øre. I 1891 ble det så utskilt og frasolgt et jordstykke (seinere bruksnr. 6, skyld 88 øre) til Alf Hurum, som også kjøpte løpenr. 12a som Grethe hadde overtatt etter sin avdøde sønn Jørgen. Hurum betalte 4.000 kroner for de to eiendommene (gnr. 5/4 og 5/6). Skylda på gnr. 5/1 var da redusert til 1 mark 54 øre. I 1900 bodde Grethe Bye (81) og hennes ugifte datter Johanne (44) i Sonerud.

Grethe Bye drev eiendommen til sin død i mars 1904, da hennes datter JOHANNE MADSDATTER BYE (1856–1931) overtok. Hun var ugift, og drev Sonerud til sin død i 1931. I 1910 ble det utskilt en parsell Solbakken (bruksnr. 7, skyld 58 øre) som året etter ble solgt til amtsgartner Hans Dyrge. Dermed var skylda på gnr. 5/1 redusert til 96 øre.

I mars 1931 solgte Johanne Madsdatters dødsbo Sonerud til hennes niese ANNE DORTHEA BLYBERG (1876–1942) for 7.500 kroner, og ved sistnevntes død i 1942 overtok hennes bror Mads Bye Blyberg eiendommen for 8.000 kroner.

MADS BYE BLYBERG (f. 1878) var gift med Liv Holte, og de hadde tre barn: Ole Johan, Gunnar Stian og Grethe Liv. Mads Bye Blyberg var utdannet ingeniør og ansatt ved Drammenselvans Papirfabrikker på Modum. Familien bodde på Åmot på Modum, og brukte Sonerud som sommersted. Naboen Andreas Bjella leide jorda. Ved skjøte av 14. september 1968 ble Sonerud og et skogstykke på Krokskogen (gnr. 217/17 av skyld 19 øre) som opprinnelig hadde tilhørt en av Fjell-gårdene på Røyse (gnr. 217/15 Myra), overtatt av sønnen OLE JOHAN BLYBERG (1920–1984) for 48.000 kroner. I hans eiertid ble husene bortleid. Ved Ole Johan Blybergs bortgang i 1984 solgte enka Ida Cecilie Blyberg (f. 1927) Sonerud (gnr. 184/1 av skyld 96 øre) med påstående hus til HANS ULRIK BJØRNSTAD (f. 1944) på nabogården Øderå for 170.000 kroner. Hun beholdt skogstykket på Krokskogen. I november samme år ble husene på Sonerud med tomtegrunn på cirka 2,2 dekar utskilt (bruksnr. 15), mens jordveien (ca. 15 dekar) siden er blitt brukt under Øderå.

Gnr. 184/3 Sonerud i 2001.

Sonerud

løpenr. 11 – i dag gnr. 184/3

PEDER ROLVSEN MOE overtok halve Sonerud ved makeskifte i 1699, men synes ikke å ha brukt eiendommen. Lagtingsdommen i 1731 slo fast at hans arvinger hadde rett til halvparten av Sonerud, men om disse vet vi ikke mer enn at de i 1765 solgte sin del av Sonerud til ERIK HESSELBERG (1708–1770) på Nordre Vegstein i Nordrethov, som ved auksjonsskjøte i 1771 solgte eiendommen videre til LARS RIDDER for 385 riksdaler. Lars Ridder drev med trelasthandel og hadde flere eiendommer i Soknedalen, blant annet eide han Sognedalens Jernværk i årene 1776–83. Han eide halve Sonerud i 20 år og solgte den i 1791 til Engebret Madsen og Peder Eriksen Søbråten for 590 riksdaler. Dermed ble denne del av Sonerud delt i to, begge med skyld av 2 skinn, de seinere løpenr. 11 (gnr. 184/3) og løpenr. 12 (gnr. 184/4).

PEDER ERIKSEN SØBRÅTEN (f. 1758) ble i 1791 gift med RAGNHILD JØRGENDATTER HUNGERHOLDT (f. 1768), datter av Jørgen Olsen Bye (Hungerholdt) og Inger Nilsdatter. De eide og drev sin del av Sonerud til 1807.⁸ I 1801 satt de i Sonerud med to av sine barn: Erik (f. 1794) og Ragnhild (f. 1798). Vi kjenner ytterligere to barn: Jørgen (f. 1807) og Gjertrud (se omtale av gnr. 186/3 Hung-

⁸ Vi kjenner ytterligere to av deres barn: Jørgen (f. 1807) og Gjertrud.

erholt). I 1807 solgte de gården til Ole Syversen Hurum, og dermed kom en slekt til Sonerud som siden, i nær 200 år, har eid og drevet gården.

OLE SYVERSEN HURUM (1775–1866) var yngste sønn av Syver Nilsen Hurum og Tora Andersdatter Ruud på Øvre Hårum. I februar 1801 var han 26 år, landsoldat og ugift, og bosatt på farsgården som da ble drevet av hans eldre bror Anders. Han giftet seg 24. juli 1801 med MARTE ANDERSDATTER HURUM (1774–1821), datter av Helene Nilsdatter (Øvre Hårum) og Anders Nilsen, som da var tjenestejente på en av de andre Hårum-gårdene.

Marte Andersdatter og Ole Syversen Sonerud hadde fire barn:

* Tolline (f. 1803), g. 1826 m. Samuel Danielsen Kløvika, seinere husmannsfolk under Nes i Hole, vi kjenner sju av deres barn: Maren (f. 1829), Marte (f. 1830), Kristine (f. 1835), Anders (f. 1838, tvilling) og Ole (f. 1838, tvilling), Olava (f. 1841) og Johannes (f. 1844).

* Anders (1806–1836), druknet i Steinsfjorden i august 1836.⁹

* Anne (1810–1890), g. 1843 m. Kristian Paulsen Bjørnstad, de ble seinere eiere av Sonerud, fem barn (se nedenfor).

* Syver (1816–1871), seinere politiassistent, veiinspektør, handelsborger og gjestgiver i Hønefoss, gift 1846 med Anne Marie Pedersdatter Østby (1813–1870), seks barn: Caroline Mathilde Sophie (1848–1849), Peder Olaf (1849–1915, emigrerte til Amerika, skipskaptein, g.m. Kari Nilsen Haugen 1854–1939 fra Granvin, én datter), Christine Mathilde Sophie (1851–1935, g. 1870 m. Adolf Hagbart Jørgensen, bokholder ved Gaustad asyl, fem barn), Anton Sigvart (f. 1852, reiste til sjøs, døde som ung mann i England, begravet i London), Thorvald Emil (1854–1872) og Lagerta Syverine Amalie (f. 1856).

I 1822 ble det holdt skifte etter Marte Andersdatter. Hun etterlot seg enkemann og fire barn, og boets nettoformue var 167 spesidaler 110 skilling. Ole Syversen giftet seg igjen i 1822 med KAREN JENS DATTER BYE (1785–1842), datter av Jens Evensen Svarstad (Velo) og Karen Christensdatter. Han drev Sonerud fram til 1846, da han solgte gården til sin datter og svigersønn.

ANNE OLS DATTER SONERUD (1810–1890) og KRISTIAN PAULSEN BJØRNSTAD (1814–1885) overtok Sonerud ved skjøte av 14. januar 1846 for 350 spesidaler og livøre til hennes far. De eide gården i 15 år. I november 1860 solgte de den til sin eldste sønn Karl Kristiansen Sonerud for 350 spesidaler. Men foreldrene fortsatte å drive gården. De hadde fem barn:

* Karl (1844–1932), smed, g.m. Anne Sofie Olsdatter Weistein

---

⁹ V.V. i Ringerikes Blad 18. februar 1936. Anders Olsen ble i 1830 utlagt som barnefar til Kari Engebretsdatter Bjørke-eies datter, Maren.

(1850–1900), en tid eier av Sonerud, seinere gårdbruker på Søndre Vegstein (gnr. 8/1 i Norderhov, seinere gnr. 185/5 og 7 i Hole), seks barn: Kristian (1884–1953), Tora (1885–1892), Erik (1888–1912), Andreas (1889–1972), Anders (f. 1891) og Kristoffer (f. 1891).

* Ole (1846–1908), g. 1873 m. Randi Mathea Olsdatter Ødegården (f. 1850), gårdbruker på Kroksundødegården (Sundet, gnr. 16/4 i Hole), sju barn: Annette Olava (f. 1874), (Karl f. 1876), Ragna Elise (f. 1878), Martha Oline (f. 1882), Inger Marie (1885–1887), Marie (f. 1889) og Olga (f. 1893).

* Martin (f. 1848), bosatt i Arendal.

* Marte Marie (1850–1923), g. 1882 m. Carl Jørgensen fra Norderhov, seinere eiere av Sonerud, seks barn (se nedenfor).

* Anton (f. 1852).

Carl Jørgensen Sonerud (1848–1926) og hustru Marte Marie Sonerud (1850–1923) med sine seks barn: Foran fra venstre: Kristine, Carl, Thora, Marte Marie og Martha. Bak fra venstre: Olga, Jørgen og Anna.

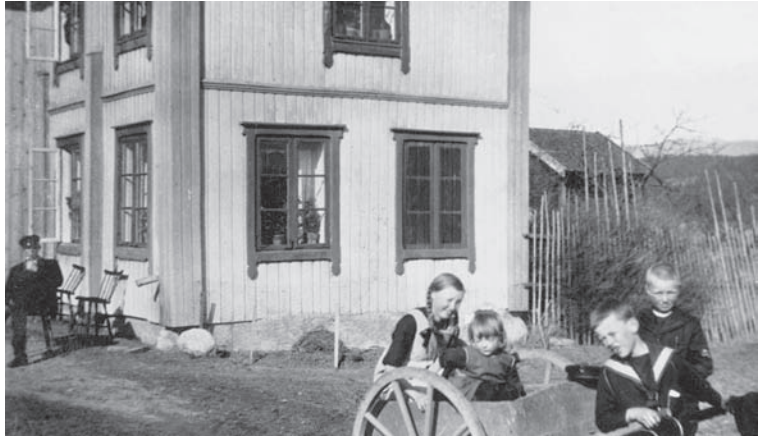
I 1865 satt Anne Olsdatter (56) og Kristian Paulsen (52) i Sonerud med datteren Marthe (16) og føderådsmannen Ole Syversen (91), og et legdslem, Emma Olaisdatter (6, f. i Kristiania). På gården var det 2 kyr og 3 sauer, og de sådde $\frac{1}{4}$ t. rug, $1\frac{1}{2}$ t. bygg, $1\frac{1}{2}$ t. blandkorn og 4 t. poteter.

Karl Kristiansen bodde i Sonerud da han i 1882 giftet seg med enka på Søndre Vegstein i Norderhov og flyttet dit. I mars 1885

Sonerud sist i 1920-årene.

Foran huset i bakgrunnen sitter malermester Johan Borgersen, som var svigersønn og nabo. Barna som leiker er (fra venstre): Thora Sæterbråten, Bjørg Borgersen, Thorleif Borgersen og Gunnar Sæterbråten.

solgte han Sonerud (nytt gnr. 5/3) av skyld mark 1,51 til sin svoger Carl Jørgensen for 2.800 kroner, med livøre til sine foreldre Kristian Paulsen og Anne Olsdatter.

MARTE MARIE (1850–1923) og CARL JØRGENSEN SONERUD (1848– 1926) drev Sonerud i over 40 år. Han var regnskapsfører for Gaustad sykehus, og livnærte seg i tillegg som skomaker. Marthe Marie var utdannet sykepleierske, og tok imot sinnslidene pasienter til kortere og lengre opphold på gården. I 1900 hadde de tre personer i forpleining, et par av dem var trolig pasienter ved Gaustad sykehus.¹⁰ Denne virksomheten drev de i Sonerud i mange år, og i 1922 ble Marte Marie tildelt Kongens fortjenestemedalje i sølv for arbeidet.

Carl Jørgensen Sonerud var med i lokalpolitikken og satt i herredsstyret. Han omtales i 1900-tellinga som skomaker for egen regning og gårdbruker, og han bodde på gården med kona Marte og fem barn. Sønnen Jørgen (17) var skomakersvenn, og der bodde også en skomakerlærling, Karl Pedersen (16).

Marte og Carl J. Sonerud hadde seks barn:

* Jørgen (1883–1956), ansatt ved Norges Statsbaner og bosatt i Ål i Hallingdal, g. 1910 m. Jenny Emilie Johansen (1884–1974), datter av Hanna og Hans Johansen som kjøpte Hungerholt i Hole i 1904, tre barn: Asbjørn (f. 1911, jernbanemann), Karl Halvard (f. 1916, drosje-/ambulansesjåfør) og Marte Helene (f. 1922, g. Storhaug, organist i Ål).

* Anna Mathilde (1884–1918).

* Kristine (1886–1971), ugift, seinere eier av Sonerud sammen med søsteren Olga.

---

¹⁰ De tre var Johanne Olsdatter (f. 1838 på Gjøvik), Helga Hansdatter (f. 1876 i Lier) og Anne Nilsdatter (f. 1832 i Hole).

* Marta (1888–1972), gift i 1912 med Ole Sæterbråten (1886–1969) fra Liodden i Hallingdal, to barn: Thora (1913–1991, seinere eier av Sonerud), og Gunnar.

* Olga (1891–1980), ugift, seinere eier av Sonerud sammen med søsteren Kristine.

* Thora (1894–1975), g. 1916 m. malermester Johan Borgersen (1893–1959), to barn: Thorleif (seinere ordfører i Hole, g.m. Gerd Næss, én datter), og Bjørg (g.m. Torstein Sataslåtten fra Ål i Hallingdal, to barn).

I 1908 kjøpte Carl J. Sonerud et jordstykke (gnr. 1/13 av skyld 27 øre) fra nabogården Øderå for 600 kroner. Parsellen har siden vært brukt under Sonerud. I 1919 ble skogteigen på Krokskogen som hørte til bruket (det såkalte Sonerud-stykket mellom Mattisplassen og Monsebråtan), fraskilt med bruksnr. 8 og solgt til Gudbrand Olsen Snedsbøl (se omtale av skog).

Den 4. mars 1920 overdro Carl Jørgensen Sonerud sine eiendommer gnr. 5/3 og 1/13 i Hole til døtrene KRISTINE SONERUD (1886–1971) og OLGA SONERUD (1891–1980) for 1.200 kroner. De to ugifte søstrene drev gården i over 30 år, og tjente litt ekstra på å ta imot pleietrengende og vanskeligstilte personer. Ellers dyrket de grønnsaker og jordbær, som de solgte på torget i Hønefoss. I 1937 ble det fraskilt en parsell «Sletta» (bruksnr. 10) som ble solgt til deres svoger Johan Borgersen for 100 kroner, med ytterligere utvidelser i form av tilleggsparseller i perioden 1946–1951, etter hvert som Borgersens maler- og lakkeringsverksted trengte mer plass.

I 1942 brant låven på Sonerud ned til grunnen, og ny låve ble reist i 1945. I 1948 hadde de 4 kyr på båsen, 3 griser og 10 høner. Husdyrholdet på gården tok slutt i 1955.

Den 25. april 1951 solgte Kristine og Olga Sonerud gården til sin søsterdatter THORA JØRGENSEN (1913–1991), datter av Marta

Olga (t.v.) og Kristine Sonerud (t.h.) på setra med en venninne fra Oslo (i midten) og en venn av Sonerud-jentene gjennom mange år, Albert (bak). Olga og Kristine Sonerud likte å være på skauen med krotter om sommeren, og leide forskjellige setre. Dette er trolig Myrsetra (tilhørte Østre Rud).

Sonerud vinteren 2000.

Foto: Franck Ferrero

Thora f. Sæterbråten (1913–1991) og Trygve Jørgensen (1916–1988) med sine fire barn. Foran fra venstre: Randi (f. 1946), Trygve og Thora. Bak fra venstre: Eirik (f. 1941), Trond Ole (f. 1950) og Svein (f. 1944).

og Ole Sæterbråten, som i 1941 ble gift med TRYGVE JØRGENSEN (1916– 1988) fra Norderhov. Kjøpesummen var 5.000 kroner, hvorav for løsøre 3.000 kroner, og bruksrett og livøre av 5-årlig verdi 6.000 kroner. De to søstrene fortsatte å drive gården noen år, da de nye eierne hadde arbeid og bodde i Hønefoss.

Thora og Trygve Jørgensen eide Sonerud i nær 40 år. Thora var skredder av yrke, mens Trygve var elektriker og arbeidet som maskinsjef ved Hønefoss kraftstasjon. De bodde i Hønefoss, og flyttet til Sonerud i 1961. Kristine og Olga Sonerud bodde i 2. etasje i våningshuset, inntil Kristine døde i 1971 og Olga i 1980.

Thora og Trygve Jørgensen har fire barn:

* Eirik (f. 1941), g.m. Astrid Opsahl (siden skilt), to barn: Ingrid (f. 1973) og Kjersti (f. 1975).

* Svein (f. 1944), g.m. Anne Lise Frodal, fire barn: Petter (f. 1966), Lars (f. 1966), Anne-Sofie (f. 1970) og Thomas (f. 1972).

* Randi (f. 1946), seinere eier av Sonerud, g.m. Hans Ulrik Bjørnstad, to barn (se nedenfor).

* Trond-Ole Sæterbråten (f. 1950). Med sin tidligere samboer Anita Kvalvik har han to barn: Christine (f. 1985) og Martin (f. 1988).

RANDI BJØRNSTAD (f. 1946) overtok Sonerud etter sin mors død i 1991. Hun arbeider ved Høgskolen i Buskerud (HIBU) som daglig leder av høgskolens oppdragsvirksomhet, og er gift med HANS ULRIK BJØRNSTAD (f. 1944), som er teknisk leder i Ringerike kommune, og siden 1972 har eid og drevet nabogården Øderå. Siden

1980 har han også drevet de cirka 30 dekar jord som i dag utgjør Sonerud gnr. 184/3 i Hole. De bor på Øderå og har to barn: Sven (f. 1975) og Mari f. 1978 (se omtale av Øderå gnr. 180/3).

Som nevnt ovenfor, brant den gamle låven i Sonerud med stall, fjøs, grisehus og hønsehus ned i 1942, og ny låve ble bygd i 1945. Et gammelt stabbur brant i 1994, og nytt ble satt opp i 1996. Våningshuset er fra 1800-tallet, og ble påbygd siste gang i 1953. Huset blir i dag leid ut.

Sonerud

løpenr. 12 – i dag gnr. 184/4

Fra 1791 var Sonerud delt i tre bruk, da Lars Ridder solgte sin halvpart av gården for 590 spesidaler til Peder Eriksen og Engebret Madsen. De to brukene fikk seinere løpenr. 11 og 12 og en skyld på 2 skinn hver.

ENGBRET MADSEN var sønn av Mads Engebretsen som i 1762 satt som leilending eller husmann på det bruk av Sonerud som ble eid av Anders Madsen Bye (løpenr. 10). Engebret Madsen var gift med ANNE JØRGENDATTER, og mens de bodde i Sonerud fikk de to døtre: Olea (f. 1787) og Guri (f. 1795). Engebret eide sin del av Sonerud til januar 1798, da han flyttet med sin familie til en husmannsplass under Nordby i Vegårdsfjerdings, og solgte bruket til OLE SVENSEN POMMERN for 398 riksdaler. Ole Svensen Pommern synes ikke selv å ha bodd i Sonerud.¹¹ I 1801 var han 32 år og ugift, og bosatt i Pommern under Stein hvor han «bruger Jord». Der bodde også hans mor Margrethe Olsdatter (62, enke), hans to ugifte søstre Marte (34) og Ragnhild (21), hans faster Berthe Eriksdatter (64) og to tjenestefolk. Søsteren Marte ble siden gift med Hans Andersen Sundvollen, som ved skjøte av 20. desember 1807 kjøpte svogerens bruk av Sonerud for 800 riksdaler.

MARTE SVENSDATTER (f. 1767) og HANS ANDERSEN SUNDVOLLEN (1781–1856) drev sin del av Sonerud i nær 50 år. I 1820-årene betalte Hans 20 skilling i årlig kirkeskatt, det samme som eierne av de to andre Sonerud-brukene. Vi kjenner tre av deres barn:¹²

¹¹ I 1804 ble Ole Svensen Pommern utlagt som barnefar til et pikebarn, Olia, med Siri Torstensdatter. Barnets mor bodde i Sonerud, mens faren hadde bosted Pommern.

¹² Hans Andersen i Sonerud ble i 1804 utlagt som barnefar til Ingeborg Kristensdatter Rudseies datter, Anne. I 1816 – 12 år seinere – fødte Ingeborg Kristensdatter, bosatt i Roa under Vestre Rud, en datter Aase, som døde 12 dager gammel. Også denne gang ble Hans Andersen i Sonerud utlagt som barnefar.

ALMETREET I SONERUD

Det står et flere hundre år gammelt almetre i Sonerud, mellom Veslebu og storveien. Tidlig på 1800-tallet var det flere år med misvekst og nød i landet, og 1809 var et av de verste årene. Barkebrød, hvor mjølet ble blandet med bark for at det skulle bli drøyere, var vanlig kost for de fleste. Etter tradisjonen ble almetreet i Sonerud det året flådd for bark som skulle brukes til folkemat.*

* Husmannsminner fra Ringerike, i Norsk Folkemuseums arkiver.

---

* Berte Marie (f. 1807), g.m. Peter Gulbrandsen, i 1842 var de «gårdfolk» i Sonerud. Vi kjenner to av deres barn: Hanna Mathea (f. 1842) og Karen Marie (f. 1843).

* Sven (1808–1879), seinere eier av Sonerud, g.m. Marthe Hansdatter Hurum, én datter Hanna Mathea (se nedenfor).

* Peder (f. 1809).

Ved skifte etter Marte Svendsdatter i 1853 ble eiendommen overdratt til sønnen SVEN HANSEN SONERUD (1808–1879) for takst 619 spesidaler. Sven Hansen Sonerud var omgangsskolelærer i Hole fra 1828 til cirka 1845,¹³ og nevnes som lærer i Hole også i 1862. I 1840 var han blitt gift med MARTHE HANSDATTER HURUM, (d. 1863), enke etter lærer og gårdbruker Mads Andersen Hurum på Nordre Frøyshov. Siden 1834 eide Sven Hansen Sonerud en fjerdedel av Benteplassen på Krokskogen, som han kjøpte av Kristen Andersen Rudsødegården.¹⁴

Marthe Hansdatter døde i 1863, og enkemannen fikk da utlagt denne del av Sonerud (hvis verdi ble satt til 878 spesidaler), Nordre Frøyshov (2.916 spesidaler, med panterettsutlegg til Marthes tre sønner fra første ekteskap) og Benteplassen (120 spesidaler). Allerede året etter, i 1864, solgte han sin del av Sonerud til Iver Engebretsen Gjesvold for 900 spesidaler, mens eiendommen på Krokskogen ble overdratt til hans eneste barn i ekteskapet med Marte Hansdatter, Hanna Mathea Svendsdatter, som i 1878 ble gift med Erik Andersen Haglund. Hun solgte den få år etter til grosserer Engelhardt Andresen. Sven Hansen Sonerud bodde selv resten av sitt liv på Frøyshov, hvor han døde sankthansaften i 1879 (tre måneder etter sin datter). I kirkeboka er innført at han «forkortet sit Liv ved Hængning. Ifølge Amtets Resolution af 28 Juni 1879 begravet paa Kirkegaarden og med Jordpaakastelse, men for øvrig uden høitidelige Ceremonier».

IVER ENGBRETSSEN GJESVOLD (1820–1888) var sønn av Engebret Pedersen Gjesvold på Nordre Gjesval og hustru Ragnhild Iversdatter Løken. En periode var han også eier av Herøya og Øverjordet. Samtidig som Iver Engebretsen Gjesvold overtok Sonerud, solgte han skogteigen som tilhørte gården ved Midtskogen til Karl Andersen Tjernsli for 300 spesidaler. Skogteigen fikk navnet «Sonerud Haneborg» (løpenr. 12b).

I 1865 var Iver Engebretsen Gjesvold 44 år og ugift, gårdbruker

¹³ Harsson (1987), s. 121.

¹⁴ Pantebok Ringerike og Hallingdal nr. 21, s. 458. Plassen het opprinnelig Bentfinne, gml. matr.nr. 101 b av skyld 1 lisp. Etter revideringen i 1838 ble Svend Soneruds del i matrikkelen kalt Rudsødegaard, nytt matr.nr. 11, løpenr. 33b, skyld 1/4 lisp

og selveier, og satt i Sonerud med sin husholderske Anne M. Olsdatter (28, ugift). På bruket hadde han 1 hest og 2 kreaturer, og utsæden var $\frac{1}{4}$ t. rug, $1\frac{1}{2}$ t. bygg, $1\frac{1}{2}$ t. blandkorn og 4 t. poteter.

I 1871 solgte Iver Engebretsen Gjesvold sin del av Sonerud til JØRGEN MADSEN BYE, sønn av enka Grethe Bastine Bye på nabogården, Sonerud bruksnr. 1. Jørgen døde ugift i 1888, og mora arvet ham. GRETHE BYE eide den i tre år, før hun ved skjøte av 17. august 1891 solgte både bruksnr. 4 og et jordstykke som samtidig ble fraskilt bruksnr. 1 (nytt bruksnr. 6, skyld 33 øre) til ALF HURUM for 4.000 kroner. Han var gift med JENNY PAULSEN, og de satt i Sonerud da deres sønn Jens ble konfirmert i 1895.

Etter den store utskiftinga i Steinsfjerdings 1894–97, solgte Alf Hurum sin eiendom Sonerud gnr. 5/4 og 6 til Anders Johannesen Bjerke, eier av gnr. 4/2 Østre Bjørke (Nigarden). Utskiftingsretten bestemte at Anders Bjerkes gårdstun skulle flyttes fra Bjørke ned til Sonerud, og at gården skulle slås sammen med Sonerud gnr. 5/4 og 6, og slik ble det. I 1900 ble låven i Nerigarden Bjørke flyttet til Sonerud, og hovedbygningen ble flyttet i 1901.

ANDERS JOHANNESEN BJERKE (1814–1895) var gift med LISE HANSDATTER ØSTBY (1834–1902), og de hadde to barn: Johannes og Maren (som døde ung). Etter Anders Bjerkes død i 1895 ble gården drevet videre av Lise Bjerke med hjelp av sønnen Johannes, som overtok ved moras død i 1902.

JOHANNES ANDERSEN BJERKE (1872–1922) engasjerte seg i offentlige verv, satt i herredsstyre og formannskap i en årrekke, og

Rugskur i Sonerud 1921. Fra venstre: Johannes Bjerke (eier av Nigarden Bjørke), Jan Borlaug, Thora Bjerke og Sigrid Hurum, og hestene Brun og Kora.

HANABORGSETRA

Ingen er i dag sikre på hvor Hanaborg-setra har ligget, men Hanaborgtjerna synes å være et eldre navn på Midtskogtjerna. På vestsida av Den gamle kongeveien rett sør for dagens Midtskogen-gård, lå den gamle finneplassen Kjella. Navnet fikk den fra Olavs-kilden like ved. «Olavskjella, det er Hanaborj-brynn det,» fortalte en nittiåring med slektsrøtter på Langebru.* Hanaborgsetra kan derfor ha ligget ved den gamle finneplassen Kjella. Da allmenningen ble skiftet i 1823, ble mange gårder tildelt skog nær gårdens seter. En del av Sonerud-skogen ved Midtskogtjerna ble solgt i 1864, og den fraskilte teigen fikk navnet «Sonerud Hanaborg». Kanskje er Sonerud en av gårdene som har setret på den «glemte» Hanaborgsetra?

* Reidar Holtvedt i boka *Krokskogen* (Gyldendal 1977), s. 20.

---

var ved sin død i 1922 bygdas viseordfører. Han var to ganger gift, første gang med THRINA JOHANNE LUNDESGAARD, som døde 33 år gammel av tuberkulose. De fikk tre barn: Thora Elise (1906–1932), Anders (1907–1923), og Olav Kristian (1909–1910). Johannes A. Bjerke giftet seg igjen i 1920 med sin mangeårige husholderske RANDI KOPLAND (1885–1964) fra Modum. De fikk én datter, MAREN BJERKE (1920–2002), som var eier av Østre Bjerke gnr. 183/2 og Sonerud gnr. 184/4 og 6 til sin død i april 2002. Hun testamenterte gården til ØIVIND KJØLL (f. 1950), som er sønn av hennes fetter Hans Kjøll på Modum. Øivind Kjøll er lektor/gårdsfullmektig på Buskerud videregående skole, og er gift med TONE HIORTH. (f. 1953) fra Lier. De har tre barn: Anders (f. 1983), Hilde (f. 1985) og Hans Jørgen (f. 1988) – se omtale av gnr. 183/2 Østre Bjerke (Nigarden).

Husmannsplasser, seter og skog

Det er usikkert om noen av Sonerud-brukene har hatt egne husmannsplasser. På 1600-tallet ble en øde plass *Steinset* brukt under Sonerud. Dette *kan* ha vært Steinsetra på østsida av Steinsfjorden. Flere andre gårder i Steinsfjordingen hadde beiteområder og setre på østsida av fjorden, og navnet Steinset peker mot en slik forklaring.¹⁵

Et av Sonerud-brukene (løpenr. 10, seinere bnr. 1) ble leid ut til husmenn både på 1700- og 1800-tallet (Mads Engebretsen i 1762 og Engebret Jansen i 1825), da eierne av bruket bodde andre steder.

Ole Syversen, som eide Sonerud løpenr. 11 (seinere bnr. 3) fra 1807 til 1846, var også eier av halve *Sefrimathiesen* (*Mattisplassen*), som han hadde arvet etter sin far Syver Nilsen Hurum. På lista for kirkeskatt i 1829 er han oppført med skatt både for sitt bruk Sonerud (20 skilling) og for en plass «Sefri» (8 skilling). I 1865, da hans svigersønn Kristian Paulsen Bjørnstad eide både Sonerud og halve Mattisplassen, ser vi av folketellinga at løpenr. 185 «Mathispladsen er ubeboet». Det er usikkert om Sonerud har brukt Mattisplassen som seter.

Fra 1834 til 1865 eide Sven Hansen Sonerud (eier av løpenr. 12, seinere bnr. 4) en fjerdepart av en annen plass på Krokskogen, *Benteplassen*, men det går ikke fram av skattelistingene om han had-

¹⁵ Skriv fra Margit Harsson 3. mars 2000.

de husmann der oppe. Det er heller ikke kjent at Sonerud har setret på Benteplassen.

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning i 1823, fikk Sonerud tildelt tre mindre skogteiger på Krokskogen:

- * En teig mellom Midtskogen og Langen (Dammersplassen), øst for Den gamle kongeveien (seinere bruksnr. 1).
- * En teig mellom Mattisplassen og Monsebråten (seinere bruksnr. 3).
- * En teig vest for Den gamle kongeveien mellom Midtskogen og Isielva (seinere bruksnr. 4).

I 1864 ble skogen mellom Midtskogen og Isielva som tilhørte bruksnr. 4, av eieren Iver Engebretsen Gjesvold solgt til Karl Andersen Tjernsli for 300 spesidaler. Skogteigen fikk navnet «Sonerud Haneborg» (seinere bruksnr. 5). I juni 1866 solgte Karl Andersen Tjernsli skogteigen videre til enka Johanne Fredriksdatter Rudsødegård, som innpå 10 år seinere, i november 1875, solgte den til Engelhardt Andresen og Jacob Stolt. Fra 1883 var Engelhardt Andresen eneeier, da Jacob Stolt overdro sin halvpart av denne samt fire andre teiger i området Midtskogen–Benteplassen (33a Rudsødegaard/ BentFinne, 33b Rudsødegaard, 145e Frøyshov og 182 Midtskogen) til Andresen for 6.000 kroner.¹⁶

I november 1883 ble skogen mellom Midtskogen og Langen som tilhørte bruksnr. 1, fraskilt (bruksnr. 2) og solgt til grosserer Engelhardt Andresen for 600 kroner. De to gamle Sonerud-teigene ved Midtskogen (den som tilhørte løpenr. 10 og 12) er siden blitt sammenføyd med andre av Andresens skogeiendommer (gnr. 240/1).

I 1919 ble skogteigen ved Mattisplassen som tilhørte Sonerud bruksnr. 3, det såkalte Sonerudstykket, fraskilt (bruksnr. 8) og solgt til Gudbrand Olsen Snedsbøl. Den har siden tilhørt Olsen-familien på Guriby i Lommedalen.

Andre eiendommer under Sonerud

Solbakken gnr. 184/7

Solbakken ble utskilt fra Sonerud bnr. 1 i april 1910, og i februar 1911 solgt til amtsgartner Hans Dynge for 1.036 kroner. Amts-

---

¹⁶ Om sammenføring av disse eiendommer, se Panteregister for Ringerike og Hallingdal bind II s. 326, i Statsarkivet.

© Fotograf Marit Fagerli

Solbakken ved Sonerud 2002.

gartneren eide eiendommen i seks år. Ved skjøte av 11. juli 1917 solgte han den for 8.500 kroner til Lise Bjella, gift med Hans Bjella på Vestre Bjørke (Oppigarden). Etter hennes død i oktober 1949 satt enkemannen Hans Bjella i uskiftet bo. Han døde i januar 1951, og Solbakken ble overdratt til Lise og Hans Bjellas sønn Andreas H. Bjella for 12.000 kroner.

Andreas H. Bjella (f. 1922) var gift med Oddny f. Karlsen (1932–1971) fra Bergen, og de har to barn:

* Lise Marie (f. 1951), g.m. Thor Paulsen (f. 1951) fra Ask, tre barn: Anders (f. 1971), Nina (f. 1974) og Terje (f. 1975).

* Inger Birgitte (f. 1953), g.m. John Sønsterud (f. 1951), (siden skilt), to barn: Roy (f. 1976) og Eva (f. 1979).

Anders Myrvang leide butikklokale i låven i Solbakken fra 1922. I 1939 flyttet han over veien til nytt bygg på eiendommen Voll.

Andreas H. Bjella var ansatt i Postverket fra 1947 til han gikk av ved aldersgrensen i 1990. I Solbakken leide Steinsfjordingen post-åpneri lokaler i en årrekke. I slutten av 1960-årene var den årlige godtgjørelsen 1.020 kroner.¹⁷ I tillegg har Andreas Bjella drevet som jordbruker, og i perioder forpaktet flere av naboeiendommene.

Høsten 2002 overtok eldste datter Lise Marie (f. 1951) og hennes mann Thor Paulsen (f. 1951) som eiere av Solbakken.

Veslebu gnr. 184/9

I 1927 ble det fra Sonerud bnr. 4 utskilt en parsell «Haugen», som ved skjøte av 7. september 1927 av eieren, Thora Elise Bjerke, ble overdratt til hennes stemor, enkefru Randi Bjerke. Meningen var at Randi Bjerke sammen med sin datter Maren skulle flytte til Haugen (navnet seinere endret til Veslebu), men etter Thora Elises død i 1932 ble disse eiere av hele gården, og Veslebu er siden blitt leid ut. I en årrekke bodde Elise Solberg, enke etter Harald Solberg på Stein gård, i Veslebu.

Sletta gnr. 184/10

I 1937 ble det fra Sonerud bnr. 3 utskilt en parsell «Sletta», som i oktober 1937 ble solgt til malermester Johan Borgersen for 100 kroner.

Johan Borgersen (1893–1955) var fra Borgers–Hårum i Steinsfjordingen, og gift med Thora Sonerud (1894–1975), søster av Kristine og Olga Sonerud på «hovedbølet». Thora og Johan Borgersen bodde i 1937 i Søgarden Hårum med sine to barn Thorleif (f. 1918) og Bjørg (f. 1921) – se gnr. 186/34 Søgaard.

Sammen med sønnen Thorleif drev Johan Borgersen maler- og lakkeringsverksted på Sletta. De utvidet eiendommen ved å kjøpe tilleggsparceller i 1946, 1949 og 1951, og i september 1946 overtok Thorleif Borgersen eiendommen for 10.000 kroner, hvorav 2.000 kroner for løsøre.

Thorleif Borgersen (1918–1990) ble i 1948 gift med Gerd Næss (1924–2000), datter av Ragna f. Borgen og Jørgen Næss, eier av Øvergarden Nes (gnr. 57/7) på Utstranda. De har én datter, Tove Ragnhild (f. 1951), som etter moras død vinteren 2000 overtok som eier av Sletta. Hun jobber ved Ringerike trygdekontor, og er samboer med Kåre Støen (f. 1946). De er bosatt i Vestre Gran.

I mai 2002 solgte Tove Ragnhild Borgersen eiendommen til

ORDFØRER

Thorleif Borgersen var med i Hole formannskap og kommunestyre fram til Ringerike storkommune ble en realitet fra 1. januar 1964. Siden engasjerte han seg sterkt for Holes løsrivelse fra storkommunen, og han mågis hovedæren for at Hole fra 1. januar 1977 gjenoppestod som egen kommune. Thorleif Borgersen var Holes ordfører fra 1977 til 1982.

---

*Thorleif Borgersen
(1918–1990), ordfører i Hole
1977–82.*

¹⁷ Ifølge avtale med postmesteren i Hønefoss om disponering av poståpnerilokaler i 10 år fra 1. januar 1967.

Eiendommen Voll i Sonerud. Anders Myrvang kjøpte i 1938 tomt av Maren Bjerke på østsida av storveien, og bygde her bolighus med landhandleri i 1. etasje.

Hole kommune. Av bygninger i Sletta er et kombinert verksted/boligbygg, som ble bygd i 1946–47 (da et verkstedet bygd 1937 ble utvidet og påbygd med to etasjer).

Voll gnr. 184/11

I 1938 ble eiendommen Voll utskilt fra Sonerud bruksnr. 6, og solgt til landhandler Anders Myrvang for 300 kroner. Anders Myrvang (1890–1960) var fra Vestre Slidre i Valdres, og hadde siden 1922 drevet landhandleri i Solbakken på den andre siden av veien, som han da leide av Lise Bjella. På Voll bygde han i 1939 forretningsbygg. Han var gift med Ragnhild f. Rebne (1891–1976), datter av Marit og Einar Rebne fra Vestre Slidre, som eide Onsaker gård. De har to døtre:

* Gudny (1924–1977), g.m. John Hustad (f. 1925) fra Steinkjer i Nord-Trøndelag, bosatt i Drammen, to barn: Jørn (f. 1959) og Astrid (f. 1961).

* Reidun (f. 1932), g.m. Hans Fekjær, to sønner: John og Anders, se omtale av gnr. 197/1 Fekjær (i bind 1).

Anders Myrvang drev landhandleri i åtte år på eiendommen, fram til den ble solgt 20. september 1947 til Martha og Jakob H. Skotvold.

Jakob H. Skotvold (1903–1963) var fra gården Skotvoll i Melhus i Sør-Trøndelag. Han var ansatt i Rikstrygdeverket, mens kona Martha f. Østeng (1906–1999)¹⁸ drev kolonialforretningen. De har to døtre:

¹⁸ Hun var fra Fåvang i Gudbrandsdalen, hvor hennes foreldre Ingeborg og Anders Østeng drev Fåvang Gjestgiveri.

* Inger Margrethe (Vesla) (f. 1939), g.m. Ivar Skagnæs fra Ulrveit i Nord-erhov, bosatt i Steinsåsen, to barn: Øyvind (f. 1967) og Marit (f. 1972).

* Bodil (f. 1943).

Jakob H. Skotvold omkom i en trafikkulykke utenfor sitt hjem i 1963, og Martha Skotvold la ned forretningsdriften et halvt år senere. Hun satt som eier av eiendommen fram til 1991, da den ble overdratt til datteren Bodil Skotvold, med bo- og disposisjonsrett til leilighet for Martha Skotvold så lenge hun ønsket. Martha Skotvold døde sommeren 1999. Dagens eier Bodil Skotvold er utdannet formingslærer, og er ansatt ved Ringerike Folkehøgskole.

Bjørkely gnr. 184/15

I juni 1984 kjøpte eieren av nabogården Øderå, Hans Ulrik Bjørnstad (f. 1944), hele eiendommen Sonerud gnr. 184/1. Den 28. november s.å. ble gårdstunet og hagen (cirka 2,2 dekar) fraskilt med navnet Bjørkely (bnr. 15), som i januar 1985 ble solgt til Svetomir Manojlovic for 205.000 kroner.

Svetomir Manojlovic (f. 1952 i Kraljevo i Jugoslavia) arbeider som skipsingeniør. Han er samboer med Solveig Margrethe Bull (f. 1964, interiørarkitekt), og de har tre barn: Vola Christine (f. 1989), Ziko Christoffer (f. 1992) og Mimi Therese (f. 1993).

I 1985 var det våningshus og stabbur på eiendommen, begge rundt 100 år gamle. Svetomir Manojlovic bygde ny enebolig i 1987, og garasje som sto ferdig i 1995. I 1988 ble eiendommen delt i to seksjoner, og den ene, som består av det gamle våningshuset med tomt, ble solgt til Manojlovics svigermor Else Margrethe Bull (f. 1928, hjelpepleier) for 100.000 kroner. Else Margrethe Bull bodde her til 1997, da hun flyttet til Vikshøgda og solgte sin seksjon til Bente Nysted (f. 1957, barnehageassistent) for 620.000 kroner. Bente Nysted er fra Bærum, og er samboer med Harald Bakmand (f. 1960, lagerarbeider) fra Nesodden.

I 2002 ble seksjonen solgt til Marianne Broch (f. 1957).

Vangen gnr. 224/7

Vangen i Steinsfjerdingen har vært krongods fra gammel tid. I 1577 lå bruket i *Norderhavs fjerding*, og skylda på 1 såld (5 lispund) tilhørte Hole prestebord. I 1624 eide Hole prestegård fortsatt 1 såld med bygsel i bruket, og i 1762 satt det en husmannsfamilie i Vangen: Marte Olsdatter (1695–1775, enke) og hennes to barn: Ole Hansen (1732–1782) og Anne Hansdatter.

I 1770 bygslet sogneprest Hagerup eiendommen til fogd Dorph. Rundt 1830 hadde Hole prestegård en husmann i Vangen, Kristof-

© Fotograf Marit Fagerli

fer Hansen og hustru Gjertrud Aslesdatter. Deres bosted er i kirkebøkene angitt å være «Gihle Præstegaardeie». Mens de bodde i Vangen, fikk de fem barn: Hans (f. 1721), Marthe (f. 1822), Larsine (f. 1823), Maria (f. 1827) og et dødfødt barn (f. 1830) – «død under Forløsningen som var meget besverlig». I 1776 døde Kristoffer Hansen, 94 år gammel, og hans bosted var da Sonerud.

I 1840-årene satt Hans Gregoriussen og Else Hansdatter som husmannsfolk i Vangen. Vi kjenner tre av deres barn: Hans Andreas (f. 1824), Gulbrand (f. 1831) og Randine (f. 1835).

Vi vet ikke nøyaktig når Vangen ble jordmorbolig i Hole, men i 1865 var det «Exm. Jordmoder» Karen Pedersdatter (63, f. i Ramnes) som bodde her med sin mann Jørgen Olsen (63, gårdbruker og skomaker, f. i Skoger) og tjenestejenta Lovise Johannesdatter (19, ugift). De hadde 1 hest og 1 ku, og sådde $\frac{3}{8}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, 1 t. blandkorn og 3 t. poteter. Karen Pedersdatter døde i 1875, 71 år gammel.

I 1900 bodde jordmor Karoline Jørgensen (f. 1841 i Øvre Eiker) i Vangen med sin mann Erik Jørgensen (f. 1841 i Norderhov), «Smed for egen Regning og Jordbruger». På denne tiden var jordmora i Vangen også jordmor for en del av Norderhov, og de to kommunene delte på vedlikeholdsutgiftene. I november 1899 behandlet Norderhov herredsstyre «Regning fra E. Jørgensen over Reparationer af Grundmuren paa Jordmoderboligen Vangens Vaaningshus, stor Kr. 4,50. Besluttedes enstemmig anvist med en Halvpart, altsaa 2,25, idet Resten er bevilget af Hole».¹⁹

Den 7. august 1909 ble eiendommen utskilt fra gnr. 224/1 Hole prestegård, med en skyld mark på 2,57, og solgt til Olaus Johansen

¹⁹ Ringerikes Blad 13. november 1899.

Brådalen for 4.500 kroner. Ved skjøte av 12. juni 1917 solgte Brådalen eiendommen til Johan P. Løken for 11.000 kroner.

Johan Paulsen Løken (f. 1866) var sønn av Paul Jonassen Løken og Maren Nilsdatter i Kroksundødegården, og hadde tidligere eid både en av Elvika-gårdene på østsida av Steinsfjorden, Søndre Gjesval og Søndre Gile. Han ble i 1894 gift med Anne Mathea Eriksdatter (f. 1856) fra Gudbrandsbråten under Sønsterud på Utstranda, og de hadde to døtre:

* Maren Pauline (f. 1895, døde som ung av nyresykdom).

* Johanne (1902–1997), seinere eier av Vangen.

I 1948 bestod Vangen av 38 dekar dyrket jord (leirmold), og de hadde 1 hest, 4 kyr, 2 griser, 10 sauer og 100 høner. I tillegg til våningshuset (fra 1800-tallet) var det låve med stall og fjøs, og et stabbur.

Den 29. januar 1953 overtok datteren Johanne Løken (1902–1997) eiendommen for 9.000 kroner samt huslyrett for Johan Løken, av 5-årlig verdi 900 kroner. Johanne Løken arbeidet en del år i restaurantbransjen, bl.a. på «Kongen» på Bygdøy, hvor hun var bestyrerinde de to siste somrene. Deretter begynte hun som selvstendig næringsdrivende med melk/delikatessforretninger, og hadde tre forretninger i Oslo fram til krigsutbruddet i 1940. Da flyttet hun hjem til foreldrene i Vangen, og tok seg av dem på deres gamle dager. I tillegg arbeidet hun som husholderske på nabogården Øderå i 25 år.²⁰

Rundt 1960 ble våningshuset på Vangen flyttet 10–15 meter mot øst, vekk fra riksveien. Da ble også låven med stall og fjøs revet, og stabburet ble solgt og flyttet. Etter Johanne Løkens død i 1997 ble eiendommen solgt til naboen Andreas Bjella (f. 1922), eier av Solbakken gnr. 184/7. Han leide bort huset til Nina Paulsen (f. 1974, sosionom–student) og hennes samboer Ståle Hansen (f. 1971) fra Haug, som arbeider i HVPU–omsorgen i Ringerike kommune. De flyttet til Haug i 2001. I dag er det Inger Birgitte Sønsterud (f. 1953) som er bosatt der. Hun arbeider som hjemmehjelp i Hole kommune, og var tidligere gift med John Sønsterud (f. 1951). De har to barn: Roy (f. 1976) og Eva (f. 1979).

Jordveien i Vangen (ca. 35 dekar) ble i 2001 makeskiftet med eieren av Øderå, Hans Ulrik Bjørnstad. Andreas Bjella ble da eier av et havnestykke og en åker inntil sin eiendom Solbakken, på den andre siden av hovedveien.

²⁰ Lydbåndintervju med Johanne Løken fra 1995 (i Hole bygdearkiv).

Vekkern, på de flate jordene mellom Osloveien og Hårumsåsen, var en av gårdene i Hole som ble lagt øde etter Svartedauen 1349–50. Da behovet for jord steg mot slutten av 1500-tallet, ble den ikke tatt opp igjen. Oslo bispestol var eier av gården inntil reformasjonen i 1536, og i tida fram mot 1650 ble gårdens tidligere marker delt i flere teiger, som siden ble brukt under nabogårdene. Vi kjenner ikke gårdens nøyaktige beliggenhet, men det er sannsynlig at gårdstunet lå i nærheten av dagens tun i Øver-Nigarden Hårum.

Navnet Vekkern kommer trolig av elvenavnet *Veik* (brukt om buktende bekk) og etterleddet *vin* (naturlig eng, beite). Veik kan være et tidligere navn på Vestigardsbekken.¹ I dag er Vekkern et åpent, veldrevet og fruktbart åkerlandskap, men på 1700- og 1800-tallet synes store deler av området å ha vært havn, skog og myr, med en plass og noen åkerteiger innimellom.

Jorda i Vekkern må ha vært myrlendt og vanskelig å drive, før kunnskap om drenering og jordbearbeiding ble mer utbredt. På 1600- og 1700-tallet leser vi i tingbøkene om Vekkern Eng og Vekkern ødegård, og på flere av teigene var det bofaste folk. Men tidlig på 1800-tallet synes plassene å ha blitt nedlagt.

Hvem har eid Vekkern?

«Hvordan eierforholdene og bruksforholdene ved denne ødegården eller slåtteeenga har vært, er det foreløpig ikke mulig å bli helt klar over,» skrev professor Eyvind Fjeld Halvorsen i 1960.² Og det var nok ikke enkelt å holde oversikten i middelalderen heller: I 1680-årene forklarte en av de som leide jord på Vekkern (Syver Gjesval) at han ikke visste hvem han skulle betale landskylda til.

Av nabogårdene har både Hønen, Tanberg, Hesselberg, Rå, Mo,

VISSTE IKKE HVEM SOM VAR LANDHERRE

I 1686 ble Syver Gjesval (eier av Nordre Gjesval) stevnet på bygdetinget av avdøde Michel Stubs arvinger, fordi han siden 1681 hadde brukt ødegården Vekkern uten å betale landskyld. Syver møtte på tinget og fortalte at han hadde brukt 1 fjerding (5 lispund) av Vekkern, og årsaken til manglende betaling var at han ikke visste hvem han skulle betale landskylda til. Men han hadde betalt både odelsskatt og rostjeneste til kongen for ødegården, og fikk fortsette byggeslen mot å betale utestående landskyld samt 2 1/2 riksdaler i omkostninger.

---

¹ Harsson (1995) og NG V s. 3.

² Halvorsen (1960), s. 11.

Øderå, Bjørnstad, Vegstein, tre Sørum-gårder og åtte Hårum-gårder eid og drevet gammel Vekkern-jord, til skiftende tider.

I 1615 eide Ola Hønen 5 lispund og Ellef Tanberg 2 lispund i Vekkern. Andre eiere vi kjenner, var Anders Klekken i Haug og Sjur Tanberg i Norderhov.

I 1624 kjenner vi eierne av 48 ½ lispund gammelt Vekkern-land, og det forteller at Vekkern var en stor gård før den ble lagt øde i 1349–50: Ola Hønen (5 lispund), Pål Løken i Haug (5 lispund), Sjur Tanberg (5 lispund), Ellev Tanberg (2 lispund), Alv Hauger i Bærum (5 lispund), Ola Tollefsen Ve i Sande i Vestfold (5 lispund) og Christen Lagessøn på Kjølstad i Modum, som også eide Midt-Hårum (6 ½ lispund, i 1626 økt til 7 lispund). Dessuten ble det under Bjørnstad brukt 15 lispund av Vekkern, som i 1660 ble opplyst å være Bjørnstad-bondens private gods (i 1670 redusert til 10 lispund).

REV NED HUS OG GJERDER PÅ VEKKERN

At eiendomsforholdene på Vekkern var uklare midt på 1600-tallet, forteller en åstedssak fra 1661. Det var Nils Mo på Mo gård som «søkte» Johan Schnell på Bjørke og Ola Torkjellsson Hønen fordi de hadde gitt ordre til nedrivning av «ehnn stue, med flere smaa husser kaldiss Myrstuen» som lå under Mo, og hvor en fattig husmann med kone og barn holdt hus. Fire eldre menn var innstevnet for å vitne om Vekkern lå til Rå eller Bjørke eller Bjørnstad.*

Gudbrand Frok (80) vitnet at for 70 år (altså cirka 1590) siden bodde hans far Knut Mo på Mo, da hørte det omtvistede sted Vekkern under Bjørnstad og ikke under Rå. Den gang bodde det en mann på Rå som het Mikkel Rå, han hadde bygd en smie på Rås teig, men Ole Bjørnstad reiv taket av den. Ellers husket Gudbrand at det bodde en mann som het Anders på Vekkern. Gudbrand hadde også sett to bråter som Ola Bjørnstad hadde ryddet på Vekkern.

Ola Vegstein vitnet ordene til sin mormor Jøran Anunsdotter (som bodde på Rå), at til Bjørnstad hørte «Bjørnstads Vekkern», som gikk helt opp til «Raaes størhus Veg» (gårdsveien til Rå).

Asbjørn Sandsetra vitnet om sin far Kristoffer, da han bodde på Rå hos Pål Rå. Da var han på Mo og fikk et stykke bråteland av Abel Mo oppe i «Echerbache».

Hallvard Løken var en gammel mann og framsendte sitt skriftlige prov, datert Hougsund, Olsok 1661. Da far til Hallvard bodde på Rå, bodde det en mann på Bjørnstad som het Ola. Ola ryddet to bråter på Vekkern og bygde en stue der ved brønningen, og «hand Kiendis Eiendomb». Men på Rås-tajet bodde ifølge Hallvards far en smed, og en dag truet Ole Bjørnstad med å rive ned smia.

På Vekkern fikk retten anvist en stue som var «ganske nedreven», og som en husmann Torger Myre (Myrstuen) hadde bodd i. Denne stua hevdet Nils Mo at Ola Torkjellson og Johan Schnell hadde revet ned «uten lov og dom». Vi kjenner ikke utfallet av saken.**

---

* Mo er uteglemt i tingreferatet, men skal åpenbart være med: Saken var jo fremmet fordi plassen lå under Nils Mos «brugendes gaard Mo».

** Tingbok III 1660–62 s. 64. Torger Myrstuen kan være den samme som Torbjørn Myrstuen, som i 1662 ble idømt 1 mark sølv i bot fordi han ikke hadde møtt fram på tinget, og som seinere samme år vitnet at han i rundt 20 år hadde hogd tømmer både for salige Nils Mo og for oppsitterne på Frok.

© Fotograf Marit Fagerli

Vekkern er området mellom Steinssletta og Hårumsåsen, nord for Vollgata. Den nedlagte gården Vekkern lå trolig i området hvor Øver-Nigarden Hårum (midt i bildet) ble flyttet etter utskiftinga i 1890-årene. Nærmest (ved Vollgata) ligger eiendommen Volljordet.

Hesselberg

I 1681 kjøpte Engebret Hesselberg i Norderhov 1 fjerding (5 lispund) jordegods med bygsel i Vekkern, «som Tron Horum tilforn brukt», av Arnstein Nilsen Sørsdal i Lier og fem andre.³ Arnstein Sørsdal eide i 1670 5 av de 15 lispund av engeplassen Vekkern som ble brukt under Bjørnstad.

I 1692 leser vi i protokollen fra bygdetinget at Marte Hesselberg eide 15 lispund gods på Vekkern. Da hun døde i 1703, ble det i skiftet opplyst at boet eide «en del skyld» i Vekkern Eng. I 1835 kjøpte eieren av Øver-Nigarden Hårum 15 lispund i Vekkern Eng fra Hesselberg (se nedenfor gnr. 185/1 og 2).

Bjørnstad

Siden Ola Bjørnstad rundt 1590 ryddet to bråter på Vekkern, har Bjørnstad hatt jord her. I 1624 ble det opplyst at Vekkern ødegård ble brukt under Bjørnstad, og i 1660 var skylda på den delen av Vekkern som ble brukt under Bjørnstad 15 lispund og brukerens private gods, mens de 60 lispund ble eid av Oslo bispestol.

Sørum

De tre Sørum-gårdene har alle hatt teiger på Vekkern. Den som tilhørte Nordre Sørum, ble solgt i 1860 til eierne av Ner-Nigarden og Vestigarden Hårum (til Ner-Nigardens del hørte også skog ved Sundvollen), mens Midtre Sørums Vekkern-teig i 1847 ble solgt til

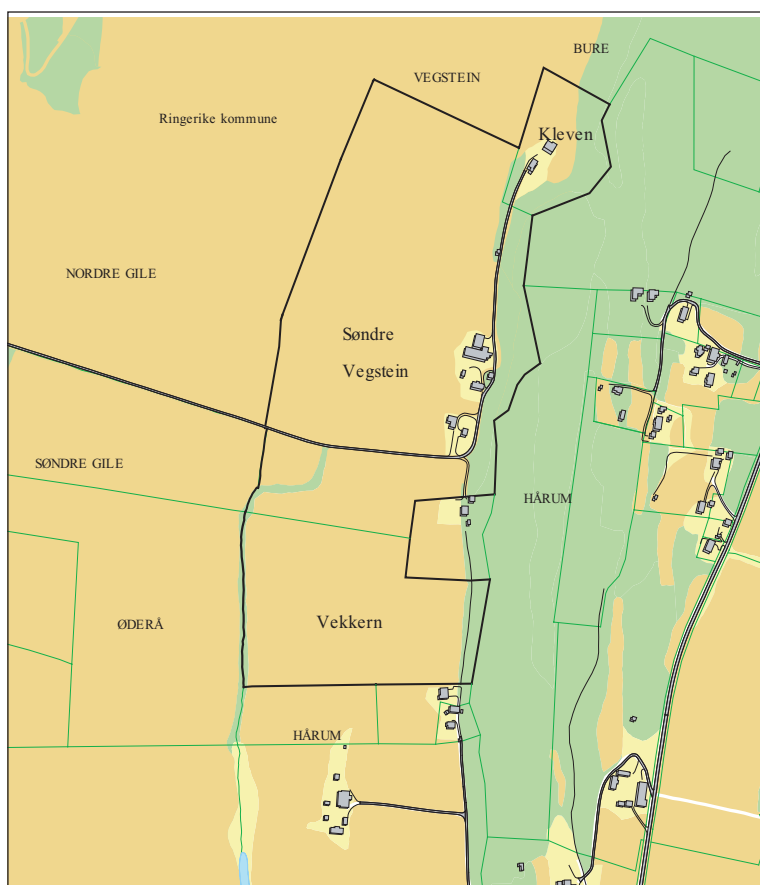
---

³ De fire var Lars Svensen, Jon Svensen, Birgitte Svensdatter, Paul Li og Nils Nordal.

Mads Andersen Øderaa, og siden har tilhørt Øderå. I 1902 solgte eieren av Søndre Sørums (Sjefsgården) det gjenstående av gamle Sørums-Vekkern til Ole Borgersen Hurum (Volljordet, i dag gnr. 189/24).

Hårums

I 1652 utstedte Christen Lagessøn på Kjølstad i Modum, som var fut i Buskerud 1624–43, et gavebrev til sitt barnebarn Boel Nielsdatter på 1 fjerding i Sjørvoll samt 7 lispund korn i Vekkern. Gavebrevet ble lagt fram i en rettsak i 1683, sammen med oppsigelse til bøndene på de samme gårdar og plasser. Christen Lagessøn eide også *Midt-Hårums*, som han samme år (1652) overdro til Boel Nilsdatter og hennes bror Christen Nilsen. I 1670 leide Syver Gjesval (nordre) 1 fjerding i Vekkern av Christen Lagessøns sønn Lars Christensen på Kjølstad i Modum (seinere eid av Michel Stub og hans arvinger), men det er uvisst om dette er samme gårdpart.

NABOKRANGEL

Anders Brun, eier av Øvre Hårums, beordret i 1692 tre soldater og en husmann å rive ned våningshus med skorstenspipe samt en bu på Marte Hesselbergs ødegård Vekkern. Plassen ble bebodd av en kvinne, Maren Mortensdatter, og årsaken til løytnantens vrede var at Maren gjentatte ganger hadde latt sitt kveg gå vilt i engene. Han hevdet at hun kastet ned gjerdene og brente dem opp, mens naboene prøvde å holde dem ved like. Lørdagen før hennes hus ble revet ned, hadde løytnant Brun tatt Marens hest «i uslått eng» og satt den i sin egen stall. Om søndagen kom Maren Mortensdatters to sønner og brøt opp døra til stallen og tok hesten med seg, og den påfølgende mandag ble huset jevnet med jorden. Ødegården dette gjaldt, skyldte 3 lispund, mens Marte Hesselberg i alt eide 15 lispund på Vekkern, mot løytnant Bruns 2 ½ lispund. Marte Hesselbergs fullmektig har anmodet Brun om forlik, dog forgieves, og «forskyter seg til krigsretten», men ønsket å få saken beskrevet på bygdetinget i håp om å få erstattet «den store skade citantinnen har lidd».

SATSET SAMMEN

I 1799 kjøpte Ole Svensen Pommern og Ole Hansen Hurum en parsell Sørum-Vekkern av skyld 2 ½ lispund, av Anders Hansen Bjørnstad. Parsellen hadde tidligere tilhørt «gamle» Vestre Sørum, og ble rimeligvis brukt sammen med jorda i Pommern. I folketellinga 1801 var Ole Svensen (32) i Pommern «karl» og leilending, og i husstanden bodde også Ole Hansen (21). De to unge menn satset kanskje sammen, i håp om en bedre framtid? Vi kjenner ikke den videre skjebnen til dette jordstykket.

«EN SKRAPENG MED MANGFOLDIGE TUER»

I 1696 vitnet allmuen på bygdetinget om «engeødegården» Vekkern at den ble brukt i mange deler og under mange gårder som slåtte-land, og at den ellers var «en skrapeng med mangfoldige tuer besatt». Gården var innført i matrikkelen, og eierne svarte skatter og rettigheter av den.

I 1688 ble det tinglyst skjøte fra major Søren Rasmussen til løytnant Anders Brun på *Øvre Hårum med Hungerholt* og en skogteig (av samlet skyld 30 lispund) «foruten det stykke i Vekkern» av skyld 5 lispund. Noen år seinere – i 1695 – protesterte Peder Rasmussen Rå mot løytnant Bruns eierskap på Vekkern, og hevdet at «den fjerding» i Vekkern har ligget til og vært brukt under Rå i «firesinds tiufge år», men han synes ikke å ha nådd fram med protesten. Da Nils Hals solgte Øvre Hårum til Nils Olsen Lore i 1745, fulgte en stang jord i Vekkern Engeland med.

I desember 1737 solgte biskopen i Oslo og stiftamtmanden Oslo bispestols jordegods i Vekkern Eng (5 lispund) til oppsitterne på Hårum. Med Hårum-brukernes øvrige eierparter i Vekkern (7 ½ lispund) var det dermed i alt 12 ½ lispund gammelt Vekkern-gods som tillå Hårum-gårdene, hvorav eieren av *Øvre Hårum*, Nils Olsen Hurum, hadde halvparten (6 ¼ lispund). Da han i 1758–59 delte gården mellom sine to sønner, fikk de også sin part av jordegodset i Vekkern (3 ½ lispund hver). I 1773 kjøpte eierne av *Høgstua* og *Nordigarden* den ene gårdparten, og ble dermed eiere av 1 ⅙ lispund hver i Vekkern. Den andre halvparten av Hårum-gårdenes «opprinnelige» 12 ½ lispund i det gamle Vekkern-godset, synes å ha blitt kjøpt av Ole Jørgensen Hungerholdt i årene etter 1804, og tillagt *Hungerholt* før han i 1810 overdro den til broren Nils.

I 1835 kjøpte Johannes Andersen Hurum (*Øver-Nigarden*) 15 lispund i Vekkern Eng (nytt matr.nr. 6 løpenr. 13) fra eieren av Hesselberg. I 1851 solgte Johannes Andersen Hurum engestykket til Ole Johannessen Hurum (seinere *Skredderhusa* Hårum) – løpenr. 13a av skyld mark 2,05. Etter utskiftinga 1894–97 ble denne eiendommen (gnr. 6/1 i Hole) overført til Edvard Walbekken på Søndre Vegstein (gnr. 8/2 i Norderhov) – se nedenfor gnr. 6/1 og 2.

I 1860 kjøpte Anders Alvsen Hurum (*Ner-Nigarden*) en parsell på Vekkern (seinere gnr. 10/3) av J.C. Bjerck på Nordre Sørum. Med i salget fulgte en skogteig ved Sundvollen. Begge har siden tilhørt Ner-Nigardens eiere. Engelandet på Vekkern ble rundt 1990 sammenføyd med Ner-Nigarden, mens skogteigen i branten opp mot Kongens utsikt har beholdt det gamle gårds- og bruksnummeret.

I 1860 kjøpte Ole Alvsen Hurum, eier av *Vestigarden* Hårum, parsellen «Sørums-Vækkeren» av J.C. Bjerck på Nordre Sørum. Teigen ble siden sammenføyd med Vestigarden.

Bjørke

I 1890-årene fikk også en av Bjørke-gårdene (Stua Bjørke) jord på

Vekkern. I 1896 kjøpte eieren av gården den tidligere husmannsplassen Askim i Ringåsen, fra nabogården Mo. Året etter ble Askim skiftet mot åkerjord på Vekkern, inntil Stua Bjørkes øvrige jordvei.

Mo og Øderå

Som nevnt ovenfor, ble det i en rettssak i 1660-årene vist til at Mo-bonden Abel Moe «i gammel tid» hadde gitt bråteland til flere på Vekkern. I 1661 ble det avholdt åstedssak på Vekkern, på plassen Myrstua, som da lå under Mo. Det kan synes som om dette gjaldt et område som seinere har hørt under Øderå (utskilt fra Mo i 1794).

Mads Andersen Øderaa kjøpte i 1847 en teig på Vekkern (seinere gnr. 189/5) fra Midtre Sørums. Denne lå på nordsiden av Vollgata, rett nord for Volljordet. Ved utskiftinga i 1890-årene ble åkeren som denne jordlappen var en del av, tillagt Østre Bjørke (Nigarden), og Øderå fikk i stedet en teig øst for Vangen, inntil sin gamle jordvei. Og eieren av Øderå ble pålagt å flytte en løe han hadde på den gamle Vekkern-teigen. I matrikkelen har gnr. 189/5 eksistert til mai 2002, da den ble sammenføyd med Øderå gnr. 180/3.

Brukere og husmenn

I skattematrikkelen 1647 er nevnt *Gudmund Vekkern*, og i 1652 ble det opplyst på bygdetinget at han skyldte 1/2 riksdaler i skatt. I 1653 ble han nevnt som vitne i referatet fra en rettssak om noe odelsgods på Sjørvoll i Norderhov.

I 1664 er Gudmund Vekkern (49) nevnt som husmann eller dreng under Bjørnstad, sammen med sønnen Per Gudmundsen (29).⁴

I mai 1662 vitnet *Søren Vekkern* i en rettssak om ulovlig tømmerhogst i skogen under Mo, og i 1684 stevnes han som vitne i en sak anlagt av Jesper Gregersen ved Hønefoss. I 1664 og 1666 ble Søren Vekkern nevnt som husmann under Nordre Stein – i 1666 får vi vite at han har en 7 år gammel sønn, Jon.

I 1670 bygslet Syver Gjesval (nordre) 1 fjerding i Vekkern av Lars Christensen på Kjølstad i Modum (seinere tilhørende Michel Stub og hans arvinger). Samme år brukte Trond Sørums (nordre) 1

«BEOES IKKE AF NOGET MENNISKE»

I manntallet for 1762 heter det at «Wechern Eng er en stor Eng, uddelt i mange Stykker. Beboes ikke af noget Menniske».

---

⁴ Om deres oppgitte alder er korrekt, er usikkert. I listene to år seinere (1666) var de hhv. 61 og 36 år gamle.

TRE «LADER» PÅ VEKKERN I 1890-ÅRENE

Under utskiftinga 1894–97 stod det tre «lader» på Vekkern, som alle måtte flyttes. De tilhørte Mads Øderaa (beregnet kostnad ved flytting 50 kr), Thorstein Sexe i Ner-Nigarden Hårum (120 kr) og Edvard Walbekken på Søndre Vegstein (200 kr).

---

fjerding og Kristoffer Hurum (Søgarden) 1/2 fjerding i Vekkern (selveie).

I 1690 vitnet *Paul Kristoffersen Vekkern* i en sak om geitekillinger som skulle ha blitt stjålet fra Herøya.

I listene for kirkeskatt 1829–30 nevnes *Kristian Vekkern* som husmann under Øvre Hårum, og Midt-Hårum og Østre Hårum har også husmenn på Vekkern i 1820-årene.

Vi kjenner til flere husmenn som har bodd i Vekkern med sine familier. På Vekkern under Sørsum satt i 1790-årene *Borger Lagesen* (1762–1798). Han døde i 1798, 36 år gammel, og bare 6 uker etter hans jordfestelse ble broren Knut Lagesen (20) begravet ved Hole kirke. Borger Lagesen var gift med *Berte Olsdatter* (1768–1831), og vi kjenner fem av deres barn: Ragnhild, Mari, Ole, Kristian og Borger (se omtale av Vekkern som husmannsplass under Sørsum).

I 1788 bodde husmann *Ole Pedersen* med hustru *Ragnhild Gudmundsdatter* på en Vekkern-plass da deres datter Ragnhild ble født. Da de giftet seg i 1778, bodde begge i Fjelstad-eie, og i 1801 var Ragnhild Gudmundsdatter (42) tilbake på Fjelstad i Hole, hvor hun leide husrom sammen med barna Nils Olsen (15) og Ragnhild Olsdatter (13). I folketellinga ble opplyst at Ragnhild var «gift 1. gang, men hennes mann er bortrømt, og hun lever av håndarbeide». Ragnhild Gudmundsdatter døde i Fjelstad-eie i 1823, 64 år gammel.

I 1815 giftet *Ole Borgersen* (f. 1794) – sønn av den tidligere husmannen Borger Lagesen i Vekkern – seg med *Else Kristoffersdatter*, som da var tjenestejente på Hønen i Norderhov. I 1816 fikk de en datter Berte, og foreldrene var da «huusfolk» med bosted Vekkern. Vi kjenner ytterligere tre av deres barn: Kristian (f. 1819), Inger Marie (f. 1825) og Eline (f. 1828). I 1819 og 1825 bodde foreldrene i Steins-eie, men sist i 1820-årene var Ole Borgersen husmann under Østre Hårum, og da Eline ble konfirmert i 1843, var deres bosted Hårums-eie.

Ved innføringen av den nye matrikkelen i 1838 ble nabogårdenes eierparter i Vekkern enten lagt inn i gårdenes skyld, eller de fikk nye gårds- og bruksnr. under gården de tilhørte, med to unntak: parsellen som Johannes Andersen Hurum (Øver-Nigarden) kjøpte i 1835 fra Hesselberg, og parsellen som oberst Jan Collett Müller på Rå i Norderhov kjøpte i 1824 fra Ole Hansen Gjesvold på Nordre Gjesval (Nerigarden). Disse fikk nytt matrikelnr. 6, i dag gnr. 185), og til begge eiendommer hørte skogteiger ved Sundvollen.

HERREDSGRENSEN ENDRES

Ved kongelig resolusjon av 19. mars 1948 ble det vedtatt å justere herredsgrensen mellom Hole og Norderhov fra 1. juli s.å. En grensenemnd som kom med sin innstilling i 1944, uttalte at den anså «den nåværende herredsgrense å være til dels meget uhensiktsmessig, og der forekommer mye teigblanding. De merkelige grenseforholdene ved Røsholmen og Averøya vest for Storelva er velkjent, men det er mindre kjent at Hole har et bruk ved Veisten i Norderhov, og at Norderhov etter en ytterst krokete grense strekker seg langt ned på Steinssletta, eller at Norderhov har en ganske betydelig strekning på Kampesetra i Hole, mens Viksetra som ligger i Norderhov tilhører Hole. Nemnda finner at disse forhold er uholdbare».

Og dermed ble et område ved Røsholmen og Averøya vest for Storelva overført fra Hole til Norderhov, og det samme ble Myra under Hårum, et område på Vekkern, to mindre eiendommer under Lore samt Viksetra nord for Storflåtan. Motsatt vei, fra Norderhov til Hole, ble overført Søndre Vegstein, Kleven, Søndre Gile samt noen mindre eiendommer i samme område, og i tillegg en del skogteiger og mindre parseller ved Kampesetra på Krokskogen. 37 tidligere holeværinginger ble innbyggere i Norderhov, mens 32 gikk motsatt vei.*

---

* Tall oppgitt i grensenemndas innstilling i 1944 – de var rimeligvis ikke de samme i 1949. Kongelig resolusjon av 19. mars 1948 om herredsgrensen Hole- Norderhov (kopi i Hole bygdearkiv).

Vekkern Eng gnr. 6/1

I 1835 solgte eieren av Hesselberg i Norderhov et engestykke på Vekkern (Vekkern Eng matr.nr. 6 løpenr. 13) til Øver-Nigarden Hårums eier Johannes Andersen Hurum.⁵ I 1847 ble både Øver-Nigarden og Vekkern overdratt til sønnen Anders Johannessen Hurum, som i 1851 solgte engestykket til broren Ole Johannessen Hurum (fra 1865 eier av Skredderhusa Hårum) for 500 spesidaler. Etter utskiftinga i Steinsfjordingen 1894–97 ble Skredderhusa Hårum tildelt en «ny» teig på Vekkern, nord for Øver-Nigardens nye gårdstun, mens Edvard Walbekken (eier av Søndre Vegstein gnr. 8/2 i Norderhov) ble eier av Vekkern gnr. 6/1 i Hole. Denne eiendommen har siden tilhørt Søndre Vegstein,⁶ og ble ved grense-regulering i 1949 overført til Norderhov med nytt gnr. 1/52 (i 1958 sammenføyd med Søndre Vegstein).

Vekkern gnr. 6/2

Siden 1680-årene eide eieren av Hesselberg i Norderhov en del skyld i Vekkern Eng (i 1692 opplyst å være 15 lispund). Da Krokskogens Allmenning i 1816–23 ble skiftet ut på gårdene i Hole, Norderhov og Haug, fikk hver gård tildelt skog etter størrelsen på gårdens skyld. Utskiftingsretten tok høyde for at Hesselberg eide

---

⁵ Vekkern Eng, gml. matr.nr. 23, nytt matr.nr. 6 løpenr. 13 av skyld 15 lispund.

⁶ Må ikke forveksles med den andre Søndre Vegstein-gården (gnr. 8/1 og 8 i Norderhov), som fra 1949 ble overført til Hole (i dag gnr. 185/5 og 7 i Hole).

«HAN VAR LITT ROLIG AV SEG»

«De første seterfolk jeg husker var Johannes og Maren. De var fra et lite sted som het Kleiva, som soknet til Norderhov. De hadde fem barn. De to eldste, Ole og Kristian, var konfirmert og drev på sin kant, mens de andre var med på setra, og der var det nok å gjøre. Det var kuer og ungdyr fra Fekjær, Bili og Vik. Jeg tror det var i 1906 at far bygde til et rom på nordsiden av det forholdsvis nye seterhuset. Det var det Johannes som greide, for han var tømmermann. Han var litt rolig av seg, og det hendte at Maren skjøv ham ut om morgenen for å få ham i sving. Men Maren sparte seg ikke selv heller. Det hendte hun gikk til butikken nede på Sundvollen og kom opp igjen med 12 kg mel i sekken. Det var stelt til en provisorisk bakerovn nede ved bekken som renner forbi, og brødet var alltid vellykket».*

* Nils Fekjærs opptegnelser (kopi i Hole bygdarkiv).

---

jord på Vekkern i Hole, og økte størrelsen på skogen som Hesselberg fikk tildelt ved Lauvlia (i Norderhovs del av allmenningen) tilsvarende. Da Vekkern Eng gnr. 6/1 ble solgt i 1851, ble det understreket at handelen kun gjaldt åkerlandet, og at der var intet skogstykke på Krokskogen som fulgte med. I matrikkelen ble imidlertid den forholdsmessige del som skogen utgjorde av eiendommens totale skyld, fraskilt med nytt løpenr. 13 b (seinere gnr. 6/2 av skyld mark 1,56). Denne ble stående i matrikkelen, med eieren av Hesselberg som hjemmelshaver. Følgen var at denne – i årene som fulgte – betalte skatt til Hole for en eiendom som ikke eksisterte! Forholdet ble først brakt til opphør i 1912–13, da Hesselbergs eier Sigurd Holemark fikk Finansdepartementets samtykke til at eiendommen – som «ikke eksisterende» – kunne strykes av matrikkelisten.⁷

Vekkern gnr. 6/3 – i dag gnr. 185/3

I 1824 kjøpte oberst Jan Collett Müller på Rå i Norderhov en eiendom (Vekkern Eng, seinere gnr. 6/3)⁸ av Ole Hansen Gjesvold på Nordre Gjesval. Eiendommen omfattet et engestykke på Vekkern samt en skogteig sør for Kleivbekken i Sundvollen. Skogen var en av teigene som Nordre Gjesval året før (1823) var blitt tildelt ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning, og ved den nye matrikkelisten i 1838 ble begge teigene samlet i eiendommen Vekkern (nytt matr.nr. 6 løpenr. 45).

I 1865 var teigen på Vekkern ubebodd, og det ble sådd ½ t. bygg og ½ t. blandkorn. Den har siden tilhørt Rå (i dag gnr. 6/3 av skyld mark 3,76).

Kleven/Kleiva**i dag gnr. 185/4**

Kleiva er en tidligere husmannsplass under Nordre Vegstein (gnr. 8/4 i Norderhov). Den lå i Norderhov fram til grensereguleringen i 1948, og har siden tilhørt Hole. I 1865 ble plassnavnet skrevet «Veistenkleven» i folketellinga. Den ligger på nordsiden av Søndre Vegstein, og øst for bruket er det en bratt kleiv med sti opp i Hårumsåsen.

I 1865 satt husmann Andreas Trulsen (34) i Kleiva med hustru

⁷ Sakspapirene ligger i Hole bygdarkiv (Hole Sparebank arkivboks 9). Hesselbergs eier Sigurd Holemark hadde bistand av overrettssakførerene Bache og Schröder i Hønefoss. En lengre redegjørelse fra Hans Hurum (Holes ordfører 1896–97) ligger ved saken.

⁸ Vekkern Eng, gml. matr.nr. 29, nytt matr.nr. 6 løpenr. 45 av skyld 5 lispund.

Anne Olsdatter (46) og seks barn: Torvald (12), Ole (10), Andrine (8), Martin (7), Kristian (5) og Anne Karine (3). De hadde 1 ku og 1 sau, og sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{4}$ t. bygg, 1 t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. erter og $\frac{3}{4}$ t. poteter. Familien flyttet seinere til Tyrstrand, hvor Andreas Trulsen i 1900 var gårdbruker og selveier på Haugsengen gnr. 80/4. Han var da enkemann, og bodde på gården med sønnen Martin (40, ugift, snekker) og datteren Andrine (42, ugift, husholderske) samt en sypike Anna Nilsdatter (18). Sønnen Martin Andreassen (f. 1859) kom til Brentlær i Åsa, hvor han i 1900 var gårdbruker og selveier, og bodde med hustru Gustava Olsdatter (f. 1858 i V. Aker) og to barn: Anne (f. 1881) og Håkon (f. 1885).

Kleiva ble selveierbruk i 1896, da Johannes Olsen Ringen kjøpte eiendommen (gnr. 8/6 av skyld 68 øre) av Håkon Prydz på Nordre Vegstein for 1.120 kroner.

JOHANNES OLSEN RINGEN (1860–1919) var sønn av husmann Ole Ibsen og Karine Olsdatter på plassen Ringen i Hårumsåsen. Han ble gift i 1888 med MAREN KIRSTINE SØRENSEN SKOGEN (f. 1867), datter av husmann Søren Alvsen og Karen Johannesdatter på Bjørkesetra på Krokskogen (i 1882 i Fuglesangen i Åsa). De fikk seks barn:

* Ole (1889–1968), seinere eier av Kleven, g.m. Jenny Aaserud, fire barn (se nedenfor).

* Kristian (1892–1960), fra 1929 eier av Oppgarden Leine gnr. 36/14 på Røyse, g. 1923 m. Martha Skutle (1898–1971) fra Voss, tre barn: Gunhild (f. 1927, g.m. Aage Leine f. 1915, to sønner: Sigmund f. 1951 og Anders f. 1953), Rolf (f. 1930, g.m. Inger Wasstvedt f. 1936, én datter Ragnhild f. 1972), og Nils (1932–2000, ugift).

* Anna Karine (1895–1972), g.m. Johan Østensvik fra Aremark, bosatt i Oslo, én sønn Sverre (f. 1924, h.r.advokat, g.m. Elsie Næss, ingen barn).

* Sigvart (1899–1949), ugift, forpakter av en gård på Grorud.

* Jenny (f. 1904), g.m. Anders Frog (f. 1905), eier av Frok gnr. 3/1 og 50 i Norderhov, én sønn Nils (1934–1970), g.m. Reidun Rindal (f. 1938) fra Toten, tre barn: Anders (f. 1958), Jens (f. 1961) og Nils Ivar (f. 1963).

* Arne (1908–1970), ugift, fra 1946 eier av Sørsetra på Krokskogen, hvor han drev serveringssted til 1960.

Johannes Olsen var tømmermann, og tok også på seg tømmerhogst. Han og kona Maren var seterfolk, bl.a. lå de på Nordsetra en periode etter århundreskiftet.

Etter Johannes Olsens død i 1919 satt Maren i uskiftet bo. I 1935 overtok eldste sønn OLE JOHANNESSEN (1889–1968) bruket for 2.800 kroner. Han var gift med JENNY HURUM (1900–1977), datter av Alfred Hurum (Aaserud) og Marie Gulbrandsdatter Finne. De fikk fire barn:

*Ole Johannessen Kleven
(1889–1968).*

*Jenny Kleven f. Hurum
(1900–1977).*

* Arvid (1918–1996), g.m. Bjørg Ekervold (f. 1925) fra Oslo, bosatt på Kampen, seinere på Sandaker i Oslo, én sønn Bjørn Ole (f. 1958). Bjørg bor i dag i Drøbak.

* Johannes (1922–1988), ugift, bosatt diverse steder på Østlandet.

* Gerd (f. 1924), g.m. Sverre Østvold (1924–1987) fra Ådal, bosatt på Tangen i Vestre Ådal, ingen barn (siden 1995 har Gerd vært bosatt i Hønefoss).

* Reidar (f. 1930), seinere eier av Kleven, g.m. Kirsten Krokvik fra Hønefoss, tre barn: Roger, Svein og Wenche (se nedenfor).

*Som navnet forteller ligger
Kleiva ved en kleiv i Hårums-
åsen. I bakgrunnen Burud (til
høyre) og Vaker-gårdene i
Ringerike.*

Ole Johannessen Kleven døde i 1968, og ved skjøte av 23. august 1969 overtok sønnen Reidar Johannessen bruket for 20.000 kroner og huslyrett til mora i hennes levetid.

REIDAR JOHANNESSEN (f. 1930) har arbeidet med tømmerhogst, og en periode var han ansatt ved Norske Skog Follum. Han er gift med KIRSTEN KROKVIK (f. 1937) fra Hønefoss, og de har tre barn:

© Fotograf, Marit Fagerli

Kleiva i 1970-årene.

* Roger (f. 1959), g.m. Mona Hovland fra Sokna, bosatt på Vågård, en datter Vibeke (f. 1989).

* Svein (f. 1964), g.m. Hege Elviken fra Åsa, bosatt i Veienkollen ved Hønefoss, tre barn: Helge (f. 1984), Inger (f. 1985) og Runar (f. 1987).

* Wenche (f. 1967), samboer med Tom Aurlund fra Gjøvik, bosatt i Hønefoss.

Ved skjøte av 16. mars 1981 solgte Reidar Johannessen bruket, og flyttet til Hønefoss. Nye eiere ble SVEIN GULBRANDSEN (f. 1951) og KIRSTEN BERGERUD (f. 1952), begge fra Kjelsås i Oslo. Han er løypebas i Skiforeningen med arbeidssted Ringkollen, mens hun er lærer ved Vegård skole i Åsa. De har to barn: Lars (f. 1980) og Kari (f. 1984).

Kleven har i dag 12 dekar dyrket jord og 13 dekar produktiv skog (hvorav cirka 10 dekar er fredet som del av naturreservat). Kirsten Bergerud og Svein Gulbrandsen har hatt inntil 15 vinterfôra sauer, men solgte besetningen i 1998. Av bygninger på bruket er et gammelt våningshus som er påbygd flere ganger, sist i 1975, og en gammel låve, som i 1978 ble ombygd til sauefjøs og verksted.

Søndre Vegstein gnr. 185/5 og 7

Vegstein-gårdene ligger på østsiden av Ringåsen i Norderhov. Allerede på 1300-tallet var det to Vegstein-gårder, en søndre og en nordre. De ble tre da eierne av Søndre Vegstein – Ole Nilsen Moe og hans hustru Marte Hansdatter – i 1819 delte sin gård mellom sine to sønner. Peder Olsen Weisten ble eier av den ene halvparten

---

«STEN, DER ANGIVER VEIEN»

Gårdsnavnet Vegstein betyr «Sten eller Fjeldtop ved Veien, eller Sten, der angiver Veien».* Gårdens opprinnelige plassering i Ringåsen, med gamle ferdselsveier på begge sider av åsen, gjør dette til en naturlig forklaring.

* NG V, s. 24.

Søndre Vegstein 1902. Med hatt: Karl Kristiansen Sone-
 rud (1844-1932), de andre er
 trolig tre av hans fire sønner.
 Redskapen er slåmaskin med
 håndavlegger, til skjæring av
 kornåker.

(seinere gnr. 8/1 i Norderhov), mens broren Anders overtok den andre (seinere gnr. 8/2 og 3). Da Peder Olsens Vegstein-gård etter utskiftinga i Steinsfjerdingen 1894-97 ble flyttet til Kongelvv på vestsida av Hårumsåsen, og etter en grenseregulering i 1948 ble liggende i Hole, er det kun denne Vegstein-gården som blir omtalt her.

PEDER OLSEN WEISTEN (1778–1863) var gift med MARIA OLS-DATTER GILE (f. 1788). Deres datter MARTE RANDINE PEDERSDAT-TER (1811– 1876) ble i 1833 gift med GUNDER LARSEN (1806–1881), som var født på Jevnaker, og som overtok gården i 1839 for 700 spesidaler og livøre. I 1865 satt Marte Randine (56) og Gunder (60) på Vegstein med hennes mor Maria Olsdatter (78, enke og føderådskone) samt to tjenestefolk, Berggit Larsdatter (17, f. i Ål i Hallingdal) og Ole Jensen (27). På gården hadde de 2 hes-ter, 8 storfe, 5 sauer og i gris, og de sådde $\frac{3}{16}$ t. hvete, $\frac{3}{4}$ t. rug, 3 t. bygg, 1 $\frac{1}{2}$ t. blandkorn, 1 t. havre, 1 $\frac{3}{4}$ t. erter og 18 t. poteter.

Marte Randine døde barnløs i 1876, og Gunder Larsen giftet seg igjen samme år med ANNE SOFIE OLSDATTER (1850–1900), «uekte» datter av Ole Olsen Hurum (Østigarden) og tjenestejenta Johanne Kristoffersdatter (se omtale av Østigarden Hårum).⁹ De fikk to sønner (tvillinger):

* Martin (1877–1967), fra 1905 eier av Froksødegård (gnr. 3/5 i Norder-
 hov) ved Snyta på Ask, gift med Andrea Stenseth fra Krødsherad, seks

⁹ Anne Sofie Olsdatter var i 1865 pleiedatter i Valbekken i Åsa. Hun hadde en bror, Ole Kristian (1853–1910), som ble oppfostret i Nordenga under Steinsetra. Han ble seinere eier av Nordenga (gnr. 50/2), g.m. Marie Tronsdatter Fjeld (Nordengen).

barn: Gunnar (f. 1906), Anna (f. 1907), Reidar (f. 1910), Otto (f. 1912), Margit (f. 1914) og Kitty (f. 1919).

* Gunnar (f. 1877), baker og skysskaffer på Sokna, gift med Anna Aker (siden skilt), én datter Agnes.

Fra Søndre Vegstein cirka 1950: Endre Sonerud (1918–2002) på traktoren, og faren Kristian Sonerud (1884–1953) på selvbinderen.

Gunder Larsen døde i 1881, og etterlot seg hustru og tvillingsønnene. I 1882 inngikk Anne Sofie Olsdatter nytt ekteskap med KARL KRISTIANSEN SONERUD (1844–1932) fra Sonerud i Steinsfjordingen, som dermed ble eier av Søndre Vegstein (han kom på gården første gang som smed). De fikk seks barn:

* Kristian (1884–1953), seinere eier av Søndre Vegstein, g.m. Ragnhild Hurum, to barn (se nedenfor).

* Tora (1885–1892).

* Erik (1888–1912), ugift.

* Andreas (1889–1972), baker, bosatt på Hamar, g.m. Aagot Larsen fra Modum, tre barn: Kjell, Gerd og Grete.

* Anders (f. 1891), tvilling, reiste som 18-åring til Amerika, ble utkommandert som soldat i 1. verdenskrig, men døde av lungebetennelse før han ble sendt til Frankrike.

* Kristoffer (f. 1891), tvilling, hjemmedøpt, død 8 mnd. gammel, før «Daabens Confirmation i Kirken».

I desember 1900 satt Karl Kristiansen Sonerud (56) som enkemann på gården med sine fire sønner Kristian (16), Erik (12), Andreas (11) og Anders (9) samt stesønnen Martin Gundersen (23) og en tjenestejente, Ingrid Guttormsdatter (f. 1870 i Gol i Hallingdal) og hennes datter Gudrun Pedersdatter Gjerde (f. 1896). Der bodde også en familielosjerende, Marie Olsen (ca. 70 år, ugift «jomfru»), som levde av private bidrag.

© Fotograf Marit Fagerli

Søndre Vegstein 2001, med Hårumsåsen bak. Gården ble flyttet hit etter utskiftinga i 1890-årene.

I 1901 kjøpte Karl Sonerud en parsell gnr. 8/8 av E. Walbækken på Søndre Vegstein (gnr. 8/2 og 3) for 2.000 kroner.

Ved skjøte av 12. oktober 1914 ble Søndre Vegstein (gnr. 8/1 og 8) overdratt til sønnen Kristian Sonerud for 8.000 kroner og føderåd til selgeren av 5-årlig verdi 2.000 kroner.

KRISTIAN SONERUD (1884–1953) ble i 1915 gift med RAGNHILD HURUM (1886–1961) fra Vestigarden Hårum, og de fikk to barn:

* Endre (1918–2002), ugift, seinere eier av Søndre Vegstein (se nedenfor).

* Aagot (f. 1921), g.m. Kristoffer Lenvik Kjos (1910–1996), tre barn: Synnøve (f. 1952, g.m. Jon Anders Frank f. 1948 fra Ås, to barn: Ragnhild f. 1976 og Ingeborg f. 1983), Turid (f. 1956, g.m. Erik Eggum f. 1957 fra Borgund i Lærdal (siden skilt), én sønn Ola f. 1983, Turid har i tillegg tvillingene Andreas og Mari f. 1991, med Karl-Erik Teslo f. 1955 fra Jevnaker), og Kristoffer (f. 1960, g.m. Mona Sørensen, to sønner: Magnus og Henrik – se nedenfor).

«KLOKKEMAKER»

Endre Sonerud (1918–2002) førte Hole-bygdas gode tradisjoner innen klokke-makerkunsten videre. Allerede som unggutt viste han sine spesielle evner innen mekanikk ved å bygge små motorer. Seinere ble klokker hovedinteressen, og den siste mannsalderen har han reparert et utall klokker av alle slag, fra de største gulvur til de minste lommeur.

I 1948 hadde Søndre Vegstein (av skyld mark 13,27) et dyrket åkerareal på 170 dekar (leir- og myrjord), og på gården var det 2 hester, 14 kyr, 1 okse, 3 ungdyr, 3 griser, 8 sauer og 9 høner.

I 1949 (28. oktober) ble det tinglyst en skylddeling, hvorved Vegstein gnr. 6/7 i Hole ble utskilt fra gnr. 8/1 i Norderhov, og overført til Hole.

Etter Kristian Soneruds død i 1953 fikk Ragnhild Sonerud uskiftebevilling, inntil gården ved skjøte av 7. august 1954 ble overdratt til sønnen Endre Sonerud for 50.000 kroner inkludert løsøre for 8.000 kroner, og livøre til selgeren av årlig verdi 6.000

kroner. Tidlig i 1950-årene var det slutt med melkeproduksjon for salg, og i 1955 ble de siste melkekyrne slaktet.

ENDRE SONERUD (1918–2002) var ugift. Ved siden av gårdsdriften hadde han stor interesse for tekniske ting, og var i mange år en mye benyttet «urmaker» i bygda.

I mai 1992 overtok Endre Soneruds søstersønn KRISTOFFER KJOS (f. 1960) gården. Han driver i tillegg eget lastebilfirma, og er gift med MONA SØRENSEN (f. 1965) fra Heradsbygda i Ringerike, som er frisør. De har to sønner, Magnus (f. 1988) og Henrik (f. 1993).

I dag har Søndre Vegstein 170 dekar dyrket jord, 300 dekar produktiv skog og 200 dekar annet utmarksareal (stort sett myr) på Krokskogen.

Av bygninger på gården er et gammelt våningshus (flyttet 1900), stabbur (bygd 1940, det gamle stabburet revet cirka 1944), låve med fjøs (flyttet 1900, ombygd 1926–28), og vognskjul (1900). I 1987 bygde Mona og Kristoffer Kjos ny enebolig ved gårdstunet, og i 1995 redskapshus. Endre Sonerud bor i dag i den gamle hovedbygningen. På gården er det skurtresker og 4 traktorer.

Vekkern gnr. 6/6 – i dag gnr. 185/6

Ved grenseregulering mellom Hole og Norderhov i 1949 ble et område på Vekkern som tidligere var en del av Rå (gnr. 4/1 i Norderhov), fraskilt og overført til Hole med nytt gnr. 6/6 (av skyld mark 1,90). Både den nye parsellen og gnr. 6/3 har siden ligget under Rå, som i dag eies av Olaus Kristine Kjornæs (f. 1962).

GÅRDEN BLE FLYTTET

Etter utskiftinga i Steinsfjerdingsdalen 1894–97 var Søndre Vegstein en av de seks gårdene som utskiftingsretten bestemte måtte flyttes. I 1900 ble gårdstunet flyttet 1,2 km mot sørøst, fra Vegstein-tunet i Ringåsen til platået vest for Hårumsåsen, der den tidligere husmannsplassen Kongelv lå (Kongelv ble flyttet motsatt vei, til Askim nord for Vegstein-tunet).^{*} To stuebygninger, låve med stall samt fjøs og jordkjeller, bryggerhus, stabbur og vognskur ble tatt ned og flyttet, og hele arbeidet ble taksert til 2.810 kroner. Av dette måtte Karl Sonerud selv dekke 660 kroner, mens statsbidraget utgjorde 1.020 kroner. Det øvrige ble dekket av naboene på Vegstein (Edvard Walbækken og Håkon Prydz) med 930 kroner, og øvrige naboer (O. Langslet på Nordre Gile og Olaus Færden på Søndre Gile) med 100 kroner hver.

^{*} Det skal ha ligget tre stuer på den gamle Kongelv-plassen. Der driftsbygningen i Søndre Vegstein står i dag, lå stua som ble flyttet til Askim i Ringåsen (tilhørte Martin Askim). En stue sør for dagens hovedbygning, ble revet ved utskiftinga. Den siste som bodde der, het Anne. Enda litt lenger sør lå en stue som også ble revet. Her bodde Sofie Kongelv (Ringerike historielags registreringer)

Flyfoto av Søndre Vegstein cirka 1990.

TRAPPEHELLE

En 3 tommer tykk steinhelle som måler 1,94 m i firkant ligger i dag som trappehelle på Søndre Vegstein. Før utskiftinga lå den som bro over Vestigardsbekken, antakelig i en driftsvei. Litt lenger nord, over samme bekk, ble det funnet en liknende helle i 1959. Den ble fraktet opp til Bråk.*

* Erlandsen (1973).

Seter/skog

Vegstein-gårdene har fra gammelt hatt seterrett på Hukensetra, mellom Gyrihaugen og Lauvlia. Søndre Vegsteins seterløkke hører fortsatt til gården. Her drev gården seterdrift til cirka 1952, og seterfolk var Hanna og Petter Fossum fra Bergeløkka i Åsa. Etter at Søndre Vegstein sluttet med melkeproduksjon tidlig i 1950-årene, leide Fossum seterhusene og tok imot dyr fra andre (til cirka 1960). De kunne ha opptil 25 dyr på setra.

På Hukensetra er det seterbu og fjøs, begge bygd i 1930-årene, da de gamle seterhusene (som stod til nedfalls) ble revet.¹⁰

Ved utskiftinga av allmenningen i 1823 ble Vegstein-gårdene tildeelt en skogteig som gikk fra Krokskogbranten nord for Gyrihaugen og helt inn til «stanglinja» ved Vakerseterveien. Teigen ble så delt på de tre gårdene etter deres skyld, og Søndre Vegstein fikk en smal teig i hele den opprinnelige teigens lengde. Den er på cirka 500 dekar, hvorav 300 dekar produktiv skog og 200 dekar myr (deriblant en del av de store Ringsmyrene).

I 1862 fikk Ivar Rytterager & Co. rett til å bygge en brøtningsdam ved Kapiteltjern (tillatelse gitt av eierne av de tre Vegstein-gårdene). Lomma har sine kilder i Ringsmyrene og Kapiteltjern, og «skogbaronene» arbeidet for å gjøre elva brukbar til tømmerfløtning. Men det er uvisst om noen demning ble bygd i Kapiteltjern (ingen demning eller rester i dag).

I 1955 utstedte Endre Sonerud festekontrakt på en hyttetomt øst for Hukensetra, i gårdens skogteig på Krokskogen, til Helge Fossum, sønn av seterfolkene Hanna og Petter Fossum. Avtalen ble inngått for 99 år, til en årlig avgift på 60 kroner. Hytta er siden solgt tilbake til gårdens eier Kristoffer Kjøs.

¹⁰ Hukensetra skal i eldgammel tid ha blitt kalt «Valavølla». (Ifølge lærer Løyland – Ringerike historielags registreringer 1973).

Hårum er et av de store gårdsvaldene i Hole, og strekker seg fra Stein i sør til Myra og grensen mot Ringerike (Norderhov) i nord. I øst grenser Hårum mot Lore, og i vest mot Vestigardsbekken og Vegstein, Vekkern, Bjørke og Bjørnstad.

1528	Fire Hårum-gårder: Øvre Hårum, Midt-Hårum, Østre Hårum og Søndre Hårum
1678 (ca.)	Midt-Hårum delt i Nigarden og Høgstua
1690 (ca.)	Nigarden delt i Øver-Nigarden og Ner-Nigarden
1747	Østre Hårum (Hospitalgården) delt i Østigarden og Nordigarden
1757	Øvre Hårum delt i Oppigarden og Hungerholt
1772	Myra utskilt fra Østigarden
1829	Vestigarden utskilt fra Høgstua
1861	Daniels-Hårum utskilt fra Nordigarden
1850	Borgers-Hårum utskilt fra Nordigarden
1861	Skredderhusa utskilt fra Vestigarden
1883–1895	Åserud utskilt fra Myra og Østigarden

Hårum er en gammel gård, trolig en av de eldste i Steinsfjordingen. Vi vet ikke hvilken gård som har vært opphavsgården i denne delen av Hole. Hårum kan være utskilt fra Bjørke eller Stein. Gården ble trolig ryddet og bosatt i eldre jernalder, kanskje et par hundreår etter Kristi fødsel. Navnet synes i første ledd å inneholde ordet *hor* (mellomhøgtysk) som betyr «sølet grunn, smuss», og etterleddet er *heim* – altså «gården der det er våt og sølete grunn». Forklaringen virker rimelig, for Vestigardsbekken og Myrabekken renner gjennom området, lengst sør gjennom delvis sump før de munner ut i Steinsfjorden. En annen forklaring er at forleddet kan være et ord *horr* – «steingrunn» – som kan henspille på den delvis skogkledde Hårumsåsen, som strekker seg langs hele gårdsvaldet.¹

---

¹ NGV s. 3, Harsson (1995) og Hoel (1985) s. 87. Skrivemåter har vært Horæimum (1397), Horeimar (1400), Huorinn, Huorim, Horinn og Horrenn (1528), Horrenn (1604), Horrem (1595), Hurum, Horum (1578), Horrum, Horrimb (1617), Horem (1657), Hurum (1723).

HÅRUM – ELLER HURUM?

Gårdens gamle navn er *Hårum* – en uttale som mange eldre holecværingar fortsatt benytter. Skrivemåten *Hurum* dukker for første gang opp på 1500-tallet, og ble vanlig som skriftform på 1800-tallet. *Hurum* er siden tatt i bruk som slektsnavn for de familiene som har bodd på gården. Blant dagens eiere ønsker noen å benytte Hårum som gårdsnavn, mens andre bruker Hurum. For ordens skyld vil vi i dette gårdskapitlet omtale gården og brukene som *Hårum*, mens skrivemåten *Hurum* er familienavn, og vil bli brukt som sådant fra rundt 1700.

Søndre del av Hårumsgrenda 2002. Vestigarden nærmest (til venstre) og Høgstua (til høyre).

Mye tyder på at det har vært en steinalderboplass på Hårum. Funn av en rekke steinredskaper viser at de sørvendte og solrike skråningene mot Steinsfjorden har vært et naturlig tilholdssted for mennesker i steinalderen. Et gravfelt med minst sju gravrøyser på Hårumsberget kan skrive seg tilbake fra bronsealderen, og mange funn fra eldre og yngre jernalder viser at her har mennesker hatt tilhold i mange tusen år før vår tidsregning startet.

Det er gjort en rekke steinalderfunn på Hårum. I 1903 fant Syver Andersen Hurum en 14,5 cm lang steinøkse uten skafthull på Loreenga, og i samme periode fant Ole Danielsen Hurum en 15 cm lang skafthulløkse på sitt bruk Daniels-Hårum.² På Nordigarden Hårum ble det i 1888 funnet et kvartsbryne og redskaper av skifer, og rundt 1950 fant Hans Bihli i Nordigarden fire flintstykker på

² Ole Danielsen Hurum solgte steinøkse til Bernt Bjørnstad på Østby i Norderhov, og dennes sønn Ole Chr. Bjørnstad leverte den seinere til Oldsaksamlingen.

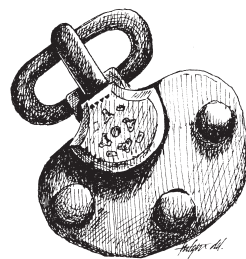

GRAVFELT PÅ HÅRUMSBERGET

På Hårumsberget, 100 m vest for våningshuset i Nordigarden Hårum, ligger et gravfelt med minst sju jordblandede gravrøyser som alle er tydelige i terrenget. Seks av haugene har det vært gravd i. Den største røysa er inntil 1 m høy og 12 m i diameter, mens de øvrige har et tverrmål på mellom 6 og 8 meter. Fellet ligger i dagens eiendomsgrænse mellom Ner-Nigarden (Sexe) og Nordigarden (Bihli). Gravrøysene er vanskelige å tidfeste, men er trolig fra bronsealder eller eldre jernalder.

åkeren «Enga» i nærheten av Myrabekken.³ For flere andre funn mangler vi opplysninger om nøyaktig funnsted: en tynnakkert 13,2 cm lang steinøks (1890), en liten steinøks 7,7 cm lang uten skafthull (1890), flere sagblader av flint, en 30,5 cm lang slipestein av rød sandstein (1889) og en 6,2 cm lang steinklubbe med skaftfure. På Myra – «Plads under Haarum i Hole» – ble det sist i 1880-årene funnet flere boretapper fra skafthulløkser, en 11 cm lang steinhammer og deler av et bryne av kvartsstein.

Et hengesmykke av gull – en såkalt *brakteat* (med preg bare på den ene siden, men som samtidig er så tynn at preget vises negativt på baksiden) – ble tidlig på 1800-tallet funnet «i Jorden paa Gaarden Hurum».⁴ Smykket er tidfestet til eldre jernalder. Rundt 1850

En av bronsepenne som ble funnet på Hårum i 1826–27.

Tegning: Geir Helgen

³ Fornminner i Buskerud (Oslo 1985)

⁴ Universitetets Oldsaksamling, reg. nr. C465..

Brakteat (hengesmykke) av gull fra eldre jernalder, «funnet i Jorden paa Gaarden Hurum» tidlig på 1800-tallet.

© Universitetets kulturhistoriske museer. Fotograf: Eirik Irgens Johnsen

Gravfunnet nord for Vollgata i 1919 inneholdt bl.a. et tveegget sverd, to spydspisser (den ene med mothaker), en jernkniv og en pinsett av bronse.

© Universitetets kulturhistoriske samlinger

ble det funnet en nålspenne i bronse, en såkalt skjoldtornspenne, ved graving av en kjeller på Hårum. «Der var Spor til, at der havde været en Gravhaug paa Stedet»,⁵ men opplysning om funnsted mangler. I hele Øst-Norge er det bare funnet seks skjoldtornspenner.

I 1826–27 ble det funnet flere ovale bronsespenner på Hårum, i en gravhaug «i hvis stensatte Gravkammer skal have været fundet Benene af tvende ubrændte Menneskelegemer». Det var trolig fra denne gravhaugen det i 1826–27 ble innlevert til Oldsaksamlingen to jernsverd (et enegget og et tveegget), spydspiss, økseblad og jernkrok. To knivblader av jern fra eldre jernalder, en lysestake av jern og en jernringle fra vikingtid samt et stekespidd av jern fra middelalderen ble først registrert funnet i samme haugen, men seinere opplysninger til Oldsaksamlingen gav bud om at funnene var gjort i forskjellige hauger. Men hvor haugene lå og hvem som meldte fra

⁵ Universitetets Oldsaksamling, reg. nr. C16136 (Fortidsminnesforeningens årsberetning 1890)

GRAVHAUGEN VED VOLLGATA

I august 1919 ryddet gårdbruker Hans Engebretsen Hurum på Skredderhusa Hårum ny mark nord for Vollgata i Steinsfjerdingen, på parsellen Amindrud som var kjøpt fra Bjørnstad i 1908.* Cirka 200 meter øst for hovedveien kom plogskjæret borti en steinhelle. Hurum tok opp hella, og under den fant han flere steiner, reist på kant i en ring med 1 m i tverrmål, og i ringen lå bl.a. et tveegget sverd av jern (78 cm langt), to spydspisser av jern (34,9 og 42 cm lange), en 15,2 cm lang jernkniv, potteskår av leire, ubrente bein fra menneske, et par kullbiter og en pinsett av bronse. Gårdbrukeren tok vare på våpnene, et potteskår og pinsetten, og de ble via en bekjent, distriktslege Hj. Wedøe i Hønefoss, sendt til Oldsaksamlingen. Før Hans E. Hurum kastet igjen haugen, merket han seg at det lå en stor flat helle under oldsakene, og øst for denne lå en helle til. En måned seinere kom Sigurd Grieg fra Oldsaksamlingen for å undersøke funnet nærmere, men da var haugen fylt igjen, og rugåkeren var i god vekst. Arkeologen fant imidlertid flere menneskebein, og slo fast at haugen hadde hatt et tverrmål på 13,5 m. Haugen ble tidfestet til eldre jernalder. Den var i 1919 svært vanskelig å se, og er i dag helt forsvunnet i åkeren.**

* Det var Engebret Olsen Hurum på Vestigarden Hårum som kjøpte en større parsell fra Bjørnstad i 1908, og i 1911 ble den del av parsellen som lå nord for Vollgata solgt til eieren av Skredderhusa Hårum.

** Universitetets Oldsaksamling C 22366 a–g («Oldtiden IX», s. 159–160).

---

om funnene, er ukjent.⁶ Rimeligvis ble de avdekket ved rydding av nytt åkerland.

Hårum er første gang nevnt i en skriftlig kilde i 1367, da fem menn⁷ i Vestfold kunngjør at Helleik Steinarsson stadfester en gave som Olaf blåsar ga til Hallvardskirken i Oslo, for begravellesplass i den store mandedauen. Gaven var to øresbol i *øvre garden i Horeim* på Ringerike,⁸ og det hele skjedde med samtykke av Helleiks kone Ragnhild Thorsteinsdatter, søster av nevnte Olaf. Dermed vet vi at en Olaf Thorsteinsson rundt 1350 eide 2 øresbol i øvre Hårum, men om han bodde på gården, vet vi ikke.⁹

At vi i 1367 hadde en øvre gård på Hårum, må bety at der også var en nedre gård, og sannsynligvis en midtre. I 1528 var Hårum delt i fire gårder:¹⁰

* **Øvre Hårum**, også kalt Oppgarden – i dag gårdene Oppigar-

⁶ Universitetets Oldsaksamling, reg. nr. C897–901 og C906–910.

⁷ De fem var: prest ved Mariakirken i Tønsberg Håkon Ogmundsson, prest Andres Araldsson på Ramnes i Vestfold, Aslak Steinarsson, Helge Sumalidsson og Torgeir Gunnulfsson.

⁸ Ifølge Eyvind Fjeld Halvorsens ekserpter står det «i midgardenom i øfsta stofuene» i dokumentet fra 1367, og det betyr den øverste stua på den midtre gården.

⁹ DN IV, s. 357. Dokumentet er datert Solberg i Ramnes lørdagen nest etter Lauparssmesse (dvs. 27. februar) 1367. Originalen er et skinnbrev i Arnamagnæanske samlinger.

¹⁰ Når en ser på hvilke av de fire gårdene i 1528 som dagens gårder er blitt utskilt fra, må en ha i minnet den store utskiftinga 1894–97, som forandret vesentlig på de tidlige gårdsgrensene.

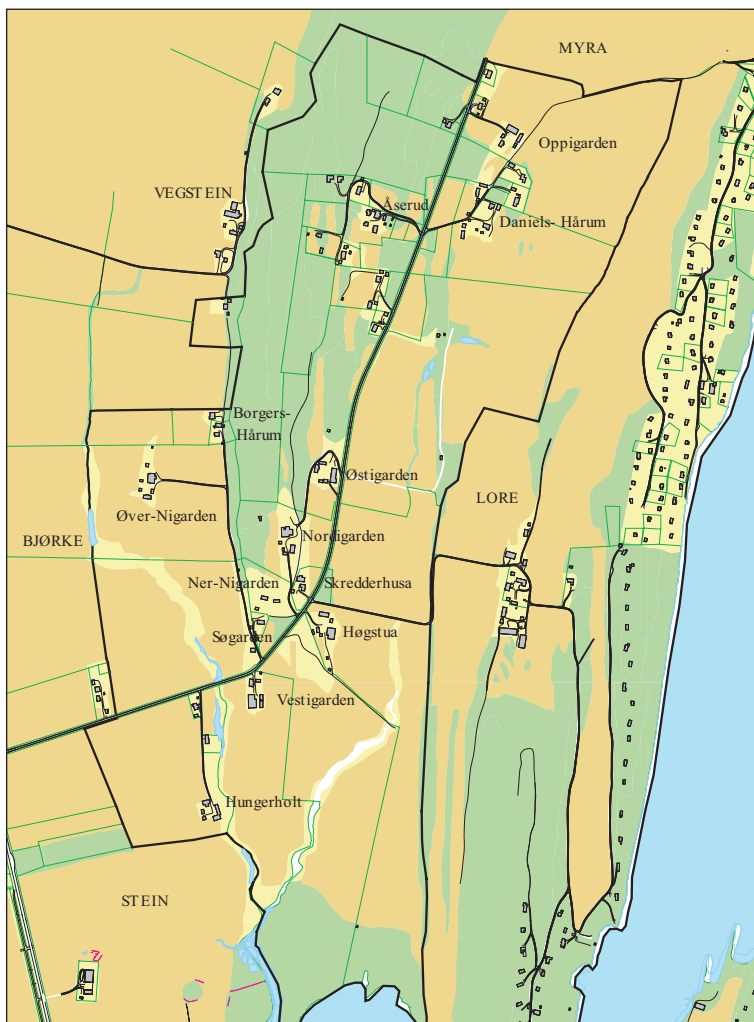

«... ERE ALLE GODE KORNGAARDE»

Hurum, fire Gaarde, No. 36, No. 39, No. 50 og No. 55. Disse Gaarde, som ligge ved den øvre Ende av Steens-Fjorden og udgjøre 9 Brug, ere alle gode Korngaarde, men have tildeels sid og kuldændt Jord, og ere derfor noget frostnemme. De have til sammen en Udsæd af omtrent 80 Tdr. Korn, føde 25 Heste og 80 til 100 Fækreature, have fornøden Havn og noget Fiskerie i Steens-Fjorden, men ubetydelig Skov. Huusmandspladsene ere tilsammen 4, og til en af Gaardene er et Kværne-brug.”*

* Kraft (1848), s. 226.

---

den og Hungerholt samt mindre deler av Nordigarden og Høgstua.

* **Midt-Hårum**, også kalt Nedre Hårum – i dag gårdene Øver-Nigarden, Ner-Nigarden, Skredderhusa, Høgstua og Vestigarden.

* **Søndre Hårum** («Sønstestova på Hårum») – i dag Sogarden samt mindre deler av Østigarden og Nordigarden.

* **Østre Hårum** («Hospitalgården») – i dag gårdene Nordigarden, Østigarden og Myra.

Vi vet ikke sikkert hvor den opprinnelige gården Hårum har ligget, mens størrelsen på landskylda i middelalderen forteller at Midt-

Hårum var den største av gårdene, og da er det sannsynlig at den også er den eldste. Den opprinnelige gården må først ha blitt delt i en øvre og nedre gård, og siden er den østre gården blitt utskilt fra den øvre, og den søndre fra den nedre. Men *når* dette skjedde, er skjult i historiens mørke. Vi kan ha hatt fire Hårum-gårder allerede før Svartedauen 1349–50, for deling av gårder var en sjeldenhet i det kvarte årtuset fram til 1600, da folketallet var lavt og det var nok jord til alle.

Øvre Hårum

gml.matr.nr. 36 av skyld 30 lispund – på 1600-tallet også kalt Nordre Hårum (seinere gårdene Oppigarden, Hungerholt og deler av Høgstua og Nordigarden).

Øvre Hårum er gården som seinere er kjent som Oppigarden Hårum. Før utskiftinga 1894–97 lå den midt i «Hårumsbyen», og ble da flyttet lengst nord i Hårums gårdsvald, til grensen mot Nordrehov. Fra Øvre Hårum (av skyld 30 lispund) ble i 1757 utskilt Hungerholt (6 lispund) og i 1773 to gårdparter (à 6 lispund) til to oppsittere på Midt-Hårum. De siste ble seinere deler av Høgstua og Nordigarden.

I 1528 het brukeren på Øvre Hårum Guttorm Hårum, og i 1560–61 var Ola Hårum bruker. I 1577 var gården fullgård. I 1612 betalte Hans Hårum landskatt, og i 1616 svarte han landskyld til borgermester Søren Monssen i Oslo, som rådde for hele gårdens skyld på 30 lispund. I 1624 ble gården kalt Nordre Hårum, og Hans var fortsatt bruker. I 1630 var hr. Erik Matssen bygselrådige, og i 1641–42 var det Søren Monssens enke som hadde inntektene. Hans Hårum var bruker til 1638. Fra 1639 het brukeren Amund Hårum. Han satt på gården også i 1647, da Ole Stensrud i Solør eide hele skylda på 30 lispund. I 1650–53 satt Eivind Hårum på gården (han var bror av Torkjell Lore).

I 1664 var OLA HÅRUM (50) bruker. I 1666 er nevnt en gårdsdreng, Søren Andersen (24).¹¹ Ola Hårum var rimeligvis den Ola Andersen Hårum som i 1664 ble dømt til å betale «atskillige kongelige rettigheter» som han stod til skyld med for 1662 og 1663. Naboen Gunnar Hårum vitnet at futens tjener hadde beseglet 4 tønner korn som sikkerhet, og Trond og Alv Hårum sa at futens tje-

¹¹ I 1666 er også nevnt to andre drenger på Hårum, men vi vet ikke på hvilken gård – Anders Olsen (26) og Jens Olsen (10), og i tillegg Anders skomaker (42). Om Johan Johanssen, som i 1666 var dreng på Bjørnstad og 28 år gammel, opplyses det i manntallet at han i 1664 var dreng på Hårum.

HAN FLYTTET PÅ GRUNN AV ARMOD

Våren 1653 flyttet brukeren Eivind fra Øvre Hårum, angivelig på grunn av armod. Gården hadde til da vært fullgård med en årlig jordavgift på 1 ½ skip pund byggmel. På bygdetinget møtte naboen Gunnar Hårum for eieren Gunnar Torjerssøn Langfoss i Vinger, og gav uttrykk for at når Oppigarden Hårum var blitt liggende øde, slik at kongen ikke fikk noen skatter og eieren ingen landskyld av den, så var årsaken at den var fullgård, noe den «ingen lunde er god for». Den 21. april 1653 kom fut, lensmann og lagrett på befaring for å se om skylda burde reduseres, og de fant at nabogården Midt-Hårum (som var fullgård), hadde dobbelt så mye åker og eng som Oppigarden Hårum. Der fantes heller ingen «tjenlig eller dyktig» skog til Hårumgårdene, og retten fant derfor at Oppigarden burde settes i skatteklasse som halvgård. Gården var «nedråtnet og fordervet» på hus og bygninger, og lagretten satte skylda til 5 fjerdinge byggmel (25 lispund). Men til ingen nytte – i 1664 var Øvre Hårum fortsatt fullgård med en skyld på 30 lispund

---

LÅ STADIG I KRANGEL

Løytnant Anders Brun lå stadig i krangel med sine naboer og andre, og var i det hele tatt en gjenganger på bygdetingene i 1680- og 90-årene. Som regel gjaldt det ærekrenkelser – som da selveste prestefrua i Norderhov, Margrethe Mule, gift med sogneprest Otte Jacobsen, i 1686 ble beskyldt av Brun for å ha gitt noen karer ordre om å hugge hull i Anders Bruns kattisse* i Juveren. Brun bodde da på Frok, og hans påstander ble tilbakevist. I 1692 sørget han med hjelp av soldater og husmenn for at husene på et lite bruk på Vekkern ble jevnet med jorda, angivelig fordi brukeren Maren Mortensdatter rev ned gjerdet og brukte det til brensel, samtidig som hennes «kveg gikk i engene».

* Kattisse = en fangstinnretning med kløyvde stokker eller planker, som er satt ned i fjordbunnen i en grunn vik eller evje.

---

ner hadde beseglet låvedøra på Olas gård, som Ola seinere hadde åpnet. Futens tjener hadde også tatt et lass høy verdt 1 riksdaler. Ola ble i rettssaken også kalt Ola Andersen Mo, rimeligvis hadde han tidligere hatt tilhold på Mo.

I første halvdel av 1680-årene var major SØREN RASMUSSEN eier av Øvre Hårum. Han var 1680–1689 sjef for Hallingdalske kompani ved Oplandske nasjonale infanteriregiment, og en del av hans årlige lønn var da 10 riksdaler fra frigården¹² Stein. Fra 1686 til 1691 eide han Storøya i Hole. Ved skjøte av 15. juni 1687 solgte Søren Rasmussen Øvre Hårum, av skyld 30 lispund, «med bygsel og herlighet» til sin svigersønn, løytnant ANDERS BRUN (gift med Cathrine Sørensdatter). Med i kjøpet var «et hus på ermeldte gårds grunn beliggende, kalles Hungerholt» samt en teig på Vekkern Eng. Anders Brun var i 1682 premierløytnant i major Rasmussens kompani – «Hallingdals Compagnie under Oplandske Infanteriregiment».

I 1690 ble Anders Brun stevnet på bygdetinget av Anders Rud, fordi løytnanten angivelig skulle ha stjålet tre geitunger som brukeren på Østre Rud hadde gående på beite på Herøya i Steinsfjorden. Men det viste seg at geitungene som løytnantens folk hentet fra øya, var løytnantens eiendom, og Anders Rud tapte saken. Han ble dømt til å erstatte løytnant Brun 8 riksdaler, men han betalte ikke, og i 1696 ble saken tatt opp på nytt. Da ble Anders Rud dømt til å betale Brun 10 riksdaler innen 15 dager.

I 1690-årene verserte en odelssak om Øvre Hårum på bygdetinget, da Gjert Hansen Holst på Lore hevdet å ha skjøte fra Ole Andersen Anset i Solør samt dennes sønn Anders Olsen, på deres odels- og innløsningsrett i Hårø (av skyld 1 ½ skippund tunge) «som av løytnant Brun brukes og besittes». Men saken nådde ikke fram.

Anders Brun solgte i 1694 Øvre Hårum til sin svoger CLAUS WORM. Med i salget var også Hungerholt og 1 stang jord i Vekkern Eng. I 1699 het brukeren på Øvre Hårum Peter, som da utstyrte en soldat sammen med brukerne i Øver-Nigarden og Høgstua, men om det er den tidligere eiers nevø Peter Brun som i en kortere periode bodde på gården, er uvisst. Claus Worm satt ikke lenge som eier av Øvre Hårum – allerede i 1701 solgte han den til CHRISTIAN MÜLLER, som var sorenskriver på Ringerike tidlig på 1700-tallet. Etter dennes død tilfalt gården hans enke MAREN JØRGENDATTER

¹² Frigård = en gård som ble eid av kronen, og hvis inntekter ble brukt til avlønning av offiserer som ikke nødvendigvis bodde på gården (Harsson 2000, s. 111).

BRÅ SLUTT

Anders Bruns militære løpebane fikk en brå slutt. Høsten 1696 måtte han møte til rettergang på Gomnes tingstue, stevnet av sin kompanisjef, «høyedle og velbårne hr. oberst Caspar Brockenhuus». Brun ble titulert som «forrig lieutenant», og anklagen var alvorlig nok: Obersten mente at Brun måtte lide og unngjelde for sine løssaktige og uforskammede angivelser mot obersten.

Saken verserte gjennom hele 1696. Anders Brun hadde latt falle noen ord om oberst Brockenhuus, en gang han hadde hatt besøk av sin nevø Peter Brun (som var kaptein) på Hårum. Anders Brun hadde da – i påhør av flere offiserer – beskyldt Brockenhuus for å ha svindlet ham for til sammen 600 daler; han hadde snytt ham for lønn, tatt hans sølvkârde, og endog svindlet 102 riksdaler fra Anders' kvinne. Anders Brun fremmet motsøksmål mot sin nevø, og beskyldte ham for falsk forklaring, men ble dømt til å betale 10 riksdaler til Oslo Hospital, og bøte til Brockenhuus «for denne vidløftige prossess' omkostning at betale førgetiufge riksdaler innen seks uker». Og endelig ble han – etter krav fra Peter Brun – dømt til å betale ytterligere 10 riksdaler til Oslo hospital og 6 riksdaler til Peter Brun, som retten kjente «aldeles frikjent for siktelse og påsagn».

... FULGT KRIGEN SAAVEL I UNGARN SOM FRANKRIG»

Peter Brun var sjef for Hallingdalske kompani fra 1693 til 1698. Han hadde Stein som «frigård» i 1694 (offiserer kunne ha en såkalt frigård som del av sin lønn, men bodde vanligvis andre steder). Peter Brun bodde i 1698 på Hårum.* Han var født i Danmark, sønn av oberst Ole Brun, og nevø av løytnant Anders Brun på Øvre Hårum. Hans militære karriere beskrives som følger i en oversikt over dansk–norske offiserer:

”... blev i 1694 Captain i Norge, men fikk strax Orlov til Udlandet i 2 Aar. Har i alt tient fuldt 11 Aar som Captein, deraf i 11 Aar som Captein i Bergenhuus Regiment indtil 1709, da man paastod, at han havde tilvendt sig 31 Rigsdaler, ansøgte da om Pardon. Dømmedes i 1710 til at miste Kaarde og Charge, Dommen formil-dedes 3/10–1710 til, at han kun skulde miste Chargen. Skriver i Marts 1711 at han har tient udenlands fra Gemen til Captein, og fulgt Krigen saavel i Ungarn som Frankrig».**

* Harsson 2000, s. 111.

** Dansk–norske officerer 1660–1814 (en oversikt i lesesalen i Rigsarkivet, København, avskrevet februar 2002).

MÜLLER, som i 1723 ble benevnt som «proprietær». Gården ble drevet av en leilending, HANS JENSEN HÅRUM, som i 1727 betalte tiende. Vi kjenner ikke navnet på Hans Jensens hustru, men i den tiden han satt på Hårum, ble han far til disse fem barna: Jens (f. 1720), Hans (f. 1722), Ole (f. 1723), Marte (f. 1725) og Jørgen (f. 1727). Hans Jensen ble i 1728 eier og bruker av en halvdel av Vestre Rud på Røyse, og flyttet dit.

Maren Jørgensdatter Müller overdro i 1734 Øvre Hårum samt en del annet jordegods i Hole, bl.a. en del av Søndre Gomnes, til sin avdøde manns søsterdatter ANNE CHRISTINE WINCHEL, gift med kaptein NILS HALS.

I 1723 var det på Øvre Hårum 2 hester, 10 storfe og 9 sauer, og utsæden var 1 kv. rug, 2 kv. erter, 2 t. bygg, 4 t. blandkorn og 1 t. havre. Høyavlingen var 16 «læss», og jordsmonnet var leire og

---

TIENDE

Hans Hårum betalte i 1727 i årlig tiende 1/2 kv. rug, 3/4 kv. erter, 1 t. bygg, 1 t. 2 kv. blandkorn, 1 kv. havre og 1 ort 8 riksdaler i «ostepenger» – dvs. fast avgift pr. ku. Tiende var en avgift på 1/10 av gårdens årsproduksjon, alminnelig i Norge fra første del av 1100-tallet. Tienden ble delt i fire like store deler, som var til biskopen (seinere kongen), presten, sognekirken og de fattige («bondelodden»). Fra 1600-tallet ble den tredelt (konge, prest og kirke). I 1918 ble konge- og kirketienden avskaffet, men en fast avgift til sognepresten skulle fortsatt bestå, inntil den ble opphevet ved lov i 1939.*

* Utskrift av pantebok nr. 6 (1726–1730) for Ringerike og Hallingdal soren-skriveri, samt opplysninger fra Norsk historisk leksikon (1 tønne = 4 kvarter).

tørrlendt jord. Gården hadde én husmannsplass, som sådde 3 kv. blandkorn.

Nils Hals solgte – ved skjøte av 12. desember 1745 – Øvre Hårum til Nils Olsen Lore for 630 riksdaler.

NILS OLSEN LORE (HURUM) (1692–1765) var fra Lien i Vestre Gausdal, hvor han i 1716 etterfulgte sin far Ole Nilsen Lien som bygselmann. Han ble selveier i 1718, og satt med gården til han i 1739 solgte den til en sambygding. Da hadde han året før kjøpt en nabogård, Barlund, som han eide til 1743. I 1744 kom han til Hole, da han sammen med svogeren Arne Olsen Kirkerud (gift med hans kones søster, Mari) kjøpte Lore med Herøya. Etter å ha blitt eier av Øvre Hårum i desember 1745, solgte han i mars 1746 sin del av Lore til Arne Olsen for 476 riksdaler, og bodde siden på Øvre Hårum. Nils Olsen ble i 1723 gift med MARTE PEDERSDATTER STUBBERUD (f. 1704) fra Vestre Gausdal. Vi kjenner ni av deres barn:

* Marie (1725–1773), g.m. Andersen Reiersen Hungerholdt (1719–1792), fire barn: Sørine f. 1742, Jøran f. 1746, Nils f. 1752 og Nils f. 1757 (se omtale av Hungerholt gnr. 186/3).

* Syver (1727–1797), seinere eier av halve Øvre Hårum (Oppigarden), g.m. Tore Andersdatter Ruud, seks barn (se nedenfor).

* Sidsel (1729–1801), g.1 (1756) m. Nils Eriksen Nordby (1727–1765) på Nordby i Åsa, fire barn: Erik, Nils, Ole og Marte, g.2 (1765) m. Sven Jonson (d. 1774), to barn: Jon og Anders, g.3 (1775) m. Mads Lagesen Olla/Sundby (d. 1794), ingen barn.

* Ole (1731–1773), seinere bruker og eier av Nigarden Bjørke, g.m. Kari Gulbrandsdatter, ingen barn (se omtale av gnr. 183/2 Nigarden Bjørke).

* Inger (1733–1809), g. 1769 m. Jørgen Olsen Hårum (1746–1801), eier av Østigarden Hårum, seks barn: Ole, Nils, Marte, Mari, Peder og Simen.

* Peder (1735–1773), seinere eier av halve Øvre Hårum, g.m. Marie Paulsdatter Bili, fire barn (se nedenfor).

* Anne (1738–1784), g.m. Lars Amundsen Lien fra Gausdal, fra 1766 eier av Nedre Frøyhov i Hole, ni barn, hvorav åtte nådde voksenalder: Ole, Amund, Nils, Elling, Peder, Marie, Anne og Ragnhild (se omtale av Nedre Frøyhov i bind III).

* Simen (1739–1783), seinere eier av Myra (en del av Østre Hårum) gjennom sitt ekteskap med Ambjørg Olsdatter Hurum (1743–1812), åtte barn: Marte, Marte, Ole, Ole, Maren (Mari), Olea, Nils og Peder (se omtale av Myra gnr. 186/22).

* Helene (1745–1812), g. 1769 m. husmann Anders Nilsen Hårum (i 1769 soldat ved major Selmers kompani, i 1777–79 brant han trekøl i egen mile på Krokaskogen), fem barn: Mari (f. 1766, g. 1799 m. Mikkel Hansen ved Hønefossen), Nils (f. 1769), Ole (f. 1772), Marte (f. 1774, g. 1801 m. Ole Syversen Hurum/Oppigarden, seinere Sonerud, fire barn), og Ingeborg (f. 1776, g. 1802 med sin fetter Anders Svensen Nordby). I 1801 bodde Helene som enke hos sin brorsønn i Oppigarden, fra 1807 var hun hos datteren Marte i Sonerud.

Nils Olsen Hårum bygde nytt våningshus i gudbrandsdalsk stil på gården, med navn og årstall 1745 hogd inn i en stokk.¹³ I dag finnes intet igjen av den gamle bebyggelsen – ved utskiftinga i 1890-årene ble de gamle husene tatt ned, og gårdens tun flyttet nordover til grensen mot Myra.

Oppigarden GNR. 186/1

I 1758–59 delte Nils Olsen sin gård mellom to av sønnene, som begge fikk gårdparter på 12 lispund. Hungerholt (6 lispund) hadde han i juli 1754 solgt til svigersønnen Anders Reiersen, gift med hans datter Marie Nilsdatter. Eldste sønn Syver overtok hovedbølet, Oppigarden, med tillegg av en fjerdedel av Vekkern Eng (3 1/8 lispund) for 295 riksdaler. Broren Peders del av gården ble betalt med 280 riksdaler,¹⁴ men gikk ut av slekta etter dennes død og ble deler av to andre Hårum-gårder (se nedenfor).

I 1759 skiftet Marthe Pedersdatter og Nils Olsen med sine barn og boets nettoformue ble taksert til 172 riksdaler. I 1762 bodde Marthe og Nils som livørsfolk på Øvre Hårum, som ble eid og drevet av de to sønnene og deres hustruer. På gården bodde også livørsfolkenes to yngste døtre, Inger (17) og Helene (15), en tjenestredreng, Karl Olsen, og en skomaker, Gudbrand Kristoffersen.¹⁵

PEDER NILSEN HURUM (1735–1773) ble i 1759 gift med MARIE PAULSDATTER BILI (1735–1773). De fikk seks barn:

* Fredrik (f. 1759), trolig identisk med husmann Fredrik Pedersen (40) som i 1801 satt på en plass under Øvre Vik med hustru Mari Andersdatter (34) og to barn: Maria (4) og Marte (2).

* Marte (f. 1762).

* Nils (tvilling, f. og d. 1766), d. 13 uker gammel.

* Maria (tvilling, f. og d. 1766), d. 16 uker gammel.

* Paul (1767–1836), overtok seinere sine besteforeldres gård Bili, g. 1793 m. Anne Samuelsdatter Kløvvika (1755–1835), to barn: Marie og Paul (som druknet ved Storøya i Tyrifjorden i 1836, sammen med fire andre, se omtale av Bili gnr. 201/1 i bind I).

* Nils (f. 1770), trolig identisk med husmann og artillerist Nils Pedersen (31) som i 1801 satt på plassen Tangen under Søndre Rudsødegården med hustru Mari Håkensdatter (33) og barna Peder (7), Ole (5) og Jakob (3) – og de fikk i 1801 enda én sønn, Håken.

¹³ Axel Winge Simonsen: *Hurum – en slektsbok* (Fredrikstad 1966), s. 13. En rekke opplysninger om Marte Pedersdatter og Nils Olsen og deres etterslekt på Hårum-gårdene, er hentet fra denne boka.

¹⁴ Skjøte på Peders del av gården ble utstedt 10. juli 1758, og på Syvers del 24. mars 1759.

¹⁵ Gudbrand Kristoffersen (1733–1822) ble i 1780 gift med Kari Andersdatter Elstøen (f. 1761). I 1801 var de husmannsfolk i Bjørnstadmyra under Bjørnstad.

VEKKERN ENG

Oslo bispestol eide en del av Vekkern Eng fra gammelt av, og i desember 1737 solgte biskopen og stiftamtmanden bispegodset i Vekkern (5 lispund) til oppsitterne på Hårum. Med Hårum-brukernes øvrige eierparter i Vekkern (7 1/2 lispund) var det dermed i alt 12 1/2 lispund gammelt Vekkern-gods som tillå Hårum-gårdene, hvorav Nils Olsen Hurum på Øvre Hårum hadde halvparten (6 1/4 lispund). Da han i 1758–59 delte gården mellom sine to sønner, fikk de også hver sin part av jordegodset i Vekkern (3 1/8 lispund hver).

Peder Nilsen og Marie Paulsdatter døde begge i 1773, bare 38 år gamle (begge ble begravet 29. mars 1773), og etterlot seg fire barn: Fredrik (14), Marthe (10), Paul (6) og Nils (2). Ingen av barna kom til å etterfølge foreldrene som eiere av gårdparten, som ble solgt på auksjon samme år¹⁶ til Anders Andersen Hårum (Høgstua) og Alv Taraldsen Hårum (Nordigarden) og ble tillagt deres gårder. I tillegg til 12 lispund i Øvre Hårum, bestod boet av 3 ½ lispund i Vekkern Eng (samlet verdi 400 riksdaler) og halvparten av plassen Attogframbråten (Monsebråten) på Krokskogen (av skyld ½ skinn), verdsatt til 20 riksdaler. Boets nettoverdi var i overkant av 70 riksdaler.

SYVER NILSEN HURUM (1727–1797), som i 1759 ble eier av Oppigarden (halvparten av gamle Øvre Hårum), ble i 1757 gift med TORE ANDERSDATTER RUUD (1732–1809) fra Østre Rud i Steinsfjordingen. De fikk sju barn:

* Nils (1758–1830, ugift, sykelig, kom ikke til å overta gården).

* Inger (1760–1837), g. 1792 m. Paul Pedersen Gihle (1744–1818), bruker av halve Søndre Gile i Norderhov (overført til Hole ved grensejustering i 1948), ingen barn.

* Anders (1762–1828), seinere eier av Oppigarden, g.m. Anne Pedersdatter Karlsrud, fem barn, se nedenfor.

* Marte (1765–1766), d. 9 måneder gammel.

* Elling (1766–1808), snekker, g. 1797 (da var han soldat) m. Kari Taraldsdatter Sønsterud (1776–1855), seinere eiere av Øvre Selte i Hole, seks barn: Marte (f. 1798), Anne (f. 1799), Marie, Tolline (g.m. Ole Jonsen Walbekken, tre barn: Edvard, Karen og Sofie), Syver (1804–1874, g.m. Else Jørgine Engebretsdatter Moe 1806–1890, fire barn: Edvard, Elvine Martha, Engebret og Jørgen), og Kirstine (1807–1854, g.m. Guttorm Josvassen Næss 1806–1875, tre barn: Edvard, Martin og Karen).

* Jørgen (f. 1771), skredder, i perioden 1790–98 tjenestegjorde han ved Kongens garde¹⁷ i København, hans videre skjebne er ukjent – ifølge Lage- sen ble han gift.

* Ole (1775–1866), fra 1807 eier av en av Sonerud-gårdene i Hole, g. 1802 (da var han soldat) m. sin kusine Marte Andersdatter Hurum (1774–1812, datter av Helene Nilsdatter og Anders Nilsen Hurum), fire barn: Tolline (f. 1803), Anders (1806–1836, druknet i Steinsfjorden), Anne (1810–1890, g.m. Kristian Paulsen Bjørnstad, fire barn), og Syver (1816–1871, politimann og gjestgiver, g.m. Anne Marie Pedersdatter Østby, seks barn).

---

¹⁶ I 1769 ble Peder Nilsens del av Øvre Hårum solgt til oberstløytnant Pettersen for 860 riksdaler. Kjøpekontrakten ble tinglyst, men handelen må ha blitt hevet før skjøte ble utstedt (pantebok 5, s. 57).

¹⁷ «Livkompaniet ved H. Kgl. Majestæts Liv-Garde til Fods». Ifølge kompaniets «Stambog» i 1790 var han da 19 år gammel, 70 tommer høy og skredder av profesjon. Han ble dimittert 20. mai 1798.

I 1778 bygde Syver rimeligvis noen nye hus på gården, da han lånte 360 riksdaler i Christiania Communitets Casse og 100 riksdaler av lensmann Bye, med pant i gården og «Engelandet Wechern».

Etter Syver Nilsens død i 1797 ble det holdt skifte, og boets verdi ble taksert til 1.021 riksdaler, hvorav 900 riksdaler var gårdens verdi og 121 riksdaler løssøre. Med fradrag av gjeld og omkostninger var nettoformuen 614 riksdaler.

ANDERS SYVERSEN HURUM (1762–1828) overtok Oppigarden etter farens død i 1797, men skjøte fra mora Tora Andersdatter ble først utstedt i 1806. Hun levde siden som livørskone på gården. Kjøpesummen var 1.150 riksdaler for Oppigarden (12 lispund) og 1 1/8 fjerding i Vekkern Eng. Anders ble i 1801 gift med ANNE PEDERSDATTER KARLSRUD (1773–1834) fra Norderhov (hun bodde i Lerberg i 1800). De fikk fem barn:

* Syver (1801–1871, seinere eier av Østre Hønen i Norderhov, og fra 1843 av Oppigarden Hårum, g.m. Agnete Olsdatter Lore, fire barn, se nedenfor).

* Peder (1804–1853), overtok Oppigarden etter foreldrene i 1829 og satt som eier til 1843, bodde seinere i Oslo, g.m. Ingeborg Karine Larsdatter Hage, fire barn (se nedenfor).

* Marie (1807–1812).

* Maren (1811–1848), g. 1835 m. Peder Paulsen Bjørnstad (f. 1803), eier av Bjørnstad i Norderhov 1837–54, fire barn: Anne Mathea (f. 1836, g.m. artillerisersjant Mikael Olsen Nordby, Nordre Hønefoss), Pauline (g.m. salmaker Andreas Åkermann, Oslo), Anders (f. 1843, ugift) og Edvard (f. 1846, d. som barn).

* Inger Marie (1814–1890), g. 1835 m. Engebret Paulsen Bjørnstad (1804–1865), bror av ovennevnte Peder Paulsen Bjørnstad, seinere eier av en del av Søndre Vegstein i Norderhov, to døtre: Andrine (g.m. Edvard Walbekken, to barn: Ole og Emma), og Anne Mathea (g.m. Torstein Larsen Ekornrud, fem barn: Inger Olava, Lars, Peter Andreas, Elise Marie og Thora Margrethe).

I 1801 satt Anne (28) og Anders (39) i Oppigarden med hans mor Tora Andersdatter (64) som livørskone, husbondens brødre Nils Syversen (43, arbeidskar) og Ole Syversen (26, landsoldat), begge ugifte, og husbondens faster Helene Nilsdatter (54), enke etter husmann Anders Nilsen. På gården var det i tillegg en tjenestejente Anne Andersdatter (16), en losjerende skomaker Peder Andersen (alder ikke oppgitt) samt en innerst Kari Andersdatter (64, enke, levde av håndarbeid) og hennes datter Ingeborg Jakobsdatter (24, ugift og vanfør).

Anders Syversen Hurum var eier og bruker av Oppigarden til sin død i 1828. Da skiftet etter ham ble avsluttet året etter, overtok nest-eldste sønn Peder farsgården for 1.400 spesidaler, etter at

© Fotograf Marit Fagerli

*Gårdstunet i Oppigarden
Hårum 2001.*

eldste sønn Syver hadde gitt avkall på sin odels- og åsetesrett da han noen år tidligere giftet seg og overtok en del av Østre Hønen i Norderhov fra en slektning av sin hustru. PEDER ANDERSEN HURUM (1804–1853) ble i 1837 gift med INGEBORG KARINE LARSDATTER HAGE (1812–1889) fra Bærum. De fikk fire barn (som senere tok familienavnet Andersen):

* Frantz Oskar (1848–1884), arbeidet som korkskjærer ved Hvoslefs korkfabrikk i Oslo, g.m. Pauline Kristensen (1848–1887), fire barn: Karl Johan (1873–1958, innehaver av De forenede Filhuggeres Filfabrikk i Oslo, g. 1893 m. Anne Josefine Gulbrandsen, fire barn: Alf, Hjørdis, Ragnhild og Alfhild), Ragna Fransiska (1876–1954, g. 1902 m. sin tremenning Ole Andersen Hurum i Oppigarden Hårum, fem barn), Olga Kristine (1877–1959, ugift, ekspeditrise) og Sigurd (1882–1902, ugift, blikkenslagerlærling).

* Antonette, drev blomsterhandel og kransbinderi i Oslo sammen med søsteren Andrine.

* Martin, musiker ved 2. brigade (i 1879 ble Engebret, Martin Pedersen Hurums sønn, begravet).

* Andrine, drev blomsterhandel og kransbinderi i Oslo sammen med søsteren Antonette.

Peder Andersen satt som eier av Oppigarden til 1843, da han solgte den for 1.300 spesidaler til broren Syver, hvis gårdpart av Østre Hønen samme år ble tatt tilbake på odel av Knut Hønen. Peder flyt-

---

KLOKKEMAKER OG BRUBYGGER

Syver Andersen Hurum var utdannet sersjant, og tjenestegjorde i sin tid på Tanbergmoen. Da han lå i garnison inne i Kristiania, oppsøkte han urmaker Lund der i byen for å lære klokkekakeri. Han ble i sin samtid omtalt som «en urolig Mand med godt Hoved, og en stor Tusindkunstner».* Han tjenestegjorde på «Kong Ring» – den første dampbåten på Tyrifjorden – som var hjulbåt, og når det var noe om å gjøre med maskinen, ble Syver Hurum tilkalt. I 1822 bodde han på Hurum, og arbeidet som kjøpmann. Som klokkekaker var han viden kjent. Han lagde både stueklokker og lommeur, og mange av hans slagur finnes fortsatt på Ringerike. Verkstedet hans er i dag på Ringerikes Museum. Syver Hurum brukte sine evner også på andre felt, bl.a. bygging av steinbruer – i 1840 bygde han Roen-brua i Østre Jevnaker.

Syver Andersen Hurum var eier av Oppigarden til 1871, da han døde, like etter sin hustru. «Da snekkeren gjorde kiste til hende, sa Hurum at han selv heller ikke ble gammel, du kan gjøre kiste til mig med det samme. Og tre dager efter var han død.»**

* I heftet «Gamle norske urmakere, især bondeurmakere» av Olav T. Strand (Oslo 1984), blir Syver Hurum omtalt som følger (s. 13): «En stor tusenkunstner, med godt vett, men nervøs, laget flere ur».

** Heftet «Ringerike» 1953–54 s. 26–28, 1936–37 s. 21–22, og Ringerikes Blad 19. juni 1999.

---

tet da med sin familie til Oslo, hvor han døde under koleraepidemien i 1853.

SYVER ANDERSEN HURUM (1801–1871) ble i 1822 ble gift med AGNETE OLSDATTER LORE (1799–1871), datter av Ole Olsen Lore og hustru Marie (Marichen) Gulbrandsdatter Hønen. De fikk fire barn, hvorav tre nådde voksenalder:

* Ole (f. 1823), d. som barn.

* Anders (1825–1897), seinere eier av Oppigarden, g.m. Lovise Sørensdatter Langebru, fire barn (se nedenfor).

* Ole (1828–1877), ugift, eier av Herøya (sammen med Johan Olsen Hurum) fra 1870 til sin død.

* Anne Mathea (1831–1884), g. 1881 m. Erik Hansen Frøshaug (f. 1824, hans 2. ekteskap), eier av Søndre Frøyskov i Hole til 1884, ingen barn.

Syver Andersen Hurum var en tusenkunstner – «en merkelig mann som tørstet etter å utvikle sine rike evner». I 1850- og 60-årene skrev han dagbok om store og små ting som hendte på gården – om hvem som arbeidet for ham og hvor mange dager, hvor mye han sådde av de forskjellige kornslag på åkrene, og når buskapen dro til seters – den 3. juni 1868 reiste de til Brua (Bruløkkene) med «5 hvite og 9 sorte Sauer og 5 Fekreaturer». Og vi leser at han fra 2. november 1855 begynte å holde Ringerikes Ugeblad, og året etter holdt han avisen sammen med naboen Ole Alvsen Hurum (Vestigarden).

I 1865 satt Syver (65) og Agnete (67) i Oppigarden med sine tre barn Anders (40), Ole (38) og Anne (29) – som alle var ugifte og

---

« ... JEG HAR STØTT HATT GOD HELSE, GODT BRØST »

«Han far var gift tre gonger, så vi var søtten søsken, og da veit du det blei trongt,» fortalte Lovise Sørensdatter i Oppigarden på sine eldre dager. Hun ble 91 år gammel, og var født i 1846 som et av de 17 barna til Søren Olsen Langebru på Krokskogen. Han var gift tre ganger. Mora til Lovise var Anne Olsdatter fra Geilo. Da hun gikk for Hole-presten og leste, ble det svarte vinterkvelden før hun la på hjemvei innover skogen. Et stykke innafor Grantopp fikk hun se et loddent dyr, som ei stor bikkje, som krysset veien foran henne og bykset nedover mot Djupdal. Da hun omsider kom fram til Midtskogen, fortalte hun oppsitteren der, Hans Kampen, om det hun hadde sett. Han og sønnen la i vei etter «bikkja», og en snau time etter kom de tilbake med en svær varg. Det var den siste ulven som ble skutt på Krokskogen. Seinere tjente Lovise i åtte år på Vassenden i Land, og tok ikke ut en eneste skilling i lønn, før den dagen hun reiste. «Den ti var det itte å gå heme og trække i døra etter at en hadde gått og lesi, det var å ta seg tenest å en kunde få det. Je har tent på Bærumsverket, så der er je da så godt kjent som heme, og je har støtt hatt god helse, godt brøst. Je grudde itte for å ta byggtynna den gongen, kast'a på nakken og gå no'n trapper opp. Je har vøri kølabrenner på Krokskauen og rivi og kjørt mangen ei mile,» fortalte Lovise til sønnen på nabogården Stein, den seinere forfatter Thorvald Solberg. Da hun var 89, var hun for første gang på Gyrihaugen – hun fulgte noen ungdommer opp. Og briller – «slikt'no har hun aldri brukt, men så er det også noen kullsvarte, knivskarpe øyne som ser tvers igjennom en».*

* «Lovise Opigarden Hurum» – artikkel av Thorvald E. Solberg i heftet «Ringerike» 1988–89 s. 28–29, og «Krokskogens romantikk» – artikkel av Jon Guldal i Ringerikes Blad 17. mai 1933.

---

*Lovise Sørensdatter Hurum
(1846–1937).*

født i Norderhov – samt en tjenestejente, Ingeborg Ellingsdatter (28, f. i Ådal) og en losjerende dagarbeider, Gustav Andersen (31, f. i Sverige). De hadde 3 hester, 8 storfe, 11 sauer og 2 griser, og sådde ¼ t. hvete, 1 t. rug, 3 t. bygg og 5 t. blandkorn, 1 t. havre, 1 t. erter og 7 t. poteter.

Etter foreldrenes død i 1871 gikk gården over til eldste sønn Anders Syversen, som betalte 9.000 kroner i arvelodd til sin søster Anne Mathea og hennes mann Erik Hansen Frøshaug.

ANDERS SYVERSEN HURUM (1825–1897) ble i 1874 gift med LOVISE SØRENSDATTER LANGEBRU (1846–1937). De fikk fire barn:

* Agnete Sofie (1874–1955), g. 1915 m. Gulbrand Andersen Sannes (1879–1952), bosatt på Jar i Bærum, én sønn Anders (1915–1964). Fra tidligere ekteskap med svensk statsborger Frantz Nyborg hadde hun én sønn, Fritz Oscar.

* Ole Martin (1876–1929), seinere eier av Oppigarden, g.m. Ragna Fransiska Andersen, fem barn, se nedenfor.

* Syver (1881–1956), g. 1931 m. Othilie Haagenrud (1890–1960), en periode forpakter av Høgstua Hurum, deretter bestyrer av Nordby i Norderhov, fra 1928 eier av Søndre Sætrang i Haug, én adoptiv sønn Torgeir (f. 1935).

* Anders (1883–1950), g. 1917 m. Anna Jensen (f. 1900), pleiedatter i Åsløkka ved Hårum, som de da overtok, én fostersønn, Kolbjørn Ruud (f. 1927) – se Åsløkka gnr. 186/28 og 44.

I 1886 ble det fra Oppigarden utskilt en parsell Kvernhusløkka (seinere bnr. 2 av skyld 1,11), som ble solgt til Jørgen Olsen Hurum og tillagt hans gård Østigarden.

Etter Anders Syversens død i 1897 fikk Lovise Hurum uskiftebevilning. I 1900 var hun 54 år gammel og satt på gården med to av sine sønner, Ole (24) og Syver (19). Hun satt som eier av gården til 1904, da eldste sønn OLE ANDERSEN HURUM (1876–1929) overtok den for 8.250 kroner samt livøre av 5-årlig verdi 1.250 kroner. Han ble i 1902 gift med RAGNA FRANSISKA ANDERSEN (1876–1954) fra Oslo, og de fikk fem barn:

* Anders (f. 1903), seinere eier av Oppigarden, g.m. Margrethe Leegaard Berg, 10 barn (se nedenfor).

* Olga (f. 1905), i perioden 1939–61 eier av kolonialforretningen O.A. Hurum i Kristiansandgt. 13 i Oslo (en periode var også søsteren Anni-Marie med i butikkdriften), g. 1960 m. maskinsjef Arne Fredrik Larsen (f. 1909). De bosatte seg på Jeløya i Østfold (ingen barn).

* Petra Lovise (f. 1907), g. 1934 m. Bjarne Fagerås (f. 1904), fra 1939 eiere av Tronrud gård på Veme i Soknedalen, seks barn: Gerd (f. 1935), Tor (f. 1937), Ole Henrik (f. 1939), Karin (f. 1942), Anne-Lise (f. 1944) og Arild (f. 1947).

* Sara (f. 1909), g. 1937 m. Anders Bjørnstad (f. 1909), fra 1947 eier av gårdene Østby og Lerberg i Norderhov, tre barn: Liv (f. 1939), Ragnhild (f. 1940) og Bernt (1942–1951).

* Anni-Marie (f. 1914), g. 1946 m. Haakon Jøta (f. 1912), hvis foreldre (fra Ål i Hallingdal) i 1916 ble eiere av Vestre Stadum på Røyse. Anni-Marie og Håkon Jøta kjøpte i 1946 Klokkerplassen i Hole, og drev også Vestre Stadum. To barn: Sissel-Ragna (f. 1947) og Ole Halvor (f. 1952).

I 1915 ble det fraskilt to skogteiger, bnr. 38 Nordkleivstykket (solgt til broren Syver Andersen Hurum) og bnr. 39 Matisplasstykket og Monsebraatstykket (solgt til Ingrid Olsen Snedsbøl).

Etter Ole Andersen Hurums død i 1929 fikk Ragna Hurum uskiftebevilning, og drev gården med hjelp av sine barn til 1934, da hun solgte den for 18.000 kroner og livøre til sønnen Anders Olsen Hurum (skjøte ble først utstedt i 1948).

ANDERS OLSEN HURUM (1903–1995) ble i 1938 gift med MARGRETHE PETRONELLE LEEGAARD BERG (1916–1999), datter av Marie f. Wøllo og Hans Berg på Berg på Røyse. De fikk 10 barn:

* Solveig (f. 1939), g.m. Kåre Modalen (1923–1998), bosatt i Hønefoss, tre barn: Ingeborg Ragnhild Margrethe (f. 1971, i tidligere samboerskap med Kjell Tore Brötmet fikk hun tre barn: Kajsa f. og d. jan. 1995, Marius f. nov. 1995 og Emilie f. 1999), Arnt Kåre (f. 1973) og Anders (f. 1977, samboer med Heide Skagnæs).

* Ole Martin (1941–2000), seinere eier av Oppigarden, g. 1962 med Ran-

---

«FULL KAR I ARBE OG STERK SOM ET TRØLL»

«Men så var'e en kølabrenner som hadde ei mile oppmed Besliåsen – ja det er oppmed Kampen, ja – og han hadde dotter si tel medligger. Lovise, hette'a, og hu var full kar i arbe og sterk som et trøll. Og du verden som hu bante!

Mea dom låg der og brente, vart far hennes klein og måtte gå him, men hu Lovise greide mila åleine, hu! Det var inga andre tel å gjøra det hellere. Ja, da mila var rettelig ferdigbrent, så skulle'a neåt. Det var i skyminga utpå kvel-den, detta, og best som det var, trefte'a en lommedøling. Men da hadde det itte vøri my om å gjøra at lommedølingen hadde tii skjæra fatt og flyge.

– Ja, om jeg itte visste det var deg, Lovise, så hadde je trudd det var sjølve faen, hadde'n sagt.

– Ja, enten du trur det heller ei, så har det itte vøri vann på min kropp på tre veker, hadde'a svare.

Sea vart hu Lovise gårdmannskjerring nerpå Ringrike.»*

* Holtvedt (1953), s. 47–48.

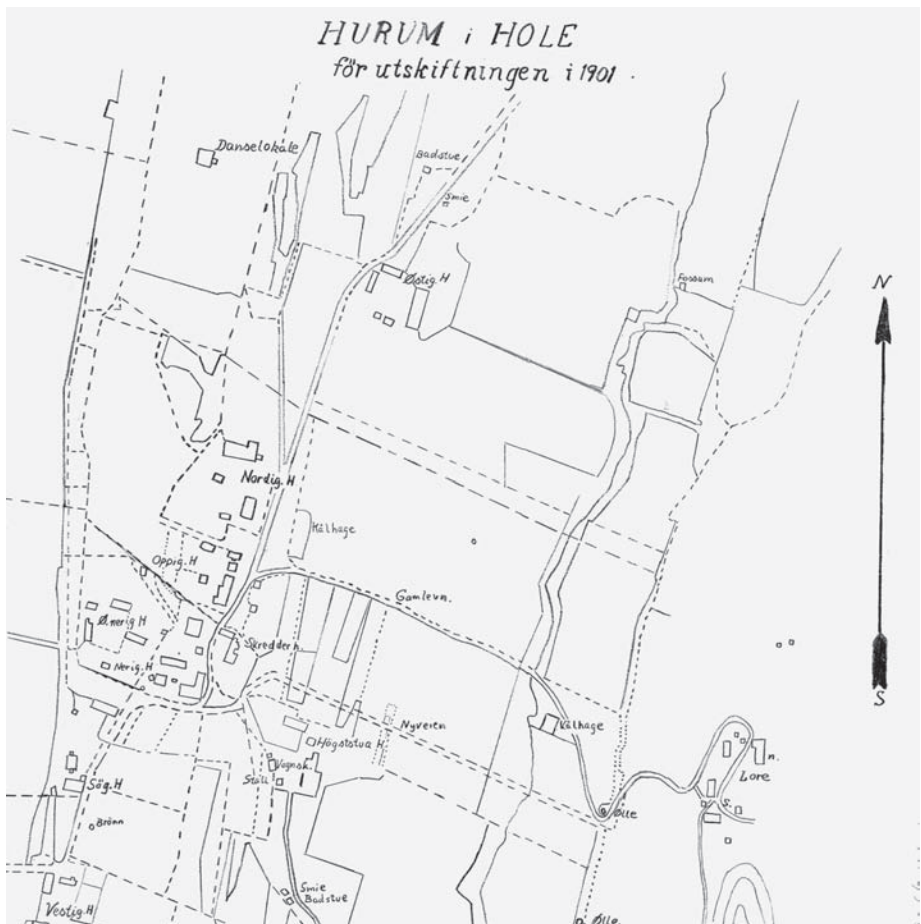
EN AV DE MEST OMFATTENDE UTSKIFTINGER I NORGE

Fra gammel tid hadde den stadige oppdelinga av gårder i mindre bruk ført til at jorda som tilhørte brukene ofte lå spredt i mange mindre teiger. Allerede Magnus Lagabøters landslov hadde bestemmelser om oppløsning av slike teigblandinger, men langt opp mot vår tid var det betydelig motstand mot å endre århundrelange eiendomsforhold. Etter hvert som mer moderne redskaper ble utviklet i jordbruket, tvang imidlertid omfattende utskiftinger av jord seg fram. Nye utskiftingslover i 1857 og 1882 bestemte at slike saker skulle avgjøres av en utskiftingsrett bestående av en profesjonell utskiftingsformann (nå jordskiftdommer) og to legmenn.

I 1894 ble det – etter anmodning fra Mads Andersen Øderaa – påbegynt en utskifting som etter hvert kom til å omfatte de fleste gårdene i Steinsfjerdingen, og som møtte sterk motstand hos flere av de involverte gårdbrukerne. Men med loven i hånd gjennomførte utskiftingsretten det som i ettertid er blitt kalt en av de mest omfattende utskiftinger av jord i Norge. Seks gårdstun måtte flyttes, et tjuetalls bruk fikk endret sine grenser, og slektenes århundrelange bånd til tun og jord ble revet tvert over.

Håndtegnet kart over Hårumgårdene i Hole, slik de lå før utskiftinga i 1890-årene. Tegnet av Syver Andersen Hurum, utlånt av Anni-Marie Jøta.

di Margrethe Nielsen (f. 1942) fra Jevnaker, to barn: Eirin (f. 1964) og Jarle Anders (f. 1967), se nedenfor.

* Marie (f. 1943), g. 1967 m. Håkon Gjermundbo (f. 1941) fra Haug, fra 1967 eiere av Berg gnr. 206/1 på Røyse (som de overtok etter hennes morfar Hans Berg), to barn: Gjermund (f. 1972, g.m. Astrid Langbråten fra Hole) og Torbjørn (f. 1974).

* Hans Ragnar (f. 1944), g.m. May Lisbeth Bjerkelund (f. 1944) fra Høvik i Bærum, to barn: Einar (f. 1966) og Kjersti (f. 1972) – se gnr. 186/71 Solhaug.

* Per Syver (f. 1946), g.m. Inger Marie Olsen (f. 1944) fra Hønefoss. De har ingen felles barn, men Per Syver har fra tidligere ekteskap med Bjørg Lillian Wiik fra Fauske to sønner: Gard (f. 1971) og Thor Anders (f. 1972) – se Rønningen gnr. 186/44 og Fjordglimt gnr. 186/76.

* Anne Grete (f. 1947), g.m. Knut Johnsrud fra Åsa, to sønner: Jardar (f. 1969, g.m. Elin Andreassen, to barn: Elise f. 1998 og Eivind f. 1991) og Vegeir (f. 1973, g.m. Astrid Finsrud, en datter Adele f. 1991).

* Inger (f. 1948), g.m. Gunnar Hauslo fra Fredrikstad. De har ingen felles barn, men Inger har fra tidligere ekteskap med Reidar Gran to barn: Bjørnar og Silje (se gnr. 186/77 Bjørnarbo).

* Ragna (Bitte) (f. 1950), g.m. Robert Andreassen, bosatt i Lier, ingen barn. Robert har fra tidligere ekteskap én sønn Eskil.

* Åse-Marit (f. 1951), g.m. Ole Jens Myhre (f. 1947) på Gomnes gnr. 218/13-14 på Røyse, to døtre: Hanne Margrethe (f. 1973, samboer med Johnny Kristoffersen, bosatt i Ringåsen) og Ellen Cecilie (f. 1977).

* Erik (f. 1953), g.m. Gerd Lekve (f. 1952) fra Hønefoss, to sønner: Erland (f. 1972) og Steffen (f. 1976) – se gnr. 186/82 Solglimt.

I 1948 var Oppigarden på 140 dekar dyrket jord (leir- og myrmold), 10 dekar annet jordbruksareal og 300 dekar produktiv

Oppigarden Hårum mellom 1910 og 1920 (personen er ukjent).

«... ALL DEN DAGLEGE TRETTE OG BANNING»

«Og so er der skigardar og ledgrindar millom kvar stripe. Det er inkje under der kan verta jorddyrking av! Og so all den daglege trette og banning og øydelegging av skogen til gjerdil!»

* Aasmund Olavsson Vinjes beskrivelse av den gamle teigblandinga i fortellingen «Dei to grannar i Odalen» («Ferdaminne frå sumaren 1860»).

Familiebilde cirka 1922: Fra venstre: Ole Andersen Hurum (1876-1929), Sara f. 1909, Ragna Hurum (1875-1954), Petra Lovise f. 1907, Lovise Hurum (1846-1937), Olga f. 1905 og Anni-Marie (Anni Jota) f. 1914.

HELE GÅRDEN BLE FLYTTET

Det var i Anders Syversens eiertid at utskiftinga i Steinsfjerdingen (1894–97) ble holdt. Utskiftingsretten vedtok i oktober 1896 at seks gårdstun måtte flyttes, og et av disse var Oppigardens. Hovedbølet i gamle Øvre Hårum, som sannsynligvis hadde hatt gårdstun og bygninger på samme plass siden middelalderen, måtte bryte opp og flytte halvannen kilometer mot nordøst, til grensen mot Norderhov (Myra). Flytting av stuebygning, bryggerhus, låve, stall og fjøs, stabbur, vognskjul og smie ble taksert til samlet 2.200 kroner. Av dette måtte gårdens eier selv dekke 390 kroner, mens eieren av nabogården Nordigarden betalte 100 kroner og bidrag fra statskassen de resterende 1.710 kroner. Anders Syversen fikk ikke oppleve flyttesjauen – han døde i 1897. Da gårdens bygninger ble flyttet i 1901, var det enka Lovise Sørensdatter og barna som var tilbake på gården. Men jordveien ble enklere å drive – den tidligere teigblandinga var erstattet av en sammenhengende jordvei som lå nær gårdstun og driftsbygninger.*

* Udskrift af Buskerud Amts Udsiftingsprotokol (av 4. desember 1897, registrert av Genealogisk Datasentral Ringerike, kopi i Hole bygdearkiv).

Anders O. Hurum (1903–1995) og hustru Margrethe f. Leegard Berg (1916–1999) med sine 10 barn. Foran fra venstre: Ragna, mor Margrethe, Erik, far Anders, Åse Marit, Solveig og Anne Grete. Bak fra venstre: Inger, Marie, Hans Ragnar, Ole Martin og Per Syver.

skog. De hadde 3 hester, 6 kyr, 1 okse, 2 ungdyr, 2 griser, 12 sauer og 25 høner.

I perioden 1963–66 ble det utstedt festekontrakter på tomter til 20 fritidshytter i gårdens skogteig i området Nordkleiva–Retthellstjern på Krokskogen. Tre av avtalene ble inngått for 50 år og de øvrige med 40 års festekontrakt, til årlig leie 250 kroner.

Den 5. mai 1980 ble Oppigarden Hårum samt jordveien i Åsenløkka (ca. 10 dekar)¹⁸ overdratt til eldste sønn OLE MARTIN

¹⁸ Åsenløkka (bnr. 28) fikk Anders Olsen Hurum ved gaveskjøte i 1951 fra Anna Hurum, enke etter hans farbror Anders Andersen Hurum. I 1976 ble Rønningen (bnr. 44, ca. 8 dekar) fraskilt, og i 1979 tunet i Åsenløkka (Tyribakken bnr. 84, ca. 3 dekar).

HURUM (1941–2000). Han ble i 1962 gift med RANDI MARGRETHE NIELSEN (f. 1942) fra Jevnaker, og de fikk to barn:

* Eirin (f. 1964), bosatt i Oslo, fra samboerskap med Dag Roar Austmo fra Steinkjer har hun to barn: Synne (f. 1993) og Joakim (f. 1995).

* Jarle Anders (f. 1967), bosatt i Hønefoss, samboer med Nina Håndstad (f. 1974) fra Hønefoss, en datter Martine (f. 2002).

Oppigarden Hårum cirka 1960. Låven ble revet rundt 1975, mens det gamle våningshuset ble brent sommeren 2001 for å gi plass til et nytt for neste generasjon.

Ved siden av å drive slektsgården arbeidet Ole Martin Hurum ved U. Corneliusen & Co. Platefabrikk på Steinssletta i Hole fra 1958. Fra 1986 drev Roger Arnhoff Studio AS virksomheten videre, og Ole Martin Hurum var driftsleder da bedriften ble nedlagt i 1987. Siden drev han med restaurering av gamle støpejernsovner, bl.a. er flere av ovnene som i dag står på Kleivstua, restaurert av ham. Randi Margrethe Hurum har arbeidet ved Isberg's Hønefoss, og i cirka 10 år som 110-operatør ved Varslingsentralen for Ringerike og Hallingdal.

Oppigarden Hårum har i dag 160 dekar dyrket jord og 400 dekar produktiv skog, to traktorer og kaldluft korntørke.

Av bebyggelsen fra 1901 (årstallet var hogd inn i tømmerbjelken over fjøsdøra) var låve, stall og fjøs revet da Ole Martin Hurum overtok gården i 1980 (fjøset i 1948–49, og låve med stall cirka 1920). Ny driftsbygning ble bygd 1980–82. Av øvrige bygninger på gården var et gammelt stabbur, som ble revet rundt 1980. Nytt stabbur ble satt opp i 1986 (flyttet fra Strømsoddbygda), og noen år etter ble ytterligere et stabbur satt opp (flyttet fra Hønefoss sykehjem). Andre bygninger er et bryggerhus (bygd 1985) med kopi av den gamle bakerovnen som stod i det gamle bryggerhuset fra cirka 1920, og redskapshus (1987). Til gården hører også en gammel skogshytte i Nordkleiva.

FOLKSOMT PÅ HÅRUMSBERGET

«Hver 17. mai var det folksomt på Hårumsberget, nærmere bestemt på Skarvehaugen. Der sto det før utskiftningen et utla, hvor de danset og hvor Lovise Oppigarden hadde forfriskninger å selge».*

* Karen Lovise Selte (f. 1877) til VV. i Ringerikes Blad 26. oktober 1953.

Ole Martin Hurum var godt i gang med å planlegge nytt våningshus, da han ble rammet av sykdom (han døde i 2000). Sommeren 2001 ble det gamle våningshuset fra 1800-tallet, som ble flyttet i 1901 og påbygd omkring 1910, brent. Nytt våningshus er under oppførelse.

Randi og Ole Martin Hurum bygde i 1967 enebolig og garasje cirka 200 meter fra gårdstunet, og har siden bodd der.

Oppigarden Hårum ble i 2002 overdratt til sønnen JARLE ANDERS HURUM (f. 1967), som er bilteknisk konsulent og senterleder ved NAF teststasjon i Sandvika. Han er samboer med Nina Håndstad (f. 1974) fra Hønefoss, som er barnevernspedagog og flyvertinne. De har en datter, Martine (f. 2002). Jordenavn i Oppigarden er Nordmyra, Stormyra, Nordjordet, Stabbursjordet, Sjøheim og Syversbråtajordet (i dag gjenvokst).

Hungerholt

GNR. 186/3

GJESTGIVERI OG SKYSSSTASJON

Fra gammelt var det stor ferdsel over Steinsfjorden både sommer og vinter, av varer og reisende. De kom i båt til Steinslandet, og på Stein var det gjestgiveri hvor de reisende kunne få tak over hodet og et måltid mat. Fra 1832 fikk nabogården Hungerholt bevilling til å drive gjestgiveri og skyssstasjon, og overtok rimeligvis den bevillingen Stein hadde hatt.*

Båtene gikk på den tiden opp Steinsevja og Vestigardsbekken helt til Hungerholt, hvor det var brygge. Så seint som i 1950-årene var det synlige merket etter båtfester på låveveggen i Hungerholt.

* Harsson (2000), s. 123.

Hungerholt ligger lengst sør i Hårum gårdsvald, nord for Halvdanshaugen og Stein. På 1600- og 1700-tallet var Hungerholt husmannsplass under Øvre Hårum. Plassen lå langs allfarveien mellom Christiania og Drammen til Hadeland, Valdres og Hallingdal, og ble etter hvert omlastingsplass for varer som kom vannveien sørfra, og skulle videre nordover til lands (og motsatt). Navnet er sammensatt av *hunger* (sult) og *holt* (liten skog), og er ifølge navneforskerne «et såkalt nedsettende navn som på Østlandet forekommer flere steder som navn på mindre boplasser med mager jord eller dårlig hamn»,¹⁹ en «daarlig Havn, hvor Kjørene led Sult; nu godt opdyrket».²⁰ Men jorda i Hungerholt er ikke skrinn, og tradisjonen i bygda forklarer gårdsnavnet med at «her gjorde hungeren holdt» – dvs. her fikk man mat på reisen.

Den første vi kjenner navnet på som var bosatt i Hungerholt, er AMUND HÅRUM, som i 1661 ble stevnet for gjeld på bygdetinget. I 1664 kalles han «A. Hungerholt» og er 60 år gammel, og i 1666 «Amund Evju» (62).²¹

Da major Søren Rasmussen i 1687 solgte Øvre Hårum «med

¹⁹ Harsson (1995).

²⁰ NGV, s. 3.

²¹ Etter professor E. Fjeld Halvorsens avskrift av manntallene 1664 og 1666.

bygsel og herlighet» til løytnant Anders Brun, var «et hus på ermeldte gårds grunn beliggende, kalles Hungerholt» med i salget. I 1694 solgte Anders Brun Øvre Hårum med Hungerholt til sin svoger Claus Worm. Ifølge et tingreferat fra 1698 hadde imidlertid den samme Anders Brun året i forveien (1693) solgt Hungerholt til sin nevø, kaptein Peter Brun, og kjøpesummen på 37 riksdaler kunne nevøen bekrefte «ved sin ed» at han hadde betalt. Saken endte med at Worms eiendomsrett til Øvre Hårum med Hungerholt ble stadfestet, mens Peter Brun frafalt sitt krav på Hungerholt mot å få utbetalt 20 riksdaler av Anders Brun – «hvilket de således for retten med håndtak bekreftet».

Ifølge kart fra 1707 og 1754 var Hungerholt fortsatt husmannsplass under Øvre Hårum, men 9. juli 1754 solgte gårdens eier, Nils Olsen, «gårdparten Hungerholt» av skyld 6 lispund til sin svigersønn Anders Reiersen for 135 riksdaler (skjøte ble først utstedt 19. april 1757). Han ble dermed den første selveier i Hungerholt.

ANDERS REIERSEN HUNGERHOLDT (1719–1790) var sønn av Reier Andersen Sønsterud (Lund) og hustru Jøran Sørensdatter, som var leilendinger på Sønsterud fra 1741. Han ble i 1745 gift med MARI NILSDATTER HÅRUM (1725–1773), datter av Nils Olsen Hårum (Lore) som i 1745 ble eier av Oppigarden. Vi kjenner fire av deres barn:

Gårdstunet i Hungerholt 2001.

* Sørine (f. 1742), g.m. Elen Trulssøn fra Haug (f. ca. 1741), husmann i Pommern (Steinseie) fra cirka 1775, i 1788 var de i Rakkestad-eie i Nord-erhov, minst ni barn: Mari (f. 1769), Anders (f. 1771), Ole (f. 1774), Truls (f. 1776), Marte (f. 1779), Nils (f. 1781, d. som barn), Nils (f. 1783), Peder (f. 1786) og Ane (f. 1788). Sørine må være død rundt 1790, og Elen gifter seg igjen i 1794 med Anne Larsdatter Tandberg, og de fikk en sønn, Søren (f. 1795).

* Jøran (1746–1829), g.m. Jørgen Olsen Bye, seinere eiere av Hungerholt, sju barn (se nedenfor).

* Nils (f. 1752), d. som barn.

* Nils (f. 1757).

Mari Nilsdatter døde i 1773, 48 år gammel, og Andersen Reiersen giftet seg igjen samme år med HELLE HANSDATTER GJESVOLD (1751–1832), datter av Hans Hansen og Sibylla Kristiansdatter, som var leilendinger på en gårdpart av Nordre Gjesval (østre gården). De fikk én datter:

* Mari (f. 1774), g. 1791 m. Kristoffer Nilsen (f. 1763) som i 1801 var leilendingsbonde på Fjell på Røyse, de hadde da barna Anders (f. 1793), Sara (f. 1797) og Helle (f. 1799)

Anders Reiersen lånte i 1767 180 riksdaler av Alv Nilsen Hurum mot pant i Hungerholt, og i 1774 likeledes 90 riksdaler av Peder Nilsen Bjerke. Han døde i 1790, og Helle Hansdatter ble gift igjen med Peder Pedersen Gihle på Søndre Gile (begges 2. ekteskap). I november 1793 solgte Anders Reiersens svigersønn Kristoffer Nilsen (Fjeld), på vegne av arvingene, Hungerholt til Peder Pedersen Gihle og Anders Olsen Hurum med en halvpart til hver (de betalte begge 559 riksdaler). Det synes som gode naboer her gav en hjelpende hånd, og Peder Gihle var dessuten gift med Anders Reiersens enke Helle Hansdatter. Kort tid solgte de to gården videre til en annen av Anders Reiersens svigersønner, Jørgen Olsen Bye, for 1.064 riksdaler (skjøtet ble tinglyst 2. januar 1795).

Jørgen Olsen Bye (f. 1737) var sønn av Ole Hansen Bye og hus-tru Ragnhild Jørgensdatter. I ekteskapet med Jøran Andersdatter Hungerholdt (1746–1829) var det sju barn:

* Marie (1766–1833), g. 1787 m. Cornelius Davidsen Bønsnæs (1763–1847), seks barn: Jørgen (1789–1866, g.m. Marie Engebretsdatter Bjørnstad, tre barn: Cornelius, Engebret og Jørgine), David (ugift, døde ung i 1818, 27 år gammel), Johannes (g.m. Dordi Johannesdatter Svensrud), Dorthea (g.m. Nils Kristensen Fjeld/Svenskerud, fire barn: Maren g.m. Hans Ruud, Berthe Marie g.m. Kristian Gommæs, Jørgine g.m. Hans Moesødegård og Kristen g.m. Anne Marie Skøien), Nils (ugift) og Anders (ugift).

* Ragnhild (f. 1768), g.1 (1791) m. Peder Eriksen Søbråten, fire barn: Erik

*Hovedbygningen i Hungerholt
cirka 1920.*

(f. 1794, g.m. Sara Kristoffersdatter, tre barn: Karen f. 1830, Maren f. 1833 og Christoffer f. 1838), Ragnhild (f. 1798), Jørgen (f. 1807, g.m. Ellen Sofie Sandersen, 12 barn: Mathilde, Jakobine, Olea, Maren Kristine,²² Emilie, Otto, Elvine, Ida, Gunvor, Knut, Carl og Johannes), og Gjertrud (g.m. Ole Johnsrud fra Nedre Johnsrud i Bærum, tre barn: Karen, John og Pauline). Gjertrud g.2 m. Peder Utviken.

* Ole (1776–1842), seinere eier av Storøya, Rytteraker og Øvre Borgen samt store skogeiendommer i Hole, Modum og Land, g.m. Gunnor Iversdatter Løken (1779–1873), ni barn, hvorav fem nådde voksenalder: Jørgen, Johannes, Ivar, Anne Jørgine og Christoffer (se omtale av Storøya, Rytteraker og Øvre Borgen i bind I).

* Anders, g.1 (1794) m. Anne Jensdatter Berg (1763–1803), vi kjenner tre av deres barn: Maria (f. og d. 1797), Maria (f. 1798, d. som barn) og Ragne (1799–1875, g.m. Lars Olsen Frøhaug, to sønner: Ole og Anders). Anne Jensdatter døde 40 år gammel i 1803 av tyfus, og Anders ble g.2 (1805) m. Anne Johnsdatter Lårvika og ble eier av Lårvika i Hole, flere barn, bl.a. Jonas (f. 1806, seinere forpakter på Ask gods hos general Gram, flere barn: Anders, Marie g.m. Ole Bruse, og Else g.m. Ole Pål i Krokvik) og Anne (f. 1808, ugift).²³ Anders Jørgensen deltok i krigen mot svenskene i 1808–09. Han unngikk fiendens kuler, men døde da han drakk et krus iskaldt øl i Sundvollen, på vei hjem fra krigen.

* Marte (f. 1779), g. 1805 m. Ole Svensen Pommern (f. 1769), bosatt i Sundvollen da de i 1806 fikk datteren Jørgine.

²² Maren Kristine (1846–1924) var i 2. ekteskap gift med Otto Jensen (1856–1918), som i 1917 ble utnevnt til biskop i Hamar. Deres sønn var biskop Eivind Berggrav (1884–1959).

²³ Anders Jørgensen Hungerholdt ble i 1800 utlagt som far til Siri Danielsdatters sønn Jens, «hennes første Leiermaal». Siri Danielsdatter fikk i 1806 en sønn Anders, med enkemann Johannes Mikkelsen Svarstad «der meget haver protesteret mod at være udlagt», og i 1815 en datter Kirsti med tjenestedreng Kristian Jakobsen Søhol-eie. De giftet seg i 1820, og fikk i 1824 sønnen Paul.

**« ... HER GJORDE
HUNGEREN HOLDT »**

«Jeg ror opp mot Loretang-
en. Den skarpe pynten leskes
av småbølgene. I vest reiser
Stein seg på den lave høyde
som har gitt gården navn.
Her lukter det historie. Jeg
snur båten og skåter inn i
den brede leirbukten utenfor
Hurumbekken os. Jeg skåter
inn mot land og tar meg
fram til Hungerholt, litt
lenger oppe ved bekken.
Jeg stanser på tunet på
Hungerholt. Her pusses og
repareres det, men vånings-
huset, med sitt svakt avval-
mede tak, ligger som i fjord-
trafikkens travleste dager. Et
par dørheller som er funnet
ved uthus og hovedbygning,
bærer årstallene 1827 og
1828. Den nåværende gårds-
bebyggelse er da sannsynlig-
vis reist mot slutten av
1820-tallet. Det var hvilested
her, akkurat som på Sund-
øya. Mangt et glass brenne-
vin og mang en kopp kaffe –
i de senere år til ti øre kop-
pen – har vært skjenket i
stua på Hungerholt. Her
gjorde hungeren holdt, derav
navnet, sier populær-
etymologien.»*

---

* H. O. Christophersen: « En vandrer
krysser sine spor » (Gyldendal Norsk
Forlag – Oslo 1977).

* Nils (f. 1781), seinere eier av Hungerholt, g.m. Marte Andersdatter Ruud, fem barn: Marie, Jørgen, Jørgine (d. som barn), Anne og Jørgine (se nedenfor).

* Anne (1786–1869), g.m. Josva Guttormsen Næss (1782–1863), åtte barn: Guttorm (1806–1875, g.m. Kirstine Ellingsdatter Selte 1807–1854, tre barn: Edvard, Martin og Karen), Ingeborg (f. 1809, g.m. Anders Andersen Bjørnstad 1798–1863 på Midtre Bjørnstad i Hole, sju barn – se omtale av Bjørnstad gnr. 181/2), Ole (1812–1866, seinere eier av Nes gnr. 57/1, g.m. Kari Paulsdatter Fekjær 1817–1887, fem barn: Olava, Johannes, Paul, Anders og Jørgen), Jørgen (1814–1858, g.m. Kari Olsdatter 1818–1898 fra Modum, sju barn, hvorav seks nådde voksen alder: Ole, Johan, Anders, Marte, Maren og Jørgen), Anders (1817–1861, g.m. Anne Olsdatter Diesen 1829–1908 fra Vang på Hedmark, to barn: Carl Albert og Johan), Ivar (1822–1883, utdannet som underoffiser og ansatt ved Jegerkorpset i Christiania, g.m. Asora Emilie Hammerstein f. 1826, tre barn: Alfred Ivar, Emma Iverin og Sigur Ivar), Marte (1825–1831) og Maren (f. og d. 1828 – død 2 mnd. gammel).

I 1801 satt Jørgen Olsen (66) og Jøran Andersdatter (54) i Hungerholt med tre av sine barn: Ole (26), Marte (22) og Nils (20). På gården hadde de en tjenestejente, Marte Olsdatter (22).

I mars 1804 overtok eldste sønn Ole Jørgensen Hungerholdt (1776–1842) sine foreldres gård (av skyld 6 lispund) for 999 riksdaler. Året etter kjøpte han Rytteraker av prokurator Jacob Walter for 8.000 riksdaler. Ole Jørgensen forvaltet sine eiendeler med klokskap og kløkt, og kom snart til å bli en av Ringerikes store eiendomsbesittere. Mens han selv bygde opp Rytteraker og tok hånd om sine skogeiendommer, fikk hans familie drive videre på Hungerholt. Og da han i juli 1810 solgte Hungerholt til sin yngre bror Nils Jørgensen, var prisen mye høyere: 1.800 riksdaler. Men gården var større: Ole Jørgensen Rytterager overlot broren et bruk som i tillegg til «gamle» Hungerholt (6 lispund) og en del av «Sæteren Atogfram» (Monsebråten på Krokskogen), bestod av deler av Vekkern Eng, som var kjøpt de andre Hårum-gårdene. Hungerholts nye skyld var da på hele 12 $\frac{2}{3}$ lispund.

Nils Jørgensen Hungerholdt (f. 1781) ble i 1812 gift med Marte Andersdatter Ruud (1789–1820) fra Østre Rud i Steinsfjordingen. Vi kjenner fem av deres barn:

* Marie (1812–1887), g.m. Torsten Gjørud (1804–1885) på Nedre Egge på Ask, sju barn: Ole (1841–1896, seinere eier av Bjørkå Bruk ved Sundsvall i Sverige, gift og fem barn: Anna, Ebba, Boletta, Tosten og Ole), Nicolai (1843–1923, ugift, urmaker), Martin (1846–1929, ugift, urmaker), Maren Torine (1850–1931, g.m. Nils Engebretsen Weien på Øvre Veien i Norderhov, to barn: Einar f. 1884 og Ebba Marie f. 1886), Hans Johan (1853–1920, ugift, urmaker), Otto (1857–1917, utvandret til USA (Michi-

gan), gift, ingen barn), og Berthe Marie (g.m. baker og landhandler Georg M. Olsen på Grefsrud på Tyristrand, seinere Nedre Egge, flere barn).

* Jørgen (1814–1901), seinere eier av Hungerholt, fra 1861 av Søndre Ultvet i Norderhov, g.1 m. Marte Marie Lohre (to barn), og g.2 m. Karen Olava Lohre (tre barn), se nedenfor.

* Jørgine (f. og d. 1817), d. 7 uker gammel.

* Anne (f. 1818).

* Jørgine (f. 1820). Hun lånte sin bror 259 spesidaler i 1845, og døde trolig i 1860, da obligasjonen ble avlyst for 150 spesidaler, mens de resterende 100 spd. ble overført eldste søster Marie Nilsdatter.

Da skiftet etter Marte Andersdatter ble avsluttet i 1823, var enkemannen og de tre barna arvinger. Boets nettoverdi var 819 spesidaler, hvorav Hungerholt med underliggende Vekkern Eng var taksert til 800 spesidaler. Sønnens arvelodd var 198 spesidaler, mens de to døtrene fikk halvparten hver.

Det var i Nils Jørgensens eiertid at Hungerholt fikk bevilling som skysstasjon og gjestgiveri. Bevillingen gjaldt fra 1832, men dokumentet ble først utstedt 30. august 1835.

Ved skjøte av 22. september 1840 overdro Nils Jørgensen gården til sønnen Jørgen Nilsen for 1.000 spesidaler og livøre.

JØRGEN NILSEN HUNGERHOLDT (1814–1901) var gift to ganger. Hans første hustru var MARTE MARIE LOHRE, datter av Alf Olsen Lohre og hustru Inger Marie Færden på Søndre Lore. De fikk to døtre:

* Mathea (f. 1841), g. 1873 m. Johan Hansen Østby, eier av Østby i Norderhov, tre barn: Hans Jørgen, Martin og Karen Olava.

* Marthe Marie (f. 1843), g. 1867 m. Carl Peter Olsen Burud, eier av Bure i Norderhov, ni barn: Ole, Jørgen, Inger Marie, Ole Andreas, Marthe Karine, Nils Henrik, Anna, Anders og Olga.

Marte Marie døde ung. Skiftet etter henne ble avsluttet i oktober 1847, og Hungerholt ble utlagt enkemannen til takst 1.301 spesidaler 41 skilling, mot at han svarte panterettsutlegg til de to døtrene med 225 spesidaler til hver, og til en del andre med tilgodehavender i boet. Jørgen Nilsen giftet seg igjen med hennes yngre søster KAREN OLAVA LOHRE (1817–1911). De fikk tre sønner: Nils (f. 1851), Alf (f. 1853) og Iver (f. 1860, d. som barn), se nedenfor.

Fra 1853 leide den faste skolen i Steinsfjerdingsken rom i Hungerholt. Da Jørgen Nilsen Hungerholdt i 1861 kjøpte gården Søndre Ultvet i Norderhov for 3.800 spesidaler og flyttet dit, ble rimeligvis skolens leieforhold i Hungerholt brakt til ende. Det er uklart hvor skolen deretter holdt til, fram til ny skolebygning stod klar ved Korset (ved Steinssletta) i 1865.

UNDERHOLT

Ifølge Hans Johansen hadde sorenskriver Fougner på Stein i gamle papirer funnet at gården en gang skulle ha hett Underholt «eller noe lignende», men røyertene døpte navnet om til Hungerholt.*

* Avisartikkel av VV. 27. september 1940 (trolig i Fremtiden).

Hans Johansen Hungerholdt (1860–1954) og hustru Hanna f. Larsen (1863–1944) med to av sine fire barn (de to andre døde som små): Ludvig (f. 1890) og Jenny Emilie (f. 1884).

«– GJORDE OPP BÅL OG KOKTE KLEA»

«Pasientene skulle arbeide, hvis de orket, og helst i frisk luft. Men det var ikke så mye som passet. Om høsten var noen med og plukka poteter, og de raka litt på gårdsplassen. Og gulvvask og oppvask tok de seg av – oppvasken var stor. De hjalp også til med klesvasken. Om sommeren reiste de ned til fjorden med hest og vogn, og hadde med seg bryggepanne. De gjorde opp bål og kokte klea der. Det var en hel utflykt, med mat for hele dagen.»*

---

* Maskinskrevet notat om pleie av sinnssyke i Hungerholt, skrevet av Margit Hungerholdt 1999 (kopi i Hole bygdarkiv).

I 1862 utskilte Jørgen Nilsen fra Hungerholt «en Sæter kaldet Monsebraaten eller Attogfram» med en skogteig på Krokskogen (ved taksering satt til 1/7 av gårdens hele verdi), som ble solgt til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr for 400 spesidaler, og i 1864 lånte han 1.000 spesidaler av Gulbrand Kjekstad i Røyken (opprinnelig fra Hønen i Norderhov). Rundt 1862 solgte han så Hungerholt til Jørgen Hansen Bjørnstad, eier av Nordre Bjørnstad i Hole. I 1865 satt Jørgen Nilsen (52) med sin hustru Karen Olava (39) på sin nye gård Ultvet med barna Mathea (25), Nils (15) og Alf (13) samt en losjerende og tre tjenestefolk. Av sønnene var Alf en tid gårdbruker på Ultvet etter sin far, men begge sønnene flyttet seinere til Härnösand ved Sundsvall, Sverige, hvor de gikk sammen med sin fetter Ole Gjørud i trelastbransjen (begge var gift og hadde familie).

JØRGEN HANSEN BJØRNSTAD (1805–1884) var gift med GUNHILD IVERSDATTER BJERKE (1809–1883). Da de kjøpte Hungerholt tidlig i 1860-årene, forpaktet de bort Nordre Bjørnstad til eldste sønn Hans Johan Bjørnstad (som overtok den i 1877). De hadde 12 barn, hvorav åtte nådde voksenalder (se omtale av Bjørnstad).

I 1865 satt Jørgen Hansen (61) og Gunhild Iversdatter (56) i Hungerholt med tre av sine barn: Marte (27), Gunvor (17) og Ole (13), og to tjenestefolk: Inger Andersdatter (23, f. i Norderhov) og Andreas Borgersen (17). De hadde 3 hester, 8 storfe, 7 sauer og 1 gris, og sådde 1/8 t. hvete, 1 1/8 t. rug, 4 t. bygg, 6 t. blandkorn, 1 1/8 t. havre, 1 1/4 t. erter og 10 t. poteter.

Slakter Kristian Bråten i Hungerholt cirka 1940. Hans Johansen Hungerholdt (til venstre) og Ludvig Hansen Hungerholdt (i midten) er med på oksens siste ferd.

Slakterdram – eller er det kaffe? Fra venstre: Ludvig Hungerholdt, Hans Johansen Hungerholdt, Johan Møller og slakter Kristian Bråten. Johan Møller bodde i mange år i Hungerholt, og malte bilder av hus og landskap som er i mange holeværingers eie i dag.

Vi kjenner ikke enkeltheter om deres kjøp av Hungerholt, da verken kjøpekontrakt eller skjøte ble tinglyst. Men det synes som den tidligere eieren har hatt en rett til å kjøpe gården tilbake, for etter Gunhild og Jørgen Bjørnstads død i 1883 og 1884, var Jørgen Nilsen Ultveit igjen eier av Hungerholt. I 1886 solgte han gården til Ole Pedersen Pjåka for 8.000 kroner (skjøtet ble først utstedt i 1888).

OLE PEDERSEN PJÅKA (1830–1902) var hjulmaker, og gift med MATHEA TORSTENSDATTER LO (1830–1916). Vi kjenner tre av deres barn:

- * Marte Marie (f. 1859), g. 1882 m. Kristian Olsen Elvigen.
- * Peder (f. 1864).
- * Thea Helene (f. 1867, ugift).

Ole Pedersen Pjåka var hjulmaker, og i årene 1860–77 eier av Småbråten østre i Norderhov. Seinere overtok han sine foreldres bruk Pjåka (gnr. 13/8 i Norderhov, kalt «Kjøbenhavn», hvor familien var bosatt inntil de kjøpte Hungerholt i 1886, og solgte Pjåka ut av slekta. Kort tid etter at han var blitt eier av Hungerholt, solgte Ole Pedersen en parsell, Åsløkka (bnr. 28 av skyld 15 øre), til Andreas Kristoffersen Hurum (Framdal).

Da den store utskiftinga i Steinsfjerdingsken ble holdt i 1890-årene, var det flere gårdbrukere – hvis gårder opprinnelig ikke var tenkt medtatt – som ba om å bli tatt med i utskiftinga. Ole Pedersen Pjåka var blant dem. I brev til utskiftingsretten 11. juni 1896 ba han om å få «min Hanaløkke udskiftet, medens jeg gjerne beholder min Sørmarkteig». Og han fikk sitt ønske oppfylt.

I 1900 satt Mathea (70) og Ole Pedersen Pjåka (70) i Hungerholt med sin datter Thea (33, ugift). Ole Pjåka døde i 1902, og Mathea og datteren drev gården videre inntil de ved skjøte av 2. juni 1904 solgte den til Hans Johansen Bråk for 12.000 kroner, med borett for selgerne til 1. juni 1905. De gamle og nye eierne bodde sammen i Hungerholt det første året, før Mathea og Thea Pjåka flyttet til Eikli ved Hønefoss.

HANS JOHANSEN BRÅK (HUNGERHOLDT) (1860–1954) var sønn av Johan Martin Christensen og Inger Marie Hverveneie fra Åsa. Han ble i 1885 gift med HANNA LARSEN (1863–1944), datter av Lars O. Bradstad fra Sande i Vestfold og hustru Ellen Halvorsdatter. De hadde tidligere forpaktet Bråk i Norderhov noen år (i 1900 var han gårdsarbeider/husmann der), samtidig som Hans var skomaker på Helgelandsmoen. En periode bodde de også i Gusgården. De fikk fire barn:

- * Jenny Emilie (1884–1974), g. 1910 m. Jørgen K. Sonerud (1883–1956) fra Steinsfjerdingsken, som var ansatt ved Norges Statsbaner, bosatt på Ål i Hallingdal, tre barn: Asbjørn (f. 1911), Karl Halvard (f. 1916) og Marte Helene (f. 1922).
- * Ludvig (1886–1888).
- * Ludvig (1890–1959), seinere eier av Hungerholt, g.m. Marie Olava Tangen, fem barn: Hans, Arvid, Hilda, Else og Odvar (se nedenfor).
- * Hilda (1893–1899).

I 1905 begynte Hanna og Hans Hungerholdt å ta imot sinnssyke i forpleining, og de hadde opptil ni pasienter. Våningshuset fikk i

1917 et tilbygg for å gi nok plass. Hanna Hungerholdt fikk i 1928 Kongens fortjenestemedalje i sølv for pleie av syke.

Ved skjøte av 23. juni 1928 solgte Hanna og Hans Hungerholdt gården til sønnen Ludvig for 15.000 kroner og livøre. LUDVIG HANSEN HUNGERHOLDT (1890–1959) ble i 1918 gift med MARIE OLAVA TANGEN (1898–1970), datter av Andreas H. Tangen og Anna Fossum. De fikk fem barn:

- * Hans (f. 1918), seinere eier av Hungerholt, g.m. Margit Hagen, fire barn (se nedenfor).
- * Arvid (1920–1990), g.m. Hildur Hellstrøm, ingen barn.
- * Hilda (f. 1921), g.m. Andreas Hagen (d. 1968), tre barn: Leif, Trond og Terje.
- * Else (f. 1928), g.m. Tidemann Pålerud (f. 1920), en sønn Harry Ludvig.
- * Odvar (f. 1932), g.m. Astrid Hansen Granlund (f. 1936), fem barn: Lise Marie, John Willy, Tom Steinar, Odd Arne og Finn Roar.

I 1948 hadde Hungerholt 86 dekar dyrket jord (leirmold), 5 dekar annet jordbruksareal, 180 dekar produktiv skog og 20 dekar annen utmark. På gården var det 2 hester, 6 kyr, 1 okse, 2 ungdyr, 4 griser, 25 høner og 5 ender.

I 1954 ble det fraskilt en tomt ved Vollgata til eiernes sønn Arvid Hungerholdt (bnr. 50 Fjordgløtt). Ved skjøte av 9. mai 1955 ble så

Hungerholt 1955. Den eldste delen av våningshuset er fra sist på 1700-tallet. Låven ble revet i 1960-årene.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

BRASEN TIL MIDDAG

På jordet i nærheten av gårdstunet på Hungerholt var det en dam. Om våren ble det fisket brasen i fjorden, og den ble sluppet i dammen. En gang i uka hele sommeren igjennom tok de opp fisk fra dammen og hadde til middag.

MÅLESTASJON FOR NEDBØR

Meteorologisk Institutt hadde fra 1898 en målestasjon for nedbør på Ner-Stein, og i 1925 ble den flyttet til Hungerholt. I 1944 fikk Marie Hungerholdt diplom fra instituttet med takk for gode meteorologiske iakttagelser, og i 1981 fikk sønnen Hans det samme. Målingene gjøres hver morgen – av eventuell nedbør, snødybde, og opplysninger om rim, tordenvær, sterke regnskyll, tåke og dis. Hver fredag sendes resultatet inn til Oslo. Siden 1998 har Liv og Arild Hungerholdt hatt ansvaret for målingene.

---

gården overdratt til eldste sønn Hans Hungerholdt for 35.000 kroner, hvorav løsøre 15.000 kroner og livøre av 5-årlig verdi 6.000 kroner til foreldrene (de døde i 1959 og 1970).

HANS HUNGERHOLDT (f. 1918) ble i 1947 gift med MARGIT HAGEN (f. 1923), datter av Ole Fenger Musæus Hagen fra Trondheim og Martha Morgenstern fra Königsberg i Øst-Preussen. Margit ble født i Polen, vokste opp i Trøndelag og bodde en periode i Oslo før hun kom til Hole gjennom arbeid ved Sundvolden Hotel. De har fire barn:

- * Arild (f. 1948), seinere eier av Hungerholt, g.m. Liv Blom (f. 1953) fra Sætrang i Haug, to barn: Martin (f. 1979) og Mari (f. 1981).
- * Birger (f. 1950), g.m. Berit Hagen (f. 1949) fra Tørdal, bosatt i Steinsåsen, to barn: Ole Petter (f. 1977) og Tone (f. 1981).
- * Marie (f. 1952), bosatt i Haug, g.m. Lars Bråten (siden skilt), to barn: Hans Ola (f. 1975) og Hanne (f. 1976).
- * Erling (f. 1957), bosatt i Steinsåsen, g.m. Lise Brenden (f. 1953) fra Hønefoss, én sønn Ludvig (f. 1993). Lise har fra tidligere ekteskap med Trygve Rønning, én datter Cathrine (f. 1981).

I 1959 ble kuene i Hungerholt solgt. Den første traktoren på gården ble innkjøpt i 1957, og skurtresker i 1967. I 1965 fikk eierens bror Odvar Hungerholdt fraskilt en tomt like nord for gårdstunet (bnr. 61 Bekkli).

I tillegg til gårdsdriften har Hans Hungerholdt arbeidet som maler og bygdeslakter, og fram til 1974 var han feier i Hole kommune. Han forpaktet også endel jord, og hadde på det meste 430 dekar under pløgen. I 1975 ble han den første ambulerende kommunale vaktmester i Hole, hvor han reiste rundt og hjalp de gamle og trygdede med diverse gjøremål. Han ble pensjonist i 1986. Margit Hungerholdt har arbeidet i restaurantbransjen, og har i en årrekke vært speiderleder i bygda.

I januar 1998 overtok eldste sønn Arild gården etter sine foreldre, som kjøpte seg hus i Borgerhagen i Haug og flyttet dit.

ARILD HUNGERHOLDT (f. 1948) er leder for Eiendomsforvaltningen i Ringerike kommune. Han er gift med LIV BLOM (f. 1953), datter av Maren f. Sætrang og Leif Blom på Ødegården i Haug. Hun er kjemiingeniør og arbeider i Alpha. De driver gården selv, og har to barn: Martin (f. 1979) og Mari (f. 1981).

I dag har Hungerholt 80 dekar dyrket jord og 180 dekar produktiv skog. På gården er det skurtresker og traktor. Av bygninger i Hungerholt er eldste del av våningshuset fra slutten av 1700-tallet (østre del ble bygd til i 1834, ytterligere påbygd og restaurert i 1917, 1965 og 1998–2000), mens et gammelt bryggerhus og låve

Fire generasjoner i Hungerholt i 1950. Fra venstre: Ludvig (f. 1890), Arild (f. 1948), Hans (f. 1860) og Hans (f. 1918).

med stall og fjøs ble revet i 1960-årene (steinfjøset var fra 1829). Ellers er det på gården et gammelt stabbur (restaurert 2000), gammelt grise- og hønehus (1936) og vogn- og vedskjul (1939). Ny driftsbygning med kaldluft korntørke ble bygd 1999. I 1936 ble det lagt inn vann både i våningshuset og uthuset, fra en brønn i myra (fra 1964 vann fra Gjesvoldåsen vannverk).

Midt-Hårum (Nedre Hårum)

– GML.MATR.NR. 39 AV SKYLD 40 LISPUND (SEINERE ØVER-NIGARDEN, NER-NIGARDEN, HØGSTUA, VESTIGARDEN OG SKREDDERHUSA)

Midt-Hårum var den største av de fire Hårum-gårdene i middelalderen (av skyld 40 lispund), og synes å ha vært den opprinnelige Hårum-gården. Den ble også kalt Nedre Hårum, og «Nerigarden» ble naturlig til «Nigarden» på Hole-mål. Trolig har den opprinnelige gården ligget nord for dagens tun på Ner-Nigarden (Sexe), der Øver-Nigardens tun lå før utskiftinga i 1890-årene. Det eldste gårdstunet kan også ha ligget litt lenger nord, der Høgstuas tun etter tradisjonen lå før det ble flyttet. I det følgende omtaler vi den gamle gården for «Midt-Hårum». Den er i dag delt opp i fem gårder: Øver-Nigarden, Ner-Nigarden, Høgstua, Vestigarden og Skredderhusa.

I 1528 var JON HÅRUM bruker på Midt-Hårum. I 1557–60 het brukeren KNUT HÅRUM, og fra 1599 til 1626 var ALV HÅRUM byg-

---

HOLES FØRSTE KUR-ANLEGG

Den stadig økende forurensningen av Steinsfjorden har ført til at Hole og Ringerike kommuner tar et krafttak for å redde fjorden. Våren 2001 vedtok kommunene å bygge små, naturbaserte avløpsanlegg i kommunal regi rundt fjorden. 310 boliger skal få nye renseanlegg, og det første ble bygd på Hungerholt høsten 2001. Anlegget består av en ordinær slamavskiller, et basseng på 40 m³ med tett plastmembran i bunnen, og filtermasser. Jordsmonnet rundt Steinsfjorden består stort sett av leire som ikke egner seg til infiltrasjon av avløpsvann. Som filtermasse på Hungerholt er det i stedet brukt en type leca med god evne til å binde fosforet i avløpsvannet. Også tarmbakteriene blir rensed, og utslippsvannet skal holde folkehelsas krav til badevannskvalitet.

KVERNBRUK

Fra midten av 1500-tallet forteller kildene om en kvernfoss i Åsa, som var krongods og ble brukt under Midt-Hårum. Vi kjenner til at Mo i Steinsfjordingen også hadde kvernbruk i Åsa, og det er rimelig å anta at begge kvernene lå nederst i Åsa-elva. I jordeboka for Hadeland fogderi (som Ringerike da hørte til) i 1616, er det tilføydd under Midt-Hårum: «Derunder Åsafossen 1 skilling, krongods». I 1622 betalte Alv Hårum kvernskatt. Kvernfossen som bonden på Midt-Hårum brukte, hadde i 1624 en skyld på 5 lispund, som gav 1 skilling i årlig landskyld til eieren, det vil si Kongen. Så seint som i perioden 1672–80 var det kvern under Midt-Hårum,* men om denne lå i Åsa eller i nærheten av Hårum, er usikkert. I 1707 går det fram av et kart at «Haarums kvernhus» lå ved Myrabekken, «straks under Loreberget».** Også på Vekkern har det vært en kvern – ved en kanal som var gravd ut i åkeren parallelt med Vestigardsbekken, og med vann ledet fra denne. Kverna lå i nærheten av brua som krysset bekken sørvest for Øver-Nigardens nåværende tun. En steinhelle ligger fortsatt på stedet, som minne etter brua.

* Ropeid I, s. 317.

** Harsson (2000), s. 132.

selmann. Vi har ikke opplysninger om hvor Alv kom fra, men hans slekt sitter i dag – mer enn 400 år etter – fortsatt på fire av de fem gårdene som Midt-Hårum seinere ble delt opp i.

I 1617 og 1624 eide JAKOB ROSENKRANZ 25 lispund av den samlede skylda på 40 lispund (2 skippund), og rådde dermed byg-selen. Den øvrige skylda var gammelt krongods (10 lispund), og 5 lispund som lå under biskopen i Oslo, og som siden den store man-nedauen hadde tilhørt et alter i Hallvardskirken. Av jordeboka 1624 går det fram at Paulsrud i Åsa («Polsse skov» – i 1641–42 «Pollsrud») ble brukt under gården. I 1630 var det ANDERS BILDE ERIKSEN som eide de 25 lispund, og han overdro dem ved skjøte av 19. januar s.å. til CHRISTEN LAGESSØN på Kjølstad på Modum, «forrige lagmann i Fredrikstad», og fut i Buskerud 1624–1643. Krongodset og bispegodset var uendret.

Alv Hårum må være død før 1626–27, da Anne – rimeligvis enka – betalte bygningsskatt (innkrevd 1593–1644 til utbygging av Akershus festning). Fra 1627–28 og fram til høsten 1644 var det sønnen TARALD ALVSSØN HÅRUM (d. 1660) som var bruker. I hans tid brant alle gårdens bygninger ned til grunnen, med unntak av et stabbur. Tarald Alvssøn måtte i 1644 vike plassen for eieren Christen Lagessøns svigersønn, sorenskriver ENNERT JENSSØN, som i 1644 flyttet inn på Midt-Hårum. Bygselseddelen fra svigerfarens var datert 21. september 1644, og var «heimegave» til datteren IDDE CHRISTENSDATTER og den nybakte svigersønnen.²⁴

Tarald Alvssøn ble ved dom dømt til å fravike gården, mot å få igjen 34 daler i bygselpenger minus 3 daler som Ennert Jenssøn skulle ha for «kost og tæring». Men Tarald fikk ingen penger – først etter hans død ble Ennert Jenssøns ettermann Nils Sørenssøn dømt til å betale de 34 dalerne til Taralds sønn Alv Burud, etter lagrettsdom på Norderhov bygdeting 22. april 1653.²⁵ Tarald flyttet i 1644 til Burud i Norderhov med sin familie.

Ennert Jenssøn døde i 1648, og Idde Christensdatter giftet seg igjen med prokurator²⁶ NILS SØRENSSØN, som overtok som bygselmann på Midt-Hårum. I 1652 var han forsvarer i en drapssak ved Hønefossen, og i tingboka ble opplyst at han var «boende paa Hoerumb». Vi kjenner seks av Idde Christensdatter og Nils Sør-

---

²⁴ Christen Lagessøn var gift med Boel Nilsdatter, og vi kjenner fem av deres barn: Lage Christensen (én sønn Peder), Idde Christensdatter (død 1677), Maren Christensdatter (g.m. Ole Torkildsen Hønen, deres datter Maren ble g.m. Peder Rasmussen Rå), Julius Christensen Gile, og en datter som ble gift Olberg i Krødsherad.

²⁵ Bygdetinget ble holdt på Li tingstue (tingbok I (1652–53), s. 98).

²⁶ Prokurator var på 1600- og 1700-tallet vanlig betegnelse på en sakfører, dvs. en som hadde offentlig bemyndigelse til å opptre som fullmektig for en part i rettsaker.

EN STRIDBAR MANN?

Sorenskriver Ennert Jenssøn skrev i juli 1643 til stattholderen og ba om å få en passende skrivergård, og foreslo selv Storøya i Hole eller Dvergsten på Hadeland. Seinere samme år klaget han over at futen hadde gitt brukeren på Storøya, Ola, ny bygsessedel på øya, men året etter kunne han altså ta i bruk Midt-Hårums, som han bygslet av svigerfaren Christen Lagessøn. I april 1644 klaget Ennert Jenssøn over skriverlønna, som han rimeligvis mente var for lav, og i november klaget han over sorenskriver Åge Pederssøn på Modum, som var befalt å dømme mellom ham og ringerikingene om skriverlønna, men hadde uteblitt. Samtidig klaget han over at han ikke var fritatt for å betale en skatt på 12 daler. I 1643 ba han stattholderen om å få bygge en flomsag i Hønefossen, noe han må ha fått tillatelse til, for etter hans død i 1648 sendte tre menn fra Ringerike en supplikk hvor de hevdet at «afgangne» Ennert Jenssøn hadde bygd en sag, og at denne tok vannet fra deres sag – uten at han eide grunnen.*

* Eyvind Fjeld Halvorsens ekserpter fra Hole og Ringerike.

---

enssøns barn: Klemet, Bodil, Christen, Jens, Karen (g.m. Anders Thorsby) og Birgitte (g.m. Mikkel Nilsen). Ved gavebrev av 1. februar 1651 og 9. juli 1652 overdro hennes far Christen Lagessøn Midt-Hårums til barnebarna **BODIL NILSDATTER** og **CHRISTEN NILSEN**.

I 1660 døde Christen Lagessøn, og svigersønnen Nils Sørenssøn ble forvalter av de 25 lispund i Midt-Hårums som hans barn Bodil og Christen hadde arvet etter morfaren. Selv overtok han svigerfarens gård Kjølstad på Modum, hvor han bodde til sin død i 1665. Tre år etter giftet Idde Christensdatter seg igjen (hennes 3. ekteskap) med bondelensmann Lars Christenssøn. De fikk én datter Johanne. Idde Christensdatter døde i 1677.

Da Nils Sørenssøn i 1660 flyttet til Kjølstad på Modum, ble Alv Taraldssøn (Burdud) ny bruker på Midt-Hårums. **ALV TARALDSSØN HÅRUM** (f. ca. 1624) var eldste sønn av Tarald Hårums, som fraflyttet gården i 1644. I 1660 var sønnen tilbake som bruker på farens gamle gård. I 1664 var Alv 40 år gammel. I prestemanntallet 1666 ble også nevnt hans to sønner Tarald (6) og Nils (3), og på gården var en «drenge» Anders Taraldssøn, rimeligvis brukerebror (og seinere eier av Høgstua, se nedenfor).

I 1662 skyldte Alv Hårums 7 ½ daler til Jørgen Philipssøn i Christiania (som bl.a. eide Viul), og samme år ble han dømt til å betale bispens det han stod i rest med av landskyld, og dessuten bøte til bispens 1 mark sølv i julemark (en tilleggsavgift som leilendingen måtte betale dersom han ikke leverte landskylda innen julaften). Alv Hårums hadde en søster Mette, som i 1662 hadde «gjort motstand mot en lovlig dom». Hun hadde nektet futens tjener å gjøre utlegg i eiendeler på gården, og da hun ikke hadde kunnet bevise at det var hennes dyr det dreide seg om, måttet bøte 8 ørtuger og 13

KJØPE ET EMBETE?

I februar 1650 skrev Christen Lagessøn til stattholderen og ba om Valdres, Land og Hadelands sorenskriveri for sin «dattermann» Nils Sørenssøn, som var prokurator og tidligere hadde vært i tjeneste hos borgermester i Christiania, Hans Eggertsen Stockfleth. Hans Pedersen hadde embetet, og Lagessøn tilbød å betale 100 daler, dersom hans svigersønn fikk stillingen. Svaret var kort og konsist at «stattholderen har aldri solgt noen bestilling, og akter ikke å gjøre det heller!»*

* Statholderskabets extractprotokol II 1650 (E. Fjeld Halvorsens ekserpter).

«... PLYNDRET FRA GÅRDEN»

«For mer enn 200 år tilbake levde en mann ved navn Tarald, der bebodde gården nr. 39 Hurum i Hole, formodentlig som leilending. I denne manns tid avbrente husene for samtlige Hurums beboere på et gammelt stabbur nær. Denne Tarald hadde fire sønner, nemlig Alf, Anders, Ole og Syver. Da krigen – syvårsfeiden eller Krabbekrigen – reiste seg, ble Anders og Ole utkommandert som soldater og var med i felten. Mens krigen varte, ble den gamle Tarald plyndret fra gården Hurum av en sorenskriver som bodde på Trøgstad, men da flyttet til Hurum, og da fraflyttet den gamle Tarald med sine til gården Burud i Norderhov. Etter tre års forløp døde førbemeldte sorenskriver. Så flyttet Tarald med sine tilbake til Hurum igjen. Da Ole Taraldsen mens han var ute i krigen fikk tidende om at hans gamle foreldre var plyndret fra gården, ble han så mismodig derover at han ikke ønsket å komme hjem igjen. Hans ønske ble også oppfylt, da han døde underveis i Lier prestegjeld, formodentlig etter krigens ende. Enten kort før eller straks etter den gamle Taralds død, ble gården delt mellom hans to sønner, Alf og Anders, og fikk hver altså en halv gård. Som stamme ble da Alf, og fikk denne tre sønner, nemlig Tarald, Nils og Rolf. Mellom de to eldste ble da gården delt og fikk hver en fjerdedels gård. (...) Således meg oppgitt av Anders Andersen Hurum den eldre, i hans alderdoms 90. år. Denne ærverdige olding så vel som jeg ønsker at dette blad måtte bevares til etterslekten. Hurum, den 6. oktober 1813. Haagen Olsen Hurum (pub. skolelærer).»*

* Maskinskrevet notat i Hole bygdarkiv, avskrevet av Jon Guldal etter originalmanuskript av lærer og klokker Haagen Olsen Hurum fra 1813. Originalmanuskriptet har det ikke lyktes å oppspore (det skal forefinnes i Statsarkivet). Det er uvisst om antydningen om «syvårsfeiden eller Krabbekrigen» er Guldals egen kommentar, eller om den også finnes i klokkerens manuskript. Krabbekrigen foregikk 1657–58. Det er grunn til å anta at Taralds sønner dro ut i Hannibalsfeiden (en grensekrig mot Sverige 1643–45). I sin oversettelse har Guldal føyd til en fotnote – «Sjuårskrigen 1563–70» – til opplysningen om «syvårsfeiden eller Krabbekrigen», men dette er åpenbart feil.

---

merker sølv, og betale «dommens løsen».

Fra rundt 1678 ble Midt-Hårum delt i to bruk. Den «nye» gårdparten (seinere kalt Høgstua) ble bygslet av Alvs bror Anders Taraldsson Hårum. I 1683 ble Alv og Anders stevnet av gårdeierne for påstått manglende betaling av landskyld for årene 1678–82, til sammen 39 riksdaler 2 mark. På bygdetinget la de imidlertid fram bevis på at de hadde betalt både avgifter og skatter.

I 1686 pantsatte Christen Nilsen og hans slektninger på Kjølstad i Modum 25 lispund i Hårum – «som Alv og Anders påbor» – samt Paulsrud i Norderhov (av skyld 1 skinn) for 200 riksdaler til fogd CHRISTEN CHRISTENSEN. Det synes som Ringeriks-fogden rundt 1690 ble eier av de 25 lispund i Midt-Hårum. I 1692 var det han som pantsatte gården for for et lån på 125 riksdaler av madam Kirsten Tolder. Tidlig på 1700-tallet ble Christensen også eier av krongodset (10 lispund), og hadde dermed 35 lispund av Midt-Hårums 40 lispund på sin hånd. De øvrige 5 lispund var benefisert Oslo bispestol. Christensens eierpart ble seinere kjøpt av generalløytnant Tritschler, og i auksjon i boet etter dennes død i 1718 kjøpte oppsitterne på Midt-Hårum sine gårdparter og ble selveiere (med unntak av Oslo bispestols 5 lispund, som var delt på de fire brukene med 1 ¼ lispund på hver).

FIRE BRUK I 1723

I 1723 var Midt-Hårum delt i fire bruk, som samlet hadde 4 hester, 20 storfe, 20 sauer og 16 geiter. Årlig høyavling var 30 lass, og utsæden var 1 t. rug, 1 t. erter, 2 t. bygg, 5 t. blandkorn og 3 t. havre.

Øver-Nigarden Hårum

GNR. 186/13

Ovenfor har vi sett at Alv Hårum fra 1599 var bruker av Midt-Hårum (Nedre Hårum eller Nigarden). Han ble etterfulgt av sønnen Tarald Alvsson (d. 1660), som ble fordrevet fra gården i 1644. Men i 1660 var slekta tilbake på Midt-Hårum, ved at sønnen Alv Taraldsson (ca. 1624–1700) overtok som bygselmann.

Nigarden ble delt rundt 1678 ved at Alv Taraldssøns bror Anders overtok halve gården – Høgstua (av skyld 20 lispund). Alv beholdt Nigarden (20 lispund), og rundt 1690 delte han sin bygselgård mellom sønnene Tarald (Øver-Nigarden) og Nils (Ner-Nigarden), hver med 10 lispund skyld (8 $\frac{3}{4}$ lispund som tilhørte fogd Christen Christensen, og de øvrige 1 $\frac{1}{4}$ lispund fra Oslo bispestol).

TARALD ALVSSØN HÅRUM (1658–1745) var lagrettemann i 1690-årene. I 1699 var han fortsatt i militærrullene, 42 år gammel, men «ei tient». Tarald satt som bygselmann i Øver-Nigarden til 1718, da han ble selveier etter å ha kjøpt 8 $\frac{3}{4}$ lispund i boet etter generaløyntnant Tritzscher. I 1727 betalte han i årlig kirketiende 1 $\frac{1}{2}$ kv. rug, 1 $\frac{1}{2}$ kv. erter, 3 kv. bygg, 2 t. blandkorn, 1 t. havre samt 1 ort 8 riksdaler i «ostepenger» – en fast avgift pr. ku. Tarald var gift to ganger. Hans første hustru het MARIA JOHANSDATTER, og de fikk fire barn som var i live ved farens død i 1745 (det andre ekteskapet var barnløst, og vi kjenner heller ikke hustruens navn):

* Johannes (1704–1767), seinere eier av Øver-Nigarden, g.m. Kari Reiersdatter, sju barn (se nedenfor).

* Gunhild, g.m. smed Anders Helgesen Hammer, to barn.

* Marie (1708–1790), g.m. Anders Sørensen Hårum (Søgarden), tre barn: Peder, Søren og Marie.

* Alv (1713–1794), fra 1747 eier av Nordigarden Hårum, g.m. Marte Haagendatter Gomnes, fem barn: Tarald, Haagen, Hans, Anne og Maria.

I 1734 overdro Tarald Alvsson gården til eldste sønn Johannes. Da Tarald døde i 1745, viste boet en nettoverdi på 18 riksdaler.

JOHANNES TARALDSEN HURUM (1704–1767) var gift med KARI REIERSDATTER SØNSTERUD (1708–1774), en søster av Anders Reiersen Hungerholdt. De fikk sju barn, som alle levde ved farens død i 1767:

* Anders (1736–1812), seinere eier av Øver-Nigarden, g.m. Abigael Andersdatter, minst fire barn (se nedenfor).

NABOENE GIKK I FORBØNN

I 1661 stevnet Nils Sørenssøn sin landbonde Alv Hurum for utestående landskyld og manglende åbot (vedlikehold) av gården. Etter «dannenemns forbønn og bilegelse» ble Nils og Alv forlikte, slik at Alv skulle betale 11 $\frac{1}{2}$ daler 1 mark samt gi sin landherre $\frac{1}{2}$ skippund malt og dessuten kjøre 1 $\frac{1}{2}$ tyllt bord (planker) for ham. Julius Kristenssøn på Frøys-hov hadde «sagt seg god» for Alv og ville betale 6 daler, og restbeløpet fikk Alv utsettelse med til høsten. Malten og kjøringa kunne han vente med til vinteren. Åbota gjaldt vedlikehold av stua han bodde i samt en badstue, og reparasjon av hagen, og det skulle være ordnet «innen år og dag».*

* «Innen år og dag» betyr innen ett år fra den dagen dommen ble avsagt (tingbok III (1660–1662), s. 56).

---

*Øver-Nigarden Hårum 1957.
Maleri av Johan Møller, avfo-
toğrafert av Marit Fagerli*

* Søren (1745–1810), seinere eier og bruker av Nigarden Bjørke, g.m. Marte Pedersdatter Gile (1749–1834), to sønner: Johannes (f. 1786) og Peder (f. 1790).

* Ingeborg (1743–1807), g. 1775 med Guttorm Josvassøn Næss (1734–1796), gårdbruker på Nes på Utstranda, to barn: Josva (f. 1783) og Kari (f. 1789).

* Tarald (1747–1807), seinere bruker av Sønsterud etter sin morbror Søren Reiersen, g.m. Anne Jakobsdatter, seks barn, hvorav fem nådde voksen alder: Johannes, Kari, Ragne, Mari og Ingeborg.

* Ole (f. 1748), tjenestetreng i Nordigarden Hårum i 1762, i 1801 losjerende skomaker på Nes hos sin søster Ingeborg, som da var enke.

* Jørgen (1753–1807), seinere eier av gårdparter av Leine og Hundstad, g.1 i 1789 m. Ingeborg Ellingsdatter Leine (d. 1798, fra Åsterud, enke etter Abraham Enevoldsen Leine d. 1788), minst to barn, som begge døde som små: Abraham (f. 1790) og Elling (f. 1793). Jørgen Johannessen g.2 i 1803 m. Berte Mikkelsdatter Hundstad (enke etter Ole Evensen Hundstad), de fikk én datter, Kari (f. 1803).

* Johannes (f. 1757), g. 1792 m. Maria Engebretsdatter, da i Gile.

Ved skifte etter Johannes Taraldsen, avsluttet i 1768, hadde boet en nettoverdi på 310 riksdaler, hvori medregnet 1/4 av Midt-Hårum, verdsatt til 270 riksdaler. I skiftet ble det opplyst at enka hadde to brødre i live: Anders Reiersen Hungerholdt og Søren Reiersen Sønsterud (deres far Reier Andersen var leilending på Sønsterud til sin død i 1760).

Øver-Nigarden Hårum ble i 1768 utlagt eldste sønn ANDERS JOHANNESSEN HURUM (1736–1812) til takst 270 riksdaler. Han

ble i 1775 gift med ABIGAEL ANDERSDATTER (1745–1816) fra Ådal,²⁷ og de fikk fem barn:

- * Kari (f. og d. 1777), d. 13 uker gammel.
- * Kari (f. 1778), g. 1817 m. Anders Mathisen Fjulsrud (1770–1824), hans 2. hustru, én datter Berte.
- * Johannes (f. 1780), seinere eier av Øver-Nigarden, g.m. Elen Marie Gundersdatter Sørums, sju barn (se nedenfor).
- * Anders (f. 1782).
- * Marie (1786–1835), g. 1811 m. Johannes Sørensen Bjerke, eier av Østre Bjørke (Nigarden), fire barn: Søren, Anders, Marte og Anne.

I oktober 1800 ble gården overdratt til eldste sønn Johannes Andersen. Kjøpesummen for Øver-Nigarden samt 2 ½ lispund av Langen (Dammersplassen) på Krokskogen var 600 riksdaler, og for løsøre ble det betalt 70 riksdaler. Ved folketellinga i 1801 var imidlertid faren Anders Johannessen (65) fortsatt nevnt som husbonde på gården, hvor han satt med kona Abigael Andersdatter (56) og de fire barna. Under gården var det én husmannsplass. I 1811 ble det avholdt «oppgivelseskiye» i foreldrenes bo (begge var fortsatt i live). Boet ble taksert til netto 835 riksdaler, og det ble inngått kontrakt om livøre.

Da Johannes Andersen overtok Øver-Nigarden i 1800, var – som nevnt ovenfor – Langen på Krokskogen (2 ½ lispund) med i overdragelsen. I 1819 ble han eier av ytterligere 1 lispund av Langen (kjøpt fra Anders Andersen Høgstua), og eide dermed hele den gamle finneplassen i lia mot Lomma. Ved matrikkelrevideringen i 1838 ble Langen matrikulert sammen med Øver-Nigarden.

JOHANNES ANDERSEN HURUM (1780–1848) ble i 1813 gift med ELLEN MARIE GUNDERSDATTER SØRUM (1795–1871). De fikk sju barn, hvorav fire døde som små:

- * Gunhild (f. 1813), d. som barn.
- * Anders (1814–1884), eier av Øver-Nigarden 1847–50, seinere av Vestern i Haug, g.m. Gunhild Larsdatter Stiksrud, en sønn Johan.
- * Gunhild (f. og d. 1817), d. åtte måneder gammel.
- * Ole (1819–1876), seinere eier av Skredderhusa Hårums, g.m. Inger Pedersdatter Gile, minst to barn: Elen Marie og Karen Johanne (g.m. Anders Olsen Fjulsrud).
- * Hans (1823–1826), begravet samme dag som sin yngre bror Gulbrand, 28. oktober 1826.
- * Gulbrand (f. og d. 1826), d. ni måneder gammel, begravet 28. oktober 1826.

---

²⁷ De ble gift i Vikar kirke.

GÅRDEN FLYTTES

Etter utskiftinga i Steinsfjerdingen 1894–97 var Øver-Nigarden Hårum en av de seks gårdene som måtte flytte sitt gårdstun. Øver-Nigarden ble flyttet fra Hårumsbyen og cirka 500 meter mot nordvest, til gammelt Vekkern-land mellom Hårumsåsen og Gamlegata (Steinssletta). Flytting av stuebygning, låve, stall og fjøs, bryggerhus og stabbur ble av utskiftingsretten taksert til 2.075 kroner. Av dette måtte eieren selv dekke 390 kroner, mens naboen Thorstein Sexe i Ner-Nigarden betalte 350 kroner og statskassa de øvrige 1.335 kroner. En følge av utskiftinga var at husmannsplassen Ringen, som tidligere hørte Øver-Nigarden til, ble liggende på Ner-Nigardens nye marker, men husmann Ole Ibsen skulle som før svare plikt til Gunhild Hurum i Øver-Nigarden. Hun måtte til gjengjeld betale 15 kroner i året i «afsavnsgodtgjørelse» til Thorstein Sexe så lenge Ole Ibsen brukte plassen, men deretter tilfalt den Ner-Nigarden. Gunhild Hurum fikk rett til – «i nødstilfælde» – å hente vann fra sin gamle brønn i Hårumstunet, dersom hun ikke fikk tilstrekkelig på egen mark. Eierne av Ner-Nigarden skulle betale henne 57 kroner for frukttrærne som stod på grunnen han overtok, men først skulle Gunhild Hurum høste frukten de to første år etter at den nye eieren overtok. Og endelig skulle eieren av Høgstua yte 50 kjerreløss med kugjødse, som skulle transporteres til Gunhilds nye eiendom, og tømmes der etter hennes anvisning.

---

* Hans Andreas (1828–1877), eier av Øver-Nigarden fra 1850, g.m. Gunhild Andersdatter Løken, fire barn (se nedenfor).

I 1809 ble 2 ½ lispund av Øver-Nigarden solgt til Alv Olsen Hurum i Ner-Nigarden for 600 riksdaler (selger var Anders Andersen ved verge Johannes Andersen).

I 1835 kjøpte Johannes Andersen Hurum 15 lispund i Vekkern Eng, som tidligere hadde tilhørt Hesselberg i Norderhov.²⁸ I 1847 ble gården (og Vekkern Eng)²⁹ overdratt til eldste sønn, fanejunker ANDERS JOHANNESSEN HURUM (1814–1884), for 1.800 spesidaler og livøre. Han ble i 1849 gift med GUNHILD LARSDATTER STIKSRUD (d. 1910) fra Haug (hennes far het Lars Helgesen). De fikk to barn:

* Anne (f. 1849).

* Johan (1853–1929), g. 1876 m. Karen Andrine Kristoffersdatter Sætrang (1853–1927), datter av Kristoffer Olsen Bølgem, 10 barn: Gustav Andreas (f. 1876), Anne Marie Kristine (f. 1878), Andreas (f. 1881), Karl (f. 1883), Lars (f. 1885), Gunhild (f. 1887), Martin (f. 1889), Karen Johanne (f. 1891), Anders (f. 1892) og Mathilde (f. 1894).

I 1850 solgte Anders Johannessen Hurum farsgården (Hårum med Langen) til sin yngste bror Hans Andreas for 1.600 spesidaler, hvorav 940 spesidaler var pantelån fra selger. Samtidig solgte han

---

²⁸ Selger var Elisabeth Holdt (f. Hesselberg), enke etter Hesselbergs eier Andreas Holdt (d. 1833).

²⁹ Vekkern Eng, nytt matr.nr. 6 løpenr. 13 av skyld 2 daler 1 ort.

GAMMEL BRU

I Vestigardsbekken sør for Øver-Nigarden ligger det steinheller som har vært deler av ei bru i gammel tid. Brua har bestått av to steinheller ved siden av hverandre, begge 250 cm lange, 60 cm brede og 24 cm tykke. Den har rimeligvis vært forbindelse mellom Hårums-grenda og den gamle Steins-gata, som gikk fra Hungerholt og over mot Sonerud-gårdene.*

* Erlandsen (1973).

Nils Thorsen Baalerud (1860–1950) fra Bjoneskogen var herredsblinker og seinere herredsskogmester i Hole, og gift med Marie Hansdatter Hurum (1868–1957). De bodde i Øver-Nigarden og drev gården for sønnen Hans, som var tre år gammel da han arvet den i 1911 av sin mor og hennes søsken. På bildet, som er tatt cirka 1930, rører han i primgryta på Dammersplassen seter.

Vekkern Eng til en annen av sine brødre, Ole Johannessen Hurum (fra 1865 eier av Skredderhusa Hårum), og kjøpte i stedet gården Øvre Stiksrud i Haug. Anders Johannessen ble seinere eier av Vestern i Haug, som etter hans død i 1884 ble overtatt av sønnen Johan, som tok familienavnet Western for seg og sine barn.

HANS ANDREAS JOHANNESSEN HURUM (1828–1877) ble eier av Øver-Nigarden etter sin bror i 1850. Han ble i 1859 gift med GUNHILD ANDERSDATTER LØKEN (f. 1831). De fikk fire barn:

- * Johannes (1860–1920), ugift, seinere eier av Øver-Nigarden.
- * Marthe (1863–1938), ugift, arbeidet i mange år i huset hos fru sogneprest Rynning, Hønefoss.
- * Anne (1865–1933), ugift, bodde hjemme på Hårum.
- * Marie (1868–1957), g.m. Nils Thorsen Baalerud (1860–1950) fra Bjoneskogen (hans 2. ekteskap),³⁰ to barn: Hans (1908–1966, ugift, seinere eier av Øver-Nigarden) og Gunhild (1911–1987, ugift).

I 1865 satt Hans (38) og Gunhild (35) på gården med sine tre eldste barn og husbondens mor, Ellen Marie Gundersdatter (71, føde-

³⁰ Nils T. Baalerud var i første ekteskap gift med Ingeborg Brunstad, som døde ung. De bodde i Bålerud på Bjoneskogen, og hadde seks barn, hvorav vi kjenner navnet på fem sønner: Anders, Thorvald, Hans, Ola og Nils.

*Hans Nilsen Baalerud
(1908–1966).*

*Gunhild Baalerud
(1911–1987).*

rådsenke) og en tjenestejente, Karoline Olsdatter (20, f. i Norderhov). De hadde 3 hester, 6 storfe, 6 sauer og 1 gris, og sådde $\frac{1}{8}$ t. hvete, 1 t. rug, 3 t. bygg, 4 t. blandkorn, 1 t. havre, 1 t. erter og 8 t. poteter.

Hans Andreas Johannessen døde i 1877, 49 år gammel (av «Hjærnebetændelse»). Gunhild Hurum fikk uskiftebevilling, og drev gården videre med hjelp av sine barn. I 1879 ble det fraskilt en parsell Helleløkken (bnr. 14, seinere kalt Helgeseteren) som ble solgt til Jørgen Olsen Hurum i Østigarden.

I 1900 satt Gunhild Hurum (69) på gården med to av sine barn, Johannes (40) og Anne (35), og de hadde en gårdsgutt, Anders Andersen (17). Om ikke i navnet, så hadde nok sønnen Johannes da overtatt gården. I 1905 lånte han 3.000 kroner i Hole Sparebank mot pant i gården. Etter moras død i 1909 eide de fire barna gården sammen. Johannes drev den sammen med søsteren Anne, inntil de – ved skjøte av 16. november 1911 – solgte den til sin søstersønn Hans Nilsen Baalerud for 15.000 kroner og livøre til Johannes Hurum av 5-årlig verdi 3.000 kroner.

HANS NILSEN BAALERUD (1908–1966), sønn av Marie Hansdatter Hurum og Nils Thorsen Baalerud, var bare tre år gammel da han overtok Øver-Nigarden. Hans foreldre drev gården for ham inntil han var gammel nok til å overta. Nils T. Baalerud var herredsblinker i Hole, og en periode herredsskogmester, og drev med lafting og lagging.

I 1948 hadde Øver-Nigarden 85 dekar dyrkbar jord (leirmold) og 12 dekar annet jordbruksareal, og 400 dekar produktiv skog. På gården var det 2 hester, 8 kyr, 1 okse, 2 ungdyr, 2 griser og 10 høner.

Hans N. Baalerud var ugift, og omkom i en traktorulykke i Stubdalsbakka i Åsa i 1966. Ved skjøte av 28. mars 1968 ble gården overdratt til søsteren GUNHILD BAALERUD (1911–1987) og hennes halvbror NILS N. BAALERUD (1895–1977) for 109.000 kroner. De var begge ugifte. De forpaktet bort jorda (ca. 85 mål innmark og ca. 5 mål havn) til Anders Haraldsen Hurum (Høgstua). I perioden 1968–1970 var den årlige avgiften på 4.000 kroner. Etter Anders H. Hurums død i 1985 overtok hans sønn Harald Hurum forpaktninga fram til 1988.

Nils N. Baalerud døde i 1977, og i august 1978 var det hjemmelsovergang til Gunhild Baalerud på hans halvpart av eiendommen, av verdi 75.000 kroner. Gunhild Baalerud lå på setra i Dammersplassen helt fram til siste halvdel av 1950-årene, da det var slutt på melkeproduksjonen i Øvernigarden.

I august 1988 ble gården overdratt til HARALD ENGELUND (f.

1944) fra Gran, sønn av Magnhild f. Baalerud (1907-1988) og Nils Englund (1887-1967).³¹ Han ble i 1973 gift med EDITH GRØNVOLD (f. 1942) fra Jevnaker, datter av Anders Grønvold og Lise Gauksrud. De har ingen barn.

Før han overtok Øver-Nigarden, arbeidet Harald Englund som snekker. Edith Englund har i mer enn 25 år arbeidet ved konfeksjonsbedriften Ljungberg AS på Jevnaker.

Øver-Nigarden Hårum er i dag på 85 dekar dyrket jord, 23 dekar annet jordbruksareal og 550 dekar produktiv skog. Eieren har hatt inntil 100 vinterføra sauer, og i dag (2002) er tallet 65. Det er dessuten 2 hester og 2 traktorer på gården.

Av bygninger ble både våningshus, låve, stall og fjøs, stabbur, bryggerhus, grisehus m/vognskjul og smie flyttet i 1900 (etter utskiftinga). Våningshuset er en tømmerbygning fra rundt 1800, som fikk bordkledning i 1920 og ble restaurert i 1988. Til gården hører Dammersplassen seter. En skogshytte (Ringborg) sørøst for Rett-hellstjern er fraskilt i 2002, men eies fortsatt av gårdens eier.

Nils N. Baalerud (1895–1977) med vallaken Lyder, og ei lita jente ved navn Marit Sæther som var på besøk på gården.

Ner-Nigarden Hårum

GNR. 186/11

Rundt 1690 delte Alv Taraldssøn Hårum sin bygselgård Nigarden Hårum mellom sønnene Tarald (Øver-Nigarden) og Nils (Ner-Nigarden), hver med 10 lispunds skyld (8 $\frac{3}{4}$ lispund som tilhørte fogd Christen Christensen, og de øvrige 1 $\frac{1}{4}$ lispund fra Oslo bispestol).

NILS ALVSSØN HÅRUM (1671–1742) ble i 1718 eier av 8 $\frac{3}{4}$ lispund av sin gård, som han kjøpte på auksjon i boet etter general-løytnant Tritzschler. Han var gift med MARI PEDERSDATTER SØRUM (f. ca. 1670), datter av Peder Olsen Sørum og Siri Alvsdatter Hval. De fikk sju barn:

³¹ Magnhild Baalerud var datter av Anders Baalerud (en av Nils T. Baaleruds sønner fra første ekteskap) og hustru Marit f. Midthus.

- * Alv (1708–1788), seinere eier av Ner-Nigarden, g.m. Ragnhild Andersdatter Burud, tre barn (se nedenfor).
- * Sigri (1710–1796), g.m. Anders Olsen Gjesval på Søndre Gjesval, fire barn: Lisbeth, Marie, Olea og Nils.
- * Engebret (1713–1787), g. 1755 m. Paulina Pedersdatter Gile (1717–1784), og ble dermed bygselmann på Søndre Gile (til 1782).
- * Gunhild (f. 1718), d. som barn.
- * Kari (f. 1720), d. som barn.
- * Peder (f. 1721).
- * Nils (f. 1727).

Da skiftet etter Nils Alvsson ble avsluttet i 1742, viste det en nettoverdi på 58 riksdaler. Fem av barna (Alv, Engebret, Peder, Siri og Nils) var i live, og enka Mari Pedersdatter fikk utlagt gården. Den ble seinere overdratt til eldste sønn ALV NILSEN HÅRUM (1708–1788),³² som i 1752 ble gift med RAGNHILD ANDERSDATTER BURUD (1720–1796), datter av Anders Knutsen Burud og Inger Paulsdatter. De fikk tre døtre:

- * Gunhild (1751–1838), g.m. Ole Hansen Bølggen, seinere eiere av Ner-Nigarden, fire sønner (se nedenfor).
- * Marie (f. 1755), g.m. Iver Olsen Knestang (d. 1815), hans 3. ekteskap. Iver Olsen var leilending på Knestang i Haug. Av deres barn kjenner vi: Ole (1778–1839, ugift, etterfulgte faren som bygselmann på Knestang), Anders (f. 1791) og Mari (f. 1801).
- * Marte (f. 1758), g. 1782 m. Ole Arnesen Lohre (hans 2. ekteskap), fire barn: Helle, Kari, Marie og Alv.

Etter Alv Nilsens død i 1788 ble gården overdratt til svigersønnen OLE HANSEN BØLGEN (1746–1800), som i 1773 ble gift med eldste datter GUNHILD ALVSDATTER HURUM (1751–1838). Han løste ut de øvrige arvetakerne, svogerne Ole Arnesen Lohre og Iver Olsen Knestang, med 790 riksdaler. Gunhild Alvsdatter og Ole Hansen fikk seks barn, hvorav fire sønner nådde voksen alder:

- * Hans (1774–1843), ugift, omgangsskolelærer på Tyrstrand 1797–ca. 1810, bodde siden på gården (var eier en kort periode i 1811).
- * Anders (1777–1854), ugift, bodde på gården.
- * Kari (f. 1782), d. som barn.
- * Kari (1783–1786).
- * Haagen (1785–1869), omgangsskolelærer på Tyrstrand 1804–05 og i Steinsfjerdingen 1806–16, lærer i Christiania 1816–21, fra 1821 lærer i Bønsnes krets og klokker i Hole fram til 1858, eier av Lille Hundstad på

---

³² I januar 1748 kjøpte Alv Nilsen sin bror Engebrets arvelodd i gården for 55 riksdaler.

Røyse, g.m. Marie Nilsdatter Gjesvold (1804–1879), seks barn: Ole (f. 1825), Lovise (f. 1827), Andreas (f. 1830), Mathea (f. 1836), Karen (f. 1838) og Johan (f. 1844) – se omtale av gnr. 210/1 Lille Hundstad i bind 3.

* Alv (1789–1831), seinere eier av Ner-Nigarden, g.m. Sara Andersdatter Hurum, seks barn (se nedenfor).

Ole Hansen Bølgen var eier og bruker av Ner-Nigarden Hårum til sin død i 1800, da enka Gunhild Alvsdatter fikk bevilling til å sitte i uskiftet bo. I 1801 var hun 50 år gammel og satt på gården med sine fire sønner samt en tjenestejente, Kari Kristensdatter (41). I 1811 ble det holdt samfrendeskifte, hvorved gården ble utlagt eldste sønn HANS OLSEN HURUM (1774–1843) etter takst 1600 riksdaler samt livøre til mora. Hans var ugift skolelærer. Han overdro seinere samme år Ner-Nigarden (skyld 10 lispund) til sin yngste bror Alv for 3.000 riksdaler og livøre, og ble selv boende på gården til sin død i 1843. Vi kan bare anta at Hans Olsen Hurum i 1811 sikret seg en livslang rettighet til gårdens seter ved Myrene (Mostermyrene), som i ettertid har vært kalt «Hansegård». Men ingen kilde kan bekrefte denne antakelsen.

ALV OLSEN HURUM (1789–1831) ble i 1812 gift med SARA ANDERSDATTER HURUM (1793–1871) – fra Høgstua – og de fikk seks barn:

* Ole (1813–1886), g. 1842 m. Marte Engebretsdatter Hurum (f. Gjesvold), og ble derved eier av Vestigarden Hårum, tre sønner: Hans, Alf og Engebret (se omtale av Vestigarden bnr. 5).

* Anders (1815–1882), seinere eier av Ner-Nigarden, g.m. Sara Madsdatter Bye, to døtre (se nedenfor).

* Martin (1820–1876), kjøpmann i Drammen, g.m. Ulrika Dassau, to døtre: Sofie og Jenny (som begge ble gift med skipsfører Carl Møller, Kristiania).

* Christian (1822–1886), kjøpmann i Hønefoss, g. i 1865 m. Annette Julie Skaug, seks barn: Alfred (farmer i Canada), Johan (ingeniør), Harald (kjøpmann i Canada), Grethe (ugift, bestyrerinne ved rikstelefonen i Hønefoss), Sara Helene (f. 1874, ugift, kontordame i Oslo) og Thora (g.m. arkitekt Vendelboe, Oslo).³³

* Hans (1825–1872), trelasthandler i Drammen, g.m. Emilie Eriksen fra Tønsberg, fem sønner: Anton (skipsfører), Alf (arkitekt, en tid bosatt i Magdeburg, død 1917), Arthur (handelsborger i Kristiania, død 1907), Hans (grosserer, seinere adm. direktør i firma Arthur Hurum & Co. A/S, Oslo), og Carl.

* Marte Marie (1830–1896), g.m. Anders Olsen Fjeld (1828–1909), ordfører og en tid eier av Vestigarden Fjell gnr.38/13 i Hole, flyttet 1888 til

³³ Lagesen I (s. 131).

© Fotograf Marit Fagerli

Hovedbygningen i Ner-Nigarden Hårum 2001, med bryggerhuset i bakgrunnen.

Kristiania, åtte barn: Alf, Anne, Olava, Sofie, Inger Marie, Hanna, Sara og Karl.

I 1809 kjøpte Alv Olsen Hurum 2 ½ lispund av nabogården Øver-Nigarden for 600 riksdaler (selger var Anders Andersen ved verge Johannes Andersen).

I 1828 kjøpte Alv Olsen Steinsetra på østsida av Steinsfjorden for 600 spesidaler. Steinsetra ble siden brukt som husmannsplass og seter, ved at husmannsfolket tok imot buskap fra gården om sommeren.

Alv Olsen Hurum døde av «Nærvefeber» i 1831, 42 år gammel. Sara Andersdatter fikk uskiftebevilling, og drev gården videre med hjelp av sine barn. I 1846 lånte hun 600 spesidaler i Opplysningsvesenets fond. Ved skjøte av 15. november 1851 solgte hun Ner-Nigarden (og Steinsetra) til nest-eldste sønn Anders Alvsen for 2.000 spesidaler og livøre, som mora oppebar til sin død i 1871.

ANDERS ALVSEN HURUM (1815–1882) ble gift med SARA MADSDATTER BYE (1829–1859), datter av Gunhild Dorthea Bjørnstad og Mads Olsen Bye. De fikk to døtre:

* Dorthea (1855–1925), g.m. Thorstein Sexe, seinere eiere av Ner-Nigarden, sju barn (se nedenfor).

* Sofie (1858–1920), g. 1886 m. Gudbrand Tandberg (1861–1945) fra Toen i Haug, landhandler og bakermester på Hofsfoss (Follum) i Norderhov, fire barn: Anders (f. 1888), Sara Margrethe (f. 1891), Signe (f. 1895) og Ingeborg (f. 1898).

I 1854 solgte Anders Alvsen gårdens skogteig ved Myrsetra på Krokskogen (Mastemyren løpenr. 17b), til brødrene Ivar og Kristoffer Rytterager for 900 spesidaler.

I 1860 kjøpte Anders Alvsen en teig på Vekkern Eng fra J.C. Bjerck på Nordre Sørums for 670 spesidaler. Med i kjøpet fulgte 180 dekar skog i Krokskog-skråningen sør for Sundvollen, Vekkern skog (seinere gnr. 10/3 av skyld 1,28).

I 1865 satt Anders Alvsen (51, enkemann) på gården med sin mor Sara Andersdatter (73, føderådsenke) og sine to døtre Dorthea (11) og Sofie (8) samt tre tjenestefolk: Marie Nilsdatter (25), Inger Andersdatter (25, f. i Norderhov) og Martin Johannessen (16, f. i Norderhov). De hadde 3 hester, 10 storfe og 10 sauer, og sådde ½ t. hvete, 1 t. rug, 3 t. bygg, 4 ½ t. blandkorn, 2 t. havre, 1 t. erter og 10 t. poteter.

Etter Anders Alvsen Hurums død i 1882 ble gården, ved skjøte av 27. desember 1882, overtatt av eldste datter Dorthea og hennes mann Thorstein Sexe for 18.000 kroner. Foruten Ner-Nigarden omfattet overdragelsen også Vekkern skog og Steinsetra.

DORTHEA ALVSDATTER HURUM (1855–1925) ble i 1880 gift med THORSTEIN SEXE (1845–1923) fra Ullensvang i Hardanger, og de fikk sju barn:

* Alf (1880–1947), seinere eier av Ner-Nigarden Hårum.

* Olaf (1882–1934), ugift, seinere eier av Steinsetra.

* Anders (1883–1948), g.m. Klara Johnsen (1909–1978) fra Oslo, to barn: Gunhild Dorthea (f. 1933, g.m. Iradj Afsar f. 1928 fra Iran, tre barn: Trine Azita f. 1957, Armin Anders f. 1959 og Baharam Jarl f. 1963), og Ingeborg (f. 1939, g.m. Kjell Mørkholm f. 1938 fra Oslo, tre barn: Rolf Sturla f. 1964, Kjartan f. 1965 og Camilla f. 1967).

* Mads (1885–1961), ugift, reiste som ung til Canada hvor han livnærte seg som pelssdyrjeger, kom tilbake til hjembygda i slutten av 1930-årene og overtok Steinsetra etter broren Olafs død.

* Sara (1887–1966), ugift, lærerinne, bosatt i Lier (Lierbyen).

* Guro (1889–1978), ugift, bodde sammen med sin søster Sara i Lier.

* Einar (1892–1950), seinere eier av Stua Bjørke, g.m. Marthe Rognstad (1898–1979) fra Lørenskog, tre barn: Thorstein (f. 1926, ugift, seinere eier av Stua Bjørke og halve Ner-Nigarden), Karen Dorthea (Vesla) (f. 1928, g.m. Lars Haakenstad, én datter Ingeborg Elisabeth f. 1948, g.m. Svein

*Anders Alvsen Hurum
(1815–1882).*

UTSKIFTINGA

Ved utskiftinga 1894–97 diskuterte utskiftingsretten flytting av en rekke gårder, deriblant Ner-Nigarden. Men det ble to av nabogårdene – Oppigarden og Øver-Nigarden – som til sist måtte flytte sine gårdstun. Thorstein Sexe betalte 350 kroner som bidrag til Øver-Nigardens eier, og måtte også flytte en løe han hadde på Vekkern. Til Ner-Nigardens nye teig ned mot Hårumsleiret skulle eieren av Høgstua besørge lagt en kjørebri over Myrabekken i grenselinja mellom de to eiendommene, men vedlikeholdet av brua ble pålagt Sexe.

Ner-Nigarden overtok Øver-Nigardens tidligere hage, og ble dømt til å betale 57 kroner for frukttrærne, men først kunne Øver-Nigardens eier høste frukten de to første årene etter at den nye eieren overtok. En følge av utskiftinga var dessuten at husmannsplassen Ringen (tidligere Øver-Nigarden) ble Ner-Nigardens eiendom. Husmannen skulle som før svare plikt til Øver-Nigarden, som til gjengjeld måtte betale 15 kroner i året til Ner-Nigardens eier, så lenge husmannen Ole Ibsen brukte plassen. Men når han døde eller flyttet, skulle plassen tilfalle Ner-Nigarden.

---

*Dorthea Sexe f. Hurum
(1855–1925).*

Thorstein Sexe (1845–1923).

Klev (siden skilt), to barn: Kari f. 1975 og Lars Edvard f. 1978), og Martin (f. 1934, seinere eier av Steinsetra og halve Ner-Nigarden, g.m. Stine Marie Helgerud f. 1939 fra Lier, to barn: Einar f. 1964 og Ingrid f. 1972).

Thorstein Sexe var middelskolelærer ved Ringerike middelskole i Hønefoss, og drev Ner-Nigarden Hårum (sammen med sin hustru) ved siden av lærergjerningen.

I 1900 satt Dorthea og Thorstein Sexe på gården med sine sju barn og en budeie, Gunda Nilsdatter (f. 1885). De fire eldste sønnene var i alder fra 20 til 15 år, og «deltager i Gaardsarbeidet».

I 1907 ble husmannsplassen Ringen (bnr. 35) fraskilt og solgt til den tidligere husmannen Nils Kristoffersen for 300 kroner.

Thorstein Sexe døde i 1923, og Dorthea Sexe fikk – med de myndige arvingers samtykke – bevilling til å sitte i uskiftet bo.

Ved skjøte av 7. januar 1925 overdro Dorthea Sexe Ner-Nigarden (samt Vekkern gnr. 10/3) til sin eldste sønn Alf Sexe for 12.000 kroner og livøre av 5-årlig verdi 7.500 kroner. Kjøpesummen ble avgjort ved overtakelse av pantegjeld, mens 6.000 kroner ble betalt kontant til de øvrige arvinger (søsknene Anders, Mads, Sara, Guro og Einar med 1/5 på hver) ved opptak av nytt pantelån i Hole Sparebank på samme sum.

I 1941 ble den tidligere husmannsplassen Rønningen (bnr. 44) fraskilt og solgt til eier av nabobruket Åsenlökka.

ALF SEXE (1880–1947) var ugift, og drev gården til sin død i 1947. Etter hans død ble Ner-Nigarden forpaktet bort til Håkon Jøta på Vestre Stadum.

I 1948 hadde Ner-Nigarden 100 dekar dyrket jord, 70 dekar annet jordbruksareal og 150 dekar produktiv skog. På gården var det 2 hester, 12 kyr, 1 okse, 2 ungdyr, 2 griser, 10 sauer og 20 høner.

Ner-Nigarden Hårum cirka 1930. Til høyre den gamle låven med stall og fjøs, som ble revet tidlig i 1950-årene. Mellom hovedbygningen og låven står bryggerhuset. I bakgrunnen ser vi bygningene i Skredderhusa Hårum, og Søndre Lore bakenfor.

De sju barna til Dorthea og Thorstein Sexe, fra venstre: Olaf (f. 1882), Anders (f. 1883), Guro (f. 1889), Einar (f. 1892), Sara (f. 1887), Mads (f. 1885) og Alf (f. 1880). Bildet er tatt cirka 1902.

Ved skjøte av 14. april 1951 solgte Alf Sexes arvinger Ner-Nigarden Hårum gnr. 7/11 og Vekkern gnr. 10/3 til den tidligere eierens brorsønner Thorstein Sexe og Martin Sexe (den siste ved verge), for 40.000 kroner.

THORSTEIN SEXE (f. 1926) er ugift, og har siden 1950 drevet gården Stua Bjørke i Steinsfjerdings (eier siden 1964), hvor han har vært bosatt. I tillegg har han sammen med broren Martin drevet Ner-Nigarden Hårum.

MARTIN BJERKE SEXE (f. 1934) er bosatt i Steinsetra gnr. 229/1, som han ble eier av i 1962. I årene 1974–98 arbeidet han som fyrbøter ved Norske Skog Follum. Han er gift med STINE MARIE HELGERUD (f. 1939) fra Lie, og de har to barn:

- * Einar (f. 1964), ugift, bosatt på Stua Bjørke (Bakkehuset).
- * Ingrid (f. 1972), ugift, bosatt i Oslo.

*Fra tunet i Ner-Nigarden
Hårum cirka 1905. Dorhea
Sexe fører hønene.*

I dag har Ner-Nigarden 115 dekar dyrket jord, 10 dekar annet jordbruksareal, 80 dekar «flomutsatt område» og 130 dekar produktiv skog.

Fra 1993 leide Martin Bjerke Sexe og hans sønn Einar jorda i Stua Bjørke av Thorstein Sexe. Siden 1997 har Einar Sexe forpaktet jordveien både i Ner-Nigarden Hårum, Steinsetra (35 dekar) og Stua Bjørke (170 dekar).

Av bygninger i Ner-Nigarden er et gammelt våningshus, hvor eldste del trolig er fra 1700-tallet. Det har siden fått et tilbygg mot vest, og ble restaurert i siste halvdel av 1980-tallet. En gammel låve, stall og fjøs ble revet tidlig i 1950-årene, men fortsatt kan vi se rester etter det særpregete fjøset, med båseskillere, gulv og trau i stein. Stabburet er fra 1820 (årstallet er hogd inn i en av laftestokkene), mens et kombinert bryggerhus/vedskjul fra 1800-tallet står til nedfalls (den østre delen er tidligere revet). Våningshuset leies i dag bort til en Oslo-mann.

«SOVEBY» FOR 30.000 MENNESKER?

I 1965 la Oslo Bolig- og Sparebyggelag (OBOS) fram planer om en soveby for 30.000 mennesker i Hårumsåsen. Gårdene som eide skog i åsen, inngikk festekontrakter med utbygger for 75 år, med rett til fornyelse, til en pris av 280 kroner pr. dekar i året. For Ner-Nigardens vedkommende dreide det seg om 28,8 dekar. Planene skapte store overskrifter i lokalpressen og sterkt engasjement blant befolkningen over hele Ringerike. De fleste var innforstått med at en realisering av planene ville gjøre Hole til en forstad til Oslo. Oldsaksamlingen var på flere befaringer, da de mange oldfunn i området stod i fare for å bli ødelagt. Men etter nøye vurdering gav arkeologene klarsignal for utbygging. Den lokale motstanden var imidlertid stor, og det hele endte med at OBOS trakk sine planer. Det er liten tvil om at Steinsfjordingen ville sett ganske annerledes ut, dersom planene var blitt realisert. I dag ligger Hårumsåsen fortsatt som en grønn øy i kulturlandskapet.

Høgstua Hurum

GNR. 186/4³⁴

Da Midt-Hårums rundt 1678 ble delt i to bruk, overtok gamle Tarald Hårums to sønner Alv og Anders hver sin part (begge av skyld 20 lispund). Alv Taraldsen beholdt hovedbølet Nerigarden, mens den «nye» gårdparten (som i 1829 ble delt i Høgstua og Vestigarden) ble overtatt av ANDERS TARALDSEN HURUM (1634–1722).³⁵ Vi kjenner ikke navnet på hans hustru, men etter hans død ble gården delt på to av barna: sønnen Ole Andersen, og datteren Kari Andersdatter, gift med Anders Bårdsen.

OLE ANDERSEN HURUM (f. ca. 1677)³⁶ og hans hustru døde barnløse. Etter skifte i Ole Andersens bo, avsluttet i 1738, ble boets nettoverdi taksert til 95 riksdaler. I boet var medregnet 70 riksdal-

*Høgstua Hurum cirka 1900.
Maleri av Pauline Aaserud,
avfotografert av Marit
Fagerli.*

³⁴ Høgstua kalles her «Høgstua Hurum», da eieren ikke ønsker at navnet «Hårum» skal brukes om hans gård.

³⁵ Anders Taraldsen Hurum utstyrte i 1699 en soldat sammen med brukerne av Øver-Nigarden og Oppigarden.

³⁶ Ole Andersens alder ble oppgitt til 20 år i en militærrulle fra 1697.

STUA SOM LIGGER HØYEST

Ifølge tradisjonen skal navnet Høgstua bety «stua som ligger høyest», og skrive seg fra den tida Midt-Hårum var én gård. Gårdstunet skal da ha ligget på Hårumsberget, vest for dagens Nordigarden, hvor det fortsatt skal være tufter å se. Huset lå høyest av alle de fire Hårum-gårdene, og derfor ble det Høgstua. Da alle gårdens bygninger brant (på et stabbur nær) rundt år 1600, i gamle Tarald Hårums tid, skal tunet ha blitt flyttet dit hvor det ligger i dag. Og navnet Høgstua fulgte med.*

* Fortalt av Hans Bihli (1905–1995).

---

ler for 8 $\frac{3}{4}$ lispund i gården og bygselrett for ytterligere 1 $\frac{3}{4}$ lispund, i alt 10 lispund,³⁷ som ble overtatt av svogeren Anders Bårdsen. Han ble dermed eier av 17 $\frac{1}{2}$ lispund, mens 2 $\frac{1}{2}$ lispund tilhørte Oslo bispestol.

ANDERS BÅRDSSEN HURUM (1676–1760) og hans hustru KARI ANDERSDATTER HURUM (d. 1745) hadde minst seks barn:

- * Ingeborg (f. 1715), ugift.
- * Dorte, g.1 m. Ole, én sønn Anders (f. 1737), g.2 m. Halvor Andersen Nylende (Prestegårdseie), fem barn: Dorte (f. 1744), Anders (f. 1746), Kari (f. 1748), Berthe (f. 1753) og Hans (f. 1755).
- * Jøran (f. 1721), ugift, død før 1754.
- * Anders (1722–1815), seinere eier og bruker av Høgstua Hurum, g.m. Marte Jensdatter, tre barn (se nedenfor).
- * Baard (f. 1727).
- * Marte (1728–1773), g.m. Anders Andersen Ruud (1705–1780), fire barn: Anders (f. 1761), Ole (f. 1763), Kari (f. 1766) og Inger (f. 1769) – se omtale av Østre Rud gnr. 190/1.

På skifte etter Kari Andersdatter i 1745 ble gården taksert til 140 riksdaler. Da skiftet etter Anders Bårdsen ble avsluttet i 1761, var verdien økt til 150 riksdaler,³⁸ og boets nettoverdi var i overkant av 136 riksdaler. Gården ble utlagt sønnen Anders og hans søstre, men disse ble seinere løst ut av broren, som dermed ble eier av de 17 $\frac{1}{2}$ lispund (samt bygsel av Oslo bispestols 2 $\frac{1}{2}$ lispund). I 1773 kjøpte han dessuten 6 lispund av Øvre Hårum på auksjon etter Marie Paulsdatter og Peder Nilsen Hurum (se ovenfor), og utvidet dermed sin gårds skyld til 26 lispund (samt en part av Vekkern Eng).

ANDERS ANDERSEN HURUM DEN ELDRE (1722–1815) ble i 1750 gift med MARTE JENS DATTER (1725–1818). De fikk tre barn:

- * Jens (1755–1833), sykkelig, bodde på gården, men ønsket ikke å overta.
- * Anders (1764–1848), seinere eier av gården, se nedenfor.
- * Gunhild (1768–1855), g.m. Nils Andersen Stadum (1758–1839), eier av Vestre Stadum, fire sønner: Anders, Ole, Jens og Hans.

I 1762 satt Anders og Marte Hurum på gården med en innerst, Berthe Iversdatter, og en tjenestejente, Kristense Larsdatter. I tillegg bodde der et ektepar – Inger Jensdatter og Anders Olsen – rimeligvis husbondens søstersønn. Av kirkebøkene går det fram at dette paret hadde minst tre mindreårige barn som døde i denne perioden: Abel (1763–1766), Ole (f. og d. 1775), og et barn hvis navn og

---

³⁷ Av de 10 lispund var 8 $\frac{3}{4}$ lispund selveiergods fra 1718, som ble kjøpt på auksjon i generalløytnant Tritzsclers bo, mens 1 $\frac{1}{4}$ lispund var benefisert Oslo bispestol.

³⁸ Ifølge en påtegning på skiftekortet, var gården i 1754 blitt taksert til 400 riksdaler.

alder ikke kan tydes (gravlagt 1773).

I 1782 kjøpte Anders Andersen Herøya i Steinsfjorden (av skyld 1 skinn) av Rasmus Arnesen Lohre for 170 riksdaler.

Allerede i 1790 overdro han gården til nest-eldste sønn Anders Andersen Hurum den yngre. Gårdens skyld var da 14 ½ lispund (8 ½ fra «gamle» Midt-Hårum og 6 lispund fra «gamle» Øvre Hårum med tilliggende Vekkern Eng), og med i overdragelsen fulgte Herøya og plassen Fuglesangen samt «løsøreeffecter» og livøre. Kjøpesummen var 2000 riksdaler. Fuglesangen i Vegårdsfjordingen hadde Anders Andersen d.e. kjøpt tidligere samme år av Knut Gundersen Svarverud for 240 riksdaler.

ANDERS ANDERSEN HURUM DEN YNGRE (1764–1848) var gift to ganger. I første ekteskap med MARTE ANDERSDATTER BYE (1763–1799) var det to barn:

* Ole (1794–1874), seinere eier av halve farens gård (Høgstua), g.m. Marte Haagensdatter Veholt, to barn – se nedenfor.

* Sara (1793–1871), g.m. Alv Olsen Hurum på Ner-Nigarden Hårum, seks barn: Ole, Anders, Martin, Christian, Hans og Marte Marie (se omtale av Ner-Nigarden).

I andre ekteskap (1799) ble Anders gift med MARTE HANSDATTER BØNSNES (1776–1845), og fikk med henne tre barn:

* Mads (f. 1801), d. som barn.

* Mads (1803–1838), fra 1829 eier av Nordre Frøyshov, omgangsskolelærer 1823–31, fra 1832 fikk han tillatelse til å holde fast skole i Steinsfjordingen for barn til foreldre som kunne betale, hadde fast skole på Frøyshov 1838–39,³⁹ g. 1828 m. Marte Hansdatter Hurum (død 1863), minst tre barn: Anders (f. 1828), Isak⁴⁰ (f. 1829) og Martin (f. 1838). Etter mannens død giftet Marte Hansdatter seg igjen med lærer Sven Hansen Sonerud, og fikk én datter, Hanna Mathea.

* Hans (1806–1839), seinere eier av halve farens gård (Vestigarden), g.m. Marte Engebretsdatter Gjesvold, én sønn Anders.

I 1801 satt Anders Andersen d.y. (37) og hans andre kone Marte Hansdatter (24) på gården med deres felles sønn Mads (1) samt hans sønn fra første ekteskap, Ole (6), husbondens foreldre (78 og 76 år gamle) og bror Jens Andersen (46, ugift, arbeidskar). I tillegg var det fire tjenestefolk: Anne Johannesdatter (22), Peder Torstensen (18), Marte Larsdatter (17) og Ingeborg Larsdatter (12).

³⁹ Harsson (1987), s. 115.

⁴⁰ Isak ble gift med Maren Trulsdatter By-eie, og de fikk en sønn Anders f. 1850 (de reiste seinere til Amerika).

HØGSTUA – DEN HØGE STUA I TO ETASJER

En alternativ tolkning av navnet Høgstua har med byggeskikk å gjøre. Etter at folk i middelalderen fikk kjennskap til peis, kunne ønsket om å bygge hus i to etasjer lettere oppfylles. Betegnelsen på denne hus-typen blant folk flest ble «høgstue» eller «oppstugu» – noe som antyder at to etasjer var såpass uvanlig at slike hus trengte en egen benevnelse. På Østlandet ble to-etasjers hus med svalgang kalt høgstue, og i Høgstua Hurum var det svalganger både i 1. og 2. etasje, som ble bygd inn i 1988. Og da er det ikke utenkelig at denne Hurum-gården var den første i grenda som hadde to-etasjers våningshus.*

* Brev av 15. april 2002 fra etnolog Kari Telste.

TIL EIDSVOLL MED PROVIANT

Vinteren 1814 gikk bøndene i Hårumsgrenda sammen og sendte mat til soldatene som lå ved grensen. 1. mars 1814 reiste Anders Andersen i Høgstua og Haagen Olsen, skolelærer og sønn på nabo-gården Ner-Nigarden, med proviant til troppene som lå i beredskap på Eidsvoll. Turen tok tre dager. «Den første Nat logerede vi i Surca paa Hadelands Skov, den anden Nat paa Wengerbakken i Eidsvold, og den tredje Nat paa Asak i Sørum. Kom Hjem den 5. Mars Kl. 1 Formiddag.»*

* Fra Haagen Olsen Hurums dagbok.

---

*Anders Andersen Hurum
(1859–1897).*

I 1829 delte Anders Andersen Hurum den yngre sin gård mellom to av sine sønner: Ole ble eier av Høgstua (løpenr. 16a, seinere bnr. 4), mens Hans ble eier av den andre gårdparten, Vestigarden (løpenr. 16b, seinere bnr. 5), begge av skyld 14 1/5 lispund, og begge til en pris av 800 spesidaler.

OLE ANDERSEN HURUM (1794–1874) ble i 1828 gift med MARTE HAAGENS DATTER VEHOLT (1799–1849) – datter av Kari Trygsdatter Bølgen og Haagen Alvsen Hurum (Nordigarden), som seinere ble eier av Veholt. De fikk to barn:

* Anders (1829–1899), seinere eier av Høgstua, g.m. Maren Iversdatter Bjerke, tre barn (se nedenfor).

* Marte Karine (1830–1902), g.m. Johannes Iversen Bjerke (1821–1906), eier av Stua Bjørke i Hole, seks barn: Iver, Martin, Ole, Marte, Karen og Dorthea.

I 1852 overdro Ole Hurum Høgstua til sønnen ANDERS OLSEN HURUM (1829–1899) for 1.050 spesidaler og livøre. Han var gift med MAREN IVERSDATTER BJERKE (1818–1899), fra Stua Bjørke i Hole. De fikk fire barn (hvorav tre nådde voksenalder):

* Marte (f. 1855), omkom i 15 års-alderen i en ulykke ved kjørevandringa på gården.

* Ole (f. 1857), d. før 1865.

* Anders (1859–1897), seinere eier av Høgstua, g.m. Maren Haraldsdatter Vassenden, to sønner (se nedenfor).

* Olava (1861–1950), g.1 (1883) m. Knut Trulsen Bergsund (1854–1890) fra Ådal, én sønn Truls (1888–1932, g.m. Marte Trondsdatter Buttingsrud 1890–1961), g.2 m. Anders Aslesen Berg (f. 1858) på Somdalen, én datter Karen (f. 1903).

I 1865 satt Anders Olsen (37) og Maren Iversdatter (46) på gården med sine tre barn, husbondens far Ole Andersen (71, enkemann), to tjenestefolk, Mathea Pedersdatter (20, f. i Norderhov) og Peder Thomassen (17), og en losjerende dagarbeider, Peder Andersen (31). De hadde 3 hester, 9 storfe, 10 sauer og 2 griser, og sådde 1/2 t. hvete, 1 t. rug, 3 1/8 t. bygg, 3 1/2 t. blandkorn, 3 t. havre, 1 1/4 t. erter og 10 t. poteter.

I 1878 ble Høgstuas skog ved Kampesetra samt gårdens tidligere setervoll der fraskilt og solgt til Drammens Damphøvlери for 2.200 kroner (bnr. 10 av skyld 1,61).

Ved skjøte av 6. desember 1888 ble gården overdratt til sønnen Anders Andersen Hurum for 8.000 kroner og føderåd til foreldrene til 5-årlig verdi 2.080 kroner. Med i salget var Fuglesangen (gnr. 12/17) og Pjåka (gnr. 13/4) i Norderhov. Pjåka var en skogeiendom

i Vegårdsfjerdingen, som ble kjøpt fra Alv Taraldsen Hurum (Nordigarden) i 1850-årene.⁴¹

ANDERS ANDERSEN HURUM (1859–1897) var gift med MAREN HARALDSDATTER VASSENDEN (1868–1945) fra Søndre Land. De fikk fire barn:

- * Anders (f. 1890), d. av difteri sju år gammel.
- * Harald (1892–1981), seinere eier av Høgstua, g.m. Emma Karoline Haug, én sønn Anders (se nedenfor).
- * Iver (f. 1894), seinere eier av Vassenden i Søndre Land, g.1 m. Ragna Persokrud, fem barn: Martha, Anders, Ola, Ingrid og Anne, og g.2 m. Marie Gjerde, fire barn: Ingvar, Arne, Magnhild og Kjellaug.
- * Inger (f. 1898), g.m. Ole Myrhagen fra Bjonerøa, én adoptivdatter Aud.

Anders Andersen Hurum døde i 1897, bare 38 år gammel, og enka Maren Haraldsdatter fikk uskiftebevilling. Hun drev gården selv med leid hjelp en periode (Ola Kornbråten fra Åsa var gårdsbestyrer), og seinere forpaktet hun bort jorda. I 1909 ble det tinglyst en kontrakt med Syver Andersen Hurum (sønn i Oppigarden) om forpaktning av gården i 5 år mot en årlig avgift på 500 kroner.

I 1900 satt Maren Hurum (33) som enke på gården med sine tre mindreårige barn, Harald (8), Iver (6) og Inger (2). Av tjenestefolk var det bare en budeie, Karoline Andreasdatter (14).

⁴¹ Alv Taraldsens far Tarald Alvsen Hurum kjøpte skogen i to teiger i 1814 og 1816, og sønnen solgte skogen samlet til Høgstuas eier i 1850-årene.

Maren Haraldsdatter Vassenden (1868–1945).

Gårdstunet i Høgstua Hurum 1905. Forpakter Syver A. Hurum på slåmaskinen, i bakgrunnen til høyre Ola Kornbråten. Merk dueslaget, og hovedbygningen slik den var før den ble ombygd i 1927.

---

50 KJERRELIASS KUGJØDSEL

Under utskiftinga 1894–97 ble Høgstuas grenser endret og jordveien samlet i større enheter. Følgene av utskiftinga ble ellers ikke så store for Høgstuas del. Gården måtte besørgje bygging av en kjørebri over Myrabekken i grenselinja mellom Høgstua og Ner-Nigardens åkre ned mot Hårumsleiret, men vedlikeholdet ble pålagt Ner-Nigarden. Høgstuas eier skulle dessuten yte 50 kjerreliss med kugjødssel, som skulle transporteres til Øver-Nigardens nye gård og tømmeder etter anvisning. Og endelig ble Høgstua tilkjent rett til å ta vann i brønnen ved Hårumsgata, på Ner-Nigardens grunn (tidligere Nordigarden).

Harald A. Hurum (1892–1981) og hustru Emma Karoline f. Haug (1895–1977).

Ved skjøte av 18. september 1919 solgte Maren Hurum gården til eldste sønn, Harald Hurum, for 23.500 kroner og livøre.

HARALD ANDERSEN HURUM (1892–1981) ble i 1915 gift med EMMA KAROLINE HAUG (1895–1977) fra Jaren på Hadeland, datter av Ellef Wassenden og hustru Kari f. Bilden. De fikk én sønn, Anders (f. 1916).

I juli 1947 solgte Emma og Harald Hurum sin gård Høgstua samt Fuglesangen og Pjåka i Norderhov til sønnen Anders Haraldsen Hurum for 20.000 kroner (hvorav løsøre 8.000 kroner) samt livøre av 5-årlig verdi 15.000 kroner.

ANDERS HARALDSEN HURUM (1916–1985) ble i 1947 gift med DORTHEA SOFIE STOKSTAD (f. 1917) fra Tomter i Østfold, og de fikk to barn:

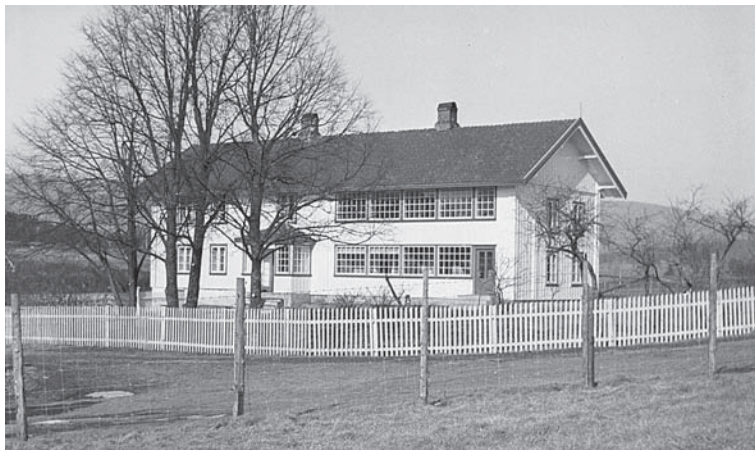
* Harald (f. 1949), seinere eier av Høgstua (se nedenfor).

* Kari (f. 1953), bosatt på Lunner på Hadeland, g.m. Per Fagerholt, to barn: Petter (f. 1979) og Charlotte (f. 1981).

I 1948 hadde gården 130 dekar dyrket jord (leirmold), 100 dekar annet jordbruksareal og 400 dekar produktiv skog. Av husdyr var der 2 hester, 10 kyr, 1 okse, 4 ungdyr, 3 griser og 20 høner. Melkeproduksjon i Høgstua tok slutt i 1953.

Etter Anders H. Hurums død i 1985 fikk Dorteia Hurum uskiftebevilling, inntil hun ved skjøte av 10. september 1986 solgte gården (med Fuglesangen og Pjåka) til sønnen Harald Hurum, med borett for sin levetid. HARALD HURUM (f. 1949) ble gift med Aslaug Rakkestad (f. 1953) fra Øvre Eiker (siden skilt), og de har to barn: Anders (f. 1974) og Bol-Marie (f. 1976).

Høgstua Hurum har i dag 143 dekar dyrket jord, 50 dekar annet jordbruksareal (på Storren) og 1.100 dekar produktiv skog. Av skogen er cirka 700 dekar ved Vassenden (gården ligger i Søndre Land, men skogen «Olavsbråten og Vikengen» ligger i Ringerike), mens 350 dekar er ved Pjåka og 60 dekar i Fuglesangen (i Åsa). I Fuglesangen er det også 11 dekar dyrket mark, som Harald Hurum selv driver. Høgstua har dessuten 110 dekar skog i Hårumsåsen, hvorav 80 er fredet som naturreservat, og cirka 10 dekar er blitt dyrket opp i 1990-årene.

Hovedbygningen i Høgstua Hurum etter ombyggingen i 1927.

FISKET VED HÅRUMSLEIRET

Fisket i Steinsfjorden har fra gammelt av hatt stor betydning for Hårum-gårdene. Steinsfjorden er gammel allmenning med fri rett for hver mann til å fiske hvor han vil. En rettsavgjørelse fra rundt 1750 slo imidlertid fast at gårder som grenser til fjorden, har enerett til fiske på grunner som ligger rett ut for gårdene. På Hårumsleiret har det alltid vært godt fiske, og innenfor en linje fra Loretang-spissen til kalkovnen på Stein er det eierne av Stein, Myra og Hårum-gårdene som har hatt enerett til fisket, fra «Arlis tid». Før utskiftinga i 1890-årene hadde alle brukene på Hårum en «Storr-teig» (en teig på Storren) ned mot Hårumsleiret. Utskiftinga førte til at noen av gårdene ikke lenger fikk strandlinje, og det ble da bestemt at disse grunneierne skulle få beholde sine rettigheter til dette fisket. Det var brasenfisket som hadde spesielt stor betydning. Brasen ble regnet som god ferskfisk, og gårdene som hadde fiskerett ved Hårumsleiret, drev felles fiske. Fangsten ble delt mellom gårdene på «Hampelandet», en eng mellom Søgarden og Høgstua, der det var en slags møteplass. Delingen av fisken ble foretatt av en uhildet mann. I 1989 ble Steinsvika Utmarkslag dannet, ved at grunneierne og de som fra gammelt har hatt fiskerett der, underskrev vedtekter som regulerte jakt og fiske i området.*

* Harsson (1995), og Harsson (2000), s. 130–137 og s. 218, og Ringerike historielags registreringer (1973). Striden om fiskerettighetene i Steinsfjorden på 1700-tallet vil bli nærmere belyst i et seinere bind av bygdeboka.

I mellomkrigstida kjøpte Harald Hurum, farfar til dagens eier, Lie skog (ca. 1.400 dekar) i Vassfaret i Sør-Aurdal. Den eies i dag av Kari Hurum Fagerholt.

I Høgstua er det skurtresker, 2 traktorer og varmluft korntørke. I 1990 var det 40 vinterføra sauer på gården, men etter at Harald Hurum begynte i fast jobb som tømmermåler kort tid etter, ble sauene solgt (i dag er det to sauer tilbake). På gården er det fire hester, og Harald Hurum er aktivt medlem i Ringerike skysskafferlag. Han driver dessuten med oppdrett/avl av dølahester.

Siden 1994 har Høgstua, Østigarden og Nordigarden gått sammen i A/L Hurum Åkervanning.

Fire generasjoner i Høgstua Hurum i 1975. Harald A. Hurum (1892–1981) sitter med oldebarnet Anders (f. 1974) på fanget. Bak til venstre: Harald A. Hurum (f. 1949) og Anders H. Hurum (1916–1985).

Av bygninger på gården er våningshuset fra 1700-tallet – den eldste delen er sannsynligvis enda eldre. Den ble restaurert i 1927 og 1988. I 1927 ble den gamle låven med stall og fjøs revet, og erstattet av nytt. Stabbur (ca. 1850), bryggerhus (1932), en gammel smie (1700-tallet), hønsehus/garasje (ca. 1920), et gammelt vedskjul samt hønsehus (ca. 1920) og garasje utgjør den øvrige bebyggelsen. Rundt 1920 ble det bygd en gårdssag som har tatt imot leieskur fra naboer og andre. Den ble tatt ned og solgt i 1995.

Vestigarden Hårum

GNR. 186/5

Vestigarden, gnr. 186/5 i Hole, heter egentlig «Hårum med Teigemyren, Vasjordsdalen og Sørum-Vekkern», etter de fire teigene som gården består av. Den største teigen kom fra «gamle» Øvre Hårum og Midt-Hårum (gammelt løpenr. 16b), men gården har også gammel Nordigarden-jord (løpenr. 19c Teigemyren og 19d Vasjordsdalen), og endelig en teig på Vekkern som fram til 1860 hørte til Nordre Sørum (løpenr. 26d Sørum-Vekkern).

I 1829 delte Anders Andersen Hurum den yngre sin gård mellom to av sønnene. Ole Andersen ble eier av Høgstua, og Hans Andersen av Vestigarden, begge betalte 800 spesidaler for sine gårder.

HANS ANDERSEN HURUM (1806–1839) var gift med MARTE ENGBRETSDATTER GJESVOLD (1812–1895) fra Nordre Gjesval. De fikk én sønn, Anders Hansen Hurum (1838–1911), som ved farens død i 1839 bare var ett år gammel. Han ble seinere gift med Gunhild Mathea Jensdatter Ullern (1838–1897, tre barn) og ble eier av Nedre Løken i Hole. Hans mor ble i 1839 sittende i uskiftet bo, og giftet seg igjen i 1842 med OLE ALVSEN HURUM (1813–1886) fra Ner-Nigarden Hårum. De fikk tre sønner:

* Hans (1844–1922), ordfører i Hole 1896–97 og stortingsmann 1877–82 og 1889–91, fra 1860-årene eier av Skamarka gård på Tyrstrand, g. 1871 m. Gunvor Jørgine Bjørnstad (1848–1909), ingen barn.

* Alf (1846–1911), seinere kjøpmann i Fredrikshald (Halden), g.m. Jenny Amanda Paulsen (1860–1882), tre sønner: Oskar (1878–1907, en tid bestyrer av Ringerikes meieribolag i Kristiania, g.m. Johanne Anette Skofteby 1876–1965), Jens (1880–1957, seinere eier og bruker av Skamarka gård på Tyrstrand etter sin farbror, g.m. Anna Birgitte Ellingsen 1889–1962), og Sverre (f. 1882, arkitekt, bygningsinspektør i Aker).

* Engebret (1857–1931), seinere eier av Vestigarden og Søgarden Hårum, g.m. Marte Frøhaug (1859–1937), sju barn (se nedenfor).

FISKEBYTTE

«Da brasenen kom i Steensfjorden var fiskebytte paa Hurums-gaardene følgende: Opigaarden 8 brasen, Østegaarden 7 do, Søgaarden 6 do, Nigaarden 6 do og Høgstua 6 do. Alt i alt 33 brasen».*

* Etter oppteignelser av Syver Hurum (1801–1871)

I 1843 ble skiftet etter Marte Hurums første mann, Hans Andersen, avsluttet. Hennes andre ektemann, Ole Alvsen Hurum, overtok Vestigarden med «Wekern Eng og Herøen samt Gunderengen i Norderhov hovedsogn» for 2.100 spesidaler, hvorav 1.200 spesidaler var pantelån i Opplysningsvesenets fond.

Vestigarden Hårum 2001.

Ole Alvsen Hurum både solgte og kjøpte gårdparter i sin eiertid i Vestigarden. I mai 1850 ble Herøya (løpenr. 16c) fraskilt og solgt til Iver Engebretsen Gjesvold for 600 spesidaler (skjøte utstedt i 1854). I 1851 ble Vestigardens skogteig ved Kampesetra på Krok-skogen (løpenr. 16d) fraskilt og solgt til baron Harald Wedel-Jarlsberg, eier av Bærums Verk, for 500 spesidaler. Og i 1861 ble parsellen Hesselbergeløkken (løpenr. 16e – seinere Skredderhusa) solgt til Ole Johannessen Hurum for 500 spesidaler (skjøte ble først utstedt i 1865). Men han kjøpte også ny jord: I 1850 en parsell fra Nordigarden, kalt Teiemyren (løpenr. 19c) for 570 spesidaler, og i 1860 kjøpte han Sørums-Vekkern fra Jens Christian Bjerck på Nordre Sørums for 160 spesidaler. Og i 1863 ble parsellen Vasjordsdalen (løpenr. 19d) tillagt Vestigarden, kjøpt av Edvard Joakim Sukkestad for 500 spesidaler (Sukkestad kjøpte den i 1850 fra Nordigarden for 244 spesidaler).

I 1865 satt Ole Alvsen (53) i Vestigarden med hustru Marte Engebretsdatter (54) og deres yngste sønn Engebret (9) samt to tjenestefolk: Gudbrand Olsen (30) og Hanna Hansdatter (21, f. i Norderhov). På gården hadde de 2 hester, 8 storfe, 5 sauer og 2 griser, og de sådde ½ t. hvete, 5 ½ t. bygg, 5 t. blandkorn, 1 t. erter og 10 t. poteter.

Vestigarden Hårum cirka 1900.

Ved skjøte av 16. juni 1876 ble Vestigarden overdratt til eldste sønn ENGEBRET OLSEN HURUM (1857–1931) for 5.000 spesidaler og livøre til foreldrene. Den nye eieren lånte 1.470 spesidaler av sin bror, seinere stortingsmann Hans Olsen Hurum på Skamarken gård på Tyrstrand, mot pant i Vestigarden og eiendommen Fuglesang (løpenr. 25b) i Norderhov.

Engebret O. Hurum ble i 1885 gift med MARTHE OLSDATTER FRØHAUG (1859–1937), datter av Ole Larsen Frøhaug og Anne Jahnsdatter Rytterager, og de fikk sju barn:

- * Ole (1886–1890).
- * Ragnhild (1886–1963), g.m. Kristian Karlsen Sonerud (1884–1953) på Søndre Vegstein, to barn: Endre (f. 1918) og Aagot (f. 1921).
- * Aagot (1890–1910).
- * Ole (1892–1971), seinere eier av Vestigarden og Søgarden Hårum, g.m. Anna Kristine Ultvedt fra Norderhov, to barn: Mari og Odd (se nedenfor).
- * Gunvor (f. 1893), ugift, bodde på Hårum til mora døde i 1937, kjøpte da eiendommen Sommerro under Koksrud (se omtale av gnr. 191/2).
- * Hans (1895–1940), eier av Skredderhusa Hårum fra 1917 til 1932, skutt av tyskerne på sin gård Gullerud i Haug i april 1940, g.m. Louise Augusta Evenstuen (f. 1894) fra Søndre Land, to barn: Aagot (f. 1916) og Leif (f. 1918).

PROTESTERTE MOT UTSKIFTINGA

Utskiftinga i Steinsfjordingen 1894–97 fikk også følger for Vestigardens del, men de var ikke store, sammenliknet med hva andre gårdbrukere på Hårum opplevde. Engebret Olsen Hurum protesterte allerede i mai 1894 mot at Hårum-gårdene skulle tas med «i den af Øderaa mellom gaardene Bjørke med flere bestemte udskiftning, der vistnok før har et saa stort omfang, at den bliver meget vanskelig». Han protesterte også mot rettens befaringer, som han mente ikke var grundige nok. På knappe to timer hadde retten befart 16–17 til dels ganske store lodder på Hårum, og anså seg ferdig med gårdsvaldet til tross for «at de vel knapt oversaa mer end vel halvparten». Jørgen Hurum og de øvrige tilstedeværende brukere på Hårum sluttet seg til Engebret Olsens syn, men ble avvist av utskiftingsrettens formann Jonas Frost og utskiftningsmennene E. Johannesen (Sørum) og Hans Onsager (suppleant for Johan Berg). I juni 1894 protesterte han dessuten mot at bonitering ble foretatt etter at åkrene var tilsådd, men ble igjen avvist. Dermed gikk utskiftinga sin gang – og Vestigarden fikk samlet sin jordvei, som de øvrige Hårum-gårdene.

---

* Knut (f. 1897), g.m. Hilda Håkonsen fra Åsa, seinere eiere av Øvre Fjellsetra på Krokskogen, ingen barn.

I 1887 kjøpte Engebret Olsen Hurum nabogården Søgarden Hårum (av skyld 9,32) av Dorthea og Peder Hurum for 7.732 kroner. Dermed eide han både Vestigarden (av skyld 9,45) og Søgarden.

I 1900 satt Marthe og Engebret Hurum på gården med seks barn og tre tjenestefolk: budeia Anna Solberg (f. 1882 på Jevnaker) og drengene Anders Kongelf (f. 1881) og Kristian Hansen (f. 1885 i Lier).

Engebret Olsen Hurum drev stort med kjøttproduksjon, ved å ale opp gris og storfe som han slaktet på gården. Kjøttet solgte han til militærleirene på Helgelandsmoen og Hvalsmoen.

I 1896 ble seterløkka på Kampeetra (bnr. 33) med litt skog fra-skilt og solgt (se omtale av seter og skog nedenfor).

I 1908 kjøpte Engebret O. Hurum en parsell fra Bjørnstad (Volgård, gnr. 2/11 av skyld 5,36) ved Steinssletta for 6.200 kroner. I 1911 solgte han den delen av parsellen som lå på nordsida av Vollgata, til Maren og Marie Hurum (Skredderhusa), og i 1913 solgte han ytterligere en del til Nils Gulbrandsen Bjørkåsen. Dermed var Volgårds skyld redusert til 2,06, og eiendommen har siden tilhørt Vestigarden.

Ved skjøte av 6. januar 1925 overdro Engebret O. Hurum sine to gårder til eldste sønn Ola Engebretsen Hurum, for 20.000 kroner og livøre. Den nye eieren lånte 15.000 kroner av sin bror Knut

Vestigarden Hårum 1955. Til høyre for gården ligger tunet i Søgarden, og på det flate åkerlandskapet i bakgrunnen (Vekkern) ser vi Øver-Nigarden. Lengst bak skimter vi Norderhov kirke.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

*Ola Engebretsen Hurum
(1892–1971).*

E. Hurum mot pant i gårdene. Engebret O. Hurum døde i september 1931, da han druknet i Steinsfjorden under garnfiske.

OLA ENGEBRETSEN HURUM (1892–1971) var gift med ANNA KRISTINE ULTVEDT (1895–1964) fra Øvre Ultvet i Norderhov. De fikk to barn: Mari (f. 1926) og Odd (f. 1928).

I 1948 bestod Vestigarden og Søgarden av 200 dekar dyrket jord (leirmold), 20 dekar annet jordbruksareal (havn langs Vollgata) og 700 dekar produktiv skog. På gården var det 3 hester, 14 kyr, 1 okse, 3 ungdyr, 4 griser, 6 sauer og 30 høns.

Ved skjøte av 6. mai 1954 overtok sønnen ODD HURUM (f. 1928) gården etter sine foreldre for 62.000 kroner og livøre av 5-årlig verdi 23.500 kroner. Den nye eieren lånte 25.000 kroner i Hypotekbanken mot pant i eiendommene han kjøpte – Vestigarden gnr. 7/5, Søgarden gnr. 7/24 og gnr. 2/11 Volgård.

Odd Hurum er ugift, og har siden drevet Vestigarden og Søgarden med hjelp av sin søster MARI HURUM (f. 1926, ugift), som også bor på gården.

Melkeproduksjonen på gården tok slutt i 1965.

Vestigarden (med Søgardens tidligere mark) har i dag 200 dekar dyrket jord og 700 dekar produktiv skog (hvorav 80 dekar i Hårumsåsen, i dag fredet). Navn på jorder er Bjørnstad-jordet, Nord-Vekkern, Sør-Vekkern, Søgardsjordet, Fjøsåkeren, Bytte-myra og Pommern.

På gården er det skurtresker, to traktorer og varmluft korntørke. Siden 1998 har Kristoffer Kjos, eier av nabogården Vegstein gnr. 185/5, forpaktet jordveien. Hans mormor Ragnhild Hurum var en eldre søster av Ola Engebretsen Hurum.

Av bygninger i Vestigarden er de fleste fra rundt 1829, da gården ble fraskilt Høgstua. Det gamle våningshuset ble restaurert 1908 og påbygd/restaurert rundt 1980. Et laftet stabbur (med en 5 meter lang helle som del av trappa) og en kombinert bryggerhus/drengestue (med en gammel bakerovn for 20 brød) er fra samme periode. Den gamle låven med stall og fjøs brant i 1887 (etter tradisjonen på grunn av en karbidlykt som ble brukt under treskinga, som falt ned og antente fôret) og ble bygd opp igjen samme år. Det gamle fjøset med metertykk gråsteinsmur, steinheller i både guly, forgang og båseskillere, kunne fortsatt brukes, og står i dag bevart som det opprinnelig var.

Fra 1887 er også en bygning som rommer vedskjul, grisehus og vognskjul. Mellom gårdstunet og bygdeveien står en smie fra rundt 1900, bygd i reisverk.

*Anna Kristine Hurum
f. Ultvedt (1895–1964) med
sine to barn, Odd (f. 1928)
og Mari (f. 1926).*

Skredderhusa Hårum

GNR. 186/8 «HÅRUM MED HESSELBERGLØKKEN»

I 1861 solgte Ole Alvsen Hurum, eier av Vestigarden Hårum, en gårdpart ved navn Hesselberggløkken (løpenr. 16e av skyld 88 øre) til Ole Johannessen Hurum for 500 spesidaler (skjøte ble først utstedt i 1865). Kjøperen lånte 200 spesidaler av selgeren til delvis finansiering av eiendomskjøpet. Hesselberggløkka lå i østre del av Hårumbyen, og her bygde Ole Johannessen opp et nytt bruk, seinere kalt Skredderhusa (Skredderstua).⁴²

OLE JOHANNESSEN HURUM (1819–1876) var sønn på nabogården Øver-Nigarden. I 1850 ble han eier av parsellen Vekkern Eng (matr.nr. 6 løpenr. 13), og i 1851 solgte han skogen som hørte til Vekkern-teigen (løpenr. 13b) til landhandler Warloe på Hesselberg. Ole Johannessen ble i 1858 gift med INGER MARIE PEDERSDATTER GILE (1821–1890), og de bodde på Gile da de fikk sitt eneste barn, datteren Ellen Marie (f. 1859).

I desember 1865 satt Ole Johannessen (47) og Inger Pedersdatter (46) på gården med datteren Ellen Marie (7) og et legdslem, Ole Magnussen (13, f. i Norderhov). De hadde 3 storfe og sådde $\frac{1}{8}$ t. hvete, $\frac{1}{2}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, 1 t. blandkorn, $\frac{1}{2}$ t. erter og 4 t. poteter.

Ole Johannessen døde i 1876. Ifølge kirkeboka falt han ned av et halmlass, og døde av skadene han fikk etter fallet. Inger Pedersdatter Hurum fikk uskiftebevilling, og i 1879 lånte hun 1.000 kroner av Marte Olsdatter Midtskogen. Inger Pedersdatter Hurum

Skredderhusa Hårum 2001. Alle gårdens bygninger er reist etter 1980 (det gamle våningshuset ble revet i 1994).

KALKOVN PÅ HÅRUMSBERGET

I Hårumsåsen, på gammel Søgardsgrunn cirka 200 meter nord for Danseplassen, ligger rester etter en liten kalkovn. Den ligger på toppen av et dalsøkk i åsens vestsida, men ingen nålevende kjenner til når den sist var i bruk.

---

⁴² Navnet på gården kommer trolig av at Ole Johannessen «fusket» litt i skredderfaget.

JORDVEI PÅ VEKKERN

Under utskiftinga 1894–97 fikk Skredderhus Hårum det meste av sin jordvei samlet på Vekkern, nord for «nye» Øver-Nigarden, med tillegg av en mindre åker øst for gårdstunet. Gården ble dessuten tilkjent vannrett i brønnen på Sexes nye grunn i Hårumstunet (tidligere under Nordigarden), og Marie Olsen Hurum slapp å betale utskiftingsomkostninger.

Skredderhusa Hårum 1949 (midt i bildet). Det karakteristiske våningshuset fra 1865 fikk et tilbygg i 1910, og her hadde man sinnssyke i pleie. Huset ble revet i 1994. Nede til venstre ser vi hovedbygningen i Høgstua.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

døde i 1890, og datteren Ellen Marie overtok gården som eneste arving (hun skrev seg helst for Marie Olsen Hurum).

ELLEN MARIE OLSEN HURUM (1859–1914) var ugift, og sammen med en annen kvinne, MAREN PEDERSDATTER HVIDSTEN (f. 1869 i Kodal i Jarlsberg) begynte hun å ta imot sinnssyke til pleie og opphold på gården. I 1900 bodde de to – begge kalt «privat sindsygepleierske» – på gården med fem kvinner, tre til «privat forsørgelse» og to bortsatt av fattigvesenet.⁴³

De to foretaksomme kvinnene ønsket nok et mer passende sted å drive sin virksomhet, og i september 1906 kjøpte de Herøya (gnr. 7/6 og 9) for 6.500 kroner av Nils Jonassen. De finansierte en del av kjøpet ved et pantelån på 3.500 kroner i Hønefos og Oplands Privatbank. Men oppholdet på Herøya ble ikke av lang varighet – allerede 14. april 1908 solgte de Herøya til Hagbart Elvigen for 7.525 kroner, med forbehold om vaskerett i vaskeriet på øya for sin levetid.

Da hadde Marie Olsen Hurum i november 1907 solgt halvparten av eiendommen til Maren Hvidsten for 3.000 kroner, med klausul om at dersom en av dem falt bort, kunne ikke arvingene selge eller behefte den uten den gjenlevendes samtykke. I 1909 kjøpte de en tilleggsparcell, Solberget (bnr. 36 av skyld 14 øre), av Johan

---

⁴³ Kari Hansdatter Lystad (f. 1833 i Ullensaker, enke), Aase Gurine Sørensen (f. 1854 i Mandal, enke), Margit Torgersen (f. 1875 på Nøtterøy), Eline Nilsdatter Jensenrud (f. 1870 i Haug) og Else Larsdatter Gjermundbo (f. 1830 i Haug).

Olsen Hurum i Nordigarden Hårum for 1.600 kroner, med tinglyst rett til å ta vann i «Oppigardsbrønnen». Rundt 1910 bygde de på våningshuset på gården, og fikk plass til å ta imot et tjuetalls pasienter.

I 1911 kjøpte Maren og Marie Hurum en parsell ved Steinsletta – Amindrud gnr. 2/13 – av Engebret Olsen Hurum (Vestigarden), som i 1908 hadde ervervet en større parsell fra Bjørnstad. Amindrud ligger nord for Vollgata, og har siden tilhørt Skredderhusa.

Marie Olsen Hurum døde i 1914, og ved skjøte av 16. april 1915 solgte arvingene hennes halvparten av gården til Maren Hvidsten for 1.200 kroner. Maren Hvidsten ble dermed eneeier, og ved skjøte av 8. januar 1917 solgte hun Skredderhusa Hårum til Hans Engebretsen Hurum for 17.000 kroner. Kjøperen lånte 9.000 kroner i Hønefoss Sparebank og 10.600 kroner av sin far, Engebret Hurum, for å finansiere gårdkjøpet.

HANS ENGBRETSSEN HURUM (1895–1940) var yngste sønn av Margrethe og Engebret Hurum (Vestigarden). Han var gift med Louise Evenstuen (f. 1894) fra Søndre Land, og de fikk to barn:

* Aagot (f. 1916).

* Leif (f. 1918), g.m. Sigrid Frogh (f. 1921), seinere eiere av Gullerud i Norderhov, to barn: Hans (f. 1948) og Ola (f. 1952).

Louise og Hans Hurum fortsatte å ha sinnssyke i pleie. I 1930 solgte de Skredderhusa (gnr. 7/8 og 36 samt 2/13) til de to svogerne Ole O. Havik og Eivind Sætra fra Soknedalen for 16.000 kroner (Hans Hurum kjøpte i 1935 Gullerud i Norderhov). Skjøte ble først

Pasienter (foran) i Skredderhusa Hårum en gang sist i 1940-årene. Bak (i midten) Elise og Eivind Sætra, flankert av to tjenestejenter.

Eivind Sætra (1887–1981) og hustru Elise f. Havik (1895–1983).

Skredderhusa Hårum i 1950-årene, sett fra vest. I bakgrunnen Lore-gårdene.

MANGE KJØTTKAKER

Det meste av gårdens produksjon ble brukt som mat til pasientene. De var selvforsynte med både kjøtt, fleisk, egg og poteter, men slaktinga om høsten var en stri tårn. En gang skal det ha blitt stekt opp over 2.000 kjøttkaker, som ble hermetisert på norgesglass og satt i kjelleren. Et ukjent antall vedlass er i årenes løp blitt kjørt ned fra Krokskogen og over Steinsisen fram til gården, hvor både oppholdsrom og pasientværelser skulle holdes varme. Fra 1967 kom det meste av veden fra Breili i Soknedalen.

---

utstedt 29. august 1932, og hadde en klausul om at selger skulle disponere fire værelser og kjøkken til 14. april året etter. Fra desember 1935 var Eivind Sætra eneier, da han kjøpte Ole O. Haviks del av gården for 6.000 kroner (Ole O. Havik flyttet seinere til Skoger).

EIVIND SÆTRA (1887–1981) var sønn av Gulbrand Sætra og Ragnhild f. Bråten fra Rallerud i Soknedalen. Han ble i 1918 gift med ELISE HAVIK (1895–1983), og de fikk én sønn, Birger Ragnvald (f. 1919).

Elise og Eivind Sætra hadde rundt 14–15 pasienter på gården, men tok inn noe «lettere» klientell enn sine forgjengere. Da de kjøpte Skredderhusa, ble gitrene foran vinduene fjernet.

I 1948 bestod Skredderhusa Hårum av 61 dekar dyrket jord (leirmold) og 3 dekar annet jordbruksareal. På gården var 1 hest, 5 kyr, 2 ungdyr, 5 griser og 50 høner.

Ved skjøte av 15. september 1953 overdro Elise og Eivind Sætra gården til sønnen for 16.000 kroner, inkludert livøre av 5-årlig verdi 6.500 kroner.

BIRGER RAGNVALD SÆTRA (1919–1992) ble i 1953 gift med ANNA KOLLEN (1920–1992), datter av Ola Kollen og Inger f. Flaskerud i Soknedalen. De fikk to barn:

* Ole Øyvind f. 1954, seinere eier av Skredderhusa Hårum, g.m. Kirsten Lilleeng, to barn (se nedenfor).

* Inger Lise (f. 1956), bosatt på Helgelandsmoen.

Anna og Birger Sætra reduserte antall pasienter til 8–10, men som hans foreldre drev de gården og virksomheten uten leid hjelp. Hest og ku var det på gården til i begynnelsen av 1960-årene, mens griser og høner ble holdt i ytterligere en tiårsperiode. Anna og Birger Sætra hadde pasienter i Skredderhusa helt til de flyttet til Helgelandsmoen i 1990 og overdro gården til sønnen Ole Øyvind.

OLE ØYVIND SÆTRA (f. 1954) er utdannet tømrer, og drev eget

firma fra 1983 til 1999. I dag er han tømmerformann i firma Sneker Andersen AS. Han gift med KIRSTEN LILLEENG (f. 1955) fra Hønefoss, som arbeider ved skolefritidsordningen ved Eikli skole i Ringerike. De har to barn: Martin (f. 1983) og Hanne (f. 1988).

Av bygninger på gården ble det gamle våningshuset fra 1865 (som fikk et tilbygg i 1910) revet i 1994. Det nye våningshuset er fra 1980. Et gammelt grisehus ble revet i 1978, og i første halvdel av 1980-årene måtte også den gamle låven med stall og fjøs samt et stabbur vike plass. Nytt redskapshus med verksted ble bygd i 1985, og garasje i 1987. På gården er det én traktor. Siden 1997 har jorda på gården blitt leid bort til Terje Bakken på Nordre Vegstein.

Ole Øyvind Sætra har siden 1992 også eid småbruket Breili i Soknedalen (gnr. 155/2 i Ringerike) med 250 dekar skog. Han driver skogen selv, og bruker eiendommen som fritidseiendom.

Østre Hårum

– GL.MATR.NR. 50 AV SKYLD 25 LISPUND – OGSÅ KALT HOSPITALGÅRDEN (SEINERE ØSTIGARDEN, NORDIGARDEN OG MYRA)

I 1528 var GUNNAR HÅRUM bygselmann på Østre Hårum. I 1556 får vi vite at hele gårdens skyld på 25 lispund i 1546 var blitt tillagt Oslo hospital, og tidligere hadde tilhørt «Hellig legems alter» i Hallvardskirken.⁴⁴ Gunnar Hårum var bruker også i 1556. I 1577 var Østre Hårum halvgård, og fra 1599 møter vi en ny bruker: HALLSTEIN HÅRUM, som i 1617 ble ilagt bot for ikke å ha møtt til stevning på bygdetinget. I 1624 var Østre Hårum fortsatt halvgård, og Hallstein var bruker. Skylda var 25 lispund, som lå under Oslo hospital. I 1629 het brukeren TROND HÅRUM.

Fra 1631 var GUNNAR STEINSSØN HÅRUM (f. ca. 1604) bruker av Østre Hårum. Han kan tidligere ha vært bestyrer eller bruker av Hole prestegård, for i en rettsak i 1652 om grensene mellom prestegården og Helgeland ble det lagt fram noen dokumenter fra 1627, deriblant et skriv om Hole prestegård eiendeler «under Gunnar Steinssøns hand». Hans kone het Eli, og vi kjenner tre av deres barn, sønnene Trond og Jørgen, og en datter som ble gift med Kristen Nilsen Steinseie.

I 1647 var Østre Hårum fortsatt halvgård og hospitalgods, og Gunnar var bruker. Rundt 1660 synes Gunnar å ha delt bygselen

*Birger Ragnvald Sætra
(1919–1992).*

*Anna Sætra f. Kollen
(1920–1992).*

⁴⁴ NRRI s. 88 (E. Fjeld Halvorsens ekserpter).

HINDRET FUTENS TJENER

I 1652 solgte Gunnar sag-tømmer til Mads Sørenssøn Kinck på Bragernes, og i 1653 ble han stevnet på bygde-tinget av Ola Nilsson By, som påsto at Gunnar skyldte ham 5 riksdaler. Men Gunnar møtte og sa at han hadde gitt Ola 11 tylfter tømmer, og mente seg fri. I 1661 måtte Gunnar bøte 1 mark sølv til kongen for ikke å ha møtt fram i forbindelse med betaling av skatt, og samme år måtte han og fire andre Hole-bønder hver gi 2 mark sølv i sikt (bot) til kongen for å ha «oversittet skyssferd». I tillegg måtte de betale dem som i deres sted hadde gjort skyssferd «over skogen». I 1662 ble Gunnar stevnet av futen fordi han hadde gjort motstand og hindret futens tjener da denne kom for å ta sikkerhet i eiendelene til Gunnar etter en lovlig dom. Gunnar ble dømt til å bøte 8 ørtuger 13 merker sølv til kongen, og betale «dommens løsen».

STJAL TØMMER

Trond Hårum ble i desember 1664 stevnet for natterstid å ha stjålet 4 tylfter tømmer fra Jacob Paulssøn. Han innrømmet forholdet på bygde-tinget, og ble dømt til å bøte 3 mark til kongen samt føre tømmeret tilbake til Jacob Paulssøns sag innen juli måneds utgang.

---

av gården med sønnen TROND GUNNARSØN HÅRUM (f. ca. 1631). I 1662 ble de begge stevnet av Jacob Brandt (hospitalforstander) for rest på landskyld for 1660 og 1661. Dessuten stod Trond til rest med 6 daler på førstebygsla. Gunnar møtte og vedgikk gjelda, og de ble begge dømt til å møte hos landherren innen halvmånedsdag (14 dager) og betale. Av manntallet i 1666 går det fram at Gunnar Steinssøn (62) fortsatt var bruker av Østre Hårum, og nevnt er også sønnene Trond (35) og Jørgen (9). Etter hans død ble gårdparten drevet av enka Eli.

Trond Hårum møter vi som lagrettemann i 1680-årene, og da var han bruker av jord. I 1682 tinglyste Engebret Hesselberg et skjøte datert 12. desember 1681 på en fjerding jordegods i Vek-kern, som Trond Hårum «tilforn brukt». I 1682 er en gammel kvinne, Kari Brasta (Brastad), «tilholdende hos Trond Hårum», vitne i forbindelse med en ildebrann på Sørum.

Rundt 1680 møter vi Tronds svoger, Kristen Nilsen Hårum, i tingbøkene. I 1684 ble Kristen stevnet for gjeld av Maren Stockfleth, enke etter trelasthandler Anders Pedersen. Kristen la fram sedler for det han hadde levert, og saken endte med at han hadde 1 daler og 2 skilling til gode av enka.

Vi kjenner ikke navnet på Trond Hårums hustru, men han hadde en datter, AMBJØRG TRONSDATTER HÅRUM (d. 1705). Hun ble gift med GULBRAND HANSEN HÅRUM (ca. 1656–1737), som i 1695 lot tinglyse sin bygselseddel på «halvtredje fiering i Hårum, som Eli brukt» av Oslo hospitals forvalter Paul Munch, og kort tid etter må han ha overtatt hele gården. I 1697 er en tjenestedreng Anders Haraldsen (17, f. i Norderhov) innført i militærrullen fra Gulbrand Hårums gård, og i 1698 ble Gulbrand stevnet for resterende landskyld for 5 fjerdinge (25 lispund) i Hårum for 1697, av hospitalforstander Lars Stub. Gulbrand møtte, og sa til sin unnskyldning at han ikke visste at denne avgiften skulle betales til hospitalforstanderen, da han tidligere hadde betalt den til presteenka Dorte Villemssdatter på Bragernes, noe retten godtok, men han måtte betale den resterende landskylda (uten fjerdedels forhøyelse) samt 2 ort i omkostninger.

I 1727 betalte Gulbrand i årlig kirketiende $\frac{1}{2}$ kv. rug, $\frac{3}{4}$ kv. erter, 3 kv. bygg, 1 t. blandkorn, 1 kv. havre og 16 skilling i «ostepenger» – en fast avgift pr. ku.

I 1737 ble Gulbrand Hansen Hårum selveier, da han kjøpte gården av Oslo hospital for 304 riksdaler. Auksjonen ble holdt på Toten klokkegård 29. juni 1737, og kjøpernes navn var Erik og Engebret Hesselberg. Men oppsitteren fikk sitte med gården mot å tre inn i auksjonens høyeste bud, og det gjorde Gulbrand. Han var

gift to ganger. Fra hans første ekteskap med Ambjørg Tronddatter var det fem barn i live ved farens død i november 1737 (alle myndige): Gunnar (i 1762 bosatt på Nordigarden Hårum, «gammel og fattig»), Tron, Hans, Jakob og Helga (enke på Gomnes). I annet ekteskap (i 1709) ble Gulbrand Hansen Hårum gift med Berthe Ellensdatter, og de fikk sju barn, hvorav seks var i live i 1738: Ole (f. 1710, myndig), Jørgen (myndig), Ambjørg (død, i ekteskapet med Anders Pedersen Bjerke hadde hun to gjenlevende barn: Lisbeth f. 1728 og Anne f. 1730), Marthe (gift med Anders Syversen Hungerholt), Sara (f. 1721), Kari (f. 1724) og Hans (f. 1728).

Gulbrand Hansen døde i november 1737. Skiftet ble avsluttet i 1738, og boets nettoverdi ble beregnet til 72 riksdaler. Skjøte på Østre Hårum ble utstedt 14. desember 1737 (tinglyst 10. mars 1738). Halve gården ble overtatt av eldste sønn fra andre ekteskap, Ole, mens den andre halvparten inntil videre ble besittet av enka, «da der hefter giæld paa den». Men det synes som sønnen overtok også denne gårdparten kort tid etter.

OLE GULBRANDSEN HURUM (1710–1772) var gift med MARI TOMASDATTER (1700–1772), og vi kjenner to av deres barn:

* Ambjørg (1743–1812), g.m. Simen Nilsen Hurum/Myra, åtte barn (se omtale av gnr. 186/22 Myra).

* Jørgen (1746–1802), seinere eier av Østigarden, g.m. Inger Nilsdatter Hurum, fem barn (se nedenfor).

I 1747 solgte Ole Gulbrandsen halvparten av gården (12 ½ lispund, det seinere Nordigarden) til Alv Taraldsen Hurum (fra Øver-Nigarden Hårum). I skifte etter Ole Gulbrandsen i 1772 ble de resterende 12 ½ lispund av Østre Hårum overdratt til sønnen Jørgen (Østigarden av skyld 8 ½ lispund) og datteren Ambjørg og svigersønnen Simen Nilsen (Myra av skyld 4 ½ lispund). I tillegg overtok hver av dem en fjerdepart av Gunnerenga i Åsa, som Ole Gulbrandsen kjøpte halvparten av i 1769 (se nedenfor).

Nordigarden Hårum

GNR. 186/15

I desember 1747 solgte Ole Gulbrandsen Hurum halvparten av sin gård Østre Hårum til Alv Taraldsen Hurum (Øver-Nigarden). Den nye gårdparten (Nordigarden) fikk en skyld på 12 ½ lispund. I 1773 kjøpte dessuten Alv Taraldsen 6 lispund av Øvre Hårum samt

---

STJAL LERRET FRA «BLEGEVOLDEN»

I 1685 måtte Kristen Nilsen (som da bodde i Steinseie) møte på tinget i forbindelse med en tyverisak. Det var hans datter Marte Kristensdatter (10) som angivelig skulle ha stjålet noe lerret fra «Blegevolden». Lerretet tilhørte major Søren Rasmussen på Øvre Hårum, og det var Kristen Nilsens «værmoder» (svigermor) Eli Hårum som skulle ha bedt henne gjøre det. Vitnene Anders, Trond og Jørgen Hårum hadde hørt 10-åringen vedgå det hele i majorens hus noe seinere, men på bygdetinget nektet hun.

---

10 STORFE I 1723

I 1723 hadde Østre Hårum én oppsitter, som sådde 1 kv. rug, 2 kv. erter, 2 t. bygg, 2 t. 2 kv. blandkorn og 1 t. havre. Høyavlingen var 15 lass, og av husdyr var det på gården 2 hester, 10 storfe, 8 sauer og 10 geiter.

© Fotograf Marit Fagerli

Nordigarden Hårum 2001.

$\frac{5}{16}$ fjerding⁴⁵ av Vekkern Eng, på auksjon etter Peder Nilsen Hurum.

ALV TARALDSEN HURUM (1713–1794) var gift med MARTE HAAGENS DATTER GOMNES (1731–1791). De fikk fem barn, hvorav fire nådde voksenalder:

* Tarald (1757–1833), gjennom giftermål eier av Veholt i Norderhov, seinere av Nordigarden Hårum, gift to ganger (se nedenfor).

* Haagen (1760–1837), seinere eier av farens gårdpart av Øvre Hårum, deretter av Veholt på Ask, g. 1797 m. Kari Trygsdatter Bølgen, seks barn: Alv (døde ung), Hans (g.m. Berte Marie Berg, Hole), Tryg (g.m. Inger Marie Haavind), Marte (g.m. Ole Andersen Hurum – Høgstua), Inger (døde ung) og Anne Dorthea (g.m. Anders Nilsen Stadum).

* Hans (1763–1808), fra 1799 eier av Østre Vaker i Norderhov, g. 1791 med Marie Christensdatter Vaker, fem barn: Engebret døde ung), Alv (g.m. Eli Jørgensdatter Moe), Randi (g.m. Lars Helgesen Stiksrud), Christen (døde ung) og Marte Marie (g.m. Peder Engebretsen Klekken).

* Anne (f. 1766), g. 1790 m. Ole Nilsen Gomnes (Fjeldstad), fire sønner (hvorav tre nådde voksenalder): Nils (f. 1792), Alv (f. 1797), Abraham (f. 1799) og Anders (f. 1803).

* Maria (f. 1770), g.1 i 1796 m. Gulbrand Tordsen Hjelle (1766–1805), eier av en av Hjelle-gårdene på Ask i Norderhov, minst fire barn: Tord (f. 1798, g.m. Rønnaug Nubsdatter Pjåkerud), Anders, Marta (f. 1803) og Marie (g.m. Jørgen Olsen, tjener hos auditør Stabell i Christiania). Maria Alvsdatter g.2 i 1806 m. Anders Andersen Nakkerud, flere barn, bl.a. Gulbrand (f. 1806) og Anna (f. 1815).

⁴⁵ $\frac{5}{16}$ fjerding = 1 $\frac{5}{16}$ lispund.

I 1762 var det tre tjenestefolk i Nordigarden: Maria Andersdatter, Erik Jonsen og Ole Johannessen. Dessuten var husbondens farbror, Gunnar Gulbrandsen («gammel og fattig») bosatt der.

I 1788 solgte Alv Taraldsen Hurum sin del av Øvre Hårum og Vekkern Eng for 250 riksdaler til nest-eldste sønn HAAGEN ALVSEN (1760–1837), som i 1793 makeskiftet denne gårdparten med gården Veholt i Norderhov med broren Tarald, som gjennom giftermål var blitt eier av Veholt. I tillegg betalte Haagen et mellomlag på 1.200 riksdaler. Og etter Alv Taraldsens død i 1794 ble dennes halvdel av Østre Hårum (Hospitalgården) utlagt eldste sønn Tarald, som dermed ble eier av hele farsgården.

TARALD ALVSEN HURUM (1757–1833) ble i 1791 gift med KAREN ANDERSDATTER VEHOLT (1768–1804).⁴⁶ I 1801 var de 44 og 34 år gamle, og satt på gården med tre tjenestefolk: Marte Andersdatter (26), Helene Elensdatter (19) og Jens Olsen (19). Karen Andersdatter Hurum døde barnløs i 1804, 36 år gammel. Tarald giftet seg igjen i 1805 med GUNNOR KRISTOFFERSDATTER VIK (1778–1849), og fikk med henne to barn:

* Alv (1813–1877), seinere eier av Nordigarden Hårum, gift to ganger (se nedenfor).

* Karen (1806–1893), g. 1830 m. Hans Hansen Bjørnstad (1803–1890), først gårdbruker på Bjørnstad i Hole, fra 1834 på Østby i Norderhov, fire barn som nådde voksenalder: Johan (1830–1892, seinere eier av Østby, g.m. Mathea Jørgensdatter Ultvedt, tre barn: Hans Jørgen, Martin og Karen Olava), Lise (1834–1902, g.m. Anders Johannessen Bjerke i Østre Bjørke (Nigarden), to barn: Johannes og Maren), Mathea (1836–1917, g.m. Jørgen Olsen Hurum (Østigarden), fire barn: Karen Marie, Ole, Hanna og Inger),⁴⁷ og Thorvald (f. 1842, i 1865 bosatt hjemme på Østby).

Etter Tarald Alvsens død i 1833 drev Gunnor Kristoffersdatter gården videre med hjelp av sønnen, som overtok den ved skjøte av 30. november 1844 for 500 spesidaler og livøre.

ALV TARALDSEN HURUM (1813–1877) ble gift med KAREN MARIE HANSDATTER SVARSTAD (1818–1848) fra Hole.⁴⁸ De fikk fem barn:

* Thorvald (1839–1909), en tid ansatt ved Bærums verk, siden grosserer, med innehaver av firma Conrad Langaard, Oslo, g.m. Jacobine Haslum, tre barn: Alf (komponist), Sigrid (g.m. gårdbruker, seinere disponert Wilhelm

⁴⁶ Karen Andersdatter var i 1791 bosatt på Hesselberg i Norderhov.

⁴⁷ Inger Taraldsdatter døde 11 timer etter fødselen.

⁴⁸ Hennes far Hans Sørensen var sønnesønn av Marie Taraldsdatter og Anders Sørensen Hurum (Sørgarden).

Munthe-Kaas i Vestre Aker), og Aagot (g.m. skolebestyrer Halvard Gjønnæs, Oslo).

* Hagen (f. 1843), ugift, handelsbetjent, døde cirka 30 år gammel.

* Lise (f. og d. 1844).

* Kristoffer (f. 1846).

* Carl Martin (f. 1848), sjømann.

Karen Marie Hurum døde bare 30 år gammel i 1848, og Alv Taraldsen giftet seg igjen med MATHEA OLSDATTER HURUM (1822–1900) fra Østigarden Hårum.⁴⁹ De fikk tre barn: Gabriel (f. 1852), Ole Kristian (f. 1856) og Inger Olava (døde som barn).

Alv Taraldsens økonomiske stilling synes ikke å ha vært god. I 1849 lånte han 1.200 spesidaler i Opplysningsvesenets fond, og forpliktelsene ble tunge. I mai 1850 ble han nødt til å selge unna halvparten av gården i fem mindre parseller, og Nordigardens skyld ble redusert fra 8 daler til 4 daler. Etter salget ble resten av gården lyst ut på auksjon, og Alv Taraldsen fikk selv tilslaget på sin gamle gård, for 1.400 spesidaler. Auksjonskjøtet ble utstedt 8. juni 1852.

De gårdpartene av Nordigarden som ble solgt unna i 1850, var følgende:

* Løpenr. 19b («Hagen og Mathispladssæteren med Skovstykket paa Krogskoven») ble solgt til Jørgen Olsen Hurum i Østigarden for 556 spesidaler 70 skilling. Hagen grenset «mot nord til gården Rås plass Kongelf, og mot øst til bergveggen som danner Hurumsåsen».

* Løpenr. 19c (Teiemyren) ble solgt til Ole Alvsen Hurum i Vestigarden for 570 spesidaler. Teiemyren grenset «mot vest og syd til Ole Alvsen Hurums hus og eiendom».

* Løpenr. 19d (Vasjordsdalen) ble solgt til kontorist Edvard Joakim Sukkestad for 244 spesidaler (og solgt videre til Ole Alvsen Hurum i Vestigarden i 1863). Vasjordsdalen grenset «mot nord og vest til kirkeveien, og mot syd og øst til Ole Alvsens jorde».

* Løpenr. 19e (Nordmyren og Myrkrogen, eller Rødningen) ble solgt til Borger Kristiansen Hurum for 91 spesidaler. «Nordmyren danner en triangel og grenser mot nord til den vei fra Hole til Kiratten»,⁵⁰ mens «Rødningen grenser i vest til ovennevnte vei».

* Løpenr. 19f (Danielspladsen) solgt til smed Daniel Eriksen Hurum for 100 spesidaler. «Parcellen Daniel Smeds Plads, der afskjæres ved fornævnte Vei og (...) grændser mot Øst til en til Hovedbøllet hørende Plads Moen kaldet».⁵¹

---

⁴⁹ Mathea Olsdatter fikk i 1850 en sønn Johan, med Ole Andersen Nordby i Norderhov.

⁵⁰ Kiratten = kjerratten i Åsa.

⁵¹ Utskrift av pantebok 26 (1849–1852) for Ringerike sorenskriveri, s. 115a (nr. 57) – kopi i Hole bygdearkiv.

Gårdbruker Kristian Fredriksen Hurum (1824–1911) og hustru Inger Marie Olsdatter (f. 1820, fra Midtskogen) og deres datter Maren Jørgine (f. 1854). Maren Jørgine seinere gift med skipskaptein Johan Petter Christensen, som førte D/S «Bægna» fra Hen til Sorum i Valdres i en årrekke. De fikk åtte barn.

Alv Taraldsen Hurum oppgav gården i 1857, og tok fatt som handelsmann. En periode leide familien husrom på nabogården Østigarden Hårum, hvor de bodde under folketellinga i desember 1865. Alv Taraldsen Hurum døde i Hønefoss i 1877, 64 år gammel. Av yrke var han handelsborger, og han ble begravet ved Hole kirke. Ingen av barna kom til å etterfølge ham i Nordigarden Hårum, som etter hvert ble delt i enda flere parseller.

Ved auksjonsskjøte av 26. august 1857 (eller 1854) overtok Ole Alvsen Hurum (Vestigarden) Nordigarden for tilslagssum 570 spesidaler. I 1861 ble Nordigarden ytterligere delt opp, ved at to nye parseller ble fraskilt og solgt: løpenr. 19g (Livøret og Myren) som ble solgt til Jørgen Olsen Hurum i Østigarden for 420 spesidaler, og løpenr. 19h (Moen) som ble solgt til smed Daniel Eriksen for 250 spesidaler, og lagt til hans bruk Danielsplassen. Dermed var Nordigardens skyld redusert til 2 daler 4 ort, og det som var igjen av gården ble i 1860 solgt til Kristian Fredriksen Flekshaug (skjøte ble først utstedt 14. februar 1867).

KRISTIAN FREDRIKSEN FLEKSHAUG (HURUM) (1824–1911) var fra Eidsberg i Østfold.⁵² I 1857 ble han eier av Flekshaug (Øvre Gundersby) i Åsbygda. Han ble i 1852 gift med INGER MARIE

⁵² Kristian Fredriksens foreldre var Fredik Wilhelmsen Halstvedt og hustru Ingeborg Torkildsdatter Wamnes.

BRAKTE METODISMEN TIL RINGERIKE

Det var gårdbruker Kristian Fredriksen Hurum som brakte metodismen til Ringerike. Han hadde lært den å kjenne i Christiania, og i 1871 ble det første metodistmøtet på Ringerike holdt hjemme hos ham, i storstua i Nordigarden Hårum. Her var det bygd opp en alterring. Også på Ringerike skapte metodismen en vekkelsesbølge, med sentrum i Hønefoss. De første møtene ble holdt på skolen eller på kommunelokalet i byen, og siden fikk man leid Skausalen på Nordsida. Her ble Hønefoss metodistmenighet stiftet 25. februar 1873, som den 11. i rekken av norske metodistmenigheter.*

* Ropeid II, s. 23.

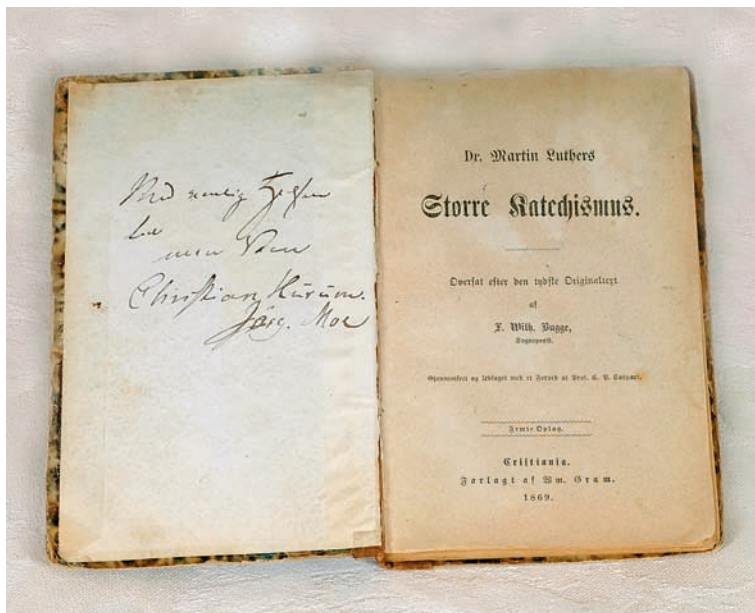

Kristian Fredriksen Hurums bibel, slitt og velbrukt. Mannen som brakte metodismen til Ringerike, bygde alterring i storstua i Nordigarden Hårum, og mange møter ble holdt der. Bibelen eies i dag av hans oldebarn, Per Chr. Hurum i Hønefoss.

© Fotograf Marit Fagerli

«Med venlig Hilsen til min Ven Christian Hurum. Jørg. Moe.» Denne utgaven av Martin Luthers «Større Katechismus» er utgitt i 1869, da Jørgen Moe var sokneprest i Bragernes. Ved sine besøk i hjembygda ble han kjent med gårdbrukeren og metodisten i Nordigarden Hårum, og vennskapet er denne påskriften et godt bevis for. Boka er i dag i Per Chr. Hurums eie.

© Fotograf Marit Fagerli

OLSDATTER MIDTSKOGEN (f. 1820), datter av Mari Jensdatter og Ole Eriksen Midtskogen. I mars 1859 kjøpte han Nedre Løken i Hole av sin svoger Lars Iversen Løken, men allerede i desember samme år måtte han fravike gården på grunn av odel, og året etter kjøpte han i stedet Nordigarden Hårum.

Inger Marie Olsdatter og Kristian Fredriksen fikk én datter, Maren Jørgine (f. 1854), som i 1877 ble gift med dampskipsfører Johan Petter Christensen (f. 1846) – seinere kaptein på D/S Bægna som trafikkerte strekningen fra Hen i Ådal til Sørum i Begnadalen. De bodde på Hårum til rundt 1890, da de flyttet til Hen. Vi kjen-

ner åtte av deres barn: Martha Andrea (f. 1879), Inga Marie (f. 1880), Margit Christiane (f. 1883), Christian (f. 1885), Sigrid (f. 1888), Aagot (f. 1891), Birger (f. 1892) og Johan Sverre (f. 1897).

I 1865 satt Kristian Flekshaug (42) og hustru Inger M. Olsdatter (46) på gården med sin datter Maren Jørgine (12), to tjenestefolk Ragnhild Hansdatter (19) og Andreas Nilsen (17) samt en losjerende, Marte Olsdatter (49, ugift, håndarbeiderske). På gården hadde de 1 hest, 4 storfe, 6 sauer og 1 gris, og de sådde ½ t. hvete, 2 t. rug, 3 t. bygg, ½ t. blandkorn, ½ t. havre, ½ t. erter og 8 t. poteter.

I 1886 kjøpte Kristian Flekshaug en parsell, Storren bnr. 26 (av skyld 1,20), fra Søgarden Hårum – parsellen lå ned mot Steinsbukta og var svært flomutsatt.

I 1900 satt han på gården med sin hustru og en tjenestejente, Hilda Andreasdatter (16).

Kristian Hurum (Flekshaug) solgte i 1903 gården (gnr. 7/15 og 26) til Johan Olsen Åserud for 10.500 kroner.

JOHAN OLSEN ÅSERUD (1852–1925) var gift med KAREN KRISTINE SIMENSDATTER HURUM (MYRA) (1848–1904). De var siden 1899 eiere av Åserud i Hårumsåsen. Karen Kristine døde i 1904, og Johan Olsen Åserud kom ikke til å bo i Nordigarden, som ble drevet av hans sønn ALFRED JOHANSEN HURUM (1878–1955). Han var gift med MARIE GULBRANDSDATTER FINNØEN (1881–1962) fra Bagn i Valdres. De fikk ni barn:

* Jenny (1900–1977), g.m. Ole Johannessen Kleven, fire barn: Arvid, Johannes, Gerd og Reidar – se Kleven gnr. 185/4.

* Gulbrand (1904–1987), kunstmaler, g.m. Astrid Kristiansen (1914–1988) fra Nykøbing Mors i Danmark, bosatt i Hønefoss, ingen barn.

* Birger, død 9 måneder gammel.

* Birger (f. 1909), g.m. Nelly Hagen fra Dalsbråten, bosatt i Hønefoss, to sønner: Lennart (f. 1940, g.m. Vigdis Lysne, bosatt på Nes i Hole, to barn: Knut Helge f. 1969 og Lindis f. 1972), og Borgar (f. 1945, bosatt i Oslo, g.m. Jorunn Ottersen fra Haug (siden skilt), to barn: Tone f. 1968 og Mari f. 1974).

* Kristian (f. 1911), g.m. Marie Trømborg fra Østfold, bosatt i Hønefoss, ingen barn.

* Magnhild (1914–1986), g.m. Jens Johansen, bosatt på Modum, én datter Ellen (f. 1934, g.m. Edgar Olsen fra Hønefoss, først bosatt i Hønefoss, siden på Hallingby, fire barn: Wenche f. 1956, Mariann f. 1958, Vidar f. 1967 og Stian f. 1974).

* Sverre (f. 1915), g.m. Marit Løvbrøtte fra Bleken på Hadeland, bosatt i Hønefoss, tre barn: Svein, Inger Marie og Elin.

* Olava, druknet cirka 16 år gammel i elva ved Hønefoss.

* Torbjørg (1922–1989), ugift, bosatt i Hønefoss, én datter Margot

---

EN HELDIG UTSKIFTING

Da utskiftinga i Steinsfjerdingen ble holdt 1894–97, var Kristian Fredriksen Hurum en av de få gårdbrukerne som anmodet om å få sin gård tatt med i utskiftingsforretningen. Og Nordigarden synes å ha kommet heldig ut av det hele: De to nabogårdene på sørsida – Oppigarden og Øver-Nigarden – måtte begge flytte sine gårdstun. Kristian Fredriksen betalte 100 kroner i tilskudd til Oppigardens flytting, og overtok Oppigardens tidligere gårdstun og området rundt – samt den sørlige delen av Tajet, som tidligere var Hårumgårdenes «fællesskabsteig». Og Nordigarden fikk samlet sin jordvei øst for gårdstunet, mot Loreberget. Den gamle Loregata ble nedlagt og grunnen tillagt Nordigarden. Den nye adkomstveien til Loregårdene ble lagt lenger sør, i den nye grensen mellom Nordigarden og Høgstua. På Nordigardens mark ved Myrabekken lå fiskedammen som brukerne av Hårum brukte i fellesskap til oppbevaring av brasen i sommerhalvåret.

Hans Bibli (1905–1995) og Ragnhild Bibli (1912–2001) med sønnen Helge (f. 1948), dagens eier av Nordigarden og Østigarden Hårum.

(f. 1943, g.m. Tore Narvesen, i dag bosatt på Jevnaker, to døtre: Ramona f. 1961 og Marita f. 1967).

KUNSTMALER GULBRAND HURUM

Gulbrand Hurum (1904–1987) var sønn av Marie og Alfred Johansen Hurum, som drev Nordigarden fra 1903 til 1915. Fra Gulbrand var liten, var tegning yndlingsfaget. Som 17-åring anskaffet han pensel, palett og maling, og etter hvert utviklet hans kjære hobby seg til å bli levebrød. I dag finner vi malerier av Gulbrand Hurum i mange hjem i Hole og Ringerike – i første rekke med motiver fra ringe-riksnaturen. I 1950-årene bodde han en periode i Danmark, hvor han traff kona Astrid. Siden ble det noen år på Røyse, seinere på Modum, og fra 1972 bodde Astrid og Gulbrand Hurum i Hønefoss. Somrene tilbrakte de i en hytte de leide ved Djupvarp ved Sælabånn, hvor kunstma-leren fant motivene han søk-

I 1908 ble det utskilt en parsell Solberget (bnr. 36) fra Nordigarden, som ble solgt til Maren og Marie Hurum, eiere av Skredderhusa Hårum. Solberget er en åkerflekk på nordsida av krysset bygdeveien/Loregata, som Skredderhusa ville bruke til krøtterbeite.

Alfred Hurum måtte gi opp gården på grunn av sykdom, og i 1915 solgte faren Nordigarden Hårum til landhandler T. ENGER, men noe skjøte på eiendommen ble aldri tinglyst. Ved skjøte av 8. februar 1917 fra Johan Olsen Aaserud ble gården overdratt til Sigvart Bihli for 27.500 kroner, med fiskerett til selgeren og hans sønn Simen i deres levetid. Den nye eieren finansierte en del av kjøpet ved å låne 7.000 kroner i Hypotekbanken.

SIGVART SYVERSEN BIHLI (1872–1956) var sønn av Inger Mathea og Syver Bihli på Bili i Hole, og ble i 1898 gift med KAREN MARIE HURUM (1874–1940), datter av Mathea og Jørgen Hurum i Østigarden Hårum. I 1899 ble han eier av svigerforeldrenes gård. De fikk tre sønner:

* Jørgen (1900–1981), ugift, seinere eier av Østigarden Hårum.

* Syver (1901–1983), seinere eier av Bili gård, g.m. Johanna Sørgaard, fire barn: Thor, Sverre, Inger Marie og Jorunn (se omtale av gnr. 200 Bili i bind 1).

* Hans (1905–1995), seinere eier av Nordigarden Hårum, g.m. Ragnhild Horgen, en sønn Helge (f. 1948) – se nedenfor.

Ved skjøte av 16. oktober 1941 ble gården overdratt til sønnen Hans Bihli for 12.000 kroner. I tillegg til Nordigarden gnr. 7/15,

---

PELSDYRFARM PÅ HÅRUM

I november 1930 leide Norsk Pelsdyrkompani AS et jordstykke på cirka 40 dekar av Sigvart Bihli i Nordigarden Hårum. Leiekontrakten gjaldt for 10 år med mulighet til forlengelse, og i årlig leie skulle betales 1.200 kroner. Pelsdyrfarmen ble anlagt i havna nordvest for gårdstunet. I 1932 var den klar til bruk, med ishus for oppbevaring av råstoff til fôr, oppsynstårn og fôrkjøkken. Reverøkteren het Johansen og leide rom i Nordigarden. I 1933 ble kontrakten erstattet av en ny, som gjaldt et noe mindre areal samt husrom, og den årlige leien ble redusert til 900 kroner.

Det var både sølvrev og blårev på farmen, og de kunne ha opptil 30 tisper. Hvalpene kom til om våren, og utpå seinhøsten hadde de oppfylt sin misjon i livet. De endte sine dager i toppen av tårnet, hvor de ble avlivet med strøm. De begynte også med mink, som «yngla mer» og etter hvert overtok for reven. Dyrene ble fôret med kjøtt og fisk, og en del slakteavfall fra bygdas gårder.

Pelsdyr var «1930-årenes IT-bransje», og mange så muligheten til å tjene noen kroner på eventyret. Flere gårdbrukere i området hadde aksjer i selskapet, men det hele gikk over ende etter et par-tre år. Rimeligvis ble anleggskostnadene for tunge å bære. I 1937 overtok garver Ødegård fra Hønefoss anlegget, og driften fortsatte til begynnelsen av 1950-årene.

Tårnbygget står fortsatt som minne etter pelsdyrfarmen på Hårum. I samme periode var det også pelsdyravl på Berger i Norderhov.*

* Opplysningene om pelsdyrfarmen er gitt av naboen Karl Martin Frøshaug (f. 1920) og Helge Bihli (f. 1948).

---

omfattet salget bnr. 26 Storren, bnr. 45 Skredderhusløkka, Engjordet og Åsstykket (som Sigvart Bihli kjøpte i september 1941 fra Østigarden) samt en skogteig gnr. 38/39 Fjeldstykket (som Sigvart Bihli kjøpte i 1912 fra Stua Fjell gnr. 38/9 og 12 på Røyse).

HANS BIHLI (1905–1995) var gift med RAGNHILD F. HØRGEN (1912–2001) fra Skoger. De fikk én sønn, Helge (f. 1948).

Ved skjøte av 13. mars 1973 overtok sønnen HELGE BIHLI (f. 1948) Nordigarden Hårum gnr. 186/15, 26 og 45 samt 217/39, med boretts for foreldrene i deres levetid. Han er gift med LIV F. HANSEN (f. 1953) fra Haug. De har to barn: Hans Jørgen (f. 1984) og Marthe Ingeborg (f. 1987).

I 1981 overtok Helge Bihli også Østigarden Hårum etter sin farbror Jørgen Bihli.

Helge Bihli er teknisk interessert, og har i flere år arbeidet med utvikling av jordbruksredskaper, spesielt for såteknikker (i nært samarbeid med Norges Landbrukshøgskole på Ås). I tillegg driver han med test og justering av åkersprøyter, og de seinere årene med salg av olje og vaskemidler til landbruk og industri.

Liv og Helge Bihli har siden 1988 vært bosatt i Østigarden, mens hans foreldre bodde i Nordigarden fram til de døde i 1995 og 2001.

I 1990 hadde Nordigarden Hårum 80 dekar dyrket jord, 320 dekar produktiv skog og 10 dekar annet utmarksareal (skog i

Hårumsåsen som i 1993 ble båndlagt i forbindelse med opprettelse av naturreservat), og på gården var en korntørke.

Av bygninger i Nordigarden er det gamle våningshuset fra første halvdel av 1800-tallet. Øvrige bygninger er stabbur (fra 1865), låve, en gammel smie i stein, bryggerhus, og to skogshytter (én øst for Fjellsetra, og én ved Retthellstjern). Navn på jorder er Oppigardsjordet og Skredderhusløkka, begge med opphav tilbake til før utskiftinga i 1890-årene.

Siden 1994 har Nordigarden, Østigarden og Høgstua vært sammen om Hurum Åkervanning.

Østigarden Hårum

GNR. 186/16

Ved skifte etter Ole Gulbrandsen Hårum i 1772 overtok sønnen JØRGEN OLSEN HURUM (1746–1801) det som synes å ha vært hovedbølet i gamle Østre Hårum, Østigarden (av skyld 8 ½ lispund) samt en fjerdepart av Gunnerenga i Norderhov. Han ble i 1769 gift med INGER NILSDATTER HURUM (1733–1809) fra Øvre Hårum. De fikk sju barn, hvorav to (som begge fikk navnet Peder) døde som små:

* Ole (1770–1830, seinere eier av Østigarden, g.m. Marie Olsdatter Lohre, seks barn (se nedenfor).

* Nils (f. 1772), g. 1808 m. Rønnaug Larsdatter (1776–1838) fra Lo i Haug, enke etter Alv Olsen Gjermundbo på Nordre Gjermundbo, som Rønnaug og Nils eide og drev til 1833.

* Marte (1775–1835), g. 1799 m. Harald Gulbrandsen Johnsrud på Øvre Johnsrud i Åsa, flere barn, bl.a. Gulbrand (f. 1808), Inger (f. 1812) og Ole (f. 1818).

* Mari (1777–1863), g. 1806 m. Nils Hansen Moe på Mo (Røyse), tre barn: Hans, Anne og Inger.

* Peder (1779–1780).

* Peder (1781–1783).

* Simen (f. 1784).

I 1801 satt Jørgen (58) og Inger (60) på gården med fire av sine barn: Ole (31, ugift, landsoldat), Nils (29), Mari (24) og Simen (18), og de hadde en tjenestejente, Gunhild Iversdatter (14).

På skifte etter Jørgen Olsen (avsluttet 1802) ble Østigarden utlagt eldste sønn Ole Jørgensen for taksten, 500 riksdaler. Boets del av Gunnerenga ble taksert til 200 riksdaler.

GUNNERENGA I VEGÅRDSFJERDINGEN

I 1769 solgte klokker Johan Høhne i Norderhov sin hustru Karen Rasmusdatter Bråks odelsgods i Gunnerenga og Pjåka i Vegårdsfjerdingen til Ole Gulbrandsen Hurum (Østre Hårum) og Gunder Svarverud for 1.200 riksdaler. Begge kjøperne døde imidlertid før salget var i orden med utstedelse av skjøter, og i stedet overtok Ole Gulbrandsens sønn Jørgen Olsen Hurum og svigersønn Simen Nilsen Myra hver sin del av halve Gunnerenga. De ble dermed eiere av en fjerdepart hver. I 1865 ble fire parseller utskilt fra Østigardens del og solgt. Det gjenstående av eiendommen er skog, som siden har tilhørt Østigarden Hårum (Gunnerenga gnr. 12/8 i Norderhov).

OLE JØRGENSEN HURUM (1770–1830)⁵³ var gift med MARIE OLSDATTER LOHRE (1788–1872), og de fikk sju barn, hvorav fem nådde voksenalder:

Østigarden Hårum 2001.

* Inger (f. 1811), d. som barn.

* Ole (f. 1813), d. som barn.

* Ole (1814–1889), ugift, bosatt i Østigarden, to barn utenfor ekteskap med Johanne Kristoffersdatter: Anne Sophie (1850–1900, i 1865 pleiedatter i Valbekken i Åsa, g.1 i 1876 m. Gunder Larsen Vegstein, to barn: Martin og Gunnar, g.2 i 1882 m. Karl Kristiansen Sonerud, seks barn: Kristian, Thora, Erik, Andreas, Anders og Kristoffer – se Søndre Vegstein gnr. 185/5), og Ole Kristian (1853–1910, oppfostret i Nordenga gnr. 50/2 under Steinsetra i Hole, g.m. Marie Tronsdatter Fjeld (Nordengen), fire barn: Tron, Johannes, Tora og Kristine).⁵⁴

* Inger (1816–1856), g.m. Peder Engebretsen Gjesvold, sju barn: Engebret (1839–1920), Ole (f. 1841, d. som barn), Ole (f. 1842, d. som barn), Ole (f. 1844, d. som barn), Kristian (f. 1846, d. som barn), Martin (1847–1920) og Reinhardt (f. 1852, d. som barn), se Nordre Gjesval gnr. 193/1 (i bind 1).

* Mathea (1822–1900), g.m. Alv Taraldsen Hurum (Nordigarden, hans 2. ekteskap), tre barn: Gabriel (f. 1852), Ole Kristian (f. 1856, d. som barn) og Inger Olava (d. som barn). Hun hadde fra tidligere (med Ole Andersen Nordby fra Norderhov) én sønn, Johan (f. 1850), som vokste opp hos sin mor.

⁵³ Ole Jørgensen Hurum ble i 1804 utlagt som barnefar til en gutt Erik (mora var Else Eriksdatter i Åsa).

⁵⁴ Deres mor Johanne Kristoffersdatter arbeidet i 1850 på Bjørnstad, i 1853 i Sundby i Norderhov, og i 1865 var hun tjenestepike i Kornbråten i Åsa, 50 år gammel og ugift.

UTSKIFTINGA

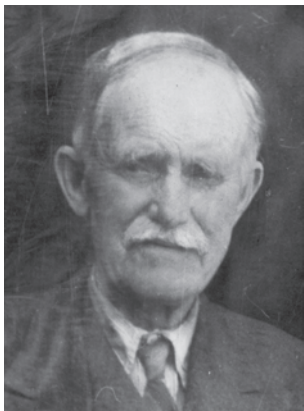
Etter utskiftinga 1894–97 ble Østigardens tidligere husmannsplass Olla

liggende under Åserud, og Jørgen Olsen Hurum måtte flytte husmannsstua (flyttingen ble taksert til 150 kroner). Østigarden beholdt sin gamle vannrett i Olla-brønnen. Stua ble solgt og seinere satt opp igjen i Gata.

Østigarden overtok dessuten Øver-Nigardens tidligere skogteig (eller havn) øst for Fossum, hvor det også ble gjennomført et makeskifte med Lore, og Østigarden fikk grense mot Lore-gårdens fegate. Endelig ble det – etter initiativ fra Jørgen Olsen Hurum – bestemt at eierne av de to Lore-gårdene samt Østigarden, Oppigarden og Daniels-Hårum skulle gå sammen om utgiftene til grøfting av «Hurumsmyren», og Jørgen Olsen skulle «forestaa det hele arbeides iværksettelse».

---

*Sigvart Syversen Bibli
(1872–1956).*

* Jørgen (1824–1902), seinere eier av Østigarden, g.m. Mathea Østby, tre barn (se nedenfor).

* Andreas (1826–1886), eier av Deli i Norderhov, siden av Nordby og Valbekken i Norderhov og deler av Gundersrud og Pjåka, g.m. Karen Andersdatter Nordby, to døtre: Henriette (g.m. Oscar Wager på Søndre Vaker) og Anna (g.m. Karl Warloe på Østre Vaker i Norderhov).

Etter Ole Jørgensens død i 1830 fikk Marie Olsdatter uskiftebevilning og drev gården videre med hjelp av sine barn, inntil nest-eldste sønn Jørgen overtok den i 1848 for 500 spesidaler og livøre, som mora oppebar til sin død i 1872.

I 1850 kjøpte Jørgen Olsen en parsell «Hagen og Mathisplads-sæteren» (løpenr. 19b) fra Nordigarden Hårum for 556 spesidaler 70 skilling. Plassen Hagen lå vest for Hårumsåsen, og seterløkka med en skogteig lå på Mattisplassen på Krokskogen. I 1861 ble han eier av ytterligere en tidligere del av Nordigarden, «Livøret og Myren» (løpenr. 19 g), for 420 spesidaler (skjøte ble først utstedt i 1867). Disse to parsellene ble seinere sammenføyd med løpenr. 20 Østigarden til én eiendom (gnr. 7/16 Østigarden).

I 1868 fraskilte Jørgen Olsen skogen nord for Mattisplassen og solgte den til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr. Og endelig ble i 1879 den tidligere husmannsplassen Hagen (løpenr. 19k og 20c, seinere gnr. 7/21) fraskilt og solgt til Andreas Nilsen for 800 kroner. Samme år kjøpte Jørgen Olsen en parsell Helleløkken (løpenr. 18b, seinere gnr. 7/14 Helgeseteren) fra Øver-Nigarden Hårum. Etter disse eiendomshandlene hadde Østigarden Hårum en skyld på 7,88.

I 1865 satt Jørgen Olsen Hurum (43, ugift) på gården med mora Marie Olsdatter (78, føderådsenke) og broren Ole Olsen (53, «hjelper til ved gårdsbruket») samt en tjenestejente Live Aslesdatter (21, f. i Hallingdal) og et legdslem Anders Knutsen (15, f. i Norderhov). De hadde 2 hester, 10 storfe, 14 sauer og 3 griser, og sådde $\frac{1}{2}$ t. hvette, $1\frac{3}{8}$ t. rug, 3 t. bygg, 7 t. blandkorn, 1 t. erter og 10 t. poteter. På gården leide dessuten den tidligere eieren av Nordigarden, Alv Taraldsen Hurum (53), husrom for seg og sin familie. I 1860 hadde han solgt sin gård og begynt som handelsmann, og i 1865 losjerte han i Østigarden med sin andre hustru Mathea Olsdatter (43), sin sønn Martin Alvsen (18), hennes sønn Johan Olsen (16), deres to felles barn Gabriel (14) og Ole Kristian (10) samt en tjenestejente Anne Martinsdatter (22, f. i Enebakk), fra Niskinn på Krokskogen.

JØRGEN OLSEN HURUM (1824–1902) ble i 1873 gift med GUNHILD MATHEA HANSDATTER ØSTBY (1836–1917) fra Østby i Norderhov, datter av Hans Hansen Bjørnstad (Østby) og Karen

Taralbsdatter Hurum (Nordigarden). De fikk fire barn:

- * Karen Marie (f. 1874), g.m. Sigvart Bihli, seinere eiere av Østigarden, tre sønner (se nedenfor).
- * Ole (f. 1876), ugift, bosatt i Østigarden.
- * Hanna (f. 1879), g.m. Jens Dæhli, fra 1913 eier av Stadum i Hole, fem barn.
- * Inger (f. og d. 1883), d. 11 timer gammel.

Jørgen Olsen Hurum eide fra 1860 en av Bjørnstad-gårdene (gnr. 27/1) i Norderhov, og hadde allerede tre år tidligere (1857) kjøpt et annet Bjørnstad-bruk (gnr. 27/8). Disse drev han sammen med Østigarden inntil han i 1892 solgte begge til Andreas Andersen Pjåkka, og holdt tilbake to skogteiger i Åsa (gnr. 27/12 og 13 Bjørnstadmarken), som fortsatt hører til Østigarden.

Jørgen Olsen Hurum var en kunnskapsrik mann som har fått et godt ettermæle i grenda. Han gikk under navnet «proprietæren», og hjalp både naboer og andre med dokumenter og brev. Han utvidet gårdens areal da han i 1886 kjøpte Kvernhusløkka (gnr. 7/2 av skyld 1,11) fra Oppigarden og Kvernengen (gnr. 7/25 av skyld 1,50) fra Søgarden.

I november 1895 ble en parsell Aaserud (gnr. 7/30 av skyld 33 øre) fraskilt og solgt til Johan Olsen Aaserud for 600 kroner (skjøtte ble først utstedt i 1899).

Ved skjøtte av 28. februar 1899 solgte Mathea og Jørgen Hurum Østigarden til svigersønnen SIGVART SYVERSEN BIHLI (1872–1956), som i 1898 ble gift med KAREN MARIE HURUM (1874–1940). Kjøpesummen var 8.880 kroner, med livøre til selgerne av 5-årlig verdi 2.080 kroner og arvelodder til deres øvrige barn Ole og Hanna med 1.500 kroner til hver. Karen Marie og Sigvart Bihli fikk tre sønner:

- * Jørgen (1900–1981), ugift, fra 1954 eier av Østigarden Hårum, se nedenfor.
- * Syver (1901–1983), fra 1931 eier av Bili gård, g.m. Johanna Sørgaard (1901–1994) fra Åsa, fire barn: Thor (f. 1931), Sverre (1933–1991), Inger Marie (f. 1935) og Jorunn (f. 1943).
- * Hans (1905–1995), fra 1941 eier av Nordigarden, g.m. Ragnhild Horgen, én sønn Helge (f. 1948).

I desember 1900 satt Karen Marie (26) og Sigvart Bihli (28) i Østigarden med sin sønn Jørgen (1), livørsfolkene Mathea (64) og Jørgen Hurum (76), Karen Maries søsken Ole (24) og Hanna Hurum (22), og to tjenestefolk: Ingvald Thorvaldsen (22, f. i Norderhov) og Daniel Konsorten (15, f. i Norderhov), og der var en guttunge

---

LANDHANDEL PÅ HÅRUM

Fra sist i 1890-årene var det landhandel i Østigarden Hårum. Sigvart Syversen Bihli hadde i unge år vært handelsbetjent i Kristiania og var innehaver i navnet, men butikken ble drevet av Karen Marie og hennes søster Hanna Hurum. Rundt 1910 ble den nedlagt – etter tradisjonen på gården «fordi gratishjelpa vart borte» da Hanna giftet seg med Jens Dæhli og flyttet. Huset hvor landhandleriet holdt til, kalles fortsatt «Butikken».*

* Helge Bihli 1. februar 2002.

Karen Marie Bihli f. Hurum (1874–1940).

Østigarden Hårum cirka 1900.

Maleri av Pauline Aaserud (tante til den kjente maleren Gulbrand J. Hurum), avfotografert av Marit Fagerli

Østigarden Hårum 1955. I den lave, hvite bygningen nord i gårdstunet var det landhandleri fra sist i 1890-årene.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Fredrik Møller (11, f. i Hønefoss) som bodde der på fattigvesenets regning.

I 1902 ble Brenna (gnr. 7/32 av skyld 32 øre) utskilt og solgt til den tidligere husmannen Andreas Hansen Hurum for 750 kroner, og i 1911 ble «Gata» (gnr. 7/37 av skyld 1 øre) utskilt og solgt til Johan Karlsen for 550 kroner.

Ved broren Martin Bihlis død i 1923 (han var ugift) arvet Sigvart Bihli, sammen med sin eldste bror Johan, farsgården Bili. Johan Bili⁵⁵ var eier av Øvre Vik, og solgte sin halvpart av Bili til Sigvart for 11.000 kroner. Dermed satt Sigvart Bihli som eier av tre

⁵⁵ Johan Bili skrev sitt navn uten h, lik gårdsnavnet.

På Nordsetra cirka 1912, fra venstre: Sigvart Bibli, Andreas Hurumåsen, Sigvarts tre sønner: Hans, Syver og Jørgen, og til høyre Anna Kleven.

gårder: Østigarden og Nordigarden Hårum, og Bili. Sistnevnte overdro han i 1931 til sønnen Syver for 7.000 kroner.

I september 1941 ble en parsell «Skredderhuslokka, Engjordet og Åsstykket» utskilt fra Østigarden og tillagt Nordigarden, som i oktober s.å. ble overdratt til yngste sønn, Hans Bihli.

I 1948 hadde Østigarden Hårum 170 dekar dyrket jord (leir-mold) og 15 dekar annet jordbruksareal (hvorav en frukthage på 4 dekar). På gården var det 4 hester, 12 kyr, 1 okse, 3 ungdyr, 3 gris-er, 5 sauer og 12 høner.

I 1952 ble fra Østigarden utskilt den tidligere husmannsplassen Fossum (gnr. 7/48), som ble solgt til Johannes Fossum for 950 kroner. Og i 1954 ble eldste sønn Jørgen Bihli eier av Østigarden etter sin far (mora var død i 1940).

I 1962 ble det fraskilt en boligtomt «Fjordgløtt», ved bygde-veien rett sør for Gata. Den ble solgt til Ragnar Fossum for 2.800 kroner.

JØRGEN BIHLI (1900-1981) var ugift, og drev Østigarden til sin død. Ved hjemmelsovergang av 25. mai 1981 ble hans brorsønn HELGE BIHLI (f. 1948), som siden 1973 hadde vært eier av Nordigarden etter sine foreldre, også eier av Østigarden. Han ble i 1983 GIFT MED LIV F. HANSEN (f. 1953) fra Haug, og de har to barn: Hans Jørgen (f. 1984) og Marthe Ingeborg (f. 1987). Familien har siden 1988 vært bosatt i Østigarden.

Helge Bihli ryddet rundt 1985 cirka 15 dekar ny jord (tidligere havn) ved Fossum.

I dag har Østigarden Hårum 200 dekar dyrket jord, 300 dekar produktiv skog og 5 dekar annen utmark. Av skogen er cirka 20 dekar i Hårumsåsen og 280 dekar i Åsa. På gården er det skurtres-

---

«SLADRESTEINEN»

I «Sauehavna» mellom Østigarden og Nordre Lore ligger en stor kampestein, som opp gjennom årene har vært møtested for tjenestefolk i grenda. Her ble det nok utvekslet mange erfaringer, både om arbeid og kost rundt på gårdene. Ikke å undres over at steinen etter hvert fikk navnet «Sladresteinen».

Jørgen Bihli (1900–1981).

Foran bryggerhuset i Østigarden Hårum, klare for avreise til Viksetra cirka 1910. Fra venstre Sigvart Bihli, Engebret Jørgen Moe, og bakerst Johannes A. Bjerke med sønnen Anders ved siden, og bak sitter datteren Thora Bjerke sammen med Jørgen Bihli.

ker og 2 traktorer. Navn på jorder er Livørsjordet, Kvernhusløkka, Engåkeren, Søgardshagen og Fossum-moen.

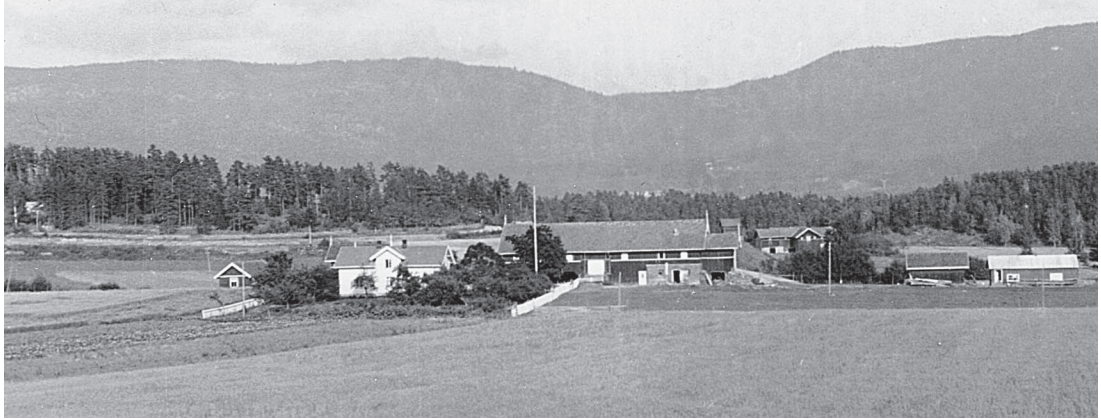
Av bygninger i Østigarden er deler av våningshuset veldig gammelt (fra 1700-tallet). Det ble påbygd og restaurert 1913–14, og restaurert 1985–87. En gammel låve med stall og fjøs (bygd 1872) ble revet i 1983, og ny låve bygd 1983–84. Øvrige bygninger er et stabbur (ca. 1914), bryggerhus og drengestue/vognskjul. Sistnevnte bygning er den gamle butikken, som ble drengestue da landhandelen ble nedlagt rundt 1910. I østre ende av dette huset er en sju-seters utedo.

70–80 meter nord for gårdstunet, ved kanten av åkeren «Livørø», står en smie som tidligere var badstue. Den opprinnelige Østigardssmia lå nærmere gårdstunet, mellom den gamle og nye bygdeveien, og ble revet rundt 1980.

Siden 1994 har Østigarden, Nordigarden og Høgstua vært sammen om Hurum Åkervanning.

BYGDEVEIEN

Veien fra Hårum til Bakåsen i Norderhov (kalkverket) ble bygd i 1958. Før den tid var Myragata den viktigste forbindelsen til Vegårdsfjordingen (Finnefjordingen) og de østre deler av Norderhov. Myragata ble også brukt når man skulle innpå Krokskogen. Fra vest (Vollgata) gikk den gamle bygdeveien forbi Vestigarden før den svingte brått nordover langs østsida av tunet i Søgarden, før den gikk østover til Ner-Nigards-låven. Her svingte veien nordover igjen, på vestsida av gårdstun og bygninger i Skredderhusa (se bilde s. 316). Ved Nordigards-tunet skilte Bureveien og Myragata lag. Myragata passerte vest for tunet i Østigarden og gikk videre nordover til Ølla-plassene, Daniels-Hårum og Myra. Fra gammel tid gikk det også en vei fra Hårum og nordover til kalkverket, i åsen vest for den nye bygdeveien. Denne er fortsatt synbar. Etter å ha passert plassene Ringen og Rønningen, skilte den lag med Burudveien, som gikk til Burud i Norderhov. Ellers gikk det mange stier gjennom Hårumsåsen, og flere av disse førte til Kleven, hvor det var lett å komme ned.

Myra

TIDLIGERE GNR. 7/22 I HOLE, I DAG GNR. 1/53 I RINGERIKE

I skifte etter Ole Gulbrandsen Hurum i 1772 ble en mindre del av Østre Hårum (Myra, av skyld 4 ½ lispund) samt en fjerdepart av Gunnerenga i Norderhov⁵⁶ overdratt til datteren Ambjørg og svisgersønnen Simen Nilsen. Myra lå lengst nord i Hårums gårdsvald, på grensen mot Norderhov, og etter en grenseregulering i 1948 har den tilhørte Norderhov kommune (i dag Ringerike).⁵⁷

SIMEN NILSEN HURUM (1739–1783) var fra Oppigarden Hårum. Han ble i 1764 gift med AMBJØRG OLSDATTER HURUM (1743–1812). De fikk åtte barn:

- * Marte (f. og d. 1765).
- * Marte (f. 1766), g. 1791 m. Herman Knutsen Kleven.
- * Ole (1768–1770).
- * Ole (1771–1864), seinere eier av Myra, gift tre ganger, i alt fire barn (se nedenfor).
- * Maren (f. 1774), g. 1799 m. artillerist Hans Larsen Hurum.
- * Olea (f. 1777).
- * Nils (1780–1847), arbeidet som ung hos Peder Anker på Bogstad, ble marketenter i 1823, høker i Oslo i 1833, eide bygård på Hammersborg, g.1 (1811) m. Karen Kristine Amundsdatter Gjøsegården (siden skilt, ingen barn), og g.2 (1832) m. Kristine Andersdatter Østby (1804–1840), én sønn Peter (1831–1895, som grunnla firma P. Simonsen i Oslo, g.m. Caroline Marie Munthe-Kaas, sju barn: Bredo, Aksel, Hugo, Hans Stefanus, Dagmar, Finn og Thekla, se ramme).

⁵⁶ Ambjørg Olsdatter og Simen Nilsen ble eier av en fjerdepart av Gunnerenga i 1771. Eiendommen bestod av skog og litt dyrket mark, og tilhørte Myra til 1938.

⁵⁷ Gården heter Myra i offentlige registre og matrikler, men familien har brukt skrivemåten Myhra.

Myra lå i Hole fram til 1948, da en grenseregulering «flyttet» gården til Norderhov (i dag Ringerike) kommune.

DANSEPLASSEN

Hårumsberget har fra gammelt vært samlingsplass for ungdom fra Steinsfjordingen og området rundt. I en kunnngjøring i Ringerikes Blad i mai 1900 het det at «Musik og Dans holdes paa Hurumsberget Søndag». Danseplassen var først en grasslette, og etter hvert ble det bygd et dansegolv – en plattform med tak – i regi av et lokalt skytterlag, og ytterst på berget stod en flaggstang. Når vimpelen ble heist i flaggstanga, var det et signal til ungdommen om at «noe» var på gang. Sukkertøy-Marja fra Hønefoss dukket opp med sine sukkertøystenger og solgte, og golvet i «Dansesalen» gynget til smektende trekkspilltoner som lød ut over grenda.*

* Uttrykket «Dansesalen» ble brukt av Hans Bihli (f. 1905).

SMEDER – OG EN SOGNEPREST

Simen Nilsen og Ambjørge Olsdatters yngste sønn Peder reiste til Danmark og slo seg ned som smed i Vejle på Jylland. I 1819 fikk Peder Simonsen borgerbrev som grovsmed, og eide da sin egen gård i Fiskergaden i Vejle (ble revet først i 1956 for å gi plass til en bensinstasjon). Av hans tre sønner fortsatte to i smedhåndverket, mens den tredje, Nils Peter, tok teologisk embetseksamen og ble misjonær og seminarbestyrer på Grønland. I 1863 forlot Nils Peter Simonsen Grønland, og i 1864 ble han sogneprest i Understed-Karup ved Hjørring på Jylland, et embete han hadde til sin død i 1882. Han var en samvittighetsfull prest, førte omhyggelig tilsyn med skolene og tok sin konfirmasjonsundervisning meget alvorlig. Noen betydelig predikant var han ikke, men derimot en driftig jordbruker. Han foretok en betydelig oppdyrking og forbedring av prestegårdens jord, og lot dessuten oppføre et nytt «stuehus» på gården.*

* Simonsen, s. 72–75.

---

* Peder (1783–1825), smed, slo seg ned i Vejle på Jylland, g. 1815 m. Susanne Johannesdatter Yding (1789–1856), fem barn: Anne Cathrine (f. og d. 1815), Simon Laurentius (f. 1816, i 1857 «smedesvend», bosatt i Tved ved Svendborg på Fyn), Cathrine (1819–1852, g.m. smedmester Rasmus Pedersen i Vejle, fire barn), Nils Peter (1821–1882, misjonær og prest, g.m. Ane Sophie Leonore Krag, tre døtre), og Johan Jørgen (1824–1909, smed, g.m. Ellen Sørensen, Vejle, én datter, som døde to uker gammel).

Simen Nilsen døde i 1783, bare 44 år gammel, og etterlot seg hustru og seks barn i alderen fra 18 til 1 år. Skiftet etter ham ble avsluttet i april 1784, og der heter det at han «ulykkeligviis næstleden Vinter i Tyrifjorden er omkommen». Etter tradisjonen kjørte han gjennom isen og druknet, mens sønnen Ole (12), som var med, reddet seg. Boets nettoverdi var 413 riksdaler, hvoriblant Myra ($\frac{5}{8}$ fjerding av Østre Hårum, taksert til 160 riksdaler) og $\frac{1}{2}$ skinn i plassen Gunnerenga (150 riksdaler), ble overtatt av enka. 10 år senere – i desember 1794 – solgte Ambjørge Olsdatter gården til eldste sønn Ole Simensen for 450 riksdaler og livøre.

OLE SIMENSEN HURUM (MYRA) (1771–1864) var gift tre ganger. Hans første hustru var GUNHILD IVERSDATTER (1760–1802). De fikk fire barn:

* Simen (f. og d. 1795), d. 3 måneder gammel.

* Maria (1796–1797), d. 16 uker gammel.

* Inger Marie (1798–1845), g. 1821 m. Mads Engebretsen Østbyeie (f. ca. 1794), fra 1842 til 1869 eier av en del av Gunnerenga gnr. 12/13 i Nordervhov, tre barn: Engebret, Ole og Martin.

* Simen (1800–1809).

I 1801 satt Ole (30) og Gunhild (40) på gården med sine to barn Inger Marie (3) og Simen (1), husbondens mor Ambjørge Olsdatter (61, føderådsenke) og tre yngre søsken Olea (24), Nils (20, vervet

soldat) og Peder (17). I 1803 ble det avholdt skifte etter Gunhild Iversdatter Hurum (Myra), hvorved bruket ble taksert til 350 riksdaler. Boets nettoverdi var 260 riksdaler, og hun etterlot seg mann og to barn.

Ole Simensens andre hustru var OLEA SYVERSDATTER NØKLEBYEIE (1777–1807)⁵⁸ fra Norderhov. De giftet seg i 1804, og fikk to barn:

* Gunhild (1804–1805), døpt 1. januar og begravet 6. januar 1805.

* Marte (1805–1886), g. 1831 m. hattemaker Halgrim Olsen Brastad (1803–1880) fra Bratstad i Vegårdsfjerdings, fra 1841 eier av Fleskerud gnr. 23/1 i Norderhov, flere barn, bl.a. sønnen Peder, som overtok Fleskerud etter foreldrene i 1865. Gården ble solgt ut av familien ca. 1880, men Marte bodde der til sin død i 1886.

Myra cirka 1910. Ole Simensen Myra (1840–1926) er klar for jakttur.

I skiftet etter Olea Syversdatter, avsluttet i 1808, ble Myra taksert til 400 riksdaler og Gunnerenga med tilliggende rettigheter (deriblant en fjerdepart av teglverket i Åsa) til 150 riksdaler.

Ole Simensen giftet seg for tredje gang i 1809 med RAGNHILD SYVERSDATTER NØKLEBYEIE (1779–1841), søster av hans nylig avdøde (andre) hustru. I dette ekteskapet var det sju barn, hvorav seks døde som små: Ole (f. og d. 1810). Simen (f. og d. 1812). Syver (1813–1814). Maren (1816–1817). Simen (1818–1897), seinere eier av Myra, g.m. Anne Marie Svarverud, seks barn (se nedenfor). Maren (1822–1826). Pernille (f. og d. 1826).

⁵⁸ Oleas foreldre var Syver Olsen Nøklebyeie og Marta Jakobsdatter.

TRE BRØDRE TIL AMERIKA

Brødrene Peder, Hans og Martin Simonsen Myra reiste rundt 1870 til USA, hvor de slo seg ned i Minneapolis. De etablerte bedriften «Simonson Brothers, Manufacturing Company» som produserte dører, vinduer og annet bygningsutstyr i tre. Firmaet engasjerte seg også i entreprenørvirksomhet og bygde ut et område i Minneapolis som ble kalt «Seven Corners». Peder var firmaets leder til sin død i 1892, da broren Martin overtok fram til det ble solgt i 1923. Peder og hans hustru var blant grunnleggerne av «Our Saviour's Lutheran Church» i Minneapolis. Hans Simonsen var med og etablerte «The Minneapolis Savings & Loan Association», seinere et millionforetakende, og var i 1890-årene medlem av den lovgivende forsamlingen i staten Minnesota. Han vendte tilbake til Norge i 1905 og bodde sine siste år i hjembygda. Han skjenket betydelige beløp til allmennyttige formål, bl.a. til Hole gamlehjem og Hole gravkapell. I forbindelse med sin 80 årsdag i 1925 opprettet han et legat på 25.000 kroner til fordel for gamle verdige trengende i Hole.*

* Simonsen, s. 45–47, og artikler i Ringerikes Blad 21. februar 1925 og 21. februar 1935.

SAMLET JORDVEI

Utskiftinga 1894–97 førte til at Myra fikk samlet sin jordvei lengst nord i Hårums gårdsvald. Ole Simensen Myra anmodet i brev til utskiftingsretten i mai 1897 om å få utskiftet sine teiger «Aasbraaten» og «Støren», og få erstatning fra «Johan Olsens myrteig» – dvs. i Hårumsmyra øst for Åserud og bygdeveien. Og det fikk han. Samtidig ble husmannsplassen Livøre, som tidligere lå på Myra-grunn, etter utskiftinga tilhørende Åserud.

Kort etter Ragnhilds død i 1841, solgte Ole Simensen gården til eneste gjenlevende sønn Simen for 250 riksdaler og livøre. Skjøte ble utstedt 30. oktober 1842, hvorved halvparten av kjøpesummen var sønnens arv, mens den andre ble delt mellom hans halvsøstre, Inger Marie og Marte. Ole Simensen Myra hadde da drevet gården siden 1794. Han overlevde sine tre hustruer, og av i alt 13 barn var det tre gjenlevende. Han levde som livørsmann på Myra til han døde i 1864, 93 år gammel.

SIMEN OLSEN HURUM (MYRA) (1818–1897) ble i 1839 gift med ANNE MARIE PEDERSDATTER SVARVERUD (1814–1895) fra Nord-erhov,⁵⁹ og de fikk seks barn:

* Ole (1840–1926), seinere eier av Myra, g.m. Kristiane Viulsbråten, to barn (se nedenfor).

* Peder (1842–1892), snekker, utvandret til USA (Minneapolis), hvor han sammen med to av sine brødre startet og drev trevarefabrikk, omkom ved en vådeskuddsulykke i 1892, g.m. Martha Anderson (f. 1855), fem barn: Anna Marie (1873–1957, g.m. John Anderson 1872–1943, ingen barn), Helmer Ingvald (1877–1942, ugift), Eda Sophie (1880–1955, g.m. Joseph Broby 1871–1919, to barn), Josephine (1883–1936, ugift) og Matti (1885–1887).

* Hans (1845–1939), ugift, reiste til USA (Minneapolis), forretningsmann, kom tilbake til hjembygda i 1905, bodde på sine eldre dager hos sin brordatter Marie Løbben på Vaker i Norderhov.

* Andreas Reinhard (1846–1877), ugift, var syk i mange år og døde hjemme på Myra i 1877, 31 år gammel.

* Karen Kristine (1848–1904), g.m. Johan Olsen Skaugstad fra Åsbygda, seinere eiere av Åserud (og en periode av Nordigarden Hårum), fire barn: Alfred, Simen, Pauline og Ole (se omtale av Åserud gnr. 186/28 og 30).

* Martin (1852–1942), reiste til USA (Minneapolis) sammen med sine brødre, forretningsmann, g.m. Martine Jensen (1857–1942) fra Horten, fem barn: Joseph Sigfried (d. halvannet år gammel), Anne Marie Joseffa (1888–1932, ugift), Marion Sophia (f. 1890, ugift), Peder Sigvart (f. 1892, ugift, forretningsmann), og Simon Martinus (f. 1895, ugift, forretningsmann, sammen med broren Peder eier av forretningen Simonson Brothers i Minneapolis).

I 1845 lånte Simen Olsen 250 spesidaler i «Krigshospitalkassen». I 1865 satt Simen (48) og Anne Marie (52) på gården med fem av sine barn. De hadde 2 hester, 3 storfe, 6 sauer og 1 gris, og sådde $\frac{1}{6}$ t. hvete, $\frac{1}{2}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, $3\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. erter og 4 t. poteter.

Det ble eldste sønn OLE SIMENSEN HURUM (MYRA)

---

⁵⁹ Anne Maries foreldre var Peter Knutsen Svarverud og hustru Marte, som fra 1811 til 1847 eide halve Gunnerenga i Norderhov.

⁶⁰ Søskenene Peder, Hans og Martin Simensen og Karen Kristine Simensdatter fikk sine arvelodder i form av obligasjoner, hver på 150 spesidaler.

HERREDSGRENSEN ENDRES

Ved kongelig resolusjon av 19. mars 1948 ble det vedtatt å justere herredsgrensen mellom Hole og Norderhov fra 1. juli s.å. En grensenemnd som kom med sin innstilling i 1944, uttalte at den anså «den nåværende herredsgrense å være til dels meget uhensiktsmessig, og der forekommer mye teigblanding. De merkelige grenseforholdene ved Røsholmen og Averøya vest for Storelva er velkjent, men det er mindre kjent at Hole har et bruk ved Veisten i Norderhov, og at Norderhov etter en ytterst krokete grense strekker seg langt ned på Steinssletta, eller at Norderhov har en ganske betydelig strekning på Kampesetra i Hole, mens Viksetra som ligger i Norderhov tilhører Hole. Nemnda finner at disse forhold er uholdbare». Og dermed ble et område ved Røsholmen og Averøya vest for Storelva overført fra Hole til Norderhov, og det samme ble Myra under Hårum, et område på Vekkern, to mindre eiendommer under Lore samt Viksetra nord for Storflåtan. Motsatt vei, fra Norderhov til Hole, ble overført Søndre Vegstein, Kleven, Søndre Gile samt noen mindre eiendommer i samme område, og i tillegg en del skogteiger og mindre parseller ved Kampesetra på Krokskogen. 37 tidligere holeværingene ble innbyggere i Norderhov, mens 32 gikk motsatt vei.*

(1840–1926) som overtok gården etter foreldrene i 1877 for 700 spesidaler samt livøre til foreldrene.⁶⁰ Han ble gift med KRISTIANE NILSDATTER VIULSRÅTEN (1854–1925) fra Haug, datter av Nils Kristensen Viulsbråten og hustru Inge Olsdatter. De fikk to barn:

* Inger Marie (1876–1951), g. 1912 m. Håkon Løbben (1879–1961) fra Utvika, fra 1911 eier av Vaker gnr. 31/4 i Norderhov, én sønn Ole (f. 1913).

* Simen (1877–1938), ugift, seinere eier av Myra (se nedenfor).

I 1883 ble den tidligere husmannsplassen Myrabråten fraskilt og solgt til Johan Olsen Skaugstad (Åserud), som var gift med Karen Kristine Simensdatter Myra. Skjøte ble først utstedt i november 1899, og i kjøpesummen på 1.000 kroner var inkludert en mindre skogeiendom ved Gaupeskaret på Krokskogen (Rauhaug gnr. 9/7), som Ole Simensen hadde kjøpt fra Bure i Norderhov i 1882, sammen med småbruket Rauhaug (gnr. 9/4).⁶¹

I 1900 satt Kristiane og Ole på gården med sine to barn samt to personer som var «bortsat af fattigvæsenet» – Johan Tindberg (9) og Else Jonasdatter (24), begge født i Norderhov. De hadde en tjenestejente, Karoline Tobiasdatter (f. 1873 i Kristiania), og midlertidig opphold på gården hadde Anette Kristiansdatter (15).

I 1891 kjøpte Ole Simensen en skogteig ved Monsebråten – Myrabråten (bnr. 27 av skyld 1,17) av Engebret Olsen Hurum (Søgarden) for 1.600 kroner. Skjøte på parsellen ble først utstedt i

---

⁶¹ Rauhaug gnr. 9/4 eies i dag av Per Aaserud, mens skogeiendommen Rauhaug (gnr. 9/7) hører til bruket Åserud (eiere Toril og Terje Skryten).

1912. Skogen ble i 1949 makeskiftet med brødrene Olsen, og Myra har siden hatt gårdsskog ved Torgesetra (se omtale av skog).

Ved skjøte av 22. juli 1913 overdro Ole Simensen sin gård til sønnen SIMEN OLSEN HURUM (MYRA) (1877–1938) for 4.000 kroner samt livøre til foreldrene av 5-årlig verdi 4.000 kroner. Simen levde ugift, og drev gården til sin død i 1938. Som eneste arving overtok da søsteren (Inger) Marie Løbben gården, men allerede samme år solgte hun den til sin slektning Knut Bernhard Aaserud, sønn av hennes fetter Simen Olsen Aaserud, og dermed forble Myra i slektens eie.

KNUT BERNHARD AASERUD (1904–1981) ble i 1934 gift med JOHANNE BAGAASEN (1905–1992) fra Norderhov. De bodde tidligere i Åserud, hvor de drev produksjon av egg og grønnsaker. De fikk tre barn:

* Berit (f. 1938), g.m. Harry Hinna, bosatt i Kleppe i Klepp kommune på Jæren, fire barn: Roy, Gunn, Jan og Marianne.

* Per (f. 1946), seinere eier av Myra, g.m. Torill Henriksen, to barn (se nedenfor).

* Hans Simen (f. 1949), g.m. Anne Dihle fra Hønefoss, to barn: Monica og Knut.

I 1948 var Myra (gnr. 7/22 og 27) med Rauhaug (gnr. 9/4)⁶² i Norderhov på ialt 110 dekar dyrket jord (leirmold) og 3 dekar annet jordbruksareal samt 80 dekar produktiv skog (ved Monsebråten). På gården var det 2 hester, 9 kyr, 1 okse, 2 ungdyr, 3 griser, 3 sauer og 250 høner.

Ved grensejustering mellom Hole og Norderhov i 1948 ble Myra overført til Norderhov kommune, med nytt gnr. 1/53.

I 1980 ble Myra overdratt til eldste sønn PER AASERUD (f. 1946). Ved siden av å drive gården, er han skogsarbeider og sjåføør. Han er gift med TORILL HENRIKSEN (f. 1946) fra Oslo, som er renholder ved Hole ungdomsskole. De har to barn: Per Arne (f. 1981) og Elisabeth (f. 1983).

I dag har Myra 110 dekar dyrkbar jord og 118 dekar produktiv skog (ved Torgesetra). På gården er det skurtresker, 2 traktorer og kaldluft korntørke. Av bygninger er våningshuset fra rundt 1700, kanskje enda eldre (restaurert 1910 og 1983).⁶³ Et gammelt stabbur (fra 1800-tallet) ble revet i 1910, da nytt stabbur ble bygd. Øvrige bygninger er et bryggerhus med grisehus (ca. 1910), og låve med stall og fjøs (ca. 1910). Fjøset ble omgjort til garasje i 1960.

⁶² Rauhaug (gnr. 9/4) ble i 1980 overtatt av sønnene Per og Simen Aaserud i fellesskap. Siden har Per løst ut sin bror, og er i dag eneeier.

⁶³ Ifølge gamle papirer på gården (i dag bortkommet) kan våningshuset være fra rundt 1650.

Søndre Hårum (Søgarden) GNR. 186/24

– GML.MATR.NR. 55 AV SKYLD 20 LISPUND (SEINERE SØGARDEN, OG DELER AV ØSTIGARDEN OG NORDIGARDEN).

Den sørligste av de fire Hårum-gårdene i middelalderen får vi høre om første gang i juli 1514, da væpneren Anders Amundsson kunn-gjorde at han hadde avhendet til Gunnar Dyresson 6 øresbol i Sønstestova («syderste stoffuen») på Hårum i Steinsfjerdings på Ringerike. Men dersom Anders skulle bli rettslig frakjent jorda, pliktet Amund (rimeligvis Anders' far) eller hans arvinger å gi Gunnar fullt vederlag i jevngodt jordegods innen 12 måneder.⁶⁴ Tre menn bekreftet innholdet med sine segl: lagmann i Oppland Dyre Sevaldsson, rådmann i Oslo Helge Altzersson og lagrettemann Erland Dyresson.

I 1528 var OLA HÅRUM (Oluf) bygselmann på Søndre Hårum. I 1560–61 satt Børje på den søndre eller østre Hårum-gården, og i 1577 var Søndre Hårum halvgård. I 1573 eide Amund Toressøn på sin kone Siri Olsdatters vegne 1 fjerding (5 lispund) i Hårum på Ringerike. Dette framgår av en dom i Oslo lagting 23. januar 1573, da Amund blir dømt til å betale sin svoger Per Perssøn (på dennes kones vegne) 30 daler. Gården det dreier seg om, er antakelig Søndre Hårum.⁶⁵

Fra tidlig på 1600-tallet het brukeren av Søndre Hårum igjen OLA HÅRUM. I 1612 betalte han landskatt. I 1615 eide naboen Svein Stein 5 lispund av Søndre Hårums samlede skyld på 20 lispund, og i 1616 får vi vite at borgermester Søren Mønssen i Oslo «bygger» – og da rådde han rimeligvis for bygselen av de resterende 15 lispund (han var samme år også bygselrådig for 30 lispund i Øvre Hårum). I 1624 var Søndre Hårum fortsatt halvgård, Ola var bruker mens borgermester Trond Claussen i Oslo eide 15 lispund og naboen Svein Stein 5 lispund. I 1627–28 må Ola være død, for da er det RANDI HÅRUM, rimeligvis enka, som betaler landskatt, og hun har en «husmann» Rasmus (sannsynligvis gårdsdreng). Fra 1629 er det SEBJØRN HÅRUM (42) som er bruker, i 1632 ble han ilagt bot på 6 ½ daler for leiermål med Karen Olsdatter.

Fra 1630 til ut i 1640-årene var det Anne, enka etter borgermester Trond Claussen, som rådde bygselen på gården. I 1643 het brukeren KRISTOFFER HÅRUM, og i 1647 eide han 5 lispund i egen

⁶⁴ Brevet er datert Oslo St. Jakobsaften (24. juli) 1514. Originalen er borte, men en avskrift finnes i Rigsarkivet i København.

⁶⁵ Nils Stub: Notatbøker fra Oslo lagting 1572–80 (utgitt 1895) – (fra E. Fjeld Halvorsens ekserpter).

HOGG TØMMER I ALLMENNINGEN

Kristoffer Hårum var en mye benyttet lagrettemann i 1650- og 60-årene, men i 1665 måtte han selv finne seg i å bli stevnet på bygdetinget, for å ha hugget i allmenningen i nærheten av Steinsetra (Sten Setter – også skrevet Stenset i rettsreferatet). Kristoffer vedgikk å ha hugget 1 tylft og 5 stokker.

KJØRTE TØMMER TIL SPÅLSDAMMEN

I 1688 møtte Ragnhild Hårum på bygdetinget og vitnet at hennes avdøde mann Søren i 1679 hadde hugget og kjørt fram 8 tylf-ter furutømmer til Spålsdammen på Krokskogen, men tømmeret var ikke blitt annammet (oppmålt). Hun var stevnet av etatsråd Christian Lund fordi hennes salige mann skyldte etatsråden i underkant av 15 riksdaler, og mente at tømmeret var oppgjør godt nok. Etatsrådets representant på bygdetinget lovet å tale med etatsråden «til det beste uti anseende hennes ringe vilkår», men to år etter, i 1690, var kravet overført til en annen (Paul lbsen). Ragnhild gjentok at tømmeret som var levert ved Spålen burde komme henne til gode, og ville tale med Paul lbsen selv.

---

gård. Da hadde Torstein Arnesson i Christiania⁶⁶ overtatt de «15 lispund maldt med bøxell». I 1650 var det Hallstein Trandum som eide denne parten, mens bonden sjøl eide de resterende 5 lispund.

I 1664 var Søndre Hårum fortsatt halvgård, skylda var økt til 22 ½ lispund, og bruker var Kristoffer Hårum (50). Hans datter RAGNHILD KRISTOFFERSDATTER ble gift med SØREN ANDERSEN fra Klekken (nedre) i Haug,⁶⁷ som overtok som bruker etter svigerfaren. Søren Andersen var i 1666 dreng på nabogården Øvre Hårum. Ragnhild og Søren hadde to sønner, Paul og Anders, som overtok som brukere (og seinere eiere) av Søndre Hårum (se nedenfor).

Ragnhild Kristoffersdatter – i tingbøkene oftest kalt Søren Hårumns enke – var eier av 5 lispund i gården og bygslet det øvrige. I 1690-årene stevnes hun flere ganger for gjeld og skatterestanser, i 1698 av Bent Holst på salig Torstein Paulssøns vegne for resterende landskyld av tre fjerding (15 lispund) i Hårum. Hun vedgikk, men ba om å være forskånet for «den fjerdeparts forhøyelse» (en fast rente som ble tillagt ved sen betaling), da hun jevnlig hadde betalt sine skatter. Retten godtok det, da hun var fattig enke, men resten av landskylda måtte hun betale, og 3 ort i omkostninger. I 1699 utstyrte hun en soldat, Jens Jakobsen Guriby (36), sammen med Gjert Lore og Gulbrand Hårum .

De 15 lispund som boet etter Torstein Paulsøn eide i 1698, ble seinere overtatt av amtmann Hans Must. Etter Musts død solgte hans bo i 1718 de 15 lispund til oppsitterne, brødrene Anders og Paul Sørensen, for 200 riksdaler, men i skattematrikkelen i 1723 og tiende-listene fra 1727 er det fortsatt «Encken» som figurerer som gårdens eier.

PAUL SØRENSEN HÅRUM (f. ca. 1670)⁶⁸ døde i 1745, og etter skifte ble hans andel i gården utlagt arvingene, blant dem broren Anders. Gårdpartens verdi på 100 riksdaler ble tillagt boet, som etter at gjelda var fratrukket, viste en nettoverdi på 68 riksdaler.

ANDERS SØRENSEN HURUM (1681–1761) løste siden ut sine medarvinger og ble eier av hele Søndre Hårum. Han var gift med MARIE TARALDSDATTER HURUM (1708–1790) fra Nordigarden Hårum. De hadde flere barn, hvorav tre nådde voksenalder:

* Peder (1736–1798), seinere eier av Søgarden, g.m. Marie Hansdatter Fjeld, 10 barn (se nedenfor).

---

⁶⁶ Byen het Oslo til 1624, Christiania 1624–1877, Kristiania 1877–1925, og fra 1925 igjen Oslo.

⁶⁷ Hans brødre var Peder og Mads Andersønner Klekken.

⁶⁸ I en militærrolle fra 1697 er Paul Sørensen (27) – «en Enches Søn», oppgitt å være bruker av gården sammen med mora.

* Søren (f. 1747), g. 1766 m. Anne Hansdatter Fjeld, bruker av en av Fjell-gårdene på Røyse, minst to barn: Anders (underoffiser, eier av Store Svarstad til 1798, synes å ha forlatt Hole etter å ha blitt utlagt som barnefar i 1798 og 1800 til to «uekte» barn),⁶⁹ og Hans (1775–1839, gårdbruker på Svarstad bnr. 3, g.m. Jørgine Pedersdatter fra Asker, fire barn: Søren, Hans Andreas, Anne Dorthea og Karen Marie).

* Marie (d. 1813), g.m. Brede Olsen Egge på Ask, fra tidlig i 1770-årene eier av Nedre Fjelstad i Hole, bl.a. en sønn Ole (f. 1764).

På skifte i 1761, forlangt av Marie Taraldsdatter og Anders Sørensen (før hans død seinere samme år), ble boets nettoverdi taksert til 290 riksdaler. Gården ble utlagt eldste sønn PEDER ANDERSEN HURUM (1736–1798). Han var gift med MARIE HANSDATTER FJELD (1737–1810), og vi kjenner ni av deres barn,⁷⁰ hvorav seks nådde voksenalder:

* Anders (1763–1841), seinere eier av Søgarden, g.m. Berte Trygsdatter Bølgen, fire barn (se nedenfor).

* Hans (f. 1766).

* Marie (f. 1768), g. 1806 m. Nils Iversen Fjeldstad (hans 2. ekteskap) på Fjelstad i Hole.

* Kristoffer (1770–1775).

* Berte (1772–1791).

* Kristoffer (f. og d. 1775), d. 14 dager gammel, begravet 17. desember 1775.

* Marte (f. 1777), d. som barn.

* Marte (f. 1779), g. 1806 m. Engebret Olsen Rakkestad (Vestern) på Rakkestad i Norderhov, to barn: Ole og Eli (g.m. Ole Hansen Sandvigen).

* Paul (1779–1838), seinere eier og bruker av Bjørnstad i Norderhov, g. 1800 m. Mari Engebretsdatter Bjørnstad (d. 1843), seks barn: Peder (f. 1802, g.m. Maren Andersdatter Hurum Oppigarden, fire barn), Engebret (f. 1804, eier av en gårdpart av Østre Hønen, seinere Søndre Vegstein, g.m. Inger Marie Andersdatter Hurum Oppigarden, to barn), Marte (f. 1809, g.m. Ole Trulsen Bjerke, i 1838 bosatt på Sjørvoll, i 1842 «strandsidder» i Hønefoss, minst to barn: Mathea og Maren), Erik (1811–1887, seinere eier av Søndre Vegstein, g.m. Anne Dorthea Andersdatter Weisteen, to barn), Christian (1814–1870, seinere eier av Sonerud, g. 1843 m. Anne Olsdatter Sonerud, fire barn) og Hans (f. 1816).

I 1762 satt Marie og Peder Hurum i Søgarden med husbondens mor Mari Taraldsdatter og bror Søren Andersen, og en tjenestejen-

⁶⁹ Anders Sørensens to barn var Anne (f. 1798) med Lisbeth Mikkelsdatter Ullern, og Lars (f. 1800) med Ingeborg Eriksdatter Frøshaug. Lisbeth Mikkelsdatter ble i 1802 g.m. Johannes Taraldsen Sønsterud (åtte barn), mens Ingeborg Eriksdatter i 1803 ble gift med Daniel Danielsen Frøshaug (10 barn).

⁷⁰ Ifølge Lagesen var det 10 barn.

---

16 SKILLING I «OSTEPENGER»

I 1723 var det på Søndre Hårum 2 hester, 8 storfe, 8 sauer og 10 geiter. Årlig høvavling var 12 lass, og de sådde 1 kv. rug, 1 kv. erter, 1 t. 2 kv. bygg, 3 t. blandkorn og 1 t. havre. I tiende ble dette året betalt ½ kv. rug, ½ kv. erter, 2 kv. bygg, 1 t. blandkorn, 2 kv. havre og 16 skilling i «ostepenger» – en fast avgift pr. ku.

---

*Våningshuset i Søgarden
Hårum sist i 1930-årene.
Maleri av J. Møller, avfoto-
grafert av Marit Fagerli.*

KOM HELDIG FRA UTSKIFTINGA

Utskiftinga 1894–97 ga ingen omfattende endringer for Søgardens del, men gården fikk samlet sin jordvei vest for gårdstunet og nord for Vollgata. I vest og sør støtte åkeren mot Vestigardens marker, og dermed kom eieren av de to gårdene heldig fra utskiftinga. Sørigardens gamle bryggerhus (som da var revet) lå på Ner-Nigardens nye mark, men Engebret Olsen Hurum fikk to års frist (innen utgangen av mars 1899) til å ta stein fra grunnmuren.

---

te Marte Engebretsdatter. Under gården var det én husmannsplass, hvor husmann Sven Halvorsen og hans familie bodde. Dette var den eneste husmannsplassen på hele Hårum i 1762.

I 1797, året før sin død, overdro Peder Andersen Hurum sin gård til eldste sønn Anders Pedersen for 1.399 riksdaler og livøre. Da skiftet etter Peder ble avsluttet i 1804, var fem av barna (samt enka) i live, og boets nettoverdi ble taksert til 1.252 riksdaler.

I 1801 satt Anders Pedersen (38, ugift) på gården med sin mor Marie Hansdatter (62, føderådsenke) og to søstre Marie (33) og Marte (23) samt to tjenestefolk: Johanne Kristoffersdatter (28) og Anders Olsen (15).

ANDERS PEDERSEN HURUM (1763–1841) ble gift i 1803 med BERTE TRYGSDATTER BØLGEN (1767–1851) fra Haug. De fikk fire barn:

- * Peder (1804–1891), seinere eier av Søgarden, g.m. Dorteia Hansdatter Leine, fem barn (se nedenfor).
- * Hans (1805–1836).
- * Marie (1808–1830), døde 22 år gammel av «Nærvæfeber».
- * Truls (f. 1812).

Ved skjøte av 27. oktober 1840 overtok eldste sønn PEDER ANDERSEN HURUM (1804–1891) Søgarden Hårum etter sine foreldre for 1.200 spesidaler. Han var gift med DORTHEA HANSDATTER LEINE (f. 1814), og de fikk seks barn:

- * Hans Andreas (f. og d. 1837), «død før Daabens Confirmation i Kirken».
- * Anders (f. 1840), reiste til Amerika i ung alder, bosatte seg i Minneapolis.
- * Maren Johanne (f. 1843), ugift, fra 1905 bosatt på Veien i Norderhov.
- * Hans (f. 1846), reiste til Amerika som ung, ble farmer i Dakota.
- * Elise Randine (1849–1881), ugift, død 32 år gammel av tæring.
- * Martin (1854–1876), ugift, handelsbetjent i Kristiania, død 22 år gammel av tæring.

I 1865 satt Dorthea (52) og Peder (62) på gården med sine fem barn. De hadde 3 hester, 9 storfe, 10 sauer og 3 griser, og sådde ½ t. hvete, 1 ½ t. rug, 4 t. bygg, 5 t. blandkorn, 1 t. havre, 1 t. erter og 12 t. poteter

I august 1886 ble det fra Søgarden utskilt to parseller, Kvernenga (bnr. 25 av skyld 1,50) og Storren (bnr. 26 av skyld 1,20). Kvernenga ble solgt til Jørgen Olsen Hurum (Østigarden) og Storren til Kristian Fredriksen Hurum (Nordigarden).

Av Dorthea og Peder Hurums tre sønner var én død i ung alder og de to andre hadde reist til Amerika. Datteren Maren var ugift, og de solgte derfor Søgarden i 1887 til ENGBRET OLSEN HURUM, eier av Vestigarden Hårum, for 7.732 kroner samt livøre. Siden har jordveien i Søgarden Hårum, i 1887 av skyld mark 9,32, blitt eid og drevet sammen med Vestigarden. De to gårdene var i 1887

En del av Hårumsgrenda 1955. I forgrunnen til venstre ligger Søgarden (mørk hovedbygning), og videre mot høyre Ner-Nigarden og Skredderhusa. Nord (til høyre) for Skredderhusa ser vi tunet i Nordigarden, og nede i høyre bildekant skimter vi hovedbygningen i Høgstua. Ute på Vekkern ligger Øver-Nigarden, som var en av gårdene som måtte flyttes etter utskiftinga i 1890-årene (den lå tidligere på oversiden av Ner-Nigarden). Oppigarden Hårum, som ble flyttet halvannen kilometer nordover (til grensen mot Norderhov) lå tidligere midt i bildet, mellom Ner-Nigarden og Nordigarden.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

omtrent like store – Søgarden av skyld 9,32, og Vestigarden 9,45 (i dag hhv. 8,04 og 9,14).

I november 1891 ble en skogteig ved Mønsbråten – Myrabråten (bnr. 27 av skyld 1,17) – utskilt og solgt til Ole Simensen Myra for 1.600 kroner (skjøte ble først utstedt i 1912).

I 1900 bodde Dorthea Hurum (f. 1814, enke og føderådskone) i Søgarden med sin ugifte datter Maren Johanne (f. 1843).

I 1905 ble tunet og bygningene i Søgarden utskilt som egen eiendom, Søgård (bnr. 34 av skyld 12 øre) og solgt til maler Hans Dahlin. Han var gift med Inger Pedersdatter Ring (f. 1870) fra Sørurum, og de hadde fire barn: Marie, Karen, Hans og Petra. Kjøperen lånte samme år 1.500 kroner i Hole Sparebank med pant i Søgård, men hadde ikke tinglyst kjøte på eiendommen (det ble først utstedt i 1918 til Johan Borgersen Hurum, se omtale av 186/34 nedenfor).

I 1925 overtok OLA ENGEBRETSEN HURUM både Vestigarden og jordveien i Søgarden etter sine foreldre, Engebret og Marte Hurum (f. Frøhaug) – se omtale av Vestigarden Hårum gnr. 186/5. Siden 1954 har deres sønn ODD HURUM (f. 1928) vært eier av begge gårdene, som han har drevet sammen med sin søster MARI HURUM (f. 1926).

Bygningene i den gamle Søgarden Hårum var et gammelt våningshus som fortsatt er i bruk, som hovedbygning i gnr. 186/34 Søgård). Den gamle «Søgards-låven» ble revet cirka 1933, og på stedet bygde Ola Hurum et vognskjul, som fortsatt står. Rett på nordsida av denne sto det gamle fjøset i Søgarden, med solide gråsteinsmurer, som ble revet av Odd Hurum rundt 1980.

Seter

Alle Hårum-gårdene har hatt seterretter på Krokskogen, og noen av dem har også hatt hjemmeseter i Åsa og på østsida av Steinsfjorden.

Mattisplassen

Oppigarden og Nordigarden Hårum har hatt seterdrift på Mattisplassen, trolig også Østigarden. Av seterlister fra 1820-årene går det fram at Anders Syversen Hurum og Tarald Hurum hadde seterrett her. «Det ligger ei Hårumseter like nord for Mattisplassen – kun tomt i dag,»⁷¹ skrev en Krokskog-kjenner i 1952. Seterhuset til

⁷¹ Holtvedt (1953).

Marie Baalerud f. Hurum (1868–1957) på Dammersplassen cirka 1930. Hun var mora til Gunhild og Hans Baalerud.

Østre Hårum (Nordigarden og Østigarden) ble revet rundt 1850, og i dag har skogen tatt de gamle seterløkkene tilbake. Tre Borgengårder og Sonerud setret også ved Mattisplassen. «Seterveien gikk opp enten Nordkleiva eller Krokkleiva og til Bruløkkene, derfra over Øsjeval og til Mattisplassen».⁷²

I 1915 ble Oppigardens seterløkke og en skogteig fraskilt og solgt til Olsen-familien i Lommedalen.

I 1860-årene var buskapen fra Oppigarden på Brua (Bruløkkene), da folkene i Brua tok imot dyr fra bygda om sommeren, mot betaling. Rundt 1920 lå Lovise Hurum noen somre på Torgesetra med gårdens buskap. Setra leide de av Oppigarden Bjørke. Seinere i 1920-årene flyttet gamle Lovise til Nordkleivhytta med krøttera, som holdt hus i en stall som lå sør for hytta (på den andre siden av stien gjennom Nordkleiva). Stallen er borte i dag.

Myrsetra

I lia vest for Myrsetra lå setra Hansegård, som tilhørte Ner-Nigarden. Fortsatt er tufter synlige i åsen mellom Myrsetra og Plasse-

⁷² Erlandsen (1973).

På kartet fra utskiftinga av Krokskogens Allmenning 1816–23 ser vi den gamle finneplassen Langen (Dammersplassen), som var seterlokka til Øver-Nigarden Hårøm. I vest (til venstre) ser vi Midtskogen og Benteplassen (Bentfinne) ved kongeveien over Krokskogen, og sør for Langen ligger Torpesetra (setra til Stadum-gårdene) og Øiersetra (Onsaker og en av Gjesval-gårdene). Skogteigene tilhører Østre Bjørke (C), Stadum (CII og CIII), Onsaker (CIV), Sonerud (LVIII) og Langen (XCVIII).

© Fotograf Marit Fagerli

vannet, 300–400 meter vest for Lomma. Seterlokka og en tilhørende skogteig ble solgt i 1854 til Ivar og Christoffer Rytterager, og eies i dag av Olsen-familien i Lommedalen.

Monsebråten

Hungerholt hadde seterrett og løkke på den gamle finneplassen Monsebråten (Attoframbråten), og midt på 1800-tallet var dette husmannsplass under gården. Plassen og en tilhørende skogteig ble solgt i 1862 til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr, og eies i dag av Olsen-familien på Guriby i Lommedalen.

Dammersplassen var tidligere finneplass, og het da Langen. Her setret Øver-Nigarden Hårum til 1949, da Gunhild Baalerud stengte fjøsdøra for godt.

Dammersplassen

Dammersplassen er den tidligere finneplassen Langen, hvor Øver-Nigarden har sin seter. Langen ligger i lia mellom Midtskogen og Lomma. Mons (Mogens) Finne fikk bygselkontrakt på plassen i 1660, og tidlig på 1700-tallet tilhørte den Rå i Norderhov. I 1737 ble skogplassen – via giftermål – plass under Nordre Sørums, og i 1773 eller like etter ble Anders Johannessen Hurum (Øver-Nigarden) eier av 2 ½ lispund i Langen. I 1819 kjøpte sønnen Johannes Andersen ytterligere 1 lispund av Anders Andersen Høgstua, og ble dermed eier av hele Langen. Av seterlistene fra 1823 går det fram at Øver-Nigarden hadde seterrett på Langen (Dammersplassen).

Ved den nye matrikkelen i 1838 ble Langen matrikulert sammen med Øver-Nigarden. Gunhild Baalerud lå med buskapen (7–8 kuer) i Dammersplassen hver sommer fram til 1949. Seterhuset som står i dag ble oppført i 1835 av tømmermann Johannes Andersen, også kalt «Jehans».

Da buskapen skulle til seters, ble den drevet landeveien til Sundvollen, opp Krokkeiva og inn til Midtskogen, og derfra ned lia til Dammersplassen. Turen tok innpå 12 timer. I området ved setra finnes spor etter en rekke kølamiler.⁷³

Paulsrud

Paulsrud i Åsa har vært seter og plass under Midt-Hårums fra gammel tid. Av jordeboka 1624 går det fram at «Polsse skov» – i 1641–42 kalt «Pollsrud» – ble brukt under gården. I 1683 stevnet eierne av Midt-Hårums oppsitteren i Paulsrud, Torkel Olsen, for manglende betaling av landskyld, men saken ble avvist på bygde-tinget da Torkel kunne legge fram erklæring fra sorenskriveren om

⁷³ Erlandsen (1973).

at Paulsrud i 1678 var overdratt salige Ole Torkelsen (rimeligvis Torkels far) til odel og eiendom.

Men allerede i 1686 hadde Paulsrud igjen samme eier som Midt-Hårum, da plassen (av skyld 1 skinn) ble pantsatt sammen med gården. I 1704 ble Paulsrud uteglemt i skjøtet da Christen Christensen solgte Midt-Hårum til generalmajor Tritzschler, men sistnevnte fikk seinere samme år et særskilt skjøte på Paulsrud. Ved Tritzschlers død i 1718 ble Midt-Hårum kjøpt av oppsitterne, mens Paulsrud ved auksjon ble solgt til høystbydende Anders Andersen Bjørnstad (fra Hole) for 40 riksdaler. Bjørnstad eide Paulsrud til 1720, da han solgte eiendommen til fogd Lars Michelsen for 80 riksdaler. Michelsen solgte den i 1723 til oppsitteren Nils Mortensen, og siden har Paulsrud vært selveierbruk (gnr. 21 i Norderhov).⁷⁴

Steinsetra

Steinsetra på østsida av Steinsfjorden ble kjøpt av Ner-Nigardens eier Alv Olsen Hurum i 1828. Jorda i Steinsetra ble brukt under gården, og i perioder satt det husmenn der som tok imot krøtter fra gården om sommeren (se omtale av Steinsetra som husmannsplass).

Kampesetra

Kampesetra er den setra i Holes del av Krokskogen som ligger lengst vekk fra bygda. Høgstua og Vestigarden har setret her, men det fins ingen tradisjon for seterlivet på noen av gårdene.

I 1878 ble Høgstuas seterløkke og skog fraskilt og solgt til Drammens Damphøvleri. Seterløkka (gnr. 186/42 Bekkeløkka) ble utskilt fra skogeiendommen i 1949, og eies i dag av Sverre Olsen.

Vestigardens seterløkke (gnr. 186/33 Kampesæteren) ble utskilt fra gården så seint som i 1896 og solgt til Kristian K. Tangen fra Åsa. Eier i dag er Olaf Fjeldheims bo.

Fjellsetra

Sørgarden Hårum har hatt seterløkke på Fjellsetra. Husene var i bruk til omkring år 1900, men forfalt og er i dag borte. Tuftene er fortsatt synlige, ikke langt fra Øvre Fjellsetra, der Hilda og Knut Hurum holdt til.

⁷⁴ Opplysninger fra Lagesen III, s. 294–295, og fra tingbøker for Ringerike nr. 27 (1683) og 33 (1686).

Fuglesangen (Bergeløkka)

Høgstua har hatt hjemmeseter i Fuglesangen (Bergeløkka) i Åsa. I juli 1790 kjøpte Anders Andersen Hurum d.e. eiendommen «Gonorengen, Svarverud kaldet» av skyld $\frac{1}{2}$ skinn av Knut Gundersen Svarverud for 240 riksdaler.⁷⁵ Eiendommen ble kalt Fuglesangen, og et par år seinere makeskiftet Anders Andersen en teig han eide under Elvika, kalt Gamlebråten, med Mikkel Hansen Østby og ble i stedet eier av plassen Nordre Fuglesangen, som lå inn-til. Denne eiendommen har siden tilhørt Høgstua.

Da Anders Andersen Hurum d.y. i 1829 delte sin gård mellom sønnene Ole og Hans, fikk Hans den nye gårdparten Vestigarden og med den halve Fuglesangen, men det synes som broren Ole i Høgstua kort tid etter overtok hele Fuglesangen (i dag gnr. 12/17 Gunnerenga i Norderhov).

Husmannsfamilien i Fuglesangen tok imot krøtter fra Høgstua hver sommer, helt til det var slutt med melkeproduksjon på gården i 1953 (se omtale av Fuglesangen som husmannsplass).

Gunnerenga

Gunnerenga i Åsa har vært Østre Hårums hjemmeseter. Ole Gulbrandsen Hurum (Østigarden) kjøpte i 1769 halve Gunnerenga, og etter hans død i 1772 ble gårdparten delt på hans arvinger (Østigarden og Myra) med en fjerdepart på hver.

Østigardens del av Gunnerenga (gnr. 12/8) ble i 1865 fraskilt flere parseller, og eiendommen består i dag kun av skog, som fortsatt tilhører gården. Myras del av Gunnerenga (gnr. 12/13) er også blitt fraskilt flere parseller, og det gjenstående av eiendommen ble i 1938 overdratt til Ole Kr. Løbben på Vaker.

Viksetra

Østre Hårum hadde en gammel seterrett på Viksetra nord for Storflåtan på Krokskogen, der Hole-gårdene Mo og Østre Bjørke (Stua) setret. På slutten av 1700-tallet oppstod tvil om denne seterretten «skulde være forfalden», og Ole Jørgensen Hurum (Østigarden) inngikk da en kontrakt med kammerherre Peder Anker om innhegning av en seterløkke på 3–4 dekar på Viksetra, til årlig leie 24 skilling. Ole Jørgensen måtte ikke røre noe av den omkringliggende skog «uden Tørt, Top og Vindfald, verken til Indhæginger eller til Gierdes Vedligeholdelse; Ey heller er det ham tilladt at over-

⁷⁵ Knut Gundersen hadde fire år tidligere, i 1786, pantsatt eiendommen til Anders Andersen Hurum mot et lån på 26 riksdaler.

drage Sæterboeligen til nogen anden, eller at tage nogen med sig du i Huusene eller paa Sæteren». Seterretten skulle gjelde for Ole Jørgensens levetid, og bortfalt rimeligvis ved hans død i 1830.⁷⁶

Skog

Øvre Hårum

Ved allmenningens utskifting i 1823 ble Øvre Hårum tildelt en større teig fra Sundvollen opp lia til Augunrud, videre innover til Retthellstjern og øst til Bukkebekken. Denne ble da delt på Oppigarden og Hungerholt, etter skyldas størrelse.

Det meste av Oppigardens del av denne opprinnelige Øvre Hårum-skogen er fortsatt i gårdens eie (ca. 360 dekar), mens det øvrige (nærmest Sundvollen) ble fraskilt og solgt i 1915 til eierens bror Syver Andersen Hurum (Nordkleivstykket gnr. 186/38). Denne ble i 1929 solgt videre til Olaus Hanssen Blom i Sundvollen. Fra 1965 overtok dennes datter Dorthea Næss (f. 1910) som eier. Hun var gift med Thorleif Næss. De seinere årene er det deres døtre Anne Marie Jonson (f. 1943) og Berit Fuglesang (1947–2001) som har eid skogen.

Oppigarden fikk i 1823 også en mindre skogteig i tilknytning til sin gamle seterløkke på Mattisplassen. Teigen lå mellom Mattisplassen og Møsebråten, og ble i 1915 fraskilt og solgt til Olsen-familien i Lommedalen for 3.000 kroner (gnr. 186/39 «Matispladsstykket og Møsebraatstykket» av skyld 44 øre).

I 1928 kjøpte Oppigardens eier Ole Andersen Hurum en mindre skogteig Averøystykket (Plassestykket, gnr. 48/7) fra gårdparten Tajet under Averøya for 1.733 kroner. Teigen ligger ved Bukkebekken, nordvest for Mattisplassen, og hører fortsatt til gården (gnr. 227/7 Plassestykket, av skyld 24 øre).

Oppigarden har også cirka 40 dekar skog i Hårumsåsen, som er lagt ut til naturreservat.

I Nordkleiva ligger gårdens driftshytte like ved minnesteinen fra slaget mot svenskene i 1716. «Nordkleivhytta» har blitt mye brukt som hvilehytte av bygdas bønder under tømmerkjøring. Her ved Nordkleiva ble tømmeret lesset om før nedstigningen til fjorden, og

⁷⁶ Opplysninger hentet fra pantebok 16b (1799–1804) for Hallingdal og Ringerike sorenskriveri (s. 622a, nr. 9) – kopi i Hole bygdarkiv.

da passet det gjerne å la hestene få hvile, og karene kunne ta mat-hvil i hytta som tilhørte Oppigarden.

I 1960-årene ble det utstedt festekontrakter på tomter til 20 fritidshytter i Oppigardens skogteig på Krokskogen, i området Nordkleiva–Retthellstjern.⁷⁷

Hungerholt

I 1862 solgte eieren av Hungerholt gårdens seterløkke på Monsebråten med en tilhørende mindre skogteig til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr for 400 spesidaler. Seterløkka og skogen eies i dag av Olsen-familien på Guriby i Lommedalen. Hungerholt har fortsatt sin skogteig mellom Sundvollen og Bukkebekken, som gården ble tildelt i 1823 (en del av Øvre Hårums teig, som ble delt på de skyldsatte brukene under gamle Øvre Hårum). I denne teigen, sørvest for Retthellstjern, ligger en driftshytte med stall (bygd ca. 1935).

Østre Hårum (Østigarden og Nordigarden)

Østre Hårum fikk ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning i 1823 en teig fra Monsebråten og vestover, over Bukkebekken og opp til branten mot Stormyrtjern. Denne ble delt, slik at Nordigarden, Østigarden og Myra fikk hver sin del.

I 1850 solgte Nordigardens eier parsellen «Hagen og Mathispladssæteren med Skov» til Jørgen Olsen Hurum (Østigarden), og heri var inkludert Østre Hårums gamle setervoll på Mattisplassen samt Nordigardens del av skogen. Dermed var det meste av Østre Hårums gamle skog igjen samlet på én hånd, men allerede i 1868 solgte Jørgen Olsen Hurum skogteigen (løpenr. 20b og 19i, seinere gnr. 7/20 Hurum skog) for 400 spesidaler til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr, som i denne perioden kjøpte opp skog langs Lommavassdraget for å sikre tømmer til Guriby-saga i Lommedalen (som de eide). Fra 1870 var Fuhr eneeier, før han i 1874 solgte sine skogeiendommer til Drammens Damphøvleri. I 1906 overtok Gudbrand Olsen Snedsbøl både skogen og Guriby-saga, og det såkalte «Guriby-godset» er fortsatt i Olsen-familiens eie.

Østigarden har i dag skog i Åsa – Gunnerenga gnr. 12/8 (cirka 100 dekar) og Bjørnstadmarken gnr. 27/12 og 13 (cirka 180 dekar). Sistnevnte skogteig holdt Jørgen Olsen Hurum tilbake, da han i 1892 solgte Bjørnstad gnr. 27/1 og gnr. 27/8 i Norderhov til Anders Andersen Pjåka.

KØLABRENNING

I 1777 drev seks av gårdbrukerne på Hårum med kølabrenning på Krokskogen. Anders Andersen i Høgstua hadde miler både på vestsida av Byvann og sør for Kampesetra, mens Syver Nilsen i Oppigarden hadde mile vest for Trehørningen. Syvers svoger, husmann Anders Nilsen (gift med hans søster Helene) brant også køl i egen mile. Peder Andersen i Søgarden hadde mile nord for Fjellsetra. Også Jørgen Olsen (Østigarden), Anders Johannessen (Øvernigarden) og Anders Reiersen (Hungerholt) leverte trekøl i 1777. Kølabrenning gav en kjærkommen ekstraintekt i en tid på året da det ikke var så mye å gjøre på gården hjemme.

---

⁷⁷ Hytteiendommene vil bli omtalt i bygdebokas bind 4 (Krokskogen).

«SÆTERLØKKEN ER INDHEGNET MED ALMINDELIGT GJÆRDE»

«Skovstykke samt Sæter med Sæterløkke og Havnehage, som Eieren Jørgen Olsen Hurum har frasolgt sin Gaard til Fuldmægtig Rytterager og Grosserer Fuhr: Bemeldte Skovstykke er beliggende paa Krogskovken og udgjør den Lod af samme som ved Almindingens Udskiftning tildeltes ovennævnte Gaard, og hvilket er betegnet med Lod No. LV paa Krogskovkartet. Det støder mot Vest til Gaarden Hafnords Lod, (...) mot Nord til Gaarden Averøens Skovlod, mod Øst til Syvert A. Hurums Skovstykke (...) og mot Syd til Gaarden Borgens Skov, og som er Rytterager og Fuhr tilhørende. Det saalædes begrænsede Skovstykke er paa almindelig brugelig Maade adskilt fra tilstødende Skove ved opblinkede Delelinier. Sæter med Sæterløkke og Havnehage er beliggende noget i Syd for Skovens østre Ende, og begrænses i Syd og en liden Deel i Vest af Eiendommen Mathispladsen, for øvrig i Vest samt Nord og Øst av ovennævnte Borgen Skov. Sæterløkken er indhegnet med almindeligt Gjærde medens Havnehagen, som støder umiddelbart til Sæterløkken, nu ikke længer er indhegnet med Gjærde, men hvoraf Spor endnu kan sees paa de fleste Steder omkring den.»

* Pantebok nr. 30 (1864–1868) for Ringerike sorenskriveri, s. 1075 (kopi i Hole bygdarkiv).

NATURRESERVAT I HÅRUMSÅSEN

I 1993 ble et areal på 510 dekar i Hårumsåsen og Burudåsen fredet som naturreservat. Myndighetene ønsket å ta vare på «et typisk kalkfuruskogområde med tørre, urterike skogtyper, moserike lågurttyper samt en tørr lavdominert kalkfuruskog». Åspartiet har stupbratt vestsida og slak østside – en svært karakteristisk landform i Ringerike og Hole. Åsen er snøfattig og brukes til vinterbeite for rådyr og elg. Den er også et viktig fri-luftsområde med mange stier, og har en interessant flora.* Fredningen medfører at all skogsdrift er forbudt, endog døde busker og trær skal ligge.

* «Hurum–Burudåsen naturreservat» – hentet fra Hole kommunes hjemmeside på Internett (av Frode Løset).

Nordigarden

Tarald Alvsen Hurum (Nordigarden) kjøpte i 1814 og 1816 to skogteiger under Pjåka i Vegårdsfjordingen. Rundt 1850 solgte sønnen Alv Taraldsen de to teigene til Anders Olsen Hurum (Høgstua), og de tilhører fortsatt Høgstua.

I 1848 kjøpte Alv Taraldsen Hurum (Nordigarden) og Ole Alvsen Hurum (Vestigarden) en skogteig «Utvik og Øverby skog» (gnr. 198/3) på Utstranda av Ivar Rytterager. De solgte unna litt av skogen og delte det resterende i 1861. I 1869 solgte Alv Taraldsens sønn Thorvald Alvsen Hurum farens tidligere skogteig, som siden har vært på en rekke hender (eies i dag av Morten Gjerdum Aasen).

Sigvart Bihli, som i 1917 ble eier av Nordigarden, hadde i 1912 kjøpt skogteigen Fjeldstykket gnr. 38/39 av Hans Kristensen, eier av Stua Fjell gnr. 38/9 og 12, for 2.500 kroner. Teigen er på cirka 200 dekar og går fra Fjellsetra og østover, og skal ha blitt kjøpt fordi Bihli – for å få jaktrett – måtte være eier av skog innen herredets grenser. Fjeldstykket hører fortsatt Nordigarden Hårum til.

Nordigarden har også en en smal teig på cirka 200 dekar fra Sundvollen via Retthellstjern til Bukkebekken. Denne ligger i teigen som Øvre Hårum fikk tildelt i 1823. En del av denne skogen tilfalt Nordigarden, da gårdens eier i 1773 kjøpte 6 lispund skyld av «gamle» Øvre Hårum.

Vestigarden

I 1823 ble den delen av gamle Midt-Hårum som i 1829 ble delt i Høgstua og Vestigarden, tildelt to skogteiger i området lengst øst i Hole. Den største strakk seg fra Mattisplassen og over Kampesetra

østover til kommunegrensen mot Norderhov (Ringerike), mens en mindre teig lå sør for Kampesetra.

Vestigardens del av denne skogen ble solgt i 1851 til baron Harald Wedel-Jarlsberg (bnr. 7 Hurum skog av skyld 1,37) for 500 spesidaler. Siden 1902 har skogen tilhørt Bærums Verk. I 1905 ble den sammenføyd med verkets skogeiendom Johnsrud gnr. 18/14 i Norderhov (av skyld 11,27) til én eiendom med navnet «gnr. 7/7 Hurum med Bærums Jernværks Andel af Krokskogen». Seinere samme år erklærte verkets eier Harald Løvenskiold at eiendommen for fremtiden kun skulle benevnes Hurum. Firmanavnet er siden endret til Løvenskiold-Vækerø AS, som i dag er eier av den gamle Vestigardsskogen på Krokskogen.

I 1848 kjøpte Alv Taraldsen Hurum (Nordigarden) og Ole Alvsen Hurum (Vestigarden) en skogteig «Utvik og Øverby skog» (gnr. 19/3) på Utstranda av Ivar Rytterager. De solgte unna litt av skogen og delte det resterende i 1861. Vestigardens del (gnr. 19/5, med samme navn: Utvik og Øverby skog) ble i 1867 solgt til Anders Hansen Løken (eier av Nedre Løken i Hole). Den eies i dag av Kjetil Bye (f. 1964), Lars Johs. Fjeldstad (f. 1924) og Hans Chr. Fjeldstad (f. 1961).

Høgstua

Høgstuas del av skogteigen ved Kampesetra som Høgstua/Vestigarden ble tildelt i 1823, ble fraskilt i 1878 og solgt til Drammens Damphøvleri for 2.200 kroner (gnr. 186/10 av skyld 1,61). Siden 1906 har skogteigen tilhørt Olsen-familien i Lommedalen.

Til Høgstua hører i dag cirka 1.100 dekar skog, hvorav 700 dekar er «Olavsbråten og Vikengen skog» ved Vassenden på Bjoneskogen (skogteigen ligger i Ringerike, på grensen mot Søndre Land) samt ved Pjåka (350 dekar) og Fuglesangen (60 dekar) i Åsa.

Pjåka (gnr. 13/4 i Norderhov) ble kjøpt til gården rundt 1850 fra Alv Taraldsen Hurum (Nordigarden), mens Fuglesangen (Gunnerengen, gnr. 12/17 i Norderhov) har tilhørt Høgstua siden 1790.

Høgstua har også 110 dekar skog i Hårumsåsen, hvorav 80 dekar er fredet som naturreservat.

Ner-Nigarden

I 1823 fikk Nigarden Hårum (den delen av gamle Midt-Hårum som i 1690 ble delt i Øver-Nigarden og Ner-Nigarden) tildelt to teiger. Den ene lå mellom Myrsetra og Plassedammen, og tilfalt Ner-Nigarden. Teigen het Mastemyren skog, og ble i 1854 solgt til brødrene Ivar og Christoffer Rytterager for 900 spesidaler. I 1868 ble teigen sammenføyd med to mindre teiger fra Søhol til én eien-

---

SETERFOLK

Hilda og Knut Hurum bodde det meste av sitt liv i en tømmerhytte de bygde på Øvre Fjellsetra. De livnærte seg med skogsarbeid, jakt og seterdrift, og tok imot andres buskap om sommeren helt fram til 1965. Året etter flyttet de til slektning-er på Gullerud i Norderhov, hvor Knut døde i 1968. Hilda Hurum bodde siden på Hundstad på Røyse, hvor hun døde i 1995.

MAKESKIFTE AV SKOG

«Myrabråten skog ligger mellom brødrene Olsens eiendom ved Monsebråten og Norderhov Prestegårdsskog. Herr Aaserud kan, på grunn av den meget lange driftsvei, ikke nytte skogstykket som vanlig gårdsskog, og den store avstand – cirka 1 mil ned til Ringeriksbygden med til dels motbakke – vanskeliggjør økonomisk tilfredsstillende drift for ham. På den annen side har brødrene Olsen sin eiendom Monsebråten i nærheten av stykket, og har der husvære for folk og hester og drift årligårs. Brødrene Olsen har likeledes fløtningselven Lomma i umiddelbar nærhet av skogstykket, og får ubetydelig kjørevei ...» het det i søknaden om konsesjon på makeskiftet mellom brødrene Olsen i Lommedalen og Knut Aaserud i 1949. Og søknaden ble innvilget av Hole skogutvalg. Olsen-familien ble eiere av Myrabråten skog ved Monsebråten, og Aaserud fikk i bytte «Svarttjernstykket skog» ved Torgesetra.*

* Søknad til Hole skogutvalg av 16. juni 1949 om konsesjon på makeskifte (kopi i Hole bygdearkiv).

---

dom – Hurum med Søhol (bnr. 12 av skyld 1,80) – som i dag eies av Olsen-familien på Guriby i Lommedalen.

Ner-Nigardens eier Anders Alvsen Hurum kjøpte i stedet i 1860 en skogteig på 180 dekar sør for Sundvollen (Vekkern gnr. 189/3) av J.C. Bjerck på Nordre Sørumsund.

Øver-Nigarden

Øver-Nigarden fikk i 1823 tildelt en skogteig fra Sundvollen og østover forbi Retthellstjern til Bukkebekken. Teigen er i underkant av 400 dekar, og hører fortsatt gården til. Til Øver-Nigarden hører også ca. 150 dekar skog ved Dammersplassen (Langen). Den tidligere finneplassen vest for Lomma ble trolig kjøpt til Øver-Nigarden i 1773, og fra 1819 – da eieren av Høgstua solgte de resterende 1 lispund av Langen – har hele Langen (gml. matr.nr. 95) tilhørt Øver-Nigarden Hurum. Langen ble i 1823 tildelt en skogteig fra allmenningen, og denne er i dag en del av Øver-Nigardens skog vest for Lomma.

Skredderhusa

Dagens eier av Skredderhusa, Ole Øyvind Sætra, har siden 1992 eid småbruket Breili i Soknedalen, med 250 dekar skog.

Sørgarden

Ved allmenningens utskifting i 1823 fikk Søndre Hårums (Sørgarden) tildelt en teig som strakk seg fra Lårvika ved Steinsfjorden og østover, forbi Lårvikstjern, Myromstjern og Fjellsetra og inn til Elgsbrenna. Skogen tilhører fortsatt gården (i dag Vestigarden/Sørgarden) og er på cirka 620 dekar.

Gården har også 80 dekar skog i Hårumsåsen, som i dag er naturreservat.

I 1895 kjøpte Engebret Olsen Hurum en skogteig på 240 dekar ved Fjellsetra. Teigen grenset inntil Søgardens teig på nordsiden. Selger var urmarker Olsen i Hønefoss, som hadde kjøpt teigen fra Nordre Gile i 1874.

I 1928 arvet Engebret Olsen Hurums eldste sønn gården og gårdsskogen ved Fjellsetra, mens nest-eldste sønn Knut overtok den gamle Gile-skogen (gnr. 6/4 i Norderhov, etter grensejusteringen i 1948 gnr. 7/46 i Hole).

Knut Engebretsen Hurum (1897–1968) var gift med Hilda Håkonsen (1910–1995) fra Åsa. De hadde ingen barn, og testamenterte skogen til sine søsken.⁷⁸ I juli 1996 var det to sønner av Hildas søster Anna Gulbrandsen i Haug, Inge Gulbrandsen og Torbjørn Gulbrandsen Veiteberg,⁷⁹ som overtok den for 540.000 kroner.

Myra

Myra har hatt en skogteig ved Monsebråten. Da Hungerholt i 1863 fraskilte og solgte gårdens seterløkke med skog på Monsebråten, grenset teigen mot vest til Simen Olsen Hurum (Myra) sin skogteig. I 1891 ble en skogteig i det samme området (bnr. 27 Myrabråten) – som tilhørte Søgarden Hårum – utskilt og solgt til Myra. Skjøte ble først utstedt 20. januar 1912, og prisen var 1.600 kroner. I 1949–50 ble skogen ved Monsebråten makeskiftet med Olsenfamilien i Lommedalen, og Myra fikk i stedet «Svarttjernstykket skog» gnr. 3/17 (opprinnelig fra Vestre Bjørke) på 118 dekar. Denne skogteigen ligger mellom Torgesetra og Den gamle kongeveien, og har siden tilhørt Myra.

Fra 1772 hørte en fjerdepart av Gunnerenga i Vegårdsfjordingen (seinere gnr. 12/13 i Norderhov) under Myra. Eiendommen, som bestod av «litt skog og dyrket mark», ble siden fraskilt flere parseller. I 1796 ble en skogteig (bnr. 16) utskilt og solgt til Simon Fougner, og den hadde siden flere eiere inntil den i 1906 ble kjøpt tilbake av Ole Simensen Myra for 1.450 kroner. Skogen hørte til gården til 1938, da arvingen Ole Kr. Løbben (på Vaker i Norderhov) ble eier. Han overtok samtidig det gjenstående av eiendommen Gunnerenga gnr. 12/13, som var blitt fraskilt ytterligere parseller i 1842 (bnr. 14 Gunnerengen), 1886 (bnr. 22 Engen søndre) og 1899 (bnr. 23 Gunnerengbråten).

⁷⁸ Gjensidig testamente av 2. mars 1948.

⁷⁹ Bosatt i Førde i Sogn og Fjordane.

Husmannsplasser

Den første husmannen vi hører om på Hårum, er *Amund*, som var husmann i Hungerholt i 1664. Hungerholt var plass under Øvre Hårum, og ble selveier-bruk i 1757.

I 1762 var det bare én husmann under Hårum. Det var *Sven Halvorsen*, som satt på en plass under Søgarden Hårum med sin hustru *Guri Pedersdatter* og minst to barn (bare de over 12 år er nevnt i skattemanntallet): Abraham (som var husmann under Hårum i 1801) og Halvor. Guri og Sven hadde også en sønn Jakob.

I 1770 ble husmann *Kristoffer Amundsen Hårumseie* far til en gutt, Anders Kristoffersen, som i 1801 var husmann på Hårum.

I 1801 bodde det husmenn på ni plasser under Hårum, men vi vet ikke på hvilke plasser de enkelte familiene bodde:

* Husmann med jord *Ole Gulbrandsen* (53) og hustru *Ragnhild Johannesdatter* (46) med fire barn (vi kjenner fem av deres barn):

* Ingeborg (f. 1791).

* Ole (f. 1793), tvilling, i 1817 bosatt i Hårumseie (løsgjenger) og utlagt som barnefar til Marte Pedersdatter Halsteinrudeies sønn Anders (hennes fjerde leiermål).

* Søren (1793–1880), tvilling, seinere eier av Langebru på Krokskogen, g.1 i 1815 m. Pernille Johnsdatter Rønningen, g.2 m. Anne Olsdatter (f. 1811) fra Geilo, minst fire barn: Lovise (f. 1846, seinere g.m. Anders Syversen Hurum i Oppigarden, fire barn), Maren (f. 1848), Anne Sørine (f. 1853) og Søren (f. 1857). Søren skal ha vært gift tre ganger, og hatt i alt 17 barn (se gnr. 186/1 Oppigarden Hårum).

* Johannes (f. 1796).

* Paul (f. 1803).

* Husmann med jord og skomaker *Tron Gulbrandsen* (59) og hustru *Anne Jacobsdatter* (56). De hadde én losjerende, Lisbeth Olsdatter (40, levde av håndarbeid), og av deres barn bodde bare Jakob (21, landsoldat) hjemme. Av barna kjenner vi Gulbrand (f. 1777), Jakob (f. 1780), Ambjørg (døpt 1782, d. som barn), Eli (døpt 1784), en dødfødt pike (f. 1787) og Ambjørg (1788–1792). Tron Gulbrandsen døde i 1817 som legdslem, og da ble hans alder oppgitt å være 72 år.

Sønnen *Jakob Tronsen* (1780–1832) synes å ha etterfulgt sin far som husmann på plassen. Han ble i 1803 gift med *Anne Eriksdatter Johnsrudeie* fra Norderhov, og de fikk minst sju barn: Gulbrand (f. 1803), Karen (f. 1806), Gunhild (f. 1809), Anne Maria (f. 1812), Tron (f. 1815), Anders (f. 1818) og Marte Marie (1822–1831). I tillegg ble Jakob Tronsen utlagt som barnefar i 1802 og 1815 til to «uekte» barn (se egen sak). Anne Eriksdatter døde før 1830, og

Jakob Tronsen inngikk nytt ekteskap med Maria Johansdatter (som bodde på Herøya). Han døde i 1832, 52 år gammel.

* Jordløs husmann og skredder *Jørgen Andersen* (25) med hustru *Guri Abrahamsdatter* (24) – som var tjenestejente i Hungerholt i 1797. Jørgen Andersen bodde i Grindbakken (i Løkenmoen) i 1797 og i Hungerholt i 1798. Vi kjenner tre av deres barn: Christence (f. og d. 1798), Eli (f. 1799) og Anne (f. 1806). I 1806 hadde de flyttet til en plass under Sørum.

* Jordløs husmann og dagarbeider *Hans Pedersen* (50) med hustru *Ingeborg Iversdatter* (52) og en datter Marte (10). Marte Hansdatter ble i 1828 gift med skolelærer Mads Andersen Hurum (Høgstua, seinere eier av en av Frøyshov-gårdene) og fikk med ham tre sønner: Anders, Isak og Martin. Etter Mads Andersens død giftet hun seg igjen med skolelærer Sven Hansen Sonerud, og fikk en datter, Hanna Mathea.

* Jordløs husmann og dagarbeider *Nils Kristensen* (39) med hustru *Mari Olsdatter* (49) og en losjerende, Ragnhild Halvorsdatter (55, ugift).

* Husmann med jord *Hans Halvorsen* (46) og hustru *Marte Gulbrandsdatter* (52). De har losjerende – innerst Johanne Larsdatter (48, enke etter Johan Engebretsen d. 1794) og hennes datter Lisbeth Johansdatter, som begge lever av håndarbeid.

* Husmann med jord *Anders Kristoffersen* (32) og hustru *Toran Iversdatter* (38) – begges annet ekteskap – med sin felles datter Siri (1), Torans sønn Engebret Borgersen (18), og Anders' tre barn Marte (f. 1792, i 1821 gift med Narve Knutsen Elvika, eier av Elvikbråten i Norderhov), Ole (f. 1794) og Kristoffer (f. 1796, g. 1817 med Dorte Johnsdatter fra By, i 1824 husmannfolk under Østre Hårum).

* Husmann med jord og snekker *Abraham Svensen* (56) og hustru *Eli Trulsdatter* (58). De hadde minst én datter, Guri (f. 1776). Abrahams far Sven Halvorsen var husmann under Søgarden Hårum i 1762.

* Husmann med jord og tømmermann *Ole Gundersen* (49) og hustru *Anne Gulbrandsdatter* (64), deres datter Eli Olsdatter (25) og hennes mann Anders Olsen (25) med sin datter Olea (2) – i 1818 bodde Eli og Anders i Vaker da de fikk en sønn, Mads).

1820-årene

Av lister for kirkeskatt i 1820-årene ser vi hvor mange husmenn hver gård betalte «contribution» for. Men bare noen få av plass-navnene kommer fram:

«... MEN MANDEN BLEV FORHINDRET»

I 1802 ble husmannssønnen Jakob Tronsen Hårumsøie utlagt som barnefar til et pikebarn, Else (f. 1802), med tjenestejenta i Søgarden Hårum, Johanne Kristoffersdatter (f. 1773). I forbindelse med barnets dåp er det innført i kirkeboka at «disse agtet at ægte hinanden strax, men manden blev forhindret». Det var neppe tilfeldig at Jakob holdt seg unna: Året etter giftet han seg med Anne Eriksdatter fra Johnsrud-eie i Norderhov, som fram til sin død rundt 1830 skjenket ham minst sju barn. At han fortsatt må ha hatt et godt øye til sin fordums flamme i Søgarden, viser det faktum at da Johanne Kristoffersdatter i 1815 igjen bar et barn til dåpen (et guttebarn, Kristoffer), så ble «gift mand Jakob Tronsen Hårumeie» igjen utlagt som barnefar!

---

12 av husmannsplassene under Hårum. De øvrige lå på østsida av Steinsfjorden, og på Krokskogen.

Øvre Hårum

Nils Gata.
Kristoffer Olsen.
Sefrimathisen (Mattisplassen).
Attogfram (Monsebråten).
C. Wechern (Vekkern).
Kristoffer Andersen.
Engebret Hansen.

Midt-Hårum

Anders Olsen (død 1830, 52 år gammel).
Tollef Hansen (g.m. Marte Amundsdatter, i 1801 i Bjørnstad-eie).
Hans Tollefsen (g. 1823 m. Maria Ellingsdatter Røssigardseie).
Mikkel Torstensen.
Langen (Dammersplassen).
Vekkern.

Østre Hårum	Kristian Olsen (g.m. Kari Juulsdatter). Ole Borgersen (g.m. Else Kristoffersdatter), i 1816 i Vekkern). Kristoffer Andersen. Jakob Fransen. Kristoffer Olsen.
Søndre Hårum	Anders Elensen (g.m. Lisbeth Nilsdatter). Engebret Jansen.

De enkelte plassene

Under Hårum-gårdene har det i alt vært 17–18 husmannsplasser.

Olla østre

De to Olla-plassene (Ølla) lå ved Myragata sør for Smedplassen (Daniels-Hårum). Her var to brønner (øller) som aldri gikk tørre. Ved den østre (ved berget) var det vaskeplass, og møteplass, i første rekke for kvinnene i grenda. Her møttes de og fikk høre nytt – en hyggelig avkobling fra deres daglige dont.

På den østre (og største) Olla-plassen satt i 1865 husmann med jord *Martin Paulsen* (34, sønn av Paul Kristoffersen) og hustru *Karen Kristoffersdatter* (36, f. i Norderhov), med sine seks barn:

* Paul (f. 1851).

* Kristoffer (f. 1853), utlagt som barnefar til Ingeborg Ellingsdatter Steins-eies datter Agnete (f. 1874).

* Martin (f. 1855), g. 1879 m. Berthe Pedersdatter Tronrud (f. 1854), datter av Peder Helgesen Tronrud. De fikk i 1878 en datter Petra (de bodde da på Eikli), som døde i 1879 (foreldrene da i Hårumseie).

* Karl (f. 1857), g. 1881 m. Anne Marie Pedersdatter (f. 1859), de fikk i 1880 en datter, Marte Pauline.

* Hans (f. 1859).

* Marte (f. 1864).

I 1865 hadde de 1 ku og sådde ¼ t. bygg og 1 t. poteter.

I 1900 satt *Helene Johnsdatter* (enke, f. 1830 i Modum) i Olla med to sønner Herman Hansen (f. 1874) og Nils Hansen (f. 1877). Sønnene livnærte seg ved jordbruksarbeid, mens mora «underholdes væsentlig af fattigvæsenet, nogen spinding». Helene var enke etter husmann Hans Nilsen. De var i Bjørnstadgata i 1850-årene, på Herøya i 1865, og i 1870 hadde de flyttet til Øderå. Fra rundt 1875 var de i Orebråten under Stein, og Helene tilbrakte altså sine siste år i Olla.

ØLLA-STUA FLYTTET TIL GATA

«Den gamle stua i Øllaløkka – hvor Helene Ølla bodde – ble flyttet til Gata da Sigvart Bihli solgte Gata til Johan Karlsen. Ølla er nå Åserudhavn,» fortalte Johan Nyrud (f.1909) mange år seinere.

Olla vestre

Den vestre Olla-plassen lå vest for bygdeveien gjennom Hårums-grenda, i krysset der Myragata går østover og gårdsveien til Åserud går vestover. Her satt i 1865 husmann med jord *Anders Johansen* (55, ugift) med sin husholderske *Marte Kristiansdatter* (38, ugift, f. i Norderhov). De hadde ingen husdyr, og sådde $\frac{1}{8}$ t. blandkorn og $\frac{3}{4}$ t. poteter. Marte og Anders giftet seg året etter (1866). De fikk ingen barn, men Marte hadde en datter, Karen Marie (f. 1851), med Jørgen Halvorsen.

Anders Johansen døde i 1877 som husmann og fattiglem, og Marte Kristiansdatter giftet seg igjen i 1883 med *Anders Jonassen* (f. 1828) fra Barlindbråten i Åsa. Han var enkemann, og var tidligere gift (i 1857) med Pauline Ellingsdatter (1807–1870).⁸⁰

I 1900 satt Marte som enke i Olla, og plassen ble nedlagt like etter. I dag er det fortsatt synlige tufter etter grunnmuren og et kjellerhull, og hver sommer blomstrer syrinbuskene på plassen.

Rønningen østre

Det var to Rønningen-plasser i Hårumsåsen, på vestsiden av (ovenfor) dagens småbruk Åserud. I 1819 var *Jakob Kristoffersen* (f. 1793) og hustru *Marte Marie Jonsdatter* (f. 1798 i Norderhov) husmannsfolk i den østre Rønningen-plassen, da deres datter Anne Pauline ble født. Jakob Kristoffersen kjøpte i 1858 gårdparten Buringrud i Soknedalen, som han eide til 1863. Fra 1860 eide han også Herøya i Steinsfjorden, hvor han er registrert som selveier i 1865 (se omtale av gnr. 186/6 Herøya).

I 1865 bodde husmannsenka *Inger Tollefsdatter* (38) i Rønningen østre med sine barn Anne Andersdatter (11, f. i Norderhov) og Annette Hansdatter (5) samt en losjerende dagarbeider, Peder Andersen (30). De sådde de $\frac{1}{4}$ t. blandkorn og 1 t. poteter.

I 1941 ble Rønningen utskilt fra Ner-Nigarden og kjøpt av Anders Andersen Hurum, eier av naboeiendommen Åsenløkka, for 2.500 kroner. I 1951 gav hans enke – ved gaveskjøte – Åsenløkka til sin avdøde manns nevø, Anders Olsen Hurum, eier av Oppigarden.

Den gamle plassen Rønningen østre er i dag delt på to eiendommer, Rønningen gnr. 186/44 som siden 1976 eies av Per Syver

⁸⁰ Anders Jonassen og Pauline Ellingsdatter bodde i Barlindbråten, i lia mellom Åsa og Krokskogen. De hadde ingen felles barn (Pauline var 21 år eldre enn Anders), men hun hadde to barn fra tidligere: Enok Thorsen (f. 1833) med Thor Johannessen, og Maren (f. 1840) med Johan Nilsen. Enok Thorsen finner vi i 1865 som 33 år gammel skredder og innerst i Abrahamrud på østsida av Steinsfjorden, med hustru Anne Jakobsdatter (37) og tre sønner: Reinhard (8), Johan Martin (6) og Karl (1).

ANDERS BARLIND

Øverst opp mot Stubdal i Åsa lå en plass som het Barlindbråten. Der bodde Anders og Påline. Anders var stor og sterk, noe av en kjempekar, ærlig og pålitelig, men visstnok ikke av de gløggeste. En gang hadde han planlagt å sette klokkevisere på måneskiva, som om kvelden steg opp på åsen bak stua hans. Han skulle også ha funnet Ole Høilands penger, da han gikk etter kua ikke langt fra Gyrihaugsetra på Krok-skogen. De lå ved en bekk, i en kobberkjele, og Anders ville få krøttera hjem før han gikk tilbake for å hente kjelen. Men han fant den aldri igjen.

Da hu Påline døde, giftet Anders seg igjen og levde sine siste år i Øllastua ved Hårum. Da han skjønte at han ikke hadde lenge igjen å leve, ble han svært oppsatt på å komme over på østsida av fjorden. En dag la han i vei. Han klarte virkelig å komme både fram og tilbake, og da han kom tilbake, sa han: «Nå er je ferdig med min misjon i livet.» Så satte han seg i peisen, og der døde han. Hva slags ærend han hadde hatt over på østsiden, fikk ingen rede på.*

* Opplysninger fra T. Krogsruds artikkel «Sterke karer» – i heftet «Ringerike» 1930, s. 26–27, og fra kirkebøkene.

Hurum, og Lille Rønningen gnr. 186/62 (en ubebygd løkke på 7,8 dekar).

Rønningen vestre (også kalt Ringen)

Den vestre av de to Rønningen-plassene tilhørte før utskiftinga Øver-Nigarden. Den er også blitt kalt Ringen, fordi den lå inntil husmannsplassen Ringen (under Ner-Nigarden). I 1856 ble det tegnet kontrakt med husmann *Ole Ibsen* fra Sigdal. I 1865 ble hans alder oppgitt å være 40 år, og han satt på plassen med hustru *Anne Karine Olsdatter* (43) og fire barn:

* Andreas (f. 1850).

* Gunhild (f. 1856), i 1881 fikk hun en datter Karen Karoline med tjenestetreng Jørgen Gulbrandsen (begges første leiermål), i 1900 bor hun i Rønningen med sin gamle far og to mindreårige barn som hun har i forpleining (se nedenfor).

* Johannes (1860–1919), seinere eier av Kleven gnr. 185/4, g. 1888 m. Maren Kirstine Sørensdatter (f. 1867), seks barn.: Ole, Kristian, Anna Karine, Sigvart, Jenny og Arne (se omtale av Kleven gnr. 185/4).

* Olava (f. 1863).

I 1865 hadde de ingen husdyr i Rønningen vestre, og utsæden var $\frac{3}{8}$ t. bygg og 2 t. poteter.

I 1900 var Ole Ibsen (75) «pladsbruger uten jord» og ble underholdt av fattigvesenet. Han satt på plassen med sin ugifte datter Gunhild Olsdatter (44), samt to mindreårige barn Sigrid (f. 1899) og Ragna (f. 1900) som var «udsat til forpleining af moderen». Begge barna var født i Kristiania, og de ble registrert som «familieeløsjerende».

En følge av utskiftinga 1894–97 var at Rønningen vestre (Ring-en) ble liggende under Ner-Nigarden. Utskiftingsretten bestemte at husmann Ole Ibsen som før skulle svare plikt til Gunhild Hurum i Øver-Nigarden. Hun måtte til gjengjeld betale 15 kroner i året i «afsavns godtgjørelse» til Thorstein Sexe, så lenge Ole Ibsen brukte plassen, men deretter tilfalt den Ner-Nigarden.

Ringen

Den sørligste Ringen-plassen lå under Ner-Nigarden både før og etter utskiftinga i 1890-årene. I 1885 skrev eieren av gården, Thorstein Sexe, kontrakt – eller «husmandssæddel» – med Nils Kristoffersen Gomnes på plassen.

Nils Kristoffersen (f. 1854) var sønn av husmann Kristoffer Andersen og hustru Dorteia Olsdatter, som i 1865 satt på plassen Strømstad under Svarstad. I 1900 var han plassbruker og sliperiarbeider (drev planeringsarbeide ved sliperi), og satt i Ringen med hustru *Elise Johannesdatter* (f. 1855, fra plassen Bakken ved Sælabånn) og seks barn, samt hennes mor Anne Olsdatter (f. 1819 i Gol i Hallingdal, «bortsat af fatigvæsenet»).

I 1907 ble Nils Kristoffersen selveier, da han kjøpte Ringen for 300 kroner (se omtale av Ringen gnr. 186/35).

Hagen

Hagen lå på vestsiden av Hårumsåsen, og var plass under Østigarden. I 1865 ble den kalt Hurumshagen, og her satt husmann med jord *Nils Endresen* (43, f. i Norderhov) med hustru *Anne Paulsdatter* (41) og deres datter Marte Karine (5). De hadde 1 ku og 2 sauer, og sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, $\frac{1}{2}$ t. blandkorn og 3 t. poteter. Vi kjenner tre av barna til Anne Paulsdatter og Nils Endresen:

* Andreas (f. 1849), seinere eier av Hagen, g.1 m. Ingeborg Kristensdatter Fjeld, minst to barn, og g.2 m. Kristine Andersdatter fra Bohuslän, minst to barn – se omtale av Hagen gnr. 186/21.

* Peter (f. og d. 1852), d. 1 dag gammel.

* Marte Karine (f. 1861), fikk i 1884 en «uekte» sønn Olaf med Ole Andreas Olsen (f. 1858), med bosted Ådal.

Det var sønnen Andreas Nilsen som etterfulgte faren som husmann i Hagen. Han ble selveier i 1900 (se 186/21 Hagen).

Gata

Gata var opprinnelig plass under Øvre Hårum. I 1820-årene var *Nils Gata* husmann her. Plassen lå på parsellen Kvernhuslökka, som i 1886 ble solgt til Østigarden.

I 1865 bodde husmann uten jord og dagarbeider *Johannes Erik-sen* (50) i Gata med sin familie. Han ble i 1841 gift med *Inger Marie Olsdatter* (48, f. i Haug – datter av Ole Gulbrandsen). I 1865 bodde fire av barna hjemme: Johan (14), Ole (11), Karl (7) og Gabriel (3). Vi kjenner sju av deres barn:

* Oline (f. 1842).

* Edvard (f. 1845).

* Andreas (f. 1848).

* Johan (f. 1852), i 1893 eier av Søndre Bjørnstad (gnr. 27/2) i Norderhov, g.m. Anne Marie Jørgensdatter (f. 1862), tre barn: Jørgen (f. 1895, eier av Søndre Bjørnstad fra 1932), Inger Marie (f. 1896) og Johannes (1905–1938).

* Ole (f. 1855), g.m. Berte Marie Hansdatter (f. 1858 i Lier). De satt i 1900 på plassen Mastebråten under Deli med to barn: Hans Johan (f. 1884) og Inga Bolette (f. 1897) samt Berte Maries mor, Katrine Ellingsen (f. 1826 i Lier, enke).

* Karl Otto (f. 1858), utlagt som barnefar i 1876 til Johanne Ellingsdatter Lores sønn Martin.

* Gabriel (1863–1892), d. av tæring 29 år gammel, da bosatt på Hen som «forhenværende husmand, sliberiarbeider og fattiginderst» (kirkeboka i Norderhov).

Etter utskiftinga 1894–97 ble den delen av Kvernhusløkka hvor Gata lå, overført til Daniels-Hårum, og utskiftingsretten bestemte at husmannskona Inger Marie Olsdatter – som da var enke – skulle svare arbeidsplikt som før til Østigarden, hvis eier på sin side skulle betale eieren av Daniels-Hårum 5 kroner i året i «afsavnsgodtgjørelse» så lenge hun brukte plassen.

I 1900 satt Inger Marie Olsdatter (81) alene igjen i Gata. Det synes som plassen ble nedlagt kort tid etter.

Navnet Gata ble «flyttet» over på den andre siden (vestsiden) av bygdeveien, på Østigardens grunn. Denne nye plassen ble også kalt Gata.⁸¹

Da Gata ble selveierbruk i 1911, ble den tidligere husmannsstua i Olla (Ølleteigen) flyttet dit (se gnr. 186/37).

Bråten

Bråten var plass under Myra, og lå nord for gården (mellom gårdstunet og dagens fylkesvei mot Åsa). I 1865 bodde her husmann med jord *Nils Andersen* (60) med hustru *Kirsti Andersdatter* (58, f. i Norderhov) og to barn: Karen Oline (19) og Aase Mathea (17)

⁸¹ Vi kjenner ikke nøyaktig beliggenhet til den «første» Gata-plassen. På utskiftingskartet 1897 er det ingen bebyggelse der Gata ligger i dag.

samt hans mor Lisbet Nilsdatter (86, enke og føderådskone, f. i Norderhov) og hennes datter Dortha Andersdatter (54, ugift). Vi kjenner åtte av barna til Kirsti Andersdatter og Nils Andersen:

- * Lars (f. 1834).
- * Martin (f. 1836).
- * Hans (f. 1839).
- * Marte Marie (f. 1841).
- * Lovise (f. 1843).
- * Elling (f. 1845).
- * Karen Oline (f. 1847).
- * Aase Mathea (f. 1849), g. 1873 m. Johan Johansen (husmann i Framdal, sønn av Johannes Pedersen i Åsa), i 1900 var han sliperiarbeider og satt på plassen Riddershaugen under Størløkka i Norderhov (Hønefoss) med hustru Mathea og seks barn: Nils (f. 1878 i Hole, papirfabrikkarbeider), Anna (f. 1881 i Hole), Håkon (f. 1883 i Hole, tresliperiarbeider), Otto (f. 1887), Oskar (f. 1890) og Jenny (f. 1892).

Bråten var en god plass. I 1865 hadde de 2 kyr og 4 sauer, og sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, $1 \frac{1}{8}$ t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. erter og 3 t. poteter.

Plassen ble nedlagt før 1900.

Fossum

Fossum var plass under Østigarden, og lå ved Myrabekken rett øst for Gata. I 1865 satt her husmann *Anders Engebretsen* (1808–1886) og hustru *Karen Karlsdatter* (f. 1809) med to barn, Anne (19) og Hans (14). I 1835 var Karen og Anders innerster på Stein, i 1841 bodde Karen i Steinseie mens Anders ifølge kirkebooka var på Skiptvedt prestegård, og fra 1849 bodde de i Hårumseie. Vi kjenner seks av deres barn: Engebret (f. 1830), Peder (f. 1835), Martin (f. 1841), Anne (f. 1847), Anne Helene (f. 1849) og Hans (f. 1852).

I 1865 hadde de 1 hest på plassen, og utsæden var $\frac{1}{4}$ t. blandkorn og 2 t. poteter. Anders Engebretsen døde i 1886, «som Følge af et Fald».

I 1900 var det jordbruksarbeider *Johan Andreassen* (f. 1871) som bodde i Fossum med hustru *Gina Olava Gudbrandsdatter* (f. 1874) og to døtre. Vi kjenner sju av deres barn:

- * Gunvor Olava (1896–1992), g.m. Oskar Solberg fra Eiker, bosatt på Øvre Eiker, åtte barn: Thorleif (f. 1920), Oddvar (f. 1921), Othilie (f. 1923), Ruth (f. 1924), Gina (f. 1926), Sverre (f. 1928), Olaug (f. 1930) og Reidun (f. 1933).
- * Anna Randine (1900–1974), g.m. Arnt Skøien (1896–1977) fra Haug, bosatt i Haug, én sønn Dagfinn (1923–1998), g.m. Anne Margrethe Martinsen fra Røykenvik på Hadeland, ingen barn (Anne Margrethe hadde fra

tidligere én sønn, Johannes Sangnes f. 1957).

* Helga (1911–1997), g.m. Andreas Solberg (f. 1911) fra Snerthingdal, bosatt i Snerthingdal, fem barn: Gina (f. 1933), John (f. 1936), Arne (f. 1938), Leif (f. 1944) og Anne Helen (f. 1947).

* Johannes (1902–1957), fra 1952 eier av Fossum i Hårumsgrenda, g.m. Astrid Tangen fra Ådal, tre barn: Sverre (f. 1941), Anne Lise (f. 1943) og Solveig (f. 1952) – se Fossum gnr. 186/48.

* Gudbrand (1906–1994), seinere eier av Furuhaugen gnr. 195/98 ved Ødegårdsvika, g.m. Anna – tre barn: Johan, Anna og Hjørdis, seinere samboer med Gunvor Nordengen fra Øst-Modum, én sønn Jan (f. 1941).

* Andreas (f. 1908), fra 1937 eier av Åshaug i Hårumsåsen, g.m. Anna Andreassen fra Røyse, tre barn: Harry (f. 1930), Ragnar (f. 1932) og Åse (f. 1933) – se Åshaug gnr. 186/41.

* Birger (1913–1984), seinere bestyrer ved Hole Samvirkelag i Svensrud, g.m. Brynhild Karlsen (1914–1990) fra Vik i Hole, tre barn: Hans (f. 1944, g.m. Anne Johanne Sørheim fra Østre Toten, bosatt på Østre Toten, to barn (tvillinger): Hans Oscar og Sara f. 1982), Åge (f. 1949, bosatt i Tromsø, g.m. Helen Olsson fra Tromsø, to barn: Ståle f. 1973 og Stian f. 1976), og Marit (f. 1953, g.m. Arne Ramsland fra Fevik i Aust-Agder, bosatt på Løkenmoen i Hole, to barn: Kai f. 1979 og Atle f. 1982).

Johan Fossum arbeidet en periode i Trygstad grustak i Norderhov. Ellers var han rundt på gårdene og grøfta. Han og sønnene skal ha drenert de fleste Hårum-gårdene.⁸²

I 1952 ble Fossum selveierbruk, da sønnen Johannes Fossum (f. 1902) kjøpte eiendommen for 950 kroner (se gnr. 186/48 Fossum).

Smedplassen

Denne husmannsplassen (under Nordigarden) lå øst for Myragata, og ble også kalt Danielsplassen. I 1840-årene satt husmann og smed *Daniel Eriksen* (1823–1889) fra Sundvollen her, og etter at han kjøpte eiendommen i 1850, ble bruket helst kalt Daniels-Hårum (se omtale av gnr.186/18).

Brenna

Brenna var plass under Østigarden, og lå i den østvendte lia vest for bygdeveien gjennom Hårumsgrenda, rett sør for Åserud. Fra tidlig i 1880-årene satt her husmann *Andreas Hansen* (f. 1859) og hustru *Thea Martinsdatter* (f. 1858, fra Niskinn). I 1900 bodde de i Brenna med to av sine barn: Henriette (f. 1880 i Norderhov) og Anna (f. 1888) samt Theas mor Håkine Olsdatter (f. 1816 i Enebakk, enke, bortsatt av fattigvesenet). I 1900 var Andreas sliperiarbeider og plassbruker, og hadde midlertidig opphold på Bægna

---

⁸² Opplyst av Dorthea og Harald Hurum (februar 2002).

dette er ikke helt godt...

Træsliberi ved Hønefoss.

Andreas Hansen ble selveier i 1902 (se Brenna gnr. 186/32).

Livøre (Turis)

Denne plassen lå rett sør for Åserud, og hørte til Myra før utskiftinga. I 1880 døde et fattiglem, *Marte Olsdatter*, av alderdomssvakhet, og hennes bosted var ifølge kirkeboka «Livøre under Hurum». Plassen ble seinere kalt «Turis» – etter kona som bodde der.

I 1900 satt her jordbruksarbeider og plassbruker *Andreas Johannessen* (f. 1848) og hustru *Turi Engebretsdatter* (f. 1849 i Hol i Hallingdal) med to sønner, Edvard (11) og Thorvald (8). De giftet seg i 1874. De hadde en stor barneflokk, bl.a. Inger Marie (f. 1878), Karen (1882–1887), Karoline (f. 1886), Edvard (f. 1889), Thorvald (f. 1892), Anton, Johannes, Karl og Martinus.

Etter utskiftinga 1894–97 ble Livøre liggende på bruket Åseruds nye mark. Det ble bestemt at husmann Andreas Johannesen inntil videre skulle svare arbeidsplikt som før til Ole Simensen Myra, som på sin side skulle betale Johan Olsen Aaserud 8 kroner så lenge husmannen brukte plassen, og begge måtte respektere den «fredningspligt» som påhvilde plassen i Andreas Johannesens botid.

Andreas Johannessen flyttet seinere med sin familie til Slepå ved Storelva, plass under Hverven i Norderhov. I 1937 ble «Turis» solgt til Anna og Andreas Fossum, som forandret navnet på eendommen til Åshaug (gnr. 186/41).

Åsen – Åsenløkka

Åsen lå like på nordsida av Åserud, og ble også kalt Åsløkka (Åsenløkka). Den var plass under Hungerholt. I 1865 satt her husmann uten jord Kristian Borgersen (født i plassen Vekkern under Sørum) og hustru Mari Johnsdatter. På plassen var det ingen husdyr eller utsæd i 1865.

Kristian Borgersen (1797–1875) og *Mari Johnsdatter* (1795–1872) var husmannsfolk i Hårumsæie allerede i 1830, da sønnen Johannes ble født. Av deres øvrige barn kjenner vi Karen Kristine (f. 1833) og Peder (f. 1837).

I 1865 var det to husmannsfamilier i Åsen. Den andre var husmann *Ole Olsen* (1825–1889) og hustru *Eli Gudbrandsdatter* (f. 1816) med tre barn: Anders (20), Maren (16) og Gustava Nikoline (11). Vi kjenner ytterligere ett av deres barn, Olaus f. 1858 (trolig d. som barn). Gustava Nikoline ble i 1880 gift med Hans Abrahamson Søhol (f. 1839), og seinere samme år fikk de sønnen Abraham Martinus.

Åsenløkka ble utskilt fra Hungerholt i 1883, og rundt 1890 solgt til *Andreas Kristoffersen* (f. 1859) fra Framdal i Norderhov. Under utskiftinga 1894–97 var han selveier, men i folketellinga i 1900 ble han kalt «pladsbruger med jord». Da satt han på bruket med hustru *Anne Hansdatter* (f. 1862 i Norderhov) og én familie-losjerende, Anna Jensdatter (f. 1889 i Norderhov, bortsatt av fattigvesenet).

Andreas Kristoffersen hadde salgsbod på Helgelandsmoen, hvor han solgte øl til soldatene (se nedenfor gnr. 186/28 Åsenløkka).

Moen

Moen var plass under Nordigarden (før utskiftinga 1894–97), og lå mellom Borgers-Hårums og Daniels-Hårums, øst for Myragata. Det bodde ikke folk på plassen verken i 1865 eller 1900, men den er avmerket på et kart fra 1827. Vi kjenner ikke navn på husmannsfolkene, og tuftene etter plassen er borte. Men syrin, epletrær, kirsebær og stikkelsbærbusker forteller om det som var.

Monsebråten

Hungerholt hadde seterrett og løkke på den gamle finneplassen Monsebråten (Attogframbråten), og midt på 1800-tallet var dette husmannsplass under gården. Plassen og en tilhørende skogteig ble solgt i 1862 til Ivar Rytterager og Johannes Fuhr, men eieren av Hungerholt fikk rimeligvis beholde retten til plassen en tid. I 1865 ser vi av folketellinga at Monsebråten fortsatt var plass under Hungerholt. Da satt husmann med jord *Nils Hansen* (49) her med hustru *Håkina Andersdatter* (38) og sju barn: Karoline (16), Martine (15), Jonette (13), Lovise (9), Hans (7), Thorvald (4) og Anne (3). Foreldrene og de seks eldste barna var født i Asker, bare yngstejenta Anne var født i Hole. På plassen hadde de 1 hest, 1 ku og 2 sauer, og utsæden var $\frac{1}{4}$ t. poteter.

I 1901 averterte eierne O. Ellefsen og J. Sten i Bærum i Ringerikes Blad at «husmandskondition er at erholde fra Vaaren paa Monsebraaten paa Krogsbogen».⁸³

Steinsetra

Steinsetra lå under Ner-Nigarden Hårums fra 1828, da gårdens eier Alv Olsen Hurum kjøpte eiendommen for 600 spesidaler. I 1865 ble husene i Steinsetra leid bort (uten jord), og da bodde *Anne*

⁸³ Ringerikes Blad 15. mars 1901.

Marie Hansdatter (45, ugift, f. i Norderhov) der med et fattiglem *Berte Gulbrandsdatter* (80, enke) og fostersønn *Anders Knutsen* (8).

På plassen *Muggerud* (som også hørte til *Steinsetra*) satt husmann *Svend Kristoffersen Svingerud* (41) med hustru *Maren Olsdatter Hundstadeie* (34) med tre barn: *Kristoffer* (f. 1857, seinere husmann i *Nedre Bråten under Stein*), *Karen Mathea* (f. 1862, seinere gift med *Karl Svensen Mikkelerud* i *Nibbiklo*) og *Jørgine* (f. 1864, seinere husmannskone i *Orebråten under Stein*. På plassen satt også *Marens mor*, *Berte Engebretsdatter* (77, f. i *Aurdal i Valdres*). «Svend måtte hver dag over fjorden for å utføre sitt arbeid i *Ner-Nigarden*».⁸⁴

I 1873 skrev *Anders Alvsen Hurum* husmannskontrakt på plassen *Muggerud* (*Hellerud*) under *Steinsetra* med husmann *Lars Andersen* (f. 1841 i *Lier*). Den årlige avgiften var 8 spesidaler. I 1900 var *Lars* «sysselsatt med jordbruksarbeide samt fiskeri» og satt på plassen med hustru *Eli Pedersdatter* (f. 1842) og fire av deres barn: *Karl* (f. 1869, sysselsatt med fiskeri), *Gina Anette* (f. 1872, husgjerning), *Anders* (f. 1880, fiskeri og jordbruksarbeid) og *Peder* (f. 1883, fiskeri og jordbruksarbeid).

I 1886 skrev *Ner-Nigardens* eier *Thorstein Sexe* kontrakt med *Olaus Olsen Gusgårdseie* «som Forpagter paa den inden min *Gaard Stensætrens Indhegninger* beliggende *Plads Bjørnsvigen*» til en årlig avgift på 72 kroner (det første året var avgiften 60 kroner). *Olaus* måtte binde seg til å arbeide 20 dager pr. år på bondens gård, til en daglønn på 80 øre. I 1900 ble *Olaus Olsen* (f. 1857 i *Norderhov*) i folketellinga kalt husmann med jord, sysselsatt med jordbruk og skogsdrift. Han satt på plassen med hustru *Randi Karine Andersdatter* (f. 1848 i *Norderhov*) og to døtre, *Karen Marie* (f. 1887) og *Marta Olava* (f. 1890) samt et fattiglem *Hans Kristiansen Fjellseie* (f. 1856, ugift, offentlig understøttelse).

Steinsetra lå under *Ner-Nigarden* til 1962, da *Martin Bjerke Sexe* (brorsønn av *Ner-Nigardens* tidligere eier *Alf Sexe*) overtok gården.

Hårumsetra

Etter tradisjonen skal en husmannsplass på østsida av fjorden ha blitt kalt *Hårumsetra*. Vi mangler nærmere opplysninger om plassen, men i 1828 bodde *Marte Jørgensdatter Hurum* (*Østigarden*) og hennes mann *Harald Gulbrandsen Johnsrud* i «*Hurumsæter Elvigen*» da datteren *Inger* ble konfirmert (i 1833 bodde de i *Johnsrud*).

⁸⁴ V.V. i *Ringerikes Blad* 1944.

Fuglesangen

Fuglesangen har tilhørt Høgstua Hurum siden før 1790, og skal ha vært både hjemmeseter og husmannsplass under gården. Husmannen i Fuglesangen (også kalt Bergeløkka) hadde arbeidsplikt på gården, og brukte både båt og apostlenes hester for å komme på arbeid. Tidlig på 1900-tallet het husmannen her *Håkon Gjermundbo*. Han var fra Haug, og gift med *Anna Bakken* fra Kallebråten i Åsa. De hadde seks barn: Alf, Sven, Kåre, Henry, Ola og Ester.

Gundersrud (Åsa)

I 1847 fikk Anders Olsen Hurum (Høgstua) ved gavebrev fra Harald Gulbrandsen Deli og hustru Helle f. Lore (som var barnløse) bruket Gundersrud (løpenr. 42c) samt et bruk av Pjåka (løpenr. 31), med borett for giverne på Gundersrud i deres levetid. I 1850 kjøpte Anders Olsen ytterligere en gårdpart av Pjåka (halvparten av «Rønningen») – løpenr. 27 – av Jakob Kristoffersen, og i 1860-årene ble de tre eiendommene slått sammen til én – Gundersrud. Anders Olsen Hurum brukte jorda på eiendommen, og leide bort husene, og solgte eiendommen i 1882 til Anders Hansen Løken (som solgte den videre i 1890 til Gabriel Fjeld).

Herøya

Herøya hørte til Midt-Hårums fra 1782, og ble utskilt fra Vestigården som selveierbruk i 1850.

I 1865 satt det en husmannsfamilie (uten jord) på Herøya, *Hans Nilsen* (46) med hustru *Helene Johnsdatter* (36) og seks barn: Johan (14), Inger (12), Maren (10), Andreas (7), Marte (4) og Gina (1). Husmannsfamiliene flyttet ofte fra plass til plass, og Hans og Helene var intet unntak. I 1850-årene var de i Bjørnstadgata under Bjørnstad, i 1865 på Herøya, og i 1870 hadde de flyttet til Øderå. Da de i 1875 og 1877 fikk ytterligere to sønner – Herman og Nils – bodde de i Steinseie. Helene levde sine siste år som enke i Olla.

Vekkern

De fleste nabogårdene i Steinsfjordingen har hatt teiger i Vekkern Eng – området mellom Osloveien og Hårumsåsen. På 1700- og 1800-tallet var Vekkern havn, skog og myr, med plasser og åker-teiger innimellom.

Både Øvre Hårums og Midt-Hårums hadde husmannsplasser på Vekkern i 1820-årene, men de var fraflyttet i 1865.

HÆR, ELLER HARE?

Navnet Herøya kan forklares på forskjellige måter. Forleddet kan være det norrøne ordet *heri*, som betyr hare. En annen forklaring er det norrøne *herr* (hær, folke-mengde). Et mansnavn *Heri*, som forekommer i flere sagaer, er også en mulig forklaring av navnet på øya.*

* Harsson (1995) og NGV, s. 3.

«BJERG OG STEEN FOR DET MESTE»

«I Steensfjorden ligger Herøen, smal og lang, dog liden, som og er skyldsat. Der er Bjerg og Steen for det meste, men og lidet Skov og Hølænde,» skrev fogd Ivar Wiel i 1743.

Bruk og eiendommer utskilt fra Hårum

Herøya gnr. 186/6 og 9

Steinsfjorden med sine mange øyer var allmenning fra gammel tid. Men den største av dem alle, Herøya utenfor Loretangen, ble skyldsatt så tidlig som i 1652 av «seks menn av Hole». Brukeren Søren Jørgensen Bjørnstad møtte på tinget og fortalte at han hadde «tatt opp gården fra øde», og fått bygselseddel av salige Willum Garmand. Skylda på Herøya var 1 skinn, dvs. $\frac{5}{8}$ lispund.

Søren Bjørnstad (f. ca. 1593) var bruker på Bjørnstad i Hole fra 1624 til cirka 1670, og i en periode var han kongens skogfogd i distriktet. Han brukte Herøya sammen med sin egen gård, sannsynligvis som beiteland. Hvem de «seks menn av Hole» var, mangler vi opplysninger om, men de var trolig bønder fra bygda som brukte Herøya til felles beite. Av en rettssak i 1690 ser vi at både Anders Brun på Øvre Hårum, Anders Rud på Østre Rud og Peder Valdars (husmann under Lore) hadde «geitunger» på Herøya, og i 1687 hadde Paul Sundby fra Åsa en tømmerflåte liggende der, rimeligvis for å frakte beitedyr over.

En gang mellom 1705 og 1711 ble Gjert Holst på Lore eneeier av Herøya. Øya lå deretter under Lore fram til 1776, da Arne Olsen Lohre – ved skjøte av 22. juli 1776 – solgte «Pladsen Herøen» til sin sønn Rasmus Arnesen Lore for 120 riksdaler. Med i kjøpet fulgte «halvdelen av det tilhørende fiskeri, med Lores mark, seterbol og havn for så mange kreaturer som kan fødes på Herøen».

I 1782 solgte Rasmus Arnesen Lohre Herøya til Anders Andersen Hurum den eldre på Midt-Hårum for 170 riksdaler, og ved matrikkelrevideringen i 1838 ble «Hårum med Herøen og Langen» det nye navnet på gårdsvaldet.⁸⁵ Da Anders Andersen i 1790 overdro sin gård (halve Midt-Hårum) til sønnen Anders Andersen Hurum den yngre, var både Herøya og plassen Fuglesangen (i Norderhov) med i overdragelsen.

I 1829 ble denne gårdparten av Midt-Hårum delt i to gårder – Høgstua og Vestigarden – og Herøya ble liggende under Vestigarden inntil gårdens eier Ole Alvsen Hurum i mai 1850 skilte ut Herøya (løpenr. 16c) og solgte den til Iver Engebretsen Gjesvold for 600 spesidaler (skjøte utstedt i 1854).

---

⁸⁵ Gårdsvaldet bestod da av deler av gml.matr.nr. 36, 39, 50 og 55 (Hårum), 40 (Sorum), 86 (Herøya), 95 Langen og 110 (Attogfram, dvs. Monsebråten).

© Fotograf Marit Fagerli

IVER ENGBRETSSEN GJESVOLD (1820–1888) var sønn av Engebret Pedersen og hustru Ragnhild Iversdatter (Løken) på Nordre Gjesval. Han levde ugift, og satt som eier av Herøya til 1860. Siden eide han bl.a. Øverjordet i Hole fra 1871 til 1874. Da han døde i 1888 ble det notert i kirkeboka at han var «tidligere Dagarbeider, levde nu af sine Pænger». I januar 1860 solgte han Herøya for 800 spesidaler til JAKOB KRISTOFFERSEN (f. 1793), tidligere husmann i Rønningen østre og fra 1858 eier av en gårdpart av Buringrud i Soknedalen (ved Heieren mølle). Han var gift med MARTE MARIE JOHNSDATTER (f. 1798), og vi kjenner tre av deres barn:

Herøya 2001, sett fra Østenga (Herøy-brygga).

* Anne Pauline (f. 1819).

* Johannes (f. 1826), g. 1855 m. Kirsti Hansdatter Tveten (f. 1832), i 1865 satt de som selveiere på Bleikeplassen i Soknedalen med fire barn: Johan (f. 1854), Hans (f. 1857), Martin (f. 1860) og Karl Johan (f. 1862).

* Maren Randine, g. 1853 m. Nils Peter Kristiansen Taje.

I 1865 bodde Marte Marie Johnsdatter og Jakob Kristoffersen på Herøya. De hadde 2 storfe og 3 sauer, og utsæden var $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{4}$ t. bygg, 1 t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. erter og $2\frac{1}{2}$ t. poteter. I 1864 hadde de solgt en mindre del av øya (seinere bnr. 9 av skyld 49 øre) til sønnen JOHANNES JAKOBSEN (f. 1826) for 180 spesidaler, og satt selv igjen med den største delen av øya, seinere bnr. 6 av skyld 1,02.

RASTLØS OG UTILFREDS PÅ HERØYA

Forfatteren Andreas Haukland var fra Vefsn i Nordland, og hans store ideal i forfatterskapet var Knut Hamsuns prosalyrikk. I sine bøker gav han seg naturfølelsene i vold, og han hadde ikke liten suksess; hans bøker kom ut i København og Kristiania, og han vanket i litterære kretser både i Norge og utlandet. Men hans alkoholforbruk var betydelig. På en reise til Berlin i 1912 traff han en ung, rik dame, Elisabeth Hessler, og forlovet seg med henne. Hun var billedhugger, og hennes kultiverte familie aksepterte aldri forfatteren fra nord. I 1913 giftet de seg i London, og reiste deretter til Norge, hvor de ville kjøpe seg et gårdsbruk. Hun hadde pengene, og han kjente til gårdsdrift, og på Herøya kunne de flytte rett inn. Våningshuset var lite og bygd som sommerbolig. Haukland planla å bygge nytt hus, og ville starte hønse- og gåsefarm i stor stil. Men etter kort tid ble han rastløs og utilfreds på Herøya. Han ville ha en større gård, og det fikk han – først Øgle i Østerdalen, så Magnebyen hovedgård i Värmland, og til sist Dalborgen i Vardal, hvor de gikk konkurs i 1922. Elisabeth og Andreas Aukland bodde sine siste år i Tyskland og Italia.*

* Opplysninger hentet fra «Litterat som Herøy-boer» – artikkel i heftet «Ringerike» 1988, s. 37 (ukjent forfatter).

I 1865 bodde det også en en husmannsfamilie på Herøya: Hans Nilsen (46) og Helene Johnsdatter (36) med seks barn. De hadde verken jord eller husdyr, og leide rimeligvis bare husvære mot arbeidsplikt.

Etter Jakob Kristoffersens død solgte skifteforvalteren i juli 1870 boets del av Herøya til OLE SYVERSEN HURUM (1828–1877, ugift, fra Oppigarden) og JOHAN OLSEN HURUM (f. 1850) for 515 spesidaler, med en halvpart på hver. Ole Syversen døde på Herøya i 1877, og året etter ble øya solgt til misjonær Nils Jonassen. I 1878 kjøpte han først bnr. 6 for 3.000 kroner, og seinere samme år bnr. 9 (av Johannes Jakobsen) for 1.200 kroner.

Misjonær NILS JONASSEN var svensk av fødsel, og eide Herøya i 26 år. Han var pastor og forstander i metodistmenigheten i Hønefoss, og var byggmester for Metodistkirken i byen. Han bygde også nye hus på Herøya, og restaurerte de gamle. I 1900 var det hans ugifte sønn Josef Jonassen (26, f. i Hønefoss) som bodde på øya med en tjenestejente (eller husholderske), Mathea Berntsdatter (44, f. i Norderhov). Josef Jonassen (1874–1937) ble seinere gift med Anne Marie Karlsen (f. 1875), husmannsdatter fra Loretangen og eier av Garntangen i Hole fra 1911 til 1932.

Ved skjøte av 16. september 1906 solgte Nils Jonassen Herøya for 6.500 kroner til MAREN PEDERSEN HVIDSTEN og MARIE OLSEN HURUM, som hadde sinnssyke i forpleining på sin gård Skredderhusa Hårum. De to kvinnene planla rimeligvis å flytte virksomheten til Herøya, men solgte øya allerede i april 1908 til Hagbart Elvigen for 7.525 kroner, med forbehold om vaskerett i vaskeriet på øya for sin levetid.

HAGBART ELVIGEN (1876–1947) var fra Elvika i Norderhov. Han reiste i 1903 til Amerika, hvor han ble utdannet som metodistprest. Da han kom tilbake til Norge, ble han tilsatt som prest ved metodistmenigheten i Hønefoss. Han eide Herøya til 1910. Seinere bodde han med sin kone Ragnhild (1883–1959) på Garntangen i Hole, som de eide fra 1934.

Nye eiere av Herøya fra mai 1910 var ELLING NORDALEN, P.G. THOEN og EIVIND RISHOVD, som betalte 9.500 kroner for øya. De tre solgte den videre i juni 1913 til forfatteren ANDREAS HAUKLAND for 11.000 kroner, og da den forrige eieren ennå ikke hadde utstedt skjøte, ble det ordnet slik at Hagbart Elvigen skjøtet Herøya direkte til Haukland.

Men heller ikke den kjente forfatteren slo seg til ro på øya. Allerede året etter, i september 1914, solgte Andreas Haukland Herøya til OLE THORGAARD for 11.000 kroner. Thorgaard på sin side solgte den i 1918 til O. GRØNVOLD-STENSETH for 10.000 kro-

ner. Etter at Maurøya, en liten øy i sundet mellom Loretangen og Herøya, var fraskilt og solgt til eierens svigerfar Rudolf de Linde for 500 kroner i 1918, solgte O. Grønvold-Stenseth ved skjøte av 29. mai 1920 Herøya til Norsk Sporveisforbund for 30.000 kroner.

Allerede i 1920 bygde Norsk Sporveisforbund et feriehem for sine medlemmer på Herøya. Etter noen års mangelfull økonomistyring, hvor Norsk kommuneforbund kom inn og reddet situasjonen, kunne Oslo Sporveisbetjenings Forening i 1925 overta som eier av øya. Siden har de sporveisansatte og deres familier hatt sitt eget ferieeldorado i Steinsfjorden, en knapp times kjøretur fra hovedstaden. De kom i flokk og følge hver helg, fra tidlig på våren til seinhøstes, med buss fra Oslo til Sundøya. Der lå båten og ventet ved brygga. Etter at Lierbanen innstilte fjordfarten med D/S «Ringerike» i 1927, og var det Herøya-trafikken som skapte liv og røre i Sundvollen. Etter at forretningene var avlagt besøk og innkjøpene gjort, kunne båten stevne nordover fjorden med forventningsfulle feriegjester.

En periode under siste krig ble tysktalende flyktninger fra Tsjekkoslovakia plassert på øya.

Herøya har i dag 30 dekar dyrket jord, 90 dekar produktiv skog og 20 dekar annet areal. På øya er et stort våningshus fra rundt 1870, som seinere er påbygd flere ganger. Øvrige bygninger er drengestue/bryggerhus fra cirka 1900 (kalt «Jomfruburet»), stab-

Herøya 1963, med Åsa og Stubbald i bakgrunnen.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

bur, og låve med fjøs og stall, og 36 hytter som leies ut til medlemmer av Oslo Sporveisbetjenings Forening. Virksomheten ledes av en bestyrer, siden 1990 Kåre Vassjø (f. 1931) fra Jevnaker.

«Borgers-Hårum» gnr. 186/17

En tidligere husmannsplass, beliggende mellom Danielsplassen og Myra lengst nord i Hårums gårdsvald, var en av parsellene som Nordigardens eier Alv Taraldsen Hurum ble nødt til å selge unna i 1850 for å holde kreditorene fra livet. Parsellen ble i grunnboka kalt «Nordmyren og Myrkrogen, eller Rødningen». Kjøper var Borger Kristiansen, som betalte 91 spesidaler for teigen.

BORGER KRISTIANSEN HURUM (f. 1827) var skomaker, og ble i 1852 gift med MAREN OLINE OLSDATTER (f. 1832 i Norderhov).⁸⁶ Vi kjenner sju av deres barn:

* Olava (f. 1852).

* Gabriel Martin (1854–1932), g. 1877 m. Ragna Johnsdatter (1854–1929) fra Krødsherad, seinere eiere av Rødhaug i Norderhov og (fra 1903 til 1924) av Fekjær (nordre) i Hole, seks barn: Johan Brede, Johanne Birgine, Olaf Martinius, Inga Marie, Karl Johan og Gunvor Randine

* Annette Randine (f. 1857), g. 1881 m. Martin Mathiassen Fjeld (f. 1856) fra Fjellsbråten på Røyse, fra 1882 eiere av Sundet (Øgardsvika) i Hole, minst fire barn: Marthe Mathilde, Anne Maria, Bernhard og Anne Marie.

* Karl Johan (f. 1860), skomaker, seinere brannvakt på Gyrihaugen og eier av Livløkka gnr. 27/4 under Bjørnstad i Norderhov, g.m. Anna Andersdatter (f. 1865 i Norderhov), 11 barn: Martha Alida, Harald Bredo, Alf Sverre, Gunnar Trygve, Alma Bergljot, Borghild Johanne, Hilmar Johannes, Einar, Signe, Ragnhild og Arthur.

* Peter Emil (f. 1861).

* Ole Kristian (f. 1866), seinere eier av Borgers-Hårum, g.m. Annette Jørgensdatter Johnsrud, åtte barn (se nedenfor).

* Mathilde (1874–1875) – «dette Barnet blev ikke døbt, men døde plutselig i Sengen hos Moderen».

I 1865 satt Borger Kristiansen (39) og Maren Olsdatter (34) på bruket med sine fem eldste barn og et legdslem, Gunhild Pedersdatter (76, enke, f. i Norderhov). De hadde 2 kyr og sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. blandkorn og 2 t. poteter.

Ved skjøte av 19. februar 1894 ble bruket overdratt til sønnen Ole Borgersen Hurum for 1.000 kroner, med føderåd til faren i hans levetid.

OLE BORGERSEN HURUM (f. 1866) ble i 1891 gift med ANNETTE

---

⁸⁶ Maren Oline var datter av Ole Andersen i Nordre Hønefoss, mens Borger Kristiansens far var Kristian Borgersen Hurum.

JØRGENDATTER JOHNSRUD (f. 1866) fra Norderhov. Annette var i tjeneste hos Ole Alysens Lohre i 14 år før hun giftet seg med Ole Borgersen. De fikk åtte barn:

*Borgers-Hårum 1939.
Maleri av J. Møller, avfoto-
grafert av Marit Fagerli.*

* Johan (1893–1955), fra 1918 eier av gnr. 186/34 Søgard, eier av foreldrenes bruk 1932–37, fra 1937 eier av Sletta gnr. 186/10 ved Sonerud og fra 1950 av Borgly gnr. 181/19 ved Bjørnstad, g.m. Thora Sonerud (1894–1975), to barn: Thorleif (f. 1918–1990, seinere ordfører i Hole, g.m. Gerd Næss, en datter Tove Ragnhild), og Bjørg (1921–1993, g.m. Torstein Sata-slåtten fra Ål i Hallingdal, to barn: Hallgrim og Jorunn).

* Maren Lovise (1895–1991), g.m. Hans Hermansen Brua (1897–1979), bosatt på Midtskogen 1922–43, siden i Sundvollen, tre sønner: Harry (f. 1921), Thorbjørn (1924–1942) og Vidar (f. 1926).

* Borghild Johanne (f. 1898), g.m. Karl Hansen, en tid bosatt i Sørli i Ringåsen i Norderhov (hans barndomshjem), siden i eget hus på Steinsbakken i Hole, tre barn: Willy, Odd og Aud.

* Oskar Adolf (1900–1980), seinere eier av Borgers-Hårum, g.m. Gina Solbakken fra Begnadalen, tre barn (se nedenfor).

* Anna (1902–1976), g.m. Sivert Sporsheim, bosatt i Hønefoss, tre barn: Astrid, Sven og Grethe.

* Ragnhild, g.m. Tore Gomnes, bosatt på Nes i Hole (hvor hun drev telefonsentralen), én datter Karin.

* Ruth Kristine (f. 1907), g.m. Eivind Karlsen, bosatt i Kristiansand, to sønner: Kjell og Torfinn.

* Bjarne, g.m. Marie Gullerud fra Hønefoss, bosatt i Heradsbygda, to sønner: Kåre og Øyvind.

ET NYTT BRUK

«Borgers-Hårum» var et av de seks brukene som måtte flytte sine gårdstun og bygninger etter den store utskiftinga i Steinsfjerdingsken 1894–97. Det spørres om Ole Borgersen hadde kalkulert med det, da han i juni 1896 anmodet utskiftingsretten om å bli tatt med i utskiftinga. Han anførte at hans eiendom var delt i to teiger, og at driften dermed ble svært tungvint. Det hele endte altså med at bruket ble flyttet 1,1 km mot sørvest, til vestsida av Hårumsåsen mellom Vollgata og Kongelf. Men jordveien ble samlet. Flytting av stuebygning, låve og fjøs ble taksert til 550 kroner, hvorav eieren måtte dekke 50 kroner selv og det øvrige ble gitt i statsbidrag. Ole Borgersen fikk – «i nødstilfælde» – rett til å hente vann i Øver-Nigardens gamle brønn i Hårums-tunet, dersom det viste seg at det ikke var tilstrekkelig vann på hans egen mark. Og han slapp å dekke øvrige kostnader i forbindelse med utskiftinga.

I 1900 satt Ole Borgersen (34) og Annette Jørgensdatter (34) på bruket med sine fire barn og et familiemedlem, Andreas Adolfsen (12, f. i Norderhov), som var bortsatt av fattigvesenet.

Ole Borgersen livnærte seg som bygdeslakter, og tok også på seg annet arbeid på nabogårdene, i tillegg til å drive sitt eget bruk.

Ved auksjonsskjøte av 20. oktober 1932 ble Borgers-Hårum overdratt til eldste sønn JOHAN BORGERSEN HURUM (1893–1959) for 5.000 kroner. Han var malermester, og bodde med sin familie på eiendommen Søgard (gnr. 186/34) – det gamle gårdstunet i Søgarden Hårum – og solgte i april 1937 Borgers-Hårum til sin yngre bror Oskar Borgersen for 5.500 kroner. Den nye eieren lånte 3.200 kroner i Hole Sparebank til delvis finansiering av kjøpet.

OSKAR BORGERSEN HURUM (1900–1980) var utdannet elektriker, og i sine siste yrkesaktive år var han linjemester i NVE (Norelinja). Han var gift med Gina Solbakken (1905–1972) fra Begnadalen, og de fikk tre barn:

* Ruth (f. 1929), g.m. Einar Johansen fra Sokna, bosatt i Porsgrunn, to barn: Eli og Rolf.

* Leif (f. 1937), g.m. Eva Anna Hatlegjerde (f. 1938), bosatt i Steinsåsen, to barn: Dag Morten og Tor Espen.

* Rigmor (1945–1978), ugift, bosatt hjemme hos foreldrene.

I 1967 ble en større del av jordveien på bruket (i underkant av 10 dekar) utskilt og solgt til Rolf Thoresen (se gnr. 186/74 Sletta).

I 1977 ble Borgers-Hårum overdratt til datteren RIGMOR BORGERSEN (1945–1978) for 40.000 kroner samt huslyrett for faren i hans levetid. Etter Rigmors død i 1978 var Oskar Borgersen eier av bruket fram til han døde i 1980. I 1981 solgte hans arvinger (barna Ruth og Leif) eiendommen til TERJE MOHOLDT (f. 1949) fra Norderhov. Han er kjøpmann, og gift med LISE MUGGERUD (f. 1950) fra Hønefoss. Lise og Terje Moholdt har drevet dagligvareforretninger bl.a. i Norderhov og Haug. De har to barn:

* Sindre (f. 1973), g.m. Ingrid Nordengen fra Røyse, bosatt i Ringåsen, to barn: Ida Marie (f. 1994) og Kristine (f. 1997).

* Kristi (f. 1975), g.m. Sondre Olsen fra Bærum, bosatt på Bardufoss, to barn: Tobias (f. 1998) og Frida Sofie (f. 2000).

Ved kjøte av 16. desember 1985 ble Borgers-Hårum solgt til BENGT ROLAND JENSEN (1930–2000) fra Odense i Danmark. Han var miljøterapeut av yrke, og arbeidet fra 1984 ved Tyrifjord videregående skole. Han var gift med RANDI HOLTEN (f. 1932) fra Tingvoll på Nordmøre, som er lærer (har bl.a. vært ved Østmarka skole i Oslo). De fikk tre barn:

* Ingvald (f. 1959), bosatt på Bøverbru, g.m. Ann Kristin Wien fra Raufoss. Fra tidligere ekteskap har Ingvald én sønn, David Andreas (f. 1986), og Ann Kristin har to døtre: Malin (f. 1990) og Synne (f. 1992).

* Henning Roland (f. 1964), bosatt i Bjerkvik i Nordland, g.m. Gisken Spets fra Malvik i Trøndelag (Henning har tatt slektsnavnet Spets), fem barn: Linn Susanne (f. 1989), Julie (f. 1990), Vanja (f. 1995), og tvillingene Oskar Roland og Andrine (f. 1997).

* Eirik Roland (f. 1975).

Etter Bengt Roland Jensens død i 2000, eies eiendommen i dag av Randi Jensen.

Av bygninger på bruket er det gamle våningshuset fra rundt 1800 (før utskiftinga stod det ved Myragata, og ble flyttet i 1901). Det ble påbygd rundt 1910, og er renovert flere ganger siden, sist i 1991–92. Øvrige bygninger er en gammel låve (bindingsverk), bryggerhus, hønsehus og vedskjul.

Danielsplassen

også kalt Smedplassen eller «Daniels-Hårum» gnr. 186/18

I 1850 kom Alf Taraldsen Hurum, eier av Nordigarden Hårum, i økonomiske vanskeligheter og måtte selge skog og flere parseller jord for å overleve. En av de nye eiendommene var «Danielsplads» – seinere bruksnr. 18 av skyld 26 øre – som ble solgt til Daniel Eriksen for 100 spesidaler.

DANIEL ERIKSEN HURUM (1823–1889) var fra Sundvollen, og hadde fra tidlig i 1840-årene vært smed og husmann på «Smedplassen». Han var gift med BERTE KRISTIANSDATTER (1823–1891). Vi kjenner 10 av deres barn:

* Inger Bolette (f. 1846), g. 1866 m. Elling Ottersen Pjaaka (1842–1919) fra Norderhov, én sønn: Johan Otto (1866–1942), g. 1891 m. Karoline Henrikke Hansdatter Ruud (f. 1864) fra Odalen i Hedmark, én sønn: Otter Edvin (1895–1986), g. 1921 m. Inger Marie Bjørnstad, to døtre: Ingrid f. 1926 og Ellen f. 1935.

* Karen Marie (f. 1849), g.m. Hans Larsen Hafnor (f. 1844), eier av Hamnor gnr. 44/2, minst tre barn: Lars, Olava og Harald.

* Anne Pauline (f. 1849), g. 1872 m. skomaker Nils Olsen (f. 1835 i Jevnaker), i 1900 var de innerster på Auren i Haug med én datter, Olava Dortha.

* Edvard Kristian (f. 1851), d. som barn.

* Edvard Kristian (1857–1934), fra rundt 1880 eier av Løkka (Øver-Daniels), g. 1878 m. Johanne Cathrine Henriksdatter Disch (f. 1858) fra Sem, åtte barn: Betzy Dortha, Hanna Marie, Valborg, Inga Bolette, Karl Johan, Karen Elise, Daniel Reinhard og Aagot (se gnr. 186/31 Løkka).

© Fotograf Marit Fagerli

Daniels-Hårum 2002. Det hvite huset nærmest er den gamle husmannsstua fra 1700-tallet, og i bakgrunnen ser vi det nye våningshuset fra 1955. I venstre bildekant ligger Lokka (Øver-Daniels).

* Johanne Karoline (f. 1858), g. 1878 m. Kristoffer Gulbrandsen, husmann under Hole prestegård (i Svingerud).

* Johannes Otto (f. 1860), smed, g. 1885 m. Pauline Berntsdatter Svarverud (f. 1860), bosatt i Kornbråten i Åsa, minst fire barn: Birthe Dorthea, Ole Petter, Sigurd Adolf og Maren Johanne.

* Maren (f. 1862), g. 1889 m. sersjant Peder Anton Frog (f. 1864), seinere eier av Rolighet i Norderhov, minst fire barn: Lauritz, Aksel, Helga Marie og Magnhild Amanda.

* Ole Peter (1865–1949), seinere eier av Danielsplassen, g.m. Siri Kristofersdatter, åtte barn (se nedenfor).

* Gunda Johanne, g. 1885 m. Gulbrand Andreas Gulbrandsen (tjener på Hesselberg).

Daniel Eriksen var en dyktig smed, og smidde alt fra ploger, stab-burslåser og vekter til munnladningsgeværer. I 1861 utvidet han sitt bruk ved å kjøpe en tilleggsparcell Moen – seinere bruksnr. 19 av skyld 33 øre – i Alf Taraldsens «oppbudsbo» for 250 spesidaler, og dermed fikk han større jordvei.

I 1865 satt Daniel (43) og Berte (43) på bruket med de seks bar-

na. De hadde 2 kyr og 3 sauer, og sådde ¼ t. rug, ½ t. bygg, 1 t. blandkorn, ⅓ t. erter og 4 t. poteter.

I 1889 var Daniel Eriksen død, og Berte Kristiansdatter solgte Danielsplassen til sønnen Ole Danielsen for 2.500 kroner, hvorav 1.500 kroner kontant og livøre av 5-årlig verdi 1.000 kroner.

OLE DANIELSEN HURUM (1865–1949) var skredder, og bodde på Auren i Haug da han i 1888 ble gift med SIGRID KRISTOFFERS-DATTER (f. 1862), husmannsdatter fra Kvernstua under Bølgen (i Haug). De fikk åtte barn:

* Anne Bolette (1888–1981), g.m. Martin Melhus (1899–1989) fra Flåm i Sogn, en tid bosatt på Svarstad, seinere i Kleven, fra 1926 i Tjyruhjellen, og fra 1945 i eget hus i Åsa, fire barn: Hans (f. 1922, bosatt i Heradsbygda, g.m. Gerd Elstrøm fra Åmot, fire barn: Svein–Erik, Kari, Lise og Grethe), Martha Johanne (1923–1932), Signe f. 1926 (seinere eier av Daniels-plassen sammen med sin mann Arvid Hermanrud, sju barn – se nedenfor), og Olga (f. 1928, g.m. Karsten Ryghseter fra Haug, en sønn Runar).

* Daniel Kristoffer (1890–1978), g.m. Lilly Elvida Teodora Thomsen (1895–1956) fra Oslo, bosatt i Åsa, tre døtre: Martha Johanne (f. 1919), Sigrid Kristine (f. 1921) og Astrid (f. 1923).

* Gulbrand (f. 1891), g.m. Gunda Bakken (f. 1885) fra Ringen i Hårumsåsen, bosatt i Brentlær, en sønn Ole (f. 1926).

* Marta Johanne (f. 1893), druknet i Steinsfjorden i 15-årsalderen.

* Olga Sofie (f. 1895), g.m. Pål Johbraaten fra Hole, bosatt på Grefsen i Oslo, en datter Sigrid Olava (f. 1924).

* Olaf (f. 1897), g.m. Karen Framdal fra Norderhov, bosatt ved Grantopp i Åsa, ingen barn.

* Johan (1900–1986), bosatt i Bergebråten på Sørumsbrenna, g. i 1922 m. Gudrun Gulbrandsen Botilrud (1903–1997), to døtre: Marie (f. 1922, g.m.

Ole Danielsen Hurum (1865–1949) var skredder, og hadde sydd både dressen han bærer på dette bildet, og kjolen som kona Sigrid har på bildet nedenfor.

Sigrid Hurum (f. 1862) var fra Kvernstua under Bølgen i Haug.

«Ola Daniels» – eller Ole Danielsen Hurum (1865–1949) – hesjer høy i Daniels-Hårum cirka 1935.

UTSKIFTINGA

Etter utskiftinga 1894–97 ble husmannsplassen Gata, som tidligere tilhørte Østigarden, liggende på Daniels-Hårums grunn. Husmannsstua i Olla (Ølleteigen) ble flyttet til Gata, og enka Inger Olsdatter Gata skulle svare arbeidsplikt som før til Østigarden. Eierne av Østigarden skulle på sin side betale eieren av Daniels-Hårum 5 kroner i året, så lenge hun brukte plassen. Og Daniels-Hårums gamle vannrett i Olla-brønnen ble opprettholdt.

Anna Danielsen Hurum (f. 1902) var eier av Daniels-Hårum fra 1936 til 1978.

Kristian Halstensen, to barn: Valgerd og Knut), og Sigrid (f. 1930, g.m. Leif Peder Hatle, en sønn Thomas) – se omtale av Bergebråten gnr. 189/27.
* Anna (f. 1902), ugift, seinere eier av Daniels-Hårum (se nedenfor).

I 1893 kjøpte Ole Danielsen en parsell Myra (bnr. 29 av skyld 96 øre) fra Nordigarden for 1.600 kroner (skjøte ble først utstedt i 1905), og i 1900 ble det fra eiendommen fraskilt en parsell Løkka (bnr. 31 av skyld 9 øre), som ble solgt til eierens bror Kristian Danielsen for 300 kroner.

I 1900 satt Sigrid (38) og Ole (35) i Danielsplassen med sine sju eldste barn og hans mor, Berte Kristiansdatter (77, enke og føderådskone). Den dagen folketellinga ble registrert, var ikke Ole Danielsen hjemme. Han var på Vestern i Haug i skredderopdrag.

Ved kjøte av 13. mai 1936 overdro Ole Danielsen Hurum Danielsplassen til sin datter ANNA DANIELSEN HURUM (f. 1902) for 10.000 kroner, hvorav 3.000 kroner for løsøre og huslyrett til selger av 5-årlig verdi 1.000 kroner.

Den 15. mars 1978 ble Danielsplassen solgt til Anna Danielsens søsterdatter SIGNE HERMANRUD (1926–2000) og hennes mann ARVID HERMANRUD (f. 1924).⁸⁷ Arvid Hermanrud er fra Eina på Toten, og har arbeidet som bussjåfør i Engeseth Buslinjer i nærmere 30 år. Signe Hermanrud arbeidet en periode ved Ringerike sykehus. De fikk sju barn:

* Sigrun (f. 1947), g.m. Tore Heimdal, fire barn: Pål (f. 1966), Truls (f. 1968), Sissel (f. 1974) og Thomas (f. 1975).

* Ragnhild (f. 1951), g.m. Oddvar Braata, to barn: Espen (f. 1972) og Stian (f. 1976).

* Berit (f. 1955), g.m. Trond Hagen, to barn: Morten (f. 1979) og Merete (f. 1982).

* Ingrid (f. 1957), g.m. Tony Eriksen, to barn: Tom Ketil (f. 1976) og Petter (f. 1979).

* Arne Martin (f. 1960), seinere eier av Daniels-Hårum, g.m. Kari Grønvold, to sønner (se nedenfor).

* Liv (f. 1963), g.m. Peter Lanzt, tre barn: Ida Maria (f. 1985), John Didrik (f. 1988) og Vilde Synøve (f. 1996).

* Knut (f. 1964), g.m. Mona Bjørnsen fra Drolsum, bosatt i Vestre Ådal, to barn: Jenny Kristine (f. 1995) og Lars Ingvald (f. 1997).

I 1990 hadde Danielsplassen 56 dekar dyrket jord og 14 dekar annet areal. På bruket var det to traktorer, lastebil og kaldluft korn- tørke.

---

⁸⁷ Salget omfattet gnr. 186/18 Smedplassen, 186/19 Moen, 186/29 Myra og 186/49 Nordli (sammenføyd til én eiendom i 1984 – gnr. 186/18 Smedplassen).

Den gamle stua i Daniels-Hårum er fra 1700-tallet.

Siden 1997 har eldste sønn ARNE MARTIN HERMANRUD (f. 1960) vært eier av Danielsplassen. Han arbeider ved Norske Skog Follum. Han er gift med KARI GRØNVOLD (f. 1962) fra Follum ved Hønefoss, som er ansatt ved Hole sykehjem. De har to sønner: Martin (f. 1986) og Eirik (f. 1991).

Av bygninger er det to våningshus, hvorav det eldste trolig er det første våningshuset på bruket (fra 1700-tallet, men seinere påbygd en halv etasje). Det andre våningshuset ble bygd 1955. Øvrige bygninger er et gammelt stabbur (ca. 1800), bryggerhus (ca. 1800), redskapshus (1985) og garasje (1985).

Hagen gnr. 186/21

Hagen er et småbruk på vestsida av Hårumsåsen (tidligere husmannsplass), som i 1880 ble utskilt fra Østigarden Hårum og solgt til husmannen Andreas Nilsen for 800 kroner (bnr. 21 av skyld 44 øre) – se omtale av Hagen som husmannsplass.

I 1900 satt jordbruksarbeider Andreas Nilsen Hagen (f. 1849) på bruket med sin andre hustru Kristine Andersdatter (f. 1847 i Bohuslän, Sverige) og deres datter Sigrid (f. 1889). I tillegg bodde der en «familielosjerende» Dagny Andreassen (f. 1879 i Kristiania, gift), og husbondens foreldre Nils Endresen (79) og Anne Karine Paulsdatter (75), som begge ble underholdt av fattigvesenet. I tillegg til datteren Sigrid, kjenner vi Kristine og Andreas' sønn Anders (f. 1881). Vi kjenner to av barna som Andreas Nilsen hadde med sin første hustru Ingeborg Kristensdatter (1848–1874): Anton Nikolai (f. 1871) og Karl Johan (f. 1874, var gullsmedsvenn i Hønefoss da han i 1901 ble gift med Karen Vebjørnsdatter Finne-

Fra Hagen cirka 1945. Den tidligere husmannsstua var fortsatt våningshus på bruket. Foran sitter Ingrid (f. 1935) til venstre og Aslaug (f. 1926) sammen med hunden Dolly.

UTSKIFTINGA

Utskiftinga 1894–97 fikk den følge for Åseruds del at det på brukets nye mark lå en husmannsplass, Livøre, som tidligere lå under Myra. Det var planer om at også plassen Ringen – som lå rett vest for gårdstunet i Åserud – skulle overføres til Åserud, men i 1896 meddelte Johan Olsen Aaserud utskiftingsretten at han kunne gå med på å få sin nye eiendom delt opp av bygdeveien mot Myra og Åsa, «saafremt det kunde undgaaes, at han blev tillagt den ovenforliggende Gunhild Hurums husmandsplads» (den tilhørte Øver-Nigarden). Og hans ønske ble oppfylt – Ringen ble liggende på Ner-Nigardens nye mark, og Åserud fikk sin jordvei samlet mot øst, på begge sider av bygdeveien.

---

rud). Ingeborg Kristensdatter døde 26 år gammel i 1874, bare ni dager etter at sønnen Karl Johan ble født.

Etter Andreas Nilsens død ble Hagen i 1920 solgt til Andreas Hansen Hurum for 8.250 kroner. Den nye eieren opptok et pantelån i Hole Sparebank på 8.000 kroner for å finansiere kjøpet.

Andreas Hansen Hurum bodde i Brenna på østsida av Hårumsåsen (se gnr. 186/32), og i Hagen bodde hans datter Anna (f. 1888) og hennes mann Hans Frøshaug (1889–1929), sønn av Maren og Karl Frøshaug på plassen Toppenhaug i Frøshaugåsen på Røyse. De fikk seks barn:

* Karl Martin (f. 1920), seinere eier av Brenna gnr. 186/32, g.m. Ågot Halvorsen fra Hønefoss, tre barn: Finn Harald, Toril og Mona.

* Aagot (f. 1922), g.m. Thorvald Karlsen fra Halden, bosatt i Trøgstad, fire barn: Roger, Tom, Ann Beathe og Linda. Før hun giftet seg, fikk Aagot en sønn, Helge Johansen (f. 1944).

* Arvid (f. 1923), g.m. Sigrunn Kristensen fra Norderhov, bosatt i Hønefoss, én sønn Hans.

* Anna Hansine (f. 1925), gift med Leif Torgersen fra Algarheim i Akershus, bosatt i Oslo (ingen barn).

* Esther Sofie (f. 1927), g.m. Andreas Knive fra Eiker, bosatt i Oslo, én datter Gunn. (Fra tidligere ekteskap med Hallvard Gottentorp har Esther Sofie tre barn som vokste opp i Valdres).

* Erland (f. 1929), g.m. Tordis Karlsen (siden skilt), bosatt i Hønefoss, tre barn: Bente, Tor og Grethe.

Før hun giftet seg, hadde Anna én sønn, Harald (1916–1940), som døde 24 år gammel.

Hans Frøshaug arbeidet på Heen Træsliberi, og familien flyttet til Hen i midten av 1930-årene.

I april 1937 solgte Andreas Hansens enke Thea – med samtykke fra barna – eiendommen Hagen til Hole kommune for 3.500 kroner.

Ved skjøte av 30. mars 1948 solgte Hole kommune Hagen til Anfinn Lunde for 4.500 kroner. Anfinn Lunde (1906–1986) var fra Lunde på Brenna i Steinsfjordingen, og var gift med Gunvor Eriksen (1908–1988) fra Norderhov. De fikk tre barn:

* Aslaug (1926–1973), ugift, bodde hjemme i Hagen.

* Solveig (f. 1928), g.m. Ragnar Hagen (1926–1996) fra Norderhov, bosatt i Busund, to barn: Thor Asbjørn (f. 1950, seinere eier av Hagen, g.m. Åse Kolsrud, se nedenfor), og Torild (f. 1961, g.m. Johan Wahl f. 1961 fra Oslo, bosatt i Asker, tre barn: Fabian Johan f. 1985, Christina Elida f. 1989 og Sara Sofie f. 1991).

* Ingrid (f. 1935), g.m. Eugen Halvorsen fra Vestfossen, bosatt i Vestfossen, to barn: Bjørn Vidar (f. 1954) og Mona (f. 1959).

Anfinn Lunde var musiker, og reiste mye rundt sammen med broren Sverre og spilte til dans. Med sine trekkspill var de også ofte å høre i NRK Radio.

Etter Anfinn Lundes død i 1986 var Gunvor Lunde eier av Hagen, inntil hun ved skjøte av 10. mars 1987 solgte bruket til dattersønnen Thor Asbjørn Hagen (f. 1950). Han arbeider i frukt- og grønnsakbransjen, og er gift med Åse Kolsrud (f. 1950) fra Begnadalen. Hun arbeider i Binders (tidligere Tybring Gjedde) i Hønefoss. De har ingen barn.

Av bygninger i Hagen ble det gamle våningshuset fra cirka 1800 (restaurert 1952) brent ned i 1987. Nytt våningshus ble bygd 1988–89, og garasje 1989. På eiendommen er også et vedskjul fra rundt 1960.

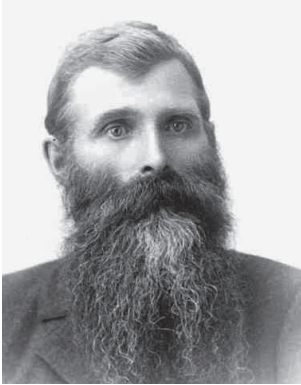

Anfinn Lunde var trekkspiller, og sammen med broren Sverre opptrådte han bl.a. flere ganger i NRK. Her med barnebarnet Thor Asbjørn Hagen (f. 1950), som er dagens eier av Hagen.

Åserud gnr. 186/23 og 30

Åserud ligger østvendt i Hårumsåsen, snaue 500 meter nord for Østigarden. I 1865 var det ingen bosetting her. Området hørte til Myra, og i 1878 satte Karen Kristine Simensdatter Myra og hennes mann Johan Olsen Skaugstad opp en stuebygning på teigen – kalt Myrabråten. Den ble utskilt fra Myra i 1883, men først i 1899 ble det utstedt skjøte på Myrabråten og en mindre skogeiendom i

*Johan Olsen Aaserud
(Skaugstad) (1852–1925).*

*Karen Kristine Simensdatter
Aaserud (Myra) (1848–1904).*

Norderhov (Rauhaug gnr. 9/7, eller var det Gunnerengbråten gnr. 12/23) fra Ole Simensen Myra til svogeren Johan Olsen Aaserud. Kjøpesummen var 1.000 kroner. Samme år ble det også utstedt skjøte på en parsell Åserud (et engstykke østover mot bygdeveien, som bl.a. omfattet husmannsplassen Olla), kjøpt fra Østigarden Hårum i 1895 for 600 kroner.

Johan Olsen Aaserud (1852–1925) var sønn av husmann Ole Kristoffersen Skaugstad og hustru Pauline Andersdatter på Taje under Skaugstad i Åsbygda. Han arbeidet en periode på Sjørvoll i Norderhov, og ble i 1875 gift med Karen Kristine Simensdatter Hurum (Myra) (1848–1904), datter av Simen Olsen Myra og hustru Anne Marie Pedersdatter. De fikk fire barn:

* Alfred (1878–1955), drev Nordigarden Hårum mens hans far var eier av gården, g.m. Marie Gulbrandsdatter Finnøen (1881–1962) fra Bagn i Valdres, ni barn: Jenny, Gulbrand, Birger (d. som barn), Birger, Kristian, Magnhild, Sverre, Olava og Torbjørg – se omtale av Nordigarden Hårum gnr. 186/15.

* Simen (1876–1960), seinere eier av Åserud, g.m. Berthe Gulbrandsdatter Finnøen, fire barn (se nedenfor).

* Anne Pauline (f. 1881), g.m. Adolf Andreassen fra Hønefoss, sju barn: Gunnar, Johan, Helge, Egil, Synnøve, Asbjørn og Dagmar.

* Ole (1875–1888), druknet i Steinsfjorden 13 år gammel, da isen brast.

Karen Kristine og Johan bodde en tid på Tolpinrud i Norderhov, før de flyttet til Åserud. Han var en dyktig småbruker, og bygde i 1891 låve og stabbur, og i 1904 nytt fjøs på bruket. Han arbeidet i tillegg som sko- og sadelmaker. I juli 1885 tjente han 2 kroner og 25 øre om dagen, da han sydde sko hos Ole Moe på Mo i Steinsfjeringen (dikterprestens bror).⁸⁸

I 1900 satt Karen Kristine (52) og Johan (48) i Åserud med sønnen Simen (24, skomakerlærling) og hans familie: kona Berthe (26) og deres to eldste barn, Gudrun og Johan. I tillegg bodde der en skomakerlærling, Edvard Andreassen (f. 1883 i Norderhov).

Johan Olsen Aaserud kjøpte i 1903 Nordigarden Hårum, men han kom aldri til å bosette seg på gården. Den ble i noen år drevet av sønnen Alfred, og i 1915 solgt til landhandler T. Enger, som eide den et par år før Sigvart Bihli kjøpte den i 1917.

Karen Kristine Aaserud døde i 1904, og Johan drev bruket videre inntil han ved skjøte av 28. februar 1920 solgte det til sønnen Simen Olsen Aaserud for 5.000 kroner og livøre. Johan døde i 1925.

⁸⁸ Mo-bibelen III, s. 180.

Simen Olsen Aaserud (1876–1960) ble i 1898 gift med Berthe Gulbrandsdatter Finnøen (1874–1961) fra Bagn i Valdres, som kom til Hole som budeie i Vestigarden Hårum. Hun var søster av Marie Gulbrandsdatter Finnøen, som arbeidet på en av de andre Hårum-gårdene og ble gift med Simens bror Alfred. Deres foreldre var Barbro og Gudbrand Finnøen, som på sine eldre dager flyttet til Ringerike og bodde i Kristianstua under Myra. Berthe og Simen fikk fire barn:

- * Gudrun (f. 1898), g.m. Einar Tandbergmoen, bosatt på Vakermoen, og seinere på Tandbergmoen i Norderhov, fire barn: Sverre (tok navnet Aaserud), Bjørg, Ole og Knut.
- * Johan (f. 1900), g.m. Johanne Sønderengen fra Åsa, flyttet til Alberta i Canada, to døtre: Eleanore og Ingrid.
- * Knut (f. 1904), seinere bruker i Åserud, og fra 1938 eier av Myra, g.m. Johanne Bagaasen fra Norderhov, tre barn: Berit, Per og Hans Simen.
- * Hans (1907–1980), seinere eier av Åserud, g.m. Randi Helene Andersen fra Norderhov, tre døtre (se nedenfor).

Simen Olsen Aaserud var skomaker og småbruker. Berte var et arbeidsmenneske av rang, og reiste bl.a. rundt på gårdene i bygda og gjeldet grisunger.

I 1937 ble den tidligere husmannsplassen Livøre (også kalt «Turis») fraskilt og solgt (Åshaug gnr. 186/41).

I 1948 hadde Åserud 23 dekar dyrket jord (leirmold), 2 dekar annet jordbruksareal og 40 dekar produktiv skog. På bruket var det 1 hest, 2 kyr, 2 griser og 15 høner.

Da eldste sønn Johan giftet seg og flyttet til Canada, ble det nesteldste sønn Knut og hans hustru Johanne f. Bagaasen som flyttet til Åserud for å ta over etter hans foreldre. De bygde nytt bolighus, og Knut drev med eggproduksjon og bygde to hønseshus samt klekkeri, og dyrket grønnsaker for salg. Da eieren av Myra, Simen Olsen Myra, døde brått i 1938 (han var ugift og barnløs), solgte hans ene-arving, søsteren Inger Marie Løbben, allerede samme år Myra til Knut Aaserud (hvis far Simen Olsen Aaserud var hennes fetter). Dermed flyttet Johanne og Knut fra Åserud til Myra.

Fra 1939 til 1942 bodde Simen Aaseruds søster Anne Pauline og hennes mann Adolf Andreassen i Åserud. Anne Pauline var flink til å male, og dekorerte vegger og brannmurer i sidebygningen med de skjønneste naturmotiver. I 1942 flyttet de til Hønefoss, og Berthe og Simen Aaseruds dattersønn Sverre Aaserud (Tandbergmoen) og hans hustru Helga flyttet inn i Åserud med sine fire barn: Bjørg, Karin, Ingrid og Einar. De bodde der til 1954, da de bygde hus i Steinsåsen.

*Simen Olsen Aaserud
(1876–1960).*

*Berthe Gulbrandsdatter
Aaserud f. Finnøen
(1874–1961).*

Randi Helene og Hans Aaserud danser i hagen på Åserud.

Åserud 2001. Til venstre ser vi det nye våningshuset fra 1981, og på oversida er gamlestua fra 1878. På oversida av låven ligger det tredje huset, bygd 1931.

Da var allerede Berthe og Simen Aaseruds yngste sønn Hans Aaserud eier av Åserud, som han overtok ved skjøte av 3. august 1950 for 4.000 kroner og huslyrett til foreldrene av 5-årlig verdi 1.500 kroner.

Hans Aaserud (1907–1980) ble i 1952 gift med Randi Helene Andersen (1931–1994) fra Norderhov, datter av Gudrun Marie f. Fuglesang og Otto Andersen. De hadde tre barn:

- * Toril (f. 1950), g.m. Terje Skryten, seinere eiere av Åserud, to barn (se nedenfor).
- * Jorun (f. 1953), ugift, bosatt på Vik i Hole.
- * Rita (f. 1956), g. (1981) m. Morten Westli Johannessen (f. 1957), bosatt i Skien, tre barn: Marleen (f. 1983), Marion (f. 1984) og Morgan (f. 1986).

I august 1980 ble Åserud (gnr. 186/23 og 30) overdratt til datteren Toril og hennes mann Terje Skryten, med boret for hennes foreldre i deres levetid.

Toril Aaserud Skryten (f. 1950) ble i 1976 gift med Terje Skryten (f. 1951) fra Jelsa i Ryfylke, sønn av Anna f. Slåtten og Josef Skryten. De arbeidet et par år i Tanzania i Afrika, hvor hun var sykepleier og han arbeidet for NORAD i et kraftverksprosjekt. Terje Skryten er ingeniør, og har siden 1982 arbeidet i Bærum kommune, mens Toril er utdannet sykepleier og har jobbet 15 år i Hole

© Fotograf Marit Fagerli

kommune, bl.a. som bestyrer ved Hole sykehjem. I dag er hun psykiatrisk sykepleier ved Ringerike sykehus. De har to barn: Hans Jacob (f. 1979) og Randi Anette (f. 1981).

Toril og Terje Skryten er også eiere av en skogeiendom på cirka 36 dekar ved Gaupesket (Rauhaug gnr. 9/7 i Ringerike), gården Slåttå i Suldal i Ryfylke med 1.500 dekar skog (hans mors hjemsted), og eiendommen Solbakken på Jelsa i Suldal (fritidseiendom).

I dag har Åserud cirka 25 dekar dyrkbar jord og 10 dekar utmark. Navn på jorder er Ølla, Skredderhusløkka, Danielsbakken og Sisselbergløkka. Av bygninger på bruket er våningshus (bygd 1981), to sidebygninger (gamlestua fra 1878 og huset som Knut Aaserud bygde i 1931), stabbur (1891), låve (1891), fjøs (1904) og stall (1920). På bruket har de hest, sauer og høner.

Åsenløkka gnr. 186/28

I 1886 ble den tidligere husmannsplassen Åsenløkka utskilt fra Hungerholt og solgt til Andreas Kristoffersen Hurum (1859–1939). Han var opprinnelig fra plassen Framdal under Lore, og var gift med Anne Randine Hansdatter (1862–1911). De hadde én fosterdatter, Anna Jensen (f. 1889). I 1899 brant våningshuset på bruket, og ble bygd opp igjen samme år.

I 1900 ble Andreas Kristoffersen kalt «pladsbruger med jord»

Gamle Berthe Aaserud med sin nærmeste familie, cirka 1960. Fra venstre: Knut Aaserud, Gudrun Tandbergmoen f. Aaserud, Berthe Aaserud, Johan Aaserud (Canada) og Hans Aaserud. Bak fra venstre: Johanne Aaserud f. Bak-aasen, Einar Tandbergmoen, Ellinor Aaserud (Canada), «Småen» Sønderengen, Johanne Aaserud f. Sønderengen (Canada), ukjent, og Randi Aaserud f. Andersen.

HUSET BRANT I 1899

«Tirsdag nedbrændte et Vaaningshus tilhørende Andreas Christoffersen i Hurum i Hole. Ilden antages opstaaet ved at en Kastevind har blæst Gnister udover fra Gruen. Saavel Hus som Indbo var assuredet», het det i en melding i Ringerikes Blad 17. juni 1899.

---

og satt i Åsenløkka med hustru og fosterdatter (sistnevnte var «bortsat af fattigvæsenet»). I tillegg hadde Andreas salgsbod på Helgelandsmoen, hvor han solgte øl til soldatene.

I 1917 giftet Anna Jensen seg med Anders Andersen Hurum, og hennes fosterfar solgte da Åsenløkka til dem for 5.000 kroner med pantobligasjon på 2.000 kroner samt huslyrett.

Anders Andersen Hurum (1883–1950) var yngste sønn av Anders Syversen Hurum og Lovise Sørensdatter i Oppigarden. I ekteskapet med Anna Jensen (1889–1967) var det ingen barn, men de hadde én fostersønn, Kolbjørn Ruud (f. 1927), som i dag er bosatt i Utvika.

I juni 1941 kjøpte Anders Andersen Hurum en parsell, Rønningen (bnr. 44 – tidligere husmannsplass under Ner-Nigarden), av Alf Sexe for 2.500 kroner. Rønningen grenset inntil Åsenløkka på østsida.

I 1948 var Åsenløkka med Rønningen på 9 dekar dyrket jord (grusjord) og 14 dekar annet jordbruksareal, og de hadde 1 hest, 1 ku, 1 gris, 3 sauer og 15 høner.

Etter Anders Andersens død i 1950, overdro hans gjenlevende hustru ved gaveskjøte av 18. april 1951 Åsenløkka og Rønningen til sin avdøde manns brorsønn Anders Olsen Hurum (f. 1903), eier av Oppigarden. Eiendommenes verdi ble satt til 6.000 kroner, og i overdragelsen lå livøre til Anna Hurum av 5-årlig verdi 2.000 kroner, med rett til å bebo eiendommens våningshus samt bruk av jord og skogteig og uthus vederlagsfritt i hennes levetid. Anna Hurum døde i 1967.

I 1976 ble bnr. 44 Rønningen (8 dekar) overdratt til Anders Olsen Hurums sønn Per Syver Hurum (f. 1946), og i 1979 ble tunet i Åsenløkka utskilt (med 3 dekar tomt) og solgt til skuespillerinnen Turid Balke (f. 1921) fra Oslo for 110.000 kroner (se nedenfor gnr. 186/84 Tyribakken).

I 1980 ble Oppigarden samt den resterende jordveien i bnr. 28 Åsenløkka overdratt til sønnen Ole Martin Hurum (1941–2001). Åsenløkka har siden blitt brukt sammen med Oppigarden.

Løkka (Øver-Daniels) gnr. 186/31

Rundt 1880 ble den tidligere husmannsplassen Løkka utskilt fra Daniels-Hårums og solgt til Kristian Danielsen, sønn av smed Daniel Eriksen Hurum. Skjøte ble først utstedt i august 1900 av sønnen Ole Danielsen Hurum, og prisen var 300 kroner. Løkka (bnr. 31 av skyld 9 øre) ligger ved Daniels-Hårums, men på vestsiden av Myragata, og blir også kalt Øver-Daniels.

Edvard Kristian Danielsen (1857–1934) var snekker, hjulmaker

og smed,⁸⁹ og ble i 1878 gift med Johanne Cathrine Henriksdatter Disch (1857–1942) fra Sem.⁹⁰ Vi kjenner åtte av deres barn:

* Betzy Dorthea (f. 1879), fikk i 1897 en datter Borghild Josefine, med Josef Arnesen (f. 1881) fra Søndre Vik. Borghild Josefine vokste opp hos sine besteforeldre i Øver-Daniels, og ble seinere g.m. John Hugdahl fra Gauldalen i Trøndelag (bosatt i Oslo, ingen barn).

* Hanna Marie (f. 1881), g.m. Larsen og bosatt på Blommenholm i Bærum, flere barn.

* Valborg (1886–1967), ugift, seinere eier av Øver-Daniels (se nedenfor).

* Inga Bolette (f. 1886).

* Karl Johan (1890–1929), ugift, bosatt i Lier.

* Karen Elise (1893–1980), g.m. Fingard Olsen Hønehagen (1894–1916), to barn: Kirsten (f. 1915, seinere eier av Øver-Daniels) og Daniel (1916–1995, skadet ved en ulykke som ung student på landbrukskolen, seinere bosatt i Lier og Røyken, de siste årene på Vikstunet i Hole).

* Daniel Reinhard (1896–1916), ugift, omkom ved ulykke i Hønefossen i 1916 (sammen med sin svoger Fingar Olsen Hønehagen).

* Aagot (f. 1899), g.m. Marius Haugsmoen (E-verksbestyrer i Bærum), bosatt på Lilleaker, ingen barn.

I april 1947 overtok datteren Valborg Danielsen (1886–1967) bruket for takst 7.500 kroner, ved skjøte fra skifteretten i foreldrenes dødsbo. Hun var ugift, og livnærte seg ved å reise rundt på gårdene og sy klær til folk.

Valborg Danielsen døde i 1967, og i juni 1968 var det – etter tes-

---

⁸⁹ I 1900 var han «maskinist ved sagbruk» – ansatt ved et sagbruk på Hofsfoss. Rundt 1970 ble en del av hans utstyr og verktøy som smed og hjulmaker gitt som gave til Ringerikes museum.

⁹⁰ Hennes far Henrik Disch arbeidet i meieribransjen og kom fra Sveits.

Valborg Danielsen i hønsegården i Øver-Daniels cirka 1960. Hun var eier av bruket fra 1947 til sin død i 1967.

Øver-Daniels i 1870-årene. Det gamle våningshuset fra rundt 1855 ble revet i 1975. Maleriet er usignert, men skal være malt av Maren Kristine Simensdatter Myra (i Åserud). Hun var født i 1848, og var kunstmaleren Gulbrand J. Hurums farmor. Datteren Pauline ble også en habil maler. Avfotografert av Marit Fagerli.

EN «ALT-MULIG-MANN»

Kristian Danielsen var en «alt-mulig-mann»: Sagmester, smed, snekker, lagger og slakter. Det fortelles at han sammen med broren Ole, som drev skrederverksted, anskaffet en dreierbenk som de bar fra Bærums Verk og Krok-skogen og til Hårum.*

* Ringerike historielags registreringer (1973).

---

tamente fra 1954 – hjemmelovergang til hennes søsterdatter Kirsten Berg Snekvik.

Kirsten Berg Snekvik (1915–1982) var gift med Ole Snekvik fra Oslo (siden skilt). De var bosatt i Oslo, og fikk to sønner:

* John (f. 1943), g.m. Wenche Andresen, bosatt på Kløfta på Romerike, to døtre: Lise og Mette.

* Dag (f. 1945), seinere eier av Øver-Daniels, g.m. Mona Rotefoss, tre sønner (se nedenfor).

Kirsten Berg Snekvik bodde ikke i Øver-Daniels i sin eiertid. Hun overdro eiendommen ved gaveskjøte av 12. desember 1971 til sin yngste sønn Dag, som flyttet til Hole og tok bopel i Øver-Daniels i 1968.

Dag Snekvik (f. 1945) er utdannet ingeniør, og har de siste 25 år arbeidet med Volvo anleggsmaskiner (er i dag distriktssjef i region Buskerud). Han er gift med Mona Rotefoss (f. 1946) fra Lierskogen. Hun har i en årrekke vært omsorgsarbeider, og er i dag assistent i Haug barnehage i Ringerike. De fikk tre sønner:

* Kent (1964–2001), i et samboerforhold fikk han to sønner: Kristian og Gabriel.

* Bård (1967–1988).

* Tommy (f. 1968), ugift, eier av Åshaug gnr. 186/41.

Øver-Daniels er i dag på 6,7 dekar. Av bygninger på eiendommen er et våningshus bygd 1972–73, driftsbygning 1980–81, uthus 1985 og dobbelt garasje ca. 1990. Det gamle våningshuset fra rundt 1855 ble revet i 1975.

Brenna gnr. 186/32

I april 1902 ble husmannsplassen Brenna utskilt fra Østigarden Hårum og solgt til den tidligere husmannen Andreas Hansen Hurum for 750 kroner (hele kjøpesummen ble lånt i Hole Sparebank).

Andreas Hansen Hurum (f. 1859) var sønn av husmann Hans Nilsen og hustru Helene Johnsdatter, som fra 1850-årene og en mannsalder framover satt på forskjellige plasser i Steinsfjerdings: Bjørnstadgata, Herøya, Øderå- og Steinseie. Han var gift med Thea Martinsdatter Niskin (1858–1947), og de hadde tre døtre:

* Henriette (f. 1880), g.m. Gustav Pettersen (salmaker på Helgelandsmøen), bosatt i Solstad ved Busund, én datter Margit.

* Hilda (f. 1884), g.m. Kristian Nygård fra Ådal, ingen barn.

* Anna (f. 1888), g.m. Hans Frøshaug (1889–1929) fra Toppenhaug på Røyse, bosatt i Hagen ved Hårum, siden på Hen, seks barn: Karl Martin (seinere eier av Brenna), Aagot, Arvid, Anna Hansine, Esther Sofie og Erland. Før hun giftet seg, hadde Anna én sønn, Harald (f. 1916) – se omtale av Hagen gnr. 186/21.

Andreas Hansen arbeidet som sliperiarbeider ved Aadal Træsliberi og Bægna Træsliberi, og gikk til fots fram og tilbake til arbeidsplassen fra Brenna i Hårumsåsen.

I 1925 ble Brenna overdratt til datteren Hilda Hurum (Nygård) for 1.000 kroner, men ble solgt tilbake til faren i 1931 for samme

---

DRUKNET I HØNEFOSSEN

Ved sjutiden om morgenen fredag 12. mai 1916 brøt vannmassene igjennom en av dammene ved Hønefoss Brug, og to unge sliperiarbeidere, Fingar Olsen Hønenhagen (22) og hans svoger Daniel Reinhard Hurum (20), omkom. Ulykken skjedde da de to var på vei opp til «Renvandsdammen» på oversiden av fossen, hvor en del karer arbeidet med å renske damgrindene. «Men idetsamme de kommer op til Muren, sprænges med et vældig Brak den nordøstre Side av Dæmningen. Vandmasserne styrter utover med Stener og Stokker og tar de to Mænd med sig.»* Daniel var ugift, men Fingars hustru Karen Elise (23) satt tilbake med en datter, Kirsten (1), og en ufødt sønn (Daniel).

* Ringerikes Blad 16. mai 1916.

Andreas Hansen Hurum (f. 1859) og hustru Thea Martinsdatter Niskin (1858–1947) utenfor stua i Brenna i 1930, med barnebarna Karl Martin (f. 1920) og Harald (1916–1940).

beløp. Etter Andreas Hansen Hurums død solgte Thea Hansen Hurum i 1940 eiendommen til dattersønnen Karl Martin Frøshaug for 3.780 kroner med verderlagsfri huslyrett for selgeren i hennes levetid. Hun døde i 1947, 89 år gammel.

Karl Martin Frøshaug (f. 1920) er gift med Ågot Halvorsen (f. 1920) fra Hønefoss. De har tre barn:

* Finn Harald (1946–2002), g.1 m. Turid Strande fra Norderhov, to døtre: Marianne og Elisabeth, og g.2 m. Marit Wroschkyk fra Nymoen, én datter Siv Eirin.

* Toril (f. 1947), ugift, bosatt i Hønefoss, én sønn Ronny.

* Mona Linnea (f. 1949), g.m. Egil Benth fra Veme (f. 1946), bosatt i Grøndokka, to barn: Nina Kristin (f. 1974) og Ståle (f. 1975). Fra tidligere ekteskap med Fritz Ivar Hagen (f. 1951) fra Hen, har Mona én datter, Rita Irene (f. 1969, samboer med Werner Jakobsen, én sønn Aleksander, og Rita Irene har fra tidligere en datter Siv Marlene f. 1989 – se omtale av Bekkli gnr. 186/59).

Karl Martin Frøshaug arbeidet på gårdene, bl.a. som sveiser (han var sveiser på Hverven i Norderhov 1937–39). Siden var han ved Ringerike kalkverk i 10–11 år, før han avsluttet med 27 år ved Franzefoss Brug i Bærum.

I 1959 ble det fra Brenna utskilt en boligtomt Gyrigløtt (gnr. 186/51) – se nedenfor.

Søgard gnr. 186/34

I 1887 ble Søgarden Hårum solgt til Engebret Olsen Hurum, eier av Vestigarden, og jordveien til de to gårdene er siden blitt drevet felles av Engebret Olsens etterkommere, som har hatt bosted i Vestigarden.

Tunet og bygningene i Søgarden ble i 1905 utskilt som egen eiendom, Søgard (bnr. 34 av skyld 12 øre) og solgt til maler Hans Dahlin. Kjøperen lånte samme år 1.500 kroner i Hole Sparebank med pant i Søgard, men hadde ikke tinglyst skjøte på eiendommen. Det ble først utstedt i 1918 til Johan Borgersen Hurum.

Johan Borgersen Hurum (1893–1955) var malermester, og ble i 1916 gift med Thora Sonerud (1894–1975) fra Sonerud i Steinsfjordingen. De fikk to barn:

* Thorleif (1918–1990), seinere ordfører i Hole, g.m. Gerd Næss (1924–2000), en datter Tove Ragnhild (f. 1951), samboer med Kåre Støen (f. 1946) og bosatt i Vestre Gran) – se omtale av Sletta gnr. 186/10.

* Bjørg (1921–1993), g.m. Torstein Sataslåtten (f. 1921) fra Ål i Hallingdal, og bosatt der, to barn: Hallgrim (f. 1951, g.m. Solveig Gudbrandsgard f. 1953 fra Leveld i Ål, to barn: Terje f. 1978 og Tove f. 1982), og Jorunn

(f. 1955, g.m. Ole Halla f. 1953 fra Brøttum ved Lillehammer, bosatt der, to barn: Eldrid f. 1977 og Kristin f. 1980).

Høsten 1949 ble Søgard solgt til Svein Telste for 35.000 kroner, og Thora og Johan Borgersen flyttet til Borgly ved Bjørnstad (se gnr. 181/19 Borgly).

Svein Telste (1912–1995) var fra Steinstø i Hardanger, og arbeidet som ligningsrevisor i Norderhov, og fra 1964 ved Ringerike ligningskontor. Han var gift med Aase Karine Høistad (f. 1919) fra Ask i Norderhov, og de fikk to døtre:

* Kari (f. 1950), bosatt på Holmlia i Oslo, samboer med Sten Høyendahl (f. 1947) fra Oslo. Fra tidligere ekteskap har Kari én sønn, Kabir (f. 1971, bosatt i London).

* Inger Lise (f. 1954), g.m. Anders Bye (f. 1951), eier av Vestre By gnr. 205/4 på Røyse, to barn: Mads (f. 1982) og Silje (f. 1985).

Etter Svein Telstes død i 1995 eies eiendommen av Aase Karine Telste. Hun har arbeidet som resepsjonsmedarbeider på Grand Hotel i Hønefoss i 12 år, og siden ved Norske Shells depot i Hønevegata i Hønefoss i 8 år.

Våningshuset i Søgard er den gamle hovedbygningen i Søgarden Hårum. Den skal være reist i 1740, etter en brann.⁹¹ I 1966 ble det satt inn nye vinduer, og i 1982 ble bygningen kledd og isolert. Det gamle stabburet er trolig fra 1800-tallet. Et kombinert vedskjul/garasje ble flyttet tidlig i 1960-årene, da grendeveien langs Hårumsåsens vestsida nordover mot Gile ble lagt om (den gikk tidligere over tunet i Søgard, på nordsida av våningshuset). På eiendommen er også en garasje, som ble gravd inn i fjellet en gang i 1930-årene.

Ringen gnr. 186/35

Husmannsplassen Ringen lå sør for Rønningen-plassene i Hårumsåsen, og ble i 1907 utskilt fra Ner-Nigarden Hårum. Ved skjøte av 28. mars 1908 ble den solgt for 300 kroner til den tidligere husmannen, jernbanearbeider Nils Kristoffersen Hurum (f. 1854). Han var gift med Elise Johannesdatter (1855–1931) fra Bakken ved Sælåbånn. Vi kjenner åtte av deres barn:

* Mathilde (f. 1878), g. og bosatt i Hønefoss, én sønn Nils.

* Anna, g.m. Kristian Fuglesang, bosatt i Hønefoss, to barn: Kåre og Eilert.

Johan Borgersen
(1893–1956).

Thora Borgersen f. Sonerud
(1894–1975).

⁹¹ Iflg. Nils Baalerud (opplyst i SEFRAC-registreringene).

Våningshuset i Ringen 1947. I forgrunnen Anne Lise Solli (f. 1945) og naboenta Åse Fossum (f. 1933), datter av Anna og Andreas Fossum i Åshaug.

- * Gunda (f. 1885), i 1900 var hun budeie i Ner-Nigarden, g.1 m. Hakon Bakken i Brentlær i Åsa, g.2 m. Gulbrand Hurum (f. 1891) fra Daniels-Hårum, en sønn Ole (f.1826).
- * Edvard Nikolai (f. 1887).
- * Emma Olava (f. 1890), bosatt i Oslo, gift og flere barn.
- * Margrete (f. 1893).
- * Oskar Martinius (1895–1975), seinere eier av Ringen, g.m. Ingeborg Fuglerud, en datter (se nedenfor).
- * Einar (f. 1899).

I juni 1914 ble eiendommen overdratt til sønnen Oskar Nilsen Ringen for 340 kroner, med bruksrett for foreldrene i deres levetid.

Oskar Nilsen Ringen (1895–1975) var cellulosearbeider tidlig i 1920-årene, men fikk seinere ansettelse i Buskerud Veivesen som veiarbeider, og en periode var han formann i Trygstad grustak (og pukkerk). Han ble i 1922 gift med Ingeborg Marie Fuglerud (1898–1983) fra Øverskogen i Lier, og de fikk én datter Ester (1926–1951). Oskar hadde fra tidligere én sønn, Rolf (f. 1920), som seinere bosatte seg i Østfold.

Ester ble gift med Thorleif Solli (1920–1981) fra Røyse, og de fikk en datter: Anne Lise (f. 1945). Ester døde i 1951 av poliomyelitt, og Anne Lise vokste opp hos sine besteforeldre i Ringen. Thorleif Solli ble gift igjen med Helga Askim fra Ringåsen, og bodde i Hønefoss.

I februar 1974 ble Ringen overdratt til datterdatteren Anne Lise Solli, med huslyrett for selgerne i deres levetid.

Anne Lise Solli (f. 1945) ble gift med Arne Larsen (f. 1932) fra

Oskar Nilsen Ringen (1895–1975) med hustru Ingeborg Marie f. Fuglerud (1898–1983) og deres datterdatter, Anne Lise (f. 1945).

Hønefoss (siden skilt). De bodde i Ringen fra 1975. Anne Lise arbeidet på Hole sykehjem i 22 år. De fikk to barn:

- * Thor Arne (f. 1964), bosatt i Lyngdal i Vest-Agder.
- * Anita (f. 1970), g.m. Klaus Plutte (f. 1949), bosatt på Nakkerud, to barn: Therese Marie (f. 1991), og Robin (f. 1996).

I november 1995 ble Ringen solgt til Hans Ragnar Hurum. Anne Lise Solli har siden bodd i Hønefoss, og har giftet seg igjen med Jonny Gomsrud (f. 1949) fra Ådal.

Ringen er på 5,4 dekar.

Gata gnr. 186/37

Den tidligere husmannsplassen Gata ble høsten 1911 utskilt fra Østigarden Hårum og solgt til Johan Karlsen for 550 kroner. Den gamle stua i Øllaløkkka (der Helene Ølla hadde bodd) ble da tatt ned og satt opp igjen i Gata.

Johan Karlsen (f. 1854) var fra Røyken i Buskerud. I 1900 var han husmann på Søndre Monserud i Norderhov, og satt der med sin første kone Hulda (f. 1858 i Røyken) og fire barn:

- * Karl Johan (1887–1951), g.m. Sofie Andreassen (f. 1887), bosatt på Røyse, åtte barn: Alfhild, Sverre, Thorleif, Arne (d. som barn), Arne, Kåre, Alf og Åge.
- * Jens (f. 1890), reiste til sjøs, døde ung.
- * Helga Elida (1893–1962), g.m. Anders Andreassen Teigen på Røyse, 10 barn: Magnhild, Astrid, Marit, Elsa, Arvid, Jens, Gunhild, Bjarne, Kirsten Ragnhild (Vesla) og Einar.
- * Hilma (f. 1897), gift Lundberg og bosatt i Oppegård, fire barn: Astrid, Doris, Johan og Torbjørn.

Hulda døde like etter århundreskiftet, og Johan Karlsen giftet seg igjen. Med sin andre hustru Julie fikk han én datter, Johanne Elinore (1904–1988), som i mai 1923 overtok Gata etter sine foreldre (skjøte ble utstedt av Østigardens eier Sigvart Bihli). Hun var gift med Johan Nyrud (1909–2000), og de fikk én sønn, Egil (f. 1936).

Ved gaveskjøte av 3. juni 1987 ble bruket overdratt til sønnen Egil Nyrud (1936–1998), som i 1977 ble gift med Gerda Birgitta Ekerhovd (f. 1938) fra Sotra ved Bergen. De fikk to døtre: Linda Merete (1978–1986) og Elin Birgitte (f. 1980).

Egil og Gerda Birgitta Nyrud har siden 1985 bodd på Bærums Verk i Lommedalen. Egil Nyrud arbeidet som programingeniør i NRK i cirka 30 år, og var en av pionerene som bygde opp fjernsynet i Norge. I juli 1998 ble Gata solgt til Elisabeth Klever (f. 1969)

TJENTE 1 KRONE DAGEN SOM GÅRDSKAR

Johan Nyrud var født i Vegårdsfjerdings. Mora døde da han var 6 år gammel, og han ble «satt bort» til Dorthea og Oskar Østmo, som hadde åtte barn til oppfostring i tillegg til sin egen sønn. Dorthea var utrolig snill. Da Johan var 12, kom han til Paulsrud i Åsa, hvor han holdt fjøs og stall i orden, og ellers hjalp til med alt på gården (unntatt melking). Også i Paulsrud var de snille mot ham. Maten var god, men han hadde aldri fri. «Da vi gifta oss i 1935, var Johanne budeie på gårda bortigjennom, og tjente 20 kroner i måneden. Jeg var gårdskar og tjente 1 krone dagen hos Drægalid på Deli i Åsa. I Gata hadde vi gris, høner og kaniner – og et år under krigen fødte vi opp en oksekalv. Jeg tok arbeid i skogen for Drægalid, og tjente 7 kroner for ei favn bjørkeved (4 x 1 x 0,6 meter), fra rot til ferdig opplagt, men jeg rakk ikke én favn om dagen. I 1942 fikk jeg jobb på kalkverket. Lønna var 35 øre timen, og jeg ble der i åtte år. Siden ble det bygningsarbeid, bl.a. hos A/S Ellingsen, og de siste 15 åra som jernbinder innafor, hos Astrup & Aubert.»*

* Johan Nyrud (f. 1909) i lydbandintervju med Astrid Viktil (Hole historielag) 1994.

---

og Tore Adelsten Klever (f. 1965). De bygde på huset, før de i 2000 solgte eiendommen til Harald Bergom Nilsen (f. 1969) fra Vik i Hole. Han er systemansvarlig i Orkla Finans, og har fra tidligere ekteskap med Jorunn Syversen (f. 1973) fra Hokksund én datter, Anna Marie (f. 1994).

Maurøya gnr. 186/40

Mellom Herøya og Lorelandet ligger en liten øy, Maurøya, som høsten 1918 ble utskilt fra Herøya og ved skjøte av 7. januar 1919 solgt av Herøyas eier O. Grønvold-Stenseth til hans svigerfar Rudolf de Linde for 500 kroner (bnr. 40 av skyld 2 øre). I 1928 ble Maurøya solgt til Arne Berthelsen for 1.800 kroner, og ved skjøte av 29. september 1944 ble Sigurd Tandberg (f. 1896), eier av Vik gjestgiveri, eier av øya. Etter tradisjonen ble den vunnet i kortspill!

Etter Sigurd Tandbergs død i 1953 overtok hans bror Einar Tandberg både Nedre Vik med gjestgiveri og campingplass, og Maurøya. Øya i Herøysundet ble umiddelbart skjøtet videre til den nye eiers dattersønn Einar Tandberg Reistad (f. 1952), som siden har vært eier av Maurøya.

Åshaug gnr. 186/41

Åshaug er den tidligere husmannsplassen Livøre (Turis) i Hårumsåsen, sør for bruket Åserud. Det var oppsitteren Andreas Fossum som i oktober 1937, med jordloven i hånd, fikk kjøpt eiendommen (cirka 3 dekar) for 510 kroner.

Andreas Fossum (f. 1908) var fra Fossum i Hårumsgrenda. Han var maler av yrke, og ble gift med Anna Andreassen fra Røyse. De fikk tre barn:

* Harry (f. 1930), bosatt i Oslo, g.m. Astrid Gundersen fra Grorud, to barn: Aud og Liv.

* Ragnar (1932–1982), g.m. Ruth Ellingsen (f. 1934) fra Steinsfjerdings, to barn: Inger (f. 1956) og Morten (f. 1960) – se omtale av Fjordgløtt gnr. 186/58.

* Åse (f. 1933), g.1 m. Torleif Solberg fra Vestfossen, én sønn, Leif Åge, og g.2 m. Sverre Furumo fra Solbergelva (bosatt i Solbergelva).

Etter Andreas Fossums død i 1963 fikk Anna Fossum uskiftebevilning, og satt med eiendommen til hun i 1978 solgte den til sønnen Harry Fossum (f. 1930) for 40.000 kroner, med borett i sin levetid. Harry Fossum brukte Åshaug som fritidseiendom (han bor i Oslo med sin familie), og solgte i 1995 eiendommen til Mona Snekvik.

Mona Snekvik (f. 1946) bor på naboeiendommen Øver-Daniels (Løkka, gnr. 186/31), og overdro i 1999 Åshaug til sin yngste sønn

Tommy Snekvik (f. 1968), som i dag bor på eiendommen. Han er utdannet snekker, ugift, og arbeider ved Hand-Pro AS i Hønefoss.

Av bygninger i Åshaug står fortsatt den gamle husmannsstua fra 1800-tallet, samt et våningshus bygd i 1998.

Fossum gnr. 186/48

Fossum er den tidligere husmannsplassen av samme navn ved Myrabekken, som i september 1952 ble utskilt fra Østigarden Hårum og solgt til Johannes Fossum for 950 kroner.

Johannes Fossum (1902–1957) var sønn av den tidligere husmannen i Fossum, Johan Andreassen og hustru Gina Olava. Han var skogsarbeider, og ble gift med Astrid Tangen fra Ådal. De fikk tre barn:

* Sverre (f. 1941), bosatt i Bærum, g.m. Karen Elise Høy fra Bærum, én datter Charlotte (f. 1985). I tidligere ekteskap med Berit Støylen fikk han fem sønner: Johannes (1960–2001), Tom (f. 1962), Øystein (1963–1997), Frank (1967–1998) og Sverre (f. 1974).

* Anne Lise (f. 1943), bosatt i Heradsbygda, g.m. Henning Henningsen, to barn: Marit (f. 1963) og Audun (f. 1967).

* Solveig (f. 1951), gift og bosatt i Århus i Danmark. Fra tidligere ekteskap med Bo Enström fra Helsingfors i Finland har hun tre barn: Ove Henning (f. 1970), Vibeke (f. 1974) og Roar (f. 1977).

I 1957 ble Johannes Fossum påkjørt og drept av en buss ved Sonerud. Astrid ble gift igjen med Hugo Andersen fra Hønefoss, som var ansatt ved Norske Skog Follum. De bodde i Fossum noen år, før de flyttet til Hønefoss og overtok hans barndomshjem. De har én sønn, Roger Andreas (f. 1966), som siden 1994 har vært eier av Fossum (i dag fritidseiendom).

Fjordgløtt gnr. 186/50

Fjordgløtt er en boligeiendom i krysset mellom Vollgata og gårdsveien til Hungerholt, som ble utskilt fra Hungerholt i 1954 og solgt for 500 kroner til eiernes sønn Arvid Hungerholdt for 500 kroner. Arvid Hungerholdt (1920–1990) var lastebileier, og gift med Hildur Hellstrøm fra Hønefoss. De hadde ingen barn.

Ved skjøte av 27. november 1989 ble eiendommen solgt til Inger-Mari og Arne Thomas Johannessen.

Arne Thomas Johannessen (f. 1962) er fra Oslo, og selvstendig næringsdrivende. Hans kone Inger-Mari f. Engebretsen (f. 1965) er fra Haug, og ansatt i Sparebank 1 Ringerike. De har to døtre: Marthe (f. 1992) og Mathilde (f. 1995).

Enebolig er oppført i 1954, og garasje i 1979.

Gyriegløtt gnr. 186/51

Gyriegløtt er en boligeiendom som ligger vest for Gata. Den ble i 1959 utskilt fra bruket Brenna og solgt til Odd Kåre Lian (1913–1982) og hustru Sigrid Lian (1913–1990) for 500 kroner. De hadde to barn: Harald (f. 1947) og Reidunn (f. 1948). Etter mannens død i 1982 ble Sigrid Lian sittende i uskiftet bo, og solgte året etter (1983) eiendommen til Berit Irene Andreassen (f. 1950).

Siden juli 1989 har eiendommen vært eid av Petter Bratvold (f. 1963) fra Hønefoss. Han er selvstendig næringsdrivende, og innehaver av PB Design og reklamebyrået New Design AS i Hønefoss. Han er gift med Marianne Vold (f. 1970) fra Hønefoss. De har én datter, Anette (f. 1999). Marianne Bratvold har arbeidet som barnehageassistent, og er i dag ansatt i PB Design.

Eneboligen ble bygd i 1959–60, og restaurert/påbygd i 1986. Garasjen er fra 1986.

Fjordgløtt gnr. 186/58

I 1962 ble det fra Østigarden utskilt en boligtomt – Fjordgløtt – ved bygdeveien sør for Gata, som ble solgt til Ragnar Fossum for 2.800 kroner. Ragnar Fossum (1932–1982) var fra Åshaug i Hårumsåsen, og gift med Ruth Ellingsen (f. 1934) fra Sømoen på Brenna i Steinsfjordingen. De fikk to barn: Inger (f. 1956) og Morten (f. 1960).

Ragnar Fossum var ansatt i Postverket, mens Ruth Fossum i 21 år arbeidet på kjøkkenet ved Ringerike sykehus. Etter hans død i 1982 var Ruth Fossum eier av Fjordgløtt, inntil hun i desember 1988 overdro eiendommen til sine to barn – Inger og Morten – med boret i sin levetid. Hun flyttet i 1991 til Hønefoss.

Inger Fossum Johannessen (f. 1956) er hjelpepleier ved Nøstret bo- og behandlingssenter på Røyse, og bor i 2. etasje i Fjordgløtt med sin mann Bjørn Johannessen (f. 1948) fra Stua i Steinsfjordingen. Han er selvstendig næringsdrivende i IT-bransjen. De har to barn: Øyvind (f. 1977) og Hege (f. 1980).

Morten Fossum (f. 1960) arbeider ved Norske Skog Follum, og bor i 1. etasje i Fjordgløtt med sin samboer Aud-Marit Erfjord (f. 1961) fra Erfjord i Suldal i Ryfylke. Hun er sekretær ved Ringerike sykehus. De har én datter, Elisabeth (f. 1994). Aud-Marit har fra tidligere én datter, Randi (f. 1986).

Eneboligen ble bygd i 1968–69, og restaurert/påbygd i 1988.

Bekkli gnr. 186/59

Bekkli er en boligeiendom på 2 dekar som ligger på østsiden av

gårdsveien mellom Hungerholt og Vollgata. Den ble utskilt fra Hungerholt i 1964 og solgt til eierens bror Odvar Hungerholdt for 800 kroner. Odvar Hungerholdt (f. 1932) har vært bilmekaniker i Forsvaret i 34 år, og er gift med Astrid Hansen Granlund (f. 1936) fra Gran på Hadeland, som har arbeidet i en kjøttforretning. De har fem barn:

* Lise Marie (f. 1955), g.m. Karl Fredrik Solvang (f. 1951) fra Heradsbygda, bosatt i Heradsbygda, to barn: Anne Marie (f. 1978, hun har én datter, Vår Caroline f. 1995), og Lars (f. 1981).

* John Willy (f. 1957), samboer med Anne Lisbeth Moen (f. 1964), bosatt på Veme, en sønn, Jørgen (f. 1989).

* Tom Steinar (f. 1958), g.m. Unn Gulsplassen (f. 1963) fra Ådal, bosatt på Somma i Ådal, én sønn Steinar (f. 1986). Fra tidligere ekteskap har Tom Steinar én datter, Stine Helene (f. 1979).

* Odd Arne (f. 1959), g.m. Bente Lise Helland (f. 1954) fra Stavanger, bosatt i Oppenåsen, ingen felles barn, men Odd Arne har fra tidligere ekteskap to barn: Camilla Renate (f. 1981) og Anders Christian (f. 1988), og Bente Lise har fra tidligere to barn: Jeanette (f. 1972) og Joakim (f. 1984).

* Finn Roar (f. 1965), g.m. Tonje Helene Degnæs (f. 1967) fra Oslo, bosatt på Eiksmarka i Bærum, én sønn Finn Christian (f. 2001).

I 1999 solgte Astrid og Odvar Hungerholdt eiendommen og flyttet til Hønefoss. Nye eiere ble Anita Aronsen Bårdevik (f. 1957) fra Lambertseter i Oslo og Tommy Bårdevik (f. 1962) fra Mosjøen. Hun er adjunkt (ved Jevnaker skole), mens han arbeider med data-sikkerhet i IBM. De har én sønn, Lars Kristian (f. 1999). De solgte eiendommen høsten 2001 og flyttet til Vestby i Akershus.

Nye eiere ble Rita Irene Hagen (f. 1969) fra Hole og hennes samboer Werner Jakobsen (f. 1969) fra Bø i Vesterålen. Hun er hovmester ved Hadelands Glassverk, mens han de siste 10 årene har vært bussjåfør ved Nettbuss Ringerike, ved siden av at han har arbeidet ved Solstad bo- og behandlingssenter på Røyse. De har én sønn, Aleksander (f. 2002). Rita Irene har fra tidligere – med John-Atle Holseth (f. 1967) fra Hole – én datter, Siv Marlene (f. 1989).

Enebolig og garasje ble bygd i 1964–65.

Lille Rønningen gnr. 186/62

Mellom de tidligere husmannsplassene Rønningen og Ringen ligger et jordstykke på 7,8 dekar som ble utskilt fra Rønningen bnr. 44 i 1965 og overdratt til Henrik Weber (f. 1922) fra Bærum. Eiendommen er ikke bebyggt, og eies i dag av Birthe Marie Weber (f. 1926).

Sjåheim gnr. 186/66

I mars 1966 festet eieren av Oppigarden Hårum bort en tomt på 2,5 dekar på østsida av bygdeveien, helt inntil kommunegrensa mot Ringerike, til Ola Opdal.

Ola Opdal (1926–1997) drev ferdighusfabrikk på Nordre Lore, som han eide sammen med sin hustru Vigdis Jervell Marstrander, fram til de ble skilt i 1964.⁹² På festetomta satte han opp et hus som han i 1971 solgte med festerett til Arvid Singdahlsen for 150.000 kroner.

Arvid Singdahlsen (f. 1935) fra Sagene i Oslo var avdelingsleder i Bonus Kjøpesenter på Ringerike Stormarked i Hønefoss, og gift med Inger Grethe Johnsen (f. 1937) fra Lørenskog. De har tre barn: Terje, Ellen og Tommy.

I desember 1984 solgte Singdahlsen hus og festerett til Ingunn og Ole Halvorsen fra Hønefoss, som bodde her til 1987, da de solgte huset til Kai Molden (f. 1946) fra Gran på Hadeland. Kai Molden var daglig leder ved Ringerike Transportkontor, og gift med Anne Karin Sandem (f. 1959) fra Ytre Enebakk, som arbeidet som servitør ved Klækken Hotel. De har tre barn: Stian (f. 1984) og tvillingene Silje og Katrine (f. 1986).

I juli 1984 solgte Molden hus med festerett og flyttet til Rælingen i Akershus. Ny eier ble Roar Hedels (f. 1966) fra Nes i Hole. Han er maskinarbeider, og samboer med Elisabeth Thorsrud (f. 1972) fra Elvika i Åsa, som arbeider hos Bertel O. Steen AS. De har én datter, Lilian (f. 1992). Roar Hedels har fra tidligere én sønn, Robin (f. 1989).

Eneboligen ble bygd i 1966.

Solhaug gnr. 186/71

I 1967 ble det fra Oppigarden Hårum utskilt en boligtomt øst for Myragata, på «Børjershaugen», der bruket «Borgers-Hårum» lå før utskiftinga i 1890-årene. Tomta ble overdratt til eiernes sønn Hans Ragnar Berg Hurum (f. 1944). Han er tømremester, og gift med May-Lisbeth Bjerkelund (f. 1944) fra Høvik i Bærum, som arbeider som regnskapssjef. De har to barn:

* Einar (f. 1966), bosatt i Haug, g.m. Marit Strømsodd fra Haug, to barn: Henrik (f. 1991) og Syver (f. 1995).

* Kjersti (f. 1972), bosatt i Drammen, g.m. Anders Trømborg fra Rakkestad, én datter Marie (f. 2001).

Solhaug er på 4,3 dekar, inklusive en parsell på 1,2 dekar som ble

⁹² Se omtale av Lore gnr. 187/1 og Bjørnstad gnr. 181/1.

utskilt fra Oppigarden i 1968 og overdratt til May-Lisbeth Hurum. Enebolig og garasje ble oppført i 1967–68.

Moen gnr. 186/72

I 1968 ble det fra Oppigarden Hårum utskilt en boligeiendom på 3 dekar øst for Myragata (trolig lå den tidligere husmannsplassen Moen der). Den ble overdratt til eiernes sønn Ole Martin Hurum (1941–2000), som året før hadde bygd enebolig på parsellen. Med sin hustru Randi Margrethe f. Nielsen (f. 1942) bodde Ole Martin Hurum siden i Moen, også etter at han overtok Oppigarden Hårum i 1980 (se omtale av Oppigarden Hårum).

Bolighus og garasje i Moen ble bygd i 1967.

Sletta gnr. 186/74

I 1967 ble en stor del av jordveien i Borgers-Hårum (gnr. 189/17) på vestsida av Hårumsåsen fraskilt i en ny eiendom, Sletta gnr. 186/74, som året etter ble solgt til Rolf Thoresen fra Hønefoss for 25.000 kroner.

Rolf Thoresen (f. 1941) fra Hønefoss er selvstendig næringsdrivende, og gift med Grethe Laila Gjesvik (f. 1946), datter av Arne M. Gjesvik (fra Vik i Hole) og Laurentse Gudmundsen. De fikk ingen barn, og er siden skilt.

Grethe og Rolf Thoresen bygde bolighus på eiendommen. Høsten 1982 solgte de Sletta til Lilly Mathilde Basso Hauland (f. 1940) fra Skallelv i Finnmark og hennes mann Thor Einar Hauland (f. 1941) fra Nøtterøy. De er selvstendig næringsdrivende, og driver eget firma innen produksjon av elektroniske nivåvarslere til lukkede kummer og tanker.

Eiendommen Sletta er på 9,8 dekar. Enebolig med garasje ble bygd 1970–72.

Fjordglimt gnr. 186/76 (og Rønningen gnr. 186/44)

I juni 1941 kjøpte Anders Andersen Hurum, eier av Åsenløkka, den tidligere husmannsplassen Rønningen (under Ner-Nigarden) av Alf Sexe for 2.500 kroner. Rønningen grenser mot øst til Åsenløkka, og begge eiendommer ble ved gaveskjøte i 1951 overdratt til Anders Olsen Hurum, eier av Oppigarden.

I november 1976 solgte Anders Olsen Hurum Rønningen til sin sønn Per Syver Hurum. Per Syver hadde i 1971 kjøpt en parsell, Fjordglimt bnr. 76 (utskilt fra Rønningen), av faren, og bygde ny bolig på eiendommen. I 1986 ble Rønningen sammenføyd med Fjordglimt til én eiendom, gnr. 186/76 Fjordglimt, som i dag er på 7,8 dekar.

Per Syver Hurum (f. 1946) driver eget gravemaskinfirma i Hole, og arbeider i vinterhalvåret ved Oslo Lufthavn Gardermoen. Han er gift med Inger Marie Olsen (f. 1944) fra Hønefoss, som tidligere har arbeidet som fotpleier. De har ingen felles barn, men begge har barn fra tidligere ekteskap. Per Syver var tidligere gift med Bjørg Lillian Wiik fra Fauske, og de har to sønner:

* Gard (f. 1971), bosatt i Oslo, to barn: Simen (f. 1994) og Agnes Margrethe (f. 2000).

* Thor Anders (f. 1972), bosatt i Røklund i Nordland, g.m. Eve Indahl fra Røkfjord. Eve har fra tidligere tre barn: Jørn Edgar, Hilde Marie og Vegard.

Inger Marie Hurum har fra tidligere ekteskap med Roar Svingen fra Jevnaker, to døtre:

* Mette Kristin (f. 1964), ugift, bosatt i Oslo, én datter Hedda Lie (f. 1994).

* Reidun (f. 1967), g.m. Joar Løhre fra Jevnaker, bosatt på Jevnaker, to barn: Eirik (f. 1990) og Guro (f. 1993).

Bjørnarbo gnr. 186/77

Bjørnarbo er en boligeiendom på 1,3 dekar på vestsiden av bygdeveien, vis-à-vis gårdstunet i Oppigarden Hårums, og ble utskilt fra denne i 1972 og solgt til eiernes datter Inger Berg Gran (f. 1948) og hennes første mann Reidar Gran (f. 1944) fra Jar i Bærum. De har to barn:

* Bjørnar (f. 1970), bosatt i Gamleveien 2 i Kroksund.

* Silje (f. 1976), bosatt i Bjørnarbo, én sønn Benjamin (f. 1999, hans far er Iver Storvik fra Haug).

Etter at de ble skilt i 1981, har Inger vært eneeier. Hun giftet seg igjen i 2001 med Gunnar Hauslo (f. 1949) fra Fredrikstad, som er ingeniør/designer. Han har fra tidligere samboerskap med Ellen Gellein, én datter Lise (f. 1989). Inger Berg Hauslo er utdannet sosionom, og har siden 1998 vært innehaver av en klesforretning i Fredrikstad

Enebolig ble oppført i 1976–77, og garasje i 1987.

Solglimt gnr. 186/82

Solglimt er en boligeiendom på 1,6 dekar ved bygdeveien gjennom Hårumsgrenda, nord for gårdsveien til Oppigarden Hårums, og utskilt fra denne i 1977 og overdratt til eiernes sønn Erik Berg Hurum (f. 1953). Han er gravemaskinfører, og gift med Gerd Lekve (f. 1952) fra Hønefoss, som er omsorgsarbeider i Jevnaker

kommune. De har to sønner: Erland (f. 1972) og Steffen (f. 1976)
Enebolig er bygd i 1976–77, garasje i 1985, og stabbur i 1988.

Tyribakken gnr. 186/84

I 1979 ble den tidligere husmannsplassen Åsenløkka (Åsen) utskilt fra Oppigarden Hårum og solgt til skuespillerinnen Turid Balke (f. 1921) fra Oslo for 110.000 kroner. Hun brukte stedet som sommerbolig, og solgte den i 1983 til Anita Bergflødt Hansen (f. 1957) og Knut Arvid Hansen (f. 1956). I november 1985 ble Brit Mayer (f. 1960) og Reidulf Tomter (f. 1949) eiere, og de solgte allerede i januar 1987 Tyribakken til Lars Rune Korneliussen (f. 1959) fra Hønefoss. Han er lærer ved Hønefoss videregående skole, og i samboerskap (seinere avbrutt) med Oddlaug Martinsen fra Valdres har han én datter, Lene (f. 1988).

I 1998 solgte Lars Rune Korneliussen Tyribakken, og flyttet til Heradsbygda. De nye eierne kom fra Bærum, Erik Christopher Volckmar (f. 1924 i Kristiansund N) og hustru Kirsten f. Sivertzen (f. 1930 i Odda). De bodde i Tyribakken til høsten 2001, da de overdro eiendommen til sitt eneste barn, datteren Dina, og flyttet tilbake til Bærum.

Dina Volckmar (f. 1960) er kontormedarbeider i et rederi, og samboer med Espen Schjølberg (f. 1972) fra Bærum, som arbeider som selger. De har én sønn, Emil Christopher f. 1999.

Av bygninger i Åsen/Tyribakken fikk den gamle husmannsstua fra 1800-tallet i 1980 et tilbygg i sør (stue), samt nye vinduer. Huset brant i 1986, og ny enebolig ble bygd i 1987.

Unggutter i Hårumsgrenda cirka 1910. Foran fra venstre: Harald A. Hurum og Ola E. Hurum. Bak fra venstre: Ludvig Hungerholdt, Hans Hurum, Olaf Sexe, Oskar Borgersen, Knut Hurum, Johan Borgersen og Anders Sexe. (Hole bygdearkiv).

DEN VÅTE ENGA

Opprinnelsen til gårdsnavnet Lore er usikker. I «Norske Gaardnavne V» fra 1909 er navnet utolket, men en forklaring ble lansert i 1989 av Margit Harsson. Hun har tolket et «lor» til å bety «våt-lendt engstykke ved vann.» Elvenavnet Lora er kjent bl.a. fra Lesja i Gudbrandsdalen, Telemark, Nord-Trøndelag og Sverige (Lorån), og Harssons forklaring passer godt på disse elvene ved utløpet. Lora kan være et eldre navn på Myrabekken, som danner en del av gårdens grense mot vest og renner gjennom et våtlendt område mot Steinsvika.*

---

* Margit Harsson: «Lore og Lora – om eit gardsnamn og eit elvenamn» i Norsk stadnamnarkivs årsmelding 1989 (Oslo 1990), s. 53–77.

Lore ligger på en høyderygg mellom Hårum-gårdene og Steinsfjorden, i cirka 100 meters høyde og med vidt utsyn mot vest. Fram til 1735 var det én Lore-gård, i dag er det to, Nordre (gnr. 187/1) og Søndre Lore (gnr. 187/8). Gården grenser i nord mot Ringerike kommune, i vest mot Hårum og i øst og sør til Steinsfjorden.

Usikkerhet om gårdsnavnets opprinnelse gjør det vanskelig å si hvor gammel gården er.¹ De eldste gårdene i Steinsfjordingen ble trolig ryddet og bosatt før begynnelsen av vår tidsregning. Lore ligger i utkanten av bygda, og den lave landskylda i middelalderen sett i forhold til nabogårdene, indikerer at den er yngre enn disse. Gården er omtalt i et middelalderdiplom fra 1460, og det betyr at den må være ryddet før Svartedauen, kanskje i vikingtida eller århundrene før.

Eierforholdene til Lore i gammel tid hviler i historiens mørke. I skattemanntallet i 1528 het en av brukerne AMUND, og i 1557–58 bygslet AMUND LORE 1skippund (20 lispund) malt, trolig halve gården (skylda i 1624 var 2 skippund, eller 40 lispund). I 1560–61 var nok Amund død, for da bygslet ÅSE halve Lore, den andre brukeren het HELGE LORE.

I 1577 får vi vite at en del (rimeligvis hele) gården var gammelt Hamar-gods, dvs. eid av Hamar-bispen.² I katolsk tid var Hamar bispestol en betydelig jordeier i Hole, og eide bl.a. Østre Bønsnes med Frognoya, Vestre Stadum, Vestre Hamnor, Øvre Hundstad, Domholt, Løken, Storøya med Rytteraker og Fekjær, i tillegg til halve Lore. Hamar bispestol ble lagt under Oslo stift etter reformasjonen. I 1577 eller 1578 ble det meste av bispegodset på Ringerike overtatt av kongen, som brukte gårdenes inntekter til avlønning av embetsmenn. I 1616 het brukeren TORGRIM LORE. I 1624 var Lore fullgård, brukeren het ANNE LORE og skylda var 40 lispund. 20 av disse «var Hamar-gods, nå krongods», mens 20 lispund ble eid av borgermester Søren Mogensen.³ I 1628 nevnes

---

¹ Eldre skrivemåter av gårdsnavnet er: *a Lodrom* (1460), *paa Lore* (1528), *Louffuere* (1578), *Lorre* (1595), *Loure* (1617), *Lure* (1604), *Lorre* (1657) og *Lore* (1723).

² Halvorsen (1955), s. 23.

³ Halvorsen (1960), s. 13.

OLA PÅ LORE, han fikk i 1637 bot for falsk tiendemål. I 1640-årene ble Lores landskyld økt til 45 lispund (eller 2 skippund og 1 fjerding),⁴ og ifølge skattematrikkelen i 1647 eide Halvor Rotnes 25 lispund med bygsel, mens 20 lispund uten bygsel ble eid av kongen. Ola var fortsatt bruker, og betalte 6 daler og 3 merker i landskatt.

Vi mangler opplysninger om hvem Halvor Rotnes var, men etter lensregnskapene i 1653 var hans eierpart i Lore overtatt av Ole Trulsen i Vinger i Solør, som i 1666 fortsatt eide 25 lispund med bygsel over hele Lore. Etter prestens manntall i 1664 og 1666 var det to brukere på Lore, TORHEL (45 år i 1664) og PER (49). Det går ikke fram av amtsregnskapene når det ble nye eiere, men i 1668 tilhørte de 25 lispundene Halstein Eriksen Trandum fra Eidskog i Vinger.

Halstein Eriksen var en meget rik mann, som eide jordegods over store deler av Østlandet. I Hole eide han i tillegg til 25 lispund i Lore, 25 lispund i Vik og 15 lispund i Øvre Hårum. Halstein Eriksen var gift med Åse Trulsdatter og døde i 1688 hos sin datter Inger og hennes mann, handelsmann i Kristiania Paul Torsteinsen (av Solør-slekten Arneberg). Etter Halstein Eriksens død ble hans eierdel i Lore overtatt av GJERT HOLST, gift med hans barnebarn INGER PAULSDATTER (1677–1733), hvis foreldre var avgått ved døden før skiftet ble avsluttet.

⁴ 1 skippund = 4 fjerding = 20 lispund.

Jernkniven som ble funnet i båtgraven på Søndre Lore er trolig fra vikingtida. Kniven er 11,8 cm lang, og lengden på knivbladet 6 cm.

© Universitetets kulturhistoriske museer. Fotograf Ove Holst

EN BÅTGRAV FRA 900-TALLET

I 1978 fant gårdbruker Arvid Bjerke på Søndre Lore et sverd i åkeren under pløying lengst sør på Langenga. Funnstedet lå cirka 50 meter fra Steinsfjorden, i flatt lende inntil noen små bergrygger som stakk opp. Sverdet ble liggende på gården og først meldt til Oldsaksamlingen i 1981. Samme år ble det foretatt utgravning på stedet hvor sverdet ble funnet, og det ble avdekket en båtgrav med rikt gravgods. I tillegg til sverdet, ble det funnet en øks, 5 pilespisser, sigd, kleberkar, to perler (en av rav og en av glass), et forgyllt kobberlegert smykke, ildstål og to bryner. Av båten var det bare nagler og spiker igjen, i alt 149 stykker. Det ble ikke funnet skjelettrestre, men ut fra gravgodset mente man at det var en mannsgrav. Øksa og sverdet daterte båtgraven til 900-tallet. Båter i vikingtida ble vanligvis bygd av eik eller furu, men analysene av funn av trepartikler på naglene fra Lore-båten viste at denne var bygd av lind. En noe uvanlig bruk av både spiker og nagler ledet arkeologene til den slutning at båten var et lokalt produkt, bygd på Ringerike. På Søndre Lore er det også gjort andre funn. I slutten av 1950-årene fant Arvid Bjerke en 22 cm lang skaff-hulløks av grå stein på Fjøsjordet, og rundt 1965 fant han en pilespiss av grå flint nederst i Østenga. Dessuten er det på gården funnet en sømglatter av svart sandstein og et søkke til fiskegarn, og disse gjenstandene befinner seg i dag på Søndre Lore. På Nordre Lore har Vigdis Marstrander funnet spydspisser av jern, og en steinøks, som oppbevares på gården.

* Harald Jacobsen: «Båtgraver i uvante omgivelser», i tidsskriftet «Nicolai» 1980, s. 16–24.

** Oldsaksamlingen, C 22216.

Sverd og øks som ble funnet i 1981 i båtgraven på Lore fra 900-tallet. Sverdet er tveegget og 91 cm langt, og har trolig blitt bøyd av et plogskjær i nyere tid. Jernøksa er 9,9 cm over eggen.

© Universitetets kulturhistoriske museer. Fotograf Ove Holst

Den delen av Lore som var krongods, ble ved kongeskjøte av 23. januar 1692 sammen med en del andre eiendommer i Norge solgt til MARGARETE WILDERS, enke etter kjøpmann Frederik Werlemann i København. Hennes datter (eller stedatter) ANNE CATHRINE WERLEMANN ble i 1696 gift i Gjevninge med etatsråd GOTHARD BRAEM, og ved kjøte av 30. oktober 1697 solgte Braem sine 20 lispund i Lore til Gjert Holst, som dermed ble eier av hele Lore.

Inger og Gjert Holst bosatte seg på Lore. I 1695 var Gjert involvert i en eiendomshandel på Gomnes, og da ble det opplyst at han var «wohnhaftig på Lore».⁵ Gjert skal selv ha drevet gården, og i 1699 utstyrte han en soldat sammen med to av brukerne på Hårum.⁶ En gang mellom 1705 og 1711 ble han også eier av Herøya (av skyld 1 skinn, dvs. $\frac{5}{8}$ lispund), som deretter hadde samme eier som Lore inntil 1776.

Før Gjert Holst overtok Lore, var det leilendinger som brukte gården. I 1684 ble KLAUS LORE og OLE LORE stevnet på bygdedetinget for gjeld, og i 1690 var Klaus Lore vitne i en sak om tjuveri av fire geitekillinger, hvor han under ed bevitnet sin kvinne Allis Jonsdatters ord om at hun tre år før hadde sett to geitunger ligge døde ved Herøylandet. I samme sak er nevnt Ingeborg Gundersdatter Lore, som også vitnet at hun hadde sett de to døde geitungene, hvorav den ene var hennes egen. I tingboka går det fram at én av geitungene tilhørte husmannen Peder Valdets, og her har vi kanskje opphavsmannen til navnet på en av åkrene på Lore som i dag heter Valdetsjordet?⁷

I 1723 var det på Lore 3 hester, 16 storfe, 10 sauer og 12 geiter. De sådde 1 t. rug, 3 kv. erter,⁸ 3 t. bygg, 5 t. blandkorn og 1 t. havre. Årlig høyavling var 24 lass, og der var skog «til Gaardens Fornødenhet». Under gården var det tre husmannsplasser.

Etter Gjert Holsts død i 1733 arvet hans tre døtre Paulina, Anne Maria og Ingeborg Katharina gården. Paulina var gift med sogneprest Søren Essendrop i Trøgstad og Anne Maria med visepastor Lars Hylling i Finnøy, mens Ingeborg Katharina var ugift.⁹ De solgte den i 1734 «med bygsel og herlighet» til de to svogerne ENGBRET MADSEN FRØSHAUG (fra Sørum i Hole) og ANDERS PEDERSEN THOEN (på Toen i Haug). Engebret Madsens foreldre var Eli Enge-

⁵ Lagesen (1927), s. 94.

⁶ Det var fire Hårum-gårder i 1699, to fullgårder og to halvgårder. Soldaten var Jens Jacobsen Guriby (36).

⁷ Peder Valdets kom trolig fra Valdres – som i Hole uttales *Vallers*.

⁸ Kv. = kvart = $\frac{1}{4}$ tønne.

⁹ Utskrift fra eldre pantebøker ved Statsarkivet i Oslo, datert 6. april 1932, kopi av Hole bygdarkiv.

bretsdatter Hesselberg og Mads Olsen Sørum i Hole. Engebrets søster Inger var gift med Anders Pedersen Thoen, eier av halve Toen fra 1723 til 1735.¹⁰ Prisen var 900 riksdaler, hvorav de to kjøperne skulle utrede en halvdel hver. De opprettet i 1735 en delekontrakt for eiendommen med tanke på å dele gården i to, men Engebret Madsen døde kort tid etter. Han etterlot seg enka Inger Olsdatter og barna Mads (7), Ole (6), Ragnhild (6), Eli (4) og Marthe (2). Skiftet ble sluttet 1. juli 1738, og hans bo var insolvent. Bruttoverdien inkludert halve Lore og Herøya var 549 riksdaler, mens gjelda var 563 riksdaler. Den 1. mai 1738 kjøpte Anders Pedersen halve Lore og Herøya for 448 riksdaler ved auksjon, slik at han ble eier av hele gården. Men seks år seinere, 4. juli 1744, solgte Anders Pedersen Lore med Herøya til Arne Olsen Kirkerud og Nils Olsen Barlund fra Vestre Gausdal for 950 riksdaler. De to nye eierne var svogere, og allerede to år etter, i mars 1746, solgte Nils Olsen Barlund (1692–1765) sin part til Arne Olsen for 476 riksdaler, og kjøpte i stedet Øvre Hårum, hvor han siden bodde.

Lore-gårdene sommeren 2002, med Nordre Lore nærmest. I bakgrunnen ser vi Steinsfjorden og Krokskogen.

¹⁰ Thorleif Solberg: Auren-slekta på Ringerike, i «Hringariki» nr. 1, mai 1995, s. 15.

PÅ LORE I 1450

I et skinnbrev i Riksarkivet, utstedt på Thornberg (Tanberg) i Norderhov 22. mars 1460, kunngjør de to lagrettemennene Torgeir Helgeson og Eilif Sæbjørnsson at de for 10 år siden («lørdagen nest før vinternettene i kong Christians første regjeringsår») var på Lore i Steins sokn og var vitner til at Bjørn Sigurdsson solgte til Thorgils Erlendsson en kvernfoss som ligger øst i Åsa nest nordenfor Gunnarsrud i Norderhov sokn, og til at Bjørn vedgikk at han hadde fått hele betalingen.* Torgils Erlendsson bodde på Stein, og brevet ble trolig skrevet på Lore fordi selgeren eller en av lagrettemennene bodde der.

* DN III, s. 618.

ULOVLIG TØMMERHOGST

Torkel Lore møtte i 1665 på bygdetinget sammen med Kristoffer Hurum (Søgarden Hårum) for å svare på beskyldninger om at de hadde hogd ulovlig ovenfor Steinsetra. Torkel vedgikk å ha hogd 6½ tylft, og Kristoffer 1 tylft og 5 stokker. Bygdelensmannen Tron Stadum mente at området var allmenning, at tømmeret burde inndras og de skyldige bøtelegges. Saken ble utsatt og vi kjenner ikke dommen, men det gikk rimeligvis som lensmannen ønsket.

Dermed ble ARNE OLSEN LOHRE (1702–1782)¹¹ eneeier av Lore, av skyld 2 skippund 1 fjerding med Herøya av skyld 1 skinn. I 1757 måtte han imidlertid løse ut et odessøksmål fra Jens Sørensen Essendrop på Gullaug i Lier, en sønn av Gjert Holsts datter Paulina og hennes mann Søren Essendrop, men satt selv på gården hele tiden. I juli 1755 ble gården skjøtet over til Jens Essendrop for 1.196 riksdaler, hvorav 900 riksdaler var løsningssummen etter kjøperens avdøde far i 1734, og de øvrige 296 riksdaler var «forbedringer». Den 24. august 1757 ble gården skjøtet tilbake til Arne Olsen Lohre.¹²

Arne Olsen Lohre var gift to ganger, først med MARIE PEDERS-DATTER STUBBERUD fra Gausdal, som døde før 1755. Skiftet etter henne ble avsluttet 18. november 1755, og boet hadde en bruttoverdi på 1.117 riksdaler og en gjeld på 662 riksdaler. Foruten ekte-mann etterlot hun seg fire barn: Ole (23), Peder (16), Rasmus (11)¹³ og Sissel (alder ikke oppgitt, hun var gift med Mads Engebretsen Bjørnstad på Fleskerud i Norderhov).

I sitt annet ekteskap var Arne Olsen Lohre gift med ANNE SYVERSDATTER, og hadde med henne tre sønner: Engebret (f. 1759),¹⁴ Syver¹⁵ (f. 1764) og Hans (1769–1797).

Vi vet ikke om gårdens tun og innmark ble fysisk delt etter avtalen mellom Engebret Madsen og Anders Pedersen i 1735, eller om den var delt fra 1744 til 1746, da den også hadde to eiere. I begge tilfeller ble gården etter kort tid igjen samlet på én hånd. Da Arne Olsen Lohre ved skjøte av 23. desember 1757 solgte halve gården til sin eldste sønn Ole Arnesen for 500 riksdaler (han beholdt den andre halvparten selv), aner vi en deling av Lore slik vi kjenner den i dag. Men først skulle Lore igjen samles på én manns hånd.

OLE ARNESEN LOHRE (1728–1806) kjøpte halve Lore for 500 riksdaler av sin far i 1757. Av skjøte datert 23. desember 1757 går det fram at gården ble delt i to like store deler, hver med en skyld

---

¹¹ Eierne av Lore i denne tida skrev sitt navn *Lohre* (med *h*). Arne Olsen ble i kirkebøker og offentlige papirer kalt Kirkerud fordi han kom fra Kirkerud i Gausdal, men i Hole ble han kalt Arne Olsen Lohre, fordi han bodde på Lore.

¹² Med samtykke fra Jens Essendrops brødre Gerhard og Anders. Begge skjøter ble tinglyst 2. november 1757 (pantebok 11 Ringerike og Hallingdal, s. 87 a og 87b).

¹³ Rasmus Arnesen var eier av Herøya fra 1776. I 1775 giftet han seg med Ambjørg Andersdatter, og de fikk to barn mens de bodde på Lore/Herøya: Peder (f. 1776) og Mari (f. 1778)..

¹⁴ Engebret Arnesen ble eier av Langenga i 1791 (se husmannsplassen Langenga).

¹⁵ Syver Arnesen ble gift med Ellen Engebretsdatter Kragstad fra Haug. Syver eide fra 1797 og noen år framover en halvdel av Nordre Bølgen i Haug, og overtok deretter Nordre Kragstad etter sin svoger Truls Engebretsen Kragstad. Ellen døde i 1806, og Syver drev Nordre Kragstad fram til han solgte gården i 1815 til Maren Ridder, enke etter sagfogd Fredrik Ridder, Hønefoss

Hovedbygningen på Nordre Lore ble bygd i 1864. Bildet er tatt i 1928.

på 22 ½ lispund, og at Herøya også var gjenstand for deling mellom de to gårdpartene. Det er usikkert om delingen av gården var reell de første årene, for i 1762 var Lore fullgård og selveiergods, og husbond var Arne Olsen. Han satt på gården sammen med sin andre kone Anne Syversdatter og de to yngste sønnene fra første ekteskap (Peder og Rasmus) samt de to tjenestejentene Siri Hansdatter og Kirsti Syversdatter, og under gården bodde to husmannsfamilier. Ole Arnesen var ikke bosatt på Lore i 1762, men eide halve gården.

Arne Olsen døde i 1782. Da skiftet ble avsluttet 28. april 1783, ble bruttoverdien beregnet til 924 riksdaler, mens gjelda var 947

STRID OM FISKERETT

I 1708 vant Gjert Holst på Lore en sak mot noen av gårdbrukerne på Hårum, som hadde fisket med vad og satt opp en kattise* ved Lorelandet. Hårum-bøndene mente at de hadde gammel hevd på dette fisket. Retten bekreftet Hårum-gårdens rett til fisket i Steinsvika, men den kunne ikke se at retten inkluderte fiske med kattise. Gjert Holst hadde beslaglagt kattisa, og retten avgjorde at den skulle tilfalle han, og at oppsitterne på Hårum måtte betale saksomkostninger med 24 riksdaler.**

* En kattise var laget av kløyvde stolper eller planker som var satt ned i fjordbunnen i en grunn vik eller evje, som ledet fisken inn i en ruse eller lignende.

** Harsson (2000), s. 130.

DA LORE BLE DELT

Engebret Madsen og Anders Pedersen tinglyste sin avtale om deling av Lore 9. mars 1735. Avtalen ble inngått med deres hustruers vilje og samtykke, og gikk i grove trekk ut på at Engebret Madsen skulle ha Karlsjordet, Fehusjordet og Gangjordet samt Hanserudbråten og «de Jorder og Enger, som ligger der i fra udi den Strækning Sør efter, hvilket gaar alt til Fiorden, hvorudj og er indbegreben den mig nu tilfaldene Huusmands Plads Lang Engen kaldet». I tillegg skulle Engebret ha bygningene «Daglig Stuen, den gamle Boe, Bryggerhuuset, det nye Fæehuus, det lille Svinhuus, og den gamle Laave samt een Kakelofn, som er bestaaende udj Storstuen», og hans hus skulle stå på det gamle tunet.

Anders Pedersens hus skulle flyttes til den nye tomte: «Den store Stue, den lille Drengestue, den nye Laave, samt Hæste Stalden og smaa Creatur Huuserne, item de tvende smaa Kakelofner, som er bestaaende paa det øverste Cammers og udj Dagligstuen», og han fikk «de Jorder Munckejordet, Valdersjordet, Linløcka, Nordbraatten, Bujordet og begge Øst Engene, samt Huusmands Pladsen Hansrud».

HERØYA BLIR SOLGT

Ved skjøte 22. juli 1776 ble «Pladsen Herøen» frasolgt Lore. Da var Arne Olsen Lohre igjen blitt eier av hele øya, og overdro denne til sønnen Rasmus Arnesen. Med i kjøpet fulgte «halvdelen av det tilhørende fiskeri, med Lores mark, seterbol og havn for så mange kreaturer som kan fødes på Herøen, med samtykke av Arne Olsens øvrige barn Ole og Peder Arnessønner Lohre og Mads Engebretsen Bjørnstad på hustruen Sidsel Arnesdatters vegne». Disse var barn fra Arne Olsens første ekteskap, og hadde fått utlegg i Herøya ved skiftet etter sin avdøde mor Mari Pedersdatter i 1755. Herøya ble siden kjøpt av eieren av Vestigarden Hårum og tillagt denne, for så å bli skilt ut som eget bruk igjen i 1864 (se gnr. 186/6 Herøya i kapitlet om Hårum).

KØLABRENNERE

Lore-bøndene brant trekøll på Krokskogen og leverte til Bærumsverket. Lister fra 1777 og 1779 viser at både Ole Arnesen Lohre og broren Peder var betydelige leverandører. Begge hadde kølabåner ved Kampesetra i 1779, og fikk betalt for 13,2 km transportvei til verket. Samme år hadde Ole Arnesen i tillegg en bånn som lå 18,1 km fra verket. På verkets eget kart fra midt i 1770-årene er det i området ved Monsebråten tegnet inn en bånn som tilhørte Arne Lohre, og det er nok denne sønnen Ole bruker i 1779. Dette året leverte Ole Arnesen Lohre 190,5 m³ trekøll på Bærumsverket. Med det var han den tredje største av de 87 leverandørene fra Hole. Bare Iver Jakobsen Vik (251,4 m³) og Jens Andersen Stadum (196,2 m³) var større.*

*Jan M. Larsen: «Det var kølatrafikken som heldt liv ti dom» (Asker 1997). (Vedlegg om kølleverandører).

SPILLEMANN

Ole Arnesen Lohre var spillemann. 4. januar 1755 fikk han bevilling til «å forrette musikken på Ringerike» sammen med Torger Andersen Lerberg. Bevillingen ble gitt av stadsmusikant i Kristiania, Henrik Meyer. Gjennom hele 1700-tallet var det strenge restriksjoner på hvem som kunne spille i brylluper og andre sammenkomster i Norge. Stadsmusikant Meyer hadde enerett til å «oppvarte» med musikk i hele Akershus stift, og kunne forpakte retten videre til andre som da fikk eneretten i sitt distrikt.*

*Ropeid (1952), s. 288 og 356.

---

riksdaler. Ved skifterettens behandling ble hans del av gården taksert til 600 riksdaler¹⁶ og utlagt kreditorene. Men enka Anne Syversdatter fikk beholde gården, og i 1791 overdro hun plassen Langenga samt en tredjepart i seterløkka på Kampeseter («søndenfor en liten bekk») til sin eldste sønn Engebret, og de øvrige $\frac{2}{3}$ til de to yngre sønnene, Syver og Hans. Men hennes stesønn Ole Arnesen hadde pantebrev i denne del av Lore, og i løpet av første halvdel av 1790-årene var hele gården igjen samlet på én hånd, nemlig Ole Arnesens.

Deling av Lore i to selvstendige gårder, som «begynte» i 1735, synes ikke å ha vært reell før i 1795. Etter delingen ble Nordre og Søndre Lore liggende i teigblanding, og i 1803 ble det tinglyst en kontrakt om deling av gårdsplassen. Teigblandingen varte helt til 1907. Da ble gården igjen samlet på én hånd, for så å bli delt på nytt samme høst, men da med geografisk «riktigere» grenser.

¹⁶ Ifølge Lagesen (1927), s. 147–148. Av skiftekortet (skifteprotokoll 20b Ringerike og Hallingdal 1782–1786, s. 463b) går det imidlertid fram at verditaksten på halve Lore var 400 riksdaler

© Fotograf Marit Fagerli

Nordre Lore

GNR. 187/1

Ved skjøte av 16. mai 1795 kjøpte Ole Olsen Lohre halvparten av gården, Nordre Lore, av sin far for 1.400 riksdaler.

OLE OLSEN LOHRE (1766–1843) ble i 1797 gift med MARIE (MARICHEN) GULBRANDSDATTER HØNEN (1763–1822) fra Norderhov, datter av Gulbrand Knutsen Hønen og hustru Agnete Hansdatter. De fikk tre barn:

* Knut (1797–1798).

* Agnete (1799–1871), g. 1823 m. gårdbruker og klokkemaker Syver Andersen Hurum (1801–1871) i Oppigarden Hårum, fire barn: Ole (f. 1823), Anders (1825–1897), Ole (1828–1877) og Anne–Mathea (1831–1884).

* Gulbrand (1800–1874), seinere eier av Nordre Lore, g.m. Inger Mathea Olsdatter Burud, fem barn (se nedenfor).

I 1801 bodde kjernefamilien på fire på Nordre Lore med fire tjenestefolk: Johanne Pedersdatter (37), Lisbeth Andersdatter (29), Mons Kristoffersen (21) og Elling Olsen (15).

Ved svigerfarens død i 1818 fikk Ole Olsen Lohre overdratt halvdel av dennes gård Østre Hønen, og han delte seinere denne halvdel mellom sønnen Gulbrand Olsen og svigersønnen Syver

Nordre Lore 2002. Til venstre den nye driftsbygningen som ble reist i 1985. Veien som går gjennom tunet på Nordre Lore, fortsetter i bakgrunnen mot Herøy-brygga ved Steinsfjorden.

*Gulbrand Olsen Lohre
(1800–1874).*

*Inger Mathea Olsdatter Lohre
(1810–1878).*

Andersen Hurum. Sistnevntes del ble i 1843 tatt tilbake på odel av Gudbrand Høstens dattersønn Knut Hønen. Den delen som Gulbrand fikk, lå øst for Gile og ble kalt Gileødegården, og ble stort sett brukt sammen med Nordre Lore til 1905.

10. april 1834, da Ole Olsen Lohre hadde vært enkemann i 12 år, overdro han Nordre Lore til sønnen Gulbrand for 1.400 spesidaler.

GULBRAND OLSEN LOHRE (1800–1874) ble i 1839 gift med INGER MATHEA OLSDATTER BURUD (1810–1878), datter av Ole Larsen Follum og Marte Pedersdatter Burud. De fikk seks barn:¹⁷

* Ole (1840–1914), seinere eier av Nordre Lore, g.m. Olava Olsdatter Vassenden fra Bjoneskogen.

* Maren Mathea (f. 1841), g. 1867 m. sin svigerinnes bror Harald Olsen Vassenden, Bjoneskogen, én datter Maren, g.m. Anders Andersen Hurum, to sønner: Harald og Iver (se gnr. 186/4 Høgstua Hurum).

* Anne (f. 1843), gift med Anders Vaker (1839–1910) fra Vaker i Norderhov, seinere lærer og kirkesanger i Haug (hans annet ekteskap). Hun eide noen år gården Fleskerud i Åsa.

* Oluf Andreas (1847–1881), ugift (døde av tuberkulose), arvet ved farens død i 1874 en del av Østre Hønen, eiendommen ble seinere overtatt av broren Ole Gulbrandsen Lohre.

* Gunda Anette (f. 1851), tvilling, død som barn.

* Inger Lovisa (f. 1851), tvilling, g. 1877 m. gårdbruker Ellef Hansen Grimrud, Sør-Aurdal.

---

¹⁷ Gulbrand Olsen Lohre ble i 1828 utlagt som barnefar til Guri Olsdatter Bønsnes-eies sønn, Kristian. Da gutten ble konfirmert i 1843, bodde mora fortsatt i Bønsnes-eie.

BARONENS GODE VENN

«En gang baron Harald (Wedel Jarlsberg) kom gående i «Verkskata» på Bærums Verk, traff han Gulbrand Olsen Lohre nede fra Ringerike. – Er det noen De ser etter? spurte baronen. Jo, Lohre'n så etter forvalter Østbye. Baron Harald tilbød seg å prøve å hjelpe ham å finne forvalteren, men de fant ham selvfølgelig ikke. Samtalen gikk livlig og for det meste ble det snakket om baronen. – Er det sant at denna baron' har så mange hester? Je har hørt han skal ha tjue stashest, sa Lohre. – Ja, det er nok sant, svarte baronen. – Ja, er det ikke fælt, da? Je har fem gamper, men det er bare én som er såpass at je kan kjøre tel kjærka med'n, sa Lohre. Til slutt spurte baronen om Lohre'n hadde spist middag eller om han vilde følge med til ham og spise der? Jo, det vilde Lohre'n gjerne. Da de så kom opp til «Slottet», kvakk bonden i. – Je meiner jagu du er sjølve rusken, je! sa han. – Ja, jeg er nok det, svarte baronen. Ved bordet gjorde Lohre akkurat som han var hjemme, han strøk av spiseskjeen under armen og satte den på plass i veggen. Dette moret baronen seg meget over, og når han seinere hadde gjester, viste han dem ofte hvordan Gulbrand Lohre hadde tørket av spiseskjeen. Når noen skulde til Ringerike, bad baronen dem alltid hilse sin gode venn Gulbrand Lohre.»*

* Bjørnstad, s. 47–48.

I 1838 fikk Lore-gårdene nytt matrikkelnr. 8 løpenr. 23 (nordre) og 24 (søndre). Den gamle skylda på 2 skippund 1 fjerding (1 skip-pund 2½ lispund på hver) ble revidert til 19 daler 1 ort (9 daler 3 ort på hver av gårdene).

Gulbrand Lohre var gårdbruker på Nordre Lore i 40 år. I 1865 var det 5 hester, 14 kyr, 12 sauer og 2 svin på gården, og de sådde ⅓ t. hvete, 2 t. rug, 4 t. bygg, 5 t. blandkorn, 3 t. havre, 1½ t. erter og 10 t. poteter. Inger (56) og Gulbrand Lore (66) hadde alle sine fem barn boende hjemme, og i tillegg hadde de en tjenestekar, Peter Larsen (18, f. i Norderhov), og en losjerende skomaker, Ole Hansen (31, gift). De to sistnevnte bodde ikke i hovedbygningen.

Ved Gulbrand Olsens død i 1874 ble Inger Mathea Olsdatter sittende i uskiftet bo. Da hun døde i 1878, ble Nordre Lore solgt til sønnen Ole Gulbrandsen Lohre for 16.800 kroner. Gileødegården var det yngste sønn Andreas som overtok for 5.400 kroner. I tillegg til jorda ved Gile, bestod den av en skogteig på Krokskogen. Andreas Gulbrandsen Lore døde av tuberkulose i 1881, og testamenterte Gileødegården til broren Ole.

OLE GULBRANDSEN LOHRE (1840–1914) var gift med OLAVA VASSENDEN (1866–1933), datter av Ole Haraldsen Vassenden og Anne Ellefsdatter Granum, fra gården Vassenden i Søndre Land. De fikk sju barn:

- * Inga Mathilde (f. 1887), g.m. Ingvald Thoresen, Åsa, to barn: Berthe og Olaf. Før hun ble gift, hadde Inga sønnen Eilif.
- * Anna Torine (f. 1889), g.m. Karl Bråthen, Haug, ni barn: Marie, Dagny, Solveig, Margit, Ruth, Eva, Gudrun, Øyvind og Alfred.
- * Sigrid Mariken (f. 1891), ugift, én datter Olga Møller, som tok navn etter sin danske far.
- * Elise (1893–1984), g.m. Johan Røste (1892–1972) fra Søndre Land, fem barn: Johan, Ole, Martha, Ebba og Ruth.
- * Gulbrand (1896–1972), snekker, g.m. Helga Torkildsen fra Kausrud på Tyristrand. Bygde hus i Hønefoss (Schjongstangen), seinere bosatt på Nordstrand i Oslo, og hos sønnen i Verdal i Trøndelag, én sønn Ole Martin (flyttet seinere til Oslo).
- * Oluf (f. 1898), druknet i andedammen på gårdstunet på Nordre Lore, cirka 2 år gammel.
- * Ole (1902–1967), g.m. Solveig Helga Olsen fra Ski i Akershus, fem barn: Alvilde (1925–1987, g.m. Olaf Buringrud, én datter Synnøve), Oddvar (f. 1927, ugift), Synnøve (f. 1930, g.m. Leif Andersson (død 1990) i Göteborg, Sverige, én sønn Ole Thomas), Arne (1938–1994, ugift), og Ingrid (1940–1990, ugift).

Ole Gulbrandsen Lohre (1840–1914) og hustru Olava Olsdatter Vassenden (1866–1933) var de siste av den gamle Lohre-slekten på Nordre Lore.

EN BORDKAVALER

«Gulbrand Lohre var i en finere middag på en gård i bygda, og til borddame hadde han ei byfrue. Han var ikke av det slaget som kunne kunsten å konversere, han bare åt. Byfrua prøvde å komme i gang, men han Gulbrand bare svarte ja og nei, tagde helst stille. Da de hadde spist suppe, sa byfrua: – Det er deilig med varm suppe, nu da det er så koldt, synes De ikke? – Heit mjælkevilling er bedre, svarte n'Gulbrand. Så prøvde hun igjen, idet hun tok en slurk vann og satte i fra seg glasset: – Det er riktig godt vann her, ikke sant? Kavaleren tygde kjøtt: – Høh! Det beste vannet er i Migarn det! (Migarn er bekken som renner fra Migartjern ved Gyrihaugen og renner ut i Steinsfjorden ved Elvika.)»

* Lyse, s. 34.

I 1900 bodde Olava og Ole på gården med sine fem eldste barn samt en budeie, Birgit Olsdatter (f. 1883 i Ål i Hallingdal), og én tjenestekar, Johan Andreassen (f. 1878 i Norderhov).

Ingen av barna kom til å etterfølge foreldrene på Nordre Lore. I oktober 1904 måtte Ole G. Lohre gå til skifteretten, og året etter flyttet han med sin familie til Hønefoss, hvor de bosatte seg på Benterud.

Den 22. juli 1907 kjøpte hotelleier PETER VIKER (1872–1925) Nordre Lore (gnr. 8/1 av skyld mark 16,67) for 22.500 kroner av Ole G. Lohres konkursbo. Den delen av Østre Hønen som hadde tilhørt gården, den såkalte Gileødegården, var blitt delt i januar 1904. Eiendommen ved Gile (av skyld mark 3,78) ble 15. mai 1905 solgt av skifteretten til Olaf Madsen Øderaa for 5.000 kroner,

Olava og Ole Gulbrandsen Lohre flyttet til Benterud ved Hønefoss etter å ha solgt Nordre Lore i 1907. Dette bildet av familien er tatt utenfor huset i Benterudgata cirka 1910. Fra venstre: Inga med sin sønn Eilif Hansen (f. 1908, tok seinere navnet Lohre), Elise, Sigrid Mariken, Anna, Karl Bråthén (g.m. Anna), Ingvald Thoresen (g.m. Inga), Ole Gulbrandsen Lohre, Olava Lohre, Gulbrand og Ole.

mens skogteigen «Hønen skog» (av skyld mark 1,89) samme dag ble solgt til Olaus Petersen Burud for 2.300 kroner.

Peter Viker var fra gården Viker i Land, og var gift med SIGRUN URHOLT (1887–1980). De hadde to barn, Ingeborg (1913–1953) og Randi Margrethe (f. 1917). Peter Viker hadde i 1906 sammen med Jacob Aabel kjøpt Jernbanehotellet i Hønefoss for 78.000 kroner. Samme år kjøpte han Søndre Lore av Anton Sveen (se nedenfor), og i 1907 kjøpte han Nordre Lore. Seinere samme år ble de to Lore-gårdene sammenføyd til én eiendom, gnr. 8/1 Lore, av skyld mark 31,37. Høsten 1907 ble gården delt på nytt, og da fikk Nordre Lore de nordlige åkrene samt nordre Loreåsen, mens Søndre Lore fikk tilsvarende i sør, med søndre Loreåsen.

Peter Viker beholdt Nordre Lore (gnr. 8/1 av skyldmark 15,68). Søndre Lore (gnr. 8/8 av skyld mark 11,76) ble i desember samme år solgt til Søren Bjerke. Året etter solgte Viker Loreskogen (gnr. 8/9 av skyld mark 3,93) til Ole H. og Lars O. Elnæs (se nedenfor).

I 1909 løste Jacob Aabel ut Peter Viker fra Jernbanehotellet i Hønefoss for 85.000 kroner.¹⁸ Dermed kunne sistnevnte konsen-

Lore-gårdene 1949. Merk låven på Nordre Lore, som ble revet i 1967.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

¹⁸ Hønefoss, byens historie (Hønefoss 1915), s. 178. Jernbanehotellet heter i dag Grand Hotel.

Rolf Marstrander (1885–1936) var ingeniørgeolog, og ble eier av Nordre Lore i 1928.

Astrid Marstrander f. Sejersted Jervell (1890–1976).

trere seg om driften av Nordre Lore, som han eide fram til 1916, da han solgte gården til Erik Rytterager og i stedet kjøpte Tanum gård i Bærum. I 1920 flyttet han med sin familie til Hønefoss, hvor han døde i 1925.¹⁹

ERIK CHRISTIAN NÆSS RYTTERAGER (1888–1967) var yngste sønn av Christoffer Olsen Rytterager (1822–1890) og Ingeborg Eriksdatter Næss (1846–1920) på Øvre Borgen i Hole. Han var gift med MARTHA FJELDSTAD (1893–1985) fra Nedre Fjelstad i Hole, og de fikk sju barn:

* Gudrun (1915–1989), g.m. Alf Johannessen Borgen på Sørigarden Borgen, to barn: Erik (1947–1980) og Marit (f. 1950) – se gnr. 199/6 Borgen i bind 1.

* Ingeborg (1916–1950), g.m. John Swang, Lier, tre barn: John Torolf (f. 1942), Anne Lene (f. 1944) og Kjersti (f. 1948).

* Christoffer (1918–1920), druknet som smågutt i en dam på Lore.

* Else (f. 1923), g.m. Bjørn Haugerud, Hole (ingen barn).

* Oddveig (f. 1924), g.m. Kolbjørn Heslien, Sylling, to barn: Andreas og Erik Kristian.

* Ragnhild (f. 1931), ugift, eier av Borgestad i Hole – se gnr. 199/16 Borgestad i bind 1.

* Ole Kristoffer (f. 1932), seinere eier av Øvre Borgen, g.m. Ellen Fjelstad, fire barn.

Erik Rytterager tilhørte den gamle Rytterager-slekten på Storøya, Rytteraker og Borgen. I 1917 solgte han husmannsplassen Suserud ved Steinsfjorden, og i 1928 solgte Erik Rytterager Nordre Lore for å overta Øvre Borgen i Hole etter sin bror, Ole Gunnar Rytterager. Kjøper var Rolf Marstrander. Skjøtet ble underskrevet 8. mai 1928,²⁰ og salgssummen var 47.000 kroner, inkludert løsøre verdsett til 3.000 kroner.

Med ingeniørgeolog ROLF MARSTRANDER (1885–1936) kom en slekt til Nordre Lore som fortsatt eier gården. Rolf Marstrander var sønn av rektor Fredrik Marstrander i Kristiansand og hustru, bibliotekar Christiane Henriette Brodtkorp Sverdrup. Familiens stamfar kom fra Marstrand i Sverige til Norge etter at Båhuslen ble svensk i 1658.

Rolf Marstrander var gift med ASTRID SEJERSTED JERVELL (1890–1976), datter av prost i Sauherad Jakob Lied Jervell og Johanne Fredrikke f. Sejersted. De fikk fire barn:

¹⁹ Opplysninger om Peter Vikar er hentet fra slektsboka *Provst P. Aabel og hustru født Leigh og deres etterkommere*, av Hartvig Munthe (utgitt 1906, revidert utgave 1981).

²⁰ Kopi i Hole bygdearkiv.

* Fredrik (1915–1988), g.m. Signe Wiola Juveli (f. 1914) fra Svene i Numedal, to barn.

* Astrid (f. 1916), g.m. Helge Kaald Hassel (f. 1916) fra Bergen, tre barn.

* Anne-Margrethe (1920–1975), g.m. lagmann Bjørn Skreiberg (f. 1919), Oslo, tre barn.

* Vigdis (f. 1924), seinere eier og bruker av Nordre Lore, g.m. Ola Opdal, to sønner – se nedenfor.

Rolf Marstrander arbeidet i flere år som geolog i Sør-Amerika. Parets første barn, sønnen Fredrik, ble født i Uruguay i 1915. I 1916 flyttet kona og sønnen tilbake til Norge til hennes foreldre på prestegården i Sauherad. Da Rolf Marstrander var ferdig med oppdraget sitt i Sør-Amerika, begynte han å se seg om etter egen gård i Norge, og valget falt på Nordre Lore i Hole. Da svigerfaren samtidig sluttet som prest, kjøpte han besetning og redskap fra Sauherad prestegård og tok med til Lore. Budeia fulgte også med. På Lore begynte han med å grøfte jordene, som for en stor del var dårlig drenert. Han anla eget vannverk basert på grunnvann,²¹ og han var en av de første i bygda som anskaffet traktor, en Fordson. Marstrander moderniserte og satte i stand flere av de gamle bygningene. Blant annet ble hovedbygningen på gården fra midten av 1800-tallet, som ikke var helt fullført da han overtok, innredet og tatt i bruk. I 1930 bygde han nytt verksted og vognskjul, og i 1935 ble stall og fjøs modernisert.

Rolf Marstrander døde allerede i 1936, og i de følgende 21 år satt hans enke ASTRID JERVELL MARSTRANDER som eier av gården. Hun drev den selv de første årene, men fra 1947 ble Andreas Moe (fra Mo på Røyse) ansatt som forpakter. I 1948 var Nordre Lore på 270 dekar dyrket jord og 300 dekar produktiv skog, og hadde 4 hester, 24 kyr samt en del griser og høner. I 1952 var det slutt med melkeproduksjon på gården.

I 1957 overtok VIGDIS JERVELL MARSTRANDER (f. 1924) og hennes mann OLA OPDAL (1926–1997) fra Uvdal i Numedal.²² Da hadde paret forpaktet gården siden 1953. Skjøtet ble underskrevet 22. mars 1957 og kjøpesummen var 135.000 kroner. I tillegg til livøre til Astrid Marstrander, av 5-årlig verdi 10.000 kroner, var det i skjøtet nedfelt en forkjøpsrett til Vigdis Marstrandens tre søsken og deres etterkommere. Søsknene hadde i 1956 fått tildelt hver sin hyttetomt i Nordre Loreåsen (bruksnr. 24, 25 og 26).

²¹ I 1959 gikk begge Lore-gårdene sammen om et nytt vannverk, med vann fra Steinsfjorden.

²² Begge nyttet da hans familienavn *Prestgarden*. I 1960 fikk han løyve til å nytte familienavnet *Opdal*.

*Lindyrking på Nordre Lore
1942–43.*

De nye eierne utarbeidet planer om et hyttefelt med rundt 80 festetomter i Nordre Loreåsen. I 1962–63 ble det festet bort 63 tomter, og i årene 1965–67 ytterligere 20 tomter. Festebeløpet var 250 kroner i året, og kontraktene ble tegnet for 50 år. Ola Opdal hadde etablert eget firma for produksjon av ferdighus og -hytter, Opdal Industrier. Produksjonsbygg var reist på Badstu-ekra vest for gårdstunet, og midt på 1960-tallet leverte firmaet hytter til de fleste festetomtene i Nordre Loreåsen. I tillegg produserte bedriften halvbelter til traktorer.

Vigdis Marstrander og Ola Opdal har to sønner, Einar (f. 1955) og Morten (f. 1962). Etter at paret ble skilt i 1964, overtok Vigdis Marstrander gården ved skjøte av 24. februar 1965, og drev den på egen hånd fram til eldste sønn overtok ved årsskiftet 1980–81. Hun har siden bodd i kårboligen på gården.

EINAR MARSTRANDER (f. 1955) overtok Nordre Lore ved skjøte av 10. desember 1980. I kjøpet var inkludert gnr. 187/32 Rabben, tomte hvor Ola Opdal hadde oppført produksjonsbygg for sin bedrift (utskilt 1963).

Einar Marstrander er utdannet agronom og agrotekniker, og gift med RANDI BLOM (f. 1952) fra Sætrang i Haug. Hun er husøkonom og agronom, aktivt med i driften av gården, og datter av Leif Blom og Maren f. Sætrang. De har to barn: Gry (f. 1983) og Britt (f. 1985). Siden 1. november 2000 har Randi Blom Marstrander vært eier av Ødegaarden (gnr. 35/1) og skogteigen Høgåstykket (gnr. 100/26) i Ringerike (Haug).

I 1984 grøftet Einar Marstrander 85 dekar dårlig drenert mark på Nordre Lore. Ved siden av gårdsdriften har han siden 1990 jobbet som agent i forsikringsselskapet Vesta. Nordre Lore har i dag 280 dekar dyrket jord, 15 dekar annet jordbruksareal, 250 dekar produktiv skog og 25 dekar annen utmark. Skogen ligger nær gården (Nordre Loreåsen og Karlsjordhaugen). I de seinere årene har gårdens produksjon fordelt seg på korn (180 dekar), grasfrø (65 dekar) og poteter (35 dekar). Foruten skurtresker er det to traktorer. Siden 1997 har gården hatt eget vanningsanlegg, med inntak fra Steinsfjorden ved Suserud (Strande). I tillegg til å drive egen jord, har Einar Marstrander siden 1998 drevet 400 dekar jord på Bjørnstad (gnr. 181/1), som han da leide for 10 år av sin halvbror Knut Opdal.

Av bygninger på Nordre Lore er våningshuset fra 1864 bygd i empirestil. Da familien Marstrander overtok gården i 1928, var bygningen i gyllenbrunt tømmer med røde og hvite vindusrammer. Siden 1936 har den vært panelt og lysmalt. En gammel tømmerlåve med steinfjøs og stall (fjøs og stall modernisert i 1935) ble revet i 1967. Et kombinert bryggerhus/drengestue fra slutten av 1700-tallet ble antagelig flyttet til sin nåværende beliggenhet i 1907. Huset er i tømmer, men ble panelt først på 1930-tallet, samtidig som det i bryggerhuset ble murt opp en bakerovn med plass til 22 brød. Da ble det også ordnet røykuttak fra pipa for å kunne røyke gårdens egne produkter (spekeskinker, pølser osv.) Verksted/vognskjul ble bygd i 1930, og over verkstedet ble det innredet et beboelsesrom for sommerbruk. I 1940 kom potetkjeller med maskinhall. Etter at maskinhallen brant ned i 1954, ble den bygd opp igjen som korntørke. I 1992 ble den utvidet, og bygd om til isolert potetlager. I 1967 ble det bygd kombinert vognskjul/kunstgjødsellager/garasjer, og hele gårdsplassen ble lagt om. Ny driftsbygning med tørke/lageranlegg ble bygd i 1985 vest for gårdstunet, på tomten hvor ferdighusfabrikken til Ola Opdal (revet 1983) tidligere lå.

Det gamle stabburet på gården er fra før 1800, med tømmer i første etasje og reisverk i annen. Av gamle bilder ser det ut som det først er bygd i ringeriksstil, men før 1928 er det blitt bygd om og flyttet. I første etasje er det merker etter to dører, men nå er bare én tilbake. Det har også vært en badstu på gården. Den lå der hvor føderådsbygningen ble bygd i 1978–79.

Åkernavn på Nordre Lore er Valdersjordet, Badstuekra, Bujordet, Karlsjordet, Frammyrsbakken, Frammyra, Myra, Hanserudmyra og Hanserud. På Nordre Lore er det dyp myrjord på de nordligste åkrene, og en del leirjord på Valdersjordet og Karlsjordet.

Søndre Lore

GNR. 187/8

Da Ole Arnesen Lohre i 1795 solgte halve gården til sin eldste sønn Ole Olsen, beholdt han selv den andre halvdel, Søndre Lore.

OLE ARNESEN LOHRE (1728–1806) var gift to ganger. Med sin første kone HELLE OLSDATTER BØRGEN (1737–1781), datter av Ole Pedersen Borgen og Kari Eriksdatter Dehli, fikk han sju barn:

* Ole (1766–1843), seinere gårdbruker på Nordre Lore, g.m. Marie Gulbrandsdatter Hønen, to barn: Agnete og Gulbrand (se ovenfor).

* Anders (1769–1853), g.1 (1809) m. enka Marie Kristensdatter Vaker (1769–1813), ingen barn, etter sin kones død arvet han en del av Østre Vaker, g.2 (1817) m. Anne Marie Eriksdatter Nordby (1798–1834), åtte barn, hvorav fire nådde voksen alder: Maren Helene (g.m. Nils Håkonsen Ultvedt fra Norderhov, en tid lærer i Aker), Ole (f. 1821, arvet Nordby og Sundby i Vegårdsfjordingen etter faren), Nils (1823–1907, arvet halve Østre Vaker etter faren), og Gulbrand (1827–1899, overtok Nordby og Sundby etter sin bror Ole i 1850-årene).

* Kari (1771–1779).

* Karen Maria (f. 1772), d. som barn.

* Anne (f. og d. 1774).

* Peder (f. og d. 1775).

* Peder (f. 1777), g.1 (1803) m. Marte Kristoffersdatter Toen (hennes 2. ekteskap, ingen barn), gårdbruker på Toen i Haug i nærmere 20 år, etter hennes død i 1820 måtte han avstå gården til sin stesønn Paul Paulsen Toen, som var odelsberettiget. Peder g.2 m. Marie Arnesdatter Løken.

Helle Olsdatter døde i 1781. Skiftet etter henne ble avsluttet 28. juli 1781, og av nettoformuen på 612 riksdaler utgjorde Søndre Lore med plassen Framdal etter takst 550 riksdaler. Hun etterlot seg ekte-mann og tre gjenlevende barn: Ole (15), Anders (12) og Peder (4).

I andre ekteskap ble Ole Arnesen Lohre gift i 1782 med MARTE ALVSDATTER HURUM (f. 1758), datter av Alv Nilsen Hurum og hus-tru Ragnhild Andersdatter Burud i Ner-Nigarden Hårum. De fikk fire barn:

* Helle (f. 1783), g.m. Harald Gulbrandsen Dæhli (1798–1870) i Norder-hov, ingen barn.

* Kari (1786–1857), g. 1805 m. Hans Eriksen Warloe (1776–1856) på Nordre Vegstein, minst fire barn: Håkon, Grethe Mathea, Andreas og Eli-sabeth.

* Marie (1788–1872), g. 1809 m. Ole Jørgensen Hurum (1770–1830), sju barn: Inger, Ole, Ole, Inger, Mathea og Jørgen (se gnr. 186/16 Østigarden Hårum).

* Alv (1790–1862), seinere eier av Søndre Lore, g.m. Inger Marie Færden, sju barn (se nedenfor).

« ... ET AF BYGDENS AFHUL »

1880-årene var en turbulent tid i norsk politikk, og det blåste til tider sterkt rundt den liberale statsministeren Johan Sverdrup og hans regjering. I 1886 tok en del ledende Venstre-menn på Ringerike initiativ til en «Statsraadfest» på Lore, og dagen ble søndag 19. september. Til festen var også «Indvaanere af Ringerike og Omegn» innbudt. Hensikten med festen var å jevne ut motsetningene ved å føre de to parter, regjering og folk, sammen.* Av referatet i lokalavisen går det fram at statsminister Sverdrup og hans ministre Arctander, Astrup, Stang og Jacob Sverdrup under middagen hadde selskap av redaktørene i Dagbladet, Verdens Gang, Buskeruds Amtstidende og Vestlandsposten samt referenter for hovedstadsaviser, og noen bønder. «Anretning og Opvartning var udmærket, begge Dele væsentlig besørget ved Bistand fra Hovedstaden.»** Men i Morgenbladet var ikke omtalen like positiv: «Langt om længe og vistnok efter en trang Fødsel kom da endelig en saakaldt Statsraadfest istand her på Ringerike, og henlagt til et af Bygdens Afhul, idet ingen ellers var at formaa til at yde Lokale til dette underlige Møde, dobbelt underlig af mange Grunde og ikke mindst ved den Maade, hvorpaa Festkomiteen var sammensat, og af hvilke enkelte Medlemmer staa under al Kritik.»***

* Ropeid (1965), s. 360.

** Ringerikes Blad 5. og 23. september 1886.

*** Ringerikes Blad 26. september 1886. I avisen sies at festen ble holdt på Nedre Lore. Det er grunn til å tro at det menes Søndre Lore, i og med at gårdens daværende eier Ole A. Lohre var medlem av festkomiteen. Den bestod ellers av gårdbrukerne Nils Lomsdalen (Nordre Aslaksrud i Åsbygda), Ole Rognerud (Semmen i Ådal) og E. Johannesen (Midtre Sørumsø, seinere ordfører i Hole).

I 1801 satt Ole Arnesen og Marte Alvsdatter på gården med sine fire barn samt husbondens bror Peder Arnesen (62, fisker, enkemann),²³ og deres stemor Anne Syversdatter (65, enke) som underholdt sin sønnesønn, Anders Engebretsen (12). På gården var det tre tjenestekarere: Ole Andersen (64), Lage Larsen (20) og Nils Larsen (18).

Ved Ole Arnesens død i 1806 gikk Søndre Lore over til enka Marte Alvsdatter, idet sønnene fra første ekteskap hadde fått utbetalt forskudd på sin tilkommende farsarv og hadde fraskrevet seg sin odelsrett til fordel for enka og sønnen fra andre ekteskap.

ALV OLSEN LOHRE (1790–1862) overtok Søndre Lore etter sin mor ved skjøte av 6. desember 1814. Han ble i 1813 gift med INGER MARIE FÆRDEN (1788–1867) fra Haug, datter av Anders Olsen Færden (Burd) og Marie Olsdatter Færden. De fikk åtte barn:

* Ole (1813–1817).

* Marte Marie, g.m. Jørgen Nilsen Hungerholdt (1814–1901), fra 1840 eier av Hungerholt, og fra 1861 av Ultvet i Norderhov, to barn: Mathea (f. 1841, g.m. gårdbruker Johan Hansen Østby, tre barn: Hans Jørgen, Martin og Karen Olava) og Marthe Marie (f. 1843, g.m. gårdbruker Carl Olsen Burud på Bure, ni barn: Ole, Jørgen, Inger Marie, Ole Andreas, Marthe Karine, Nils Henrik, Anna, Anders og Olga).

---

²³ Peder Arnesen var gift med Maria Iversdatter. I 1775 fikk de en datter, Anne.

© Fotograf Marit Fagerli

Gårdstunet på Søndre Lore 2001. Våningshuset skal være fra rundt 1730.

* Karen Olava (1817–1911), ble etter sin søster Marte Maries død g.m. sin svoger Jørgen Nilsen Hungerholdt/Ultvet, tre barn: Nils (f. 1851), Alf (f. 1853) og Iver (f. 1860).

* Ole (1819–1902), seinere eier av Søndre Lore g.m. Anne Jørgine Øderaa (se nedenfor).

* Anders (f. 1821), ugift, reiste i ung alder til England og døde der etter noen få år.

* Hågen (1824–1894), skipsreder, ugift.

* Martin (1826–1904), skipsreder, ugift. De to sistnevnte brødre drev i fellesskap et betydelig skipsrederi i Drammen, og hadde dessuten forretninger i Newcastle, som ble bestyrt av Martin Lohre inntil hans brors død i 1894, da han kom tilbake til Norge og overtok forretningen her. Ved uheldige disposisjoner tapte brødrene mange penger og de etterlot seg ingen formue.²⁴

* Maren (f. 1830), gift med telegrafbestyrer Jørgen Haslum, Moss.

I 1838 fikk Lore-gårdene nytt matrikelnr. 8 løpenr. 23 (nordre) og 24 (søndre). Den gamle skylda på 2 skippund 1 fjerding (22½ lispund på hver) ble revidert til 9 daler 3 ort på hver av gårdene.

OLE ALVSEN LOHRE (1819–1902) drev Søndre Lore etter farens død i 1862, men det var først ved skjøte av 1. september 1873 at han ble eier. I 1865 var det 4 hester, 12 kyr, 5 sauer og 2 svin på gården, og de sådde ¼ t. hvete, 2 t. rug, 6 t. bygg, 6 t. blandkorn,

²⁴ Lagesen (1927), s. 149–150.

2 t. erter og 20 t. poteter. Ole Alvsen (47, ugift) satt på gården med sin mor Inger Andersdatter (77, enke) og sin yngste søster Maren Alfsdatter (35, ugift, husholderske) samt de tre tjenestefolkene Olaves Hansen (19, ugift, f. i Norderhov), Elin Ellingsdatter (25, ugift, f. i Norderhov) og Mathea Olsdatter (19, ugift). På gården bodde også et legdslem, Karen Andersdatter (14).

I 1850-årene engasjerte Ole Alvsen Lohre seg i skogbruksnæringen. I mars 1852 kjøpte han flere skogeiendommer i Åsa av baron Harald Wedel-Jarlsberg, bl.a. «Gaarden Nedre Johnsrud med paastaaende Huse (...), tilligemed Skov, saavelsom Aasa Skovstykke nær ved Aasa Elv og den paa Ingeborgsæteren Gaarden tilhørende Sæterløkke, alt for Kjøbesum 2000, siger to tusinde Speciedaler».²⁵ Han kjøpte deler av Gundersrud og Johnsrud (matr.nr. 18 og 19) og ble eier av «Aasaberget med Johnsrud tørkeplass og tomter samt Aasa vandfald», og ved Åsa-krysset bygde han opp et sagbruk av stein fra «Enerhjulhuset» fra kjerratens dager, og drev dette.²⁶ I 1880 kjøpte han dessuten en seterløkke med litt skog på Kampesetra, som hadde tilhørt Nordre Lore (se nedenfor gnr. 187/3).

Ole Alvsen ble i godt voksen alder gift med den 33 år yngre ANNE JØRGINE ØDERAA (1852–1926), datter av Mads Andersen Øderaa og hustru Karen Vaker. Ekteskapet var barnløst, men tre av

²⁵ Bjørnstad (1944), s. 60–61.

²⁶ Otto Frydenlund: «Møller og sagbruk i Åsa i gamle dager» i heftet «Ringerike» 1995–96, s. 26, og Lagesen (1935), s. 223–224. Kjerraten i Åsa var i drift fra 1807 til 1849.

Lore-gårdene cirka 1930, med Nordre Lore til venstre. Loregata fra Hårum ble lagt om etter utskiftinga i 1890-årene (den gikk tidligere lenger nord).

Anne Jørgines nieser og nevøer bodde delvis på Lore i sin oppvekst. I 1900 satt Anne Jørgine og Ole på gården med de tre pleiebarna Gunvor Rasmusdatter Bergsund (f. 1880),²⁷ Marie Andersdatter Øderaa (f. 1890 i Jevnaker) og Olaf Andersen Øderaa (f. 1894 i Jevnaker).²⁸ De hadde fire tjenestefolk: Olaves Andreassen (f. 1885 i Norderhov, gårdsgutt), Martin Andreassen (f. 1875, dagarbeider), Randi Kristoffersdatter (f. 1864 i Lunder i Norderhov, budeie) og Olga Ørbæk (f. 1881 i Kristiania, husgjerning).

De to ektefellene hadde i 1874 satt opp felles testamente, og etter Ole Alvsens død i desember 1902 ble både gården, seterløkke og skog på Kampesetra samt skogen i Åsa (gnr. 97/8 i Norderhov) solgt for 25.000 kroner til ALF JOHANSEN WESTERN fra Hønefoss. Dermed var gården ute av den gamle slekta som hadde sittet der i over 150 år. Eiendommen med sagbruket i Åsa ble solgt til Andreas Hansen Tangen, som fikk skjøte i 1903,²⁹ mens en større skogteig, Barlindbraaten (kjøpt av Harald Wedel-Jarlsberg i 1854) i 1904 ble solgt til Ole Gravli, Anders B. Holte med flere.

Alf Western solgte 15. april 1903 Søndre Lore samt de to øvrige eiendommene han hadde overtatt få måneder tidligere, til agrom Anton Sveen for 26.000 kroner, og kjøpte i stedet gården Bråten ved Hønefoss.³⁰

ANTON SVEEN (f. 1872) var fra Biri på Toten. Han hadde en kort periode vært eier av Nordre Knestang i Haug, og eide Søndre Lore i knapt tre år. I 1903 skilte han ut den tidligere husmannsplassen Framdal (bruksnr. 7 av skyld 91 øre), som han i mai 1904 solgte til Gustav Olsen for 2.000 kroner. Samtidig skilte han ut Søndre Lores seterløkke på Kampesetra, som han sammen med den gamle seterløkka til Nordre Lore solgte til Kristian K. Tangen for 2.000 kroner. Anton Sveen var gift med ANNE MARIE RUA (f. 1877), en sønnedatter av den kjente tømmerfløter Ola Faafeng. De hadde fire barn.

17. desember 1906 solgte Anton Sveen Søndre Lore (av skyld mark 14,70) til hotelleier Petter Vikar fra Hønefoss for 23.000 kro-

---

²⁷ Datter av husmorens søster Olea Johanne (død 1893), gift med Rasmus Bergsund på Borger i Haug (seks barn).

²⁸ De to sistnevnte var barn av Anne Jørgine Lohres bror Anders Madsen Øderaa på Nordre Aslaksrud i Åsbygda, som i ekteskap med Marthe Olsdatter Kokkestuen hadde åtte barn. Ett barn fra hver av disse to søskenflokkene bodde i 1900 hos besteforeldrene på Øderå i Hole, og ble i folketellinga også kalt «pleiebarn».

²⁹ Andreas Tangen solgte det i 1912 til verkseier Amund Thorne, som i 1918 solgte det til Hønefoss kommune.

³⁰ Gården ble kalt «Dahlsbråten» etter den tidligere eieren, bankfullmektig Dahl, for å skille den fra gården Bråten ved Veien, også i Norderhov. Alf Western var eier av «Dahlsbråten» til sin død i 1928.

ner. Anton Sveen kjøpte i 1909 gården Øvre Lo i Haug, hvor slekten fortsatt sitter.

PETTER VIKER samlet Lore på én hånd. Et halvt år etter at han ervervet Søndre Lore, kjøpte han også Nordre Lore av Ole G. Lohres konkursbo (se ovenfor). Den 16. september 1907 ble Lore én gård, men allerede 22. oktober samme år ble den igjen delt, da Petter Viker skilte ut Søndre Lore (gnr. 8/8 av skyld 11,76) og Lore-skogen (gnr. 8/9 av skyld 3,93) ble utskilt. Han beholdt Nordre Lore, og den 23. desember 1907 solgte han Søndre Lore til Søren Bjerke for 23.000 kroner.³¹ Ved denne delingen i 1907 fikk gårdene sine nåværende grenser.

SØREN BJERKE (1883–1945) tilhørte den gamle Moe-slekta fra Mo gård på Røyse, gjennom sin mor Anne Mathea Moe, som var gift med gårdbruker og skogeier Julius Christian Johnsen Gundersrud på Gundersrud i Skoger. Som nr. 3 i en søskenflokk på 10 ble Søren, bare 2½ år gammel, adoptert av sin moster Ingeborg Moe og hennes mann Søren Bjerke (1812–1890) fra Østre Bjørke i Hole, som var omgangsskoleholder i hjembygda 1832–39 og siden i mange år kirkesanger i Onsøy i Østfold. Da han trådte tilbake som kirkesanger, flyttet det barnløse ekteparet tilbake til Hole, hvor de kjøpte en av Frøyshov-gårdene, og her vokste den unge Søren opp. Etter to vintres amtsskole under kandidat Færden tok han agronomeksamen ved Fosnæs landbruksskole i Vestfold, før han kjøpte Søndre Lore i 1907.³²

Søren Bjerke ble i 1909 gift med BEDA LUNDBERG (1883–1959), datter av Otto Lundberg på Dæli og hustru Josefina Larsen fra Ermsjø i Drøbak. De fikk tre barn:

* Arvid (f. 1913), g.m. Ruth Moe, seinere eier og bruker av Søndre Lore, tre barn: Svein, Ingeborg og Anne (se nedenfor).

* Ingeborg (1918–1984), g.m. gårdbruker Harald Gaardløs (f. 1916), Kolbu på Toten, fire barn: Tone Berit, Solveig og Elisabeth (tvillinger) og Erik.

* Gerd (1921–2001), g.m. gårdbruker Olaf Kjørnæs (1921–1982) på Rå i Norderhov, én datter Olaug Kristine (f. 1962).

Søren Bjerke (1883–1945) og hustru Beda f. Lundberg (1883–1959). Forlovelsesbilde fra 1907.

³¹ Skjøtet ble tinglyst 17. januar 1908 (pantebok 48 Ringerike og Hallingdal, s. 268), med vei- og vannrett for hovedbølet over denne eiendommen.

³² Etter stefarens død i 1890 giftet hans stemor (moster) seg etter noen år med Anders A. Søhol, som drev Frøyshov videre.

Søren Bjerke var varaordfører i Hole fra 1938, og rykket opp som ordfører da Halvor Hammersbøen ble syk i 1940. Han fungerte som ordfører til han ble avsatt i 1941, og ble igjen ordfører etter krigen, inntil han døde 13. september 1945.

Søren Bjerke var en driftig bonde og en sjeldent evnerik mann. Han deltok i bygdas styre og stell som mangeårig medlem av herredsstyret, fattigstyret og ligningsnemnda, og var dessuten domsmann, fast takstmann for Hypotekbanken, og forstander i Hole Sparebank. Fra 1929 var han medlem av bankens styre, og en periode var han styrets formann. Han ble varaordfører i 1938 og rykket opp som ordfører da Halvor Hammersbøen ble syk i 1940. Søren Bjerke var ordfører i Hole inntil han ble avsatt i 1941. Da freden kom, overtok han igjen som ordfører, et verv han hadde fram til sin død 13. september 1945. Gårdsdriften ble da fortsatt av Beda Bjerke og sønnen Arvid, inntil sistnevnte overtok gården ved skjøte av 15. februar 1950 for 45.000 kroner. I kjøpesummen var medtatt 16.000 kroner for besetning og redskap, samt føderåd til Beda Bjerke av 5-årlig verdi 10.000 kroner.

ARVID BJERKE (f. 1913) er gift med RUTH MOE (f. 1917), datter av Ole Moe og Karoline Western på Mo gård på Røyse. De har tre barn:

* Svein (f. 1950), ugift.

* Ingeborg (f. 1952), g.m. Harald Fuglerud (f. 1951) fra Lier, to barn: Tone (f. 1978) og Stine (f. 1981).

* Anne (f. 1955, hjelpepleier) g.m. Gunnbjørn Forbord (f. 1948) fra Skatval i Trøndelag, tre barn: Jon Erik (f. 1986), Karoline (f. 1990) og Hanne (f. 1992).

I 1948 var det på Søndre Lore 4 hester, 17 kyr, 1 okse, 5 ungdyr, 3 griser, 7 sauer og 30 høns. I midten av 1950-årene ble gårdsdriften lagt om til kornproduksjon samt fruktdyrking (epler). I 1954 kom gårdens første traktor, og en slepetresker.

Ruth og Arvid Bjerke drev Søndre Lore i nær 40 år. I 1961 fikk de godkjent en plan for utparsellering av festetomter for fritidshytter i Søndre Loreåsen. 21 tomter ble bortfestet i 1961, og ytterligere 20 tomter i perioden 1968–71.

Ved skjøte av 23. november 1984 overtok SVEIN BJERKE (f. 1950) og INGEBORG BJERKE FUGLERUD (f. 1952) gården, med boret for foreldrene i 2. etasje i hovedbygningen i deres levetid. De har siden drevet den sammen med Ingeborgs mann HARALD FUGLERUD (f. 1951). Svein Bjerke eier $\frac{1}{3}$ og Ingeborg Bjerke Fuglerud $\frac{2}{3}$ av gården. I dag er det ensidig kornproduksjon på gården. Siden 1984 har Harald Fuglerud drevet sitt eget firma, BF-bygg A/S, på Søndre Lore (forhandler stålkonstruksjoner til industri- og landbruksbygg).

I dag har Søndre Lore 190 dekar dyrket jord, 310 dekar produktiv skog og 35 dekar annen utmark i nærheten av gården. Det

Arvid Bjerke (f. 1913) og hans hustru Ruth f. Moe (f. 1917).

meste av jordveien er flatt lende med god matjord, og mindre områder med leire. Åkernavn er Østenga (60 dekar), Fjøsjordet, Fjøsjordsbakken, Langenga og Brønnsjordet (hvor det tidligere lå en gammel brønn som ble fylt igjen av Arvid Bjerke rundt 1960). Gården har to traktorer og en skurtresker.

Våningshuset skal være bygd rundt 1730. Det var trolig hovedbygning på «gamle» Lore før gården ble delt. Huset er siden blitt restaurert flere ganger, men fortsatt vises robuste tømmervegger som forteller om dyktige bygdehåndverkere i en svunnen tid, bl.a. i storstua, som er blant de mest rommelige i bygda. Ellers er det stabbur, låve, fjøs og stall, et gammelt bryggerhus som er omgjort til garasje, og redskaps- hus med verksted og korntørke (bygd 1988).

I slutten av 1940-årene ble det revet et gammelt kombinert grise/hønses hus i to etasjer. En gammel gårdssmie sør for låven, med et oppholdsrom som i mange år tjente som drengestue, ble revet i 1988. I dette rommet bodde bl.a. sveiseren Magnus Sandbråten fra Åsa og gårdsgutten Nils Hansen, som begge var ungarer og tjente på Søndre Lore i en årrekke. Et gammelt vognskjul er også borte. Det er tufter etter et tidligere kalkbrenneri ved Østenggrinda, på østsida av Loreåsen.

Husmannsplasser

Det har vært i alt fem husmannsplasser på Lore. Etter at gården ble delt i 1795, var det teigblanding og helt andre grenser mellom de to gårdene enn det er i dag. Av de tre plassene som på 1800-

Det har vært fem husmannsplasser på Lore.

tallet hørte til Nordre Lore (Hanserud, Langenga og Loretangen), ligger de to sistnevnte i dag på Søndre Lores grunn. Av de to husmannsplassene som hørte til Søndre Lore, ble Framdal skilt ut som eget bruk i 1903, mens den andre (Suserud) ble skilt ut i 1917, fra Nordre Lore. Da Petter Viker sommeren 1907 samlet Lore på én hånd, og seinere samme år delte gården på nytt, gjorde han slutt på teigblandingen og la åkrene i nordre del til Nordre Lore, og åkrene i søndre del til den søndre gården. Suserud³³ ligger i dag omgitt av Nordre Lore på alle kanter, mens Framdal, tidligere plass under Søndre Lore, ligger enda lenger nord og ble overført til Norderhov ved en grensejustering i 1948.

I 1690 hører vi om husmann *Peder Valdres* på Lore, som eide tre geitekillinger som ble stjålet fra Herøya, hvor de gikk på beite. Valdresjordet på Lore har trolig navn etter husmannen fra Valdres.

I 1723 var det tre husmannsplasser under gården. I 1752 het en husmann i Lore-eie *Jon Andersen*, som da døpte sin sønn, Nils, i Norderhov kirke. Kona hans het *Johanne Simensdatter*. I 1762 bodde det folk på to plasser under Lore. På den ene satt *Ole Knutsen* og hans kone *Eli Syversdatter*, mens øvrige personer over 12 år var Gunnor Hansdatter, Kristoffer Hansen (innerst) og Mari Olsdatter (kone). Om de to sistnevnte het det at begge var gamle, fattige og hadde «tillæg». På den andre plassen bodde *Erik Pedersen* og hans kone *Gunhild Nilsdatter*, og de hadde også en fattig innerst som fikk understøttelse, Boel Ellevsdatter. Gunhild og Erik fikk i 1768 en sønn, Hans.

I 1801 var det kun ett husmannspar på Lore, *Mikkel Andersen* (33, husmann med jord) og hustru *Marte Sørensdatter* (33). Han var sønn av husmann Anders Mikkelsen og hustru Else Jørgensdatter, som hadde vært husmannsfolk under Sørums, Borgen og Løken i Hole, mens hun var datter av husmann Søren Hansen og Kirsti Larsdatter på Storøya. Mikkel og Marte var i 1790-årene husmannsfolk under Borgen, og rundt 1820 flyttet de til Høvik i Bærum, hvor sønnen Anders var husmann på Høvikodden. Men i 1801 satt de altså på en Lore-plass med sine tre barn:

* Anne (1792–1831), g. 1829 med fisker Jens Iversen Dehli (f. 1791) på Snarøya i Bærum, minst fem barn: Lovise (f. 1822), Mathea (f. 1824), Kristian (tvilling, f. 1828), Inger Maria (tvilling, f. og d. 1828), og Inger Maria (f. 1831). Anne Mikkelsdatter døde bare 10 uker etter den siste fødselen. * Hans (f. 1794), i 1828 bosatt på Høvik i Bærum.

* Anders (f. 1797), g.m. Kari Evensdatter (f. 1794) fra Soknedalen, husmann på Høvikodden i Bærum, kjøpte seinere øya Bjerkeholmen i Bærum

³³ I dag Strande, gnr. 187/10.

(Oslofjorden) og bosatte seg der, minst fem barn: Siri (f. 1824, døde som barn), Marte Mari (f. 1825), Anders (f. 1828, g.m. Ragna Andreassen), Sørine (f. 1830, g.m. fisker Helge Pedersen, Asker, bosatt på Bjerkholmen), og Andreas (f. 1831, g.m. Karen Olsdatter fra Solør, bosatt på Bjerkholmen, som han i 1871 overtok fra foreldrene).

Av listene for kirkeskatt i 1820-årene ser vi at Ole Olsen på Nordre Lore i 1824–25 betalte skatt for to husmenn, *Ole Hansen* og *Truls Hansen* (se Langenga), og fra 1826 for ytterligere én, *Gulbrand Fisker* (Loretangen). Under Søndre Lore var det to husmenn i 1824–25, *Håkon Nilsen* og *Knut Asbjørnsen* (i 1801 på en plass under Sørum), men for sistnevnte overtok *Kristian Olsen* fra 1826. I slutten av 1820-årene var det dermed fem husmenn på Lore. Med unntak av Ole Langenga og Gulbrand Fisker på Loretangen vet vi ikke hvilke plasser husmennene brukte. Den årlige kirkeskatten var 1 ort 12 skilling for gårdbrukerne, mens husmennene betalte 8 skilling.

I mai 1853 meldte husmann *Ole Olsen Loreeie* (60) og kona *Kari Hansdatter* (50) til presten at de skulle reise til Amerika. Halvannen måned tidligere hadde Mads Olsen Loreeie (25) meldt det samme. Året etter, i mars 1854, reiste Marie Olsdatter (29), og i april 1858 reiste Oline Olsdatter (26) og Maren Karine Olsdatter (23). Alle hørte hjemme i Loreeie³⁴ – kanskje familien ble samlet der over på den andre siden av havet?

Hanserud

Hanserud ligger lengst nord på den gamle Lore-gårdens grunn, på grensen mot nabogården Myra i Norderhov (Myra var gammel Hole-gård, overført til Norderhov ved grensejustering i 1948). Der lå tre husmannsplasser i en klynge, Hanserud, Tolpinrud (under Myra) og Nibbiklo (under Sjørvoll). På folkemunne skal de tre plassene ha blitt kalt «Helvete, Pine og Kloa».

I 1865 var det ingen husdyr i Hanserud, men husmann *Ole Tollefsen* (38) sådde ¼ t. bygg, 1¼ t. blandkorn og 1½ t. poteter. Han bodde på plassen med hustru *Anne Hansdatter* (36, f. i Norderhov) og sønnen Thorvald (9).

I 1900 satt *Hans Olsen* (f. 1845) og *Maren Amundsdatter* (f. 1846) i Hanserud. I 1875 var de i Halvorsbråten under Stein. Vi kjenner åtte av deres barn: Karl Martin (f. 1868), Andrine Olava (f. 1870), Ole Hjalmar (f. 1873), Alfred (f. 1875), Maren Bolette (f.

---

³⁴ Eigil Elsrud: Emigrasjonen til Amerika fra Ringerike, i «Hringariki» nr. 2, desember 1994, s. 10, 12 og 15.

DANS OG LEIK

«Suserud er en gammel plass ved Steinsfjorden, og der møttes ungdommen gjerne til dans og lek om helgedagskveldene i 1850-årene.»*

* VV. i Ringerikes Blad 5. august 1935.

SUSERUD-VISA

Rett som det er får jeg brev fra folk som spør om gamle viser og rim. «Har du hørt Suserud-visa?» skriver en. Han kan bare det første verset, og det var slik:

«Hei og hå og huttetu,
dom danser skotsk i Suseru!
Ragnhill dansa ril, og n'Anders
var så vill,
n'Martin sto ved døra og bad
far sin tia still.»*

* VV. i Ringerikes Blad 5. august 1935.

1879), Othilie Anette (f. 1881), Fridthjov (f. 1883) og Marta (f. 1885). Hans Olsen Hanserud ble den siste brukeren av plassen. Ved avtale av 25. mars 1928 med Erik Rytterager på Nordre Lore overleverte Hans Olsen «den af mig brugte plads Hanserud under Nordre Lore i Hole»³⁵ fra 14. oktober samme år. Husmannsstua og låven i Hanserud ble revet sist i 1930-årene.

Suserud

Suserud lå ved Steinsfjorden, på østsida av Nordre Loreåsen. I 1900 lå plassen under Søndre Lore. Da satt *Andreas Johannessen* (f. 1849), «pladsbruger uden jord» og jordbruksarbeider, i Suserud med hustru *Else Olsdatter* (f. 1856 i Norderhov) og barna Anders (f. 1887), Engebret (f. 1889), Matilde (f. 1890), Oskar (f. 1892, seinere husmann i Steinsbråten under Stein), Gunvor (f. 1894, g.m. Lauritz Ullerntangen, se gnr. 195/41 Orlangen i bind 1) og Elise (f. 1897). De tre eldste barna var født i Norderhov. De hadde ytterligere en sønn, Edvard (f. 1883), som i 1900 var skomakerlærling hos skomaker Johan Olsen i Åserud i Hårumsåsen, og i 1910 var bureiser på bruket Solvang på Brenna i Steinsfjordingen (se gnr. 189/31 Brenna).

Etter 1907 lå Suserud under Nordre Lore, og ble utskilt som eget bruk i 1917 (se gnr. 187/10 Strande).

Loretangen

40–50 meter nord for spissen på Loretangen var det inntil for få år siden rester etter en grunnmur og et kjellerhull, som nå er fylt igjen. Her er ikke jord som kan dyrkes, men av et gårdskart fra 1864 går det fram at det lå en stue med to uthus der. Tangen eies i dag av Søndre Lore, men før 1907 lå den under Nordre Lore. Etter listene for kirkeskatt i 1820-årene var Gulbrand Fisker husmann under Nordre Lore, og han bodde trolig på Loretangen. *Gulbrand Larsen* (f. 1779) var gift med *Mari Nilsdatter* (f. 1792), og vi kjenner tre av deres barn:

* Lars (f. 1817), g. 1839 m. Olea Henriksdatter (f. 1818), i 1865 var de selveiere i Elvika, minst sju barn:³⁶ Gulbrand (f. 1839), Hans (f. 1841),

---

³⁵ Kopi av overenskomst i Hole bygdearkiv.

³⁶ Lars Gulbrandsen ble i februar 1840 utlagt som barnefar til Eli Monsdatters sønn Johan. Mora var fra Hønefoss, men barnet ble født på Lore. I kirkeboka står det: «Begges første Leiermaal. Faderen gift efter at han besvangret denne Pige».

Maren (f. 1844), Berte Marie (f. 1847), Petter (f. 1850), Anton (f. 1854) og Otto (f. 1857).

* Gulbrand, g. 1850 i Norderhov kirke med Marie Johannesdatter.

* Karl (f. 1833), g.m. Anne Nilsdatter, seinere husmann i Loretangen (se nedenfor).

I 1865 bodde *Karl Gulbrandsen* (33), fisker og husmann uten jord, på Loretangen med hustru *Anne Nilsdatter* (33, f. i Valdres), deres sønn Gudbrand (2), og husmannens foreldre Gulbrand Larsen (87, f. i Norderhov) og Mari Nilsdatter (74). På Loretangen var det ingen husdyr eller utsæd i 1865.

Karl Gulbrandsen finner vi som fisker og gårdbruker på Garn-tangen under Nordre Gjesval i 1900, sammen med kona Anne. Begge var født i 1833 (se gnr. 193/3 Garntangen i bind 1).

Framdal

Framdal ligger på østsida av Nordre Loreåsen, innerst i Framdalsvika i Steinsfjorden. Plassen hørte til Søndre Lore i 1865. Da var det ett hus med to husholdninger der. *Kristoffer Pedersen* (47, f. i Kristiania), husmann med jord og hustru *Inger Andersdatter* (36) hadde 1 ku og 2 sauer, og de sådde $\frac{1}{2}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, $2\frac{1}{2}$ t. blandkorn og 3 t. poteter. De bodde i Framdal med sine tre barn: Martin (10), Andreas (6) og Karoline (3). På plassen bodde ellers, med egen husholdning, *Tolline Pedersdatter* (31, f. i Norderhov), losjerende, ugift og livnærte seg av håndarbeid, med sin datter Ingeborg Andreasdatter (2).

I 1873 giftet husmann *Johan Johannesen* (f. 1847), «bosatt i Lohre Framdahl», seg med *Anne Mathea Nilsdatter Hurum* (f. 1848). Han var sønn av Johannes Pedersen i Åsa, mens hennes far var husmann Nils Andersen. Vi kjenner fire av deres barn: Karl (f. 1873),³⁷ Johan (f. 1876), Nils Peter (f. 1878) og Anne Marie (f. 1881).

Framdal ble skilt ut som eget bruk fra Søndre Lore i juni 1903. Siden 1. juli 1948 har Framdal hørt til Ringerike (Norderhov) etter en grenseregulering,³⁸ og er nå gnr. 1/55 i Ringerike (se nedenfor gnr. 187/7).

³⁷ Karl Johannesen fikk i 1876 en sønn, Martin, med Johanne Ellingsdatter. Han bodde da i Hårum, mens barnets mor bodde i Lore.

³⁸ Grenseregulering ved kongelig resolusjon av 11. mars 1948.

Langenga

Langenga lå på jordet vest for Søndre Loreåsen mot Steinsvika, og er i dag åkernavn. På gårdskartet fra 1864 lå det to bygninger ute på åkeren, og det må være den tidligere husmannsplassen. I 1791 fikk en av sønnene til Lore-bonden Arne Olsen Lohre, Engebret Arnesen, skjøte på Langenga samt en tredel av seterløkka på Kampesetra, og det er ikke usannsynlig at han var den som bygde husene her. Etter få år var imidlertid bruket igjen lagt under hovedbølet, som ble eid av hans halvbror Ole Arnesen, og siden var den husmannsplass.

Engebret Arnesen Lore (f. 1759) ble i 1785 gift med *Marte Andersdatter* fra Herøya. Vi kjenner åtte av deres barn: Anders og Ole (tvillinger, f. og d. 1786), Anne (f. 1787), Anders (f. 1789), Marie (f. 1792), Ole (f. og d. 1793), Mari (f. 1794) og Hans (f. 1796).

I 1820-årene hører vi om *Truls Langenga*, og det var rimeligvis hans sønn, Kristian Trulsen Lore-eie, som i januar 1819 druknet i Steinsfjorden, 22 år gammel. I 1830 het en av husmennene på Lore Ole Langenga. Det var *Ole Hansen*, som i 1816 ble gift med *Marte Olsdatter*. Han var da tjenestedreng på Lore, mens hun tjente i Hønefoss. Vi kjenner seks av deres barn: Mads (f. 1816), Randi (f. 1818), Hans (f. 1822), Ellen Marie (f. 1824), Mads (f. 1828) og Maren Karine (f. 1835). Ole Hansen fikk et trist endelikt. I april 1836 druknet han i Hønefossen, da han falt av en stokk mens han var i arbeid ved en av sagene.³⁹ Marte bodde fortsatt i Lore-eie da datteren Ellen Marie ble konfirmert i 1840.

I 1860 var *Kittil Torstenssen* (f. 1824) husmann i Langenga. Han var gift med *Else Thorine Ellingsdatter*, og i 1865 satt de på en plass under Sesserud i Soknedalen med fem barn. Mens de bodde i Lore-eie, ble Kittil utlagt som barnefar til Else Kristoffersdatter Burud-eies sønn, Kristian (f. 1860).

Langenga hørte under Nordre Lore fram til 1907, og har siden tilhørt Søndre Lore. Dagens eiere av Søndre Lore minnes å ha sett tufter etter husene, men det foreligger ingen tradisjon om plassfolk her. I 1978 fant gårdbruker Arvid Bjerke et sverd fra 900-tallet under pløying i åkeren på Langenga, og ved utgravning i 1981 ble det avdekket en båtgrav med rikt gravgods (se ovenfor).

«... EN SPREK KAR»

«En annen skøiteløper på Ringerike på den tid var Truls Langenga på Lore-eie. Han var ikke så rask som Per Friskfant, men var ellers en sprek kar.»*

* Sigvard Simensen i «Per Friskfant», artikkel i heftet «Ringerike» 1930, s. 20–21.

---

³⁹ V.V. i Ringerikes Blad 18. februar 1936.

Kampesetra i vinterdrakt i 1968. Midt i nedre del av bildet ligger en enebolig, som ble reist i 1962–63 på stedet hvor den gamle Lore-setra lå (revet 1962). Lores seterløkke på Kampesetra ble solgt i 1904. På oversida av eneboligen ligger sommerfjøset, og øverst på vollen (mørk bygning) ligger den tidligere seterløkka til Vestigarden Hårum. Høgstua Hurum hadde også seter på Kampesetra, på Bekkeløkka, som ligger utenfor bildekanten til venstre.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Seter

Lore har hatt seterrett på Kampesetra på Krokskogen. Ingen andre gårder i Hole og Norderhov hadde så lang setervei som de sju gårdene som setret her. I tillegg til de to Lore-gårdene var det Vestigarden Hårum, Norderhov prestegård, Vestre Hønen (Ringvold), Gusgården og Trøgstad. De to siste setret til i 1890-årene, de øvrige la ned seterdriften rundt 1850. I 1823 fikk de sju Ringeriks-gårdene eiendomsrett til sine seterløkker på Kampesetra. Seterløkkene på Kampesetra ble frasolgt allerede i 1904. Først kjøpte Ole Alvsen Lohre, eier av Søndre Lore, i 1880 seterløkka som Nordre Lore hadde på Kampesetra, og i 1904 solgte han både denne og sin egen løkke (naboløkka) til Kristian K. Tangen fra Åsa. Seterløkkene og skogen som grenser inntil, eies i dag av Tangens etterkommere (se nedenfor).

I 1919 kjøpte Søren Bjerke på Søndre Lore en seterløkke på Retthellsetra av Kristian Nordengen, eier av småbruket Nordenga under Hundstad på Røyse. Løkka var i 1889 blitt utskilt fra Ullern (gnr. 28/2) og da kjøpt av Nordengas eier Gulbrand Hansen Hundstad (Svarstad). I oktober 1919 kjøpte så Kristian Nordengen løkka, «Rethella Sæteren med paastaaende Hus og den Sæteren tilliggende Havneret og Sæterret» av Gulbrand Hansen for 600 kroner, og 15. desember samme år solgte han den videre til Søren Bjerke for samme beløp.⁴⁰ I kjøpekontrakten het at «der medfølger i Salget

Lores gamle seterhus på Kampesetra på Krokskogen cirka 1925. Seterhuset og løkkene som tidligere har tilhørt Lore-gårdene, ble i 1904 solgt til Kristian K. Tangen fra Åsa. Før setra ble revet i 1962, var den varmestue for skiløpere på skisøndagene, med mulighet for å få kjøpt en kaffekopp.

Foto: A.B. Wilse
(Norsk Folkemuseum Billedsamlingen)

⁴⁰ Kopi av skjøte i Hole bygdarkiv. Det sies at Søren Bjerke kjøpte seterløkka på Retthella fordi mange fryktet at den som ikke eide eiendom på Krokskogen, etter hvert ville miste beiteretten (som var mye verdt).

endel Tagsten». Da det ble bygd felles seter for 10 gårder på Retthella i 1936, ble seterhuset plassert delvis inn på Søndre Lores seterløkke.⁴¹

Skog

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning i 1823 ble Lore tildelt to skogteiger på Krokskogen. Den største var en langsmal teig fra Lårvika ved Steinsfjorden og inn til Myromtjern, nord for Retthella. Den andre lå ved Kampesetra .

Skog ved Retthella

Skogen nord for Retthella ble utskilt fra Lore av Petter Viker i 1907 (gnr. 18/9 Loreskogen). 15. august 1908 solgte han den til Ole H. Elnæs og Lars O. Elnæs fra Jevnaker for 6.750 kroner. Knappe to år seinere, 18. mai 1910, solgte disse skogen videre til Johannes A. Bjerke og Nils Skagnæs, gårdbrukere på hhv. Østre Bjerke (Nigarden) i Hole og Ultvet i Norderhov, for 4.300 kroner. Skogteigen hørte til disse to gårdene inntil den ble delt i to teiger i 1957. Nigarden Bjørkes del beholdt navnet Loreskogen (gnr. 18/9). Etter Maren Bjærkes død i 2002 er det i dag hennes arving Øivind Kjøll som har overtatt Nigarden Bjerke og tilhørende skog.

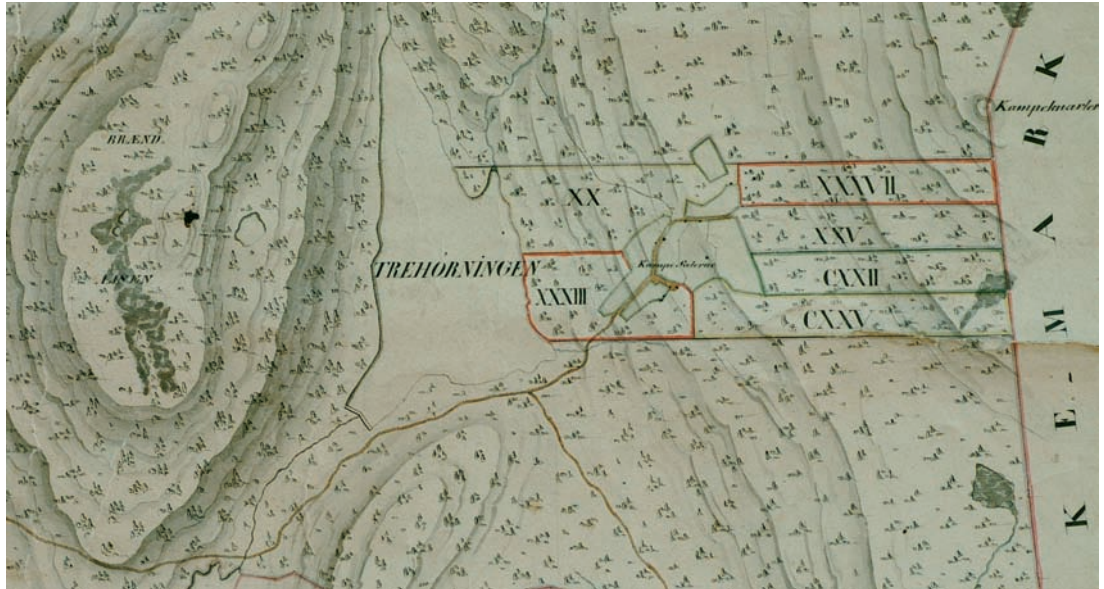
Ultvets del av Loreskogen fikk i 1957 navnet Søndre Lore skog (gnr. 8/27). I 1964 overtok Trygve Skagnæs' søster Sigrd Sylling skogeiendommen for 30.000 kroner. I desember 1974 solgte hun halvparten av skogen til sin datter Gunhild Hellum (f. 1938, bosatt i Lier). I oktober 1986 overtok datteren resten av skogen, og er nå eneeier.

Skog ved Kampesetra

Skogteigen som Lore ble tildelt ved Kampesetra i 1823 lå øst for setervollen, på grensen mot Norderhov (Ringerike) og Bærum kommuner. Den ble delt mellom gårdene før 1880, men ingen av teigene tilhører Lore-gårdene i dag. I 1880 ble de utskilt og solgt til O. Ellefsen og Jørgen Larsen Sten fra Bærum. Nordre Lores halvpart fikk gnr. 18/2, mens Søndre Lores fikk gnr. 18/5. Navnet på

---

⁴¹ Den delen som seterhuset berørte, ble da fradelt (gnr. 28/8, nå 207/8 «Retthella midtre»), og tilhører fortsatt Søndre Lore. Resten av løkka er gnr. 28/5, nå 207/5 «Seterløkke paa Rethella», men gården har aldri setret eller hatt størhus på denne seterløkka.

begge var «Kampestykket», og prisen som ble betalt var 2.300 kroner for hver, i alt 4.600 kroner.

I 1901 ble en rekke av skogeiendommene på Krokskogen som O. Ellefsen og Jørgen Larsen Sten fra Bærum eide, solgt til et konsortium bestående av S.H. Olsen, A. Brechlin Andersen, B.F. Nielsen, N.J. Kamfjord og sakfører L. Bühring for 100.000 kroner. I 1906 ble skogen – deriblant de to Lore-teigene – solgt videre til Gudbrand Olsen Snedsbøl for 105.000 kroner, og den har siden tilhørt Olsen-familien på Guriby i Lommedalen.

På kartet fra utskiftinga av Krokskogens Allmenning 1816–23 ser vi seterlökkene på Kampesetra og de tilgrensende skogteigene. Teigene ble tildelt Lore (CXXII), Hårum (CXXV), Vestre Hønen (XX), Trøgstad (XXV), Norderhov prestegård (XXXIII) og Gusgården (XXXVII).

187/3 «Kampeseteren»

Da skogteigen ved Kampesetra ble utskilt fra Lore-gårdene i 1880, ble Nordre Lores del av setervollen (gnr. 8/3) solgt til Ole Alvsen Lohre, eier av Søndre Lore. I april 1904 ble både denne og Søndre Lores del av setervollen (gnr. 8/6) solgt til Kristian K. Tangen for til sammen 2.000 kroner (sammenføyd i 1927 med felles gnr. 8/3). I 1929 ble gnr. 8/3 «Kampeseteren» solgt til Oline og Kristian K. Tangens sønnesønn Georg Kristian Fjeldheim for 1.800 kroner. Oline Tangen døde i 1937, mens Kristian K. Tangen døde i 1955. Deres barn tok familienavnet Fjeldheim, etter hjemstedet i Åsa (gnr. 12/24 i Ringerike).

Da Ole Gulbrandsen Lohre måtte gå til skifteretten i 1904, var «Hønen skog» (bruksnr. 40/14 i Norderhov) noen måneder tidligere blitt fraskilt hans eiendom Gileødegården, og i mai 1905 ble

skogteigen solgt til Olaus Petersen Gusgaard (Burud) for 2.300 kroner. I februar 1906 solgte Gusgaard skogen videre til Olaus Færden på Hverven for 2.500 kroner, og i mars 1907 solgte Færden den til Alf Solberg for 4.500 kroner. I februar 1910 solgte Solberg skogen til Anders Strande, eier av Ringvold (Vestre Hønen) og Bråk i Norderhov, for 7.000 kroner. I dag tilhører skogteigen Bråk (eier Anders Tore Strande f. 1957).

187/11 Kampesæterskogen

Denne teigen ble i januar 1923 utskilt fra Lores seterskog (gnr. 8/6, se ovenfor gnr. 187/3), og i mars s.å. solgt av Kristian K. Tangen til sønnen Karl Fjeldheim for 1.000 kroner. Fjeldheim eide også gnr. 7/33 «Kampesæteren», tidligere utskilt fra Vestigarden Hårum, og i august 1958 overdro han begge eiendommene til sin sønn Olaf Fjeldheim (1921–2000) for 8.000 kroner. Etter Olaf Fjeldheims død i 2000 har Gerd Marit Thorsen vært eier av skogteigene ved Kampesetra.

187/12 Kampesæterstykket

Dette er seterløkka hvor den gamle Lore-setra en gang har stått. Løkka ble utskilt fra gnr. 8/3 «Kampeseteren» i 1927, og samme dag solgte eieren Kristian K. Tangen den til sin datter Ragnhild (f. 1890), gift med Even Olsen (f. 1889). Eiendommen ble verdsatt til 1.000 kroner. I 1978 overtok deres sønn Sverre Olsen (f. 1929) som eneraving både gnr. 187/12 «Kampesæterstykket», gnr. 187/16 «Kampesæter skog» (tidligere gnr. 41/7 i Norderhov), gnr. 187/18 «Kampeseterstykket» (tidligere gnr. 42/33 i Norderhov) og gnr. 186/42 Bekkeløkka, til samlet verdi 35.000 kroner. Det gamle seterhuset ble revet i 1962, og på tomta ble reist en bolig som i dag er våningshus på eiendommen.

187/13 Nordre Kampesæteren

Denne eiendommen ble utskilt fra gnr. 18/3 «Kampeseteren» i august 1927 og av eieren Kristian K. Tangen skjøtet over til datteren Gudrun Johansen. Siden 1961 har hennes sønn Odd Johansen (f. 1923) vært eier av eiendommen.

Ved grenseregulering i 1948 ble en del mindre skogteiger og seterløkker ved Kampesetra som tidligere hørte til gårder i Norderhov, overført til Hole med gårds- og bruksnumre under Lore. Disse vil bli omtalt i Hole bygdebok bind 4 (Krokskogen og østsida av fjorden).

Øvrige eiendommer utskilt fra Lore

187/7 Framdal

Den tidligere husmannsplassen Framdal ble utskilt fra Søndre Lore i juni 1903, og ved skjøte av 16. mai 1904 solgt til Gustav Olsen for 2.000 kroner, «med havneret og ret til at tage kvist i Framdals-aasen, samt ret til løvning i denne gaards skog».

Den 16. januar 1911 solgte Gustav Olsen eiendommen til Nils Hansen Hammerengen (f. 1887) og hustru Karen Elise Hammerengen (1887–1963) for 3.000 kroner. For å finansiere kjøpet, lånte de 2.500 kroner av Hans Bjørnstad. Karen Elise var fra Jordet under Nordre Gjesval, og de fikk seks barn: Hans, Karen, Anette, Jørgen, Else og Viktor (adoptiv sønn). Etter en overenskomst i 1936 med eieren av Nordre Lore, Astrid Marstrander, opphørte den rett som eieren av Framdal siden 1904 hadde hatt til havn, kvist og lauving i hjemskogen til bruksnr. 1,⁴² og avtalen ble erstattet med at Nils Hammerengen i stedet fikk overdratt et skogstykke, «Fiskebu».⁴³ I avtalen het det at bruk av de gamle velteplassene ved Framdalsvika skulle være uberørt av forliket. I 1943 ble «Fiskebu» (gnr. 18/14) sammenføyd med Framdal.

Etter en grenseregulering mellom Hole og Norderhov i 1948 ble Framdal overført til Norderhov.⁴⁴ Siden 1920 hadde Nils Hammerengen (Framdal) også eid naboeiendommen Sjøvollbråten (gnr. 10/7 i Norderhov), som lå nord for den gamle kommunegrensen.⁴⁵

I slutten av 1930-årene bygde Nils Hammerengen opp et småbruk på Sjøvollbråten. I juli 1970 overtok sønnen Hans Framdal (f. 1909) ved skifteskjøte begge eiendommer for 65.000 kroner. Etter Hans Framdals død 28. desember 1997, har Klara Framdal sittet i uskiftet bo. Der tunet på den gamle husmannsplassen Framdal lå, fikk datteren Else Bergom (f. 1928) i 1957 skilt ut tomt til fritidshytte. Denne eies i dag av hennes etterkommere.

187/10 Strande

Strande er den tidligere husmannsplassen Suserud ved Steinsfjorden, som ble utskilt fra Nordre Lore i august 1917. Eiendommen

---

⁴² Etter at Lore ble samlet på én hånd i 1906 og igjen delt i 1907, ble en del av grensene mellom Nordre og Søndre Lore endret. Avtalen som i 1904 ble inngått av Søndre Lores eier, gikk således over til Nordre Lore.

⁴³ Skilt ut ved skylddeling 25. april 1942.

⁴⁴ Grenseregulering ved kongelig resolusjon av 11. mars 1948. Framdal er i dag gnr. 1/55 i Ringerike.

⁴⁵ Selgeren Nils S. Skjørvold forbeholdt seg bruksrett til en stue i 5 år. Prisen var 4.000 kroner (tingbok 54 Ringerike og Hallingdal, s. 206).

Fra Strande (Suserud) cirka 1937–38: På trappa sitter Hans Andreas Nilsen og Emma Olsdatter, til venstre datteren Elida og hennes mann Normann Nilsen, de to småguttene er deres sønn Leif Nilsen (f. 1934) og Egil Bergmann (f. 1931 – vokste opp i Strande), og helt til høyre Mina Elvely, en bekjent fra Hønefoss.

(tvillinger f. 1957).

* Solveig (f. 1921), seinere eier av Strande, g.m. Odd Rørholt (f. 1916), siden skilt, tre barn: Wiggo, Vigdis og Elin (se nedenfor).

Fra et tidligere ekteskap hadde Hans Andreas Nilsen to barn: Reidar (bosatt i Åsa) og Arne (utvandret til Amerika).

Den eneste bygningen på eiendommen da Emma Marie og Hans Andreas Nilsen overtok i 1919, var et gammelt grisehus. De kjøpte en gammel fløybygning i tømmer på Sjørvoll, som de fraktet hel ned til fjorden. Der ble den lagt på en flåte og brakt vannveien til Strande, hvor den ble satt opp som våningshus. Seinere satte de opp en hytte ved fjordkanten. Hans Andreas Nilsen var snekker, båtbygger og fisker. Mange trebåter som går i Steinsfjorden i dag, er bygd i strandkanten på Strande. Hele familien hjalp til med fiskekinga, og det var vanligvis Emma Marie som reiste opp til Hønefoss og solgte fangsten. Det meste gikk til faste, private kunder, og krepren til fiskehandler Engelstad.

I mai 1959 ble Strande overdratt til datteren Solveig for 8.000 kroner. Solveig Nilsen (f. 1921) var gift med Odd Rørholt (f. 1916), siden skilt. De fikk tre barn:

* Wiggo (f. 1944), bosatt på Jevnaker, fra tidligere ekteskap har han tre barn: Ingvild (f. 1968), Lise (f. 1971) og Wiggo (1972–1997).

* Vigdis (1949–1997), g.m. Sigmund Haug fra Skotterud i Hedmark, to barn: Ada (f. 1970) og Juul Aslak (f. 1972).

* Elin (f. 1953), seinere eier av Strande, g.m. Knut Jøran Ellefsen, to barn: Sondre og Malin – se nedenfor.

var på 7,5 dekar og ble solgt til Johannes Kjos, som i mars 1919 solgte den videre til Hans Andreas Nilsen for 1.800 kroner.

Hans Andreas Nilsen (1882–1964) var sønn av Nils Hansen Korneliusbråten og hustru Maren på bruket av samme navn, ved Steinsetra på østsida av Steinsfjorden. Han var gift med Emma Marie Tolpinrud (1881–1951) fra Tolpinrud i Åsa, og de fikk to døtre:

* Elida (1913–1996), g.m. Normann Nilsen, bosatt på Tolpinrud, en sønn Leif (f. 1934), g.m. Gerd Bjørnstad fra Bjørnstad i Norderhov, to barn: Mona og Tove

I 1979 overtok datteren Elin Rørholt (f. 1953) eiendommen. Hun er lærer ved Hønefoss videregående skole, og gift med Knut Jøran Ellefsen (f. 1954) fra Hønefoss. Han arbeider ved IBM i Oslo. De har to barn: Sondre (f. 1983) og Malin (f. 1986).

Våningshuset som Hans Andreas Nilsen bygde i 1919, ble ombygget og påbygget til generasjonsbolig i 1982–83. På eiendommen er også garasje og stall, bygd 1994. Strande er i dag på cirka 5,6 dekar.

Hytter på festetomter i Loreåsen

I 1961 ble det godkjent en plan for utparsellering av festetomter for fritidshytter i søndre del av Loreåsen (under Søndre Lore). I 1961 ble 20 tomter festet bort, og i perioden 1968–71 ytterligere 20. I nordre del av åsen hadde eierne av Nordre Lore utarbeidet liknende planer, og her ble det i 1962–63 festet bort 63 tomter, og i årene 1965–67 ytterligere 20. Noen ønsket større plass og leide to festetomter, og bygde kun én hytte. I dag har Nordre Lore 80 fritidshytter på 82 bygslede tomter, mens Søndre Lore har 39 (og på en av tomtene er en enebolig med fastboende, se nedenfor):

Nordre Loreåsen

- N. Loreåsen 1, første fester Erling Mathiesen, fester 2002 Liv Opdal/Høgni Egilsson, Hosle.
- N. Loreåsen 2, første fester Einar Andresen, eier 2002 Grete Breili, Aulie.
- N. Loreåsen 3, første fester Odd Ranheim, fester 2002 Bjørg og Morten Gihle, Skui.
- N. Loreåsen 4, første fester Einar Wexhal, eier 2002 Morten Rangtoft, Langhus,
- N. Loreåsen 5, første fester Rolf Møller, fester 2002 Inger Bardal, Strømmen.
- N. Loreåsen 6, første fester Harry Brenden, fester 2002 Odd Erik Berg, Hønefoss.
- N. Loreåsen 7, første fester Oskar Larsen, fester 2002 Lisbeth og Arvid Opprud, Roa.
- N. Loreåsen 8, første fester Oliver Evensen, fester 2002 Karsten Evensen, Hønefoss.
- N. Loreåsen 9, første fester Finn Eriksen, fester 2002 Ingeborg Nestås, Slependen.
- N. Loreåsen 10, første fester Gunnar Sagerud, fester 2002 Helge Arne Berg, Røyse.
- N. Loreåsen 11, første fester Olga Wexhal, fester 2002 Lars Mørkås, Nesøya.
- N. Loreåsen 12, første fester Karl Fuskevåg, fester 2002 Per Sparby, Slattum.
- N. Loreåsen 13, første fester Lars Larsen, fester 2002 Anita og Bjørn E. Kippe, Tranby.
- N. Loreåsen 14, første fester Ole Saug, fester 2002 Kari og Halvdan Soelberg, Oslo.
- N. Loreåsen 15, første fester Martin Larsen, fester 2002 Sven Åge Hansen, Oslo.
- N. Loreåsen 16, første fester Bjarne Landsverk, fester 2002 Erik Eide, Hønefoss.
- N. Loreåsen 17, første fester Finn Teien, fester 2002 Håkon A. Løkken Larsen, Oslo.
- N. Loreåsen 18, første fester Inger Kittelsen, fester 2002 Astrid Tveit, Stabekk.
- N. Loreåsen 19, første fester Knut Trøen, fester 2002 Sara Margrethe Due, Oslo.
- N. Loreåsen 20, første fester Antonie B. Høkaas, fester 2002 Stein Aabø og Agneta Bolinder.

N. Loreåsen 21, første fester Rønnaug/Helga Gjennestad, 2002 Anne Høgåsen, Finstadjordet.
 N. Loreåsen 22, første fester Hans A. Sverre, fester 2002 Oddvar Paulsen, Hønefoss
 N. Loreåsen 23, første fester Konrad Tolpinrud, 2002 M. og O.W. Johannessen, Løvenstad.
 N. Loreåsen 24, første fester Ola Opdal, fester 2002 Liv og John Larsen, Oslo.
 N. Loreåsen 24a, første fester Ola Opdal, fester 2002 Olaf Gustavsen, Rykkinn.
 N. Loreåsen 25, første fester Harald Finstad, fester 2002 Tore Finstad, Haslum.
 N. Loreåsen 26, første fester Kristian Skaug, fester 2002 Grethe Nygård, Asker.
 N. Loreåsen 27, første fester Henry Bj. Henriksen, fester 2002 Per Chr. Pettersen, Eidsvoll.
 N. Loreåsen 28, første fester Ola Opdal, dagens fester Einar Tolpinrud, Sandvika.
 N. Loreåsen 29, første fester Ola Opdal, fester 2002 Anne-Lise Lingjærde, Drammen.
 N. Loreåsen 30, første fester Ola Opdal, fester 2002 Tor Aadland, Oslo.
 N. Loreåsen 31, første fester Birger Jacobsen, 2002 Solveig Guttorm, Oslo (ubebygd).
 N. Loreåsen 31a, første fester Eilert Guttorm, 2002 Solveig Guttorm, Oslo.
 N. Loreåsen 32, første fester Kjell Gulbrandsen, fester 2002 Morten Kristensen, Rælingen.
 N. Loreåsen 33, første fester Birger Jacobsen, eier 2002 Per Lauten, Heggedal.
 N. Loreåsen 34, første fester Magne Lystad, fester 2002 Halvard Hanssen, Oslo.
 N. Loreåsen 35, første fester W. Pedersen, 2002 L. og V. Kjølstadmyr, ubebygd, till. tomt 36.
 N. Loreåsen 36, første fester Ragnhild Cranner, 2002 Linda og Vidar Kjølstadmyr, Oslo.
 N. Loreåsen 37, første fester H.E. Strøm, fester 2002 Nora og Jon Skjæret, Kongsvinger.
 N. Loreåsen 38, første fester Roald Rolfsen, fester 2002 Agnes og Svend-Erik Svendsen, Oslo.
 N. Loreåsen 39, første fester Per W. Pedersen, fester 2002 Per Willy Pedersen, Oslo.
 N. Loreåsen 40, første fester Gunnar Berg, fester 2002 Henriette Dahl, Oslo.
 N. Loreåsen 41, første fester Jon Sletaune, Vøyenenga (også fester i 2002).
 N. Loreåsen 42, første fester Gunvor Gjesvold, Oslo (også fester i 2002).
 N. Loreåsen 43, første fester Harry Solli, fester 2002 Gunnar Oskarsen, Oslo.
 N. Loreåsen 44, første fester Åge Nilsson, fester 2002 Martine og Terje Sand, Rykkinn.
 N. Loreåsen 45, første fester Ernst Ellef Johansen, fester 2002 Per Kr. Stoltenberg, Oslo.
 N. Loreåsen 46, første fester Aage Andersen, Oslo (også fester i 2002).
 N. Loreåsen 47, første fester Ragnhild Cranner, fester 2002 Morten Økern, Oslo.
 N. Loreåsen 48, første fester Jac. Jacobsen, fester 2002 Nils Kristian Johansen, Oslo.
 N. Loreåsen 49, første fester Ole Ulsrud, fester 2002 Jørn Johannessen, Gjerdrum.
 N. Loreåsen 50, første fester Erik Storm Olsen, fester 2002 Torunn Hægstad, Stabekk.
 N. Loreåsen 51, første fester Roar Andreassen, fester 2002 Christian Flaaten, Oslo.
 N. Loreåsen 52, første fester Rolf Kinn, fester 2002 Øistein Kinn, Stavanger.
 N. Loreåsen 53, første fester Otto Eriksen, fester 2002 Harald Skevik, Kongsberg.
 N. Loreåsen 54, første fester Harry W. Olsen, fester 2002 M. Randall/H.V. Sundsvåg.
 N. Loreåsen 55, første fester E.M. Hemb, fester 2002 Einar Hemb, Bekkestua.
 N. Loreåsen 56, første fester Karin Warhuus, fester 2002 Odd Pedersen, Oslo.
 N. Loreåsen 57, første fester Alf S. Skogmovik, 2002 Anders Weltzien, Rykkinn.
 N. Loreåsen 58, første fester Bjørn Schiager, eier 2002 Knut Heimdal, Helgelandsmoen.
 N. Loreåsen 59, første fester Leif Treider, fester 2002 Birger Hjerholm, Oslo.
 N. Loreåsen 60, første fester Helge Fuglerud, fester 2000 Liv og Fred Gundersen, Oslo.
 N. Loreåsen 61, ikke bebygd, ikke bortfestet siden 1975.

N. Loreåsen 62, første fester Arne Karlsen, fester 2002 Bjørn John Askeland, Oslo.
N. Loreåsen 63, første fester Ola Opdal, fester 2002 Lisbeth R. Bentzen, Molde.
N. Loreåsen 64, første eier Ola Opdal, fester 2002 Ågot og Einar Nilsen, Hønefoss.
N. Loreåsen 65, første fester Trygve Tufteland, fester 2002 Marianne Hagelien, Asker.
N. Loreåsen 66, første fester Reidar Thorsen, fester 2002 Jon-Erik Lund, Oslo.
N. Loreåsen 66a, første fester Peder Fr. Pedersen, fester 2002 Runar Løken, Hønefoss.
N. Loreåsen 67, første fester Freddy Antonsen, fester 2002 Heidi Løsseth, Oslo.
N. Loreåsen 68, første fester Odd Egil Isøy, fester 2002 Harald Berglund, Lommedalen.
N. Loreåsen 69, første fester Ragnvald Skaar, Oslo (også fester i 2002).
N. Loreåsen 70, første fester Lars Kalhovd, fester 2002 Per Reiso, Oslo.
N. Loreåsen 71, første fester Reidar Paulsen, Hønefoss (også fester i 2002).
N. Loreåsen 73, første fester Anders Bakkene, fester 2002 Grete og Knut Fosli, Haslum.
N. Loreåsen 74, første fester Kolbjørn Torstensen, fester 2002 Ernst F. Jespersen, Slependen.
N. Loreåsen 75, første fester Oddleif Solbrekken, fester 2002 Leif T. Bjørnstad, Oslo.
N. Loreåsen 76, første fester Ola Opdal, fester 2002 Sissel Alme, Stabekk.
N. Loreåsen 77, første fester Ola Opdal, fester 2002 Erling Olafsen, Vøyenenga.
N. Loreåsen 78, første fester Ola Opdal, fester 2002 Wenche S. Delerud, Oslo.
N. Loreåsen 79, første fester Ola Opdal, fester 2002 Asbjørn Johnsrud, Oslo.
N. Loreåsen 80, første fester Ola Opdal, fester 2002 Gustav Tollefsen, Nesoddtangen.
N. Loreåsen 81, første fester Ola Opdal, fester 2002 Trond Aarbogh Bjerke, Rykkinn.

Søndre Loreåsen

Tomt 1, bygd av Kåre Berntsen, Grorud, fester 2002 Rolf Berge.
Tomt 2, bygd av Arne Lund, Oslo, fester 2002 Eldbjørg og Knut Bartnes, Åneby.
Tomt 3, bygd av Elida og Selmer Hushovd, Hønefoss, fester 2002 Einar Døssland, Oslo.
Tomt 4, bygd av Reidar Torp, Hønefoss, fester 2002 Jan Emil Henriksen, Oslo.
Tomt 5, bygd av Knut Karlsen, Oslo, fester 2002 Kåre Knutsen, Oslo.
Tomt 6, bygd av Reidar Evensen, Oslo, fester 2002 Inger Synnøve Brenne, Vøyenenga.
Tomt 7, bygd av Edith og Olaf Ellingsen, Hønefoss, fester 2002 Agnes Landsem.
Tomt 8, bygd av Reidar Evensen, Oslo, fester 2002 Inger Synnøve Brenne, Vøyenenga.
Tomt 9, bygd av Ole Hval, Norderhov, fester 2002 Ellen Marie og Kjell Roger Dalsveen.
Tomt 10, bygd av Owe N. Thoresen, Hønefoss, fester 2002 Rita Mysterud/H. Holten, Kløfta.
Tomt 11, (ubebygd), første fester G. Thoresen, fester 2002 R. Mysterud/H. Holten, Kløfta.
Tomt 12, (ubebygd), første fester O.N. Thoresen, fester 2002 R. Mysterud/H. Holten, Kløfta.
Tomt 13, bygd av Randi/Thorolf Teslo Andersen, fester 2002 Erik Teslo Andersen, Hønefoss.
Tomt 14, bygd av Ingeborg og Torbjørn Hagen, fester 2002 Eva Narud.
Tomt 15, bygd av Bjarne Hindahl, Oslo, fester 2002 John Robert Theodorsen, Oslo.
Tomt 16, bygd av Bjarne Hindahl, Oslo, fester 2002 Oslo Sporveisb. Feriehjem.
Tomt 17, parkeringsplass Oslo Sporveisb. Feriehjem (ved Herøy-brygga).
Tomt 18, bygd av Bjarne Hindahl, Oslo, fester 2002 Arne Bache, Oslo.
Tomt 19, bygd av Reidar Bache, fester 2002 Hildur Bache.
Tomt 20, bygd av Bj. Johansen og Kr. Rustad, Asker, fester 2002 Anne Lise Bakke, Vettre.
Tomt 21, bygd av Knut Kvale, Hønefoss, fester 2002 Turid Grasto og Johnny Berger Olsen.

Tomt 22, bygd av H.J. Bull, Oslo, fester 2002 Marianne Skøien, Oslo.
Tomt 23, enebolig/fastboende (se nedenfor).
Tomt 24, bygd av Leif Langdalen, Hønefoss, fester 2002 Irene Gulli Eriksen, Oslo.
Tomt 25, bygd av Norsk Hytteplanlegging AS, fester 2002 Siri og John Daniel Friedemann.
Tomt 26, bygd av Norsk Hytteplanlegging AS, fester 2002 Eva Falch-Ytter, Eidsvoll.
Tomt 27, bygd av Kjell Howard, Oslo, fester 2002 John-Christian Sandberg, Oslo.
Tomt 28, bygd av Trygve Ellingsen, Hole, fester 2002 Bjørn Ellingsen, Krokkleiva.
Tomt 29, bygd av Karl Leirvik, Oslo, fester 2002 Karl Peder Johan Leirvik, Jar.
Tomt 30, bygd av Ulf Nyseth, Oslo, fester 2002 Ketil Mørch, Borgheim.
Tomt 31, bygd av Einar J. Hjorth, Oslo, fester 2002 Ingrid Thorpe.
Tomt 32, bygd av Øystein Skattebo, fester 2002 Ingrid Thorpe.
Tomt 33, fester 2002 Lars Jostein Oppøyen, Bekkestua.
Tomt 34, bygd av Erik Flaten, Oslo, fester 2002 Bjørg og Erik Sørum, Roa.
Tomt 35, bygd av Fredrik Hess, Oslo, fester 2002 Egil Trond Trondsen, Hønefoss.
Tomt 36, bygd av Kjell Larsen, Oslo, fester 2002 Wera Riise og Terje H. Finstad, Kolsås.
Tomt 37, bygd av Gunnar Faale, Høvik, fester 2002 Taro Eiendom AS, Oslo.
Tomt 38, bygd av Herlog Kvisgaard, fester 2002 John Trygve Rønning, Hønefoss.
Tomt 39, bygd av Arne John Kvisgaard, Hønefoss, fester 2002 Bjarne A. Liseth, Årdalstangen.
Tomt 40, bygd av Arne John Kvisgaard, Hønefoss, fester 2002 Laila Dahlstrøm, Oslo.
Tomt 41, bygd av Øivind Kristoffersen, Oslo, fester 2002 Mona Roxrud og Espen Farstad.
Tomt 42, bygd av Roar Mjelva, Oslo, fester 2002 Marit Johansen, Oslo.
Tomt 43, bygd av Ola Baklid, Kongsberg, fester 2002 Per Kristian Sunde, Asker.
Tomt 44, bygd av Egil A. Bergmann, Norderhov, fester 2002 Thor Jørgen Løbak.

Gnr. 187/8 tomt 23

Denne tomte (under Søndre Lore) ligger rett øst for gårdstunet, og ble i 1965 festet til Ingvar Hurum (1929–2000) fra Vassenden i Søndre Land. Han bygde enebolig med garasje i 1966. Ingvar Hurum var gift med Bjørg Helene Ellefsen (f. 1933) fra Råde i Østfold (de ble skilt i 1964). De fikk én datter, Anne (f. 1961), som ble gift med Richard Hals Gylseth (f. 1958), eier av Midtre Sørums i Hole fra 1987. De er siden skilt, og har to barn: Mari Ellen (f. 1988) og Karl Richard (f. 1990).

Ingvar Hurum giftet seg igjen med Åse Thorsteinsen fra Hønefoss, og de bodde i eneboligen på Lore (siden skilt). Ingvar Hurum var bankmann, og i sine siste yrkesaktive år banksjef i Hønefoss Sparebank.

Høsten 1986 solgte Ingvar Hurum og hans datter Anne boligen til Pål Engebretsen (f. 1953) fra Hønefoss, som siden har vært eier. Han er utdannet ingeniør, og arbeider i Veidekke AS i Oslo. I tillegg til enebolig med garasje (bygd 1966) er det på eiendommen et uthus (bygd 2002).

Stein

GNR. 188

Stein er den største gården i Hole og Ringerike, og Buskeruds største korngård. Dyrket areal er på 915 dekar, og på Krokskogen har gården 3.200 dekar produktiv skog og 700 dekar annen utmark. I tillegg er det nede i bygda 40 dekar skog (i Steinsåsen) og 50 dekar annet jordbruksareal.

Stein er kjent over det ganske land som kongsgården på Ringerike. Ifølge Snorre var Sigurd Hjort konge på Ringerike tidlig på 800-tallet.¹ Snorre skriver – trolig med Ågrip² som kilde – at Halv-

© Fotograf Marit Fagerli

¹ Det Snorre skriver om Sigurd Hjort og hans slekt er for en stor del hentet fra Skjoldungesagaen, som handler om danske sagnkonger og bare er bevart i bruddstykker. Vår generasjons historikere er derfor usikre på om Sigurd Hjort var en historisk person, eller en sagnkonge. Sigurds datter Ragnhild skal ifølge Snorre ha giftet seg med Halvdan Svarte, og de fikk sønnen Harald. Halvdan Svarte var først gift med Ragnhild fra Sogn, og de fikk også en sønn som het Harald, så her kan en historieforteller som Snorre – i politisk hensikt – ha lagt til noe for å underbygge Ynglingeættens rett til den delen av Opplandene som Halvdan Svarte hersket over.

² Ågrip er et norrønt oversiktsverk om Norges konger, forfattet cirka 1190.

Stein gård. I bakgrunnen til høyre ligger Halvdanshaugen, og til venstre går E 16 over Steinssletta og nordover mot Norderhov og Hønefoss.

Omtalen av Stein gård i bygdeboka er for en stor del bygd på Margit Harssons bok «Stein – en storgård på Ringerike», som ble utgitt i 2000. Bygdebokkomiteen vil takke familien Hornemann på Stein og Margit Harsson for at vi har fått sitere fra boka, og ellers fritt har kunnet bruke boka som kilde til dette kapitlet. Det meste av stoffet om husmannslektene og eiendommene som er utskilt fra Stein, er basert på bygdebokforfatters undersøkelser i kirkebøker, pantebøker, skifteregistre etc. samt samtaler med tidligere og nåværende eiere av eiendommene.

Som kongsgård var Stein sentral i sagatidens Hole. Denne perioden vil bli grundig behandlet i et seinere bind av bygdeboka. Kongene, middelalderkirken og Halvdanshaugen vil derfor bare kort bli nevnt i denne omtalen av Stein gård.

---

dan Svartes lik ble ført til Stein for å hauglegges etter at han druknet i Randsfjorden rundt år 860. Sigurd Hjorts datter Ragnhild skal ha vært gift med Halvdan Svarte, og deres sønn, rikssamleren Harald Hårfagre, kan dermed være født og oppvokst på Stein. Det er sannsynlig at Stein også var Sigurd Syrs kongsgård (se nedenfor), og at Olav Haraldsson (den hellige) og hans halvbror Harald Hardråde trådte sine barnesko her. Myntene som ble funnet i kirkeruinene på Stein i 1920-årene, er datert tilbake til Olav den helliges tid, og de knytter helgenkongen til Stein.

På Stein ligger ruinene av en middelalderkirke fra 1100-tallet, og på jordene nord for gårdstunet ligger Halvdanshaugen og ruger på sin hemmelighet. De seinere års undersøkelser og prøvegraving i haugen har ført til at hele det historie-interesserte Norge har hatt sin oppmerksomhet rettet mot Halvdanshaugen, og Stein.

Vi vet ikke om Stein har vært selve opphavsgården i Steinsfjerdingen. De første jordbrukerne slo seg ned der jorda var lett å drive, og Steinssletta var delvis myrlendt og skogkledd til tidlig i forrige århundre. Men jordveien øst for gården, og ikke minst øst og sør for Steinsåsen, var lettdrevet og fruktbar. Og beliggenheten ved Hestehagaberget og den gamle bygdeborgen, med allmannaveien over gårdstunet og utsyn over fjorden og båtfarten, tyder på at Stein er av de eldste gårdene i denne delen av bygda.

Gårdsnavnet Stein er et usammensatt naturnavn, som er de aller eldste gårdsnavnene vi har. Det forteller at gården ligger på et lite berg, men kan også ha sin bakgrunn i bygdeborgen som ligget på Hestehagaberget, rett sør for gårdstunet. Flere steder i Norge og Sverige kan ordet «stein» i et navn ha betydningen «bygdeborg».³

Stein har vært kongsgård i hvert fall fra Halvdan Svartes tid. Det var trolig Håkon 5. Magnusson som skjenket den til Mariakirken, kongens egen kirke i Oslo, og det skjedde sannsynligvis i 1299 eller 1300. Prestene måtte ha noe å leve av, og kongen gav jordeiendommer han eide på Østlandet (bl.a. Ringerike) til kirken. Prestene bygslet bort gårdene, og inntektene brukte de til sitt bordhold. Stein hørte til Mariakirken i nærmere 400 år, og var dermed kirkegods, fra 1314 også kalt kanslergods, da prosten ved Mariakirken ble Norges rikes kansler.

Nabogården Østre Rud, som trolig ble utskilt fra Stein rundt år 1000, fulgte med da Stein ble gitt til Mariakirken rundt år 1300. Østre Rud var ingen stor gård. I 1542 var landskylda bare 5 lis-

---

³ Harsson (1995) og NG V, s. 3. Eldre skriftformer har vært: a Stæini 1345 (DN I 235). j sudergardinum a Steini, Stæin 1356 (DN IV 301). Steen 1528 (NRJ IV). Steenn 1542 (NRJ IV). Steenn, Steen 1647 (skattemanntall).

OLDFUNN

Det er gjort flere steinalderfunn på Steins marker, bl.a. to flintsigder som har sittet i skaft av tre og har vært brukt til å skjære korn med, og flere mindre flintredskaper. I 1880-årene ble det funnet en 21 cm lang skafthulløks på husmannsplassen Jomfruland i Steinsåsen, og i samme periode en mindre øks med skafthull – og en boretapp fra skafthulløks – på plassen Steinsbråten. I 1879 skal en svensk reisende ha kjøpt en steinøks med skafthull, funnet på gården,* og på 1890-tallet dukket en slipestein av rød sandstein opp av jorda på en av Stein-plassene. Fra steinalderen er det ellers funnet en nevestein, en meisel (eller øks) og flere fragmenter eller deler av steinøkser. Fra eldre jernalder er det – «på samme jorde som Halvdanshaugen ligger» – funnet en 18,7 cm lang spydspiss,** og ved bygging av ny låve på gården i 1880 ble det avdekket en gravhaug med brente bein, småbiter av tre leirurner, stykker av kitt til et trekar, og et lite, sigdformet redskap – en krum kniv eller ljà – av jern. Alt er datert tilbake til folkevandringstida, dvs. slutten av eldre jernalder (400–600 e.Kr.)

* Topografisk Arkiv 1885.

** Spydspissen av jern ble «fundet for længere tid siden paa Stein i Hole, paa samme jorde som Halvdanshaugen ligger. Gave fra gods-eier Solberg, Stein». (C21967 – Fortidsminnesforeningens årsberetning 1916).

BYGDEBORGEN

Det er rester etter et bygdeborganlegg på Hestehagaberget sør for gårdstunet på Stein. Bygdeborgene stammer fra folkevandringstida, cirka 400–600 e.Kr., og var forsvarsanlegg og tilfluktssted for mennesker og dyr i ufredstider. En bygdeborg lå nær bebygd område, med utsyn til ferdsselsveiene, og med plass til mange mennesker. At den ble lagt nær den viktigste gården i grenda, der bygdehøvdingen holdt hus, synes naturlig. Hestehagaberget har stupbratt berg i vest, bratte skråninger i nord og øst, og et slakere parti mot sør. I 1968 registrerte Oldsaksamlingen rester etter en borgmur i 90 meters lengde mot øst og 25 meters lengde mot sør. I dag er murverket vanskelig å få øye på. Det er ingen brønn på Hestehagaberget, og tilgang på vann har vært en forutsetning for å kunne holde stand i en bygdeborg over lengre tid. Hestehagan er et jorde på østsida av berget, derav navnet.

---

pund, og den hørte under Mariakirken inntil den ble solgt til lagmann Jørgen Philipsen en gang i siste halvdel av 1600-tallet.

To gårder

Stein var trolig sete for kongens embetsmenn (årmenn, lendmenn) fram til rundt 1300, da Mariakirken ble eier. Allerede på 1300-tallet var Stein delt i to gårder. De første leilendingene vi kjenner navnet på, er Ogmund og Arnstein, som brukte gården fram til 1349–50. Da døde de begge i pesten (Svartedauen). Det får vi vite av et middelalderbrev (diplom) om fiskeretten i Valbekken og Møllebekken i Åsa, fra bygdetinget i Norderhov 27. oktober 1356. Her vitnet Jorunn på Bjørke at fisket i de to bekkene lå til Steinsgårdene den gangen Arnstein, mannen hennes, og Ogmund kjærer (et tilnavn som betyr «den som klager») på Sørgarden Stein satt på gårdene. Saken kom opp fordi Ingulv Eyvindsson hadde fisket ulovlig

---

HALVDANSHAUGEN

I åkeren mellom Stein og Hungerholt ligger Halvdanshaugen som et monument over Steins sentrale plass i Norges historie. Halvdan Svarte skal ha blitt hauglagt på Stein rundt år 860, dersom vi skal tro Snorre og de kildene han bygde på. I Snorre leser vi at Halvdans lik ble delt i fire deler, og at hodet ble gravlagt på Stein mens de andre delene ble ført til Hedmark, Romerike og Vestfold og gravlagt der. I dag mener historikerne at hele Halvdans legeme ble hauglagt på Stein, og at Snorres fortelling om deling av liket har vært politisk motivert, for å understreke Ynglingeættens «rett» til de delene av Norge som Halvdan hersket over.

Halvdanshaugen er i underkant av 60 m i diameter og 4–5 m høy, og på 1700-tallet skal det – ifølge fogd Iwer Wiels beskrivelse – ha vært tre mindre hauger oppe på haugens midtparti. I dag har haugen tydelige spor etter at det er blitt gravd i den, men vi vet ikke om det er gravrøvere som har vært på ferde, eller om sporene er fra midten av 1800-tallet, da eieren av Stein hentet jord i haugen til utbedring av gårdens hageanlegg.

Etter at naboen Hans Hungerholdt i 1990 meldte at haugens midtparti så ut til å synke, begynte Hole kommune med kontrollmålinger. De viste at haugen i årene 1991–96 hadde sunket 5–6 cm. Fagfolkene var redde for at noe inne i haugen kunne være under nedbryting, og i 1997 ble det gravd en prøvesjakt i haugens ytterkant, hvor man fant dyrebein og rester av brent kull. Og fire meter inne i sjakten støtte gravemaskinen på stiv blåleire, som gir svært gode bevaringsforhold for det som måtte befinne seg inne i haugen. Samme år ble det foretatt kjerneboringer, og i haugens bunnlag gikk boret gjennom et 20–25 cm tykt treverk, trolig av eik, som var et vanlig materiale i vikingskip. Analysene viste at treverket var behandlet av mennesker, og det ble også tatt opp et stykke lær, tann fra en gris og dun og fjær som kunne stamme fra dyner eller puter. Funnene ble gjort i den delen av haugen hvor en georadar tidligere samme år hadde påvist en struktur, som i form kunne minne om et 20 m langt vikingskip. I januar 1999 kom resultatet av C14-dateringene, som slo fast at haugen var fra folkevandringstida, rundt år 450 e.Kr., eller 400 år eldre enn Halvdan Svarte. Men kunne ikke Halvdan ha blitt lagt inn i en eldre haug? Eller har det vært en annen Halvdanshaug på Stein, som siden er blitt ødelagt? I skrivende stund vet vi at Oldsaksamlingen vil fortsette undersøkelsene av Halvdanshaugen. Forhåpentlig vil vi en dag få det endelige svaret på om Halvdan Svarte virkelig er gravlagt i haugen på Stein, i sitt vikingskip ...

---

i bekkene, og saksøker var Peter Eiriksson, prost ved Mariakirken og kongens kansler.

TORGILS ERLENDSSON på Stein gjorde i 1480 krav på ødegårdene Trommald og Medbøen i Flå i Hallingdal, som trolig var hans eller konas arvegods. Både før og etter 1528 er det nevnt to oppsittere på Stein, men i manntallet for gjengjerdsskatten⁴ dette året var det tre: JON, AMUND og TØRGEIR. Vi vet ikke hvem av dem som satt på hvilken gård. En av dem var rimeligvis en sønn eller svigersønn som var i ferd med å overta den ene halve gården. Av Mariakirkens jordebok i 1542, som er den eldste bevarte jordeboka med oversikt over Mariakirkens eiendommer, går det fram at Stein da var delt i

---

⁴ Gjengjerdsskatten var opprinnelig en skatt som avløste kongens veitslerett (rett til mat og hus på gården når han kom for å fornye kontrakten med leilendingen hvert tredje år), men i 1528 ble den skrevet ut i forbindelse med kroningen av Fredrik 1. (kronet i Danmark i 1524, men kroningen i Norge ble utsatt pga. urolige tider, og ble aldri noe av).

to like store gårdsbruk: Nordre og Søndre Stein, begge av skyld 60 lispund. På Ringerike eide prosten ved Mariakirken i tillegg Østre Rud i Hole (5 lispund), Gjermundbo i Haug (10 lispund) og Torsteinsrud med en ødegård i Ådal. I 1577–78 var det også to oppsittere på Stein, og etter manntallet for landskatten i 1612 satt JON på Søndre og SVEIN på Nordre Stein. I 1616 hadde CLAUS VON AHNEN⁵ gården i forlening (fikk inntektene av den), men den var fortsatt «Maria prostigods». I 1624 var det igjen kansleren som hadde inntektene.

Stein var altså delt i to gårder allerede før 1350, og på 1500- og 1600-tallet var det to like store gårdsbruk. Men vi vet ikke om de var fysisk delt med atskilte jorder og egne gårdstun. Mest sannsynlig har det vært teigblanding og et fellestun, hvor bygningene til begge gårdene lå.

Søndre Stein

I 1612 var JON bruker av Søndre Stein.⁶ Han ble etterfulgt av ANDERS JONSSON, som satt på gården i 1647. Hans kone het Barbro.⁷ Anders og Barbro hadde en

⁵ Claus von Ahnen var av pommersk adelssekt, og eide en del jordegods i Norge.

⁶ I 1652 ble Jon og Amund på Stein stevnet på bygdetinget for gjeld, men det er usikkert om Jon er den samme som brukte gården i 1612.

⁷ Ifølge Ole Engebretsen Yttri i «Hringariki» (nr. 2/1998) var Anders Jonsson på Stein sønn av Jon Olsen Sjørvoll. Dermed var han bror til Ola Jonsson Sorum (Hval) på Nordre Sorum (noe som også går fram av tingbøkene i 1653).

Halvdanshaugen på Stein – ifølge professor A.C. Brøgger «et av de store monumenter i vårt folks historie».

Foto: Perry Rolfsen

I 1997 gravde arkeologene en prøvesjakt i Halvdanshaugen.

STEIN KIRKE

Det er få steder på Ringerike hvor man føler seg så hensatt til sagatid og middelalder som i kirkeruinene på Stein. Kirken ble bygd i siste halvdel av 1100-tallet, og har trolig erstattet en eldre trekirke. At kongen har hatt en «høgendeskirke» på sin egen gård, var ikke unaturlig. I middelalderen var det vanlig å vie en ny kirke til en bestemt helgen. Det er nærliggende å tro at kirken på Stein ble viet til Hellig Olav, men vi har ingen kilder som bekrefter det. Steinkirken er bygd i romansk stil, og har hatt vinduer og portaler med runde buer i overkant. Byggmaterialet er rød ringerikssandstein, blå sandstein, og kalkstein.* I løpet av 1200-tallet ble den soknekirke i Stein sokn, mens kirken på gården Holes grunn var soknekirke for vestre del av bygda.

Etter Svartedauen har Stein kirke stått ubrukt i lang tid, og i 1575 ble kirken omtalt som nedlagt. En gang på 1600-tallet (i 1663 var det «for mange år siden») brant kirken, trolig etter et lynnedslag, og både tak, dører og vinduer ble flammens rov.** Siden har kirkeruinen forfalt, og stein fra kirken er blitt brukt i grunnmuren til flere av gårdens bygninger, og til hageanlegget. I 1896 ble kirkeruinene fredet.

* Den blå sandsteinen kan ha blitt hentet fra Steinsetra på østsida av fjorden, og kalkstein er det er mye av i berggrunnen på Stein.

** Ifølge fogd Wiels beretning fra 1743 skjedde brannen «for 60 år siden» – altså i 1683. Men i 1663 skrev oppsitteren på Søndre Stein, Ole Nilssøn, en supplikk (klageskrift) til kongen og ba om at Stein-kirken måtte bli gjenreist, og han skrev at kirken «for mange år siden dessverre er overgået ildebrann».

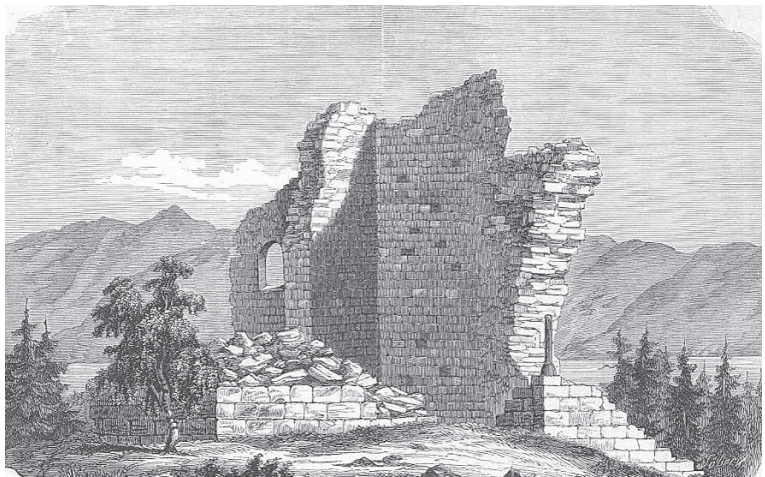
KVERNBRUK I ÅSAELVA

I 1356 gikk det fram av vitneprov i en rettssak at fiskeretten til to bekker i Åsa fra gammel tid hadde tilhørt Stein. I 1402 kjøpte Håkon Åsulvsson fossen og kvernstøa i Åsaelva. Vi vet ikke hvem Håkon var, men i 1424 solgte han fossen og kvernstøa til Bjørn Sigurdsson, som i 1460 solgte det videre til Torgil Erlendsson. I et diplom fra 1480 får vi vite at Torgils Erlendsson bodde på Stein.

---

datter som ble gift med PER STEIN, som i 1652 hadde overtatt som bruker av gården. Han var lagrettemann flere ganger mellom 1653 og 1660, og da han betalte kvevskatt i 1657, får vi for første gang kunnskap om husdyrholdet på Søndre Stein: 3 hester, 15 storfe, 5 griser og 19 sauer. I 1660 var Per Stein en av bøndene som skyldte jordavgift til Mariakirken, og som ble truet med å måtte fraflytte gården dersom skyldig beløp ikke ble betalt innen 14 dager. Det kan synes som at Per ikke maktet å betale, for i 1661 hadde Ole Nilssen overtatt på Søndre Stein. Per Stein hadde i 1662 flyttet til «suang» – trolig Svang i Lier. I 1661 ble han stevnet på tinget for

«Ruinene av St. Olavs Kirke på Ringerike». Illustrasjon fra Skillings-Magasinet 1868.

FIRE KONGER I KOMMUNEVÅPENET

«Sigurd Hjort het en konge på Ringerike,» forteller Snorre Sturlason. Ifølge den islandske sagaskriveren ble Sigurds datter Ragnhild gift med Halvdan Svarte, hvis navn er knyttet til Stein fordi han ble hauglagt her. Sigurd Hjort som historisk person er usikker, men eldre islandske sagaer forteller at liket av Halvdan Svarte ble ført til Stein etter at han druknet i Randsfjorden. Ragnhild og Halvdan fikk sønnen Harald Hårfagre, og seinere i deres ætt er Olav Haraldsson og hans halvbror Harald Hardråde knyttet til Hole gjennom sin oppvekst hos dronning Åsta og Sigurd Syr. I 1590-årene skrev biskop Jens Nilsson i sin visitasberetning, om Bønsnes, at «der siges Hellig Olaf at være født». Tradisjonen på Ringerike har siden knyttet Sigurd Syr til Røyse, til en av gårdene i nærheten av Bønsnes kirke. Dagens historikere ser det som mer sannsynlig at Sigurd Syrs kongsgård var på Stein – det er lite trolig at en så liten bygd som Hole hadde flere kongsgårder i vikingtida.

Da Hole kommune fikk kommunevåpen i 1985, ble sagakongene valgt som motiv – fire kongekroner i gull på rød bunn.* De fire er Halvdan Svarte, Sigurd Syr, Olav Haraldsson og Harald Sigurdsson (Hardråde). Rikssamleren Harald Hårfagre er ikke blant de fire. Det er sannsynlig at han ble født på Stein og tilbrakte sine første leveår her, men ingen kilder bekrefter det. Harald holdt mest til på Sørvestlandet, som ble hans base i kampen for å samle Norge til ett rike.

* Kommunevåpenet ble tegnet av Christian Egemar, og ble godkjent ved kongelig resolusjon 24. mai 1985.

---

ikke å ha levert noe tømmer han hadde fått 62 daler i betaling for.

OLE NILSSEN (ca. 1622–1670) på Søndre Stein betalte i 1661 9 daler i skatt, og i tiende: 2 t. blandkorn, 1 kv. havre, 1 t. rug og ½ t. erter.⁸ Han hadde skog til hustømmer og gårdens behov, og den årlige utsæden ble oppgitt til 10 t. blandkorn. På gården var det 4 hester, 9 kyr, 6 ungfø og 8 sauer. Ole var lagrettemann mellom 1661 og 1665, og i 1664 ble hans alder oppgitt til 42 år. I 1666 ble også nevnt hans to sønner: Ole (8) og Mads (6) samt to gårdsdrenger, Kristen Nilssen (20) og Anders Knutsen (15). Ole Nilssen var gift med GURI OLSDATTER, som i 1678 var enke og bodde på Søndre Stein. Hun ble gift igjen, men vi kjenner ikke navnet på hennes andre ektemann. I 1681, da fogd Henrik Petersen bosatte seg på Stein, flyttet Guri til Austad på Modum.

Nordre Stein

Brukeren på Nordre Stein i 1612 het STEIN. I 1615 eide han 5 lispund i en Hårum-gård,⁹ og rundt 1630 var han bruker av en sag i Åsa sammen med Jens Vaker og Jon Sjørvoll. I 1651 var Svein etterfulgt på Nordre Stein av NILS SVEINSEN (f. ca. 1624), rimeligvis sønnen, som dette året ble stevnet for gjeld på bygdetinget. Han

---

⁸ Kv. = kvarter (¼ tønne).

⁹ Odelsjordebok 1615 for Hadelands fogderi (kopi fra E. Fjeld Halvorsen).

MYNTSKATT

I 1924, under restaurering av kirkeruinen, drev et par kare og la noen av steinhellene bedre til. Under en av hellene avdekket de et myntfunn med 60 mynter og myntfragmenter, som trolig var blitt gjemt i kirken en gang mellom 1023 og 1030. Dette var perioden da Olav Haraldsson var konge, eller kjempet for kongemakten, i Norge. Tre av myntene var norske, og datert tilbake til mellom 1015 og 1028, mens de øvrige var tyske og angelsaksiske penninger.*

* I Margit Harssons bok om Stein er myntfunnet bredt presentert. En nærliggende teori er at pengene har vært lønnet til kongens hird eller arbeidsfolk, og at en av hans årmenn (som forvaltet kongsgårdene) har gravd dem ned for å unngå at de kom Olav Haraldssons motstandere i hende etter at kongen måtte rømme landet i 1028.

RUNESTEIN

I 1934 ble det funnet en runestein i en kjellermur på Stein under vedlikeholdsarbeider på uthusene på gården. Steinen var av rødbrun sandstein, og innskriften hadde 22 tegn. Oldsaksamlingen ba om å få steinen tilsendt, men gårdens eier, Finn Moltzau, ville beholde den som en severdighet. Tre år etter kunne gårdsbestyreren i brev til Oldsaksamlingen fortelle at steinen var forsvunnet, og i dag er det ingen spor etter den. Jon Guldal, som meldte fra om funnet til Oldsaksamlingen, skrev at det i samme kjellermur var to steiner med greske kors. En student, Sverre Marstrander, som i november 1938 var på familiebesøk på nabogården Lore, tok bilder av runeinnskriften. Den ble seinere tolket av professor Magnus Olsen, som daterte den til å være ikke eldre enn fra 1300-tallet. «Bare om de seks første runer i øverste linje kan fremsettes en formodning,» skrev Olsen, og det var mansnavnet Bård. Runeforskeren Carl Marstrander – student Sverres onkel – tolket innskriften til «Bård Helgason årtid han er», altså om Bårds dødsdag og når den årlige sjelemessen (årtid) for ham skulle holdes. Ifølge professor James Knirk ved Runearkivet viser Marstrandens tolking at steinen har vært en liggende gravstein.

LEILENDINGENE LOT HUSENE FORFALLE

Når en leilending inngikk bygselavtale med eieren av en gård, forpliktet han seg samtidig til å vedlikeholde gårdens bygninger. Dersom husene forfalt, kunne eieren søke erstatning for forsømt vedlikehold. Dette ble kalt åbotsfall.* I 1681 flyttet fogd Henrik Petersen inn på Stein, og han lot husene taksere. Ellen Ludvigsdatter på Nordre Stein og hennes nye mann Nils på Hverven ble dømt til å betale 70 riksdaler til fogden, eller selv reparere skadene. Bygningene som hadde forfalt, var en lade (20 riksdaler), et bryggerhus (18 riksdaler), et fehus (6 riksdaler), et stabbur (6 riksdaler), en ny melkebu (16 riksdaler) samt stall og badstu (4 riksdaler). I 1684 hadde Katrine og Nils fortsatt ikke reparert husene, og de ble stevnet på nytt. Nils møtte på tinget og sa at han ikke var god for å betale åboten. Fogden foreslo da at han kunne flytte til Stein til våren for å reparere. Nils kunne ikke gjøre det før til høsten, for våren var en travel tid for ham.

Guri Olsdatter på Søndre Stein og hennes nye mann ble også dømt. 52 riksdaler skulle de betale til major Søren Rasmussen, som hadde gården som frigård. Guri betalte, men majoren unnlot å betale videre til fogden. Først fire år seinere, etter at Guri ved sin sønn Ole Olsen flere ganger hadde stevnet major Rasmussen fordi han ikke hadde betalt åboten videre, bekreftet futen at han hadde fått pengene.

* Åbot, av norrønt *ábud* (bosted), var plikt til å vedlikehold husene, mens *åbotsfall* var forsømt vedlikehold.

---

skyldte ½ riksdaler til Mariakirkens prosti. I 1657 betalte Nils kvegskatt for 3 hester, 12 storfe, 5 svin og 10 sauer.

I 1660 ble Nils Stein stevnet for manglende betaling av landskyld (jordavgift) til Mariakirken. Anders Pedersen, «salig kanslens fut over Marie kirkes prostigods», krevde at fem bønder i Hole som ikke hadde betalt landskyld til kirken, skulle betale det de skyldte, og dessuten fraflytte gårdene. Men lagretten vedtok at de fattige bøndene skulle få 14 dagers frist med å betale, og beholde sine bygselsgårder. I 1661 betalte Nils Stein 9 daler i skatt, og i tiende: 3 ½ t. blandkorn, ½ t. rug og ½ t erter. Han hadde skog til hustømmer og gårdens behov, og årlig utsæd var 10 t. blandkorn. På gården var det 4 hester, 9 kyr, 6 ungfø og 10 sauer. I 1664 ble

Nils Sveinsens alder oppgitt å være 40 år, og i 1666 ble nevnt hans tre sønner: Svein (10), Per (6) og Nils (1) samt to gårdsdrenger: Torstein Kristoffersen (18) og Jan Ludvigsen (17).¹⁰ I 1664 og 1665 var Nils Sveinsen lagrettemann. Hans kone het KATRINE LUDVIGSDATTER. I 1678 var hun enke og bodde på Nordre Stein. Katrine ble gift igjen med Nils Torstensen på Hverven i Norderhov, og flyttet fra Nordre Stein våren 1681.

En gård fra rundt 1690

I 1679 ble kanslerembetet opphevet, men Stein tilhørte fortsatt Mariakirken og ble så seint som i 1681 kalt «kongens gård» på bygdetinget i Hole. Da hadde gården i siste halvdel av 1600-tallet vært frigård for offiserer. Inntektene av en frigård var en del av en offisers lønn, og Stein var frigård for militære sjefer ved det Hallingdalske kompani. Ikke noe tyder på at offiserene bodde på gården. Vi kjenner navnet på seks offiserer som var sjefer ved det Hallingdalske kompani og som hadde Stein som frigård: kaptein Jon Svendsen (1678), major Søren Rasmussen (1680–89), major Friderich Leegaard (1690–92), kaptein Peter Brun (1694), major Johan Friderich Brinck (1698–1718) og oberst Barthold Ernst Pentz (1718–34).

¹⁰ Manntallet i 1664 registrerte alle menn over 14 år, mens manntallet i 1666 registrerte gutter og menn over tre år (og ofte yngre).

«STEINSVALLERSEN»

Det har gått en strofe på Ringerike om hvordan Johannes Fristad ble eier av Stein. I ettertid synes det klart at det er en vandrehistorie med lokalt snitt – kanskje fordi Fristad hadde andre slags klær og en annen dialekt enn ringerikingene selv? Peter Lyse forteller den slik, på ringeriksmål:

«Stein ær den største garn på Ringerike, den har vøri både kångs- å futegal. I 1711 sølte futen Lars Tønder garn på aksjon «med egen som sin kjære Hustrus velberådde hu til den Dannemannd Johannes Johansen Fristad (Frikstad) fra Slidre». De var såmmårn 1711 garn vart utlyst te aksjon å den gode Dannemann kåmm dit å fekk arbe i slåtten. Han hadde ei gamal sjinnskreppe, å den slengte-n innunner kjøkkentrammen. På aksjonsdagen hadde de møtt fram flere mektie kjøperer, valler sen me skreppa au. Han ga et meiningslaust lågt bu å storkara ville hølle litt leven me-n å la på en daler å to, denna filleruggen kunne jo itte ha no å kjøpe Stein før håkkesom. Valler sen bau åver like fort me en daler te-n var kåmm in opp i 840 riksdaler, da syns lensmann de fekk væra nåkk me morroa me denna gælningen, å så slo-n tel. «Ja, så var-e kausjon da, du har vel non hær som kan kausjonere for dei»? Da tok valler sen fram den gamle skreppa: «Eg tenkjer denni her får vara kausjon eg», sa-n, å mer moro vart de. De vart brått slutt på morroa da-n tok opp di åttehundre-å-førretjue dalera å hadde mer tel. Handeln var låvli den, å om de itte nettopp var «med velberådd hu», så måtte futen finne sei i de.»*

* Lyse (1976), s. 52.

FOGDENS BØKER

Da fogd Henrik Petersen døde i 1696, ble det registrert ni bøker i boet: Den nye norske lovbok, en kristelig sangbok, en gammel tysk bok om Pasjonen (Kristi lidelseshistorie), to bønne- og salmebøker, og fire bøker hvis titler viser hva slags litteratur boktrykkeriene primært arbeidet med på 1600-tallet: «Sjelens åndelige vannkilde», «Paradisets urtegård», «Den åndelige veiviser til det evige liv», «Undervisning for Guds børn for dem, som vi gaa til alters», og «Sjelens åndelige apotek».

«SLED AF SIG DET
ENE LAARBEN ...»

Da St. Olaf kom til Gaarden Sten, vilde han bygge op en Kirke der, fordi hans Moder, som de siger, boede der. Dette syntes en Gjøger (Gyger), som havde sit Hjem i Fjeldet Gyrihaugen ligeoverfor, ikke om. Hun spurgte derfor Kongen, om han turde give sig i en Veddeprøve med hende; «inden du bliver færdig med Kirken din, skal jeg have lagt en Stenbro over Stensfjorden,» sagde hun. Det havde St. Olaf lyst at prøve og svarede ja; men før hun endnu var halv færdig med Broen, hørte hun Klokkerne fra St. Olafs Kirke, for da var han alt færdig med den. Saa blev Troldet saa rasende, at hun greb de Stene, hun havde baaret sammen til Brobygningen, og kastede dem fra Gyrihaugen tvertover Fjorden efter Kirken; men ingen af dem traf. Da blev hun saa arrig, at hun sled af sig det ene Laarben og slyngede det efter Taarnet. Der er ikke nogen, som rigtig ved, hvordan det gik til; Nogle siger, at det tog Taarnet med, Andre, at hun sigtede for høyt. Men det ved alle, at Benet for ned bag Kirken i en Sump, for der giver det den Dag i Dag en fæl Stank fra sig, og derfor kaldes Sumpen Gjøgerputten endnu.»*

* Skillings-Magasinet 1868.

Fra 1681 var Stein også futegård, altså bodde futen (fogden) her. I 1681 flyttet fogd HENRIK PETERSEN til Stein med sin kone SISSEL KATHARINA HOLST, og de bodde på gården til hans død i 1696. I skiftet etter ham ble nevnt tre gjenlevende og umyndige døtre: Sissel Margrethe, Else Lutherelle og Ingeborg Cathrine. Amtmann Glud registrerte boets verdier. Av husdyr på gården i 1696 var 4 hester (hvorav én utslitt og to gamle), 14 kyr, 4 fjorårskalver, 16 sauer og 16 geiter.

I 1692 ble Stein solgt, og den første private eier var MADAM MARGARETE WILDERS WERLEMANN, enke etter kjøpmann Frederik Werlemann i København. Ved kongeskjøte av 23. januar 1692 ble hun eier av en del tidligere krongods i Norge. Ifølge jordeboka 1692 eide madam Werlemann flere gårder eller gårdparter på Ringerike, bl.a. i Bjørke, Hårum, Rudsødegården og Søhol, og i 1697 solgte hennes svigersønn Gothard Braem (gift med Anne Cathrine Werlemann) 20 lispund i Lore til oppsitteren Gjert Holst (se gnr. 187 Lore).

På slutten av 1600-tallet er Stein igjen blitt ett bruk. Vi kjenner ikke det nøyaktige årstallet, men etter at Lars Tønder ble eier sist i 1690-årene, er Stein i jordebøkene ført som ett gårdsbruk med samlet skyld på 6 skippund (120 lispund).

LARS TØNDER ble utnevnt som fogd i Hallingdal og Ringerike i 1696, og flyttet da til Stein. Han eide i 1690-årene også gården Berg på Røyse. Tønders slekt var kommet til Norge fra Jylland i Danmark tidlig på 1600-tallet. I 1699 ble han omtalt som både eier og oppsitter på begge Stein-brukene, som da må ha vært én gård.

Da fogd Lars Tønder eide Stein, var det arrest på gården. Han eide Stein til 1711, da han solgte den til Johannes Fristad for 840 riksdaler.

JOHANNES JOHANNESSEN FRISTAD (ca. 1655–1742)¹¹ var fra Fristad i Vestre Slidre, og eide Stein i årene 1711–1728. Han kom fra en mektig bondeætt i Valdres, og hadde drevet som driftekar og med fe- og hestehandel i mange år før han kjøpte Stein i 1711. En tradisjon på Ringerike om at han skal ha kommet som en fillete gårdsarbeider til Stein og så kjøpt gården på auksjon nærmest ved et

---

¹¹ Johannes var født på Nordre Røn i Slidre, men fødselsåret er usikkert. Lagesen oppgir at Johannes var 101 år da han døde i 1741 (det riktige skal være 1742), og Margit Harsson skriver i boka om Stein at Fristad var ca. 90 år gammel da han døde. Av en militærliste som ble skrevet på Slidre prestegård i 1693, var Johannes Johannessen *Fristad* da 38 år gammel og gift. Dermed må han være født cirka 1655. I prestemanntallet 1666, hvor bare karfolk over 12 år er med, er kun faren og de eldre brødrene oppført (Johannes var da 11 år gammel). Dermed må 1655 være fødselsåret. Ved sin død i 1742 var han da 87 år gammel (etter Guri Reidun Høllen).

kupp, er ikke riktig. Hans kone Birgitte Olsdatter Røn var død i 1708, altså før han gjorde holeværing av seg. Vi kjenner ni av deres barn, hvorav de åtte yngste ble med til Stein da han kjøpte gården i 1711:

* Marit (1686–1748), g.m. Torgals Knutsen (1672–1735) på Høyne i Vestre Slidre.

* Jon (1692–1772), seinere eier av Øvre Vik i Hole, g. 1718 m. Lisbeth Paulsdatter Kroksund (1697–1740), åtte barn: Hans (f. 1719), Johannes (f. 1721), Ole (f. 1725), Paul (f. 1727), Berte (f. 1729), Johanne (f. 1731), Nils (f. 1733) og Erik (f. 1736).

* Knut (f. 1693), g. 1729 m. Ambjørg Eriksdatter. I 1762 var Knut «gammel og fattig» og bodde hos broren Johannes på en plass under Nedre Løken i Hole.

* Berit (f. 1696), g. 1721 m. Kristoffer Jensen (en tid eier av halve Nedre Vik).

* Ragne (1698–1778), g.m. lensmann Johannes Torsteinsen Bye (1698–1762) på Søndre By, minst fire barn: Kirsti, Johannes, Marie og Torstein.

* Sissel (f. 1701), g. 1722 m. Bent Nilsen.

* Ole (1703–1719).

* Johannes (f. 1705), g. 1729 m. Randi Olsdatter, minst to barn: Berte og Boel. Fikk i 1730 plassen Krokvik av faren (del av morsarv), men måtte siden gå fra denne. I 1762 husmann under Nedre Løken, trolig på Bjørketangen.

* Erik (f. 1707), g. 1732 m. Marte Svendsdatter Gjesvold, minst to barn: Sven og Berte (Erik ble seinere eier av halve Nedre Vik, men måtte gå fra gården. I 1762 satt han som husmann under Nordre Gjesval).

Johannes Fristad var eier av Stein i 1716 da de norske styrkene brukte gården som base for angrepet på oberst Løwen og hans 600 dragoner på Norderhov prestegård natt til 29. mars 1716. Han var en gammel mann i de årene han satt på gården.

I 1723 hadde Stein «skog til sin fornødenhed», jordveien var mold og leire, og under gården var det tre husmenn. Utsæden var 1 t. rug, 2 kv. erter, 12 t. bygg og 6 t. havre, og i stall og fjøs stod 6 hester, 20 storfe, 20 sauer og 16 geiter. Den årlige høyavlingen var 50 lass.

I 1728 makeskiftet Johannes Fristad sin gård Stein med Nedre Vik og Søndre By, begge av skyld 15 lispund, og fikk 400 riksdaler i mellomlag av kaptein Svend Jesper Birck. Johannes Fristad overdro seinere Nedre Vik til sønnen Erik og svigersønnen Kristoffer Jensen, men begge måtte etter få år gå fra sine gårdparter. Søndre By solgte han til svigersønnen Johannes Torsteinsen By, gift med datteren Ragne. Johannes Fristad døde i 1742, 101 år gammel.

Den nye eier av Stein var kaptein, seinere major SVEND JESPER BIRCK (1697–1742). Han ble i 1728 utnevnt til sjef for Ytre Hal-

---

«... DEN GJEVESTE OG RIKESTE SLEKT»

«Johannes tilhørte den gjevste og rikeste slekt som var i Valdres på den tid, og bror til storkarene Erik Fosseid, Torger Hamre, Ole Ulvestad og Knut Kårstad. Han hadde sikkert arvet mange penger, foruten at han ved skifte på Kårstad 1689 arvet et pant på 8 skinn i denne gården. Dette pant ble innfridd 1708 av hans brorsønn Knut Rogne med 10.000 spesidaler. Han hadde i mange år drevet fe- og hestehandel da han kjøpte Stein. (...) Det må også antas at lensmannen som holdt auksjonen kjente Frigstad som en meget solid kjøper av gården. Derfor må sagnet om at han var på Stein som treskemann, for å få kjennskap til gårdens godhet, og at lensmannen slo på «lessom», på moro, fordi han antog at valdressen ikke kunne betale, være helt ugrunnet dikt for å få til omkvad om denne valdressen, fordi han var fra Valdres.»*

* Brev til Jon Guldal fra fanejunker O.J. Braathen av 28. desember 1931 (kopi i Hole bygdarkiv). Braathen var fra Valdres, og eier av Nordre Vestern i Haug fra 1915.

AVBRØT PRESTENS PREKEN

Midt under en gudstjeneste i Hole kirke skal major Birck ha reist seg og avbrutt prestens preken, «idet han spurte om betydningen av et bibelsted. Presten skal ganske rolig ha svart: – Derom skal vi snakke en anden gang, hr. major. Presten sendte klage til sine overordnede, men majoren undskyldte sig med, at den strenge tale hadde gjort ham saa urolig, at han maatte ha svar».*

* Tveiten (1914), s. 154.

---

lingdalske kompani. Han var gift med ANNA MARIE MADTFELDT (1705–1773), og vi kjenner fire av deres barn:

- * Beate Hedvig (1735–1774), g. 1762 med Gerhard Essendrop.
- * Casper Claudius (f. 1736).
- * Anne Cathrine (1737–1738).
- * Paul Christian (f. 1739), konfirmert 1754.

Birck satt som eier av Stein i 12 år. Han var involvert i flere eiendomskjøp i Hole. I tillegg til at han en kort periode var eier av Nedre Vik og Søndre By, eide han Fjelstad fra 1721, og i 1737 eide han også Vestre Hamnor. I 1740 solgte han Stein til Ole Larsen Jonstad for 1.700 riksdaler, og bodde på Fjelstad til sin død i 1742. Tidligere samme år hadde han søkt avskjed, da han hadde forfrosset beina ved flere anledninger ute i felten. Hans enke bodde på Fjelstad til hun solgte gården tidlig i 1750-årene.

OLE LARSEN JONSTAD (1700–1773) var fra Fåberg i Gudbrandsdalen, og var gift med MARIE JØRGENDATTER BØLAND (1707–1768). Vi kjenner ni av deres barn:

- * Lars, myndig i 1769, død 1802.
- * Else (f. ca. 1736), i 1769 i Drøbak, g. 1774 m. baker Joachim Peter Hufdom, Christiania.
- * Rønnaug, g. 1755 m. vaktmester Ambrosius Barth (1727–1802),¹² eiere av Nordre Gile i Norderhov 1754–1760, minst to barn: Kasper (f. 1755)

---

¹² Vaktmester = leder for et vekterkorps.

STRID OM GRENSE I STEINSÅSEN

Da Ole Larsen på Stein i 1751 stevnet eierne av Sørums-gårdene og Østre Rud om grenselinjer i Steinsåsen, fulgte han opp en årelang «tradisjon» om krangel om grenser i dette området. Både i 1701, 1717 og 1740 var spørsmål om grensene oppe på bygdetinget, og da Ole Larsen i 1751 hevdet eiendomsrett til en del plasser og slåttebråter nedunder Steinsåsen på vestsida, satte eierne av Sørums foten ned. Ole Larsen førte samtidig saker mot eierne av Bjørnstad, Vik, Østre Rud og Koksrud. Han tapte to rettsaker i underretten, men anket til Overhoffretten, som i 1758 slo fast at hans anke var ugrunnet, og at han hadde latt seg lede «av løs og ubeviselig snakk». Vitneprov hadde vist at grensen mellom Sørums, Bjørnstad og Stein gikk langs det høyeste flaget i åsen, og Ole Larsen ble dømt til å betale erstatning til eierne av nabogårdene, for at de var «tilføyd unyttig prosess og bekostning».

I årene 1892–98 møttes eierne av Midtre Sørums (Edvard Johannesen) og Stein (Johannes Solberg) i retten i forbindelse med uklare grenser i åsen. Kristiania overrett slo i 1897 fast at grensen fulgte flaget* og at den over gjotene** fulgte en rett linje mellom ytterste pynt av flaget på begge sider, «dog således at kun hva der med rimelighet kan kjøres opp på åsen med hest, tilhører Stein, mens det som ligger nedenfor, er Sørums».**

* Flag = «fjellvegg, klippeside» (Ivar Aasens ordbok), eller «jevnt terreng innover fra en bratt bergvegg» (Lyse 1976, s. 159).

** Gjot = «søkk, liten dal», eller «smal grasslette mellom berg» (NG V, s. 13).

*** Harsson (2000), s. 138–147.

FISKERETT I STEINSFJORDEN

En septemberkveld i 1753 satte Anders Bjørnstad, eier av Bjørnstad gård, og husmann Iver Moløkka (under Mo) seks fiskegarn i Steinsfjorden utenfor Stein. Da de mandag morgen kom i land med fangst og garn, tok Ole Larsen beslag i fisk og garn. Han hevdet at fisket i Steinsfjorden var noe som hørte Stein og dens eiere til, og dermed startet en sak som kom til å versere i rettsapparatet til langt ut i 1760-årene. Anders Bjørnstad – og 36 bønder i Hole som støttet ham – hevdet at Steinsfjorden fra eldgammel tid har vært et alminnelig fiskevann, hvor oppsitterne på omliggende gårder har hatt uhindret adgang til fiske. Den første dommen i saken falt i 1755, og underkjente Ole Larsens arrest i fisk og garn. Men saken ble anket, og i 1758 ble allmenhetens adgang til fiske i Steinsfjorden utenfor bestemte avstander fra land, slått fast av retten.* I 1873 fulgte en ny rettsak om fisket i fjorden, etter at to oppsittere fra Elvika, på østsida av Steinsfjorden, hadde fisket i Steinsvika. Eierne av Hårum og Stein gikk til sak, og retten slo i 1876 fast at fisket på grunnene langs land tilhørte gårdene som grenset mot Steinsvika.**

* Aftenposten 2. februar 1972: «Fritt midtparti i ni fiskevann». Rettsavgjørelsen om Steinsfjorden i 1758 var den første, Hurdalssjøen 1862 den andre, og Randsfjorden 1913 den fjerde.

** Harsson (2000), s. 133–136. Rettssakene om fiskerett i Steinsfjorden og grenselinjer i Steinsåsen er utførlig behandlet i Margit Harssons bok om Stein.

---

og Anne (g.m. Paul Iversen Fjeldstad). Ambrosius Barth var en tid underoffiser i feltartilleriet, og ble begravet ved Garnionskirken i Christiania 6. januar 1803, 75 år gammel.

* Karen (f. ca. 1738), i 1769 i «Friderichsteen», trolig Fredriksten festning i Halden (Fredrikshald).

* Maren (f. ca. 1741), g. 1769 m. Torkild Olsen Leine (1741–1813), i årene 1772–77 hadde de plassene Jomfruland og Steinsrud til bruk, fra 1777 eiere av en av Leine-gårdene, én sønn Fredrik.

* Jørgen (1743–1807), eier av Vestre Rud på Røyse fra 1780, g. 1776 m. Marte Enevoldsdatter Leine (1753–1796), fem barn, hvorav to nådde voksenalder: Kristian (seinere eier av Vestre Rud, g.m. Gjertrud Hansdatter Moe, én datter Marte) og Ole (g.m. Gjertrud Danielsdatter Elstøen).

* Anne (f. og d. 1746).

* Simen (f. 1747), omgangsskoleholder i Steinsfjordingen fra 1788 til ca. 1810, g. 1774 m. Guri Simensdatter, som i 1762 var tjenestejente på Stein. De bodde i 1801 på en plass under Vik med en datter, Anne (25).

* Anne (f. 1750).

Da Ole Larsen overtok Stein i 1740, hørte det seks husmannsplasser til gården, og dessuten to setrer på Krokskogen og fiskegrunner i Steinsfjorden. Han engasjerte seg i en rekke rettsaker mot sine naboer, særlig om grenselinjer og fiskeretter. Han tapte de fleste sakene.

I 1762 satt Ole Larsen på Stein med hustru og fem av sine barn (Lars, Jørgen, Simen, Else og Maren) og tre tjenestefolk: Guri Simensdatter, Kari Mikkelisdatter og Nils Guulsen. Av «andre folk boende paa gaarden» var Anne Elisabeth Fredriksdatter samt Samuel Kristoffersen med hustru Berte Olsdatter og sønnene Kristoffer og Anders. Til gården hørte fem husmannsplasser.

I skiftet etter Marie Jørgensdatter, som ble avsluttet i 1769, ble boets bruttoverdi beregnet til 7.238 riksdaler, hvori medregnet Stein (5.000 riksdaler) og bruket Trøgsle ved Sundvollen, som Ole Larsen kjøpte i 1769, og som ble solgt (230 riksdaler). Etter at gjel- da var trukket fra, var verdien 4.014 riksdaler.

I juni 1771 pantsatte Ole Larsen sin gård Stein mot flere større lån, bl.a. på 4.000 riksdaler hver til prokurator Nachschow, Abra- ham Bork og en mann som het Bendeke. I 1772 ble det tinglyst byg- selkontrakt på plassene Jomfruland og Steinsrud med svigersønnen Torkild Olsen Bilthugger, gift med datteren Maren. Ole Larsen døde som en fattig mann i 1773.

Etter Ole Larsens død ble det utlyst auksjon på Stein, og 31. juli 1773 ble gården solgt til to sønner og en svigersønn av den tidligere eieren. SIMEN OLSEN, JØRGEN OLSEN¹³ og AMBROSIUS BARTH klarte å beholde gården i to år, før det ble ny offentlig auksjon i september 1775. Her fikk Lars Ridder tilslaget med et bud på 3.290 riksdaler. Trioen som hadde eid gården de to siste årene, forbeholdt seg rett til å innløse gården seinere ved odel, og kort tid etter meldte Ole Larsens eldste sønn, Lars Olsen, at han aktet å kjøpe gården tilba- ke. Men han ville ha fradrag i kjøpesummen for den forringelsen som hadde skjedd med gården i de to årene hans brødre og svoger hadde eid den. I brevet nevner han spesielt husenes forråtnelse, jordbrukets forringelse, skogens ødeleggelse, gjødselens bortførelse «samt på den så flate jord vanngravenes igjenfallelse, der alt dekli- nerer gården til uhørlig stor skade». Men den gode Lars Olsen maktet nok ikke å reise kjøpesummen, for Lars Ridder ble ved går- den.

LARS HANSEN RIDDER (1738–1794) var sagfogd og trelasthand- ler i Hønefoss, og var gift to ganger. Hans første hustru var ELSE ENGBRETSDATTER HESSELBERG (1736–1775), datter av Engebret Hesselberg og Inger Christoffersdatter Heen på Hesselberg i Nord- erhov. De fikk tre barn:

* Christopher (1772–1802), ugift.

* Engebret (f. 1773), d. som barn.

* Else (f.og d. 1775), døpt samme dag som morens begravelse (1. juni 1775), død 9 uker gammel.

Else Engebretsdatter døde da hennes tredje barn ble født i 1775, og i 1776 giftet Lars Ridder seg igjen med ANNE KREFTING (1754–1802), datter av oberstløytnant Nils Krefting og hustru Eli- sabeth Gulla. De fikk fire barn:

---

¹³ Jørgen Olsen Stein leverte i 1779 trekøl (et kvantum på 121,2 m3) til Bærums Verk. Mila hans lå 15,4 km fra verket.

- * Else (1777–1861), g. 1775 m. prokurator Mathias Hagerup Stabell (1768–1824), seinere byfogd i Kongsberg, og fra 1814 sorenskriver i Solør.
- * Nils (1786–1812).
- * Hans Fredrik (f. og d. 1787).
- * Inger Henrikke Petronelle (1791–1851), ugift.

Lars Ridder og hans familie bodde på Stein til 1781, da de flyttet til Hønefoss for å komme nærmere hans forretninger der. I 1776 hadde han bygd et herskaphus på Bilthuggertangen, der Randselva møter Begna, hvor de bosatte seg (seinere Glatved hotel). Her førte de et gjestfritt hus, og hjemmet var midtpunkt for det lokale sosietetsliv på Ringerike. Lars Ridder døde i 1794, og enka solgte samme år Stein til Simon Fougner for 9.000 riksdaler, og med på kjøpet var 20 skjepper høy og 14 tønner bygg.

SIMON AMUNDSEN FUGNER (1757–1825) var nest-eldste sønn på gården Fogne (Fougner) i Østre Gausdal. Da hans eldre bror overtok farsgården, flyttet Simon til Hoen på Eiker, hvor han ble sagfogd. Han ble i 1789 gift med MARIE BORGERSDATTER HOEN (1770–1838). De fikk 11 barn:

- * Anne Borgine (1790–1870), g. 1820 m. landhandler, seinere forvalter og verkseier Christopher Munthe Wardrum (1792–1856), fra 1847 eiere av Alm i Åsbygda. Etter mannens død solgte Anne Borgine Alm i 1858, og bodde siden på Stein.
- * Gabriel (1791–1863), fra 1822 eier av halve gården – Søndre Stein, g.m. Anne Elisabeth Anker Krohn, fem barn (se nedenfor).
- * Karen Cathrine (1794–1873), g.1 i 1826 m. Johannes Torstensen Bye (1780–1842), eier og bruker av Helgeland i Hole, g.2 i 1846 m. proprietær Carl Herman Krefting, Fredrikstad (skilt i 1852).
- * Christopher (1795–1869), fra 1822 eier av halve garden – Nordre Stein, g.m. Marte Hansdatter Øverland, fem barn (se nedenfor).
- * Benedikte (f. 1796).
- * Johannes (f. 1798).
- * Ellen Sofie (1799–1800).
- * Olaus (f. 1802).
- * Magnus (f. 1804).
- * Bernt Ambrosius (1806–1888), farver, ugift, bosatt på Hårum.
- * Edvard Andreas (f. 1809), g.m. Sara Thomine Wegner Brun.

Sag og kvernbruk i Åsa

I 1796 kjøpte Simon Fougner skogteigen Gunnerenga (seinere gnr. 12/16 i Norderhov) i Åsa for 460 riksdaler av Ole Simensen Hurum (Myra), og ble samtidig eier av Gundersrud med to kvernbruk og en sag ved Åsaelva. Da Peder Anker i 1803 begynte å bygge Kjer-raten i Åsa, inngikk kaptein von Krohn på hans vegne en avtale

---

FRIHAMN

«Jordet bak låven heter nu Strandjordet; men før het det Frihamn, og de aller eldste fortalte at kirkefolk som kom til Steinskirken hadde rett til å tjøre hesten i Frihamn. Jordet bak stabburet heter Sope.»*

* Fortalt av husmannssønnen Peder Gabrielsen (f. 1874) i Nystua under Stein til Jon Guldal (VV.) 15. mars 1935, ifølge notat av s.d. (i Hole bygdearkiv), og gjengitt av V.V. i avisartikkel «Mål og minne» (1935).

---

med Simon Fougner, som gav Anker «frie og ubehindret Raadighed» over Fougners del av vassdraget. Av et kart over Åsaelva i 1816 er Fougners sag- og kvernbruk tegnet inn nederst i elva, med en dam på oversiden. Da Stein ble delt i 1821–22, fikk hver av gårdene halvparten av Åsa-anlegget, men i 1860-årene overtok Ole Alvsen Lohre Steins tidligere sag- og kvernbruk.

I 1801 var Simon Fougner 51 år gammel og satt på Stein med sin hustru Marie Borgersdatter (31) og fem barn samt en skoleholder, Johan Reichard (51, enkemann), og tre tjenestejenter: Guri Simensdatter (22), Marte Mikkelsdatter (18) og Ingeborg Rasmusdatter (14). I tillegg hadde de en amme, Mari Sørensdatter (27) og hennes datter Kirsti Nilsdatter (4) samt en innerst, Kari Nilsdatter (43, enke, «gaar til Haande»), og to losjerende snekkere: Hans Eriksen (24) og Peder Halvorsen (37).¹⁴ I 1801 hadde gården åtte husmannsplasser.

To gårder

I 1821–22 delte Marie og Simon Fougner gården i to bruk, og solgte dem til sine to eldste sønner. Gabriel fikk søndre del – Øvre Stein med 601 mål jord – mens Christoffer fikk nordre del – Nedre Stein med 567 mål jord.¹⁵ I tillegg fikk hver gårdpart tildelt halvparten av Gunnerenga skog og Åsa sag og kvernbruk. Hvert jorde av innmarka ble nøye vurdert etter størrelse og bonitet, og selv om gårdene var en «søndre» og en «nordre», så var teigblandingen omfattende.

De jordene som ble tillagt Nedre Stein, var: Storbordet (120 mål), Korsåkeren (34 mål), Damjordet vestre del (24 mål), Korsløkka (77 mål), Korseplassen og Pommerspløya (43 mål), Halvdansjordet (vestre og nordre del, iberegnet Halvdanshaugen) (53 mål), Steinsby, Småteiga, Dumpeåkeren ved Brynilshaugen og Tajet (53 mål), Havna midtre del (60 mål), Pommern vestre plass (22 mål), halve Steinsbråten (36 mål), Steinsrud (31 mål) og halve Jomfruland (50 mål).

Øvre Stein fikk følgende jordvei: Strandjordet (37 mål), Sopet (41 mål), Damjordet østre del (26 mål), Halvdansjordet østre del (23 mål), Mellomjordet (127 mål), Griseløkka iberegnet Brynilshaugen og Hestehagaberget (20 mål), Havna («det tiloversblevne»,

---

¹⁴ Peder Halvorsen ble i 1801 utlagt som barnefar til en pike, Kari, av Turi Knutsdatter, tjenestejente på Sorum.

¹⁵ Ett mål var i 1816 lik 984 m².

170 mål), Steinsbyhaugen (18 mål), Pommern østre plass (22 mål), halve Steinsbråten (36 mål), Halvorsbråten (29 mål) og halve Jomfruland (50 mål).

Søndre (Øvre) Stein

Ved skjøte av 19. juli 1821 overtok eldste sønn Gabriel Fougner Øvre Stein med halvparten av Gunnerenga skog, Åsa sag og kvernbruk til en pris av 3.570 spesidaler samt livøre til foreldrene. GABRIEL FOUNGNER (1791–1863) ble i 1830 gift med ANNE ELISABETH ANKER KROHN (1809–1896), datter av major og veimester Johan Jørgen Krohn og hustru Anne Marie Selmer, på Sjørvoll i Norderhov. De fikk fem barn:

* Johan Herman Severin (1832–1904), oberst i kavaleriet, bosatt i Trøndelag, g. 1868 m. Fredrikke Margrethe Jenssen (1850–1890), sju barn: Benedict Jensen (f. 1869), Waldemar Gabriel (f. 1871), Elisabeth (f. 1872), Anton (f. 1874), Herman (f. 1877), Anna Margrethe (Annichen) (f. 1878) og Nicolay Knudtzon (f. 1884).

* Elisabeth Amalie Marie (f. 1834), g. 1858 m. cand. juris. Andreas Meyer Borchgrevinck (1832–1864) fra Kristiania. Amalie bodde på Stein da hun i 1859 fødte en sønn, Waldemar.

* Anton Fredrik Bernhard (1835–1911), ugift, eier av Søndre Stein 1864–67.

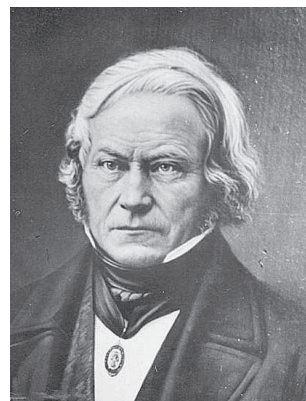
* Peter Hagbarth Andreas (f. 1836), lærer ved Ås landbruksskole.

* Adolf Waldemar (1838–1857), apotekerlærling, døde i Pisa, Italia.

Gabriel Fougner var Examinatus Juris fra 1812, løytnant og prokurator 1813, overrettsprokurator 1816, suppleant (varamann) til Stortinget fra Buskerud 1824, fogd i Idd og Marker 1832, politimester i Kristiania 1838–1845 og sorenskriver på Ringerike 1845–1860. I tillegg var han medlem av flere kongelige kommisjoner som arbeidet med lovrevisjoner.

Gabriel Fougner var en ansett jurist og en dyktig gårdbruker. I 1826 bygde han ny hovedbygning på Øvre Stein, som fortsatt står. Han anla terrassehagen mot vest og plantet poppelalleen mot hovedveien. Til hagen ble det brukt stein fra middelalderkirken, og det skal også ha blitt kjørt jord fra Halvdanshaugen. Som sorenskriver forpaktet han bort sorenskrivergården Knestang i Haug og bodde på sin gård Stein.

Sorenskriver Fougner var en aktet og avholdt mann i bygda, og førte et gjestfritt hus. I 1860 gikk han av som sorenskriver på grunn av svekket syn. Han døde i 1863, og året etter solgte hans enke Øvre Stein til sønnen ANTON BERNHARD FOUNGNER (1835–1911) for 14.000 spesidaler.

Gabriel Fougner (1791–1863) var sorenskriver på Ringerike 1845–1860.

Anne Elisabeth Fougner f. Anker Krohn (1809–1896) var sorenskriverens hustru. (Maleri av A. Fischer 1922, etter foto).

KOKSRUD UNDER STEIN

1848–1870

I 1848 kjøpte Gabriel Fougner nabogården Koksrud for 1.025 spesidaler av Jesper Gottlieb Seip på Nærstad (tidligere eier av Søndre By i Hole). Seip hadde tidligere samme dag fått utstedt auksjonsskjøte på Koksrud for samme beløp, fra konkursboet til Håvard Dagsen Koksrud. Siden ble Koksrud drevet sammen med Stein i 22 år (til 1870), og i denne perioden hadde eierne av Stein husmenn boende både på Koksrud og de tre plassene i Koksrudhagen. I 1870 kjøpte Martin Andersen Rud, eier av Østre Rud, Koksrud av Anton Fougners konkursbo, og Koksrud ble deretter drevet sammen med Østre Rud til gården ble solgt til Hans J. Tragethon i 1919.

Hovedbygningen på Ner-Stein ble trolig reist i 1823, etter at Stein ble delt i 2 gårder i 1821–22. Fra 1874 var Stein igjen én gård, og bygningen på Ner-Stein ble siden leid ut, bl.a. til arbeidsfolk på gården. Den brant i 1959.

KALKOVN

Det har trolig vært kalkovn på Stein helt siden middelalderen. I den gamle steinkirken på gården ble kalk brukt som bindemiddel. I 1840 bygde Gabriel Fougner ny kalkovn ved fjorden, sørøst for gårdstunet. Han trengte mye kalk til gjødsling av den såkalte Fougner-myra, som ble brutt opp og grøftet på denne tida. Kalkovnen ble bygd av naturstein, fuget med sand og leire, og skal ha vært i bruk til cirka 1860. Også på Steinsbakken skal det ha vært en kalkovn. Råmateriale til ovnene er kalkstein, som det finnes mye av både på Stein og i Steinsåsen. I Finn Moltzaus tid begynte man å ta ut kalkstein fra et brudd ved fjorden, 200 meter nord for der muren etter kalkovnen er i dag. Moltzau brukte steinen til å produsere pukk og singel. Men Fougner tok ikke stein fra det samme bruddet. Hans Brådalen (f.1916), som arbeidet i Moltzaus steinbrudd sammen med faren Nils, forteller at området var urørt da de startet opp.

I 1865 satt Anton B. Fougner (31, ugift) på Øvre Stein med en husholderske, Gunhild Ellingsdatter (36, f. i Valdres), og tre tjenestefolk: Nils Svensen (66, f. i Valdres, kvegrøkter),¹⁶ Ole Berntsen (31) og Sofie Kristiansdatter (25, f. i Norderhov). På gården var det 9 hester og 29 storfe, og utsæden var 1½ t. hvete, 8 t. rug, 31 t. bygg, 2 t. blandkorn, 4 t. erter og 20 t. poteter.

Anton B. Fougner kom fort i økonomiske vanskeligheter, og i

---

¹⁶ Nils Svensen (f. 1800 i Valdres) ble i 1869 eier av bruket Garntangen under Nordre Gjesval, hvor han bodde med sin datter Anne (f. 1833) og hennes mann Karl Gulbrandsen fra Loretangen (se gnr. 193/3 Garntangen i bind 1).

1867 ble gården solgt til gårdbruker Wilhelm Dietrichson på Helgeland. Han eide Øvre Stein til sin død 1868, da den ble solgt på auksjon til Johannes Solberg fra Drammen. Anton B. Fougner fikk seinere stilling som kopist i Kirkedepartementet.

Nordre (Nedre) Stein

CHRISTOPHER FUGNER (1795–1869) overtok i 1823 Nedre Stein¹⁷ med høy og avling, halve Gunnerenga, Åsa sag og kvernbruk for 3.000 riksdaler samt livøre til foreldrene. Han ble i 1825 gift med MARTE HANSDATTER ØVERLAND (1804–1883) fra Bærum. De fikk 11 barn:

- * Maren Marie Elisabeth (f. 1826), g. 1849 m. gårdbruker Peter Andreas Poulsen, Aker.
- * Hans Sigvart (1828–1912), seinere eier av Nedre Stein og Sørum, g.m. Giertrud Dina Serena Jensen, seks barn (se nedenfor).
- * Anne Caroline (f. 1829), g.m. kjøpmann Ole Helgesen Waagaard (1816–1881), Drammen.
- * Johanne Sofie (1830–1908), ugift, bestyrerinne på et barnehjem i Kristiania, bodde sine siste år på Eidsvoll.
- * Anette Christine (f. 1831), g.m. skipskaptein C.F. Poulsen.
- * Johan Munthe Colbjørnsen (1834–1890), major i artilleriet, g. 1859 m. Pauline Paulsen (1833–1890).
- * Peter Gustav (1836–1840).
- * Otto Anton (1838–1902), major i ingeniørvåpenet.
- * Carl Arnt (1839–1901), i årene 1859–1877 eier av Nordre Vegstein i Norderhov, seinere gårdbruker i Hurdal.
- * Julius Gabriel (1844–1914), overrettssakfører i Christiania, g. 1875 m. Ida Magdalene Garmann (f. 1852).
- * Marthine Tolline Christofine (f. 1846), g.m. ingeniør H.C.L. Meyer, Kristiania.

Christopher Fougner hadde ingen videregående utdanning, men deltok aktivt i det politiske liv og var en kjent vei- og brubygger. Han bygde både Vikersund-brua og Hønefoss-brua (1860) samt den nye steinbrua over Kroksund i første halvdel av 1850-årene. Han var ordfører i Hole 1840–1848, medlem av den kongelige skogkommisjonen, og stortingsmann i fem perioder fra 1836. I 1845 kjøpte han Økern gård i Østre Aker og flyttet dit.

I 1854 overdro Christopher Fougner Nedre Stein til eldste sønn HANS SIGVART FUGNER (1832–1912), som hadde forpaktet den siden 1850. Han overtok Nedre Stein med halve Gunnerenga skog og halvparten av «Aasa Vandfald» for 6.000 riksdaler.

¹⁷ Nedre Stein blir på bygdemål gjerne kalt «Ner-Stein».

«4 UDMÆRKEDE GODE ARBEIDSHESTE»

«Mandagen den 14de Oktober førstkommende Kl. 2 Ettermiddag og følgende Dage bliver ifølge Rekvision fra Bestyreren i Anton Fougners konkursbo, Hr. Sagfører Holmboe, Auktion afholdt paa Gaarden øvre Steen til Bortsalg af Boets Løsøre, bestaaende af Sengklæder, Dækketøi, Linned, Møblement, Kjøkkentøi, Glastøi, Sølvøi, Træbohave, Gaardsredskab, 4 udmærkede gode Arbeidsheste, 1 stor og sjelden vakker Madklokke samt mange smukke Kakkelovner m.m. Hole Lensmandskontor den 13de September 1867. For Sorenskriveren, Chr. A. Kahrs.»

«... EN AF RINGERIGES STØRSTE GAARDE»

«Steen, No. 27, en af Ringeriges største Gaarde, beliggende paa et af de skønneste Steder i denne Egn, ved Steens-Fjorden, af Skyld 6 Skpd. Tunge. Den har store Vidder og meget Forbedringsjord, men dens Agerland er tildeels siidlændt og noget udsat for Frost. Den udsaaer 40 Tdr. Korn og føder 12 Heste og 48 Køer, har maadelig Havn og ubetydelig Skov, betydelig Fiskerie, en Saug og Kornmølle paa Østsiden af Steens-Fjorden under Nordrehougs Præstegjeld, samt 6 Huusmandspladse, paa hvilke udsaaes 6 til 8 Tdr. Korn, og fødes 10 til 12 Køer.»*

* Kraft (1835), s. 318–319.

NYE BYGNINGER

Etter at Stein ble delt i 1821–22, ble det bygd nye hovedbygninger på begge gårdene. Vi vet ikke om det var hus på Ner-Stein før gården ble delt. Det var også to brukere på Stein i middelalderen (til i 1690-årene), men mye tyder på at det gamle gårdstunet på Stein var et felles tun, hvor begge brukerne før 1690 hadde sine bygninger.

GJESTGIVERSTED OG SKYSTASJON

Med beliggenhet langs ferdsselsårer både til lands og til vanns, hadde Stein fra gammel tid bevilling som gjestgiversted og skystasjon. I 1728 søkte den nye eieren av gården, Sven Jesper Birck, om fornyelse av gjestgiverprivilegiet og tillatelse til å bygge nye hus for reisende ved stranden. Begge deler ble tillatt. I 1832 overtok nabogården Hungerholt bevillingen som Stein hadde hatt.

Christopher Fougner (1795–1869) var ordfører i Hole 1840–1848.

I 1865 satt Hans Sigvart Fougner (33, ugift) på gården med en husholderske, Gunhild Olsdatter (44, f. i Norderhov) og tre tjenestefolk: Karen Olsdatter (23), Iver Iversen (22) og Liv Østensdatter (21, f. i Hallingdal). På gården bodde også husbondens tante, Anne B. Vardrum (76, enke) som levde av sin kapital, og som hadde sin egen tjenestejente, Maren Pedersdatter (16). I 1865 var det på Nedre Stein 6 hester, 22 storfe, 7 sauer og 2 griser, og utsæden var 1 ½ t. rug, 16 t. bygg, 8 t. blandkorn, 1¼ t. erter og 26 t. poteter.

Hans Sigvart Fougner ble i 1874 gift med GIERTRUD DINA SERENA JENSEN (1842–1908), og de fikk seks barn: Marte og Helga (tvillinger, begge f. og d. 1875), Christopher (1876–1950), Wilhelmine Dorothea, Peter Andreas Jensen (f. 1880) og Marie Riddervold (f. 1884).

Hans Sigvart Fougner var med i kommunepolitikken, og var ordfører i Hole 1868–1870. I 1874 makeskiftet han Nedre Stein med Johannes Solberg fra Drammen, og fikk i stedet Nordre Sørsum, som Solberg hadde kjøpt like før. Nedre Stein var verdsatt til 15.000 spesidaler, og i tillegg fikk Fougner et skogstykk ved Sundvollen. Han bodde med sin familie på Nordre Sørsum til 1898, da de solgte gården og flyttet til Kristiania.

En gård fra 1874

Den nye eieren av Ner-Stein, Johannes Solberg, hadde siden 1868 vært eier av Øvre Stein. Dermed var den gamle kongsgården igjen samlet på én hånd.

JOHANNES SOLBERG (1845–1920) var fra Kobbervik ved Drammen. Han ble i 1870 gift med OLGA EDUNA BULL EGIDIUS (1844–1925), som var født i Nederland av norske foreldre.¹⁸ De fikk seks barn:

* Harald (1872–1923), forstmann, gårdbruker og dikter, seinere eier av Søndre Sørsum (Sjefsgården) og Stein (fra 1920), g.m. Elise Moltke Hansen, fire barn: Johannes, Henriette Dorothea, Olga Eduna (Buster) og Otto.

* Valborg (1874–1959), g. 1896 m. Wilhelm von Tangen Thrap-Meyer (1871–1900), en tid bosatt i Hannover, Tyskland, to barn: Johannes (1898–1929) og Wilhelmine (f. 1900).

* Alf (1876–1942), seinere eier av Storøya i Hole, og av Hønefoss Teglverk, g.m. Mary Emslie Bruce (1877–1959) fra Skottland, én adoptiv sønn Alf.

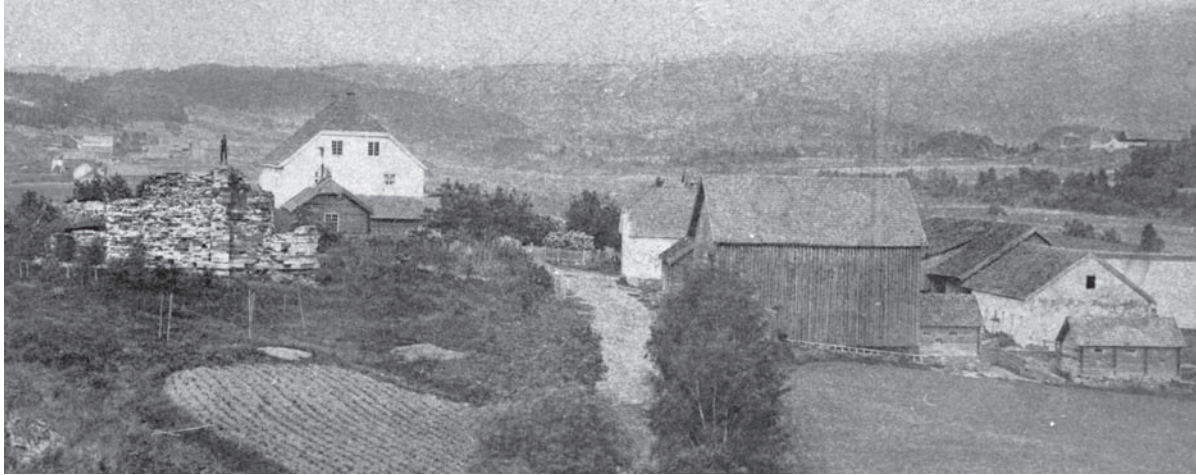
* Andreas (f. og d. 1879).

* Sven Adolf (1881–1954), fra 1905 ansatt ved Ålesund E-verk, fra 1909

---

¹⁸ Navnet Bull fikk hun fordi fiolinisten Ole Bull var en av hennes faddere.

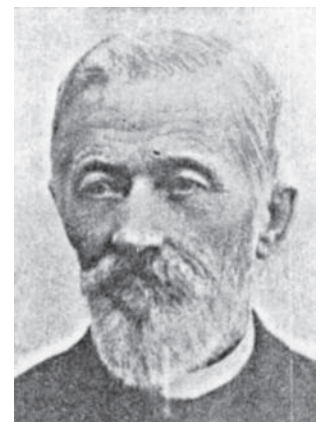
ved Drammen E-verk), g.m. Amalie Blom (f. 1891), tre barn: Ida Anna, Georg Fredrik og Christopher.

* Thorvald (1882–1967), gårdbruker og forfatter, eier av Færstad gård i Trøndelag, og bosatt der, g.1 m. Alfhild Størck (f. 1888), g.2 m. en dansk dame (Gysse) – ingen barn i noen av ekteskapene.

Stein gård i 1870-årene. Hovedbygningen fra 1823 til venstre, med kirkeruinen i forgrunnen. Driftsbygningene til høyre ble i 1880–81 erstattet av ny låve med stall og fjøs.

Foto: P.A. Thorén, Kristiania

Johannes Solberg hadde sin utdannelse fra Ås høiere landbrukskole 1867–68, og han hadde studert jordbruk i Skottland. Som ung avtjente han verneplikten på Helgelandsmoen, så han kjente godt til Hole og gårdene her. Han var aktivt med i politikk og samfunnsliv, og satt som medlem av Hole herredsstyre i over 30 år, herav åtte år som viseordfører og 21 år som ordfører. Han var ordfører i bygda 1886–1891, 1894–1895 og 1898–1910. Han ble i 1883 den første formann i Hole Grundlovsforening, var medlem av representantskapet i Selskapet for Norges Vel, var med og startet Fellekjøpet («Landhusholdningenes Fælles-Indkjøb») og deretter styremedlem i 22 år. Han arbeidet aktivt for opprettelse av landbruksskole i Buskerud, og for å få jernbane gjennom Hole. For sine fortjenester av norsk landbruk mottok Johannes Solberg i 1881

Hans Sigvart Fougner (1832–1912) var ordfører i Hole 1868–1870.

HENGSELEHOLD

I 1847 fikk Christopher Fougner på Nedre Stein 27 spesidaler 14 skilling for «hengselehold» til 1301 tylvter tømmer, som lå vinteren over i Steinsfjorden for å fraktes opp til Damtjern med kjerraten neste vår. Dette var tømmer som var fløtet inn i Steinsfjorden, rimeligvis fra Ankers skoger i Land og Valdres, men som ikke kom inn til Åsa før vinteren satte inn.

* Bjørnstad, s. 39.

MEIERI PÅ NER-STEIN

Hole sogneselskap hadde fra 1860-årene arbeidet for å bedre forholdene for melkeproduksjon i bygda. Som et resultat av dette ble det i 1870 anlagt et privat meieri på Sørums i Steinsfjerdingen, og året etter ble Hole meieri etablert ved Svensrud på Røyse. Meieriet på Sørums ble flyttet til Ner-Stein i 1875, og var i drift til 1899. Meieribestyrer var Ole Ellingsen, som hadde plassen Øvre Bråten til bruk. «Til Ole Ellingsens heder må jeg fortelle, at meierismøret fra Stensmeieriet fikk særdeles godt rykte. Det ble sagt at det ble solgt meiersmør fra Stein i Kristiania flere år etter at meieriet var nedlagt.»* Ved en landbruksutstilling på Tanbergmoen i 1881 ble Johannes Solberg tildelt 1. premie på 50 kroner og Norges Vels sølvmedalje for smør- og osteprodukter. Samme år mottok Johannes Solberg Hans Majestet Kongens medalje i sølv «for fortjeneste af Landbruget».**

* Solberg (1963).

** Harsson (2000), s. 200 og Ringerikes Blad 21. juni 1881.

Johannes Solberg (1845–1920) var eier av Stein fra 1868 til sin død i 1920, og han var ordfører i Hole i 21 år.

Kongens fortjenestemedalje i sølv, og i 1911 ble han ridder av St. Olavs orden.

Johannes Solberg bygde i 1880–81 ny driftsbygning med fjøs på Stein. I fjøset var det 66 båser og tre kalvebinger. Krybbene var av støpt malm, og der var innlagt vann med ledninger av jernrør med kraner til samtlige krybber. Under låven var det både gjødselskjeller (av gråstein) og turnipskjeller. Hele bygningens lengde var 68 meter, og i den nordre enden var det hønsehus. Låven ble seinere påbygd ytterligere 12 meter av Finn Egede Moltzau.

I 1900 satt Olga og Johannes Solberg på Stein med sin datter Valborg Thrap-Meyer (f. 1874, enke) og hennes to barn: Johannes (f. 1898) og Wilhelmine (f. 1900), og en «selskapsdame» (seinere kalt sekretær), Heloise Lund (f. 1867 i Christiania). På besøk på gården da folketellinga ble registrert 3. desember 1900, var tre slektninger, Valborgs avdøde mann Wilhelm Thrap-Meyer: Nilsine Cecilie (f. ca. 1830), Thea (f. ca. 1862) og Hanna (f. ca. 1870). I 1900 ble 10 tjenestefolk registrert som bosatt på Stein: husholderske Haldis Margrethe Christensdatter (f. 1870 i Drammen), barnepike Karin Lingren (f. 1879 i Sverige), kokkepikene Eline Alberta Olsdatter (f. 1878 i Christiania), stuepike Ingeborg Hansdatter (f. 1874), sykepleierske Caroline Dahl (f. 1869, midlertidig bosatt på Stein, til vanlig i Hole prestegård), «husbondskarl» Hans Madsen (f. 1841), fjøskar Hans Anton Johannessen (f. 1875 i Trøgstad i Østfold), fjøskar Klas Edvard Selberg (f. 1871 i Sverige), Johan Madsen (f. 1884), «ved Gaardsbruget», og melkepikene Aase Olsdatter Skattebøleie (f. 1833 i Hallingdal). Av de 10 tjenestefolkene var alle ugifte, unntatt «husbondskarlen» Hans Madsen som var formann for husmennene, og hadde sin familie i plassen Steinsrud.

I 1900 ble hovedbygningen på Ner-Stein leid ut til arbeidsfolk på gården. Her bodde stallkar Johannes Gulbrandsen (f. 1875), seinere eier av en av Løken-gårdene, med hustru Antonie Hansdatter (f. 1878) og en datter, Berta Kristine (f. 1899) samt en losjerende, Anne Marie Eriksdatter (f. 1834). I en annen husstand på Ner-Stein bodde Engebret Ellingsen (f. 1845, tjener ved gårdsbruk) med hustru Gunhild M.

Olga Egidius Solberg (1844–1925).

Eriksdatter (f. 1852) og tre barn:

Edvard (f. 1889), Alf (f. 1892) og Anna (f. 1896). På besøk i husstanden var Maren E. Bråten (f. 1862), som til vanlig var tjenestefjente i Kristiania.

I 1901 kjøpte Olga og Johannes Solbergs eldste sønn, Harald, Sjøfsgården Sørums i Hole og drev den godt opp. I tida etter 1. verdenskrig var det gode priser på gårder, og etter farens råd solgte Harald Solberg Sørums i 1918 og flyttet i stedet med sin familie til

---

«... DEN SMUKKESTE IDYL»

«Hr. Solberg er gift med Olga Egidius, som ogsaa er besjælet av levende interesse for bygdens vel, og særlig har hun indlagt sig stor fortjeneste ved sit opofrende arbeide for missionen. Ogsaa i gaarden Stens forskjønnelse har hun sin rike del. Parken og haven har hun forvandlet til den smukkeste idyl. Især er haven et vidunder av kunst og natur med den herlige utsikt, de eiendommelige terrasser, kantet av rosenhække og med de rike anlæg, bugnende av blomster.»*

* Tveiten (1914), s. 157 (etter Wladimir Moe).

NOE STUTT I PRAT

«Johannes Solberg kunde vel være noe stutt i prat, men real og grei var han.»*

* Martin Hansen Steen, husmannsønn fra Steinsrud, på besøk i gamlelandet i 1938 etter at han utvandret til USA i 1892, 46 år tidligere. (VV. i Ringerikes Blad 24. oktober 1938).

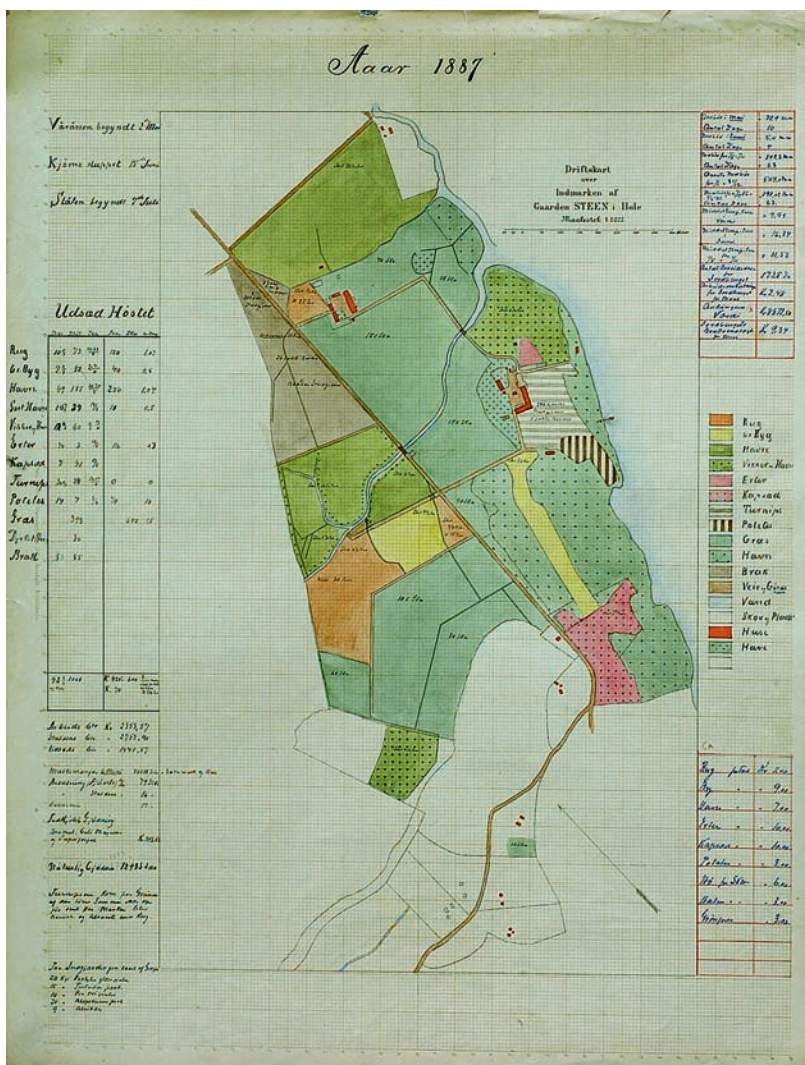

Stein gård 1949, med Steinsfjorden I bakgrunnen. Merk sagbruket ved fjordkanten, og badehuset sønnafor.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Driftskart for Stein 1887, tegnet av Johannes Solberg. Fra han ble eier av Øvre Stein i 1868 (med Ner-Stein fra 1874), tegnet Solberg årlige driftskart helt fram til sin død i 1920. Her ble nøyaktig påført hva som ble dyrket på de enkelte åkrene, med opplysninger om hva som ble høstet, hvor mange lass gjødsel som ble kjørt ut, nedbør og temperatur, kornpriser, når våronna og slåtten startet, og når kyrne ble sluppet. Driftskart utlånt av Jan Fredrik Hornemann, avfotografert av Marit Fagerli.

«... EN TRABELT OPPTIIN MANN»

«I frå 1868 å nærpå femti år framover var de Johannes Solberg som egde Stein. Han var en frammi frå jolbruker. Da var-e åtti mjælkekyr å tjue hester på garn. Han kjøfte Ayshirekrøtter fra Skottland. Solberg, heller Mann som-n vart kalt på garn, var olfører i treåttjue år, uta gåttjærslle. Han skreiv protokøllen au, det vart sagt at-n skreiv den heme føre møte, me vetaka å fullt fæli te å skrive unner. Han var en trabelt opptiin mann, å kunne itte fjørðra no unødi snakk.»*

* Lyse (1976), s. 51. Peter Lyse har lagt på to år ekstra på Solbergs tid som ordfører. Det riktige er 21 år.

Nedre Stein. Ved Johannes Solbergs død i 1920 overtok sønnen hele gården.

Johannes Solberg ble gravlagt fra Strømsø kirke i Drammen. Kisten ble ført fra Stein på formiddagen til Hønefoss. «Sørgfølget, hvortil hadde sluttet sig en stor Skare Bønder fra Hole, kom til Hønefoss ved Middagstid. Ved Sundbroen var møtt op en del av Byens Borgere som fulgte Baaren til Stasjonen, hvorfra den med 3-Toget avgikk til Drammen.»¹⁹

¹⁹ Avisutklipp (udatert) i Hole bygdarkiv (fra 1920).

ØYENE I STEINSFJORDEN

I november 1870 kjøpte Johannes Solberg Ulvøya, Braksøya og flere mindre øyer i Steinsfjorden av Anders Hansen Hurum på Nedre Løken. I dag er det bare Braksøya, Pipøya og Småøyene som fortsatt tilhører Stein.

Tvehjulingen (Tvillingøyene) og Grisøya ble solgt til Hole kommune i 1941, og Amundsøya og Ulvøya ble solgt til private i henholdsvis 1941 og 1950. Braksøya ble i januar 1988 fredet som naturreservat, en båndlegging som gav eieren av Stein 70.000 kroner i erstatning. Naturreservatet er 40 dekar, og formålet med fredningen er «å verne en viktig lokalitet for forståelse av Oslofeltets fossilførende bergarter med verneverdig kalkfuruskog».*

* Sitat fra fredningsvedtaket (kgl. resolusjon 15. januar 1988).

HARALD EGIDIUS SOLBERG (1872–1923) var gift med ELISE FREDRIKKE MOLTKE HANSEN (1877–1962) fra Drammen. De fikk fire barn:

* Johannes (f. 1905), g.m. Ingeborg Stuevold-Hanssen (1906–1985), tre barn: Anne Marie (1930–1932), Harald (f. 1934) og Elisabeth (f. 1935).

* Henriette Dorothea (1906–1982), ugift.

* Otto Joachim (1908–1913).

* Olga Eduna (Buster) (1912–1987), g.m. Henry Johannessen (1909–1964) fra Ålesund, bosatt i Sundvollen, tre barn: Stein (f. 1945), Tor (1947–1981) og Bente (f. 1953).

Harald Egidius Solberg var født og oppvokst på Stein. Etter å ha vært lærling hos godseier Omsted i Solør, tok han Sem landbruks-

---

DJEVLEØYA

I middagshvilen kunne husmenn og gårdsgutter hvile i bryggerhuset på gården. Rundt 1900 bygde Johannes Solberg en hvilebrakke på Sopet ved Steinsevja til bruk for husmennene. Om vinteren fyrte de opp i brakka, slik at de kunne spise middagen der. Men hvilebrakka var så trekkfull og kald at den fikk navnet Djevløya, etter en fangeøy ved Guyana i Sør-Amerika.*

* Harsson (2000), s. 154.

Ved fjøsdøra på Stein cirka 1910. Fra venstre: sveieren Nils Opsahl, budeaia Karen Lyse og til høyre med fliskor-ga står Alfred Henrik Roulund (f. 1892), fra plassen Helgerud under Øvre Vik.

VÆRSTASJON

Fra 1898 til 1925 var det en meteorologisk målestasjon på Stein. Den avløste en stasjon som hadde vært på Sørums siden mars 1874. Det var Johannes Solberg selv som var ansvarlig for målingene, og i skjemaene førte han nøyaktig nedbørmengde, type nedbør, snødybde osv. Også barometerstand, vind, temperatur og skydekke skulle registreres. Etter Solbergs død i 1920 var det familiens sekretær, Heloise Lund,* som overtok ansvaret for stasjonen. I oktober 1925 ble den flyttet til nabogården Hungerholt, hvor den har vært siden.

* Heloise Lund kom til Stein rundt 1885 som guvernante, og ble på gården i nærmere 45 år.

Harald Solberg (1872–1923) var bonde og dikter, og eier av Stein fra 1920 til sin død i 1923.

skole i Asker og deretter Ås høiere landbruksskole. Som forstmann var han i perioden 1895–1904 bestyrer av Aspestrand gård i Aremark i Østfold, før han i 1904 kjøpte Søndre Sørums (Sjefsgården) i Hole. Denne eide han til 1918, og i 1920 overtok han Stein etter sin far.

Harald Solberg var en kunstnernatur. Han elsket naturen, dyrene og bondens liv. Han skrev dikt, og han tegnet og malte. Han døde i 1923, bare 50 år gammel. Ved sin død var han medlem av Hole herredsstyre, formann i dyrevernsnemnda og formann i anleggsstyret for Hole elektrisitetsverk.

Harald Solberg ble overtalt av O. Thommessen, redaktør av «Tidens Tegn», til å la noen av diktene trykke i avisen. Og snart ba redaktøren om flere. Etter Solbergs død i 1923 ble samlingen *Bondevers* utgitt på Gyldendal, og den ble snart utsolgt. I 1974 ga en lokal nemnd i Hole ut et nytt opplag, og Solbergs dikt finnes i dag i mange hjem i hans fødebygd.

Da Harald Solberg døde i 1923, var eldste sønn Johannes bare 18 år gammel. Inntil han kunne overta, ble gården drevet videre av mora Elise sammen med en gårdsbestyrer, Dagfinn Kristoffer Weberg. Han var gårdsbestyrer på Stein til 1938, og ble seinere eier av Kvelsrud gård på Jevnaker.

Arveoppgjørene etter Johannes Solbergs død i 1920 og Harald

FORFATTEREN JOHANNES THRAP-MEYER

I 1900 døde Olga og Johannes Solbergs svigersønn Wilhelm Thrap Meyer, bare 29 år gammel, og tilbake satt deres datter Valborg som enke med to små barn: Johannes (2) og Wilhelmine, som ble født etter at faren var død. Johannes Thrap-Meyer vokste opp i Hole og bodde på Stein til han var 13 år gammel, da moren flyttet med sine barn til Oslo for videre skolegang. Johannes gikk på Frogner skole, men likte seg ikke på skolen og strøk til artium. Han bestemte seg for å bli maler, og reiste til København for å gå på kunstakademi, men snart slo han malerkarrieren fra seg. Det var forfatter han ville bli, og i løpet av få år skrev han tre romaner, to novellesamlinger og en del dikt. Kritikken var overstrømmende, og han ble spådd en stor fremtid. «Neppe noen annen norsk romanforfatter i vårt århundre (...) har allerede i 30-års alderen nådd så langt som Johannes Thrap-Meyer,» skrev Philip Houm i Norsk litteraturhistorie. Men Thrap-Meyer helse var ikke god, og i 1929 døde han, bare 31 år gammel. Hans verker er lite kjent, men i 1998 – 100 år etter hans fødsel – gav Gyldendal Norsk Forlag ut hans tre romaner i nye opplag.*

* De tre romanene er: *Egoister* (1927), *Anakreons død* (1928) og *Over rimet vold* (1930, utgitt etter hans død).

DEN GRÅ DAMEN

Mange holeværingar har hørt om «Den grå damen» på Stein, men ikke så mange har sett henne. Husspøkelset på Stein ble sett av både eierfamilie, husmenn og tjenere fra 1860-årene og flere mannsaldre framover. Johannes Solberg fra Drammen kjøpte Øvre Stein i 1868, og den første natten han sov på gården, våknet han ved at en grå kvinneskikkelse stod bøyd over ham i sengen. Dagen etter fortalte han om det til husmann Hans Madsen, og mente at dørene måtte stenges bedre, så fremmed ikke kom inn i huset natterstid. «Det nytter nok ikke å stenge dørene for henne. Det er fru Fougner, det, og hun går hvor hun vil, både inne og i uthusa. Alle kjenner henne, og hun gjør ingen fortred,» svarte Madsen. I familien Solbergs eiertid viste hun seg ofte, og alle som mente å ha sett henne, var troverdige mennesker ....

Solbergs død i 1923 førte til at det økonomiske fundamentet for gårdsdriften ble betydelig svekket i løpet av få år. I tillegg var 1920-årene en vanskelig tid i landbruket, bl.a. med sterkt fall i kronekursen. Familien på Stein fikk problemer med å betjene gjelda på gården, og Hønefos & Oplands Privatbank var største kreditor. I mai 1923 ble de to husmannsplassene Jenserud og Åsstua utskilt og solgt, og året etter solgte Elise Solberg Nystua.

I 1929 ble en nederlandsk baron, Repelaer van Spykenisse, forpakter av Stein. Han var gift med en nederlandsk grevinne (hennes tredje ekteskap) som i sitt andre ekteskap hadde vært gift med Olga Egidius' bror Thorvald. Sammen med grevinnens datter Toja (fra første ekteskap) ønsket baron van Spykenisse å hjelpe Solbergfamilien til å beholde Stein. Elise Solberg og hennes barn flyttet fra Stein i 1928, og bodde siden i Veslebu, et lite hus i Sonerud (Nigarden Bjørke).

I 1930 ble melkekyrne på Stein solgt. Gårdsdriften skulle intensiveres, med satsing på få produkter. Ny teknikk og nye hjelpemidler i gårdsarbeidet skulle utnyttes. Men det viste seg snart at nederlenderne ikke klarte det de hadde satt seg som mål. I 1932 forlot de gården, noen illusjoner fattigere, og tre panteheftelser som forfalt til betaling i desember s.å., førte til at banken gikk inn og overtok. I 1933 ble gården lyst ut for salg, og en rekke interesserte kjøpere meldte seg. Mange ønsket å kjøpe mindre deler av gården, men den skulle selges under ett. Høyeste bud på 170.000 kroner (inkludert løssøre for 22.500 kroner) kom fra Finn Egede Moltzau.

FINN EGEDE MOLTZAU (1909–1985) fra Oslo var landbrukskandidat, og overtok Stein ved skjøte av 14. november 1933. I tillegg til gnr. 9/1 Stein omfattet kjøpet en åker på grensen mot Sørums, som ble kjøpt av Johannes Solberg fra Midtre Sørums i 1878 for 2.000 kroner (gnr. 10/7 Sørums), øyene i Steinsfjorden, Steinsvollen seter samt fem skogteiger på Krokskogen som tidligere hadde tilhørt gårdene Bjørnstad, Fekjær og Vik. Han var gift fire ganger,

Elise Solberg f. Moltke Hansen (1877–1962).

Dekk ditt bord,
moder Jord,
rekk oss dine gaver.
Vekk hvert frø,
solgull strø
over eng og haver.

(Harald Solberg: Våren)

Jeg lengter til skogen,
til lyngkantet vei,
og aldri har noen
vel lengtet som jeg.

(Harald Solberg: Skogen)

TRETTE GANGER GRAUT I VEKA

«Våren 1904 tok jeg plass på Stein, som visergutt og melkekjører. Arbeidet bestod i å kjøre melka på meieriet på Tanberg hver dag (...) og å kløyve ved og bære den inn på kjøkkenet, annen etasje og drengestua. Jeg bar veden i en stor fliskurv, og det var ikke småtterier som skulle til. Jeg husker til jul en gang, at jeg holdt regning med det jeg bar inn til helga, og det var noen og tredve kurver. Om sommeren kunne det det jo være et og annet utenom, bl.a. å hente opp is fra ishølet på Ner-Stein til avkjøling av kveldsmelka. (...) Det kunne vært bra nok på Stein, lønna var ikke mye å skryte av, men den var jo lita over alt. Men all den grauten en måtte eta, den var det inga meining i. Rugmelsgraut til dugurds og til kvelds hver eneste søktendag i uka, med separert melk attåt, og ikke noe anna, og risengrynsgraut til søndagsmiddag. Tretten ganger graut i veka.»*

* Olav Eriksen, s. 26–27.

«... DENNE FINE, DRØM- MENDE SJÆL»

«Den stillferdige, beskedne forfatter gjorde fra første stund et forunderlig tiltalende indtryk. Han sang ikke for ros og ære, det var kun med stor overvindelse, han lot sig bevæge til at la sine vers komme utenfor kredsen av sine nærmeste. Men denne fine, drømmende sjæl hadde git den natur, han levde i, sit hjerte; han elsket bondens yrke, skogen og jorden, de stille tjern, de blaa aaser og den tindrende stjernemat; i hans ømhet hadde dyrene i vildmarken og paa gaarden plas ved siden av de mennesker, han holdt av.»*

* Redaktør O. Thommessen i forordet til diktsamlingen *Bondevers* (Gylden-dal 1923).

Skuronn på Stein rundt 1930. På traktoren med to selvbinderer sitter den hollandske baronen Repelaer van Spykenisse, som forpaktet Stein i perioden 1929–1932.

først i 1934 med Elsa Josefine Swensson (f. 1913) fra Trondheim (de ble skilt i 1938).²⁰ De fikk to barn:

* Mona (f. 1935), bosatt på Tanum i Bærum, g.m. Jørgen W. Cappelen, to barn: Jørgen og Johan.

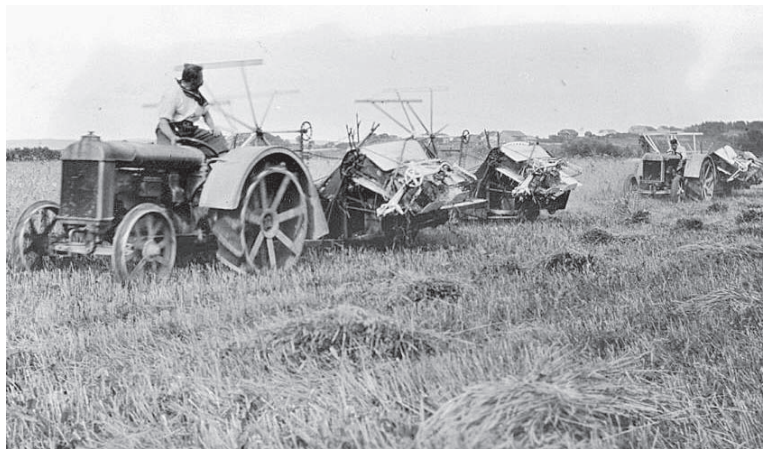
* Halvdan (f. 1936), bosatt på Høvik i Bærum, g.m. Anneliese Haak (f. 1940) fra Lübeck i Tyskland, to barn: Christopher og Anne Christine.

I 1938 giftet Moltzau seg igjen med en svensk dame, Veronica. Dette ekteskapet var barnløst, og ble oppløst i 1940.

I 1941 giftet Finn Egede Moltzau seg med ERNA CAMILLA ELGAARD (1914–2001) fra Oslo. De fikk tre barn:

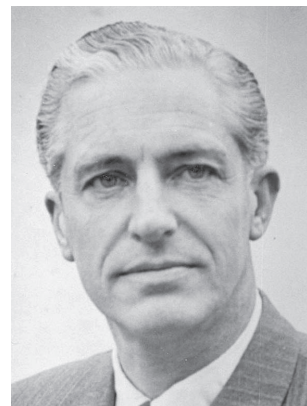
²⁰ I dag er Elsa Josefine Moltzau Grieg bosatt på Høvik i Bærum, og er enke etter sitt 2. ekteskap.

* Cecilie (f. 1943), bosatt i Steinsåsen, g.1 m. Eilif Gihle Aas (f. 1938), to barn: Merethe Helene (f. 1970, g.m. Brede Holte) og Axel (f. 1967, g.m. Sølvi Ann Waldeland). Cecilie g.2 m. Trygve Fauske (f. 1949).

* Finn (1944–1956), druknet under et epileptisk anfall mens hans lystret kreps i strandkanten ved Steinsfjorden.

* Jan Fredrik (f. 1949), fra 1974 eier av Stein, g.m. Ragnhild Holte (f. 1950) fra Nes i Ådal, to barn: Cathrine (f. 1976) og Henrik (f. 1978).

Finn Egede Moltzau
(1909-1985).

Finn Egede Moltzau innførte nye driftsformer på Stein. Moderne slakteri med eget kjølerom ble anlagt på gården, og gartneri på 30 dekar med kjølelager for frukt og grønnsaker. Det ble bygd opp et moderne hønseri med 2.000–3.000 høner, som produserte 2.000 egg pr. dag – det meste solgt til eggsentralen i Hønefoss. En periode ble det også forsøkt med kyllingoppdrett, og spesiallagde rugemaskiner klekket ut 60.000–70.000 kyllinger i året. Og gården fikk eget vaskeri med moderne maskiner.

I 1943–44 satte Moltzau opp en dampsgag som ble fyrt med ved og flis. Saga var en sirkelsag med to blader, og den var i bruk til ut i 1950-årene. Da satte Moltzau opp ny sagbygning øst for gårdstunet, nede ved fjorden. Dampmaskinen var erstattet av elektrisk motor, men denne saga brant ned etter kort tid og ble ikke bygd opp igjen. Til gården hørte også et pukkverk ved Steinsfjorden, som produserte pukk og singel. Det var i drift til tidlig i 1950-årene. I en periode drev Moltzau også en fabrikk som produserte ferdighus og -hytter, men denne ble nedlagt etter kort tid.

I mars 1948 hadde Stein ifølge boka *Norske Gårdsbruk* 1.000 dekar dyrket jord og 200 dekar annet jordbruksareal, 4.520 dekar produktiv skog og 400 dekar annen utmark. På gården var det 15 hester, 90 kyr, 2 okser, 15 ungdyr, 10 griser, 6 geiter, 10 sauer, 2.500 høner og 50 kalkuner. Seinere samme år ble den tradisjonelle gårdsdriften lagt om til rein kornproduksjon. Auksjonen ble holdt 8. april 1948, og hele besetningen ble solgt, sammen med det meste av

---

BESTYRERE OG FORPAKTERE

En storgård som Stein var en stor bedrift, og et helt samfunn for seg selv. Mange hender skulle settes i virksomhet hver dag for å få det til å «gå rundt». Fra rundt 1920 til 1977 var det gårdsbestyrere (i kortere perioder forpaktere) som ledet den daglige driften. Gårdsbestyreren hadde ansvaret for at arbeidet i fjøs og stall og på åker og eng ble skikkelig utført til rett tid. Tidlig på 1900-tallet het gårdsbestyreren Svanøy. Etter Harald Solbergs død i 1923 kom Dagfinn Weberg* fra Sande i Vestfold. Han ble i 1938 avløst av Rinde, som var der i ett år før Lars Piro fra Eidsvoll overtok. Han ble på Stein til 1949 (de siste årene som forpakter), da han kjøpte en av Gjesval-gårdene (se gnr. 194/1 Søndre Gjesval i bind 1). Fra 1953 til 1961 var Øyvind Bøhn gårdsbestyrer, og den siste var Sven Svensson, fra 1961 til 1977.

* Hans sønn er den seinere stortingsrepresentanten Dag C. Weberg fra Jevnaker.

---

redskapen på gården. Prisen pr. ku kom opp i rundt 1.400 kroner, mens de tre hestene gikk for en tusenlapp hver – de var alle gamle. Uten dyr trengte man verken sleder eller vogner, separatorer eller smørkinner.

ISSKJÆRING

Hans Brådalen (f. 1916) skar som unggutt is på Langgrunna i Steinsfjorden, utenfor Steinslandet, sammen med faren, Nils Brådalen. Blokkene var på 50 cm, og ble fraktet til kjelleren under stabburet på Stein, hvor de ble pakket ned med sagflis. I en periode ble de også kjørt til en binge i enden av låven på gården, der Moltzau seinere bygde slakteri.* «Vi ble dyvåte hver dag. Det fulgte vann med når vi dro saga opp igjen. En gang hadde Moltzau besøk av noen kamerater fra landbruksskolen, som kom ned på fjorden for å bivåne isskjæringa. De lurte på om det var en kald jobb? – Å nei, det er nok verre for han som står under'an, svarte'n far, og da lo kara godt.»**

* Tidligere var det ishus på Nedre Stein.

** Hans Brådalen (f. 1916), april 2002.

ALLE KYRNE MÅTTE SLAKTES

Lars Piro kom til Stein som gårdsbestyrer i 1938. Et av de første oppdragene han fikk, var å kjøre 96 storfe til slakteriet. Det var kommet smittsom kalvekasting i fjøset, og alle kyrne måtte slaktes. Deretter måtte fjøset skures rent, og så stå tomt i minst ett år. Da året var omme ble det kjøpt inn telemarksfe, og seinere gikk man over til svensk svart og hvitt fe. Til vanlig var det 60–70 melkekyr i fjøset, i tillegg til en del ungdyr.

IDRETTSPLASS PÅ STEINSSLETTA

Etter krigen fikk den nystartede Krokkleiva Idrettsforening leie et område av Finn Moltzau ved storveien, nord for gårdsveien til Ner-Stein. Her ble det på rekordtid anlagt idrettsbane på dugnad. En merkemaskin lagde guttene selv og dermed kunne både fotballbane og håndballbane merkes opp. Banen ble åpnet i

slutten av juni 1946, med 600 mennesker til stede på åpningsstevnet. Banemester var Hans Brådalen, som sammen med kona Rangdi tok seg av vask av drakter og vedlikehold av utstyr. «Vi hadde bare én fotball. Den måtte lappes og sys foran hver kamp. Det var ikke som i dag – nå har de jo baller i sekkevis.»* 1. desember 1946 gikk Krokkleiva IF og Hole IL sammen i IL Holeværingen, som i 1948 tegnet 5 års leiekontrakt med Steins eier, til en årlig leiesum på 50 kroner. Idrettsplassen på Steinssletta ble nedlagt tidlig i 1950-årene.

Idrettsplassen på Ner-Stein ble åpnet i 1946. I bakgrunnen Stein skole. * Hans Brådalen (f. 1916), april 2002.

INDUSTRI PÅ NER-STEIN

Uthusene på Ner-Stein ble revet i 1934. I 1955 ble det gamle våningshuset utskilt med 5 dekar tomt, og i 1957 ble eiendommen solgt til Hole Tekstilfabrikk AS for 75.000 kroner. Bedriften produserte snorer til rullegardiner og flaggstenger, svettebånd til hatter o.l., og eier var Gisholt, som bodde på Ring på Røyse. Fem–seks damer fra bygda hadde arbeid her, men 1. september 1959 brant bygningen ned til grunnen. I 1964 ble eiendommen solgt til Ulf Corneliusen, som bygde nytt industribygg på Ner-Stein. Corneliusen hadde siden 1955 drevet egen virksomhet i Strandveien i Nedre Steinsåsen, i det tidligere kyllinghuset på Stein. Der produserte han reklameskilt, før han i 1957–58 startet med framstilling av grammofoonplater. Virksomheten gikk godt inntil den tekniske utviklingen var kommet så langt at den tok igjen – og gikk forbi – de gamle vinylplatene. Fra 1986 drev Roger Arnhoff Studio AS virksomheten videre. Bedriften ble nedlagt i 1987, og eiendommen ble overtatt av Morgan Eiendomsselskap AS, som ble eid av Arvid Corneliusen, Ulf Corneliusens sønn. Året etter ble den solgt videre til Knut Skutle Eiendom AS, og i 1989 startet Big AS (ledet av Svein Borge fra Hønefoss) med produksjon av foto-, kontor- og skoleprodukter i lokalene. I desember 1996 kjøpte Frode Ullbråthen i Bærum Asfaltservice AS eiendommen (fra 1. januar 2001 Frode Ullbråthen Eiendom AS), og han har siden mai 2000 leid den ut til Ring Tekstil AS, som produserer dyner, puter og soveposer i industribygget på Ner-Stein. Selskapet eies av tidligere ansatte ved Ajungilak Fabrikker i Hønefoss.

Moltzau hadde vært ett år i USA og studert driftsmåter med utstrakt maskinell drift. I 1949 anskaffet han skurtresker, gjødselspreder, landbruksjeep og spesialtraktor. Han satset i første rekke på hvete og rug, og kunne etter hvert vise til en årlig produksjon på cirka 100 tonn korn, hvorav opptil 66 tonn hvete. Ellers stod rugen godt på Stein – over 400 kilo pr. mål var et resultat som lot seg høre.²¹

I 1956 overtok Erna Moltzau Stein gård med innmark og skog på Krokskogen som sitt særeie, og i 1957 ble ekteskapet med Finn Moltzau oppløst. Han reiste til USA og etablerte seg på nytt. Han giftet seg igjen i 1957 i New York med Turid Rud (f. 1935) fra Haldden. Finn Moltzau kom seinere tilbake til Hole og levde sine siste år her i bygda, og døde på Røysetoppen sykehjem i 1985.

Erna giftet seg igjen i 1963 med Henrik Hornemann (1891–1971) fra Molde, som bodde på Stein til sin død i 1971. I 1969 ble Ernas yngste sønn, Jan Fredrik, adoptert av Henrik Hornemann, og etter fylkesmannens godkjenning skiftet han navn fra Moltzau til Hornemann. I 1977 ble Erna gift igjen med professor Bjarne Fretheim (1907–1983) fra Oslo.

I 1974 overtok JAN FREDRIK HORNEMANN (f. 1949) Stein gård etter sin mor. Han er gift med RAGNHILD HOLTE (f. 1950) fra Nes i Ådal, og de har to barn: Cathrine (f. 1976) og Henrik (f. 1978).

Ragnhild Hornemann er utdannet lærer, og arbeidet en periode

*Erna Camilla Hornemann
(1914–2001).*

---

²¹ Coldevin: Norske storgårder, s. 83–84.

© Fotograf Marit Fagerli

Industribygget på Ner-Stein ble bygd i 1964, etter at det gamle våningshuset brant i 1959. I bakgrunnen ser vi Stein gård og Steinsfjorden.

som lærer og kontormedarbeider ved Sollihøgda skole. Jan Fredrik Hornemann har vært aktiv i kommunepolitikken, og satt i flere perioder som leder av Hole viltneemd. Han er i dag leder av Hole Elgstorvald, som samordner elgjakten på Krokskogen innenfor Holes grenser (45 dyr på 82.000 dekar skog).

Stein har i dag 915 dekar dyrket jord, 50 dekar annet jordbruksareal, 3.200 dekar produktiv skog og 700 dekar annet utmarksareal på Krokskogen, og 40 dekar skog i Steinsåsen. I 1990 var det 25 høner på gården (slutt i 1996). I dag er det tre traktorer, skurtresker, lastebil, varmluft korntørke og lagerkapasitet til 400 tonn korn.

Det produseres i dag mest hvete på gården, men også en del havre og oljeveksten rybs, som brukes til kraftfôr. Driften av skogen gir et tilskudd til gårdens drift.

I 1961 ble det bygd korntørke og silo på Stein. Siden har vasslendt jord systematisk blitt grøftet, slik at tunge jordbruksmaskiner kan brukes. I dag kan to personer gjøre innhøstingsarbeidet ved hjelp av gårdens New Holland skurtresker. På 20–30 prosent av arealet blir det sådd høsthvete, mens resten blir harvet. Kampen mot Steinsfjordens forurensning er blitt intensivert det siste tiåret, og myndighetene har gått ut og anmodet bøndene i fjordens nedslagsfelt om å unngå høstpløying, noe som gir mindre avrenning av næringsstoffer til fjorden.

«VILLINGKLOKKA»

«Stabursklokka på Stein ble kalt for «Villingklokka». Da freden kom 8. mai 1945, ringte jeg med den hele formiddagen».*

---

* Hans Brådalen (f. 1916), som var gårdsarbeider på Stein fra 1933 til 1946.

Bygninger

Da Finn Egede Moltzau overtok gården i 1933, ble flere gamle hus revet. Av bygningsmassen på gården nevner vi:

- * Våningshus bygd cirka 1823.
- * Låve med stall og fjøs bygd 1880–81, påbygd og ombygd flere ganger, sist påbygd i slutten av 1930-årene (under fjøset er det murer fra 1826).²²
- * Stabbur fra rundt 1880, flyttet cirka 1950 og satt opp igjen over en gammel, murt potetkjeller med hvelvet inngangsparti,²³ og revet i 1992. Nytt stabbur bygd samme år.
- * Sveiserbolig, som lå mellom hovedbygningen og låven, revet i 1930-årene.
- * Hønschus fra 1930-årene, revet cirka 1987.
- * Kyllinghus fra 1930-årene, ble ombygd til bolighus cirka 1950 (gnr. 188/81).
- * Bestyrerbolig bygd 1937.
- * Traktorgarasje bygd 1937.
- * Raulåven – en løe som lå ved Seltebekken på østsida av Steinssletta, nord for Steinsalleen. Trolig brukt til oppbevaring av redskap, og revet like før siste krig.
- * «Portnerboligen» – et hus som lå på vestsida av Steinssletta, vis-a-vis Steinsalleen. I mellomkrigstida stod det tomt, med knuste vinduer og ødelagte dører, og mange veifarende overnattet der (barna skyndte seg forbi, det ble sagt at det ikke var «trygt»).

---

²² SEFRAC-registreringene 1985.

²³ Potetkjelleren er bygd i gråstein, fuget med halm og leire. Innvendige mål 7 x 3,5 m (utvendig 12 x 6 m).

Stein gård i 1960-årene.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

«HALSHUGGED OG BRÆNDT»

Utpå formiddagen 17. november 1804 skjedde et gruffullt dobbeltmord på Steinsvollen på Krokskogen. En svenske som kalte seg Peder Walberg drepte Jøran Engebretsdatter og hennes seks år gamle sønn Engebret, mens han mishandlet den tolv-årige datteren Berte alvorlig. Gjærningsmannen ble tatt til fange i Lommedalen, og seinere dømt til døden. «Den 30. november 1804 ere begravet Kone Jøran Embretsdatter Steensæter (40) og hendes Søn Embret Embretssøn Steensæter (6). NB! Disse 2de myrdedes af den arresterede Peder Walberg (24 Aar) som blev halshugged og brændt den 13. August 1805 paa Tandbergmoen,» står det å lese i kirkeboka.

---

* Portstue (på nordsiden av gårdsveien, der denne tar av storveien) fra sist i 1930-årene, opprinnelig bygd for oppbevaring av mineralgjødsel. I 1971 bygde Ringerike kommune et maken hus på sørsida av gårdsveien, for kloakkpumpestasjon.

* Verksted og smie bygd i 1940-årene.

* Sommerfjøs (1943–44).

* Badehus (1981), ligger 10–15 m fra fjordkanten på stedet hvor det samme år ble revet et annet lite hus, (kalt «Modesta»), fra 1823.

* Kårbolig bygd 1984.

Seter

Stein har hatt seter på Steinsvollen på Krokskogen, ved Den gamle kongeveien en snau kilometer nord for fylkesdelet ved Langebru. Ifølge seterlister fra 1820-årene var det «Procurator» Fougner og Christopher Fougner på Stein som hadde seterretten her.

De siste seterfolkene på Steinsvollen var Alma og Per Muggerud. Setringa opphørte sist i 1930-årene, etter at besetningen på Stein ble rammet av smittsom kalvekasting i 1938. Først etter ett år kunne ny besetning bygges opp, men eieren våget ikke å ta kyrne til Steinsvollen, for da kunne de bli smittet på nytt. Setra ble solgt i 1955, og er siden brukt som feriested (eies i dag av Tove Merete Nordby fra Oslo).

Da Ole Jonstad fra Fåberg kjøpte Stein i 1740, lå to setrer på Krokskogen under gården. Den andre *kan* ha vært Steinsetra på østsida av Steinsfjorden, men vi har ingen kilder som bekrefter det. Flere andre gårder i Steinsfjeringen hadde setrer på østsida av fjorden, og navnet kan også tyde på at dette har vært setra til Stein. Men Steinsetra kan også ha fått navn fra et steinbrudd, hvor det bl.a. ble tatt ut stein til gjenreisningen av Hole kirke etter siste krig.

En periode i siste halvdel av 1800-tallet ble Steinsvollen brukt som husmannsplass (se nedenfor).

Skog

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning i 1823 fikk Stein tildelt to teiger – en større teig i området fra Kleivstua og sørover mot Nordsetra, og en mindre ved Steinsvollen, øst for Den gamle kongeveien.

Siden har eierne av Stein kjøpt til gårdsskoger tilhørende Vik, Fekjær og Bjørnstad i området mellom Nordsetra og Manaskaret, og gården har i dag samlet cirka 3.850 dekar skog på Krokskogen. I tillegg er det cirka 40 dekar i Steinsåsen. Skogen ved Steinsvollen (cirka 200 dekar) fulgte med da setra ble solgt i 1955.

De fem skogteigene som i dag – sammen med Steins gamle skog mellom Krokkleiva og Nordsetra – utgjør Steinsskogen på Krok-skogen, er:

Tømmerås

Midtre Bjørnstads tidligere skogteig mellom Manaskaret og Åbborås (gnr. 2/7 av skyld mark 2,83) ble utskilt fra Bjørnstad i desember 1906, og i februar 1907 solgt til Johannes Solberg på Stein for 11.000 kroner (med bestemmelser om fortsatt havnerett for Midtre Bjørnstad). I salgssummen på 11.000 kroner var inkludert Vikstykket (se nedenfor).

Vikstykket

En skogteig mellom Nordsetra og Åbborås (gnr. 13/11 av skyld mark 1,41) som opprinnelig hadde tilhørt Øvre Vik, ble holdt tilbake av Mathea og Anders Frøhaug da de i 1889 solgte Øvre Vik til Paul Johnsen Fekjær og flyttet til Bjørnstad. Den ble solgt til Johannes Solberg i februar 1907 (sammen med Tømmerås gnr. 2/7), og har siden tilhørt Stein.

Bjørnstadstykket

Søndre Bjørnstads tidligere del av Bjørnstad-skogen mellom Manaskaret og Åbborås (gnr. 2/8 av skyld mark 1,13) ble utskilt fra Bjørnstad i desember 1906 og i februar 1907 solgt til Johannes Solberg på Stein for 1.500 kroner (med fortsatt havnerett for Søndre Bjørnstad).

Fekjærstykket østre og vestre

I 1909 ble det fra Fekjær (søndre) fraskilt to skogteiger nord for Nordsetra, som ble solgt til Harald Solberg, eier av Søndre Sørums (Sjefsgården). Det var «Fekjærstykket østre» (gnr. 18/11), som inn-til 1889 tilhørte Fekjær (østre), og «Fekjærstykket vestre» (gnr. 18/12), som var skogteigen den søndre Fekjær-gården ble tildelt i 1823. Hans J. Fekjær fikk 13.000 kroner for teigene, med forbehold om gjerdefang og vedrett for setra, som sammen med noen løkker ble holdt utenom salget. Da Harald Solberg solgte Søndre Sørums i 1918, beholdt han de to skogstykkene. I 1920 overtok han Stein gård etter faren, og den tidligere Fekjær-skogen har siden tilhørt Stein.

Tidlig i 1990-årene ble de fem skogteigene sammenføyd med Stein, og er i dag en del av gnr. 188/1 Stein.

I 1796 kjøpte Simen Fougner skogteigen Gunnerenga i Åsa av Ole Simensen Hurum (Myra) for 460 riksdaler. I 1822–23 ble sko-

---

KJØREHYTTE PÅ KLEIVA

Stein har ei kjørehytte ved Kleivstua, der hoggere og tømmerkjørere lå når de arbeidet «innpå». Hytta hadde sengebrisker og bord, og en kokovn – en såkalt felevovn – midt på gulvet. Den gamle kjørehytta var av bindingsverk. Den ble revet i 1972, og ny bygd samme år. Ved siden av står en laftet stall/låve fra cirka 1900.

DEMNINGER I NORDSETER-TJERN OG ÅBBORTJERN

I oktober 1857 overlot eieren av Øvre Stein retten til «Udbyyttelse og Inndemning af Vandet fra Nordsæter- og Aborkjærn paa Krogskoven mod en aarlig Formaling af Korn paa det ved Sundvolden opførte Kvernebrug» til eieren av Sundvollen, Johan Blyberg.* I Sundvoll-bekken hadde det trolig vært kvernbruk i mange hundre år, men med oppdemningen av tjernene i bekkens nedslagsfelt fikk den nye mølla i Sundvollen et langt sikrere driftsgrunnlag enn de gamle kverne. I alt fire tjern ble demt opp, de andre var Bønnerudtjern (Kleivtjern) og Retthells-tjern. Mølla i Sundvollen stod cirka 100 meter ovenfor brua (ved butikken), og ble revet i 1908.

* Kontrakten er datert 2. oktober 1857 (pantebok 28, s. 124).

Husmannsplassene under Stein, slik de lå på 1800-tallet. Plassene i Jomfrulandsgrenda er småbruk i dag, mens de som lå lenger øst i Steinsåsen, har forsvunnet i boligfeltene. De to plassene lengst nord, Pommern og Snekkerstua, fins det ikke spor etter i dag.

Kart: Marianne Meinich, Hole kommune

gen delt på sønnene som overtok hver sin halvpart av Stein, men i løpet av siste halvdel av 1800-tallet var skogen overtatt av andre.

Husmannsplasser

Stein har hatt 16–17 husmannsplasser, men alle har ikke vært i bruk samtidig. Alle plassene lå i Steinsåsen, unntatt tre: Pommern, Snekkerstua og Steinsby. Disse var trolig de eldste plassene, og de tre husmennene som er nevnt under Stein i 1723, satt sannynligvis her. I 1762 hadde Stein fem plasser, og i 1801 sju. I 1864 var 14 husmannsplasser under gården bebodd, i 1875 hele 15, og så gikk

---

RETT TIL SKRIFTLIG KONTRAKT

I 1750 kom den første loven om husmannsvesenet. Den gav husmannen rett til skriftlig kontrakt, som skulle sikre han og kona rett til å bruke plassen på livstid. Men loven førte til mye uro, og loven ble justert flere ganger. Særlig var det husmannens rett til skriftlig kontrakt som skapte motstand blant bøndene. En muntlig avtale kunne lettere fravikes, noe som førte til mange overgrep mot husmannsfamilier. I 1792 ble det påbudt med skriftlig avtale, og hvis en slik ikke forelå, hadde husmannen og kona rett til å leie plassen på livstid. I 1851 kom en husmannslov som gav husmannen rett til én fridag i uka, slik at han kunne arbeide på sin egen plass.*

* Harsson (2000), s. 153.

---

tallet ned til 13 i 1891 og 12 i 1900. Så seint som i 1933 var det 11 husmannsplasser under Stein.

I 1664 er *Søren Vekkern* (40) nevnt som husmann under Nordre Stein, og i 1666 er også nevnt hans sønn *Jon Sørensen* (7). Det er usikkert om han var husmann i vår betydning av ordet – på 1600-tallet ble husmann også brukt om folk som leide hus. Kanskje var *Søren* gårdsdreng på Stein.

I 1754 vitnet tre husmenn på Stein i en rettssak om fiskerett i Steinsfjorden. Det var *Tosten Snekkerstua*, *Nils Pommern* og *Gul Nilsson* i Steinsby. I 1755 ble det tegnet et kart til samme rettssak, og på kartet er det seks husmannsplasser: Steinsby, Steinsbråten, Merraføa, Jomfruland, Pommern og Snekkerstua.

Jomfruland-plassene sett fra sør: Nærmest ligger Vestre Jomfruland (Rapper), Jensenrud, Østre Jomfruland (Åsheim) og Nystua, med Åsstua i åsen nordafor.

© Fotograf Marit Fagerli

Husmenn på Stein cirka 1905. Foran fra venstre: Kristian Knutsen (Pommern), Hans Madsen (Steinsrud), Andreas Borgersen (Steinsbakken) og Anton Andersen (fra 1907 i Steinsbråten). Bak fra venstre: Johannes Gulbrandsen (bodde på Ner-Stein), Peder Gabrielsen (Åsstua), Hans Nilsen (Steinsbyhaugen) og Anton Hansen (husmannsønn i Vestre Jomfruland).

1762

Av skattemanntallet 1762 går det fram at fem husmannsfamilier satt på plasser under Stein. Ingen av de tre husmennene som vitnet i rettssaken sju år tidligere, er nevnt i manntallet:

Ole Jakobsen og Kirsti Paulsdatter.
 Jon Ingebrigtsen og Anniken Håkonsdatter med barna Håkon og Ingeborg.
 Ole Jenssen og Ingeborg Hansdatter.
 Even Olsen og Alet Abrahamsdatter.
 Ellef Kristensen og Kirsti Pedersdatter.
 Ole Johansen og Kari Kristoffersdatter.
 Abraham Pedersen og Mari Gulbrandsdatter med sønnen Peder.

1801

I 1801 var det sju husmenn med jord på Stein, mens den åttende – Ole Svensen i Pommern – var «bruger». Han drev trolig plassen for egen regning uten arbeidsplikt, på en slags leilendingskontrakt (se omtale av Pommern). De sju øvrige husmannsfamiliene var:

* Kristoffer Olsen (48) og Ambjørg Jakobsdatter (41) satt på en plass som het Pommerspløya med sine barn: Kari (19), Olea (14), Johannes

(12), Ole (8), Jakob (7) og Berte (2). Kontrakten var skrevet i 1800. Da datteren Kari ble født i 1783, satt de i Steinsbakken.

* Håvard Håvardsen (36, husmann og smed) og Ingeborg Olsdatter (37) med sønnen Ole (1). Sønnen døde tidlig, for i 1806 fikk den enda en sønn, som også ble døpt Ole.

* Hans Iversen (55) og Mari Embretsdatter (54) med barna Mari (18) og Ragnhild (12).

* Kristoffer Torbjørnsen (48) og Marte Jensdatter (44) med fire barn: Maria (15), Olea (7), Berte (4) og Marte (1).

* Kristian Olsen (58) og Eli Svensdatter (49, hennes 2. ekteskap) og tre barn: Kristine (13), Anne (10) og Samuel (6).

* Abraham Evensen (32) og Kari Arnesdatter (36, fra Gol i Hallingdal) og tre barn: Anne (8), Kirstine (5) og Peder(1). De bodde i 1796 i Sørumseie.

* Rasmus Jakobsen (41) og Olea Svensdatter (40) med barna Gunnor (11), Anne (4), Jakob (6) og Marte (3). Rasmus og Olea satt i 1797 i Sørumsbråten, fra 1805 satt de i Halvorsbråten under Stein, og i 1814 var de igjen i Sørumseie. Av deres øvrige barn kjenner vi Ingeborg (f. 1786), Marte (f. 1792) og Sven (f. 1802).

1820-årene

I 1820-årene var det 14–15 husmannsfamilier på Stein – seks under Øvre Stein og åtte–ni under Ner-Stein. De seks som satt på plasser under Øvre Stein (prokurator Fougner), var:

Anders Pedersen og Ingeborg Madsdatter, Andreas Evensen og Marte Rasmusdatter, Hans Madsen, Anders Knutsen og Maria Johnsdatter på Steinsbyhaugen, *Sven Rasmussen og Kristine Andersdatter, Peder Andersen, og Kristian Olsen og Berte Engebretsdatter*, trolig på Steinsvollen. I 1829–30 betalte Fougner kirkekontribusjon også for en husmann i Danmark (kjøpt fra Sørum).

Husmennene under Ner-Stein (Christopher Fougner), var: *Ole Borgersen og Eli Kristoffersdatter* (t.o.m. 1825), *Lars Mikkelsen og Anne Madsdatter* (t.o.m. 1826), *Kasper Pedersen og Inger Hansdatter* (Rapperplassen), *Helge Olsen og Ragnhild Olsdatter* i Pommern, *John Olsen og Kari Olsdatter, Kristoffer Olsen, Anders Gulliksen* (fra 1825), *Anders Vemundsen, Knut Vemundsen, Iver Bråten* (fra 1829) og *Nils* (fra 1829).

HUSMANNSJENTA FIKK LIVS-TIDSDOM

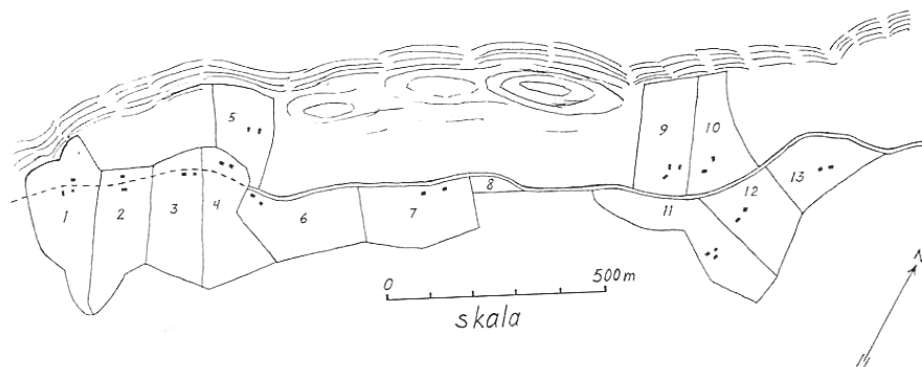
Husmannsjenta Lisbeth Olsdatter fra en plass under Stein ble i 1748 dømt til å arbeide på livstid i Christiania tukthus for å ha hatt leiermål med far og sønn, Kristen Selte og sønnen Peder. Året etter døde Lisbeth, og da hennes midler skulle registreres på husmannsplassen, var det intet av verdi å finne. Hennes foreldre var døde i stor fattigdom.*

Husmannsplassene i Steins-åsen. Fra vest (venstre): (1) Vestre Jomfruland (Rapper), (2) Jenserud, (3) Østre Jomfruland (Åsheim), (4) Nystua, (5) Åsstua, (6) Halvorsbråten, (7) Steinsrud, (8) Ordokka, (9) Vestre Rønningen, (10) Østre Rønningen, (11) Nedre Bråten (Steinsbråten), (12) Øvre Bråten og (13) Orebråten. Plassene Steinsbyhaugen, Steinsby og Steinsbakken ligger lenger øst, mens to av plassene, Pommern og Snekerstua, lå nord for gårds-tunet på Stein, ved grensen mot Hungerholt.

Tegning (etter gammel skisse): Bjørn Geirr Harsson (2000)

GODE HESTER OG STERKE HUSMENN

«En gårds størrelse og verdi regnedes med hvor mange fe den kunde fø og hvor mange husmenn hørte gården til. Gode hester og sterke husmenn var gårdens beste aktiva, og både husmennene og hestene fikk som regel slite hårdt for føden. På Stein hadde de det forholdsvis meget bra, og en kan gå ut fra at husmennene på Stein hadde 'gang og sæte' noe foran andre husmenn, for det er så rart med det – stråler av storgårdens glans nådde også dem.»*

* VV. i artikkel «Stein gård», i Ringes Blad 24. oktober 1938.

TRE MÅL SKUR OM DAGEN

Husmannskonene hadde også pliktarbeid på gården, og særlig i de travleste onnene. I skuren var de med og skar åkeren, og da brukte de vanligvis ei skjyru (en liten sigd). Det var helst akkordarbeid med betaling for målet. De flinkeste konene kunne slå opp til tre mål om dagen. De som hadde små barn, hadde med seg barna. Men så kom treskemaskinen, og da ble det slutt på dette kvinnfolkarbeidet.

I 1835 skrev J. Kraft at det var seks husmannsplasser under Stein, «paa hvilke udsaaes 6 til 8 Tdr. Korn, og fødes 10 til 12 Køer», hvilket betyr at hver husmannsplass i gjennomsnitt hadde 2 kyr og sådde 1 tønne korn.

Det var rimeligvis i denne perioden at flere av de nye plassene så dagens lys. Både Jomfruland, Steinsbråten og Pommern ble delt ved gårdens deling i 1822–23.

De enkelte plassene

Jomfruland

Jomfruland ligger lengst sørvest i Steins gårdsvald, på grensen mot nabogårdene Borgen og By. Navnet på plassen kan ha sin opprinnelse i at området var urørt – jomfruelig – da den ble ryddet. På 1700-tallet var det én plass som het Jomfruland. Den er siden blitt delt i flere plasser, som har blitt kalt Jomfruland-plassene. Både Rapperplassen (i dag Vestre Jomfruland), Jenserud, Østre Jomfruland (Åsheim), Nystua, Halvorsbråten og Steinsrud ble kalt Jomfruland i en eller flere folketellinger i siste halvdel av 1800-tallet.

Den første husmannen vi kjenner i Jomfruland, er *Tosten*. I april 1718 ble det i Hole kirke døpt en gutt, Peder, og ifølge kirkeboka bodde faren Tosten i Jomfruland. I 1725 fikk Tosten en datter, Berthe, men vi kjenner ikke navnet på barnas mor. Et gammelt sagn forteller om en datter på Stein som fikk barn med en gårdsgutt. Hun ble forvist til en av gårdens plasser, hvor hun satt til sine dagers ende, og plassen ble siden kalt Jomfruland. Kanskje het gårdsgutten Tosten?

I 1754 er plassen Jomfruland tegnet inn på et kart, og fra 1772 bodde *Maren Olsdatter* (f. ca. 1741) og *Torkild Olsen* (1741–1813) i Jomfruland (bygselkontrakten gjaldt både Jomfruland og naboplassen Steinsrud). Maren var datter av Steins eier Ole Larsen, og kan ha vært opphavet til sagnet. Men plassen het altså Jomfruland lenge før Marens tid. De ble gift i 1769.

Maren og Torkild satt i Jomfruland til 1777, da de kjøpte Oppgarden Leine på Røyse. Deres sønn var Fredrik Torkildsen Leine (1783–1864), som var med i bondeoppstanden i 1818 og ifølge tradisjonen skrev kampsangene.

I 1787 var *Dag Håvardsen* (1748–1815) og *Guri Madsdatter* Sørums (f. 1759) husmannsfolk i Jomfruland. De hadde minst sju barn, og i 1792 ble de eiere av nabogården Koksrud (se gnr. 191/1 Koksrud). I 1790-årene satt *Nils Kristoffersen* (f. 1758) og *Eli Paulsdatter Trøgsle* (1761–1814) i Jomfruland. De ble i 1799 selv-

eiere i Danmark under Sørum, og hadde minst fem barn (se omtale av Sørum).

Vi vet ikke hvem som satt i Jomfruland i 1801, men i 1822–23 ble plassen delt i to nye plasser, som hver skulle ha 50 mål jord. I 1823 festet *Kasper Pedersen* en plass av Christopher Fougner, det som sistnevnte i kontrakten omtaler som «det meg ved delingen av gården Sten tilfaldne halve Jomfruland». Dette var trolig Vestre Jomfruland (Rapper).

Vestre Jomfruland (Rapper)

Vestre Jomfruland er den vestligste av Steins husmannsplasser, og er til daglig blitt kalt Rapperplassen, eller bare Rapper. Navnet betyr trolig at en av husmennene kunne rappe – kline gamle tømmervegger med en blanding av leire, halmstrå og agner (avfall etter lin). Vi vet at Hans Olsen, som var husmann i Vestre Jomfruland fra cirka 1870 til 1912, var snekker og rapper, og flere av sønnene utførte håndverket de hadde lært av faren. Rimeligvis kom navnet Rapperplassen i den tiden.

Den første husmannen vi kjenner navnet på i Vestre Jomfruland, er *Kasper Pedersen*, som i 1823 festet plassen av Christopher Fougner. Han var gift med *Inger Hansdatter*, og vi kjenner navnet på to av barna de fikk mens de bodde her: Petter (f. 1827) og Maren (f. 1829). I 1838 overtok *Ole Halvorsen* en plass under Stein etter

Vestre Jomfruland med husmannsstue, stabbur og uthus, malt i 1955 av Gulbrand J. Hurum.

BOLIGEIENDOMMER I DET SISTE KAPITLET

Husmannsplassene i Steinsåsen, som ble selveierbruk i 1920- og 1930-årene, omtales her, i gårdskapitlet om Stein. Alle øvrige boligeiendommer i Steinsåsen, utskilt fra gårdene Stein, Østre Rud og Koksrud, omtales i siste kapittel.

TORKILD TAMBUR

Torkild Olsen var bilthugger (treskjærer), og skal ha kommet fra Gudbrandsdalen til Hønefoss i 1760-årene. «Han må ha hatt lite å gjøre, for i 1770 var han så fattig at han slapp å betale ekstraskatten. Men året etter hadde han nå en dreng, så rent arbeidsløs var han ikke,»* blir det fortalt om bilthuggeren. Som husmann på Stein skal han ha ryddet en åker som fortsatt kalles Torkildsåkeren.** Torkild Olsen har skåret ut apostlene i Bønsnes kirke, og gav dem som gave til kirken i 1788. Han ble også kalt Torkild Tambur, formodentlig fordi han hadde vært tambur (trommeslager) da han avtjente verneplikten.

* Ropeid I, s. 244–245.

** Husmannsminner fra Ringerike (Norsk Folkemuseum, avdeling for arbeiderminner, innsendt av Jon Guldal). Kopi i Hole bygdearkiv.

Kasper Pedersen. Plassen var sannsynligvis Vestre Jomfruland. I 1865 var Ole Halvorsen død, og på plassen satt enka *Andrea Ellingsdatter* (56, f. i Aker) med sin sønn Hans Olsen (18).²⁴ De hadde 2 kyr og 1 sau, og årlig utsæd var $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, 1 t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. erter og 2 t. poteter. Av øvrige barn kjenner vi Marie Thorine (f. 1840), Karen Marie (f. 1843) og Anne Elise (f. 1846).

Noen år etter overtok sønnen *Hans Olsen* (1848–1916) som husmann i Rapper. Han var snekker og rapper, og giftet seg i 1871 med *Maren Pauline Kristiansdatter* (1851–1932). I tillegg synes han å ha hatt ansvar for den vesle kverna som Stein hadde i Såbekken, vest for plassen. Vi kjenner åtte (skal ha vært ni) av deres barn:

- * Andreas (f. 1872), tømmermann, seinere bosatt i Hakadal, byggmester og inspektør hos Løvenskiold, tok navnet Sten.
- * Johanne Kristiane (f. 1873), g. og bosatt i Sverige.
- * Kristian, flyttet til Hakadal og tok navnet Sten.
- * Thorvald (f. 1877).
- * Maren Thorine (f. 1881).
- * Anette Elise (1884–1888).
- * Hanna Marie (1886–1941), ugift, fra 1934 eier av Vestre Jomfruland sammen med Karine Borgen.
- * Anton (1889–1914), mursteinsrapper, død av tæring 25 år gammel.²⁵
- * Martin (1891–1916), mursteinsrapper, tok over plassen etter foreldrene cirka 1912, død av tæring.

I 1875 hadde de 1 ku og 4 sauer i Rapper, og de sådde $\frac{1}{2}$ t. rug, $\frac{3}{4}$ t. bygg, 1 t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. erter, 8 skålpund grasfrø og 2 t. poteter.

I 1879 ble ikke bygningene i Rapperplassen registrert sammen med de øvrige bygningene som hørte Stein til. Det kan bety at husmannen i Rapper selv eide sine hus: stue, stabbur og tømmerlåve med fjøs.

I 1900 satt Hans Olsen og Maren Pauline Kristiansdatter fortsatt i Rapper, med sine tre yngste barn. Sønnen Martin var med i «opprøret» mot Johannes Solberg i 1912. Han var mursteinsrapper,²⁶ men ble syk og døde i 1916. «Martin Rapper, enda så sprek han var som ungdom, begynte å skrangle, og tæringa gjorde det av med ham.»²⁷

I desember 1933 ble plassen utskilt fra Stein, og året etter solg

---

²⁴ Andrea Ellingsdatter og Ole Halvorsen giftet seg i 1838.

²⁵ Det er Anders Hansen Rapper som er avbildet sammen med de andre Stein-husmenene på bildet i «Hole i bilder», ikke broren Hans.

²⁶ Hole i bilder, s. 68.

²⁷ Olav Eriksen, s. 62.

Den gamle husmannsstua i Vestre Jomfruland, sommeren 1938. På bildet: Martin Borgen (f. 1932) til høyre, og hans kusine Gerd f. Næss (f. 1924), seinere gift med Thorleif Borgersen.

Vestre Jomfruland blir selveierbruk – gnr. 188/5

Ved skjøte av 5. september 1934 ble Vestre Jomfruland (Rapper) solgt til Hanna Marie Hansen og Karine Borgen for 2.000 kroner. Eiendommen var på 37 dekar.

HANNA MARIE HANSEN (1886–1941) var datter av Hans Olsen og Maren Pauline Kristiansdatter, som satt som husmannsfolk i Rapper fra slutten av 1860-årene til 1912, da sønnen Martin synes å ha overtatt. Han døde i 1916, bare 25 år gammel. Faren døde samme år, og mora bodde i Rapper til sin død i 1932. Hanna Marie var ugift, og kjøpte eiendommen sammen med sin venninne KARINE BORGEN (1890–1971), datter av Anne Jørgine Berntsdatter og Martin Andersen Borgen i Nerigarden Borgen.

Hanna Marie og Karine hadde begge husposter i Oslo, og var ugifte. De brukte Rapper som feriested, og kom opp fra byen i helgene. Jordveien var vassjuk, og ble leid ut til Karines svoger, Ole Svendsen Borgen i Nerigarden Borgen. Etter at Karl Krokvik grøftet eiendommen i siste halvdel av 1930-årene, skal avlingene ha blitt langt bedre.

I juli 1969 overtok Karine Borgens nevø, MARTIN BORGEN (f. 1932), Karines ideelle halvpart av Vestre Jomfruland for 6.000 kroner samt huslyrett i hennes levetid. I september s.å. overtok han også hjemmelen til Hanna Marie Hansens halvdel av eiendommen (hun var død i 1941), og han har siden vært eier av Vestre Jomfruland, som han har drevet sammen med sin gård Nerigarden Borgen. Karine Borgen levde sine siste år i Rapper, og døde i 1971.

HUSMENNENE BLIR SMÅBRUKERE

I 1928 ble den nye jordloven vedtatt av Stortinget. Den gav husmenn rett til å kjøpe sin egen boplass. På Stein ble de første plassene frasolgt allerede i 1923 – Jenserud og Åsstua. Da Finn Moltzau overtok Stein i 1933, fikk husmennene tilbud om å kjøpe plassene sine. Moltzau fastsatte prisen i samråd med sin sakfører, Aslaksrud, og de var så gunstige at mange kjøpere utenfra meldte seg. Men de som hadde bodd og arbeidet på Stein, fikk forkjøpsrett. Til de fleste plassene hørte det også en liten skogteig. Det var jorda som var mest verdt, ikke de skrøpelige husene.

© Fotograf Marit Fagerli

Vestre Jomfruland 2001. Den gamle låven fra 1820-årene ble revet samme år.

I 1997 ble det utskilt en boligtomt på 4,9 dekar, som året etter (1998) ble overdratt til Martin Borgens datter, Anne Kristin Borgen (f. 1970), som her bygde enebolig – se gnr. 188/317.

Av bygninger i Vestre Jomfruland ble det gamle fjøset revet i 1950, og samme år ble det bygd et mindre vedskjul. Den gamle tømmerlåven, trolig fra 1820-årene, ble revet i 2001. Husmannsstua (ikke i bruk) og stabburet står fortsatt.

Østre Jomfruland

Jomfruland ble delt i to plasser i 1822–23, men vi kjenner ikke navnet på husmannen som ble sittende på den østre plassen.

I 1865 satt *Erik Larsen* (1794–1877) og *Olea Johannesdatter* (f. ca. 1797) i Østre Jomfruland med sin ugifte datter Marte Eriksdatter (36) og hennes to barn: Erik Karlsen (9) og Andreas Knutsen (1). På plassen hadde de 1 ku og 6 sauer, og de sådde $\frac{1}{4}$ t. hvete, $\frac{1}{2}$ t. rug, 1 t. bygg, $\frac{1}{8}$ t. erter og 2 t. poteter. Olea var husmannsdatter fra Sundøya, og rundt 1820 etterfulgte Erik sin svigerfar som husmann på Sundøya. De hadde minst fem barn, og flyttet til Jomfruland cirka 1850 (se omtale av gnr. 196 Sundøya i bind 1).

I 1875 var Erik Larsen enkemann, og hadde flyttet til Ordokka sammen med datteren og hennes yngste sønn (se Ordokka). I Østre Jomfruland satt da husmann *Andreas Borgersen* (1849–1923) med hustru *Anna Marie Olsdatter* (1843–1915) og to barn samt en barnepike, Anne Mathea Gulbrandsdatter fra Ådal. Vi kjenner seks av deres barn:

- * Maren Fredrikke (f. 1874), g.m. Nils Halle (f. 1862), to sønner: Finn (f. 1898) og Tor (f. 1901). Tor Halle var en av nordmennene som i juni 1931 «okkuperte» Eirik Raudes Land på Grønland, og krevde norsk suverenitet over området.
- * Karl Martin (f. 1875), formann på en fabrikk i Hønefoss.
- * Henrik (1878–80, druknet i en brønn).
- * Johannes (f. 1880), tok navnet Sten.
- * Henrik (f. 1881).
- * Bernt Olaf (f. 1884), vaktmester ved Norsk Veterinærinstitutt.

Andreas Borgersen var husmannssønn fra Bjørnstadmyra under Bjørnstad, og var i 1865 tjenestegutt i Hungerholt. Anna Marie Olsdatter var født i Värmland i Sverige. De satt i 1891 på nabo-

Østre Jomfruland (Åsheim) 2001. Låven er fra 1937, mens det nye våningshuset ble bygd i 1978.

LØYTNANT FOUGNERS OPPASSER

Erik Larsen var fra plassen Faltinrud under Søndre By (ved Sælabånn). I 1814 var han soldat og oppasser for daværende løytnant Fougner, og det oppstod et varmt vennskap mellom de to. Løytnanten ble seinere eier av Stein, og skal ha vært så fornøyd med sin knekt at han gav ham en av de beste plassene på gården til bruk.

Olav Eriksen (til høyre) var husmann i Østre Jomfruland 1910–12, på plassen hvor han var født i 1888 (hans foreldre satt på plassen fra 1888 til 1898). Olav ble selveier i 1912, da han kjøpte bruket Bråten på Brenna. På bildet jordlegger han turnipshauger på Stein i 1911 eller 1912, sammen med Johan Grønvold (sønn av Ole Pettersen Langebru).

plassen Halvorsbråten, men i 1900 hadde de flyttet til en annen plass under Stein, Steinsbakken. De flyttet seinere til Rabba ved Hønefoss, hvor Andreas Borgeresen døde i 1923, 74 år gammel.

I 1879 ble bygningene i Jomfruland (hovedbygning, låve og fjøs) taksert til 1.200 kroner.

I 1888 var det nye husmannsfolk i Jomfruland. Det var *Erik Olsen* (1857–1936) og *Birgitte Danielsdatter* (1864–1930), som i 1891 satt der med sønnen *Olav* (f. 1888) og tvillingene *Tora* og *Johanne* (f. 1890). Erik var fra Värmland i Sverige, og kom sammen med broren *Karl* som grøftegraver og gårdsarbeider til Solberg på Stein. De flinke og arbeidsomme karene giftet seg og fikk hver sin Stein-plass til bruk (*Karl* fikk Steinsbråten, og kjøpte i 1906 plassen *Åsen* under Fekjær). Erik Olsen leide Jomfruland mot en årlig avgift, og hadde ikke arbeidsplikt på Stein. Samtidig leide han *Åsstua* på samme vilkår.

Birgitte og *Erik* ble i Jomfruland i 10 år, til de i 1898 kjøpte *Viksbråten*. De fikk i alt 11 barn (se omtale av gnr. 192/4 *Viksbråten* i bind 1).

I 1910 kom deres eldste sønn *Olav Eriksen* (1888–1971) tilbake til Jomfruland, hvor han var født. Han hadde året før giftet seg med *Elise Olava Olsdatter* (1889–1977) fra Langebru på Sørumsmoen, og de satt som husmannsfolk i Jomfruland i to år. I 1912 kjøpte de den tidligere husmannsplassen *Bråten* på Brenna (under Nordre Sørum) for 2.000 kroner. De fikk 11 barn (se gnr. 189/36 *Bråten*).

I 1900 var ikke Østre Jomfruland bebodd.

Østre Jomfruland blir selveierbruk – Åsheim gnr. 188/6

Ved skjøte av 18. juni 1935 solgte *Finn Moltzau* Østre Jomfruland til *Oskar Martin Selte* for 2.200 kroner. Eiendommen var på 32 dekar. Ifølge en tradisjon i grenda var en stor, svart hest ved navn «*Guster*» en del av oppgjøret mellom kjøper og selger. Den nye eieren kalte bruket *Åsheim*. I 1935 var den tidligere husmannsstua den eneste bygningen på eiendommen. Låven hadde brent ned noen år tidligere, angivelig etter barns lek med fyrstikker (ny låve ble bygd 1937).

OSKAR MARTIN SELTE (1900–1992) vokste opp på plassen *Hanserud* under *Mo*, hvor foreldrene *Nils Martinsen Selte* og *Oline Anfinnsdatter* var husmannsfolk. Han var 10 år gammel da foreldrene i 1910 kjøpte jord og bygde opp bureiserbruket *Lunde* på

Sørumsbrenna. Han var gift med TURID ERIKSEN (1906–1993) fra Kallebråten i Åsa. De fikk 10 barn:

* Oddvar (1927–2002), g.m. Astrid Enoksen (f. 1922) fra Senja i Troms, bosatt på Helgelandsmoen, ingen barn.

* Else (1929–1993), g.m. Thorbjørn Olsen fra Oslo, bosatt i Steinsåsen, tre sønner: Willy, Steinar og Raymond.

* Nils (f. 1932), g.m. Inger Fjeldheim fra Åsa, bosatt der, tre barn: Kai, Hilde og Pål.

* Lorang (f. 1935), seinere eier av Åsheim, g.m. Synnøve Tovsrud fra Eggedal, fire barn: Reier, Tove, Nina og Celin (se nedenfor).

* Astrid (f. 1936), g.m. Asbjørn Lærum fra Hønefoss, bosatt i Steinsåsen, to sønner: Jan og Dagfinn.

* Arne (f. 1938), g.m. Henny Grongstad fra Grong i Nord-Trøndelag, bosatt i Steinsfjerdingen (gnr. 189/66 Janabakken), fire barn: Roy, Jarle, Geir og Linda.

* Ragnhild (f. 1941), g.m. Finn Andersen fra Nymoen, bosatt der, en datter Heidi.

* Edel Oline (f. 1944), g.m. Kjell Jørgensen (siden skilt), de var bosatt i Kroksund, og Edel bor i dag på Helgelandsmoen, to barn: Wenche og Mette.

* Rigmor Solveig (f. 1947), g.m. Jan Borg fra Hønefoss (f. 1942), bosatt i Steinsåsen (gnr. 188/232 Åsbo, utskilt fra Åsheim), to barn: Guro og Gunnar. Rigmor har fra tidligere én datter, Turid.

* Gunnar (f. 1951), samboer med Karin Bjerknes fra Strømsoddbygda, en sønn Trond (f. 1983) – se Lunde gnr. 189/26.

Oskar Martin Selte var veivokter i Hole. I kontrakten med Buskerud vegvesen, datert 1. desember 1935, fikk han hovedansvar for

---

«... DE VIDUNDERLIGE BARNDOMSVENNENE»

«De aller fleste minnene knytter seg til de vidunderlige barndomsvennene: HUSMENNENE. For noen mennesker! Jeg må da nevne Andreas Børjersen og ikke minst hans kone Anna, hun var svensk. Og sønnene ble alltid oppkalt etter mor. I farten slik sa vi ikke Johannes Børjersen, vi og alle sa Johannes Anna's.»*

* Solberg (1963).

«... EN BIKSE OG NOE AV EN SKRUB»

«Solberg havde havt bud efter mig, og spurte om jeg kanskje ville flytte til Jomfruland, der jeg var født. Noe jord kunne jeg faa, (...) og vi ville antagelig ha kyr, saa han kunne godt sætte opp nyt fjøs til en 2–3 kyr, og det blev ogsaa gjort. Ja, det blev jo til at vi tok imot tilbudet, og flyttet til Jomfruland straks utpaa våren. Saa var det altsaa til at trampe husmann for 2 kroner dagen om sommeren og 1,75 om vinteren. Det som hjalp noe, var jo at især vi yngre fik en del akordarbeide utover sommeren, saa vi tjente da iallfald det dobbelte av daglønna. Vel var Solberg en bikse og noe av en skrub, men jeg tror han var opmerksom paa at husmenna hans hadde for liten betaling. Han Johan Jenserud, Martin Rapper og jeg gjorde et forsøk med at vi samlet skulle kræve noe pålæg, ellers maatte vi faa os noe bedre betalt arbeide. Møte paa dette var bestemt en søndag hos mig i Jomfruland, men vi tre blev staaende alene, alle de andre svigta. En saa styg måte å gå fram paa, å skrive brev og undertegne det, og samtidig bruke trugsmål, kunne de ikke være med paa. Å nei, en mangeårig husmann er noe av en stakkar i saa måte.»*

* Olav Eriksen, s. 62.

Oskar Martin Selte (1900–1992) og hustru Turid f. Eriksen (1906–1993) i kjøkkenet i Åsheim i 1960-årene.

BORET ETTER VANN

Rundt 1950 tok Oskar Selte initiativ til at det ble boret etter vann i Jomfruland. I tørre somrer måtte det bæres eller kjøres vann langveisfra til grenda. Han fikk med seg naboene Martin Helgerud (Jenserud), Johan Madsen (Halvorsbråten) og Einar Brua (Nystua), og på 28 meters dyp traff man på en vannåre som forsynte brukene med rikelig vann inntil de første knyttet seg til Årnes Vannverk tidlig i 1960-årene (Åsheim i 1970).

---

veien Sonerud–Svingerud–Libakke–Rud, med sidevei til Hole kirke, samt veien til Hårum. Dette var rode 2 i Hole, til sammen 9.900 meter, og lønna var 7 kroner dagen. Før han ble veivokter i hjembygda, arbeidet han på riksveianlegg.

I 1969 overtok Oskar Martin Selte barndomshjemmet Lunde etter sin avdøde bror, Sverre Lunde, og Åsheim ble ved skjøtte av 10. juni 1969 overdratt til sønnen Lorang Selte for 50.000 kroner.

LORANG SELTE (f. 1934) var snekker i sine yngre år, og drev en periode som skraphandler før han i 1977 fikk arbeid i teknisk sektor i Hole kommune. Her arbeidet han de siste 20 årene før han ble pensjonist. Han er gift med SYNNOVE TOVSRUD (f. 1935) fra Eggedal. Hun har arbeidet i 17 år som renholdsbetjent ved Vik skole, og seinere i 7 år som assistent i SFO ved samme skole. De har fire barn:

* Reier Oskar (f. 1961), samboer med Kjersti Lien fra Soknedalen, bosatt i Åsheim.

* Tove Kristin (f. 1963), samboer med Mads Johan Løken (f. 1960), bosatt på Røyse, én datter Linn Merethe (f. 1988). Mads har fra tidligere ekteskap én sønn, Bjørn Erling (f. 1980).

* Nina (f. 1964), samboer med Knut Ivar Johansen (f. 1959) fra Drammen, bosatt i Steinsåsen, to barn: Fredrik (f. 1997) og Frida Ovidia (f. 2000).

* Celin (f. 1971), samboer med Trond Svenskerud (f. 1959), bosatt i Steinsåsen, én sønn Markus (f. 2000).

Synnøve hadde fra tidligere én sønn, Sverre Tovsrud (f. 1956), som er bosatt på Lundstad utenfor Hønefoss. Han er gift med Nina Edvartsen (f. 1966) fra Hønefoss, og de har to sønner: Gaute Nub (f. 1995) og Aslak (f. 1998).

I 1974 ble det fra Åsheim utskilt en boligeiendom gnr. 188/232 Åsbo, som ble solgt til Lorang Seltes søster Rigmor og hennes mann Jan Borg.

Som nevnt ovenfor ble det bygd ny låve i Jomfruland i 1937, etter at den gamle brant ned noen år før. Tidlig i 1950-årene ble et stabbur flyttet til Åsheim fra Sauløkka på Røyse, som ble eid av Oskar Seltes onkel, Andreas Selte. Både låven og stabburet står fortsatt. Den gamle husmannsstua ble revet tidlig i 1980-årene, etter at nytt våningshus ble bygd i 1978 (forutsetningen for byggetillatelsen var at det gamle huset ble revet). I 1992 ble det bygd kårbolig, hvor eldste sønn, Reier Oskar Selte (f. 1961), og hans samboer Kjersti Lien i dag er bosatt. Reier Oskar Selte arbeider med vei og anlegg i Bærum kommune, mens Kjersti Lien er ansatt ved Ringerike Gjestegård på Hvervenkastet.

I Østre Jomfruland (Åsheim) har det vært hest på stallen i alle år, og det er det også i 2002.

Jenserud

Jenserud ligger mellom de to Jomfruland-plassene, og fikk trolig jord fra begge da den ble egen plass i slutten av 1850-årene.²⁸ Den første husmannen vi kjenner her, er *Ole Håvardsen* (f. 1825), som

²⁸ Da Jomfruland-plassen ble delt i 1822–23, fikk de to halvpartene 50 mål jord hver. Da plassene ble solgt til selveiere i 1930-årene, var Vestre Jomfruland på 37 dekar, Jenserud 31 dekar og Østre Jomfruland 32 dekar.

Jenserud ligger mellom Vestre og Østre Jomfruland, og ble plass i 1850-årene. I 1923 ble husmannen her selveier.

inngikk festeavtale i 1858 (han hadde vært husmann under Stein fra 1853).²⁹ Ole Håvardsen var sønn av Håvard Dagsen Koksrud og Kari Olsdatter på nabogården Koksrud. I 1865 satt han i Jenserud med hustru *Eli Kristiansdatter* (f. 1821) og de sju yngste av sine åtte barn:

* Hans Petter (1850–1944), g.m. Inger Karoline Larsdatter Sundøya (1845–1920), seinere på Sundøya, og i Nordløkka under Sundvollen, fem barn: Lars, Edvard, Dorthea, Hans og Karen (se omtale av Sundøya i bind 1). Hans Petter gikk under navnet «Petter Jenserud» etter sitt fødested.

* Hans (f. 1851)

* Karl Martin (f. 1851), skomaker, g. 1879 m. Ingeborg Andersdatter (var da tjenestejente i Bili), deres eldste barn, Edvard, ble døpt på foreldrenes bryllupsdag, 31. desember 1879.

* Kristian (f. 1853).

* Olaves (f. 1856).

* Johannes (f. 1858).

* Maren Dorthea (f. 1860), g. 1885 m. sersjant Kristian Andersen Solberg, to barn: Elise (1886–1949, g.m. Kristian Frøshaug på Vestjordet på Røyse, ni barn: Bjarne f. 1911, Edvin f. 1913, Maren f. 1914, Gabriel f. 1915, Ragnhild f. 1917, Eli f. 1919, Kristine f. 1921, Anna f. 1922 og Ole f. 1927),³⁰ og Anders (f. ca. 1901, g.m. Pauline fra Sverige, bosatt på Solbergmoen på Eiker, flere barn, bl.a. Leif, Aase og Johnny).

* Edvard Otto (1864–1915), tømmermann, seinere eier av bruket Guriby, g. 1887 m. Karen Nilsdatter Leine (1865–1956) fra plassen Nyork på Røyse, sju barn: Elise (f. 1889), Ole (f. 1891), Sigvart (f. 1894), Narve (f. 1896), Hilda (f. 1898), Astrid (f. 1902) og Sigrid (f. 1905) – se gnr. 190/8 Guriby i bind 1.

I 1858 var den årlige avgiften av plassen 5 spesidaler.

I 1865 hadde de 2 kyr, og sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, 3 t. blandkorn og 2 t. poteter. I 1875 var det bare 1 ku i fjøset i Jenserud, og utsæden var $\frac{7}{8}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, 1 t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. erter og 2 t. poteter, og bare de to yngste barna, Maren og Edvard, bodde hjemme.

I 1879 ble bygningene på plassen (stuebygning og låve med fjøs) taksert til 1.120 kroner. I 1891 satt Ole Håvardsen og Eli Kristiansdatter på plassen med sin yngste sønn Edvard, hans kone Eli og deres lille datter Elise. I 1900 var Ole Håvardsen (75) enkemann, jordbruksarbeider og «pladsbruger uden jord», og han hadde en enslig losjerende, Marte Eriksdatter (71). Hun var datter av Erik Larsen (Faltinrud), tidligere husmann på naboplassen Østre Jomfruland.

²⁹ Opplyst av Ole Håvardsen selv i en rettsak i 1892.

³⁰ Ole Kristiansen Frøshaug ble også kalt «Ola Post», fordi han var postmann.

Rundt 1910 het husmannen her *Johan Jensenud*. I 1922 leide *Sten Vebjørnsen* plassen for 350 kroner i året. I 1923 ble han den første selveieren i Jensenud.

Jensenud blir selveierbruk – gnr. 188/2

Ved skjøte av 26. november 1923 solgte Elise Solberg, Harald Solbergs enke, Jensenud til den tidligere husmannen, STEN VEBJØRNSEN (f. 1888), for 4.500 kroner. Han var tidligere husmann under Hov i Ullerål,³¹ og ble i 1902 gift med ANNA KRISTENSEN (f. 1884). Jensenud var da på 24,5 dekar dyrket jord og 6,5 dekar skog. Han optok samtidig et lån i Småbruk- og Boligbanken på 5.000 kroner. Allerede i mars 1924 solgte Vebjørnsen eiendommen videre til Martin J. Helgerud for 8.000 kroner.

MARTIN JOHANSEN HELGERUD (1882–1953) var sønn av Johannes Andreassen (1841–1900) fra Rollag i Numedal og Marthe Marie Martinsdatter (1855–1933) fra plassen Byerhaugen i Borgenmoen. Etternavnet skriver seg rimeligvis fra plassen Helgerud under Øvre Vik, hvor Martins familie bodde noen år (han hadde tre søsken: Andreas, Olava og Johanne).³² I sine yngre år var Martin gårdskar på Nordre Gjesval. I 1907 reiste han til Amerika,³³ og arbeidet bl.a. som tømmerhogger og sagbruksarbeider i Minnesota og Nord-Dakota, før han kom hjem til Norge i 1920. Her drev han med skogsarbeid og tømmerkjøring inntil han i midten av 1940-årene ble ansatt ved Hole E-verk. Han var gift med DAGMAR GULBRANDSEN (1901–1986), datter av Antonie Hansdatter og Johannes Gulbrandsen på Løken i Hole. De fikk fire barn:

* Johannes (1922–1953), utdannet innen fruktdyrking, bestyrer ved Nes Fruktsalgslag på Hedmark, g.m. Elsa fra Østre Aker, ingen barn.

* Arvid (1924–1926).

* Georg (f. 1927), seinere eier av Jensenud, g.m. Margrethe Pauline Gustavsén, to sønner (se nedenfor).

* Elisabeth (1932–1937).

Fra Jensenud cirka 1930 – Marte Marie Helgerud (1855–1933) med datteren Johanne (1884–1964) til venstre på bildet, og svigerdatter Dagmar f. Gulbrandsen (1901–1986) til høyre, og bak står Dagmars mann (og Marte Maries sønn), Martin Johansen Helgerud (1882–1953).

---

4 LITER MELK OM DAGEN

Sten Vebjørnsen ble ansatt som fjøsmann på Stein fra 14. oktober 1917. Lønna var 180 kroner i måneden, fritt hus og ved, 6 tønner poteter i året og 4 liter melk om dagen.

---

³¹ Da deres datter Alvide Josefine ble født i 1903, bodde de i «Hofseie».

³² Anders (1877–1898) døde ung. Olava (1879–1958) var ugift, bosatt i Oslo hvor hun livnærte seg ved strykning og vasking. Johanne (1884–1964) ble gift med Obert Pedersen (d. 1969) fra Stokmarknes i Vesterålen. De bosatte seg i Alaska, og flyttet seinere til Seattle, hvor han var fisker – ingen barn.

³³ Han reiste sammen med Kristian Hauge og Karl Anton Karlsen (sønn av Karl Kristiansen Bergerstua).

Etter Martin Helgeruds død i 1953 fikk enka Dagmar uskiftebevilgning, og i juli 1969 solgte hun Jensenrud til sønnen Georg Helgerud for 10.000 kroner.

GEORG HELGERUD (f. 1927) ble i 1956 gift med MARGRETE PAULINE GUSTAVSEN (f. 1933) fra Bærum.³⁴ De har to sønner:

* Tommy (f. 1957), eier av Jensenrud fra 2002, g.m. Annlaug Johnsrud, tre barn: Synne, Henrik og Ingeborg (se nedenfor).

* Werner (f. 1960), bosatt på Eikli ved Hønefoss, har overtatt farens lastebilforretning, g. 1985 m. Edna Nygård (f. 1962) fra Viul, to barn: Tonje (f. 1982) og Lillan (f. 1986).

Georg Helgerud arbeidet fra 1948 hos byggmester Olaf Ellingsen (seinere Ellingsens Entreprenørforring AS). Fra 1971 til 1996 var han lastebileier med egen betongbil. Margrethe Helgerud var en periode kontordame hos Thor Myrvang Gravefirma AS.

Jordveien i Jensenrud er svakt vestvendt og leirholdig, med lettere partier (sandjord) på grensen mot Viksenga. Da Jomfrulandsbekken ble lukket i 1976, ble samtidig cirka 5 dekar myrjord drenert. Det har ikke vært egen seter til bruket, men eierne

har hatt dyr både på Kneikasetra og Nordsetra, inntil husdyrholdet opphørte i 1954.

Da dagens eierfamilie overtok i 1924, var eiendommen på 24,5 dekar dyrket jord og 6,5 dekar skog. I dag er jordveien på cirka 20 dekar, og i tillegg leies 20 dekar på «Gulbrandsen-Løken». Alt nyttes til kornproduksjon. Jensenrud har cirka 5 dekar skog nord for gårdstunet.

I årene 1950–53 drev Johannes Helgerud planteskole på en del av eiendommen (1 dekar).

I juni 2002 overtok eldste sønn TOMMY HELGERUD (f. 1957). Han er utdannet ingeniør, og i dag regiondirektør i entreprenørfirmaet NCC (tidligere Eeg-Henriksen AS). Han ble i 1986 gift med ANNLAUG JOHNSRUD (f. 1961) fra Soknedalen, som er utdannet sykepleier og jordmor, og arbeider ved Ringerike sykehus. De har tre barn: Synne (f. 1987), Henrik (f. 1989) og Ingeborg (f. 1993).

Av bygninger i Jensenrud var det i 1879 stuebygning og låve med

³⁴ Margrethe var datter av Astrid Martinsdatter Brua fra Hole og Edvard Gustavsen fra Ottestad på Hedmarken, fra 1956 bodde de på Eikli ved Hønefoss.

Martin Johansen Helgerud (1882–1953) med tre av sine fire barn, i Jensenrud sommeren 1933. Fra venstre Johannes (1922–1953), Georg (f. 1927) og Elisabeth (1932–1937).

fjøs. Den gamle husmannsstua ble brukt som kårbygning til 1984, og ble revet i 1987.

Ny låve ble reist i 1948. To nye våningshus ble bygd i 1986 og 1987 (det ene er kårbygning). Et gammelt hønsehus ble revet 2002, og erstattet av et kombinert hønsehus/snekkerbod. På bruket er det 12 dverghøner og 2 haner. I tunet står ytterligere to gamle uthus.

I 1989 ble Jomfrulandsveien, som tidligere gikk gjennom gårds-tunet, lagt utenom på sørsida.

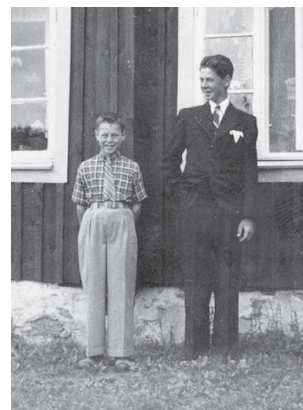
Nystua

Nystua er en av Jomfruland-plassene, og ligger mellom Østre Jomfruland og Åsstua. I 1811 er en plass «Nyhus» avmerket på et kart der Nystua ligger.

I 1865 bodde husmann *Torger Larsen* (31) med hustru *Karen Kristensdatter* (29, f. i Kristiania) på en av Jomfruland-plassene, trolig Nystua, med tre barn: Inger (7), Lars (5) og Karoline (3). De to eldste barna var født i Norderhov. På plassen hadde de 2 kyr, og de sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, $\frac{1}{2}$ t. blandkorn og 2 t. poteter.

I 1868 var Nystua på 25 mål. I 1875 var det tømmermann *Gabriel Paulsen* (1830–1914) – «Snedker og Tømmermand ved Gaardsbrug, Pladsbruger» – som satt i Nystua med hustru *Anne Randine Olsdatter* (f. 1829) og to barn: sønnen *Peder* (f. 1874) og fosterdatteren *Karen Elise Hansdatter* (f. 1861),³⁵ og Gabriels mor,

³⁵ Karen mistet sine foreldre tidlig og vokste opp hos sin tante og onkel i Nystua. Hun ble seinere gift med Anders Larsen i Sundvollen, og var seterbudeie i mange år, bl.a. på Retthella.

Brødrene Georg (f. 1927) til venstre og Johannes Helgerud (1922–1953) i Jenserud cirka 1940.

Nystua ved Jomfruland 2001. Som våningshus er fortsatt den gamle husmannsstua fra 1700-tallet i bruk, men den er siden påbygd og modernisert. Låven er fra tidlig i 1950-årene.

legdslem Eli Pedersdatter (f. 1805).³⁶ De hadde 2 kyr og sådde ½ t. rug, ¼ t. bygg, ⅙ t. erter, 10 skålpund grasfrø og 2½ t. poteter.

Ti år tidligere satt Anne Randine og Gabriel i plassen Kleiva under Sørum, bare et steinkast vest for Nystua. Denne plassen ble siden på folkemunne kalt «Gabrielsbingen» – trolig fordi Gabriel bygde stua.

I 1879 ble bygningene i Nystua (hovedbygning, låve og fjøs) taksert til 1.160 kroner.

I 1891 hadde Anne Randine og Gabriel sønnen Peter (Per) boende hjemme, og i tillegg en losjerende, Berte Larsdatter. I 1900 satt de to alene på plassen. Da bodde sønnen på naboplassen Åsstua med kone og barn (se Åsstua).

Gabriel Paulsen døde i 1914.

Nystua blir selveierbruk – gnr. 188/4

Nystua ble utskilt fra Stein i 1924, og ved skjøte av 20. november 1925 solgt med 30 dekar jord til PEDER

GABRIELEN, sønn av de tidligere husmannsfolkene Anne Randine Olsdatter og Gabriel Paulsen. Prisen var 5.000 kroner.

Per Gabrielsen bodde med sin familie i Åsstua, som han hadde kjøpt året før. Han leide bort Nystua inntil han solgte eiendommen ved skjøte av 8. september 1941 til Einar Brua for 5.500 kroner.

EINAR JØRGENSEN BRUA (1908–1981) var sønn av Jørgen Andreassen fra Bruløkkene på Krokskogen og hustru Anna Skogen, som i 1930-årene bodde på plassen Sandvika under Borgen. Han ble gift med CAROLINE BRAASTAD (f. 1909), datter av Karen og Steffen Braastad fra Hadeland, som eide Øvre Løken i perioden 1928–1937. Caroline var den eneste av de ni barna som ble igjen i Hole da faren solgte Øvre Løken til Martin F. Strand i 1937.

Før de kjøpte Nystua i 1941, bodde Caroline og Einar på Fekjær, og en periode i Kleiva under Sørum. De fikk fire døtre:

* Karen Anni (f. 1932), bosatt i Sylling i Lier, g.m. Johannes Gulbrandsen fra Lierstranda, én datter Torunn.

* Reidun (f. 1936), bosatt i Stavanger, g.m. Ivar Engebret Thoresen fra Hønefoss (siden skilt), to sønner: Eldar og Steinar.

Einar Jørgensen Brua (1908–1981) og hustru Carloine Braastad (f. 1909).

³⁶ Gabriels far het Paul Giertsen.

Nystua cirka 1960.

* Eva Jorun (f. 1945), bosatt i Hønefoss, g.m. Sverre Andreas Grøtnes (1936–1982), to sønner: Espen og Morten.

* Ingrid (f. 1947), g.1 m. Einar Johansen fra Hønefoss (siden skilt), én datter Monica, g.2 m. Per Olsen fra Drammen, bosatt i Lierbyen, to sønner: Trond og Ingar (tvillinger).

Ved siden av å drive Nystua, drev Einar med gårds- og skogsarbeid, og en periode var han veiarbeider. Han var med og tok ut stein til den nye Hole kirke etter 1950. Seinere ble han grunnarbeider hos bygmester Ellingsen. Da barna ble større, tok Caroline seg jobb på Rytteraker gård i onner og innhøsting.

Den gamle husmannsstua i Nystua er fortsatt våningshus på bruket. Den blir kalt «Gabrielstua», og skal være fra 1700-tallet. I 1945 ble den påbygd kjøkken og gang, og i 1970 ble det innlagt bad. Den gamle tømmerlåven og et steinfjøs ble revet tidlig i 1950-årene, og ny låve reist samme sted. Øvrige bygninger er et kombinert vedskjul/hønseshus.

Åsstua

Åsstua ligger på toppen av Urskleiva, mellom Jomfruland-plassene og Sørumbrenna, og ble trolig plass en gang i første halvdel av 1850-årene.

I 1865 satt her husmann *Jens Olsen* (48) med hustru *Anne Pauline Andersdatter* (48) og fire barn: Karen (19), Petter (17), Maren (14) og Syver (11). De hadde 1 ku, og sådde ½ t. bygg og 2 t. poteter. Vi kjenner ytterligere ett av deres barn, Ingeborg (f. 1841).

I 1875 var Jens Olsen blitt enkemann, og bodde i Åsstua med

SÅ PÅ SEG SELV SOM HELDIGE

«Det var noe jord til disse plassene, en 15–20 mål, og de hadde ei ku eller to og kanskje en gris. Men våronna fikk de aldri gjort før husmannen var ferdig på gården, så det ble altfor seint, dårlig med gjødsling og skrale avlinger, Men de som fikk en husmannsplass på Stein, så på seg selv som heldige. Det var i alle fall fast arbeid hele året selv om betalinga var lita.»*

* Olav Eriksens erindringer.

© Fotograf Marit Fagerli

Åsstua ble selveierbruk i 1923, og var da på 8 dekar jord og 5 dekar havn. I forgrunnen det nye våningshuset, som ble bygd i 1985–86.

sin forlovede og husbestyrerinne, Maren Trulsdatter, og hennes to døtre, Petra Amalie og Julia Elise. På plassen bodde også to legdslemmer, Emma Marie Hansdatter og Mari Nilsdatter. De hadde 1 ku, og sådde $\frac{1}{8}$ t. hvete, $\frac{1}{2}$ t. bygg, $\frac{1}{4}$ t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. erter, 3 skålpund grasfrø og 3 t. poteter. I 1883 utførte «Jens Aasstuen Steens-eie» noe arbeid for Ole Moe på Mo i Steinsfjerdingen. I 1875 ble det avholdt eksekusjonsforretning på plassen for en gjeldspost på snaue 33 kroner, «med Udlæg i Debtors Bygninger paa Plads Aasstuen». Debitor var Jens Olsen, og dermed vet vi at han selv eide husene.

I 1879 giftet Jens Olsen seg med Maren Trulsdatter,³⁷ og i 1891 bodde de i Åsstua med en pleiesønn, Johannes.

Erik Olsen, som bodde i Østre Jomfruland fra 1888 til 1898, skal i en periode ha leid jorda i Åsstua. I 1899 var Åsstua nedlagt som husmannsplass, og i 1900 var «Pladsbruger uden Jord» *Per Gabrielsen* (f. 1874) bosatt der med kone og datter. Han ble i 1923 eier av Åsstua.

Åsstua blir selveierbruk – gnr. 188/3

Husmannsplassen Åsstua ble i 1923 solgt til PEDER GABRIELSEN (1874–1948), som eide husene på plassen. Plassen var på 8 dekar jord og 5 dekar havn, og prisen var 1.000 kroner. Peder lånte 900

KUNNE BINDE ORMEN

«Mari fra Åsstua, plass under Stein i Hole, kunne binde ormen,» skriver Reidar Holtvedt i boka *Historier fra Krokskauen*.^{*} Men om det var Jens Olsens datter Maren (f. 1852) eller hans andre kone, Maren Trusdatter, vet vi ikke.

^{*} Holtvedt, s. 157–158.

³⁷ Hun var datter av Jens Nilsen Vakereie.

kroner i Småbruk- og Boligbanken for å finansiere kjøpet. Året etter (1924) kjøpte han også foreldrenes plass Nystua (30 dekar) for 5.000 kroner, og lånte da 5.000 kroner i Hole Sparebank med pant i begge eiendommer.

Peder (Per) Gabrielsen var stallkar og kusk på Stein. Til jobben hørte også å holde orden på vogner og sleder til sommer- og vinterbruk. Han var gift med RAGNA MIKKELSEN (f. 1872) fra Skoger. Deres eneste barn, datteren ANNA GABRIELEN STEEN (1896–1965), overtok eiendommen etter foreldrene. Hun var ugift, og bodde og arbeidet i mange år i Oslo. Etter at hun kom tilbake til Hole, arbeidet hun som serveringsdame ved Sundland pensjonat ved Sundvol- len.

Anna Gabrielsen Steen døde i 1965. Åsstua gikk da i arv til bar- na til hennes morbror Hans Mikkelsen: Harald, Magnus og Dag- finn Mikkelsen, Else Lehn og Margrethe Olsen. De brukte Åsstua som feriested, inntil eiendommen i juni 1978 ble solgt til Magne Kvamme for 175.000 kroner.

MAGNE KVAMME (f. 1941) er fra Hønefoss, og utdannet adjunkt. Han arbeidet ved Dalsbråten (og seinere Haugsbygd) ungdoms- skole i Ringerike i rundt 20 år, samtidig som han utviklet sin hob- by fra unge år: å bygge strykeinstrumenter. Fra 1987 ble det heltids yrke. Han er gift med ASTRID REBNORD (f. 1947) fra Lindås i Hor- daland, som er sykepleier ved Ringerike sykehus. De har to døtre: Sunniva (f. 1986) og Marit (f. 1990).

Den gamle husmannsstua (bygd 1908, etter at den gamle brant) står fortsatt, og var i bruk som våningshus inntil ny enebolig ble bygd i 1985–86. Gamlestua brukes i dag som lager og «slynge- rom». Eieren er birøkter, og slynger honning i det gamle huset. Stua ble bygd av Peder Gabrielsen, hvis signatur kom fram flere steder under panelen da dagens eier renoverte huset for noen år siden. På eiendommen er ellers et uthus med verksted og lagerrom, bygd 1979, og 1,5 dekar frukthage.

FIOLINMAKER I ÅSSTUA

I underetasjen i eneboligen i Åsstua har Ringerikes enes- te fiolinmaker sitt verksted. Magne Kvamme bygger fio- liner og andre strykeinstru- menter for hånd, og han reparerer og vedlikeholder gamle. I gjennomsnitt blir det laget 4–5 nye fioliner hvert år i Åsstua. Å bygge én fiolin tar normalt halvannen måned. I skrivende stund (juni 2002) er fiolin nr. 83 under arbeid fra Kvammes hånd. Totalt er det blitt cirka 120 strykeinstrumenter i alt, de øvrige er hardingfeler, bratsjer og celloer.

Åsstua cirka 1950, med frukt- hagen i full blomstring.

«... ETTER TILSIGELSE KLOKKEN
4 OM MORGENEN»

I 1819 festet Hans Madsen plassen Halvorsbråten av Gabriel Fougner til en årlig avgift på 5 spesidaler, og arbeidsplikt for seg selv og kona på Stein «etter tilsigelse klokken 4 om morgenen» til en daglønn på 8 skilling på husbondens kost. Det var vinterlønna – om sommeren var daglønna 12 skilling for husmannen. Kona tjente 8 skilling dagen hele året, og var i tillegg «forbundet» til å motta spinning eller annet håndarbeid hjemme, mot «gjengse betaling». For et mål skur fikk de begge 12 skilling. Husmannen måtte forplikte seg til å holde husene ved like, når disse først var satt i stand av husbonden. På Krokskogen kunne de hente brenneved og gjerdefang, og få havnegang til dyrene sine.

ERTESUPPE, GRYSODD ELLER
PANNEKAKER

Johan Madsen var på Stein hele dagen. Ved 12-tida gikk kona eller en av ungene bort på Stein med middag til faren. Maten hadde de i et spann, og det var ofte ertesuppe, grynsodd eller pannekaker. Det var ikke snakk om varm mat. Middags-hvilen varte bortimot et par timer, for hestene trengte å hvile så lenge.*

* Etter Johan Madsens datter Bergljot Vartdal (f. 1914) – Harsson (2000), s. 154.

Halvorsbråten

Halvorsbråten ligger øst for Jomfruland. Plassen har rimeligvis navn etter den første husmannen, men vi vet ikke når Halvor bodde der.

I september 1805 skrev Simen Fougner ut bygselseddel på Halvorsbråten til husmann *Rasmus Jakobsen*. (f. 1760). Han var gift med *Olea Svendsdatter* (f. 1761). De var husmannsfolk under Stein også i 1801, og satt i 1797 i Bråten under Sørum (på Brenna), og i 1814 var de tilbake i Sørumseie. Vi kjenner sju av deres barn: Ingeborg (f. 1786), Gunnor (f. 1790), Marte (f. 1792), Jakob (f. 1795), Anne (f. 1797), Marte (f. 1798) og Sven (f. 1802).

I 1819 kom *Hans Madsen* (f. 1791 i Modum) til Halvorsbråten som husmann. Han var gift med *Anne Johannesdatter*, og vi kjenner sju av deres barn:

- * Gunnor (f. 1816), konf. 1831.
- * Mads (1819–1902), g.m. Ragnhild Gregersdatter, seinere husmann i Steinsrud, og fra cirka 1875 bosatt på Ner-Stein, minst sju barn: Hans Andreas (f. 1841, fra 1874 husmann i Steinsrud), Johan (f. 1845), Gudbrand (f. 1848), Gudbrand (f. 1849), Annette (f. 1853), Ragnhild, og Berthe Johanne (f. 1859).
- * Johannes (f. 1821), konf. 1837.
- * Paul (f. 1825), konf. 1840.
- * Kristian (f. 1828).
- * Karen (1831–1832).
- * Karen (f. 1833), ugift, i 1865 bosatt hos sin far i Halvorsbråten.

Da de to eldste barna ble født, satt Anne Johannesdatter og Hans Madsen som husmannsfolk i Svensrud under Nedre Mo på Røyse.

I 1865 var Hans Madsen (74) enkemann, og bodde i Halvorsbråten med sin ugifte datter Karen (33). De hadde 2 storfe og sådde $\frac{1}{16}$ t. hvete, $\frac{3}{8}$ t. rug, 1 t. bygg, $\frac{1}{8}$ t. erter og 2 t. poteter. Hans Madsen døde i 1870, 79 år gammel.

I 1875 satt *Hans Olsen* (f. 1845) i Halvorsbråten med hustru *Maren Amunds datter* (f. 1846) og fire barn: Karl Martin, Ole Hjalmar, Alfred og Andrine Olava. De hadde 1 ku og sådde $\frac{3}{4}$ t. rug, 1 t. bygg, 1 t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. havre til grøntfor, $\frac{1}{4}$ t. erter og $2\frac{1}{2}$ t. poteter. I 1900 hadde Hans og Maren flyttet til Hanserud under Lore, og satt der med sine tre yngste barn: Anette (f. 1881), Fridtjov (f. 1883) og Marta (f. 1885).

I 1879 ble bygningene i Halvorsbråten taksert til 1.220 kroner. I tillegg til hovedbygningen, var det låve og fjøs.

I 1891 satt *Andreas Borgersen* med hustru *Anna Olsdatter* og tre barn i Halvorsbråten. De bodde i Østre Jomfruland i 1875, og flyt-

tet siden til Steinsbakken. Andreas var stallkar på Stein i en årrekke.

I 1900 bodde jord- og skogsarbeider *Karl Oscar Karlsson Lindholm* (f. 1858 i Örebro län i Sverige) i Halvorsbråten med hustru *Thora Kristiansdatter Lindholm* (f. 1869 i Vestre Bærum) og fire barn: Kristian Valdemar (f. 1891), Thoralf (f. 1894), Edvin Konrad (f. 1897) og Johan Gunnar (f. 1900).³⁸ Karl Oskar Karlsson Lindholm var også kusk på gården, og ble omtalt som «Herskabskusk».

Fram til 1914 bodde *Johannes Gulbrandsen* og *Antonie Hansdatter* i Halvorsbråten. Året etter kjøpte de en av Løken-gårdene. Fra 1914 var *Johan Madsen* (1883–1981) husmann i Halvorsbråten. Han kom til den plassen hans oldefar Hans Madsen hadde festet 95 år tidligere, i 1819. Johan ble dermed 4. generasjons husmann på Stein. Han var gift med *Ingeborg Larsen* (1893–1941) fra Begnadalen. De fikk én datter, Bergljot, og Johan hadde fra tidligere datteren Johanne, som vokste opp i Halvorsbråten (se nedenfor).

Halvorsbråten blir selveierbruk – gnr. 188/7

Ved skjøte av 21. januar 1938 ble Ingeborg og Johan Madsen eiere av Halvorsbråten med 28 dekar jord og 35 dekar skog i åsen. De tidligere husmannsfolkene betalte 4.400 kroner for bruket, og lånte 2.800 kroner i Hypotekbanken for å finansiere kjøpet.

JOHAN MADSEN (1883–1981) var husmannssønn fra Steinsrud, og ble husmann i Halvorsbråten allerede i 1914. Med sin hustru INGEBORG LARSEN (1893–1941) fra Begnadalen, hadde han én datter, Bergljot (f. 1914), og fra tidligere hadde han datteren Johanne med Karen Kristine Martinsdatter Bjerke, datter av Maren Kristiansen i Gudbrandsstua (Gråstua) i Bjørkåsen, seinere bosatt i Coldevinsbygningen på Bjørnstad. Karen Kristine var tjenestejente på Viul, og druknet mens hun drev med skylling av klesvask i elva rundt 1916. Datteren vokste derfor opp hos faren i Halvorsbråten.

Johanne (1913–1993) giftet seg med Trygve Lehne på Røyse og fikk ni barn, hvorav sju vokste opp: Randi (f. 1934), Ingeborg (f. 1936), Marry (f. 1938), Olga (f. 1940), Ole Jan (f. og d. 1942), Ole Jan (f. 1944), Bjørg (f. 1947), Harald (f. 1952) og Lise Berit (1955–1965, død 10 år gammel etter å ha blitt påkjørt av traktor).

³⁸ I 1891 ble Karl Oskar Lindholm utlagt som barnefar til Anne Martinsdatter Aaldehyes datter Olga. Anne bodde da i Ve fattighus utenfor Hønefoss. I 1899 går det fram av kirkeboka at Anne Martinsdatter da hadde begått sitt 4. leiermål, og to av dem var med «Karl Oskar Ruud på Steen» – formodentlig Lindholm.

«... FOR DET VAR GRAVPLASS DER»

«Forleden var jeg i samtale med en eldre, klok mann, den 74 år gamle Johan Madsen Stein, som fortalte at han har vært med på pløying i bakken ved Steinskirken, og mange bein i jorda kom opp, for det var gravplass der, sa Johan.»*

* V.V. i artikkel «Ruinkirken – Olavskirken på Stein», i Ringerikes Blad 19. oktober 1957.

Johan Madsen (1883–1981) var husmannssønn på naboplassen Steinsrud, og ble husmann i Halvorsbråten i 1914.

Ingeborg Madsen f. Larsen (1893–1941) var fra Begnadalen. Hun døde samme år som bildet ble tatt (1941).

© Fotograf Marit Fagerli

Halvorsbråten 2001, med husmannsstua midt i bildet, og til høyre for den ser vi låven og Berglot Vartdals enebolig. I bakgrunnen til venstre ligger Åsstua.

I 1956 ble det utskilt en boligtomt, Vartheim, som ble overdratt til datteren Bergljot, som i mars 1965 overtok som eier av Halvorsbråten.

BERGLJOT VARTDAL (f. 1914) hadde i 1930-årene huspost hos en familie på Bygdøy i Oslo, og flyttet med den til Canada i 1938 da husfaren ble utnevnt til norsk visekonsul i Montreal. Hun skulle være i Canada i to år, men så kom krigen, og det gikk hele åtte år før Bergljot vendte hjem til Norge i 1946. I Canada var hun blitt kjent med en norsk styrmann, EMIL VARTDAL (1908–1985) fra Oslo, som hun giftet seg med i 1940. De bosatte seg i Vartheim på Halvorsbråten i 1959.

Gamlebygningen i Halvorsbråten fra rundt 1750 står fortsatt. Den består av kjøkken, stue, soverom og gang. Den siste som bodde der var Johan Madsen, inntil han døde i 1981, 98 år gammel. De siste årene hadde han sin datter Oline boende hos seg. Huset ble påbygd et kammers i 1914, og i 1939–40 ble en del av vinduene skiftet. Den gamle låven i Halvorsbråten nyttes i dag til vedskjul og oppbevaring av diverse redskap. Den ble i sin tid flyttet 10–12 meter, på grunn av problemer med å komme ut og inn på holkeføre. Fjøs og grisehus er revet. Eieren Bergljot Vartdal bor i eneboligen som ble bygd i 1959 (gnr. 188/117 Vartheim).

Jordveien på cirka 25 dekar blir leid bort til Jan Orebråten, som også leier jorda på nabobruket Nystua (kornproduksjon).

1974 ble det nye høydebassenget i Steinsåsen (gnr. 188/231) bygd på en tomt i Halvorsbråtens skog.

Steinsrud

Steinsrud er den østligste av de såkalte Jomfruland-plassene, og ligger på sørsida av Åsgata øst for Halvorsbråten. Plassen het tidligere Merraføa (Merraføda), trolig fordi den ligger i et område som tidligere var havn for hester. I 1754 går det fram av et kart at det var tre hus i «Merrafua». På et kart fra 1811 heter plassen Steinsrud.

I 1772 bygslet Torkild Olsen Bilthugger og Maren Larsdatter Stein de to plassene Jomfruland og Steinsrud. De bodde rimeligvis i Jomfruland, og brukte jorda i Steinsrud i tillegg.

Fra 1841 var *Mads Hansen* (1819–1902) husmann i Steinsrud.³⁹ Han var gift med *Ragnhild Gregersdatter* (1809–1889),⁴⁰ og de satt i 1865 i Steinsrud med to døtre, Annette og Berte. Faren til Mads, Hans Madsen, kom til Stein som husmann på naboplassen Halvorsbråten i 1819, og Mads var oppvokst der (han var født i Svensrud under Mo på Røyse). I 1865 hadde de 2 kyr og 7 sauer i Steinsrud, og de sådde $\frac{1}{4}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, $\frac{3}{4}$ t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. erter og 3 t. poteter.

Vi kjenner sju av barna til Ragnhild og Mads:

- * Hans Andreas (1841–1918), seinere husmann i Steinsrud, g.m. Berte Marie Larsdatter, åtte barn (se nedenfor).
- * Johan (f. 1844), var tjener på Stein, reiste til Amerika i 1880.
- * Gulbrand (1847–1848).
- * Gulbrand (f. 1849).
- * Annette (f. 1853).
- * Ragnhild.
- * Berte Johanne (f. 1859).

³⁹ I en rettssak i 1892 opplyste Mads Hansen at han hadde vært husmann på Stein i 51 år, altså fra 1841.

⁴⁰ Ragnhild Gregersdatter, datter av Berte Andersdatter og Greger (Gregorius) Jonsen Onsaker-eie, fikk en datter Marie i 1835, og som barnefar ble utlagt Peder Henriksen Frokseie.

Johan Madsen og datteren Bergljot (f. 1914). Bildet er tatt i 1931.

«... VAR ALDRI ARBEIDSLEDIG»

«Faren min tjente 20 kroner i uka som husmann på Stein, og det var ikke mye. Men han hadde jobb, og var aldri arbeidsledig. Og så fikk han låne hester på Stein i våronna. Hjemme hadde vi det ikke dårlig – vi hadde to kyr, to griser og fem–seks høner. En periode leverte vi til og med melk til meieriet.»*

* Bergljot Vartdal (f. 1914), husmannsdatter i Halvorsbråten, juni 2002.

Johan Madsen (1883-1981) i Halvorsbråten med sin søster Oline Madsen (1881-1976). Hun ble kalt Oline sypike, og bodde i Raustua på Blom, siden i Rapper, og sine siste år hos broren i Halvorsbråten.

I 1875 hadde Ragnhild og Mads flyttet til Ner-Stein, og stelte fjøset for Solberg på Øvre Stein.

Sønnen *Hans Andreas Madsen* (1841–1918) ble i 1868 gift med *Berte Marie Larsdatter* (1843–1930), og de festet Steinsrud i 1874. Plassen ble deres hjem så lengde de levde. Berte Marie var født på plassen Hagen ved Gomnesødegården på Røyse, og bodde på Rytteraker da hun giftet seg. De fikk ni barn, hvorav seks levde til de ble nærmere 100 år gamle).⁴¹

* Anne Randine (f. 1867), g.m. Ole Hansen Brobekk i Sundvollen, fire barn: Olga, Emil, Hartvig og Ragnhild Ingeborg.

* Martin Ludvig Steen (1871–1971) reiste i 1892 til USA, hvor han ble farmer i Rock County, Minnesota, g.m. Clara Hauger, som var født i USA av norske foreldre, fire barn: Alma, Glenn, Arlan og Lorette.

* Nils Petter Hansen (1873–1969), g.m. Agnes Roulund (1887–1967), seinere eiere av Blomhøi (Gisti) på Blomshøgda, fem barn: Louise, Harry, Rolf, Eivind og Gunnar (se gnr. 192/9 Blomhøi i bind 1).

* Anton (1876–1878), død av kikkhoste.

* Antonie (1878–1977), g.m. Johannes Gulbrandsen (1875–1965) fra Kringlebråten ved Vik, fra 1900 stallkar på Stein, seinere eiere av en av Løken-gårdene, 10 barn: Berta Kristine, Dagmar, Harald, Gudrun, Martin, Mary Johanne, Ruth, Ester, Ragne og Einar (se gnr. 200/4 Løken i bind 1).

* Oline (1881–1976), ugift, sypike, bodde i Steinsrud til 1938, siden i Raustua på Blomshøgda (Blom) og i Rapper, før hun flyttet til broren Johan Madsen i Halvorsbråten, da han ble enkemann.

---

⁴¹ Johan ble 98, Martin 99, Antonie 98, Oline 96, Petter 96 og Helga 98 (fortalt av Berljot Vartdal).

BRANT GUNDA OLSDATTER INNE?

Etter Jon Guldals noteringer i Hole bygdarkiv skal en husmann i Merraføa ha hett Knut Andersen. Stua på plassen brant ned og kona hans omkom, men barna overlevde. Knut og eldstesønnen var på hjemvei fra bytur og overnattet på Smestad i Bærum – og sønnen skal ha «sett» det som skjedde hjemme i sin urolige nattesøvn. Seinere ble Knut gift igjen og flyttet til Rørvikmyra med sin andre kone, som het Ingeborg. Så langt Guldal. Av folketellinga 1865 går det fram at husmann Knut Andersen (f. 1827) da satt i Myra, plass under Rørvika, med sin hustru Ingeborg Hansdatter (f. 1827) og fire barn: Olaves (f. 1856), Hans Olaus (f. 1857), Jørgen (f. 1861) og Anton (f. 1863). Men bygdehistoriker Guldal eller hans informant må ha forvekslet Merraføa med en annen plass. I kirkebøkene finner vi at Knut Andersen (f. 1827) og Gunda Olsdatter (f. 1827) bodde i Steinseie da de i 1851 fikk en sønn, Anders. Men de kan ikke ha bodd i Merraføa (Steinsrud), som var Mads Hansens plass fra 1841 til rundt 1870.* Men det finnes ingen kilder som kan bekrefte at en av husmannsplassene på Stein brant ned en gang midt på 1800-tallet, og heller ikke at en husmannskone brant inne.

*Knut ble gift en tredje gang med Berte, som han også overlevde. Sønnen Knut Jørgensen ble seinere hestegjeter i Geitvassdalen, og satt i 1910 som selveier i Jordet under Nordre Gjesval med hustru Karen Marie Hansdatter. De fikk 10 barn (se gnr. 193/6 Jordet i bind 1). Ifølge opptegnelser i Hole bygdarkiv var det Peder Gabrielsen (f. 1874), husmannssønn fra Nystua under Stein, som fortalte dette til Guldal i 1935.

- * Johan Madsen (1883–1981), seinere husmann i Halvorsbråten, g.m. Ingeborg Larsen fra Begnadalen, én datter, Bergljot (f. 1914). Johan hadde fra tidligere én datter, Johanne (f. 1913), som vokste opp i Halvorsbråten.
- * Helga Marie (1887–1986), ugift, tok huspost i Oslo, bosatt der.
- * Marte (1889–1891), død av kikhoste.

I 1875 hadde de 2 kyr og 5 sauer på plassen, og utsæden var $\frac{3}{8}$ t. rug, 1 t. bygg, $\frac{3}{4}$ t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. havre til grøntfor, $\frac{5}{16}$ t. erter, 11 skålpund vikker og 3 $\frac{1}{2}$ t. poteter. Ved folketellingene i 1891 og 1900 ble Berte Marie og barna registrert som boende i Steinsrud, mens Hans Madsen ble ført opp på Stein, hvor han var gårdskar og bodde i drengestubbygningen. Han var formann for husmenene og overnattet rimeligvis noen ganger på gården, men hjemmet hans var i Steinsrud. Da han sluttet som husmann på Stein i 1903, fikk han et flott gullur med inskripsjon av Johannes Solberg.

I 1879 ble bygningene i Steinsrud taksert til 1.320 kroner. I tillegg til husmannsstua, var det låve og fjøs på plassen.

Etter Hans Madsens død i 1918 bodde enka Berte Marie i Steinsrud sammen med datteren Oline. Berte Marie døde i 1930, og da Steinsrud ble solgt til Einar Orebråten i 1938, flyttet Oline til Raustua på Blom (Blomshøgda).

Steinsrud blir selveierbruk – gnr. 188/8

Ved skjøte av 21. januar 1938 ble Steinsrud (27 dekar) solgt til Einar Olsen Orebråten for 3.800 kroner.

EINAR OREBRÅTEN (1908–1997) var husmannssønn fra plassen Orebråten, og lånte hele kjøpesummen av selgeren Finn Moltzau

Mads Hansen (1819–1902) og Ragnhild Gregersdatter (1809–1889) var husmannsfolk i Steinsrud fra 1841 til 1874, da de flyttet til Nerstein og stelte fjøset for Solberg på Stein.

Berte Marie Larsdatter (1843–1930) i Steinsrud cirka 1910 med tre av sine barn på besøk. Fra venstre: Petter (1873–1969), Berthe Marie, Oline (1881–1976) og Helga (1887–1986).

© Fotograf Marit Fagerli

Steinsrud 2001. Mellom låven og den nye våningshuset (bygd 1967) skimter vi den gamle husmannsstua fra 1700-tallet.

«... LÅ TIL SENG OG RØKTE SKRÅTOBakk»

«... gamle Mads hadde stukket seg i låret og lå til sengs og røkte skråtobakk, og jeg skulle se til ham og benytte anledningen til å ta en velfortjent røyk. Aldri har jeg kunnet tenke meg værre skjebne, vanlig tortur måtte kjennes mild mot den hodepinen jeg fikk. Jeg skulle anslå meg til rundt elve år.»*

* Solberg (1963).

---

med pant i eiendommen, og 2.800 kroner i Hypotekbanken. Han ble gift med MARY JOHANNE GULBRANDSEN (1911–1995) fra Løken, og de fikk fem sønner:

- * Torbjørn (f. 1938), seinere eier av Steinsrud, g.m. Eva Nordenhaug (f. 1944) fra Oslo, en datter Iselin (f. 1980) – se nedenfor.
- * Erland (1944–1967), døde 22 år gammel i en arbeidsulykke på Borgeng, g.m. Berit Berg (f. 1949), én datter Maryanne (f. 1967), som i dag er bosatt på Krøderen og g.m. Lars Helge Blakkisrud (f. 1970), to barn: Anette (f. 1994) og Anders (f. 1998).
- * Jan August (f. 1946), g.m. Astrid Norstad (f. 1946) fra Steinsåsen (siden skilt), fire barn: Rita Elisabeth (f. 1966, Janne Anita (f. 1969), Roger Erland (f. 1970) og Mona Irene (f. 1973) – se gnr. 188/225 Fristads vei 6.
- * Håkon (f. 1949), bosatt i Steinsåsen, g.m. Inger Hansen (f. 1952), tre barn: Robert (f. 1973) og tvillingene Inge og Kay (f. 1980).
- * Ragnar (f. 1952), seinere eier av Orebråten, g.m. Anne Marit Olsen (f. 1956) fra Ådal, tre barn: Elsi (f. 1982), Kjetil (f. 1984) og Synne (f. 1987).

Einar Orebråten arbeidet på Stein, hvor han i mange år var arbeidsformann. Han ble siden ansatt ved Hole E-verk, og var aktiv i lokalpolitikken. I flere perioder satt han som varaordfører i Hole for Arbeiderpartiet, i Einar Sundøens ordførertid.

I oktober 1997 ble Steinsrud overdratt til eldste sønn TORBJØRN

Hans Andreas Madsen og Berte Marie Larsdatter i Steinsrud fikk åtte barn, hvorav to døde som små. De seks som levde opp, levde til de ble nesten 100 år gamle. Her er de samlet i 1938. Foran fra venstre (leveår i parantes): Oline (96), Antonie (98) og Helga ((98). Bak fra venstre: Johan (98), Martin (99) og Petter (96).

OREBRÅTEN (f. 1938). Han er anleggsarbeider og gift med EVA NORDENHAUG (f. 1944) fra Oslo, som er renholder ved Vik skole. De har én datter, Iselin (f. 1980). Eva Nordenhaug har fra tidligere ekteskap én sønn, Knut Nordenhaug (f. 1967), som er bosatt i Steinsåsen og gift med Benedicte Gamborg Briså. De har én sønn, Petter (f. 2001).

Den gamle husmannsstua i Steinsrud står fortsatt, men er ikke i bruk. Den eldste delen er fra slutten av 1700-tallet, og i 1870 ble den utvidet ved at det ble satt en annen stue inntil.⁴² Også tømmerstokkene i den eldste stua er merket, noe som kan tyde på at den er blitt flyttet hit fra et annet sted. Den gamle låven ble revet sist på 1950-tallet, da en ny ble bygd. Øvrige bygninger er et kombinert fjøs/grisehus i reisverk (bygd cirka 1940), nytt våningshus (bygd 1967), og et laftet stabbur, som Einar Orebråten vant i et Lions-lotteri i 1975.

Ordokka

Ordokka lå ved Åsgata, nord for Steinsrud. I 1879 var den plass uten jord. Den eneste bygningen var husmannsstua, som ble taksert til 600 kroner. Sveiseren på Stein skal ifølge tradisjonen har bodd i Ordokka.

I 1875 satt enkemann og legdslem *Erik Larsen* (81) i Ordokka med sin ugifte datter Marte Eriksdatter (45) og hennes sønn Andreas Knutsen (10). De satt i Østre Jomfruland i 1865. I Ordokka såd-

---

MØNSTERBRUK

«Hans hadde en svakhet for skråtobakk. Tro meg eller ei, men når han kjørte slåmaskinen, et krevende arbeide – da ble kvartrullen for skryp, han begynte på nummer to, og dette er ikke skrøne. (...) Plassen hans var et mønsterbruk. Arbeidet var nattarbeid med tilskudd fra kjerring og onger, og så jærtes dom vel husmennene seg imøllom».*

* Solberg (1963).

---

⁴² SEFRAC-registreringene 1985.

«MADSER'N»

«Om Hans Massen (vi sløyfet «d»-en) sa min far at han var det flinkeste formann som han hadde hatt. Hans hadde ingen utdannelse i faget, men han eide en verdifull egenskap. Han kunne administrere, kanskje hadde han lært kunsten av min far. Hans Massen hadde en krone da'n. Jeg husker godt en kveld vi mødtes på Steinsby. Jeg tenker klokka kunne være rundt åtte. Hans smilte og sa: I dag har jeg tjent ei krone jeg!»*

* Solberg (1963).

«.. DET USLESTE EN MANN KAN TA SEG TIL»

Hans Madsen var ikke alltid like stolt over å være husmann. Da Olav Eriksen, tidligere husmann i Østre Jomfruland, hadde kjøpt Bråten på Brenna i 1912, traff han Hans Madsen like etter. Etter å ha gratulert Eriksen som selveier, la gamle Madsen til: «Jeg skal si deg det, at det å gå husmann, det er f... kreke meg det usleste en mann kan ta seg til.»*

* Olav Eriksen, s. 63–64.

---

de de ½ t. bygg og ½ t. poteter på 1¼ dekar jord som de fikk bruke fritt.

Stua i Ordokka ble revet cirka 1890, og satt opp igjen som portnerstue på vestsiden av riksveien vis-à-vis avkjøringen til Stein. Portnerstua tjente på slutten som lagerhus, og ble revet cirka 1940.⁴³ Den siste som bodde der, var Marte Ordokka. Plassen ble seinere slått sammen med Steinsrud.

Rønningen

Det har vært to plasser Rønningen, østre og vestre. De lå på oversiden av de to Bråten-plassene (Steinsbråten).

I 1865 satt husmann med jord *Anders Andersen* (1816–1886, f. i Sverige) med hustru *Kari Engebretsdatter* (1809–1874, f. i Norderhov) i Rønningen med et legdslem, *Olea Madsdatter* (f. 1816). De hadde 1 ku og sådde ½ t. rug, ⅜ t. bygg, ¼ t. blandkorn og 2 t. poteter. På plassen bodde også en innerst, dagarbeider *Edvard Johansen* (21), med sin husholderske *Berte Tollefsdatter* (24, f. i Hallingdal).

I Rønningen skal det ha bodd en gammel svenske som gjorde våronna ved selv å trekke plogen, mens kjerringa hans styrte. Dette må ha vært *Anders Andersen*. I 1875 var han enkemann, og satt i Rønningen med legdslem *Olea Madsdatter* samt en tjenestejente, *Ingeborg Ellingsdatter* og sistnevntes datter, *Agnet Kristoffersdatter*. De hadde 1 ku og sådde ⅜ t. rug, ⅙ t. bygg, ½ t. blandkorn, ⅙ t. erter og 2 t. poteter.

Det kan synes som at tjenestejenta *Ingeborg Ellingsdatter* og hennes mann, *Karl Kristoffersen* (f. 1846), overtok Rønningen. *Ingeborg* skal ha vært den siste som bodde her. Da var hun enke, og flyttet siden til *Hanserud* under *Mo* (hvor hun bodde i desember 1900).

Stua i Rønningen skal ha blitt revet cirka 1900. Tufter etter grunnmuren til den ene husmannsstua – opplagt av stein – er fortsatt synlig, cirka 20 meter vest for krysset *Rudvangveien/Fristads vei*. Husets grunnflate ser ut til å ha vært 5 x 5 meter.⁴⁴ I 1920-årene stod rips- og bringebærbuskene her tunge av bær hver høst, og i «Svenskebrynn» kunne naboene hente vann, selv i de tørreste somrene.⁴⁵

⁴³ Erlandsen (1973).

⁴⁴ Befaring 17. juni 2002, og Erlandsen (1973).

⁴⁵ Bergljot Vartdal (f. 1914), juni 2002.

Øvre Bråten

I 1822–23 ble husmannsplassen Bråten delt i to plasser, hver med 36 mål jord. Øvre Bråten lå på nordsida av Rudvangveien, mens Nedre Bråten (Steinsbråten) lå på sørsida.

I 1865 ble to Bråten-plasser under Stein nevnt i folketellinga, i tillegg til Steinsbråten (Nedre Bråten). Den ene var rimeligvis Orebråten, og på den andre satt husmann *Ole Ellingsen* (1818–1873) med hustru *Marie Olsdatter* (f. 1817 i Norderhov) og fire barn: Syver (16), Maren (13), Johan (9) og hans (6). De hadde 1 ku, og sådde ½ t. bygg, 1 t. blandkorn og 3 t. poteter. Ole Ellingsen ble seinere bestyrer på Steins-meieriet, som var i drift fra 1875 til 1899.

I 1875 var *Anders Kristensen* (f. 1843) husmann i Bråten. Han var husmannssønn fra Koksrudhagen under Koksrud,⁴⁶ og gift med *Margit Olsdatter Trulsen* (f. 1841 i Ål i Hallingdal). De var barnløse, men hadde flere fosterbarn. I 1875 hadde de en tjenestejente, Olava Johannesdatter, og på plassen var det 1 ku og 4 sauer, og de sådde ⅔ t. rug, ¼ t. bygg, 1½ t. havre, ¼ t. havre til grøntfor, ⅛ t. erter, 11 skålpund grasfrø og 3 t. poteter.

I 1878 kjøpte Margit Olsdatter og Anders Kristensen bruket Viksenga og flyttet dit (se gnr. 192/7 Viksenga i bind 1).

I 1879 ble bygningene i Øvre Bråten taksert til 1.440 kroner. I tillegg til hovedbygning var det låve og fjøs på plassen.

Rundt 1920 bodde husmann *Olaf Jakobsen* i Øvre Bråten med hustru *Annette Jakobsen* og tre barn: Helga, Olga og Nils. Etter Annettes død, flyttet Olaf til Ner-Stein med datteren Helga.⁴⁷

I 1937 ble Øvre Bråten utskilt fra Stein, og i 1940 solgt til stallkaren på gården, Arvid Arnesen.

Øvre Bråten (Ryge) blir selveierbruk – gnr. 188/10

Ved skjøte av 14. september 1940 ble Arvid Arnesen eier av Øvre Bråten for 4.500 kroner.

ARVID ARNESEN (1908–2000) fra Åsbygda var stallkar på Stein i siste halvdel av 1930-årene. Da han fikk sitt eget bruk å ta hånd om, ble han gårdsarbeider på hovedbølet. Seinere arbeidet han for en anleggsgartner i Sundvollen.

Mens Arvid Arnesen satt som eier av Øvre Bråten, var han ugift,⁴⁸ og han hadde da sin yngre søster AASE SIGFRID ARNESEN

⁴⁶ Koksrud var en del av Stein 1848–1870.

⁴⁷ Bergljot Vartdal (f. 1914), juni 2002.

⁴⁸ Arvid Arnesen ble i 1960 gift med Grethe Arnesen (se gnr. 193/5 Nordre Gjesval i bind 1).

MED OLE ELLINGSEN PÅ ABBORFISKE

«Efter hvert som en blir eldre begynner minnene å bunnfelde seg. Barndommen knytter seg til den herlige naturen, utsikten over Steinsfjorden. Og ett minne er den opplevelsen å få lov til å følge meieribestyreren Ole Ellingsen på aborfiske. (...) Aborfiske drev jeg jo selv med støkknett og dragget med diverse redskap. Men det å få bli med Ole Ellingsen betydde å dragge om kvelden og så kveile seg opp på småøyene for natta, tenne varme og ligge der og dorme litt før morrafisket kunne begynne.»*

* Solberg (1963).

«MARJA-OLAS»

Marie Olsdatter i Øvre Bråten må ha vært «Marja-Olas» – husmannskona fra Stein som Eilert Sundt skrev om i «Folkevennen». «Lenge før husfliden var oppfunnet, gjorde hun de herligste ting med sine hender, bl.a. verkenstoff og gardiner. «Marja-Olas» tok ofte følge med gamle Syver Bili inn til byen. Der solgte hun sine arbeider, og barna hadde rene julekvelden når mor kom hjem fra bytur.»*

* V.V. i Ringerikes Blad 24. oktober.

TJENESTEDRENG PÅ MO

Det fortelles om Steingrim Østensen at han gikk fra Gol til Stein, fordi han ville bli husmann nettopp på den gården. Steingrim var stor og kraftig og mente at Solberg hadde bruk for akkurat han. Og det hadde Solberg, så slik ble det. Men da Steingrim giftet seg i 1847, var han tjenestedreng på Mo i Steinsfjordingen, så tradisjoner er nok ikke alltid helt å stole på.

TRESKA KORN MED SLIU

Steingrim begynte arbeidsdagen klokka 5 om morgenen. Han likte å begynne dagen med å treske korn med sliu, for da kunne bygda høre at folka på Stein alt var i arbeid.

Steinsbråten tidlig i 1960-årene. I bakgrunnen ser vi Øvre Bråten, hvor det nye våningshuset ble bygd i 1960, og den gamle husmannsstua revet i 1967. Mellom de to Bråten-brukene ligger Karen og Egil Edwardsens hus (i dag Rudvangveien 20).

(f. 1926) til å hjelpe seg på bruket. Hun giftet seg i 1946 med HANS ANDREASSEN (RYGE) (f. 1922), sønn på nabobruket Nedre Bråten, og ved skjøte av 10. september 1953 overtok de Øvre Bråten for 6.500 kroner. De har to barn: Eugen (f. 1947) og Tormod (f. 1957).

Hans Ryge arbeidet i Simon Arnesens garveri på Vik som pelsbereder, og seinere var han i nærmere 40 år ansatt ved Franzefoss Brug i Bærum. Aase Sigfrid Ryge er utdannet hjelpepleier, og har arbeidet bl.a. ved Prestesæter sykehus på Toten, og siden i Oslo, Ringerike og Bærum kommuner.

I 1958 fikk Hans Andreassen bevilling av Justisdepartementet til å bruke Ryge som slektsnavn.

Øvre Bråten ble regulert til boligfelt rundt 1960, og fram til 1968 ble eiendommen delt i 16 eneboligtomter. I 1960 bygde Aase Sigfrid og Hans Ryge nytt våningshus, og den gamle stua ble revet i 1967. I 1968 solgte de eneboligen med 3 dekar tomt til Per E. Moi, og flyttet til Minne i Søndre Land. Fra 1969 bodde familien på Toten (Eina og Bøverbru), før de etter noen år i Oslo bosatte seg i Hønefoss i 1990. Her hadde sønnen Tormod kjøpt bolig med to leiligheter, hvor foreldrene bor i den ene.

Omtale av Øvre Bråten etter 1968: se side 727–728.

Nedre Bråten (Steinsbråten)

Nedre Bråten ble kalt Steinsbråten, og lå på sørsida av Rudvangveien, rett nord for Koksrud. Plassen er avtegnet på et kart i 1755. I 1760-årene het husmannsfolkene her *Ole Jensen* og *Ingeborg Hansdatter*.

I september 1805 utstedte Simen Fougner bygselseddel på Steinsbråten til *Anders Olsen*. I 1807 ble et pikebarn, Olea, døpt i Hole kirke, og i kirkeboka er innført at faren var en svensk arbeider Anders Olsen med bosted Stein. Barnets mor var *Maria Sørensdatter Lore-eie*. Vi kjenner ytterligere tre av deres barn: Johannes (f. 1810), Anne Margrethe (f. 1813) og Ole (f. 1816). Maria og Anders ble gift i 1808, og da hadde Anders flyttet til By på Røyse.⁴⁹ I 1838 undertegnet *Anders Jensen Steinsbråten* som vitne på en kontrakt. Han var gift med *Anne Ellingsdatter*, og vi kjenner to av deres barn: Olea⁵⁰ og Elling (f. 1841).

Fra 1854 var *Steingrim Østensen* (f. 1818) husmann i Steinsbråten.⁵¹ Han var fra Gol i Hallingdal, og ble i 1847 gift med *Inger Marie Kristoffersdatter Kyta* (f. 1826) fra Åsbygda. Samme dag som de ble viet i Norderhov kirke, ble deres første barn, Martine, båret til dåpen. I 1865 satt de i Steinsbråten med tre barn: Jørgine (13) og tvillingene Kristian og Andreas (10).⁵² De hadde 2 kyr og 3 sauer, og sådde ¼ t. rug, ½ t. bygg, 1½ t. blandkorn, ¼ t. erter og 5 t. poteter. Martine (17) var da tjenestejente på Skaugstad i Åsbygda, og vi kjenner ytterligere én sønn, Johan Theodor (f. 1867).

I 1875 satt Inger Marie og Steingrim fortsatt i Steinsbråten. Om sønnene ble det opplyst at Kristian var gartnerlærling i Drammen, mens Andreas var smed i Oslo. Foreldrene hadde 2 kyr og 3 sauer, og sådde ¾ t. rug, ¾ t. bygg, 1¼ t. blandkorn, ¼ t. havre til grøntfor, ¼ t. erter, 4 skålpund grasfrø og 4 t. poteter.

I 1879 ble bygningene i Steinsbråten taksert til 1.420 kroner. Det var hovedbygning, låve, fjøs og stall.

Rundt 1890 ble Steinsbråten delt i to plasser. I 1891 satt Inger Marie (65) og Steingrim (73) på den ene. Barna deres hadde flyttet fra bygda, og kunne ikke bistå foreldrene på plassen. På den andre satt *Kristoffer Svensen* (f. 1857) og *Maren Olsdatter* med sju av sine åtte barn. Kristoffer var husmannssønn fra Muggerd under Steinsetra på østsida av Steinsfjorden, og hans søster Gina var gift med Johan Karlsen i Steinsbakken, seinere Orebråten. Kristoffer

⁴⁹ Maria Sørensdatter Lore-eie fikk i 1802 en datter, Sophia. Barnefaren het Johan. Fra tidligere hadde hun Kristi (f. 1797) med Nils Halvorsen Bure-eie, og Søren (f. 1798) med Ole Johansen Bønsnes.

⁵⁰ Olea Andersdatter fikk i 1837 en sønn, Johan, og som barnefar ble utlagt Nils Nilssen Byeie («oplyst af Moderens Fader Anders Jensen» til presten).

⁵¹ Steingrim Østensen vitnet i en retts sak i 1892 om grenselinjer i Steinsåsen, og opplyste da at han hadde vært husmann på Stein i 38 år (fra 1854).

⁵² Ifølge kirkeboka hadde de også en datter Karen, som ble konfirmert i Hole kirke i 1875. Hun må da ha vært født cirka 1860, men hun bor ikke hos foreldrene i Steinsbråten i 1865. Rimeligvis har hun vært midlertidig bosatt hos besteforeldre eller andre da tellinga ble fortatt.

MINNESTUND I KIRKE- RUINEN

Steingrim Østensen ble en gammel mann. Da han var død og skulle begraves, ble den flaggsmykkede kisten plassert i koret i kirkeruinen på Stein. Husmann og gårdens folk samlet seg der til en liten minnestund, og Johannes Solberg holdt tale før kisten ble ført til Hole kirke.

SØNNEN BLE KONSTABEL I SAN FRANCISCO

«Steingrim Østensen er en husmann som lenge minnes. (...) Det var en stor, sterk mann. Sønnen hans blev enda sterkere. Han fór til Amerika og blev konstabel i San Fransisco, og hans staute skikkelse var en av byens severdigheter.»

* VV. i Ringerikes Blad 24. oktober 1938.

AMERIKABREV

«Kristian Pommern er vel død, og Karl Garntangen? Skriv hvem som er i plassene paa Sten. Bliver Harald Solberg saa stor paa det som Faderen, eller hvordan er det? Hvor er Kristian som kom til Stensbraaten efter mig?»*

* Brev fra Kristoffer Svensen (udatert) til søsteren, Gina Orebråten.

TIL AMERIKA

En dag utpå våren 1893 sa Kristoffer Svensen i Steinsbråten til Solberg på Stein at han ville bli med sin 15 år gamle sønn til Kristiania for å hjelpe å skaffe ham jobb. Men i all hemmelighet hadde han bestilt to billetter til Amerika, og tilbake satt mora og de sju yngste søsknene. Hun livnærte seg ved å bake småkaker som hun gikk til Helgelandsmoen med, og solgte til soldatene. Det gikk bra for Kristoffer og sønnen i Amerika, og utpå høsten kunne de sende billetter til resten av familien. De forpaktet først noen farmer, før de kjøpte sin egen. På bilder som de sendte hjem til familien, kunne en se «hveiteåker så langt auet rakk».

* Einar Orebråten (f. 1908) i lydbandintervju 1993 (ved Margit Harsson).

---

kom ikke til å bli lenge i Steinsbråten. I 1893 reiste han med sin eldste sønn til Amerika, og seinere samme år reiste Maren og resten av barneflokket etter. Maren og Kristoffer fikk flere barn i Amerika, og skal ha hatt 16 i alt, hvorav 14 vokste opp. Av brev som Kristoffer sendte hjem etter at han ble enkmann, går det fram at han bodde i byen Montevideo i Minnesota, og at de fleste av barna ble gift og bosatt i det samme området. Sven flyttet til Portland i Oregon, Olava og Olaf til Montana, mens de øvrige bodde i Minnesota: Karl, Pauline, Alfred, Olga, Gina, Magnus, Kristian, Marta, Knut, Edvard og Selma.⁵³

Av brevene fra Amerika går det fram at husmannen som etterfulgte Kristoffer i Steinsbråten, het *Kristian*. I 1900 bodde *Karl Olsen* (1860–1947) og *Kristine Pedersdatter* (f. 1867) i Steinsbråten. De var begge fra Värmland i Sverige. Hennes foreldre satt på plassen Krokvik under Vik, mens Karl og broren Erik kom til Stein tidlig i 1880-årene og søkte arbeid som grøftegravere. Kristine og Karl bodde tidligere i Steinsbyhaugen, hvor de satt i 1891 med sin eldste datter, Karen Elise, og hans mor, Kari Johansdatter (1819–1896), som Karl og broren Erik tok fra Värmland til Norge etter at faren, husmann Ole Eriksen, var død. Kristine og Karl fikk i alt seks barn, hvorav de fem eldste i 1900 bodde sammen med foreldrene i Steinsbråten. I 1906 kjøpte de bruket Åsen under Fekjær og flyttet dit (se gnr. 197/6 Åsen i bind 1).

Den andre familien som bodde i Steinsbråten i 1900, var *Ole Hansen* (f. 1876) og *Anne Hansdatter* (f. 1869). De hadde én datter, Olga Marie (f. 1898 i Kristiania), og sammen med dem bodde en familiefølerende, Oline Hansdatter (f. 1881).

I april 1907 overtok *Anton Andersen* (f. 1876) som husmann i

---

«... HADDE KVARTRULLER I LOMMA»

Olav Eriksen (f. 1888) kunne så vidt huske bestemora fra Värmland: «Hun var lita av vekst, og satt mye framfor ovnen med pipa si, brukte skråtobakk, for jeg husker at hun hadde kvartruller i lomma si. I Värmland hadde de ei ku på plassen, og ei havn oppi et berglende der bestemor gikk og samlet sammen noen slags røtter, som hun tørket og malte sammen med noe mjøl, og bakte en slags hard kake, sa far. Det var visstnok det daglige brød.»*

* Olav Eriksen, s. 2.

⁵³ Barnas navn og bosted går fram av brev som Kristoffer Svensen sendte til sin søster, Gina Orebråten (brev utlånt av Jan August Orebråten).

Steinsbråten, som da igjen var én plass. Den årlige leieavgiften på 60 kroner skulle betales etterskuddsvis hvert halvår. Året etter ble avgiften nedsatt til 30 kroner i året. Anton Andersen var husmannssønn fra Øvre Klaserud under Rytteraker. Han var gift med *Johanne Øhre* (f. 1881) fra Sogn, og de hadde åtte barn: Johan, Anna, Sigurd, Arne, Marie, Lilli, Oddlaug og Martin.

Anton Andersen var stallkar på Stein. I 1923 kjøpte han nabogården Koksrud for 15.000 kroner av Hans J. Tragethon, og flyttet 150 meter over jordet og ble selveier (se gnr. 191 Koksrud). I 1927 tegnet han kontrakt med Elise Solberg på Stein om leie av jorda i Steinsbråten, som grenset inntil Koksrudds jordvei. Kontrakten gjaldt innmark og hus. Forpakteren kunne ikke hogge trær på eiendommen, men hadde plikt til å vedlikeholde gjerder med virke fra gårdens skog. All gjødsel fra dyr i Steinsbråten, skulle brukes der.

I 1937 ble Steinsbråten utskilt fra Stein, og i 1940 ble bruket solgt.

Steinsbråten blir selveierbruk – gnr. 188/9

Ved skjøte av 9. oktober 1940 ble Steinsbråten solgt til Oskar Andreassen Suserud for 4.500 kroner. Den nye eieren lånte 3.700 kroner i Hole Sparebank med pant i eiendommen.

OSKAR ANDREASSEN (1893–1976) var fra Suserud ved Steinsfjorden (under Lore), og var gift med HANNA HAUGEN (1894–1985) fra Kaupanger i Sogn. Før 1935 satt de på plassen Østre Jomfruland. De fikk sju barn:

- * Olaf (f. 1916), døde cirka 13 år gammel i en trafikkulykke på Steinslletta.
- * Andreas (f. 1918), bosatt i Oslo, g.1 m. Anna Svenneby fra Solør, én datter Synnøve. Andreas g.2 m. Sigrid Frostmo fra Bodø, én datter Anita.
- * Erik (f. 1920), bosatt på Kolbotn, g.m. Wilma Ahlsen fra Kristiania, én sønn Finn.
- * Hans (f. 1922), eier av Øvre Bråten fra 1953, g.m. Aase Sigfrid Arnesen (f. 1926), to sønner: Eugen og Tormod (se gnr. 188/10 Øvre Bråten).
- * Oddvar (1926–1985), g.m. Margit Fjeld (1933–1994) fra Røyse, bosatt i Steinsåsen, to barn: Audun og Toril.
- * Elsa (1928–1965), g.m. Odd Hansen (1923–1989) i Steinsåsen, to barn: Karsten og Inger.
- * Harald (1935–1982), eier av Steinsbråten fra 1966, g.m. Berit Bogstad fra Ullensaker, se nedenfor.

*Oskar Andreassen Suserud
(1893–1976) og hustru
Hanna f. Haugen
(1894–1985) i
Steinsbråten (Nedre Bråten)
cirka 1975.*

*Steinsbråten (Nedre Bråten)
cirka 1940.*

STUA VAR BYGD AV VEDKUBBER

Da gamlehuset i Steinsbråten ble modernisert i 1967–68, viste det seg at deler av huset var bygd av vedkubber som var stablet på hverandre med leire som bindemiddel, og siden rappet. Denne byggemåten er forholdsvis ukjent på Ringes-rike, men mer vanlig andre steder på Østlandet, hvor husmennene ikke fikk ta hele tømmerstokker i bondens skog når de skulle sette opp de enkle stuene sine.

Oskar Andreassen begynte som gårdsgutt på Stein i 1920-årene. Han var dagarbeider på Stein resten av sitt yrkesaktive liv, og om vinteren hogg han tømmer på Krokskogen. Da han gikk av, fikk han diplom for sitt lange virke. Hanna og Oskar hadde vanligvis et par melkekyr, en kalv og noen griser i fjøset, og bar vann fra Steinsfjorden i vassæle når brønnen var tørr.

I desember 1966 ble Steinsbråten overdratt til yngste sønn HARALD ANDREASSEN (1935–1982). Han var sjømann i yngre år, og arbeidet seinere som billakkerer på Ullern Bil, før han ble ansatt på Follum Fabrikker (i dag Norske Skog Follum). Han var gift med BERIT BOGSTAD (f. 1939) fra Ullensaker, som er utdannet hjelpepleier og bl.a. har arbeidet på Vik sykehjem og seinere på Hole sykehjem. De har ingen barn. Harald Andreassen døde i 1982, bare 47 år gammel, og Berit Andreassen har siden eid Steinsbråten. Hun er i dag samboer med Lars Ringnes (f. 1950) fra Hønefoss, som arbeider ved Norske Skog Follum.

Fra 1949 til 1971 ble det fra Steinsbråten utskilt 17 boligeiendommer, og eiendommen er i dag på cirka 2 dekar. Det gamle våningshuset ble modernisert og påbygd i 1967–68, og sist i 1990–91. Den gamle låven ble revet cirka 1965, og i 1975 ble det gamle steinfjøset del av en ny garasje med carport.

Orebråten

Orebråten lå nord for de to andre Bråten-plassene i Steinsåsen, og ble trolig egen plass i 1823, da årstallet ble hogd inn i en av stokkene i låvegluggen. Vi er usikre på hvem som først satt her, men i 1865 synes det å ha vært *Johannes Iversen* (31, ugift), som hadde

en losjerende (trolig broren), dagarbeider Iver Iversen (26, ugift). De hadde 1 ku, og utsæden var $\frac{3}{4}$ t. bygg, 2 t. blandkorn og 2 t. poteter. Da Johannes Iversen ble født i 1834, var foreldrene Iver Johannessen og Karin Aslesdatter «gaardfolk» på Stein (et uttrykk som i kirkebøkene også ble brukt om husmenn), og Orebråten kan ha vært plassen deres.

I 1875 satt husmann *Hans Nilsen* (f. 1820) i Orebråten med hustru *Helene Johnsdatter* (f. 1830 i Modum) og fire barn: Johan,⁵⁴ Gina, Andreas⁵⁵ og Herman. De satt i 1850-årene i Bjørnstadgata, i 1865 på Herøya og i 1870 på Øderå, så de flyttet ofte fra sted til sted – rimeligvis på jakt etter noe bedre. Vi kjenner ytterligere fire av deres barn: Inger, Maren, Marte og Nils. I 1875 hadde de 1 ku og 4 sauer i Orebråten, og utsæden var $\frac{3}{8}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, 1 t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. erter, $\frac{1}{8}$ t. vikker og $2\frac{1}{2}$ t. poteter.

Helene Johnsdatter satt i 1900 som enke i Østre Olla under Hårum, med sønnene Herman (f. 1874) og Nils (f. 1877).

I 1879 ble bygningene i Orebråten (hovedbygning med kakkelovn, låve og fjøs) taksert til 1.000 kroner.

⁵⁴ Johan Hansen var i 1879 dagarbeider i Guriby, og giftet seg samme år med Karen Oline Gulbrandsdatter Steinsbakken.

⁵⁵ Andreas Hansen (f. 1859) ble i 1880 gift med Thea Martinsdatter Niskin (f. 1858), og de satt i 1900 som husmannsfolk på plassen Brenna under Hårum. i 1865.

«FRA 6 MORGEN TIL 8 AFTENS»

I 1894 tegnet husmann Johan Gundersen kontrakt om bruk av Orebråten med Johannes Solberg på Stein. Årlig avgift var 30 kroner, og Johan forpliktet seg til «sedvanlig dagsarbeid på gården og frammøter til arbeid etter tilsigelse på alminnelig måte og erholder kr 1,50 pr. dag på sin egen kost. Arbeidstiden er som regel fra 6 morgen til 8 aftens såvel sommer som vinter». Overtid ble lønnet med 25 øre i timen. Husmannen måtte selv holde seg med øks og ljå, mens all øvrig redskap ble levert på gården.

Stua og låven i Orebråten
1975.

August Olsen Orebråten
(1878–1959).

Gina Orebråten (1864–1950)
med hunden Pinto, sist i
1940-årene.

I 1891 hadde husmann *Kristian Petersen* overtatt i Orebråten, hvor han bodde med kona *Maren Nilsdatter* og to barn: Petra og Nikolai.

Fra 1894 festet *Johan Gundersen* plassen, men han ble ikke lenge i Orebråten. Han ble etterfulgt av *Johan Karlsen* (f. 1856), som var i Steinsbakken i 1891 og var gift med *Gina (Jørgine) Svendsdatter* (1864–1950). Hun kom fra Muggerud under Steinsetra på østsida av Steinsfjorden, hvor hennes foreldre Svend Kristoffersen Svingerud og Maren Olsdatter Hundstadeie satt som husmannsfolk i 1865.⁵⁶ Gina og Johan fikk to barn:

* Kristian (1890–1957), ugift.

* Vilhelmine (Mina) (f. 1892), g.m. Petter Løken, bosatt på Isi gård i Bærum, hvor de arbeidet, to barn: Bjarne (g.m. Ingeborg Kvernstrøm fra Hønefoss, fire barn: Bjørg, Inger, Per og Morten) og Gudrun (g.m. Hans Hansen og bosatt i Bærum, to barn: Lise og Terje). Fra tidligere hadde Mina to døtre: Frida (g.m. Kristoffer Lien, to barn: Kjell og Tove) og Randi (1918–1986, g.m. Ernst Eriksen, tre barn: Einar, Reidun og Leif, se gnr. 189/45 Storebråten).

Johan Karlsen reiste seinere i 1890-årene til Amerika. Men måneder og år gikk uten at det kom livstegn fra ham, og de gikk ut fra at han var død. I 1900 satt Gina (kalte seg Svendsen) som enke i Orebråten med sine to barn og sin mor, Maren Olsdatter (f. 1830, enke).

Gina giftet seg igjen før 1904 med *August Olsen* (1878–1959) fra plassen Koksrudhagen under Koksrud, sønn av husmann Ole Paulsen og Else Jonasdatter. I 1908 bodde de i Lier. Seinere fikk August arbeid ved Follum Fabrikker, hvor familien bodde i en av arbeiderboligene. Men Gina trivdes ikke der. De fikk en husmannsplass på Tanbergmoen, under Hesselberg i Norderhov, til bruk, før de i 1919 flyttet til Orebråten. De fikk tre barn:

* Sigurd (1904–1984), seinere eier av Orebråten, g.m. Helga Tangen (1905–1967) fra Åsa, ingen barn.

* Elise (1906–1994), g.m. Eivind Hansen, bosatt i Oslo, én datter Torill, g.m. Svein Erik Jensen (siden skilt), to barn: Kjersti og Eivind.

* Einar (1908–1997), fra 1938 eier av Steinsrud, g.m. Mary Gulbrandsen Løken (1911–1995), fem sønner: Torbjørn, Erland, Jan, Håkon og Ragnar (se gnr. 188/8 Steinsrud).

---

⁵⁶ Jørgine hadde to søsken: broren Kristoffer (f. 1857) ble seinere husmann i Nedre Bråten (Steinsbråten) og reiste til Amerika i 1890-årene, mens søsteren Karen Mathea (f. 1862) ble gift med Karl August Svendsen (Mikkeldrud) i Åsa (de satt i 1900 på plassen Nibbiklo med seks barn).

I Orebråten cirka 1930, bak fra v. Einar, Sigurd og faren August, foran til venstre Randi (1918-1986, Ginas datterdatter, datter av Vilhelmine fra Ginas første ekteskap) og mora Gina.

En av dem som bodde i Orebråten mellom 1904 og 1919, var *Lars Petersen* (f. 1870), tidligere husmann i Orlangen ved Kroksund. Han arbeidet som snekker på Stein, og bodde på plassen med hustru *Karen Petersen* (f. 1863 i Norderhov) og barna *Marta* (f. 1894) og *Peter* (f. 1895). Lars arbeidet som snekker på Stein, men måtte flytte fra Orebråten i 1912 da arbeidsgiveren ikke godtok at han var blant stifterne av en sosialistisk arbeiderforening i bygda. Karen og Lars Petersen ble seinere eiere av Lårvikkleiva (Lyse).

I desember 1937 ble Orebråten utskilt fra Stein, og i januar 1938 ble Gina og August Olsen selveiere.

Orebråten blir selveierbruk – gnr. 188/11

Ved skjøte av 21. januar 1938 solgte Finn Moltzau Orebråten til AUGUST OLSEN (1878–1959), som hadde sittet med hustru JØRGINE (GINA) SVENDSEN (1864–1950) på plassen siden 1919. Kjøpesummen var 2.300 kroner, hvorav 1.300 var pantelån fra selgeren. I tillegg lånte August Olsen 1.500 kroner i Hypotekbanken.

I 1949 ble en boligtomt utskilt fra Orebråten og solgt til datteren, Elise Hansen, for 500 kroner (gnr. 188/40 Åsly).

I juli 1951 ble Orebråten overdratt til eldste sønn SIGURD OLSEN STEN (1904–1984) for 3.200 kroner, med rett for foreldrene til å disponere våningshuset i sin levetid, av 5-årlig verdi 700 kroner. Sigurd Olsen Sten var bussjåfør en tid, og arbeidet seinere på Helgelandsmoen. Han var gift med HELGA TANGEN (1905–1967) fra Åsa, datter av Andreas Tangen og Anna Fossum. De var barnløse. De bygde i 1953–54 nytt våningshus på bruket.

« ... MED BESKJED OM Å FRAFLYTTET Plassen STRAKS»

I 1912 ble det stiftet en sosialistisk arbeiderforening i Hole. Blant stifterne var Olav Eriksen, Karl Selte og Lars Lyse. «Lars Lyse, far til Petter, hadde fått arbeid som snekker på Stein gård, og han hadde fått plassen Orebråten å bo på. Han ble oppsøkt med beskjed om å fraflytte plassen straks. Slike folk som Lars ville ikke Solberg ha i sin tjeneste, som dreiv med en slik politisk agitasjon».* Men Solberg var i godt selskap. Karl Selte var utlært skomaker, og arbeidet på skomakerverkstedet på Helgelandsmoen. Da han kom på jobb mandag morgen, lå det beskjed til ham om at han hadde fått sparken med øyeblikkelig virkning.

* Olav Eriksen, s. 81.

Orebråten 1974. Den gamle husmannsstua til venstre. I bakgrunnen Steinsfjorden og Krokskogen.

Einar Orebråten (1908–1997) og hans seinere hustru Mary Gulbrandsen (1911–1995). Bildet er tatt cirka 1935 (da de var forlovet).

I årene 1972–76 ble eiendommen Orebråten regulert til boligfelt, og 17 tomter ble utskilt.

Etter Sigurd Olsen Stens død i 1984 var det i februar 1985 hjemmelsovergang til hans to søsken, Elise Hansen og Einar Orebråten. Elise solgte samme dag sin halvdel til broren Einar, som dermed ble eier av hele eiendommen. Han satt selv som eier av bruket Steinsrud, og ved skjøte av 26. november 1985 solgte han Orebråten til sin yngste sønn, Ragnar Orebråten.

RAGNAR OREBRÅTEN (f. 1952) er kranfører ved Tronrud Bygg AS, og er gift med ANNE MARIT OLSEN (f. 1956) fra Ådal. De har tre barn: Elsi (f. 1982), Kjetil (f. 1984) og Synne (f. 1987).

Den gamle husmannsstua i Orebråten fikk et tilbygg mot vest i 1929–30. Den står fortsatt på eiendommen, men er ikke i bruk. Nytt våningshus ble bygd 1953–54. Den gamle låven, som hadde årstallet 1823 hogd inn i gluggen, ble revet cirka 1980 og erstattet av en garasje.

Steinsbyhaugen

Steinsbyhaugen ligger i Steinsåsen nord for Høyenhall, og rett vest for plassen Steinsbakken. Området må ha hørt til den gamle hus-

mannsplassen Steinsby, derav navnet. Steinsbyhaugen er avmerket på et kart fra 1811.

I 1824 var *Anders Knutsen* husmann på Stein, og i listene for kirkekontribusjon i 1820-årene ble han kalt Anders Knutsen Hau- gen. Da døtrene Karen (f. 1821) og Anne (f. 1823) ble døpt, satt foreldrene i Steinsbyhaugen. Mora het *Maria Jonsdatter*. De flyttet før 1826 til en annen plass under Stein. Da de fikk ytterligere to barn, Knut (f. 1826) og Maren (f. 1829), bodde de fortsatt i Stein- seie.

I 1826 festet husmann *Anders Pedersen* Steinsbyhaugen (6 mål) mot en årlig avgift på 4 spesidaler. Han hadde arbeidsplikt på Stein til en lønn av 12 skilling om sommeren og 8 skilling om vinteren. Kona hans, Ingeborg Madsdatter, hadde også arbeidsplikt på går- den. Vi kjenner ett av deres barn, Maren (f. 1823).

Den neste husmannen i Steinsbyhaugen het *Peder (Per)*. I 1865 satt hans enke *Randi Olsdatter* (48) på plassen med tre barn: Anders (24), Karen (13) og Anne (11). De hadde 1 ku og 2 sauer, og sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{4}$ t. bygg, $\frac{1}{2}$ t. blandkorn og 2 t. poteter.

I 1868 hadde Steinsbyhaugen ifølge et gårdskart 19 mål jord.

I 1875 bodde Randi Olsdatter fortsatt i Steinsbyhaugen, med datteren Anne Sofie og en sønnesønn, Hans Peter Andersen. De hadde 1 ku og sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{3}{16}$ t. bygg, $\frac{5}{16}$ t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. erter, 3 skålpund grasfrø og $2\frac{1}{2}$ t. poteter.

I 1891 satt *Karl Olsen* og *Kristine Petersdatter* i Steinsbyhaugen med sin datter Karen og hans mor, Kari Johansdatter (f. 1819 i Värmland). Karl og Kristine flyttet kort tid etter til Steinsbråten (s.d.), og ble i 1906 eiere av bruket Åsen i Fekjæråsen.

I 1900 var det *Nils Eriksen* (f. 1834)⁵⁷ og *Marie Hansdatter* (f. 1836) som satt på plassen med én sønn, Hans Nilsen (1875–1932). Både far og sønn var jordbruksarbeidere. Hans Nil- sen brukte plassen til sin død i 1932, og i 1938 søkte hans sønn Johannes Hansen Hole jordstyre om tvungen avståelse av bruket, etter jordlovens paragraf 50. Jordstyret anbefalte enstemmig tvungen avståelse, og takserte husene på plassen til 200 kroner. Men salget gikk ikke i orden.⁵⁸

I april 1934 leide Finn Moltzau ut et hus, «Morgenstjerne», på Steinsbyhaugen med 300 m² grunn til Den norske Israelmission. Leiekontrakten gjaldt i 15 år, mot årlig leie 15 kroner.

Fra slutten av 1930-årene bodde Martin Edvartsen med sin

EN ARTIG TYPE

«Om sommeren kjørte jeg en del grøntfor til fjøset, og jeg hjalp Nils Eriksen, far til Hans Nilsen. Det måtte jo stadig kjøres vann fra fjor- den, og den jobben hadde Nils. Han var en artig type. Når han gikk, stod fotbla- dene pladask tvertover. Han skulle være fenomenal til å springe, ble det sagt, men det var selvfølgelig i yngre dager. Han var utrusta med ei forferdelig lang nese, og ei sid nerleppe, så hver gang han spytta, fikk nesetippen en omgang med tobakk.»

* Olav Eriksen, s. 32

---

⁵⁷ Nils Eriksen Øgarden, ifølge V.V. i Fremtiden 18. april 1933.

⁵⁸ Ringerikes Blad 16. august 1938.

INGEN ETTERTRAKTET JOBB

Stallkarene hadde tilsyn med hestene, både med føring og pynting i stallen. Om sommeren måtte de opp klokka fire om morgenen, for at hestene skulle være klare klokka seks, når husmennene kom. Stallkaren skulle dessuten hente posten på Bjørke. Jobben som stallkar gikk gjerne på omgang, og det var ikke noen ettertraktet jobb. Stallkaren fikk være lite hjemme, da hestene, kanskje 20 i tallet, krevde mye stell til alle døgnets tider.

* «Hole i bilder» (1981), s. 69.

---

familie i Steinsbyhaugen. Han arbeidet på Stein, og kjøpte bruket i 1949.

Steinsbyhaugen blir selveierbruk – gnr. 188/31

I 1948 ble Steinsbyhaugen (4 dekar) utskilt fra Stein, og ved skjøte av 8. februar 1949 solgt til Martin Edvartsen for 6.000 kroner.

MARTIN EDVARTSEN (1910–1987) var fra Brenna i Steinsfjæringen, og gift med BORGHILD ASKIM (1910–2000) fra Ringåsen i Norderhov. De fikk to barn:

* Elsa (f. 1937), g.m. Oddvar Bergstrøm (f. 1929) fra Norderhov, bosatt på Tolpinrud, to døtre: Mai Britt (f. 1956) og Jorunn (f. 1957).

* Arild (f. 1942), g.m. Hanni Margrethe Tidemansen (f. 1945) fra Dokka, bosatt på Dokka, to barn: Nina (f. 1966) og Tor Martin (f. 1969).

Martin Edvartsen var gårdskar og tømmerkjører på Stein. Seinere begynte han hos byggmester Olaf Ellingsen, hvor han var jernbinde. Borghild Edvartsen arbeidet en periode på Høyenhall, og siden på platefabrikken på Steinssletta.

Etter Borgild Edvartsens død i 2000 ble Steinsbyhaugen i juli 2001 solgt til MARITA KJENNER (f. 1975). Hun er datter av Reidun Haugen og Øistein Kjenner, og oppvokst i Hole. Marita Kjenner arbeider som kundebehandler ved Garntangen Kiosk, og er gift med RUNE TOLPINRUD fra Åsa, som er utdannet bilmekaniker og arbeider ved Hønefoss Bil. De har to barn: Anniken (f. 1997) og Joakim (f. 1999).

I 2002 ble eiendommen delt i to, ved at en boligtomt gnr. 188/326 ble utskilt og solgt.

Husmannsstua i Steinsbyhaugen skal være fra 1700-tallet. Den fikk et tilbygg mot øst i 1952, og er siden modernisert flere ganger.

Steinsbakken

Steinsbakken ligger, som navnet sier, øverst i Steinsbakken, på vestsida av E 16. Husmannsstua er bygd på muren etter en tidligere kalkovn.

I 1783 satt *Kristoffer Olsen* og *Ambjørg Jakobsdatter* i Steinsbakken da de fikk en datter, Kari. I 1800 flyttet de til en av Pommern-plassene (s.d.). I 1865 var Steinsbakken plass uten jord, og da bodde husmann og fisker *Gudbrand Larssen* (27) der med hustru *Randine Johansdatter* (33, f. i Norderhov) og tre barn: Karen Oline (5), Anne (5) og Johan Gustav (3). De hadde en tjenestejente, Maren Kristiansdatter (15, f. i Norderhov).

I 1875 må Randine Johansdatter være død, for da satt Gud-

brand Larssen i Steinsbakken med sin andre hustru *Karen Olava Larsdatter* (gift 1874) og fire barn: Johan, Lars, Maren og David. De hadde 1 gris og sådde $\frac{3}{6}$ t. bygg og 1 t. poteter.

I 1881 var det husmann *Andreas Johannessen* (f. 1860) og hustru *Petra Amalie Pettersdatter* (f. 1860) som bodde i Steinsbakken, da sønnen Johannes ble født. De ble gift samme år. Amalie hadde i yngre år vært budeie på Stein. De flyttet før 1900 til Løkenstua under Løken, og fikk sju sønner – se gnr. 200/15 Solheim (Løkenstua) i bind 1. Det var Amalie som fortalte at hun «somme ganger» hadde lagt ned 3 mål rug på én dag på Stein, og enda hatt med en sugarunge på åkeren. Og attpå til hadde hun vært hjemom i Steinsbakken og laget mat til mannen sin!

I 1891 var det nye folk i Steinsbakken: *Johan Karlsen* og *Jørgine Svendsdatter* med sønnen Kristian samt Jørgines mor Maren Olsdatter (enke). Familien flyttet seinere til Orebråten.

I 1900 satt *Andreas Borgersen* (1849–1923) med hustru *Anna Marie Olsdatter* (1843–1915) i Steinsbakken. De var tidligere husmannsfolk i Østre Jomfruland og Halvorsbråten. Andreas var stallkar på Stein, og flyttet rimeligvis til Steinsbakken for å komme nærmere gården. Anna Marie var fra Värmland, og mens de bodde i Steinsbakken, solgte hun mat og kaffe til reisende langs veien. Særlig hallinger med driftefe kjøpte kaffe til nista si der.

Anna Marie og Andreas flyttet seinere til Hønefoss, hvor de bosatt seg på Rabba.

I 1879 var husmannsstua den eneste bygningen i Steinsbakken, og den ble taksert til 600 kroner.

Under krigen ble det dyrket mye poteter på Stein. I Steinsbakken var det god kjeller, og der ble potetene oppbevart før de ble kjørt til byen for å selges.

Steinsbakken blir selveierbruk – gnr. 188/88

Ved skjøte av 20. oktober 1951 ble Steinsbakken solgt til Andreas Adolfsen Hurum for 3.000 kroner.

ANDREAS ADOLFSEN HURUM (1888–1968) vokste opp på Borgers-Hårum i Steinsfjordingen, som fostersønn av Ole Borgersen og Anette Jørgensdatter. Han skal ha gått i smedlære på Sandefjordkanten, og ble ansatt som smed på Stein i 1918. Han solgte da en eiendom han hadde eid siden 1915, gnr. 181/4 Bjørnstad skolejord, og flyttet til Ner-Stein. Seinere flyttet han til Steinsbakken, som han kjøpte av Moltzau 1951. Han var gift med NILIA NILSDATTER HVITSTEN (1887–1941) fra Kodal i Vestfold. Hun var sydamme. De fikk sju barn:

* Arne (1911–1990), bosatt i Sandefjord, g.1 m. Henny Mathiassen fra

Andreas Adolfsen Hurum (1888-1968) i Steinsbakken var smed på Stein i 41 år. På sin 75 årsdag i 1963 ble han tildelt Norges Vels medalje for lang og tro tjeneste. Fra venstre: Erna Camilla Hornemann, Andreas A. Hurum, Jan Fredrik Hornemann og ordfører Einar Sundøen.

Foto: Ringerikes Blad

Sandefjord, g.2 m. Ester Borgersen fra Sandefjord, ingen barn.

* Nils (1913–1984), g.m. Maja Lovise Mathiassen fra Sandefjord, bosatt i Våler i Østfold, én sønn Gjermund.

* Anna (1918–1991), ugift, bosatt i Hønefoss, én sønn Arild.

* Solveig (f. 1920), g.m. Åge Paulsen fra Vestby i Akershus og bosatt der, to barn: Wenche og Svein.

* Otto Johannes (f. 1924), g.1 m. Nora Tingvang, to barn: Nina og Per Otto, og g.2 m. Grete Kjønneksen, to barn. Otto er i dag bosatt på Vikersund, og forlovet med Kari Nilsen fra Geithus.

* Bjarne (1926–1997), bosatt ved Steinsbakken, g.m. Gudrun Ødegård (1913–1985) fra Stange, tre barn: Bjørn Arild, Anne Mari og Sølvi – se gnr. 188/73 (Moltzaus vei 6).

* Øystein Wilhelm (1928–1989), eier av Steinsbakken 1970–78, ugift.

Andreas Adolfsen Hurum var smed på Stein i mer enn 40 år, fra 1918 til 1958. Da han fylte 75 år i 1963 ble han tildelt Norges Vels medalje for lang og tro tjeneste. Han ble enkemann i 1941, og bodde i Steinsbakken til sin død i 1968. I 1970 overtok yngste sønn Øystein Wilhelm Hurum (kalt «Guttemann») eiendommen fra sine søsken og medarvinger for 18.000 kroner.

ØYSTEIN WILHELM HURUM (1928–1989) var sjømann, og skogsarbeider på Stein når han var hjemme. Han var ugift, og solgte i 1978 Steinsbakken til OLAV OLAVSEN (f. 1944) for 44.000 kroner, med klausul om borett for selgeren i et mindre hus på eiendommen i hans levetid.

I 1984 solgte Olav Olavsens Steinsbakken til ODD BRATLI (f. 1934) fra Bærum. Seinere samme år ble hans samboer KARIN KVERNDALEN (f. 1939) medeier, men allerede to år etter – i desember 1986 – solgte de Steinsbakken til Erik Sulland.

ERIK SULLAND (f. 1962) fra Oslo⁵⁹ er tømrer, og gift med JANE KRISTIN THOMPSON (f. 1962) fra Oslo. Hun er avregningsassistent, og ble medeier i Steinsbakken i 1988. De har to barn: Silje (f. 1989) og Martin (f. 1993).

I mars 1991 ble KNUT EGON ERICSSON (f. 1967) fra Røyse eier av Steinsbakken. Han arbeidet i 13 år (fram til 1998) som plate-/sveisearbeider på Flebu AS i Bærum, og er i dag serviceleder i Materialhåndtering AS, et firma som driver med salg og service av trucker, på Rud i Bærum. Han er samboer med SIW HVALBYE (f. 1973) fra Oslo, som i noen år bodde i Nes i Hole. De har to barn: Daniel (f. 2000) og Sandra (f. 2002). Siw har fra tidligere én datter, Wenche (f. 1992).

Steinsbakken er i dag på cirka 2 dekar. Det gamle våningshuset fikk et påbygg på 60 m² i årene 1988–91. Et mindre hus på eienommen ble revet i 1993, og i 1998 ble det gamle uthuset erstattet av et nytt. Dagens eier har planert tomte og fjernet 3.500 m³ masse, og i 2002 ble det bygd ny garasje.

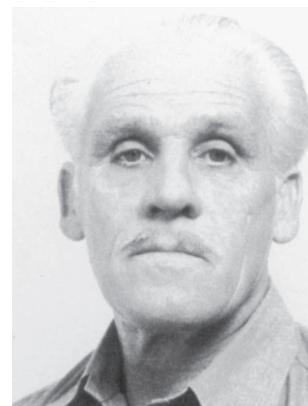
Steinsby

Denne plassen lå mellom dagens E 16 og Strandveien, og var trolig en av de første husmannsplassene på Stein. Av et kart i 1754 går det fram at det var tre hus i Steinsby.

Den første husmannen vi kjenner her, var *Gul Nilsson*, som i 1752 døpte sin sønn, Engebret. I 1754 var Gul en av de tre Steinhusmennene som vitnet i en rettssak om fiskerett i Steinsfjorden, og i 1755 fikk Mari Gulsdatter i Steinsby en datter, Marta, med soldat Iver Olsson. Mari var rimeligvis Gul Nilssøns datter.

Gul ble etterfulgt i Steinsby av *Bjørn Knutsen*, som det ble holdt skifte etter i 1762. Han etterlot seg enka *Barbro Bjørnsdatter* og fem barn: Guri (23), Knut (20), Bjørn (17), Ingeborg (14) og Elling (10). Boets nettoverdi var i overkant av 7 riksdaler. Av navnene på barnas formyndere forstår vi at husmannsfamilien var fra Ådal: Narve Somdalen, Hallvard Rødningssand og Ole Strande.

Husmennene skiftet ofte i Steinsby. I 1767 satt *Lars Nilsson* på plassen da hans sønn, Nils, ble døpt, og i 1771 ble en 9 år gammel pike, Anne Olsdatter, begravet ved Hole kirke. Hennes far var *Ole Johansson* i Steinsby. Av hans øvrige barn⁶⁰ kjenner vi Kristine (f. 1768) og Nils (f. 1770).

Bjarne Hurum (1926–1997) vokste opp på husmannsplassen Steinsbakken, og var gårdsarbeider på Stein fra 1950 til 1961.

⁵⁹ Hans slekt kommer opprinnelig fra Jevnaker.

⁶⁰ Mødrenes navn ble ikke nevnt i kirkebøkene i Hole i forbindelse med barnedåp i denne perioden.

STØVET «ÅT» SEG INN OVER ALT

Det var ingen udelt fornøyelse å gå bak et hestespann med harv eller slådd på en støvete åker, dag etter dag. Støvet «åt» seg inn over alt, og en stakkars husmann kunne bli sår både her og der. Men husmenna på Stein visste råd. De tok en vierkvist som de vridde og festet på innsida av broka, fra bukse-linninga foran og ned mellom beina og opp til linninga bak, og dermed unn-gikk de å bli altfor såre, der de helst ikke ville bli det.*

*Thorvald Thorvaldsen 6. mai 2002.

Steinsby må ha blitt tidlig fraflyttet. Plassen er ikke nevnt i folketellinger på 1800-tallet. Etter 1900 ble Steinsby-jordet (31 mål i 1868) brukt som havn til husdyra på Stein.

En liten stue som ble kalt Karidompa skal ha hørt til den gamle bebyggelsen i Steinsby. Den stod i nærheten av Hagenes villa i Strandveien.⁶¹

Steinsby blir boligfelt – gnr. 188/37

I juli 1949 ble Steinsby utskilt fra Stein, og ved skjøte av 26. august s.å. ble eiendommen, sammen med gnr. 188/13 (Beverly), 188/19 (Solhvil) og 188/36 (Badeplassen) solgt til Hole kommune for 26.762 kroner. I november s.å. (1949) ble eiendommen delt opp i fem boligtomter: bnr. 42 Steinseth, bnr. 43 Vangen, bnr. 44 Steinberg, bnr. 45 Fredheim og bnr. 46 Solhaug. Disse ble solgt og bebygd, og resten av parsellen Steinsby ble i 1990 sammenføyd med gnr. 188/45 Fredheim – se nedenfor.

Snekkerstua

I 1707 går det fram av et kart at det lå en husmannsplass på jordet mellom Stein (Halvdanshaugen) og Hungerholt, der *Hans snekker* bodde. Dette må ha vært Snekkerstua, som i 1754–55 ble nevnt som en av sju plasser under Stein på et kart som løytnant Caspar Hals tegnet i forbindelse med en grensetvist.

I 1747 var det skifte etter husmann *Ellev Olsen* i Snekkerstua. Han etterlot seg hustru *Thore Olsdatter* og tre mindreårige barn: Ole (10), Kristine (7) og Kristoffer (2). Boets verdier ble taksert til 13 riksdaler, men gjelda var større og det ble intet igjen til arvingene.

Tosten Snekkerstua vitnet i en rettssak om fiskerett i Steinsfjorden i 1754. Av et kart i 1755 går det fram at det var tre hus i Snekkerstua, som lå sør for Pommern, ved bekken som renner fra Gygerputten og østover. Evja der den renner ut i bekken, heter fortsatt Snekkerstuevja.

Plassen ble trolig nedlagt rundt 1800.

Pommern

Pommern lå på jordet mellom Halvdanshaugen og Hungerholt, og er første gang nevnt under en rettssak om fiskerett i Steinsfjorden i

---

⁶¹ Erlandsen (1973).

1754. Den første husmannen vi kjenner her er *Nils Pommern*, som vitnet i rettssaken i 1754. Mange husmannsplasser og bruk i Norge har fått navn etter steder i fremmede land, og denne plassen er rimeligvis oppkalt etter landskapet Pommern i Polen og Tyskland. En teori om at navnet kan ha sammenheng med Claus von Ahnen, som var av pommersk adelsslekt og hadde Stein i forlening i 1620-årene, blir bare gjetning.

I 1775 het husmannen i Pommern *Elen Trulsson* (f. ca. 1741) fra Haug, som var gift med *Sorine Andersdatter* (f. 1742) fra nabogården Hungerholt. De hadde minst ni barn (se gnr. 186/3 Hungerholt). I 1788 hadde de flyttet til en plass under Rakkestad i Norderhov.

I desember 1797 bygslet Simen Fougner plassen Pommern til *Ole Svensen*, som i 1801 var 32 år og ugift, og satt i Pommern med sin mor Margrete Olsdatter (62, enke av 1. ekteskap) og sine to søstre Marte (34, ugift) og Ragnhild (21). De øvrige som bodde der, var Oles faster Berte Eriksdatter (64) og de to tjenestefolkene Ole Henriksen (63, gift) og Ole Hansen (21). Av fasterens navn forstår vi at Ole Svensens avdøde far het Sven Eriksen.

Ole Svensen Pommern giftet seg i 1805 med Marte Jørgensdatter Hungerholdt, og de bodde i Sundvollen da de i 1806 fikk datteren Jørgina.⁶²

Den 28. september 1805 utstedte Simen Fougner bygselseddel på plassen Pommern til *Hans Svensen*.

I 1808 nevnes *Svein* i Pommern. Da gården ble delt i 1822–23, ble Pommern-plassen delt i to like store enheter, hver på 22 mål jord. I 1821 fikk *Helge Olsen* og *Ragnhild Olsdatter* en datter, *Olia* (som døde like etter fødselen), og barnets fødested var Pommern. I 1829 festet Helge Pommern en plass av Ner-Steins eier, Christopher Fougner, og i 1840 går det fram av de gamle regnskapsbøkene på Mo at smed *Peder Olsen Pommern* utførte noe smedarbeid for Mommannen. Peder var gift med *Inger Trondsdatter*, og mens de bodde i Steinseie fikk de fem barn: *Gulbrand* (f. 1837), *Andreas* (f. og d. 1840), *Johan Anthon* (f. 1842), *Annette* (f. 1844) og *Gunhild* (f. 1846).

Stein ble ikke samlet i én gård før i 1874, så det kan ha vært to Pommern-plasser i denne perioden

Kristian Knutsen (1833–1936) festet Pommern i 1838, og kom til å bli boende der i over 60 år. Han var gift med *Marte Olsdatter* (f. 1832). De var begge fra Norderhov. Vi kjenner fem av deres

---

⁶² I 1804 ble Ole Svensen Pommern utlagt som barnefar til Siri Torstensdatter Sone-ruds datter, Olea.

POMMERSPLØYA

Den 14. april 1800 skrev Simen Fougner på Stein bygselseddel til Kristoffer Olsen «paa Pladsen Pommerpløyen under Gaarden Sten». Dette er eneste gang vi hører om en plass Pommerspløya.* Kristoffer Olsen (f. 1753) var gift med Ambjørge Jakobsdatter (f. 1760). I 1801 hadde de seks barn: Kari, Olea, Johannes, Ole, Jakob og Berte.

* Statsarkivet – pantebok 17, s. 216.

POMMERN-SMEDEN

I 1858 skrev smed Kristian Knutsen og kona Marte Olsdatter kontrakt med Gabriel Fougner om bruk av plassen Pommern til årlig avgift på 16 spesidaler, som «avgjøres dels ved arbeid og dels i mangel derav ved penge». Kristian skulle etter tilsi-gelse forrette smedarbeid på gården mot en daglønn på 24 skilling (om vinteren 20 skilling) på husbondens kost, og skulle i tillegg skjære 10 mål åker om høsten (24 skilling pr. mål på egen kost). Dersom han vedlikeholdt husene (etter at husbonden hadde satt dem i stand) og jordveien på for-svarlig vis, og ellers forholdt seg til «de om husmanns-vesenet gitte lover, samt for-osten oppføre seg velvillig og anstendig, vedblir han med hustru Marte Olsdatter plassens besittelse og bruk for fremtiden».

«... HAN VAR UMISTELIG»

«Kristian må vel kalles geni, han var umistelig. Men så var han også den best betalte – to kroner dagen (på egen kost). En dag holdt den første selvbinder sitt inntog på gården, et monstrum, hele det omfangsrike bakbrettet bestod av bare hjul. Han var gild å sjå til, hadde bare en skavank – han ville ikke gå. Rekvirert ble en mekaniker fra «Ørens Mekaniske Værst», nesten som å skikke bud til slottet. Men selvbinners sa nei, sta som en gamp. Kristian gikk ned om natta eller i grålysinga, da sola rant var binern klar til aksjon. Kristian var skytter og fisker. Han var også politiker. I dugurdshvila leste han høyt Sosialdemokraten, det var vel begynnelsen på elendigheita, eller hva en vil kalle nytida».*

* Solberg (1963).

---

barn: Else (f. 1861), Karl (f. 1864), Edvard (f. 1870), Maren (f. 1872) og Olava (f. 1877).

I 1865 satt Marte og Kristian i Pommern med sine to eldste barn. De hadde 2 kyr, og utsæden var $\frac{1}{4}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, 1 t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. erter og 1 t. poteter. I 1875 hadde barneflokket økt til fire, og en slektning fra Ådal, Engebret Mikkelsen (58), bodde også på plassen. De hadde fortsatt 2 kyr, og i 1875 sådde de $\frac{1}{4}$ t. rug, $\frac{3}{4}$ t. bygg, 1 t. blandkorn, $\frac{1}{4}$ t. havre, $\frac{1}{8}$ t. erter, $\frac{1}{2}$ t. poteter og 11 skålpund grafrø. I 1868 var jordveien i Pommern 21 mål.

I 1891 bodde barna Edvard og Olava fortsatt hjemme, men i 1900 var det bare Maren som bodde hjemme hos foreldrene i Pommern. Hun var ugift, og livnærte seg som sydamme.

Pommern-smeden hadde ansvar for å sko gampene på Stein, og det fortelles at han på én dag skodde 18 gamper og «holdt opp sjøl», dvs. at han selv holdt opp hestebeina.

I 1921 ble Kristian Knudsen tildelt Kongens fortjenestemedalje i sølv, 89 år gammel.⁶³

Bygningene i Pommern ble i 1879 taksert til 1.560 kroner. På plassen var det hovedbygning, låve, fjøs og stabbur. Ingen andre plasser under Stein hadde stabbur i 1879.⁶⁴

Kristian Knudsen døde i 1936, 103 år gammel. De siste årene av sitt liv bodde han hos en av sønnene ved Vik, men nøkkelen til Pommern hadde han alltid på seg, i en snor rundt halsen. Plassen var hans så lenge han levde. En stund var det snakk om å flytte Pommern-stua til Ringerikes museum, men sist i 1930-årene ble husene i Pommern revet.

Steinsvollen

Stein hadde seter på Steinsvollen på Krokskogen. På 1800-tallet ble setra leid bort på kontrakt, som plassene i bygda. *Jøran Engebretsdatter* og hennes mann *Engebret* satt i Steinsvollen i 1804 med sine barn Berte og Engebret, da morderen Peder Walberg utførte sin udåd og skadet Jøran og vesle Engebret slik at de seinere døde. Engebret og datteren Berte synes å ha blitt boende på Steinsvollen, for i 1821 fikk Berte en «uekte» sønn, Ole, med Kristian Olsen. *Berte Engebretsdatter* (f. 1792 i Aurdal i Valdres) og *Kristian Olsen* (f. 1782 i Hof) giftet seg seinere samme år, og begge bosted var da

---

⁶³ Ringerikes Blad 3. september 1921.

⁶⁴ Det var stabbur i Rapperplassen (Vestre Jomfruland), men det ser ut til at husmannen der selv eide bygningene.

NYSILT MELK TIL 10 ØRE LITEREN

I 1917 hadde Stein 12 husmannsplasser med jord. Av disse ble to plasser bebodd av gamle og arbeidsdyktige husmenn, to var ledige, og én ble besatt samme vår, men mannen hadde forsvunnet mens kona og ungene ble boende. De resterende sju plassene var bebodd og ble brukt av husmenn som hadde arbeid på gården året rundt. Ifølge kontrakt var daglønna kr. 2,50 (sommer) og 2,25 (vinter) på egen kost, men på grunn av dyrtida var den økt til kr. 4,00 for så vel sommer- som vinterdag. Den årlige avgiften på plassene varierte fra 1 til 30 kroner, avhengig av plassens størrelse. Husmennene fikk benytte gårdens hester gratis i våronn og innhøsting, og på gården kunne de kjøpe nysilt melk til 10 øre literen, og korn og poteter til cirka halv pris.*

Steinsvollen. Vi kjenner ytterligere fire av deres barn: Jørgine (f. 1824), Ellen Marie (f. 1828), Peder (f. 1831) og Jørgine (f. 1835).⁶⁵

I 1865 satt her *Anthøn Magnusen* (38, f. i Nittedal, leilending og «baandvæver») med hustru *Abelone Olsdatter* (50, f. i Drammen) og datter *Andrine* (9, f. i Asker), og en tjenestegutt, *Edvart Martinsen* (18, f. i Asker). De hadde 1 hest og sådde $\frac{1}{4}$ t. bygg og $\frac{1}{2}$ t. poteter. Da *Abelone Olsdatter* døde i 1873, 57 år gammel, ble det innført i kirkeboka at hun «opholdt sig i Steensvolden under Steen da hun døde. Hun var Husmandskone».

I 1955 ble Steinsvollen med 200 dekar skog utskilt fra Stein og solgt til *Lars Nordby* fra Oslo for 70 000 kroner. Eier siden 1996 har vært *Tove Merete Nordby* (f. 1940)

⁶⁵ I 1865 var *Berte* (73) og *Kristian* (84) på legd, i husmannsplassen *Sålerud* under *Øvre Vik*.

Regning
Kristian Knutsen

1873	Januar 27	Skodde Høstehest	1	2	2
		Reparert Skoning	"	"	12
	Mars 10	Smid 1 Dag	"	2	12
	17	Smid 2 Dage	1	"	"
	Juni 2	Skodde Høstehest smid nye Sko	"	3	"
	August 7	Skodde Blaavn	"	1	12
	Sept 1	Reparert 1 Sko	"	"	12
1874		Skodde Høstehest	"	1	"
	Februar 2	Smid 2 Dage	1	"	"
	Mars 12	Smid 3 Dage	1	2	12
	Juni 18	Skodde 1 Hest	"	1	"
	Juli 2	Skodde 1 Hest	"	1	"
	Juli 13	Smid 8 Kroger til Meiemaskin	"	2	16
	14	Skodde 2 Hester Bekommet 2 Sko	"	3	"
	17	Skodde 1 Hest	"	1	12
		Reparert 1 Saks til Maskin	"	"	6
	25	Bestalt 2 nye Jul	1	1	"
	August 24	Skodde 2 Hester smid 2 nye Sko	"	3	8
		Reparert 1 Karjol	"	1	12

Regning fra Pommern-smeden Kristian Knutsen til Ole Moe på Mo gård i 1873–74. Han skodde hester, smidde kroker til en meiemaskin og reparerte en karjol for Mo-bonden. Daglønna var en halv spesidaler (2 ort 12 skilling). Vi vet ikke om den sirlige håndskriften tilhørte smeden selv, kona Marte eller ett av barna (eldste datter, Else, var født i 1861).

SAGBLAD OG STEINØKSER FRA STEINALDEREN

Det er ikke gjort mange oldfunn på Sørums marker. I 1888 ble det i Oldsaksamlingen registrert noen flintredskaper, funnet ved husmannsplassen Kleiva. Den ene var del av et sagblad, halvmåneformet og avbrutt i begge ender, 6,8 cm lang og 3,2 cm bred, mens den andre var et stykke av en flintflekke, som var tilhøgd i kantene og trolig har blitt brukt på samme måte som sagbladet.*

I 1945 fant Mads Karlsen et søkke av skifer under luking i åkeren cirka 30 m sør for våningshuset på sin Sørumgård. Søkket kan ha blitt brukt som garnsøkke under fiske. På gården er det også funnet et bronsebeslag fra det 7. århundre, men funnstedet er ukjent.** I tillegg ble det i 1994 funnet to steinøkser (se rammesak s. 533).

* Reg.nr. C 13127, C14638 og C14639 i Universitetets Oldsaksamling.

** Registrert under ØK-registreringene juli 1968 (ved utarbeidelsen av økonomisk kartverk).

Sørum ligger sør for Mo i Steinsfjerdningen. Gårdens navn – *sudrheimr* (*sørheim*, heimen eller gården som ligger i sør)¹ – forteller at den er blitt fradelt en opphavsgård som lå lenger nord – sannsynligvis Bjørke – kanskje noen hundreår etter Kristi fødsel. Tunene på de tre hovedbrukene av Sørum ligger på et høydeparti, med jordvei på de flate åkrene rundt. Gården grenser i nord mot Mo og Bjørnstad, i øst mot Stein, i sør mot Søndre By, og i vest mot Nedre Libakke, Frøyhov og Hole prestegård.

Sørum ble før 1528 delt i tre gårder, men vi vet ikke når. De tre Sørum-gårdene i seinmiddelalderen var Nordre, Vestre og Østre Sørum. Vi kjenner ikke grensene for disse gårdene, men gårdstunene lå rimeligvis på høyden der dagens gårdstun ligger. På 1700-tallet førte oppdeling og kjøp og salg av parseller til at de gamle grensene ble endret, og dagens inndeling i Nordre, Midtre og Søndre Sørum fikk vi først etter en deling i 1797. Da ble Vestre Sørum delt. En halvpart ble tillagt Nordre Sørum, som så ble delt i dagens gårder Nordre og Midtre Sørum, mens den andre halvparten ble tillagt det tidligere Østre Sørum, og ble til dagens Søndre Sørum (Sjefsgården). Etter en utskifting i 1876–78 fikk vi de grenser som vi grovt sett har i dag.

På helgemessedagen (1. november) 1457 ble det utstedt et dokument på Sudrheim (Sørum) i Steins sokn på Ringerike, hvor fire menn med sine segl kunngjorde at DYRE ERLENDSSON og hans kone SIGRID JONSDATTER hadde solgt 6 øresbol i en gård på Eiker² til ridderen Hartvig Krummedike, og at de hadde fått hele betalingen. De fire vitnene var Guttorm Haraldsson, Ketil Torgersson, Torleif Aulesson og Hans Hermundsson.³ At brevet var utstedt på Sørum,

¹ Harsson (1992) s. 66–67, og Rygh (1909) s. 3. Eldre skrivemåter har vært Ssudrhome (1457), Sørim (1528), Sørum (1578), Sørnum (1604) og Sørum (1657 og 1723).

² Haga i Syltebygda i Haugs sokn på Eiker.

³ DN VIII, s. 393–94 nr. 363, og Fonnum (1963), s. 14. Originalen er et skinnbrev i Riksarkivet (de fire seglene er borte).

kan tyde på at Sigrid Jonsdatter og Dyre Erlendssons var bosatt der. Vi kjenner fire av deres sønner:⁴

* Erlend Dyresson, lagrettemann i Norderhov i 1510, i 1490 kjøpte han 5 øresbol i Midt-Rå og Råsekra i Norderhov.

* Jon Dyresson, som i 1511 kjøpte 1½ ørebol i Bølgen i Haug sammen med Simon Torsteinsson.

* Gunnar Dyresson, lensmann på Ringerike i 1511, i 1514 kjøpte han 6 øresbol i «Sønstestova» i Hårum i Steins sokn.

* Sevald Dyresson, eier av en av Lunner-gårdene på Hadeland, hadde bl.a. sønnene Bjørn Sevaldsson (eier av Lunner), og Dyre Sevaldsson (lagmann i Oppland, som i 1528 var ansvarlig for innkrevningen av gjengjerdsskatten i Hadelands fogderi, som Ringerike den gang hørte til.⁵ I 1517 makeskiftet han 2 pund i Sørumsmede med jordegods på Toten).⁶

Vi vet ikke om noen av Dyre-sønnene bodde på Sørumsmede, men i 1517 makeskiftet sønnesønnen Dyre Sevaldsson, lagmann på Opplandene, 2 pund i Østre Sørumsmede og ½ pund i Svarstad (samt verdien av én hud) til De hellige fem sårs alter ved Hamar domkirke, mot 2 pundes rente i gården Hanestad på Toten, med Hamar-biskop Mons og kapitlet ved Hamar domkirke. Dermed var en del av Sørumsmede (Østre Sørumsmede) blitt kirkegods.

Dyre Erlendsson og hans ætt eide store eiendommer både på Ringerike og Hadeland, men om de var av adel, vet vi ikke. De var vel helst å regne som storbønder.

I 1528 var det tre Sørumsmede-gårder, og brukerne het GULLIK,

---

⁴ Halvorsen (1954) s. 13–14, Finn A. Wang i «Hringariki» desember 1991, og Thorleif Solberg i «Hringariki» mai 1995, s. 3–5.

⁵ Halvorsen (1983) s. 17.

⁶ DN IX, nr. 469 (fra 1511).

«DEN MODERNE BONDEN SER IKKE NED»

Under feltarbeid i forbindelse med Ringeriksbanen ble det sommeren 1994 gjort flere funn fra steinalderen, deriblant av to skafthulløkser. Den ene fant arkeologene ved Bråten på Brenna, mens den andre ble funnet av Richard Hals Gylseth, eier av Midtre Sørumsmede, under våronnkjøring på Danmarksjordet. Han hadde to timer tidligere samtalt med arkeologene som drev i området, og de hadde bemerket at «den moderne bonden ser ikke ned». Men det gjorde altså Hals Gylseth, med det resultat at han kort tid etter kunne plukke opp en halvslipt steinøkse som var delt i skafthullet. Den ble av fagfolkene anslått å være 5.000 år gammel, og befinner seg i dag på gården. Sør for tunet på Søndre Sørumsmede fant arkeologene to brynesteiner, en pilespiss av kvartsstein og en flintsigd, mens de ved Bråten også registrerte funn av en brynestein, samt en rekke flintavslag.

* Spor i Ringeriksjord (1994), s. 57–62.

GRAVFELT

På åkeren vest for gårds-tunet på Sørumsmede har det ligget et større gravfelt, trolig fra eldre jernalder. I dag er det flat åker der haugene lå. Det er ikke registrert funn av fornminner i området. Feltet er «større enn noen bevarte gravfelt i Hole kommune», og ble først kjent etter flyarkeologisk rekognosering i juli 1986.

---

* Viking – tidsskrift for Norsk Arkeologisk Selskap (1990). Fotgrøftene rundt haugene ble synlige på fly-fotografier, tatt 30. juli 1986.

© Fotograf Marit Fagerli

*Sørum-gårdene i juni 2002,
med Nordre Sørum nærmest.*

ANDERS OG REIDAR, som hver betalte 1 lodd sølv (cirka $\frac{1}{2}$ spesidaler) i skatt.⁷ Dyre Erlendssons bror Oluf hadde en sønn Gullik (Gudleik), og han kan ha vært en av de tre brukerne på Sørum i 1528. Men kildematerialet er for spinkelt til at vi kan slå fast hvilke gårder de satt på. Mye tyder på at gården ble delt like før «Bård-Dyre-slekta» makeskiftet den med jordegods annet sted, rundt år 1500. Fram til 1797 var de tre Sørum-gårdene Nordre, Vestre og Østre Sørum.

Fram til matrikkelrevideringen 1838 hadde Nordre Sørum matr.nr. 18, Vestre Sørum matr.nr. 40 og Østre Sørum matr.nr. 19. I 1838 fikk de tre gårdene nytt matr.nr. 10, som fra 1886 ble gårdsnummer. Etter at Hole ble en del av Ringerike kommune i 1964, ble gårdsnumrene i Hole «lagt på» de 179 numrene i Ringerike, slik at gnr. 1 Mo i Hole ble gnr. 180 i Ringerike, mens gnr. 10 Sørum ble gnr. 189 osv. Etter at Hole gjenoppstod som egen kommune i 1977, ble disse gårdsnumrene beholdt.

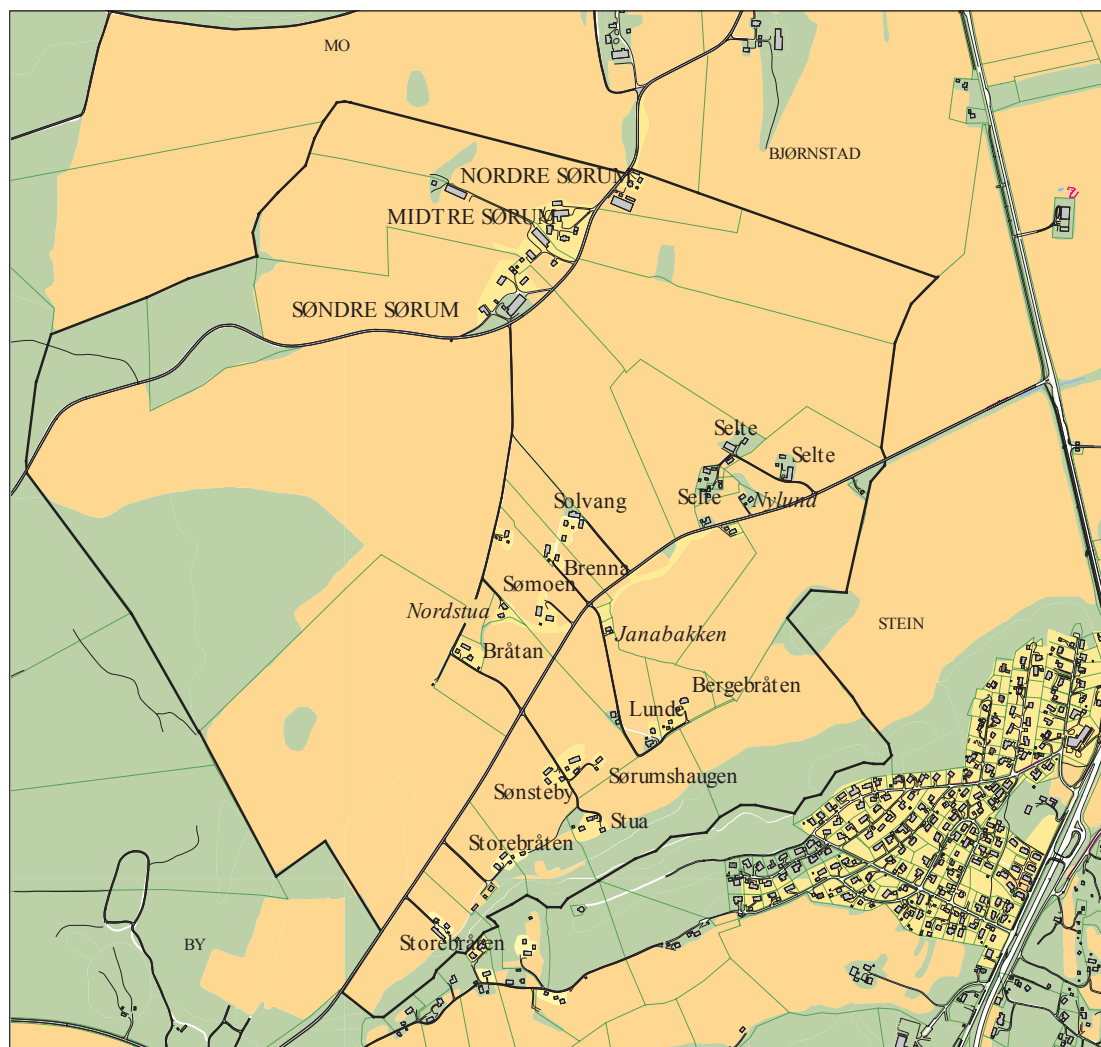
⁷ 1 lodd sølv = $\frac{1}{2}$ skålpund = $\frac{1}{6}$ mark (Historisk leksikon).

Nordre Sørum inntil 1797

(GML. MATRIKELNR. 18)

Nordre Sørum synes å ha vært den største av Sørum-gårdene i middelalderen. I 1577 var den fullgård, og i 1601 var skylda minst 50 lispund, hvorav 45 lispund ble eid av brødrene Halvard og Torgger Olsen. Ved et skifte dette året arvet Halvards tre sønner Berulf, Søren og Halvard Halvardssønner (i Gjerpen) 30 lispund i Nordre Sørum, mens Torggers sønn Ola Torgersen (på Ulleland i Eiker) av

Sorum er et av de store gårdsvaldene i Steinsfjerdingen.

BÅRD-DYRE-SLEKTA

På 1400-tallet ble en del av Sørums eid av «Bård-Dyre-slekta», hvis stamfar var Bård Dyresson. Han var i perioden 1352–1361 rådmann (medlem av byrådet) i Oslo. I 1358 kjøpte han 2 øresbol i Bølgen i Haug.* En av Bårds sønner var Dyre Bårdsson, nevnt som prest i Hole i 1351 og 1361, og prest i Norderhov 1366 og 1389.** Han hadde sønnen Bård, som igjen var far til Erlend Bårdsson, som i 1442 var utsending fra Ringerike til kongevalget i Lödöse, da Kristoffer av Bayern ble valgt til konge.*** Skiftet etter Erlend Bårdsson ble avsluttet 28. februar 1444. Hans søster Sigrid Bårdsdatter var gift med Brynjulf Gunnarsson, som da kunnegjorde at han på sin kones vegne hadde skiftet en hel del jordegods på Ringerike, Hadeland og Raumarike med Erlends Bårdssons barn (Dyre Erlendsson og søsken – vi kjenner to: Oluf og Tore).**** De arvet familiens jordegods på Ringerike, med unntak av den nordre gården ved Hole kirke, og arvet dessuten Mo og Berger i Jevnakers sokn på Hadeland.

* DN V s. 177. Brevet ble skrevet i Kyrningenum, en skjenkestue i Oslo, på Tomasmesseaften i kong Håkons fjerde regjeringsår (dvs. 20. desember 1358).

** Steinhamar (1914), s. 308.

*** DN III s. 557, nr. 77. Det var i alt 36 utsendinger fra norsk allmue, og av deres segl er 34 borte, deriblant også Erlend Bårdssons.

**** DN IX s. 268–269, nr. 291. Brevet er utstedt på Hole prestegård fredagen nest før lauparmesse (dvs. 28. februar) 1444.

---

sin far fikk 15 lispund. Ola Torgersen eide dermed 20 lispund i Nordre Sørums eid, etter å ha makeskiftet til seg 5 lispund i gården så tidlig som i 1593. Allerede i 1602 ble han krevet av sine fettere (de tre Halvardssønnene) for 5 lispund, etter at de hadde klaget over at farbroren Torger Olsen «tross forlik ikke har gitt dem full arv etter faren Halvard Olsen», deriblant 5 lispund i Nordre Sørums eid, som Ola Torgersen hadde makeskiftet til seg.⁸

Saken om de 5 lispund verserte i rettssystemet fram til 1619, og endte med at Halvardssønnene ble erkjent som rettmessige eiere. De eide dermed 35 lispund i Nordre Sørums eid.

Ola Torgersen satt på Ulleland i Eiker i 1593 og 1601, men var på Sørums eid i 1610. Da arveskiftet etter hans kone Tora Kolbjørnsdatter ble avsluttet i 1612, skjedde det på Nordre Hoen (i Eiker), og hun etterlot seg enkemann og barn. Boet eide 10 lispund i Helgeland, som ble fordelt, og kun 5 lispund i Nordre Sørums eid, som ble delt på døtrene Rønnaug Olsdatter (ugift) og Ingrid Olsdatter (gift med Tomas Axelsen, borger i Oslo) med 2½ lispund på hver. Dette synes å ha vært de 5 lispund som Halvardssønnene gjorde krav på, for da avgjørelsen falt i 1619, ble hr. Nils Lauritzen på Eiker og Tomas Axelsen bedt om å «søke» (anke) dersom de følte seg uriktig behandlet.

I 1610 ble Jørgen Torgersen og Ola Torgersen på Sørums eid stevnet

⁸ Halvorsen: Ekserpter av gårdsnavn fra Hole og Ringerike (kopi i Hole bygdearkiv).

på tinget for å ha drept en «fremmed-kommen» mann på Stein ved navn Anders. Men fordi provsbrevet fra Engebret Veggelsen på Bjørke ikke var i orden, ble saken utsatt.

Den første brukeren vi kjenner på Nordre Sørums er JØRGEN LARSEN SØRUM, som betalte landskatt i 1612 og satt som bruker til 1627–28, da han ble etterfulgt av JON SØRUM, men før 1639 var Jørgen tilbake og brukte gården til 1646, da han flyttet til Hårums. Jørgen Sørums var gift med Sara, og vi kjenner tre av deres barn:

- * Søren (f. ca. 1593), fra 1624 bruker på nabogården Bjørnstad.
- * Ola (soldat).
- * Ambjørg (døde ung, gift med Tron Klausen på Strømsø, minst én sønn, Kristoffer).

En gang mellom 1601 og 1612 har fogd Peder Knudsen på Toten overtatt 25 lispund i Nordre Sørums – trolig fra Halvardssønnene i Gjerpen, og var dermed bygselrådige. Øvrige eiere i 1615 var Kari Rakkestad (5 lispund) og Guttorm Hamnor i Hole (5 lispund). I 1616 eide Arne Hassel på Modum også 5 lispund, og i 1624 var hans eierpart økt til 10 lispund, som Pål Hassel (trolig sønnen) overtok like etter

Før 1635 synes Peder Knudsen å ha overdratt sine 25 lispund i Nordre Sørums til Ola Hval (Søndre Hval) i Haug, som var bygselmann på Sørums fra 1629. I 1641 sikret han seg ytterligere 5 lispund, slik at han rådde for 30 lispund i gården. Det synes å ha vært noen uregelmessigheter i overdragelsen, for i 1642 var fortsatt Peder Knudsens arvinger bygselrådige, og i 1643 hadde Marte, enka etter hr. Mads Pedersen på Toten, 5 lispund i gården. Men i 1647 var det en bruker på Nordre Sørums som selv eide det meste av gården: Ola Jonsson.

OLA JONSSON SØRUM (ca. 1604–1665) var sønn av Jon Olsen Sjørvoll, og satt tidligere på Hval i Haug. I 1647 eide Ola selv 30 lispund (20 lispund malt og 10 lispund rugmel) i Nordre Sørums, mens Pål Hassel på Modum og Gunder Hamnor i Hole eide 5 lispund hver. Før 1650 synes Ola Sørums å ha kjøpt Gunder Hamnors eierpart, mens Pål Hassel i 1647 har solgt sin del til borgermester Hans Eggertsen i Christiania, som i 1648 makeskiftet en del gods med kong Fredrik 3. Deriblant var de 5 lispund i Nordre Sørums, og denne eierparten var dermed krongods.

Ola Jonsson Sørums var lagrettemann i 1650- og 60-årene, og ved å eie 35 lispund i egen gård var han selv bygselrådige. Han var gift med KARI PEDERSDATTER SØRUM, og vi kjenner sju av deres barn:

RØMTE FRA KONGENS TJENESTE

Ola Jørgensen Sørums var en uregjerlig kar. I 1639–40 måtte faren og broren betale en bot på 40 daler på hans vegne (han hadde rimeligvis ikke egne midler), fordi han ikke hadde oppført seg sømmelig («hadde forsett seg») mot sognepresten, hr. Lars, i kirken.* I 1640–41 måtte Jørgen Larsen igjen betale bot for sønnen, denne gang 20 daler, fordi han hadde rømt fra kongens tjeneste. Og i 1651 – fem år etter at faren flyttet til Hårums – skrev Ola Jørgensen Sørums klagebrev til stattholder Hannibal Sehested. Ola hadde vært soldat siden siste krig begynte (den såkalte Hannibals-feiden 1643–45), og klaget over futen som etterstrebet ham for et leiermål.**

* Halvorsen: Ekserpter av gårdsnavn fra Hole og Ringerike. Hr. Lars var Lauritz Madssøn, sogneprest i Hole fra 1633 til en bot på 40 daler på vegne av Ola Jørgensen, som ikke hadde oppført seg sømmelig («hadde forsett seg») mot sognepresten, hr. Lars, i kirken.110 1679.

** Fra et Sehested-dokument, registrert av Eyvind Fjeld Halvorsen.

© Fotograf Marit Fagerli

Nordre Sørum 2001.

- * Jon (f. 1639), seinere eier av Sjørvoll i Norderhov.
- * Engebret (d. før 1664) – i 1665 stevnes faren for gjeld på «sin salige sønn» Engebrets vegne.
- * Peder (ca. 1640–1702), seinere oppsitter på Sørum, g.m. Siri Alvsdatter Hval, fem barn (se nedenfor).
- * Anders (1640–1724), arvet 20 lispund i Sørum etter faren, ble rundt 1670 bruker av Bjørnstad i Hole, hvor hans slekt ble sittende i mer enn 200 år, g.m. Siri Hansdatter Horn, deres datter Marte ble g.m. Engebret Olsen Borgen (se gnr. 181 Bjørnstad).
- * Maren, g.m. Jul Rud på Vestre Rud i Hole.
- * Mette, g.m. Sven Nilsen på Lo i Haug.
- * Tron (ca. 1652–1683), seinere oppsitter på Sørum, kirkeverge 1673–75 sammen med Knut Leine, eide også en gårdpart i Vaker i Norderhov, g.m. Marte Gundersdatter (se nedenfor).

I tillegg til eierparten i sin egen gård eide Ola Sørum i 1652 25 lispund med bygsel i Sjørvoll, 5 lispund i Hval, ½ såld i Sætrang og 2 kalveskinn i Fleskerud.⁹

⁹ Hannibal Sehesteds regnskaper 1652.

I 1661 var Nordre Sørums skyld 40 lispund, hvorav Ola Sørum eide 35 lispund og 5 lispund var krongods. I 1661 hadde gården «skog til husbygging og gårdens fornødenhet», og utsæden var 10 t. korn. Av husdyr var det 3 hester, 13 storfe og 16 sauer.

Ola var samme år en av fem Hole-bønder som måtte levere «provision» til Fredrik 3.s hylling på Akershus – fra Sørum ble gitt en «voxen, fed galte». I prestemantallet 1664 var Ola Sørum 60 år gammel, og to av sønnene var hjemmeværende på gården: Peder (24) og Anders (14). Ola Jonsson Sørum døde i 1665. Skiftet etter ham ble åpnet 4. mai 1665,¹⁰ og da det ble avsluttet i 1674, var seks av barna i live. Eldste sønn Jon var bruker på Sjørvoll, og yngste sønn Anders på Bjørnstad, mens Tron ble oppsitter på Sørum. Ola Jonsson hadde før sin død ervervet en halvdel (20 lispund) av nabogården Vestre Sørum, og denne arvet sønnen Anders Olsen Bjørnstad (se omtale av Midtre Sørum).

TRON OLSEN SØRUM (ca. 1652–1683) var gift med MARTE GUNDERSDATTER, og de hadde flere barn, men vi kjenner ikke deres navn.¹¹ Da faren døde cirka 1683, fikk de farbroren Anders Bjørnstad som verge.¹²

I 1687 tinglyste Peder Olsen Sørum skjøte på 1 fjerding 2 setting i hans påboende gård Sørum, utstedt til ham av broren Jon Olsen Sjørvoll, og skjøte fra svogerne Jul Rud og Sven Nilsen Lo til ham på deres hustruers «lodder og anparter» i Sørum, datert 1684. Han tinglyste også «en copie under min hånd» fra 1677 på 1 fjerdings rente i Vekkern, fra Søren Jørgensen Bjørnstad, som Søren hadde kjøpt av Hans Larsen som hadde hatt det i pant av Ellef Tandberg (og betalt ham pantepengene på 30 riksdaler i 1652).

¹⁰ «Oslobrev», artikkel av Jon Guldal i Fjell-Ljom 16. desember 1940.

¹¹ Marte Gundersdatter var trolig fra Vaker i Norderhov, som Tron Olsen ble eier av en gårdpart av.

¹² Går fram av et tingreferat i 1695 (tingbok 40.5 (1695), s. 27).

ULOVLIG HOGST

I 1652 var Ola Sørum en av bøndene som ble idømt bot for å ha drevet hogst i kongens skoger i Norderhov. På bygdetinget nektet Ola for å ha hogd i kongens allmenning, men etter befaringsfant retten det bevist at hogsten var ulovlig. Det var generalinspektøren for skogene sønnafjells, Fredrik Boyessøn, som førte saken på kongens vegne. Søren Bjørnstad i Hole var en av de øvrige bøndene som ble dømt, og da han tidligere hadde vært kongens skogfogd, ble han rapportert til stattholderen.

EIDE EN DEL AV SJØRVOLL

Ola Sørum eide gods i Sjørvoll i Norderhov og var bygselrådlig for gården. I 1652 stevnet han brukeren Gudbrand Sjørvoll på bygdetinget i Norderhov. Ola trengte gården til sønnen sin Jon «som var husvill», og mente Gudbrand måtte fravike. Samme år hadde Ola en sak gående på tinget med Per Stein, som var svingersønn til Ols bror Anders Stein. Også den saken gjaldt Sjørvoll. Per Stein mente at Ola hadde «bemektiget» seg 3 lispund 3 skålpund gods i gården, som var odelsgodset til kona til Per. Ola ble dømt til å betale Per Stein skyldig landskyld for tre år, men fikk beholde godset i Sjørvoll inntil han fikk igjen penger av Per eller Anders Stein for noen varer (korn, salt og fisk) som han tidligere hadde gitt dem.

RYTTERGÅRD

Nordre Sørum var ryttergård, med plikt til å stille en rytter (dragon) med hest og utrustning til kavalleritjeneste. Ordningen ble innført i Norge i 1663. Peder Olsen Sørum var rytter i 1674, samtidig som han rimeligvis hjalp broren med gårdsdriften. Det var ofte en voksen sønn eller tjenestedreng som var rytter, men oppsitteren selv kunne også ri for gården. I 1692 ble utgiftene til å holde en dragon satt til 10 riksdaler, som kom til fradrag i gårdens skatter og avgifter til kronen.*

* Historisk leksikon (Oslo 1995), s. 359.

PEDER OLSEN SØRUM (ca. 1640–1702) overtok Nordre Sørum etter broren Trons død. Han ble gift med SIRI ALVSDATTER HVAL¹³ fra Hval i Haug, og fikk med henne fem barn som nådde voksen alder:

- * Ole (ca. 1675–1741), seinere eier av Borgen, ble stamfar til Borgen-slekta, g.1 m. Helle Torbjørnsdatter Borgen (to sønner: Engebret og Peder), g.2 m. Kari Eriksdatter Dæli (fire barn: Erik, Anders, Helle og Kristian) – se gnr. 199 Borgen i bind 1.
- * Harald, bygselmann på Østre Bjørke til 1737, bodde siden på Sørum.
- * Alv, bodde på Sørum.
- * Ragnhild, g.1 m. Sven Olsen Gjesvold (seks barn: Ole, Marte, Siri, Peder, Rolv og Engebret), og g.2 m. Jakob Jensen Gjesvold (ingen barn) – se gnr. 193/1 Nordre Gjesval i bind 1.
- * Mari (f. ca. 1670), g.m. Nils Alvsen Hurum (1671–1742) på Ner-Nigarden Hårum, minst sju barn: Alv, Sigri, Engebret, Gunhild, Kari, Peder og Nils – se gnr. 186/11 Ner-Nigarden Hårum.

Etter Siri Alvsdatters død giftet Peder Olsen Sørum seg igjen med MARTE ROLVSDATTER HEEN fra Ådal. De fikk fire barn som nådde voksen alder:

- * Tron (ca. 1693–1751), eier av en gårdpart i Ve i Norderhov, g. 1721 m. Ragnhild Ve, én sønn Engebret (død som barn).
- * Rolv (1698–1759), eier av en del av Ve etter broren, g.m. Siri Olsdatter, minst seks barn.
- * Eli.
- * Kari (d. 1738), g.m. Lars Eriksen Frokseie i Norderhov, fem barn.

I 1699 utstyrte Peder Sørum sammen med naboen Mads Sørum

---

¹³ Siri Alvsdatters far var Alv Hval, hvis far Gunder Klækken var lensmann i Norderhov i 1650-årene (Lagesen 1927, s. 27).

«EN LØGNER OG EN SKALK OG EN TYV»

Sørum-bøndene på 1600-tallet kranglet mer enn naboeer flest. I 1682 stevnet Tron Olsen Sørum naboen Anders Knutsson Sørum (Østre Sørum) på tinget, fordi Anders hadde flyttet to grensegjerder samt innhegnet en hustuft som tilhørte Nordre Sørum. Dessuten mente Tron at Anders hadde forårsaket en brann 8–10 år tilbake, da Trons låve med høy og rug brente opp. Etter befaring av rettens medlemmer måtte Anders flytte gjerdene «som de av gammelt har stått», og det ble slått fast at hustuften som Anders hadde innhegnet, tilhørte Trons gård. Hva angår brannen, så «benektet Anders ganske og aldeles» at han var skyld i at låven med avling og det hele gikk opp i røyk. Saken var oppe på flere bygdeting i månedene som fulgte, uten at vi kjenner utfallet. Men Tron Sørum fikk i hvert fall sagt klart i fra hva han mente om sin nabo, da han «skyldte hannem for en løgner og en skalk og en tyv».

(Østre) en soldat, Mons Larsen Sørumsbråten (36), som ifølge militærrullene ikke hadde «tient» (ikke var blitt utkalt til krigstjeneste).

Etter Peder Olsen Sørums død i 1702 fikk Marte Rolvsdatter og de ni barna utlagt sin arv i Nordre Sorum og Hytten på Lunner på Hadeland. Da eldste sønn Ole Pedersen satt som bruker av Borgen, ble det nest-eldste sønn HARALD PEDERSEN SØRUM som ble ny bruker på Nordre Sorum. Han overtok etter hvert sine søskens og halv søskens arvelodder slik at han ble eier av hele gården (av skyld 40 lispund). I 1736 måtte han overdra den til brorsønnen Engebret Olsen (Borgen), som var odelsberettiget og hadde sikret seg ved tidligere gjentatte ganger å ha lyst pengemangel.¹⁴

I 1723 var det 7 hester, 16 storfe, 15 sauer og 9 geiter på Nordre Sorum. Høyavlingen var 20 lass, og utsæden 2 kv. rug, 2 kv. erter, 3 t. bygg, 4 t. blandkorn og 2 t. havre. Under gården var det to husmannsplasser som sådde 2 kv. havre. Jordveien var mold og sand, og gården hadde skog «til sin fornødenhet».

I 1740 eller 1741 var det brann på Nordre Sorum – «Gaarden er for nogen Tid siden overgaaet en ulykkelig Ildebrand», heter det i et skifte fra 1744.

ENGBRET OLSEN SØRUM (1707–1754) ble i 1741 gift med BERTE KRISTOFFERSDATTER RÅ (1704–1744). Hun var enke etter lensmann Ole Pedersen Rå (d. 1737), og ved giftermålet kom Engebret i besittelse av atskillig jordegods i tillegg til det han hadde arvet fra foreldrene. Foruten hele Nordre Sorum eide han 20 lispund i Vestre Sorum (en del arvet fra foreldrene, en del kjøpt fra sin yngre bror Peder Borgen, og en del kjøpt av svogeren Syver Paulsen Hval), samt en del skyld i Lo i Haug. Gjennom giftermålet med Berte Kristoffersdatter fikk han eierparter i Hen, Vågård, Rå, Frok, Øvre Vaker, Bure, Gunnerenga, Svarverud, Slora og Pjåka i Nordrehov, samt to Langen-plasser på Krokskogen.¹⁵

Berte Kristoffersdatter døde i 1744, bare 40 år gammel. Ekteskapet var ikke barnløst, men barna døde som små, bl.a. en datter som ble døpt Helle i 1744, men både mor og barn døde like etter fødselen. Berte etterlot seg tre barn fra første ekteskap: Kristoffer (f. 1729), Eli (f. 1734) og Ole (f. 1737). I 1745 giftet Engebret seg igjen med MARTE ANDERSDATTER BJØRNSTAD (d. 1754). De fikk tre barn:

GUTTUNGEN SKJØT LAGMANNENS HEST

Harald Pedersen Sorum var bare guttungen da han i 1694 ble overlatt tømmene til lagmann Nils Jacobsen Smidts hest. Lagmannen hadde avlagt et besøk hos guttens far, Peder Sorum. Etter å ha tatt avskjed med Sorum-bonden, stanset han for å veksle noen ord med en kvinne han kjente, «salig Henrik Petersens kjæreste, som den tid var i Sørumsjordet» (kjæreste var på den tiden brukt om hustru). Lagmannen steg av hesten og leverte tømmene til guttungen. Den unge Harald var nysgjerrig på lagmannens gevær, hvis hylster var festet til salen, og det gikk ikke likere enn at gutten skjøt hesten. Fire år seinere kom saken opp på bygdetinget på Gomnes tingstue. Lagmannen krevde å få erstattet hestens verdi på 30 riksdaler. Peder Sorum møtte som verge for sin umyndige sønn og mente lagmannen hadde seg selv å takke, han kunne «annerledes aktet sitt ladde gevær». Unge Harald avla ed på at han ikke visste våpenet var ladd, men faren Peder ble dømt til på sønnens vegne å betale «til Segniur Smidt for hans skades lidelse» 10 riksdaler, samt 2 riksdaler i omkostninger.

---

¹⁴ Dersom en odelsberettiget lyste pengemangel, fikk han forlenget løsningsfristen for eiendommen.

¹⁵ Langen heter i dag Dammersplassen.

- * Ole (f. 1746), g.m. Johanne Stodchmann (1745–1773).
- * Berte, død som barn.
- * Anders (1751–1798), seinere trelasthandler og skipsreder i Drammen, g. 1780 m. Susanna Heide (1756–1830), ni barn: Maren Mathea, Bernt Heide, Anne Dorph, Helena, Engebret, Maren Anne, Engebret, Andreas og Engebret.

Engebret Sørum var medlem av Holes første skolekommissjon i 1742. Både Marte og Engebret Sørum døde i 1754 (hun døde fire måneder etter sin mann). Begge sønnene var mindreårige, og på skiftet etter foreldrene ble det besluttet å bortforpakte gården på åremål, inntil sønnene var blitt myndige og en av dem kunne overta. Boets nettoverdi var på 956 riksdaler foruten jordegodset. Blant dette var «Henrich Larssøn Finde Plads» (seinere kalt Niskinn) på Krokskogen, av skyld 1 lispund. Skiftet var meget omfattende og opptar flere sider i skifteprotokollen.

Eldste sønn Ole Engebretsen Sørum giftet seg i ung alder og bodde på Sørum, men etter at hans hustru Johanne f. Stodchmann døde 28 år gammel i 1773, synes han å ha forlatt Hole. Da broren Anders nedsatte seg som handelsmann i Drammen (kom i tjeneste hos kjøpmann Omsted), ble derfor deres slektsgård Nordre Sørum solgt ved auksjon i 1773.

Fram til 1762 het forpakteren på Nordre Sørum HÅVARD GULBRANSEN, opprinnelig fra Gudbrandsdalen.¹⁶ I skattemanntallet som ble registrert 23. september 1762 var Håvard nettopp død, og enka ANNE HANSDATTER (ca. 1720–1789)¹⁷ satt på gården med fem barn:

- * Dag (1748–1815), seinere husmann i Jomfruland under Stein, og fra 1792 eier og bruker av Koksrud, g. 1785 m. Guri Madsdatter Sørum, minst sju barn: Håvard, Anne, Ole, Anders, Kari, Mads og Gulbrand – se gnr. 191 Koksrud.
- * Eli, g. 1771 m. Engebret Andersen Selte.
- * Kari (1751–1773).
- * Olea (f. 1756), g. 1779 m. Thor Thorsen Frøhaug (1749–1828), fra 1801 eier av Kroksundødegården østre, minst seks barn: Kari, Thor, Håvard, Anne, Ole og Ragnhild (se gnr. 195/4 Kroksundødegården i bind 1).
- * Gulbrand (f. 1760), seinere eier av Berg i Haug og gift med Olea Hansdatter Berg.

Av skiftet etter Håvard Gulbrandsen i 1762 går det fram at han siden 1760 hadde vært eier av Koksrud i Hole (skyld 3 skinn). Boets nettoverdi ble beregnet til i overkant av 1.147 riksdaler. Anne Hansdatter flyttet før 1766 til Koksrud med sine barn, da hun inn-

¹⁶ Opplyst av Marit Frøshaug år 2000.

¹⁷ Feilskrevet som Anne Olsdatter i manntallet 1762.

gikk nytt ekteskap med Ole Thorsen Koksrud. Hennes etterkomere satt som eiere og brukere av Koksrud til ut i 1840-årene.

Håvard Gulbrandsen hadde tre barn i live fra sitt første ekteskap med Eli Jørgensdatter: Jørgen (bosatt på Lunner på Hadeland), Anne (g.m. Ole Knutsen Fjulsrud) og Marte (g.m. Hans Mikkelsen Østby). De to sistnevnte (Marte Håvardsdatter og Hans Mikkelsen) bodde i 1762 på Nordre Sørumsørum hos Anne Hansdatter og hennes barn, som i tillegg hadde en innerst (Torger Andersen) og fire tjenestefolk: Jørgen Eriksen, Johan Hansen, Emerense Jensdatter og Randi Olsdatter. Det var i 1762 fem husmannsplasser under gården.

I november 1775 overtok JOHAN ERNST GIERTMANN som eier av Nordre Sørumsørum, etter at han den 12. mars 1774 hadde opprettet en «kiøpe-accord» med Anders Borgen. Giertmann var regimentfeltskjær¹⁸ (en barber som var kyndig til å foreta enklere kirurgiske inngrep) ved det 1ste Akershusiske Infanteriregiment. Han hadde gården til 1792, da den ble solgt til to brødre fra Haug, Peder og Gunder Olsen Vestern, sønner av Ole Pedersen Vestern og Eli Gundersdatter Kragstad.

I 1797 delte Peder og Gunder Olsen gården mellom seg. I tillegg til Nordre Sørumsørum (matr.nr. 18 av skyld 40 lispund) eide de halvparten av Vestre Sørumsørum (matr.nr. 40 av samlet skyld 40 lispund) samt skogplassen Henrikfinne (Niskinn) av skyld 1 lispund, i alt 61 lispund. De synes å ha justert grensene mellom Sørumsørum-gårdene og ellers delt likt. Peder overtok den nordre delen, og gården ble hetende Nordre Sørumsørum. Den halvparten som broren Gunder overtok, er grovt sett dagens Midtre Sørumsørum.

Vestre Sørumsørum inntil 1797

(GML. MATRIKKELNR. 40)

(BLE I PERIODER PÅ 1700- OG 1800-TALLET KALT SØNDRE SØRUM, MEN MÅ IKKE FORVEKSLES MED SJEFSGÅRDEN).

Om det var Gullik, Anders eller Reidar som var bruker på Vestre Sørumsørum i 1528, vet vi ikke, men gården var fullgård i 1577, og i 1612 het brukeren ANDERS SØRUM. Da hadde Vestre Sørumsørum en skyld på 40 lispund, som i 1612 og 1615 ble eid av Mikkil Nilsen

---

¹⁸ Regimentfeltskjæreren var ledende feltskjær (barber og lege) i hæren eller flåten. Opprinnelig kalt «bartskjær» eller «kirurg». Etter cirka 1800 ble det generelt slutt på at feltskjærerne praktiserte kirurgi (Historisk leksikon).

i Lier (10 lispund) og Gudbrand Kjos på Hadeland (15 lispund). Det er uklart hvem som eide de øvrige 15 lispund, men det var bondegods.¹⁹ I 1616 var Anders fortsatt bruker, og Mikkel Nilsen i Lier var bygselrådig, noe som tyder på at Gudbrand Kjos' eierpart var blitt overdratt til flere (det var helst den som satt med størst eierpart, som rådde bygselen). Fra 1617 het brukeren GULBRAND SØRUM, som satt på gården også i 1624. Da eide Mikkel Nilsen i Lier fortsatt 10 lispund, mens Truls Lauritsen på Bragernes eide 5 lispund og Pål Åsumsåker i Brunla len eide 10 lispund. De siste 15 lispund vet vi ikke hvem som eide, men «det var sikkert privat gods».²⁰

I 1641 eide Gulbrand Vestre Sørums 1 såld (5 lispund) i Egge på Hadeland, samt 9 settinger i en gård Bjørke. Eierparten i Egge var like stor som den hans navnebror på nabogården, Gulbrand Østre Sørums, eide. I 1647 vet vi navnet på alle eierne i Vestre Sørums: Hans Lauritsen på Bragernes 16½ lispund (bygselrådig), Odd Hansen Gullaug i Lier 3½ lispund, Guttorm Linnes i Lier 10 lispund og Kjell Risvedt på Eiker 10 lispund. Året etter (1648) har Søren Gulbrandsen Sørums etterfulgt sin far som bruker av gården, og eierne er de samme som året før, med unntak av Odd Gullaug, hvis 3½ lispund var overtatt av Hans Lauritsen (som dermed eide 20 lispund). I 1650 var Guttorm Linnes' eierpart (10 lispund) overtatt av Morten Sand (dvs. Morten Lauritsen, tollere på Sand tollsted i Hurum). I 1660 overtok Morten Sand fra Hans Lauritsen de 20 lispund som denne hadde hatt i Vestre Sørums, og ble dermed eier av i alt 30 lispund i gården.

SØREN GULBRANDSEN SØRUM var bruker av Vestre Sørums fra 1648. I 1652 stevnet Søren naboen sin, Nils Moe, på bygdetinget fordi Nils hadde tatt hesten hans og kjørt med den. Siden var hesten kommet bort, og hadde dødd. Nils forklarte at Søren hadde kjøpt hesten av ham for 9 riksdaler, men ikke betalt av en skilling på kjøpet. Mo-mannen mente dermed at han var i sin fulle rett til å bruke hesten. De ble forliket ved at Søren betalte Nils 4 riksdaler. Samme år (1652) ble Søren «Vester-Sørums» nevnt på bygdetinget som en av mange Hole-bønder som fortsatt skyldte skatt, og året etter (1653) ble han stevnet av tollere Morten Lauritsen på Sand for 1 pund «landskyldsmel» som han fortsatt skyldte for 1651 og 1652. Søren møtte på tinget og vedgikk skylda (Sand-tolleren eide da 10 lispund i Vestre Sørums).

I 1657–58 het brukeren av Vestre Sørums ANDERS KNUTSSON

---

¹⁹ I 1612 eide Hans Sundby i Røyken 20 lispund i en gård Sørums, men det er usikkert om det var Sørums i Hole.

²⁰ Halvorsen (1960) s. 15.

SØRUM (f. ca. 1622). I desember 1658 ble han stevnet av naboen Ola Jonsson og Ola Olsson fordi han ikke hadde overholdt en kontrakt om noen «gjerdesgarder» (skigarder) som Anders hadde flyttet. Kontrakten var beseglet av 12 mann, og Anders ble dømt til å betale sin motpart 1 mark sølv, med tillegg av 4 riksdaler i kost og tæring og 4 mark sølv til kongen.

Dommen ble nok hard å bære for Anders, som synes å ha fraflyttet gården like etter (han dukker opp som bruker på Østre Sørum etter Ola Olssons død i juli 1659). I 1660 kunne nemlig naboen Ola Sørum og hans sønn fortelle at Vestre Sørum («fullgården Sørum») hadde ligget usådd i 1659. Høyet på gården var høstet av Pål Jensen, i forståelse med landdrotten Hans Lauritsen på Bragernes. Heller ikke året etter var det kommet noen ny bruker som hadde fått utsæden i jorda på Vestre Sørum. Det bekreftet Rolf Bjørke og Ola Sonerud med ed på bygdetinget i 1661. I 1661 ble det heller ikke sådd noe på gården, og høyavlinga ble liten, da «meeste partenn paa marchenn aff Creatur ehr fortærit».

Tidlig i 1660-årene har Ola Jonsson Sørum på Nordre Sørum kjøpt 20 lispund i Vestre Sørum. Etter hans død i 1665, arvet hans yngste sønn Anders Olsen Bjørnstad denne eierpart, og den fulgte siden hans etterkommere (som var bysgelmenn på Bjørnstad) i flere slektledd.

I 1664 var det ny bruker på Vestre Sørum. Han het KNUT SØRUM (f. ca. 1614), og av prestens manntall dette året ble nevnt tre av hans sønner: Erik (24), Aksel (12) og Nils (7).

Knut Sørum var lagrettemann i 1664–65. I september 1664 ble han stevnet av Vellas Trøgstad for en hest han hadde kjøpt av ham for 16 uker siden. Knut møtte på tinget og forklarte den manglende betalingen med at hesten var «skabbet», men det hjalp ikke: Han ble dømt til å betale Vellas 8 daler innen halvmånedsdag.

Anders Knutsson Sørum lot 30. november 1694 tinglyse et brev, hvorved han testamenterte til sin kvinne «at nyte av hans midler til 30 riksdaler» etter hans død. Men vi kjenner ikke navnet på kona hans.

I 1699 heter brukeren på Vestre Sørum HANS SØRUM, som da utstyret en soldat Anders Andersen Sundvollen (40) sammen med Anders Bjørnstad.

I 1723 er det KRISTOFFER SVENDSEN SØRUM som er bysgelmann på gården, som har en skyld på 40 lispund (Anders Bjørnstad og Ole Borger eier 20 lispund hver). Den årlige utsæden er 1 kv. rug, 1 kv. erter, 1 t. bygg, 4 t. blandkorn og 2 t. havre. Høyavlingen er 8 lass, og på gården er det 2 hester, 10 storfe, 8 sauer og 4 geiter. Der er skog til gårdens behov, og på to husmannsplasser sår man 2

JULEFRED

I julehelga 1663 gikk det hardt for seg på Sørum, da Knut (Vestre) Sørum og hans sønn Erik Knutsson hadde kommet i basketak med Ola (Nordre) Sørums sønner Trond og Peder, og med Anders (Østre) Sørum, i sistnevntes hus. Det endte med at Trond Sørum møtte bøte 8 ørtuger 13 mark sølv for å ha slått Knut Sørum til blods med en børse, noe både kona til Knut og Sissel Hamnor hadde vært vitner til. Erik Knutsson måtte bøte samme beløp for å ha gitt Trond og Peder Sørum to blodige slag, og i tillegg 8 ørtuger 16 mark sølv for «bloduide» mot Anders Sørum. Men Erik Knutsson kunne framvise et knivstikk som Anders (som da var soldat) hadde gitt ham «udi sin axell», og for det ble Anders dømt til å bøte to ganger 8 ørtuger 13 mark sølv. Dette skjedde altså «i julefreden» i Anders' eget hus – kanskje begynte det som et fredelig og hyggelig juleselskap for naboene?

---

kv. blandkorn. Jordveien består av grus- og steinblandet jord.

Eier av Vestre Sørums i 1762 er SIRI HANSDATTER BJØRNSTAD (1701–1780), enke etter ANDERS ANDERSEN BJØRNSTAD (1686–1759). I skattemanntallet er det anført at hun bor på gården Bjørnstad, og ingen bruker er nevnt på Vestre Sørums, som da har to husmannsplasser. I 1790-årene eide Anders Hansen Bjørnstad 20 lispund i gården, mens den andre halvparten ble eid av brødrene Gunder og Peder Olsen Vestern på Nordre Sørums. I 1797 deler de sitt jordegods (hele Nordre Sørums, halve Vestre Sørums samt plassene Niskinn på Krokskogen) i to like deler, og vi fikk de «nye» gårdene Midtre Sørums og Nordre Sørums. De øvrige 20 lispund av Vestre Sørums, som Anders Hansen Bjørnstad eide, ble fra 1799 frasolgt og ble nye bruk. De første var Selte (seinere gnr. 10/15) og Danmark (seinere gnr. 10/16) i 1799 (se nedenfor).

Østre Sørums inntil 1893

(GML. MATRIKKELNR. 19)

Østre Sørums ble bispegods i 1517, da lagmann i Oppland Dyre Sevaldsson makeskiftet 2 pund (antagelig 2 skippund, dvs. 40 lispund) av Sørums (med tillegg av 10 lispund i Svarstad og verdien av én hud) med Hamar-bispen Mons, til De hellige fem sårs alter ved Hamar domkirke mot 2 pundes rente i gården Hanestad på Toten. Dyre Sevaldsson tilhørte «Bård-Dyre-slekta» som eide deler av Sørums i århundrene før. En gang mellom 1517 og 1577 har det vært grenseendringer på Sørums, og bispen har rimeligvis solgt 10 lispund til andre. I 1577 var Østre Sørums fullgård, og den samlede skylda var 1 skippund 10 lispund (30 lispund).

I 1612 satt OLA SØRUM som bruker av gården. I 1616 var det Anne Pedersdatter, enke etter magister Anders Bentsen Dall (biskop i Oslo 1601–07) som var bygselrådige. I 1624 var Ola fortsatt bruker, skylda var 30 lispund og gården lå under biskopen i Oslo (Hamar bispesete ble slått sammen med Oslo bispedømme ved reformasjonen i 1537). Ola var bruker også i 1628, men i 1631 har GUDBRAND SØRUM overtatt. Han var en holden mann, og eide sjøl jordegods i andre gårder, bl.a. 1 såld (5 lispund) i Egge på Hadeland. I 1647 var Bodil, enka etter biskop Oluf Bosen i Christiania, bygselrådige.

I 1652 var Gudbrand Øster-Sørums en av flere Hole-bønder som stod til rest med skatt (4 riksdaler), og året etter ble han stevnet av Ola Torkjellson på Hønen for gjeld (1½ mark), som han vedgikk og

måtte betale innen halvmånedsdag (frist på 15 dager).²¹

Neste bruker på Østre Sørums synes å ha vært OLA OLSSON SØRUM, som i 1658 (sammen med Ola Jonsson på Nordre Sørums) stevnet brukeren av Vestre Sørums for noen skigarder han ikke hadde holdt i stand, etter tidligere avtale. Ola Olsson Sørums døde i juli 1659. På bygdetinget på Frøyshov 8. juli dette året stevnet Pål Jensen Ola Sørums og sønnen hans for gjeld. Kona til Ola møtte og sa at mannen var sjuk, så saken ble utsatt. En uke seinere var det nytt bygdeting, og da kunne bygdeallmuen fortelle at Ola Sørums var død. Han skyldte Pål Jensen 12 riksdaler 1 mark 22 skilling, som sønnen og enka måtte gjøre opp. De synes å ha fraflyttet gården like etter.

Ny bruker på Østre Sørums ble ANDERS KNUTSSON SØRUM (f. ca. 1622), som tidligere satt på Vestre Sørums. I juli 1660 ble han stevnet av Oslo-biskop Henning Stockfleth for skyldig landskyld på gården. Anders møtte på tinget og vedgikk gjelda, som han ble dømt til å betale innen neste halvmånedsdag, hvis ikke ville han tape festet. I 1661 ble Anders dømt til å betale en tønne korn til en mann ved navn Kristoffer Trondsson, etter at han hadde lånt en halv tønne av ham tidligere, med lovnad om å betale dobbelt igjen. Og året etter ble han dømt til å betale tjenestejenta Sigrid Hansdatter skyldig lønn på ½ daler 16 skilling, etter at hun hadde sluttet, og han måtte gi henne igjen kåpa hennes.

I 1660 lå Østre Sørums fortsatt under biskopen i Oslo. Anders Knutsen satt på gården i 1664, og var da 42 år gammel, og hadde ingen sønner som ble oppført i manntallet.

I 1669–70 er Anders Sørums og Jul Rud nevnt som kirkeverger i Hole.

En gang i slutten av 1680-årene har MADSEN OLSEN SØRUM (ca. 1660–1729) overtatt som bygselmann på Østre Sørums (av skyld 30 lispund). Han var sønn av Guri Olsdatter og Ole Nilsson, brukere av Søndre Stein i 1660- og 1670-årene. Han var gift med ELI ENGBRETS-DATTER HESSELBERG (1664–1750), datter av Engebret Andersen Hesselberg og Marte Larsdatter. Vi kjenner seks av deres barn:

* Engebret (død 1737–38), seinere eier av halve Lore og Herøya, g.m. Inger Olsdatter, minst fem barn: Mads, Ole, Ragnhild, Eli og Marte – se omtale av gnr. 187 Lore.

* Ole, i 1750 bosatt på Smestad i Aker sogn.

* Lars (1705–1785), seinere bygselmann på Østre Sørums, g.m. Marte

---

SLO NED NABOKONA

Gode naboforhold kan det ikke ha vært på Sørums i de dager: I september 1660 ble Anders Sørums stevnet av naboen Ola Sørums fordi han hadde slått kona til Ola så hun lå «som nær død på marken». Anders, som allerede var idømt en bot på 3 daler av futen, måtte også betale 2 daler til Ols kone. Og i 1661 måtte Anders Sørums bøte 1 mark og 3 daler for å ha kvittert med et neveslag, etter at Ola Sørums sønn (som også het Anders) hadde slått ham til blods. Den unge Anders (Olsen) fikk imidlertid svi enda hardere på pungen: 8 ørtuger 13 mark sølv ble han dømt til å bøte. I 1662 ble to andre av Ola Sørums sønner, Jon og Tron, stevnet etter at Anders Sørums hadde klaget til lensmannen om at de to hadde skadet ham med øks. Men de ble frikjent, av mangel på bevis.

---

²¹ Tingbok I (1652–53), s. 8 og 100. Fra 1625 regnet man 1 mark = 16 skilling. 1 riksdaler (96 skilling) = 6 mark (Historisk leksikon).

NEKTET Å STILLE MED HESTER

Anders Sørum og naboen Knut Sørum ble i 1665 idømt bøter for å ha unnlatt å stille med hester etter å ha blitt lovlig tilsagt av skysskafferen. De nektet ikke, og måtte hver bøte 4 mark sølv i «brevbrudd» og 3 ort i hesteleie. I 1682 ble Anders igjen stevnet for «skyssferds overhørighet», men møtte ikke i retten og ble ilagt en bot på 1 mark sølv til kongen. To måneder seinere kom saken opp på nytt, og Anders ble dømt til å bøte 2 mark sølv og 1/2 daler i saksomkostninger.

Johannesdatter By, fem barn (se nedenfor).

* Anders (1707–1800), sersjant, seinere eier av Vestre By gjennom giftermål i 1747 med Sara Johannesdatter By (1728–1820), 11 barn – hvorav åtte nådde voksen alder: Mads, Johannes, Erik, Ole, Mari, Eli, Marte og Elisabeth.

* Inger, g.m. Anders Pedersen Thoen, eide et bruk av Toen i Haug 1723–35, i 1750 bosatt på Storo i Aker sogn.

* Marte (1714–1807), g.m. Mads Jørgensen Moe (1713–1794), seinere eier av Mo i Steinsfjordingen, åtte barn, hvorav sju nådde voksen alder: Eli, Anne, Marie, Erik, Jørgen, Elisabeth, Olea (døde i sitt første leveår) og Mads – se omtale av gnr. 180/1 Mo.

Mads Olsen Sørum var lagrettemann 1687 og 1692. I 1699 make-skiftet han og Peder Rolvsen Moe sine eierparter i gården Egge på Ask («ved Tyristranden») mot ødegården Sonerud i Hole, med Jørgen Larsen Hønen. Peder Rolvsen Moe var gift med en datter av Mads Olsens første hustru, en enke på Stadum.²²

Mads Olsen Sørum skal ha vært en av Hole-bøndene som deltok i forsvaret av Krokskogen våren 1716, «skjønt han da allerede var en eldre mann».²³

I 1723 var det 2 hester, 14 storfe, 10 sauer og 7 geiter på gården. Den årlige utsæden var 3 kv. rug, 3 kv. erter, 3 t. bygg, 4 t. blankorn og 1 t. havre, og høyavlingen 16 lass. Gården hadde nødvendig skog, men ingen husmannsplasser.

Etter Mads Olsens død i 1729 fortsatte enka bruken av Østre Sørum med hjelp av sønnen Lars, til hun døde i 1750. I skiftet etter henne får vi vite at gården ble rammet av brann i 1740 eller 1741 (det samme ble Nordre Sørum): «For noget over 9 aar siden blev sterbodet ruineret af ulykkelig ildsvaade.» Boet eide ikke festegods, og «boets løse midler blev overtatt av sønnene Lars og Anders Madssønner, mot å erlegge til de øvrige arvinger 20 riksdaler for en broderlod, og 10 riksdaler for en søsterlod».²⁴

LARS MADSEN SØRUM (1705–1785) var bygselmann på Østre Sørum fra 1750 (han fikk bygselseddel av biskop Jacob Hersleb 3. juni 1751) til sin død i 1785. Han var gift med MARTE JOHANNESDATTER BYE (1727–1803), og vi kjenner seks av deres barn:

* Mads (1746–1795), ugift, bruker av halve Østre Sørum 1785–1795.

* Johannes, ugift, død før 1803.

* Erik (1751–1839), hjalp sin mor med gårdsbruket 1785–1803, i 1812

---

²² Lagesen (1927), s. 189.

²³ Lagesen (1927), s. 222–223.

²⁴ Skifteprotokoll 15 Ringerike og Hallingdal (1749–1752), s. 119b.

gift med enka Kari Ellingsdatter på Nordre Sørum, ingen barn.

* Eli (1748–1815), g. 1768 m. Torstein Bjørnsen Borgen (1745–1801). 10 barn, hvorav fem nådde voksen alder: Kari, Lars, Marte, Erik og Ole (se omtale av Øvre Borgen gnr. 199/7).

* Mari (f. 1755), død som barn.

* Mari (1756–1839), g.m. Jørgen Madsen Moe (1751–1801), tre døtre: Marte (mor til biskop Jørgen Moe), Beate og Eli (se gnr. 180 Mo).

I 1762 satt Lars og Marte på gården med sine barn og tre tjenestefolk: Ole Pedersen, Johanne Tomasdatter og Mari Tronsdatter. Etter Lars Madsens død i 1785 fortsatte Marte Johannesdatter bruken av gården, men høsten 1785 avstod hun halvparten (15 lis-pund) til eldste sønn Mads, som da fikk bygselseddel på denne delen. Den andre halvparten ble brukt av enka med hjelp av hennes ugifte sønn Erik. I 1801 satt de to på gården med hennes dattersønn Erik Torstensen Borgen (19) samt sju tjenestefolk: Lisbeth Andersdatter (50, enke), Kari Pedersdatter (49), Ole Svensen (30),²⁵ Anne Olsdatter (24),²⁶ Berte Pedersdatter (20), Erik Knutsen (16) og Mads Knutsen (11) – de to siste var husmannssønner i Selte (sønner av husmann Knut Asbjørnsen og Mari Madsdatter).

Da Marte Johannesdatter døde i 1803, ble så Østre Sørum utlagt til sjefsgård.

De fleste militære sjefer som disponerte Østre Sørum, bodde selv på gården og drev den, dels for egen regning og dels ved forpakter. I 1820-årene var kaptein Tofte bosatt der, og i 1865 var det kaptein D. Thrane (52, f. i Kristiania) med hustru Gurine Nilsdatter (55), deres datter Helene (23, ugift) og stedatter Kristine Gude (29, ugift), samt to tjenestefolk Marte Torkildsdatter (24, f. i Modum) og Lars Larsen (24, f. i Hallingdal). I tillegg bodde en smed Hans Johannessen (26) på gården (trolig i drengestua) med en husholder Maren Johannesdatter (28) og en læredreng Karl Pedersen (20). I 1865 hadde Østre Sørum 3 hester, 8 kyr og 3 griser, og utsæden var 1¼ t. rug, 17½ t. bygg, 7½ t. havre, 6 t. erter og 28 t. poteter.

Edvard Johannessen, seinere eier av Midtre Sørum og ordfører i Hole, var forpakter av sjefsgården fra 1874 til 1884, da Nicolai Eriksen Lundberg overtok. Begge tegnet kontrakt med oberstløytnant Petter Fr. Kr. Møller, som bodde på gården med sin hustru Frederikke f. Brandt og flere barn, bl.a. en datter Gudrun Hilleborg (f.

SJEFSGÅRDEN

I 1791 ble det ved kongelig resolusjon bestemt at en del av krongodset og det benefiserte godset (kirkegodset) i Norge skulle nyttes som embetsboliger for offiserene rundt i landdistriktene. Østre Sørum ble i 1803 utlagt til sjefsgård for kommandanten ved det Modumske kompani under Hallingdalske musketerkorps. Da var Vestre Tanberg i Norderhov sjefsgård for Ringerikske kompani under samme musketerkorps, og Kullerud (ved Lisletta) artillerikompaniets sjefsgård. I 1868 flyttet Hallingdals og Valdres bataljon til Helgelandsmoen, og bataljons-sjefen ved Hallingdals bataljon fikk disponere Sørum, mens sjefen for Valdres Bataljon satt på Tanberg. Østre Sørum var sjefsgård inntil den ble solgt til private i 1893.*

* Kongelig reskript av 2. september 1791, og heftet «Ringerike» 1947–48 s. 22.

---

²⁵ Ole Svensen ble i 1803 gift med Anne Ellevsdatter (f. 1762), som i 1801 var tjeneste-jente på Bjørnstad.

²⁶ Anne Olsdatter ble i 1803 gift med Bendik Olsen, bosatt på Mo.

METEOROLOGISK STASJON

I mai 1874 fikk Hole en meteorologisk stasjon, og den ble lagt til Østre (Søndre) Sørums. Ansvaret for stasjonen fra 1874 hadde oberstløytnant Møller, og der ble målt temperatur (tre ganger om dagen), vindstyrke, vindretning (på basis av skyenes drift), skydekke og nedbør. Stasjonen ble nedlagt på Søndre Sørums i 1883, og i november 1884 kom den i drift igjen, på Nordre Sørums med gårdens eier Hans Fougner som ansvarlig. Denne stasjonen skulle kun måle nedbørsmengden. Den var i funksjon på Nordre Sørums til 1898, da Johannes Solberg på Stein overtok. Værstasjonen var på Stein til 1925, da den ble flyttet til Hungerholt.*

* Harsson (2000), s. 194–195.

1865), som ble konfirmert mens de bodde på Sørums i 1882. Oberstløytnant Møller døde i 1885 og ble begravet i Kristiania. Lundberg betalte 1.100 kroner i årlig avgift samt 500 kroner i årlige «naturalpræstationer» i de fem årene han var forpakter. Edvard Johannesen forpaktet gården på nytt i 1889–90 (av oberstløytnant Mellbye), og betalte 800 kroner for 1889 og 1.200 kroner for 1890.²⁷ Den siste kontrakten om forpaktning som ble tinglyst, var mellom oberstløytnant Mellbye og Carl Seip, fra 14. april 1891 til 14. april 1892. Avgiften ble satt til 500 kroner.

Etter utskiftinga 1876–78 er den gamle sjefsgård, tidligere Østre Sørums, helst blitt kalt Søndre Sørums. Ved kongelig skjøte av 15. april 1893 ble gården solgt til private, men betegnelsen «sjefsgården» henger fortsatt ved, mer enn 100 år seinere.

Nordre Sørums etter 1797

– SEINERE GNR. 189/1

Da brødrene Gunder og Peder Olsen Vestern i 1797 delte sitt jordegods i «gamle» Nordre Sørums (40 lispund) og «gamle» Vestre Sørums (20 lispund), fikk vi (grovt sett) de to gårdene som i dag heter Nordre Sørums og Midtre Sørums.

PEDER OLSEN SØRUM (1763–1811) ble eneeier av Nordre Sørums i 1797. Han var gift med KARI ELLINGSDATTER HVAL (1771–1848), og de hadde én datter Eli (f. 1793). I 1801 bodde de tre på gården med tre tjenestefolk: Turi Knutsdatter²⁸ (29), Maria Guttormsdatter (21) og Embret Jahnsen (19, jeger). Etter sin manns død i 1811 ble Kari Ellingsdatter eier av gården. Ved skiftet (avsluttet i juni 1812) ble boets verdi beregnet til netto 6.789 riksdaler 3 ort 13 skilling, medregnet 1.000 riksdaler i «tilgodehavende penge».²⁹

Kari Ellingsdatter giftet seg igjen i 1812 med ERIK LARSEN SØRUM (1751–1839), sønn av Lars Madsen og Eli Johannesdatter, som var de siste bygsselfolk på Østre Sørums før den ble sjefsgård i 1803. Kari og Erik fortsatte å bruke gården inntil 1820, da datteren ELI PEDERSDATTER SØRUM (f. 1793) giftet seg med OLE JONSEN HVERVEN (1796–1888), og de nygifte overtok da Sørums. De hadde gården inntil 1847, da de overdro både Sørums og halve Hverven

---

²⁷ Pantebok 37 s. 476, pantebok 39 s. 786, og pantebok 40 s. 335.

²⁸ Turi Knutsdatter fikk samme år (1801) en datter Kari, og som barnefar ble utlagt Peder Halvorsen Stein.

²⁹ Skifteprotokoll nr. 24 (Ringerike og Hallingdal) 1808–1815, s. 730.

Hovedbygningen på Nordre Sørum 1947. I forgrunnen Ove Johan Hanssen (f. 1942) med hunden «Gamle-Tom».

(som Ole Jonsen hadde arvet av sin far Jon Olsen Natvedt) til svigersønnen Jens Christian Bjerck, gift med deres datter, Marte Karine (f. 1820), for 7.000 spesidaler. De hadde også to barn som døde som små: Maren (f. og d. 1822) og Johannes (1823–1826).

Etter Eli Pedersdatters død giftet Ole Jonsen Hverven seg igjen med Jørgine Iversdatter Sørumseie (1815–1900), datter av husmann Iver Pedersen Sørumshaugen, og fikk med henne åtte barn. I 1853 kjøpte de Bortigården Bjørke i Hole for 1.861 spesidaler av Engebret Lomsdalen, og bodde der til de måtte gå fra gården i 1865, og flyttet til Øvre Tanberg i Norderhov.

MARTE KARINE OLSDATTER HVERVEN (SØRUM) (f. 1820) og JENS CHRISTIAN BJERCK (d. 1862) fikk tre døtre:³⁰

* Annette Elise (f. 1847), g.m. Petter Burud (1843–1929), Norderhov, ingen barn.

* Otilie Karoline (1848–1905), g. 1872 m. Gulbrand Gusgaard (1847–1927) på Gusgården i Norderhov, åtte barn: Martha Johanne Marie (f. 1874), Anna (f. 1876), Johannes (f. 1878), Jens Christian (1880–1884), Else (f. 1882), Jens (1884–1886), Einar (f. 1887) og Aagot (f. 1889).

³⁰ Jens Christian Bjerck ble i 1855 (var da enkemann) oppgitt som far til tjenestejenta Gunhild Kristiansdatters sønn Anton Christian (født 5. desember 1854). Snekker Anton Christian Jensen Hverven (Kirkevoll) ble i 1885 gift med Karen Knutsdatter, f. 1839 i Karlsplass. Da hadde han tidligere samme år (1885) blitt utlagt som barnefar til Karen Gudbrandsdatter Sørgefoss (Askeie – f. 1858) sitt barn Gunda, og det var hans 2. leiermål.

SKANDINAVISK STUDENTER- MØTE

J.C. Bjerck på Nordre Sørum og Ole Moe (bispens bror) stod i 1851 bak et opprop hvor bygdens menn ble bedt om å yte bidrag til bespisning av studentene på Krokkleiva, da de i forbindelse med det skandinaviske studentermøte kom over Krokskogen til Ringerike sommeren 1851.

---

* Marte Karoline (f. 1850), g. 1878 m. Peter Christian Gusgaard (f. 1850) på Bure i Norderhov, fem barn: Maren Karine (f. 1881, g. 1908 m. Ole Blyberg f. 1874, eier av Sundvolden Hotel og ordfører i Hole, ingen barn), Else Marie (f. 1883, g. 1905 m. Sinus Olaus Gusgaard f. 1877), Eli Johanne (f. 1886, g. 1907 m. Anders Lundesgaard, to barn: Ørnulf f. 1909 og Rolf f. 1911), Borghild (f. 1888, g. 1910 m. Johannes Lemmich Kjos f. 1888, tre barn: Kristoffer Lenvik f. 1910, Martin f. 1913 og Olga f. 1914) og Olaus (f. 1889, gårdbruker på Bure i Norderhov, g. 1912 m. Torbjørg Kvaalem f. 1885, fire barn: Marta f. 1913, Trygve f. 1914, Bjørg f. 1916 og Alf f. 1918).

Jens Christian Bjerck solgte i perioden 1855–1860 unna både skog og noen parseller jord fra Nordre Sørum. Sammen med lensmann Kahrs på Midtre Sørum solgte han i 1855 skogen som tilhørte de to gårdene mellom Sollihøgda og Langebru til kandidat Larsen, og i 1856 solgte han parsellen Hvitmyr (seinere gnr. 10/2) lengst sør i Sørumsmoen (skog og havn) til Morten L. Sundt på Søndre By for 520 spesidaler, og i 1860 solgte han en parsell på Vekkern til Ole Alvsen Hurum på Vestigarden Hårum for 160 spesidaler. Og samme år fraskilte han resten av Nordre Sørums eiendom på Vekkern, mellom Steinssletta og Hårumsåsen (gnr. 10/3 Vækkeren) og solgte den til Anders Alvsen Hurum, eier av Ner-Nigarden Hårum, for 670 spesidaler (inkludert en skogteig ved Sundvollen).

Etter Jens Christian Bjercks død i 1862 flyttet døtrene til sin mors slekt i Norderhov, og Nordre Sørum ble solgt til kandidat Wilhelm Dietrichson

WILHELM DIETRICHSON (1826–1868) var sønn av tollkasserer, tidligere kaptein David Dietrichson og hustru Caroline Maximiliane Leigh, som bodde på Kvelsrud i Jevnaker da sønnen ble født i 1826. Wilhelm Dietrichson eide flere gårder i Hole, bl.a. Stein, Nordre Sørum, Gomnes og Helgeland. Han bodde med sin familie på Helgeland, som han ble eier av i 1853. Han kjøpte Nordre Sørum ved auksjonsskjøte av 14. februar 1862 for 7.950 spesidaler. Med sin hustru GOTTFRIDA SEVERINE BØCHMANN (1836–1917) hadde han seks barn, hvorav vi kjenner navnet på fem: David, Abraham Søren, Martine Magdalena, Gottfried og Sigward.

Ved folketellinga i 1865 bodde ikke eierne på gården – der var kun en husmann Jakob Ellefsen og hans familie – de bodde rime­ligvis i drengestubygningen. Husmannsfamilien hadde ingen egne husdyr, men sådde for eget bruk ½ t. bygg og 2 t. poteter. Eierne av gården hadde 6 hester der, og utsæden var 5 t. rug, 25 t. bygg og 25 t. havre.

Etter Dietrichsons død i 1868 overtok hans enke eiendommene. Hun reiste siden til USA, hvor hun døde i 1917 hos datteren Martine i California. Den 4. juli 1871 overdro hennes fullmektig, sakfører Breien, Nordre Sørum til d'herrer lensmann C.A. Kahrs,

Johannes Solberg og Hans Fougner. Fra 15. april 1874 var Hans Fougner eneeier.

HANS SIGVART FOUNER (1828–1912) var sønn av stortingsmann og ordfører Christopher Fougner på Ner-Stein³¹ og hustru Marthe f. Øverland. Han overtok Ner-Stein etter sin far i 1854 (etter å ha forpaktet den siden 1850), og drev gården til 1874, da han overdro den ved makeskifte med Nordre Sørum til Johannes Solberg, eier av Øvre Stein. Da han flyttet til Nordre Sørum i 1874, ble han enig med Solberg om å «beholde og bortflytte til Sørum» matklokka på Ner-Stein.³²

Hans Sigvart Fougner ble i 1874 gift med GJERTRUD DINA SERENA JENSEN (1842–1908), og de satt med Nordre Sørum i 25 år. Ingen av deres seks barn kom til å etterfølge dem som eiere: Marte og Helga (tvillinger, begge f. og d. 1875), Christopher (f. 1876), Wilhelmine Dorothea, Peter Andreas (f. 1880) og Marie (f. 1884). Hans Sigvart Fougner var ordfører i Hole 1868–1870. Som ung hadde han planer om å bli offiser som to av sine brødre, men måtte oppgi dette da han mistet den ene hånda i en hakkelsmaskin.

I 1898 solgte Dina og Hans Sigvart Fougner gården til et konsortium i Haug, bestående av JOHAN WESTERN, GUDBRAND SÆTRANG, MARTIN SÆTRANG og OLE AAMODT, for 46.000 kroner, inklusive to eiendommer i Norderhov. De nye eierne solgte fra gården en parsell med den tidligere husmannsplassen Sørumshaugen (gnr. 10/20) til Martin Johansen for 2.700 kroner. I mai 1900 solgte de den tidligere finneplassen Niskinn ved Holmevannet ved Sollihøgda (gnr. 10/21) til grosserer Peter Hansen for 2.500 kroner. I august 1900 overtok Gudbrand og Martin Sætrang Nordre Sørum ved å løse ut sine partnere. Ved folketellinga i desember samme år bodde ingen av eierne på gården; der leide slakter og jordbruksarbeider Kristian Antonsen (f. 1880) husvære med sin hustru Ingeborg Kristensdatter (f. 1875) og deres lille sønn Anton (født 10. april 1900). Den 16. juli 1902 solgte Gudbrand og Martin Sætrang gården til Engebret M. Hoff for 29.770 kroner.

ENGBRET M. HOFF (1851–1919) var fra gården Hove (Hoff) i Reinli i Sør–Aurdal, og med sin hustru ANNE BREIEN (1850–1897) fra Etnedal (hennes andre ekteskap)³³ hadde han fem barn, som fulgte faren fra Valdres til Ringerike (mora var død i 1897):

³¹ Storgården Stein har vært delt i Øvre og Nedre Stein, og sistnevnte ble på bygdemålet kalt «Ner-Stein».

³² Harsson (2000), s. 197–198.

³³ Anne Hoff var i første ekteskap gift med Erik Lunde på Lunde i Etnedal, to sønner: Ole (f. 1876) og Erik (døde ung).

UTSKIFTING

I årene 1876–78 var det utskifting på Sørum-gårdene, etter anmodning fra Hans S. Fougner på Nordre Sørum. Foruten de tre Sørum-gårdene var det skredder Rings bruk samt de tre Selte-brukene som rekvi-
renten regnet med ville bli omfattet av forretningen. Utskiftingsretten fant at der var «ikke alene teigeblanding, men også fuldt fællesskab mellem lodeierne i Sørum»,* og innvilget derfor søknaden. Foruten grensendringer og skifte av jord ble en husmannsplass Bråten (ved Sømoe) flyttet til Kubråten (Bergebråten). To husmannsstuer ble også flyttet – stua i Bråten ble flyttet til Ribberud på Sørumsmoen, mens stua i Ribberud ble flyttet til Kubråten.

* Utskiftingsprotokollen s. 4 (utlånt av Ove Johan Hanssen, kopi i Hole bygdearkiv).

VALDRES-SOLDATER PÅ BESØK

Engebret Hoff kom fra Reinli i Valdres, og eide Nordre Sørums i årene 1902–1911. På Helgelandsmoen hadde Valdres bataljon sine årlige øvelser, og i helgene var det alltid stort innrykk av soldater på gården. De var jo «kjente», og familien Hoff åpnet sine dører og tok gjestfritt imot. En av soldatene var Hallgrim Refling fra Aurdal, som her ble kjent med eldstedatteren Sigrid, og de ble seinere gift. Av deres åtte barn er Einar Refling, som gjennom giftermål med Bjørg Nicolaisen ble eier av nabogården Bjørnstad i Hole i 1954, og Halldis Refling Holland, i dag bosatt på Vik.

---

* Sigrid (f. 1880), g.m. Hallgrim Eriksen Refling fra Aurdal, bosatt på Engelstad i Vardal, åtte barn (se gnr. 181 Bjørnstad).

* Michael (f. 1882), ugift, seinere eier av Fjell på Østre Toten.

* Gunhild (f. 1885), g.m. Kristian Ombergstøl på Skattum, Østre Toten. Ingen barn.

* Barbro (f. 1887), g.m. Jacob Stenberg på Stenberg på Østre Toten, tre barn.

* Emma (f. 1893), lærer, ugift.

Den nye eieren var opptatt av hester og travsport, og gårdens åtte hester ble reddet ut av stallen, men en del griser brant inne. Engebret Hoff bygde ny låve, 50 meter lang, som stod ferdig i 1904 (denne brant ned 50 år seinere, 23. januar 1955).

Ifølge jordbrukstellinga 1907 var Nordre Sørums på 489 mål, hvorav 249 mål åker, 220 mål kunstig og 20 mål naturlig eng. Dessuten var der 300 mål skog og 100 mål havnegang med skog. Av husdyr var på gården 7 hester, 26 storfe og 2 griser. Den årlige utsæden var 8 hl rug, 7 hl bygg, 20 hl havre, 11 hl blandkorn, 7,5 hl erter og 64 hl poteter.

Engebret Hoff solgte 5. januar 1911 Nordre Sørums til Kristian H. Kolterud for 52.000 kroner, og flyttet til Østre Toten, hvor han hadde kjøpt gården Fjell.³⁴

KRISTIAN HANSEN KOLTERUD (1870–1949) var fra Dokka i Nordre Land, og gift med HANSINE MUNKELIEN (1871–1954) fra Nord-sinni. De hadde 12 barn: Hans (f. 1895), Nils Georg (f. 1897), Martin (f. 1899), Henrik (f. 1900), Hilda Olava (f. 1902), Ole Andreas (f. 1903), Gunda Marie (f. 1904), Hansine Kristine (f. 1906), Sverre (f. 1908), Magnhild (f. 1909), Eleiv (f. 1910) og Olav (f. 1912).

I 1912 ble det fra Nordre Sørums fraskilt to parseller. Den ene (bnr. 35) ble solgt som tilleggsjord til Sørumsaugen (bnr. 20), mens den andre var den tidligere husmannsplassen Bråten (bnr. 36) på Brenna, som ble solgt til Olav Eriksen for 2.000 kroner.

I 1916 solgte Kristian Kolterud gården, og drev en av Klekken-gårdene i Haug i ett år før han flyttet tilbake til Nordre Land i 1917 og overtok slektsgården Kolterud søndre. Ny eier av Nordre Sørums ble BJARNE KRISTENSEN HALVORSET, som betalte 48.000 kroner for gården, hvorav husenes verdi ved takst var satt til 43.000 kroner. Halvorset solgte allerede 2. april 1917 gården videre til Hans Andersen Leine for 60.000 kroner.

---

³⁴ Opplysningene om Engebret M. Hoff og hans familie er gitt av Halldis Refling Holland.

I 1917 var det hovedbygning, stabbur, «låve- og ladebygning» i bindingsverk med fjøs og stall, og en drengestue/verksted på Nordre Sørums. Hovedbygningen i tømmer var «dekket med bord og almindelig taksten, utvendig panelt, indvendig dels panelt og dels betrukket med tapet, alt oljemalt, både ind- og utvendig, hviler paa graastensgrundmur av gjennomsnitts høyde 2 meter, er 19,5 m lang, 7,9 m bred og 6 m høy».³⁵

HANS ANDERSEN LEINE (1875–1936) var sønn av Anders Hansen Leine og hustru Mathea Hansdatter Hafnor i Søgarden Leine på Røyse. Han var gift med HULDA GUSTAVA SOLBERG (1873–1921) fra Spydeberg i Østfold. Fra 1904 hadde de eid et bruk under Bønsnes (gnr. 212/15). De fikk fem barn:

* Karl Asbjørn *Engebret* (1906–1994), utvandret til Canada i 1924, bosatt bl.a. i Saskatchewan og Alberta, fra 1963 på Vancouver Island, British Columbia, hvor han drev maskinforretning og sagbruk, g. 1931 m. Betty Sinfield (f. 1912), én datter Hulda (f. 1931), g.1 m. Howard Pantel (siden skilt), fire barn: James, Keneth, Bruce og Dannial. Hulda g.2 m. Herbert Mulligan, fire barn: Betty, Carla, Herbert og Karla.

* *Martha* Hansine Johanne (1908–1955), g.1 m. Klaus Hverven (1903–1978), to barn: Bjørn (f. 1932, g.m. Jenny Antonsen f. 1931, to barn: Anny f. 1952 og Bente f. 1954), og Arild (1935–1976, g.m. Birgitta Gustavsson, to barn: Carina og Lotta). Martha g.2 m. Rolf Johansen (1921–1999), to barn: Karin (1946–1973, ugift), og Grete (f. 1947, g.m. Jan Håvard Andersen f. 1944, tre sønner: Terje f. 1964, Jonny f. 1965 og Håvard f. 1976).

* *Anna* Kristine Sophie (1910–1988), g.1 m. baker Alf Hæhre

³⁵ Branntakstforretning avholdt 18. januar 1917.

USIKKERT VANN

Sørums-gårdene har opp gjennom århundrene hatt usikker vannforsyning. I 1869 gav Christoffer Rytter-ager på Øvre Borgen eierne av de tre Sørums-gårdene kontrakt på bruk av en «Olle eller Vandopkomme» lengst nord i Borgenmoen.* Fra brønnen ble vannet ført ned Rapperskaret og over de flate jordene til Sørums, i uthulete furustammer som ble gravd ned og klinket sammen. Etter hvert som det ble ryddet en del småbruk på Brenna etter århundredskiftet, fikk også disse vann fra stokkledningen, som var i bruk til rundt 1970.** Ledningen førte til en brønn på jordet sør for gårdstunet på Sjefsgården, og i utskiftingsprotokollen fra 1877 ble det slått fast at de tre gårdene hadde lik rett til å hente vann der, «etter brøndens ytelsesevne». Da låven på Nordre Sørums brant 23. januar 1955, manglet det vann til slukningsarbeidet. Militære mannskaper fra Helgelandsmoen ble utkalt, og de reddet hovedbygningen ved å kaste snø på veggene. I 1960 ble Sørums-gårdene tilknyttet Gjesvoldåsen vannverk.

* Kontrakten ble tinglyst 4. februar 1869 (pantebok 31, s. 30) – avskrift av kontrakten i Hole bygdarkiv.

** Opplyst av Martin Borgen (f. 1932) og Anna Halvorsrud (f. 1921).

EN AV DE FØRSTE

Selvbinderen som brant opp på Nordre Sørums i julehelga 1902, må ha vært en av de første på Ringerike. Den første selvbinderen kom til Norge cirka 1900. Maskinen skar korn og frøgrøder (grasfrø) og bandt det i band (nek). Den første skurtreskeren kom til Norge i 1939, men først etter andre verdenskrig avløste den selvbinderen og treskeverket.* Hoff kom til Nordre Sørums høsten 1902, og 2. juledag samme år brant låven på gården. Samtidig ble den tidligere meieribygnings** og et vognskjul flammens bytte. I vognskjulet var en del ny redskap, bl.a. en selvbinder, som var innkjøpt like før og ennå ikke brukt.

* Aschehoug og Gyldendals Store norske leksikon.

** Meieribygningsen lå på vestsida av bygdeveien (inntil denne), vis-à-vis Ring-Sørums, se side 562.

Kombinert drengestue og bryggerhus på Nordre Sørum fra 1700-tallet. Bildet er tatt cirka 1960. Bygningen ble restaurert i 1970 og påbygd i 1988, og tjener i dag som bolig.

Foto: Hans Erlandsen

(1912–1980) (siden skilt), én datter Bjørg (f. 1935), g.m. Nils Sætrang (f. 1933), to barn: Mona (f. 1959) og Nina (f. 1963). Anna g.2 m. Helge Haugland (1909–1988) fra Ådal, ingen barn.

* *Olga Marie Pauline* (1913–1956), g.m. med Yngvar Pålerud (1910–1977), én datter Gerd Solveig (f. 1938), g.m. Sverre Hansen (f. 1934), to barn: Jan Yngvar (f. 1958) og Anne Berit (f. 1961).

* *Ole Martin Jacob* (1916–1969),³⁶ g.m. Ragnhild Gihle (1915–1998) fra Hønefoss, tre barn: Knut (f. 1946), Anne (f. 1948) og Kari (f. 1950). Familien var en tid bosatt i Kroksund, og utvandret i 1960 til Canada, hvor de først var bosatt i Edmonton, Alberta, og siden på Vancouver Island, British Columbia.

SKIHOPPERS

Ole, Sverre og Eleiv Kolterud var i sin tid blant landets beste skihoppere og kombinertløpere. Kolterud-gutta skal ha fått med seg de andre ungdommene i nabolaget, og trakk hoppbakker i hver kneik i Sørumsgrenda. En hoppbakke på jordet vest for gårdstunet kalles fortsatt Kolterudbakken. Sverre Kolterud ble nr. 4 i kombinert i vinter-OL i 1932 i Lake Placid, og var seinere flere ganger i USA for å lære amerikanerne å hoppe på ski, mens Ole var i Japan i samme ærend, foran de olympiske vinterleker i Sapporo i 1968. Han kom for øvrig på 8. plass i kombinert i vinter-OL i 1928 i St. Moritz.*

* Opplyst av Martin Rudstaden (f. 1923) på Røyse, som er født i Nordre Land, og Trygve Ellingsen (f. 1922).

I 1924 flyttet Hans A. Leine fra gården,³⁷ og leide en periode husvære på Midtre Sørum. Siden bodde han på Leine (Oppgarden) og Søhol med sine barn. Hans A. Leine var en arbeidsom mann med teknisk innsikt. Han var eier av et ambulerende sagbruk og en «lokomobil» (dampmaskin) som ble fyrt med sagflis, og reiste rundt over hele Ringerike, Bærum og Asker og skar tømmer.³⁸ Han drev også sagbruk på Sundøya, og var i en periode styrmann på en frakteskute på Tyrifjorden.

Ny eier av Nordre Sørum ble HALVOR G. MOLDEN fra Gran på Hadeland, som betalte 85.000 kroner for den ved auksjonsskjøte av 11. februar 1926. Heller ikke han ble sittende der lenge – allerede i september 1928 flyttet han tilbake til Gran og solgte gården til Finn Unneberg for 65.000 kroner, altså med et betydelig tap.

³⁶ Før han inngikk ekteskap, fikk Jacob sammen med Hjørdis Lehne en datter, Åse (f. 1938), som giftet seg med Rolf Helgesen (f. 1934) fra Hønefoss, og de har én sønn, Morten (f. 1960).

³⁷ Etter Hulda Leines død i 1921 fikk Hans A. Leine en sønn med Karen Sørensen fra Røyse, Rolf Sørensen (f. 1923), bosatt på Røyse og gift med Anne Marie Pettersen (f. 1934) fra Kåfjord i Alta i Finnmark. De har to barn: Birthe (f. 1960) og Ingrid Sofie (f. 1963).

³⁸ «Hole i bilder» 1850–1950 (1981), s. 81.

FINN UNNEBERG fra Hadeland eide Nordre Sørum til september 1932, da den ble solgt til godseier A.G. Andersson for 57.000 kroner.

Godseier A.G. ANDERSSON (f. 1875) var fra Sverige, og hadde vært eier av Spolegården i Motala før han kom til Sørum. Han var gift med Selma Skavhaugen fra Elverum, og paret eide store skogeiendommer i Elverums-traktene. De hadde én datter, Karin. Andersson drev selv gården til 1942, da han ansatte forpaktere, bl.a. brødrene Erich og Jac Erichsen fra Ullern i Sør-Odal (Jac Erichsen ble seinere gift med Else-Marie Færden og eier av Færden gård i Haug). Selma Andersson døde i 1946, og enkemannen make-skiftet i mai 1947 gården mot en bygård i Gyldenløves gate i Oslo, med Georg Collett Hanssen fra Oslo. Den nye eieren av Nordre Sørum betalte 165.000 kroner i mellomlag. Selv flyttet A.G. Andersson med sin datter til Skarnes i Hedmark, hvor de hadde kjøpt et gårdsbruk på rundt 60 dekar.³⁹

I 1948 hadde Nordre Sørum 350 dekar dyrket jord (mold og leirmold), 50 dekar annet jordbruksareal og 250 dekar produktiv skog. På gården var det 4 hester, 32 kyr, 2 okser, 8 ungdyr, 6 griser, 45 høner og 25 andre fjærkre.

GEORG COLLETT HANSSEN (f. 1912) er fra Oslo, og gift med RIGMOR F. PETTERSEN (f. 1920). De har to barn:

* Ove Johan (f. 1942), seinere eier av Nordre Sørum (se nedenfor).

* Kate Ariet (f. 1947), g.m. Kjell Olav Wilhelmsen (f. 1944) fra Tyrstrand, bosatt på Tyrstrand, to barn: Kristin (f. 1974) og Katrine (f. 1976).

Da Georg Collett Hanssen overtok Nordre Sørum, var gården i dårlig stand, med vassjuk jord og dårlige bygninger. Han satte i gang med systematisk grøfting av jordveien. I 1952–53 ble besetningen solgt, og siden har det primært vært drevet kornproduksjon på gården.

I familien Collett Hanssens eiertid er 240 dekar skog i Sørumsmoen blitt ryddet til åker, og 10 dekar er frasolgt som tilleggsjord til nabobruk. I 1990 hadde gården 620 dekar dyrket jord, 10 dekar produktiv skog og 10 dekar tun og hage. Fra 1972 har eggpro-

Georg Collett Hanssen (f. 1912) og hustru Rigmor f. Pettersen (f. 1920).

³⁹ Fortalt av Ole Martin Sønsteby (f. 1926), som arbeidet for Andersson og i 1947 kjørte familiens flyttelass fra Hole til Skarnes.

duksjon (6.000 verpehøns i 1990) gitt et viktig bidrag til gårdsdriften.

Fra 1979 har OVE JOHAN HANSSEN (f. 1942) vært eier av Nordre Sørums. Han er gift med ELIN F. BERTELUD (f. 1942) fra Sør-Aurdal i Valdres, datter av fylkesskogsjef Martin Bertelrud og Anna f. Nyjordet. Elin Hanssen deltar i gårdsdriften, og har i tillegg deltidsjobb utenfor. De har tre barn: Ingvild Helene (f. 1974), Ragnhild Annette (f. 1977) og Georg Martin (f. 1978).

Av bygninger på gården er østre del av våningshuset trolig fra 1642, med tilbygg på 1800-tallet (restaurert 1957–62). I kjelleren her skal det ha vært lensmannsarrest på 1800-tallet.⁴⁰ En gammel drengestue fra 1700-tallet, som har vært nyttet både som forpakterbolig og bryggerhus, ble restaurert i 1970 og påbygd 1988, og her bor dagens eier Ove Johan Hanssen med sin familie. Det er to stabbur (opprinnelig et korn- og et kjøttstabbur) på gården, hvorav det ene er et klokkestabbur, som inntil 1985 stod cirka 20 m lenger sør. Det andre skal være flyttet fra Midtre Sørums, og ha vært felleseie mellom de to gårdene. Begge stabburene er av den typiske storgårdstypen, med to rom i første etasje. Låve og fjøs bygd 1955 (tidligere låver brant i 1902 og 1955). I 1971 ble fjøset ombygd til hønsehus. Underlåven er frostfri og rommer garasjer, verksted og kornlager. Et vognskjul ble revet i 1985, i forbindelse med at sidebygningen ble påbygd. En gammel smie som stod ved bygdeveien vis-à-vis Ring-Sørums, ble revet etter krigen. På gården er det skurtresker, fire traktorer, 1 varm- og 1 kaldluft korntørke, samt vanningsanlegg (medlem av Stein-Sørums Åkervanning A/L fra 1978).

Midtre Sørums etter 1797

– SEINERE GNR. 189/4

I 1792 ble Nordre Sørums (skyld 40 lispund) og halvparten av det «gamle» Vestre Sørums (20 lispund) solgt til to brødre fra Haug, Peder og Gunder Olsen Vestern. De eide også skogplassen Henrikfinne (Niskinn) av skyld 1 lispund, som ble skyldlagt sammen med Sørums. I 1797 delte de sitt jordegods i to like deler, hver med en skyld på 30½ lispund. Peder overtok nordre del, mens Gunders gårdpart i grove trekk ble identisk med dagens Midtre Sørums.

GUNDER OLSEN VESTERN (SØRUM) (d. 1801) var gift med ANNE

⁴⁰ Ifølge notering i SEFRAC-registeret.

KRISTOFFERSDATTER TOEN (1773–1849) fra Haug. Vi kjenner fire av deres barn:

Midtre Sørum 2001.

* Kristoffer (1792–1880), eier av Midtre Sørum 1845–50, g.m. Mari Iversdatter Gundersby, to sønner (se nedenfor).

* Ellen Marie (1795–1871), g. 1813 m. Johannes Andersen Hurum (1780–1848), eier av Øver-Nigarden Hårum, sju barn, hvorav tre nådde voksen alder: Anders (f. 1814), Ole f. (1819) og Hans Andreas (f. 1828) – se gnr. 186/13 Øver-Nigarden Hårum.

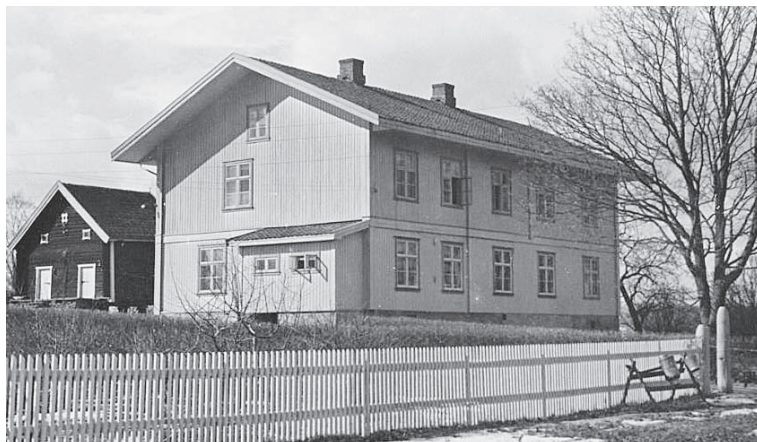
* Marte (1797–1856), g. 1819 m. Anders Johannessen Løken (1792–1839), eier av Øvre Løken i Hole, åtte barn: Halvor (f. 1819), Johannes (f. 1821), Mari (f. 1822), Ole, Anne Marie, Gulbrand (f. 1829), Gunhild (f. 1831) og Inger (f. 1834) – se Løken gnr. 200/1 i bind 1.

* Gunhild (f. 1798), g.1 m. Steffen Hansen Vestern (d. 1841), eier av Nordre Vestern i Haug, g.2 m. Anders Olsen Løken (fra Løken i Haug), begge ekteskap barnløse.

Ved skifte etter Gunder Olsen Sørum i 1801 ble boet taksert til 2.250 riksdaler. De fire barna var umyndige, og fikk hver utlagt henholdsvis 280 riksdaler (sønnen) og 140 riksdaler (døtrene), mens resten ble utlagt enka, Anne Kristoffersdatter. Ved folketellinga 1. februar 1801 var den unge enka 28 år og satt på Sørum

Hovedbygningen på Midtre Sørum cirka 1960. Den eldste delen av bygningen er fra 1600-tallet. I 1847 ble det påbygd én etasje.

Foto: Hans Erlandsen

med sine fire barn, en losjerende land-underoffiser Hans Olsen Vestern (27, ugift) samt fire tjenestefolk: Ole Olsen (37), Peder Hansen (16), Anne Pedersdatter (16) og Eli Engebretsdatter (16).

Anne Kristoffersdatter giftet seg igjen samme år (3. desember 1801) med OLE ANDERSEN BYE (1771–1844), sønn av Anders Madsen (Østre) Sørum og Sara Johannesdatter Bye på Vestre By, som dermed ble eier av Midtre Sørum. De fikk to sønner:

* Mads (1802–1864), g.1 m. Gunhild Dorthea Hansdatter Bjørnstad, og etter hennes død g.2 m. Grethe Bastine Jørgensdatter Bye (datter av maler Jørgen Erichsen på Lilleby), barn i begge ekteskap. Mads Olsen Bye overtok i 1829 både Vestre By og et av Sonerud-brukene etter sine ugifte onkler Johannes og Erik Bye, og kom ikke til å etterfølge foreldrene på Midtre Sørum – se gnr. 184/1 Sonerud.

* Anders (f. 1804), døde som barn.

Ole Andersen døde i 1844, og ble etterfulgt på gården av KRISTOFER GUNDERSEN VESTERN (SØRUM) (1792–1880), sønn av Gunder Olsen og Anne Kristoffersdatter. Ved skifte etter stefaren i 1845 ble han utlagt gården for taksten 5.712 spesidaler samt livøre til mora. Kristoffer Gundersen hadde siden 1815 vært eier av Søndre Vestern i Haug, og var gift med MARI IVERSDATTER GUNDERSBY (død før 1846) fra Haug. De fikk to sønner:

* Gulbrand (f. 1832), gårdbruker på Søndre Vestern 1851–1864, seinere kolonialhandler i Hønefoss.

* Iver (1835–1875), gårdbruker på Søndre Vestern 1864–1875 (omkom ved en drukningsulykke).⁴¹

GODT ETTERMÆLE

Lensmann C. A. Kahrs' søster Kaja har et godt ettermæle i Hole. I 1914 gav hun 2.000 kroner til Hole fattig- og sykepleieforening, øremerket til gamlehjem for bygda. Det var et betydelig beløp den gangen. Hun hadde også omtanke for nære naboer. Da Karl Seltes foreldre mistet huset sitt ved brann, «kom Kaja med en hel del møbler, og det fulgte også noen bøker med». Kaja Kahrs satte også et varig minne etter seg i Hole ved å gi et barnehjem, «men både Kaja og hjemmet er glemt, for stedet heter Kjeldsborg til minne om presten Kjeld Bugge som bygde huset og plantet alléen».*

* Jon Guldal i Ringerikes Blad oktober 1953.

⁴¹ Lagesen (1927), s. 248–249.

NYE EIENDOMMER

Da Ola Jonsson Sørum døde i 1665 arvet hans yngste sønn Anders Olsen Bjørnstad 1 skippunds skyld (20 lispund) i Vestre Sørum. Denne eierpart fulgte siden Anders Olsens etterkommere, som var bygselsmenn på Bjørnstad. I 1799 var det Anders Olsens oldebarn Anders Hansen Bjørnstad som eide de 20 lispund, og han solgte da unna en parsell Selte (seinere gnr. 10/15) til Elling Syversen Selte for 470 riksdaler. Samme år synes han å ha fraskilt og solgt den tidligere husmannsplassen Danmark (seinere gnr. 10/16) til Nils Kristoffersen, og i samme periode ble Vekkeren Eng (av skyld 2½ lispund – det såkalte Sørum-Vekkern – fraskilt. Dermed var eierparten i Sørum redusert til 12 lispund, som etter Anders Hansen Bjørnstads død i 1830 ble utlagt hans sønner Hans og Anders Anderssonner for takst 700 spesidaler (samfrendeskifte i 1834). Ved skylddeling i 1842 ble eierparten delt likt på brødrene (både jord og skog), og i perioden 1842–1864 ble disse oppdelt og frasolgt i fire skogteiger og tre parseller som ble egne bruk (gnr. 10/8 – 10/14).* De tre brukene var Selte (bnr. 9), Sørum (også kalt Ring-Sørum, bnr. 12) og Selte (bnr. 14), mens skogteigene i dag har bnr. 8 og 10 (ved Sundvollen), og 11 og 13 (i Sørumsmoen) – se omtale av de enkelte eiendommer.

* I 1854 ble de gjenværende deler av Hans og Anders Bjørnstads eiendommer solgt til lensmann Kahrs (seinere sammenføydt med Midtre Sørum), og Jørgen Olsen Rytterager (hvis rest i 1869 var en skogteig på Krokskogen, i dag gnr. 189/8).

I 1847 ble en parsell Vekkeren Eng (seinere gnr. 10/5) fraskilt Midtre Sørum og solgt til Mads Andersen Øderå for 400 spesidaler.

I auksjon i boet etter Anne Kristoffersdatter i 1850 ble Midtre Sørum solgt til Christian Anton Kahrs for 5.800 spesidaler,⁴² mens boets eierpart i Søndre Vestern (25 lispund) ble utlagt eldste sønn Gulbrand for 2.190 spesidaler (han eide 15 lispund, mens de øvrige 10 lispund var benefisert Norderhov sogneprestembete). Kristoffer Gundersen bodde siden som livørsmann på Vestern.

CHRISTIAN ANTON KAHR (1822–1878)⁴³ var sønn av Christen Kahrs, som var fogd i Ringerike og Hallingdal fra 1833 til 1855, og arbeidet som ung på sin fars kontor. I 1852 ble han konstituert som lensmann i Hole, fast tilsatt i 1856 og innehadde stillingen til sin død i 1878. Han var «en meget populær mand, jovial og gemytlig»,⁴⁴ og bodde på Sørum med sin ugifte søster Kaja Kahrs (f. 1828).

I 1854 ble den tidligere husmannsplassen Stua (seinere gnr. 10/6) fraskilt Midtre Sørum og solgt til Kristian Pedersen for 450 spesidaler, og i 1855 solgte Kahrs og J.C. Bjerck på Nordre Sørum de to gårdenes skogteiger mellom Sollihøgda og Langebru til kandidat Larsen for 3.000 spesidaler (1.500 til hver).

⁴² Auksjonsskjøtet ble utstedt 6. april og tinglyst 10. april 1850 (pantebok 26, s. 97).

⁴³ Ifølge folketellinga 1865 var han født i 1817.

⁴⁴ Tveiten (1914), s. 359.

MEIERI PÅ SØRUM

I 1870 ble det startet et privat meieri på Sørum, etter initiativ fra Hole sogneselskap. Meieriet var i drift til 1875, da det ble flyttet til Stein. I Hole bygdearkiv er «Contrabog for Meieriet paa Sørum», tilhørende Mo gård for perioden 1871–75. Her er innført leveranse av antall potter for hver dag, og disse ble summert og utbetalt hver måned. Regnskapsfører var Chr. Kahrs på Midtre Sørum. Meieribygningen lå på vestsida av bygdeveien (inntil denne), vis-à-vis Ring-Sørum, og brant ned 2. juledag 1902 sammen med låven på Nordre Sørum samt et vognskjul.

---

*Edvard Johannesen (f. 1845)
var ordfører i Hole
1911–1916.*

I mars 1854 kjøpte Kahrs den gjenværende del av Hans Andersen Bjørnstads halvpart i «gamle» Vestre Sørum (løpenr. 28a) for 446 spesidaler. Etter å ha fraskilt en parsell som ble solgt til Martin Olsen Selte for 150 spesidaler i 1864 (halvparten av Martin Olsens bruk Selte bnr. 15), ble resten av denne eiendommen i 1868 sammenføyd med Midtre Sørum (løpenr. 27a) til én eiendom, gnr. 10/4 Sørum. I 1870 kjøpte Kahrs den tidligere Sørum-plassen Danmark (gnr. 10/16) tilbake til Sørum, ved auksjon i Anton Fougneres konkursbo på Stein. Parsellen ble i 1891 sammenføyd med Midtre Sørum.

I 1865 satt lensmann Kahrs med sin søster Kaja på Midtre Sørum, og på gården bodde også deres foreldre, Olava (75)⁴⁵ og fogd Christen Kahrs (83). De hadde seks tjenestefolk: Emilie Hansdatter (41, f. i Kristiania, husholderske), Herman Hermansen (34, f. i Hallingdal), Johan Pettersen (27), Johan Fjelstad (27), Karen Pettersdatter (24) og Olava Borgersdatter (22).

På gården hadde de 9 hester, 18 storfe og 5 griser, og utsæden var 2 t. rug, 18½ t. bygg, 4 t. havre, ½ t. erter og 9 t. poteter.

Lensmann C.A. Kahrs døde 25. februar 1878, og han testamenterte gården til søsteren Kaja og broren, dr. Chr. Kahrs. I november 1878 fraskilte de en åkerteig på grensa mot Stein (gnr. 10/7), som ble solgt til Johannes Solberg for 2.000 kroner. I oktober 1882 ble Midtre Sørum solgt til agronom Edvard Johannesen for 34.000 kroner.

EDVARD JOHANNESEN (f. 1845) var fra Skiptvet i Østfold, og hadde etter utdannelse ved Ås høiere landbruksskole vært gårdsfullmektig hos sorenskriver Ottesen i Nordre Gudbrandsdalen og forpakter på Skedsmo prestegård (1868–73), hvor han ble kjent med prestedatteren KAREN MARIE INGIER (f. 1829 i Skien), som ble hans hustru. I 1874 kom han til Hole som forpakter på Søndre Sørum (Sjefsgården). Etter å ha kjøpt Midtre Sørum i 1882 fortsatte han som forpakter av Sjefsgården til 1884, og var på ny forpakter av nabogården i 1889–90 i tillegg til å drive egen gård. Edvard Johannesen ble innvalgt i Hole herredsstyre i 1886, og var ordfører i årene 1911–1916. Han var en dyktig gårdbruker, og leverte bl.a. kjøtt til Forsvaret, både fra egen gård og ved kjøp av dyr fra Sverige.

I 1900 satt Karen Marie og Edvard Johannesen på Sørum med to tjenestefolk: gårdskaren Elias Olsen (f. 1850) og budeia Kari Danielsdatter (f. 1867 i Flå i Hallingdal), hvis søster Birgitte Dani-

⁴⁵ Olava f. Blom (1790–1873).

Låven på Midtre Sørum ble bygd i 1920. Bildet er fra 1960.

Foto: Hans Erlandsen

elsdatter (f. 1864) da var gift med Erik Olsen på Viksbråten, mens en tredje søster, Guri Danielsdatter (1870–1949), var gift med Martin Halvorsen Sørumshaugen.

Høsten 1901 fraskilte Johannesen nedre del av seterløkka som tilhørte Midtre Sørum på Sørumsetra, ved Niskinn nord for Sollihøgda på Krokskogen (bnr. 22 Sætra), og her satte han opp en større bygning. I skjøtet var anført at Sætra overtok Midtre Sørums rettigheter på Krokskogen, med visse innskrenkninger med hensyn til havneretten. Året etter, 25. juni 1902, solgte Johannesen Midtre Sørum og flyttet med sin familie til Sollihøgda, og derfra ekspederte han sine kommunale brev inntil familien ved årsskiftet 1915–16 bosatte seg i Hønefoss, og han fratrådte som ordfører. I Hønefoss eide han en forretningsgård og en villa i Nyveien. Edvard Johannesen var i mange år medlem av direksjonen i Hole Sparebank.

De nye eiere av Midtre Sørum fra 1902 var brødrene JOHANNES HANSEN FLATLA og HANS HANSEN FLATLA fra Hadeland, som betalte 34.000 kroner, hvorav 22.000 kroner ble lånt i Opplysningsvesenets fond mot pant i gården.⁴⁶

I 1907 solgte Flatla-brødrene Midtre Sørum til Ole O. Wøllo, og i perioden 1907–1910 ble det fra gården fraskilt en rekke parseller som ble egne bruk, eller tilleggsjord til mindre nabobruk: bnr. 25 Bergebråten (Karl Johannessen Stua), bnr. 26 Lunde (Nils Selte), bnr. 27 Bergebråten (Gudbrand Olsen), bnr. 28 Enghaug (Johan

⁴⁶ Hans Hansen Flatla (f. 1877) var gift med Anne Pedersdatter (f. 1876). Mens de eide Sørum, fikk de datteren Ingeborg (f. 1904).

HAN BETALTE HOLES BIDRAG

Under et møte i Hole herredsstyre i 1914 refererte ordfører Johannesen «et til formannskapet innkommet brev fra 'Selskapet til emigrationens innskrenkning' med ansøking om at kommunen yder et bidrag på 1 øre pr. innbygger. Johannesen satte frem forslag om at denne ene øre pr. innbygger bevilges. Mot hans egen stemme ble forslaget avist, og da var det at han fra sin egen lommebok tok opp 35 kroner med opplysning om at selskapet tross avslaget skulle få Holebygdens bidrag».

* Etter Jon Guldal.

Astrid og Ole O. Wøllo fra Hemsedal på Midtre Sørum cirka 1910. De eide gården fra 1907 til 1918, og har stor etterslekt på Ringerike. Foran fra venstre: Barbro (f. 1893), Asle (f. 1899), Ole O. Wøllo (f. 1860), Erik (f. 1902), Astrid A. Wøllo (f. 1859) og Marie (f. 1889). Bak fra venstre: Olga (f. 1895), Olav (f. 1897) og Ingrid (f. 1891).

Olsen Langebru), bnr. 29 Sømoe (Thorvald Ellingsen), bnr. 30 Bekkevold (Anton Martinsen), bnr. 31 Brenna (Edvard Martinsen), bnr. 32 Solvang (Edvard Andreassen Suserud), bnr. 33 Bekkebråten og bnr. 34 Jordheim (begge til Karl Selte). Disse fradelinger førte til at Midtre Sørum fikk redusert sin skyldmark fra 31,38 til 25,76.

OLE O. WØLLO (1860–1928) fra Hemsedal betalte 22.000 kroner for Midtre Sørum.⁴⁷ Han var gift med ASTRID ASLESDATTER BRUNSVOLL (1859–1922). Etter å ha kjøpt Midtre Sørum, solgte de sin gård Vøllo i Hemsedal og flyttet til Hole med sine åtte barn:

* Margrethe (1888–1988), utvandret til Amerika, g. 1913 m. Peder Larson, tre barn: Richard, Alf og Leif.

* Marie (1889–1941), g. 1916 m. Hans Berg (1885–1966) på Berg, seks døtre: Margrethe (1916–1979, g.m. Anders O. Hurum på Nordigarden Hårum, 10 barn: Solveig, Ole Martin, Marie, Hans Ragnar, Per Syver, Anne Grethe, Inger, Ragna, Åse Marit og Erik), Astrid Bolette (1917–2002, g.m. Ole Hagen, Vakermoen, tre barn: Randi, Jan og Håkon), Gudny Antonie (1918–1999, g.m. Kåre Sand på Røyse, tre barn: Bent, Fredrik og Øivind), Fanny Målfrid (1920–1994, g.m. Ludvig Haarberg i Tranby i Lier, fire barn: Arne, Helge, Anne Marie og Per), Aslaug Synnøve (f. 1921, g.m. Jon Vadstein, en sønn Bjørn – Aslaug hadde også datteren Kirsten), og Ingrid Jorunn (f. 1923, g.m. Ola Gommæs, fire barn: Ellen, Ingrid, Hans og Ole Petter).

⁴⁷ Skjøtet ble først utstedt i desember 1916, av sakfører Bache etter fullmakt fra Flatla-brødrene.

* Ingrid (f. 1891) ugift, én datter Aslaug.

* Barbro (f. 1893), utvandret til Amerika i 1922, g.m. Anders Hall, en datter Ingrid (g.m. Paul Mitchell, tre barn: Paul, Erik og Heidi).

* Olga (f. 1895), g.1 m. Ole Lie (én sønn Martin), g.2 m. Halvdan Kristiansen (d. 1973) fra Rendalen, eiere av Libakke gård 1927–32, seinere bosatt i Oslo og Bærum, tre barn: Ole Kristian (f. 1929, emigrerte til Amerika, g. 1960 m. Kathleen Howe, tre barn: Eric, Karen og Lisa), Astrid Ninnie (f. 1930, g. 1957 med Karl Olai Hatlehol, en datter Birgit), og Knut (f. 1932, g.m. Lisa, en sønn Evan).

* Olav (f. 1897), utvandret i 1922 til USA, g. 1941 m. Lola Berg, ingen barn.

* Asle (f. 1899), g. 1936 m. Margit Gulsrud, bosatt på Modum, to barn: Astrid (f. 1937) og Alf (f. 1942).

* Erik (f. 1902), g. 1937 m. Ingrid Lie, bosatt i Oslo, ingen barn.

I 1907 hadde Midtre Sørums i alt 467 mål innmark, hvorav 287 mål åker og 180 mål kunstig eng, 7 hester, 22 storfe og 10 griser. Den årlige utsæden var 8 hl rug, 4,5 hl bygg, 12,3 hl havre, 28 hl blandkorn, 3,4 hl erter, 60 hl poteter og 8 hl grøntfor.

Datteren Marie Wøllo (seinere gift i Hole med Hans Berg) og en av hennes søstre skal ha drevet buskapsen helt fra Hemsedal til Hole, langs landeveien.⁴⁸ Ole O. Wøllo eide Midtre Sørums til 1918, da han solgte den og flyttet til Hønefoss med sin familie. Her hadde de først et lite bruk i Dompidal, før de kjøpte en eiendom i Gullagata på Nordsida. Den nye eieren av Midtre Sørums, SIGURD JENSEN fra Hønefoss, betalte 100.000 kroner for den. Han var ugift og drev gården selv, og solgte den allerede i 1922 til KRISTIAN RAMSTAD fra Sigdal for 90.000 kroner. Samme år ble en parsell Sønsteby (bnr. 38) fraskilt og solgt til Johan Halvorsen.

I 1924 døde Kristian Ramstad, og gården ble i 1925 solgt til EMIL GJELSTAD fra Asker for 83.000 kroner, men han overdro den etter kort tid til KONRAD HAFNOR (1898–1978) fra Røyse, gift med Gudrun Bjella (1904–1965) på Vestre Bjørke (én sønn Knut f. 1930). De måtte i 1928 se at Ringerikes Sparebank gikk inn og overtok gården. Banken solgte den i 1928 til JOHAN SVENBALRUD fra Hadeland for 50.000 kroner, og i 1930 solgte sistnevnte den til Rolf Skaar for 44.000 kroner. Dermed kom en familie til Midtre Sørums som ble sittende som eier av gården i over 50 år, til 1987.

ROLF SKAAR (1892–1961) vokste opp i Nord-Norge. Hans far Christian Skaar var dommerfullmektig, og ble seinere sorenskriver i Vadsø. Før Rolf Skaar kjøpte Midtre Sørums, var han gårdsbesty-

---

«EN STOR, FLOTT GÅRD»

«Etter mange års slit og strev i fjellbygden med en stor barneflokk fant far ut at det ville være lettere å drive gårdsbruk i en av flatbygdene. Våren 1907 kom han tilbake og fortalte at han hadde kjøpt Sørums gård i Hole på Ringerike. Den var en stor flott gård med 530 mål jord og en del skog – og til og med en seter på Sollihøgda. Hovedbygningen var stor med mange rom. Den hadde en fin beliggenhet, og var omgitt av en vakker hage med masse frukttrær og bærbusker. Uthusene var derimot gamle og svært tungvinte, meget slit for å få avlingen inn, og fjøset var alt for lite for en så stor gård».*

* Olav Vallo: «Slekten Wøllo fra Vøllo gård i Hemsedal» (udatert), kopi i Hole bygdarkiv.

---

⁴⁸ Minneord om Marie Berg i Ringerikes Blad 1. februar 1941 (av Jon Guldal).

De to gårdsguttene på Midtre Sørum i 1932: Kolbjørn Gangestad (til venstre) og H.J. Willoch. Bildet er tatt 11. desember 1932.

Rolf Skaar (1892–1961) ble eier av Midtre Sørum i 1930.

rer på Færden gård i Haug. Han ble i 1930 gift med EMMARAMFJORD (d. 1955) fra Trøndelag. De var barnløse, men flere av hennes nieser og nevøer vokste opp på Sørum. I 1948 bestod Midtre Sørum av 250 dekar dyrket jord, 65 dekar annet jordbruksareal (3 dekar frukthage) og 175 dekar produktiv skog. På gården var det 3 hester, 20 kyr, 1 okse, 4 ungdyr, 7 griser, 2 sauer og 150 høner. Besetningen ble solgt midt på 1950-tallet.

Rolf Skaar drev også med kylling-produksjon. Etter hans død i 1961 ble gården overdratt til Arne Skaar, sønn av den tidligere eiers bror Einar Skaar (bosatt på Økern i Oslo).

ARNE SKAAR (1926–1978) var veterinær og underviste på Norges Veterinærhøgskole, og ble seinere forsker ved Norsk Veterinærinstitutt. Han var gift med SAAVE KVAALI (f. 1930) fra Rauland, og de fikk to barn:

* Elsebeth (f. 1952), g.m. Sverre Moe (f. 1951) fra Røyse, to barn: Såve (f. 1975, g.m. Espen Pedersen, to barn: Karoline f. 1999, og Hanna f. 2001), og Silje (f. 1979).

* Gjermund (f. 1955), eier av Midtre Sørum 1982–1987, g.1 m. Jane Aansen fra Hønefoss (siden skilt), en sønn Svein Haakon (f. 1975). Gjermund g.2 m. Suakenaia Moonath fra Thailand, en sønn Gjermund (f. 1996).

Saave Skaar har arbeidet som husflidskunstner, bl.a. med veving og rosemaling, de siste 20 årene mest med kirketekstiler – brodering av messehagler og kleder til prekestoler og alterstoler (antependier).

Etter Arne Skaars død i 1978 forpaktet sønnen GJERMUND SKAAR (f. 1955) gården inntil han overtok den fra sin mor 15. mars 1982. Gjermund Skaar drev Midtre Sørum til 1987 (kornproduksjon), da gården ble overdratt til Richard Hals Gylseth, med klausul om fri bolig for Saave Skaar i sidebygningen for resten av hennes levetid. Gjermund Skaar flyttet til Nesodden med sin familie (han arbeider i dag i teknisk etat i Nesodden kommune).

RICHARD HALS GYLSETH (f. 1958) er sønn av Carsten Gylseth fra Reine i Lofoten og Berte Hals på Fredenshavn i Norderhov. Han er utdannet offiser, og tjenestegjorde i Hæren i seks år før han ble gårdbruker. I 1987 giftet han seg med ANNE HURUM (f. 1961) (siden skilt), datter av Ingvar Hurum og Bjørg Ellefsen (Opdal). De har to barn: Mari Ellen (f. 1988) og Karl Richard (f. 1990).

I dag består Midtre Sørum av 400 dekar dyrket jord, 65 dekar

skog (innunder Steinsåsen) og 12 dekar annet areal, i tillegg til at eieren leier 50 dekar jord ved Fredenshavn i Norderhov. På gården er det skurtresker, traktor og varmluft korntørke. Siden 1978 har Midtre Sørums vært tilknyttet Stein-Sørums Åkervanning A/L.

I 1997-98 bygde Richard Hals Gylseth et moderne hønseri på Låvejordet, 250 meter vest for gårdstunet, hvor det i dag er 5.000 frittgående høner som produserer cirka 1,5 millioner egg pr. år (leveres til Nordgården AS). Av bygninger på gården er ellers et gammelt våningshus med fyllingsmur og hvelvkjeller fra 1600-tallet, som ble påbygd med én etasje (og taket snudd) i 1847. Huset ble restaurert tidlig i 1950-årene, og i 1990. Det gamle, laftede stabburet er fra 1700-tallet, med to rom i 1. etasje, og tydelige merker etter kornbinger i 2. etasje. Det skal tidligere ha vært to stabbur på gården, men det ene ble flyttet til Nordre Sørums. Låven ble bygd 1920, og erstattet da en eldre låve som lå på tvers av dagens innkjøring. Låven ble utvidet 1995, og fikk innredet verksteder i 1976 og 1982. På Låvejordet står en gammel potetkjeller/løe. Et hønsehus (bygd 1950) ble i 1962 omgjort til sidebygning. Et kombinert ved-skjul/vognskjul (bygd 1920) ble revet cirka 1985, og et kyllinghus brant tidlig på 1970-tallet.

FASANER OG REINSDYR

I Saave og Arne Skaars eier-tid ble det på Midtre Sørums gjennomført flere interessante forskningsprosjekter i regi av Norsk Veterinærinstitutt, hvor han arbeidet. I 1960-årene hadde de fasaner på gården, for å undersøke om fuglene spiste kunstig skogsgjødsel som var kunstig framstilt. Oppdragsgiver var Norsk Hydro, som trolig ble vel tilfreds med å få vite at fuglene ikke tok til seg de små hvite gjødselkulene. Seinere hadde de sju reinsdyr på gården, som ble fraktet med helikopter til ukesopphold på Hardangervidda, i et prosjekt for å finne ut om reinens spisevaner og gjenveksten på vidda etter dyrenes beiting. I tillegg drev de med oppdrett av nordlandshest til 1979 – på gården var en hingst og en hoppe som i løpet av 19 år fikk 18 føll.

I oktober 1965 ble verdensmesterskapet i traktorploying avviklet på Sørums-gårdene. Arrangør var Norges bygdeungdomslag, og det vellykkede mesterskapet samlet 42 deltakere fra 22 nasjoner.

Søndre Sørums (Sjefsgården) etter 1893

– SEINERE GNR. 189/18

Det «gamle» Østre Sørums ble i 1797 tillagt 10 lispund av Vestre Sørums, og har siden blitt kalt Søndre Sørums. Ved kongelig skjøte av 15. april 1893 ble Søndre Sørums (sjefsgård siden 1803) solgt til OLAF SOGN (f. 1867) fra Vestre Aker. Han betalte 34.000 kroner, med påhefte av «jorddrottlige rettigheter til Kristiania biskop». Kjøpet ble finansiert med pantelån på 24.000 kroner i Chefsgårdsfondet, som i 1896 ble erstattet med lån i Hypotekbanken.

I 1897 ble våningshuset på gården påbygd og restaurert (en bjelke bærer fortsatt årstallet). I 1900 satt Olaf Sogn (ugift) på gården med en «husjomfru» Anna Kvalsvik (f. 1867 i Farsund, ugift). De to bodde i hovedbygningen, mens gårdens øvrige beboere holdt hus i drengestubbygningen: jordbruksarbeider Julius Hansen (f. 1848 i Lier, ugift), og jorbruksarbeider Gulbrand Olsen (f. 1867 i Nordrehov) med hustru Marie Johansdatter (f. 1871) og to barn Olaf (f. 1895) og Lauritz (f. 1898). Marie og Gulbrand Olsen kjøpte i 1910 Bergebråten (gnr. 189/27, se nedenfor).

I oktober 1901 solgte Olaf Sogn gården til Harald Egedius Solberg for samme beløp som han selv hadde betalt for den åtte år tidligere: 34.000 kroner.

HARALD EGIDIUS SOLBERG (1872–1923) var sønn av Olga og Johannes Solberg på Stein, og var gift med ELISE MOLTKE HANSEN fra Drammen. De hadde fire barn: Johannes (f. 1905), Henriette Dorothea (1906–1982), Otto Joachim (1908–1913) og Olga Eduana (Buster) (1912–1987) – se gnr. 188 Stein. Harald Solberg ble utdannet som agronom og forstmann ved Ås høiere landbruksskole, og i slutten av 1890-årene var han skogsbestyrer i Aremark i Østfold før han i 1901 ble eier av Søndre Sørums.

Harald Solberg var en dyktig bonde. I hans eiertid ble gårdens dyrkede areal utvidet med cirka 90 dekar. En av Solbergs almanakker fra tiden på Sørums er bevart, og der er sirlig innført både utsæd, avling, melkemengde, navn på kyr og hester, flere stamtavler for dyrene, små tegninger og endog et av hans dikt – «Til Aremark» – både i kladd og endelig versjon. Det er liten tvil om at dette hylningsdiktet til Østfold-skogene er skrevet på Sørums.⁴⁹

⁴⁹ I almanakken har Solberg beregnet verdien av nyrødning, grøfting av jord og oppføring av nye bygninger. I tillegg til å rydde 90 dekar ny jord, ble det oppført nytt fjøs, stall, svinehus og stabbur i hans tid.

I 1907 hadde Søndre Sørums 391 mål innmark, hvorav 291 mål åker og 100 mål kunstig eng, 700 mål skog, 550 mål havnegang med skog og 20 mål uten. På gården var det 7 hester, 39 storfe og 3 griser, og den årlige utsæden var 2,1 hl hvete, 6,3 hl rug, 10 hl bygg, 40 hl havre, 3,6 hl blandkorn, 10 hl erter, 25,6 hl poteter og 4,2 hl grøntfôr.

I almanakken fra 1912 har Harald Solberg ført inn gårdens areal dette året: husmannsplasser 80 mål, Bekkebråten 40 mål, Myra 10 mål, Nylendet 90 mål, Selteåkeren, Fjøsjordet og Stalljordet 75 mål, Brenna 88 mål, Nyhagan 25 mål, Smiejordet 30 mål, Mellomåkrene 32 mål, Gamlehagan 30 mål, Hagajordet 33 mål og «have» 4 mål – i alt 537 mål.⁵⁰

Etter 1. verdenskrig var det gode priser på gårdsbruk, og etter sin fars råd utlyste Harald Solberg gården for salg i 1918, og flyttet selv med sin familie til Ner-Stein. Faren eide Stein gård og hadde en tid hatt dårlig helse, og han ønsket at sønnen etter hvert kunne overta, noe han også gjorde etter farens død i 1920.⁵¹ Ved skjøte av 1. april 1919 solgte han Søndre Sørums til amtsskogmester J.W. GUTTORMSEN for 145.000 kroner. Den nye eieren lånte 115.000 i Ringerikes Sparebank mot pant i gården, med en klausul om at utbytte av hogst skulle gå til avdrag på lånet.

Amtsskogmester Guttormsen fikk Ole A. Bakke (på Søhol) til å tre inn som medeier, og allerede i februar 1921 solgte de Søndre Sørums til Otto Lundberg for 145.500 kroner.

⁵⁰ Et gammelt mål var cirka 910 m² (Norsk Historisk Leksikon).

⁵¹ Harsson (2000), s. 187.

Hovedbygningen på Søndre Sørums cirka 1960.

Foto: Hans Erlandsen

© Fotograf Marit Egerli

*Sjøfsgården Sørnum 2001.
I bakgrunnen «de sollyse sletter»
og Steinsfjorden.*

OTTO LUNDBERG (1857–1934) var fra Hurdal, og gift med JOSEFINE LARSEN (1857–1933) fra Ermsjø i Drøbak. De var eiere av Haug gård på Jaren på Hadeland (der Hadeland kornsilo ligger i dag), og solgte den i 1883 da de kjøpte Onsaker i Hole. Siden eide de Helgeland og Dæli (fra 1902 til 1920, her drev de pensjonat) før de kjøpte Søndre Sørnum i 1921. De hadde åtte barn:

* Jenny (1881–1952), fra 1952 eier av Helgelandsmoen gnr. 46/7 (militærleiren med tilliggende øvingsområde, i alt cirka 1.500 dekar, med leiekontrakt til Forsvaret), som hun arvet av Fredrik Hafnor.

* Beda (1883–1959), g. 1909 m. Søren Bjerke, seinere eier av Søndre Lore, tre barn: Arvid (f. 1913), Ingeborg (1918–1984) og Gerd (1921–2002), se gnr. 187/8 Søndre Lore.

* Lars Jakob (1886–1961), g.m. Anna Gjesvold (1893–1983) på Nordre Gjesval, fire barn: Per (f. 1916), Erik (1917–1987), Martin (1921–2000) og Elsa (f. 1926) – se gnr. 193/1 Nordre Gjesval i bind 1.

* Thora (f. 1889), g.m. Normann Krystad fra Svolvær, en tid bosatt i Svolvær, siden i Oslo, én sønn Thorleif.

* Eivind (1891–1962), seinere eier av Brådalen i Norderhov, g.m. Bergljot Nicolaisen, ingen barn.

* Anna (f. 1893), lærerinne, bosatt i Borre i Vestfold, g.m. Sverre Wicklund, én datter Bjørg (g.m. Allan Gydenius, Lund i Sverige, to barn: Nina og Cato).

* Johan (1895–1974), seinere eier av Søndre Sørnum, g.m. Marta Kullerud, én datter Mona, se nedenfor.

* Marta (Lalla) (1897–1950), g.m. Bernt Grimsrud, eier av Lilleby i Hole, ingen barn.

I 1923 utskilte Otto Lundberg en parsell Storebråten (bnr. 39) lengst sør på Brenna, og solgte det til Andreas Halvorsen. Fra Søndre Sørum var det ellers i 1902 (i Harald Solbergs eiertid) blitt fraskilt gården en parsell Volljordet (bnr. 24), ved Vollgata øst for Steinsletta, som ble solgt til Ole Borgersen Hurum. Og i 1919 fraskilte J.W. Guttormsen en parsell Bekkebråten II (bnr. 37), som ble solgt som tilleggsjord til Karl Selte på Solvang på Brenna.

Otto Lundberg drev med hesteavl på Sørum, og leverte bl.a. tjenestehester til Forsvaret. I 1931 kjøpte han nabogården Bjørnstad, men måtte i 1935 selge den tilbake til den tidligere eierfamilie på grunn av odelsløsning. Etter sin hustrus død i 1933 overdro han Søndre Sørum til yngste sønn Johan Lundberg for 47.000 kroner, og med klausul om fritt hus, lys og brensel for selgerens datter Jenny, med prioritet etter eldre heftelser.⁵²

JOHAN LUNDBERG (1895–1974) var gift med MARTA KULLERUD (1901–1989) fra Norderhov, som arbeidet som bokholder ved Hønefoss Bryggeri. De fikk én datter, Mona (f. 1942). Johan Lundberg arvet farens heste-interesse, og drev med hesteavl ved siden av gårdsdriften. I 1940 utskilte han en parsell Storebråten (bnr. 45) på Brenna, og solgte den til Ernst Eriksen.

I 1948 hadde Søndre Sørum 360 dekar dyrket mark (leirmold), 100 dekar annet jordbruksareal (hvorav 8 dekar frukthage) og 500 dekar skog. På gården var 9 hester, 25 kyr, 1 okse, 14 ungdyr, 6 griser, 10 sauer og 40 høner.

Ved skjøte av 8. mai 1950 solgte Johan Lundberg Søndre Sørum til Arne K. Sollien fra Stange på Hedmark. Lundberg overtok samtidig Solliens bruk Grøn-vold på Stange (Sollien betalte et mellomlag på 187.000 kroner), og her levde Johan og Martha Lundberg til de døde i henholdsvis 1974 og 1989. Eiendommen på Stange eies i dag av deres datter Mona (f. 1942) og hennes mann Steinar Solberg (f. 1938) fra Lom i Gudbrandsdalen. De har én sønn Petter Solberg (f. 1969), som er politiadjutant ved Ringerike politikammer. Han er gift med Anne Berit Hamar (f. 1969) fra Hønefoss, og de er bosatt i Haug.

Otto Lundberg (1857–1934) og hustru Josefine f. Larsen (1857–1933) på deres gullbryllupsdag, cirka 1930. Barnet er ukjent.

Johan Lundberg (1895–1974) og hustru Marta f. Kullerud (1901–1989).

⁵² Verdi på klausulen i 5 år var 1.000 kroner (pantebok 66, s. 455).

Driftsbygningen på Søndre Sørums cirka 1960. Bygningens eldste del (den midtre) er fra 1888, og den er siden påbygd i begge ender med fjøs (nærmest) og stall (i motsatt ende).

Foto: Hans Erlandsen

ARNE KOLBJØRN SOLLIEN (1913–1985) var gift med GUNVOR BRATSET (1910–1999) fra Aure på Nordmøre. De fikk fire barn:

Arne Kolbjørn Sollien (1913–1985).

Gunvor Sollien f. Bratseth (1910–1999).

* Bjørn Otto (f. 1941), seinere eier av Søndre Sørums, g.m. Merete Thaulow Riiber, to barn: Cecilie og Arne Kristian (se nedenfor).

* Kari Petra (f. 1942), g.m. Joar Brobakk fra Trondheim, bosatt i Trondheim, to barn: Ylva (f. 1968, samboer med Terje Haagensen, to sønner: Morten f. 1997 og Thomas f. 2001) og Jostein (f. 1970, samboer med Hilde Bjørghaug f. 1972, én datter Sara f. 2000).

* Tone Merete (f. 1946), g.m. Ragnar Nøklebye (f. 1941) fra Hønefoss, bosatt i Haug, to barn: Rannveig (f. 1970, g.m. Per Hermod Lian fra Oslo – én sønn Peder f. 2001), og Erik (f. 1971).

* Sølvi Anne (f. 1948), g.m. Jakob Ween fra Kvikne i Østerdalen (siden skilt), tre barn: Ola (f. 1971), Tormod (f. 1973) og Gunnhild (f. 1975). Sølvi Anne Sollien bor i dag i Hønefoss.

Da Gunvor og Arne K. Sollien ble holeværing i 1950, flyttet hans foreldre Otto og Petra Sollien med til Sørums, hvor de bodde til sin død i henholdsvis 1959 og 1961. Arne K. Sollien la om gårdsdriften til rein kornproduksjon, og ryddet i sin eiertid rundt 400 dekar ny jord i Sørumsmoen.

I 1982 kunne Arne K. Sollien overdra gården til neste generasjon med nær dobbelt så stort åkerareal som da han overtok en mannsalder tidligere. I Hole er det bare Stein gård som har større jordvei enn Søndre Sørums.

BJØRN OTTO SOLLIEN (f. 1941) er gift med MERETE THAULOW RIBBER (f. 1942) fra Vikersund. De har to barn:

* Cecilie (f. 1964), samboer med Bjørn Joar Dale (f. 1965) fra Molde, bosatt i Oslo, to døtre: Guro (f. 1999) og Vilde (f. 2001).

* Arne Kristian (f. 1968), i dag eier av Søndre Sørums, g.m. Benedicte Murstad, to barn (se nedenfor).

Bjørn Otto Sollien er utdannet elektroingeniør (1963), og har siden 1966 arbeidet ved Norske Skog Follum i Hønefoss, ved siden av å drive gården. Merete Sollien har siden 1965 vært lærer i Ringerike og Hole kommuner. Fra 1. januar 2001 overtok deres sønn ARNE KRISTIAN SOLLIEN (f. 1968) som eier av Søndre Sørums. Han er utdannet agronom og økonom, og gift med BENEDICTE MURSTAD (f. 1968) fra Snarøya i Bærum. De har to barn: Anders Kristian (f. 1997) og Elisabeth (f. 1999). I tillegg til gårdsdriften er Arne Kristian Sollien innehaver av firma AKS Plantevern, som driver detaljsalg og distribusjon innen landbruksnæringen. Benedicte Murstad Sollien er adjunkt, og arbeider i Ringerike kommune.

Søndre Sørums har 750 dekar dyrket mark og 250 dekar skog i Sørumsmoen, og driver utelukkende med kornproduksjon. På gården er det skurtresker, tre traktorer, to varmluft korntørker, lager-siloer med lagringskapasitet til 400 tonn korn, og vanningsanlegg (medeier i Stein-Sørums Åkervanning A/L siden starten i 1978).

Av bygninger er våningshusets eldste del fra 1853,⁵³ og den ble

Gunvor og Arne Kolbjørn Sollien med barn og svigerbarn. Foran fra venstre: Tone Merete, Gunvor Sollien, Arne Kolbjørn Sollien og Kari Petra. Bak fra venstre: Ragnar Nøklebye, Sølvi Anne, Jakob Ween, Bjørn Otto, Merete, og Joar Brobakk.

⁵³ I 1853 var det et større salg av byggetømmer fra Ole Moes sagbruk til Sjøfsgården Sørums (arkivboks 17 B II i Mo-arkivet, Hole bygdearkiv).

De tre Sørum-gårdene i 1955, med Sjefsgården nærmest.

Foto: Widerøe's Flyveselskap AS

påbygd 1897 og restaurert 1951, 1973 og 2000–2001. Låve (eldste/midtre del fra 1888, siden påbygd i begge ender) med stall og fjøs (fjøset omgjort til verksted 1987), stabbur med klokketårn i tre etasjer (første etasje i tømmer fra før 1800, siden påbygd), garasje (1952), en bygning som rommer leilighet til gårdskar samt redskapshus og potetkjeller (1955), og et gammelt vedskjul (tidligere hønsehus). Et kombinert bryggerhus/drengestue ble revet i 1970, og på tomte ble det reist kårbolig (1972, ombygd 2000–2001).

Husmannsplasser under Sørum

Det har vært et tjuetall husmannsplasser under Sørum. De fleste lå på Brenna: Bråten (tre plasser), Storebråten (to plasser), Kleiva (to plasser), Stua, Jota, Borgersløkka, Kubråten og Haugen (tre plasser). Tre plasser lå på Sørumsmoen: Langebru og Ribberud (to plasser). De tre Selte-brukene var alle tidligere plasser, og tre plasser lå lengst øst i gårdsvaldet: Seltebråten, Danmark og Vekkern.

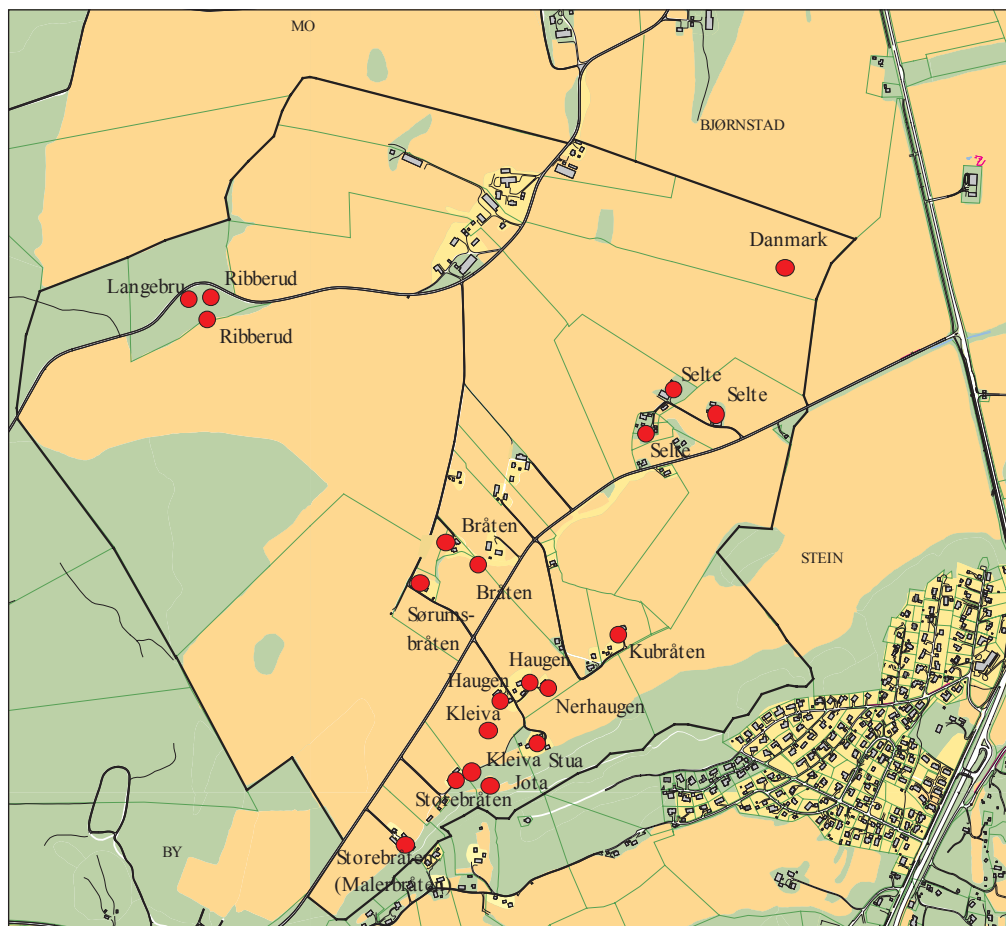
Området vi i dag kaller Brenna – grovt sett fra Selte i nord til Kjellerberget i sør – var for 150 år siden mest skog og havn, med noen åkersteiger og husmannsplasser innimellom.

Rundt 1910 ble et titalls parseller på Brenna fraskilt som bu-reiserbruk, og i tida fram til 1940 ble skogen ryddet og det åpne åkerlandskapet med spredte småbruk fikk den form vi kjenner i dag. Flere av bu-reiserbrukene var tidligere husmannsplasser, men åkerlappene som husmennene hadde disponert, var nok atskillig mindre enn parsellene som da ble fradelt.

Fram til utskiftinga i 1876–78 var det både teigblanding og «fuldt fællesskab mellem lodeierne» på Sørum.⁵⁴ Da vi i manntal-lene i 1664, 1762 og 1801 får vite navn på husmenn som hørte under de respektive Sørum-gårder, vet vi derfor ikke hvilke plasser de satt på – dersom vi ikke er så heldige at det i kirkeboka for eksempel om en barnefødsel er notert at «Faderen bor i Ribberud». Dessverre hører slike opplysninger heller til unntakene – som regel

De fleste husmannsplassene på Sørum lå på Brenna.

⁵⁴ Utskiftingsprotokollen (avskrift, kopi i Hole bygdarkiv), s. 4.

får vi bare vite at bostedet er i Sørumseie.

I 1762 var det ni husmannsfamilier under de tre Sørum-gårdene. Fem av dem bodde på plasser under Nordre Sørum, mens Østre og Vestre Sørum hadde to hver. Noen av dem kan ha bodd på samme plass (skattemanntallet gir oss kun navnene, det som er føyd til ellers er fra kirkebøker og andre kilder):

Husmenn 1762 – Nordre Sørum

Mikkel Paulsen, husmann – (død 1775, 85 år)
Boel Olsdatter, husmannskone

Anders Mikkelsen, husmann, «national» soldat
Eli Jørgensdatter, husmannskone
sønn Mikkel Andersen (døpt 1766)
sønn Nils Andersen (døpt 1767)
sønn Anders Andersen (døpt 1769)

Hans Jensen, husmann – (død 1778, 70 år)
Lisbeth Larsdatter, husmannskone – (død 1774, 80 år)

I 1762 var det skifte etter Peder Jensen Sørumseie (ugift). Av avdødes slekt ble nevnt broren Hans Jensen Sørumseie samt tre halvbrødre: Lars Jensen (ved «Sognedals Jern Werck»), Jacob Jensen (reiste til sjøs for over 16 år siden, formodentlig død), og Tosten Jensen (død ved Christiania for 20 år siden, gift, etterlot seg én datter). Boets nettoverdi var i overkant av 136 riksdaler.⁵⁵

Anders Monsen, husmann (sønn til Mons Larsen)
Marte Gregoriusdatter, husmannskone⁵⁶

Berte Andersdatter (døpt 1753)
Gregorius Andersen (døpt 1754)⁵⁷
Tore Andersen (døpt 1769)
Maria Andersdatter (døpt 1771)
Maria Andersdatter (døpt 1774)
Innerst Ingeborg Mikkelsdatter

Paul Jensen, husmann
Berte Torsteinsdatter, husmannskone
Torstein Paulsen (døpt 1754)
Lisbeth Paulsdatter (døpt 1756)
Mari (døpt 1766)
Olea Paulsdatter (døpt 1769)

⁵⁵ Skifteprotokoll 17 Ringerike og Hallingdal (1756–1763), s. 454a.

⁵⁶ Marte Gregoriusdatters foreldre var Gregorius Tommessen, g. 1724 m. Berte Toresdatter, barn: Ragnhild (f. 1725), Tore (f. 1728), Marte og Anne (64 år i 1801, da bodde hun på Onsaker).

⁵⁷ Gregorius Andersen var far til Marte (f. 1781) og Anders (f. 1783).

Husmenn 1762 – Østre Sørum

Anders Hansen, husmann
Pauline Mikkelsdatter, husmannskone
Anders Andersen (døpt 1758)
Peder Andersen (døpt 1767)
Lisbeth Andersdatter (døpt 1770)

Lars Knutsen, husmann, er meget fattig og nyter almisse
Mari Torsteinsdatter, husmannskone, er meget fattig og nyter almisse
Torstein Larsen, husmannsønn, er blitt vanfør i kongens tjeneste
Mette Larsdatter, husmannsdatter
Marte Andersdatter, innerst, legdslem (død 1766, 76 år)

Husmenn 1762 – Vestre Sørum

Jakob Jakobsen, husmann
Eli Engebretsdatter, husmannskone
Margrete Esaiasdatter, innerst

Anders Pedersen, husmann
Gunhild Pedersdatter, husmannskone
Berte Willumsdatter, innerst⁵⁸

1797 – Sørumseie

I 1797 får vi vite ved en barnedåp at barnets far Abraham Evensen var husmann i Sørumseie. I 1801 satt familien på en plass under Stein:

Abraham Evensen (f. 1769), husmann
Kari Arnesdatter (f. 1765), husmannskone
Anne Abrahamsdatter (f. 1793)
Kirstine Abrahamsdatter (f. 1796)
Peter Abrahamsen (f. 1800)

Husmenn i 1801

Det var 11 husmenn under Sørum-gårdene i 1801. Fem av dem er nevnt under plassene de satt på, eller det har vært mulig å finne fram til plassen via opplysninger i kirkebøkene. Men de følgende seks husmannsfamiliene vet vi ikke hvor bodde:

Peder Hansen (54), husmann med jord
Anne Henriksdatter (54), hans hustru
Anders Amundsen (4), pleiebarn
Hans Nilsen (70), losjerende, har legd

Ole Olsen (36), jordløs husmann, pensjonist (d. før 1802)
I 1792 var han gevorben soldat da sønnen ble født

---

⁵⁸ Berte Willumsdatter trolovet seg i 1767 med Tollef Trulsen fra Bråten i Norderhov.

Kirstine Larsdatter (36), hans hustru
g.2 m. Arne Larsen fra Valdres i 1802
g.3 m. Nils Larsen Hellandseie i 1809
Ole Kristian Olsen (9), deres sønn
Olea Larsdatter (39, ugift), konens søster, lever av håndarbeid
Andreas Andersen (8), hennes uekte sønn, lever hos moren
Maria Pedersdatter (68), konens mor, har legd
Lars Olsen (67), konens far, «lever af almisse»

Truls Abrahamsen (32), husmann med jord og tambur, snekker
Marte Halvorsdatter (26), hans hustru (de ble gift i 1797)
Kristian Trulsen (4), sønn (døpt 1797)
Mari Pedersdatter (17), tjenestepike

Halvor Halvorsen (68), husmann med jord
Malene Hansdatter (53), hans hustru
Anders Monsen (82), innerst som har legd
Marte Gregoriusdatter (74), hans hustru

Steffen Jørgensen (79), husmann med jord
Ingeborg Olsdatter (83), hans hustru
Rønnaug Steffensdatter (47, ugift), datter,
g. 1805 m. Ingebret Toresen, bosatt Steinsetra

Ole Paulsen (49), husmann med jord
Kari Eriksdatter (43), hans hustru
Paulina Olsdatter (9), datter

Husmenn i perioden 1824–30

Kilden er lister for innbetalt kirkeskatt, hvor gårdbrukerne også førte opp husmennene under gården (der årstall ikke er oppgitt, var husmennene i hele perioden 1824-30):

Midtre Sørums

Peder Andersen (i Langebru)
Ole Wilhelmsen
Erik Johannessen (utflyttet 1828)
Husmann på Henrikfinne
Knut

Nordre Sørums

Kristian Borgersen
M. Finne
Iver Pedersen
Kristoffer Torbjørnsen
Kristoffer Torbjørnsen (1753–1829) var gift med Marte Jensdatter (f. 1757). I 1791 og 1797 bodde de i Sørumsseie, i 1801 i Steinseie, og i 1820-årene igjen under Sørums. Da Kristoffer Torbjørnsen døde i 1829, var han ifølge notering i kirkeboka 79 år gammel husmann og legds-

lem. Vi kjenner fire av deres barn: Ragnhild (1788–1789), Ragnhild (f. 1791), Ole (f. 1793) og Berte (f. 1797).

Timand Halvorsen

g. 1822 med Gunhild Kristoffersdatter Sørumseie.

Erik Eriksen

(se Bråten/Nordstua)

Søndre Sørum

Ole Julsen

Anders Andersen

Anders Andersen bodde i 1811 på Rå, og var soldat ved major Rognebys kompani. Han ble gift med Gunhild Kristoffersdatter Sørumseie, minst tre barn: Jens (f. 1811, var da «uekte»), Kristoffer (f. 1815) og Anders (f. 1816).

«Gamle» Vestre Sørum

Anders Selte

Ole Tordsen (d. i 1825)

Husmannsplassene

Sørumsbråten

Sørumsbråten er en av de eldste plassene på Brenna, beliggende lengst sør i den såkalte Fegata. Allerede i 1699 hører vi om *Mons Larsen Sørumsbråten* (36), som var soldat ved kaptein Rasmus Olsens kompani av «Enrullerede Bønder udi Hoelle och Nørdrehougs Præstegielder». Mads (Østre) og Peder (Nordre Sørum) hadde ansvar for mat og utstyr til soldaten. I 1716 blir *Kristen Sørumsbråten* oppgitt som barnefar til Peder, som døpes i Hole kirke.

I 1770-årene heter husmannen her *Johan Hansen Sørumsbråten* (1747–1783), g. 1773 med *Mari Tronsdatter* (1744–1780). Vi kjenner fire av deres barn: Hans (f. og d. 1774), Lisbeth (f. 1775), Anne (f. 1779) og et dødfødt barn, som ble begravet sammen med mora 19. november 1780. Johan Hansen ble i 1781 gift igjen med Kirsti Abrahamsdatter, og de fikk én sønn Hans (f. 1782). De bodde da i Bråten. Johan Hansen døde i 1783, bare 36 år gammel. I tillegg til kona og sønnen på 2 år, etterlot han seg de to døtrene fra første ekteskap – Lisbeth (8) og Anne (4). Boets verdi var 22 riksdaler, men gjelda var over 37 riksdaler og derfor ble det intet på arvingene.⁵⁹

I 1788 er *Peder Jensen Sørumsbråten* oppgitt som far til et dåpsbarn, Ragnhild. Og i 1797 heter husmannen *Rasmus Jakobsen*

⁵⁹ Skifteprotokoll 20b Ringerike og Hallingdal (1782–1786), s. 510a.

(f. 1760), som sitter her med hustru *Olea Svendsdatter* (f. 1761), og de fem barna Mads (1782–1797), Gunnor (f. 1790), Jakob (f. 1795), Anne (f. 1797) og Marte (f. 1798). Denne familien sitter i 1801 på en plass under Stein, men bor i Sørumsseie da et av barna blir konfirmert i 1814.

Husene i Bråten var nok av de større, for i 1865 bodde det to husmenn her med sine familier:

Husmann med jord *Jonas Hansen* (1810–1880), f. i Modum,⁶⁰ hans hustru *Berte Kristoffersdatter* (61) og deres sønn Karl Jonassen (27, ugift, dagarbeider på Mo, seinere eier av Aurenenga gnr. 131/6 i Haug, g. 1867 med Lise Andersdatter f. 1841, i 1900 bosatt i Aurenenga med en datter Anna f. 1879). De hadde 2 kyr og sådde $\frac{1}{4}$ t. rug, $\frac{1}{4}$ t. bygg, $\frac{1}{4}$ t. havre, $\frac{1}{6}$ t. erter og $\frac{3}{4}$ t. poteter. Vi kjenner ytterligere fire av deres barn: Helle (f. 1832), Hans Andreas (f. 1836), Jørgine (f. 1840) og Andreas (f. 1843).

Den andre var husmann med jord *Andreas Karlsen* (27), hans hustru *Anne Knutsdatter* (28, f. i Norderhov) og deres to døtre Karen Andreasdatter (4, f. i Norderhov) og Elise Andreasdatter (2, f. i Hole). De hadde 2 kyr og sådde 1 t. rug, $\frac{1}{8}$ t. bygg, $\frac{1}{4}$ t. havre og 1 t. poteter.

Fra 1883 var det *Ole Jonsson* (f. 1841 i Småland, Sverige) som var husmann i Sørumsbråten. Han var gift med *Else Nilsdatter* (f. 1821 i Kristiania). Tidlig i 1870-årene arbeidet han på Bjørnstad hos enkefru Tomine Paludan (i Mo-bibelen kalles han da Olaf Svenske Paludan), siden var han husmann i Froksbråten, og fra 1876 i Hanserud. Hans konto på Mo ble godskrevet når kona Else arbeidet med potetopptaking, hveteskur og i slakting. Fra 1878 satt de på en plass under Rytteraker, før de i 1883 flyttet til Sørumsbråten. I 1900 bodde de fortsatt i Sørumsbråten, som ble selveierbruk i 1912 (i dag gnr. 189/36 Bråten).

Bråten (Nordstua)

Denne plassen lå på nordsida av Sørumsbråten. I 1865 bodde her husmann med jord og postbud *Erik Eriksen* (71, f. i Valdres – d. 1879) og hustru *Berte Larsdatter* (55) – de to ble gift så seint som i 1863. De hadde ingen husdyr, og sådde $\frac{1}{4}$ t. bygg og $\frac{1}{2}$ t. poteter. Plassen ble fraskilt Nordre Sørums i 1902 (gnr. 189/23 Nordstua).

Husmann Erik Eriksen var trolig den samme som i 1817 (da var han artillerist) ble gift med *Kirsti Jonsdatter* (i Bjørnstad i 1817). Vi kjenner tre av deres barn: Eli (f. 1817, konf. 1833, i 1841 en dat-

⁶⁰ Jonas Hansen må ha blitt enkemann før 1870, da han ble trolovet med Maren Trulsdatter (f. 1823).

ter Karen med Peder Olsen Sørumsøie), Anne (1820–1888 (d. i Kinn) og Olea (f. 1823, konf. 1837). Om Kirsti og Erik også satt i Bråten (Nordstua), vet vi ikke.

Bråten (ved Sømoe)

Øst for de to ovennevnte Bråten-plassene lå enda en plass Bråten, og noen av personene som er nevnt under Sørumsbråten ovenfor, *kan* ha bodd på denne plassen. I dag er det åker der husmannsstua lå, rett på sørsida av der Seltebekken passerer tunet på Sømoe. Tufter etter stua var å se så seint som rundt 1970.⁶¹

I 1865 bodde her husmann med jord *Anders Kristoffersen* (63) med hustru *Anne Eriksdatter* (46) – de ble trolovet i 1863, hun døde på gården Kinn (Kinna) på Tyrstrand i 1888 – samt hennes to barn Edvard Johannessen (15) og Maren Johannesdatter (12). De hadde 2 kyr og sådde $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{4}$ t. bygg, $1\frac{1}{2}$ t. blandkorn og $\frac{1}{8}$ t. erter.

Plassen hørte opprinnelig under Søndre Sørumsøie, men etter utskiftinga 1876–78 ble den liggende midt i den nye grenselinja mellom Nordre og Midtre Sørumsøie på Brenna (kfr utskiftingskartet). Husmannsstua og halve låven kom på Midtre Sørumsøie (lensmann Kahrs) sin side, og plassen ble derfor «byttet» med en av Ribberud-plassene på Sørumsøie, som tidligere hørte Midtre Sørumsøie til.

Utskiftingsretten bestemte at husmann Borger Borgersen i Ribberud (som selv eide sin husmannsstue) skulle tildeles ny jord i Kubråten (Bergebråten), hvor han satte opp stua si. Uthusbygninger og fjøs på de to plassene ble ved taksering ansett å ha samme verdi. Dermed kunne låve og fjøs i Ribberud bli stående, mens låve og fjøs i Bråten ble Borger Borgersens eiendom og ble flyttet til Kubråten. Fra Bråten til Ribberud ble så den tidligere Bråten-stua flyttet, men husmannen og hans familie fulgte ikke med (se Ribberud).

Sørumsøie

Sørumsøie har vært en av de større plassene under Sørumsøie, beliggende på en høyde ved foten av Urskleiva. Det har i alt vært tre Søie-plasser, og Sørumsøie er den opprinnelige, fraskilt Nordre Sørumsøie som eget bruk i 1899 (Sørumsøie gnr. 189/20). Inntil denne på sørsida lå en annen Søie-plass, fraskilt Midtre Sørumsøie i 1922 (Sønsteby gnr. 189/38) – etter utskiftinga fulgte grenselinja mellom Nordre og Midtre Sørumsøie gårdsveien mot Sørumsøie og Urskleiva, som passerte mellom de to Søie-plassene.

⁶¹ Ifølge Tore Ellingsen (f. 1947).

MED MAT TIL SOLDATENE

Iver Pedersen Sørums-
haugen og Erik Larsen Faltinrud
var blant de mange ringeri-
kinger som var med ved
svenskegrensa i 1814, og tra-
disjonen forteller at de var
med i trefningen ved Øde-
bro i nærheten av Halden.
Det var ofte skralt med
både mat og utstyr for sol-
datene den gangen, og de
var heldige som kunne få
litt ekstra hjemmefra. Olea
Johannesdatter Sundøya
var kjæresten til Erik Larsen
Faltinrud (de ble seinere
gift), og om Erik fortelles
det at «hans kjæreste og
konen til soldat Iver Sør-
umshaugen, Kjersti, kom
gående den lange vei fra
Hole til Halden medha-
vende både lefseclin og
flesk til sine staute solda-
ter».*

* Jon Guldal: Artikkel «Små stubber
om gamle gubber» i Fremtidsmaga-
sinet, januar 1931 (kopi i Hole bygde-
arkiv).

Og endelig var det en tredje (og mindre) plass, kalt Nerhaugen, hvor det kom husmannsstue først en gang i 1880-årene. Den lå inntil Sørums-
haugen i nord, men litt lavere i terrenget.

I 1801 bodde skomaker og husmann *Peder Ellefsen* (46) i Sør-
umshaugen (d. 1822) med hustru *Guri Akselsdatter* (43) og de tre
barna Kari (11), Iver (9) og Ellef (3), dessuten bodde der hus-
mannskonas mor Kari Larsdatter (67, enke og innerst), en skoma-
kerdreng Hans Jakobsen (20), og en ugift dagarbeider og losje-
rende: Anders Persen (36).

Da sønnen Iver Pedersen ble født i 1792, bodde familien i Øde-
rå. Han overtok som husmann i Sørums-
haugen etter farens død i
1822, og i 1865 satt han fortsatt på plassen. Da var han 75 år og
bodde der med hustru Kirsti (80) og sin ugifte sønn Knut (45, sko-
maker). De hadde 2 kyr og 3 sauer, og sådde ¼ t. rug, 2 t. bygg, 1
t. blandkorn, ¼ t. erter og 5 t. poteter.

Husmann *Iver Pedersen Sørums-
haugen* (1792–1878) ble i 1813
gift med *Kirsti Knutsdatter* (1786–1876) fra Hallingdal. Vi kjenner
seks av deres barn:

* Elen Maria (f. 1813), g.m. husmann Kristian Olsen i Jota, minst 10 barn
(se Jota).

* Jørgine (1815–1900),⁶² g.m. Ole Jonsen Hverven (hans 2. ekteskap), åtte
barn (Ole Jonsen eide Nordre Sørum fra 1820 til cirka 1850, og Bortigar-
den Bjørke 1853–1865).

* Peder (f. 1818), seinere husmann i naboplassen Haugen (Sønsteby), g.m.
Andrine Engebretsdatter, minst ni barn (se omtale av Haugen).

* Knut (f. 1821), ugift, skomaker, bosatt hos foreldrene i Sørums-
haugen i 1865, ble samme år utlagt som barnefar til Marte Marie Eriksdatter Steins-
eies guttebarn Andreas (f. 1865).

* Olea (1824–1826).

* Ole (f. 1826), g.m. Anne Marie Johannesdatter Moeie, vi kjenner fire av
deres barn: Else-Jørgine (f. 1848), Karen (f. 1850), Karl (f. 1852) og Iver
(f. 1853).

Under utskiftinga i 1876 ble en del av plassens jord fraskilt og til-
lagt Midtre Sørum, og denne ble erstattet. Etter Iver Sørums-
haugens død i 1878 overtok rimeligvis sønnen Knut Iversen (f. 1821)
plassen inntil den ble utskilt fra Nordre Sørum og solgt til Martin
Halvorsen i 1899.

Husmannsstua i Sørums-
haugen skal være fra rundt 1750, og det
eldste byggverket på Sørumsbrenna.⁶³

---

⁶² Jørgine fikk i 1843 et barn Maren Marte Karine med Ole Knutsen Niskin. Barnet
døde før det hadde vært til dåp i kirken.

⁶³ Erlandsen (1973).

Nerhaugen

Nerhaugen var en av de tre Haugen-plassene, og hørte til Nordre Sørums. Den lå på nordsida av Sørumsaugen, cirka 50 meter nord for tunet på naboplassen. Under utskiftinga 1876–78 var det ikke hus her, men de må ha blitt reist like etter. I 1900 satt slakter og plassbruker *Hans Johannessen* (f. 1839) i Nerhaugen med sin hustru *Berte Andersdatter* (f. 1842 i Lunder sogn i Norderhov).

Hans Johannessen var også smed – i 1865 satt han på Søndre Sørums som ugift smed hos kaptein Thrane – og både i 1870 og 1886 går det fram av regnskapsbøkene på Mo at han utførte arbeid i smia for Mo-mannen. I 1870 ble han kalt «Hans Johannessen Helgelandseie, nu paa Sørums» i Mo-bibelen, altså kom han fra en plass under Helgeland. På sine eldre dager drev han mest som slakter. Fortsatt går det en strofe på Sørumsbrenna om «Berte Smed» – hun hadde ingen gris, men hadde full stetta for det, for mannen fikk kjøtt der han slakta!⁶⁴

Hans Johannessen må ha vært den Hans Sørumsaugen som fortalte «saftige skrøner» til kong Carl 15. i Krokkleiva rundt 1870.

I 1912 ble Nerhaugen fraskilt Nordre Sørums og solgt til eieren av Sørumsaugen, og året etter ble stua, låven og fjøset på plassen revet.⁶⁵ På tuftene etter husmannsstua bygde Sørumsaugens eiere Tone og Håvard Halvorsen nytt våningshus i 1976.

Haugen

Den sørligste av Haugen-plassene lå der småbruket Sønsteby ligger i dag. Husmannen het Peder Iversen (i daglig tale *Per Haugen*), og var sønn av Iver Pedersen som satt på naboplassen Sørumsaugen.

I 1865 satt *Peder Iversen* (f. 1818), skomaker og husmann med jord, på plassen med hustru *Andrine Engebretsdatter* (f. 1820 i Norderhov). De hadde 2 kyr og sådde ¼ t. rug, ½ t. bygg, ½ t. blandkorn, ¼ t. erter og 2 t. poteter. Vi kjenner ni av deres barn:

- * Johan (f. 1842 i Norderhov).
- * Edvard (f. 1844).
- * Karl Anton (f. 1847).
- * Ole (f. 1849), trolovet 1869 med Maren Oline Andersdatter.
- * Andreas (f. 1853).
- * Karen (f. 1855).

⁶⁴ Fortalt av Anna Halvorsrud (f. 1921).

⁶⁵ Erlandsen (1973).

«... EN MANN AV FOLKET»

Den folkekjære kong Carl 15.* var konge fra 1859 til 1872. Han var flere ganger på Ringerike, og historien som her fortelles, skal være fra et besøk rundt 1870. Kongen og hans følge hadde overnattet i Homledal og kom til Sundvollen dagen etter: «Efter hele stranden var hus og hytter pyntet til ære for de kongelige, og i Sundvollen var det atter en av de «store dager» med oppmøte av glanere og spilloppmakere som gav vitser og drakk til sju og halvfems. Etter en lett frokost bar det oppover Kleiva med følget. (...) Oppe i bakkene gav kongen sig i prat med en «mann av folket» – Hans Sørumsaugen, som var en ordhittug mann, og med Hans fikk kongen en god passiar. Hans malte ut om lørdagsfriing på Retthella, og berømmet seterjentene der. Fogden eller en annen fram-påkar prøvde å få Hans vekk fra kongen, men kongen sa bare, at Hans skulde bli. Kongen lo og klappet sig på lårene da Hans fortalte saftige skrøner, og han syntes det var fortjusande å høre om bønderne fra Røyse og deres 'seterdrift'. Når de skal flytte hjem om høsten må de kjøre grisene med baken først nerover for ellers får de blodstigninger, her er så bratt, sa Hans, og de lo begge.»**

* I Sverige var han Carl 15., men i Norge var han Carl 4.

** Jon Guldal i Ringerikes Blad 16. august 1938.

- * Maren (f. 1857).
- * Peter (f. 1860), d. som barn.
- * Jørgen (1862–1882), døde ved drukning 20 år gammel da han «badet sig» – var da tjenestegutt i Hønefoss.

I 1900 bodde Peder Iversen (82) og Andrine Engebretsdatter (80) alene i Haugen-stua. Da var Peder «pladsbruger uten jord og sadelmaker for egen regning», og de hadde verken kreaturer eller andre husdyr. Peder Iversen skal ha bygslet plassen den siste perioden han bodde der, og husene eide han selv. Da han falt bort, ble de revet og flyttet til «Sauløkka» på Røyse.⁶⁶ Der husmannsstua stod, ligger i dag låven på Sønsteby. Ved låveveggen står restene av en kirsebærhage som minne etter husmannsplassen.

En åker som hører til dagens bruk (gnr. 189/38 Sønsteby) heter Kleivenga, og ble Midtre Sørums eiendom etter utskiftinga 1876–78. I utskiftingsprotokollen heter det at «den Haugspladsen tillagte eng Klevengen kaldet skal i de 2de første aar ikke oppløies».⁶⁷ Da plassen ble fraskilt i 1922, kom også en av Kleiva-plassene med innenfor grensene til det nye bruket Sønsteby (helt i sør, ved Storebråten).

Kleiva

Denne plassen (under Midtre Sorum) ligger helt inntil den nordligste av Storebråten-plassene på Brenna. Husmannsstua fra 1809 står fortsatt (ble påbygd i 1955).

I 1865 satt her husmann med jord *Ole Borgersen* (29) og hustru *Grete Maria Hansdatter* (37, f. i Sverige), og deres tre døtre Inger (7), Janna (5) og Olava (3) – (alle tre skal ha tatt tjeneste i Kristiania etter konfirmasjonen). De hadde 2 kyr og sådde ¼ t. rug, ⅞ t. bygg, ½ t. blandkorn og ¾ t. poteter. De hadde også barna *Borger* (f. 1866) og *Jørgine* (f. 1869).

På plassen bodde i 1865 også husmannens foreldre, føderådsmann *Borger Borgersen* (1799–1875) og *Ingeborg Olsdatter* (1790–1875) – (må ikke forveksles med husmannen av samme navn (f. 1829) som bodde i Kubråten, og seinere i Borgersløkka).

I 1900 satt *Ole Borgersen* (f. 1837) fortsatt på plassen, med sin 2. hustru (gift 1874) *Karen Marie Gulbrandsdatter* (f. 1825) fra Kristiania. Etter mannens død bodde Karen Kleiva alene i husmannsstua.

⁶⁶ Erlandsen (1973).

⁶⁷ Utskiftingsprotokollen (avskrift, kopi i Hole bygdearkiv), s. 14.

Kleiva (Gabrielsbingen)

Den andre Kleiva-plassen (under Midtre Sørumsørum) er trolig den eldste, og lå ved gårdsveien mellom Sørumsørumshaugen og Storebråten, der stien fra Urskleiva kommer ned.

Den første husmannen vi kjenner her, er *Kristoffer Paulsen* (1776–1816), som i 1801 tjente på en av Nes-gårdene på Utstrand. Han ble gift med *Kari Danielsdatter* (f. 1780), som samme år var tjenestejente på Vestre Rud på Røyse. Det ble skiftet etter Kristoffer i 1818. Han etterlot seg hustru og tre mindreårige barn, og en av vergene var Johannes Paulsen Mo, rimeligvis avdødes bror. Da gjelda var trukket fra, var boets verdi 65 spesidaler 100 skilling, og nevnt i skiftet er to kyr: «Plomme» og Kindros.⁶⁸ De tre barna var Inger (f. 1811), Paul (1814–1886), og Johanne (f. 1815).

Etter mannens død giftet Kari Danielsdatter seg igjen (i 1816) med *Erik Johannessen*, og fikk minst to barn med ham: Johannes (f. 1817) og Daniel (f. 1821).

Denne Kleiva-plassen ble seinere på folkemunne kalt «Gabrielsbingen» etter husmannen som satt der i 1865 – *Gabriel Paulsen* (36) med hustru *Randine Olsdatter* (37), deres fosterdatter Karen Hansdatter (5) og husmannens mor, føderådskone og enke Eli Pedersdatter (61, f. i Norderhov).⁶⁹ De hadde 1 ku og sådde ½ t. bygg og 2½ t. poteter.

I 1900 satt Gabriel Paulsen (f. 1830) og Randine Olsdatter (f. 1829) i Nystua under Stein, et steinkast øst for Kleiva. Gabriel var da snekker, tømmermann og plassbruker.⁷⁰

Jota

Jota var plass under Midtre Sørumsørum, og lå oppe i selve Urskleiva. Det egenartede navnet er egentlig *Gjota* – langaktig grasslette mellom klipper og berg.⁷¹ Her bodde «Jota-murer'n» *Kristian Olsen* (f. 1812) med sin hustru *Ellen Marie Iversdatter* (f. 1813) fra Sørumsørumshaugen. I 1865 satt Kristian (54) og Ellen Marie (51) på plassen med tre av sine barn: Maren (23), Syver (17) og Karl (9) samt en fostersønn Nils Edwardsen (3), og de hadde 1 ku og sådde ½ t. blandkorn og 2 t. poteter. Vi kjenner 10 av deres barn (de fleste døde som små):

FOSTERBARN I KLEIVA

Petter Reinertsen Kleiva og hans bror Iver vokste opp som fosterbarn i Kleiva. De var tvillinger, født i 1876 av Karen Evensdatter Frokseie. Faren het Reinhard Enoksen og var bosatt i Elvika i Norderhov. Iver kalte seg Iver Olsen, og var sveiser på Stein gård, mens Petter arbeidet i garveriet til Mathias Arnesen på Vik. De bodde i Grindbakken i Løkenmoen. Iver giftet seg med Anna Thomassen fra Nystua under Nordre Gjesval, og de flyttet seinere til Lier.

---

⁶⁸ «Gamle husmannsslekter» – artikkel av Jon Guldal i Ringerikes Blad 1. april 1939, og skifteprotokoll nr. 25a (Ringerike og Hallingdal) 1815–1823, s. 91b og 190a.

⁶⁹ Gabriels far var Paul Giertsen, som bodde i Moeie da sønnen ble født i 1831.

⁷⁰ På naboplassen Åsstua satt deres sønn Peder Gabrielsen (f. 1874) med hustru Ragna Mikkelsen (f. 1874 i Skoger) og deres datter Anna Randine (f. 1896 i Kristiania).

⁷¹ NG V, s. 110.

- * Ole (f. 1832).
- * Johan (f. 1837).
- * Jørgine (f. 1840).
- * Maren Eline (f. 1843), g. 1878 med Anders Isaksen Frøshaug (tjenestekar på Sørum i 1878).⁷² De fikk i 1878 en sønn Isak Martinius. Maren Jota arbeidet litt på Mo i 1864.
- * Bernt (f. 1846).
- * Syver (f. 1848).
- * Othilie (f. 1851), d. som barn.
- * Nikolaus (f. 1853), d. før 1855.
- * Nikolaus (f. og d. 1855).
- * Karl Emil (1857–1887).

I 1900 bodde Kristian og Ellen Marie alene i Jota, uten husdyr. Da var de 89 og 87 år gamle, og mottok underhold av fattigvesenet. Av folketellinga ser vi at en pleierske, Karoline Olsdatter (f. 1844 i Norderhov), var hos dem 3. desember 1900, da tellinga ble foretatt.

I november 1900 tok Midtre Sørums eier Edvard Johannessen utlegg i «huse og frukttrær paa pladsen Sørumsjota» av Kristian Olsen for 132 kroner og 60 øre. Rimeligvis var det manglende betaling av avgift for plassen som var årsaken. Men vi får vite at husmannen selv eide bygningene. De ble fjernet før 1910, og i dag er det bare tufter og kjellerhull tilbake i Jota, men hver vår blomstrer syrin og bærbusker på den nedlagte plassen.

Ribberud

Det var to plasser på Sørumsmoen som het Ribberud. De hørte under Midtre Sørum før utskiftinga 1876–78, deretter Sjefsgården (Søndre Sørum). Det særegne navnet *Ribberud* har usikkert opphav, men *ribbe* er kjent fra flere stedsnavn med betydningen «jordrygg, åskam», og en slik forklaring er godt mulig etter beliggenheten i Sørumsmoen. Etterleddet *rud* betyr *rydning*.⁷³

På den ene Ribberud-plassen satt i 1865 husmann med jord *Borger Borgersen* (37) med hustru *Ellen Gudbrandsdatter* (38, fra Byeie) og deres sønn Johan Borgersen (f. 1865, seinere vognmann i Hønefoss), et legdslem Barbra Rasmusdatter (62, ugift, f. i Halldal) og en losjerende dagarbeider Anders Isaksen (16, seinere gift med Maren Kristiansdatter Jota). På Ribberud hadde de i 1865 1 ku og 4 sauer, og sådde 1/8 t. rug, 1/4 t. bygg, 1 t. blandkorn og 2 t. poteter.

⁷² Anders Isaksen var sønn av Isak Madsen Frøshaug, «nu i Amerika».

⁷³ Harsson (1995), og Rygh 1901, s. 199 ff.

Sønnen Johan Borgersen ble i 1889 gift med Maren Engebretsdatter Søhol (f. 1864). I 1900 bodde de i Hønefoss med tre av sine barn: Emilie (f. 1890), Engebret (f. 1892) og Borghild (f. 1899).

Borger Borgersen eide selv husmannsstua i Ribberud, og etter utskiftinga ble den i 1877 flyttet til hans nye plass Kubråten (Bergebråten), mens uthusbygningene – som ved taksering ble antatt å ha samme verdi som de i Bråten – ble overtatt av Søndre Sørums og ble stående. Stua fra Bråten-plassen ved Sømoe ble da flyttet til Ribberud.

Fra 1879 til 1880 bodde slakter *Anton Kristiansen Bråten* (f. 1860) i Ribberud. Han giftet seg i 1879 med *Josefine Eilertsdatter* (f. 1849 i Vestre Aker), og de ble foreldre til slakter Kristian A. Bråten (hadde i alt seks barn – se Bråten under Mo – gnr. 180/1). Fra rundt 1880 var det bare én Ribberud-plass. En av de siste husmennene her var *Karl Kristiansen* (1856–1932), husmannssønn fra Bråten (Moeie) på Helgelandsmoen, som i 1873 ble gift med *Anne Jensdatter Ribberud* (1849–1890). De fikk sju barn, og satt siden i Hanserud, og i Bergerstua under Øderå.

Ribberud (Trillerud)

Den andre Ribberud-plassen ble på folkemunne kalt Trillerud. I 1835 satt Johannes Jensen (f. 1785), opprinnelig fra Hovin-eie på Tyrstrand, som husmann på plassen med hustru Anne Nilsdatter Danmark (f. 1774) – se omtale av Danmark.

Johannes Jensen ble trolig etterfulgt av *Jens Larsen*, som døde før 1865. Da satt husmannsenke og fattiglem *Lisbet Larsdatter* (41) i Ribberud med fire barn: Anne (18, seinere g.m. Karl Kristiansen Bergerstua, åtte barn, se gnr. 189/12), Johan (15), Hans (13, fra 1882 husmann i Hanserud under Mo) og Jens (10). De hadde 1 ku og 1 sau, og sådde $\frac{1}{2}$ t. blandkorn og $\frac{3}{4}$ t. poteter.

Lisbet Larsdatters avdøde mann Jens Larsen Ribberud arbeidet en del for Mo-mannen i tillegg til å utføre sine plikter på Midtre Sørums. I 1856 skar han rugåker på Mo. Under utskiftinga 1876–78 ble det bestemt at bortførelse av Lisbeth Ribberuds stuebygning skulle være skjedd innen 14. april 1879. Vi vet ikke hvor den ble flyttet, og denne Ribberud-plassen synes å ha blitt nedlagt rundt 1880.⁷⁴

⁷⁴ Husmann Karl Kristiansen Bergerstua var gift med Lisbeths eldste datter, Anne Jensdatter. Stua i Ribberud ble kanskje flyttet til Bergerstua?

«... OG SÅ BLE DET LAUVET MYE»

«Plassen var inngjerdet og hadde cirka 12 mål jord. Det var et pent tun på Langebru – stue og uthusbygning var plassert i vinkel. Hovedbygningen var som vanlig på husmannsplassene her i Hole delt i stue, kammers og kjøkken. Hans far hadde alltid to kyr, men det var ikke nok foring å finne innagjerds, hvorfor han skaffet seg løyve til å slå reiner borte på gårdene. Og så ble det lauvet mye. Plassen tilhørte chefsgården Sørums og i hans tid het obersten Møller. Hans far hadde plikt til å arbeide hver dag på gården og betalingen i hans barndom og ungdom var 50 – femti – øre pr. dag. Men faren klaget aldri. Grønvold kan anta at husbonden der på chefsgården ikke var fullt så knøsen som andre bønder mot husmennene. Husmennene på Langebru gikk til sitt arbeide på gården kl. 5 om morgenen, og var i arbeide til kl. 8 om kvelden,» forteller Johan Olsen Grønvold om Langebru og sin far, husmann Ola Pettersen Langebru.*

* Jon Guldal: Arbeiderminner (maskinskrevet manus i Norsk Folkemuseum), kopi i Hole bygdearkiv, s. 17.

Langebru

Langebru var den av de tre plassene på Sørumsmoen som lå nærmest Svingerud, og den hadde ord på seg å være en god husmannsplass.

I 1820-årene het husmannsfolkene her *Peder Andersen* og *Ingeborg Larsdatter*. Vi kjenner fem av deres barn: Eli (f. 1805), Thomas (1808–1878, seinere husmann og skredder i Nystua under Nordre Gjesval, g.m. Karen Gudbrandsdatter, seks barn), Jakob Andreas (f. 1811), Lars (f. 1815) og Halvor (f. 1819).

Fra 1840-årene var *Hans Pettersen* husmann i Langebru. I 1848 skar han korn for Mo-mannen, bl.a. i Askim i Ringåsen. Han ble etterfulgt av sønnen *Petter Hansen* (1804–1875), som satt på plassen i 1865 med hustru *Anne Larsdatter* (f. 1805), deres datter Maren (18) og et legdslem Paul Kristiansen (83, enkemann). De hadde 2 kyr og 5 sauer, og sådde $\frac{1}{16}$ t. rug, $\frac{1}{4}$ t. bygg, $\frac{3}{4}$ t. blandkorn, $\frac{1}{16}$ t. erter og $\frac{1}{2}$ t. poteter.

Vi kjenner fire av barna til Anne Larsdatter og Petter Hansen Langebru:

* Ole (f. 1833–1915), seinere husmann i Langebru, g.m. Emma Marie Olsdatter, se nedenfor.

* Johan (1839–1926), i 1865 gårdskar på Midtre Sørums, seinere husmann og bygselmann i Storebråten på Brenna, g.m. Lise Kristensdatter (1845–1918), tre barn: Marie, Alfred og Helga – se omtale av plassen Storebråten (den nordre).

* Karen (1842–1929), i 1865 tjenestejente på Midtre Sørums, g. 1870 m. Johan Halvorsen (1841–1913), seinere husmann og bygselmann i Storebråten på Brenna, fem barn: Martin, Maren, Inger Marie, Petra og Andreas – se omtale av plassen Storebråten (den søndre).

* Maren (1848–1873), d. 25 år gammel.

I 1875 overtok eldste sønn *Ole Pettersen* (1834–1915) som husmann i Langebru etter faren. Han ble i 1881 gift med *Emma Marie Olsdatter* (f. 1860 i Oslo), datter av Olaus Hansen. Vi kjenner to av deres barn:

* Johan (f. 1879), seinere i Grønvold under Mo på Røyse.

* Elise Olava (1889–1977), seinere g.m. Olaf Eriksen i Bråten, 11 barn – se gnr. 189/12 Bråten.

Ole Pettersen ble den siste husmann i Langebru. I 1900 begynte han som gårdskar hos lensmann Nicolaisen på Frøyshov, og flyttet med sin familie til Åsbakken på Røyse.

Bergebråten (Kubråten)

Bergebråten var plass under Midtre Sørums, og ble fraskilt som eget

bruk i 1910 (gnr. 189/27 Bergebråten). Plassen ble etablert først i slutten av 1870-årene.

Et resultat av utskiftinga 1876–78 var at den tidligere husmannen i Ribberud på Sørumsmoen, Borger Borgersen, måtte flytte til Kubråten (Bergebråten) og der bygge opp en ny plass. Han eide sin husmannsstue, og fikk 160 kroner for å flytte den fra Ribberud til Kubråten, mens uthusbygningene i Kubråten ble flyttet dit fra plassen Bråten (ved Sømoen), som skulle nedlegges. Flytting av uthusbygningene ble beregnet å koste 60 kroner. Den gamle stua i Bråten, som ble flyttet til Ribberud, var nok en del mindre, for den flyttingen ble beregnet å koste bare 60 kroner. De samlede utgiftene ble dermed 280 kroner, som eierne av de tre Sørum-gårdene – Fougner, Kahrs og kommandanten på Sjefsgården – betalte med en tredjedel på hver.

Jorda som Borger Borgersen fikk tildelt i Kubråten «er udstukket med 4 nedrammede paaler, og iøvrigt er hans stilling som husmand som før».⁷⁵

I 1900 satt jordbruksarbeider og plassbruker med jord *Borger Borgersen* (f. 1829) og hustru *Ellen Marie Gulbrandsdatter* (f. 1828) i Bergebråten. De hadde kreaturer og fjærkre. Deres sønn Johan Borgersen (f. 1866) var da vognmann i Hønefoss (se omtale av Ribberud).

Bergebråten ble nedlagt som plass i 1904. Borger Borgersen var da 75 år gammel, og husmannsstua hans skal ha blitt flyttet opp i lia østenfor, hvor han og kona levde resten av sine dager på plassen som siden er blitt kalt BORGERSLØKKA («Børjersløkka»). Etter at Ellen Marie og Borger døde, ble stua tatt ned for godt, og i dag er det bare rester etter et kjellerhull og noen syriner som forteller at her hadde et par gamle husmannsfolk sin sengekarm for rundt 100 år siden.

Låven i Kubråten ble stående, og ble den første driftsbygning i det nye bruket Bergebråten.

Stua

Stua var plass under Midtre Sørum. Vi kjenner dessverre ikke navnet på husmannsfamilien som satt her i 1762 eller 1801. I 1848 utførte Nils Stua Sørumseie noe arbeid for bonden på Mo, men vi vet ikke om han var husmann eller sønn på plassen. Sørumstua ble selveierbruk i 1854 (gnr. 189/20).

«EI ØLLE SOM ALDRI FRAUS»

«Ikke langt unna Langebru var ei ølle som aldri fraus. Den het 'Trøllstubbynn' og lå ved ei myr i Bjørnstadstykket, mellom Ribberud og Hanserud. Der henta alle gårdene i området vann om vinteren når vannledninga fraus.»*

* Sigurd Selte (1915–1998) i lydubåndintervju med Margit Harsson april 1993 (i Hole bygdarkiv).

---

⁷⁵ Utskiftingsprotokollen (avskrift, kopi i Hole bygdarkiv), s. 10–11.

Jørgen Henriksen var «lappeskomakermester», og litt av en skøyer. Han ble født i Seltebråten i 1866 (se rammesak s. 592).

Seltebråten (Gledebråten)

Seltebråten var plass under Selte (gnr. 189/9), og lå på sørsida av dagens bygdevei, vis-à-vis tunet i Selte. Her bodde i 1865 husmann med jord *Henrik Jensen* (46, f. i Norderhov) med hustru *Olea Paulsdatter* (46, f. i Norderhov) og to barn: *Mathea* (6) og *Peter* (4). De hadde 1 ku og 1 sau, og sådde ¼ t. bygg, ½ t. blandkorn og 1 t. poteter.

Olea Paulsdatter og Henrik Jensen fikk året etter enda en sønn, *Jørgen* (f. 1866), som ble skomaker og siden har vært best kjent under navnet «Gleden». I 1900 satt hans far som enkemann i Seltebråten, og i stua bodde også en losjerende *Oline Olsdatter* (f. 1835 i Kristiania). Begge hadde fattigunderstøttelse. Stua i Seltebråten ble revet noen år etter. Den var eneste bygning på plassen – «fjøset var bygd innåt, og når kua dro i kjettingen, rista det i hele husmannsstua».⁷⁶ Tufter etter stua var synlige inntil for få år siden.

Storebråten (Malerbråten)

Storebråten var husmannsplass under Søndre Sørums, beliggende mellom Kleiva og Rapperskaret. Plassen ble bygd rundt 1870 (her var ingen bosatte i 1865), og den første husmannen var *Johan Halvorsen* (1841–1913) fra Gullerud i Norderhov. I 1870-årene arbeidet han en del på Mo, hvor han drev tømmerhogst og -kjøring for Mo-mannen, men av yrke var han maler. Han var gift med *Karen Pettersdatter* (1842–1929) fra Langebru på Sørumsmoen. De fikk fem barn:

* *Martin* (1871–1949), eier av Sørumschaugen fra 1899, g.m. *Guri Danielsdatter* fra Flå i Hallingdal, fire barn: *Marie* (f. 1892), *Johan* (f. 1896), *Harald* (f. 1902) og *Alf* (f. 1910) – se gnr. 189/20 Sørumschaugen.

* *Maren* (f. 1880) g.m. *Lars Stubdal* i Åsa, bosatt på Høyby i Hønefoss, én datter *Margit* (1922–1970, g.m. *Kåre Solhjem*, én sønn *Leif Yngve*).

* *Inger Marie*, d. som barn.

* *Petra*, død av tæring ca. 20 år gammel.

* *Andreas* (1882–1970), seinere eier av Storebråten, g.m. *Kari Olsen Mugedal*, tre barn: *Anna* (f. 1921), *Olga* (f. 1923) og *Petra* (f. 1928).

I 1900 var *Johan Halvorsen* plassbruker og maler, og satt med kone og to barn i Storebråten, som han bygslet fram sin død i 1913. Han ble etterfulgt av sønnen *Andreas Halvorsen*, som kjøpte bruket i 1923 (se gnr. 189/39).

⁷⁶ Fortalt av naboen *Hans Brådalen* (f. 1916), som hadde hørt det av sin far *Nils Brådalen* (f. 1894).

Storebråten (nordre)

Den nordre Storebråten-plassen ble etablert rundt 1870 som plass under Søndre Sørums, og husene ble satt opp rett på sørsida av plassen Kleiva. Den første husmannen her var *Johan Pettersen* (1839–1926) fra Langebru på Sørumsmoen. Han var gift med *Lise Kristensdatter* (1845–1918).⁷⁷ De fikk tre barn:

* Marie (1871–1965), seinere eier av Bergebråten, g.m. Gulbrand Olsen (1867–1912) fra Botilrud i Norderhov, fire barn: Olaf (f. 1895), Lauritz (f. 1898), Gudrun (f. 1903) og Johan (f. 1905) – se gnr. 189/27 Bergebråten.

* Alfred, g.m. Jenny og bosatt i Oslo, sju barn: Aslaug, Helga, Lilly, Gerd, Randi, Reidar og Arnold.

* Helga (1882–1982), g. 1911 m. Kristian Nielsen (1884–1920), bosatt i Oslo, fire barn: Leif (f. 1912), Astrid (f. 1915), Kåre (f. 1917) og Gudrun (f. 1919).

I 1900 satt Lise Kristensdatter og Johan Pettersen på plassen med sin yngste datter Helga (18) samt et fosterbarn, Berta Torvaldsen (4). Da folketellinga ble registrert, var barnets mor Emma Olsdatter Bråten (f. 1872 i Sør-Odal i Hedmark) også til stede. Hun var Lise Kristensdatters niese, og datteren Berta Pauline (f. 1896) vokste opp i Storebråten.⁷⁸ Emma ble seinere gift med Søren Ottersen, eier av Østeng under Øvre Løken (se omtale av gnr. 199/15 Østeng).

Storebråten ble selveierbruk i 1940 (se gnr. 189/45). Den gamle husmannsstua brant i 1944, og ble ikke gjenoppbygd. Den gamle låven ble revet da Randi og Ernst Eriksen bygde ny i 1942.

Nordre Sørums

Kandidat W. Dietrichson eide Nordre Sørums i 1865. Han bodde på Helgeland, og på Nordre Sørums (trolig i drengestubbygningen) bodde da husmann med jord *Jakob Ellefsen* (35, f. i Norderhov) med hustru *Lise Andersdatter* (26, f. i Norderhov) og en datter Maren (6, f. i Norderhov) samt et legdslem Andreas Andersen (11). Husmannsfamilien hadde ingen egne husdyr, og sådde for eget bruk 1/8 t. bygg og 2 t. poteter. Men eieren av gården hadde 6 hester der, og utsæden var 5 t. rug, 25 t. bygg og 25 t. havre. Lise Andersdatter og Jakob Ellefsen satt i Rønningen under Mo i 1900.

Johan Halvorsen
(1841–1913) fra Gullerud i Norderhov var den første husmannen i Storebråten.

Karen Halvorsen
(1842–1929) i Storebråten var fra plassen Langebru på Sørumsmoen.

⁷⁷ Ifølge familien skal Lise Kristensdatter være fra Numedal, men i folketellinga 1865 er hennes fødested oppgitt å være Norderhov.

⁷⁸ Berta Pauline ble siden gift med Einar Bendiksen. De bosatte seg på Ask, og fikk to barn: Else Marie (f. 1915) og Egil Brynjulf (f. 1924).

FAREN VAR DEN FØRSTE «GLEDEN»

Jørgen Henriksen levde av å gå rundt på gårdene og lappe sko og sette i stand seletøy. Han kalte seg «lappesko-makermester», var glad i en dram og ikke så lite av en skøyer, men en dyktig håndverker når han var edru. Som voksen bodde «Gleden» på en plass i nærheten av Guri-by under Østre Rud. Han var en bygdeoriginal, og de muntre historiene om hans gjøren og laden blir fortsatt fortalt i Hole.

Faren Henrik Jensen var fra Glederud i Haug, og den første som fikk tilnavnet. I de gamle regnskapsbøkene på Mo går det fram at både Henrik «Glæden» og kona Olia gjorde mangt et dagsverk på gården i 1880-årene. Også broren Peter og søsteren Mathea arbeidet en del på Mo. I 1883 ble Ole Moe «omforenet med hans Fader» om at Peter skulle jobbe som tjenestegutt på gården fra 14. april 1883 til 14. april 1884, til en årslønn av 7 spesidaler (28 kroner) og litt klær, bl a. en bonjour, et par støvler og et par sko. Noen år seinere ble Peter funnet druknet i Mostjernet. Kjærlighetssorg lå til grunn.*

* Ingebjørg G. Liljedahl: «Gleden» – artikkel i heftet «Ringerike» 1998–99, s. 38–39.

Søndre Sørums

I 1865 bodde husmann uten jord *Hans Johannessen* (26, ugift)⁷⁹ på sjefsgården Sørums, trolig i drengestubbygningen, sammen med sin søster (husholder) *Maren Johannesdatter* (28, ugift) og en læredreng Karl Pedersen (20, ugift). Hans Johannessen var smed, og ble seinere husmann på en av Haugen-plassene (Nerhaugen – s.d.)

Vekkern

Som mange av nabogårdene i Steinsfjerdingen har også Sørums hatt teiger i Vekkern Eng – markene til den forsvunne middelaldergården Vekkern, mellom Hønefoss-veien og Hårumsåsen.

I 1799 ble Vekkern-teigen som tilhørte Bjørnstad-familiens del av «gamle» Vestre Sørums utskilt (skyld 2½ lispund) og solgt til Ole Svensen Pommern og Ole Hansen Hurum. Hva som siden skjedde med denne parsellen er uklart, for i 1801 var Vekkern bygselplass under Sørums, og brukeren het *Borger Lagesen* (1762–1798), gift med *Berte Olsdatter* (1768–1831). Vi kjenner fem av deres barn:

* Ragnhild (f. 1792), g.m. Ole Kristensen, seinere husmann i Bjørnstadmyra og Selte, fire barn: Kristian, Karen, Borger og Martin.

* Mari (f. 1793).

* Ole (f. 1794), seinere husmann i Vekkern og i Steinseie, g. 1815 m. Else Kristoffersdatter, minst fire barn: Berte, Kristian, Inger Marie og Elise.

* Kristian (1797–1875), seinere husmann i Åsen under Hårums, g.m. Mari Johnsdatter, minst tre barn: Johannes, Karen Kristine og Peder.

* Borger (f. 1799), seinere husmann i Kleiva, g.m. Ingeborg Olsdatter, minst én sønn Ole.

Borger Lagesen døde i 1798, og i 1801 satt Berte Olsdatter som 33-årig enke i Vekkern med sine fem barn og en tjenestekar, Ole Torgersen (30, gevorben soldat). Familien bodde i Vekkern så seint som i 1811.

Alle de tre Sørums-gårdene hadde sine Vekkern-teiger i første halvdel av 1800-tallet, men de lå langt unna gårdene og alle unnatt én ble frasolgt i tidsrommet 1847–60. Først ute var Kristoffer Gundersen på Midtre Sørums, som i 1847 solgte sin teig til Mads Andersen Øderaa for 400 spesidaler (løpenr. 27b seinere gnr. 10/5). Teigen har siden tilhørt Øderå. I 1860 solgte J.C. Bjerck Nordre Sørums to Vekkern-teiger, den ene til Ole Alvsen Hurum i Vestigården Hårums for 160 spesidaler (løpenr. 26d, seinere en del av

---

⁷⁹ Hans Johannessen ble i 1865 oppgitt som barnefar til et guttebarn Karl – guttens mor Johanne Johannesdatter (27, ugift) bodde i på Nordre Kastet under Mo. Hun døde av tæring i 1883.

gnr. 7/5 Hårum), og den andre til Anders Alvsen Hurum på Ner-Nigarden Hårum for 670 spesidaler (løpenr. 26e, seinere gnr. 10/3). Den siste handelen omfattet også en skogteig ved Sundvollen.

Etter utskiftinga i Steinsfjerdingen i 1890-årene var det av Sørums-gårdene bare Sjefsgården som eide jord på østsida av Steins-sletta. Da denne parsellen ble solgt i 1902 (Volljordet gnr. 189/24), gikk det gamle Sørums-Vekkern over i historien.

Danmark

Danmark lå ute på de flate åkrene nord for dagens Seltevei, på grensa mot Stein. Navnet Danmark er trolig et oppkallingsnavn – det flate jordet ble sammenliknet med det flate landet.⁸⁰ Danmark var plass under den delen av Vestre Sørums som tilhørte Bjørnstad-familien, inntil den ble fraskilt og solgt i 1799.

Den første selveieren i Danmark het *Nils Kristoffersen* (f. 1758). Da han i 1778 ble gift med *Eli Paulsdatter Trøgsle* (ca. 1761–1814), var han bosatt på Vik. De bodde i Trøgsle (ved Sundvollen) da deres første barn ble født i 1779, men fra 1781 var de husmannsfolk i Langebru på Sørumsmoen, og i 1792 i Jomfruland under Stein. Vi kjenner fem av deres barn:

* Marie (f. 1779).

* Anne (f. 1781), i 1801 tjenestejente i Hole prestegård, g.1 (1807) m. Hans Eriksen Sundvollen, og g.2 (1810) m. Johannes Jensen Hovin-eie (f. 1785). De bodde i Danmark i 1811, og var husmannsfolk der i 1831 (Danmark ble solgt til prokurator Fougner på Stein i 1828). I 1838 bodde de i Bjørke-eie, og i 1840-årene finner vi Johannes Jensen Danmark som husmann på en av Ribberud-plassene. Vi kjenner fire av deres barn: Anders (f. 1811), Karen (1813–1829), Nils (f. 1815, arbeidet i 1836 på Mo), og Jens (f. 1821).

* Kristoffer (f. 1784) – han kan ha vært barnet som døde i 1788 (navnet uleselig i kirkeboka).

* Kirsti (Kirstine), g. 1815 m. Anders Andersen Sundvollen, brukere i Danmark fra tidlig i 1820-årene, fra 1829 husmannsfolk under Bortigarden Bjørke på Torget på Krokskogen. Vi kjenner åtte av deres barn: Kristian (f. 1817), Eli (1817–1828), Engebret (f. 1821), Anne (f. og d. 1821), Maren (f. 1822), Anders (f. 1826), Nils (f. 1830) og Ellen Marie (f. og d. 1833).

* Mari (f. 1792), g.m. Gulbrand Larsen (f. 1779 i Norderhov), i 1816 var de innerster i Danmark, og i 1820-årene ble Gulbrand kalt «Gulbrand fisker» og var husmann på Loretangen under Nordre Lore (gnr. 187/1). Vi kjenner barna Else (f. 1816), Lars (f. 1817), Anne Maria (f. 1822) og Karl (f. 1833 – seinere husmann på Garntangen under Nordre Gjesval, gnr. 193/1).

---

⁸⁰ Harsson (1995).

IKKE LETT Å BLI ALENE

Barnedødeligheten var stor, og for de som opplevde å miste ektefellen og bli alene med mange små, gjaldt det å skaffe seg ny make så raskt som mulig. Else Guttormsdatter var født i 1769 som datter av Guttorm Nilsen Øverjordet (fra Hafnor) og Anne Jakobsdatter Kroksundødegården. Hun ble i 1798 gift med Kristen Andersen Helgelandseie. De var i 1799 husmannsfolk under Mo, i 1800 i Kjernet ved Helgelandsmoen og fra 1804 på en plass under Sørnum. Vi kjenner fem av deres barn: Mari (f. 1799), Anders (f. 1800), Mari (f. 1804), Anders (f. 1807) og Kristen (f. 1809). Kristen Andersen døde i 1810 eller 1811, og da skiftet etter han ble avsluttet i 1818, var det bare yngste sønn Kristen (9) som levde av barna, og enka og sønnen arvet 12 spesidaler hver. Else Guttormsdatter giftet seg på nytt i 1811 med Jakob Gulbrandsen (1774–1815), tidligere husmann i Åsen under Frøyshov, og fra 1810 på en plass under Mo. I sitt første ekteskap med Kirsti Lagesdatter Frøyshoveie (de giftet seg i 1800, da bodde han i Sørhol) hadde han sju barn som vi kjenner: Erik og Gulbrand* (1801), Ragnhild (1803), Knut (1805), Ragnhild (1807), Knut (1810) og Ragnhild (1810). Jakob Gulbrandsen døde i 1815, og da skiftet etter ham ble avsluttet i 1818 var det bare sønnen Gulbrand (17) som var i live av barna. Boets nettoverdi på 9 spesidaler 30 skilling ble delt mellom sønnen og stemora Else Guttormsdatter, som i 1816 hadde inngått sitt tredje ekteskap, med den da 58 år gamle Nils Kristoffersen Danmark. Gulbrand Jakobsen døde forøvrig i januar 1823, bare 22 år gammel.

* Erik Jakobsen ble konfirmert i 1816, men må ha vært død da skiftet etter faren ble avsluttet i 1818, for da var bare broren Gulbrand i live av barna (død 1922).

I 1801 bodde Nils (43) og Eli (40) i Danmark med to av sine døtre: Marie (22) og Mari (9), og en tjenestegutt Ole Kristensen (13, seinere husmann i Bjørnstadmyra, g.m. Ragnhild Borgersdatter fra Vekkern). I tillegg bodde i Danmark i 1801 en enke Lisbeth Jakobsdatter (36 – innerst, som levde av håndarbeid) og hennes barn Knut Olsen (8) og Gunhild Olsdatter (5). Lisbeth Jakobsdatter ble gift igjen i 1804 med Mikkel Torsteinsson fra Ådal.

I desember 1808 kjøpte Nils Kristoffersen en seterløkke på Torgesetra på Krokskogen for 48 riksdaler av Halvor Larsen, og i 1813 lånte han 500 riksdaler av kammerherre Peder Anker mot pant «pladsen Dannemark». I 1815 ble det åpnet skifte etter Eli Paulsdatter. Boets bruttoverdi ble beregnet til 151 spesidaler 63½ skilling, inkludert eiendommen Danmark (120 spesidaler) og løkka ved Torgesetra (16 spesidaler 77 skilling), men gjelda var på over 259 spesidaler, og dermed intet til arvingene.⁸¹ I 1816 giftet Nils Kristoffersen seg igjen med Else Guttormsdatter, enke etter husmann Jakob Gulbrandsen Mo-eie (se ramme).

I 1820-årene synes svigersønnen Anders Andersen å ha overtatt som bruker i Danmark, og i 1824 betalte han kirkeskatt for en hus-

⁸¹ Skiftet ble avsluttet 11. juli 1817 (skifteprotokoll 25a Ringerike og Hallingdal (1815–1823), s. 3, 86, 108 og 139a).

mann, Gulbrand. Men gamle Nils Kristoffersen stod som eier, og ved skjøte av 14. mai 1828 solgte han Danmark til prokurator Fougner på Stein for 300 spesidaler.

I 1831 satt Nils Kristoffersens datter Anne (f. 1781) og svigersønn Johannes Jensen (f. 1785) som husmannsfolk i Danmark. Hvor lenge det tidligere selveierbruket var plass under Stein, vet vi ikke, men i 1865 var ingen personer bosatt der. Da var trolig husene fjernet, og plassen lagt ut til åker. I 1867 måtte Anton Fougner på Stein gå til skifteretten, og fra boet ble i august 1869 frasolgt skogteigen «Danmarksstykket» (gnr. 10/17) ved Sundvollen, som fulgte med da Danmark ble fraskilt Sørum i 1799 (se kapittel om skog/ seter). I 1870 kjøpte så lensmann Kahrs resten av eiendommen Danmark av Fougners konkursbo, og den har siden hørt til Midtre Sørum (sammenføyd med gnr. 10/4 i 1891). I dag er det kornåker i Danmark, og ingen tufter er å se etter det gamle bruket.

Niskinn

Niskinn er den tidligere finneplassen mellom Sørumsetra og Holmevannet (Niskinnvannet) på Krokskogen. Den ble fraflyttet cirka 1675, og fra tidlig på 1700-tallet ble den eid av Engebret Olsen Sørum, eier av Nordre Sørum og halve Vestre Sørum. Niskinn var husmannsplass under Sørum til 1855, da Sørum-gårdens skog mellom Sollihøgda og Langebru ble solgt til kandidat Larsen.

Omtalen av Niskinn som husmannsplass og seinere selveierbruk kommer i Hole bygdebok bind 4.

Selte

Vi har hatt tre bruk ved navnet Selte i Steinsfjordingen. De ble selveierbruk i henholdsvis 1799, 1844 og 1864, og var rimeligvis husmannsplasser før de ble fraskilt. Navnet har trolig sammenheng med *salta* – fuktig jord, lita myr, «særlig en Jordplet med en opskydende saltagtig Vandaare (der gjerne søges af Fæet)».⁸²

I første halvdel av 1750-årene var *Anders Amundsen Selte* husmann under Sørum. Det var skifte etter ham i november 1755, og han etterlot seg hustru *Kari Engebretsdatter* og tre barn: Engebret (9), Berte (4) og Marie (2). Boets bruttoverdi var 17 riksdaler, men da gjelda var trukket fra, var nettoverdien på 1 riksdaler 1 ort.⁸³

⁸² Harsson (1995) og NG 5, s. 4.

⁸³ Skifteprotokoll 16 Ringerike og Hallingdal (1752–1756), s. 493b. I skiftet etter Kari Engebretsdatter i 1771, ble navnet på hennes første mann oppgitt å være Anders Arnesen (ikke Amundsen).

Kari Engebretsdatter giftet seg igjen med *Jens Jensen*, som overtok som husmann i Selte. I november 1771 var det skifte etter Kari, som etterlot seg mann og én sønn, Anders Jensen (15), samt de tre barna fra sitt første ekteskap med Anders Amundsen: Engebret (myndig), Berte (20) og Maria (18). Boets bruttoverdi var 59 riksdaler, men da gjelda var på litt over 60 daler, ble det intet på arvingene.⁸⁴ Engebret Andersen Selte ble for øvrig samme år (1771) gift med Eli Håvardsdatter Sørums, datter av brukeren på Nordre Sørums Håvard Gulbrandsen (død 1762) og hustru Anne Hansdatter (seinere Koksrud).

Fra rundt 1780 satt *Mads Jensen* (f. 1720) og *Lisbet Abrahamsdatter* (f. 1728, hennes 2. ekteskap) på en av Selte-plassene. I 1801 er Mads (81) kalt «jordløs husmann» i folketellinga. Han har legd, og bor med kona Lisbeth (73) på plassen hos datteren *Mari Madsdatter* (f. 1759) og svigersønnen *Knut Asbjørnsen* (f. 1757 – de ble gift i 1783). Vi kjenner 10 av deres barn: Gjertrud (f. 1784, d. som barn), Erik (f. 1785), Maria (f. 1787), Mads (f. 1789), Anders (f. 1792), Abraham (f. 1794), Lisbet (f. 1796), Tron (f. 1799), Gjertrud (f. 1800) og Kari (f. 1803).

I 1796 festet Anders Bjørnstad en av Selte-plassene til husmann *Anders Iversen* og hustru *Kari Pedersdatter*, som i 1801 var henholdsvis 54 og 48 år gamle og satt på plassen med Berte Hansdatter (49, ugift, levde av håndarbeid) og sistnevntes uekte sønn Hans Larsen (11). I 1820-årene betalte eieren av «gamle» Vestre Sørums kirkeskatt for husmann Anders Selte.

Et annet av de seinere Selte-brukene var bygselbruk i 1801, men da var brukeren *Gulbrand Gulbrandsen* død. Han etterlot seg *Gunhild Larsdatter* (40, enke, bruker jord) og tre barn: Eli (6), Ingeborg (3) og Lars (1). De hadde også en sønn Gulbrand, som omkom ved drukning i 1799, 7 år gammel.

Fra sist i 1820-årene var *Ole Kristensen* (f. 1788) og *Ragnhild Borgersdatter* (1792–1877) husmannsfolk på den Selte-plassen som i dag eies av Hans Brådalen (gnr. 189/14). De satt tidligere i Bjørnstadmyra under Bjørnstad, og vi kjenner fire av deres barn: Kristian (f. 1812), Karen (f. 1818), Borger (f. 1820) og Martin (f. 1829).

Deres yngste sønn Martin Olsen Selte kjøpte plassen i 1864, og da var rimeligvis den siste husmannen der (se omtale av gnr. 189/14).

⁸⁴ Skifteprotokoll 19 Ringerike og Hallingdal (1768–1774), s. 446a.

Eiendommer utskilt fra Sørum

Hvitmyr gnr. 189/2

Hvitmyr er en parsell på cirka 50 dekar lengst sør i Sørums gårdsvald på grensa mot Søndre By på Byrmoen, som ble fraskilt Nordre Sørum i 1855 og av eieren J.C. Bjerck solgt til Morten L. Sundt på Søndre By for 520 spesidaler. Den har siden tilhørt Søndre By, og eies i dag av brødrene Hans og Ole Petter Gommæs (tvillinger, f. 1964).

Her lå tidligere et skogstjern som grodde igjen tidlig på 1900-tallet. Parsellen var opprinnelig skog og havn, og en del ble ryddet og drenert av Sundt. Men sist på 1800-tallet tok skogen det tilbake, før området igjen ble ryddet og drenert av familien Gommæs rundt 1980 – i dag 40 dekar åker og 10 dekar skog.

Vækkeren gnr. 189/5

Dette er en parsell på Vekkern som ble fraskilt Midtre Sørum i 1847 og solgt av gårdens eier Kristoffer Gundersen Vestern (Sørum) til Mads Andersen Øderaa for 400 spesidaler. Parsellen har siden tilhørt Øderå (gnr. 180/3), og eies i dag av Hans Ulrik Bjørnstad (f. 1944).

I 1860 fraskilte også J.C. Bjerck på Nordre Sørum en parsell på Vekkern, som ble solgt til Ole Alvsen Hurum, eier av Vestigarden Hårum. Parsellen har siden tilhørt Vestigarden Hårum (gnr. 186/5 Hårum med Teigemyren, Vasjorddalen og Sørum-Vækkeren), og eies i dag av Odd Hurum (f. 1928). Resten av Nordre Sørums Vekkern-gods solgte han samme år til Anders Alvsen Hurum på Ner-Nigarden Hårum (Vækkeren gnr. 189/3). Den har siden tilhørt Ner-Nigarden, og eies i dag av brødrene Thorstein Sexe (f. 1926) og Martin Bjerke Sexe (f. 1934) – se avsnitt om skog og seter.

Sørumstua (Stua) gnr. 189/6

Stua var husmannsplass under Midtre Sørum, innunder Steinsåsen på nordsida av Urskleiva, som i april 1854 ble utskilt og solgt til Kristian Pedersen for 450 spesidaler.

KRISTIAN PEDERSEN (1802–1885, f. i Norderhov) var gift med METTE HANSDATTER (f. 1792 i Hallingdal). Vi kjenner to av deres barn: Maren Thorine (f. 1837) og Inger (f. og d. 1839).

I 1865 satt Kristian Pedersen (64) og Mette Hansdatter (74) på bruket med datteren Maren Thorine (29) og hennes mann Johannes Andersen (32) samt deres lille datter Marte (1). De hadde 2 kyr og 2 sauer, og utsæden var $\frac{3}{4}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ t. bygg, $\frac{3}{4}$ t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. ertter og 3 t. poteter.

© Fotograf Marit Fagerli

Sorumstua var plass under Midtre Sorum, og en av de første som ble selveierbruk (1854). Det gamle våningshuset er fra 1890. Bak til venstre ligger kårboligen, som ble bygd i 1980.

Svigersønnen Johannes Andersen Tajet (f. 1834) var tømmerfløter og tømmermann. Vi kjenner fire av barna fra hans ekteskap med Maren Thorine Kristiansdatter:

- * Marte Mari (1865–1889), død av tæring 25 år gammel.
- * Karl Andreas (1867–1944), seinere eier av Stua, se nedenfor.
- * Martin (1869–1927), etter to opphold i USA kjøpte han i 1906 Sørigarden Borgen i Hole, g.m. Maren Sofie Gjesvold, seks barn: Nils, Margit, Håkon, Signe, Alf og Arne – se gnr. 199/1 Borgen i bind 1.
- * Inger Matilde (f. 1872), g.m. Andreas Helgesen, bosatt i Krokstadelva i Nedre Eiker, fem barn: Helga, Tora, Alf og Inga, samt en datter som døde som barn.

I juli 1885 solgte Kristian Pedersen Stua til sin 18 år gamle datter-sonn Karl Johannessen for 1.600 kroner, mot en obligasjon til morfaren på 1.020 kroner. Sist i 1890-årene kjøpte Karl Johannessen Stua gården Fekjær (nordre) av Nils Olsen Fekjær, og ved folketellinga i 1900 satt han som ugift «Gaardbruger, Selvejer og Snedker» på Fekjær med sine foreldre og to yngre søsken, Martin og Inger Matilde. Martin Johannessen var da amerikansk statsborger (Iowa) og midlertidig bosatt på Fekjær, men da tellinga ble foretatt,

var han på arbeid i Nes i Ådal (han ble seinere eier av Sørigarden Borgen). Sørumstua var ubebodd i 1900.

Karl Johannessens skjøte på Fekjær ble aldri tinglyst, og familiens opphold på gården ble ikke langvarig. Sommeren 1902 ble den solgt på auksjon til den tidligere eiers svoger Andreas Helgesen (gift med Inger Mathilde), som hadde vært i USA og rimeligvis lagt seg opp en del penger. Men han solgte gården videre allerede i 1903.

KARL JOHANNESSEN (1867–1944) var gift med JOHANNE NILSDATTER fra Røyse. De hadde tre barn:

- * Johannes (1908–1992), tvilling, gift med Ruth Hansen (f. 1921) fra Niskinn, én sønn: John.
- * Nils (1908–1983), tvilling, seinere eier av Stua, g.m. Gerda Halvorsen, to barn (se nedenfor).
- * Gunnar Ring (f. 1912), adoptivsønn, bosatt på Helgelandsmoen, g.m. Ingeborg fra Krøderen, en sønn Dagfinn.

I 1907 kjøpte de tilleggsjord (en parsell Bergebråten, bnr. 25 av skyld 63 øre) for 800 kroner av Flatla-brødrene som da eide Midtre Sørum (skjøte ble først utstedt og tinglyst i 1922).

I 1948 hadde de 1 hest, 2 kyr, 2 ungdyr, 2 griser og 20 høner i Sørumstua.

Karl Johannessen døde i 1944, og Johanne ble sittende i uskiftet bo. Den 30. april 1951 overdro hun bruket til sønnen Nils Johannessen for 15.000 kroner.

NILS JOHANNESSEN (1908–1983) ble i 1946 gift med GERDA HALVORSEN (f. 1924), datter av Johan Halvorsen og Olava Muggedal på nabobruket Sønsteby. De fikk to barn:

- * Kjell Arild (f. 1946), seinere eier av Sørumstua, g.m. Sølvi Hurum, tre barn (se nedenfor).
- * Bjørn Henning (f. 1948), g.1 m. Reidun Gulbrandsen fra Vikersund (siden skilt), to barn: Henning (f. 1967) og Nina (f. 1968), g.2 m. Inger Fossum, to barn: Øyvind (f. 1977) og Hege (f. 1980).

Den 19. april 1994 overtok sønnen KJELL ARILD JOHANNESSEN (f. 1946) eiendommen. Han arbeider som lagerbetjent på Egge-moen, og er gift med SØLVI HURUM (f. 1957), datter av Gudrun og Bjarne Hurum på Steinsbakken. Hun er renholdsbetjent ved Hole ungdomsskole, og de fikk tre barn:

Nils Johannessen Stua (1908–1983) og hans fosterbror, Gunnar Ring (f. 1912). Bildet er tatt på Sundøya en gang i 1930-årene.

Sørumstua cirka 1947.

- * Tony André (f. 1977), samboer med Marianne Hollerud fra Tyrstrand.
- * Heidi (f. 1978).
- * Tomas (1981–1992).

Sørumstua har i dag 35 dekar dyrket jord og 25 dekar skog i lia mot Steinsåsen. Jorda har siden 1995 blitt leid bort til Gunnar Selte på nabobruket Lunde. Våningshuset er bygd i 1890 og restaurert i 1930, og skal ha blitt flyttet til Stua fra Bjørke i Steinsfjerdingen. Stabburet er fra 1826 (årstall i spiret), og låve med stall og fjøs fra første halvdel av 1800-tallet. I 1937 ble det bygd nytt fjøs. Halve låven ble revet i 1984, og fjøset da ombygd til garasje. Et gammelt bryggerhus og grisehus ble revet i slutten av 1970-årene, og på tomte ble det i 1980 reist kårbolig.

Sørum gnr. 189/8

Siden 1665 hadde Anders Olsen Bjørnstad (yngste sønn av Ola Jonsson Sørum) og hans etterkommere på Bjørnstad eid 20 lispund i Sørum. I perioden 1790–1810 fraskilte Anders Olsens oldebarn Anders Hansen Bjørnstad tre parseller:

- * Vekkern Eng (parsell med skyld 2½ lispund), solgt i 1799 til Ole Svensen Pommern og Ole Hansen Hurum for 450 riksdaler.
- * Bruket Selte (løpenr. 29 av skyld 3 lispund, seinere gnr. 10/15) fraskilt i 1799.
- * Bruket Danmark (løpenr. 30 av skyld 2½ lispund, seinere gnr. 10/16) fraskilt cirka 1810.

Etter at disse tre eiendommene var fraskilt, var skylda redusert til 12 lispund, som etter Anders Hansen Bjørnstads død i 1830 ble utlagt hans sønner Hans og Anders Andersønner. De delte i 1842 eiendommen i to like deler, løpenr. 28a og 28b, som i perioden 1844–1869 ble til følgende nye eiendommer:

- * Bruket Selte (seinere gnr. 10/9) i 1844.
- * Sørum skog (ved Sundvollen, seinere gnr. 10/10) i 1850.
- * Sørum skog (i Sørumsmoen, seinere gnr. 10/11) i 1851.
- * Bruket Sørum (seinere gnr. 10/12) i 1854 – også kalt Ring-Sørum.
- * Sørum skog (i Sørumsmoen, seinere gnr. 10/13) i 1854.
- * Bruket Selte (seinere gnr. 10/14) i 1864.

I 1854 kjøpte C.A. Kahrs på Midtre Sørum og Jørgen Olsen Rytterager på Storøya det som var igjen av det «gamle» Vestre Sørum. Etter at bruket Selte (seinere gnr. 10/14) ble fraskilt i 1864, ble resten av jordveien (Kahrs) sammenføyd med Midtre Sørum (gnr. 10/4), mens det som var tilbake av skogen (Rytterager) ble Sørum skog gnr. 10/8 (ved Sundvollen) – se kapittel om skog/seter.

Selte gnr. 189/9

Den tidligere husmannsplassen Selte ble utskilt fra Vestre Sørum i 1844, og ved skjøte av 15. april 1845 solgt av Hans og Anders Bjørnstad til Petter Gulbrandsen fra Pjåka i Norderhov for 650 spesidaler.

PETTER GULBRANDSEN (f. 1813 i Norderhov) var gift med Berte Marie Hansdatter (f. 1807) fra Sonerud. De hadde en sønn Gulbrand (f. 1845), som sannsynligvis døde i ung alder. I 1865 satt Berte Marie og Petter i Selte med en tjenestejente Lovise Iversdatter (18). De hadde 2 hester, 4 kyr og 3 sauer, og sådde $\frac{1}{16}$ t. hvete, $\frac{3}{8}$ t. rug, 1 $\frac{1}{8}$ t. bygg, 3 t. blandkorn, $\frac{3}{4}$ t. havre, $\frac{1}{4}$ t. erter og 1 t. poteter. Bruket hadde én husmannsplass, Seltebråten.

I april 1882 solgte Petter Gulbrandsen Selte til sersjant Nils Kristensen for 6.533 kroner, med pantobligasjon til selgeren for 5.600 kroner og med forbehold om bruk av to rom i hovedbygningen for selgeren og hans kone «samt 3 favner ved årlig i et til eiendommen hørende skovstykke».⁸⁵

Fanejunker NILS KRISTENSEN (1846–1934) var sønn av husmann Kristen Andersen og hustru Kristine Larsdatter på Purkøya, en plass under Storøya, og han var i 1865 tjenestekar på Storøya. Han var gift med MAREN JØRGENDATTER NÆSS (1854–1930), datter av

*Nils Kristensen Selte
(1846-1934) og hustru Maren
Jørgensdatter Næss
(1854-1930).*

⁸⁵ Pantebok 36, s. 585 (skjøtet ble tinglyst 1. mai 1882).

© Fotograf Marit Fagerli

Selte 2001. Våningsbuset er fra rundt 1850, og ble påbygd i 1969.

Kari Olsdatter og Jørgen Josvassen Næss på Nes (gnr. 236/2) i Hole. De fikk seks barn, og hadde i tillegg et fosterbarn:⁸⁶

* Anne (1877–1967), g.m. Jørgen Nilsen Ruud (1861–1948) i Stubberud under Vestre Rud, seinere i Nedre Hodt på Røyse, 10 barn: Nora Marie (f. 1898), Ivar (f. 1900), Borghild (f. 1901, døde 5 år gammel), Josefine (f. 1903), Ingeborg (f. 1905), Borghild (f. 1908), Nils (f. 1910), Aslaug (f. 1912), Maren (f. 1916), Birger (f. 1920), og en fostersønn Jan (f. 1927).

* Karoline (1882–1958), g.m. Gustav Stormoen (1882–1919), bosatt i Øvre Eiker, fem barn: Maren (f. 1906), Hans Gustav (f. 1907), Nils (f. 1909), Gerd Camilla (f. 1916) og Lars (f. 1918).

* Hansine (1884–1968), g.m. Johannes Andreas Steen (1880–1968), bosatt i Oslo, seks barn: Kari Åsta (f. 1906), Arne (f. 1908), Bjørn (f. 1910),

Morten (f. 1915), Erik (f. 1917) og Sverre (f. 1922).

* Jørgen (1887–1956), bosatt i Oslo, g.m. Helga Marie Hansen (1892–1970), to barn: Margith Marie (f. 1918) og Odd Gunnar (f. 1925).

* Karl (1890–1968), bosatt i Oslo, g.m. Rebekka Johnsen (1890–1975) fra Lødingen, som var overlærer ved Bjølsen skole, tre barn: Aud (f. 1917), Marna Sofie (f. 1918) og Nils Konrad (f. 1930).

⁸⁶ Denne oversikten er laget av slektsforsker Terje Lehne på Røyse.

* Einar (1893–1975), seinere eier av Selte, g.m. Gudrun Hagen (1899–1980), ingen barn (se nedenfor).

* Martha Kristine Foss (1898–1983), fosterdatter, g.m. Nils Hermansen Brua (1893–1981), én datter Laura (f. 1921).

I 1900 bodde Maren og Nils i Selte med sine fire yngste barn samt fosterdatteren Martha Kristine, og husfarens mor, Kristine Larsdatter (f. 1816, enke og føderåds-kone).

I 1931 overdro Nils Kristensen bruket til sønnen Einar for 4.000 kroner og livøre. EINAR SELTE (1893–1975) var løytnant i Forsvaret, og ble i 1931 gift med GUDRUN HAGEN (1899–1980) fra Røyse. De hadde ingen barn.

I 1948 bestod Selte av 80 dekar dyrket jord (leirmold), 15 dekar annet jordbruksareal og 55 dekar skog. På bruket var 2 hester, 6 kyr, 1 okse, 1 ungdyr, 2 griser og 20 høner.

I 1950 solgte Gudrun og Einar Selte bruket og flyttet til Nes i Hole, hvor de bygde enebolig (gnr. 236/115 Hasselbo). Ny eier av Selte ble HARTVIG SEVERIN STAURLAND (f. 1921) fra Rogaland, som overtok for takst 34.500 kroner. Helene og Hartvig Staurland ryddet resten av skogen (havna), og grøftet hele eiendommen. Men høsten 1966 solgte de Selte til Einar Myhre og flyttet til Sandnes i Rogaland.

EINAR MYHRE (1913–1985) var fra Vang i Valdres, og gift med INGER JOHANNE NORDBY (1915–1995) fra Oslo. De drev kolonialforretning i Oslo (på Bryn, seinere i Bygdøy Allé), og kjøpte først i 1960-årene småbruket Nordhagen ved Busund i Norderhov, som de brukte som helgebolig inntil de flyttet dit rundt 1965. De fikk to barn:

* Berit Hildegunn (f. 1942), seinere eier av Selte, g.m. Ole Bratberg, to barn (se nedenfor).

* Thorbjørn (f. 1944), g.m. Berit Jakobsen (f. 1949), bosatt i Oslo, to barn: Øystein (f. 1970) og Esben (f. 1973).

Einar Myhre kjøpte i 1970 en skogeiendom på 400 dekar ved Sundvollen (Hunstadmarka gnr. 210/15). Datteren BERIT HILDEGUNN MYHRE (f. 1942) overtok i 1980 Selte og skogen ved Sundvollen fra sine foreldre. Hun ble i 1969 gift med OLE BRATBERG (1942–1995), eier av Søndre Bratberg gård i Furnes i Hedmark. De fikk to barn:

* Hans Einar (f. 1970), ugift, seinere eier av Selte.

* Kjersti (f. 1973), g.m. Nicolai Bø (f. 1973) fra Ringsaker, bosatt i Bru-munddal.

Berit Hildegunn Bratberg har etter sin manns død i 1995 vært eier

De tre Selte-brukene i 1955. Til høyre gnr. 188/9 Selte, i forgrunnen gnr. 188/36 Nylund, og nord for Nylund ligger Øvre Selte (gnr. 189/15 Selte). Til venstre for de to sistnevnte brukene, ligger gnr. 189/14 Selte (i dag gnr. 189/50). I bakgrunnen ser vi Mo gård (til venstre), Bjørnstad og Bjørke-gårdene.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

av Søndre Bratberg. Hun arbeider som faglærer i helse- og sosialfag ved Ringsaker videregående skole. I perioden 1982–93 ble jorda i Selte leid bort til Anders Strande på Bråk i Norderhov, mens sønnen Hans Einar Bratberg drev den fra 1993 til 1996.

I januar 2000 overdro Berit Hildegunn Bratberg Selte til sønnen HANS EINAR BRATBERG (f. 1970), som i dag er bosatt i Selte og driver jorda og skogen.

Selte består i dag av 145 dekar dyrket jord, og eieren har 400 dekar skog på Krokskogen og to eiendommer i Norderhov (Ringrike): Frok gnr. 3/22 (en åker på Mælingen, cirka 30 dekar) og Nordhagen gnr. 42/12 (cirka 35 dekar, hvorav halvparten dyrket jord).

Våningshuset i Selte er bygd cirka 1850 (påbygd 1969 og restaurert 1974), mens låve og stall er fra 1897 (ominnredet 1972), og fjøset fra 1932. Der er ellers et stabbur. En gammel drengestue/vedskjul ble revet 1994. På bruket er det skurtresker, tre traktorer og kaldluft korntørke.

Sørum gnr. 189/12

I 1854 ble det fraskilt en parsell fra den delen av «gamle» Vestre Sørum som Jørgen Olsen Rytterager samme år hadde kjøpt av

Anders Andersen Bjørnstads konkursbo. Kjøper var Peder Håkensen Ring, som betalte 400 spesidaler for eiendommen (skjøte ble først utstedt i 1858).⁸⁷

PEDER HÅKENSEN RING (1820–1902) var skredder. Som ung arbeidet han som tømmerhogger, bl.a. for Engebret Moe og seinere for sønnen Ole Moe, på Mo i Steinsfjordingen. Han var gift med ANNE ANDERSDATTER (f. 1826 i Norderhov). Vi kjenner fire av deres barn:

* Håkon (f. 1862).

* Anders (f. 1864), seinere eier av Ring-Sørum, g.m. Amalie Andersdatter Kastet, tre barn (se nedenfor).

* Karen (f. 1866), ugift.

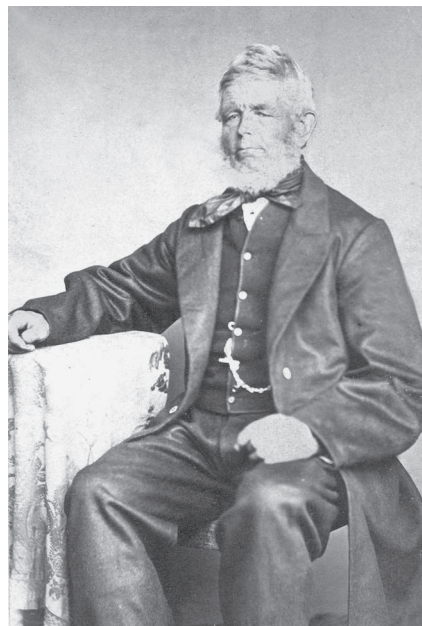
* Inger (f. 1870), g.m. malermester Hans Dahlin (bosatt i Søgarden Hårum), fire barn: Marie, Karen, Hans og Petra.

I 1865 satt Anne og Peder på bruket med sine to eldste barn, og en tjenestejente Karen Hansdatter (20). De hadde 2 kyr, 1 sau og 1 gris, og utsæden var $\frac{1}{4}$ t. rug, $1\frac{1}{2}$ t. bygg, $\frac{3}{4}$ t. blandkorn og 5 t. poteter.

I 1900 satt den gamle skredderen på bruket med sin hustru og datter Karen. Peder Haagensen Ring døde i 1902, og sønnen Anders overtok bruket for åsetestakst 3.500 kroner.

ANDERS PEDERSEN RING (1864–1947) ble i 1891 gift med AMALIE ANDERSDATTER (1856–1942), datter av Anders Johannessen Kastet og Randi Andersdatter på Vestre Bjørke. De fikk tre barn: Anders, Peder og Johan. I 1900 var Anders Ring sliperiarbeider i Hønefoss, og kona og de tre sønnene bodde på Vestre Bjørke hos hennes far. De eide Sørum fra 1902 til 1916, da de solgte eiendommen til Martin A. Sønsterud og flyttet tilbake til Bjørke, hvor de tok over bruket etter hennes far. Vestre Bjørke eies i dag av deres barnebarn Inger Johanne Rønning (se gnr. 182/5 Vestre Bjørke).

MARTIN ANDERSEN SØNSTERUD (1886–1966) var fra Rørvikberget ved Sundvollen. I 1913 eide han Selte gnr. 10/14 et halvt års tid, før han solgte det til sine foreldre Dorthea og Anders Pedersen Sønsterud. Han var gift med MARIE MARTINSEN fra Kløkkerbråten (1891–1915), og de fikk tre barn:

Skredder Peder Håkensen Ring (1820–1902).

⁸⁷ Dette bruket av Sørum er best kjent som «Ring-Sørum», et navn dagens eierfamilie ikke ønsker brukt.

© Fotograf Marit Fagerli

*Våningshuset på gnr. 189/12
Sørum i august 2002.*

* Anders (1911–1968), g.m. Ester Elvigen fra Elvika i Norderhov, tre barn: Edel Marie (f. 1934, g.m. Øystein Nilsen fra Røyse, tre barn: Gro, Tom og Jan), Liv Jorunn (f. 1942, g.m. Terje Haglund), og Steinar (f. 1946).

* Odd (1912–1967), g.m. Else Alvilde Hurum fra Hagabråten, to barn: Synnøve (g.m. Odvar Hansen, tre sønner Roar, Frank og Oddvar), og John (g.m. Inger Birgitte Bjella (siden skilt), to barn: Roy og Eva).

* Maria Dorthea (1915–1982), ble adoptert av sin fars søster Alma Karine og hennes mann Peder Muggerud – se gnr. 191/5 Nordhagen.

Marie Sønsterud døde av barsel feber noen uker etter at hennes tredje barn ble født, og Martin giftet seg igjen i 1916 med ANNA MARGRETHE JØRGENDATTER (f. 1897) fra Langebru på Kroksko-gen. De fikk fire barn:

* Dora (f. 1916), g.m. Olav Bjørnstad (f. 1910) fra Sørskogbygda ved Elverum, tre sønner: Arne Gustav (f. 1933, g. m. Hallfrid Moen (siden skilt), tre barn: Hilde Dagmar, Leif Arne Olav og Maria Elisabeth), Erik (f. 1941 g.m. Elfrid Pettersen), og Jan (1949–1993, g.m. Aud Pernille Befring, tre barn: Kari, Olav og Einar).

* Rønnaug (1923–1924), døde av lungebetennelse cirka 3 måneder gammel.

* Rønnaug Elisabeth (1924–1971), g.m. Fridtjof Gram, bosatt i Bærum, ingen barn.

* Jakob (1926–1989), g.m. Kitty Glad fra Sverige, bosatt ved Lårvika, tre barn: Bengt Arne, Iren og Anja.

Martin A. Sønsterud betalte 8.000 kroner for Sørum i 1816. Han var sveiser på Mo gård, og eide Sørum til 1928, da Karl Kristiansen Bergerstua overtok bruket for 8.000 kroner.⁸⁸ Martin A. Sønsterud flyttet da med sin familie til Rønningen på Krokskogen. Siden bodde de i Nordland ved Fjulsrud, før de i 1932 flyttet til Nordstøa på østsida av Steinsfjorden.

KARL KRISTIANSEN BERGERSTUA (1855–1932) var tidligere husmann i Ribberud (under Sjefsgården Sørum) og Hanserud (under Mo). Fra 1890-årene bodde han med sin familie i Bergerstua under Øderå. Han eide huset der selv, og arbeidet 12 dager i året på Øderå som betaling for leie av jorda. Karl Kristiansen var gift to ganger, og hadde i alt 17 barn.

I første ekteskap med ANNE JENSDATTER RIBBERUD (1849–1890) fikk han åtte barn (de giftet seg i 1875):

⁸⁸ Auksjonsskjøte av 13. februar 1928 (pantebok 59, s. 423).

Sørum gnr. 189/12 cirka 1910. Maleri av Sara Moe (f. 1867).

- * Maren Johanne (1875–1953), g.m. Johan Bråten (1871–1956) i Vegårdsfjerdingen, fem barn: Anders, Karine, Marta, Karl og Hjørdis.
- * Karen Lovise (1877–1968), g.m. Karl Selte (1872–1955), sju barn: Asta, Olga, Martin, Kåre, Trygve, Helga og Sigurd.
- * Karine (1879–1959), ugift (sydame i St. Olavsgate i Hønefoss).
- * Jens Kristian (1882–1944), ugift, utvandret til USA, drev skoforretning i Seattle.
- * Marte Sofie (1884–1954), g.m. Ole Eriksen Bjerkeli (1881–1956) i Norderhov, åtte barn: Karl, Olav, Anna, Maren, Karen, Bjarne (døde som barn), Bjarne og Sverre.
- * Karl Anton (1886–1918), utvandret til USA, g.m. Laura Piper, ingen barn, ble innkalt i den amerikanske hær og falt på slagmarken i Frankrike i november 1918.
- * Sara Elise (1888–1889).
- * Sara Elise (1890–1986), g.m. Emil Petter Andreassen (1894–1976), åtte barn: Eivind, Marte, Anne, Erling, Sverre, Anton, Bjarne og Solveig.

Anne Jensdatter døde i 1890 da hun hadde født sitt 8. barn, og Karl Kristiansen giftet seg igjen med KAREN BIRGITTE MARTINSDATTER (1878–1916) fra Enebakk. De fikk ni barn:

- * Anna Marie (1897–1984), ugift, overtok stellet hjemme da mora døde i 1916, seinere bl.a. husholderske for prost Thomle.
- * Martin (1899–1967), kirketjener, g.m. Olga Lovise Olsen fra Tyristrand, bosatt i Svingerud, to barn: Karen (f. 1923, g.m. Ragnar Østberg) og Ester (f. 1925, g.m. Arvid Grønvold).
- * Marta (1900–1995), g.1 m. Ivar Halvorsen i Norderhov (siden skilt, én datter Aslaug), og g.2 m. Ole Domholt (1892–1963, én datter Ella f. 1941).
- * Oskar (1903–1946), g.1 m. Johanne Ruud i Rudsødegården (1890–1935, ingen barn), g.2 m. Magda Tandberg fra Modum, bosatt i Solbergelva, to døtre: Judith Ragnhild og Hanna.
- * Mads (1905–1987), seinere eier av Sørums, g.m. Olaug Kristine Simarud fra Ådal (f. 1917), én sønn Karl Olaf f. 1941 (se nedenfor).
- * Nils (1908–1968), g.m. Berte Marie Ellingsen (1900–1975), tre barn: Åshild, Ellen og Kåre.
- * Sigurd (1910–2001), g.m. Anna Helene Martinsen (f. 1901) fra Brua på Krokskogen, to barn: Karen (f. 1938, g.m. Odd Reneflot, Ask, tre barn: Tone, Anne og Sjur), og Kjell (f. 1940, g.m. Grethe Lehne, to barn: Roger og Tormod).
- * Agnes (f. 1913), g.m. Arne Ødegård, bosatt i Moelv i Hedmark, to barn: Thor og Inger.
- * Karen Beate (1916–1991), g.m. Albert Walberg, bosatt på Galterud ved Kongsvinger (ingen barn, men han har en datter, Anne Eva, fra et tidligere ekteskap).

Da Karl Kristiansen kjøpte Sørums i 1928, hadde han vært enke-mann i 12 år. Pengene han betalte for gården, skal ha vært erstatningen han fikk utbetalt etter sønnen Karl Anton, som hadde

*Mads Karlsen (1905–1987)
og hustru Olaug Kristine
f. Simarud (f. 1917).*

utvandret til USA i 1907 og som amerikansk statsborger blitt utkalt som soldat i den amerikanske hær. Han falt på slagmarken i Frankrike i november 1918, noen få dager før krigen var slutt.⁸⁹

Karl Kristiansen fortsatte å bo i Bergerstua, etter at han kjøpte Sørums. Noen av barna og deres familier bodde på Sørums, etter at de i 1929 hadde flyttet våningshuset 8–10 m østover (det lå tidligere kloss i bygdeveien). Karl Kristiansen døde i 1932, og fem av barna fra hans andre ekteskap – Oskar, Mads, Sigurd, Anna og Marta – ble eiere av Sørums med $\frac{1}{5}$ hver, for kjøpesummen 7.000 kroner.⁹⁰

I juni 1937 overtok Mads Karlsen som eneeier av Sørums og en setervoll på Øskjevallsetra (Bergheim, gnr. 36/24) for 3.275 kroner. Mads og broren Sigurd, som leide husvære i 2. etasje, drenerte hele eiendommen med håndkraft.

MADS KARLSEN (1905–1987) ble i 1937 gift med OLAUG KRISTINE SIMARUD (f. 1917) fra Hallingby i Ådal. De har én sønn Karl Olaf (f. 1941).

I 1948 hadde de 1 hest, 3 kyr, 2 griser og 15 høner på Sørums. Hesten ble solgt samme år (til Libakke), og kyrne ble solgt i 1949. Mads Karlsen var fra 1948 til oppnådd pensjonsalder en av tre veivoktere i Hole.

Sønnen Olaf Karlsen startet i 1965 Sørums gartneri på eiendommen. I årene 1971–85 drev han blomsterforretning i Ringerike

⁸⁹ Karl Anton Karlsen reiste til USA i 1907 sammen med to kamerater, den ene var Martin Helgerud (seinere eier av Jensrud ved Jomfruland), og den andre het Kristian Hauge (opplyst av Georg Helgerud, juni 2002).

⁹⁰ Skjøte fra skifteretten i farens dødsbo ble utstedt 23. mai og tinglyst 1. juni 1933 (pantebok 66, s. 132b).

Stormarked, og siden 1995 har han vært aktiv torghandler i Hønefoss.

OLAF KARLSEN (f. 1941) er gift med INGER JOHANNE ANTONSEN (f. 1949) fra Bergen. De har tre barn:

* Marianne (f. 1970), i dag eier av Sørum, samboer med Henning Even Larsen fra Hamar, to barn: Mads Even (f. 1997) og Tuva Kristine (f. 2000).

* Tone (f. 1972), g.m. Øyvind Olsen fra Stavanger (siden skilt), to barn: Lill Christin (f. 1995) og Victoria (f. 1996). Tone er bosatt på Gjerdrum i Akershus.

* Geir (f. 1974), eier av Sørum 1987–1999, ugift, fra tidligere samboerskap med Line Grongstad har han én sønn, Martin (f. 1995).

Da Mads Karlsen døde i 1987, ble eiendommen ført over på sønnesønnen GEIR KARLSEN (f. 1974), med klausul om bruksrett til våningshus og jord for foreldrene i deres levetid. Siden 1999 har MARIANNE KARLSEN (f. 1970) vært eier av Sørum, som består av 30 dekar dyrket jord (sandmold), og drives av Olaf Karlsen. Inger Johanne Karlsen er psykiatrisk hjelpepleier, og arbeider til daglig på Solstad bo- og behandlingssenter på Røyse.

Av bygninger er et våningshus, hvor 1. etasje er bygd i laftetømmer en gang på 1800-tallet. Det ble i 1929 flyttet 8–10 m inn på eiendommen, fra en tomt ved bygdeveien og påbygd en etasje (ytterligere påbygd 1970, restaurert 1989). En gammel låve, laftet av malmfuru, er trolig fra 1700-tallet.⁹¹ Et fjøs som var bygd inntil, ble revet i 1950-årene. Andre bygninger er stabbur (1943), uthus (1955) og drivhus (1967 og 1970). På bruket er det tre traktorer og varebil.

Selte gnr. 189/14 (i dag gnr. 189/50)

Selte er en tidligere husmannsplass under Midtre Sørum, som ble fraskilt i 1864 og solgt til Martin Olsen Selte, sønn av husmann Ole Kristensen og Ragnhild Borgersdatter. Foreldrene hadde vært husmannsfolk på plassen siden slutten av 1820-årene (de satt tidligere i Bjørnstadmyra).

MARTIN OLSEN SELTE (1829–1903) betalte 150 spesidaler for plassen til lensmann C.A. Kahrs, og kjøpte i tillegg en parsell åkerjord fra Jørgen Olsen Rytterager (eier av gjenværende del av «gamle» Vestre Sørum) for 100 spesidaler.⁹² Han var gift med JØRGINE OLAVA PEDERSDATTER (f. 1836 i Vestre Aker), som kom til Hole i

⁹¹ SEFRAC-registeret (1985).

⁹² Den delen av eiendommen som kom fra Midtre Sørum hadde en skyld på 17 skilling, den andre 22 skilling (pantebok 30, s. 95, 158 og 443).

Gina og Nils Brådalen foran gamlehuset i Selte. Bildet er tatt i 1931.

1856 som tjenestepike for enkefru Palludan på Bjørnstad. De fikk ni barn:

- * Oskar (f. 1857), skal ha falt som frivillig i Boerkrigen i Sør-Afrika.
- * Andreas (f. 1863), utvandret til Canada, kom tilbake til Hole og kjøpte Sauløkka på Røyse, g. 1898 m. Elionore Hoel, tre barn: Hjørdis (f. 1899, g.m. Odin Langslet), Aslaug (1900–1920) og Janna Pauline (1901–1902).
- * Peder (f. 1865), ugift, emigrerte til Amerika, en tid gullgraver og fangstmann i Alaska, seinere bosatt i Seattle.
- * Thorvald (f. 1868), ugift, bodde vekselvis hos søsknene.
- * Karl Anton (1872–1955), eier av Selte 1910–1913, og fra 1913 av Solvang på Brenna (tok med mora og broren til Solvang), g.m. Karen Lovise Karlsen, sju barn: Asta, Olga, Martin, Kåre, Trygve, Helga og Sigurd (se gnr. 189/10 Solvang).
- * Helga (f. ca. 1873), emigrerte til Amerika, hvor hun ble gift og fikk fire barn: Alma, Ruth, Alice og Roy.
- * Maren (f. 1875), emigrerte til Amerika, hvor hun ble gift og fikk fire barn: Bertha, Irma, Lennart og Lilly.
- * Nils (f. 1876), g.m. Oline Anfinnsdatter, sju barn: Jenny Marie, Oskar Martin, Oskar, Valborg, Anfinn, Astrid og Sverre (se gnr. 189/26 Lunde).
- * Othilie (f. 1880) g.m. Martin Skinstad fra Vikersund, to barn: Hjalmar og Marie.

I 1865 satt Martin Olsen Selte (37) som selveier på Selte med kona Jørgine Olava (30) og de tre eldste barna, og hans foreldre Ole Kristensen (81) og Ragnhild Borgersdatter (75, f. i Norderhov). De hadde 1 hest, 2 kyr og 1 gris, og utsæden var $\frac{1}{8}$ t. rug, $\frac{1}{2}$ bygg, $\frac{3}{4}$ t. blandkorn, $\frac{1}{8}$ t. havre, $\frac{3}{16}$ t. erter og $\frac{3}{4}$ t. poteter.

I 1900 hadde Martin (71) og Jørgine (64) to av barna boende hjemme; Thorvald (32) og Othilie (20), begge ugifte. Av folketel-

linga går det fram at Jørgine drev «handel med madvarer på Exer-
cerplads» – altså på Helgelandsmoen.

Martin Olsen Selte døde i 1903, og Jørgine ble sittende i uskif-
tet bo inntil sønnen Karl overtok bruket i 1906 for 2.000 kroner
samt livøre til mora, med pantobligasjon på hele kjøpesummen til
Ringerikes Sparebank.

KARL SELTE (1872–1955) var gift med KAREN LOVISE KARLSEN
(1877–1968), datter av Karl Kristiansen Bergerstua og Anne Jens-
datter Ribberud. De fikk sju barn, og de fem eldste var født da forel-
drene i 1913 solgte Selte til Martin A. Sønsterud for 2.700 kroner, og
tok med seg hans mor og bror Thorvald og flyttet til bureiserbruket
Solvang på Brenna hvor Karl samme år hadde reist våningshus og
låve.

Martin Andersen Sønsterud (1886–1966) var fra Rørvikberget
ved Sundvollen, og solgte allerede et halvt år etter (desember 1913)
Selte til sin far Anders Pedersen Sønsterud for 2.500 kroner.⁹³
Sønsterud-familien bodde ikke i Selte i de 11 årene de eide bruket,
men de dyrket gras og kjørte det til sitt eget bruk Rørvikberget i
Sundvollen. Fra 1919 leide Anders Sønsterud bort husene til Nils
Brådalen, som var gårdskar på Midtre Sørums, og i oktober 1924
solgte han Selte til Brådalen for 4.500 kroner, og dermed kom en
slekt på bruket som fortsatt sitter der.

NILS BRÅDALEN (1894–1967) fra Lisletta i Norderhov var gift
med GINA AMUNDSEN ØEN (1897–1973) fra Nyhus i Ådal, og de
fikk fire barn:

* Hans f. 1916, seinere eier av Selte, g.m. Rangdi Marie Søderberg fra Ål
i Hallingdal, to barn: Bjørg og Kjell.

* Eivind (1923–1999), g.m. Marry Aasgård (1927–1994) fra Kristiansund,
bosatt ved Selte til 1974, da de flyttet til Kristiansund, to barn: Unni
(f. 1948) og Eva (f. 1960).

* Bjarne Arvid (1926–1929), død av lungebetennelse, 3 år gammel.

* Vidar (1929–2002), ugift, bosatt i Selte.

Nils Brådalen arbeidet på Hønefoss Brug, og siden som tømmer-
hogger. I 1930-årene fikk han, som så mange andre småbrukere i
Hole og landet ellers, problemer med å holde kreditorene fra livet.
I 1933 overtok Hole kommune eiendommen for 1.900 kroner
(familien disponerte den hele tida), og den ble skjøtet tilbake til den
tidligere eier i 1940 for 800 kroner. I 1936 ble det fraskilt en par-

---

⁹³ Anders Pedersen Sønsteruds skjøte ble tinglyst 13. januar 1914 (pantebok 51, s.
299).

Gamlehuset i Selte er fra rundt 1850. Bildet er tatt etter at det ble flyttet over på ny grunnmur i 1975.

sell Nylund (gnr. 10/43) på cirka 12 dekar. I 1948 fikk sønnen Øyvind Brådalen fraskilt en boligomt Bakkeli (gnr. 10/47), og i 1950 fikk eldste sønn Hans Brådalen det samme – Solhaug gnr. 10/50 (bodde tidligere på Ner-Stein). Etter ytterligere fraskillelse av tilleggsparseller til eiendommene som grenset inntil Selte i årene 1959–63, var det rundt 5 dekar jord igjen av bruket, som i 1975 ble overdratt til yngste sønn VIDAR BRÅDALEN (1929–2002) for 12.000 kroner.

Tidlig i 1980-årene ble ytterligere parseller fradelt som tilleggsjord til boligeiendommene rundt. Dermed var det under 1 dekar igjen av bruket Selte, som Vidar Brådalen i 1985 solgte til sin eldste bror Hans for 1.000 kroner. I 1985 ble resten av Selte gnr. 189/14 sammenføyd med gnr. 189/50 Solhaug og fire andre parseller, til nytt gnr. 189/50 Selte.

HANS BRÅDALEN (f. 1916) er gift med RANGDI MARIE SØDERBERG (f. 1926) fra Ål i Hallingdal. De har to barn:

* Bjørg (f. 1947), g.m. Nils Arvid Tveiten fra Bærum (siden skilt), en sønn Geir (f. 1966).

* Kjell (f. 1949), g.m. Berit Grinaker fra Fjellhammer, bosatt på Jevnaker, to barn: Kjell Arne (f. 1971) og Marianne (f. 1975).

Hans Brådalen var i yngre år gårdsarbeider på Stein, og arbeidet siden som tømmerhogger og anleggsarbeider, mens Rangdi har vært i kolonialbransjen. Våningshuset i Selte ble bygd i 1949–50. Den gamle låven med fjøs ble revet i 1930-årene. Den gamle stua som Martin Olsen Selte bygde opp etter en brann rundt 1850, ble

© Fotograf Marit Fagerli

Selte 2001. Eldste del av våningshuset er fra sist på 1700-tallet, og fikk et tilbygg i 1900. Til venstre for låven ligger eneboligen som dagens eiere bygde i 1969–70.

tatt ned stokk for stokk i 1948 for utskifting av dårlig tømmer, og det ble da støpt kjeller. Det ble restaurert i slutten av 1970-årene, og står i dag ubebodd.

Selte gnr. 189/50 er i dag på cirka 5 dekar, hvorav 2 dekar dyrket jord, som leies av naboen Roald Klemmestad.

Selte (Øvre Selte) gnr. 189/15

Dette småbruket er det eldste selveierbruket som er fraskilt de tre opprinnelige Sørum-gårdene (1799), da det ble solgt av Anders Hansen Bjørnstad (som eide denne part av «gamle» Vestre Sørum) til Elling Syversen Hurum (Oppigarden) for 470 riksdaler.

ELLING SYVERSEN (1767–1809) var snekker, og ble i 1797 gift med KARI TARALSDATTER SØNSTERUD (f. 1777). De fikk seks barn som var i live da skiftet ble gjort opp etter faren i 1811:

* Marte (1798–1840), g.m. maler og leilending Jahn Kasper Jørgensen (1803–1887) på Rytteraker, sju barn, hvorav det siste var dødfødt i 1840 da Marte døde i barselseng. De seks barna som levde opp, var: Maren (f. 1827), Karen Eline (f. 1828), Anne (f. 1830), Jørgen (f. 1832), Kristian (f. 1835) og Olava (f. 1837) – se gnr. 198/2 Rytteraker i bind 1.

* Anne (1799–1862), vokste opp hos sin fars søster Inger Syversdatter og

hennes Mann Paul Pedersen Gihle på Søndre Gile (barnløse). I 1820 ble Anne g.m. Peder Sørensen Bjerke (1790–1863), seinere bruker av Søndre Gile, 11 barn: Karen Sophie, Inger Marie, Marte, Paul, Søren, Søren, Karen Sophie, Engebret, Engebret, Martin og Karl – se gnr. 180/46 Søndre Gile.⁹⁴

* Marie, g. 1826 m. Arne Gulbrandsen, husmann i Sætrang-eie (1826) og Vestern-eie (1829) i Haug, minst fire barn: Marie (f. 1826), Anders (f. 1829), Karl (f. 1834) og Inger (f. 1837).

* Tolline (f. 1803), g.m. Ole Jonsen Walbekken, tre barn: Edvard, Karen og Sofie. I 1865 bodde de i Valbekken med to pleiebarn: Anne Olsdatter (f. 1850) og Marie Holmboe (f. 1860).

* Syver (1804–1874), g.m. Else Jørgine Engebretsdatter Moe (1806–1890), fire barn: Edvard, Elvine Martha, Engebret og Jørgen.

* Kirstine (1807–1854), g.m. Guttorm Josvassen Næss (1806–1875), fem barn: Josva (1838–39), Edvard (1840–1880), Anders (1842–1843), Karen (1845–1907) og Martin (f. 1847).

I 1801 satt Elling og Kari i Selte med sin datter Anne (2), og en tjenestejente Kristine Nilsdatter (12). Elling Syversen døde allerede i 1809, og da skiftet ble avsluttet i 1811, ble Selte taksert til 350 riksdaler, og utlagt «sterboenken» Kari Taraldsdatter.

Kari Taraldsdatter giftet seg igjen i 1811 med PEDER ANDERSEN ØDERAA. Vi kjenner tre av deres barn: Helene (f. 1813), Anders (f. 1815, død som barn) og Anders (f. 1820). Det var sistnevnte som overtok bruket i april 1844 for 244 spesidaler og livøre til foreldrene.

ANDERS PEDERSEN SELTE (1820–1865) var i perioden 1839–65 omgangsskolelærer i Steinsfjerdingsken. Han var gift med INGER OLS-DATTER (1815–1888) fra Hønefoss. De fikk tre barn:

* Karen (f. 1846), ugift.

* Marie (1850–1935), g.m. Johannes Nilsen Hafnor (1841–1915), fra 1868 eier av Fjellstad på Røyse, to sønner: Anton (1880–1903), og Nils (1887–1963, g.m. Karoline Johansen 1893–1973 fra Moelv i Hedmark, fire barn: Marie f. 1919, Johannes f. 1921, Ellen f. 1925 og Ole Anton f. 1933).

* Peder (1856–1931), seinere eier av Selte, g.m. Anna Tvedt, tre barn (se nedenfor).

Anders Pedersen Selte døde i 1865, og ved folketellinga ved utgangen av året satt Inger Olsdatter (51) som enke i Selte med sine to yngste barn Marie (16) og Peder (10) samt en tjenestekar Martin

---

⁹⁴ I 1822 fikk Anne Ellingsdatter (bosatt i Selte) en datter Gunhild med Michael Henrichsen Blyberg (også bosatt i Selte). Men Michael Henrichsen Blyberg ble i 1821 g.m. Eli Christensdatter, og de fikk flere barn. Da Gunhild (f. 1822) ble konfirmert i 1837, er Michael Henrichsen og Eli Christensdatter notert som foreldre.

GARVER PÅ VIK

En av sønnene i Selte var Syver Ellingsen (1804–1874), som ble gift med Else Jørgine Engebretsdatter Moe (1806–1890), datter av Marthe Jørgensdatter og Engebret Moe på Mo i Steinsfjerdingsken, og dermed søster av dikterpresten Jørgen Moe. En gang i 1850-årene grunnla Syver et såkalt «indsætningsgarveri» på Søndre Vik i Hole. Han leide tomt og satte opp hus, hvor han tok imot huder og skinn til barking. Han hadde allerede i 1839 løst borgerbrev som garver i Oslo, og flyttet tilbake til Hole i 1852. Ingen av de fire barna ønsket å fortsette garveriet da faren døde i 1874, og fra 1879 var det garver Mathias Arnesen som overtok på Vik (se gnr. 192/12 Søndre Vik i bind 1).

---

*Peder Andersen Selte (1856–1931)
og hustru Anne f. Tvedt
(1876–1932) var begge lærere. De
eide Øvre Selte fra 1888 til 1924.*

*Anders Martinsen Bjerke
(1883–1969) på stabburs-
trappa i Selte, cirka 1949.*

Kristiansen (18). På bruket hadde de 1 hest, 3 kyr, 3 sauer og 1 gris, og de sådde $\frac{1}{6}$ t. hvete, $\frac{3}{8}$ t. rug, 1 t. bygg, $3\frac{1}{2}$ t. blandkorn, $\frac{1}{2}$ t. erter og 3 t. poteter.

Etter Inger Olsdatters død i 1888 overtok sønnen PEDER ANDERSEN SELTE (1856–1931) eiendommen for 3.500 kroner ved skjøte av 11. mai 1889. Han satt i 1900 som ugift gårdbruker og folkeskolelærer i Selte med sin søster Karen (som stelte huset for ham), og to tjenestefolk, Olava Nilsdatter (f. 1866) og Ole Pedersen (f. 1882 i Norderhov). Peder Andersen Selte ble gift med ANNA TVEDT (1876–1932) fra Modum, som kom til Hole som lærerinne i 1901. De fikk tre barn:

* Anders (1906–1967), ugift.

* Oddlaug (1907–1960), g.m. Ole Nøtnæs fra Botne i Vestfold, seinere eiere av Bortigarden Bjørke, to barn: Per og Anne Lise (se gnr. 182/3 Bjørke).

* Ingrid (1915–1995), g.m. Johannes Aarøy fra Erve ved Haugeund, bosatt i Oslo, to sønner: Nils og Torkild.

Peder A. Selte tok lærereksamen ved Asker seminar i 1877, og begynte samme år som lærer i Bærum. I 1882 kom han til Løken skole i Hole, og i 1888 til Stein skole, hvor han arbeidet i 35 år.⁹⁵ Anna Selte fikk nær 30 års arbeidsdag (1901–30) ved de samme skolene. I 1923 kjøpte de Bortigarden Bjørke i Steinsfjordingen, og solgte året etter Selte til Anna Marie og Anders Martinsen Bjerke, som hadde bodd på bruket og drevet det siden 1918. Før salget fraskilte Peder A. Selte skogparsellen Seltestykket gnr. 10/40 ved Sundvollen, som han beholdt, men fra Bortigarden Bjørke fraskilte han samme år (1924) en skogparsell Torghagen ved Torgsetra (gnr. 3/13 av skyld 38 øre), og solgte den til de nye eierne i Selte. For Selte og Torghagen betalte de 26.000 kroner, og lånte 10.000 kroner av selgeren, 10.000 kroner i Hypotekbanken og 12.000 kroner i Kredittforeningen for land- og skogbruk for å finansiere kjøpet.

ANDERS MARTINSEN BJERKE (1883–1969) var sønn av husmann Martin Olsen Bjerkebakken og Maren Pauline Kristensdatter Gundersby. Han ble i 1902 gift med ANNA MARIE OTTERSATTER SOLBERG (1884–1952) fra Lunner på Hadeland. Fra 1907 til 1919 satt de som eiere av bruket Nordli (Bråten) i Bjørkåsen. De fikk seks barn: Laura, Reidar, Sverre, Gudrun, Alf (Pos) og Asbjørn Anders –

⁹⁵ Ringerikes Blad 3. oktober 1923.

se gnr. 183/3 Nordli, hvor barna og deres etterkommere er utførlig omtalt.

Anders M. Bjerke var skogsarbeider og tømmerkjører, og arbeidet også i perioder ved Hole Torvstrøfabrikk, ved siden av å drive Selte. Lånegjelda var tyngende og i 1935 så han seg nødt til å søke om gjeldsordning, som i 1938 ble innvilget fra Lånekassen for jordbrukere.

I 1948 hadde Selte 70 dekar dyrket jord (mold på leire) og 50 dekar produktiv skog. På bruket var det to hester, 7 kyr, 3 ungdyr, 3 griser, 5 sauer og 10 høner.

Anna Marie Bjerke døde i 1952, og den 14. juni 1963 solgte Anders M. Bjerke sitt bruk Selte til yngste sønn Asbjørn Bjerke (Selte), med livøre til faren i form av fritt husvære i resten av hans levetid (han døde i 1969). I 1959 fikk Anders M. Bjerke kongens for-tjenestemedalje i sølv for sitt mangeårige virke i skogen.

ASBJØRN BJERKE (1921–1992) ble i 1946 gift med HALDIS SYNØVE THORSEN (f. 1925) fra Hønefoss. De har én datter Toril (f. 1946).

Etter Asbjørn Bjerkes død i 1992, overtok datteren TORIL KLEM-MESTAD (f. 1946) eiendommen sammen med sin mann ROALD KLEMMESTAD (f. 1941), fra Ask. De har to barn:

Anna Marie Bjerke (1884–1952) på vei til fjøset, cirka 1949.

Øvre Selte i 1955. Nederst til høyre ser vi våningshuset og stabburet i gnr. 189/9 Selte. I bakgrunnen ligger Sorum-gårdene og Mo (til høyre).

Foto: Widerøe's Flyveselskap AIS

*Haldis f. Thorsen (f. 1925) og
Asbjørn Bjerke (1921–1992) i
Selte, cirka 1980.*

- * Nina (f. 1966), g.m. Jon Ola Arnesen (f. 1962) fra Vegård, bosatt på Utstranda, en sønn Kasper (f. 1999).
- * Rune (f. 1967), bosatt på Jessheim.

Toril Klemmestad arbeider som fagarbeider/renholder i Hole kommune, mens Roald er sjåførlærer. Selte har i dag 70 dekar dyrket jord (korn), som eierne driver selv (de driver i tillegg jorda på nabobrukene Selte (bnr. 50) og Nylund, i alt cirka 11 dekar). På bruket er det én traktor. Den eldste delen av våningshuset er fra slutten av 1700-tallet, med et tilbygg i 1900. Låve med stall, fjøs og grisehus ble bygd i 1927 (samme år som den gamle låven brant). Av øvrige bygninger er et stabbur fra 1800-tallet, med påbygd 2. etasje cirka 1948. Et gammelt bryggerhus ble revet cirka 1955. I 1968 fikk Toril og Roald Klemmestad utskilt en tomt sør for låven, hvor de bygde enebolig i 1969–70 (gnr. 189/67 Solheim).

Sørumshaugen gnr. 189/20 og 189/35

Eiendommen Sørumshaugen består av to tidligere husmannsplasser (Haugen og Nerhaugen), som ble fraskilt Nordre Sørum i 1899 og 1912. Kjøper var Martin Halvorsen, som i 1899 betalte 2.700 kroner for Haugen, mens han i 1912 kjøpte naboplassen Nerhaugen for 4.500 kroner (og lånte 5.200 kroner i Hole sparebank mot pant i eiendommen). Til de to plassene fulgte det ved kjøpet cirka 80 dekar jord. I 1899 forbeholdt selgerne og framtidige eiere av

*Brukene Sørumshaugen (bak)
og Sønsteby (nærmest) i 1955.*

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Nordre Sørum seg rett til vann i en brønn på eiendommen samt veirett.

MARTIN HALVORSEN (1871–1949) var sønn av maler og husmann Johan Halvorsen og Karen Pettersdatter Langebru, i Storebråten (Malerbråten) på Brenna. Han ble gift med GURI DANIELSDATTER (1870–1949) fra Flå i Hallingdal. De fikk fire barn:

* Johan (1896–1970), seinere eier av nabobruket Sønsteby, g.m. Olava Olsen Muggedal fra Haug, to barn: Gerda (f. 1924) og Ole Martin (f. 1926) – se gnr. 189/38 Sønsteby.

* Marie (1898–1992), g.m. Olaf Aanerud fra Odalen, bosatt i Oslo, én datter Gerd Marit (f. 1937), g.m. Bjørn Fjeldaas, to barn: Morten og Mona.

* Harald (1902–1984), seinere eier av Sørumshaugen, g.m. Gunda Marie Kvernes, én sønn (se nedenfor).

* Alf (1909–1995), g.m. Gudrun Håkonsen fra Åsa, bosatt i Hønefoss, ingen barn.

Guri og Martin Halvorsen overdro i april 1943 Sørumshaugen til sønnen Harald for 8.000 kroner samt rett til husly, lys og brensel i deres levetid.

HARALD HALVORSEN (1902–1984) ble i 1949 gift med GUNDA MARIE KVERNES (1913–1983) fra Kvernes på Nordmøre. De fikk én

Sørumshaugen 2001. Det gamle våningshuset er den tidligere husmannsstua fra rundt 1750, som ble restaurert i 1915 og påbygd i 1950.

Sørumshaugen cirka 1950.

sønn, Håvard. I 1948 hadde Sørumshaugen 70 dekar dyrket jord og 10 dekar annet jordbruksareal, og av husdyr var der 2 hester, 6 kyr, 2 ungdyr, 2 griser og 30 høner.

I desember 1975 ble Sørumshaugen overdratt til sønnen Håvard, med boret for foreldrene.

HÅVARD HALVORSEN (1950–1984) var gift med TONE BJØRNSTAD (f. 1947) fra Sokna. De fikk to døtre: Anne (f. 1975) og Bente (f. 1979). I 1976 bygde de ny hovedbygning der husmannsstua i Nerhaugen tidligere lå.

Håvard Halvorsen var tankbilsjåfør ved Ringerikes Meieri. Etter hans død i 1984 har Tone Halvorsen vært eier av Sørumshaugen. Hun eier også Finnerud på Bårnås på Sokna (gnr. 176/7).

Sørumshaugen har 72 dekar dyrket jord og 8 dekar annet jordbruksareal, som Tone Halvorsen selv driver. Bruket har traktor og kaldluft korntørke. Av bygninger er et våningshus fra 1976, og det gamle våningshuset (opprinnelig husmannsstua på plassen

Haugen) er fra rundt 1750, restaurert 1915 og påbygd 1950. Låve med stall og fjøs ble bygd 1940, inntil en gammel tømmerlåve fra 1800-tallet, og i tillegg er det vognskjul og vedskjul. Et gammelt hønsehus ble revet tidlig i 1980-årene.

Harald Halvorsen (1902–1984) på tunet i Sørumshaugen med hesten på bruket. Bildet er tatt cirka 1950.

Nordstua gnr. 189/23

Nordstua ligger ved Fegata på Brenna, vest for bruket Sømoen, og ble fraskilt Nordre Sørums i 1902 og solgt til skredder NILS JØNSSON (f. 1836 i Kristianstad län i Sverige) for 600 kroner. Han var enkekmann, og bodde sammen med sin datter Lina (f. 1868). I 1900 leide de husvære hos husmann Jakob Ellefsen på Rønningen under Mo.

Seinere ble Nordstua overtatt av ANTON NILSEN TOMTA (f. 1882) fra Tomta under Hamnor på Røyse. Han var tambur på Helgelandsmoen, og gift med DAGNY EUGENIE TANGEN (f. 1890), datter av Karl Tangen (Koperud) på Borgentangen og hans første kone, Oline. De hadde én datter, Margit (1910–1981), som ble gift med David Jørgensen (1901–1953). De ble seinere eiere av gnr. 208/12 Søhol, og fikk fem barn: Jens Jørgen, Dagfrid, Kjell, Dagny og David.

I 1933 ble Nordstua solgt til NILS KARLSEN (1908–1968) for 1.000 kroner. Han var sønn av Karl Kristiansen Bergerstua og Karen Birgitte Martinsdatter, og var gift med BERTE MARIE ELLINGSEN (1900–1975) fra Strømsoddbygda, søster av Thorvald Ellingsen. De fikk tre barn:

- * Åshild (f. 1934), g.m. Arne Andersen på Hokksund, to sønner: Jan Erik og Nils Henrik.
- * Ellen (f. 1936), g.m. Bjørn Eriksen, bosatt i Moss, to sønner: Eddie og Stein.
- * Kåre Henry (f. 1942), g.m. Åse Borge, to barn: Jan og Bente.

Nils Karlsen arbeidet som tømmermann, og døde bare 60 år gammel i 1968 under en moltetur ved Åbborås på Krokskogen. Berte Marie Karlsen satt i uskiftet bo til sin død i 1975, da sønnen Kåre Henry Karlsen overtok eiendommen.

KÅRE HENRY KARLSEN (f. 1942) er gift med ÅSE BORGE (f. 1942) fra Lørenskog, og de har to barn:

- * Jan Roger (f. 1962), samboer med Gina Kverndalen fra Haug, to barn: Karoline (f. 1994) og Kristine (f. 1997).
- * Bente Lisbeth (f. 1964), samboer med Jorge Schanzche fra Chile, én sønn Patrick (f. 1997). Bente har fra tidligere en sønn, Joachim (f. 1987).

Kåre Henry Karlsen drev i perioden 1973–83 bil- og karosseriverksted, og har siden 1983 drevet eget montasjefirma. Han solgte i 1980 Nordstua til ASTA VALLAND (f. 1924) og hennes sønn KNUT SCHRØDER (f. 1945). Asta Valland (fra Vestby i Akershus) er ingeniør, og arbeidet i Geodesiavdelingen ved Statens kartverk til opp-

*Nordstua 1955, med nabo-
bruket Sømoen i bakgrunnen.*

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

nådd pensjonsalder i 1992. Hun var gift med Paul Albert Schrøder (1900–1963) fra Halle i Tyskland, en tysk statsborger som fikk oppholdstillatelse i Norge etter krigen pga. sitt samarbeid med norsk motstandsbevegelse. Han fikk norsk statsborgerskap i 1958. De fikk sønnen Knut, som er adjunkt og arbeider ved Veienmarka ungdomsskole i Ringerike.

Asta giftet seg igjen med Arne Valland (1920–1999) fra Øystese. Etter hans død i 1999 har hun tatt tilbake Schrøder-navnet. En del av våningshuset i Nordstua er en gammel husmannsstue fra 1800-tallet, som i 1933 skal ha blitt flyttet fra et sted lenger sør på eiendommen (nærmere Bråten). Den ble påbygd i 1963, og restaurert 1982–83. Låve og fjøs er fra 1933 (låven ble utvidet 1952). Et bryggerhus ble revet 1980.

Volljordet gnr. 189/24

Volljordet ligger ved Vollgata, og ble utskilt fra Søndre Sørums i 1902 og solgt til OLE BORGERSEN HURUM, eier av gnr. 186/17 Borgers-Hårums på vestsida av Hårumsmåsen. Salget av parsellen var en følge av den store utskiftinga i Steinsfjordingen 1894–97, og var siste rest av det gamle «Sørums-Vekkern». Ole Borgersen Hurum brukte jorda i Volljordet, men den lå atskilt fra den øvrige jordveien på hans gård, og i mars 1930 ble parsellen solgt til Martin Rognerud for 1.000 kroner.

MARTIN ROGNERUD (1895–1956) var fra Solør, og kom til Hole som vaktmester på Oslo Sporveisbetjenings feriehjem på Herøya i Steinsfjorden. I 1939 bygde han våningshus på Volljordet, og flyttet hit med sin familie. Han var gift med EMILIE KRISTIANSEN (1893–1974) fra Hole, datter av slakter Kristian Gisti og Grete Hansdatter, som i 1920-årene bodde i Gisti (Griserud) under Borgen. De fikk tre sønner:

* Einar, utvandret til Canada, g.m. Eileen, en sønn Peter.

* Ivar (f. 1914), bosatt i Oslo, g.1 m. Haldis (siden skilt), to barn: Kjell Ivar og Harriet, g.2 m. Agnes, ingen barn. Ivar hadde fra tidligere én datter, Liv Irene (f. 1936).

* Magnus (f. 1918), g.m. Synnøve Olsen, en datter (se nedenfor).

I august 1970 ble Volljordet overdratt til yngste sønn MAGNUS ROGNERUD (1918–1979), som var gift med SYNNOVE OLSEN (1916–1997) fra Inderøy i Nord-Trøndelag. De har én datter, Tove Lisbeth (f. 1948). Siden 1951 hadde Synnøve og Magnus Rognerud eid og drevet Rognerud pleiehjem for psykiatriske pasienter i Inderøy, før de flyttet til Hole.

Lunde 2001. Våningshuset er fra 1961 og påbygd 1976. Det gamle huset på bruket brant i 1959 (se neste side).

© Fotograf Marit Fagerli

TREKKSPILLERE

Brødrene Anfinn og Sverre Lunde var musikere og reiste rundt over hele distriktet med sine trekkspill og spilte til dans. Også i NRK Radio var de ofte å høre, under navnet «Brødrene Lunde».

I september 1981 ble Volljordet overdratt til datter og sviger-sønn, med klausul om bruksrett for mora i et av husene på eiendommen (Lillebo) i hennes levetid.

TOVE LISBETH ROGNERUD (f. 1948) er gift med HÅVARD GJERALD (f. 1951) fra Nakkerud. De arbeider begge som hjelpepleiere, og har to barn: Stig Magnus (f. 1979) og Lena Marie (f. 1982). Tove har fra tidligere datteren Siv Monica (f. 1968), som er bosatt på Sørumsand i Akershus med sin sønn Kim Daniel f. 1994.

Av bygninger i Volljordet er våningshus (1939), låve (1940), to mindre hus (1962 og 1964) og garasje.

Lunde gnr. 189/26

Lunde er småbruket mellom Sørumschaugen og Bergebråtan. Det ble fraskilt Midtre Sørums i 1907, og i 1910 solgt til Nils Martinsen Selte for 1.550 kroner. Den nye eieren lånte 2.500 kroner i Arbeiderbruk - og boligbanken med pant i eiendommen, som han ryddet fra grunnen av, og satte opp hus.

NILS MARTINSEN SELTE (1876–1964) var sønn av Martin Olsen Selte og Jørgine Olava Pedersdatter på Selte. Han ble gift med gift med OLINE ANFINNSDATTER (1871–1955) fra Haug. I 1900 satt de som husmannsfolk på en av Hanserud-plassene under Mo med sine to eldste barn. De fikk sju barn:

* Jenny Marie (f. 1897), fikk etter konfirmasjonen huspost i Oslo, hvor hun fikk en smultgryte over seg og døde, cirka 16 år gammel.

* Oskar, døde som barn.

* Oskar Martin (1900–1992), seinere eier av Lunde, g.m. Turid Eriksen, 10 barn (se nedenfor).

* Valborg (f. 1904), g.m. Lauritz Gulbrandsen fra nabobruket Bergebråten, bosatt i Oslo, ingen barn.

* Anfinn (1906–1986), seinere eier av gnr. 186/21 Hagen ved Hårumsåsen, g.m. Gunvor Eriksen (1908–1988) fra Norderhov, tre barn: Aslaug, Solveig og Ingrid.

* Astrid (f. 1908), g.m. Johan Urdal, som en tid var sveiser på Mo, siden bosatt i Hønefoss, tre barn: Henning (f. 1929), Åse (f. 1930) og Rønnaug (f. 1932).

* Sverre (1911–1969), ugift, seinere eier av Lunde (se nedenfor).

Nils M. Selte var veiarbeider, og var i lengre perioder sysselsatt på strekningen fra Sollihøgda til Steinsbakken. I 1953 ble Lunde overdratt til yngste sønn Sverre Lunde for 4.000 kroner samt huslyrett for foreldrene i deres levetid. SVERRE LUNDE (1911–1969) var ugift, og etter hans død var det hjemmelsovergang til hans fem gjenværende søsken, og eldstebroren Oskar ble ny eier etter å ha løst ut sine søsken for 40.000 kroner.

OSKAR MARTIN SELTE (1900–1992) arbeidet som veivokter i Hole, og var gift med TURID ERIKSEN (1906–1993) fra Kallebråten i Åsa. De fikk 10 barn: Oddvar (f. 1927), Else (f. 1929), Nils (f. 1932), Lorang (f. 1935), Astrid (f. 1936), Arne (f. 1938), Ragnhild (f. 1941), Edel Oline (f. 1944), Rigmor Solveig (f. 1947) og Gunnar (f. 1951). Turid og Oskar Martin Selte kjøpte i 1935 den tidligere husmannsplassen Østre Jomfruland (Åsheim) i Steinsåsen, og overdro den til sønnen Lorang da de i 1969 flyttet til Lunde – se omtale av gnr. 188/6 Åsheim.

I 1983 overdro Turid og Oskar Martin Selte Lunde til yngste sønn Gunnar, med boret for resten av deres levetid. GUNNAR SELTE (f. 1951) arbeider til daglig i Hole kommune, med ansvar for Svingerud gjenvinningsstasjon. Han er samboer med KARIN BJERKNES (f. 1956) fra Strømsoddygda, og de har én sønn, Trond (f. 1983).

Lunde har 20 dekar dyrket jord, og Gunnar Selte driver i tillegg (siden 1995) jorda på nabobruket Sørumbstua (35 dekar). Det siste året har han også leid jorda på nabobruket Bergebråten (22 dekar) og 12 dekar i Åsen ved Øvre Ultvet i Norderhov. Av bygninger på Lunde er våningshuset bygd 1961 (påbygd 1976), stabbur, låve (1944) og stall (1969). Det gamle våningshuset brant i 1959. På bruket er det traktor og skurtresker.

Bergebråten (nærmest) og Lunde i 1955.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

© Fotograf Marit Fagerli

Bergebråten 2001. Våningshuset er fra 1921, og låven fra 1950.

Bergebråten gnr. 189/27

Bergebråten er en tidligere husmannsplass som ble fraskilt Midtre Sørums i 1910 og solgt til Gulbrand Olsen Botilrud for 1.550 kroner. Den tidligere husmannen på plassen, Borger Borgersen, flyttet da med kona Ellen Marie Gulbrandsdatter til Borgersløkka – «Børjersløkka» – en plass i lia øst for Bergebråten, og tok med seg husmannsstua. Den eide han selv, og han hadde flyttet den med seg tidligere, da han kom som husmann til Bergebråten fra Ribberud etter utskiftinga i 1870-årene.

Bare låven stod igjen i Bergebråten da den nye eieren overtok. GULBRAND OLSEN BOTILRUD (1867–1912) var fra plassen Botilrud under Norderhov prestegård, og var gift med KAREN MARIE JOHANDATTER (1871–1965), datter av husmann Johan Pettersen og Lise Kristensdatter i Storebråten. De hadde fire barn:

* Olaf (1895–1966), g.m. Laura Margrethe Ruud (1906–1994) fra Nordre Rudsødegården gnr. 191/12, én datter Gerd (f. 1925).

* Lauritz (f. 1898), g.m. Valborg Selte (f. 1904) fra nabobruket Lunde, bosatt i Oslo, ingen barn.

* Gudrun (1903–1997) g. 1922 m. Johan Danielsen Hurum (1900–1986), to døtre: Marie (f. 1922) og Sigrid (f. 1930), se nedenfor.

* Johan (1905–1934), druknet i Tyrifjorden 29 år gammel.

Gulbrand Olsen Botilrud var gårdskar på Søndre Sørums, og bodde i drengestubynningen der med sin familie. Han kom aldri til å bo i

Bergebråten. Han døde av tuberkulose på Trøgstad sanatorium i Norderhov i 1912, bare 45 år gammel, og eldste sønn Olaf overtok farens jobb på Sørum. Karen Marie og de minste barna flyttet til Storebråten, og bodde der. I 1921 bygde svigersønnen Johan Danielsen Hurum, gift med datteren Gudrun, våningshus i Bergebråten, og flyttet dit med sin familie. Høsten 1923 overdro Karen Marie Botilrud Bergebråten til eldste sønn OLAF GULBRANDSEN (1895–1966) for 2.500 kroner og livøre, men Olaf bodde ikke i Bergebråten. Han arbeidet som veivokter, og bodde i husmannsstua i Kleiva (mellom Storebråten og Sønsteby), og drev i tillegg svigerforeldrenes bruk Nordre Rudsødegården (han var gift med Laura Ruud) – se gnr. 191/12 Nordre Rudsødegården.

*Johan Danielsen (1900–1986)
og hustru Gudrun f. Gulbrandsen (1903–1997) i
Bergebråten.*

JOHAN DANIELSEN (1900–1986) var fra Daniels-Hårum, og sønn av Ole Danielsen Hurum og Sigrid Kristoffersdatter. Han ble i 1922 gift med GUDRUN GULBRANDSEN BOTILRUD (1903–1997), og de fikk to døtre:

* Marie f. 1922, g.m. Kristian Halstensen (1918–1984) fra Nes i Ådal, seinere eiere av Skovli gnr. 189/49, to barn: Valgerd (f. 1946, g.m. Arne Moholt, bosatt på Hallingby, én sønn Viktor f. 1971), og Knut (f. 1948, seinere eier av Bergebråten, ugift, én datter Lisbett f. 1975).

* Sigrid (f. 1930), g.m. Leif Peder Hatle (f. 1931), bosatt i Steinsåsen, én sønn: Thomas (f. 1955), g.m. May Grethe Myhre (f. 1957) fra Åsbygda, tre barn: Lars (f. 1981) og tvillingene Tone og Marte (f. 1991).

I 1949 ble det fraskilt en boligtomt Skovli gnr. 189/49, som ble overdratt til datteren Marie Halstensen og hennes mann Kristian.

Etter Johan Danielsens død i 1986 var Gudrun Danielsen eier inntil hun i august 1995 overdro bruket til dattersønnen KNUT HALSTENSEN (f. 1948). Han er ugift, og har én datter, Lisbett (f. 1975). Han drev jorda i Bergebråten (22 dekar) til 1999. De siste to årene har naboen Gunnar Selte i Lunde leid jorda. Av bygninger i Bergebråten er våningshus (bygd 1921) og låve med fjøs (bygd 1950, da den gamle låven ble revet).

Sømoen gnr. 189/29

(omfatter også Enghaug og Bekkevold).

Sømoen ble fraskilt Midtre Sørum i 1909, og ved skjøte av 14. januar 1910 solgt til Thorvald Ellingsen for 1.350 kroner. Den nye eier lånte 2.500 kroner mot pant i eiendommen av Arbeiderbruk- og boligbanken.

*Thorvald Ellingsen
(1880–1963) var tømmersmann og sagmester.*

THORVALD ANDREAS ELLINGSEN (1880–1963) var fra Tjernsbråten i Strømsoddbygda, og ble i 1903 gift med KAREN MARIE MARTINSDATTER (1879–1958), datter av Martin Olsen og Maren Pauline Kristensdatter Gundersby på Bakken ved Bjørke. Han kom til Hole som tjenestegutt (i 1900 arbeidet han i Stua Bjørke), og gikk seinere i smedlære på Vaker i Norderhov, før han slo seg på tømmersmannsyirket. De fikk 12 barn:⁹⁶

* Einar (1904–1990), siden 1933 eier av Bjørnetun i Steinsfjerdings, g.m. Janna Indreliid (1905–1992) fra Flåm i Sogn, tre barn: Thorvald, Anny og Signe (se gnr. 181/25 Bjørnetun).

* Martin (1906–1999), g.m. Borghild Bakken (1910–1979), bosatt i Åsa, to barn: Edel (f. 1932) og Astrid (f. 1938).

* Oskar (1908–1939), g.m. Sigrid Åslund, én datter Marit (se gnr. 194/6 Åslund i bind 1).

* Karl (f. 1910), g.m. Gudrun Bakken (f. 1912), bosatt i Hønefoss, én datter Unni f. 1940.

* Alf (1912–1968), seinere eier av Sømoe, g.m. Magnhild Fugleberg, tre barn (se nedenfor).

* Olaf (1914–1963), g.m. Edith Haukedalen fra Heradsbygda, bosatt på Veienmoen i Hønefoss, to barn: Jorunn og Erik (se Øverjordet gnr. 195/5).

* Otto (1916–1967), g.m. Olaug Askestrand, to barn: Odd og Gerd (se gnr. 189/44 Furuvoll).

* Olga (f. 1917), g.m. Alf Sørensen (1907–1989) fra Oslo, én datter Mona f. 1948.

---

⁹⁶ De to eldste sønnene Einar og Martin tok etternavnet Thorvaldsen, mens de øvrige kalte seg Ellingsen. Karen Marie fikk som 16-åring sønnen Andreas Karlsen (1895–1967), med Karl Korneliusbråten. Andreas vokste opp hos besteforeldrene i Bakken, seinere bosatt i Sundvollen (gnr. 231/30 Fredheim).

BUREISERBRUK

I årene 1907–12 ble det fraskilt 10 parseller på Brenna, som alle var på rundt 20 dekar. Noen av dem inkluderte tidligere husmannsplasser, og parsellene ble solgt til bureisere som fikk rimelige lån i Arbeiderbruk- og boligbanken for å bryte opp ny jord. Blant de nye brukene var Sømoe, Bekkevold og Enghaug. Bekkevold grenset inntil Sømoe på nordsida (mellom Sømoe og Brenna), mens det meste av Enghaug lå øst for dagens Seltevei.

Eier av Bekkevold fra 1910 var Anton Martinsen Bjerkebakken, Thorvald Ellingsens svoger, som betalte 1.350 kroner for parsellen. Da Anton Martinsen etter noen år reiste til Amerika med sin familie, solgte han Bekkevold til Søren Ottersen, tidligere husmann i Hanserud under Mo, som i 1918 solgte bruket videre til Thorvald Ellingsen. Fortsatt brukes navnet Sørensjordet om åkeren der bruket Bekkevold lå. Søren Ottersen kjøpte seinere – i 1925 – Østeng under Øvre Løken (opprinnelig Borgen).

Eier av Enghaug fra 1910 var Johan Olsen Langebru, som betalte 1.550 kroner for jorda. Han skal ha begynt å sette opp en låvebygning, men måtte gi opp før han var ferdig. Thorvald Ellingsen kjøpte i 1918 også denne parsellen, og dermed økte han Sømoes åkerareal fra 20 til rundt 60 dekar.

---

* Thorleif (1919–2000), g.m. Solveig Brua, fire barn: Leif, Svein, Anne Lise og Jan (se gnr. 195/99).

* Trygve (f. 1922), seinere ordfører i Ringerike, medlem av Hole bygddebokkomité, g.m. Borghild Helga Gulbrandsen, fire barn: Sissel, Gro, Bente og Bjørn (se gnr. 188/90 Åsheimsv. 12B).

* Borghild Kristine (f. 1923), g.m. Kåre Arvid Bråthen, én sønn Tor (se gnr. 189/46 Bekkely).

* Thora (f. 1926), g.m. Arne Lunder (f. 1920) i Høland, to barn: Grete (f. 1951) og Knut (f. 1953).

Karen Marie og Thorvald Ellingsen i Sømoen med sine 12 barn i 1938. Foran fra venstre: Olga (f. 1917), Thora (f. 1926), Karen Marie Ellingsen (1879–1958), Thorvald Ellingsen (1880–1963), Borghild (f. 1923) og Trygve (f. 1922). Bak fra venstre: Thorleif (1919–2000), Otto (1916–1967), Olaf (1914–1963), Alf (1912–1968), Karl (f. 1910), Oskar (1908–1939), Martin (1906–1999) og Einar (1904–1990).

Thorvald Ellingsen var tømmermann og sagmester av yrke. Han hadde flere sagbenker som han flyttet rundt etter behov. Noen av dem stod permanent i lengre perioder, bl.a. ved Hole Torvstrøfabrikk ved Hanserud, på Vik i Hole, ved Bølgen i Haug, og etter krigen i Sundvollen. Sammen med sine ni sønner har han satt opp en lang rekke driftsbygninger på gårder og bruk i Hole, i tillegg til andre hus i bygda.

I 1918 kjøpte Thorvald Ellingsen to naboparseller: Bekkevold (gnr. 10/30) av Søren Ottersen for 4.650 kroner (inkludert en gjødselhaug som lå utenfor den vestre låveveggen), og Enghaug (gnr. 10/28) av Jakob Olsen Langebru (Jenserud/Grønvold), og han lånte da 3.000 kroner i Hole Sparebank mot pant i eiendommene.

I januar 1940 ble cirka 1 dekar tomt (Furuvoll gnr. 10/44) fra-skilt Sømoen og solgt til sønnen Otto Ellingsen, og i 1947 ble en

© Fotograf Marit Fagerli

Sømoen 2001. Våningshuset fra 1946 ble restaurert og påbygd som generasjonsbolig i 1977.

---

53 SØKTE DEKNING

I Sømoen var det solid kjeller under både fjøs og stall i driftsbygningen, og da tyskerne rykket gjennom bygda 13. april 1940, søkte 53 personer i alle aldre fra nabolaget dekning i kjelleren. Både kjellermuren og låveveggen bærer fortsatt synlige merker etter fiendens mitraljøser, men som ved et under ble verken mennesker eller dyr skadet.*

* Trygve Ellingsen (f. 1922).

---

tomt på samme størrelse (gnr. 10/46 Bekkely) fraskilt og solgt til datteren Borghild og hennes mann Kåre Arvid Bråthen.

I 1948 bestod Sømoen av 57 dekar dyrket jord (leirmold), og på bruket var det 2 hester, 3 kyr, 2 ungdyr, 2 griser og 10 høner. I april 1951 ble Sømoen overdratt til sønnen Alf Ellingsen for 13.000 kroner med livøre til foreldrene. ALF ELLINGSEN (1912–1968) var gift med MAGNHILD FUGLEBERG (f. 1912) fra Ådal. De fikk tre barn:

- * Åse (f. 1933), g.m. Lars Frøyhov fra Frøyhov på Røyse, bosatt Jaren på Hadeland, fire barn: Kari, Erik, Anne og Astrid.
- * Ruth (f. 1934), g.m. Ragnar Fossum, bosatt i Hårumsgrenda i Hole, to barn: Inger og Morten (se gnr. 186/48 Fossum).
- * Tore (f. 1947), eier av Sømoen fra 1976, g.m. Heidi Kristin Johansen, to barn (se nedenfor).

Alf Ellingsen arbeidet med sprengning og fjellboring, og som snekker, ved siden av småbruket. Etter hans død i 1968 satt Magnhild Ellingsen i uskiftet bo inntil hun i november 1976 overdro bruket til sønnen Tore Ellingsen, med huslyrett for sin levetid.

TORE ELLINGSEN (f. 1947) var i første ekteskap gift med Anita Hol (f. 1948) fra Oslo. De har én sønn, Tommy (f. 1976). I 1987 giftet han seg igjen med HEIDI KRISTIN JOHANSEN (f. 1967), datter av

Ingrid Lehne og Tore Johansen i Steinsåsen. De har to barn: Kristian (f. 1988) og Cornelia (f. 1990). Tore Ellingsen har arbeidet i Postverket siden 1965, og er i dag landpostbud. Heidi Ellingsen er utdannet sykepleier og arbeider i hjemmesykepleien i Hole. I 1986 startet de Hole Auksjonsforretning, som i dag eies og drives av Heidi Ellingsen.

I 1982 kjøpte Tore Ellingsen 6,6 dekar tilleggsjord fra naboeiendommen Nordstua, og Sømoen består i dag av 63 dekar dyrket jord, og på bruket er det to traktorer og en kaldluft korntørke. Av bygninger er et våningshus fra 1946, som ble restaurert og påbygd som generasjonsbolig i 1977. Et gammelt våningshus fra 1910 ble revet 1976. Et bryggerhus fra 1915 ble revet 1946. I 1911 ble det bygd låve med stall og fjøs. I 1938 ble det gamle fjøset revet og bygd nytt, og i 1950 ble låven revet, og ny låve ble reist samme år.

Brenna gnr. 189/31

Brenna er en bureiser-parsell på 20 dekar som ble fraskilt Midtre Sørums i 1910, og solgt til Edvard Martinsen Bergerbakken for 1.350 kroner. Han lånte 2.500 kroner i Arbeiderbruk- og boligbanken mot pant i eiendommen.

EDVARD MARTINSEN (1887–1967) var sønn av Martin Olsen og Maren Pauline Kristensdatter på Bjerkebakken ved Bjørke. Han

Brenna 2001. Våningshuset ble bygd i 1910, og fikk et påbygg i 1963.

LIVØRE I MELK, POTETER OG FLESK

Da Karen Marie og Thorvald Ellingsen overdro Sømoen til neste generasjon i 1951, skulle de som livøre ha full rådighet over det gamle våningshuset, og de forbeholdt seg rett til 2 liter melk daglig, og 3 tønner poteter og 1 gris (cirka 70 kg) årlig. De skulle selv holde lys og brensel, og når en av livørsfolkene gikk bort, skulle ytelsen av melk, poteter og fleisk gå ned til det halve.*

* Kjøpekontrakt av 3. februar 1951.

Brenna i Steinsfjerdingsken 1955. Til høyre ser vi våningshuset på nabobruket Solvang, og i bakgrunnen eiendommen Furuvoll.

var gift med BERTE GLOSVIK (1878–1965) fra Gulen i Ytre Sogn. De traff hverandre da begge var i tjeneste på en gård i Vestfold i sin ungdom. De fikk seks barn:

- * Martin (1910–1987), g.m. Borghild Askim (1910–2000) fra Norderhov, bosatt på Steinsbyhaugen gnr. 188/31, to barn: Elsa (f. 1937) og Arild (f. 1942).
- * Ole (1912–1995), g.m. Kitty Hurum (1916–1990), tre barn: Egil (f. 1936), Arvid (f. 1938) og Frida (f. 1948) – se gnr. 189/43 Nylund.
- * Kristoffer (1913–1986), g.m. Jenny Brua (1910–1990) fra Sundvollen, bosatt i Nedre Steinsåsen, to døtre: Inger (f. 1938) og Esther (f. 1939).
- * Ludvik (1916–1977), g.m. Ruth Kristensen (1917–1992) fra Spangereid i Vest-Agder, tre barn: Anne Britt (f. 1946), Kristen (f. 1950) og Alf (f. 1954).
- * Jørgen Arthur (1918–2000), seinere eier av Brenna, g.m. Marry Larsen, to døtre (se nedenfor).
- * Maren Beate (f. 1920), g.m. Einar Thorleif Johansen (f. 1921) fra Ask, bosatt i Steinsåsen, to barn: Otto (f. 1948) og Erna (f. 1953). Maren hadde fra før en sønn, Bjarne (f. 1940) – se gnr. 188/39.

I 1900 var Edvard Martinsen dagarbeider (kreaturstell) på Rå i Norderhov, bare 13 år gammel. Etter å ha ervervet parsellen på Brenna, bygde han våningshus og låve. Edvard arbeidet i tillegg som tømmerkjører på Krokskogen, og på veianlegg. Berte og Edvard var seterfolk på flere setrer på Krokskogen: Øvre Steinlaussetra, Kneikasetra, Bjørkesetra, Sørumsetra og Rønningen.

Hver sommer fram til 1951 lå de på Krokskogsetrene, og sin egen buskap hadde de alltid med.

I begynnelsen av 1930-årene gikk en mengde gårder og bruk – i Hole og andre steder – til skifteretten. Brenna var et av brukene som Hole kommune kjøpte i 1933, angivelig for å unngå at spekulanter utenfra kjøpte eiendommen. Den tidligere eieren disponerte bruket som før, og kunne kort tid etter kjøpe det tilbake fra kommunen for 4.600 kroner (samme beløp som kommunen selv betalte).

I februar 1957 overdro Berthe og Edvard Martinsen Brenna til sin yngste sønn JØRGEN EDVARSDEN (1918–2000) for 8.000 kroner og livøre. Han ble i 1953 gift med MARRY LARSEN (f. 1922) fra Ås i Akershus. De fikk to barn:

* Karin Beate (f. 1956).

* Eva Irene (f. 1959), samboer med Svend Pedersen fra Jevnaker, bosatt på Jevnaker.

Jørgen Edvardsen arbeidet som vedlikeholdsarbeider på Helgelandsmoen, mens Marry var renholder samme sted. I 1999 ble Brenna overdratt til døtrene Karin Beate Høgli og Eva Irene Edvardsen. Siden høsten 2000 har KARIN BEATE HØGLI (f. 1956) vært eneeier. Hun bor på eiendommen, og arbeider som fullmektig ved Bærum sykehus.

Brenna har 20 dekar dyrket jord (leies av naboen Karl Selte). Våningshuset er bygd i 1910 (påbygd 1963 og restaurert 2002), og stabburet i 1946. Den gamle låven med fjøs ble revet i 1952, og ny låve/fjøs ble bygd i 1953. Låven ble påbygd garasje og bryggerhus i 1965.

Solvang gnr. 189/32

(inkludert parsellene Bekkebråten, Jordheim og Bekkebråten II)

Solvang er en parsell som opprinnelig ble fraskilt Midtre Sørums i 1910 (cirka 20 dekar), og solgt for 1.200 kroner til Edvard Andreassen Suserud (f. 1883), sønn av husmann Andreas Johannessen og Else Olsdatter på plassen Suserud under Lore. I 1900 gikk Edvard Andreassen i skomakerlære i Åserud i Hårumsåsen, hos skomaker Johan Olsen. For å finansiere kjøp av parsellen Solvang, lånte han 2.400 kroner i Arbeiderbruk- og boligbanken. Men han fant seg nok ikke til rette som bureiser, og reiste heller ingen hus på parsellen. Allerede i juli 1912 ble Solvang solgt på auksjon til Karl Selte for 2.400 kroner (skjøte ble utstedt 16. mai 1913).

KARL SELTE (1872–1955) var sønn av Jørgine Olava Pedersdat-

© Fotograf Marit Fagerli

Solvang 2001. I bakgrunnen ligger Sjeftsgården Sorum.

ter og Martin Olsen Selte i Selte (gnr. 189/14). Han giftet seg i 1900 med KAREN LOVISE KARLSEN (1877–1968), datter av Karl Kristiansen Bergerstua og Anne Jensdatter Ribberud. De fikk sju barn:

* Asta (1901–1967), g.m. Alf Oddvar Johansen fra Oslo, eiere av Grindbakken i Løkenmoen, seks barn: Svein (f. 1932), Olga Karin (f. 1934), Arild (f. 1937), Finn (f. 1939), Viggo (f. 1941) og Kirsten (f. 1945) – se gnr. 200/11 Grindbakken i bind 1.

* Olga (1902–1987), ugift, bodde hjemme.

* Martin (1906–1969), emigrerte til Canada i 1924, g.m. Emmy (av skotsk herkomst), åtte barn: Charles, Donald, Carl, Sonja, Mary, Janet, Arnold og Jean.

* Kåre (1908–1988), emigrerte til Canada i 1925, g.m. Dorothy Oldenburg (av tysk herkomst), ingen barn.

* Trygve (1911–1986), g.m. Gudrun Skjærven fra Toten, bosatt i Løkenmoen, ingen barn (Gudrun hadde fra tidligere én sønn, Leif Enger).

* Helga (f. 1914), g.m. Hilmer Karlsen fra Bærum, bosatt i Steinsåsen (Åsheimsvai), fire barn: Anlaug (f. 1935), Per (f. 1948), Tom (f. 1949) og Vivi (f. 1952).

* Sigurd (1915–1998), seinere eier av Solvang, g.m. Olga Marie Johansen, en sønn Karl (se nedenfor).

Karl Selte (1872–1955) var skomaker og postmann.

Karl Selte var bare 15 år gammel da han begynte i skomakerlære hos Karl Sonerud, og virket seinere som skomaker i 30 år. I 1906 hadde han overtatt bruket Selte etter sine foreldre. I 1910 kjøpte

han sin egen bureiser-parsell Bekkebråten (gnr. 189/33) fra Midtre Sørumsdal for 1.470 kroner. Denne grenset mot Solvang, som han kjøpte i 1913. Samme år solgte han Selte til Martin Sønsterud, og bygde hus og låve i Solvang (låven ble satt opp av trevirke fra en gammel utløe som stod på jordet sør for plassen Bråten). I 1914 utvidet han sitt bureiserbruk ytterligere ved å erverve parsellen Jordheim (gnr. 189/34) fra Midtre Sørumsdal for 1.200 kroner (mellom tunet og Fegata). Og endelig i 1919 kjøpte han en større parsell Bekkebråten II (gnr. 189/37) fra Søndre Sørumsdal for 7.000 kroner, og økte dermed det dyrkbare arealet til rundt 90 dekar.

I 1948 bestod Solvang av 85 dekar dyrket jord (leirmold), 15 dekar annet jordbruksareal, 40 dekar skog (på Krokskogen) og 10 dekar annen utmark, og de hadde 2 hester, 8 kyr, 2 ungdyr, 3 griser og 10 høner.

I 1953 overtok yngste sønn Sigurd bruket for 10.000 kroner samt livøre til foreldrene.

SIGURD SELTE (1915–1998) var gift med OLGA MARIE JOHANSEN (f. 1919) fra Ask. De fikk én sønn, Karl (f. 1947). Olga Marie hadde fra tidligere datteren Berit (f. 1940).

Med inntil 10 melkekyr i fjøset ble det primært melkeproduksjon, fram til besetningen ble solgt i 1965. Sigurd arbeidet i tillegg som takstmann innen jord- og skogbruk, og etter 1965 på Ringerike Kornsilos. Hans kone Olga Marie hadde i mange år sin arbeidsplass på Sundvolden Hotel.

I september 1977 ble Solvang overdratt til sønnen KARL SELTE (f. 1947) med borettsrett til foreldrene i våningshuset i deres levetid. Han er gift med KARIN HELGESEN (f. 1948) fra Ådal, og de har to barn: Marianne (f. 1977) og Cecilie (f. 1978). Karl Selte arbeider i Ringerike kommune (teknisk etat), mens Karin Selte er renholder.

Solvang er i dag på 92 dekar dyrket jord (kornåker) som drives av eieren, og 50 dekar skog (Solvangstykket gnr. 198/18 på Tømmerås på Krokskogen, som Karl Selte kjøpte i 1941).

I tillegg har Karl Selte siden 1996 leid jorda på nabobruket Brenna (20 dekar).

Solvang har skurtresker, traktor og kaldluft korntørke. Inntil 1997 var det sauehold, med 50–60 vinterføra sauer. Av bygninger

---

SKOMAKER OG POSTMANN

Karl Selte var skomaker og postmann, og engasjerte seg i lokalpolitikken. Broren Andreas var poståpner i Sau-løkkå på Røyse, og Karl hadde ruta fra Hodt ved Svensrud, og til Sundøya. Som skomaker reparerte han en vinter alle støvlene på Helgelandsmoen, men da fikk han hjelp av broren Nils. I tillegg tok han på seg en del kjøring til «by'n» – bl.a. kjørte han rug-halm til Høvik glassverk. I 1930-årene var han lærer ved skomakerkurs ved fortsettelseskolen på Løken, og holdt også 3-ukers kurs for arbeidsledig ungdom som lærte å reparere sko og seletøy.

* Harsson (1987) s. 120, og Sigurd Selte (1915–1998) i lydbandintervju med Margit Harsson, april 1993 (i Hole bygdearkiv).

Karl Selte (1872–1955) og hustru Karen Lovise f. Karl-sen (1877–1968).

Solvang i 1955.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

*Sigurd Selte (1915–1998) og
hustru Olga Marie f. Johan-
sen (f. 1919).*

er våningshuset bygd i 1913 (restaurert og påbygd 1951), stabbur (1943), låve (1947, den gamle låven ble revet samme år), fjøs (1940) og kårbolig (1977). Et bryggerhus fra rundt 1950 er i dag en del av redskapshuset, som ble bygd i 1982.

Bråten gnr. 189/36

Bråten er den tidligere husmannsplassen av samme navn, som ble fraskilt Nordre Sørumsmed med 20 dekar jord i 1912 og solgt til Olav Eriksen for 2.000 kroner. Den nye eieren lånte 200 kroner av selgeren Kristian H. Kolterud, og 2.200 kroner i Arbeiderbruk- og boligbanken,⁹⁷ med pant i sin nye eiendom.

OLAV ERIKSEN (1888–1971) var sønn av Erik Olsen fra Värmland i Sverige og Birgitte Danielsdatter fra Rimeplassen i Flå i Hallingdal. Faren kom til Hole som grøftegraver, og mora som budeie. I 1898 kjøpte de Viksbråten (gnr. 192/4), hvor slekta fortsatt sitter. Olav var den eldste av deres 11 barn, og ble gift med ELISE OLAVA OLSDATTER SØRUM (1889–1977), datter av Emma Marie Olsdatter og Ole Pettersen Langebru (seinere Åsbakken).⁹⁸ De fikk 11 barn:

⁹⁷ Den norske Arbeiderbruk- og Boligbank var en norsk statsstøttet bank, grunnlagt 1903 for å skaffe billige lån til anskaffelse av eget småbruk eller egen bolig. I 1915 avløst av Den norske stats Småbruk- og Boligbank, som fra 1948 het Noregs Småbruk- og Bustadbank; denne banken ble i 1966 opptatt i Statens Landbruksbank.

⁹⁸ Elise Olava bodde som barn i Langebru på Sørumsmoen, og i 1900 på Åsbakken under Frøyshov. Da var faren Ole Pettersen (f. 1854 i Hole) gårdskar hos lensmann Nicolaisen. Mora var f. 1860 i Kristiania (vokste opp i Sonerud).

* Agnes (1910–1997), g.m. Harald Midtskog fra Kløfta, bosatt på Rome-
rike, fire barn: Marit, Egil, Brita og Arne.

* Ernst Ottar (1912–1995), seinere eier av Storebråten på Brenna, g.m.
Randi Olsen i Orebråten, tre barn: Reidun, Einar og Leif (se gnr. 189/45
Storebråten).

* Bergljot (1914–1993), g.m. Sverre Berg fra Åssiden ved Drammen, bosatt
i Nedre Steinsåsen, fire barn: Karin, Kåre, Knut Egil og Berit.

* Ruth (f. 1916), g.m. Olaf Sletner fra Romerike (siden skilt), sju barn:
Else, Mary, Edel, Berit, Jorun, Bjørn og Roger. Ruth Sletner bor i dag på
Jessheim.

* Thorleif (1918–1979), g.m. Gunvor Bakkan fra Sokna, bosatt i Nedre
Steinsåsen, fem barn: Bjørn, Mona, Jan, Tore og Toril.

* Ragnar (1920–1999), g.m. Elsa Labråten fra Sylling i Lier, bosatt på
Svensrud, to døtre: Grete og Jorun.

* Karl Johan (f. 1923), g.m. Olaug Alvide Løken fra Bjørketangen i Hole,
bosatt i Strandveien i Nedre Steinsåsen, fire barn: Knut, Arne, Inger og
Torunn (se omtale av Solhaug gnr. 188/46).

* Olga (f. 1926) g.m. Henry Norstad fra Toten, bosatt i Pilgrimsveien i
Steinsåsen, tre barn: Astrid, Odd og Kjell.

* Erik (f. 1927), g.m. Liv Irene Andreassen (f. 1936), bosatt i Grøndokka
(gnr. 209/27 Børe), fire barn: Ingar, Ellen, Roger og Hanne.

* Thorbjørn (f. 1930), g.m. Karin Lurfaldet (f. 1935) fra Sokna, bosatt i
Løkenmoen, to sønner: Steinar og Øystein (se gnr. 200/35 Viklund i bind 1).

* Alf (1931–1986), g.m. Solveig Fuglesang fra Åsa, seinere eiere av Bråten,
sju barn (se nedenfor).

*Olav Eriksen (1888–1971) og
hustru Elise Olava Olsdatter
Sorum (1889–1977) med sine
11 barn på tunet i Bråten cirka
1954. Foran fra venstre Erik,
Alf, far Olav Eriksen, mor Eli-
se Olava Eriksen, og Thor-
bjørn. Bak fra venstre Olga,
Karl, Ruth, Ragnar, Ernst,
Thorleif, Bergljot og Agnes.*

Olav Eriksen var med i kommunens styre og stell i en årrekke, og
var bl.a. varaordfører, formann i veikomiteen m.m.

I 1955 ble Bråten overdratt til yngste sønn Alf Eriksen for 7.000
kroner og huslyrett for foreldrene i deres levetid. ALF ERIKSEN

Bråten 2001. Våningshuset (til høyre) ble bygd i 1956, og ble påbygd og restaurert i 1992.

(1931–1986) var gift med SOLVEIG FUGLESANG (f. 1931) fra Åsa. De fikk sju barn:

- * Gerd (f. 1953), g.m. Kjell Evensen, tre barn: Irene (f. 1973), Linda (f. 1974) og Kjetil (f. 1983).
- * Jonn (f. 1954), seinere eier av Bråten (se nedenfor).
- * Per (f. 1958), g.m. Trine Sanden fra Farsund, to barn: Kristine (f. 1987) og Elisabeth (f. 1989).
- * Frank (f. 1959), g.m. Anne Grethe Qvist fra Haug, to barn: Ole Petter (f. 1992) og Carl Erik (f. 1996).
- * Wenche (f. 1960), g.m. Petter Stokke fra Hønefoss, to barn: Tor Einar (f. 1986) og Ole Kristian (f. 1992).
- * Anne Lise (f. 1962), bosatt i Hønefoss, én sønn Espen (f. 1979).
- * Bente (f. 1963), g.m. Morten Vidar Hansen, to barn: Ida Helen (f. 1992) og Jon Even (f. 1996).

Alf Eriksen var fengselsbetjent, først ved Ila landsfengsel og seinere Hønefoss hjelpefengsel, mens Solveig i mange år arbeidet ved Corneliussens platefabrikk på Steinssletta. Etter Alfs død i 1986 var Solveig Eriksen eier til 1991, da hun flyttet til Hønefoss og overdro Bråten til sønnen Jonn.

JONN ERIKSEN (f. 1954) er elektriker, og arbeider i Bryn Ventilasjon i Hønefoss. Han er gift med ÅSE TØRHILD BJØRNSTAD (f. 1951) fra Hønefoss, som arbeider på Apoteket Løven. De har én foster sønn, Martin Bjørnstad (f. 1988). Jonn Eriksen har fra tidligere ekteskap med Marit Eriksen to barn: Sissel (f. 1976) og Morten

(f. 1980), mens Åse Torhild fra tidligere ekteskap med Ole Torstein Oslund også har to barn: Kjetil (f. 1971) og Merete (f. 1977).

Bråten har 20 dekar dyrket jord, og traktor. Av bygninger er et våningshus bygd 1956 (påbygd og restaurert 1992) da den gamle stua ble revet, og en livørsbygning bygd 1968. Låve med fjøs er fra 1942. På bruket står et gammelt bryggerhus.

Sønsteby gnr. 189/38

Sønsteby er en av de tidligere Haugen-plassene, fraskilt Midtre Sørums i 1922 (cirka 60 dekar) og solgt til Johan Halvorsen for 11.000 kroner. Den nye eieren lånte 11.000 kroner i Småbruker- og boligbanken, og 5.000 kroner i Hole sparebank, og ryddet jord og bygde nytt våningshus, låve, stall og fjøs. Lengst sør på parsellen lå den gamle husmannsplassen Kleiva.

JOHAN HALVORSEN (1896–1970) var sønn av Martin Johansen Halvorsen og Guri Danielsdatter i Sørumshaugen. Han ble i 1923 gift med OLAVA OLSEN MUGGEDAL (1897–1984) fra Øvre Berg i Haug, og de fikk to barn:

* Gerda (f. 1924), g. 1946 m. Nils Johannessen (1908–1983) i Sørumstua, to barn: Kjell Arild (f. 1948, g.m. Sølvi Hurum, tre barn: Tony André f. 1977, Heidi f. 1978 og Tomas f. 1981), og Bjørn Henning (f. 1948, g.1 m. Reidun Gulbrandsen fra Vikersund (siden skilt), to barn: Henning f. 1967 og Nina f. 1968, og Bjørn Henning g.2 m. Inger Fossum, to barn: Øyvind f. 1977 og Hege f. 1980).

* Ole Martin (f. 1926), seinere eier av Sønsteby, g.m. Astrid Molander, tre barn (se nedenfor).

«... MEN VI SVALT ALDRI»

Hjemme var det smått mange ganger, men vi svalt aldri. Far gikk mye arbeidsledig, og ble det helt umulig, måtte vi ta veien til grendemannen for å få en lapp som vi kunne ta med til butikken på Svensrud. Det gikk mye i havregryn, og skumma melk. Helmelk og kaffe fikk vi ikke på lappen. Vi hadde ei ku, en gris og noen høner hjemme, og vi unga ble ofte sendt oppi Steinsåsen for å få plukke hvit måsa. Den brukte mor når hun kokte en slags veling til grisen.*

* Ernst Eriksen (f. 1912) i lydbandintervju med Margit Harsson fra 1992 (i Hole bygdearkiv).

Sønsteby 2001. Våningshuset er fra 1923 og låven fra 1922.

Johan Halvorsen (1896–1970) i Sønsteby med sin hustru Olava Olsen Muggedal (1897–1984, i midten) og sistnevntes søster Kari Olsen Muggedal (1890–1980, til høyre), gift med Andreas Halvorsen på nabobruket Storebråten. På trehjulssykkelen sitter Olava og Johans barnebarn, Mari (f. 1956), datter av Astrid og Ole Martin Sønsteby.

Johan Halvorsen var malermester. I 1948 var det 2 hester, 4 kyr, 1 okse, 1 ungdyr, 2 griser og 30 høner i Sønsteby. I 1954 ble den tidligere husmannsplassen Kleiva fraskilt med cirka 1 dekar tomt, og overdratt til sønnen Ole Martin (Sønsteby Søndre gnr. 10/53). Han restaurerte og bygde på tømmerstua, og reiste uthus. Han bodde der til han overtok Sønsteby i 1967 (stua står i dag tom).

I 1959 ble det kjøpt cirka 10 dekar tilleggsjord til Sønsteby ved Selteveien (Kleivenga gnr. 189/62) fra Nordre Sørumsund.

I 1967 ble Sønsteby overdratt til sønnen OLE MARTIN SØNSTEBY (f. 1926), med huslyrett for hans foreldre i deres levetid. Han ble i 1952 gift med ASTRID MOLANDER (f. 1920) fra Råde i Østfold, og de har tre barn:

* Mari (f. 1956), ugift, bosatt på Høvik i Bærum.

* Jorun (f. 1958), g.m. Erik Brøto, bosatt i Kroksund, to barn: Line (f. 1984) og Anette (f. 1986).

* Ole Gunnar (f. 1961), ugift, eier av Sønsteby siden 1999 (se nedenfor).

Ole Martin Sønsteby fulgte i farens fotspor, som malermester med eget firma. Astrid Sønsteby er sykepleier, og har arbeidet både ved Rikshospitalet, og som bedriftssøster ved Per Kure A/S i Oslo, og på Viul Bruk.

I 1999 ble Sønsteby overdratt til sønnen OLE GUNNAR SØNSTEBY (f. 1961). Han har tidligere arbeidet som maler, og er i dag asfalterer. Sønsteby består nå av 54 dekar dyrket jord (leirmold) som

I Sønsteby 1928. Fra venstre: nabokona Guri Halvorsen (Sørumshaugen), hennes datter Marie (seinere gift Aanerud), Gerda (f. 1924, på hesten) og hennes mor Olava Halvorsen (Sønsteby) med sønnen Ole Marin (f. 1926, halvt skjult) på armen, og til høyre Karen Halvorsen (Storebråten).

nyttes til kornproduksjon, 12 dekar skog og 12 dekar annen utmark. Våningshuset er fra 1923, låven med fjøs og stall fra 1922, og ved-/vognskjulet fra 1948 (påbygd 1983). Den eldste del av stua i Kleiva er fra 1809 (årstallet er skåret inn i en av bærebjolkene på loftet), og ble restaurert og påbygd 1955 (20 m² og gang). På bruket er det skurtresker og traktor. Ole Gunnar Sønsteby har også to travhester.

Storebråten gnr. 189/39

Storebråten er det sørligste bruket på Brenna. Her lå den tidligere husmannsplassen av samme navn (også kalt Malerbråten), som i 1923 ble fraskilt Søndre Sørum med en liten jordvei og resten utmark, i alt cirka 50 dekar. Ved skjøte av 10. februar 1924 ble den solgt til Andreas Halvorsen for 7.500 kroner. Den nye eieren lånte 6.500 kroner i Småbruk- og boligbanken for å finansiere kjøpet.

ANDREAS HALVORSEN (1882–1970) var sønn av de tidligere husmannsfolkene på plassen, Johan Halvorsen og Karen Pettersdatter. Han ble i 1920 gift med KARI OLSEN MUGGEDAL (1890–1980) fra Øvre Berg i Haug, og de fikk tre barn:

* Anna (f. 1921), g.m. Kåre Halvorsrud, seinere eiere av Storebråten (se nedenfor).

* Olga (1923–1984), g.m. Leif Ellevold (f. 1918) fra Øvre Rendal i Hedmark, bosatt ved Steinssletta (se gnr. 181/20 Sletta), én datter Lillian (f. 1957, gift med Erik Evensen (siden skilt), én sønn Martin f. 1992).

Storebråten 2001. Våningshuset til høyre ble bygd i 1949, og det andre i 1998.

* Petra (f. 1928), g.m. Arne Vadstein (f. 1922) fra Volda, bosatt i Løkenmoen, én datter Karin (f. 1950), g.m. Petter Clausen (f. 1950). Karin og Petter har én sønn, Rune (f. 1973), g.m. Bente Børresen – se gnr. 200/21 og 32 i bind 1.

Andreas Halvorsen arbeidet som maler ved siden av å drive bruket. I 1956 ble Storebråten overdratt til eldste datter Anna og hennes mann for 7.500 kroner samt huslyrett for foreldrene i hovedbygningen for resten av deres levetid.

ANNA HALVORSRUD (f. 1921) ble i 1946 gift med KÅRE HALVORSRUD (1918–1981) fra Skreia på Østre Toten, og de har én datter, Bjørg (f. 1950). De satset på produksjon av slaktegriser og egg, ved siden av at Kåre Halvorsrud arbeidet ved Borgeng Fabrikker, og seinere ved Hønefoss Sveiseverksted. De ryddet 12 mål åker i havna lengst sør på eiendommen. Etter hans død i 1981 drev Anna bruket videre, og rundt 1990 leverte hun cirka 20 slaktegriser årlig, og hadde 20 verpehøns. I 1996 ble Storebråten overdratt til datteren BJØRG STENSRUD (f. 1950). Hun er gift med TORGEIR STENSRUD (f. 1949) fra Tyrstrand, sønn av Tord Stensrud og Helga Henriette Anne Hansen Stangnes. De har to barn:

* Alexander (f. 1974), bosatt i London, samboer med Randi Schei fra Bardefoss.

* Veronica (f. 1978).

Björg Stensrud arbeider ved SFO på Vang skole i Haug, mens Torgeir Stensrud eier og driver flere selskaper innen finans og investering. Han er styremedlem i Buskerud bondelag, og har siden 1999 vært leder i Hole landbrukslag. Etter farens død i 1984 drev han sammen med sin mor Helga slektsgården Pjåkerud på Tyristrand (gnr. 248/1 i Ringerike) til 1990, da den ble overtatt av hans yngre bror André Johan Stensrud.⁹⁹

Storebråten gnr. 189/39 har i dag 40 dekar dyrket jord (korn), 25 dekar skog og 2 dekar annen utmark. På bruket er én traktor. Av bygninger er våningshus bygd 1949, låve (1925) med påbygd grisehus (1955) og påbygd hønsehus og garasje (1974), og stabbur (1960). Et gammelt fjøs (1880) som stod inntil låven, ble revet i 1944 og erstattet av et nytt med gjødselskjeller. Det gamle våningshuset (husmannsstua) fra cirka 1870 (med tilbygg 1930) ble revet i 1998, og på tomta bygde Björg og Torgeir Stensrud enebolig samme år. Et vognskjul (1905) ble revet i 1974. En garasje (1960) ble revet og erstattet av en ny våren 2001.

⁹⁹ Torgeir Stensrud eier gjennom investeringsselskapet Krone Invest AS bl.a. Krone Regnskap AS i Hønefoss (tidligere Wien Regnskap AS), og har bygd opp flere selskaper innen finans og investering. I perioden 1992–98 var han president i Norske Reservoeffiserers Forbund (NROF).

Andreas Halvorsen (1882–1970) og hustru Kari Olsen Muggedal (1890–1980) ble selveiere i Storebråten i 1924.

I Storebråten 1928. Fra venstre: Anna (f. 1921), Karen (1842–1929), Kari (1890–1980) med datteren Olga (f. 1923) foran seg, Ågot Øhren med datteren Margit, og Marie Halvorsen (Sorumshaugen).

Høsten 2000 kjøpte Torgeir Stensrud nabobruket, gnr. 189/45 Storebråten, med 26 dekar jord og 10 dekar skog.

Furuvoll gnr. 189/44

Furuvoll er en boligeiendom som ble fraskilt Sømoen i januar 1940 og solgt til Otto Ellingsen (1916–1967), sønn av Karen og Thorvald Ellingsen i Sømoen. Han var gift med Olaug Askestrand (f. 1915) fra Viker i Ådal, og de bygde enebolig på Furuvoll. De fikk to barn:

* Odd (f. 1943), g.m. Tove Mortensen (f. 1953) fra Hokksund, bosatt på Helgelandsmoen, to barn: Nina (f. 1978) og Rune (f. 1980).

* Gerd (f. 1945), g.m. Svein Nikolaisen (f. 1948), bosatt på Helgelandsmoen, to barn: Lene (f. 1970) og Frode (f. 1974).

Otto Ellingsen ble i 1947 ansatt som oppsynsmann på Helgelandsmoen, og i 1948 flyttet familien til oppsynsmannsboligen ved militærleiren. Olaug Ellingsen arbeidet i 19 år på kjøkkenet på Helgelandsmoen, de siste årene som kokke.

De leide bort Furuvoll til høsten 1953, da eiendommen ble solgt til Arthur Nielsen (f. 1894) og hans hustru Inga. De var fra Oslo, hvor han arbeidet i Oslo Sporveier (ingen barn).

Den 20. mai 1986 ble Furuvoll solgt til Roy Arne Selte (f. 1962) fra Steinsfjordingen. Han er snekker, og gift med Anne-May Sørum (f. 1965) fra Hønefoss, som er førstetekonsulent ved Asker og Bærum herredsrett. De har to barn: Kenneth (f. 1989) og Petter (f. 1994).

Storebråten gnr. 189/45

I 1940 ble en parsell på 44 dekar – den tidligere husmannsplassen Storebråten samt 35 dekar skog – fraskilt Søndre Sørum og solgt til Ernst Eriksen for 4.000 kroner.

ERNST ERIKSEN (1912–1995) var sønn av Olaf Eriksen og hustru Elise f. Olsen i nabobruket Bråten på Brenna. Han ble i 1937 gift med RANDI OLSEN (1918–1986) fra Orebråten i Steinsåsen. De fikk tre barn:

* Reidun (f. 1937), g.m. Knut Røine (f. 1932) fra Hønefoss, bosatt i Grøndokka, to barn: Sven Trygve (f. 1969) og Jan Erik (f. 1971, én sønn fra tidligere samboerforhold, Kjetil f. 1996). Reidun hadde fra tidligere én datter, Laila (f. 1958, g.m. Gunnar Alexandersen (1958–1999) fra Steinsåsen, en sønn Fredrik f. 1996, og Laila hadde fra tidligere: Linda f. 1977 og Kenneth f. 1982).

* Einar (f. og d. 1937), tvilling med Reidun.

* Leif (f. 1942), seinere eier av Storebråten, g.m. Ragnhild Stang, tre barn (se nedenfor).

Randi og Ernst Eriksen ryddet jorda og bygde nye hus. I bryllups-gave fra hans foreldre hadde de fått en kvige som skulle kalve, så grunnlaget var lagt. I 1948 var Storebråten på 15 dekar dyrket jord (leirmold), 20 dekar annet jordbruksareal og 9 dekar skog. På bruket var det 3 kyr, 1 ungdyr, 2 griser og 30 høner. I 1949–50 ble siste del av åkeren ryddet, og det dyrkbare arealet ble økt til 27 dekar. Da Selteveien ble bygd i midten av 1950-årene, avga flere av brukerne langs veien gratis grunn, deriblant Storebråten.

Mange av brukerne i grenda var medlemmer av Steinsfjerdings- en Maskinlag. I 1960 overtok Ernst Eriksen maskinlaget, med bl.a. to traktorer, treskeverk og potetopptakere. Med hjelp av sønnen Leif tok han på seg kjøring (pløying, tresking osv.) samt snøbrøy- ting, og de leide ut maskiner. Ernst Eriksen arbeidet også en perio- de i vegvesenet, og mange år som bygningsarbeider.

I 1972 overtok sønnen LEIF ERIKSEN (f. 1942) bruket etter forel- drene. Han har arbeidet med landbruksmaskiner (som servicemann og verksmester), og som lastebilsjåfør. Han er gift med RAGNHILD STANG (f. 1952) fra Asker, og de har tre barn:

* Rita Lisbeth (f. 1970), g.m. Jarle Strømsbråten (f. 1968) fra Veme, bosatt på Sokna, to sønner: Jan Christian (f. 1989) og Tor Ivar (f. 1991).

* Tone Brith (f. 1972), samboer med Sven Erik Sundvoll i Åsbygda, Tone Brith har fra tidligere en datter, Cathrine Engelund Eriksen (f. 1992).

* Ann Christin (f. 1978).

Storebråten består i dag av 27 dekar dyrket jord og 10 dekar skog. På bruket er skurtresker, traktor og kaldluft korntørke. Av byg- ninger er det våningshus (1944, påbygd 1969 og 1986), låve (1942) med påbygd fjøs (1947),¹⁰⁰ garasje (1962) og maskinhus (1974).

Det gamle våningshuset (husmannsstua) som stod i Storebråten brant i 1944, og den gamle låven ble revet da ny ble bygd i 1942.

I april 1997 ble Storebråten overdratt til nevøen JAN ERIK RØINE (f. 1971), og Leif og Ragnhild Eriksen flyttet i desember samme år til Sokna. Jan Erik Røine er ugift, og arbeider i HVPU- omsorgen i Ringerike kommune. Han leide bort jorda til Kjell Bak- ken i Norderhov, før han høsten 2000 solgte Storebråten gnr. 189/45 til TORGEIR STENSRUD (f. 1949), gift med BJØRG F. HAL- VORSRUD (f. 1950) som eier nabobruket Storebråten gnr. 189/39.

¹⁰⁰ Ifølge datteren Reidun Røine var det hennes mor, Randi Eriksen, som gravde opp tomta til fjøset, med håndkraft!

JORDA VAR BRA

«Først hogg vi ned lauv- skogen, og det var mest or. Så måtte det grøftes. Alt skjedde med hånd, men jor- da var bra, og det var lite stein i grunnen. En gang høstet vi 725 kilo bygg på målet i Storebråten, og det mente journalist Kjell Schulerud i Ringerikes Blad at fortjente en plass i Guin- ness' rekordbok.»*

* Ernst Eriksen i lydbandintervju med Margit Harsson 30. oktober 1992 (i Hole bygdearkiv). Kjell Schu- lerud ble seinere redaktør av Norsk Hageblad.

© Fotograf Marit Fagerli

Storebråten 2001. Våningshuset er fra 1944, med seinere påbygg i 1969 og 1986.

Nylund gnr. 189/43

Nylund er et småbruk som ble fraskilt Selte (gnr. 189/14) i 1936, og ved skjøte av 2. juni samme år solgt til Ole Edvartsen for 1.150 kroner.

OLE EDVARTSEN (1912–1995) var sønn av Berthe og Edvard Martinsen Brenna, og ble i 1936 gift med KITTY HURUM (1916–1990) fra Røyse. De fikk tre barn:

* Egil (1936–2001), g.m. Karen Gundersby (f. 1938) fra Åsbygda, bosatt i Steinsåsen, to døtre: Kirsten (f. 1957) og Tone (f. 1961).

* Arvid (f. 1938), g.1 m. Laila Andreassen (f. 1943) fra Åsa (siden skilt), to døtre: Anne Marie (f. 1966) og Gro Elin (f. 1971). Arvid g.2 m. Galina Rozljeva (f. 1947) – se gnr. 189/64 Soltun.

* Frida (f. 1948), g.m. Egil Moholdt (1946–2001) fra Norderhov, bosatt på Veienmoen, to sønner: Lars (f. 1970) og Petter (1977–1993).

Ole Edvartsen var skogsarbeider, siden bygningsarbeider, mens Kitty hadde sitt arbeid på Helgelandsmoen. I 1963 ble det fraskilt en tomt Soltun til sønnen Arvid Edvartsen (se gnr. 189/64).

I juli 1996 ble Nylund solgt til KRISTIN REMME (f. 1965) fra Norderhov. Hun er gift med TOR ARNE RØNNING (f. 1969) fra Oslo, og de har en sønn Tevje Mathias (f. 2000). Kristin Remme og

Tor Arne Rønning er fengselsbetjener ved Ringerike Kretsfengsel på Tyrstrand, og en periode var hun innehaver av forretningen La Belle (dameklær) i Hønefoss.

Nylund er i dag på 11 dekar, hvorav 9 dekar dyrket jord (leies av naboen Roald Klemmestad). Av bygninger er våningshuset bygd 1936 (av trevirke fra et tre etasjers stabbur som ble tatt ned på Nerstein), med tilbygg 1988 og 2002. Låve med fjøs og stall ble reist i 1936, og stabbur i 1965.

Bekkely gnr. 189/46

Bekkely er en boligeiendom som ble fraskilt Sømoe i september 1947, og av Sømoeens eiere Karen Marie og Thorvald Ellingsen solgt til deres datter Borghild Kristine Ellingsen (f. 1923) og svigersønn Kåre Arvid Bråthen (f. 1918).

Kåre Arvid Bråthen er fra Holttangen i Hønefoss, og kom til Steinsfjordingen i 1939 som gårdsgutt hos Lundberg på Søndre Sørums. Siden flyttet han til Langslet på Nordre Gile, og seinere var han stallkar på Stein. I 1946 begynte han som snekker hos sin svoger, byggmester Olaf Ellingsen, og arbeidet her resten av sitt yrkesaktive liv (fra 1963 het firmaet Ellingsens Entreprenørforretning

Nylund 2001. Både låven og våningshuset ble bygd i 1936. Våningshuset er siden påbygd i 1988 og 2002.

AS). Borghild Bråthen hadde sitt arbeid ved Ringerike Andelsvaskeri i Hønefoss i 24 år. De har én sønn, Tor (f. 1947), gift med Anne Synnøve Engebretsen (f. 1947) fra Oslo, bosatt i Kroksund, tre barn: Kåre-Magnus (f. 1976), Thor-Henning og Kari-Anne (tvillinger f. 1981).

Bakkeli gnr. 189/47

Bakkeli er en boligeiendom som ble utskilt fra Selte gnr. 189/14 i 1948, og av Seltes eiere Gina og Nils Brådalens overdratt til sønnen Eivind Brådalen (1923–1999). Han var gift med Marry Aasgård (1927–1994) fra Kristiansund. De bygde enebolig på eiendommen i 1949, og bodde her til 1974, da de flyttet til hennes hjemtrakter på Nordmøre. De har to barn: Unni (f. 1948) og Eva (f. 1960).

De leide bort Bakkeli til juni 1981, da eiendommen ble solgt til Terje Jahr (f. 1944) fra Nannestad, gift med Turid Aspelien (f. 1949) fra Modum (siden skilt). De har tre barn:

* Espen (f. 1968), ugift, bosatt i Steinsåsen.

* Mona (f. 1971), g.m. Rune Buraas, bosatt ved Sundvollen, to barn: Jeanette (f. 1992) og Daniel (f. 1996).

* Even (f. 1975), ugift, bosatt i Steinsåsen.

Terje Jahr er utdannet tømrer, og arbeider som fagarbeider på Hvalsmoen. Han giftet seg igjen i 1996 med Ingunn Foss (f. 1952) fra Oslo. Hun arbeider som sekretær, og har fra tidligere barna Vibeke Irene (f. 1975) og Kirsti Merete (f. 1978).

Etter sammenføring i 1981 med tre mindre parseller som ble kjøpt til i 1960 og 1980, er Bakkeli i dag en eiendom på 2,2 dekar.

Skovli gnr. 189/49

Skovli er en boligeiendom som ble utskilt fra Bergebråten i 1949, og ved skjøte av 4. mai 1950 overdratt til Marie og Kristian Halstensen, datter og svigersønn av Bergebråtens eiere Gudrun og Johan Danielsen.

Kristian Halstensen (1918–1984) fra Nes i Ådal arbeidet som snekker hos bygmester Alf Ruud i Hole, og fikk i ekteskapet med Marie Danielsen (f. 1922) to barn:

* Valgerd (f. 1946), g.m. Arne Moholt, en sønn Viktor (f. 1971).

* Knut (f. 1948), ugift, eier av Bergebråten, én datter Lisbett (f. 1975) – se gnr. 189/27 Bergebråten.

Soltun gnr. 189/64

Soltun er en boligeiendom som ble utskilt fra Nylund i 1963 og overdratt til ARVID EDVARTSEN (f. 1938), sønn av Nylunds eiere Kitty og Ole Edvardsen. Han er gift med GALINA ROZLJEVA (f. 1947) fra Rostov i Kaukasus i Russland.

Arvid Edvartsen arbeider ved Brødrene Berntsen AS på Hensmoen. Fra et tidligere ekteskap med Laila Andreassen (f. 1943) fra Åsa har han to døtre:

* Anne Marie (f. 1966), g.1 m. Hans Jørgen Tangen fra Hallingby (siden skilt), en datter Liv Isabella (f. 1988), g.2 m. Rune Jensen fra Eidsvoll, bosatt i Hønefoss, to barn: Daniel (f. 1994) og Thea (f. 1998).

* Gro Elin (f. 1971), g.m. Odd Espen Kristoffersen fra Sørgefoss på Ask, bosatt på Ask, to barn: Stine Marie (f. 1994) og Mikkel (f. 1997).

Janabakken gnr. 189/66

Janabakken er en boligeiendom som ble utskilt fra Lunde i 1965 og solgt til Arne Selte, brorsønn av Sverre Lunde som var eier av Lunde 1953–69. Arne Selte (f. 1938) er bilmekaniker, og gift med Henny Grongstad (f. 1943) fra Høylandet i Nord-Trøndelag. De har fire barn:

* Roy Arne (f. 1962), g.m. Anne-May Sørum fra Hønefoss, bosatt i Steinsfjerdingen, to barn: Kenneth (f. 1989) og Petter (f. 1994) – se gnr. 189/44 Furuvoll.

* Jarle Håkon (f. 1964), g.m. Unni Granberg fra Røyse, bosatt i Bålerudmarka i Ringerike, to barn: Siw Jeanett (f. 1987) og Kristin (f. 1995).

* Geir Inge (f. 1967), bosatt i Bålerudmarka i Ringerike, fra tidligere samboerskap med Heidi Fossen har han én sønn, Erlend (f. 1997).

* Linda (f. 1975), g.m. Morten Øverby fra Hønefoss, bosatt på Hallingby, to barn: Karoline (f. 1999) og Markus (f. 2001).

Granly gnr. 189/68

Granly er en boligeiendom ved Selteveien som ble fraskilt Solvang i 1970, og overdratt til Olga Seltens datter Berit Johansen Selte (f. 1940) og hennes mann Harry Tangen (f. 1936) fra Vakermoen i Norderhov. De har to døtre:

* Siw (f. 1965), g.m. Stein Erik Thorsen fra Røyse, bosatt i Vakermoen i Norderhov, to barn: Thea (f. 1993) og Peder (f. 1994).

* Tone (f. 1967), g.m. Jan Roar Olavsén fra Sandefjord, bosatt der, én datter Marie (f. 1994).

Berit Tangen har arbeidet i Postverket i 40 år, og er poståpner (dag-

lig leder) ved Tyrstrand postkontor. Harry Tangen er emballasjetekniker ved Norpapp Industrier på Hensmoen.

Bergly gnr. 189/69

Bergly er en boligeiendom på i underkant av 0,8 dekar som ligger mellom de to Storebråten-brukene på Brenna. Den ble utskilt fra Storebråten gnr. 189/45 i 1973, og overdratt til Reidun Røine (f. 1937), datter av Storebråtens eiere Randi og Ernst Eriksen, og hennes mann Knut Røine (f. 1932). De overdro eiendommen til Reiduns datter Laila Eriksen (f. 1958), som her bygde enebolig. Laila Eriksen solgte eiendommen i 1982. Hun ble i 1986 gift med Gunnar Alexandersen (1958–1999) fra Steinsåsen, og de fikk én sønn, Fredrik (f. 1996). Laila Eriksen har fra tidligere to barn: Linda (f. 1977) og Kenneth (f. 1982).

Nye eiere av Bergly fra 1982 var Odd Brådalen (f. 1934) og Berit Brådalen (f. 1939) fra Norderhov. De solgte i 1986 videre til Else Marie og Øystein Torp, begge fra Hønefoss. Else Marie f. Bjørklund (f. 1957) er postbud, mens Øystein Torp (f. 1961) er drosjeeier. De har én sønn, Kjell Erik (f. 1984). Else Marie har fra tidligere ekteskap med Tor Kristian Henningsen én datter, Tove Marie (f. 1975), mens Øystein fra tidligere har én datter, Lise Marie (f. 1982).

Skog

I tillegg til allmenningsrett på Krokskogen, har Sørum-gårdene hatt hjemmeskog i Sørumsmoen og på Brenna.

Skog i Sørumsmoen/ Brenna

Hjemmeskogen ble delt i 1773, og var tidligere sameie mellom gårdene. Utskiftingskartet fra 1876 viser at store deler av Brenna samt området vest for gårdstunene på Sørum, da var dekket av skog. Etter 1950 har omfattende nydyrking ført til at rundt 500 dekar skog i Sørumsmoen i dag er dyrket mark.

Nordre Sørum

Nordre Sørum har i dag 10 dekar skog igjen i Sørumsmoen, etter at gårdens eiere siden 1950 har ryddet og dyrket opp 240 dekar av gårdens tidligere hjemmeskog.

Midtre Sørums

Midtre Sørums har 65 dekar skog innunder Steinsåsen, i brattlia øst for Bergebråten. Gården hadde i 1876 også hjemmeskog vest for gårdstunet, men dette er siden ryddet til åker.

Søndre Sørums

Søndre Sørums har 250 dekar skog igjen i Sørumsmoen, etter at rundt 300 dekar ble ryddet og dyrket opp i perioden 1950–82.

Skog gnr. 189/11 – Nigarden Bjørke

I 1851 ble et cirka 60 dekar stort skogstykke i Sørumsmoen fraskilt Bjørnstad-familiens del av gamle Vestre Sørums, og solgt til Jørgen Hansen Bjørnstad, eier av Nordre Bjørnstad gnr. 2/3, for 150 spe-sidaler.¹⁰¹ Teigen ligger nordvest for den tidligere husmannsplassen Langebru, på nordsida av bygdeveien.

Ved Jørgen Bjørnstads død i 1884 ble skogen overtatt av hans svigersønn Hans Hurum, stortingsmann og gårdbruker på Skamarka på Tyrstrand (gift med Gunvor Jørgine Bjørnstad). I 1885 solgte Hurum skogen til Anders Johannessen Bjerke, eier av Nigarden Bjørke, for 1.200 kroner, og den har siden tilhørt Nigarden Bjørke (eies i dag av Øivind Kjøll).

Skog gnr. 189/13 – Bjørnstad

I 1854 ble ytterligere en skogteig i Sørumsmoen på cirka 60 dekar fraskilt Bjørnstad-familiens del av gamle Vestre Sørums, og solgt til Lars Olsen Frøhaug, eier av Midtre Bjørnstad. Skogen har siden tilhørt Bjørnstad. Den ligger på begge sider av bygdeveien øst for teigen som eies av Nigarden Bjørke, der den gamle bygdeveien mot Hanserud og Mo tar av fra dagens bygdevei (øst for de nedlagte plassene Langebru og Ribberud). Skogen eies i dag av Bjørnstads eier Knut Opdal.

Skog på Krokskogen

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning i 1823 fikk Sørums-gårdene tildelt tre teiger på Krokskogen:

1. Nordre og Midtre Sørums fikk tildelt en teig som strakk seg fra Sollisetra ved Sollihøgda og østover til Den gamle kongeveien ved Langebru. Sørums-gårdenes teig var den sørligste i Holes del

¹⁰¹ Skjøtet ble tinglyst 1. mai 1851 (pantebok 26, s. 310).

- av Krokskogen vest for Langebru, og grenset mot Lier i sør.
2. Søndre Sørums (Sjefsgården) fikk en teig fra Høymyr nord for Sollihøgda og østover til Steinsvollen ved Den gamle kongeveien (på nordsida av Mo/Øderås teig).
  3. Den delen av gamle Vestre Sørums som ikke ble inkludert i «nye» Nordre og Midtre Sørums i 1797, fikk en skogteig sør for Sundvollen, fra bygda og opp til branten ved Kongens utsikt.

1. Skog Sollihøgda–Langebru

Nordre og Midtre Sørums teig fra Sollihøgda til Langebru lå langs grensa mot Lier og Bærum, på begge sider av skogplassen Niskinn som eierne av gårdene hadde ervervet en gang rundt 1750. På nordsida av Sørums-teigen lå teigen som tilhørte nabogården Mo (med Øderå), og nord for denne igjen lå Søndre Sørums (Sjefsgårdens) teig.

At eierne av storgårder i Steinsfjordingen, med betydelig hjemmeskog nær gårdene, ikke så noen framtid i å eie og drive skog som lå så langt vekk, er ikke vanskelig å forstå. I 1855 solgte lensmann Kahrs på Midtre Sørums og J.C. Bjerck på Nordre Sørums skogen mellom Sollihøgda og Langebru til kandidat Larsen for 3.000 spesidaler (1.500 til hver). Med i handelen var plassen Niskinn og $\frac{2}{3}$ av «en Saug ved Isielven». Samme år solgte Ole Moe og Mads Øderaa naboskogen til samme mann for 2.950 spesidaler (Mo) og 700 spesidaler (Øderå).

Kandidat Larsen solgte i 1864 skogen til konsul Johannes Fuhr og fullmektig Ivar Rytterager (fra Storøya), og i 1874 solgte Fuhr (eneieier fra 1870) den til Drammens Damphøvleri. Ved den nye matrikkelen 1886–87 fikk skogeieendommen gårdsnr./bruksnr. fra Mo; gnr. 1/2 – seinere gnr. 180/2 «*Mo med Øderaa og Sørums*» (av skyld mark 20,35). Eiendommen omfattet da skogteigene som Mo, Øderå, Nordre Sørums og Midtre Sørums ble tildelt mellom Sollihøgda og Langebru i 1823.

I 1892 ble fra denne eiendommen fraskilt en parsell gnr. 180/5 *Mo med Øderaa og Sørums* (skyld 7,78) som ble solgt til forstkandidat Guttorm Andresen (og sammenføyd med gnr. 240/1 i 1968 – eies i dag av Wettre-familien). Samtidig ble «*Pladsen Niskind med tilstøtende Skovstykke*» (gnr 180/6 av skyld 1,26) fraskilt og solgt til grosserer Peter Hansen. Det gjenværende av «*Mo med Øderaa og Sørums*» solgte Drammens Damphøvleri i 1898 til forstkandidat Guttorm Andresen og grosserer Ths. Fearnley, som delte den i to eiendommer: Andresens del fikk navnet «*Niskind-stykket*» (gnr. 180/8 av skyld 5,50), mens Fearnley beholdt resten av «*Mo med Øderaa og Sørums*» (gnr. 180/2 av skyld 5,81). Eiendommene er i

dag deler av hhv. gnr. 240/1 (Wettre) og gnr. 238/1 (Toresplassen/Nils Astrup).

I 1900 kjøpte grosserer Peter Hansen den såkalte «Hanseløkka», cirka 30 dekar av setervollen mellom Niskinn og Sørumssetra (*Niskinn gnr. 189/21 av skyld 59 øre*) for 2.500 kroner av eierne av Midtre Sørums. Et fjøs som stod på setervollen, fulgte ikke med i kjøpet. Denne løkka – som etter hvert ble tilvokst med skog – solgte han i 1924 til byggmester Arnt Holm for 7.000 kroner, og eiere av parsellen har siden vært: 1926–36: Murmester Karl W. Johnsen, 1936–37: Lizzie Michelet (f. Fearnley), 1937–1980: Elisabeth Jakhelln (niese av Lizzie Michelet), og siden 1980: Alf H. Jakhelln (f. 1954), bosatt i Bærum (Elisabeths Jakhellns sønnesønn).

2. Sørums skog gnr. 189/19 og Sørums sjefsgårdstykket gnr. 189/41

Dette er skogteigen som Sjefsgården fikk tildelt i 1823, fra Høymyr nord for Sollihøgda og østover til Steinsvollen ved Den gamle kongeveien. I 1890 ble skogteigen (gnr. 10/19 av skyld mark 4,84) fraskilt Søndre Sørums, og da gården ble solgt til Olaf Sogn i 1893, beholdt staten (ved Kirkedepartementet) skogen. I desember 1933 ble skogteigen delt i to, og i februar 1934 ble den fraskilte delen (Sørums sjefsgårdstykket gnr. 10/41) solgt til forstkandidat Guttorm Andresen for 13.000 kroner.

I januar 1935 ble så den gjenværende del av Sørums skog gnr. 10/19 solgt til skipsreder Thomas Fearnley for 12.000 kroner. I begge skjøter var det klausuler om det offentliges rett til vederlagsfri utnyttelse av vann- og strandretten som tillå eiendommene, samt rett til å foreta regulering for fløtning og benytte og vedlikeholde dammer og damfester (i Isielva).

De to skogteigene har siden vært deler av forstkandidat Andreassens skoger (gnr. 240/1, eies i dag av Wettre-familien) og Fearnley/Astrup på Toresplassen (gnr. 238/1, eies i dag av Nils Astrup jr.).

3. Skog ved Sundvollen

Den tredje teigen Sørums ble tildelt i 1823, lå sør for Sundvollen, i lia opp mot Kongens utsikt, mellom teigene som ble tildelt Gjesval (ved Kleivbekken) og Rørvika (Elstangen).

Vækkeren gnr. 189/3

I juni 1860 fraskilte J.C. Bjerck på Nordre Sørums en parsell på Vekkern (gnr. 189/3) som ble solgt til Anders Alvsen Hurum på Ner-Nigarden Hårums for 670 spesidaler. Med i salget fulgte en skogteig ved Sundvollen. Begge har siden tilhørt Ner-Nigarden Hårums, og eies i dag av brødrene Thorstein Sexe (f. 1926) og Mar-

tin Bjerke Sexe (f. 1934). Åkerparsellen på Vekkern ble rundt 1990 sammenføyd med gnr. 186/11 Ner-Nigarden Hårum, mens skogteigen i branten opp mot Kongens utsikt har beholdt det gamle gårds- og bruksnummeret.

Sørum skog gnr. 189/8

Etter at gamle Vestre Sørum fra rundt 1790 var blitt fraskilt og solgt i flere parseller, var det sist i 1860-årene bare skogteigen ved Sundvollen igjen (løpenr. 28b, seinere gnr. 10/8). Eier av denne siden 1854 var Jørgen Olsen Rytterager på Storøya, som kom i økonomiske vanskeligheter og ved skjøte av 30. april 1869 solgte skogteigen til Kristian Fredriksen Hurum, eier av Nordigarden Hårum. Kristian F. Hurum solgte den i 1873 videre til Paul Jonassen Løken for 200 spesidaler. Paul Jonassen Løken, fra 1867 eier av Kroksundødegården vestre og fra 1884 av Øverjordet, eide skogen til sin død i 1894, hvoretter hans enke Maren Nilsdatter Løken (til 1913) og sønn Nils Paulsen Løken (til 1952) var eiere. Det var sistnevntes adoptivdatter Olga Løken som i 1961 solgte Sørum skog gnr. 189/8 til Gunnar Langslet (f. 1914), eier av Fekjær (nordre), for 55.000 kroner. Siden 1982 har både Nordigarden Borgen, Fekjær (nordre) og Sørum skog vært eid av Øistein Langslet (f. 1948).

Sørum skog gnr. 189/10

Dette er den sørligste teigen i den gamle Sørum-skogen i lia sør for Sundvollen. Den ble fraskilt Bjørnstad-familiens del av gamle Vestre Sørum i juni 1850, og ved skjøte av 2. juli s.å. solgt av Hans A. Bjørnstad til kjøpmann Edvard Fougner for 225 spesidaler. Edvard Fougner (f. 1809) var den yngste av de 11 barna til Maria Borgersdatter Hoen og Simen Fougner, som i 1794 kjøpte Stein gård. Han satt som eier av skogteigen i ett år, og allerede i juli 1851 solgte han den til sin eldste bror, sorenskriver Gabriel Fougner (f. 1791) på Øvre Stein, for samme beløp som han selv hadde betalt ett år tidligere – 225 spesidaler.

Skogteigen ble så eid og drevet sammen med Stein til 1871, da lensmann Kahrs på Midtre Sørum, Hans Sigvart Fougner på Nordre Sørum og Johannes Solberg på Øvre Stein kjøpte den av Anton Fougners konkursbo. I 1874 solgte lensmann Kahrs sin eierpart til de to øvrige, og etter makeskifte mellom de to ble Hans Sigvart Fougner eneeier. Han solgte skogen i 1877 til Anders Olsen Fjulsrud for 3.800 kroner, og sistnevnte inngikk samtidig avtale med Anders Pedersen Sønsterud om deling og kjøp av en part.

Fra 1885 var Anders Pedersen Sønsterud eneeier. Han inngikk

samme år forlik med Johannes Solberg om grenselinjer mellom deres skogteiger på toppen av Krokskogbranten. I 1920 overtok sønnen Johan Andersen Sønsterud (1878–1958) denne og tre andre skogteiger på Krokskogen (gnr. 181/5 av Bjørnstad, gnr. 228/2 av Røsholmen og gnr. 232/3 av Rørvika). Etter hans død i 1958 satt enka Olga Sønsterud i uskiftet bo inntil deres sønn Anders Johan Sønsterud (f. 1942) ble ny eier av de fire skogteigene for 80.000 kroner i 1969.

Danmarksstykket gnr. 189/17

Da gårdparten Danmark ble fraskilt gamle Vestre Sørums i 1799, fulgte det med en skogteig i åssida ovenfor Sundvollen som hørte til Danmark også da prokurator Fougner på Stein kjøpte eiendommen av Nils Kristoffersen Danmark i 1828. I slutten av 1860-årene måtte Anton Fougner gå til skifteretten, og i 1869 ble skogen – kalt Danmarksstykket – fraskilt og solgt til Ole Engebretsen Gjesvold, eier av Nordre Gjesval (Nerigarden gnr. 14/2), mens resten av Danmark ble solgt til lensmann Kahrs på Midtre Sørums.

Skogteigen grenser inntil den gamle Gjesval-skogen som i dag eies av Rå, og i 1891 overdro Ole Engebretsen både skogteigen og gården til sin brorsønn Martin Pedersen Gjesvold, eier av Nordre Gjesval (Nordigarden gnr. 14/1). I februar 1911 solgte han Danmarksstykket skog samt den tidligere husmannsplassen Strandjordet gnr. 14/12 til Kristian A. Gjestvold for 11.000 kroner. Gjestvold var tidligere eier av Søndre Gjesval gnr. 15/1, og han solgte skogen i 1916 til hotelleier Ole Blyberg i Sundvollen for 14.000 kroner. Skogteigen fulgte med da Blyberg i 1928 solgte Sundvollen gnr. 52/1 til Torgrim O. Haugerud for 65.000 kroner. I 1936 overdro han skogen til Ole Haugerud (f. 1870), som året etter (1937) solgte den til Odin Langslet (1895–1954), eier av Nordigarden Borgen, for 15.000 kroner. Etter Odin Langslets død arvet hans enke Erna Langslet (1913–2000) eiendommene, som hun i 1992–93 overdro til sin avdøde manns nevøer: Øystein Langslet (f. 1948) overtok Nordigarden Borgen, mens hans yngre bror Eirik Langslet (f. 1949) overtok Danmarksstykket skog.

Seltestykket gnr. 189/40

Da selveierbruket Selte (seinere gnr. 189/15) ble utskilt fra gamle Vestre Sørums i 1799, fulgte en skogparsell ved Sundvollen med. Skogteigen er på rundt 130 dekar, og var en del av Selte inntil 1924. Da solgte lærer Peder Andersen Selte bruket til Anders Martinsen Bjerke, samtidig som han fraskilte skogen og beholdt denne inntil han i oktober 1930 overdro den til sønnen Anders Selte

---

«... EFTERAT KREATURENE ER KOMMEN DEROP»

I 1895 ble det bygd ny låve på setra som tilhørte Nordre Sørums. I brev til Anton Martinsen Niskin av 4. mars 1895 skriver gårdens eier Hans Sigvart Fougner at det «herfra skal komme Folk op til Sæteren, for at sætte op en ny Lade, som antagelig vil blive gjort i de første Dage efterat Kreaturene er kommen derop. Arbeidet er betinget at skulle være færdigt til Santhans. Det er derfor jeg beder Dig, sørge for at faae de kjøbte 15 Tylter Bord kjørt op til Sæteren paa Vinterføre. Spiger skal jeg skaffe».*

* Brev utlånt av Anton Martinsens oldebarn Heidi Økern (kopi i Hole bygdearkiv).

(1906–1967) for 3.000 kroner. Anders Selte var ugift, og etter hans død i 1967 arvet hans søstre Oddlaug Nøtnæs (1907–1960) og Ingrid Aarøy (1915–1995) eiendommen. I januar 1974 overdro Ingrid Aarøy sin halvpart til sin søsters barn Anne Lise Nøtnæs (Sandvik) f. 1932 og Per Selte Nøtnæs (1934–1995), og i desember s. å. overdro sistnevnte sin halvpart til sine to barn Ole Petter Nøtnæs (f. 1961) og Tore Nøtnæs (f. 1968). Anne Lise Sandvik solgte høsten 2000 halve skogeiendommen (64 dekar) til Øistein Langslet (f. 1948), som også eier naboteigen Sørums skog gnr. 189/8.

Seterdrift

Nordre og Midtre Sørums hadde lengre setervei enn Hole-gårder flest, helt til SØRUMSETRA (også kalt NISKINNSETRA) på åsen vest for den gamle finneplassen Niskinn ved Sollihøgda. Det var to seter her. Nordre Sørums var den nordligste, Midtre Sørums seter lå sønnafor. Og det var vidt utsyn fra setervollen mot Niskinnvannet og Kjaglidalen – så seint som etter siste krig var det sammenhengende setervoll og jorder fra Sørumssetra til Niskinnvannet.¹⁰²

I seterlistene fra 1820 er oppført to Sørums-bønder som setret «paa Niskind»: Ole Andersen (Midtre Sørums) og Erik Larsen (Nordre Sørums). Da de to Sørums-gårdene solgte skogen mellom Sollihøgda og Langebru til kandidat Larsen i 1855, forbeholdt de seg rett til gjerdefang og sommerved – rimeligvis for seterdriftens skyld.

Nordre Sørums seterhus står ennå, men er ombygd til hytte og ble frasolgt gården i 1961 (se gnr. 189/58 Særeim). Det ble setret her til 1936. De siste seterfolkene var Berte og Edvard Martinsen Bergerbakken, som fra 1937 var på Rønningen.

Det er ukjent hvor lenge det var seterdrift på den søndre setra (Midtre Sørums). Den 25. juni 1896 kjøpte Anton Martinsen Niskin ei ku for 60 kroner av Edvard Johannessen, eier av Midtre Sørums. Kua skulle betales innen 1. oktober samme år, og hørte nok til bølingen som hadde kommet på setra et par uker tidligere.

Seterbua ble revet sist i 1930-årene. Den stod så seint som i 1936, og i dag er det bare rester etter en større grunnmur i stein, og en del takstein og svartstøt murstein fra pipa. Nordafor tuftene av seterhuset er det fundament etter en stor fjøsbygning.

Setervollen er seinere overdratt til Thomas Fearnley.

¹⁰² Fortalt av Sigurd Berg (f. 1937).

Østre Sørum (i dag Søndre Sørum) hadde seterrett på VIKSETRA nord for Storflåtan, der Mo og Bjørke setret. Gården skal ha hatt seter der «for lenge siden»,¹⁰³ men ingen løkke – «og så fikk brukerne lov til i Ankers skog å rydde og gjerde inn en slik løkke på nordøstsiden av Bjørkeløkka». I 1804 kjøpte kammerherre Peder Anker den for 300 riksdaler.¹⁰⁴

Mo og Bjørkes seterdrift på Viksetra tok slutt cirka 1935, mens Sjefsgårdens seter trolig ble lagt ned så tidlig som 1804.

Veier

Den gamle veien mellom middelalderkirkene Hole og Norderhov gikk over Svingerud og Langebru til Hanserud, over moen (i dag åkrene) vest for Sørum. Fra Hanserud gikk den videre nordover og kom inn på allmannaveien i Løkkadalen nord for gårdstunet på Mo. Etter at dagens vei fra Sonerud via Sørum over moen til Røyse ble anlagt rundt 1770,¹⁰⁵ ble gamleveien Langebru – Hanserud bare sporadisk brukt, og over en strekning på et par hundre meter har den helt forsvunnet i åkeren. Men allmennheten har fortsatt rett til bruk av veien, det fastslo Ringerike friluftsnemnd så seint som i 1975.¹⁰⁶ Det gamle veifaret ligger i grensa mellom Sørum og Mo/Øderå.

Innpå Sørumsmoen var det myrlendt, så det ble lagt kavler i bunnen. Derfor heter det Langebru der. I 1916 ble bygdeveien lagt om på østsida av gårdstunene på de tre Sørum-gårdene (veien gikk tidligere *over* gårdstunene). Eierne av Nordre og Søndre Sørum gav fri grunn til omlegginga – «paa betingelse af at veiarbeidet paabegyndes inden tæleløsningen» – mens deres naboer på Midtre Sørum og Ring-Sørum forlangte 200 kroner pr. dekar jord som gikk med. Omlegginga kostet 3.950 kroner. Samtidig ble Langebrubakken lagt om, til en kostnad av 3.289 kroner.¹⁰⁷

Fra Sørum over Selte til Stein gikk det på 1800-tallet og langt inn i 1900-årene en «isvei» til Steinsfjorden. Den ble brukt som

---

LANG SETERVEI

Maren Beate Johansen (f. 1920) var med foreldrene Berte og Edvard Martinsen på setra. Hun forteller: «Vi hadde lang setervei, og gikk hjemmefra med krøttera tidlig om morgenen. Vi gikk over Gjesvalåsen til Sundvollen, og videre opp Kleiva, og via Sørsetra og Toresplassen til Niskinn. Det var seine kvelden før vi var framme. Mor og far tok imot krøtter fra flere, i tillegg til sine egne, og i alt kunne vi ha 15–20 melkekyr på Niskinnsetra. Mor kinna smør og ysta ost, og folka som eide dyra, kom opp og hentet varene. Av melka fra våre egne kyr lagde mor pultost som varte hele året. Setertida var fra 10. juni til 10. september. Broren min Jørgen og jeg fikk påskrevet «ugyldig fravær» i karakterboka for de dagene vi var borte fra skolen.»

---

¹⁰³ Jon Guldal: «Setrene på Krokskogen», artikkel i Ringerikes Blad 4. april 1934.

¹⁰⁴ Ifølge O.Chr. Bjørnstad i boka *Kjerraten i Åsa* (s. 20) var prisen 130 riksdaler kurant, men i panteboka i Statsarkivet er det innført at Anker betalte 300 riksdaler for løkka.

¹⁰⁵ Jon Guldal: Arbeiderminner fra Hole (i Norsk Folkemuseum, kopi i Hole bygdearkiv) s. 12.

¹⁰⁶ Hole var en del av Ringerike kommune i årene 1964–76.

¹⁰⁷ Hole herredsstyre (protokoll) fra møter 24. juli 1915 og 29. januar 1916.

ridevei om sommeren.

Under utskiftinga 1876–78 ble en del av gårdsveiene over Brenna omlagt, for å følge de nye eiendomsgrensene.

Selteveien fra Steinssletta til Kjellerberget ble bygd midt i 1950-årene, og de fleste oppsitterne langs veien gav fri grunn.

Spøkeri

I hovedbygningen på Midtre Sørumsund, som er meget gammel, sies det at det spøker. Fra salen i 2. etasje kan man – særlig om vinterkveldene – høre smell som fra en champagnekork som springer. Dette settes i forbindelse med en lensmann som bodde på gården.¹⁰⁸

Det skal ikke være fritt for spøkeri på moen ved Langebru. En mann skal ha blitt drept under anleggsarbeidet med veien rundt 1770, og får vel ikke fred.¹⁰⁹

¹⁰⁸ Erlandsen (1973).

¹⁰⁹ Jon Guldal: Arbeiderminner fra Hole (i Norsk folkemuseum, kopi i Hole bygdearkiv), s. 12.

Østre Rud

GNR. 190

Østre Rud er ikke av de eldste gårdene i Hole. Navnet betyr «*bråte ryddet ved brenning*», og gården ble trolig brutt opp en gang i vikingtida, rundt år 1000. En rydningsmann har fått lov til å rydde jord til et bosted i den lave og skogdekte åsen mellom Stein og Vik, og gården er skilt ut fra en av disse eldre gårdene, mest sannsynlig fra Stein. Da Stein ble gitt til prosten ved Mariakirken i Oslo rundt 1300, fulgte Rud med.¹ Mariakirken var kongens egen kirke i Oslo. Både Stein og Rud var nok krongods fra gammel tid, det vil si at de var kongens eiendom.

Østre Rud var ingen stor gård; i 1542 var landskylda bare 5 lispund, og gården hørte fortsatt under Mariakirkens prosti. I manntallet for gjengjerdsskatten² i 1528 het brukeren HELGE PÅ RUD, og som grunn for at han (sammen med tre andre leilendinger på

¹ Harsson (2000), s. 10.

² Gjengjerdsskatt = en ekstraskatt som avløste kongens veitslerett (hans rett til underhold for seg og sitt følge når han reiste gjennom landet), i gammel tid utredet i naturalia, seinere som en pengeavgift.

RUD OG RUDSØDEGÅRDEN

Etter Svartedauen ble de mest tungdrevne gårdene fraflyttet, og ble først tatt opp igjen da folketallet begynte å stige på slutten av 1500-tallet. En av disse het Gletting og lå i åsen mellom Kroksund og Vik. Mariakirken har eid den nedlagte gården, og det var rimeligvis brukeren på Rud som brøt opp jordveien igjen, for i 1624 har skylda på Rud økt fra 5 til 20 lispund, «med den underliggende 'Gletting' ødegård, det vil si Rudsødegården».*

* Halvorsen (1960), s. 14.

Østre Ruud i vinterdrakt (1964). Våningshuset på gården er et av de eldste i Hole. Den eldste delen av bygningen er fra 1600-årene. Låven er fra 1700-tallet, og ble revet i 1986.

Foto: Tore R. Johansen

OLDFUNN

I 1890 ble det funnet en steinøks med skafthull «paa Rud ved Stensfjorden i Hole, i en Ager paa Aasen sydvest for Gaarden». Steinøksa var 18 cm lang, og «slepen paa begge Sider ved Eggen, samt i Banen».* Noen år etter, i 1888, ble det gjort ytterligere funn som viste at det må ha levd folk her ved Steinsfjorden i steinalderen: flere fragmenter av pilespisser samt en skrape av flint. Samme sted ble det funnet et 16,3 cm langt kileformet økseblad av jern fra eldre jernalder, og en 11,3 cm lang pilespiss av jern fra vikingtida. I Oldsaksamlingen er fra samme år (1888) også registrert en jerncelt (16 cm lang) og platen til en stekepanne av jern fra yngre jernalder «funnet paa Rud i Hole», men det er ikke bevart opplysninger om funnene ble gjort på Rud i Steinsfjordingen, eller Rud på Røyse. Det samme gjelder en stor slipestein av rød sandstein fra steinalderen, som ble funnet i et steingjerde på Rudseiet i Hole i 1890. Steinen var 28,5 cm lang, inntil 22 cm bred og 7,3 cm tykk, og var «slidt væsentlig kun paa den ene Bredside».**

* Univ. Oldsaksamlings årsberetning 1880 (reg.nr. C10216).

** Reg.nr. C16173 (slipestein), C14376/-77 (pilespisser av flint), C13972 (jernøks), C13973 (pilespiss av jern), C14454 (jerncelt) og C15073 (stekepanne).

Ringerike)³ betalte bare halv skatt, er anført «pauper», som er det latinske ordet for fattig.⁴ I 1560–61 var det AMUND RUD som utredet skatten for gården, og i 1612 møter vi for første gang KLEMET RUD, som trolig var brukeren som stod for utvidelsen av gården ved å rydde Rudsødegården og få denne skyldsatt sammen med Østre Rud. Hele gården tilhørte Mariakirkens prostigods, det vil si at inntektene av den ble disponert av prosten ved kirken, som også var Norges rikes kansler. Klemet Rud var leilending på Rud, men eide i 1615 en såld (¼ skippund, dvs. 5 lispund) i gården Hval.⁵ I 1624 var Østre Rud halvgård, Klemet var bruker, og skylda var 20 lispund. Da forstår vi at Rudsødegården var skyldsatt sammen med gården.⁶

I 1635 het brukeren HÅKEN RUD, som i 1647 bygslet hele Østre Rud «med eenn underliggende ødegaard, naffnlig Gløuig», trolig Kløvika på Utstranda.⁷ Håken kan ha vært sønn av Klemet Rud, for i jordeboka for Mariakirkens prostigods 1650–54 er det igjen Klemet som er oppført som bruker av Rud. Som eier av jord andre steder kan han ha overlatt bruken av Østre Rud til en av sønnene. En annen mulighet er at Håken kan ha sittet i Rudsødegården og Klemet på Rud, og at skatten for den samlede gården er blitt utredet av den ene.

I 1660 var OLA RUD lagrettemann, og i 1664 var han 39 år gammel og bruker av Østre Rud.⁸ Dette året nevnes også en husmann Nils Amundsen (satt trolig i Rudsødegården) og en tjenestedreng Anders Antoniussen (25). Ola Rud hadde i 1666 tre sønner: Kristoffer (13), Nils (7) og Rolv (5), og er trolig samme person som i 1684 kalles Ola Rudsødegården. Han har da flyttet til Rudsødegården og tatt over den delen av gården (hvor det var mer jord), mens Østre Rud ble leid bort til en annen.

Den nye leilendingen på Østre Rud het ANDERS TOMASSEN RUD, som i 1690 stevnet en mann på bygdetinget fordi han angivelig skulle ha stjålet tre geitunger som Anders eide. Geitungene gikk på beite på Herøya i Steinsfjorden. I saken vitnet hans hustru RØNNAUG OLSDATTER RUD. Anders Rud tapte saken, og måtte betale

³ Jens på Gullerud, Kjetil på Bjørke (Ask) og Tord på Hen.

⁴ Halvorsen (1983), s. 17.

⁵ Vi vet ikke om det er Hval i Haug eller Hval i Ådal, men rettighetene (dvs. den som eide mest i gården og som derved bygslet den bort) tilhørte adelsmannen Klaus von Ahnen.

⁶ Rudsødegården ligger i Årnesfjordingen, og er omtalt i bind 1 av Hole bygdebok.

⁷ Flere gårder i Hole bygslet tidligere ødegårder på østsida av fjorden på 1600-tallet.

⁸ I prestemanntallet 1664 er hans alder oppgitt til 39 år, mens den to år seinere (i 1666) er 51. Det riktige skal nok være 41.

den fornærmede, løytnant Anders Brun på Øvre Hårum, 8 riksdaler. Men han betalte ikke, og i 1696 ble saken tatt opp på nytt og Anders Rud ble dømt til å betale Brun 10 riksdaler innen 15 dager. Da vitnet også hans sønn Isak Andersen Vik, som var bruker på Vik en kort periode etter å ha giftet seg med Birgitte, enke etter den tidligere brukeren, Gunvald Vik.

I 1699 var Rolv og Håkon de to brukerne på Østre Rud. Trolig satt Rolv i Rudsødegården og Håkon på Rud. De hadde rimeligvis etterfulgt sine fedre som bygselmenn på de to partene av gården. Håkon Rud var lagrettemann i 1699, og er trolig identisk med soldat Håkon Andersen Rud (36) som de to brukerne på Rud utstyrte sammen med brukerne på Vik og Løken.

De dårlige statsfinansene i siste halvdel av 1600-tallet førte til at kongen pantsatte og solgte mye av jordegodset som tilhørte ham eller hans kirker. Således kom mange gårder på Ringerike i lagmann JØRGEN PHILIPSENS eie, og deriblant var Østre Rud. Etter Philipsens død tilfalt eiendommene hans enke ANNA BENTSDATTER, hvis sønn fra hennes første ekteskap med rådmann Jacob Eggertsen Stockfleth, JØRGEN STOCKFLETH, seinere overtok en stor del av jordegodset. I 1712 solgte Jørgen Stockfleth Østre Rud og Rudsødegården til brukerne Rolv Olsen og Håkon Andersen for 108 riksdaler.

Rolv Olsen betalte 104 riksdaler for Rudsødegården og 61 riksdaler for sin del av Østre Rud, mens Håkon Andersen betalte 47 riksdaler i Østre Rud, så den gården eide de sammen.

HÅKON ANDERSEN RUD (f. 1663) var gift med TORE SYVERSDATTER. I 1717 gikk Steins-bonden Johannes Fristad til sak mot Håkon Rud fordi sistnevnte i lang tid hadde hogd i et skogstykk som Johannes mente tilhørte Stein. Gårdsgrensene mellom Stein og Rud var uklare. Begge parter førte vitner, og det endte med forlik. Håkon gikk med på å betale sakens omkostninger på 20 riksdaler, og skulle til gjengjeld i hele sin livstid få nyte frihavn i Steinsmarka for sine «kreaturer» om sommeren.⁹

Det var skifte etter Tore Syversdatter i 1737. Hun etterlot seg ingen barn, og hennes del av boet (netto 44 riksdaler) ble arvet av hennes «broderbarn». Enkemannen Håkon skulle få opphold hos sin søstersønn Anders Andersen på Rud, «mot at denne erholder hans arvelodd i boet». I skiftet het det at enkemannen har eid jord i Østre Rud, men solgt dette til Anders Andersen. I 1734 solgte nemlig Håkon Andersen Rud og Iver Rolvsen Rudsødegård (en

---

RETSSAK OM FISKERETT I STEINSFJORDEN

I 1755 vitnet Anders Ruud i en rettssak om fiskerett i Steinsfjorden. Det var eieren av Stein, Ole Larsen, som hadde tatt arrest i fiskegarn som Anders Bjørnstad og Iver Moløkken hadde satt ut i fjorden. Stein-bonden påstod at fisket i Steinsfjorden hørte til gården Stein og dens eiere, som en «skyld-satt og innkorporert herlighet». Etter hvert som saken utviklet seg, måtte Ole Larsen vedgå at det hadde vært allmenningsfiske på østsida av fjorden og midtfjords, men han holdt fast på at dette ikke gjaldt fjordens vestsida. Anders Ruud forklarte at hver gård som grenset til fjorden, hadde sine separate fiskegrunner som lå fritt ut for gården, og en del allmuesmenn forklarte at det hadde vært uhindret fiskerett fra uminnelige tider på de steder hvor Stein-bonden hadde tatt arrest i fiskegarn og fisk. Og Ole Larsen tapte saken.*

---

⁹ Harsson (2000), s. 138.

---

16 LASS HØY

I 1723 var det 2 hester, 10 storfe, 11 sauer og 8 geiter på Østre Rud. Den årlige høyavlingen var 16 lass, og utsæden var 3 sett. rug, 1 kv. erter og 5 t. 2 kv. blandkorn. Gården hadde to husmenn, som samlet sådde 2 kv. havre.*

* 1 tønne (t.) = 4 kvarter (kv.) = 12 settinger (sett.) = 145,8 liter.

---

ynge sønn av Rolv Olsen) Østre Rud til Anders Andersen, hvis slekt fortsatt sitter på gården.

ANDERS ANDERSEN RUUD (1705–1780) var en driftig mann. Han ryddet plassen Bråtemyren (Mustemyren) på Krokskogen, som 14. juli 1740 ble skyldsatt med skyld av 2 skinn (1 $\frac{2}{3}$ lispund, matrikelnr. 111). Fra 1838 ble plassen tillagt Østre Rud, som dermed fikk ny skyld 6 $\frac{2}{3}$ lispund. Han var gift fire ganger. Hans første kone var INGER JENSDATTER (1698–1758), og de fikk tre døtre:

* Tore (1732–1809), gift med Syver Nilsen Hurum (1727–1797), seinere eier av Oppigarden Hårum, sju barn: Nils, Inger, Anders, Marte, Elling, Jørgen og Ole – se Oppigarden Hårum gnr. 186/1.

* Johanne (f. 1733), gift med Mathis Hansen Utvika, minst én sønn, Anders Mathisen (1770–1824, seinere eier av Fjulsrud). Johanne Andersdatter satt i 1801 som 68 år gammel føderådsenke i Fjulsrud.¹⁰

* Jøran (1744–1770), g.m. Gulbrand Jakobsen Bjørke (1739–1786) på Østre Bjørke (Stua), vi kjenner kun ett barn, Jakob (1768–1769). Ingen av Jørans barn er nevnt i skiftet etter Anders Andersen Ruud, som ble avsluttet 1783.

Inger Jensdatter døde i 1758, og i skiftet etter henne ser vi at boet eide hele Østre Rud (1 fjerding¹¹ dvs. 5 lispund), verdsatt til 160 riksdaler, og 3 skinn i plassen Utvika (95 riksdaler). Hun etterlot seg enkemann og tre døtre, og boets nettoverdi var på 428 riksdaler 3 ort.

Anders Andersen Ruud giftet seg igjen samme år med MARTE ANDERSDATTER HURUM (1728–1773), datter av Anders Bårdsen Hurum og hustru Kari Andersdatter (Høgstua). De fikk fire barn:

* Anders (1761–1833), seinere eier av Østre Rud (se nedenfor).

* Ole (f. 1763), seinere gårdbruker på Ullern.

* Kari (f. 1766).

* Inger (f. 1769).

I 1762 ble grensene mellom gårdene Stein, Borgen, By, Bjørnstad, Hårum, Koksrud, Rud, Sørum og Vik fastsatt etter stevning i Overhoffretten. Dette året bodde Anders Andersen Ruud d.e. på gården med sin andre kone Marte Andersdatter (Hurum), og av barn over 12 år var kun gårdbrukerens yngste datter fra første ekteskap, Jøran. I tillegg til de to tjenestefolkene Anders Halvorsen og Kari

¹⁰ A. Lagesen skriver at Johanne Andersdatter ble gift til Leine. Hennes ektemann Mathis Hansen kom rimeligvis derfra, men paret fikk ved Inger Jensdatters død i 1758 plassen Utvika.

¹¹ Fjerding = en fjerdedel av et større mål, i dette tilfellet $\frac{1}{4}$ skip pund = 5 lispund (1 skip pund = 20 lispund).

Halvorsdatter var det tre personer som bodde på gården: Ingeborg Andersdatter (husfruas søster, død 1774),¹² Ingjerd Knutsdatter og Isak Toresen, og en husmannsfamilie som sannsynligvis bodde i Guriby.

Ved Marthe Andersdatters død i 1773 var Østre Rud verdsatt til 200 riksdaler og «Pladsen Braathemyren» til 40 riksdaler. Boets nettoverdi var 447 riksdaler, til fordeling på enkemannen og de fire barna i alderen fra 4 til 12 år, og en arvelodd falt også på Anders Andersens søstersønn Anders Alvsen Sørby på gården Mellem i Våle («Waale Sogn»).

Anders Andersen Ruud giftet seg igjen samme år med ANNE HANSDATTER GJESVOLD, enke etter Rolv Paulsen Gjesvold,¹³ og datter av Ingeborg Engebretsdatter og Hans Klemetsen Koksrud. Anne Hansdatter døde imidlertid samme år som ekteskapet ble inngått (1773) og fikk ingen barn med sin nye ektemann. I 1774 giftet Anders Andersen seg igjen, og hans fjerde kone het SIRI LARSDATTER (1736–1801),¹⁴ som da ble gårdbrukerkone på Østre Rud og stemor for hans barn fra annet ekteskap. Anders og Siri fikk to sønner:

* Peder (f. 1776), da han ble konfirmert var han tjenestegutt på Hole prestegård,¹⁵ og i 1801 skomaker og «logerende» på en av Hårum-gårdene.

* Lars (f. 1780).

Anders Andersen leverte trekøl til Bærumsverket i 1777 og 1779, og hadde kølabanner både ved Mattisplassen og i området mellom Byvann og Trehørningen. Tre av brukerne i Rudsødegården brant også trekøl på denne tida.

Anders Andersen Ruud den eldre døde i 1780. Da skiftet etter ham ble avsluttet 23. januar 1783, ble gården utlagt eldste sønn Anders Andersen Ruud og hans medarvinger. Boets nettoverdi var 165 riksdaler, hvorav halve Østre Rud (2½ lispund) var verdsatt til 100 riksdaler (rimeligvis hadde skiftene etter hans to første hustru-

¹² Skiftet etter Ingeborg Andersdatter Hurum på Østre Rud ble avsluttet 4. mars 1774, og boets nettoverdi på 86 riksdaler 6 skilling ble arvet av hennes tre søsken og deres barn. Søskenene var Anders Andersen Hurum, Dordi Andersdatter g.m. Halvor Nylænde (tre barn: Anders, Hans og Dorte, samt Dordis sønn Anders Olsen Hurum), og Marte Andersdatter g.m. Anders Rud (fire barn: Anders, Ole, Kari og Inger).

¹³ Vi kjenner tre av barna til Anne Hansdatter og Rolv Paulsen Gjesvold: Pauline (1753–1773), Ole (f. 1756) og Ingeborg (f. 1757, g. 1785 med Jakob Svensen Bjørnstad).

¹⁴ I folketellinga 1801 (samme år som hun døde) ble hennes alder oppgitt til 60 år, men i kirkeboka ved begravelsen samme år er det notert at hun var 65 år gammel.

¹⁵ Lagesen (1927), s. 177.

er tappet fellesboet for så mye midler at arvingene fra annet ekteskap allerede i 1773 hadde blitt eiere av halve gården). Den 24. april 1786 hadde sønnen Anders løst ut de øvrige og overtok gården fra farens bo for 90 riksdaler. Enka Siri Larsdatter skulle ha inntekten av plassen Guriby, som skulle pløyes, tilsåes og høstes av gårdens eier.¹⁶

ANDERS ANDERSEN RUUD d.y. (1761–1833) var gift to ganger. Hans første kone var MARIE ANDERSDATTER GJESVOLD (1749–1801), datter av Anders Olsen Gjesvold og Siri Nilsdatter på Søndre Gjesval. De fikk to barn som vokste opp:

* Anders (1785–1863), seinere eier av Østre Rud, g.m. Kari Iversdatter Løken, seks barn (se nedenfor).

* Marte (1789–1820), g.m. Nils Jørgensen Hungerholdt (f. 1781), minst fem barn: Marie, Jørgen, Jørgine, Anne og Jørgine (se gnr. 186/3 Hungerholt).

I 1801 satt Anders (41) og Marie (52) på gården med sine to barn Anders (16) og Marte (12) samt husbondens mor Siri Larsdatter (60, enke med føderåd), og de to tjenestejentene Marte Jakobsdatter (22) og Anne Kristensdatter (22). Marie Andersdatter døde seinere samme år, og i skiftet etter henne ble Østre Rud taksert til 700 riksdaler og plassen Bråtemyren til 150 riksdaler. Enkemannen overtok jordegodset mot å svare arvelodder til de to barna.

Anders Andersen giftet seg igjen i 1804 med ANNE HANSDATTER fra Eiker. Vi kjenner tre av deres barn:

* Iver (f. 1805), konfirmert 1821.

* Mads (1808–1879), g.m. Karen Olsdatter, minst to sønner: Anders og Ole. Mads ble seinere eier av Guriby (se gnr. 190/8).

* Maren (f. 1820), døde ung.

Allerede i januar 1805 overdro Anders Andersen halvparten av begge eiendommene (2½ lispund av Østre Ruud og 1 skinn av Bråtemyren) til eldste sønn Anders Andersen. I juli 1812 overdro han også den andre halvparten til sønnen, med unntak av plassen Guriby, som foreldrene betinget seg bruken av som livvøre i sin levetid, hvoretter den skulle overlates yngste sønn fra annet ekteskap, Mads Andersen Ruud. I 1833 døde Anders Andersen d.y., og eldste sønn Anders Andersen d.a.y., eier av Østre Rud, solgte Guriby til sin halvbror Mads Andersen for 40 spesidaler, med livvøre til seg selv og sin kone for deres levetid (se nedenfor gnr. 190/8).

¹⁶ Etter A. Lagesen.

ANDERS ANDERSEN RUUD d.a.y. (1785–1865)¹⁷ var gift med KARI IVERS DATTER LØKEN (1794–1868). De fikk seks barn:

- * Anders (1817–1846), død 29 år gammel.
- * Iver (1822–1841), døde i Kristiania, 19 år gammel.
- * Anne Marie (1813–1885), g.m. Engebret Nilsen Gjesvold (1806–1889) fra Søndre Gjesval, fra 1840 gårdbruker på Øvre Veien i Norderhov (tok Weien som familienavn), fem barn: Nils, Anders, Johan, Mathea og Karen.
- * Martin (1824–1906), seinere eier av Østre Rud, g.m. Lovise Haagensdatter Hurum, fire barn (se nedenfor).
- * Lise, g.m. Johannes Olsen Midtskogen (f. 1814), gårdbruker på Søndre Gjesval, seinere på Onsaker.
- * Ole, kom ved giftermål til Hørte gård i Lier.

Den 6. november 1847 solgte Anders Andersen d.a.y. Østre Rud til sin nest- yngste sønn Martin Andersen Ruud for 1.000 spesidaler, med livøre til foreldrene i deres levetid. Dermed fikk Kari Iversdatter og Anders Andersen d.a.y. to livører, de hadde fra tidligere også livøre fra hans halvbror Mads Andersen Guriby.

MARTIN ANDERSEN RUUD (1824–1906) ble gift med LOVISE HAAGENS DATTER HURUM (1827–1913), datter av kirkesanger Haagen Hurum og hustru Marie Nilsdatter Gjesvold. De fikk fire barn:

- * Anders (1854–1917), seinere fostersønn hos sin morfar Haagen Hurum på Lille Hundstad, g.m. Jørgine Aastorp fra Rakkestad i Østfold, ingen barn. Anders arvet Lille Hundstad etter sin onkel, kirkesanger Ole Hurum.
- * Maren (f. 1855), ugift, bodde hjemme på Østre Rud.
- * Håkon Ruud (1858–1873).
- * Johan Ruud (1868–1935), seinere eier av Østre Rud, g.m. Anna Hansdatter Mattisplassen, to barn (se nedenfor).

I 1865 satt Martin (42) og Lovise (39) på Østre Rud med to av barna: Maren (11) og Håkon (8), husbondens mor Kari Iversdatter (72, enke og føderåds kone) samt to tjenestefolk, Johanne Andersdatter (43) og Nils Johannesen (20). På gården hadde de 2 hester, 8 storfe, 8 sauer og 2 griser, og de sådde $\frac{1}{8}$ t. hvete, $\frac{1}{4}$ t. rug, 2 t. bygg, 5 t. blandkorn, 1 t. havre, $1\frac{3}{4}$ t. erter og 15 t. poteter. Under gården var det én husmannsplass, Sørjordet (Guriby var selveierbruk fra 1833), og det bodde også et fattiglem i en stue som ble kalt Løkken; Gunhild Seop (59, ugift).

I 1900 satt Martin og Lovise på Østre Rud med sine to hjemmевærende barn, Maren (45) og Johan (32), begge ugift, samt den 76 år gamle budeia Anne Kristiansdatter (f. 1824 i Hønefoss).

¹⁷ Lagesen skriver at Anders Andersen Ruud døde i 1863, men i gravprotokollen for Hole kirke står det 1865.

VANN TIL STEIN GÅRD

Den 15. april 1875 ble det tinglyst en kontrakt hos sorenskriveren i Ringerike, «hvoreved Martin Andersen Ruud som Eier af Gaarden Rud giver Eieren af Gaarden Sten Johannes Solberg Ret til paa Gaarden Ruds Grund at anlægge en Brønd, og til fra denne og en gammel Brønd paa samme Gaards Grund at lede vandet hen til Gaarden Sten, mot derfor at betale en Gang for alle 150 Specidaler». I et dalsøkk øst for gårds-tunet på Rud, der storveien går i dag, lå det to brønner med sikkert vann. Stein kjøpte rettighetene til den ene, og det ble lagt ledning av hule trestammer fra brønnen via Steinsbakken til Stein.*

* Opplyst av Henry Ruud mai 2000.

Anna Ruud (f. 1886) var fra Bruløkkene på Krokskogen.

RAKAFISK FRA HARDANGER-VIDDA

Johan Martinsen Ruud likte bedre å fiske fjellaure enn å drive som gårdbruker på Rud. I mange år hadde han tilhold ved Halne på Hardangervidda om sommeren, og tok gjerne med seg både hester og gårdsgutter fra Rud til hjelp – selv om det var midt i onna. Han raket fisk i stor stil og solgte tønnevis til den velrennomerte forretningen Carl Jensen & Co. i Oslo. Men når utgiftene skulle settes opp mot inntektene, ble det ikke så mye igjen.

Den 13.oktober 1906 overdro Lovise og Martin Ruud gården til yngste sønn Johan Martinsen Ruud for 102.000 kroner, med livøre til foreldrene og arvelodd til de to gjenlevende søsken Maren og Anders. Med i kjøpet var også Koksrud, som Martin Andersen Ruud hadde kjøpt i 1870 fra Anton Fougner's konkursbo. Koksrud ble solgt igjen i 1919, kun den tidligere husmannsplassen Nordhagen ble holdt tilbake (gnr. 12/5 av skyld 5 øre).

JOHAN MARTINSEN RUUD (1868–1935) ble gift med ANNA HANSDATTER MATTISPLASSEN (f. 1886), datter av Hanna og Hans Mattisplassen fra plassen på Krokskogen av samme navn. De fikk to barn, og hadde også en pleiesønn:

* Henry Martin (f. 1910), seinere eier av Østre Rud (se nedenfor).

* Hanna (1912–ca. 1920), døde i spanskesjuka.

* Ole (1920–1950), pleiesønn, hans mor var tjenestejente på Østre Rud (fra Danmark).

I 1916 ble Myrene (tidligere kalt Bråtemyren og Mustemyren) på Krokskogen, med bruksnr. 15 av skyldmark 1,72, utskilt fra Østre Rud, og i august 1917 ble plassen med omliggende skog solgt til Johannes A. Bjerke og Sigvart Bili for 6.000 kroner. I 1921 ble imidlertid eiendommen på Krokskogen igjen tilhørende familien på Rud, da sønnen Henry (med faren som verger) reiste odelssak og fikk den tilkjent for odelstakstsum 12.000 kroner.

I 1920-årene ble det utskilt et titalls eiendommer fra Østre Rud. Flere av dem var hyttetomter ved Steinsfjorden, som ble solgt til byfolk. Johan M. Ruuds hug til fjellet førte til at gårdsdriften ble skadelidende, og de harde 30-årene førte til at han måtte gå til skifteretten i 1933 med sine eiendommer Østre Rud (gnr. 11/1), Myrene (gnr. 11/15) og Nordhagen (gnr. 12/5).¹⁸ Sønnen Henry Ruuds bud på 18.200 kroner ble antatt, og dermed var den gamle slektsgården fortsatt i familiens eie. Budet ble stadfestet i august 1933, men auksjonsskjøtet ble først utstedt og tinglyst 2. mars 1937.

HENRY MARTIN RUUD (1910–2001) var eier av Østre Rud fra 1933. Han giftet seg med Doris Johansen fra Bærum, men de ble

¹⁸ Nordhagen ble utskilt fra Koksrud i 1918, og lå i Koksrudhagen, på grensen mot Østre Rud.

siden skilt. I 1948 bestod gården av 72 dekar dyrket jord (kalkholdig mold) og 100 dekar annet jordbruksareal, samt 900 dekar produktiv skog. De hadde 3 hester, 8 kyr, 1 okse, 2 ungdyr, 2 griser, 10 sauer, 30 høner og 6 ender.

Henry Ruud måtte se jordveien på sin gård bli svært redusert på grunn av utbygging av boliger og veier i et område som av Ringerike og Hole kommuner er blitt regulert til bolig- og serviceformål.

I april 1935 leide Henry Ruud bort 2 mål tomt til et feriehjem for husmødre fra Oslo, hvor det ble satt opp en innleid veibrakke. Leiekontrakten med Rudbonden gjaldt for 30 år, til en leiepris av 20 kroner i året. Etter noen års sommerdrift ble leiekontrakten oppsagt, og i desember 1939 ble tomta fraskilt og solgt til Oslo Vanførelag, som her bygde et feriehjem. Stedet fikk navnet Høyenhall, og rett til båt plass og bade plass ved Steinsfjorden. I 1967–68 ble det reist et helt nytt og moderne bygg med 42 plasser, hvorav 16 enerom (se nedenfor, gnr. 190/42).

I 1970-årene ønsket Norske Fina å bygge en moderne veistasjon med bensinstasjon og veikro på østsida av hovedveien på Rudshøgda, men planene ble skrinlagt. I 1975 inngikk Henry Ruud en avtale med et ferdighusfirma om samarbeid om utbygging av et areal på cirka 50 dekar i samme område, men heller ikke disse planene ble realisert. I 1972 kjøpte Ringerike kommune (som Hole da var en del av) et areal på vestsida av hovedveien for 475.800 kroner (Rud-feltet, gnr. 190/77). Her ble det i 1973 utskilt 16 boligtomter som ble bebyggt (gnr. 190/78–93). Tidlig i 1980-årene hadde Hole kommune planer om å bygge nytt sykehjem på et område mellom dette feltet og gårdstunet på Østre Rud, og i 1985 kom man så langt som at kommunestyret anbefalte ekspropriasjon av et område på 9,7 dekar til formålet. Men valget falt seinere på utbygging av det eksisterende sykehjemmet i Kroksund. I 1989 kjøpte Hole kommune 7,9 dekar av Østre Rud (bnr. 104) inntil det feltet kommunen eide fra før, og her ble i 1993 boligkomplekset Rudstunet (10,7 dekar) realisert med 9 kjedete tomannsboliger, i alt 18 boenheter (gnr. 190/106).

Denne utbyggingen har redusert jordveien på Østre Rud fra 170 til 70 dekar (1990), hvorav kun 25 dekar i dag er dyrket mark. Siden 1988 har Terje Steinsæter leid jorda. I tillegg har gården cirka 600 dekar skog på Krokskogen.

Henry Ruud (1910–2001), med sin trofaste følgesvenn på Krokskogen sommeren 2001.

«SYDLIG FOR MOSTUEMYR-
SÆTERNE»

«Omtrent tre Fjerdinger nordost fra Fjeldsæteren paa Krogskoven løbe der mellem hemmelighedsfulde, ubekjendte Landskaber tvende Elve. (...) Elveløbet er her rivende og voldsomt; her knække de Granen, styrte sig nedaf Fjeldet, og Aasene sukke ved deres Slag. (...) Sydlig for Mostue-myrsæterne forene disse Elve sig, og gaae under Navnet `Lomma` forbi Jonsrud, og nu kjender Enhver dette Vasdrag, som driver Bærums Jernverk.»*

* Bernhard Herre: «En Jægers Erin-dringer» (Oslo, 5. utgave 1925), s. 15.

Henry Ruud døde i 2001, og testamenterte sin eiendom til Den Norske Krefthforening.

Våningshuset på Østre Rud er et av bygdas eldste, trolig fra tidlig på 1600-tallet. Grunnmuren er en rippet fyllingsmur, og den robuste tømmerbygningen er restaurert flere ganger. Den vestre del av bygningen er et seinere tilbygg (fra 1800-tallet). Fra tidlig på 1800-tallet er også et kombinert bryggerhus/drengestue, samt vognskjul/snekkerbu, og et stabbur fra 1813. I 1986 ble det reist ny driftsbygning, til erstatning for den gamle låven (med stall) fra cirka 1700, som ble revet samme år. Et gammelt fjøs som var flyttet ned fra Myrsetra på Krokskogen, brant i slutten av 1930-årene.

Skog og seter

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning i 1823 fikk Østre Ruds gårdsvald tildelt en teig fra Krokkleiva (Kleivbekken) og østover forbi Bønnerudtjern og inn mot Bukkebekkdalen. Skogteigen delte så Østre Rud og de fire brukene i Rudsødegården seg imellom, etter skyld.

For at alle de fem brukene skulle ha mulighet til hente trevirke ikke så langt unna, ble skråningen fra Kleivbekken og opp til Krokskog-branten delt i to teiger, hvor Østre Rud fikk den nordligste og Rudsødegård-brukene den søndre til felles bruk. Så ble strekningen fra branten og inn til Bønnerudtjern delt mellom Rudsødegård-brukene, før Østre Rud (bnr. 1) fikk skogen østover flakene til der det heller utover mot Bukkebekkdalen. Den aller østligste delen av den opprinnelige teigen ble så delt mellom de fire brukene på Rudsødegården (som solgte sine teiger til Johannes Dæhli på Stadum i 1934).

Østre Rud har rundt 300 dekar skog fra Bønnerudtjern og østover, som har tilhørt gården siden 1823. Drift av skogen har gitt et godt bidrag til gårdens drift. Høsten 1918 inngikk Johan M. Ruud en «uthugstkontrakt» med Truls Lerberg og Syver Hurum på 104 tylfter trær på rot ved Torget,¹⁹ for 3.000 kroner (to vintres drift). Ved Bønnerudtjern bygde Henry Ruud en driftshytte i begynnelsen av 1930-årene, som i perioder er blitt leid ut til byfolk. Under krigen ble det satt opp en badstu ved hytta.

Ved Myrene (Myrsetra) har Østre Rud 280 dekar skog. Plassen

¹⁹ Unøyaktig stedsangivelse, Torget (Torgesetra) ligger 500 meter sør for Bønnerudtjern og grensen til Østre Ruds skog.

ble opprinnelig ryddet av finner, og siden forlatt.²⁰ Tidlig på 1700-tallet var det Anders Andersen Ruud som tok den opp igjen, og i 1740 ble den skyldsatt (skyld 2 skinn, dvs. 1 ½ lispund). I 1823 fikk Myrene tildelt en skogteig vest for plassen. Fra 1838 ble Myrene skyldsatt sammen med Østre Rud, og skog og setervoll har siden tilhørt gården. I 1865 ble det avholdt skjønnsforretning «paa Mos-termyren paa Krogsbogen» fordi Martin Ruud ville oppføre bro over «Loms-Elven», og i den forbindelse krevde erstatning fra skogbaronene Ivar Rytterager og Johannes Fuhr for at de hadde gravd i elva for fløtningens skyld.²¹

Østre Rud har hatt seter på Myrsetra. Stor-Lomma deler setervollen i to, med store grasvoller på begge sider av elva. I 1823 setret to gårder her – den andre var Ner-Nigarden Hårum (gnr. 186/11). Det ligger en gammel setervoll i åsen vest for Myrene, og den tilhørte Sexe-Hårum (Ner-Nigarden) og ble kalt Hansegård, fortalte

*Myrsetra på Krogsbogen
cirka 1925.*

*Foto: A.B. Wilse (Norsk Folkemuseum
Billedsamlingen)*

²⁰ Den gamle finneplassen Myrene (seinere Myrsetra) har hatt mange navn: Bråtemyren, Mustemyren (eg. Mostuebergmyren), Mosbergmyrsetra, Myrsetra. Langs den gamle kongeveien ligger en ås som kalles Mostuberga, mellom Frøshaug og Bruløkene (hvor det skal ha ligget en stue som ble kalt Mostua), men det er uklart om navnene har noen forbindelse.

²¹ Skjønnsforretningen ble først avsluttet i 1874 (pantebok 32, s. 332).

Låven på Myrsetra ble flyttet fra østsida av Lomma (hvor seterhuset stod) og over til vestsida. Bak ligger hytta som Sigvart Bihli og Johannes Bjerke satte opp rundt 1920.

Foto: A.B. Wilse (Norsk Folkemuseum Billedsamlingen)

Henry Ruud i sitt 90. år.²² Østre Ruds seterhus ligger på østsida, og er fortsatt i god stand. Nils Fuglesang bygde på en etasje i 1930-årene, med to små soverom. Fjøset er borte, tæret ned av tidens tann. «Fjøset hadde båser til mer enn 20 krøtter – noen ganger var det så fullt at de måtte binde kuene på utsida, under noen graner.»²³ Her stod også en stor låve, som siden ble flyttet over til vestsida. På østsida står bare en stor låvebrufot av stein tilbake, og et vedskjul. Oppi bakken øst for setra ligger en hytte som ble satt opp av Nils Fuglesang i 1930-årene, av materialer fra et tidligere sauehus som stod der på vollen.

«Tvers over elva står vel ennå ei liu, der det er skåret inn, at i 1854 ble 54 høyllass kjørt inn – de måtte ha vært små.»²⁴ Låven som ble flyttet over elva, har ikke vært liten. Mellom 1917 og 1921 satte de daværende eiere av Myrene, Sigvart Bihli og Johannes Bjerke, opp en hytte på vestsida, av materialer fra en del av låven, og fortsatt var låven stor! I dag er skogen i ferd med å ta tilbake både setervoll og låve – råtnete tømmervegger ligger til nedfalls, ved siden av hytta som leies bort.

Margit og Edvard Håkonsen fra Gunnerenga i Åsa var seterfolk på Myrsetra i mange år. Hun var fra Hallingdal, og de hadde 14 unger, så da var det nok liv og røre på setervollen om sommeren. I

EN VENDING OM DAGEN

Henry Ruud reiste mang en vinterdag med hest og slede fra gården klokka 5 om morgenen til Myrene for å hente høyllass, en tur som tok 16 timer fram og tilbake. Da holdt det med en vending om dagen!

---

²² Henry Ruud 22. september 2000. På utskiftingskartet fra 1823 er det tegnet en voll «Mosteryren» litt vest for Myrene – det er trolig «Hansegård».

²³ Henry Ruud mai 2000.

²⁴ «Krokskogen» (1977), s. 80.

« – HU HADDE VØRI REINT FORFÆLA»

«På Myrene var det engong ei budeie som gjekk og gjette kua. Hu trefte huldra. Svart stakk og rødt liv og lang kurompe hadda'a hatt. Det hadde vøri burte ei brannete ku på Myrsetra dengongen – det var enda en torsda' hu vart vekke – og det kom folk ifrå bøgda og leita manngard, men dom var itte kar om å finne 'a,» forteller Reidar Holtvedt. Kua kom igjen etter åtte dager og hadde blitt både melket og stelt, så hun hadde vel vært i berget hos de underjordiske.

En annen gang i Myrsetra, «men je er itte sekker om det var samme budeia. Hele daen hadde'a flyge etter kua, så det vart seint på kvelden føre hu fekk greid med mjælkekjørla sine – og stilt hadde'a vel itte føri hellere, veit de. Men da hu fekk lagt seg, hadde det tii tel å romstere og skramle med bytter og kjørel inni mjælkebua så hu hadde vøri reint forfæla. Men så sa'a: – Nå har je i Guds namn kure meg, nå får de i Guds namn kure dere. Da vart det stilt.»*

* Holtvedt (1953), s. 143.

1932 leide Hilda og Nils Fuglesang hus og løkker på Myrsetra for 20 år. Hilda var søster til Anna Ruud, og i leiekontrakten het det at husene skulle vedlikeholdes av leieren, «der har rett til å hugge løvved, avfald og skadet skog til brænde og gjerdefang». Hilda og Nils Fuglesang tok imot krøtter om sommeren fra så vel Rud som andre gårder, i tillegg til sine egne. Nils arbeidet i skogen, og bygde på seterhuset slik at det fikk to små soverom på loftet. De tok imot

Østre Ruds gårdsvald grenser i sør mot Koksrud, i vest og nord mot Stein, og i øst mot Steinsfjorden. På kartet ser vi hvor husmannsplassene Sørjordet og Guriby lå.

« ... DET HADDE KOMMET TVILLINGER»

I stedet for å male et rosenrødt skjær over gamle dagers seterdrift, «kunne en kanskje nevnt mer om slit og vonde forhold. Slik som det hendte på Myrsetra en gang: Da det kom en mann forbi, hadde hun som setret der ropt og bedt ham varme vann for seg, for hun var helt alene, og det hadde kommet tvillinger. Likevel kunne hun ikke gi seg over, hun som hadde dyr å stelle. Disse tvillingene er godt voksne nå, men ikke gamle».*

* Holtvedt (1985), s. 147. Det var to av de 14 barna til Margit og Edvard Håkonsen som ble født denne dagen – 19. september 1913. Tvillingene Karen Margrethe Green i Bærum og Anna Karoline Gulbrandsen i Åsbygda går i skrivende stund i sitt 89. år.

---

gjester til bevertning og overnatting, og Myrsetra ble kjent som et hyggelig overnattingssted.²⁵ Tidlig i 1950-årene flyttet Hilda og Nils Fuglesang til Mattisplassen, og noen av døtrene til de tidligere seterfolkene Margit og Edvard Håkonsen lå på Myrsetra noen somrer, før seterdriften opphørte rundt 1955.

Som nevnt ovenfor, testamenterte Henry Ruud sin formue til Den Norske Kreftforening. Både skogteigene og Myrsetra skal selges. I skrivende stund ser det ut til at Myrsetra, med seterhuset og et anneks øst for veien, vil bli solgt til DNT Oslo og omegn, i den hensikt å etablere et «markastue» med servering og mulighet for overnatting.

Husmannsplasser

Tidlig på 1600-tallet ble Rudsødegården ryddet, og det er sannsynlig at brukeren på Østre Rud her bygde utlær og andre hus, eller lot andre bygge og bosette seg der. Først etter 1650 ser vi konturene av et husmannsvesen på Ringerike, i den betydning vi i dag legger i ordet. I 1666 er det nevnt én husmann under Østre Rud, han het *Nils Amundsen*, og kan ha sittet i Rudsødegården eller på Guriby.

Fra rundt 1680 ble Rudsødegården bygslet bort som eget bruk, som etter hvert fikk egne husmannsplasser. De to plassene som har ligget under Østre Rud, har vært Sørjordet (kun benyttet en kort periode) og Guriby, og en periode hadde gården husmann på Myrsetra. Dessuten hørte Koksrud under Østre Rud i årene 1870–1919, og bonden på Østre Rud hadde da husmenn boende så vel i de gamle gårdshusene på Koksrud, som i husmannsplassene som tilhørte denne gården (se omtale av Koksrud).

Guriby

I 1762 hadde Østre Rud én husmannsplass, og det var Guriby. Her satt *Eli Knutsdatter* og *Anders Jensen*, og de hadde en losjerende, Mari Kristensdatter. Da Anders Jensen døde i 1780, var de barnløse, og boet hadde en nettoverdi på litt over 28 riksdaler. Arvinger i tillegg til enka Eli var hans søsken Jakob Jensen Gjesvold, Amund Jensen (hvis datter Kristense var gift med Anders Gulliksen Steinsetra), Karl Jensen (tre barn: Ole, Nils og Lisbeth), Boel Jens-

²⁵ Holtvedt (1953), s. 165.

datter (tre barn, ingen navn oppgitt) og Ingrid Jensdatter (én sønn Johannes Johannessen).

I 1801 var det husmannsfolk på to plasser uten jord. På den ene satt *Kirsti Andersdatter* (55) og *Lars Gulbrandsen* (50) med sine to ugifte døtre Ingeborg (21) og Gunhild (19) samt en losjerende Kirsti Larsdatter (levde av håndarbeid). Kirsti Andersdatter døde i 1832, og hennes alder ble da oppgitt til 87 år.

I 1820-årene het husmannen i Guriby *Ole Syversen*, som det ble betalt kirkeskatt for i perioden 1823–1828.

I 1833 ble Guriby fraskilt som selveierbruk (se nedenfor).

Sørjordet

Sørjordet lå ved hovedveien over Rudshøgda, på sørsida av avkjøringen til Rudvangveien. Tuftene etter stua var synlige da tomta ble fraskilt og bebyggt med ny villa i 1966. Her bodde i 1801 *Marte Tidemannsdatter* (55) og *Sven Jørgensen* (61) – det var hennes første og hans andre ekteskap – med barna Siri (12) og Ragnhild (8). Marte Tidemannsdatter døde i 1823, som legdslem på Mo, og hennes alder ble da oppgitt å være 81 år. Marte og Sven giftet seg i Hole kirke 3. januar 1775.

I 1865 bodde i «Sydjordet» skomaker og husmann med jord *Peter Baj* (37, f. i Fet) og hans hustru *Maren Kristiansdatter* (37, f. i Lier) og deres fem barn Karl (11), Karoline (9), Peter (8), Martin (5) og Thora (3). Den eldste gutten var født i Hønefoss og de øvrige i Norderhov, så familien var nyinnflyttet til Hole. De hadde 1 ku, og sådde $\frac{1}{8}$ t. bygg, 1 t. blandkorn og 2 t. poteter.

Myrene

Myrene (Mustemyren) på Krokskogen ble ryddet av Anders Andersen Ruud og skyldsatt i 1740. I 1762 bodde her vervet soldat *Peder Tidemansen* og hans kone *Ragnhild Olsdatter*, samt en kone Marte Hansdatter, «svag og fattig». I 1779 leverte Peder på «Mostemyrene» i alt 89,1 m³ trekøl til Bærumsverket, og mila hans lå 11,5 km fra verket.

I 1820-årene hadde Østre Rud en husmann på Myrene, men vi kjenner ikke navnet hans.

Øvrige plasser

I 1865 bodde det i en stue som ble kalt Løkken under Østre Rud et fattiglem, Gunhild Seop (59, ugift).

Eiendommer utskilt fra Østre Rud

Guriby gnr. 190/8 (Sommerroveien 16)

I juli 1812 overdro Anders Andersen Ruud d.y. (1761–1833) halve Østre Rud til sin eldste sønn Anders Andersen d.a.y. (som hadde fått den ene halvparten i 1805). Men faren holdt igjen plassen Guriby, som foreldrene betinget seg bruk av som livøre i sin levetid, hvoretter den skulle overlates yngste sønn fra annet ekteskap, Mads Andersen Ruud. I 1833 døde Anders Andersen d.y., og Anders Andersen d.a.y., eier av Østre Rud, solgte da Guriby til sin halvbror Mads Andersen for 40 spesidaler, med livøre til seg selv og sin kone for deres levetid.

MADS ANDERSEN RUUD (1808–1879) ble i 1831 gift med KAREN OLSDATTER (f. 1807 i Norderhov), som da arbeidet som tjenestefante i Hønefoss. Vi kjenner to av deres barn: Anders (f. 1832) og Ole (f. 1834). I 1849 solgte de Guriby til Søren Hansen for 395 spesidaler, hvorav 200 spesidaler kontant og resten i form av en pantobligasjon til selgerne. Mads Andersen og hans familie flyttet da til Paulsrud i Åsa, hvor Mads døde i 1879.

SØREN HANSEN GURIBY (1812–1888) var gift, men vi kjenner ikke navnet på hans hustru eller eventuelle barn. Han var født i Svarstad på Røyse. I 1864 måtte han gå til skifteretten med sitt bo, etter misligholdelse av et lån på 277 spesidaler 118 skilling fra Abraham T. Hunstad og Gudbrand Hansen Svarstad, men han fikk fortsatt bo på bruket. I 1865 var han 59 år og enkemann, og satt i Guriby med en innerst, tømmermann Hans Madsen (30) og dennes hustru Maren Larsdatter (22). De hadde ingen husdyr, og sådde ½ t. bygg, 1 t. blandkorn og 2 t. poteter. I 1875 ble Guriby solgt for 300 spesidaler til kjøpmann O.Chr. Dahl, L. Hallingby, H. Gaarud og dyrlege A. Onsager, med bruksrett for Søren Hansen Guriby i hans levetid. I 1878 kjøpte A.E. Rognerud en fjerdepart i Guriby i O.Chr. Dahls dødsbo, og i 1881 overtok Fritz Thaulow, Nils Thaulow og saksfører Ingier den tidligere husmannsplassen. I 1893 solgte de så Guriby til Edvard Olsen for 1.400 kroner.

EDVARD OLSEN GURIBY (1864–1915) var sønn av husmann Ole Håvardsen og hustru Eli Kristiansdatter (Sørum)²⁶ på plassen Jensenrud under Stein. Farens slekt kom fra Gudbrandsdalen, og satt på Koksrud inntil bestefaren Håvard Dagsen måtte gå fra gården i 1848.

*Edvard Olsen Guriby
(1864–1915).*

*Karen Guriby (1865–1956)
var fra plassen Nyork under
Leine på Røyse.*

²⁶ Hennes far var Kristian Borgersen.

Edvard Olsen Guriby var gift med KAREN NILSDATTER (1865–1956), datter av skredder og husmann Nils Jensen Lehne og hustru Sofie Andersdatter (Søhol) på plassen Nyork under Leine på Røyse.²⁷ De hadde sju barn:

* Elise (1889–1952), g.m. Johan Magnus Frøshaug (1889–1945), bosatt på Østvoll på Røyse,²⁸ fem døtre: Anna Jørgine (f. 1919, g.m. Einar Tuxen, én datter Beate), Karen Ellen (1921–1980, g.m. Helge Danielsen, Sundvol- len, fire barn), Marit Elise (f. 1922, ugift, én datter Inger), Ragnhild Marie (1924–1992, g.m. Bjarne Andreassen, fem barn), og Gerda Sofie (f. 1927, g.m. Arne Johansen, bosatt ved Busund, fire døtre).

* Ole (1891–1952), g.m. Dagmar Bekkevold, bosatt i Oslo, tre barn: Astrid, Einar og Ruth.

* Sigvart (1894–1957), g.m. Helga Larsen, bosatt i Horten, tre barn: Bjørn, Randi og Knut.

* Narve (1896–1968), ugift, seinere eier av Guriby og Krokvik (se nedenfor).

* Hilda (1898–1978), ugift, seinere eier av Guriby og Krokvik (se nedenfor).

* Astrid (1902–1993), g.m. Hans Lohrvigen i Lårvika, én datter Gerd.

* Sigrid (1905–1993), g.m. Thorleif Steinsæther i Muggerdud, én sønn Terje (seinere eier av Guriby og Krokvik).

Guriby var på rundt 14 dekar, hvorav 10 dekar dyrket mark. Edvard og Karen bodde i den gamle husmannsstua på plassen, og satte i tillegg opp et lite hus ved siden av. I 1900 satt de på Guriby med de fem eldste barna og konas søster Johanne Nilsdatter (1872–1957, ugift), som arbeidet med søm.²⁹ Edvard var «hus-tømmermann under mester» og jordbruker på eget bruk. Men Guriby var i minste laget for Edvard, og da han fikk sjansen til å kjøpe Krokvik (gnr. 13/16 av skyld mark 2,35) på auksjon i Andreas Iversen Viks dødsbo i 1909, slo han til. Han betalte 4.800 kroner for sin nye eiendom, som lå 400 meter sør for Guriby og totalt var på 110 dekar, hvorav rundt 50 dekar dyrkbar jord.

I 1915 døde Edvard Guriby, og Karen ble sittende i uskiftet bo. Hun skulle overleve sin mann med over 40 år. Sønnen Narve, som var 19 år og gikk i smedlære på Stein da faren døde, gav opp sine

Narve Olsen Guriby
(1896–1968).

²⁷ Karen Nilsdatter hadde tre brødre (som alle reiste til Amerika) og to søstre. (Marit Frøshaug 18. april 2000).

²⁸ Johan Magnus Frøshaug var sønn av Abraham Frøshaug (fra Åsen) og Jørgine Hansen (fra Tyrstrand), som drev landhandleri på Nygård (mellom Svingerud og Klokkerplassen) på Røyse før de overtok Østvoll.

²⁹ Johanne Nilsdatter ble seinere gift med Karl Johannessen Stua, i plassen Stua under Sorum (mellom Selteveien og Steinsåsen).

*Hilda Olsen Guriby
(1898–1978) utenfor et av
husene i Guriby cirka 1970.*

yrkesplaner og flyttet hjem til mora på Guriby. De eldre brødrene var også innom Stein, som gårdsgutter, før de reiste ut.

NARVE OLSEN GURIBY (1896–1968) overtok ved skjøte av 27. januar 1945 de to brukene Guriby (gnr. 21/8 av skyld 47 øre) og Krokvik (gnr. 13/16 av skyld mark 2,30) av sin mor for 5.100 kroner samt livøre av 5-årlig verdi 3.000 kroner. I 1948–49 satte han opp ny låve på Krokvik, og planla å bygge våningshus og etablere sitt nye bruk der. Narve Guriby var ugift, og drev med tømmerkjøring om vinteren. Etter hans død i 1968 ble de to eiendommene overtatt av søsteren Hilda.

HILDA OLSEN GURIBY (1898–1978) hadde huspost i Kristiania før hun i slutten av 1920-årene fikk arbeid hos Anders Strande på Ringvold i Norderhov. I 12 år var hun fast på torget i Hønefoss med epler og grønnsaker fra Ringvold. Rett før krigen tok hun seg huspost i Haug, før hun i 1940 flyttet hjem til Guriby for å ta seg av sin gamle mor etter at yngste søster Sigrid hadde giftet seg.

Etter moras død i 1956 bodde Hilda sammen med broren Narve i Guriby. Da hun overtok eiendommene i 1968, leide hun bort jorda til Bjørn Bili på Øvre Vik, som drev jordveien (i alt cirka 60 dekar) til 1980. Hilda Guriby bygde ny bolig på Guriby, på tuftene etter den gamle tømmerstua som var henimot 300 år gammel, og som da ble revet.

Etter Hilda Guribys død i 1978 overtok hennes nevø Terje Steinsæther eiendommene Guriby og Krokvik for 325.000 kroner.

TERJE STEINSÆTHER (f. 1944) bor i Muggerud under Steinsetra på østsida av Steinsfjorden. Han er gift med ELSA KRISTENSEN (f.

1947) fra Nærøy i Nord-Trøndelag. Hun har én sønn, Truls (f. 1973).

Terje Steinsæther har siden 1961 arbeidet som industrimekaniker ved Follum Fabrikker (Norske Skog Follum). I Krokvik har han brutt opp rundt 10 dekar ny jord, slik at det her er rundt 60 dekar dyrket mark i tillegg til 10 dekar i Guriby. Han driver også 20 dekar jord for sin kusine Gerd Lohrvigen i Lårvika, 5 dekar for Nils Sundøen, samt 12 dekar i farens barndomshjem Bjørkeli under Lårvika. Siden 1988 har han også drevet 25 dekar jord for Henry Ruud på Østre Rud.

Høyenhall gnr. 190/42 (Åsheimsvai 3)

I 1937 bygde Oslo Vanførelag et feriehjem på oversiden av hovedveien lengst nord i Østre Ruds gårdsvald, på grensen mot Stein. Tomta var den samme som gårdens eier Henry Ruud i 1935 leide bort til feriehjem for husmødre fra Oslo, og hvis leiekontrakt (inngått for 30 år til en leiepris av 20 kroner i året) ble oppsagt etter et par års sommerdrift. Feriehjemmet til Oslo Vanførelag ble reist av lagets medlem, byggmester Oluf Aure, opprinnelig fra Strømsoddbygda.

Tomta ble ikke fraskilt Østre Rud før i desember 1939, og den 9. februar 1940 solgt til Oslo Vanførelag. Feriehjemmet fikk nav-

---

SOLRIKT, NÆR VANN

Det var Oslo Vanførelag som bygde Høyenhall. I lang tid hadde de vært på utkikk etter en egnet tomt til et feriehjem utenfor byens grenser. Det var visse kriterier som måtte oppfylles, og det ble de i Hole: Lett tilgjengelighet med buss, fin utsikt, nær vann, solrikt, billig tomt, og ikke for langt fra Oslo.

Høyenhall i 1955. I bakgrunnen de første boligene i Åsheimsvai .

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Østre Ruud, malt av Gunnar Wefring i 1934 (avfotografert av Fred Harald Nilssen).

net Høyenhall, med veirett og rett til båt plass og bade plass ved Steinsfjorden. Etter krigen ble bygget utvidet, og fikk bl.a. heis, og plass til 20–25 gjester. Tilbudet var imidlertid så populært at det ofte var inntil 40 feriegjester der, og i tillegg leide bestyreren Håkon Smith rom hos private i nærheten, for å få plass til alle som ønsket noen helsebringende ferieuken på Ringerike.

I 1957 ble eiendommen utvidet ved at det ble kjøpt til en parsell (gnr. 190/61) fra Østre Rud, og den har siden vært på rundt 11 dekar. I 1967–68 reiste byggmester Alf Ruud i Hole et helt nytt og moderne bygg med 42 plasser, hvorav 16 enerom. Bygget kostet 4,2 millioner kroner. Siden 1997 har Norges Handikapforbund vært eier, og bygget leies ut til Oslo kommune som i dag driver Høyenhall bo- og rehabiliteringssted. I tillegg til faste beboere, nyttes en del av plassene til avlastning og rehabilitering.

I 1968 ble Adolf Engebretsen tilsatt som bestyrer. Han var tidligere formann i styret for Høyenhall, og hadde siden 1962 vært formann i Oslo Vanførelag. Han satt i bestyrer-stillingen til 1987. Siden har Høyenhall hatt følgende bestyrere: Edel Bosåen, Inger Johanne Lilleaas (vikar 1 år), Solveig Andersen (vikar ½ år), Jarle Skjerven og Kjetil Gjærde (siden 1. september 1999).

Øvrige eiendommer utskilt fra Østre Rud, er omtalt i kapitlet om boligområdene i Steinsåsen.

Koksrud

GNR. 191

Koksrud ligger lengst sør i Steinsfjordingen, cirka 120 meter over havet på plataet mellom Viksåsen og Steinsåsen. Gården grenser i øst mot Steinsfjorden, i nord mot Rud og Stein, og i sør mot Vik. Gårdsnavnets betydning er usikker, men første ledd kan være det gamle mansnavnet *Kolfr*, mens andre ledd er *rud* som betyr rydning.¹

Kolfr er et middelaldernavn, og gården må derfor være ryddet før Svartedauen 1350. Den er trolig skilt ut fra Østre Rud, som i 1542 tilhørte communen² ved Mariakirken i Oslo, kongens egen kirke. Vi har ingen kilder som forteller når Koksrud ble egen gård.

¹ NG V s. 4 og Rygh (1901). Eldre skrivemåter har vært Koxrud (1636 og 1723), Koksrud (1642) og Kougsrud (1695).

² Kannikenes (prestenes) felles bordhold, dvs. inntektene av jordegodset gikk til mat og underhold av prestene.

Koksrud i juni 2002.

LEIDE EI KU

Henrik Koksrud ble i desember 1652 stevnet av Søren Bjørnstad for ei ku som Henrik i noen år hadde hatt på leie av Søren salige far, Jørgen Hårum. Kua hadde Henrik nå «bemektiget seg» – han hadde kjøpt den av Søren bror Ola Jørgensen, selv om han visste at Ola ikke eide kua. Henrik ble dømt til å gi Søren kua tilbake, eller bøte dens verdi med 4 riksdaler. Dessuten måtte han bøte 3 øre til kongen for å ha kjøpt noe han visste ikke tilhørte selgeren.

Da Koksrud ble skattepliktig bruk, var gården sannsynligvis krongods, og overlatt kongelige embetsmenn som fikk bygselinntektene som godtgjørelse for utførelse av embetsplikter.

I 1636 var Koksrud ødegård, og brukeren het SØREN KOKSRUD. Etter 1641–42 var Koksrud rydningsplass, brukeren het TORE KOKSRUD og betalte 5 album i leidang (en jordebokskatt).³ Koksrud er ikke nevnt i skattematrikkelen i 1647, men i slutten av 1640-årene må HENRIK KOKSRUD ha overtatt som bruker. I februar 1652 ble det kunngjort på bygdetinget på Nordre Frøyshov at Henrik Koksrud stod til rest med 2 ½ skilling i skatt, og året etter ble Ola Knestang stevnet på tinget fordi han hadde tatt et skinn og et sengeklede fra Henrik. Ola ble dømt til å levere tilbake, og måtte bøte 3 merker sølv. I april 1653 vedgikk Henrik Koksrud å skyldte Ola Torkjellson på Hønen 3 tylfter tømmer og 2 riksdaler. Henrik satt på bruket så seint som i desember 1660, da han ble stevnet av Rasmus Christenssøn på Bragernes for gjeld. Han opplyste å ha levert tømmer for det han skyldte, men vedgikk seinere gjelda.

I 1664 het brukeren av Koksrud OLA PERSEN (36), og han var skomaker. Landskylda for gården ble oppgitt til 2 skinn. Rundt 1690 var det toller NILS JENSEN i «Sands tolderi» som var eier, men i 1695 solgte han ødegården Koksrud, av skyld 3 skinn og en halv mark, til fogd HENRIK PETERSEN, som lot skjøttet tinglyse på bygdetinget på Gomnes 26. februar 1695. I slutten av 1690-årene het brukeren TORSTEIN KOKSRUD, som var med og dekket kostnaden med å holde en soldat med klær, mat og utstyr i ett år. I 1720-årene var trolig EVEN REIERSEN bruker av Koksrud. Han var gift med INGEBORG ENGBRETSDATTER, og deres datter Guri Evensdatter (1726–96) ble seinere gift med Iver Jakobsen Vik. Etter Even Reiersens død giftet Ingeborg seg igjen med HANS KLEMETSEN (i skiftet etter hennes død i 1755 «ogsaa kaldet Hans Kochsrud»). De hadde to barn som vi kjenner til:

* Engebret (f. 1732), seinere på Langebru, g.m. Anne Svensdatter.

* Anne (død ca. 1773), g.1 m. Rolv Paulsen Gjesvold, tre barn: Pauline, Ole og Ingeborg, og g.2 m. Anders Andersen Ruud, ingen barn.

Da Ingeborg Engebretsdatter døde i 1755, var «Gaardepladsen Langebru 80 Riksdaler» med i boet,⁴ og i 1762 satt sønnen Enge-

---

³ E. Fjeld Halvorsen, brev av 19/2–2000, og Halvorsen (1960) s. 13. Leidang var en jordebokskatt, og 1 skilling var inndelt i 3 album, som på grunn av myntforringelsen var redusert til nesten ingenting.

⁴ Skifteprotokoll 16 (1752–1756), s. 491b.

bret som husbond på Langebru på Krokskogen med sin hustru Anne Svendsdatter.

I 1723 var MAD S CHRISTENSEN eier av Koksrud, og fra 1760 HÅVARD GULBRANDSEN SØRUM, bruker av Nordre Sørums. Da det ble avholdt skifte etter ham i 1762, ble boets nettoformue beregnet til 1147 riksdaler, «hvori innbefattet» gården Koksrud (3 skinn) som han hadde overtatt ved skjøte av 7. juli 1760.⁵ Brukere av Koksrud i 1762 var KARI THORS DATTER og THOR GUNVALDSEN. De var fra Ådal, og da de trolovet seg i Vik kirke 19. mars 1730, ble det notert i kirkeboka at han bodde i Strande og hun i Vik. Vi kjenner fem av deres barn, alle nevnt i skattemanntallet i 1762: Ole (nasjonal soldat), Gunvald, Thor, Ingeborg (g. 1782 med Thomas Vik) og Marit. Til Koksrud hørte da én husmannsplass. I 1777 og 1779 leverte brødrene Ole og Thor Koksrud trekøl til Bærums Verk. Køla brant de i miler som lå i lia ned mot Lomma, nord for Dammersplassen (Langen), og ved Langebru.

Kari Thorsdatter og Thor Gunvaldsen ble i 1793 eiere av Krok-sundødegården østre. Det var eldste sønn OLE THORSEN KOKSRUD (f. 1731) som etterfulgte faren som bruker på Koksrud. Han ble før 1766 gift med ANNE HANSDATTER (ca. 1720–1789), enke etter Håvard Gulbrandsen Sørums, som etter hans død flyttet til «sin eiende gaard» Koksrud med sine hjemmевærende barn. Av skiftet etter Håvard Gulbrandsen i 1762 og deres datter Kari Håwardsdatter, som døde 22 år gammel i 1773, ser vi at Anne i ekteskapet med Håvard Gulbrandsen⁶ i tillegg hadde følgende barn som var i live: Dag (25), Eli (gift 1771 med Engebret Andersen Selte), Olea (17, gift 1779 med Thor Thorsen Frøhaug, seinere eiere av Krok-sundødegården i Hole) og Gulbrand (12, seinere eier av Berg i Haug og gift med Olea Hansdatter Berg). Dessuten hadde Håvard Gulbrandsen disse barna fra sitt første ekteskap med Eli Jørgensdatter: Jørgen (bosatt på Lunner på Hadeland), Marthe (gift med Hans Mikkelsen Østby, i 1762 på Sørums) og Anne (gift med Ole Knutsen Fjulsrud). Boet etter Kari Håwardsdatter ble gjort opp med en nettoverdi på litt over 64 riksdaler, og hennes mor, søsken og halvsøsken var arvinger.

Anne Hansdatter og Ole Thorsen Koksrud hadde minst to barn som vi kjenner: Håvard (f. 1766, død 14 dager gammel) og Harald (1774–1776). Ved skjøte av 29. oktober 1792 ble Koksrud, av

---

---

3 LASS HØY

I 1723 hadde de 1 hest, 3 storfe og 6 sauer på Koksrud, og den årlige utsæden var 1 sett. rug, 1 sett. erter, 3 kv. blandkorn og 2 kv. havre.* Høyavlingen var 3 lass.

* 1 tønne (t.) = 4 kvarter (kv.) = 12 settinger (sett.) = 145,8 liter.

---

⁵ Skifteprotokoll 17 (1756–1763), s. 431b.

⁶ Opprinnelig fra Gudbrandsdalen (opplyst av Marit Frøshaug 2000).

skyld 3 skinn, overdratt til hennes sønn fra første ekteskap, Dag Håvardsen, for 600 riksdaler.

DAG HÅVARDESEN KOKSRUD (1748–1815) var tidligere husmann i Jomfruland under Stein. Han ble i 1785 gift med GURI MADSDATTER SØRUM (f. 1759). I 1779 leverte Dag Koksrud trekøl til jernverket i Lommedalen. Guri og Dag Koksrud fikk minst sju barn: Håvard (f. 1785), Anne (1787–1792), Ole (f. 1790, døde som barn), Anders (f. 1792), Kari (f. 1796), Mads (f. 1797) og Gulbrand (f. 1800), og én sønn som ble født etter 1801. I 1801 bodde de med fem barn på Koksrud. Da hadde gården én husmannsplass.

I 1815 døde Dag Håvardsen og etterlot seg hustru og seks barn (fem sønner og én datter). I skiftet nevnes også broren Gulbrand Håvardsen Berg. Boets bruttoverdi var 565 spesidaler, hvorav løsøre 50 spesidaler og jordegods (3 skinn i Koksrud, dvs. hele gården) til takst 515 spesidaler, som sønnen Håvard Dagsen skyldte boet. Boets nettoverdi var 507 spesidaler.

HÅVARD DAGSEN KOKSRUD (f. 1785) overtok Koksrud ved farens død i 1815. Skjøtet ble først tinglyst 12. september 1823, og da var gårdens skyld 2 ½ lispund. Ved revidering av matrikkelen i 1838 ble skylda satt til 3 daler 1 ort, og Håvard Dagsen var fortsatt eier. Han var gift med KARI OLSDATTER, og vi kjenner tre av deres barn: Marte (f. 1815), Anne (f. 1820, reiste til USA og utdannet seg til lege),⁷ og Ole (f. 1825, seinere husmann i Jenserd under Stein, g.m. Eli Kristiansdatter, åtte barn).

Håvard Dagsen klarte ikke å sitte med gården, og i 1846–47 var det Ole Moe på Mo i Steinsfjeringen som stod for gårdsdriften, trolig på vegne av fattigstyret. I disse årene betalte to husmenn i Koksrudhagen den årlige avgift for plassene til Ole Moe (se husmannsplasser).

Ved auksjonsskjøte av 17. februar 1848 ble Koksrud solgt til kaptein Jesper Gotlieb Seip på Nærstad (tidligere eier av Søndre By i Hole) for 1.025 spesidaler, og samme dag solgte kaptein Seip Koksrud videre til eieren av Stein gård, sorenskriver GABRIEL FOUGNER, for samme sum.

Under Stein og Østre Rud

I 22 år lå Koksrud under nabogården Stein, og ble brukt som husmannsplass. I 1865 bodde her dagarbeider og husmann uten jord Olaves Johannessen (33, f. i Norderhov) med sin hustru Anne

⁷ Opplyst av Marit Frøshaug 2000.

Eriksdatter (32) og deres sønn Johan Olavsén (7). Verken husdyr eller utsæd var oppgitt på Koksrud i 1865, kun at jorda ble brukt under Stein. I tillegg bodde tre husmannsfamilier i «Hagen» (Koksrudhagen), som var delt opp i flere plasser.

Sorenskriver Gabriel Fougner døde i 1863, og året etter overtok hans sønn ANTON FOUGNER Øvre Stein og en del andre eiendommer (deriblant Koksrud) for 14.000 spesidaler. I april 1867 måtte imidlertid Anton Fougner levere sitt bo til skifteretten, og tre år seinere, 31. desember 1870, solgte Anton Fougners konkursbo Koksrud til eierne av nabogården Østre Rud, MARTIN ANDERSEN RUUD (1824–1906) og LOVISE HAAGENS DATTER HURUM (1827–1913) – se omtale av Østre Rud gnr. 190/1.

Koksrud ble deretter brukt sammen med Østre Rud i nær 50 år. Ved revidering av matrikkelen i 1887 fikk Koksrud, (gml. matrikelnr. 12 løpenr. 38 av skyld 3 daler 1 ort) nytt gårdsnr. 12/1 og revidert skyldmark 6,72. I 1900 bodde tre ugifte kvinner på gården, de to seterbudeiene Karen Kristensdatter (f. 1835, husmannsdatter fra Koksrudhagen) og Mathea Larsdatter (f. 1850), og en losjerende gårdsarbeider, Johanne Andersdatter (f. 1820).

I oktober 1906 solgte Lovise Haagensdatter og Martin Andersen Ruud sine to gårder Østre Rud og Koksrud til sønnen Johan Martinsen Ruud for 10.200 kroner, med livøre til foreldrene.

JOHAN MARTINSEN RUUD (1868–1935) var gift med ANNA HANS DATTER (f. 1886) fra Mattisplassen. De solgte unna et par av de tidligere plassene under Koksrud, og de solgte også skogteigen Koksrudstykket på Krokskogen (i 1916). 15. november 1919 ble Koksrud solgt til Hans J. Tragethon for 20.000 kroner.⁸ Forut for salget skal Fridtjof Nansen ha vært på Koksrud, og uttrykt interesse for å kjøpe gården.

HANS J. TRAGETHON var gift med GRO AAKER, begge fra Hol i Hallingdal. Han var bror av Ole J. Tragethon som i september 1919 kjøpte Søndre Gile.⁹ Gro og Hans J. Tragethon hadde to barn, Borghild og Syver. Men familien fant seg ikke til rette i Hole, og 1. september 1923 solgte de Koksrud til Anton Andersen Steinsbråten for 15.000 kroner, og flyttet tilbake til Hallingdal. Samme år solgte forøvrig broren Ole J. Tragethon Søndre Gile og kjøpte Koksrudhagen, som da ble fraskilt og fikk navnet Frydenlund (gnr. 191/6, se nedenfor).

⁸ Skjøtet ble tinglyst 18. mai 1920 (pantebok 54, s. 219). Ifølge bladet «NU» (redaktør And. Mehlum) av 31.10.1922 var prisen 25.000 kroner, og Koksrud var på 135 mål dyrka jord og 40 mål havnehage.

⁹ Søndre Gile ligger i dag i Hole kommune (etter en grensejustering i 1948).

I RUG OG KONTANTER

Marte Iversdatter Koksrudhagen het seterbudeia på Viksetra i 1878. Hun var hyret av Ole Moe på Mo i Steinsfjordingen i 13 uker, fra 27. juni til 25. september. Hun fikk lov til å bringe med sin lille sønn, som var 12 år gammel. Betalingen ble avtalt til 3 ort i uka, for 13 uker ble det 7 spesidaler 4 ort, som Marte fikk utbetalt seinere på høsten i form av rug og kontanter.*

* Mo-bibelen II, s. 849.

På dette bildet fra 1940-årene er Anton Andersen Koksrud montert inn på et bilde av datterdatteren Lillian Ramsrud, som sitter på hesteryggen foran låvedøra på Koksrud.

ANTON ANDERSEN KOKSRUD eller Steinsbråten (1876–1956) var sønn av husmann Anders Olsen og hustru Samueline (Lina) Samuelsdatter (fra Bili) på plassen Øvre Klaserud under Rytteraker. I årene 1866–1882 eide hans foreldre Sundet gnr. 16/2 (Øgardsvika) i Hole. I 1900 var Anton tjenestegutt på Rytteraker (sammen med tvillingbroren Johan), og seinere ble han stallkar (stelte 22 hester) og husmann på Stein, og familien bodde fra 1907 på plassen Steinsbråten, som var nærmeste nabo til Koksrud på nordsida. Da han kjøpte Koksrud i 1923, ble handelen finansiert i sin helhet med et lån i Hypotekbanken på 15.000 kroner. I 1927 forpaktet han jorda i Steinsbråten, og drev denne ved siden av Koksrud. Han var gift med JOHANNE ØHRE (1881–1946) fra Sogn. De hadde åtte barn:

* Johan (f. 1904), g.m. Nancy Karlsen fra Grorud, ingen barn. Johan kjørte dyretransport, bosatt på Kalbakken (Grorud) i Oslo.

* Anna (1906–1985), g.m. Olaf Martin Rasch (f. 1913), bosatt i Oslo, to sønner: Bjarne (f. 1944, ugift), og Rolf Kristian (1947–1987), g.m. Britt Solvor f. Langen (f. 1947), to barn: Miriam Kristine (f. 1973) og Ole Gabriel (f. 1976).

* Sigurd (ugift), eier av Koksrud 1932–37.

* Arne, g.m. Borghild, ingen barn.

* Marie Sameline (f. 1913), g.m. maler Lars Storbråten fra Jessheim, bosatt i Oslo, ingen barn.

* Lilli Øllegaard (1916–1998), g.m. Olav Ramsrud, Hønefoss, én datter Lillian (1939–1985).

* Oddlaug (ugift).

* Martin (ugift).

Anton var interessert i hester, og hadde egen travhest som han reiste rundt og deltok i travløp med, og vant mange premier. I 1932

overtok sønnen SIGURD ANDERSEN KOKSRUD gården ved auksjons-skjøte for 17.000 kroner. I 1935 ble en parsell Rudvang (gnr.12/11 av skyld 20 øre) utskilt og solgt for 500 kroner til Hole Arbeiderparti, som der oppførte forsamlingshus. I 1937 døde Sigurd Andersen, og eiendommen ble igjen overtatt av foreldrene.

I 1948 hadde Koksrud 100 dekar dyrket jord (mold) og 40 dekar annet jordbruksareal. På gården var det 2 hester, 10 kyr, 1 okse, 2 griser, 8 sauer og 10 høns.

Johanne Koksrud døde i 1946, og den 2. mai 1950 solgte Anton Andersen Koksrud gården til Sverre Karlsen for 26.000 kroner, etter avholdt pristakst, og flyttet selv til eiendommen Østlund (gnr. 191/16). Den var fraskilt Koksrud i 1946, og her hadde han satt opp et bolighus.

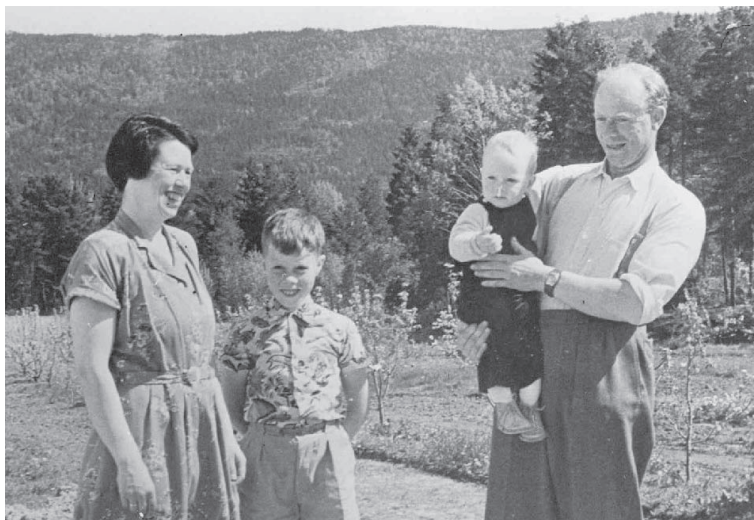
SVERRE KOKSRUD (1918–1995) var sønn av Dagmar og Hans Johan Karlsen på Solvik ved Vik, og fikk navnebevilling til å ta etternavnet Koksrud. Han var gift med ANNA MARIE GJESVOLD (1918–1999), datter av Oline og Anders Gjesvold på Søndre Gjesval. De fikk fire barn:

* Sven Anders (f. 1950), seinere eier av Koksrud, g.m. Solbjørg Kristine Husøy, to barn (se nedenfor).

* Mari (1956–1957).

* Iver (f. 1958), g.m. Lisbeth Helene Ravneng (f. 1961) fra Ullerøy i Skjeberg i Østfold, tre døtre: Mari Helene (f. 1982), Line Johanne (f. 1985) og Hanna (f. 1988).

* Elin (f. 1960), g.m. Ole Western (f. 1956, eier av Dæli gnr. 219/1, 3 og 7 i Hole), tre barn: Anne Marthe og Inger Mari (tvillinger, f. 1987), og Anders (f. 1989).

Anna Marie Koksrud f. Gjesvold (1918–1999) og Sverre Koksrud (1918–1995) med sønnene Sven Anders (f. 1950) og Iver (f. 1958).

Siden 1945 hadde Sverre Koksrud sammen med sin hustru forpaktet hennes slektsgård Søndre Gjesval (gnr. 194/2). I 1950 tok hennes bror Nils Gjesvold over gården, og de kjøpte Koksrud. Samtidig fikk Anna og Sverre Koksrud fra hennes foreldre en skogteig nord for Kleivstua, som tidligere hadde tilhørt Rudsødegården gnr. 11/4 og 5, og som hennes far hadde kjøpt i 1888 og 1896. Teigen ble kalt Dronninghauga (gnr. 11/53 av skyld 66 øre), og har siden tilhørt eieren av Koksrud.

Den 5. november 1987 ble Koksrud overtatt av eldste sønn Sven Anders Koksrud, med klausul om vederlagsfri disposisjonsrett til hovedbygningen til foreldrene i deres levetid. Sverre Koksrud døde i 1995, og Anna i 1999.

SVEN ANDERS KOKSRUD (f. 1950) er gift med SOLBJØRG KRISTINE HUSØY (f. 1951) fra Harøy i Romsdal. De har to barn: Andreas (f. 1980) og Anne Siri (f. 1983).

Sven Anders Koksrud er utdannet lektor og arbeider ved Ringrike videregående skole i Hønefoss, og driver selv gården. Koksrud har i dag 100 dekar dyrket jord, 30 dekar annet jordbruksareal og 170 dekar produktiv skog. På gården drives kornproduksjon, og der er skurtresker, traktor og kaldluft korntørke.

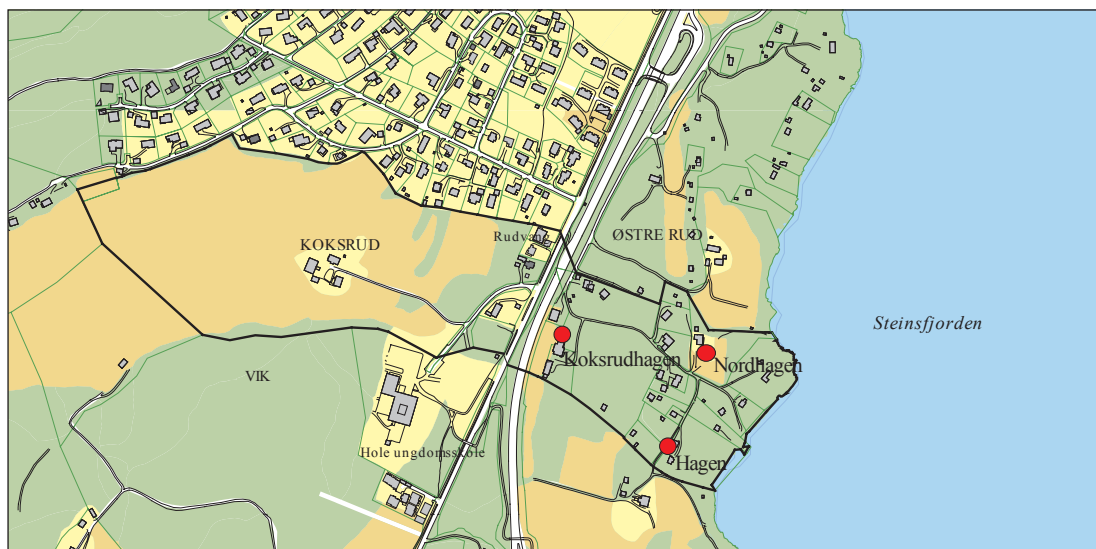
Av bygninger på gården er låven med stall og fjøs fra 1879 (den gamle låven brant i 1878). I 1950–51 ble det gamle våningshuset flyttet til nordre kant av gårdstunet, og her bodde eierne mens de bygde ny hovedbygning i 1952–55. Den gamle bygningen ble revet i 1985, og ny sidebygning og garasje reist året etter. Garasjen ble bygd samme sted som det tidligere stod et kombinert saue-/grisehus. I 1970 ble det innredet redskapsrom i låven.

I 2002 foreligger det planer om å legge ut 27 dekar av Koksrud til boligformål. I området mellom Hole ungdomsskole og Rudvangveien kan «Eventyrtunet» være en realitet i løpet av få år.

Husmannsplasser

I 1762 og 1801 var det én husmannsplass under Koksrud, og den lå i Koksrudhagen. I 1762 het husmannsfolkene *Berte Kristoffersdatter* og *Ole Kristoffersen*, og de hadde en innerst, *Kristense Amundsdatter*.

I 1801 var det *Johannes Iversen* (50), «huusmand med lidt jord», som bodde på plassen med kone *Gunbild Pedersdatter* (42) og datteren *Marthe* (5). Det var hennes første og hans andre ekteskap. Han var første gang gift med *Marte Eriksdatter*, som døde i 1793, 40 år gammel. I 1801 var det også et par losjerende, Kris-

toffer Larsen (30, fisker), Margrethe Larsdatter (40, levde av håndarbeid) og hennes sønn Peder Olsen (6).

I årene 1824–1830 var det ingen husmenn under Koksrud, men etter at gården ble solgt til sorenskriver Fougner på Stein i 1848, ble både Koksrud og Koksrudhagen plasser under Stein. I Koksrudhagen bodde i 1865 tre husmannsfamilier. Alle plassene ble kalt «Hagen», og lå sannsynligvis i Hagan (i dag Sommerro), Nordhagen (i 1900 kalt Rudshagen, der Peder Muggerud seinere bodde) og Frydenlund (Tragethons eiendom). Men vi vet ikke hvem som bodde på de forskjellige plassene i 1865:

De tre husmannsplassene lå mellom storveien og Steinsfjorden.

Koksrudhagen 1

I 1841 fikk *Anne Kristoffersdatter* og *Kristen Kristensen* festesedel på plassen Koksrudhagen av Koksrudds eier Håvard Dagsen. I 1847 arbeidet Kristen Kristensen både på Mo i Steinsfjordingen og på Koksrud. Dette går fram av de gamle regnskapsbøkene på Mo. Trolig drev Ole Moe Koksrud på vegne av det offentlige (fattigstyret) før gården ble solgt til sorenskriver Fougner på Stein i 1848. Husmannen ble trukket for avgift på plassen med 1 riksdaler pr. år. I 1865 satt Kristen Kristensen (57, dagarbeider og husmann uten jord) fortsatt på plassen med hustru Anne Kristoffersdatter (63) og deres tre ugifte barn Karen (31), Kristian (28, skomaker) og Anders (23, dagarbeider, seinere eier av Viksenga gnr. 192/7). De hadde ingen husdyr og ingen utsæd (Koksrud lå da under Stein).

I 1900 bodde *Else Jonasdatter* (f. 1838 i Norderhov) og *Ole Paulsen* (f. 1835, jordbruksarbeider og plassbruker med jord) i

Koksrudhagen med sine to barn August (f. 1878, ugift dagarbeider, seinere eier av Orebråten gnr. 188/11) og Trine (f. 1880). Til husstanden hørte også sistnevntes nyfødte datter Karen Viktoria Bergman (f. 1900) og barnets far Viktor Bergman (f. 1876 i Røyken, malersvenn og skogsarbeider). Else og Ole hadde enda én sønn, Kristian Olsen, som da var i tjeneste i Ådal.

Koksrudhagen 2

I 1865 satt *Kristian Hansen* (41), husmann med jord, og hustru *Maren Olsdatter* (35) på en plass Koksrudhagen med fem barn: Hans (12), Kristoffer (10, f. i Aker), Karen (8, f. i Aker), Syver (4) og Ole (1), og barnas mormor *Sørine Nilsdatter* (61). På plassen hadde de 1 ku, og de sådde ½ t. bygg, ½ t. blandkorn og 2 t. poteter.

I 1900 ble en av plassen kalt Rudshagen – Koksrud hadde samme eier som Østre Rud fra 1870 til 1919. Da bodde garversvenn og plassbruker med jord *August Svendsen* (f. 1848 i Vännersborg, Sverige) her med hustru *Karen Torine Svendsen* (f. 1846) og en tre år gammel gutt, Karl Andersen (f. 1897), som var «udsat af fattigvæsenet».

Koksrudhagen 3

I 1846 trer husmannskona *Kari Aslesdatter Koksrudeie* også fram av regnskapsbøkene til Ole Moe på Mo i Steinsfjerdingen. Hun skjærer korn på Koksrud, og hun arbeider med rengjøring på Mo. I 1865 bodde Kari Aslesdatter (68, husmannsenke med jord, f. i Hallingdal) fortsatt på plassen, og hun hadde én innerst, Olea Olsdatter (60, f. i Norderhov, enke). De hadde 1 ku, og utsæden var ⅓ t. bygg, ¼ t. blandkorn og 1 t. poteter.

Den 14. april 1918 tegnet Johan M. Ruud leiekontrakt med Per Muggerud på husene på plassen Koksrudhagen, i 10 år mot en årlig leie på 12 kroner. Dette var i Nordhagen. I 1922 ble kontrakten endret til 99 år, med innfestningsavgift 400 kroner og årlig leie 10 kroner (se nedenfor gnr. 191/5).

Skog og seter

Ved utskiftinga av Krokskogens Allmenning i 1823 fikk Koksrud tildelt en teig ved Langebru, lengst sør i Holes del av Krokskogen, på grensen mot Bærums Verks skoger. I august 1849 var det grensegang mot naboen Iver Kristoffersen Vik, som hadde teigen på nordsida. I 1916 ble Koksrudstykket (gnr. 12/3 av skyld 44 øre) fraskilt, og 10. mai 1917 solgt av Koksruds eier Johan Martinsen

Ruud til Gunerius Olsen Guriby for 1.250 kroner. Den har siden tilhørt familien Olsen på Guriby i Lommedalen.

I 1950 fikk Koksruks eiere Anna og Sverre Koksrud en skogteig nord for Kleivstua av hennes foreldre Oline og Anders Gjesvold. Skogen hadde tilhørt Rudsødegården gnr. 11/4 og 5, som Anders Gjesvold hadde kjøpt i 1888 og 1896. Dronninghauga (gnr. 11/53 av skyld 66 øre) på 83,5 dekar har siden tilhørt Koksrud. I 1993 kjøpte Sven Koksrud en naboteig på sørsida av Anna Emilie Berg, eier av bruket Sundby gnr. 190/50 under Rudsødegården, og utvidet dermed Koksrud skogareal til cirka 170 dekar.

Koksrud har hatt seter på Langebru. Seterdriften har opphørt en gang midt på 1800-tallet, og det er ingen tradisjon på gården knyttet til den.

Eiendommer utskilt fra Koksrud

Sommerro gnr. 191/2 (Sommerroveien 60)

Sommerro er en av de gamle husmannsplassene i Koksrudhagen (kalt «Hagan»), og ligger lengst øst i gårdsvaldet, med strandlinje til Steinsfjorden. Eiendommen ble fraskilt Koksrud i 1910 (skyld 8 øre) og solgt til Karen Pedersdatter Krokvik for 15 kroner. I 1918 kjøpte Ellen Aalholm eiendommen for 2.000 kroner, og forandret samtidig navnet fra Hagan til Sommerro. Samme år ble eiendommen utvidet ved at det ble kjøpt til en parsell Sommerro II (gnr. 12/4 av skyld 30 øre). I 1923 kjøpte Hans P. Paulsen Sommerro for 6.000 kroner, og i 1927 ble eiendommen overtatt av Karl Steen (f. 1864) for samme beløp.

I 1937 solgte Steen Sommerro til Gunvor Hurum for 8.500 kroner. Gunvor Hurum (f. 1893) var datter av Marthe f. Frøhaug og Engebret Hurum på Vestigarden Hårum. Hun var ugift, og livnærte seg ved å strikke for Husfliden i Hønefoss. I 1962 skjøtet hun over Sommerro til sin brorsønn Leif Hurum (f. 1918), sønn av hennes bror Hans Hurum.

Leif Hurum (f. 1918) var eier av Gullerud gnr. 32/1 i Norderhov. Han var gift med Sigrid Frog (1921–1999), og de fikk to barn:

* Hans (f. 1948), eier av Gullerud fra 1979, g.m. Berte Danielsen (f. 1954), siden skilt, én datter Hanne Elisabeth (f. 1979).

* Ola Edgar (f. 1952), seinere eier av Sommerro, samboer med Jorunn Lorentsen, to barn (se nedenfor).

Sigrid og Leif Hurum brukte Sommerro som fritidssted, og ved gaveskjøte av 11. desember 1978 overdro de eiendommen til yngste sønn Ola Edgar Hurum (f. 1952). Han er utdannet økonom, og

---

SETERVOLL I «KOKSRUD-STØKKET»

«Og ved Langebru setret Vikgårdene. Mange husker sikkert de gamle, svartbrune omfarene til ei liu – så sier ringerikingene – på nordsida av veien. Rett opp for Langebru søndre var det også en setervoll, i Koksrudstøkket», skriver Krokskog-forfatteren Reidar Holtvedt,* og legger til at det «visstnok ikke er Koksrud som har setret der». Men her tok Holtvedt feil. I seterlistene fra 1823 er Iver Vik og Håvard Koksrud registrert med gamle seterretter på Langebru, og begge fikk beholde sine løkker ved utskiftinga samme år.

* Holtvedt (1952), s. 164.

DE FØRSTE KREPSEFISKERNE

Peder Muggerud og broren Karl var pionerer innen krepsefisket i Steinsfjorden.

I 1898 reiste Karl (20) og Peder (15) med hest og vogn til Kristiania og solgte kreps til Karl A. Jensen. De fikk 2 øre stykket. Krepsefisket foregikk først med vanlige åbborteiner, men Karl konstruerte snart en krepse-teine. Fisken de dro opp fra Steinsfjorden, gikk de til Hønefoss og solgte.

---

samboer med Jorun Lorentsen (f. 1954, hjelpepleier), fra Jevnaker. De har to barn: Alf (f. 1982) og Anders (f. 1993).

Det gamle våningshuset i Sommerro er restaurert flere ganger, og fortsatt i bruk. Eiendommen er på cirka 8,5 dekar

Nordhagen gnr. 191/5

I 1918, året før Johan Martinsen Ruud (eier av Koksrud og Østre Rud) solgte Koksrud til Hans J. Tragethon, skilte han ut resten av Koksrudhagen (Hagan/Sommerro var fraskilt i 1910) under navnet Nordhagen (gnr. 12/5 av skyld 90 øre). Med unntak av Sommerro omfattet parsellen hele Koksrudhagen mellom riksveien og Steinsfjorden. I 1923 ble så søndre del av Nordhagen fraskilt (gnr. 12/6 Frydenlund av skyld 45 øre) og solgt til Johannes Tragethon (se nedenfor gnr. 191/6).

Den 18. desember 1922 fikk Steinsfjord-fiskeren Peder Muggerud (1883–1971) bygselkontrakt «paa pladsen Koksrudhagen» i 99 år, med en innfestningsavgift på 400 kroner og deretter en årlig avgift på 10 kroner. Da hadde han bodd på plassen siden 1918 med sin hustru Alma Sønsterud (f. 1873) fra Høglaupet i Sundvollen. De hadde én pleiedatter, Marie (1915–1982), som var datter av Almas bror Martin Sønsterud og hustru Marie Martinsdatter (Klokkebråten).

Peder arbeidet også som bygdeslakter, og ble etter sitt lange virke hedret med diplom og premie fra Norges Kjøtt- og Fleskesentral for godt utført arbeid.

Alma og Peder Muggerud bodde i den gamle husmannsstua i Nordhagen, og var i en årrekke seterfolk på forskjellige setrer, bl.a. Nordsetra, Steinsvollen, Finneflaksetra og Øskjevallsetra.

I 1933 overtok Henry Ruud Østre Rud med skogeiendommen Myrene på Krokskogen samt Nordhagen for 18.200 kroner av sine foreldre, Anna og Johan M. Ruud. Nordhagen har siden tilhørt familien Ruud på Østre Rud. I 1934 kjøpte Henry Ruuds mor Anna eiendommen Nordhagen for 600 kroner av sønnen, og i 1943 overtok hennes pleiesønn Ole Ruud (1920–1950). Ved Ole Ruuds død i 1950 gikk Nordhagen tilbake til hans enearving, pleiemora Anna Ruud, og fra 1987 eide Henry Ruud eiendommen til sin død i 2001. Hans eiendommer er testamentert til Den Norske Krefftforening.

Etter pleieforeldrenes død bodde Marie Muggerud i den gamle stua i Nordhagen, inntil hun i 1975–76 bygde ny enebolig på tomten. Marie Muggerud var husholderske hos Lars Piro mens han var gårdsbestyrer på Stein i 1940-årene, og fra 1949 da han kjøpte Søndre Gjesval. Etter Maries død i 1982 ble huset overtatt av Synnøve

Hansen, datter av hennes bror Odd Sønsterud, og det ble leid bort noen år inntil Synnøves sønn Frank Hansen (f. 1963) flyttet inn med sin familie i 1988. I 1995 ble boligen fraskilt med en tomt på 6,6 dekar i en ny eiendom, gnr. 191/36 Nordhagen (se s. 752).

Frydenlund gnr. 191/6

Frydenlund er en av de gamle plassene i Koksrudhagen, som i 1923 ble fraskilt Nordhagen gnr. 12/5. Den nye parsellen ble solgt til Johannes Tragethon (f. 1921). Hans far, Ole Johannesen Tragethon fra Hol i Hallingdal, hadde tidligere samme år solgt sin gård Søndre Gile i Norderhov.¹⁰ Prisen var 4.000 kroner, og skjøtet var utstedt i navnet til 2 år gamle Johannes Tragethon, med faren Ole J. Tragethon (f. 1879) som verge.

Ole Johannesen Tragethon var gift med Inger Bronbakke fra Hedalen i Valdres. De hadde fem barn:

* Gyda, g.m. Nils Ødegård fra Bagn i Valdres (drev Sørbekkseter Fjellstue på Hedalsfjellet), tre barn.

* Bergljot, seinere eier av Frydenlund, g.m. Øyvind Jensen, én sønn (se nedenfor).

* Johannes (1921–1948), ugift.

* Gunhild Marie (f. 1923), g.m. Kolbjørn Arnesen (f. 1918) fra Hedmark, ingen barn (se gnr. 191/31 Snippen).

* Gunnar (døde som barn).

Johannes Tragethon døde i en motorsykkellulykke i Lommedalen i Bærum i 1948, bare 27 år gammel, og hans foreldre ble da eiere av Frydenlund. Ved gavebrev av 26. oktober 1958 overdro de eiendommen til datteren Bergljot Tragethon Jensen, som fortsatt er eier.

Bergljot Tragethon Jensen (f. 1917) var gift med Øyvind Jensen (1919–1979) fra Hønefoss. De fikk én sønn, Johannes (f. 1950), se nedenfor gnr. 191/20 Bjørklund (Sommerroveien 33).

Øvrige eiendommer utskilt fra Koksrud, er omtalt i kapittel om boligområdene i Steinsåsen.

BONDEKUNSTNER

Ole Johannesen Tragethon var en dyktig rose-maler. Som ung gutt hadde han gått i lære hos den kjente rose-maleren Per Vindeg på Bakkegård i Kvisla i Hol, og han reiste seinere til Sogn, hvor han malte og dekorerte mye. Sin egen stue på Frydenlund dekorerte han også på en høyst særegen måte, idet alle veggfeltene var prydet med malerier. «Vi ser Hedals og Loms kirker, en gammel bondegård, et reinsdyr, bjørn og hingst i slagsmål, og flere. Bårder og roser er satt omkring, og alt fryder ens øye. Enhver må gledes ved at den gamle bondekunst holdes vedlike.»*

* Jon Guldal i Ringerikes Blad 17. november 1936.

---

¹⁰ Søndre Gile ligger i dag i Hole kommune (etter en grensejustering i 1948).

Boligområdene i Steinsåsen

I dag kaller vi hele området mellom Steinsfjorden i øst og Brenna i vest for Steinsåsen, men eldre folk vet å skille mellom Koksrudhagen, Rudsåsen, Rudshagen og nedre og øvre Steinsåsen. For 60–70 år siden var det her utmark og havn, med husmannsplasser og åkerlapper innimellom. I søndre del av området lå gårdene Østre Rud og Koksrud, og i nord storgården Stein, med husmannsplasser på rad og rekke fra Steinsbyhaugen (i dagens Åsheims vei) og vestover til Rapper i Jomfrulandsgrenda.

Allerede i 1923 begynte Steins eier å selge unna noen av plassene, men de fleste ble overtatt av tidligere husmenn i siste halvdel av 1930-årene. I 1940 ble de første hyttetomtene solgt, til Hønefoss-borgere og folk fra hovedstaden. Steinsfjorden med fiske, bading og båtliv, nærheten til Oslo og gode kommunikasjoner, gjorde Steinsåsen til et attraktivt fritidsområde.

I 1949 solgte Finn Egede Moltzau de første boligtomtene på Steinsby og i Åsheims vei, og etter få år lå det rekker av nybygde villaer på begge sider av Osloveien på Steinsbakken. Same år (1949) begynte også eieren av den tidligere husmannsplassen Steinsbråten, Oskar Andreassen å selge boligtomter litt lenger opp i åsen.

Med helårsboliger og fritidseiendommer om hverandre, manglende kloakkløsninger og stadig større press om nye tomt salg, måtte Hole kommune til slutt sette foten ned. Steinsåsen var i ferd med å bli en hytteby, og i 1958 innførte Holes første bygningsråd¹ forbud mot ytterligere hyttebygging.

Fra tidlig i 1960-årene kom de første reguleringsplanene for boligområder i Steinsåsen. Den nye plan- og bygningsloven, som ble vedtatt i Stortinget 18. juni 1965, satte strenge krav til regulering av boligfelt, og i løpet av den følgende mannsalderen har Steinsåsen vokst fram til å bli et velregulert og attraktivt boligområde.

---

¹ Medlemmer av bygningsrådet var ordfører Einar Sundøen, lensmann Hans Erlandsen, byggmester Thv. Thorvaldsen og stadslege H.Th. Sandberg.

Mange av hyttene er blitt ombygd, påbygd og omregulert til boliger, men fortsatt er det – særlig i nedre del av åsen – en rekke fritidseiendommer i villastrøkene.

Steinsby

I juli 1949 ble en del av den tidligere husmannsplassen Steinsby i Nedre Steinsåsen utskilt fra Stein og solgt til Hole kommune for 26.762 kroner. I november s.å. ble området delt i seks boligtomter, som alle ble solgt og bebygd: bnr. 13 Beverly (Strandveien 6), bnr. 42 Steinseth, bnr. 43 Vangen, bnr. 44 Steinberg, bnr. 45 Fredheim og bnr. 46 Solhaug (Strandveien 2). Her tar vi også med to eiendommer på vestsida av E16 på Steinsbakken, bnr. 32 Pålbu og bnr. 33 Sanna (Stensbak), og noen eiendommer mellom Fjordveien og Strandveien, som ikke har fått gateadresse pr. 20. september 2002.

Steinsbakken 4 Pålbu gnr. 188/32

Pålbu ligger nord for Høyenhall, mellom E 16 og Åsheims vei, og ble utskilt fra Stein i 1948. Ved skjøte av 8. januar 1949 ble eiendommen solgt for 3.400 kroner til Yngvar Pålerud (1910–1977) fra Pålerud ved Sælabånn. Han var gift med Olga Leine (1913–1956) fra Hole, og de fikk én datter, Gerd Solveig (se nedenfor).

Yngvar Pålerud kjøpte egen lastebil på kontrakt for Statens vegvesen (snøbrøyting, strøing o.l.), og hadde også egen turbuss, som han kjørte på oppdrag bl.a. for Norsk Folkeferie. Olga Pålerud døde i 1956, og Yngvar ble gift igjen med Valborg Henriksen fra Oslo, som overtok Pålbu etter mannens død i 1977. Fra tidligere ekteskap med Robert Henriksen har Valborg to barn: Kjersti og Trond. Hun flyttet til Hønefoss i 1981, og eiendommen ble solgt til hennes avdøde manns datter, Gerd Solveig Hansen (f. 1938), for 505.000 kroner. Hun er gift med Sverre Hansen (f. 1934) fra Hønefoss, og de har to barn:

* Jan Yngvar (f. 1958), bosatt ved Kroksund, g.m.

Mona Trøen (f. 1958) fra Norderhov, tre barn: Espen (f. 1982), Anders (f. 1985) og Mari (f. 1988).

* Anne Berit (f. 1961), bosatt i Asker, g.m. Steinar Flatøy (f. 1956) fra Bergen, tre barn: Katrine (f. 1991), og Ida og Erlend (tvillinger, f. 1993).

Sverre Hansen er i dag pensjonist, og arbeidet som yrkesaktiv som avdelingssjef ved Wilhelm Wilhelmsens rederi i Oslo. Gerd Solveig Hansen har vært kjøkkenassistent på Høyenhall.

Enebolig og uthus, begge bygd 1949.

Steinsbakken 6 Stensbak (Sanna) gnr. 188/33

Stensbak er et lite bruk rett sør for Steinsbakken. Det ble utskilt fra Stein i 1948, og ved skjøte av 21. desember 1949 solgt til Karl Oskar Hansen for 900 kr. I 1951 ble bruksnavnet endret til Sanna, som var navnet på husmannsplassen under Søndre Gjesval som eierens mor, Anne Karine Gulbrandsdatter, kom fra (hun var gift med Hans Olaves Andreassen, som i 1900 var forpakter i Nordløkka ved Sundvollen).

Karl Oskar Hansen (f. 1898) var snekker, og ble gift med Borghild Johanne Borgersen (f. 1898) fra Borgers-Hårum. De fikk tre barn:

* Willy (f. 1922), g.m. Anne Lurfaldet fra Sokna, tre sønner: Terje, Kåre og Magne.

* Odd (f. 1923), g.m. Elsa Andreassen fra Steinsbråten, to barn: Karsten Olav og Inger Jorunn.

* Aud (f. 1925), g.m. Oddvar Grøtåsen fra Helgelandsmoen, fire sønner: Tom, Bjørn, Vidar og Arne.

Ved skjøte av 3. oktober 1955 ble eiendommen solgt til Edvin Ditlef Hansen (1894–1971) for 29.000 kroner.

Han var ugift, og arbeidet som «altnuligmann» på Høyenhall. I juni 1971 solgte han eiendommen til Alfhild Olafsgård (f. 1924), med huslyrett og livøre i sin levetid (han døde seinere samme år).

Ved skjøte av 7. november 1974 kjøpte Kåre Lad (f. 1935) eiendommen for 100.000 kroner. Lad leide ut eiendommen det meste av sin eiertid, og bodde der med sin familie fra 1980 til han solgte den, ved skjøte av 2. desember 1982, til Tordis Andresen for 50.000 kroner (se gnr. 192/78 i bind 1).

Tordis Andresen (f. 1935) er fra Jaren på Hadeland, og har arbeidet som koldjomfru bl.a. på Wessels Kro i Oslo. Fra tidligere ekteskap med John Andresen (f. 1926) fra Høvik i Bærum har hun to døtre:

* Sissel (f. 1955), bosatt i Bærum, samboer med Kristian Kleven, to barn: Øyvind og Jørgen.

* Marion (f. 1960), ugift, én datter Jeanette (med Ole John Nyhagen).

Våningshuset på Stensbak skal opprinnelig ha vært en del av det gamle sauefjøsset som stod bak stabburet på Stein. Det er siden bygd på flere ganger. Eiendommen er på 1,6 dekar.

Steinseth gnr. 188/42

Utskilt fra Steinsby (eier Hole kommune) i 1949 og ved skjøte av 30. november s.å. solgt til Kristoffer Edvartsen for 3.480 kroner.

Kristoffer Edvartsen (1913–1986) var fra Brenna i Steinsfjordingen, og arbeidet i byggingbransjen, bl.a. som sjåfør og grunnarbeider i AS Ellingsens Entreprenørforretning. Han var gift med Jenny Marie Brua (1910–1990) fra Hole. De fikk to barn:

* Inger Berit (f. 1938), g.m. Svein Gulbrandsen (1937–1999), to barn: Runar (f. 1957) og Berit (f. 1963).

* Ester Jorunn (f. 1939), g.m. Ole Asbjørn Borlaug (f. 1937), én datter Ragnhild (f. 1968.)

Etter Kristoffer Edvartsens død i 1986 ble eiendommen overtatt av dattersønnen Runar Gulbrandsen (f. 1957). Han er selvstendig næringsdrivende (import og salg av biler), og samboer med Laila Tanem (f. 1961 i Tromsø), som er kontomedarbeider på Kleivstua. Fra tidligere ekteskap med Ellen Katrine Munkhaugen f. Eriksen (f. 1959) fra Hønefoss har Runar to sønner: Anders og Christian (tvillinger, f. 1985). Laila har, fra tidligere ekteskap med Tore Iversen, én sønn Alexander (f. 1990).

Enebolig og uthus er bygd 1949–50.

Vangen gnr. 188/43

Utskilt fra Steinsby (eier Hole kommune) i 1949 og ved skjøte av 17. juni 1953 solgt til Hans Kristian Kristoffersen for 3.267 kroner.

Hans Kristian Kristoffersen (1908–1978) var fra Ullensaker, og ble gift med Petra Karoline Karlsen (f. 1916) fra Sundvollen. Hans var innom flere yrker, og drev mye som skogsarbeider. Petra var avdelingshjelp ved Ringerike sykehus. De fikk åtte barn:

* Svein (1936–1998), g.m. Eva Pettersen (f. 1941) fra Heradsbygda, to barn: Irene (f. 1964) og Ingunn (f. 1968).

* Finn (f. 1939), g.m. Gunhild Helene (Lene) Karlsen

Steinsåsen 1989, med Steinsletta og deler av Steinsfjerdingen i bakgrunnen.

Foto: Fjellanger-Widerøe AS

(f. 1942) fra Åsbygda, fire barn: Jan (f. 1959), Bjørn (1962–1981), Helge (f. 1965) og Marianne (f. 1972).

* Odd (f. 1940), g.m. Ellen Kristoffersen (f. 1947) fra Hønefoss, to barn: Aina (f. 1970) og Geir (f. 1973).

* Anne Karin (f. 1943), g.m. Karstein Nyheim (f. 1936) fra Ankenes i Narvik, tre barn: Roar (f. 1964), Magne (f. 1967) og Elisabeth (f. 1971).

* Per Kristian (f. 1945), g.m. Jorunn Østberg (f. 1948) fra Svingerud på Røyse, to barn: Bente (f. 1972) og Jarle (f. 1974).

* Inger (f. 1947), g.m. Karsten Olav Hansen (f. 1947) fra Steinsåsen, to barn: Roy (f. 1970) og Monica (f. 1975).

* Jan Erik (f. 1950), g.m. Sigrid Berg (f. 1949) fra Heggen, to barn: Hege (f. 1973) og Frode (f. 1978).

* Jorunn (f. 1951).

Eneboligen ble bygd i 1954. I dag bor Petra Kristoffersen og hennes yngste datter, Jorunn, på eiendommen.

Steinberg gnr. 188/44

Utskilt fra Steinsby (eier Hole kommune) i 1949 og ved skjøte av 30. november s.å. solgt til Johannes Johannessen (f. 1908) for 3.170 kro-

ner. Han var gift med Rut Andrea Johannessen (f. 1921), som i 1991 overtok som eier. De fikk én sønn, John (f. 1947), som er bosatt i Hønefoss og gift med Grethe Elisabeth Wiken (f. 1949) fra Hønefoss. De har to sønner: Roger (f. 1969) og Yngve (f. 1972).

Som de øvrige tomtene i Steinsåsen som ble solgt i denne perioden, var det også på denne en klausul om at eiendommen ikke kunne deles. I 1988 opphevet Steins eier, Jan Fredrik Hornemann, nevnte klausul på Steinberg, og i 1994 ble en del av eiendommen (med det gamle bolighuset) utskilt og solgt (gnr. 188/312).

Ruth Andrea Johannessen bor i dag på Vik Torg.

I 1999 (skjøtet ble tinglyst 16. juli) ble Steinberg solgt til Wenche Engesbak og Pål Terje Dahlø.

Wenche Engesbak (f. 1951) fra Oslo er omsorgsarbeider i Bærum kommune, mens Pål Terje Dahlø (f. 1954) fra Oslo er tømmer. De har ingen felles barn, men Wenche har fra tidligere én datter, Lene Engesbak Nilsson (f. 1975), som

igjen har én sønn, Jonas Sebastian Engesbak Larsen (f. 1999). Pål Terje Dahlø har fra tidligere én datter, Kristine (f. 1983).

Enebolig bygd 1988. Av øvrige bygninger er et anneks (bygd 2001) og garasje med carport (2002).

Fredheim gnr. 188/45

Utskilt fra Steinsby (eier Hole kommune) i 1949 og ved skjøte av 20. august 1952 solgt til Thorleif Eriksen for 3.645 kroner.

Thorleif Eriksen (1918–1979) var fra Bråten i Steinsfjerdingen. Han arbeidet i Statens vegvesen, og var også skytebas. Han var gift med Gunvor Olava Bakkan (1914–1999) fra Sokna, som i en periode var kokke på Austjord ved Hønefoss. De fikk fem barn:

* Bjørn (f. 1943), g.m. Inger Nilsen (f. 1948) fra Norderhov, bosatt i Steinsåsen, én datter Ingunn – se gnr. 188/48 Åsheims vei 4.

* Mona (f. 1947), g.m. Arne Grønvold (f. 1942), siden skilt, tre barn: Tove (f. 1964), Roar (f. 1966) og Ivar (1967–1996) – se gnr. 193/33 Grønvold i bind 1.

* Jan (omkom i en trafikkulykke, 9 år gammel).

* Tore (f. 1952), g.m. Ellinor Johansen (f. 1953) fra Trøndelag (siden skilt), to barn: Jan og Trond (tvil-

linger, f. 1972). Tore Eriksen bor i dag i kjellerleiligheten i Fredheim.

* Torill (f. 1953), g.m. Jan Tore Didriksen (siden skilt), bosatt i Grøndokka, to sønner: Morten (f. 1974) og Stian (f. 1980).

I 2000 (skjøtet ble tinglyst 7. august) ble eiendommen solgt til Espen Jørve og Anne Lise Thaulow.

Espen Jørve (f. 1972) er fra Rykkinn i Bærum, men familien flyttet til Røyse da han var 16 år gammel. Han arbeider som maskinkjører i Bærum kommune. Anne Lise Thaulow (f. 1972) fra Røyse er legesekretær ved Hole Medisinske Senter på Vik. De har to barn: Silje (f. 1998) og Henrik (f. 2000).

Eneboligen som ble bygd i 1952, brant ned i 1976. Ny enebolig ble bygd i 1976–77, og garasje i 2002.

188/312

Utskilt fra gnr. 188/44 Steinberg i 1994 og solgt til Hege f. Westad (f. 1970) og Bo Leivestad (f. 1965), begge fra Hole. På den utskilte parsellen stod det gamle bolighuset på Steinberg, bygd 1950. Høsten 1996 solgte Hege og Bo Leivestad eiendommen, og flyttet året etter inn i nytt hus i

Rudvangveien 28 (se gnr. 188/314).

Ny eier av gnr. 188/312 ble Pål Ullern (f. 1966, forsikringsmegler) fra Røyse, som renoverte og bygde på huset i 1997. Han er gift med Karina Bygmester (f. 1969) fra Hønefoss, som er sykepleier ved Ringerike sykehus. De har to barn: Ulrik (f. 1997) og Anskar (f. 1999).

I februar 1998 ble eiendommen solgt til Birte Helle Birkelund og Espen Simonsen, begge fra Oslo.

Birte Helle Birkelund (f. 1968) er førskolelærer, og har siden 2000 vært styrer ved Vik barnehage i Hole. Hennes samboer Espen Simonsen (f. 1967) er yrkesoffiser, og p.t. major i Ingeniørregimentet på Hvalsmoen.

De har to barn: Oda (f. 1993) og Selma (f. 1998).

Eiendommen er på 1,7 dekar. Enebolig bygd 1950 (påbygd 1997).

Strandveien

Strandveien 2 gnr. 188/46 Solhaug

Utskilt fra Steinsby (eier Hole kommune) i 1949 og ved skjøte av 1. desember s.å. solgt til Karl Johan Eriksen for 2.845 kroner.

Karl Johan Eriksen (f. 1923) er fra Bråten i Steinsfjerdingen, og var bygningsarbeider i sitt yrkesaktive liv, først 7 år hos Ellingsen, og så 34 år hos Alf Ruud. Han er gift med Olaug Alvilde Løken (f. 1928 i Sør-Odal) fra Bjørketangen ved Løken, som i 20 år var renholder ved Hole ungdomsskole. De har fire barn:

* Knut (f. 1949), g.m. Reidun Dahl fra Norderhov, én sønn Thomas (f. 1977).

* Arne (f. 1951), g.m. Britt Mimmi Åsen fra Norderhov, tre barn: Mette og Janne (twillinger f. 1977) og Rune (f. 1985).

* Inger (f. 1959), g.m. Odd Ingar Karlengen fra Ådal, to barn: Karl Otto (f. 1984) og Ann-Cathrin (f. 1997).

* Torunn (f. 1961), g.m. Dag Arne Nordhagen fra Hønefoss, én sønn Kenneth (f. 1989). Dag Arne har fra tidligere én datter, Yvonne (f. 1985).

I 1987 ble det fra eiendommen utskilt en tomt, som ble overdratt til datteren Torunn og hennes mann Dag Arne Nordhagen (gnr. 188/292).

Enebolig bygd 1949, og påbygd 1968 og 1981.

Strandveien 4 gnr. 188/292

Utskilt fra gnr. 188/46 Strandveien 2 i 1987 og

ved skjøte av 3. april s.å. solgt til Torunn og Dag Arne Nordhagen for 15.000 kroner.

Torunn Nordhagen f. Eriksen (f. 1961) er fra Nedre Steinsåsen, og har arbeidet som kontormedarbeider/sekretær bl.a. i Oslo, Sandvika og Hønefoss. Dag Arne Nordhagen (f. 1958) fra Hønefoss arbeider ved Norske Skog Follum. De har én sønn, Kenneth (f. 1989). Dag Arne har fra tidligere én datter, Yvonne (f. 1985).

Enebolig bygd 1988 og garasje 1994.

Strandveien 5 gnr. 190/113

Dette er en tidligere festetomt på 1,7 dekar under Østre Rud, som ble bebygd i 1962 og leid ut. Fra 1992 ble eiendommen festet av Henrik Carl Bjarne Basberg (f. 1955) fra Averøya i Ringerike. Han er selvstendig næringsdrivende, og gift med Aslaug Karine Blystad Basberg (f. 1959) fra Oslo. De har tre barn: Ellen Marie (f. 1982), Nina (f. 1984) og Karine (f. 1990).

I 2002 ble Basberg eier av eiendommen. Eneboligen fra 1962 ble påbygd i 1992 og 1995.

Strandveien 6 gnr. 188/13 Beverly

Utskilt fra Steinsby (eier Hole kommune) i 1949, og ved skjøte av 5. august 1952 solgt til Sverre Berg for 3.485 kroner.

Sverre Berg (1909–1963) var fra Åssiden i Drammen, og arbeidet på Stein gård, og seinere ved Franzefoss Brug i Bærum. Han var gift med Bergljot Eriksen (1914–1993) fra Bråten i Steinsfjerdingen. De fikk fire barn:

* Karin Rigmor (f. 1935), g.1 m. Ole Johansen fra Haug (siden skilt, to barn: Birger f. 1954 og Vera f. 1959), g.2 m. Øyvind Berg fra Almesletta (siden skilt, én sønn Øystein f. 1969), g.3 m. Sverre Fremstad fra Hov i Land (siden skilt, én datter Ann Helen f. 1973). Karin Berg er i dag bosatt på Jevnaker.

* Kåre Dagfinn (f. 1939), bosatt i Krødsherad, g.m. Anne Lise Sørflaten, to døtre: Ellen (f. 1964) og Karianne (f. 1969).

* Knut Egil (f. og d. 1944), døde 2 måneder gammel.

* Berit Synnøve (f. 1949), g.1 m. Erland Orebråten (1944–1967, én datter Maryanne f. 1967), g.2 m. Odd Kristiansen (to døtre: Lillian f. 1969 og Elisabeth f. 1970), og g.3 m. Arne Frøhaug (de er i dag bosatt i Krødsherad).

Ved skjøte av 4. juli 1981 ble eiendommen solgt til Anne Johanne og Olav Magne Laurhammer for 250.000 kroner. Olav Magne Laurhammer (f. 1942) fra Bømlo i Hordaland er bedriftskonsulent i PWC Consulting DA. Han er gift med

Anne Johanne Martinsen (f. 1946) fra Oslo, som er sekretær i økonomiavdelingen i Hole kommune. De har to barn: Julie Carina (f. 1974) og Eli Annette (f. 1978).

Eiendommen er i dag på 2,5 dekar. Enebolig bygd 1952–53 (påbygd og ombygd 1981), uthus 1952–53 og garasje 1986.

Strandveien 7 gnr. 190/21 Nesset

Opprinnelig hytteeiendom, utskilt fra Østre Rud i 1924 og solgt til Ellen Balstad (f. 1886). I 1940 ble den solgt for 12.000 kroner til Aase Marie Helseth (f. 1910) og Haavard Helseth (f. 1902) fra Hønefoss, som i 1942 kjøpte en tilleggsparcell av Østre Ruds eier. I 1982 overtok Elisabeth Braathen (f. 1937) og Knut Braathen (f. 1938) fra Haug eiendommen, og i juni 1992 overdro de den til sin datter Johanna Braathen (f. 1967). Hun er salgskonsulent ved Statens kartverk, og samboer med Lars R. Johannessen (f. 1970) fra Oslo, som er maler. De har én datter, Mathea (f. 2001).

Eiendommen er på 5,6 dekar. Den gamle hytta ble solgt i 1996, og flyttet til Ådal. Enebolig bygd 1994, garasje 2000 og uthus 2002.

Strandveien 8 gnr. 188/81

Dette er det tidligere «Kyllinghuset» på Stein, som tidlig i 1950-årene ble ombygd til bolighus. Ved skjøte av 19. august 1955 ble huset solgt til Ulf Corneliusen for 65.000 kroner, mens tomtegrunnen ble bygset i 99 år mot en årlig avgift på 480 kroner.

Ulf Corneliusen (1918–1997) fra Drammen startet industrivirksomhet i kjelleretasjen, og bodde i huset med sin familie. I kjelleren ble det produsert reklameskilt (lyskasser) og grammofoonplater. I 1964 kjøpte Corneliusen Ner-Stein, og flyttet virksomheten til et moderne industribygg som han satte opp der.

Ulf Corneliusen var gift med Lilly f. Eliassen (1918–1987) fra Drammen, og de fikk to sønner:

* Sverre (f. 1944), g.m. Laila Bjørge fra Ålesund, bosatt på Kongsberg, tre barn: Stig (f. 1967), Bjørn (f. 1970) og, Kjell (f. 1974).

* Arvid (f. 1950), bosatt i Bergen, g.m. Elisabeth Martens fra Bergen, to barn: Nadia (f. 1979) og Anders (f. 1982).

I september 1986 kjøpte Steins eier Jan Fredrik

Hornemann huset i Strandveien 8. Det blir i dag leid ut.

Strandveien 12 gnr. 188/14 Hannebo

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1940 og i september 1951 solgt til Ellen Balstad (f. 1886) for 7.020 kr. I november s.å. ble det utskilt en parsell (gnr. 188/89 Knausen – Strandveien 10), og sønnen Ola Balstad (f. 1913) overtok samtidig resten av eiendommen. I mars 1960 ble den solgt til Olav Sporstøl (f. 1920) fra Ørsta for 20.000 kr. Han var byggmester, og gift med Gunvor f. Johnsen (f. 1927). De fikk tre barn: Jan Sverre (f. 1949), Sonja (f. 1952), Oddvar (1954–1989).

Ved skjøte av 19. februar 1982 overtok sønnen Jan Sverre Sporstøl, som i 1985–86 bygde ny enebolig på øvre del av eiendommen (utskilt og solgt 1997 – gnr. 188/315 Strandveien 14).

Det opprinnelige huset i Hannebo (fra 1951–52) ble ombygd og påbygd til generasjonsbolig i 1997–98. I den eldste delen av huset bor i dag eierens mor.

Jan Sverre Sporstøl (f. 1949 i Alta) er ingeniør og har siden 1990 hatt sitt arbeid i Rostock i Tyskland. Han er gift med Mette Engli (f. 1954) fra Nøtterøy (sekretær/barnehageassistent i Vik barnehage). De har to barn: Pia (f. 1986) og Tina (f. 1989).

Strandveien 13 gnr. 188/21 Bjørnebu

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1940 og i mai 1942 solgt til Randi Burmeister (f. 1901) for 4.000 kroner. Hun var gift med Finn Burmeister (f. 1899), og de oppførte en hytte i 1942–43. I januar 1965 overtok deres døtre, Randi Wang og Ellen Kragerud. De solgte eiendommen i juni 1979 til Rolf Vidar Ovastrøm (f. 1937) for 405.000 kroner.

Ved skjøte tinglyst 15. juli 1985 ble Strandveien 13 solgt til Unni og Per Løken.

Unni Løken f. Gjesvold (f. 1954) er utdannet adjunkt, og arbeider ved Vik skole. Per Løken jr. (f. 1951) er selvstendig næringsdrivende og medeier i Horeka AS, som driver import og salg av storkjøkkenutstyr. De har to sønner: Per (f. 1982) og Petter (f. 1984).

Eiendommen er på 5,3 dekar. Hytta fra 1942–43 ble ombygd og påbygd til bolig i 1979, og er siden ytterligere påbygd. Garasje bygd 1990.

Strandveien 14 gnr. 188/315

Utskilt fra gnr. 188/14 Strandveien 12 i 1997 (eier Jan Sverre Sporstøl) og solgt til hans nevø Morten Freddy Bjerkelund (f. 1973). På den utskilte delen hadde Sporstøl i 1985 bygd ny enebolig, og garasje i 1997.

Bjerkelund solgte eiendommen i 2001 (skjøtet ble tinglyst 17. desember) til Trine Løchsen (f. 1969) og Erik Buseth (f. 1969), begge fra Ringerike.

Eiendommen er på 957 m².

Strandveien 15 gnr. 188/22 Strandli

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1940 og i desember 1949 solgt til Nora Narud for 7.000 kroner. Ved skjøte av 24. desember 1951 kjøpte Sverre Bjørnebye eiendommen for 86.000 kroner, Han bygde på hytta 20 m², og tok den i bruk som enebolig for seg og sin familie.

Sverre Bjørnebye (1916–1979) var fra Åsnes i Våler. Han var flyger, og førte det ene flyet med allierte forhandlere til Oslo 8. mai 1945, ved tyskernes kapitulasjon (var seinere flykaptein i Braathens SAFE). Han var gift med Edith Agnes Lahn Hansen (1917–2001) fra Chicago, USA. De fikk tre barn:

* Kristin (f. 1947), g.m. Henry Capleton (f. 1947) fra Wales, p.t. bosatt i New York, tre barn: Jon Leslie (f. 1975), Paul Henry (f. 1977) og Anna Kristin (f. 1980).

* Britt (f. 1949), g.m. Paul Rasmussen (f. 1950) fra Hole, seinere eiere av Strandveien 15, to barn: Jo (f. 1977) og Ellen (f. 1986).

* Lasse (f. 1952), g.m. Trude Holm (f. 1953) fra Haug, bosatt i Hønefoss, to barn: Cecilie (f. 1980) og Kristin (f. 1982).

Ved skjøte av 23. juli 1982 ble eiendommen overtatt av datteren Britt og hennes mann Paul Rasmussen.

Britt Bjørnebye Rasmussen (f. 1949) er sykepleier ved Ringerike sykehus, og Paul Rasmussen (f. 1950) er underdirektør i Aetat Arbeidsdirektoratet i Oslo. De har to barn: Jo (f. 1977) og Ellen (f. 1986).

Eneboligen fra 1950–52 ble ombygd til generasjonsbolig i 1982. I 1982 ble det bygd garasje.

Strandveien 17 gnr. 188/23 Havna

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1940 og i desember 1950 solgt til Nora Narud for 6.000 kr. I september 1951 ble den solgt

videre til Peter Bjørnstad (f. 1896) for samme beløp.

Ved skjøte av 16. januar 1976 ble eiendommen solgt til Paul Aabye (1921–2002) fra Modum. Han var trelastagent, og gift med Randi Aabye f. Rygh (1922–1999) fra Drammen, og de fikk to barn:

* Ellen (f. 1947), bosatt i Bærum, fra tidligere ekte-skap med Einar Østraat har hun to barn: Ingvild (f. 1973) og Øystein (f. 1976).

* Helge (f. 1949), bosatt i Asker, g.m. Bjørg Elisabeth Caroline Narvestad (f. 1951) fra Mysen, én sønn Espen Andreas (f. 1987).

Eiendommen er på 4,3 dekar. Enebolig bygd 1951 (ombygd 1976), garasje/carport 1976 og gjestebu 1987.

Strandveien 19 gnr. 188/24 Brattås

Utskilt fra Stein i 1940 og i januar 1959 solgt til Jan Voigt fra Oslo for 15.500 kroner. Allerede i juni s.å. solgte Voigt den videre til Oslo Vanførelag for samme beløp.

Ved skjøte av 8. mars 1982 kjøpte Adolf Engbretsen (f. 1927) fra Oslo den ubebygde tomte for 50.000 kroner, og bygde enebolig. Han var bestyrer ved Høyenhall i perioden 1968–87, og formann i Oslo Vanførelag, som bygde Høyenhall og eide stedet fra 1962 til 1997. Adolf Engbretsen er gift med Aase f. Andresen (f. 1927) fra Oppegård.

Eiendommen er på 2,9 dekar. Eneboligen er bygd 1982–83.

Strandveien 20 gnr. 188/301

Utskilt fra gnr. 188/58 Fjordveien 4 i 1990 og ved skjøte tinglyst 21. desember s.å. solgt til Svein Hagene (f. 1964). Han er bil-/båtelektriker, og samboer med Hilde Gottenborg Kvam (f. 1978) fra Våler i Solør, som er selger.

Fra tidligere samboerskap med Kate Søvre (f. 1965) fra Hole har Svein Hagene to barn: Kjetil (f. 1989) og Kristina (f. 1992).

Enebolig med garasje bygd 1992.

Strandveien 21 gnr. 188/25 og 69

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1940 og i mai 1945 solgt for 3.000 kroner til Jan Hansen, som her bygde et tømmerhus. I 1950 kjøpte han en naboparsell (gnr. 188/69) på 1,5 dekar for 1.800 kroner.

I februar 1958 ble Gunhild Reidun Glatved (f. 1923) fra Blommenholm i Bærum ny eier. Hun betalte 100.000 kroner for eiendommen. En periode leide hun den bort til NATO-ansatte på Kolsås.

Ved skjøte av 19. desember 1974 ble Odvard Olsen (f. 1935) fra Ringerike eier av eiendommen. Han er administrerende direktør i et rederi i Oslo, og er gift med Randi Thomle (f. 1944) fra Nordre Land. Hun er hjelpepleier, og var i 19 år ansatt ved Høyenhall. De har to barn:

* Lisbeth (f. 1967), bosatt i Hønefoss.

* Dag Frode (f. 1969), bosatt i Hønefoss, fra tidligere samboerskap har han to barn: Helene (f. 1990) og Henrik (f. 1992).

Eiendommen er på 6,2 dekar. Eneboligen i tømmer er bygd i 1947–48, og ble kledd og modernisert i 1992–93. I 1996–97 fikk den et lite påbygg med garasje.

Strandveien 22 gnr. 188/148 Fjordlys

Utskilt i 1960 fra naboeiendommen, Fjordveien 4 (eiere Sigurd Hagene og Herman Lien). Fra 10. februar 1961 var Sigurd Hagene (f. 1931) eneeier. Han er fra Reinli i Sør-Aurdal, og i tidligere ekteskap med Solveig-Reidun Paulsen fra Roa på Hadeland har han to barn: Geir Ivar (f. 1963) og Brith-Hilde (f. 1968).

Siden 1994 eies eiendommen av Solveig-Reidun Rødland (i 1995 fikk hun bevilling til å ta familienavnet Rødland).

Strandveien 24 gnr. 188/16 Enerhaugen

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1940 og i desember 1950 solgt til Margit Steinskog for 4.600 kroner. I mai 1953 overtok Reidar Simonsen og Ludvig Ruud eiendommen for 7.600 kr, og fra august 1965 var sistnevnte eneeier. I desember 1974 overtok sønnen Arvid Ruud (1941–2002), som var gift med Kjersti Eide Bryn (siden skilt).

Ved skjøte av 6. desember 1985 ble eiendommen solgt til Ruth Eriksen (f. 1926) og hennes sønn Kay Eriksen (f. 1954) fra Oslo. Siden 3. september 1992 har Kay Eriksen vært eneeier. Han er salgskonsulent, og gift med Mona Såstad (f. 1957, sekretær) fra Bærum. De har to barn: Espen (f. 1981) og Stian (f. 1983).

Hytta ble ombygd og påbygd til generasjonsbolig i 1979–80, og samtidig ble det bygd garasje.

Strandveien 26 gnr. 188/150 Solhaug

Opprinnelig fritidseiendom (til 1980), utskilt fra naboeiendommen Enerhaugen (Strandveien 24) i 1960. Eiere av begge eiendommer var Margot Simonsen og Ludvig Ruud, og fra 1965 ble Margot Simonsen (f. 1920) fra Oslo eneeier av 188/50 Solhaug. Hun var gift med Reidar Brun Simonsen, og de har en sønn, Jan (f. 1948), som siden 1988 har bodd i Strandveien 26. Jan Simonsen er ugift, og selvstendig næringsdrivende innen belysning og elektronikk. Siden oktober 1997 har han vært eier av eiendommen, som er på 1,5 dekar. Hytta som ble bygd i 1960, ble revet og seinere delvis satt opp igjen, modernisert og påbygd cirka 1970 og i 1981–82. I 1991–92 ble ny enebolig bygd inntil.

Strandveien 28 gnr. 188/17 Kronborg

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1940 og i november 1950 solgt til Eugen Foss for 5.670 kroner. I mars 1971 overtok Aase Hansen (f. 1914)

Ved skjøte av 31. august 1982 ble eiendommen solgt til Tone Mari og Jan Ødegaard.

Tone Mari Ødegaard f. Johansen (f. 1957) fra Oslo er utdannet økonom, mens hennes mann Jan Ødegaard (f. 1955) fra Hedalen i Valdres er ingeniør. De har to barn: Nils Kristian (f. 1981) og Cecilie Marie (f. 1986).

Etter at en parsell (gnr. 188/262 Strandveien 30) ble utskilt og solgt i 1983, har eiendommen vært på 2,8 dekar.

Den opprinnelige fritidsboligen ble i 1986 påbygd og ombygd, og garasje ble bygd samme år.

Strandveien 29 gnr. 188/54

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1950 og i september s.å. solgt til Severin Meidell Rød Anderssen for 6.000 kroner. Han laftet opp en tømmerhytte, etter kopi av husmannsplassen på Norsk Folkemuseum på Bygdøy.

Ved skjøte tinglyst 29. april 1992 ble eiendommen solgt til Katrine og Alf Næstvold.

Katrine Næstvold (f. 1961) er jordmor ved Ringerike sykehus. Alf Erik Næstvold (f. 1960 i Göteborg) er lege (spesialist allmennmedisin) ved Hole Medisinske Senter på Vik. De har tre barn: Anders (f. 1988), Even (f. 1989) og Ingvild (f. 1992).

Den laftede tømmerhytta fra 1956 ble i 1992

påbygd til helårsbolig (ytterligere påbygd 2002).

Strandveien 30 gnr. 188/262

Utskilt i 1983 fra gnr. 188/17 Strandveien 28, og ved skjøte av 19. april s.å. solgt til Karin Anette Johansen (f. 1948) fra Vardal ved Gjøvik. Hun er administrasjonssekretær/personal i Gjensidige Nor Forsikring, og samboer med Hans Erik Nordby (f. 1943) fra Hedalen i Valdres, som er selvstendig næringsdrivende.

Eiendommen er på 1,3 dekar. Enebolig bygd 1985, og garasje 1995.

Strandveien 31 gnr. 188/52 og 53

Opprinnelig fritidseiendom som består av to parseller, begge utskilt fra Stein i 1950. Den sørligste, gnr. 188/53, ble ved skjøte av 28. september 1950 solgt til kjøpmann Einar Randolph Leonthin (f. 1912) fra Oslo for 7.500 kroner. Han bygde hytte på eiendommen, og i januar 1956 kjøpte han også parsellen på nordsida, gnr. 188/52, for 4.000 kroner. Denne ble ikke bebygd.

I 1995 kjøpte Steins eier, Jan Fredrik Hornemann, eiendommen av Åse Leonthin. Hornemann beholdt en tange som stikker ut i Steinsfjorden, og solgte cirka 2 dekar til Katrine og Alf Næstvold, eiere av naboeiendommen Strandveien 29. I mars 1998 ble resten av Leonthins tidligere eiendom solgt til Ingrid Magdele Skarstein (f. 1968 i Bergen, sykepleier) og Frederik Wilhelm Lindvard Skarstein f. Nielsen (f. 1967 i København). Han er aksjemegler i Hønefoss Kapital AS, et datterselskap av Hønefoss Sparebank. De har tre barn: Marte Fredrikke (f. 1995), Johannes Lindvard (f. 1996) og Sunniva Magdele (f. 2001).

Enebolig bygd 2001. Hytta som Leonthin bygde i 1950–51, ble i 1998 av hans arvinger flyttet til fjells.

Eiendommen er i dag på i underkant av 6 dekar.

Strandveien 32 gnr. 188/18 Bustebu

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1940 og i oktober 1951 solgt til Lars Thorsrud for 5.670 kroner.

I 1978 var det hjemmelsovergang til gjenlevende hustru Gudrun Marie Thorsrud (f. 1901). I februar 1978 kjøpte Oslo Vanførelag eiendommen for 40.000 kroner, og ved skjøte av 9. sep-

tember 1985 ble Åse Elisabeth Ruud (f. 1955) fra Røyse ny eier. Hun er bankfunksjonær i Sparebank 1 Ringerike på Vik, og samboer med Karstein Johan Hoddevik (f. 1950), som er flyarbeider/teknisk ved SAS på Oslo Lufthavn Gardermoen.

Ved skjøte tinglyst 1. september 2000 ble eiendommen solgt til Trine og Geir Huseby.

Geir Huseby (f. 1966) fra Oslo er sivilingeniør, og arbeider i ABB Offshore Systems. Trine Sangvik Huseby (f. 1966) er pedagogisk-psykologisk rådgiver i Hole kommune. De har tre barn: Eldrid (f. 1991), Iselin (f. 1994) og Nora (f. 1997).

I 1986 ble en parsell (gnr. 188/287 Strandveien 34) utskilt og solgt. Strandveien 32 har siden vært på cirka 2,2 dekar. Enebolig og garasje ble bygd i 1989.

Strandveien 34 gnr. 188/287

Utskilt fra gnr. 188/18 Strandveien 32 i 1986, og ved skjøte av 27. februar 1987 solgt til Tom Sveinson (f. 1952, salgssjef) og Bente Østvold Sveinson (f. 1956, overingeniør ved Statens kartverk). De er siden skilt, og har én datter, Hanne (f. 1990).

Tom Sveinson ble i 1997 gift igjen med Anne Lea Bergsholm (f. 1960) fra Stokke i Sandnes. Hun er kabinsjef i Braathens.

Enebolig bygd 1988–90. Eiendommen er på cirka 1,9 dekar.

Strandveien 36 gnr. 188/57

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1950 og i september 1955 solgt til Signe og Rolf Pedersen fra Oslo for 10.780 kroner. De bygde hytte på eiendommen, som i juni 1982 ble overtatt av sønnen, Aage Pedersen (f. 1921). Ved skjøte av 24. oktober 1989 ble den overdratt til sistnevntes døtre, Anne Gro Antczak (f. 1956) og Helle Berit Oppedal (f. 1952), som i oktober 1997 solgte eiendommen til Marianne Kandela (f. 1964) og Gary Kandela (f. 1962). De delte eiendommen i fire parseller, hvorav én ble solgt som tilleggsjord til naboeiendommen Strandveien 40 (Riksheim/de Graaf), og to ble nye eneboligtomter (gnr. 188/319 Strandveien 36b og gnr. 188/320 Strandveien 36c). På det resterende av 188/57 bygde Marianne og Gary Kandela enebolig.

Marianne Kandela (f. 1964) er fra Gjerstad i

Osterøy, og utdannet kokk. Gary Kandela (f. 1962 i Newmarket i Storbritannia) er lege, og arbeider ved Lunner Legesenter på Hadeland. De har én datter, Maria (f. 2000).

Eiendommer er på cirka 1,2 dekar.

Strandveien 36B gnr. 188/319

Utskilt fra gnr. 188/57 Strandveien 36 i 1997 og ved skjøte tinglyst 22. desember 1999 solgt til Trine Beate Brørby og Svend Arne Hokstad.

Trine Beate Brørby (f. 1961) fra Jevnaker er utdannet Bachelor of Management, og er gift med Svend Arne Hokstad (f. 1964) fra Trondheim, som er offiser. De har to barn: Trygve (f. 1991) og Sigurd (f. 1995).

Enebolig bygd 2001. Eiendommen er på 863 m².

Strandveien 36C gnr. 188/320

Utskilt fra gnr. 188/57 Strandveien 36 i 1997 og ved skjøte tinglyst 1. desember 1999 solgt til Izabela og Kåre Sandvik.

Izabela Sandvik (f. 1966) er fra Szczecin i Polen, og hennes mann Kåre Sandvik (f. 1967) fra Haugesund. De arbeider begge som førsteamanuenser ved Høgskolen i Buskerud.

Eiendommen er på 1,3 dekar. Enebolig bygd 2000.

Strandveien 38A gnr. 188/56

Opprinnelig fritidseiendom som ble utskilt fra Stein i 1950. I 1955 ble den delt ved at en parsell (gnr. 188/113 Strandveien 40) ble utskilt og solgt til Monrad Karlsen, mens resten av eiendommen i april 1956 ble solgt for 6.000 kroner til Bengt Berntsen (1927–1985) fra Jar i Bærum, som satte opp en hytte. Etter Berntsens død i 1985 leide hans arvinger ut hytta, inntil eiendommen i september 1994 ble solgt til Kjell Jørgensen og Stine Grøstad.

Kjell Jørgensen (f. 1961) fra Hønefoss er jernbinder, og samboer med Stine Grøstad (f. 1968) fra Jevnaker, som er autorisert regnskapsfører. De har én sønn, Mattis (f. 1990).

Eiendommen er på 2,1 dekar. Hytta på eiendommen er gjort om til helårsbolig, og i tillegg ble det i 2000 bygd ny enebolig.

Strandveien 40 gnr. 188/113 og 258

Eiendommen ble utskilt fra gnr. 188/56 i 1955 og i april 1956 solgt til Karl Monrad Karlsen for

6.000 kroner. Karl Monrad Karlsen (f. 1913) var opprinnelig fra Hønefoss, og bosatt i Oslo. Han bygde hytte på eiendommen i 1958. I 1979 ble det utskilt en parsell (gnr. 188/258) som ble overtatt av sønnen, Roger Karlsen (f. 1947), som her bygde enebolig. I juli 1981 solgte Roger Karlsen parsellen med den nye eneboligen til Ans de Graaf og Torstein Riksheim.

Året etter (august 1982) overtok Roger Karlsen gnr. 188/113 fra faren, med boret for Karl Monrad Karlsen i hans levetid. I mars 1987 ble denne parsellen delt i tre deler, hvorav én ble kjøpt av Henning Robbestad (f. 1948) som tilleggsjurd til naboeiendommen (gnr. 118/112), mens det øvrige ble kjøpt av de Graaf/Riksheim, eiere av gnr. 118/113.

Torstein Riksheim (f. 1952) fra Sykkylven er selvstendig næringsdrivende innen skogsmaskiner. Antonia Maria (Ans) de Graaf (f. 1951, bioingeniør) er fra Bussum i Nederland. De har to barn: Robert (f. 1983) og Marianne (f. 1985).

I 1998 ble eiendommen utvidet ved kjøp av en parsell på 800 m² (188/321) fra naboeiendommen 188/57 Strandveien 14, og den har siden vært på 2,4 dekar. Enebolig bygd 1979 (påbygd 1986), garasje (1983) og hytte fra 1958. I 1988 ble gnr. 118/113, 258 og 321 sammenføyd til én eiendom – gnr. 188/258.

Fjordveien

Fjordveien 1 gnr. 188/60

Eiendommen Fjordveien 1 ble utskilt fra Stein i 1950, og ved skjøte av 9. november 1950 solgt til Julius Høllen for 4.320 kroner. I mai 1952 kjøpte han en tilleggsparcell for 2.553 kroner (gnr. 188/60 og 61, sammenføyd til én eiendom i juni 1952).

Julius Høllen (1904–1984) ble i 1935 gift med Marit Ristebråten (1894–1966). De var begge fra Nord-Aurdal i Valdres, og bodde i Oslo, hvor han i over 30 år var sjåfør i et bygningsfirma. De satte opp fritidsbolig i Fjordveien, som fikk et påbygg tidlig i 1960-årene. I 1975 flyttet Julius Høllen og datteren Guri Reidun til Hole og bosatte seg der. I desember samme år overtok Guri Reidun Høllen (f. 1939 i Oslo, regnskapssekretær) eiendommen, med boret for faren i hans levetid.

I 1976 var eiendommen på 5,7 dekar. I 1987

© Fotograf Marit Fagerli

Nedre Steinsåsen 2001. Nærmest ser vi Strandveien, på oversiden av Høyenhallstranda ved Steinsfjorden.

ble en større parsell nærmest E16 fraskilt og solgt til Kjell Jøntvedt og Bjørn Rishovd, som her satte opp tre tomannsboliger (se gnr. 188/295). Samme år skilte eieren Guri Reidun Høllen ut en tomt (gnr. 188/297 Fjordveien 3), hvor hun bygde ny bolig. Dermed var den «gamle» Fjordveien 1 redusert til 1,9 dekar, som ved skjøte av 10. juli 1989 ble solgt til Kari Anne Tangen (f. 1967) og Stein Jonny Tuvsjøen (f. 1963). I 1993 delte de eiendommen ved å skille fra en tomt på 1 dekar (gnr. 188/311 Fjordveien 3B), hvor de bygde ny enebolig, mens de solgte resten av den opprinnelige eiendommen (Fjordveien 1D) til Ivan Henning Jenssen (f. 1972, rørlegger) fra Sundvollen. Siden 2001 har hans kone Marta Angelica Jenssen (f. 1972) vært medeier. Hun er født i Paraguay, og arbeider som kundebehandler i Sandvika. De har én datter, Dina Angelica (f. 1999). Marta Angelica har fra tidligere én sønn, Marius Antonio (f. 1989).

Eneboligen er bygd i 1952 med påbygg tidlig

i 1960-årene, og siden modernisert flere ganger. Uthus med garasje er fra sist i 1950-årene.

Fjordveien 1 gnr. 188/295

I 1987 ble det fra gnr. 188/60 Fjordveien 1 utskilt en parsell på 1,8 dekar på østsiden av E16 på toppen av Steinsbakken, som ble solgt til Kjell Olav Jøntvedt (f. 1948) og Bjørn Rishovd (f. 1948). Gjennom sitt firma Haugerud og Strand AS bygde de her tre tomannsboliger med i alt seks seksjoner, som ble solgt i 1990.

Seksjon 1

Eier siden desember 1990 har vært Ingebjørg Gjesvik Liljedahl (f. 1921). Hun vokste opp i Oslo som datter av Ingeborg Margrethe f. Øverbye og Arne Martinus Gjesvik, begge fra Hole, og ble i 1952 gift med veterinær Edvard Tormod Liljedahl (1916–1974) fra Vik i Sogn, som drev praksis på Ringerike fra 1942 til sin død. Hun har utdannelse og yrkespraksis fra bokhandler-

faget, har drevet med sang både som utøver og lærer, bl.a. i Hole-skolen. Siden hun bosatte seg i Hole i 1990 har hun engasjert seg for å ta vare på kulturhistorien, bl.a. som stedlig representant for Fortidsminnesforeningen i Buskerud. Hun har vært medlem av Hole bygdebokkomité siden 1995.

Seksjon 2

Eier fra juli 1990 var Sissel Mortensen (1953–1995) fra Narvik. Hun var tannlegeassistent. I tidligere ekteskap med Knut Grande (f. 1947) fra Hønefoss fikk hun to sønner: Pål-Morten (f. 1976) og Geir (f. 1986). Fra november 1997 var Pål-Morten Grande (f. 1976) eier, inntil Hole kommune kjøpte seksjonen i juli 1999. Den har siden blitt brukt som bolig for flyktninger som har bosatt seg i kommunen.

Seksjon 3

Eier fra august 1990: Endre Olav Jønland (f. 1959), fra juli 1998: Anders Kvernberg Bøhn (f. 1973), og siden november 2000: Marit Ingjerd Haglund og Willy Bentzen.

Willy Bentzen (f. 1939) fra Somdalen i Ådal har vært arbeidsleder ved Constructor Norge AS på Hensmoen. Han er samboer med Marit Ingjerd Haglund f. Nyhagen (f. 1942, ekspeditør) fra Begnadalen. De har ingen felles barn, men Marit har fra tidligere ekteskap med Erik Haglund to barn: Irene (f. 1965, samboer med Paal Arnesen f. 1965, to barn: Magnus f. 1989 og Eivind f. 1993) og Tom Erik (f. 1968, gift med Kate Søvre f. 1965, én datter Maria Sandra f. 1997). Willy har fra tidligere ekteskap én datter, Sølvi (f. 1965, g.m. Are Bentzen f. 1969, to barn: Amalie f. 1998 og Oskar f. 2002).

Seksjon 4

Eiere siden april 1991 (skjøtet ble tinglyst 10. april) har vært Britt Werme (f. 1956, butikksjef) og Terje Mortmann Thorsen (f. 1947) fra Nordervhov. Han er grafisk koordinator ved Smurfit Norpapp AS på Hensmoen. De har ingen felles barn, men Terje har fra tidligere to barn: Tage Kvernberg Thorsen (f. 1973) og Tonje Kvernberg (f. 1975).

Seksjon 5

Eier siden mai 1990 (skjøtet ble tinglyst 5. juli) har vært Åge-André Nilsen (f. 1949) fra Høne-

foss. Han er selvstendig næringsdrivende i Vrafor, et firma innen vrakformidling og skadeopp-gjør. Han er gift med Elisabeth Haugland (f. 1958, konsulent) fra Jevnaker. De har én datter, Anne-Marthe (f. 1986).

Fra tidligere ekteskap med Anne Berit Skjærven (f. 1948) har Åge-André Nilsen to døtre: Trine (f. 1973, g.m. Roy Petter Brenden f. 1970 fra Søndre Land) og Elin (f. 1975).

Seksjon 6

Eier fra 1990: Tom Hansen fra Jevnaker. Fra september 1994: Erik Fredriksen (f. 1965) fra Hole, adm. dir. i Fredriksens Varetransport AS, i dag bosatt i Sigurd Ribbungs vei 3 (se gnr. 188/291).

Siden september 2000 har Marry Walberg f. Hval (f. 1918) vært eier. Hun er opprinnelig fra Hønefoss, og har bodd på Hedmarken i over 50 år. I ekteskap med trykker Kaare Walberg (1912–1988) fra Hamar har hun to barn: Ole (f. 1949, bosatt i Bærum) og Heidi (f. 1956, bosatt på Hamar).

Fjordveien 2 gnr. 188/67 og 285

Eiendommen på 2,2 dekar ble utskilt fra Stein i 1950 og ved skjøte av 19. juni 1959 solgt til Severin Grønås for 7.500 kroner. Samme år ble det bygd en mindre enebolig på tomta.

Severin Grønås (f. 1927) fra Bømlo i Hordaland er sivilingeniør, og arbeidet ved Hafslund AS. Han var gift med Hanna Synnøve f. Sneffjella (1928–2001) fra Mo i Rana, som var lærer ved Røyse skole. De fikk tre barn:

* Anne Marit (f. 1959), bosatt i Oslo, g.m. Per Egil Selvaag, to barn: Kristian (f. 1990) og Martin (f. 1992).

* Bjørn (f. 1962), bosatt på Ask, g.m. Sissel Bottolfsen fra Haug, to barn: Jon Isak (f. 1998) og gutt (f. 2002).

* Randi (f. 1965), bosatt i Oslo, g.m. Gunnar Gundersby Løvås, tre barn: Jonas (f. 1992), Håvard (f. 1994) og Hanna Maria (f. 1999).

I 1974–75 bygde Hanna og Severin Grønås ny enebolig med dobbeltgarasje ved siden av gamlehuset, og i 1985 ble den utskilt med tomt på 1,2 dekar (gnr. 188/285). Det gamle huset er siden i perioder blitt leid ut.

Fjordveien 3A gnr. 188/297

Eieren av gnr. 188/60 Fjordveien 1, Guri Reidun Høllen (f. 1939), utskilte i 1987 en tomt på 1,2

dekar, hvor hun i 1988–89 bygde ny enebolig. Fjordveien 1 hadde vært i hennes families eie siden 1950, som fritidseiendom. I 1975 flyttet familien hit (fra Oslo), og Guri Reidun Høllen overtok som eier.

Fjordveien 3B gnr. 188/311

Utskilt fra gnr. 188/60 Fjordveien 1 (eid av Kari Anne og Stein Jonny Tuvsjøen) i 1993. Etter å ha skilt ut tomte på 1 dekar, hvor de bygde enebolig, solgte de resten av eiendommen med det gamle bolighuset til Ivan Henning Jensen (se gnr. 188/60).

Kari Anne Tuvsjøen f. Tangen (f. 1967) fra Åsa er ansatt i Ringerike Samvirke, mens Stein Johnny Tuvsjøen (f. 1963) fra Røyse er anleggsgartner. De har to barn: Kenneth (f. 1992) og Erlend (f. 1995).

Enebolig bygd i 1994, og garasje i 1999.

Fjordveien 4 gnr. 188/58

Eiendommen ble utskilt fra Stein i 1950, og i september 1959 solgt til to fettere fra Reinli i Bagn i Valdres, Sigurd Hagene og Herman Lien. De betalte 7.500 kroner hver. I 1960 ble Sigurd Hagenes del av eiendommen utskilt (gnr. 188/148 – Strandveien 22), og i mars 1961 solgte Herman Lien sin ubebygde tomt til Sigurds bror, Johan Hagene, som bygde enebolig noen år seinere.

Johan Hagene (1925–1968) fra Bagn i Valdres var snekker, og gift med Solveig Jacobsen (f. 1927) fra Nøtterøy. Solveig Hagene har arbeidet i Hole kommune i 25 år, det meste av tida som husmorvikar og i hjemmesykepleien. De fikk to barn:

* Svein (f. 1964), bosatt i Nedre Steinsåsen, samboer med Hilde Gottenborg Kvam (f. 1978) fra Våler i Solør. Fra tidligere samboerskap med Kate Søre (f. 1965) fra Hole har han to barn: Kjetil (f. 1989) og Kristina (f. 1992) – se gnr. 188/301 Strandveien 20.

* Bente Kristine (f. 1960), bosatt i Åsbygda. Fra tidligere ekteskap med Geir Spildrejorde har hun to barn: Johan (f. 1980) og Øyvind (f. 1986).

Enebolig med garasje bygd 1963–64. I 1990 ble en parsell (gnr. 188/301 Strandveien 20) utskilt og overdratt til sønnen, Svein Hagene.

Fjordveien 5 gnr. 188/298

Utskilt i 1988 fra gnr. 188/15 Fjordveien 7, som

ble eid av brødrene Bjørn Rolf og Jens-Petter Gasmann. Førstnevnte beholdt Fjordveien 7, mens Jens-Petter – ved skjøte tinglyst 2. desember 1988 – ble eier av Fjordveien 5.

Jens-Petter Gasmann (f. 1960) er ingeniør, og driftssjef ved Ringerike kretsfengsel på Tyristrand. Han er gift med Berit Åsheim (f. 1962 i Arendal) fra Oslo, som er trygdesjef ved Hole trygdekontor. De har tre barn: Trine Marie (f. 1987), Einar André (f. 1990) og Lars Henrik (f. 1993).

Enebolig og garasje er oppført i 1989. Et anneks bygd 1962 ble revet samme år. På eiendommens grensen mellom Fjordveien 5 og 7 ligger en tømmerhytte, bygd 1940–41 (se gnr. 188/15).

Fjordveien 7 gnr. 188/15 Elsebu

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1940 og ved skjøte av 23. oktober s.å. solgt til Ellen Balstad (f. 1886) for 3.000 kr. I 1954 ble den overtatt av datteren Reidun Balstad Skule (f. 1912), som i mai 1960 solgte eiendommen til Bergljot og Jens Henrik Mauseth fra Oslo for 22.000 kr.

I april 1982 overdro de hytteeiendommen til sine barnebarn Bjørn Rolf og Jens-Petter Gasmann, som i 1988 delte eiendommen i to parceller, begge på cirka 1 dekar. Bjørn Rolf ble eier av gnr. 188/15 Fjordveien 7, og Jens-Petter av Fjordveien 5 (se gnr. 188/298).

Bjørn Rolf Gasmann (f. 1955 i Oslo) er faglærer i forming og byggfag ved Arbeidsinstituttet i Hønefoss. Han er gift med Reidun Norevik (f. 1958) fra Høyanger, som er regnskapsansvarlig hos Gullsmed J. Jørgensen i Hønefoss. De har to barn: Annemarte (f. 1988) og Hedda (f. 1992).

Enebolig er oppført 1991 og garasje 1995. På grensen mellom Fjordveien 5 og 7 ligger det opprinnelige huset på eiendommen, en tømmerhytte bygd 1940–41.

Fjordveien 9 gnr. 188/59

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1950, og i april 1959 solgt til Ingjerd Elisabeth Olsen (f. 1919) fra Oslo for 7.500 kroner. Siden 2001 har Line Helen Lien (f. 1973) og Geir Andre Lien (f. 1968) vært eiere.

Fjordveien 14 gnr. 188/325

Utskilt i 1999 fra gnr. 188/45 Fredheim og i 2000 solgt til Hilde Berggren Sandli, som i 2001

solgte tomte videre til Kjetil Hunstad og Anne Wenche Sidselrud.

Kjetil Hunstad (f. 1970) fra Heradsbygda er IT-ansvarlig i Mediaedge:cia, et medieformidlingsfirma i Oslo. Anne Wenche Sidselrud (f. 1974) fra Kongsvinger er intensivsykepleier ved Sykehuset Buskerud i Drammen. De har én datter Mia (f. 2002).

Enebolig oppført 2002.

Moltzaus vei

Moltzaus vei 1 gnr. 188/63

Eiendommen ble utskilt fra Stein i 1950 og ved skjøte av 29. mars 1956 solgt til byggmester Thorvald Thorvaldsen (f. 1931) og hustru Signe f. Haglund (f. 1933) for 4.000 kroner. De har to barn: Berit (f. 1962) og Einar (f. 1965).

I august 2001 solgte de Moltzaus vei 1 og flyttet til Thorvalds barndomshjem Bjørnetun ved Bjørnstad, som de hadde eid siden 1986 (se gnr. 181/16 Bjørnetun).

Nye eiere av Moltzaus vei 1 ble Eivind Jensen (f. 1970) fra Steinsåsen og Merete Gustavsen Jensen (f. 1967) fra Oslo. Eivind Jensen er ingeniør i Block Watne på Ski, mens Merete Gustavsen Jensen er økonom, og ansatt i ABB AS, Oslo.

Enebolig bygd 1956–57 (påbygd 1973), og garasje bygd 1975.

Moltzaus vei 2 gnr. 188/293

Utskilt fra Stein i 1987 og ved skjøte av 31. mai 1988 solgt til Nina Selte for 150.000 kroner. Nina Selte (f. 1964) er kundeansvarlig i Gjensidige Nor Sparebank, og samboer med Knut Ivar Johansen (f. 1959) fra Drammen, som er bank-sjef næringsliv i Gjensidige Nor Sparebank i Drammen. De var bosatt i Moltzaus vei 2 til vinteren 2000, da de kjøpte Fristads vei 9 i Steinsåsen og flyttet dit. De har to barn: Fredrik (f. 1997) og Frida Ovidia (f. 2001) – se gnr. 189/222 Fristads vei 9.

Ved skjøte tinglyst 6. september 2001 ble Moltzaus vei 2 solgt til Irene og Morten Bakke.

Morten Bakke (f. 1968) er fra Nes i Ådal, og fotballspiller (målvakt) i Vålerenga i norsk tipeliga. I perioden 1991–2001 stod han for Molde FK, og familien bodde da i Molde. Han er gift med Irene f. Linn (f. 1969) fra Rudsbygd ved Lillehammer, som arbeider hos Engenes Elektro.

De har to barn: Silje (f. 1989) og Christine (f. 1992).

Enebolig bygd 1988–89 og garasje 2000. Eiendommen er på 1 dekar.

Moltzaus vei 3 gnr. 188/200

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 21. desember s.å. solgt til Elsa Strømsbråten for 9.977 kroner. Elsa Strømsbråten (1930–2002) fra Norderhov giftet seg i 1963 med Sverre Falkheim (f. 1933) fra Kjelsås i Oslo, som da ble medeier. Han var avdelingsingeniør ved Hærens Forsyningskommando på Helgelandsmoen, mens Elsa var selvstendig næringsdrivende, og drev et mindre agenturfirma i en periode. De fikk én datter, Stina, som i 1985 – da eiendommen ble delt i to selveierseksjoner – ble eier av seksjon 2.

Stina Falkheim (f. 1964) ble i 1985 gift med Stein Erik Kristoffersen (f. 1957) fra Ringerike (siden skilt). De har to barn: Martin (f. 1988) og Jørgen (f. 1990). Stina Falkheim er spesialsykepleier i psykiatri og arbeidet ved Ringerike sykehus 1987–94, og i Hole kommune som flyktningekonsulent og psykiatrikoordinator 1994–2002. I dag er hun igjen ved Ringerike sykehus.

Eiendommen er på cirka 2 dekar. Enebolig bygd 1962–63, stabbur 1966, garasje 1968 og carport 1990.

Moltzaus vei 4 gnr. 188/290

Utskilt fra Stein i 1986 og ved skjøte av 19. april 1988 solgt til Lise Brenden og Erling Hungerholdt for 150.000 kroner.

Lise Brenden Hungerholdt (f. 1953) er fra Hønefoss, og arbeider som tanntekniker. Erling Hungerholdt (f. 1957) er fra Hungerholt i Steinsfjordingen, og er daglig leder i Wareco AS i Oslo. De har én sønn, Ludvig (f. 1993). Lise har fra tidligere ekteskap med Trygve Rønning én datter, Cathrine (f. 1981).

Enebolig bygd 1990. Eiendommen var opprinnelig på 2 dekar, men ble halvert etter at gnr. 188/293 Moltzaus vei 2 ble utskilt og solgt i 1987.

Moltzaus vei 5 gnr. 188/201

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 15. mars 1963 solgt til Kjell Berger for 9.426 kroner.

Kjell Berger (f. 1926) fra Tyristrand arbeidet som konsulent hos Joh. Johansson AS, og er gift

med Eva Johansen (f. 1929) fra Bærum. De har tre barn:

* Egil (f. 1950), fra tidligere ekteskap med Britt Tangen (f. 1956) fra Tyristrand har han én sønn, Pål Eirik (f. 1982).

* Tone (f. 1952), g.m. Morten Strømmen (1952–1991) fra Hønefoss, tre barn: Line (f. 1975), Steffen (f. 1977) og Tonje (f. 1985).

* Helge (f. 1955), g.m. Kirsten Hansen (f. 1956) fra Vågård, én sønn Kim Ståle (f. 1984).

Ved skjøte av 20. mars 1984 ble eiendommen solgt til Ragnar Enerhaugen (f. 1942) fra Andebu i Vestfold, som var eier og bodde her med sin familie inntil han i oktober 1990 solgte Moltzaus vei 5 til Einar Bruaset (se gnr. 188/103 Pilegrimsveien 10).

Einar Bruaset (f. 1940) fra Vestnes i Romsdal er gartneriarbeider, og gift med Gerd Inger Bruaset (f. 1941 i Bærum), som er damefrisør av yrke.

Enebolig bygd 1964.

Moltzaus vei 6 gnr. 188/73

Eiendommen ble utskilt fra Stein i 1950, og ved skjøte av 3. februar 1953 solgt til Bjarne Hurum for 11.000 kroner. Det stod fra tidligere en hytte på tomta, som fikk et tilbygg i 1953–54.

Bjarne Hurum (1926–1997) var sønn av smed Andreas Adolfsen Hurum og hustru Nilia Nilsdatter Hvitsten på Steinsbakken. Han var gårdsarbeider på Stein fra 1950 til 1961, og arbeidet en periode i Falken Redningskorps. Det meste av sitt yrkesaktive liv var han ved Hvalsmoen tekniske verksted. Han ble gift med Gudrun Ødegård (1913–1985) fra Stange på Hedmark (siden skilt). De første årene av ekteskapet bodde de på Ner-Stein, og en periode på Sjefsgården Sørum. De fikk tre barn:

* Bjørn Arild (f. 1948), bosatt i Sigdal, g.m. Margrethe Bjørnsen, to barn: Elin (f. 1972) og Tone (f. 1975).

* Anne Mari (f. 1951), bosatt i Rælingen, g.m. Johan Brennhovd, to barn: Anita (f. 1972) og Ole Kristian (f. 1977).

* Sølvi (f. 1957), g.m. Kjell Arild Johannessen (f. 1946), tre barn: Tony André (f. 1977), Heidi (f. 1978) og Tomas (1981–1992) – se gnr. 189/6 Sørumstua.

Gudrun Hurum overtok som eier i 1970. Bjarne Hurum bodde siden på Nymoen på Hen, hvor han kjøpte hus.

Etter Gudrun Hurums død i 1985 solgte bar-

na Moltzaus vei 6 – ved skjøte av 13. oktober 1986 – til Helge Hasselborg (f. 1957) fra Bærum. Han er trykker i Det Norske Veritas.

Eiendommen er på 2,2 dekar. I tillegg til ene-boligen (som fikk påbygg i 1953–54), ble det i 1995 oppført snekkerbod og garasje.

Moltzaus vei 7 gnr. 188/64

Eiendommen ble utskilt fra Stein i 1950, og i desember 1959 solgt til Hyttelaget ved Lysaker Kemiske Fabrikk AS for 23.500 kroner. Søknad om oppføring av en større hytte ble avslått, og i september 1962 overtok Hole kommune eiendommen for 30.000 kroner. I november samme år ble fem parseller utskilt og solgt (188/199–203), og ved skjøte av 31. januar 1963 ble resten av eiendommen solgt til Odd Ingar Fredriksen for 9.400 kroner.

Odd Ingar Fredriksen (f. 1935) fra Jevnaker (i dag pensjonist) har arbeidet ved Viul Tresliperi, og siden i 29 år som lagerarbeider ved Oslo Luft-havn Fornebu. Han er gift med Eli Synøve Danielsen (f. 1942) fra Nes i Hole, som har vært nattevakt ved Hvalheim bo- og behandlingssenter på Røyse. De har fire barn:

* Roar (f. 1964), g.m. Bente Pedersen (f. 1968), én sønn Preben (f. 1998).

* Erik (f. 1965), g.m. Mari Vamraak (f. 1975), én sønn Ivar (f. 2002). Fra tidligere ekteskap med Marianne Strande har han to barn: Steffen (f. 1990) og Kathrine (f. 1993).

* Helge Ivar (f. 1969), g.m. Vibeke Slåtte (f. 1969), to barn: Henriette (f. 1994) og Cornelius (f. 1999).

* Kjersti (f. 1974), samboer med Stig Moan (f. 1972), én sønn Vetle (f. 2000).

Enebolig med garasje bygd 1964–65.

Moltzaus vei 8 gnr. 188/76

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1950 og i august 1952 solgt til Leif Emanuel Hauge for 3.105 kroner. Han bygde hytte på eiendommen, og solgte den i mai 1960 til Jens Bjelke (f. 1906) fra Oslo for 28.000 kroner. I 1962 kjøpte Bjelke to mindre tilleggsparceller for 1.974 kroner, og han utvidet hytta vesentlig.

Ved skjøte av 29. juni 1982 ble eiendommen solgt til Allan Werner Rennan (f. 1949 i Cardiff, Wales). Han er personalsjef i Selmer Skanska AS, Oslo, og gift med Åse Kjellrun Kotte (f. 1951) fra Ørland i Sør-Trøndelag. Hun er hjelpepleier ved Høyenhall bo- og rehabiliteringssenter. De har to barn:

* Janne Merete (f. 1971), bosatt på Kampen i Oslo, samboer med Jørgen Engeskog (f. 1971) fra Lørenskog.

* Svein Allan (f. 1972), bosatt på Høvik i Bærum, g.m. Tale Sandberg (f. 1974) fra Bærum, én datter Emma (f. 1998).

Eiendommen er på 3,5 dekar. Det opprinnelige fritidshuset fra 1952–53 er påbygd 1960–61 og 1985–86. Stabbur bygd 1982 og garasje 1983.

Moltzaus vei 9 gnr. 188/202

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 13. november s.å. solgt til Rolf Gulbrandsen (f. 1937) for 9.175 kroner. Han solgte tomte i juli 1964 til Erik Voje Heieren for 9.400 kroner.

Erik Voje Heieren (f. 1928) er ingeniør, og arbeidet ved TICON på Gullaug i Drammen. Han er gift med Liv Voje Heieren f. Barclay-Nitter (f. 1936) fra Oslo, som har vært forretningsdrivende og innehaver av La Belle AS i Hønefoss. De har tre barn:

* Tron (f. 1959), g.m. Anne Karin Frogh (f. 1961), siden skilt, to barn: Trude (f. 1979) og Hanne (f. 1981, samboer med Jon Sundby, én sønn Jonathan f. 2002).

* Elling (f. 1961), g.m. Hege Lindstad (f. 1969), tre barn: Tor Erik (f. 1987), Robert (f. 1990) og Helene (f. 1995).

* Anders (f. 1962), g.m. Bjørg Henning (f. 1965), to barn: Cecilie (f. 1996) og Charlotte (f. 1998).

Eiendommen er på 1,7 dekar. Enebolig med garasje bygd 1966.

Moltzaus vei 10 gnr. 188/77

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1950 og i august 1952 solgt til Willy Morten Kristiansen for 3.510 kroner. Han bygde hytte på eiendommen, som i oktober 1969 ble solgt til Leif Arnesen (f. 1944) for 60.000 kroner. Han bygde på hytta og tok den i bruk som helårsbolig, hvor han bodde med sin hustru inntil de flyttet til Gjøvik i 1979.

Ved skjøte av 10. april 1979 ble eiendommen solgt til Trond Pålerud (f. 1952 i Oslo). Hans mor Valborg Henriksen ble i 1960 gift med Yngvar Pålerud i Steinsåsen, som drev transportforretning. Denne ble i 1977 overtatt av Trond Pålerud, som drev den i 16 år, til 1993. Da gikk han inn i Ringerike Transportkontor, hvor han var daglig leder 1995–2001. I dag er Trond Pålerud avdelingsleder ved Helge R. Olsen & Sønn AS avd. Hønefoss. Han er gift med Turid Thor-

sen (f. 1953) fra Follumbyen, som er utdannet frisør, men i dag arbeider i kafeen ved COOP-MEGA i Hønefoss. De har to barn: Stian (f. 1979) og Marius (f. 1985).

Eiendommen er på 2,8 dekar. Enebolig fra 1952–53 (siden påbygd flere ganger) og garasje 1994.

Moltzaus vei 14 gnr. 188/78

Eiendommen er på 13,9 dekar og omfatter den gamle bygdeborgen på Hestehagaberget, som ligger på nordsiden av bebyggelsen. Den ble utskilt fra Stein i 1950, og ved skjøte av 7. april 1964 overdratt til eierens datter, Erna Cecilie Moltzau (f. 1943). Hun ble gift med Eilif Gihle Aas (f. 1938) fra Hønefoss, som i 1965 overtok en ideell halvpart av eiendommen. De ble siden skilt, og har to barn:

* Merethe Helene (f. 1970), bosatt i Oslo, g.m. Brede Holte (f. 1959) fra Oslo (med aner fra Nes i Ådal).

* Axel (f. 1967), bosatt på Stein, g.m. Sølvi Ann Waldeland fra Jørpeland i Rogaland, to barn: Erna Serine (f. 1999) og Carl Sebastian (f. 2000).

Eilif Gihle Aas overtok som eier av Moltzaus vei 14 i april 1985. Han er økonomisjef i Arthur H. Mathiesens Rederi i Oslo. I 1993 ble hans to barn, Merethe og Axel, eiere av en tredel hver av eiendommen. I 2002 overtok datteren Merethe Helene Holte eiendommen i sin helhet, mens far og sønn med familie har bygd generasjonsbolig i Øvre Grøndokkvei 34.

ÅSHEIMS VEI

Opphavet til navnet Åsheims vei var at Helga og Hilmer Karlsen ønsket å kalle sitt nye hjem for Åsheim. Helga og Hilmer bodde i Oslo, og hennes far Karl Selte ordnet det praktiske med tomtekjøpet. De var imidlertid usikre på om andre eiendommer lenger sør i Steinsåsen hadde samme navn, og Karl Selte gikk til Moltzau på Stein sammen med Einar Thorleif Johansen og foreslo at den nye veien fikk navnet Åsheims vei. Finn Egede Moltzau syntes det var et fint navn, og slik ble det.*

* Maren og Einar Johansen 27. august 2002.

Steinsåsen 1963, sett fra øst. I nedre del av åsen er det mange fritidseiendommer, som i dag er boliger.

Foto: Widerøe's Flyveselskap A/S

Åsheims vei

Åsheims vei 2 gnr. 188/49

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1950 og i januar 1951 solgt til John Kjerulf Helgesen fra Oslo for 1.800 kroner. Han var gift med Eva Johansen fra Hønefoss, og de bygde hytte på eiendommen i 1951–52. De flyttet seinere til USA, og kom tilbake til Norge i 1972. Etter en tid ble hytta påbygd, og familien bosatte seg på eiendommen. I 1997 ble den overtatt av sønnen Jan Richard Helgesen (f. 1940), som bor i Grimstad. Han er gift med Ingjerd Olsen, og de har to sønner: Richard Kjerulf Helgesen (f. 1965) og Tom Håkon Helgesen (f. 1966). I 2001 overtok sønnene eiendommen, som er på 1,8 dekar. Etter Eva Helgesens død i 2000 er den blitt leid ut.

Åsheims vei 4 gnr. 188/48

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1950 og i januar 1951 solgt til Finn Dahl (f. 1915) fra Oslo for 1.800 kroner. I mai 1959 ble eiendommen solgt til Ola Øverberg (f. 1922) for 7.000 kroner.

Ved skjøte av 3. juli 1972 ble Inger Nilsen (f. 1948 i Norderhov) og Bjørn Eriksen (f. 1943 i Hole) nye eiere. De betalte 120.000 kroner for eiendommen med hytte og uthus/garasje.

Bjørn Eriksen har vært verkstedarbeider og vaktmester, med arbeidsplass Ole R. Aasens Tilhengerfabrikk i Hønefoss og på Borgeng/Hole kommune. Inger Eriksen er bankfunksjonær i Sparebank 1 Ringerike. De har én datter, Ingunn (f. 1979).

Eiendommen er på 2,2 dekar. Enebolig ble bygd 1976 (påbygd 1990), uthus 1973 og garasje 1984. De gamle bygningene er revet.

Åsheims vei 6 gnr. 188/47

Åsheims vei 6 ble utskilt fra Stein i mai 1950 og solgt til Thorbjørn Rudstaden for 1.740 kroner. Han satte opp et mindre tømmerhus på eiendommen. Torbjørn Rudstaden (1926–1988) fra Nordre Land var sveiser av yrke, og arbeidet på Borgeng Fabrikker. Han var gift med Eva Stensbøl fra Hallenskog i Røyken, og de fikk tre sønner: Tormod (f. 1947), Werner (f. 1952) og Bjørn (f. 1957). I 1954 solgte de eiendommen og flyttet til Notodden. Torbjørn Rudstaden arbeidet seinere som sveiser til sjøs, og sist ved Mustad Fabrikker i Oslo.

Ved skjøte av 20. april 1954 solgte han eiendommen til Rolf Henry Leikarnes (1924–2002) fra Vestnes i Romsdal for 13.000 kroner. Leikarnes arbeidet som lærer ved Ringerike yrkesskole (i dag Hønefoss videregående skole), og er gift med Rigmor Marie Sørum (f. 1924) fra Skien, som i sitt yrkesaktive liv var bokholder i et

engrosfirma i Oslo. De fikk én sønn, Tore Peter (f. 1962), som er bosatt i Heradsbygda i Ringesrike. Han var gift med Halldis Roskifte fra Sokna (siden skilt), og de har to sønner: Ivar (f. 1992) og Are (f. 1994).

Rigmor og Rolf Leikarnes bygde ny enebolig i 1955, og noen år etter ble det gamle tømmerhuset revet.

Åsheimsv. 7 Steinsbyhaugen gnr. 188/31 er omtalt på s. 522–524.

Åsheimsv. 7b gnr. 188/326

Utskilt fra gnr. 188/31 Åsheimsv. 7 (Steinsbyhaugen) i 2002 og solgt til Kristin Helene Andersen og Rune Gangeskar.

Kristin Helene Andersen (f. 1969) fra Gol i Hallingdal er utdannet ved Norges Musikkhøgskole i Oslo, og arbeider som notesetter i Musikk-Husets Forlag AS. Rune Gangeskar (f. 1969) fra Oslo er cand.scient. med doktorgrad i fysikk, og arbeider som forsker på havbølger og -strømmer. Han er ansatt i Miro AS i Asker, som utvikler og produserer radarer.

Enebolig og garasje bygd 2002.

Åsheimsv. 8 gnr. 188/39

Utskilt fra Stein i 1949 og ved skjøte av 1. desember s.å. solgt til Einar Thorleif Johansen for 1.760 kroner.

Einar Thorleif Johansen (f. 1921) er fra Ask i Norderhov, og arbeidet ved Hønefoss Bryggeri, og seinere ved Ringnes på Hønefoss, i til sammen 42 år. Han er gift med Maren Beate Martinsen (f. 1920) fra Brenna i Steinsfjeringen, som bl.a. har arbeidet som dagmamma, og som pleier ved Ringerike sykehus i 16 år. De har to barn:

* Otto (f. 1948), bosatt i Steinsåsen, samboer med Tove Gruer (f. 1959) fra Gran. Fra tidligere ekteskap med Ellen Eriksen fra Vikersund har han to barn: Magne (f. 1968) og Rita (f. 1972) – se gnr. 190/87 Birchs vei 5.

* Erna (f. 1953), g.m. Harry Lindahl fra Lindesnes, bosatt der, to sønner: Hans Einar (f. 1980) og Stein Inge (f. 1983).

Maren Beate hadde fra tidligere sønnen Bjarne Sanne (f. 1940), som er gift med Solveig Kristoffersen (f. 1937) fra Heradsbygda, og bor i Steinsåsen (gnr. 188/167 Birchs vei 22).

Enebolig og uthus bygd 1950. Eneboligen er seinere påbygd garasje.

Åsheimsv. 8A gnr. 188/304

Utskilt fra gnr. 188/39 Åsheimsv. 8 i 1991 og ved skjøte tinglyst 2. juli s.å. solgt til Magne Johansen (f. 1968) fra Steinsåsen. Han er produksjonsarbeider ved John Myrvang AS på Kilemoen, og er gift med Anne Lena Strand (f. 1969, sykepleier) fra Søhol på Røyse. De har to barn: Anders (f. 1996) og Kristian (f. 1999).

Enebolig bygd 1991, og garasje 1994.

Åsheimsv. 9 gnr. 188/95

Utskilt fra Stein i 1952 og solgt til Carl Pedersen for 2.500 kroner. Den 15. desember 1955 kjøpte Olav Todal den ubebygde tomte for 4.500 kroner.

Olav Todal (f. 1927) fra Aure på Nordmøre har vært yrkesoffiser (i dag pensjonist), og gift med Gerd Olafsen (f. 1936) fra Norderhov. De har to barn:

* Geir (f. 1956), g.m. Jorun Nilsebråten (f. 1960) fra Steinsåsen, én datter Kaja (f. 1994). Fra tidligere ekteskap med Linda Lærum har Geir datteren Tiril (f. 1984).

* Kristin (f. 1957), fra tidligere ekteskap med Per Gunnar Johnsrud har hun tre barn: Janne (f. 1984), Anders (f. 1988) og Tonje (f. 1989).

Enebolig er bygd 1959 (påbygd 1970), og garasje cirka 1962.

Åsheimsv. 10 gnr. 188/38

Utskilt fra Stein i 1949 og ved skjøte av 1. desember s.å. solgt til Hilmer og Helga Karlsen for 1.760 kroner.

Hilmer Karlsen (1920–1986) fra Sandvika var steinarbeider og gravemaskinfører, og ble gift med Helga Selte (f. 1914) fra Solvang i Steinsfjeringen, som arbeidet i 15 år ved Corneliussens platefabrikk på Ner-Stein.

De fikk tre barn:

* Per (f. 1948), bosatt i Heradsbygda, g.m. Kristin Halvorsen fra Follum, fire barn: Hege, Mattis, Kristian og Geir.

* Tom (f. 1949), bosatt i Hønefoss, g.m. Nina Kristiansen fra Rabba, tre barn: Johnny, John Morten og Marthe.

* Vivi (f. 1952), bosatt på Tolpinrud, g.m. Tore Bråten fra Sokna, tre barn: Tone, Jan Roar og Ole Erik.

Helga hadde fra tidligere én datter, Annelaug (f. 1935), som er bosatt på Rykkinn i Bærum og gift med Roald Busund fra Hønefoss. De har to barn: Truls og Marit.

I 2002 ble eiendommen solgt til Kjersti Dybfest (f. 1978, student) fra Steinsåsen og Endre Thomasrud (f. 1976, datatekniker) fra Nakkerud.

Enebolig og uthus bygd 1949–50.

Åsheimsvei 11 gnr. 188/94

Utskilt fra Stein i 1952 og ved skjøte av 13. mai 1953 solgt til Per Hagen for 2.016 kroner.

Per Hagen (1915–1987) fra Sande i Vestfold var børsemaker på Helgelandsmoen, og gift med Aagot Lærum (1922–1976) fra Lier. De fikk to barn:

* Knut Håkon (f. 1943), bosatt på Vik i Hole, g.m. Grethe Johanne Svenskerud f. Paulsen (f. 1939). Fra tidligere ekteskap med Wenche Thorsteinsen fra Jevnaker har Knut én datter, Bente (f. 1965). Grete har fra tidligere ekteskap med Kjell Svenskerud tre sønner: Trond (f. 1959), Øyvind (f. 1964) og Frode (f. 1967).

* Inger Johanne (f. 1945), bosatt på Nakkerud, samboer med Arnfinn Søderholm, fra tidligere ekteskap med Kjell Dyrbeck har hun tre barn: Anne Mette (f. 1965), Per Olav (f. 1967) og Tor Vetle (f. 1974).

Ved skjøte av 14. juli 1978 ble eiendommen solgt til Unni Gjesvold Løken (f. 1954) og Per Løken (f. 1951), som satt som eiere til høsten 1984, da de kjøpte ny eiendom i Strandveien. Nye eiere av Åsheimsvei 11 ble Terje Bokalrud (f. 1946, sivilingeniør) fra Hedmark og hans kone Anne Gerd Bokalrud fra Grovfjord i Troms (siden skilt). De har tre barn: Lina, Vegard og Anne Gudrun.

I mai 1995 solgte de eiendommen til Ingelin Hagen og Jan André Nilsen. Ingelin Hagen (f. 1956) fra Lommedalen i Bærum er spesialpsykiatrisk hjelpepleier og arbeider i hjemmetjenesten i Ringerike kommune. Jan André Nilsen (f. 1969) fra Ringerike er snekker av yrke. Ingelin Hagen har fra tidligere tre barn: Tom Erik Johnsrud (f. 1977), Janne Benedicte Johnsrud og Mats Fredrik Bråthen (f. 1987)

I 1977 ble et mindre areal makeskiftet med naboeiendommen Åsheimsvei 13, og eiendommen har siden vært på 2,4 dekar. Enebolig, garasje og uthus bygd 1953–54. I mars 2001 ble eneboligen brannskadet, og den er i dag totalrenovert.

Åsheimsvei 12 gnr. 188/87 Steinbo

Eiendommen ble utskilt fra Stein i 1951, og ved skjøte av 20. oktober s.å. solgt for 1.792 kroner

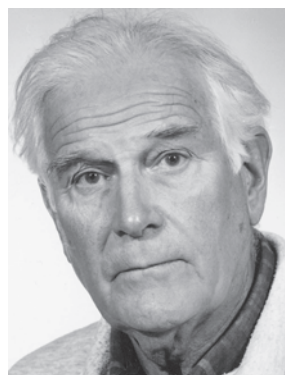
til Trygve Ellingsen, som bygde hus på eiendommen samme år. Trygve Ellingsen (f. 1922) fra Sømoen i Steinsfjerdingen er gift med Borghild Helga Gulbransen (f. 1925) fra Gomnes på Røyse, og de har fire barn: Sissel, Gro, Bente og Bjørn. I august 1952 kjøpte Borghild og Trygve Ellingsen nabotomta for 840 kroner. Denne lå ubebygd inntil de i 1991 bygde ny enebolig her, og flyttet (se gnr. 188/90 Åsheimsvei 12b).

I november samme år solgte de sin «gamle»eiendom til Gro Føli f. Martinsen (f. 1960) fra Ask og Ole Andre Føli (f. 1948) fra Bergen. De er begge adjunkter ved Hønefoss videregående skole, og har to barn: Marie og Beate (tvillinger, f. 1989).

Eiendommen er på 1,6 dekar. Enebolig bygd 1951 og garasje 1960.

Åsheimsvei 12b gnr. 188/90 Steinbo II

Utskilt fra Stein i 1952, og ved skjøte av 2. august samme år kjøpt av Trygve Ellingsen for 840 kroner. Ellingsen hadde året før kjøpt nabo-

Trygve Ellingsen (f. 1922) var ordfører i Ringerike kommune i 1976, inntil Hole brøt ut av storkommunen fra 1. januar 1977.

eiendommen gnr. 188/87 Åsheimsvei 12 (Steinbo), hvor han bygde enebolig. Den nye parsellen lå ubebygd inntil eieren i 1991 bygde ny enebolig her, og flyttet hit. Samtidig ble Åsheimsvei 12 solgt (se ovenfor, gnr. 188/87).

Trygve Ellingsen (f. 1922) er fra Sømoen på Brenna i Steinsfjerdingen, og gift med Borghild Helga Gulbransen (f. 1925) fra Gomnes på Røyse. De har fire barn:

* Sissel (f. 1953, tvilling), bosatt i Bærum, g.m. Morten Carlson (f. 1954), to barn: Line (f. 1991) og Anette (f. 1993).

* Gro (f. 1953, tvilling), bosatt i Tønders vei i Stein-

såsen, g.m. Paul Schultz Ahlbom (f. 1953), tre barn: Morten (f. 1982), Cathrine (f. 1986) og Petter (f. 1989).

* Bente (f. 1956), bosatt i Oslo, g.m. Harald Larsen (f. 1953), to barn: Alexandra (f. 1986) og Madeleine (f. 1990).

* Bjørn (f. 1958), bosatt i Kroksund, samboer med Mette Havik fra Sokna. Fra tidligere samboerskap med Anne Mari Walbækken har han én datter, Maren (f. 1989).

Trygve Ellingsen har vært disponent i AS Ellingsens Entreprenørforretning, og siden takstmann i en årrekke. Han har vært aktiv politiker i over 40 år, og var varaordfører i Hole 1960–63, varaordfører i Ringerike 1972–75 og ordfører i Ringerike i 1976, inntil Hole gikk ut av stor-kommunen. Han satt også to perioder i Buskerud fylkesting. Trygve Ellingsen har deltatt aktivt i bygdas idretts- og kulturliv, i de seinere årene bl.a. som lokalhistorisk guide for turister og besøkende til Hole og Ringerike. Han har siden 1991 vært medlem av Hole bygdebokkomité. For sitt politiske og kulturelle engasjement har han mottatt Kongens fortjenestemedalje i sølv og Hole kommunes kulturpris (1996).

Eiendommen er på 1,6 dekar. Enebolig med garasje bygd 1991.

Åsheims vei 13 gnr. 188/138

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1956 og i august 1957 solgt til Alfred Heggerud (f. 1892) fra Oslo for 5.000 kroner. Han bygde et mindre hus, og bodde der i perioder med sin hustru. I november 1964 ble eiendommen solgt for 50.000 kroner til Thorolf Bjerke (f. 1938), som satt med den i halvannet år. Den 2. mai 1966 solgte han eiendommen til Kjell Nilsbråten for 65.000 kroner.

Kjell Nilsebråten (1936–2000) fra Sokna var lastebilsjåfør, og siden arbeidet han på Sokna-bruket. Han var gift med Inger Johanne Nordli (f. 1941) fra Hønefoss, som er hjelpepleier på Sokna syke- og aldershjem. De fikk to døtre:

* Anne Marit (f. 1958), g.m. Bjørn Arild Dalen, to barn: Helge og Stine (se nedenfor).

* Jorunn (f. 1960), bosatt i Kroksund, g.m. Geir Todal (f. 1956), én datter Kaja (f. 1994).

Ved skjøte av 14. juli 1980 overtok datteren Anne Marit Nilsebråten (f. 1958) eiendommen. Hun er prosjektassistent/saksbehandler hos

Roar Jørgensen AS i Hønefoss, og gift med Bjørn Arild Dalen (f. 1955) fra Sokna, som er montasjeleder i Ringerikeskraft AS. De har to barn: Helge (f. 1982) og Stine (f. 1986).

Etter sammenføring med en tilleggsparcell (gnr. 188/257) i 1980, er eiendommen på 1,8 dekar. Enebolig bygd 1957–58 (siden påbygd og restaurert), og garasje bygd 1985.

Åsheims vei 14 gnr. 188/91

Utskilt fra Stein i 1952 og ved skjøte av 10. november s.å. solgt til Sverre Aaserud for 1.792 kroner.

Sverre Aaserud (1920–1983) var sønn av Gudrun Aaserud fra Åserud i Hårumsgrenda og Einar Tandbergmoen, og tok navnet Aaserud etter sin mors familie. Han ble gift med Helga Nordli (f. 1920). De bodde i Åserud inntil de bygde i Åsheims vei i 1954. De fikk fire barn:

* Bjørg (f. 1940), bosatt i Steinsåsen, g.m. Arvid Karl- sen (f. 1935), to barn: Espen (f. 1968, bosatt på Ålgård i Rogaland, g.m. Ragnhild Vestrum f. 1969 fra Dokka, tre barn: Therese f. 1993, Joakim f. 1995 og Kristoffer (f. 1999), og Kjetil (f. 1973, bosatt i Høne- foss).

* Karin (f. 1942), bosatt i Sundvollen, samboer med Åge William Øksnes (f. 1938) fra Steinkjer. Fra tidli- gere ekteskap med Vidar Olsen (1941–82) har hun én sønn, Øystein (f. 1967, g.m. Trine Skøien Trulsen f. 1968, to barn: Marte f. 1993 og Simen f. 1999). Vidar Olsen hadde i tidligere ekteskap med Else Berit Olsen fra Lommedalen én sønn, Odd Rune (f. 1965, g.m. Anne Lise Torp f. 1968, to barn: Else Marie f. 1993 og Anne Berit f. 1995).

* Ingrid (f. 1945), bosatt i Hønefoss, g.m. Svein Asbjørn Andersen (f. 1947), tre barn: Hilde (f. 1966, g.m. Roger Hansen f. 1966, to barn: Kristine f. 1990 og Katrine f. 1996), Elin (f. 1970, g.m. Morten Karl- sen f. 1965, to barn: Andrine f. 1999 og Hedda f. 2002), og Hege (f. 1974).

* Einar (f. 1950), bosatt i Hønefoss, g.m. May Liss Rotegård (f. 1961). Fra tidligere ekteskap med Inger Lise Molberg har han to barn: Jonas (f. 1976) og Gyri (f. 1979). May Liss har fra tidligere én datter, Erika Solberg (f. 1985).

Sverre Aaserud var oppsynsmann, først i 10 år i Sigurd Hesselberg A/S, og fra 1970 til sin død i 1983 i Ringerike kommune. Helga Aaserud arbeidet i perioden 1963–75 ved platefabrikken på Ner-Stein.

I 2002 flyttet Helga Aaserud til Hønefoss, og eiendommen ble solgt til Ellen Marie og Christer Suneson.

Enebolig bygd 1954, og garasje cirka 1960.

Åsheimsvei 15 gnr. 188/260

Utskilt fra Stein i 1981 og ved skjøte av 16. juni s.å. solgt til Ingrid Elgaard Schøyen for 18.000 kroner.

Ingrid Elgaard Schøyen (1924–1997) fra Oslo ble i 1982 gift med Karsten Karlsen (1911–1996), tidligere eier av KK Bilruter i Hønefoss. Han var også eier av Karlsens Bilforretning, og en av de første i landet som solgte Folkevogner i samarbeid med Harald A. Møller AS.

I tidligere ekteskap med Trygve Schøyen (jockey og trener på Øvrevoll galoppbane) har Ingrid én datter, Wenche (f. 1944), som i dag er bosatt på Hamar. Hun var gift med Jan Nystad fra Bodø (siden skilt), og de har to barn: Kjartan (f. 1973, bosatt i Oslo) og Karoline (f. 1978, bosatt i Trysil, samboer med Henning Dahl fra Stange).

Etter Ingrid Karlsens død i 1997 ble eiendommen solgt. En større del av Ingrid og Karsten Karlsens formue ble gitt som testamentarisk gave i form av et legat som skal yte bidrag og hjelp til de eldre i Hole omsorgsdistrikt. Legatkapitalen var i 1998 på cirka 16 millioner kroner.

Ved skjøte tinglyst 15. mars 1998 ble Torgeir Haave Bentsen (f. 1938) fra Jevnaker ny eier av Åsheimsvei 15. Han har sosialøkonomisk embetseksamen fra 1967. Etter yrkespraksis i Industridepartementet og Molde kommune var han rådmann i Borge kommune i Østfold 1972–1977. Fra april 1977 ble han rådmann i Hole, og var kommunens administrative leder inntil han gikk av som rådmann i 1994. Torgeir Haave Bentsen er gift med Oddveig Margit Oppen (f. 1939) fra Veme, som siden 1978 har vært ansatt i Hole kommune, bl.a. ved Sollihøgda og Vik skoler, ved sentralbordet i Hole herredshus, og siden 1996 som bibliotekassistent. De har tre barn:

* Ragne Kristin (f. 1966), bosatt i Stavanger, g.m. Peder Farmen (f. 1967) fra Larvik, to barn: Paal Christian (f. 1998) og Thomas Aleksander (f. 2000).

* Live Camilla (f. 1968), bosatt i Steinsåsen, g.m. Kristoffer August Retvedt (f. 1965) fra Hole, to barn: Jørgen Tideman (f. 1991) og Oda Marie (f. 1994).

* Ellen Pauline (f. 1975), bosatt i Oslo, samboer med Erik Landa (f. 1973) fra Langhus.

Eiendommen er på cirka 1,5 dekar. Enebolig

med garasje bygd 1981 (ombygd og påbygd etter eierskiftet).

Åsheimsvei 16 gnr. 188/92

Eiendommen ble utskilt fra Stein i 1952 og ved skjøte av 2. mai 1953 solgt til Thorleif Alexandersen for 1.792 kroner. Thorleif Alexandersen (1922–1991) var fra Alta i Finnmark, og gift med Olga Martinsen (f. 1929) fra Hole. De fikk tre barn:

* Kjell Ivar (f. 1948), har vært gift tre ganger, tre barn: Carl Christian, Thorleif og Elisabeth.

* Torill (f. 1954), g.1 m. Torgeir Kroken (én sønn Tor Erik), g.2 m. Morten Lien.

* Gunnar (1958–1999), g.m. Laila Eriksen (f. 1958), én sønn Fredrik (f. 1996). I tidligere ekteskap med Vera Leinan fikk han to sønner: Pål (f. 1978) og Per (f. 1984).

Ved skjøte av 8. november 1978 ble eiendommen overdratt til datteren Torill Alexandersen Kroken (f. 1954).

I 1993 kjøpte Svein Hanshaugen eiendommen, som han leide ut inntil den i oktober 1994 ble solgt til Karianne og Owe Nilsevoid Thoresen.

Karianne Gulliksen Thoresen (f. 1965) fra Hønefoss er jordmor ved Ringerike sykehus, og Owe Nilsevoid Thoresen (f. 1965) Haug er sivilingeniør, og ansatt i Tronrud Engineering AS. De har én datter, Mari (f. 2000).

Eneboligen er bygd 1956, påbygd 1965 og 1987 og totalrenovert 1999–2000. Et gammelt uthus ble revet og ny garasje bygd 1999–2000. Eiendommen er på 2,2 dekar.

Åsheimsvei 18 gnr. 188/93 Soltun

Eiendommen ble utskilt fra Stein i 1952 og ved skjøte av 12. november s.å. solgte til Reidar Aksel Bergstrøm (1924–1992, murer) fra Hønefoss for 1.792 kroner. Han var gift med Åsny Chonstane Lehne (1921–1984) fra Røyse, og de fikk to barn: Jan Erik (f. 1952) og Reidun (1950–2000). Åsny hadde fra tidligere ekteskap med Einar Heggelien (1921–1982) tre barn: Karin (1942–1997), Egil (f. 1944) og Arild (f. 1946).

Ved skjøte av 20. august 1964 ble eiendommen solgt til Magne Synsteli for 43.500 kroner.

Magne Synsteli (f. 1939) fra Torpa i Opp-

land er lagermedarbeider ved Sigurd Sørum AS i Sandvika, og gift med Aud Dahl Halvorsen (f. 1943) fra Nissedal i Telemark, som er hjelpepleier ved Ringerike sykehus. De har to barn:

* Mette (f. 1962), g.m. Harald Fjære jr. (f. 1959), to barn: Petter (f. 1989) og Bettina (f. 1992).

* Morten (f. 1964), bosatt i Sundvollen, g.m. Gro Ofte (f. 1968) fra Høydalsmo, to barn: Kjell Magne (f. 1992) og Mari (f. 1995).

Enebolig bygd 1953 og garasje 1969.

Rudvangveien

Rudvangveien 1 gnr. 190/80

Boligeiendom på Rud-feltet på 1,2 dekar som i 1973 ble solgt til Fredrik Sand (f. 1953) fra Røyse for 16.212 kroner samt grunneierts-kudd. Han var gift med Sissel Sørлие (f. 1949 i Oslo) – siden skilt. De har to døtre:

* Cathrine (f. 1972), bosatt i Fredrikstad, g.m. Helge Gassel, én sønn Philip (f. 2000).

* Camilla (f. 1975), bosatt på Mølleberget i Sundvollen, g.m. Ole Berggaard fra Hønefoss, én datter Caroline (f. 2001).

Siden mars 1981 har Sissel Sørлие Sand vært eier av eiendommen. Hun arbeider som spesialhjelpepleier i Hole kommune. Enebolig bygd 1973–74.

Rudvangveien 2 gnr. 190/72

Utskilt fra Østre Rud i 1966 og solgt til Gunnar Skogheim (f. 1924) fra Krødsherad. Han har arbeidet som reparatør i Engeseth Buslinjer, og er gift med Ragnhild Kristine f. Thorsrud (f. 1933) fra Sigdal, som er pleier på Høyenhall. De har tre barn:

* Karin (f. 1954), g.m. Kristoffer Tveiten, fire barn: Truls Gunnar (f. 1973), Ann Renate (f. 1975), Lill Benita (f. 1977) og Marius (f. 1978).

* Gisle (f. 1958), g.m. Kristin Johansen, to barn: Linn (f. 1983) og Glenn (f. 1987).

* Randi Helen (f. 1962).

Eiendommen er på 2,4 dekar. Enebolig og garasje bygd 1966.

Rudvangveien 2B gnr. 190/74 Steinsbu

Utskilt fra Østre Rud i 1970 og solgt til Fritz

Bogen for 5.000 kroner. Fritz Bogen (f. 1943), født i Tranby i Lier og oppvokst i Haug, er glassmester og innehaver av Bogen Glass-service, som han driver i kjelleren i Rudvangveien. Han er gift med Else Marie f. Johnsrud (f. 1948) fra Tanbergmoen i Norderhov, som er kontormedarbeider i sin manns firma. De fikk fire barn:

* Cecilie (f. 1969), bosatt i Steinsåsen.

* Kari (f. 1971), g.m. Ole Herman Rustad (f. 1971) fra Sokna, to barn: Stina Marie (f. 1994) og Simen Herman (f. 1996).

* Egil Magnus (1974–1992).

* Regina (f. 1976), bosatt i Oslo.

Eiendommen er på 1,5 dekar. Enebolig bygd 1970 og garasje 1974.

Rudvangveien 3 gnr. 190/81

Boligeiendom på Rud-feltet på 1,2 dekar som i 1973 ble solgt til Odd Ingemann Nilsen for 16.185 kroner samt grunneierts-kudd.

Odd Ingemann Nilsen (f. 1936) fra Grimstad var generalmajor og sjef for Hærens Forsyningskommando. Han er gift med Britt Nilsen f. Olsen (f. 1937) fra Halden, som har arbeidet som psykiatrisk hjelpepleier ved Høyenhall (i dag pensjonist). De har tre barn:

* Svein Erik (f. 1959), samboer med Ulla Thunberg fra Hønefoss. I tidligere ekteskap med Grete Brekke fra Oppgård har han én datter, Kaya (f. 1985).

* Lasse Ingemann (f. 1963), g.m. Lisbeth Bakken fra Åsa, to barn: Henrik (f. 1992) og Helene (f. 1994).

* Odd Birger (f. 1972), g.m. Tove Klette Jensen fra Tyrstrand, én datter Sunniva (f. 2001).

Enebolig bygd 1976.

Rudvangveien 4 gnr. 190/73

Utskilt fra Østre Rud i 1968 og solgt til Frank Mortensen for 4.500 kroner.

Frank Mortensen (f. 1917) fra Hamarøy i Nordland var lensmannsfullmektig i Hole, og aktiv lokalpolitiker. Med sin hustru Ingeborg hadde han én sønn, Raymond. I 1978 flyttet familien tilbake til Nord-Norge og solgte eiendommen til Alf Magnussen for 408.000 kroner.

Alf Magnussen (1919–1983) fra Søndre Land var skogsarbeider og snekker, og ble gift med Åse Solveig f. Ruud (f. 1927) fra Hønefoss, som var renholder ved Hønefoss skole. De fikk én datter, Inger Marie (f. 1946).

I 1997 ble det fra eiendommen utskilt og solgt en parsell på 0,9 dekar (Rudvangveien 6A, gnr. 188/289).

Siden 1999 har Inger Marie Magnussen (f. 1946) vært eier av Rudvangveien 4. Hun arbeider som spesialhjelpepleier ved Ringerike sykehus psykiatrisk døgnavdeling på Røyse (tidligere Røysetoppen), og har én sønn, Ole Andreas (f. 1985).

Eiendommen er på 1,9 dekar. Enebolig bygd 1968–69.

RUD-FELTET

I 1972 ble det fra Østre Rud utskilt et felt på cirka 33 dekar, som ble solgt til Ringerike kommune for 475.800 kroner. I 1973 ble det utskilt 16 tomter fra feltet, beliggende nederst i Rudvangveien og Solbergs vei samt i Birchs vei (gnr. 190/78–93). I 1987 ble gnr. 190/77 Rud-feltet utvidet ved sammenføyning av resten av eiendommen Øvre Bråten (gnr. 188/10). Samme år ble ytterligere en boligeiendom utskilt (gnr. 190/101). I 1993 ble en parsell på 8 dekar (gnr. 190/104) utskilt fra Østre Rud og sammenføyd med det gjenstående av gnr. 190/77, og samme år ble Rudstunet (gnr. 190/106) utskilt. Rudstunet ble bebyggt med ni kjedete tomannsboliger (i alt 18 boenheter), som var innflyttingsklare i 1994 (se nedenfor).

Rudvangveien 5 gnr. 190/83

Boligeiendom på Rud-feltet på 1,1 dekar som i 1973 ble solgt til Stein Sigmund Halstensen for 15.246 kroner samt grunneiertsledd.

Stein Sigmund Halstensen (f. 1952) fra Sundvollen er elektromontør ved Lysaker Elektriske i Bærum, og er gift med Reidun Torill Haugen (f. 1957) fra Hol i Hallingdal. Hun har vært kundebehandler bl.a. ved Krogsrud Blomster i Hønefoss, og Garntangen kiosk. De har ingen felles barn, men Stein Sigmund har fra tidligere ekteskap med Lisbeth Aasheim én sønn, Robert (f. 1973). Reidun har vært gift med Øistein Kjenner fra Hole (siden skilt), og de har én datter, Marita (f. 1975). Fra tidligere hadde Reidun én sønn, Lars Tommy (f. 1973) med Aage Moe fra Geilo.

Enebolig bygd 1975–76. I 1995 ble den påbygd garasje.

Rudvangveien 6A gnr. 188/289

Utskilt fra gnr. 188/102 Rudvangveien 6 i 1986, og solgt til Dagfinn Lærum for 90.000 kroner.

Dagfinn Lærum (f. 1963) fra Hønefoss er entreprenør, og gift med Anniken Undhjem Johansen (f. 1966) fra Bærum, som er kundekordinator ved Colosseum-klinikken. De har to barn: Ida Helene (f. 1992) og Jørgen (f. 1997).

Eiendommen er på 827 m². Enebolig bygd 1987.

Rudvangveien 6B gnr. 188/102 Bjørkely

Utskilt fra Steinsbråten i 1954 og ved skjøte av 12. juni 1955 solgt til eiernes sønn, Oddvar Andreassen, for 600 kroner. Oddvar Andreassen (1925–1985) arbeidet på Stein gård og ved et av garveriene på Vik, og siden ved et båtstøperi. Han var gift med Margit Fjeld (1933–1994) fra Røyse, som var kontordame på Ring Bygg. I Hønefoss. De fikk to barn:

* Audun (f. 1962), bosatt på Sokna, g.m. Wenke Engnestangen fra Hønefoss, to barn: Anniken og Kjetil.

* Toril (f. 1967), bosatt på Rabba i Hønefoss, g.m. Bjørn Harry Moe, to barn: Margrethe og Bjørn Eirik.

I 1986 ble det utskilt en parsell (gnr. 188/289 – Rudvangveien 6A) som ble solgt til Dagfinn Lærum.

I juli 1992 ble Rudvangen 6B solgt til Jens Ole Hval (f. 1966 i Ringerike), som er politibetjent ved Hønefoss politistasjon. Han er gift med Mette Skogmo (f. 1966) fra Bardu i Troms, som er legesekretær ved Vik legesenter. De har to barn: Ole Morten (f. 1989) og Eirik Johan (f. 1992).

Eiendommen er på 850 m². Enebolig bygd 1958.

Rudvangveien 7 gnr. 190/82

Boligeiendom på Rud-feltet på 834 m² som i 1973 ble solgt til Kåre Skovli for 11.676 kroner samt grunneiertsledd.

Kåre Skovli (f. 1945) fra Hole er ingeniør, og inspektør for flyvedlikehold på Oslo Lufthavn Gardermoen. Han er gift med Anne Marie f. Valstad (f. 1945) fra Stjørdal, som er hjelpepleier i Ringerike kommune. De har to barn: Kristin (f.

1970, g.m. Kaare Egil Kongsfjell f. 1960) og Atle (f. 1972).

Enebolig bygd 1975, og garasje 1995.

Rudvangveien 8A gnr. 188/107 Lileng

Eiendommen var opprinnelig på 2,2 dekar og ble utskilt fra Steinsbråten i 1955 og solgt til Lauritz Gulbrandsen (f. 1898) for 1.500 kroner. I november 1969 overtok Anders Andersen (f. 1933) fra Åsa den ubebygde tomte for 11.200 kroner, og han satt som eier inntil 1986, da han delte eiendommen (fortsatt ubebygd) i to og solgte den ene – Rudvangveien 8A – til Ann Jeanette og Yngve Soltvedt, mens den andre – gnr. 188/288 Rudvangveien 8B – ble overtatt av datteren Grethe Andersen (f. 1962).

Yngve Soltvedt (f. 1958) er fra Arna ved Bergen, og gift med Ann Jeanette Soltvedt (f. 1961) fra København. De er begge fysioterapeuter på Elixia Treningscenter i Hønefoss. De har tre barn: Jon Edvin (f. 1984), Maria Elena (f. 1989) og Christian Erik (f. 1995).

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig og garasje ble bygd 1987–88.

Rudvangveien 8B gnr. 188/288

Rudvangveien 8 (gnr. 188/107, opprinnelig 2,2 dekar) ble utskilt fra Steinsbråten (Nedre Bråten) i 1955, og ved skjøte av 1. oktober s.å. solgt til Lauritz Gulbrandsen for 1.500 kroner. I november 1969 overtok Anders Andersen (f. 1933), eier av naboeiendommen Rudvangveien 10, den ubebygde tomte for 11.200 kroner. I 1987 ble eiendommen delt i to. Den ene halvparten ble solgt til Jeanette og Yngve Soltvedt (Rudvangveien 8A), mens den andre ble overdratt til eierens datter, Grethe Andersen (f. 1962) og Bjørn Thorvaldsen (f. 1959).

Siden 1. juni 1989 har Grethe Andersen vært eneier. Hun er barne- og ungdomsarbeider ved Hole ungdomsskole. Fra tidligere ekteskap med Jon Erik Laupet fra Tyrstrand har hun én datter, Kjersti (f. 1991). Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig bygd 1990, og garasje 1992.

Rudvangveien 9 gnr. 190/85

Boligeiendom på Rud-feltet på 847 m² som i 1973 ble solgt til Olaf Dalaker (f. 1922) fra Oslo for 12.838 kroner samt grunneierts-kudd. Siden 1989 har Leif Brøto (f. 1947) fra Hønefoss vært eier. Han er flykaptajn i Norwegian. Fra tidlige-

re ekteskap med Evelyn Bakken (f. 1952) fra Andøya har han én datter, Anja (f. 1984).

Rudvangveien 10 gnr. 188/154 Heimly

Utskilt fra Steinsbråten (Nedre Bråten) i 1961 og ved skjøte av 2. mai s.å. solgt til Anders Andersen for 3.000 kroner.

Anders Andersen (f. 1933) fra Åsa er grave-maskinfører, og gift med Marry Løken (f. 1938) fra Røyse,² som har arbeidet på Høyenhall. De har fire barn:

* Øyvind (f. 1959), bosatt i Hønefoss, én datter Silje Marie (f. 1990).

* Ivar (f. 1961), bosatt i Oslo, én sønn Morten (f. 1991).

* Liv (f. 1962, tvilling), siden 1994 eier av Rudvangveien 10, g.m. Stein Vegar Kolstad, to barn (se nedenfor).

* Grethe (f. 1962, tvilling), bosatt i Steinsåsen, én datter Kjersti (f. 1991).

I oktober 1994 overdro Marry og Anders Andersen eiendommen til datteren Liv og hennes mann, og flyttet til Åsa. Liv Kolstad f. Andersen (f. 1962) er miljøterapeut ved Regnbuen, mens Stein Vegar Kolstad (f. 1958) fra Oslo er rørlegger ved Sundvolden Hotel. De har to barn: Tomas (f. 1990) og Fredrik (f. 1991).

Eiendommen er på 1,4 dekar. Enebolig med garasje bygd 1960–61.

Rudvangveien 11 gnr. 190/84

Boligeiendom på Rud-feltet på 864 m² som i 1973 ble solgt til Svein Sanne for 11.032 kroner samt grunneierts-kudd.

Svein Sanne (f. 1933) fra Røa i Oslo er utdannet ingeniør og økonom. Han var salgssjef og seinere prosjektsjef ved Høvik Stål AS på Hensmoen, og gift med Henny f. Winje (1935–1988) fra Molde, som var regnskapsassistent ved samme bedrift. De fikk én datter, Bente (f. 1960), som er gift med Morten Strømsodd fra Jevnaker. De er bosatt på Gol, og har to barn: Magnus (f. 1986) og Silje (f. 1989).

I 1996 solgte Svein Sanne eiendommen og flyttet til Ski i Akershus, hvor han i dag er sam-

² Marry er datter av Anton Madsen Løken og hustru Hanna Marie f. Jakobsen på Bjørketangen. Hennes mor døde bare fire dager etter fødselen, og Marry vokste opp hos farbroren Johan Løken og hustru Marie i Hagastua på Røyse.

boer med Sylvi Carlsen (f. 1938) fra Kristiansund N., som er sekretær ved Ski skolekontor.

Ny eier av Rudvangveien 11 (ved skjøte tinglyst 3. mai 1996) ble Trine Tur (f. 1955).

Hun flyttet i 2000 til Brøttum i Oppland, og siden 1. august 2000 har Hilde Lisbeth Dahlen og Stein Erik Stiksrud vært eiere.

Hilde Lisbeth Dahlen (f. 1961) er lærer ved Hole kulturskole. Hun har i en årrekke vært kordirigent og instruktør for barnekor og ungdomskor i Hole og Ringerike, og ble i 1998 tildelt Hole kommunes kulturpris. Stein Erik Stiksrud (f. 1953) fra Hønefoss er avdelingsleder for musikk, dans og drama ved Rud videregående skole i Bærum. De har to barn: Anikken (f. 1987) og Eirik (f. 1989).

Enebolig bygd 1974–75.

Rudvangveien 12 gnr. 188/151 Bjørnlia

Utskilt fra Steinsbråten (Nedre Bråten) i 1960, og ved skjøte av 10. september s.å. solgt til Bjarne Berntsen for 2.500 kroner.

Bjarne Berntsen (f. 1926) fra Bærum har arbeidet som kelner, bl.a. ved Hagebyens restaurant ved Ullevål stadion, og på Grand Hotel i Oslo. Han er gift med Margit Thorvaldsen (f. 1930) fra Norderhov, og de har to barn:

* Bjørn (f. 1954), seinere eier av Rudvangveien 12, g.m. Toril Hval, to barn (se nedenfor).

* Leif (f. 1957), bosatt i Hønefoss, g.m. Grethe Iversen (1956–2001), én sønn Ken Rudi (f. 1987).

I 1982 flyttet Margit og Bjarne Berntsen til Hønefoss, og ved skjøte av 28. september s.å. overtok eldste sønn Bjørn Berntsen (f. 1954) eiendommen. Han er reparatør i Veidekke ASA og gift med Toril Hval (f. 1960) fra Nes i Hole, som er hjelpepleier og ansatt ved Ringerike sykehus psykiatrisk døgnavdeling på Røyse – tidligere Røysetoppen (hun har permisjon inneværende år og er assistent ved Hole ungdomsskole). De har to barn: Bjørn Tommy (f. 1989) og Lill Cathrin (f. 1991).

Enebolig bygd 1962–64, og garasje 1985–86.

Rudvangveien 13 gnr. 190/101

Boligeiendom på Rud-feltet på 852 m² som i mars 1993 ble solgt til Snorre Skar (f. 1972) fra Hole. Han er sveiser/montør i Skar Industriservice i Sundvollen, og samboer med Torunn Merete Sand (f. 1971) fra Lofoten, som arbeider

som konsulent. De har to barn, Jeanette (f. 1995) og Magnus (f. 2002).

Enebolig bygd 1993–94.

Rudvangveien 14 gnr. 188/35 Fagervoll

Eiendommen ble opprinnelig kalt Glimten, og utskilt fra Steinsbråten i 1949. Ved skjøte av 16. september s.å. ble den solgt til eiernes datter Elsa Jørgina Andreassen (1928–1965) og hennes mann Odd Hansen (1923–1999) for 1.000 kroner. De bygde bolig på eiendommen. Odd Hansen var fra Norderhov, og arbeidet som snekker og rutebilsjåfør. De fikk to barn:

* Karsten Olav (f. 1947), g.m. Inger Kristoffersen (f. 1947), bosatt i Steinsåsen, to barn: Roy (f. 1970, g.m. Lene Tollefsen f. 1979 fra Nesbyen, én datter Hanna f. 2002), og Monica (f. 1975).

* Inger Jorunn (f. 1952), g.m. Håkon Orebråten (f. 1949), bosatt i Steinsåsen, tre barn: Robert (f. 1973) og tvillingene Kay og Inge (f. 1980).

I mai 1955 ble det kjøpt en tilleggsparcell på 712 m² fra Steinsbråten (gnr. 188/104 Fagervoll), og én måned seinere ble huset på eiendommen Glimten utskilt og solgt til Maren Jenshagen (gnr. 188/106 – Rudvangveien 16). Den utskilte delen beholdt navnet Glimten, mens den gjenstående delen av eiendommen siden er blitt kalt Fagervoll. Her bygde Elsa og Odd Hansen ny enebolig i 1956.

Etter Elsa Jørgina Hansens død ble eiendommen overdratt til barna, og faren Odd Hansen bodde der til sin død i 1999. I juni 2000 ble eiendommen solgt til Monica Regine og Hans Dragnes.

Monica Regine Dragnes f. Waldemar (f. 1974) fra Egersund er student. Hans Dragnes (f. 1969) fra Jevnaker er produktgruppesjef i NetCom. De har to barn: Herman (f. 1998) og Magnus (f. 1999).

Enebolig med garasje er bygd i 1956.

Rudvangveien 15 gnr. 188/210 Lykkebo

Utskilt fra Øvre Bråten i 1965 og ved skjøte av 5. juni s.å. solgt til Inger Johanne og Kjell Olav Dyrbeck for 5.000 kroner.

Inger Johanne f. Hagen (f. 1945) fra Steinsåsen var gift med Kjell Olav Dyrbeck (f. 1944) – siden skilt. De har tre barn: Anne Mette (f. 1965), Per Olav (f. 1967) og Tor Vetle (f. 1974).

I januar 1996 ble eiendommen solgt til Ellen

Reidun Sæther Lund (f. 1941 i Stange) og Jarle Lund (f. 1947 i Skjåk). Jarle Lund er tidligere gårdbruker, og i dag grunnarbeider i Veidekke ASA, mens Ellen er hjelpepleier ved Søster Ninas Sykehjem i Østre Jevnaker. De har ingen felles barn, men Ellen har fra tidligere ekteskap med Lars Brekkum (f. 1934) fra Skjåk én datter, Rita Brekkum (f. 1964), som er gift med Per Haug Kokstad (f. 1956). De er bosatt på Nesøya, og har tre barn: Thea Johanne (f. 1990), Per Kristian (f. 1993) og Ola Sondre (f. 1995).

Eiendommen er på 1,5 dekar. Enebolig bygd 1968, og det er seinere bygd garasje.

Rudvangveien 16 gnr. 188/106 Glimten

Utskilt fra gnr. 188/35 Glimten (i dag Fagervoll – Rudvangveien 14) i 1955 og i juli s.å. solgt til Maren Jenshagen (f. 1905) i Norderhov for 8.000 kroner. På den utskilte parsellen stod huset som eierne av Glimten, Elsa og Odd Hansen, hadde bygd i 1950.

Maren Jenshagen bodde ikke på eiendommen mens hun eide den, og solgte i november 1959 til Lauritz Gulbrandsen (f. 1898) fra Oslo for 9.000 kroner. Den nye eieren var opprinnelig fra Bergebråten i Steinsfjordingen, og gift med Valborg Selte (f. 1904), også hun fra Steinsfjordingen. De brukte stedet som fritidseiendom.

Etter Lauritz Gulbrandsens død solgte Valborg eiendommen til Einar Thorsen for 60.000 kroner.

Einar Thorsen (f. 1931) fra Hønefoss var, som yrkesaktiv, byggmester med eget firma. Han er gift med Rønnaug Urdahl (f. 1932) fra Hønefoss, som er niese av de tidligere eierne Valborg og Lauritz Gulbrandsen. Rønnaug og Einar Thorsen er bosatt på Helgelandsmoen. De har én sønn, Øystein (f. 1959, byggmester), som bor i Rudvangveien 16. Fra tidligere samboerskap med Lise Hansen har han to barn: Sacha (f. 1998) og Victoria (f. 1999).

I 1993 ble det utskilt en tomt (gnr. 188/307 – Rudvangveien 16A), som ble solgt til Rune Løken.

Eiendommen Glimten er i dag på 1 dekar. Det gamle huset fra 1950 ble påbygd i 1989.

Rudvangveien 16A gnr. 188/307

Utskilt fra gnr. 188/106 Glimten i 1992 og ved skjøte tinglyst 7. mai 1993 solgt til Rune Løken

(f. 1966). Han er født og oppvokst i Oslo, men har bodd i Hole siden 1983. Rune Løken er rørlegger, og ansatt i Hole kommune som driftstekniker. Han er gift med Rigmor Baksvær Høyvik (f. 1969) fra Tyristrand, som er lærer ved Røyse skole. De har to barn: Simen (f. 1998) og Sofie (f. 2000).

Enebolig bygd 1994, og garasje 1998.

Rudvangveien 17 gnr. 188/207 Villa Birkely

Utskilt fra Øvre Bråten i 1963, og ved skjøte av 5. november s.å. solgt til Sverre Strømsod for 2.000 kroner. I 1965 ble det kjøpt til en tilleggsparcell på 954 m² fra Stein for 1.000 kroner.

Sverre Strømsod (1939–1991) fra Ådal var selgerleder i Maarud AS, og gift med Inger-Lise Margrethe Gusgaard (f. 1945) fra Norderhov, som arbeider som salgsfremmer i samme firma. De fikk tre barn:

* Tommy (f. 1971), samboer med Kathrine Bratvold fra Hønefoss, en sønn Didrik (f. 2001).

* Linda Camilla (f. 1974).

* Susanne (f. 1977), samboer med Steffen Strømmen fra Hønefoss.

Siden april 1991 har Inger-Lise Strømsod vært eier. Enebolig med garasje bygd 1965.

Rudvangveien 18 gnr. 188/213 Nyheim

Utskilt fra Steinsbråten (Nedre Bråten) i 1966 og ved skjøte tinglyst 15. november s.å. solgt til Karstein Olai Nyheim (f. 1936) for 2.000 kroner. Han er fra Ankenes i Bjerkvik i Nordland, og innehaver av Ring Auto Service AS i Hønefoss. Han er gift med Anne Karin Kristoffersen (f. 1943) fra Steinsåsen, som er regnskapskontorsjef i samme firma. De har tre barn:

* Roar (f. 1964), bosatt på Sollihøgda, g.m. Marianne Nyhus (f. 1964) fra Hundorp, én sønn Erik (f. 2001).

* Magne (f. 1967), bosatt i Steinsåsen, samboer med Monica Skogly (f. 1970) fra Hedalen, to barn: Jonas (f. 1997) og Nora (f. 1999).

* Elisabeth (f. 1971), bosatt i Haug, samboer med Endre Kristoffersen (f. 1968) fra Haug, én sønn Vegard (f. 2000).

Eiendommen er på 1,8 dekar. Enebolig med garasje bygd 1967–68, og stabbur 1984–85.

Rudvangveien 20 gnr. 188/149 Karibo

Utskilt fra Steinsbråten (Nedre Bråten) i 1960 og ved skjøte av 16. august s.å. solgt til Egil Edvardsen for 3.000 kroner. Egil Edvardsen (1936–2001) var fra Nylund i Steinsfjerdings. Han arbeidet ved skifabrikken i Hønefoss, og siden som sjåfør ved Norske Skog Follum. Han var gift med Karen Wilhelmine Gundersby (f. 1938) fra Åsbygda, som siden 1971 har vært lagerarbeider ved PM Hønefoss (Snorre Mørck AS). De fikk to barn:

* Kirsten (f. 1957), bosatt ved Rørvika i Hole, samboer med Leif Asbjørn Slette (f. 1944) fra Åsbygda. Fra tidligere ekteskap har Kirsten to barn: Anita Edvartsen (f. 1975, bosatt på Ask, samboer med Per Kristian Karlsrud f. 1972 fra Ask, to barn: Magnus f. 1999 og Martin f. 2002), og Jon Edvartsen Sundby (f. 1977, bosatt i Sundvollen, samboer med Hanne Voje Heieren f. 1981 fra Hønefoss, én sønn Jonathan f. 2002).

* Tone (f. 1961), bosatt i Åsbygda, g.m. Leif Turlid (f. 1958) fra Hønefoss, to barn: Leif Erik (f. 1985) og Thor Arne (f. 1987).

Etter Egil Edvardsens død i 2001 har Karen W. Edvardsen vært eier. Enebolig og garasje bygd 1960–61.

Rudvangveien 23 gnr. 188/187

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 16. desember s.å. (sammen med nabotomta gnr. 188/186 Solbergs vei 16) solgt til Rolf Andersen (f. 1921, flykaptein) for 16.649 kroner. Andersen bygde enebolig i Solbergs vei 16. I juni 1986 overtok Tone Borge Sambles (f. 1955) begge eiendommene, og ved skjøte av 23. mars 1987 solgte hun den ubebygde tomte til broren Henning Borge og hans kone May Janne Hansen.

Henning Borge (f. 1959) har vokst opp i Oslo og Bærum, og familien flyttet til Hole da han var 16. Han er innkjøper i et datafirma. May Janne Hansen (f. 1963) fra Fauske i Nordland er regnskapsmedarbeider. De har to barn: Camilla (f. 1990) og Mats Henrik (f. 1991).

Eiendommen er på cirka 1,6 dekar. Enebolig bygd 1987–88.

Rudvangveien 24 gnr. 188/115 Murstad

Eiendommen ble utskilt fra Steinsbråten i 1956, og ved skjøte av 22. september s.å. solgt til Sverre Karlsen (1922–1968) fra Hønefoss for 4.000 kroner. Han var snekker, og gift med Esther Påle-

rud (1923–2000) fra Pålerud ved Sælabånn, som etter mannens død i 1968 overtok som eier. I 1969 ble det utskilt en parsell, gnr. 188/218 Pilegrimsveien 5, som ble solgt til Ivar Skagnæs. Rudvangveien 24 har siden vært på 1,4 dekar.

Ved skjøte av 26. september 1985 ble eiendommen solgt til Sverre Strømsod (1939–1991), eier av Rudvangveien 17, som leide ut inntil han ved skjøte av 6. januar 1986 solgte den til Jarle Petter Sponås og Kari Anita Brendskag.

Jarle Petter Sponås (f. 1952) fra Torjulvågen i Tingvoll på Nordmøre er senterleder på NAF-senteret på Eggemoen. Han var gift med Kari Anita Brendskag (f. 1960) fra Leikanger i Sogn (siden skilt). De har én datter, Silje Marie (f. 1993). Jarle Petter Sponås er i dag gift med Else-Grete Lilleby (f. 1947) fra Hobøl, som er utdannet sosionom og arbeider ved Modum Bads Nervesanatorium.

Enebolig bygd 1959–60, og garasje påbygd 1988.

Rudvangveien 26 gnr. 188/253

I 1977 kjøpte Hole kommune et område på cirka 6 dekar fra Stein, på vestsiden av Pilegrimsveien, for 82.500 kroner. Her ble det lagt ut tre tomter som ble solgt til den nyansatte rådmannen og to etatsjefer i den «gjenfødte» kommunen. Rudvangveien 26 (cirka 1,9 dekar) ble solgt til Dagfinn Westad (f. 1945) fra Molde, som var helse- og sosialsjef. Han er gift med Ragnhild Tvedt (f. 1945) fra Kongsvinger. De har to barn:

* Hege (f. 1970), g.m. Bo Leivestad (f. 1965) fra Hole, bosatt i Steinsåsen, tre barn: Vilde (f. 1993), Ludvig (f. 1996) og Ferdinand (f. 1997).

* Snorre (f. 1974), samboer med Hilde Tolpinrud (f. f. 1976) fra Norderhov, bosatt i Steinsåsen, én sønn Oskar (f. 2002).

Ragnhild Westad er – som sin mann – utdannet sosionom og har arbeidet i Ringerike kommune siden 1977. I en årrekke var hun sosialsjef, og er i dag leder for familie- og velferdssektoren. Dagfinn Westad var etatsjef i Hole til 1994, da han ble administrasjonssjef ved Røysetoppen behandlingssenter. I 1999 begynte han i Ringerike kommune som distriktssjef innen pleie og omsorg, og er i dag leder for samordningstjenestene innen helse og oppvekst i kommunen. Siden 1999 har han representert Arbeiderpartiet i Hole formannskap og kommunestyre.

I 1996 ble det fra eiendommen utskilt en tomt på cirka 0,9 dekar, som ble solgt til datteren Hege og hennes mann Bo Leivestad (gnr. 188/314). Den nye parsellen fikk Rudvangveien 28 som adresse, mens foreldrenes eiendom (i dag på cirka 1 dekar) beholdt nr. 26.

Enebolig og garasje ble bygd 1997.

Rudvangveien 28 gnr. 188/314

Utskilt i 1996 fra naboeiendommen, gnr. 188/253 Rudvangveien 26, og solgt til Hege og Bo Leivestad, begge fra Hole. Hege Leivestad f. Westad (f. 1970) er vernepleierstudent, og Bo Leivestad (f. 1965) er trenings/flygesjef ved flyskolen på Bardufoss. De har tre barn: Vilde (f. 1993), Ludvig (f. 1996) og Ferdinand (f. 1997).

Enebolig bygd 1997.

Fristads vei

Fristads vei 1 gnr. 188/165 Edelhøy

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1961 og ved skjøte av 14. november s.å. solgt til Wilhelm Axel Andersen (1909–1981) fra Oslo for 6.000 kroner. Han var selvstendig næringsdrivende, og gift med Edel Marie f. Antonsen fra Oslo, som var avdelingsleder i en forretning i hovedstaden i 27 år. De bygde enebolig i 1962–63 og garasje i 1974, og bodde i Oslo inn-til de flyttet til Hole i 1978.

Fristads vei 2 gnr. 188/233 Skogly

Utskilt fra Orebråten i 1975 og ved skjøte av 18. august s.å. solgt til Håkon Orebråten, nevø av Orebråtens eier Sigurd Olsen Sten, for 1.000 kroner.

Håkon Orebråten (f. 1949) er ansatt i Tronrud Bygg AS i Hønefoss. Han er gift med Inger Hansen (f. 1952) fra Steinsåsen, som arbeider ved Garntangen kiosk. De har tre barn: Robert (f. 1973) og tvillingene Inge og Kay (f. 1980).

Enebolig med garasje bygd 1975–76.

Fristads vei 3 gnr. 188/163

Utskilt fra Stein i 1961 og i mai 1963 solgt til Hans Ruud for 6.500 kroner. 24. februar 1987 ble den ubebygde tomta solgt til May-Britt Nordli og Vidar Kapelrud.

May-Britt Nordli (f. 1954) er fra Norderhov, og utdannet Master of management ved BI. Hun

May-Britt Nordli (f. 1954) var ordfører i Hole 1992–1995.

var personaldirektør ved Statens kartverk i perioden 1990–2001, og fra 2001 er hun ass. direktør i Kommunenes Sentralforbund, Oslo. Hun er aktiv lokalpolitiker for Senterpartiet, og var ordfører i Hole i perioden 1992–95. Siden 1999 har hun vært varaordfører i bygda.

Siden januar 1997 har May-Britt Nordli vært eneieier av eiendommen, som er på 1,3 dekar. Enebolig bygd 1988.

Fristads vei 4 gnr. 188/40 Aasly

Utskilt fra Orebråten i 1949 og ved skjøte av 25. juli 1951 solgt til eiernes datter Elise Hansen (1906–1994) og hennes mann, Eivind Hansen, for 500 kroner. De bodde i Oslo, og brukte eiendommen som fritidssted. De fikk én datter, Torill (f. 1946), som ble gift med Svein Erik Jensen (siden skilt), to barn: Kjersti og Eivind (se gnr. 188/234 Birchs vei 31).

I 1972 ble det fraskilt en parsell som ble solgt som tilleggstomt til naboeiendommen Fristads vei 6.

Ved skjøte av 19. april 1989 ble Fristads vei 4 solgt til Geir Strømmen (f. 1952) fra Hønefoss. Han er utdannet ingeniør og arbeider i eget snekkerfirma. Geir Strømmen er samboer med Bente Hidle (f. 1957) fra Oslo, som er radiograf ved Ringerike sykehus. Fra tidligere ekteskap med Klara Vinjar fra Lommedalen har Geir Strømmen tre barn: Eldbjørg (f. 1980), Harald (f. 1981) og Gudmund (f. 1984).

Eneboligen er bygd 1990–93, rundt den gamle tømmerhytta som i dag er stue i huset.

Fristads vei 5 gnr. 188/164 Lovin

Utskilt fra Stein i 1961 og ved skjøte av 14. mars 1962 solgt til Tryggve Nesdal for 6.500 kroner.

Tryggve Nesdal (f. 1929) fra Loen i Nord-

fjord er utdannet adjunkt, og var rektor ved Røyse skole i perioden 1970–94. Han er gift med Maren Gommæs (f. 1941) fra Sokna, som er kunderådgiver i Hønefoss Sparebank. De har tre barn:

- * Ragnar (f. 1965), bosatt i Bergen, samboer med Mona Viksøy (f. 1964) fra Bergen.
- * Live (f. 1967), bosatt i Rudstunet, samboer med Trond Bråten (f. 1965) fra Haug, to barn: Halvard (f. 2000) og Jostein (f. 2002).
- * Tor (f. 1972), bosatt i Sundvollen.

Enebolig med garasje bygd 1965.

Fristads vei 6 gnr. 188/225

Eiendommen består av to mindre parseller, utskilt i 1972 fra hhv. gnr. 188/11 (eier Sigurd Olsen Sten) og gnr. 188/40 (eier Elise Hansen), som ble solgt til deres felles nevø Jan August Orebråten. Parsellene ble slått sammen til én eiendom samme år.

Jan August Orebråten (f. 1946) fra Steinsrud i Steinsåsen er driftsansvarlig for kommunale veier i Hole. Han var gift med Astrid Norstad (f. 1946) fra Steinsåsen (siden skilt), og de har fire barn:

- * Rita Elisabeth (f. 1966), bosatt på Veme, samboer med Per Arne Andersen, to barn: Malin Christine (f. 1998) og Marius Erland (f. 2000). Fra tidligere har Rita to barn: Jan Remy (f. 1984) og Silje Marie (f. 1990).
- * Janne Anita (f. 1967), bosatt i Heradsbygda, g.m. Bjørn Johansen (siden skilt), to barn: Aileen (f. 1986) og Kenneth André (f. 1989). Janne Anita er i dag samboer med Stian Haugland, og de har én sønn, Richard (f. 1998).
- * Roger Erland (f. 1970), bosatt i Sundvollen, med tidligere samboer Tonje Filseth har han én datter, Andrea (f. 1990).
- * Mona Irene (f. 1973), bosatt på Begnamoen, g.m. Ole Joar Weggersen (f. 1966), to barn: Jim Joar (f. 1990) og Henrik Kristoffer (f. 1995).

I januar 1979 overtok Astrid Orebråten eiendommen. Hun var eier inntil 17. november 1986, da den ble solgt til Øyvind Lauritzen (f. 1949). Ved skjøte av 8. januar 1988 ble Tore Gulbrandsen (f. 1947 i Kabelvåg) ny eier. Han er murmester, og arbeider i dag som attføringskonsulent ved Eikli AS i Hønefoss. Han er gift med Nina Roll (f. 1939 i Oslo), som er førstekonsulent ved Hvalheim bo- og servicesenter på Røyse.

Eiendommen er på 850 m². Enebolig bygd 1974.

Fristads vei 7 gnr. 188/161 Einerbu

Utskilt fra Stein i 1961, og ved skjøte av 14. mars 1962 solgt til Arne Kleng Byhre (skolepsykolog i Ringerike) fra Stavanger for 13.000 kroner. Han var gift med Bodil Byhre (f. 1928) fra Bærum, og de bygde enebolig i 1963–64. De ble siden skilt, og fra 1971 overtok Bodil Byhre som eneier. Samme år ble det utskilt og solgt en tomt (gnr. 188/222 – Fristads vei 9). I oktober 1978 kjøpte kjøpmann Aage Thoresen (f. 1953) fra Hønefoss eiendommen. Han arbeidet på den tiden med å bygge opp dagligvarekjeden AKA, og bygde på eneboligen, og garasje. Han er gift med Mona Lindgård (f. 1956) fra Jevnaker, og de har tre barn: Marte (f. 1979), Guro (f. 1980) og Hallvard (f. 1985). I 1987 flyttet de til Borgergrenda i Haug, og solgte Fristads vei 7 til Elisabeth og Inggard Folke Ossum.

Elisabeth Ossum (f. 1931 i Århus, Danmark) og Inggard Folke Ossum (f. 1929 i Horten) er i dag pensjonister. Elisabeth har arbeidet som fottpeier, mens Inggard Folke Ossum er fysioterapeut. De har fire barn samt to fosterbarn:

- * Pernille (f. 1956), g.m. Tor Harald Garberg, bosatt i Steinsåsen, to barn: Katrine (f. 1982) og Andreas (f. 1985).
- * Camilla (f. 1958), bosatt i Steinsåsen med sine tre barn: Anemone (f. 1979), Alvide (f. 1982) og Madeleine (f. 1988).
- * Lars Henrik Folke (f. 1963), bosatt i Bærum, g.m. Torunn Østrem (f. 1964) fra Hole, tre barn: Julie Ofeelia (f. 1990), Jakob Folke (f. 1994) og Klara Lucie (f. 1996).
- * Kim (f. 1967 i Saigon, Vietnam).
- * Bjarne (f. 1971), fostersønn, utvandret til USA, g.m. Joy Peters, bosatt i Virginia.
- * Lars Eche (f. 1982), fostersønn.

Eiendommen er i dag på 1,4 dekar. Enebolig bygd 1963–64 (påbygd 1978–79), og garasje påbygd 1978–79.

Fristads vei 8 gnr. 188/146 Skogstad

Utskilt fra Øvre Bråten i 1959 og ved skjøte av 7. mars 1960 solgt til Thorbjørn Wilhelm Olsen for 2.000 kroner.

Thorbjørn Wilhelm Olsen (f. 1931) fra Oslo er tømmer av yrke (i dag pensjonist), og var gift med Else Selte (1929–1993) fra Åsheim (Østre

Jomfruland) i Hole, som var hjelpepleier bl.a. ved Ullevål sykehus og Ringerike sykehus. De fikk tre barn:

* Willy Tore (f. 1954), bosatt i Grøndokka, samboer med Elin Solberg (f. 1959) fra Oslo, tre barn: Kim André (f. 1984), Kate Anett (f. 1988) og Kent Arild (f. 1992).

* Steinar (f. 1956), ugift, bosatt i Steinsåsen.

* Raymond (f. 1969), bosatt på Bårnås på Sokna, samboer med Charlotte Dahl Larsen, én datter Else (f. 1999). Fra tidligere samboerskap med Mariann Andersen har han én datter, Kine (f. 1991).

Eneboligen er bygd i 1960.

Fristads vei 9 gnr. 188/222 Venabu II

Utskilt i 1971 fra naboeiendommen Fristads vei 7, og ved skjøte av 5. februar 1972 solgt til Gunnar Johnsrud (eier av Fristads vei 11) for 20.000 kroner. I 1984 ble den ubebygde tomte solgt til Knut Seehus Bratlie (f. 1925), og han solgte den videre til Svein Roald Utaker (f. 1954) i juli 1985. Utaker bygde enebolig her i 1987, og ved skjøte av 29. januar 1988 solgte han eiendommen til Tore Bonkerud Dugstad (f. 1955 i Hurdal). Han er utdannet prest, og var kapellan og kirkeverge i Hole i perioden 1989–99. Han er gift med Brit Dugstad (f. 1953) fra Haug. Hun er lærer, og arbeidet ved Vik skole inntil familien flyttet til Tåsen i Oslo i 2000 (i dag er hun ved Tåsen skole). De har to barn: Marie (f. 1985) og Helene (f. 1987).

Høsten 2000 (skjøtet ble tinglyst 12. oktober) ble Nina Selte (f. 1964) ny eier. Hun er fra Åsheim (Østre Jomfruland) i Steinsåsen, og arbeider som kunderådgiver i Gjensidige Nor Sparebank i Hole, og er samboer med Knut Ivar Johansen (f. 1959) fra Drammen, som er bank-sjef næringsliv ved Gjensidige Nor Sparebank i Drammen. De har to barn: Fredrik (f. 1997) og Frida Ovidia (f. 2001).

Eiendommen er på 1,5 dekar. Enebolig og garasje bygd 1987.

Fristads vei 10 gnr. 188/212 Åsly

Utskilt fra Øvre Bråten i 1966 og ved skjøte av 7. mars s.å. solgt til Arild Formoe for 5.000 kroner.

Arild Formoe (f. 1912) er gift med Elfrid Johanne Deiler (f. 1914). De er begge fra Modum, og kjent over det ganske land for sin

trekkspillskole. Arild var lærer og instruktør, og Elfrid var med og organiserte. Elfrid Formoe arbeidet tidligere i mange år som kontordame i Bygdeposten på Vikersund, og i en periode var hun sydame.

Arild Formoe arbeidet i ungdomsårene på gård, sagbruk og som papirarbeider i hjembygda, og på fritiden dyrket han sin store lidenskap: trekkspillmusikk. I 1943 ble han ansatt som trekkspillreparatør hos Harald Henschien i Hønefoss, og da Henschien begynte å produsere trekkspill, var det Formoe som hadde ansvaret for bassmekanikken på de mange tusen instrumentene som fant veien ut på markedet. Fra 1952 begynte han sitt lange virke som trekkspillinstruktør. Han hadde også sitt eget orkester, Arild Formoes kvartett, som i perioden 1946–52 spilte i NRK Radio hver 6. uke.

I oktober 2001 solgte de eiendommen til Tove Mjøen Eilertsen og Bernt Martin Pedersen. Elfrid Formo har siden bodd på Hole sykehjem, mens Arild Formoe har leilighet på Vikstunet.

Tove Mjøen Eilertsen (f. 1965 i Bodø) er Collection Specialist i Hewlett-Packard Norge AS, og Bernt Martin Pedersen (f. 1963 i Harstad) er ledende arrestforvarer i Oslo politidistrikt. De har én datter, Martine (f. 2000).

Etter kjøp av en tilleggsparcell fra Stein i 1968, har eiendommen vært på i underkant av 1,7 dekar. Enebolig med garasje ble bygd 1978–79.

Fristads vei 11 gnr. 188/162 Venabu

Utskilt fra Stein i 1961, og i mars 1962 solgt til Odd Østby for 6.500 kroner. I februar 1969 solgte han den ubebygde tomte til Gunnar Johnsrud fra Hønefoss for 19.000 kroner.

Gunnar Johnsrud (f. 1927) var flymaskinist, først i SAS og siden bl.a. i Teheran (Iran), Kuwait, Sverige og Danmark. Sine siste yrkesaktive år var han vaktmester ved Hole herredshus. Han er gift med Solveig Randen (f. 1929) fra Harram i Nord-Trøndelag, som i 16 år var ansatt i Ringerikes Sparebank. De har tre sønner: Per Gunnar (f. 1955), Morten (f. 1959) og Knut (f. 1962).

Ved skjøte av 23. januar 1986 solgte de eiendommen til Ørnulf Ivar Gusgaard (f. 1943, seksjonssjef i Fellesdata AS, hvor han har arbeidet siden 1976) fra Norderhov og hustru Hilda f. Elviken (f. 1944, utdannet kokk ved Hotel Con-

tinental, siden hotellfagskole, og har vært barkeeper ved Sundvolden Hotel siden 1981). De har to barn:

* Karina (f. 1970), g.m. Lars Fredenlund fra Hosle i Bærum, to barn: Oscar (f. 1996) og Sebastian (f. 1998).

* Jørgen (f. 1972), g.m. Cecilie Fougstad Hansen (f. 1972) fra Oslo, én datter Elise (f. 2002).

Eiendommen er på 1,4 dekar. Enebolig bygd 1974, og garasje 1977.

Fristads vei 12 gnr. 188/206 og 209 Stillebo
Eiendommen består av to parseller som begge ble utskilt i 1963, bnr. 206 fra Steinsbråten (Nedre Bråten) og bnr. 209 fra Stein, til en samlet pris av 7.000 kroner. Kjøper var Anders Haglund (1905–1974), som var tømmermann og gift med Kristine Alette Nygård (1910–1999) fra Ådal. De fikk tre barn:

* Asbjørn (1931–1984), g.m. Lillian Gulbrandsen fra Sundvollen (siden skilt), to barn: Geir (f. 1955) og Atle (f. 1964).

* Signe (f. 1933), g.m. Thorvald Thorvaldsen fra Steinsfjerdingsken, to barn: Berit (f. 1962) og Einar (f. 1965).

* Erik (1937–1971), g.m. Marit Ingjerd Nyhagen fra Begnadalen, to barn: Irene (f. 1965) og Tom Erik (f. 1969).

Siden høsten 1996 har de tidligere eiernes dattersønn, Einar Thorvaldsen (f. 1965), vært eier av Fristads vei 12. Han er tømmermann, og arbeider i Bærum kommune.

Enebolig med garasje bygd 1965, og påbygd ny garasje 2001.

Birchs vei

Birchs vei 1 gnr. 188/147 Frydbo

Utskilt fra Øvre Bråten i 1959, og ved skjøte av 7. mars 1960 solgt til Ole Frydenlund fra Gulsvik for 2.000 kroner. Han var ugift og drev som brønnborer, og bygde en liten enebolig på eiendommen i 1961–62. I 1979 flyttet han til Jevnaker, og solgte Birchs vei 1 til naboen Sverre Strømsod (1939–1991), som leide ut boligen. Siden desember 1991 (skjøtet ble tinglyst 31. desember) har Espen Jahr (f. 1968) fra Steinsfjerdingsken vært eier. Han arbeider til daglig ved Vik Arbeidssenter.

Birchs vei 2 gnr. 188/114 Ruudli

Utskilt fra Øvre Bråten i 1956, og ved skjøte av 15. september s.å. solgt til Leif Peder Hatle for 1.500 kroner. Leif Peder Hatle (f. 1931) fra Vikersund var lokfører ved NSB i 42 år, og drev med lastebiltransport som binæring. Han er gift med Sigrid Danielsen (f. 1930) fra Bergebråten i Steinsfjerdingsken, som har arbeidet i dagligvareforretninger på Vik, Svensrud og i Sundvollen. De har én sønn, Tomas (f. 1955), som i 1976 fikk utskilt en tomt – gnr. 188/252 Hagan – fra foreldrenes eiendom. Han er gift med May Grethe Myhre (f. 1957) fra Åsbygda, og de har tre barn: Lars (f. 1981) og tvillingene Tone og Marte (f. 1991).

Eiendommen Ruudli (Birchs vei 2) har enebolig (bygd 1957–60) og garasje (bygd 1986, etter at en eldre var revet).

Birchs vei 4 gnr. 188/252 Hagan

Utskilt i 1977 fra gnr. 188/114 Birchs vei 2, og av eierne Sigrid og Leif Hatle solgt til sønnen Tomas Hatle for 1.000 kroner.

Tomas Hatle (f. 1955) er reparatør i Brødrene Myhre AS, og gift med May Grethe Myhre (f. 1957) fra Åsbygda. Hun har arbeidet som pleie-medhjelper på Høyenhall. De har tre barn: Lars (f. 1981) og tvillingene Tone og Marte (f. 1991).

Eiendommen er på 828 m². Enebolig med garasje bygd 1977–78.

Birchs vei 5 gnr. 190/87

Eiendommen ble utskilt i 1973 og solgt til Otto Bernhard Johansen (f. 1948) for 13.230 kroner samt grunneiertsudd. Han er fra Steinsåsen, og arbeider som sjåfør i Nettbuss Ringerike. Han er samboer med Tove Gruer (f. 1959) fra Gran, som er stuepike ved Sundvolden Hotel. Fra tidligere ekteskap med Ellen Eriksen fra Vikersund har han to barn:

* Magne (f. 1968), bosatt i Steinsåsen, g.m. Anne-Lena Strand (f. 1969) fra Røyse, to sønner: Anders (f. 1996) og Kristian (f. 1999).

* Rita (f. 1972), bosatt ved Follum, samboer med Marit Grønvold.

Tove Gruer har fra tidligere ekteskap tre barn: Jonas (f. 1987), Camilla (f. 1989) og Connie (f. 1993), alle med familienavnet Bråthen.

Eiendommen er på cirka 1 dekar. Enebolig bygd 1974.

Birchs vei 6A gnr. 188/168 Solbu

Utskilt fra Øvre Bråten i 1961 og ved skjøte av 21. november s.å. solgt til Tore Runar Johansen for 3.000 kroner. Tore Runar Johansen (f. 1938) fra Hønefoss var konsulent i Svelviksand AS (i dag pensjonist), og er gift med Ingrid Lehne (f. 1942) fra Røyse, som er transportkonsulent. De har to barn:

* Runar (f. 1963), bosatt i Heradsbygda, g.m. Tone-Lise Pedersen (f. 1966) fra Oslo, to barn: Margrethe (f. 1988) og Ida-Kristin (f. 1997).

* Heidi Kristin (f. 1967), bosatt i Steinsfjeringen, g.m. Tore Ellingsen (f. 1947), to barn: Christian (f. 1988) og Cornelia (f. 1990) – se gnr. 189/28 Sømoen.

Enebolig med garasje bygd 1962–64 (påbygd 1997), og ny garasje 2000.

Birchs vei 6B gnr. 188/313

Utskilt i 1995 fra naboeiendommen, Birchs vei 6, og i februar 1996 solgt til Mette Synsteli Fjære (f. 1962, laboratorietekniker ved Norske Skog Follum) og Harald Fjære jr. (f. 1959, salgsingeniør ved Nor-Reg AS). De har to barn: Petter (f. 1989) og Bettina (f. 1992). Enebolig bygd 1996–97, og garasje 1982.

Birchs vei 7 gnr. 190/86

Boligeiendom på Rud-feltet på 923 m² som i 1973 ble solgt til Åge Roar Langbråten for 12.922 kroner samt grunneiertilskudd.

Åge Roar Langbråten (1946–1998) fra Hadeland var sjåfør i bygningsbransjen, og gift med Astrid Helene Halstensen (f. 1948) fra Sundvollen, som er hjelpepleier i hjemmesykepleien i Hole. De fikk tre sønner: Roar (f. 1967), Frode (f. 1968) og Frank (f. 1978).

Etter sin manns død i 1998 har Astrid Helene giftet seg igjen med Gjermund Gjermundbo (f. 1972) fra Røyse. Der er bosatt på Helgelandsmoen. Ved skjøte tinglyst 19. september 2001 ble Birchs vei 7 solgt til Knut Opdal (f. 1965), eier av Bjørnstad gård i Steinsfjeringen. Han benytter eiendommen som kårbolig for Bjørnstad gnr. 181/1 i Hole. Den bebos i dag av hans mor, Bjørg Helene Opdal (f. 1933).

Enebolig bygd 1973–74.

Birchs vei 8 gnr. 188/145 Tyrivang

Utskilt fra Øvre Bråten i 1957 og i mars 1958 solgt til Peter Øyen for 3.600 kroner. Allerede 1.

mai s.å. solgte Øyen eiendommen videre til Emmy og Klaus Waldenstrøm fra Oslo for 7.500 kroner. De hadde en brakke på tomta og brukte den som feriested noen år, før de bygde hus cirka 1965 og bosatte seg der. Emmy arbeidet som syerske, og Klaus Waldenstrøm var gartner i Oslo kommune. De var barnløse. Etter hans død i 1978 fikk Emmy Waldenstrøm uskiftebevilging. Etter hennes død ble eiendommen i mai 1996 (skjøtet ble tinglyst 15. mai) solgt til Sondre Skar (f. 1975 i Ringerike). Han er stålmonter og ansatt i Skar Industriservice, og samboer med Bjørg Kristin Bråten (f. 1977) fra Hønefoss, som er øyelegesekretær ved Hønefoss Øyelegesenter AS. De har én sønn, Kristoffer (f. 2001).

Huset som ble bygd cirka 1965, ble påbygd en gang på 1980-tallet. Dagens eier planlegger å rive det gamle og bygge nytt i 2003.

Birchs vei 9 gnr. 190/88

Boligeiendom på Rud-feltet på 920 m² som i 1973 ble solgt til Åge Midtsundstad for 12.880 kroner samt grunneiertilskudd.

Åge Midtsundstad (1941–1987) fra Våler i Solør var overingeniør/førstegeodet ved Statens kartverk, og Else Midtsundstad f. Møinichen (f. 1944) fra Jessheim er førstekonsulent ved Hærens ingeniørhøgskole på Hvalsmoen. De fikk to sønner:

* Halvor (f. 1972), bosatt i Våler i Solør, g.m. Ragnhild Kjeldsen (f. 1971) fra Oslo, én datter Hanna (f. 1999).

* Eirik (f. 1976), bosatt i Hole.

Enebolig med garasje bygd 1976.

Birchs vei 10 gnr. 188/236 Vibo

Utskilt fra Orebråten i 1975 og ved skjøte av 18. august s.å. solgt til Vidar Røste for 12.000 kroner.³

Vidar Røste (f. 1946 i Bærum) er maskiningeniør ved NCC, og gift med Grethe Kristoffersen (f. 1950) fra Jevnaker, som er finansiell rådgiver i Storebrand. De har to barn:

* Marita (f. 1970), g.m. André Johan Stensrud (f. 1968) fra Tyrstrand, to barn: Gina (f. 1994) og Stine (f. 1997).

³ Boligeiendommene gnr. 188/236, 237, 238, 239, 240, 244, 245, 246, 247 og 248 betalte i tillegg et grunneiertilskudd på 22.870 kroner hver.

* Øistein (f. 1975), g.m. Veronica Olsen, én sønn Andreas (f. 2001).

I juni 1993 solgte de Birchs vei 10 til Kari-Brit Strand og Hans Arne Haugnes, og flyttet til Utvika.

Kari-Brit Strand (f. 1939) fra Åsnes er rådgiver i Jevnaker kommune, og Hans Arne Haugnes (f. 1946) fra Ballangen er glassmester i Autover Bilglass AS på Vøyenenga i Bærum. Kari-Brit har fra tidligere ekteskap to sønner:

* Roy (f. 1961), tvilling, g.m. Randi Berge, to barn: Magnus og Henrik (tvillinger, f. 1994).

* Kay (f. 1961), tvilling, g.m. Hilde Konradsen, to barn: Solveig (f. 1992) og Peder (f. 1997).

Hans Arne Haugnes har fra tidligere ekteskap tre sønner:

* Morten (f. 1972), g.m. Mona Bjerregaard, to barn: Maren (f. 1999) og Mathias (f. 2000).

* Fredric (f. 1976), tvilling.

* Christian (f. 1976), tvilling.

Eiendommen er på 895 m². Enebolig bygd 1976 og garasje 1978.

Birchs vei 11 gnr. 190/89

Boligeiendom på Rud-feltet på 906 m² som i 1973 ble solgt til Arild Harry Skar for 32.554 kroner.

Arild Harry Skar (f. 1945) fra Oslo er daglig leder og innehaver av Skar Industriservice i Hole, som han startet i 1994. Firmaet er underleverandør til byggeindustrien og produserer trapper, rekkverk og bærekonstruksjoner i stål. Siden 1998 har det holdt til i egne produksjonslokaler på Trøgslø ved Sundvollen (fire ansatte).

Arild Harry Skar er gift med Eli Torild f. Haglund (f. 1945) fra Hole, som er hjelpepleier ved Tyribo Oase på Nakkerud. De har to barn:

* Snorre (f. 1972), samboer med Torunn Merete Sand (f. 1971) fra Lofoten, to barn Jeanette (f. 1995) og Magnus (f. 2002).

* Sondre (f. 1975), samboer med Bjørg Kristin Bråten (f. 1977) fra Hønefoss, én sønn Kristoffer (f. 2001).

Enebolig bygd 1974–75, og garasje 1978.

Birchs vei 12 gnr. 188/240 Flatbo

Utskilt fra Orebråten i 1975 og ved skjøte av 28. august s.å. solgt til Kari Breili f. Sætrang (f.

1935) for 15.000 kroner. Hennes foreldre, Ingrid Jensine f. Kittelsbye og Sigurd Sætrang bygde enebolig på eiendommen, og bodde her til sin død i hhv. 1978 og 1983. De var tidligere eiere av Ødegården (gnr. 35/1) i Haug.

Kari Breili er gift med Erik Breili (f. 1934). Siden 1990 (skjøtet ble tinglyst 18. januar) har deres sønn Pål Breili (f. 1963) vært eier av Birchs vei 12. Han er ingeniør, og administrativ leder ved Hand-Pro AS i Hønefoss. Han er gift med Ellen Nyhus (f. 1965 i Tvedestrand), som er lærer/instruktør ved Arbeidsinstituttet Ringerike. De har tre barn: Vilde (f. 1994), Julie (f. 1996) og Sanna (f. 1998).

Eiendommen er på 851 m². Enebolig bygd 1975–76.

Birchs vei 13 gnr. 190/91

Boligeiendom på Rud-feltet på 878 m² som i 1973 ble solgt til Karl Andreas Østrem for 12.292 kroner samt grunneiertilskudd.

Karl Andreas Østrem (f. 1928) er fra Dyrøy i Troms og utdannet adjunkt. I perioden 1973–88 var han rektor ved Hole ungdomsskole, og 1988–93 rektor ved Voksenopplæringen i Hole. Han er gift med Hallfrid Lucie f. Haugan (f. 1927) fra Harstad, som er sykepleier og i perioden 1971–91 var avdelingssykepleier ved Hole sykehjem. De har fire barn:

* Birgit (f. 1956), bosatt i Oslo, g.m. Ole Skimmeland (f. 1964) fra Stavanger (siden skilt), én datter Ane (f. 1984).

* Arnulf (f. 1958), bosatt i Bærum, samboer med Kirsten Helgesen, to barn: Hedda Emilie (f. 1995) og Filip Nikolai (f. 1998).

* Hallvard (f. 1963), bosatt i Oslo.

* Torunn (f. 1964), bosatt i Bærum, g.m. Lars Henrik Folke Ossum (f. 1963) fra Hole, tre barn: Julie Ofelia (f. 1990), Jakob Folke (f. 1994) og Klara Lucie (f. 1996).

Enebolig bygd 1975, og garasje 1976.

Birchs vei 14 gnr. 188/245 Fagerli

Utskilt fra Orebråten i 1975 og ved skjøte av 23. januar 1976 solgt til Asbjørn Hartvig Lærum for 10.145 kroner.

Asbjørn Hartvig Lærum (f. 1936) fra Hønefoss er utdannet mekaniker, og har seinere drevet med spesialtransport for Statnett. Han er gift med Astrid Selte (f. 1936), som har vært renhol-

der i Ringerike kommune. De har to sønner:

* Jan Hartvig (f. 1960), bosatt i Kroksund, g.m. Trude Båtnes (f. 1964) fra Kristiansund N. Jan Hartvig Lærum har fra tidligere én sønn, Jan-Erik (f. 1995).

* Dagfinn (f. 1963), bosatt i Steinsåsen, g.m. Anniken Undhjem Johansen (f. 1966), to barn: Ida Helene (f. 1992) og Jørgen (f. 1997).

Eiendommen er på 676 m². Enebolig med garasje og sokkelleilighet bygd 1976.

Birchs vei 15 gnr. 190/90

Boligeiendom på Rud-feltet på 976 m² som i 1973 ble solgt til Jan Chr. Blankenburgh for 13.664 kroner samt grunneiertsledd. Han solgte allerede året etter tomte til Jan Syver Grimstad for 35.390 kroner.

Jan Syver Grimstad (f. 1937) fra Rygge i Østfold er jordskifteekandidat, og arbeidet ved Statens kartverk i Hønefoss. Han er gift med Eva f. Enebo (f. 1946), og de har én datter, Julie (f. 1971).

I desember 1991 solgte Grimstad eiendommen til Gyri Warme Tandberg (f. 1958, sykepleier ved Hole sykehjem) og Olav Tandberg (i en periode kommunelege i Hole).

Ved skjøte tinglyst 5. februar 1996 ble Birchs vei 15 solgt til Kari Hanøy og Geir Inge Stokke.

Kari Hanøy Stokke (f. 1966) fra Bergen er økonom, og gift med Geir Inge Stokke (f. 1966) fra Porsgrunn, som er daglig leder i et reklamebyrå i Oslo. De har én sønn, Anders William (f. 1992).

Enebolig bygd 1980 og garasje 1981.

Birchs vei 16 gnr. 188/235 Fjordgløtt

Utskilt fra Orebråten i 1975 og ved skjøte av 18. august s.å. solgt til Gudbrand Gudbrandsen (f. 1931) for 12.000 kroner. Han var disponert i Spar-Kjøp AS i Ringerike Stormarked, og bygde enebolig med garasje på tomte. Ved skjøte av 22. august 1986 solgte han eiendommen til Finn Moholdt (f. 1950) fra Norderhov.

Høsten 1991 (skjøtet ble tinglyst 1. oktober) ble Anne Lise og Tom Erlandsen nye eiere.

Anne Lise Garberg Erlandsen (f. 1962) fra Røyse er regnskapsassistent i Økonomihuset Regnskap AS i Hønefoss, mens Tom Erlandsen (f. 1958) er daglig leder i Toron Sandvika AS. De har to barn: Tomas (f. 1985) og Marius (f. 1991).

Eiendommen er på 810 m². Enebolig med garasje bygd 1975.

Birchs vei 17 gnr. 190/92

Boligeiendom på Rud-feltet som i 1973 ble solgt til Solvor Sundland. Hun solgte allerede i 1974 tomte videre til Eva Anna og Leif Borgersen for 35.000 kroner.

Leif Borgersen (f. 1937) fra Steinsfjordingen er utdannet ingeniør, og fra 1974 driftssjef ved Hole Verksted AS (et datterselskap av Thune-Eureka AS) på Borgeng i Hole. Fra 1983 drev han sitt eget firma PRO-TEK AS på Borgeng, hvor han med en stab på 8–9 mann produserte reservedeler til Thune-Eureka og annen mekanisk industri. Fra 1988 trappet han ned og flyttet virksomheten til garasjen hjemme i Birchs vei, hvor han siden har drevet firma Maskinbygg. Han er gift med Eva Anna Hatlegjerde (f. 1938) fra Nordfjord, og de har to sønner: Dag Morten (f. 1962) og Tor Espen (f. 1967).

Siden 1. mars 2002 har Tor Espen Borgersen (f. 1967) vært eier av Birchs vei 17. Han er ugift, og administrasjonssjef i A. Sundvall ASA – et meglerhus i Oslo.

Enebolig ble bygd i 1974–1975 og garasje i 1988–89. Eiendommen er på cirka 1,2 dekar.

Birchs vei 18 gnr. 188/204

Utskilt fra Øvre Bråten i 1962 og i desember s.å. solgt til Emil Eriksen (f. 1898), som to år tidligere hadde kjøpt tomte vis-à-vis, gnr. 188/144 Birchs vei 35. Ved skjøte av 16. mai 1966 solgte Eriksen begge tomtene til Olav Svartdal (f. 1931) for 10.000 kroner. Svartdal bygde enebolig i Birchs vei 35, og Birchs vei 18 lå ubebygde inntil eiendommen i august 1994 ble solgt til Heidi og Jan Egil Wiik.

Jan Egil Wiik (f. 1957) og Heidi Wiik f. Nielsen (f. 1958) er begge fra Trondheim, og fysioterapeuter av yrke. De har tre barn: Camilla (f. 1982), Joakim (f. 1985) og Margareth (f. 1989).

Etter kjøp av en tilleggsparcell i 1986 er eiendommen i dag på 850 m². Enebolig bygd 1995 og garasje 1999.

Birchs vei 19 gnr. 190/93

Boligeiendom på Rud-feltet på 981 m² som i 1974 ble solgt til Rolf Rasch for 13.734 kroner samt grunneiertsledd.

Rolf Kristian Rasch (1947–1987) var fra

Oslo, men hans mor Anna var datter av Johanne og Anton Andersen Koksrud, som eide Koksrud i Hole fra 1923 til 1932. Rolf Rasch var byggmester med eget firma, og gift med Britt Solvor Langen (f. 1947) fra Røros, som er adjunkt/formingslærer. De har to barn: Miriam Kristine (f. 1973) og Ole Gabriel (f. 1976).

I juli 2001 (skjøtet ble tinglyst 17. juli) solgte Britt Solvor Rasch eiendommen til Marianne Holst Tapper (f. 1977) fra Oslo, som er aktivitetør. Hun er gift med Bengt Magnus Tapper (f. 1972) fra Öland, Sverige, som er redningsmann i Falken, Oslo. De har én sønn, Alexander (f. 2001).

Enebolig bygd 1974, garasje 1975 og vedbod 1980.

Birchs vei 20 gnr. 188/153 Torås

Utskilt fra Øvre Bråten i 1961, og ved skjøte av 22. april s.å. solgt til Thore Bratteteig for 3.000 kroner. Thore Bratteteig (1927–1993) var fra Etne i Sunnhordland, og bankkasserer i Hole Sparebank. Han var gift med Aase Helene Megrund (f. 1928, kontorfullmektig) fra Vadsø. De fikk to barn:

* Sverre (f. 1957), ugift, bosatt på Helgelandsmoen.

* Trygve (f. 1961), bosatt i Løkenmoen, samboer med Gro Helen Karlsen (f. 1964) fra Helgelandsmoen, to barn: Mari (f. 1993) og Mette (f. 1997).

Ved skjøte av 20. april 1969 ble eiendommen solgt til Inger Johanne og Karl Arne Danielsen.

Inger Johanne Danielsen f. Ruud (f. 1944) fra Oslo var i 13 år ansatt ved Ringerike og Hallingdal Varslingsentral i Hønefoss. Karl Arne Danielsen (f. 1945) fra Sundvollen er arbeidsleder ved Ringerike fengsel på Tyristrand. De er siden skilt, og har to barn:

* Arild (f. 1965), samboer med Sissel Bjaanes (f. 1970), to barn: Alexander (f. 1993) og Rikke (f. 1997).

* Marianne (f. 1968), g.m. Ingar Gunderengen (f. 1967) fra Åsa (siden skilt), to barn: Jørgen (f. 1994) og Joakim (f. 1996).

Siden 1974 har Inger Johanne Danielsen vært eier. Karl Arne Danielsen er gift igjen med Anne Lise Kravik (f. 1955) fra Helgelandsmoen, og de har to barn: Siv Annett (f. 1982) og Tor Arne (f. 1987).

Eiendommen er på 1,9 dekar. Enebolig bygd 1962–63, og garasje cirka 1976.

Birchs vei 21 Orebråten gnr. 188/11 er omtalt på s. 518–522.

Birchs vei 22 gnr. 188/167 Lien

Utskilt fra Øvre Bråten i 1961 og ved skjøte av 15. juni 1962 solgt til Bjarne Sanne for 2.500 kroner. Bjarne Sanne (f. 1940) fra Hole er bil-lakkerer med eget verksted, og gift med Solveig Kristoffersen (f. 1937) fra Heradsbygda. Enebolig med garasje bygd 1963–64.

Birchs vei 23 gnr. 188/238 Furubo

Utskilt fra gnr. 188/11 Orebråten i 1975 og ved skjøte av 18. august s.å. solgt til Erik Skjerven for 15.000 kroner.

Erik Skjerven (f. 1949) er fra Gile i Hole, og gift med Grethe Schultz Ahlbom (f. 1950) fra Oslo. De har to barn: Marianne (f. 1977) og Marthe (f. 1979).

Siden 5. august 1994 har Grethe Schultz Skjerven vært eier av Birchs vei 23. Hun er depotmedarbeider i Sparebank 1 Ringerike i Hønefoss.

Eiendommen er på cirka 1,6 dekar. Enebolig bygd 1975–76.

Birchs vei 25 gnr. 188/239 Hultet

Utskilt fra Orebråten i 1975 og ved skjøte av 18. august s.å. solgt til Karl Otto Hultgren for 15.000 kroner.

Karl Otto Hultgren (f. 1942 i Oslo) er selvstendig næringsdrivende innen sanering og reparasjon av biologiske bygningskader. Han er gift med Eva Hultgren (f. 1945 i Oslo), som har arbeidet som kosmetolog. De har to barn: Kaja Andrine (f. 1970) og Kristian Karl (f. 1979).

Eiendommen er på 1,2 dekar. Enebolig bygd 1975–76.

Birchs vei 29 gnr. 188/237 Utsikten

Utskilt fra Orebråten i 1975 og ved skjøte av 14. august s.å. solgt til Leif Jørgen Ellingsen (f. 1949) for 15.000 kroner.

Leif Jørgen Ellingsen (f. 1949) er ingeniør og maskinentreprenør, og gift med Torbjørg Norli (f. 1945) fra Rjukan. I 2002 solgte de eiendommen i Birchs vei og flyttet til Kroksund, hvor de overtok hans barndomshjem.

Nye eiere av Birchs vei 29 ble Live Camilla Bentsen Retvedt (f. 1968, lærer ved Vik skole) og Kristoffer August Retvedt (f. 1965, statsautori-

sert eiendomsmegler og medeier i firmaet Brenden & Retvedt AS, Hønefoss). De har to barn: Jørgen Tideman (f. 1991) og Oda Marie (f. 1994).

Enebolig med garasje er bygd 1975–76. Eiendommen er på 1,1 dekar.

Birchs vei 31 gnr. 188/234 Hagen

Utskilt fra Orebråten i 1975 og ved skjøte av 19. august s.å. solgt til Torill Jensen for 1.000 kroner.

Torill Jensen f. Hansen (f. 1946) er datter av Elise (fra Orebråten) og Eivind Hansen, og vokste opp i Oslo. Hun er sykepleier, og ble gift med lektor Svein Erik Jensen (1947–1995) fra Oslo (siden skilt). De fikk to barn:

- * Kjersti (f. 1973), g.m. Vegard Holm fra Oslo, en sønn Erik f. 2001.
- * Eivind (f. 1970), g.m. Merete Gustavsen (f. 1967) fra Oslo, bosatt i Nedre Steinsåsen.

I desember 1990 ble eiendommen solgt til Otto Hjertholm (f. 1919) fra Voss, som leide den ut til sin datter Toril Hjertholm (f. 1951). Hun overtok som eier i 1998. Toril Hjertholm er gift med Kurt Harald Jensen (f. 1949) fra Ibestad, og de har tre barn:

- * Kjetil (f. 1975), bosatt i Oslo, samboer med Eva J. Hongseth (f. 1970).
- * Camilla (f. 1978), bosatt i Canada, samboer med Wayne Jones (f. 1970).
- * Espen (f. 1981), bosatt i Hønefoss.

Toril Hjertholm er utdannet økonom. I 2001 flyttet de til USA, hvor Kurt Harald Jensen arbeider som Operation Manager i New Orleans. Våren 2002 solgte de eiendommen til Irene Haglund og Paal Arnesen.

Irene Haglund (f. 1965) er utdannet konditormester, og var ansatt ved Goman i Hønefoss i 17 år. I dag arbeider hun deltid ved Statoil på Vik og som bibliotekassistent ved Hole bibliotek. Paal Arnesen (f. 1965) fra Sundvollen er daglig leder ved Statoil på Vik. De har to barn: Magnus (f. 1989) og Eivind (f. 1993).

Eiendommen er på cirka 1,1 dekar. Enebolig med garasje bygd 1976.

Birchs vei 33 gnr. 188/244 Solglimten

Utskilt fra Orebråten i 1975 og ved skjøte av 18. august s.å. solgt til Karsten Olav Hansen for 15.000 kroner.

Karsten Olav Hansen (f. 1947) er salgskonsulent i Findus, og gift med Inger Kristoffersen (f. 1947), som er sekretær i Hole kommune. De er begge fra Steinsåsen, og har to barn:

- * Roy (f. 1970), g.m. Lene Tollefsen (f. 1979) fra Nesbyen, én datter Hanna (f. 2002).
- * Monica (f. 1975).

Eiendommen er på 1,0 dekar. Enebolig med garasje bygd 1975–76.

Birchs vei 35 gnr. 188/144 Steinbo

Eiendommen ble utskilt fra Øvre Bråten i 1958, og i mars 1960 solgt til Emil Eriksen for 3.000 kroner. Ved skjøte av 16. mai 1966 kjøpte Olav Svartdal den ubebygde tomta for 10.000 kroner, inkludert gnr. 188/204 Birchs vei 19, som ligger vis-à-vis og ble solgt til Heidi og Jan Egil Wiik i 1994.

Olav Svartdal (f. 1931) er fra Seljord i Telemark, og førsteamanuensis ved Universitetet i Oslo. Han er gift med Astrid Hoffart (f. 1936) fra Sigdal, som er lærer ved Helgerud skole i Ringerike. De har tre barn:

- * Trude (f. 1962), g.m. Tor Husebø (f. 1961), tre barn: Aksel (f. 1992), Sigurd Milan (f. 1993) og Ole Gabor (f. 1997).
- * Hilde (f. 1964), g.m. Bård A. Lunde (f. 1967), én datter Elin (f. 2002).
- * Kjetil (f. 1972), én sønn Eirik (f. 2000).

Enebolig med garasje bygd 1968.

Birchs vei 39 gnr. 188/215 Øvre Bråten I

Ved skjøte av 28. april 1968 ble tunet på den tidligere plassen Øvre Bråten, med eneboligen som Aase Sigfried og Hans Ryge hadde bygd i 1960, solgt til Per Eiliv Moi. Med i salget fulgte cirka 3 dekar tomt.

Per Eiliv Moi (f. 1932) er fra Kvinesdal i Vest-Agder, og gift med Margit Røine (f. 1930) fra Hønefoss. De har fire barn:

- * Marianne (f. 1959), bosatt på Ask, g.m. Einar Martin Lundstad (f. 1956) fra Ask, tre barn: Martin (f. 1986), Marie (f. 1989) og Rasmus (f. 1991).
- * Tone Ingeborg (f. 1960), bosatt i Haug, g.m. Ole Petter Løbben (f. 1959) fra Sollihøgda, to barn: Marthe (f. 1999) og Charlotte (f. 2001). Fra tidligere samboerskap med Tor Inge Dolve fra Bergen har Tone Ingeborg én sønn, Fredrik (f. 1988).
- * Per Gunnar (f. 1964), bosatt på Alme, g.m. Ragnhild Borlaug Alme (f. 1968), to barn: Maren (f. 1996) og Peder (f. 1999).

Per Eiliv Moi
(f. 1932) var ordfører i Hole
1984–1985 og
1995–1999.

* Marit (f. 1966), bosatt på Torshov i Oslo, g.m. Eric Iversen fra Miami, USA, én sønn Eiliv Severin (f. 1999).

Margit Moi er adjunkt, og arbeidet tidligere ved Hønefoss skole (i dag pensjonist). Per Eiliv Moi er aktiv lokalpolitiker og representerer Høyre i Hole kommunestyre. I årene 1984–85 og perioden 1995–99 var han ordfører i Hole kommune. Moi er ingeniør, og har også befalsutdanning fra Ingeniørvåpenet. Han var i Forsvaret i 14 år, og ansatt som offiser fram til 1966. I perioden 1966–85 arbeidet han med salg og markedsføring i firmaet Pay & Brinck AS i Oslo, og siden i 10 år i forskjellige stillinger i AS Veidekke og Norwegian Contractors AS. Som pensjonist har han bl.a. vært engasjert som rådgiver i omstillingsprosjektet som er satt i gang som følge av at store deler av forsvarsvirksomheten i Ringeriksregionen blir nedlagt.

Eneboligen fra 1960 ble ombygd og påbygd i 1970.

Birchs vei 41 gnr. 188/214 Øvre Bråten II
Utskilt fra Øvre Bråten i 1968, og ved skjøte av 27. januar s.å. solgt til Anders Syse (f. 1943, tekniker i NRK) for 20.000 kroner.

Ved skjøte av 29. januar 1973 ble eiendommen solgt til Gunnar Lunne (f. 1945) fra Oslo, som er adm. dir. i Fina Norway AS, et datterselskap i TotalFinaElf. Han er gift med Inger Grette Foss (f. 1946) fra Oslo. De har én datter, Mette (f. 1982).

Enebolig med garasje er bygd 1972–73, og påbygd 1988. Eiendommen er på 1,8 dekar.

Sigurd Syrs vei

Sigurd Syrs vei 1 gnr. 188/140

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1957 og i august s.å. solgt til Evert Johanson (f. 1918) for 5.000 kroner. Året etter ble den overdratt til hans kone Irja Margareth f. Eliassen (f. 1923). Ved skjøte av 20. juli 1972 ble eiendommen, med en tilleggsparsell gnr. 188/223, solgt til Ole Kato Løvbugten for 30.000 kroner.

Ole Kato Løvbugten (f. 1942) fra Lunde i Telemark er ingeniør, og gift med Kariin Fredriksen (f. 1945) fra Bærum. De har to barn: Øyvind (f. 1972) og Gunnar (f. 1974).

Eiendommen er på 1,9 dekar. Enebolig bygd 1975. En garasje/hytte som stod på eiendommen da nåværende eier overtok i 1972, er siden revet, og ny garasje bygd 1993.

Sigurd Syrs vei 2 gnr. 188/160

Utskilt fra Stein i 1961 og i juni 1969 solgt til Sven Svensson for 1.000 kroner. Sven Svensson (1914–1985) fra Kirkenær i Solør var gårdsbestyrer på Stein 1961–1977. Han var gift med Margit Mangerud (1913–1996) fra Vang i Hedmark. De fikk to sønner:

* Sven-Åge (f. 1942), bosatt i Oslo, samboer med Gerd Lindstad fra Vang i Hedmark. Fra tidligere ekteskap med Berit Hansen fra Haug har han to sønner: Åsmund (f. 1971) og Eilif (f. 1974).

* Torgrim (f. 1945), bosatt i Askim, g.m. Lise Håseth Gundersen fra Askim. Fra tidligere ekteskap med Gro Nørstebø fra Oslo har han én datter, Ingvild (f. 1983) og et fosterbarn, Stine (f. 1986). Lise har fra tidligere to barn: Juni (f. 1987) og Emil (f. 1992).

Ved skjøte av 21. september 1983 ble eiendommen solgt til Tove Drange (f. 1946) fra Bergen, som er lærer ved Vik skole. Hun er gift med Frank Johnsen (f. 1941) fra Kirkenes (daglig leder ved Ringerike Trafikkskole). De har to barn:

* Ingvild (f. 1978 i Tromsø), bosatt i Oslo, samboer med Morten Olafsen (f. 1977) fra Brønnøysund.

* Torhild (f. 1980 på Gjøvik), bosatt i Oslo, samboer med Tommy Langengen (f. 1976) fra Langhus.

Eneboligen fra 1973 ble ombygd til generasjonsbolig i 1984, og eierens mor, Bjørg Drange (f. 1918 i Bergen), flyttet hit og bodde her til sin død i 1994. I 1984 ble det også bygd frittstående garasje og carport. Eiendommen er på cirka 1,9 dekar.

Sigurd Syrs vei 3 gnr. 188/155

Utskilt fra Stein i 1961, og ved skjøte av 1. august s.å. solgt til Rolf Gruer for 6.000 kroner.

Rolf Gruer (f. 1936) er ingeniør (i dag pensjonist), og gift med Thora Helene Berg (f. 1940) fra Haug. De har to barn:

* Mari-Anne (f. 1960), g.m. Torger Skaug (f. 1957) fra Åsbygda, to barn: Bente (f. 1981) og Lise (f. 1983). Øyvind (f. 1963), g.m. Camilla Odfjell (f. 1969) fra Bergen, én datter Maria (f. 1998).

Enebolig med garasje bygd 1960–61.

Sigurd Syrs vei 4 gnr. 188/158

Utskilt fra Stein i 1961 og i februar s.å. solgt til Arne Gjertang for 5.000 kroner. Ved skjøte av 1. april 1963 kjøpte Astrid og Hans Viktil den ubebygde tomta for 14.500 kroner.

Hans Viktil (f. 1935) fra Trondheim er sivilingeniør, og gift med Astrid Viktil f. Særen (f. 1935) fra Rauland i Telemark. Hun er sykepleier, og var en periode leder for hjemmesykepleien i Hole. Begge er i dag pensjonister. De har tre barn:

* Ellen (f. 1962), g.m. Erik Brodin (f. 1961) fra Oslo, tre barn: Fridtjof (f. 1992), Hermann (f. 1994) og Åsne (f. 1997).

* Ivar (f. 1965), g.m. Eirin Salvesen (f. 1965) fra Hole, tre barn: Magnus (f. 1989), Øystein (f. 1991) og Håkon (f. 1994).

* Stein (f. 1967), g.m. Gro Juul (f. 1968) fra Skien, én datter Anne (f. 2001).

I 1998 solgte Astrid og Hans Viktil eiendommen og flyttet til Lyse (Lårvikkleiva) på østsida av Steinsfjorden, som de var blitt eiere av i 1986.

Nye eiere av Sigurd Syrs vei 4 ble Rønnaug Grini Brenden og Bjørn Brenden.

Rønnaug Grini Brenden (f. 1963) fra Gran har arbeidet ved Nøstret bo- og behandlingssenter (tidligere Tyrifjordheimen), og utdanner seg i dag til hjelpepleier. Bjørn Brenden (f. 1961 i Hedalen) har delvis vokst opp i Steinsåsen. Han er statsautorisert eiendomsmegler og medeier i Brenden & Retvedt AS i Hønefoss. De har tre barn: Marthe Nickoline (f. 1989), Daniel (f. 1993) og Emilie (f. 1995).

Eiendommen er på 1,7 dekar. Enebolig bygd 1967 (påbygd 1975). Et tømmerhus fra cirka

1800, flyttet fra Grøndokka, brukes som leikestue.

Sigurd Syrs vei 5 gnr. 188/127

Utskilt fra Stein i 1956 og ved skjøte av 14. januar 1959 solgt til Erik Breili (f. 1934) for 5.000 kroner. Erik Breili er gift med Kari Sætrang Breili (f. 1935), og de har to barn: Gro (f. 1958) og Pål (f. 1963). I 1987 kjøpte de tomt i Sigurd Ribbungs vei 3 og bygde ny enebolig, som de flyttet til i 1989 – se gnr. 188/291. Erik og Kari Breili flyttet i 2000 til Vikshøgda 8 – se gnr. 192/74 i bind 1.

Ved skjøte av 25. juli 1989 solgte de Sigurd Syrs vei 5 til Trond Svenskerud (f. 1959). Han er samboer med Celin Selte (f. 1971). De er begge fra Steinsåsen, og har én sønn, Marcus (f. 2000). Fra tidligere har Trond to barn: Anita (f. 1986) og Kim André (f. 1988).

Eiendommen er på 1,7 dekar. Enebolig bygd 1959–60.

Sigurd Syrs vei 6 gnr. 188/128

Utskilt fra Stein i 1956 og ved skjøte av 23. mars 1961 solgt til Bjarne Flatval for 6.000 kroner.

Bjarne Flatval (f. 1920, flykaptein) fra Trondheim var gift med Louise Opsal (1916–2001) fra Brandbu. De fikk to barn:

* Ola (f. 1947), bosatt på Toten, g.m. Christel Engelsen fra Kapp, tre barn: Ingrid Louise (f. 1981), Marie Helene (f. 1983) og Birgitte (f. 1988).

* Elin (f. 1951), bosatt i Oslo.

Enebolig bygd 1961–62.

Sigurd Syrs vei 7 gnr. 188/125

Utskilt fra Stein i 1957 og ved skjøte av 14. mai 1959 solgt til Sverre Hansen (f. 1934) fra Hønefoss for 5.000 kroner. Han er gift med Gerd Solweig f. Pålerud (f. 1938) fra Steinsåsen, og de har to barn: Jan Yngvar (f. 1958) og Anne Berit (f. 1961). De bygde enebolig på eiendommen i 1959. I 1981 overtok de hennes barndomshjem Pålsbu (gnr. 188/32) i Steinsåsen og flyttet dit, og ved skjøte av 22. april s.å. solgte de Sigurd Syrs vei 7 til August Dybfest (f. 1935) fra Fosen i Sør-Trøndelag. Han har vært sossjef i Fokus Bank (i dag pensjonist), og er gift med Gunhild Anette Fagerås (f. 1952) fra Veme, som er kunderådgi-

ver i Gjensidige Nor Sparebank på Vik. De har én datter:

* Kjersti (f. 1978), bosatt i Steinsåsen, samboer med Endre Thomasrud (f. 1976) fra Nakkerud (se gnr. 188/38 Åsheimsvei 10).

Fra tidligere ekteskap med Rita Tanem fra Hamburg i Tyskland, har August Dybfest to barn:

* Tore Martin (f. 1964), bosatt i Drammen.

* Peter (f. 1970), bosatt på Vik torg, samboer med Camilla Sværi (f. 1978).

Sigurd Syrs vei 8 gnr. 188/126

Utskilt fra Stein i 1956, og ved skjøte av 20. februar 1960 solgt til Gudbrand Borgen fra Oslo for 5.000 kroner.

Tomta lå ubebygd helt til 1974, da det ble reist enebolig. Datteren Grete Snefrid Moen (f. 1946), som hadde overtatt som eier fra 1972, bodde med sin familie her en periode, men flyttet tilbake til Oslo og solgte eiendommen i november 1980 til Eva og Tore Jensen.

Tore Jensen (f. 1934) er fra Arendal, og arbeidet i Kværner-konsernet i 35 år – den siste perioden som verkstedformann. Hans hustru Eva f. Thorsby (f. 1922) er fra Modum. De har én datter, Torill Tybring Jensen (f. 1963), daglig leder ved Granitt- og Steinsenteret på Økern i Oslo. Hun bor i underetasjen i Sigurd Syrs vei 8 med sine to barn: Tor-Eivind (f. 1991) og Jan-Erik (f. 1995).

Sigurd Syrs vei 10 gnr. 188/124

Utskilt fra Stein i 1957 og i juni 1959 solgt til Ragnhild og Olav T. Seim for 5.000 kroner. De bygde enebolig og uthus tidlig i 1960-årene (eneboligen revet i 1999). Ved skjøte av 5. oktober 1976 ble eiendommen overdratt til sønnen Torbjørn Jarle Seim (f. 1946), med bruksrett for foreldrene i deres levetid.

Torbjørn Jarle Seim er bosatt i Solbergs vei 4A med sin familie (se gnr. 188/246).

Eiendommen Sigurd Syrs vei 10 er på 1,7 dekar. Bebyggelsen består av et uthus (bygd cirka 1962).

Sigurd Syrs vei 11 gnr. 188/121

Eiendommen ble utskilt fra Stein i 1957, og ved skjøte av 20. februar 1960 solgt til Aud f. Eilertsen (f. 1925) fra Vindafjord i Rogaland og Martin Røsby (f. 1920) fra Sokna for 5.000 kroner.

De har én datter, Tove Marie (f. 1957), som ved skjøte av 8. oktober 1982 overtok eiendommen. Hun er gift med Sigurd Edvard Steen (f. 1952) fra Bærum.

Tove Marie Røsby Steen har to barn: Nicklas Karlsson Røsby (f. 1984) og Jonathan Karlsson Røsby (f. 1987).

Enebolig bygd 1959–60, påbygd 1985–86 og ombygd 2001–02.

Sigurd Syrs vei 13 gnr. 188/118

Utskilt fra Stein i 1957 og ved skjøte av 22. september 1959 solgt til Mads Einar Larsson for 5.000 kroner.

Mads Einar Larsson (f. 1926) fra Brandbu var kaptein i Forsvaret med tjenestested Helgelandsmoen. Han er gift med Magnhild Hegge (f. 1930) fra Nord-Aurdal, som var pleieassistent ved Hole sykehjem. De har fire barn:

* Bjørn (f. 1955), g.m. Hanne Berg (f. 1957), to barn: Guro (f. 1984) og Tord (f. 1989).

* Marianne (f. 1957), g.m. Harald Brandsås (f. 1954), to barn: Sebastian (f. 1991) og Lizeth (f. 1997).

* Inger (f. 1962, tvilling), samboer med Jørgen Chr. Krüff, København, to barn: Adam Leander (f. 1997) og Cornelia Maria (f. 2002).

* Liv (f. 1962, tvilling), samboer med Jan Andersson, Stockholm.

Enebolig bygd 1960–61.

Sigurd Syrs vei 14 gnr. 188/119

Opprinnelig fritidseiendom som ble utskilt fra Stein i 1957 og solgt til Olav Viken (f. 1908) for 5.000 kroner. Ved skjøte av 19. oktober 1971 solgte han den til Marit og Rolf Fagervold for 160.000 kroner.

Rolf Fagervold (f. 1919) fra Haug er utdannet sveiser. Han er gift med Marit f. Opheimsbakken (f. 1932) fra Nord-Aurdal i Valdres. Fra 1963 til 1973 eide og drev de Ringerike Rørmøbelfabrikk i Hønefoss. De har tre barn:

* Terje (f. 1952), g.m. Mette Tangen (f. 1954) fra Hønefoss, to barn: Stian (f. 1976) og Simen (f. 1982).

* Roger (f. 1953), g.m. Ingunn Ansok (f. 1958) fra Stavanger, to døtre: Ida Katrine (f. 1983) og Karoline (f. 1990).

* Sissel (f. 1966).

Ved skjøte av 4. oktober 1989 ble Per Gjerdrum Aasen (f. 1960) fra Hønefoss ny eier. Han er ansatt i SAS og arbeider på Oslo Lufthavn Gar-

dermoen, og er i tillegg selvstendig næringsdrivende. Han er samboer med Linda Lærum (f. 1962) fra Hønefoss, og de har to barn: Herman (f. 1992) og Hauk (f. 1995). Linda har fra tidligere ekteskap med Geir Todal én datter, Tiril (f. 1984).

Eiendommen er på 2,5 dekar. Den opprinnelige boligen fra 1957–58 ble påbygd 1975–76 og 1994.

Sigurd Syrs vei 16 gnr. 188/120

Utskilt fra Stein i 1957 og i 1963 solgt til Gerd og Olav Viken, eierne av naboeiendommen Sigurd Syrs vei 14 (gnr. 188/119). Fra 1971 var deres sønn Guno Viken (f. 1937) eier av den ubebygde tomte, inntil den i juli 1998 ble solgt til Ellen Sofie Kittelsbye og Lars Søyland.

Ellen Sofie Kittelsbye (f. 1970) fra Åsbygda er utdannet cand.polit. og arbeider som rådgiver i Justisdepartementet. Lars Søyland (f. 1965) fra Hønefoss er diplomøkonom og innehaver av IT Analyse AS, et rådgivningsfirma innen IKT. De har én sønn, Harald (f. 1999).

Eiendommen er på 1,8 dekar. Enebolig med utleieleilighet og kontorlokaler for IT Analyse AS samt garasje ble ferdigstilt i april 2000.

Sigurd Hjorts vei

Sigurd Hjorts vei 1 gnr. 188/159

Tomta ble utskilt fra Stein i 1961. Den lå ubebygd og hadde forskjellige eiere inntil den ved skjøte av 17. november 1987 ble solgt til Heidi og Erik Christian Langset.

Heidi Einum Langset (1955–1998) var fra Sola ved Stavanger, og gift med Erik Christian Langset (f. 1951) fra Haug, som er flykaptein i SAS. De fikk tre barn: Erik Stian (f. 1976), Linn Christin (f. 1979) og Morten André (f. 1983).

Erik Chr. Langset er gift igjen med Ellen Thorsen (f. 1955 i Kairo av norske foreldre, og oppvokst i Addis Abeba). Hun er purser i SAS, og har fra tidligere ekteskap tre sønner: Tim (f. 1981), Stian (f. 1984) og Fredrik (f. 1986).

Eiendommen er på 1,6 dekar. Enebolig bygd 1988–89, og garasje 1991.

Sigurd Hjorts vei 2 gnr. 188/152

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1960 og i april 1963 solgt til Karl Olafsen fra Hønefoss for 5.000 kroner. Han bygde en hytte

i 1963 som fikk et påbygg i 1965, og her bodde sønnen, Harry Olafsen. Han var ugift, og blikkenslager av yrke.

I september 1994 kjøpte Magne Nyheim (f. 1967) fra Steinsåsen eiendommen. Han er medeier i Ring Auto Service AS i Hønefoss, og samboer med Monica Skogly (f. 1970) fra Hedalen. De har to barn: Jonas (f. 1997) og Nora (f. 1999). Monica har fra tidligere én datter, Lone René (f. 1991).

Eiendommen er på 1,4 dekar. Den opprinnelige hytta fra 1963 ble påbygd 1965 og ytterligere påbygd fra 1995.

Sigurd Hjorts vei 3 gnr. 188/156

Utskilt fra Stein i 1961, og i mars 1962 solgt til Asbjørn Lystad fra Asker for 6.000 kroner. I juli 1995 solgte han den ubebygde tomte til Christine og Paal Ivar Engebretsen.

Paal Ivar Engebretsen (f. 1970) fra Hønefoss er prosjektleder i Tronrud Bygg AS, mens Christine Heron Engebretsen (f. 1969) fra Oslo er regnskaps/kontorleder i samme firma. De har to barn: Frederik (f. 1997) og Victoria (f. 2000).

Eiendommen er på 1,8 dekar. Enebolig bygd 1997, og garasje 2002.

Sigurd Hjorts vei 4 gnr. 188/157

Utskilt fra Stein i 1961 og ved skjøte av 14. august 1962 solgt til Olav og Borghild Hansen fra Oslo for 5.000 kroner. De drev en kjoleforretning i Oslo. Eiendommen er på 1,7 dekar, og ble bebygd med en tomannsbolig med garasjer i 1964. Eierne bodde selv i den ene seksjonen, og deres sønn i den andre. I 1966 solgte de begge seksjonene og flyttet tilbake til hovedstaden.

Seksjon 1 ble solgt til Georg Skahjem, tidligere forpakter på Grimelund gård i Oslo, for 85.000 kroner. Han var pensjonist (og skilt), og etter hans død solgte arvingene, døtrene Randi Skajem Bøe (f. 1930) og Berit Skajem (f. 1932) i 1985 seksjon 1 til Kari og Johan Torbjørn Vedal.

Johan Torbjørn Vedal (f. 1934) fra Dverberg er oberstløytnant i Hæren (i dag pensjonist), og gift med Kari Bakken (f. 1949) fra Gran. Hun er saksbehandler/seniorkonsulent i Forsvarets Overkommando (Etterretningsstaben). De har ingen felles barn, men Kari har fra tidligere én sønn, Lars Erik Thorvaldsen (f. 1969). Johan

har fra tidligere to barn: Frank Robert (f. 1957, samboer med Eli Hansen, to barn: Amund f. 1988 og Ingunn f. 1992), og Conny (f. 1960, g.m. Erik Brenden, to barn: Martin f. 1988 og Lars f. 1990).

Seksjon 1 består av halvparten av tomannsbolig og uthus, og garasje bygd 1986.

Seksjon 2 ble solgt til Birger Magnus Aanstad (1916–2002) fra Toten for 90.000 kroner. Han var taperimester ved Ringerike meieri, og senere arbeidet han ved jordstyrekontoret i Ringerike kommune. Han var gift med Helga Margrethe Syversen (f. 1921) fra Haug, som i 32 år var ligningssekretær i Norderhov og Ringerike.

I 1999 flyttet Helga og Birger Aanstad til Vik Torg, og solgte seksjon 2 til Thomas Drange Hansen (f. 1972) fra Bergen. Han er trafikklærer av yrke.

Seksjon 2 ble påbygd i 1984–86.

Sigurd Hjorts vei 6 gnr. 188/136

Tomta ble utskilt fra Stein i 1956 og i juni 1958 solgt til Jørgen Haug fra Lommedalen i Bærum for 10.000 kroner. I kjøpet var inkludert naboeiendommen, gnr. 188/132 Sigurd Hjorts vei 8, hvor han bygde tømmerhus og stabbur.

I november 1984 ble begge eiendommer overdratt til Hilde Bastiansen (f. 1961), og ved skjøte tinglyst 27. september 1991 ble den ubebygde tomta Sigurd Hjorts vei 6 solgt til Knut Olav Svensbråten (f. 1961 i Ringerike). Han er lege ved Vesterngaten Medisinske Senter i Hønefoss, og er gift med Mette Svensbråten (f. 1963 i Ringerike) som er legesekretær. De har to barn: Marie Christine og Marthe Caroline (tvillinger, f. 1989).

Eiendommen er på 1,5 dekar. Enebolig og garasje ble bygd 1995.

Sigurd Hjorts vei 7 gnr. 188/133

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1956 og ved skjøte av 5. februar 1959 solgt til Noussin Zwaig, som her bygde fritidsbolig.

I november 1998 ble eiendommen solgt til Snorre Westad og Hilde Tolpinrud.

Snorre Westad (f. 1974) fra Steinsåsen er innehaver av Glade Hjul i Hønefoss, mens Hilde Tolpinrud (f. 1976) fra Norderhov er fotograf. De har én sønn, Oskar (f. 2002).

Enebolig bygd 1964–67 (ombygd og påbygd 2001–02).

Sigurd Hjorts vei 8 gnr. 188/132

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1956 og i juni 1958 solgt til Jørgen Haug fra Lommedalen i Bærum for 10.000 kroner (i kjøpet var inkludert naboeiendommen, gnr. 188/136). Han bygde tømmerhus og stabbur. I november 1984 ble begge eiendommene overdratt til Hilde Bastiansen (f. 1961), datter av den tidligere eierens niese, og hun satt som eier inntil hun i desember 1990 solgte Sigurd Hjorts vei 8 til Randi og Torolf Teslo-Andersen.

Torolf Teslo-Andersen (1928–2001) fra Trondheim var disponent hos Løvenskiold-Vækerø, og gift med Randi f. Simensen (f. 1929) fra Hønefoss. De var i mange år bosatt i Vesternbakken i Hønefoss. De fikk to barn:

* Hege (f. 1957), g.m. Martin Molandsveen, tre barn: Andreas (f. 1983), Martin jr. (f. 1986) og Catherine (f. 1988).

* Erik (f. 1960), g.m. Kari-Johanne Drivenes, to barn: Øystein (f. 1985) og Håkon (f. 1991).

Tømmerhytta fra 1958–59 ble påbygd til bolighus i 1991, og garasje bygd samme år.

Sigurd Hjorts vei 9 gnr. 188/130

Utskilt fra Stein i 1956 og ved skjøte av 5. februar 1959 solgt til Noussin Zwaig, som samtidig kjøpte naboeiendommen gnr. 188/133 Sigurd Hjorts vei 7 (hvor hun bygde fritidsbolig).

Sigurd Hjorts vei 9 lå ubebygd inntil den ved skjøte tinglyst 18. november 1999 ble solgt til Monica Pahlm (f. 1960) fra Hønefoss. Hun har to barn: Marius (f. 1995) og Maria (f. 1998).

Eiendommen er på 1,7 dekar. Enebolig bygd 2001.

Sigurd Hjorts vei 10 gnr. 188/134

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1956 og i august 1957 solgt til Gunnar Ulverud for 5.000 kroner. Han bygde hytte på eiendommen, som i desember 1990 ble solgt til Anne Karine og Snorre Leivestad.

Snorre Leivestad (f. 1960) er utdannet ingeniør og daglig leder av ACAL NORGE (på Vik torg i Hole). Han er gift med Anne Karine Molandsveen (f. 1964) fra Hønefoss, som er bedriftsøkonom og regnskapsmedarbeider ved Det Norske Veritas på Høvik. De har to sønner: Christen (f. 1993) og Magnus (1996).

Den gamle hytta ble påbygd og omgjort til enebolig i 1993.

Sigurd Hjorts vei 11 gnr. 188/135

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1956 og i mai 1958 solgt til Anna og Ole Peter Sørensen Vestli for 5.000 kroner. De bygde hytte på eiendommen. Ved skjøte tinglyst 27. mai 1997 solgte deres arvinger eiendommen til Kjetil Arne Gjørde (f. 1966) fra Stranda på Sunnmøre. Han er gift med Hanne Lien (f. 1969) fra Ringerike, og de har to barn: Jonas (f. 1993) og Anders (f. 1997).

Kjetil Gjørde har siden 1999 vært institusjonssjef på Høyenhall bo- og rehabiliteringssted. Han har tidligere bl.a. arbeidet ved et misjonssykehus i Tanzania, i fiskeindustrien på Vestlandet og som økonomisjef og seinere konsernsjef i Lunde Forlag og Bokhandel.

Nye enebolig bygd 1997–98, etter at hytta fra 1957–58 var revet. Uthus bygd 1975.

Sigurd Hjorts vei 12 gnr. 188/300

Utskilt fra gnr. 188/134 Sigurd Hjorts vei 10 i 1990 og ved skjøte tinglyst 19. desember s.å. solgt til Gunnar Opsal (f. 1962) fra Hole. Han er fysioterapeut og innehaver av Elixia Hønefoss. Gunnar Opsal er gift med Ellinor Holm Opsal (f. 1966 i Drammen), som er frisør. De har to barn: Emil (f. 1990) og Eirik (f. 1993).

Enebolig med garasje bygd 1995.

STEINSHØGDA

I 1961–62 kjøpte Hole kommune et område i øvre del av Steinsåsen, fra Solbergs vei i nord til Rudvangveien i sør, for 175.000 kroner av eieren av Stein gård. Her ble det i 1962 utparsellert 27 boligtomter til en pris av 6.350 kroner pr. dekar, primært beliggende i Solbergs vei og Fougners vei (se nedenfor gnr. 188/170–196). Etter utparselleringen gjenstår det i dag på gnr. 188/169 Steins-høgda et cirka 3 dekar stort friområde nord for Rudvangveien, ved den tidligere husmannsplassen Rønningen.

Solbergs vei

Solbergs vei 1 gnr. 188/50

Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1950 og i februar 1951 solgt til Magnhild og

Hans Løvehaug for 1.000 kroner. I mai 1988 ble eiendommen overtatt av Marianne Wagner (f. 1963), som i juli 1992 solgte den videre til Lisbeth Angel Fenger-Krog (f. 1946). Ved skjøte av 26. februar 1998 kjøpte Hen Bygg AS eiendommen, og solgte den videre 24. september 1999 til Runar Grønvold og Eli Bråten.

Runar Grønvold (f. 1970) fra Jevnaker er utdannet adjunkt og arbeider som avdelingsleder innenfor tiltak funksjonshemmede i Hole kommune. Han er samboer med Eli Bråten (f. 1968) fra Hønefoss, som er hjelpepleier i Ringerike kommune.

Eiendommen er på 731 m². Den gamle hytta ble revet i 1998. Enebolig og garasje bygd 2000.

Solbergs vei 2A gnr. 190/79 Løfting

Boligeiendom på Rud-feltet på 1,1 dekar som i 1973 ble solgt til John Herman Holten for 18.200 kroner samt grunneierts-kudd.

John Herman Holten (f. 1926) fra Lesja har vært lønns- og personalsjef i Ringerike kommune (til 1993). Han har vært politisk aktiv i en årrekke, og sittet som kommunestyrerepresentant for Arbeiderpartiet i 25 år. En tid var han varaordfører. I dag er han leder av Hole forliksråd og Eldrerådet. Han er gift med Jenny Oselie f. Løftingsbakken (f. 1923 i Lesja), og de har to sønner:

* Ole Robert (f. 1953), bosatt i Svingerud på Røyse, g.m. Ellen Mugggerud (f. 1955) fra Hønefoss, to barn: Anette (f. 1975) og Robert (f. 1979).

* Håvard (f. 1958), bosatt på Kløfta, g.m. Rita Myserud (f. 1960) fra Kløfta, to barn: Thomas (f. 1987) og Henning (f. 1990).

Enebolig bygd 1973–74.

Solbergs vei 2B gnr. 190/78 Vadli

Boligeiendom på Rud-feltet på 1,3 dekar som i 1973 ble solgt til Johan Odden Vadlie for 18.984 kroner (samt grunneierts-kudd på 19.870 kroner).⁴ Johan Odden Vadlie (f. 1926) fra Hønefoss har drevet tannlegepraksis på Vik siden 1963, og fra 1965 til 1988 var han distriktstannlege i Hole. Han er gift med Kari f. Madslie (f. 1942) fra Vestre Gausdal. De har tre barn:

⁴ Grunneierts-kudd på 19.870 kroner var det samme for alle de 16 tomtene som ble fraskilt i 1973.

* Anne (f. 1964), bosatt i Trondheim, g.m. Oddvin Øvrelid, seks barn: Kathrine (f. 1989), Julie (f. 1990), Rasmus (f. 1993), Thomas (f. 1995), Johanne (f. 1998) og Sofie (f. 2001).

* Ingrid (f. 1966), bosatt i Baskerud i Sundvollen.

* Thomas (f. 1970), bosatt i Oslo, samboer med Solveig Ruud, én datter Karianne (f. 2001).

Da Johan Odden Vadlie kjøpte eiendommen i 1973, stod der en tyskerbrakk som eieren av Østre Rud hadde flyttet dit. Denne ble revet, og enebolig (generasjonsbolig) med garasje ble bygd 1973–74.

Solbergs vei 3 gnr. 188/170 Ekeberg

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 14. september s.å. solgt til Torkil Solli (f. 1937) fra Hedalen i Valdres for 10.000 kroner. Han var teknisk tegner, og gift med Unni Ekeberg (f. 1937) fra Oslo, som etter skilsmisse overtok som eier. I 1992 solgte hun eiendommen til Liv Arnhild og Dag Egil Bull Sletholt, og flyttet til Hønefoss.

Liv Arnhild f. Fagerås (f. 1964) fra Hallingby er kunderådgiver i Sparebank 1 Ringerike, og Dag Egil Bull Sletholt (f. 1965) fra Oslo er IT-sjef i Viken Skog. De har to barn: Anne Berit (f. 1992) og Kristine (f. 1994).

Enebolig med garasje bygd 1965 (påbygd 1999), og garasje bygd 2001.

Solbergs vei 4A gnr. 188/246 Furuly

Utskilt fra Orebråten og ved skjøte av 17. januar 1976 solgt til Johan Haugstad (f. 1937) for 13.500 kroner. Haugstad var sosialsjef i Ringerike kommune, og flyttet til Vestfold da han i september 1977 solgte den ubebygde tomte til Torbjørn Jarle Seim for 42.300 kroner.

Torbjørn Jarle Seim (f. 1946, arbeidsleder) fra Jevnaker er gift med Brit Kari Strande (f. 1945, aut. regnskapsfører) fra Bjøneroa. De har to barn:

* Sindre (f. 1972), samboer med Linn Birkeland fra Hønefoss, bosatt i Oslo.

* Trine (f. 1975), bosatt i Oslo.

Eiendommen er på 933 m². Enebolig med garasje bygd 1979–80.

Solbergs vei 4B gnr. 188/247 Furulund

Utskilt fra Orebråten og ved skjøte av 5. juli 1976 solgt til Birger Hungerholdt (f. 1950) fra Hungerholt i Hole. Han er daglig leder av spon-

sorselskapet Interspons as. Han er en markant profil i norsk sykkelmiljø, bl.a. som leder av profflaget Team Krone og Ringerike Sykkelklubb. Han er gift med Berit Hagen (f. 1949) fra Tørdal i Telemark, som er sykepleier/lærer. De har to barn: Ole Petter (f. 1977) og Tone (f. 1981).

Eiendommen er på 1,2 dekar. Enebolig bygd 1978, og garasje 1980.

Solbergs vei 5 gnr. 188/171 Bellevue

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 28. august s.å. solgt til Martin Hølen for 9.340 kroner.

Martin Hølen (1927–1987) var siviløkonom og arbeidet i Industrikonsulent AS i Oslo. Han var gift (siden skilt) med Gunnvor Hølen (f. 1933), adjunkt ved Hole ungdomsskole (i dag pensjonist). De fikk tre barn:

* Sven Tore (1956–1983).

* Linda (f. 1958), bosatt i California, USA, g.m. Glen Cunningham (siden skilt).

* Jannicke (f. 1963), bosatt i Bærum, én sønn Lukas Falkendal Hølen (f. 2002).

I 1977 ble Gunnvor Hølen eier av eiendommen. Martin Hølen flyttet til Haug, og ble gift igjen i 1981 med Henrikke Øberg. Gunnvor Hølen flyttet til Spania i 1982–83, og bor nå vekselvis på Tenerife i Spania og på Ask, Ringerike. Ved skjøte av 3. desember 1982 ble Solbergs vei 3 solgt til Stein Tore Jenssen (f. 1944 i Tromsø), som er sivilingeniør og driver egen konsulentvirksomhet. Han er gift med Gerd Jenssen (f. 1946 i Trondheim), som er kontromedarbeider i Ringerikes Blad. De har to barn: Thomas (f. 1970) og Trym Erlend (f. 1973).

Eiendommen er på cirka 1,5 dekar. Enebolig bygd 1964–65.

Solbergs vei 6 gnr. 188/192

På eiendommen, som ble utskilt i 1962, bygde Hole kommune lærerbolig i 1963. Ved skjøte av 31. mars 1971 ble eiendommen solgt til Kristian Sundheim (f. 1925) fra Nord-Aurdal, som var rektor ved Vik skole i perioden 1962–92. Han er gift med Magnhild Hurum (f. 1932) fra Vassenden i Søndre Land, som har arbeidet som hjelpepleier ved Ringerike sykehus. De har to barn:

* Grete (f. 1954), bosatt i Sogndal, g.m. Johannes Tubbene (f. 1954) fra Luster i Sogn, tre barn: Vegard

(f. 1984), Ingvild (f. 1987) og Halvard (f. 1991).

* Ivar (f. 1958), bosatt på Kroksund, g.m. Anne Skalstad (f. 1962) fra Haug, tre barn: Emilie Kristine (f. 1989), Marie Louise (f. 1991) og Johan Kristian (f. 1993).

Solbergs vei 7 gnr. 188/172 Steinsli

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 30. juli s.å. solgt til Gudbrand Hvattum for 8.832 kroner.

Gudbrand Hvattum (f. 1928) fra Gran på Hadeland har vært pedagogisk-psykologisk rådgiver i de videregående skolene i Ringeriks-regionen (pensjonist fra 1995), og er gift med Asbjørg Wien (f. 1936) fra Gran, som er logoped i Hole kommune. De har to døtre:

* Kjersti (f. 1961), bosatt i Bærum, g.m. Einar Bolstad (f. 1961) fra Hønefoss, to barn: Einar Kristoffer (f. 1994) og Hanna (f. 1997).

* Mari (f. 1966), bosatt i Oslo, g.m. Christian Hermansen fra Santiago i Chile, én datter Carla (f. 1999).

Gudbrand Hvattum har vært medlem av Hole bygdebokkomité siden 1991. Som ildsjel bak de historiske spillene i Hole fikk han Hole kommunes kulturpris i 1989, og han var leder for komiteen som mottok Buskerud fylkes kulturpris i 1996.

Enebolig bygd 1964–65 (påbygd 1980).

Solbergs vei 8 gnr. 188/182

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 18. desember s.å. solgt til Reidar Frimann Rasmussen for 10.128 kroner.

Reidar Frimann Rasmussen (f. 1920) fra Bergen var flykaptein i SAS, og gift med Monica Middlebrook (1921-1994) fra England. De fikk fire barn:

* Paul (f. 1950), bosatt i Nedre Steinsåsen, g.m. Britt Bjørnebye (f. 1949), to barn: Jo (f. 1977) og Ellen (f. 1986).

* John Mikkel (f. 1952), bosatt i Sundvollen, g.m. Susan Øvrevik (f. 1950) fra Hole. I tidligere ekteskap med Toril Morfjord (f. 1950) fra Bodø, fikk han fire barn: Yvonne (f. 1974, bosatt på Hen, samboer med Kent Nygård 1964–2001, to barn: Kristian f. 1995 og Gabriel f. 1998), Mirjam (f. 1976, bosatt på Nymoan, samboer med Kristian Avkjærn f. 1981, fra tidligere har Mirjam én sønn, Daniel f. 1994), Monica Renate (f. 1979) og John Daniel (1980–1986).

* Eva Marie (f. 1954), bosatt i Ålesund, gift to ganger, barnløs.

* Marianne (f. 1960), bosatt på Vik i Hole, samboer med Tom-Lauritz Persvold (f. 1956) fra Hønefoss, én datter Nora (f. 1991).

Enebolig med garasje bygd 1963.

Solbergs vei 9 gnr. 188/173

Eiendommen ble utskilt i 1962, og på tomte bygde Hole kommune lærerbolig i 1963. Ved skjøte av 18. juni 1971 ble den solgt til Per Gunnar Heier, som hadde bodd i huset med sin familie siden 1968.

Per Gunnar Heier (f. 1935) fra Eidsberg er adjunkt, og arbeidet i Hole-skolen fra 1965 til 1999. Han var gift med Oline Kristin Heier f. Sigstad (f. 1937) fra Trysil (siden skilt), som var lærer/adjunkt i Hole fra 1965, og siden i Skedsmo (hun bor i dag på Vik i Hole). De har tre døtre:

* Anne (f. 1960), bosatt på Sørumsand, g.m. Dagfinn Berge (f. 1959), tre barn: Mona Christine (f. 1983), Kjetil (f. 1986) og Tormod (f. 1988).

* Torunn (f. 1962), bosatt i Kroksund, g.m. Tore Hoås (f. 1959) fra Trondheim, tre barn: Morten (f. 1989), Kristian (f. 1991) og Håkon (f. 1994).

* Liv (f. 1965), bosatt i Søgne, g.m. Christian Peersen (f. 1963) fra Kristiansand S., tre barn: Helene (f. 1991), Tonje (f. 1993) og Rannveig (f. 1996).

Per Gunnar Heier er i dag gift med Mette Sofie Heier f. Ødegård (f. 1955) fra Hønefoss, som er sekretær i Ringerike kommune. Fra tidligere ekteskap med med Leif Hunstad har hun to barn: Eli (f. 1979) og Magnus (f. 1983).

Solbergs vei 10 gnr. 188/183

Utskilt i 1962, og ved skjøte av 10. juli s.å. solgt til Ragnvald Olsen for 6.388 kroner.

Ragnvald Olsen (1904–1977) fra Rælingen var sivilarbeider på Helgelandsmoen, og gift med Linny Solvang (1910–1989) fra Hedmarken. De fikk to sønner:

* Odvard (f. 1935), bosatt i Nedre Steinsåsen, g.m. Randi Thomle (f. 1944) fra Nordre Land, to barn: Lisbeth og Dag Frode (se gnr. 188/25 Strandveien 21).

* Augun (f. 1950), bosatt i Hønefoss, g.m. Gretha Sitter fra Jevnaker. Fra tidligere ekteskap med Berit Dahle fra Tyrstrand har han to sønner: Morten og Helge.

I mars 1990 ble eiendommen solgt til Kari Kjellaug Tømte (f. 1952), som satt som eier til 1998. Ved skjøte av 6. oktober 1998 solgte hun til Lars Gomnes og Trine Vamraak.

Lars Gomnes (f. 1972) fra Røyse er daglig leder av Vik skystasjon, og er gift med Trine Vamraak (f. 1973) fra Oslo, som er utdannet

vernepleier og arbeider i Barnevernsteamet i Oppveksttjenesten i Ringerike kommune. De har én sønn, Herman (f. 2002).

Enebolig bygd 1965, og garasje 1994.

Solbergs vei 11 gnr. 188/174 Majorstua

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 12. desember s.å. solgt til Otto Øvrevik (1915–1985) fra Vågland på Nordmøre. Han var oberstløytnant i Hæren (Helgelandsmoen), og gift med Janet Lily Smith (f. 1922) fra Dunblane i Skottland, som er spesialpedagog. De fikk fire barn:

* Elin (f. 1947), bosatt i Porsgrunn.

* Susan Kirsti (f. 1950), bosatt i Sundvollen, g.m. John M. Rasmussen (f. 1952) fra Hole.

* Janet Mariann (f. 1953), g.m. Bjørn Erik Gjerde, én datter (se nedenfor).

* John William (f. 1960), bosatt på Vik i Hole.

I 2001 (skjøtet ble tinglyst 1. juni) ble eiendommen overdratt til datteren Janet Mariann Øvrevik (f. 1953 i Stirling, Skottland), som er adjunkt og vernepleier, og arbeider i Voksenopplæringen i Ringerike. Hun er gift med Bjørn Erik Gjerde (f. 1950) fra Oslo, som er daglig leder i Umoe-gruppen. De har én datter, Anna Shona (f. 1995).

Enebolig bygd 1963–64, påbygd til generasjonsbolig 2001–2002.

Solbergs vei 12 gnr. 188/184 og 185

Opprinnelig to tomter, utskilt i 1962 og ved skjøte av 10. juli s.å. solgt til Thor Kåre Søyland for 14.992 kroner.

Thor Kåre Søyland (f. 1921 i Stavanger) var flykaptein i SAS, og er gift med Aase Lilly f. Johnsen (f. 1920) fra Ås. De har tre barn:

* Wenche Elisabeth (f. 1946), bosatt i Tønders vei, én datter Eva (f. 1967).

* Liv Hege (f. 1949), bosatt i Oslo, to barn: Mona (f. 1972) og Tone (f. 1977).

* Emly (f. 1955), bosatt i Tønders vei.

Enebolig bygd 1962–63.

Solbergs vei 15 gnr. 188/175

Utskilt i 1962, og ved skjøte av 14. september s.å. solgt til Martha Johnsen (f. 1910) for 8.153 kroner.

Ved skjøte av 14. mai 1981 solgte Martha Johnsen en ideell halvpart av eiendommen til Sverre Håkonsen (f. 1919), og 13. september

1990 overtok Ragnar Olsen (f. 1932) den andre ideelle halvparten. Siden oktober 2000 har Ragnar Olsen vært eeneier. Han er i dag bosatt i Nord-Norge.

Solbergs vei 16 gnr. 188/186 Steinstad

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 16. desember s.å. (sammen med nabotomta gnr. 188/187 Rudvangveien 23) solgt til Rolf Andersen (1921–1993) for 16.649 kroner. Rolf Andersen (f. i Hammerfest) var flykaptein i SAS, og bygde enebolig her i 1963. Han var gift med Liv Lundar (1920–1984) fra Kristiansund N. De fikk tre døtre:

* Berit (f. 1947), bosatt på Råholt i Nannestad, g.m. Arne Koss fra Oslo. Fra tidligere ekteskap med Lage Hunstad fra Hønefoss har hun tre barn: Elisabeth (f. 1967), Bård Lage (f. 1969) og Tor (f. 1973).

* Inger (f. 1950), bosatt på Vaker i Norderhov, g.m. Håkon Løbben fra Norderhov, tre barn: Christian (f. 1974), Rolf (f. 1976) og Kristoffer (f. 1980).

* Anne (f. 1957), bosatt i Krokstadelva, samboer med Tor Keiser.

Etter sin kones død flyttet Rolf Andersen til Spania, og ved skjøte av 20. juni 1986 ble begge eiendommene solgt til Tone Borge Sambles (f. 1955). Hun var gift med Steven Sambles fra Dorset i England, som er ansatt ved NATO på Kolsås (siden skilt). De har to barn: Alexander (f. 1977) og Michael (f. 1983).

I 1987 flyttet Tone Borge Sambles til USA, og solgte Rudvangveien 23 (ubebygd tomt) til broren Henning Borge, og ved skjøte av 24. april 1989 solgte hun Solbergs vei 16 til Anne Marit Hanshaugen (f. 1949) og Svein Erik Hanshaugen (f. 1947) fra Vøyenenga i Bærum.

Siden mai 1993 har Jon Ola Skrutvold (f. 1962, prosjektleder) fra Haug og Ellen Kathrine Munkhaugen f. Eriksen (f. 1959, spesialpedagog i Ringerike kommune) vært eiere. Fra tidligere ekteskap med Runar Gulbrandsen har Ellen Kathrine to barn: Anders og Christian (tvillinger, f. 1985). Jon Ola har fra tidligere samboerskap med Mette Løset én datter, Pernille (f. 1989).

Eiendommen er på 1,2 dekar. Enebolig ble bygd 1963.

Solbergs vei 17 gnr. 188/176

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 26. juni s.å. solgt

til Einar Weisteen for 8.426 kroner.

Einar Weisteen (f. 1925) fra Norderhov har vært flykaptein i SAS, og gift med Ellen Gilstad (1927–1994) fra Trondheim. De fikk to barn:

* Per (f. 1953), bosatt i Hønefoss, g.m. Wenche Elnæs (f. 1957) fra Jevnaker, tre barn: Kristiane (f. 1987), Henriette (f. 1990) og Ellen Margrethe (f. 1993).

* Sverre (f. 1954), bosatt i Sundvollen, g.m. Anne Mjellekås (f. 1956), to barn: Anine (f. 1987) og Marte (f. 1992).

Enebolig bygd 1963.

Solbergs vei 19 gnr. 188/177

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 26. juni s.å. solgt til Marit og Trygve Rydland for 7.874 kroner.

Trygve Rydland (1925–1967) fra Harstad var flykaptein, og gift med Marit f. Ruud (f. 1929) fra Valdres. De fikk to barn: Nina Elizabeth (f. 1955, g.m. Steinar Øverli fra Elverum, én datter Julie f. 1985) og Knut Bergithon (1963–1992).

Trygve Rydland omkom i en flyulykke i 1967. Ved skjøte av 1. desember 1975 solgte Marit Rydland eiendommen til Svein Borge (f. 1926) fra Oslo. Han er selvstendig næringsdrivende, og i ekteskap med Eva Fossum (1933–1993) fra Oslo har han tre barn:

* Tone (f. 1955), bosatt i Steinsåsen, fra tidligere ekteskap med Steven Sambles fra Dorset i England har hun to sønner: Alexander (f. 1977) og Michael (f. 1983).

* Trond (f. 1958), bosatt i Steinsåsen, g.m. Grete Olsen (f. 1963) fra Ådal, to barn: Pernille (f. 1985) og Magnus (f. 1990).

* Henning (f. 1959), bosatt i Steinsåsen, g.m. May Janne Hansen (f. 1963) fra Fauske i Nordland, to barn: Camilla (f. 1990) og Mats Henrik (f. 1991).

I september 1995 (skjøtet ble tinglyst 22. september) ble eiendommen solgt til Erik Trygve Heiberg (f. 1966) fra Haug, som er daglig leder i Hamax Auto AS i Hønefoss. Han er gift med Ellen Kristin Heiberg (f. 1967) fra Bærum, og de har to barn: Nora (f. 1998) og Hedda (f. 2000).

Enebolig bygd 1962–63.

Solbergs vei 21 gnr. 188/178 Bjørnegården

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 21. juni s.å. solgt til Liv Bodil og Bjørn Leivestad for 7.969 kroner.

Bjørn Leivestad (f. 1928) fra Bergen er flykaptein (i dag pensjonist), og gift med Liv Bodil Anda (f. 1935) fra Stavanger. De har tre sønner:

* Syver (f. 1955), bosatt i Sundvollen, g.m. Kristin Lund (f. 1962) fra Oslo, én datter Kristina (f. 1992). Kristin har fra tidligere ekteskap én datter, Martine Patricksson (f. 1986). Fra tidligere ekteskap med Kari Berntsen (f. 1957) fra Hønefoss har Syver én sønn, Kristoffer (f. 1983).

* Snorre (f. 1960), bosatt i Steinsåsen, g.m. Anne Karine Molandsveen (f. 1964) fra Hønefoss, to barn: Christen (f. 1993) og Magnus (f. 1996).

* Bo (f. 1965), bosatt i Steinsåsen, g.m. Hege Westad (f. 1970) fra Hole, tre barn: Vilde (f. 1993), Ludvig (f. 1996) og Ferdinand (f. 1997).

Enebolig bygd 1963–64.

Solbergs vei 23 gnr. 188/179 Solstein

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 26. juni 1962 solgt til Tor Løstegård. Han kjøpte samtidig nabotomta (Solbergs vei 25) og betalte 16.510 kroner for begge.

Tor Løstegård (1921–1990) fra Oslo var flykaptein i SAS, og gift med Randi Liv Bergersen (1926–2002) fra Lillestrøm. De fikk tre barn:

* Tove (f. 1950), bosatt på Nesodden, g.m. Knut Hagen fra Nesodden (siden skilt), fire barn: Thomas Flemming, Erlend, Sindre Magnus og Tor Stefan.

* Terje (f. 1954), bosatt i Haug, g.m. Wendy Skjelnan fra Oslo (siden skilt), tre barn: Stian, Mads og Vilde.

* Ellen (f. 1959), bosatt i Steinsåsen, g.m. Øistein Kristensen (f. 1954), to barn: Didrik (f. 1987) og Endre (f. 1991).

Etter Randi Liv Løstegaards død i 2002 ble eiendommen solgt til Lise Jorunn Gahre f. Andersen (f. 1963, markeds sjef) fra Hønefoss og Sven Olav Gahre (f. 1964, advokat) fra Mandal. De har én datter, Emma (f. 2000).

Eneboligen er bygd i 1962–63, og garasje 1964.

Solbergs vei 25 gnr. 188/180

Utskilt i 1962, og ved skjøte av 26. juni s.å. (sammen med nabotomta gnr. 188/179 Solbergs vei 23) solgt til Tor Løstegård (1921–1990). Tomta lå ubebygd inntil den ved skjøte av 28. januar 1985 ble solgt til datteren Ellen Løstegård (f. 1959). Hun er gift med Øistein Kristensen (f. 1954, lærer ved Vik skole), og de har to barn: Didrik (f. 1987) og Endre (f. 1991).

Enebolig bygd 1985–86, og garasje 1988. Eiendommen er på cirka 1 dekar.

Solbergs vei 27 gnr. 188/181 Steinstoppen

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 30. mars 1963

solgt til Gjermund Opsal for 7.067 kroner. Gjermund Opsal (f. 1928 i Beiarn) var flykaptein i SAS, og gift med Elsa Bø (f. 1931 i Nærøy), som har vært kontormedarbeider ved Værnes flystasjon. De har tre barn:

* Astrid (f. 1957), bosatt i Oslo med sine to barn, Anders (f. 1988) og Kari (f. 1991).

* Kirsten (f. 1960), bosatt i Oslo, én sønn Benjamin (f. 1991).

* Gunnar (f. 1962), bosatt i Steinsåsen, g.m. Ellinor Holm, to barn: Emil (f. 1990) og Eirik (f. 1993).

Enebolig bygd 1964-65.

Fougners vei

Fougners vei 1 gnr. 188/188 Helgeva

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 30. juni s.å. solgt til Helge Nilsen for 8.831 kroner.

Helge Nilsen (1937–2000) fra Hønefoss fikk i 1979 bevilling til å anta Bjørgum som slektsnavn. Han var rådmann i Nore og Uvdal kommune, og var tidligere bl.a. saksbehandler både i Hole og Ringerike kommuner, og en kort periode rådmann i Tustna kommune på Nordmøre. Han var gift med Eva Bjørgum (f. 1937) fra Øvre Eiker, som har arbeidet som regnskapssekretær ved Østlandske Spennbetong i 17 år, og siden tre år i Hønefoss Sparebank. Etter Helge Bjørgums død i 2000 har Eva Bjørgum vært eier.

Enebolig med garasje bygd 1962–63.

Fougners vei 2 gnr. 188/193 Blinken

Utskilt i 1962 og i desember s.å. solgt til Einar Berg (f. 1924) for 12.617 kroner. I 1965 var eiendommen fortsatt ubebygd, og ble da solgt videre til Kjell Veur Gjerdalen for 12.600 kroner.

Kjell Veur Gjerdalen (f. 1927) fra Haug er utdannet adjunkt. Han var skolesjef i Hole fra 1962–63, da Hole gikk inn i Ringerike storkommune. Gjerdalen var skoleinspektør i Ringerike inntil Hole igjen ble egen kommune fra 1977, og satt da som skolesjef i Hole til 1992. Han er gift med Gunnhild Margreta f. Digranes (f. 1938) fra Odda, som er lærer i Hole kommune. De har tre barn:

* Kjetil (f. 1963), bosatt i Haug.

* Marit (f. 1964), g.m. Øyvind Sollie (f. 1964), bosatt på Røa, én sønn Magnus (f. 1993).

* Guri (f. 1972), samboer med Geir Haugland (f. 1971), bosatt i Asker, én datter Live (f. 2002).

Enebolig med garasje bygd 1965–66.

Fougners vei 3 gnr. 188/189

Utskilt i 1962 og i juni s.å. solgt til Rolf Rød (f. 1926) for 9.995 kroner. Rød solgte allerede 26. september 1963 tomta videre til Gunnar Gandrud for 10.431 kroner.

Gunnar Gandrud (f. 1934) er fra Hønefoss, og var innehaver av O. Gandrud Fargehandel i Hønefoss 1964–1995. Han er gift med Inger Grenness (f. 1936) fra Oslo, som er konsulent i SND i Oslo. Siden september 2001 har hun vært medeier i eiendommen.

Fra tidligere ekteskap med Vivi Lylloff (f. 1939) har Gunnar Gandrud to barn:

* Kristin (f. 1965), bosatt på Løkenmoen, g.m. Torgeir Moi (f. 1965), to barn: Marius (f. 1988) og Jonas (f. 1993).

* Ole (f. 1966), bosatt på Røyse, g.m. Inger Blesvik (f. 1969), to barn: Anders (f. 1995) og Petter (f. 1997).

Enebolig med garasje bygd 1964–65.

Fougners vei 4 gnr. 188/194 Agabo

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 25. april 1963 solgt for 9.207 kroner til Per Gunnar Børge Jacobsen (endret seinere familienavnet til Justholm, etter bevilling fra Justisdepartementet).

Per Gunnar Børge Justholm (f. 1925) fra Lofoten var meteorologfullmektig i flyværtjenesten ved Oslo Lufthavn Fornebu, og gift med Agnes Jensen (1923–2000) fra Kvaløya i Troms, som arbeidet ved SAS på Fornebu (ingen barn). I 1998 flyttet de til Hønefoss, og solgte Fougners vei 4 (skjøtet ble tinglyst 31. juli) til Hilde og Dag-Otto Winnæss.

Dag-Otto Winnæss (f. 1960) fra Hole var organisasjonssjef i Norges Fotballforbund 1991–1996 og bedriftsrådgiver i Delphi Consulting 1996–2001. Han er i dag selvstendig næringsdrivende, og gift med Hilde Skalstad (f. 1959) fra Haug, som er sykepleier ved Ringerike sykehus. De har tre barn: Karoline (f. 1982), Halvor (f. 1990) og Mathilde (f. 1992).

Enebolig bygd 1965 (renovert og ombygd 1999–2000), og dobbelt garasje 1998.

Steinsåsen 2001, med nye E16 nærmest. Nederst til venstre skimter vi en del av Rudstunet, og videre mot nord gårdstunet på Østre Rud, og Høyenhall.

© Fotograf: Marit Fagerli

Fougners vei 5 gnr. 188/190 Midgard
Utskilt i 1962 og ved skjøte av 10. juli s.å. solgt til Gunnar Engebretsen for 8.521 kroner.

Gunnar Engebretsen (f. 1939) fra Oslo er advokat, og har arbeidet en årrekke i Norske Shell. Han er gift med Grete Tengs Andersen (f. 1938) fra Oslo, som er adjunkt. De har tre barn:

- * Kristin (f. 1964), g.m. Philip Grundy fra Liverpool, bosatt i Årnes, to barn: Maria (f. 1989) og Marcus (f. 1993).
- * Bente (f. 1965), bosatt i Stavern, fra tidligere ekteskap med Stein Otto Bjørge fra Bærum har hun to barn: Tine (f. 1993) og Thea (f. 1998).
- * Jon (f. 1970), bosatt i Oslo, samboer med Cecilie Antonsen fra Bryne på Jæren.

Ved skjøte av 10. mars 1980 ble eiendommen solgt til Svein Kristen Nesje (f. 1947 i Drammen). Han er adjunkt ved Veienmarka ungdomsskole, og gift med Grete Henriette Nesje f. Hanssen (f. 1948) fra Beisfjord i Ankenes (i dag Narvik kommune), som er sykepleier ved Austjord rehabiliteringssenter. De har tre barn: Katrine (f. 1970, samboer med Jon Strype f. 1963 fra Ringerike), Frode (f. 1974) og Kjersti (f. 1983).

Enebolig bygd 1967 (påbygd 1984–85).

Fougners vei 6 gnr. 188/195 Åstun
Utskilt i 1962 og ved skjøte av 23. juni s.å. solgt til Jakob Torset (1895–1978) fra Hemsedal for 9.975 kroner. Han var lærer i Gol, Romedal og Norderhov i mange år, og var skolestyrer ved

Follum skole i Norderhov inntil han gikk av i 1965. Jakob Torset har vært formann i Det Norske Totalavholdsselskap, og ble tildelt Kongens fortjenestemedalje i gull for sitt arbeid i skolen og avholdsbevegelsen. Han ble i 1922 gift med Guri E. Haugen (1902–1986) fra Hemsedal, og de fikk to sønner:

- * Eirik (1923–1949), døde 1/2 år før avsluttende eksamen ved NTH i Trondheim.
- * Kjell (1924–2002), bosatt i Lier, g.m. Marit Grøndahl (f. 1928) fra Hønefoss, én datter Anne Barbro (f. 1953).

I oktober 1974 ble eiendommen overdratt til sønnen, Kjell Torset, med rett for foreldrene til å disponere en del av boligen i sin levetid. Ved skjøte av 29. oktober 1986 ble eiendommen solgt til Monika Elisabeth og Ole Hval.

Monika Elisabeth Hval (f.1936) fra Oslo har vært sykepleier ved Ringerike sykehus. Ole Hval (f. 1934) fra Hen var tekniker i Luftfartsverket, med arbeidssted Oslo Lufthavn Fornebu. De har fire barn:

- * Toril (f. 1960), bosatt i Steinsåsen, g.m. Bjørn Berntsen (f. 1954), to barn: Bjørn Tommy (f. 1989) og Lill-Cathrin (f. 1991).
- * Marit (f. 1961), bosatt i Tysse i Hordaland, g.m. Håkon Olav Hadeland (f. 1962) fra Tysse, én sønn Håkon Martin (f. 2000). Fra tidligere ekteskap har Marit to døtre: Marthe (f. 1984) og Merethe Jonssen (f. 1987).
- * Jens Ole (f. 1966), bosatt i Steinsåsen, g.m. Mette

Skogmo (f. 1966) fra Bardu i Troms, to barn: Ole Morten (f. 1989) og Eirik Johan (f. 1992).

* Andreas (f. 1970), bosatt i Drammen.

Enebolig bygd 1963 og garasje 1990.

Fougners vei 7 gnr. 188/191 Nybo

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 24. januar 1963 solgt til Rolf Henry Henriksen (f. 1936) fra Hønefoss for 8.769 kroner. Han har arbeidet som elektro-driftstekniker ved Hole ungdomsskole (pensjonist fra september 2001), og er gift med Anne Marie Haugan (f. 1941) fra Numedal, som er sekretær i Norges Bondelag. De har to barn:

* Sidsel (f. 1963), bosatt i Sundvollen, g.m. Odd Ramen fra Lom i Gudbrandsdalen, to barn: Fredrik (f. 1997) og Marte (f. 2001).

* Nina (f. 1966), bosatt i Oslo.

Enebolig med garasje bygd 1964.

Fougners vei 8 gnr. 188/196 Bellevue

Utskilt i 1962 og ved skjøte av 27. august s.å. solgt til Inger Johanne Hareide og Erling Takla for 11.010 kroner. De bygde enebolig i 1967.

Erling Takla (1931–1981) fra Asker var offiser i Forsvaret, og gift med Inger Johanne Hareide (f. 1931) fra Hareid, som var kommunerevisor i Hole. De fikk én datter, Maria (f. 1969), som er bosatt i England og samboer med Mark Leach. De har to barn: Zoë Alexandria (f. 1994) og Robin (f. 2000).

Ved skjøte av 2. september 1988 solgte Inger Johanne Hareide Takla eiendommen til Karin og Hans Retvedt, og flyttet til Ljan i Oslo. Sine siste 13 yrkesaktive år var hun i Riksrevisjonen (Stortingets kontrollorgan).

Hans Retvedt (f. 1929) var eier av Svarstad søndre i Hole fra 1964 til 1993, da gården ble overdratt til neste generasjon. Han hadde sveiseverksted på gården, hvor det ble montert lasteplaner, tipper, kraner og drevet reparasjon og vedlikehold av landbruksmaskiner og -utstyr. I tillegg drev han transportfirma i Oslo. Hans Retvedt er gift med Karin Kristensen (f. 1927) fra Oslo, som arbeidet som bokholder i Norsk Telegrambyrå. De har to barn:

* Kirsti (f. 1962), eier av Svarstad søndre fra 1993, g.m. Audun Bakkerud (f. 1961) fra Darbu, to barn: Jakob (f. 1991) og Hanna (f. 1995).

* Kristoffer August (f. 1965), bosatt i Steinsåsen, g.m. Live Camilla Bentsen (f. 1968), to barn: Jørgen Tide-
man (f. 1991) og Oda Marie (f. 1994).

Fra årsskiftet 2000–2001 er eiendommen overtatt av sønnen, Kristoffer August Retvedt, med boret for foreldrene i deres levetid. Enebolig med garasje bygd 1967.

Sigurd Ribbungs vei

Sigurd Ribbungs vei 1 gnr. 188/248 Furubo

Utskilt fra Orebråten og ved skjøte av 13. september 1976 solgt til Arild Hungerholdt (f. 1948) fra Hungerholt i Hole. Han er sjef for Eiendomstjenesten i Ringerike kommune, og gift med Liv Blom (f. 1953) fra Haug, som er kjemingeniør. De har to barn: Martin (f. 1979) og Mari (f. 1981). I januar 1998 overtok de hans slektsgård Hungerholt (gnr. 186/3) i Steinsfjerdingen, og flyttet dit.

Eiendommen Sigurd Ribbungs vei 1 er på 865 m², og er siden blitt leid ut. Enebolig med garasje bygd 1979, og ny garasje 1988.

Sigurd Ribbungs vei 3 gnr. 188/291

Utskilt fra Orebråten i 1987 og ved skjøte av 4. mai s.å. solgt til Kari og Erik Breili for 120.000 kroner. Erik Breili (f. 1934) er ingeniør, og var i perioden 1985–98 fylkesturistsjef i Buskerud. Siden 1983 har han vært medlem av Buskerud fylkesting, og fra 1999 gruppeleder for Arbeiderpartiet i Hole formannskap og kommunestyre. Hans kone Kari f. Sætrang (f. 1935) har vært kontormedarbeider ved advokatkontor. De har to barn: Gro (f. 1958) og Pål (f. 1963) – se omtale av gnr. 192/74 Vikshøgda 8 i bind I.

I juni 2000 (skjøtet ble tinglyst 20. juni) solgte de eiendommen til Erik Fredriksen, og flyttet til Vikshøgda.

Erik Fredriksen (f. 1965) fra Steinsåsen er adm. dir. i Fredriksens Varetransport AS, som han startet i 1986 sammen med faren, Odd Ingar Fredriksen (aksjeselskap fra 1992). I dag har firmaet 15 ansatte og 15 biler, og drifter daglig 30–35 biler over hele Østlandet. Virksomheten styres fra kontorer på Vik, og på Alnabru i Oslo leies 750 m² lager.

Erik Fredriksen er gift med Mari Vamraak (f.

1975), som er fysioterapeut i Hole kommune. De har én sønn, Ivar (f. 2002). Fra tidligere ekteskap med Marianne Strande (f. 1965) fra Norderhov har Erik Fredriksen to barn: Steffen (f. 1990) og Kathrine (f. 1993).

Enebolig bygd 1988–89 og garasje 1990. Eiendommen er på 714 m².

Pilegrimsveien

Pilegrimsveien 1 gnr. 188/197 Steinlie

Utskilt fra Steinsbråten (Nedre Bråten) i 1962 og ved skjøte av 30. juni s.å. solgt til Kjell Svenskerud for 2.000 kroner. Kjell Svenskerud (1933–1977) fra Norderhov var gift med Grethe Johanne Paulsen (f. 1939) fra Begna, og de fikk tre barn:

* Trond (f. 1959), samboer med Celin Selte (f. 1971), én sønn Marcus (f. 2000). Fra tidligere har han to barn: Anita (f. 1980) og Kim André (f. 1988).

* Øyvind (f. 1964), g.m. Hilde Fjellidal (f. 1964), to barn: Maren (f. 1997) og Mina (f. 2001).

* Frode (f. 1967), g.m. Kari Kvamme (f. 1972), én sønn Herman (f. 2000).

Kjeld Svenskerud var sveiser av yrke, og arbeidet på Høsveis i Hønefoss inntil han startet sitt eget firma, Ring Sveis. Han døde i 1977 etter en tragisk brann, da bolighuset i Pilegrimsveien 1 brant ned.

Grethe giftet seg igjen i 1978 med Knut Håkon Hagen (f. 1943). Han er driftsleder ved ISS, og har fra tidligere ekteskap med Wenche Thorsteinsen fra Jevnaker én datter, Bente (f. 1965), som er samboer med Trond Karlengen og bosatt i Ringerike. Grethe Svenskerud Hagen er revisor, og har arbeidet ved Hadelands Revisjonsdistrikt samt vært egen arbeidsgiver.

I 1996 (skjøtet ble tinglyst 19. september) ble eiendommen solgt til sønnen Frode Svenskerud Hagen (f. 1967, selvstendig næringsdrivende) og Kari Kvamme Hagen (f. 1972, reisekonsulent ved Bennett Hønefoss). De har én sønn, Herman (f. 2000).

Enebolig med garasje, som ble bygd i 1962, brant ned i 1977 (ny enebolig med garasje bygd samme år).

Pilegrimsveien 2 gnr. 188/216 Bjørkeli

Utskilt fra Nedre Bråten (Steinsbråten) i 1968 og ved skjøte av 21. mars s.å. solgt til Arvid Karlsen

(f. 1935) fra Røyse for 10.000 kroner. Han er ingeniør, og har vært ansatt i Bærum kommune de siste 25 årene. Han er gift med Bjørg Aaserud (f. 1940) fra Steinsfjordingen, som er sekretær i Hole kommune (siden 1977). De har to barn:

* Espen (f. 1968), bosatt på Ålgård i Rogaland, g.m. Ragnhild Vestrum (f. 1969) fra Dokka, tre barn: Therese (f. 1993), Joakim (f. 1995) og Kristoffer (f. 1999).

* Kjetil (f. 1973), bosatt i Hønefoss.

Eiendommen er i underkant av 2 dekar. Enebolig med garasje bygd 1970–71.

Pilegrimsveien 3 gnr. 188/166 Fjordgløtt

Utskilt fra Steinsbråten (Nedre Bråten) i 1961 og ved skjøte av 9. februar 1962 solgt til Ragnar Høgdahl (f. 1930) fra Oslo for 2.000 kroner. Han drev fra 1970 til 1995 eget firma, TV-mannen i Hønefoss, med salg og service av TV, radio og elektronikk. Han var gift med Marit f. Hagren (1931–1986) fra Oslo, som bistod ham i forretningen. De fikk to barn:

* Lisbeth (f. 1956), bosatt i Elverum, g.m. Trond Skjæret (f. 1957), to barn: Marte (f. 1993) og Halvor (f. 1996).

* Marianne (f. 1960), bosatt i Steinsåsen, g.m. Tor Arne Høgdahl f. Hansen (f. 1957), én datter Oda Mee (f. 1996 i Korea).

Enebolig bygd 1963.

Pilegrimsveien 4 gnr. 188/9 Nedre Bråten er omtalt s. 514–518.

Pilegrimsveien 5 gnr. 188/218 Furuly

Utskilt fra gnr. 188/115 Murstad (Rudvangveien 24) i 1969 og ved skjøte av 21. februar s.å. solgt til Ivar Skagnæs for 8.500 kroner.

Ivar Skagnæs (f. 1938) fra Norderhov er tekniker ved Oslo Lufthavn (Luftfartsverket), og gift med Inger Margrethe Skotvold (f. 1939 i Ringeby). Hennes familie flyttet til Steinsfjordingen i 1947. Hun er lærer, og underviste ved Vik skole 1964–2001. De har to barn: Øyvind (f. 1967, bosatt i Steinsåsen) og Marit (f. 1972, bosatt på Lørenskog).

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig med garasje bygd 1969–70.

Pilegrimsveien 6 gnr. 188/220 Aakre

Utskilt fra Steinsbråten (Nedre Bråten) i 1970 og

ved skjøte av 28. mai s.å. solgt til Kolbjørn Reneflot (f. 1938). I juni 1993 overtok Marit Odden Reneflot (f. 1942) som eier. De har to barn (som begge bor i Fredrikstad):

* Knut (f. 1965), g.m. Heidi Kristiansen (f. 1970) fra Fredrikstad, to barn: Kristoffer (f. 1998) og Rikke Elise (f. 2000).

* Kari (f. 1969), g.m. Lasse Olav Irvam (f. 1969) fra Fredrikstad, to barn: Olav (f. 1997) og Anders (f. 2001).

I februar 2000 (skjøtet ble tinglyst 2. februar) ble eiendommen solgt til Eva Lassen og Steen Rasmussen.

Eva Lassen (f. 1957) fra Bærum er psykoterapeut med egen praksis i Sandvika. Steen Rasmussen (f. 1957) fra Fyn i Danmark er landbrukskonsulent, og praktiserer i dag som gartner. De har én sønn, Espen (f. 1995).

Eiendommen er på 1,1 dekar. Enebolig bygd 1972.

Pilegrimsveien 7 gnr. 188/254 Fjordgløtt

En av de tre tomtene som Hole kommune solgte til de nyansatte etatsjefene i 1977, var Pilegrimsveien 7. Den ble solgt til Harald Dalevold (f. 1936) fra Nesbyen, som var teknisk sjef. Han var gift med Reidun Synøve Henriksen (f. 1933) fra Nordreisa (i dag skilt). Hun er sykepleier, og arbeidet bl.a. ved Ringerike sykehus psykiatriske døgnavdeling på Røyse. De har fire barn:

* Per (f. 1962), bosatt i Fredrikstad, g.m. Conny Unni Josefine Diedriks (f. 1966) fra Oslo, to barn: Andreas Marinus (f. 1996) og Peter Harald (f. 1997).

* Sissel (f. 1964), bosatt i Tønsberg, g.m. Per Ivar Nikolaisen (f. 1963) fra Tønsberg, to barn: Nora Helene (f. 1996) og Hedda Johanne (f. 1999).

* Sander (f. 1967), bosatt i Steinsåsen, g.m. Pia Kristin Granum (f. 1971) fra Hønefoss, to barn: Amanda (f. 1992) og Aleksander (f. 1995).

* Gry (f. 1969), bosatt i Oslo, samboer med Espen Brede Bang (f. 1972) fra Sundvollen, to barn: Johan Fredrik (f. 2000) og Mille Kristine (f. 2002).

Harald Dalevold var teknisk sjef i Hole til 1988, da han ble planlegger. Han er i dag bosatt i Hønefoss.

I april 1990 (skjøtet ble tinglyst 5. april) ble eiendommen solgt til Gudrun Nørholm og Gunnar Midtbø.

Gudrun Nørholm (f. 1945) fra Tokke i Telemark er hjelpepleier på Røysetoppen. Hennes

samboer Gunnar Midtbø (f. 1945) fra Nord-Aurdal i Valdres er adm. dir. i Toyota Logistics Services Norway AS, Drammen. De har ingen felles barn, men begge har barn fra tidligere. Gudrun har to barn: Bente (f. 1969) og Gunn (f. 1970), og Gunnar har to barn: Gunn Iren (f. 1969) og Morten (f. 1974).

Eiendommen er på 1,8 dekar. Enebolig m/garasje ble bygd i 1977–78.

Pilegrimsveien 9 gnr. 188/255

En av de tre tomtene som Hole kommune solgte til de nyansatte lederne i 1977, var Pilegrimsveien 9. Den ble solgt til rådmannen, Torgeir Haave Bentsen (f. 1938) fra Jevnaker. Han var rådmann i Hole fra 1977 til 1994, og er gift med Oddveig Margit Oppen (f. 1939) fra Veme. De har tre døtre.

I 1998 (skjøtet ble tinglyst 30. juni) solgte de eiendommen og flyttet til Åsheimsvei 15 (se gnr. 188/260).

Nye eiere av Pilegrimsveien 9 ble Nils Herman Kiær (f. 1959, sivilingeniør) fra Trondheim og Kjersti Tangen Kiær (f. 1961) fra Stjørdal. Hun er fysioterapeut ved Borger Bad i Haug. De har tre barn: Thea Kristine (f. 1988), Ole Herman (f. 1990) og Anne Ingrid (f. 1994).

Eiendommen er på cirka 2 dekar. Enebolig ble bygd 1978, og garasje i 1980.

Pilegrimsveien 10 gnr. 188/103 Vangen

Utskilt fra Steinsbråten i 1955 og ved skjøte av 4. mars s.å. solgt til Kåre Solli (1923–1990) fra Røyse for 1.500 kroner. Kåre Solli arbeidet ved Oslo Lufthavn Fornebu i 25 år, og var gift med Marry Hansen fra Åsa. De har én datter, Torunn (f. 1957).

Ved skjøte tinglyst 26. mai 1992 overtok Frode Svenskerud Hagen (f. 1967) eiendommen. Han solgte den i september 1996 til sin mor, Grethe Johanne Hagen (f. 1939), gift med Knut Håkon Hagen (f. 1943) – se gnr. 188/197 Pilegrimsveien 1. De bygde på eneboligen, og solgte den i november 2001 til Sølvi og Svein Ragnar Enerhaugen.

Sølvi Enerhaugen f. Saastad (f. 1948 i Bærum) er kontormedarbeider i Ringerike kommune, mens Svein Ragnar Enerhaugen (f. 1942 i Andebu i Vestfold) er markedsansvarlig i Ringerikes Blad. De har to barn: Anne-Marthe (f. 1983) og Jan-Ragnar (f. 1986).

Enebolig bygd 1955–56 (påbygd 1995–96).

Pilegrimsveien 10A gnr. 188/302

Utskilt fra gnr. 188/103 Pilegrimsveien 10 i 1990 og ved skjøte tinglyst 25. juni 1992 solgt til Pia Kristin og Sander Dalevold.

Pia Kristin Granum Dalevold (f. 1971) er innehaver av Chic Møte i Hønefoss-Senteret, mens Sander Dalevold (f. 1967) er rørlegger, og medeier i firma Hagelsteen & Dalevold i Hole. De har to barn: Amanda (f. 1992) og Aleksander (f. 1995).

Enebolig bygd 1992, og garasje 2000.

Pilegrimsveien 12 gnr. 188/261

Utskilt fra gnr. 188/99 (Pilegrimsveien 14) i 1982 og ved skjøte av 3. september s.å. solgt til Ingrid og Jan Solberg for 85.000 kroner.

Ingrid Solberg f. Karlstad (f. 1953) er fra Haug, og utdannet siviløkonom. Hun har siden februar 2001 vært kontorsjef ved Riksadvokatembetet i Oslo. Jan Solberg (f. 1950) fra Skåbu i Gudbrandsdalen er sivilingeniør, og har siden 1982 drevet eget firma innen byggteknisk rådgivning og prosjektering. De har tre barn: Knut (f. 1977), Sigrid (f. 1979) og Tor-Øystein (f. 1988).

Eiendommen er på cirka 1,9 dekar. Enebolig m/garasje bygd 1983–84.

Pilegrimsveien 13 gnr. 188/264

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 24. september s.å. solgt til Kari og Knut Erik Dahl.

Kari Dahl f. Eriksen (f. 1941) fra Hønefoss er konsulent ved Våpenteknisk regiment på Helgelandsmoen, mens Knut Erik Dahl (f. 1942) fra Hønefoss er sikkerhetsbetjent ved Sentralanlegget, Krokkleiva. De har to barn: Steinar (f. 1970) og Kjetil (f. 1971).

Eiendommen er på 1,5 dekar. Enebolig med garasje bygd 1987–88.

Pilegrimsveien 14 gnr. 188/99 Fagerheim

Utskilt fra Steinsbråten i 1953 og året etter solgt til Henry Kåre Norstad for 2.500 kroner.

Henry Kåre Norstad (1923–1985) fra Toten var utdannet jernbinder, og bygningsarbeider hos Thor Furuholmen AS i en årrekke. Han var gift med Olga Eriksen (f. 1926) fra Bråten i Steinsfjerdings, som bl.a. har arbeidet ved Fossen Restaurant i Hønefoss, og en periode var

hun renholder ved Hole ungdomsskole. De fikk tre barn:

* Astrid Helen (f. 1946), g.m. Jan August Orebråten (f. 1946), siden skilt, fire barn: Rita Elisabeth (f. 1966), Janne Anita (f. 1967), Roger Erland (f. 1970) og Mona Irene (f. 1973) – se gnr. 188/225 Fristads vei 6.

* Odd Kåre (f. 1949), bosatt på Slemmestad i Røyken, g.m. Sissel Arnesen, én sønn Glenn (f. 1973, samboer med Karin Sømme, én datter Caroline f. 1998).

* Kjell Gunnar (f. 1954), bosatt i Steinsåsen.

I 1982 ble en parsell (gnr. 188/261 Pilegrimsveien 12) utskilt og solgt til Ingrid og Jan Solberg, og siden har eiendommen vært på 1,9 dekar. Enebolig bygd 1953–54, og garasje 1979. Etter Henry Norstads død i 1985 har Olga Norstad vært eier.

Pilegrimsveien 15 gnr. 188/265

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 7. september s.å. solgt til Berthe Albjerk Dæhli (f. 1954) fra Sigdal og Tore Dæhli (f. 1947) fra Røyse. De arbeider begge i Ringerike kommune; hun som hjelpepleier, og han som konsulent. De har to barn: Christine (f. 1977) og Fredrik (f. 1980).

Enebolig med garasje bygd 1985.

Pilegrimsveien 16 gnr. 188/98 Åsli

Utskilt fra Steinsbråten i 1952 og ved skjøte av 1. februar 1954 solgt til Petter Nordenhaug (1917–1975) fra Oslo. Han var gift med Ellen Monserud (1913–1983) fra Eikli i Norderhov. De hadde planer om å bygge hytte på eiendommen, men området ble regulert til villabebyggelse. I november 1969 ble tomte (med en redskapsbod) overdratt til datteren Eva (f. 1944) og hennes mann Ragnar Sørensen (f. 1943). De ble siden skilt. De bygde enebolig i 1971, og har én sønn, Knut (f. 1967). I 1975 giftet Eva Nordenhaug seg med Torbjørn Orebråten (f. 1938), og da han i 1997 ble eier av bruket Steinsrud, flyttet paret dit. De har én datter, Iselin (f. 1980) – se gnr. 188/8 Steinsrud.

I oktober 1997 overtok Knut Nordenhaug (f. 1967) som eier av Pilegrimsveien 16. Han er utdannet Master of Science i finans, og arbeider i Nordea Markets. Han er gift med Benedicte Gamborg Briså (f. 1968) fra Oslo, som er utdannet cand. philol. og i dag amanuensis og leder for

Kartsamlingen ved Nasjonalbiblioteket.⁵ De har én sønn, Petter (f. 2001).

Eneboligen fra 1971 ble totalskadet ved brann i 2001, og ny bolig ble bygd samme år. Eiendommen er på 1,8 dekar.

Pilegrimsveien 17 gnr. 188/266

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 17. september s.å. solgt til Marit Ringstad Henriksen og Jo Henriksen. Marit Ringstad Henriksen (f. 1944) fra Lier er utdannet lærer, og var rektor på Vik skole i perioden 1993–1997. Siden 1997 har hun vært skolefaglig ansvarlig i Hole kommune. Jo Henriksen (f. 1946) fra Oslo er siviløkonom, og ansatt i Gjensidige Nor Sparebank. De har to barn: Espen (f. 1973) og Siv (f. 1975).

Eiendommen er på 1,7 dekar. Enebolig bygd 1985.

Pilegrimsveien 19 gnr. 188/267

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 15. oktober s.å. solgt til Trond Borge (f. 1958 i Oslo). Han er selvstendig næringsdrivende, og driver firma ITB i Hønefoss. Trond Borge er gift med Grete Borge f. Olsen (f. 1963) fra Somdalen i Ådal, som arbeider i sin manns firma. De har to barn: Pernille (f. 1985) og Magnus (f. 1990).

Eiendommen er på 1,5 dekar. Enebolig bygd 1990.

Tønders vei

Tønders vei 1 gnr. 188/275

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 24. september s.å. solgt til Gro og Paul Schultz Ahlbom.

Gro Ahlbom f. Ellingsen (f. 1953) fra Steinsåsen er jordmor ved Ringerike sykehus, og Paul Schultz Ahlbom (f. 1953 i Oslo) er systemsjef i Norsk Eiendomsinformasjon AS, Oslo. De har tre barn: Morten (f. 1982), Cathrine (f. 1986) og Petter (f. 1989).

Eiendommen er på cirka 1,1 dekar. Enebolig bygd 1985 og garasje 1987.

Tønders vei 2 gnr. 188/274

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 3. desember s.å. solgt til Emly Marie Søyland (f. 1955, førskolelærer) og Wenche Elisabeth Odegard f. Søyland (f. 1946, sykepleier). De er begge fra Steinsåsen.

Wenche Elisabeth Odegard har fra tidligere ekteskap én datter, Eva Elisabeth (f. 1967).

Eiendommen er på cirka 1,3 dekar.

Tønders vei 3 gnr. 188/276

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 12. november s.å. solgt til Marit og Frithjof Rudstaden.

Marit Rudstaden f. Pedersen (f. 1948 i Oslo) er sykepleier, og leder av rehabiliteringsavdelingen ved Hole sykehjem. Frithjof Rudstaden (f. 1946 i Hole) er sosionom, og leder av Kirkens familievernkontor Ringerike. De har tre barn: Maren Kristine (f. 1973, g.m. Morten Ullbraaten, to barn: Martin f. 1999 og Aleksander f. 2001), Ole Martin (f. 1980) og Tor Øyvind (f. 1983).

Frithjof Rudstaden ble i 2001 tildelt Hole kommunes kulturpris for sitt arbeid med drakter og kostymer til de historiske spillene i Hole. Han har også nedlagt et betydelig arbeid med å finne fram til en mannsdrakt for Ringerike. I 1996 var han én av de tre i komiteen for historiske spill i Hole, som mottok Buskerud fylkes kulturpris.

Eiendommen er på cirka 1,2 dekar. Enebolig bygd 1985.

Tønders vei 4 gnr. 188/273

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 10. desember s.å. solgt til Trygve Rønning (f. 1950) fra Hønefoss. Han er tannlege med privat praksis i Hønefoss, og er gift med Inger Helene Midtskau (f. 1961 i Oslo), som er konsulent/prosjektleder. De har én sønn, Tim (f. 1991). Fra tidligere ekteskap med Lise Brenden (f. 1953) fra Hønefoss har Trygve Rønning én datter, Cathrine (f. 1981).

Eiendommen er på cirka 1,3 dekar. Enebolig bygd 1987.

Tønders vei 5 gnr. 188/277

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 20. august s.å. solgt til Anne Karin og Samuel Hansen.

Anne Karin Hansen f. Drange (f. 1939) fra

⁵ Benedicte Gamborg Brisås hovedoppgave i historie ved Universitetet i Oslo våren 1996 hadde tittelen «Fra Romertid til Svartedauen. Bostedshistorie i Hole 300-1350». Forfatteren av Hole bygdebok har hatt stor nytte av Brisås oppgave i arbeidet med bygdeboka (kfr. kildehenvisningene).

Bergen har arbeidet som radio-offiser, lærer og trafikklærer, og Samuel Hansen (f. 1934) fra Hesnesøya i Fjære kommune har vært skipsfører (begge er i dag pensjonister). De har to barn: Thomas (f. 1972) og Marcus (f. 1975).

Eiendommen er på cirka 1,1 dekar. Enebolig bygd 1989, og garasje 1991.

Tønders vei 6 gnr. 188/272

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 24. september s.å. solgt til Pernille Ossum Garberg (f. 1956 i Danmark) og Tor Harald Garberg (f. 1956 på Jessheim). De har begge vokst opp i Hole, og er fysioterapeuter av yrke. Sammen driver de Ringerike Osteopati Klinikk i Hønefoss. De har to barn: Catrine (f. 1980) og Andreas (f. 1984).

Eiendommen er på cirka 1,5 dekar. Enebolig bygd 1984–85.

Tønders vei 7 gnr. 188/278

Utskilt fra Stein i 1984 og i juni 1994 solgt til Camilla Ossum (f. 1958) og Jørn Pettersen Ossum (f. 1957). De bygde enebolig i 1994–95. Siden oktober 2000 har Camilla Ossum vært eeneier, og bor i dag på eiendommen med sine tre barn: Anemone (f. 1979), Alvilde (f. 1982) og Madeleine (f. 1988).

Eiendommen er på cirka 1,4 dekar.

Tønders vei 8 gnr. 188/271

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 16. november s.å. solgt til Vigdis Renate Utaker (f. 1958) og Ole-Edvin Utaker (f. 1958)

Ved skjøte av 1. februar 1989 ble eiendommen solgt til Reidun og Bjørn Nidar Oterhals.

Reidun Oterhals (f. 1941) fra Ådal er første-konsulent ved Nordre Buskerud politidistrikt, mens Bjørn Nidar Oterhals (f. 1941) fra Aukra er inspektør i rederiet Bergesen d.y. De har tre barn:

* Gunn Ragnhild (f. 1961), bosatt i Hønefoss, g.m. Bjørn Erik Jacobsen (f. 1962), tre barn: Frøydis (f. 1984), Catrine (f. 1987) og Marte Johanne (f. 1994).

* Gerd Elin (f. 1965), bosatt i Andebu i Vestfold, g.m. John Arve Knippen (f. 1967) fra Andebu, to barn: Mathilde (f. 1995) og Johan (f. 1997).

* John Ivar (f. 1968), bosatt i Hønefoss, samboer med Anne Grethe Syversen (f. 1972) fra Hønefoss.

Eiendommen er på 1,3 dekar. Enebolig med garasje bygd 1985–86.

Tønders vei 9 gnr. 188/279

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 13. mars 1985 solgt til Cecilie Moltzau (f. 1943) og hennes to barn (i tidligere ekteskap med Eilif Gihle Aas), Axel Moltzau Aas (f. 1967) og Merethe Helene Aas (f. 1970). I januar 1987 overdro Axel og Merethe Aas sine tredjeparter av Tønders vei 9 til moren, som dermed ble eeneier. Siden august 1987 har Cecilie Moltzau andre ektemann, Trygve Fauske (f. 1949 i Ådal), vært medeier. Fra tidligere ekteskap med Ellen Marie Heiene fra Hedalen har han to sønner: Ola (f. 1974) og Ivar (f. 1976).

Eiendommen er på 1,5 dekar. Enebolig bygd 1987.

Tønders vei 10 gnr. 188/270

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 7. september s.å. solgt til Egil Asbjørn Bergmann (f. 1931) fra Hole og Kari Gulbransen f. Kojedahl (f. 1942) fra Kirkenær i Solør. Hun er lærer ved Røyse skole, og han har vært fabrikkarbeider ved Norske Skog Follum (i dag pensjonist). Kari har fra tidligere ekteskap med Borge Gulbransen (1932–1968) fra Røyse én sønn, Bjørn Gulbransen (f. 1967, to barn: Frode Svendsen f. 1990 og Maren Christine Molid Gulbransen f. 1999).

Egil Asbjørn Bergmann har fra tidligere ekteskap to sønner: Erik (f. 1970) og Per (f. 1971, samboer med Linda Hansen, én datter Mia f. 1999).

Eiendommen er på cirka 1,2 dekar. Enebolig og garasje bygd 1987.

Tønders vei 11 gnr. 188/280

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 7. september s.å. solgt til Ola Tronrud for 173.506 kroner.

Ola Tronrud (f. 1952) fra Hønefoss er gift med Vibeke Vestby (f. 1954) fra Bærum. Fra tidligere samboerskap med Ragnhild Ljøen fra Nordfjordeid har Ola Tronrud to sønner: Olav (f. 1986) og Borgar (f. 1991).

Eiendommen er på cirka 1,3 dekar. Enebolig bygd i 1986–87, og redskapsbod i 1988.

Ola Tronrud er selvstendig næringsdrivende, og eier av Tronrud Engineering AS i Hole. Firmaet ble etablert i 1977 som et énmannsforetak, tuftet på gründerens interesse for teknikk og elektronikk fra guttedagene. Det første produktet han utviklet var en maskin for framstilling av

tannstikker for Jordan Børstefabrikk. Siden har virksomheten vokst til å bli en betydelig arbeidsplass og aktør i elektronikk-bransjen. I 1984 flyttet bedriften inn i nytt industribygg ved Kjellerberget i Hole. Herfra har stadig nye maskiner og redskaper funnet veien ut til alle deler av verden.

Vibeke Vestby er daglig leder av en avdeling innen Tronrud Engineering AS ved navn Digital Weaving. Den produserer og selger datastyrt håndvever (cirka 30–50 stk. pr. år), som eksporteres over hele verden.

Tønders vei 12 gnr. 188/269

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 24. september s.å. solgt til Bjørg Nyhus Granholdt (f. 1955, adjunkt) fra Sundvollen og Jan Erik Granholdt (f. 1951) fra Moss. De har tre barn: Thor Espen Johansen (f. 1973, samboer med Grethe Paulshus), Elin Nyhus (f. 1980) og Magnus Granholdt (f. 1984).

I 2000 solgte de eiendommen og flyttet til Baskerudveien i Sundvollen. De er i dag bosatt i Dubai i De Forente Arabiske Emirater, hvor Jan Erik Granholdt er adm. dir. i Goltens Company, og Bjørg er lærer.

Nye eiere av Tønders vei 12 (skjøtet ble tinglyst 17. august 2000) ble Per Louis Jordal (f. 1945) og Aashild Sørheim (f. 1950).

Eiendommen er på 1,6 dekar. Enebolig bygd 1984–85.

Tønders vei 13 gnr. 188/281

Utskilt fra Stein i 1984, og ved skjøte tinglyst 13. november 1997 solgt til Marit Nervik og Svein Oppegaard.

Marit Nervik (f. 1954 i Trondheim) har vært sorenskriver i Ringerike siden 1992. Hun er cand. jur. og har tidligere vært dommerfullmektig og privatpraktiserende advokat. Svein Oppegaard (f. 1953 i Oslo) har siden 2001 vært personaldirektør i SAS. Han er også utdannet cand. jur. og har vært dommerfullmektig, regiondirektør i NHO og advokat. De har én sønn, Svend Andreas (f. 1992).

Eiendommen er på cirka 1,4 dekar. Enebolig bygd 1998.

Tønders vei 14 gnr. 188/268

Utskilt fra Stein i 1984 og ved skjøte av 24. oktober s.å. solgt til Marianne og Tor Arne Høgdal.

Marianne Høgdahl (f. 1960) fra Steinsåsen er hjelpepleier/sjåfør ved Hole sykehjem. Tor Arne Høgdahl f. Hansen (f. 1957) fra Jevnaker er sjåfør i Raastad Transport. De har én datter, Oda Mee (f. 1996).

Eiendommen er på cirka 1,7 dekar. Enebolig bygd 1985–86.

Boligeiendommer i Jomfruland

Åsbo gnr. 188/232

Utskilt i 1974 fra Åsheim (Østre Jomfruland) og ved skjøte av 13. september s.å. solgt til Jan Borg (f. 1942) fra Norderhov. Han er driftsingeniør i Telenor, og gift med Rigmor Solveig Selte (f. 1947), søster av Åsheims eier Lorang Selte. Hun er renholder ved Statens kartverk. Rigmor og Jan Borg har to barn: Guro (f. 1969) og Gunnar (f. 1971). Fra tidligere har Rigmor en datter, Turid (f. 1966), som er bosatt i Hemsedal. Turid har fra tidligere ekteskap to barn: Sander (f. 1990) og Åsmund (f. 1993).

Eiendommen er på cirka 900 m². Enebolig bygd 1975–76.

Vestre Jomfruland gnr. 188/317

Utskilt fra gnr. 188/5 Vestre Jomfruland (eier Martin Borgen) i 1997 og solgt til hans datter Anne Kristin Borgen (f. 1970).

Enebolig bygd i 1998. Til eiendommen hører også den gamle husmannsstua i Vestre Jomfruland, som brukes som uthus. Eiendommen er på 4,9 dekar.

Rudstunet

I 1972 kjøpte Ringerike kommune (som Hole da var en del av) et areal på vestsida av E16 fra Østre Rud for 475.800 kroner. Parsellen ble kalt Rud-feltet (gnr. 190/77). I 1973 ble det her lagt ut og solgt 16 eneboligtomter (gnr. 190/78–93). I 1989 kjøpte Hole kommune ytterligere 7,9 dekar av Østre Rud (bnr. 104) for 115.500 kroner, som ble lagt til resten av gnr. 190/77. I 1993–94 ble boligkomplekset Rudstunet oppført her, med ni kjedete tomannsboliger (i alt 18 boenheter) på den 10,7 dekar store eiendommen.

Rudstunet 2 gnr. 190/106 seksjon 1

Eier siden 1994: Ole Gunnar Rytterager (f. 1963) fra Hole. Han arbeider ved Multi-Pro AS på Hensmoen, og er samboer med Monica Westgård Saltveit (f. 1968) fra Oslo. De har én datter, Ida Marie (f. 1997).

Rudstunet 4 gnr. 190/106 seksjon 2

Eiere siden 1994 er Grethe Torp Granum (f. 1947) fra Hønefoss og Jan Granum (f. 1940) fra Oslo. De har to barn:

* Jan (f. 1969), bosatt i Ermelo i Nederland, g.m. Anneke Kamerling (f. 1966) fra Ermelo, én sønn Dennis (f. 1996).

* Pia Kristin (f. 1971), g.m. Sander Dalevold (f. 1967) fra Hole, bosatt i Pilegrimsveien i Steinsåsen, to barn: Amanda (f. 1992) og Aleksander (f. 1995).

Grethe Torp Granum er innehaver av Chic mote i Hønefoss-Senteret, og har siden 1999 representert Høyre i Hole formannskap og kommunestyret. Jan Granum er ingeniør, og har siden 1969 eid og drevet Granums Oppmåling i Hønefoss.

Rudstunet 6 gnr. 190/106 seksjon 3

Eier fra 1994 var Rune Klemmestad (f. 1967) fra Selte i Steinsfjerdings. Han er kontraktsansvarlig i SAS Cargo Norway AS, og flyttet i 1999 til Jessheim. Rudstunet 6 ble solgt til Hans Erik Trulsen (f. 1959) fra Tyrstrand. Han er seksjonssjef i Norsk Hydro ASA, og var gift med Hilde Kristin Sollie (f. 1963) fra Hønefoss (siden skilt). Hun arbeider som eiendomskonsulent i Selvaag Forvaltning AS. De har én datter, Linda (f. 1993).

Rudstunet 8 gnr. 190/106 seksjon 4

Eier fra 1994 var Jorunn Lovise Rian (f. 1968) fra Heradsbygda, som er førstekonsulent i Utenriksdepartementet. Hun er gift med Magnar Frengstad (f. 1964) fra Årvoll, som er IT-konsulent i Siemens. De har én sønn, Sigurd (f. 2001). Fra tidligere samboerskap med Jarle Kåre Røine (f. 1967) fra Hønefoss har hun én datter, Linn Marie (f. 1995). Jarle Kåre Røine eide halve seksjonen 1994–97, og fra juni 1997 var Jorunn Lovise Rian eeneier. I juni 2000 solgte hun Rudstunet 8 til Stein Bakken (f. 1966, eiendomsmegler) fra Hønefoss og Anja Christine Ellefsen (f. 1971, hudterapeut) fra Bergen. De har én datter, Christine (f. 2001).

Rudstunet 10 gnr. 190/106 seksjon 5

Eier fra 1994 er Ann-Mari Trapnes (f. 1956) fra Steinkjer. Hun er hjelpepleier i Hole kommune, og har fra tidligere ekteskap to barn: Anders (f. 1976) og Marthe (f. 1980).

Rudstunet 12 gnr. 190/106 seksjon 6

Eier fra 1994 var Tone Ingeborg Moi (f. 1960) fra Steinsåsen (se gnr. 188/215 Øvre Bråten). I juli 1996 overtok May-Brit Ljåstad (f. 1955) eiendommen. Hun er fra Jevnaker, og arbeider som konsulent ved Oslo kemnerkontor. Fra tidligere ekteskap med Karstein Anders Ljåstad (f. 1950) fra Ådal, har hun tre barn: Anette (f. 1981), Hanne (f. 1985) og Anders (f. 1991).

Rudstunet 14 gnr. 190/106 seksjon 7

Eiere fra 1994 er Elmer Johan Berg (f. 1960) fra Kvæfjord og Ingeborg Høy (f. 1964) fra Vadsø. Elmer Johan Berg er personalkonsulent i Hole kommune, mens Ingeborg Høy er hjelpepleier, avdelingsleder i omsorgsboligene på Vikstunet og daglig leder av Frivillighetssentralen i Hole. De har to barn: Martine (f. 1992) og Caroline (f. 1998).

Rudstunet 16 gnr. 190/106 seksjon 8

Eier fra 1994 er Tor Henning Skjerven (f. 1964) fra Søndre Gile i Hole. Han er ugift, og arbeider som tekniker/mekaniker ved Hand-Pro AS i Hønefoss.

Rudstunet 18 gnr. 190/106 seksjon 9

Eier fra 1994 er Hege Johbraaten (f. 1959) fra Utvika i Hole. Hun arbeider som kontorsøster hos skoletannlegen i Hole, og har én sønn, Morten (f. 1990).

Hege Johbraaten er samboer med Erik Hovelsrud (f. 1965) fra Nes i Hole, som er utdannet elektriker, og daglig leder av Frivillighetssentralen i Hole. Han har fra tidligere ekteskap to barn: Lene (f. 1990) og Rune (f. 1992).

Rudstunet 20 gnr. 190/106 seksjon 10

Eier fra 1994 er Atle Haglund (f. 1964) fra Sundvollen, som er ansatt i firma Handicare ASA som selger av tekniske hjelpemidler for funksjonshemmede. Han er samboer med Gunn Henriksen f. Holhjem (f. 1967) fra Sandefjord, som er blomsterdekoratør. De har ingen felles barn, men Gunn har fra tidligere to barn: Line (f. 1985) og Brian (f. 1991).

Fra tidligere samboerskap med Marit Larsen (f. 1969) fra Tyrstrand, har Atle Haglund to barn: Lena Kristine (f. 1985) og Emil (f. 1991), og fra tidligere ekteskap (skilt 1996) med Monica Hagen (f. 1972) fra Lillehammer har han én sønn, Anders (f. 1993).

Rudstunet 22 gnr. 190/106 seksjon 11

Eier fra 1994 er Kari Ellen Stubberud (f. 1951), som er bosatt i Daniel Hansens vei i Sundvollen med sin mann Thore Stubberud (f. 1948) og to barn: Sigurd (f. 1980) og Rune (f. 1984). Rudstunet 22 blir leid ut.

Rudstunet 24 gnr. 190/106 seksjon 12

Eier fra 1994 er Berit Gulbrandsen (f. 1963) fra Steinsåsen. Hun er NIS-konsulent (nettinformasjonssystemer) i Viken Nett AS.

Rudstunet 3 gnr. 190/106 seksjon 13

Eiere fra 1994 er Live Nesdal og Trond Bråten.

Live Nesdal (f. 1967) fra Steinsåsen er utdannet førskolelærer, og har siden 1991 vært styrer ved Sundvollen barnehage i Hole (avbrutt av en periode som avdelingsleder). Hennes samboer Trond Bråten (f. 1965) er fra Haug, og arbeider som operatør/rørinspeksjon i Ringerike Septikservice AS. De har to sønner: Halvard (f. 2000) og Jostein (f. 2002).

Rudstunet 1 gnr. 190/106 seksjon 14

Eier siden 1994 er Aase Helene Bratteteig f. Megrund (f. 1928) fra Vadsø, tidligere kontorfullmektig og i dag pensjonist. Hun var gift med Thore Bratteteig (1927–1993) fra Etne i Sunnhordland, som var bankkasserer i Hole Sparebank. De har to barn: Sverre (f. 1957) og Trygve (f. 1961) – se gnr. 188/153 Birchs vei 20.

Rudstunet 7 gnr. 190/106 seksjon 15

Eier fra 1994 var Jon Gulbrandsen (f. 1966) fra Sundvollen. Han arbeider som distriktssjef i Leiv Vidar AS, med ansvar for salg i Vestfold, Telemark, Aust-Agder og Vest-Agder. Han er samboer med Marit Helliesen (f. 1966) fra Sandnes, som er innehaver av B-YOUNG dame-mote i Hønefoss.

I desember 1999 ble boligen solgt til Magnus Holmberg (f. 1971) og Camilla Nilsson (f. 1969), begge fra Sverige. De har én sønn, Filip (f. 2001). Camilla Nilsson fra Skelleftehamn er

lærer/pedagogisk leder i Løken barnehage, mens Magnus Holmberg fra Farstorp er resultatsenhetsleder på Tyribo Omsorgssenter i Ringerike.

Rudstunet 5 gnr. 190/106 seksjon 16

Eiere fra 1994 var Live Camilla Bentsen Retvedt (f. 1968, lærer) fra Steinsåsen og Kristoffer A. Retvedt (f. 1965, statsautorisert eiendomsmedler) fra Røyse. De har to barn: Jørgen Tideman (f. 1991) og Oda Marie (f. 1994). I juli 2002 solgte de boligen og flyttet til Birchs vei 29 – se gnr. 188/237.

Nye eiere av Rudstunet 5 ble Marie og Freddy Kristiansen.

Freddy Kristiansen (f. 1957) fra Oslo er reparatør i WP Service AS, og Marie Kristiansen (f. 1961) fra Flisa er renholder i Oslo kommune (Friluftsetaten). De har to barn: Eirik (f. 1989) og Jonas (f. 1992). Marie har fra tidligere én datter, Renate Bredesen (f. 1981), som bor i Sandefjord og har én sønn, Daniel (f. 2001).

Rudstunet 11 gnr. 190/106 seksjon 17

Eiere fra 1994 var Paal Arnesen (f. 1965, daglig leder) og Irene Haglund (f. 1965, konditormester), begge fra Hole. De har to barn: Magnus (f. 1989) og Eivind (f. 1993). I juni 2002 solgte de boligen og flyttet til Birchs vei 31 – se gnr. 188/234.

Nye eiere av Rudstunet 11 ble Rune Solbakken og Vigdis Lillebuen.

Rune Solbakken (f. 1973) fra Sokna er biltekniker i BMW Norge AS, mens hans samboer Vigdis Lillebuen (f. 1975) fra Jondalen ved Kongsberg er farmasøyt ved Bærum sykehus.

Rudstunet 9 gnr. 190/106 seksjon 18

Eier fra 1994 var Svein Erik Nilsen (f. 1959).

I juni 1996 ble eiendommen solgt til Sven Olaf Solhaug og Nina Christine Hallberg.

Sven Olaf Solhaug (f. 1956) arbeider ved Norske Skog Follum, mens hans samboer Nina Christine Hallberg (f. 1968) er hjemmehjelp i Hole kommune. De har to barn: Simen (f. 1993) og Maren (f. 1995).

Viksveien

Viksveien 130 gnr. 191/16 Østlund

Østlund er en boligeiendom som ble utskilt fra Koksrud i 1946. Her tømret gårdens eier Anton Andersen Koksrud opp et hus, som han og kona Johanne flyttet til i 1950, da de solgte gården. Eiendommen ligger vest for riksveien ved avkjørselen til gården (og Hole ungdomsskole). Den 3. september 1958 overtok arvingene Johan Andersen Koksrud, Anna Rasch, Marie Storbråten og Lilli Ramsrud, og solgte eiendommen videre til Ellen og Bjørn Myhre for 16.000 kroner (Bjørns far, Rolf Myhre f. 1894, stod som eier til 1964).

Bjørn Myhre (f. 1920) fra Drammen var gift med Ellen Ræstad (1916–1993) fra Oslo (siden skilt). De fikk fire barn:

* Marit (f. 1947), bosatt på Nakkerud, g.m. Leif Reiersen, én sønn Robert (f. 1974, g.m. Johanne Vibeke Martinsen (f. 1977) fra Modum, én sønn Marius (f. 1998).

* Ingrid (f. 1950), bor på Nakkerud hos søsteren Marit og hennes familie.

* Sonja (f. 1952), bosatt i Hønefoss, g.m. Jan Olaf Mathisen (f. 1951) fra Porsgrunn, to barn: Frank (f. 1973) og Heidi (f. 1976).

* Rolf (f. 1954), bosatt i Hønefoss, fra tidligere ekteskap med Gretha Klinkenberg (f. 1957) fra Jevnaker har han to barn: Annett (f. 1978) og Kenneth (f. 1981).

I 1964 ble eiendommen overtatt av Ellen Myhre, som i 1966 inngikk nytt ekteskap med Odd Hansen (1923–1999) fra Steinsåsen.

Ellen Myhre (Hansen) drev i 1950-årene kiosken på Rud Camping på Rudshøgda. Før 1960 begynte hun kioskdirft på eiendommen Østlund, og «Myhre-kiosken» ble et populært stoppested både for bygdefolk og de som reiste langs storveien. I 1980 solgte hun kiosken til Grethe Svenskerud Hagen, som etter et par års drift solgte den til Jorunn Hansen. Kiosken ble nedlagt i forbindelse med utvidelsen av E 16 i 1994.

Ellen Myhre (Hansen) var også kunsthåndverker, og har bl.a. vevd veggteppene i Hole herredshus.

I 1995 ble eiendommen solgt til Omar Mauritz Marthinsen (f. 1951) fra Åros i Røyken, som bygde om den gamle kiosken til salgslokaler og har drevet sitt firma Hole Bruktbil her siden 1996. Han er utdannet pøsemaker, og arbeidet

en årrekke hos Kåre Huseby og M. Sørensen i Hønefoss. Han er samboer med Turid Strande (f. 1945) fra Norderhov, som er sentralbordvakt ved Hønefoss Taxisentral.

Fra tidligere ekteskap med Finn Harald Frøshaug (1946–2002) har Turid to døtre:

* Marianne (f. 1965), samboer med Per Anders Flakerud fra Sundvollen. Fra tidligere ekteskap med Erik Fredriksen har hun to barn: Steffen (f. 1990) og Kathrine (f. 1993).

* Elisabeth (f. 1968), bosatt i Kragerø, samboer med Bjørn Bollingmo. Fra tidligere har hun én sønn, Mads Eric (tvilling, f. 1989). Guttens tvillingbror Kim André døde samme år som han ble født.

Omar Mauritz Marthinsen har fra tidligere ekteskap med Live Sandum fra Hønefoss to barn: Roy Ivan Mauritz (f. 1973, g.m. Kristin Smith, to barn: Malin Elise og Maren Susanne) og Liv Merete (f. 1975). Han har også to barn fra tidligere samboerskap med Gunn Kitty Tangen fra Adal: Dan Mauritz (f. 1978) og Jim Erling (f. 1983).

Eiendommen er på 2,4 dekar. Enebolig bygd 1965 (påbygd 1990). Det gamle huset fra 1950 ble revet i 1965.

Viksveien 138 gnr. 191/11 Rudvang

Rudvang ble utskilt fra Koksrud i juni 1935 og solgt til Hole Arbeiderparti for 500 kroner. Tomta lå på vestsida av hovedveien over Rudshøgda, og her ble det oppført forsamlingshus i 1936. Eiendommen fikk rett til vei ned til Steinsfjorden, samt vannrett i en olle i Koksruks havnehaug «eller hvor som helst hvor vann finnes, dog skal eieren av Koksrud i havnetiden ha rett til å hente vann til sine kreaturer i ollen».

Da lokalet «Rudvang» ble bygd i 1936, ble det finansiert bl.a. med lån i Arbeidernes Faglige Landsorganisasjon på 3.000 kroner (i 1938 økt til 5.500 kroner) til 4 prosent rente og halvårlige avdrag på 150 kroner. I 1950 solgte Hole Arbeiderparti eiendommen til Arbeidernes Økonomiske Fellesorganisasjon for 5.500 kroner (skjøtet undertegnet iflg. fullmakt av Einar O. Orebråten), og huset var forsamlingslokale fram til rundt 1960. I juni 1961 ble eiendommen leid bort til Emberland & Sønn A/S for produksjon av kjøkkeninnredninger, til årlig leie 1.800 kroner. I august 1963 ble leiekontrakten overtatt av A/S Hytteservice, som fram til 1971 produserte ferdighytter der.

Ved makeskifte ble eiendommen (på cirka 2 dekar) i 1974 overtatt av Ringerike Samvirkelag for 10.000 kroner. I 1983 makeskiftet Ringerike Samvirkelag Rudvang med Stiftelsen Speiderhuset Mellomvik, mot at S-laget overtok speidernes hus ved Vik for 85.000 kroner, mens stiftelsen betalte 10.000 kroner. Det gamle lokalet ble revet i 1975.

I 1994 ble eiendommen solgt til Inger Helene Simonsen og Torstein Faljord, som bygde enebolig.

Inger Helene Simonsen (f. 1956 i Lidingö, Sverige) er hjelpepleier på Rehabiliteringsavdelingen, Hole sykehjem. Torstein Faljord (f. 1960 i Målselv) er avdelingsleder i Novio AS i Bærum. De har én datter, Malene (f. 1993). Inger Helene Simonsen har fra tidligere to barn: Ann Kristin (f. 1979) og Thomas André (f. 1981).

Viksveien 140 gnr. 191/34

Utskilt fra gnr. 191/11 Rudvang i 1989 og solgt til Aina Iren Fagerslett (f. 1963) og Bjørn Rønning (f. 1960). I 1995 overtok Jessica Rachel Hildrum (f. 1970) og Lorentz Ivar Hildrum (f. 1968) som eiere, og de solgte høsten 2001 (skjøttet ble tinglyst 15. oktober) til Phikul og Jostein Petter Rogne.

Jostein Petter Rogne (f. 1961) fra Ålesund er kjøpmann ved Rema 1000 på Vik. Han er gift med Phikul f. Jamjang (f. 1966) fra Thailand, som er butikkmedarbeider. De har to barn: Camilla (f. 1992) og Jon Erik (f. 1994).

Eiendommen er på 1,1 dekar. Eneboligen fra 1989 ble påbygd garasje 1994–95.

Koksrudveien

Koksrudveien 3 gnr. 191/24 Fjellbu

Fjellbu er en boligeiendom som grenser inntil den gamle Rudvang-eiendommen på sørsida. Den ble utskilt fra Koksrud i 1955 og solgt til Herman Borgen for 500 kroner.

Herman Borgen (1903–1985) vokste opp som fostersønn i Nerigarden Borgen. Han ble gift med Johanne f. Borgen (d. 1966) fra Ullerål ved Hønefoss. De hadde ingen barn. Herman Borgen arbeidet på Franzefoss Brug, og var i en årrekke bygdeslakter i Hole. I 1980 solgte han eiendommen til sin kones nevø, Oddvar Olsen (f. 1926) fra Hønefoss. Han har drevet lastebil-

transport, og er samboer med Elida Solenby (f. 1932) fra Norderhov.

I 1994 flyttet de til Hønefoss, og ved skjøte tinglyst 30. september 1994 ble Knut Karlsen (f. 1954) fra Lunner ny eier. Han er elektriker, og var gift med Karin Edvartsen (f. 1958) fra Ask (siden skilt). Seinere var han samboer med Ingeborg Løken (f. 1956) fra Røyse. Hun har én datter, Marianne (f. 1985).

Ny enebolig bygd 2001–2002. Det gamle huset fra 1956 vil bli revet i nær framtid.

Furulund gnr. 191/15

Boligeiendom utskilt fra Koksrud i juli 1946, og i august s.å. solgt til Anton Andersen Koksruds datter Anna (1906–1985) og hennes mann Olaf Martin Rasch (f. 1913) for 400 kroner (se omtale av gnr. 191/1 Koksrud). Da Hole ungdomsskole ble bygd i 1974–75, ble boligen revet, og tomta (1014 m²) ble solgt til Ringerike kommune for 64.000 kroner. Eiendommen ble seinere sammenføyd med gnr. 191/32, gnr. 191/33 og gnr. 192/57 til én eiendom, gnr. 192/57 Hole ungdomsskole.

Sommerroveien

Sommerroveien 23 gnr. 191/3 Snippen

Utskilt fra gnr. 191/6 Frydenlund i 1970, og året etter (1971) ved makeskifte overdratt til Gunhild Marie Tragethon (f. 1923) og hennes mann Kolbjørn Arnesen (f. 1918) fra Hedmark. Han var lastebileier, og i en periode medeier i Sletta Auto i Hønefoss.

Eiendommen er på 2,3 dekar.

Sommerroveien 33 gnr. 191/20 Bjørklund

Bjørklund ble fraskilt gnr. 191/6 Frydenlund i 1980, og overdratt til Bergljot (f. Tragethon) og Øyvind Jensens sønn Johannes Jensen Tragethon. Eiendommen er på cirka 2,3 dekar, og her ble det i 1987 reist enebolig/generasjonsbolig.

Johannes Jensen Tragethon (f. 1950) er utdannet ingeniør, og i dag selvstendig næringsdrivende. Han er gift med Tove Sværi (f. 1957) fra Tyristrand, og de har tre sønner: Thomas (f. 1987), Michael (f. 1991) og Alexander (f. 1995).

Sommerroveien 40 gnr. 191/12 Solheim

Solheim ble utskilt fra gnr. 12/5 Nordhagen i

1937 og solgt til Odd Sønsterud for 1.785 kroner. Odd Sønsterud (1912–1967) var gift med Else Alvilde Hurum (f. 1918) fra Hagabråten ved Lårvika. De har to barn:

* Synnøve (f. 1937), g.m. Oddvar Hansen (1933–1990), tre barn: Roar (f. 1961), Frank (f. 1963) og Oddvar (f. 1969).

* John (f. 1951), g.m. Inger Birgitte Bjella (f. 1953), siden skilt, to barn: Roy (f. 1976) og Eva (f. 1979).

I april 1952 solgte Else og Odd Sønsterud eiendommen til Ingeborg og Gunnar Elvigen for 30.000 kroner. Elvigen var fisker i Steinsfjorden og ville bosette seg i Solheim, men eiendommen hadde ikke strandrett. Etter å ha leid bort huse- ne til sommergjester et par år, solgte de i september 1956 Solheim til Miloslav Simon, og kjøpte selv eiendommen Garntangen.

Miloslav Simon var fra Tsjekkoslovakia, og kom til Hole som kokk på Sundøya Fjordrestaurant. Han fikk i 1969 bevilling til å endre fornavnet sitt til Jan.

Jan Simon (1920–1971) var gift med Miriam Johanne Bråten (1922–1993) fra Hønefoss. De fikk fire barn:

* Olav Vincents (f. 1951), g.m. Gjertrud Elsrud (f. 1953), tre barn: Mari (f. 1975), Are (f. 1982) og Roar (f. 1986).

* Eva Elisabeth (f. 1953), g.m. Bjørnar Eriksen (f. 1950) – siden skilt, én sønn Trond Egil (f. 1972).

* Bjørn Helge (f. 1955), seinere eier av Solheim (se

nedenfor)

* Jan (f. 1960), g.m. Tani Sundsten fra Oslo (siden skilt), én sønn Marius (f. 1981).

Den 12. oktober 1993 overtok nest-yngste sønn Bjørn Helge Simon (f. 1955) eiendommen Solheim, etter at en tomt på cirka 1 dekar samme år ble fraskilt og overdratt til broren Jan Simon. Bjørn Helge Simon er ugift, og arbeider som butikkansvarlig i Sveise-Service, en avdeling av TESS Oslo.

Sommerroveien 42 gnr. 191/27 Furulund

Opprinnelig fritidseiendom som ble utskilt fra gnr. 191/5 Nordhagen i 1956, og året etter solgt til Ragnhild Bede (f. 1907) for 10.000 kroner. I 1967 ble eiendommen overtatt av Einar Hansen (f. 1902) fra Hønefoss og Hans Løvlie (f. 1908) fra Oslo for 40.000 kroner. De var fettere, og bygde ny enebolig i 1970. Seinere samme år solgte de eiendommen til Tore Christian Svensen (f. 1941) fra Fjære ved Grimstad. Han er ass. kartverksjef ved Statens kartverk, og gift med Doris Svensen (f. 1943 i Tsjekkia), som er teknisk tegner. De har tre barn: Susanne (f. 1970), Annette (f. 1971) og Kristine (f. 1975).

Eiendommen er på 2,1 dekar. Enebolig bygd 1970, og garasje 1986.

Sommerroveien 45 gnr. 191/37

Utskilt fra gnr. 191/26 Fjordgløtt i 1998 og overdratt til Kjell Sulland, sønn av Fjordgløtts eiere

© Fotograf Marit Fagerli

Søndre del av Steinsåsen og Rudsåsen 2001. Gården til venstre, omgitt av kornåkre, er Koksrud.

Rønnaug og Roger Sulland.

Kjell Sulland (f. 1966) er fabrikkarbeider ved Norske Skog Follum. Han er gift med Anette Bjerkheim (f. 1969) fra Hønefoss, som etter 10 år i helsevesenet utdanner seg til sykepleier. De har én sønn, Simen (f. 2000). Anette har fra tidligere én datter, Christine (f. 1993).

Den opprinnelig fritidsboligen på eiendommen Fjordgløtt, bygd av Kjell Sullands besteforeldre i 1955, fulgte med den utskilte parsellen i 1998. Huset ble påbygd og renoveret i 1998–99.

Sommerroveien 47 gnr. 191/26 Fjordgløtt
Opprinnelig fritidseiendom, utskilt fra gnr. 191/6 Frydenlund i 1955 og solgt til Martin Sulland fra Oslo for 5.950 kroner. Han bygde samme år et mindre hus på eiendommen. I 1977 overtok sønnen Roger Sulland (1938–1999) eiendommen. Han var avdelingssjef ved Kjettingfabrikken i Oslo, og var gift med Rønnaug Sulland (f. 1939), som er butikkmedarbeider ved Ark Bokhandel på Bekkestua i Bærum. De fikk to sønner:

* Erik (f. 1962), g.m. Jane Thomson (f. 1963), to barn: Silje (f. 1989) og Martin (f. 1993).

* Kjell (f. 1966), g.m. Anette Bjerkheim (f. 1969) fra Hønefoss, én sønn Simen (f. 2000). Anette har fra tidligere én datter, Christine (f. 1993).

Ny enebolig ble bygd i 1977. I 1998 ble en del av eiendommen, med det gamle huset fra 1955, utskilt og overtatt av sønnen Kjell Sulland (se gnr. 191/37).

Sommerroveien 48 gnr. 191/36 Nordhagen
Denne eiendommen er på cirka 6,6 dekar og ble fraskilt gnr. 191/5 Nordhagen 3. oktober 1995, og utgjør bebyggelsen i den tidligere husmannsplassen Nordhagen under Koksrud, samt eneboligen som Alma og Peder Muggeruds pleiedatter Marie Muggerud (1915–1982) satte opp i 1975–76. Grunnen var leid siden 1918, da Peder Muggerud fikk bygselkontrakt på plassen (kontrakten ble gjort gjeldende i 99 år fra 1922). Han betalte 400 kroner i innfestingsavgift, og deretter en årlig avgift på 10 kroner, som løp helt til eiendommen ble utskilt og overtatt av Marie Muggeruds familie i 1995.

Marie Muggerud bodde i den gamle stua i Nordhagen etter sine foreldres død, og i 1975–76 bygde hun ny enebolig på tomte. Hun

var husholderske hos Lars Piro mens han var bestyrer på Stein i 1940-årene, og fra 1949 da han ble eier av Søndre Gjesval (gnr. 194/1). Etter hennes død i 1982 arvet hennes brordatter, Synnøve Hansen, huset. Hun er datter av Maries bror Odd Sønsterud og hustru Else Alvilde f. Hurum. Synnøve og hennes mann Oddvar Hansen leide bort huset en periode, inntil deres sønn Frank flyttet inn med sin familie i 1988.

Frank Hansen (f. 1963) er gift med Vigdis f. Øie (f. 1960) fra Bærum. De har én sønn, Harald (f. 1990), og Vigdis har fra tidligere én datter, Tonje (f. 1983). Frank Hansen er ansatt i Østlandske Fasadeteknikk (drives av hans onkel John Sønsterud), mens Vigdis er hjemmehjelp i Hole kommune.

STEINSBY VANNVERK

Etter at utbyggingen i Steinsåsen skjøt fart fra begynnelsen av 1950-årene, gikk en del av oppsitterne i 1956 sammen og dannet A/L Steinsby Vannverk. Hver andel kostet 500 kroner. I august 1956 kjøpte andelslaget en tomt på cirka 1 dekar på Hubroberget, på oversiden av Åsheims vei, fra Stein. Prisen var 500 kroner, og her ble det bygd høydebasseng. Vanninntaket var i Steinsfjorden, og pumpestasjon ble bygd på eiendommen Furunæs ved Høyenhallstranda, som Hole kommune hadde ervervet i 1950 til friareal og badeplass.

Alle nybyggerne i Nedre Steinsåsen samt Åsheims vei, Sigurd Syrs vei og Solbergs vei måtte knytte seg på ledningen. Etter en tid kom det påbud fra stadslege H.Th. Sandberg om at vannet måtte kloses. Et av styremedlemmene anskaffet klor, og anleggets «vaktmester» og altmuligmann Bjarne Hurum helte klorvæsken fra en plastbøtte og ut i høydebassenget, etter «øyemål». Slik var det da, mange år før helautomatiske kloringsanlegg kom på markedet ...

I 1960-årene ble Steinsby vannverk tilknyttet Gjesvoldåsen vannverk, og det gamle ledningsnett kunne delvis nyttes. I 1974 overtok Ringerike kommune som eier av eiendommene (fra 1977 Hole kommune).

Fritidseiendommer

UNDER STEIN, ØSTRE RUD OG KOKSRUD

Strandveien 23 og 25 188/26 Trollhaug og 188/27 Bjørkeli

To fritidseiendommer som i dag nyttes som én eiendom på samlet cirka 10 dekar. Begge ble utskilt fra Stein i 1940, og gnr. 188/26 Trollhaug ble i desember 1941 solgt til Helene Løbben (f. 1913) for 3.000 kroner. I juni 1959 kjøpte Hans Fredrik Varden (f. 1909) fra Oslo eiendommen (med to små hytter) for 20.000 kroner.

Varden hadde to år tidligere – i april 1957 – kjøpt naboeiendommen Bjørkeli sammen med to sønner for 65.000 kroner av William Jeffkins Holdich og Lillian Elster. Begge eiendommer eies i dag av sønnene, Hans Jørgen Varden (f. 1939) på Østerås og Jan Fredrik (Janken) Varden (f. 1938) bosatt i København. På eiendommen Bjørkeli er en hytte, bygd 1947.

Granbakken – Strandveien 27 188/29

Fritidseiendom som ble utskilt fra Stein i 1940 og i juli 1948 solgt til til Sigrid Hammarsten for 6.500 kroner. I 1956 overtok hennes ektemann Nils Stiksrud (f. 1923) eiendommen. Sigrid og Nils Stiksrud ble siden skilt, og ved skjøte av 2. august 1996 ble Strandveien 27 solgt til Marianne og Gary Kandela, eiere av naboeiendommen 188/57.

Fjordveien 9 188/59

Eiendommen ble utskilt fra Stein i 1950, og ved skjøte av 17. april 1959 solgt til Ingjerd Elisabeth Olsen (f. 1919) for 7.500 kroner.

I august 2001 ble eiendommen overtatt av Line Helen Lien (f. 1973) og Geir André Lien (f. 1968).

Strandveien 16 188/68

Fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1950 og i april 1956 solgt til Truls Phil Olsen for 6.000 kroner. I februar 1971 ble den solgt til Per Sandved (f. 1921) fra Sandnes på Jæren for 29.350 kroner. Siden mars 1999 har datteren, Kirsti Sandved (f. 1952), vært eier. Hun bor på Bryne på Jæren.

Knausen – Strandveien 10 188/89

Fritidseiendom, utskilt fra gnr. 188/14 Hannebo i 1951 og solgt til Harald Krogsæther (f. 1919)

for 4.050 kroner. I 1981 ble det kjøpt til en tilleggsparcell fra naboeiendommen gnr. 188/13 Beverly, og Knausen har siden vært på 4,5 dekar.

Strandveien 10b 188/112

Eiendommen ble utskilt fra Strandveien 10 (gnr. 188/55) i 1955 og i mars 1956 solgt for 5.500 kroner til Solveig og Hartvig Thoralf Berntsen (Grunli) fra Bærum. I 1977 ble eiendommen overtatt av to av deres barnebarn, Henning Robbestad (f. 1948) og Knut Robbestad (f. 1960), med bruksrett for selgerne i deres levetid. Siden 1987 har Henning Robbestad (bosatt på Rykkinn i Bærum) vært eneeier, og benytter den nå som fritidseiendom. Etter kjøp av en tilleggsparcell fra naboeiendommen Strandveien 12b samme år, er eiendommen på 2,6 dekar. Hytta ble bygd 1956–57.

Sigurd Syrs vei 12 188/122

Fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1957 og ved skjøte av 22. august s.å. solgt til Anna og Hans Jørve fra Oslo for 5.000 kroner. De bygde hus i 1964. I juni 1987 ble eiendommen overdratt til døtrene Sissel Arnesen (f. 1942) og Inger Gynild (f. 1942) – begge bosatt i Oslo – med boret for Anna og Hans Jørve i deres levetid (Hans Jørve døde i 2001).

Sigurd Hjorts vei 5 188/129

Fritidseiendom, utskilt fra Stein i 1956 og i juli 1958 solgt til Sigrid og Frank Olsen fra Oslo for 5.000 kroner.

Siden 2. august 1974 har deres datter Else Ingebjørg Bastiansen (f. 1927) og hennes mann Ivar Bastiansen (f. 1927) fra Oslo vært eiere av eiendommen, som er på cirka 1,8 dekar. Boligen ble bygd 1960.

Holmen 190/16

Utskilt fra Østre Rud i 1923 og solgt til overrettssakfører Arne Didrik Kjønæs (f. 1891) for 500 kroner. 1939: skipsreder Alf Mohn (f. 1896). Eier siden 1964: Erik Mohn (f. 1936) – hans særeie i ekteskap med Nina Mohn.

Furuholmen 190/17

Utskilt fra Østre Rud i 1923 og solgt til I.B. Balstad for 940 kroner. 1927: dr.med. Alex. Brinchmann. 1966: Erling Martin Skøien og Olaf Skøien fra Hønefoss. 1967: Erling Martin

Skøien eneeier. 1974: Agnes og Erling Martin Skøiens datter, Else Marie Lorentzen (f. 1943). Siden 1990 har sistnevntes datter Trude Skøien Lorentzen (f. 1974) vært eier (bosatt i Oslo).

Furuholt 190/19

Utskilt fra Østre Rud i 1923 og solgt til Thorvald Busund i Hønefoss. Siden 1984 eid av hans svigerdatter Solveig Wikdal Busund (f. 1929) og hennes sønner i ekteskapet med Alf Busund, Bjørn (f. 1952) og Rolf (f. 1955).

Furuli 190/20

Utskilt fra Østre Rud i 1923 og solgt til Lars Larssen (f. 1886). 1939: Karen Sæther (f. 1896), Helge Pettersen (f. 1899), Wilhelm Micklenburg (f. 1894), Bjørn Lunke (f. 1916), Alf Sæther (f. 1908) og Signe Solberg (f. 1898). Eiere siden 1994: Alf Sæther (f. 1908), Per Jonny Sæther (f. 1944) og Aud Reidun Østhagen (f. 1929). Eiendommen er på 4 dekar.

Strandli 190/24

Utskilt fra Østre Rud i 1926 og solgt til Gilmar Hverven. 1972: Hans datter Ingeborg Margareta Sigurdson (f. 1909). Eiendommen ble utvidet med to parseller (bnr. 27 og 35) fra Østre Rud i 1927 og 1937 (sammenføyd 1950). I 1949 ble fraskilt en parsell, gnr. 190/51 Rudsbu, og eiendommen har siden vært på 2,2 dekar. Siden 1977 har Marit Helene Tandberg (f. 1941, bosatt i Haug) og Inger Lise Sigurdson (f. 1944) vært eiere.

Olebu 190/26

Utskilt fra Østre Rud i 1927 og solgt til Helge Hallingby (1899–1964) og hustru Borghild. I 1937 ble det kjøpt til en tilleggsparcell gnr. 190/36, og eiendommen har siden vært på cirka 5 dekar. I 1977 ble den overdratt til nevøen Ola Hallingby Larsen (f. 1933) i Haug. Eiere siden 1998: Brede Gundersen (f. 1947) og Eva-Maria Gundersen (f. 1945), som er bosatt i Hønefoss.

Rudsbu 190/51

Utskilt fra 190/24 (eier Gilmar Hverven) i 1949 og solgt til Leif Johnsen (f. 1909) for 1.500 kroner. Eier siden 1996: Aud Petra Flatjord (f. 1945) fra Gjetlum i Bærum.

Kvilut 190/56

Utskilt fra Østre Rud i 1953 og ved skjøte av 4. november 1957 solgt til Einar Løken (f. 1918) for 10.000 kroner. I 1958 ble det fra eiendommen utskilt en parsell, gnr. 190/62 Karistua. Siden 1998 har Nina Selte (f. 1964) og Knut Ivar Johansen (f. 1959) vært eiere. Eiendommen er på 1,5 dekar. Bebyggelsen består av en tømmerhytte og et lite uthus.

Lillebo 190/58

Utskilt fra Østre Rud i 1954 og solgt til Mikkel Knutsen (f. 1891) for 100 kroner. 1976: Erling Johannes Knutsen (f. 1917). 1984: Kari Knutsen (f. 1946). 1988: Kjell Torstensrud (f. 1945). Eier siden 1998: Finn Aaserud (f. 1926), som er bosatt på Haslum i Bærum.

Kjellsbu 190/59

Utskilt i 1950 fra gnr. 190/19 (eiere Karoline og Thorvald Busund). 1954: sønnen Leif Busund (f. 1911). 1973: Edith Aure (f. 1926) og Arthur Peter Aure (f. 1924) fra Oslo. Siden 1999 har Frode Sverre Marthinsen f. 1954) og Venke I. Lysø Marthinsen (f. 1952) fra Oslo vært eiere (1,4 dekar).

Karistua 190/62

Utskilt fra gnr. 190/56 Kvilut i 1958, og solgt til Knut Martinsen (f. 1921) for 500 kroner. Siden 1999 har Egil W. Martinsen (f. 1950) på Vikersund vært eier.

Fjordgløtt 190/75

Utskilt fra Østre Rud i 1971 og solgt til Reidar Woldum (f. 1913) for 300 kroner. Siden 1978 har Inger Marie Woldum Arnesen (f. 1942) på Jevnaker vært eier (0,5 dekar).

190/100

Opprinnelig en festetomt på 1 dekar ved Steinsfjorden som eieren av Østre Rud i 1984 festet til Erling Hagen (f. 1917), bosatt i Heradsbygda ved Hønefoss, for årlig leie 1.000 kroner. Festeren kjøpte samtidig en hytte på tomta av Elsa Holth. I september 2000 kjøpte Erling Hagen og Inger Johanne Oddan (f. 1946) eiendommen.

190/111

Festetomt på 901 m² under Østre Rud, som i desember 1995 ble festet til Guri Merete

Meringdal (f. 1963) og Vidar Strøm (f. 1967). De er bosatt i Sandvika i Bærum.

191/5 (festetomt under Nordhagen)

Festetomt (fritidseiendom) fra Østre Rud, første gang festet i 1957. Fester var Martha Thon (f. 1901), som var bosatt i Heradsbygda ved Hønefoss. Fra juli 2000 overtok Jan Simon (f. 1960). Hytte med uthus bygd 1957.

Sommerroveien 58 191/7 Makelia

Utskilt fra gnr. 191/6 Frydenlund i 1924 og solgt til Haakon Løkke for 1.800 kroner. Fra 1931: Oddvar Gulbrandsen. 1934: dr. Ottar Rygh. 1947: Aagot Rygh. 1953: Ragne Elisabeth Rindal (f. 1953). Siden 1985 har Kari Reisæther Grov (f. 1938) og Sigurd Grov (f. 1938) fra Hønefoss vært eiere (2,1 dekar).

Sommerroveien 16 191/8 Furuly 1

Utskilt fra gnr. 191/5 Nordhagen i 1924, og i 1926 solgt til Hilmar Løkke for 1.600 kroner. 1934: Karl Løkke. 1955: Gudlaug Bergljot Løkke (f. 1902). 1968: Bedriftsklubben ved Norsk Medisinaldepot (NMD-klubben). Eiendommen er på 7,5 dekar.

Sommerroveien 56 191/9 Veslebu

Utskilt fra gnr. 191/6 Frydenlund i 1924 og solgt til gullsmed Thorvald Jørgensen (f. 1870) i Hønefoss for 800 kroner. I 1943 ble den overdratt til Ingeborg og Thorvald Jørgensens svigersønn Alex. Larssen (1910–1962), gift med deres datter Randi, og siden 1986 eies eiendommen av Randi og Alex. Larssens tre barn, Wenche Skeie (f. 1940), Bjørn Larssen (f. 1945) og Martin Larssen (f. 1948).

Sommerroveien 59 191/10 Gløtt (Borgsten)

Utskilt fra gnr. 191/6 Frydenlund i 1934 og året etter solgt til Henninge og Ole Kristoffersen for 550 kroner. 1936: Gudrun Steen (f. 1904). 1963: Gudrun Krokeide (f. 1912). 1973: Gudrun Steen. 1986: Grete (f. 1926) og Per Kaas (f. 1916). Siden 1988 eies eiendommen av Tron Voje Heieren (f. 1959) fra Hønefoss (448 m²).

Sommerroveien 63 191/13 Aaspelund

Utskilt fra gnr. 191/6 Frydenlund i 1943 og solgt til Emil Eriksen (f. 1895) for 1.500 kroner. 1944: Aksel Bakken (f. 1895). 1947: Ragna Jansen (f.

1903) og Karl Jansen (f. 1906). 1977: Knut Marthinsen (f. 1921) fra Oslo. Siden 1999: Kari Bryn fra Voss (1,9 dekar).

Sommerroveien 34 Fjordgløtt 191/18 og 23

Utskilt i 1950 fra gnr. 191/5 Nordhagen (eier Henry Ruud) og solgt til Kolbjørn Solheim (f. 1895) for 4.000 kroner. Tilleggsparsell kjøpt i 1953. Seinere hjemmelsovergang til Grethe Solheim. Eier siden 1996: Jan S. Sporstøl (f. 1949).

Sommerroveien 54 191/19 Furulund

Hytteeiendom som ble utskilt fra gnr. 191/5 Nordhagen i 1950 og solgt til Hans Christian Solheim (f. 1898) for 1.200 kroner. I 1957 ble hans hustru Gerd Solheim eneeier etter skifte av felles bo. Hun giftet seg igjen samme år med Olav Ruud (d. 1980). I 1985 ble eiendommen solgt til Steinar Olsen (f. 1956) for 250.000 kroner (hans adresse er Fristads vei 8).

Sommerroveien 61 191/22 og 25

Hytteeiendom som ble utskilt fra gnr. 191/6 Frydenlund i 1952 (med tilleggsparsell bnr. 25 i 1955) og i 1957 solgt til Ragnar Nygaard (f. 1929) for 1.500 kroner.

Sommerroveien 57 191/29 Fjordsol

Utskilt fra gnr. 191/26 Fjordgløtt i 1962 og solgt til Knut Holden (1922–1970) for 3.000 kroner. Etter hans død i 1970 eide hans gjenlevende ektefelle Betsy Olaug f. Gryte (1921–1994) eiendommen, og siden 1995 deres datter Karin Odveig Holden Sørli (f. 1947), bosatt i Spydeberg i Østfold. Siden juli 2002 har Dagny Marie og Oddbjørn Haagaard fra Brakstad i Trøndelag vært eiere.

Sommerroveien 54 191/30 Fredly

Hytteeiendom på 1,3 dekar med strandlinje mot Steinsfjorden, som ble utskilt fra gnr. 190/8 Furuly i 1967 og solgt til Gunnar Kolm (f. 1925). Kolm betalte 5.000 kroner for grunn og 40.000 kroner for en påstående hytte.

Eiendommen **Guriby** gnr. 190/8 (Sommerroveien 16) er omtalt s. 674, og **Sommerro** gnr. 191/2 (Sommerroveien 60) s. 689.

Kilder til Hole bygdebok

De mest brukte kildehenvisningene er forkortet som følger:

Aschim (1998)	Øystein Aschim: Var det en bondeelite i Hole prestegjeld? En nærstudie av matrikelbøndene i Hole i perioden 1647–1723. Hovedoppgave i historie ved Universitetet i Oslo.	Kraft (1835)	Jens Kraft: Det Nordenfjeldske Norge – topographisk-statistisk beskrevet (Christiania 1835).
Bjørnstad (1944)	O.Chr. Bjørnstad: Kjerraten i Åsa (Oslo 1944).	Kraft (1848)	Jens Kraft: Historisk-topographisk Haandbog over Kongeriget Norge 1845–1848 (Christiania 1848).
Briså (1996)	Benedicte Gamborg Briså: Fra romertid til svartedauen – hovedoppgave i historie (Oslo 1996).	Lagesen (1927)	A. Lagesen: Ringerikske slekter I. Slekter fra Hole og Tyristrand. Oslo 1927.
Christophersen (1961)	H.O. Christophersen: På gamle veier og nye stier i Osломarka (Oslo 1961).	Lyse (1976)	Peter Lyse: Attved Tyrifjorden. Målføre og tradisjon frå Ringerike. Oslo 1976.
DN	Diplomatarium Norvegicum.	Mo-bibelen I, II og III	Regnskapsbøker fra Mo gård i Steinsfjerdingen 1835–1894 (utlånt av Rønnaug og Viggo Moe Haugen).
Erlandsen (1973)	Registrering av kulturhistoriske minnesmerker i Steinsfjerdingen (gjennomført i 1973, etter oppdrag fra Ringerike historielag).	NGV	Oluf Rygh m.fl.: Norske Gaardnavne (bind 5: Buskerud). Kristiania 1909.
Frydenlund (1997)	Otto Frydenlund: Aasa historie. 2. utgave (Åsa 1997).	NRJ	Norske Regnskaber og Jordebøger fra det 16de Aarhundrede I–V (Kristiania/Oslo 1885–1883).
Halvorsen (1954)	Eyvind Fjeld Halvorsen: Litt om den store Mannedauden på Ringerike, i heftet «Ringerike» 1954-55.	NRR I-XII	Norske Rigs-Registranter 1523–1660. Kongebrev (utgitt 1861–91).
Halvorsen (1955)	Eyvind Fjeld Halvorsen: Det offentlige godset på Ringerike før reformasjonen, i heftet «Ringerike» 1955-56.	Nilsson	Biskop Jens Nilssøns Visitatsbøger og Reiseoptegnelser 1574-1597 (ved dr. Yngvar Nielsen, Kristiania 1885).
Halvorsen (1956)	Eyvind Fjeld Halvorsen: Litt om noen Ringeriks-gårder i middelalderen, i heftet «Ringerike» 1956-57.	Ropeid I, II og III Solberg (1966)	Hønefoss (1952, 1965 og 1968). Minner fra en lykkelig ungdom – i heftet «Ringerike» 1966-67.
Halvorsen (1960)	Eyvind Fjeld Halvorsen: Odelsbønder og leilendinger på Ringerike i 1624, i heftet «Ringerike» 1960-61.	Tveiten (1914)	Gunnar Tveiten: Hole herred Ringerike. En bygdebeskrivelse
Halvorsen (1961)	Eyvind Fjeld Halvorsen: De første husmennene på Ringerike, i heftet «Ringerike» 1961-62.	Wiel (1743)	Iver Wiel: Beskrivelse over Ringeriges og Hallingdals Fogderi. Utdrag av «Topographisk Journal», Christiania 1802–05. Oslo 1970.
Halvorsen (1983)	Eyvind Fjeld Halvorsen: Skattemantallet fra 1528 på Ringerike, i heftet «Ringerike» 1983.		
Halvorsen (1985)	Eyvind Fjeld Halvorsen: Diplomer som kilder til Ringerikes historie i middelalderen, i heftet «Ringerike» 1985.	Andre kilder	
Harsson (1987)	Margit Harsson: Skolehistorie for Hole til 1940. Utgitt av Hole kommune v/bygdebokkomiteen (1987).	Borgen, Per Otto	Ringerike. By- og bygdeleksikon (Drammen 2000).
Harsson (1995)	Margit Harsson: 2000 stedsnavn i Hole.	Buskerud fylkeskommune	Spor i Ringeriksjord. Tilleggsutredning kulturminner Ringeriksbanen (1994).
Harsson (2000)	Margit Harsson: Stein – en storgård på Ringerike (Hole 2000).	Bærums Jernverk	Leverandørlister (trekøl) 1777 og 1779, med kart over miler og kølveier (kopi i Hole bygdearkiv).
Holtvedt (1953)	Reidar Holtvedt: Historier fra Krok-	Eriksen, Olav	Slektsbok (håndskrevet manus – kopi i Hole bygdearkiv).
	skauen, Oslo 1953 (1985).	Fekjær, Nils	Opptegnelser (kopi i Hole bygdearkiv).

Fekjær, Ole Nilsen	Trekk fra mitt liv – maskinskrevet manus fra cirka 1925 – kopi i Hole bygdearkiv.		
Fladby, Rolf	Liers historie bind I (Drammen 1953).		
Folketellinger	1801, 1865 og 1900.	Minneoppgaver	saavit velædle Hr. Capitain Erasmus Ollufsens Compagnie, 9. November 1699» – (kopi i Hole bygdearkiv).
Fornminner i Buskerud	Universitetets Oldsaksamlings rapport om topografisk-arkeologisk registrering for det økonomiske kartverket – Hole kommune (Oslo 1985).		Innsamling av minnestoff til Landslaget for lokalhistorie 1995, samlet av Margit Harsson og Astrid Viktil (21 oppgaver – kopi i Hole bygdearkiv).
Færden, Engebret M. (red.)	Hønefoss – byens historie (1915).	Norsk Historisk Leksikon	Norsk Historisk Leksikon – redigert av Rolf Fladby, Steinar Imsen og Harald Winge (2. utgave – Cappelen 1995).
GAB	Register over eiendommer (Statens kartverk).	Norske gårdsbruk	Utgaver 1948 (Bind VII, Buskerud fylke I – Forlaget Norske gårdsbruk, diplomingeniør Lars Berg, Oslo 1948) og 1990 (Buskerud fylke, bind I – Forlaget S.K. Granum DA, Krøderen 1990).
Genealogisk Datasentral Ringerike	Kirkebøker fra Hole og Norderhov (utdrag – på CD-rom).		Kildesamling (bind VIII).
Guldal, Jon	Diverse avisartikler, notater, manuskripter og dokumenter, samlet i Hole bygdearkiv.	Norske Rigsregistrarer	Odelsjørdebok
Guldal, Jon	Folkeminner fra Hole – nytt opptrykk av flere småskrifter, utgitt av Bygdebokkomiteen i Hole (Hole 1985).	Odelsjørdebok	Odelsjørdebok for Hadelands fogderi 1615 og 1616 (avskrevet av E.F. Halvorsen).
Gundersen, Jens Chr.	En hundreårig tradisjon. Jubileumsskrift for Aksjeselskapet Osterhausgatens Høvleris Trelastutsalg (Oslo 1961).	Pantebøker/-registre	Avskrifter gjort på Statsarkivet, Kongsberg.
Halvorsen, E.F.	Ekserpter av gårdsnavn fra Hole og Ringerike (kopi i Hole bygdearkiv). (Et ekserpt = utdrag, skriftlig resymé).	Pettersen, Leif Th.	Elektrisitetforsyningen på Ringerike gjennom 75 år (Ringerike 1990).
Halvorsen, E.F.	Litt om styre og stell på Ringerike i gamle dager, i heftet «Ringerike» 1962-63.	Ringerike	Lokalhistorisk hefte (årganger 1922–2001), utgitt av Ringerikes ungdomslag, Ringerike historielag og Ringerikes Museum.
Halvorsen, E.F.	Litt om ættegransking på Ringerike, i heftet «Ringerike» 1964-65.	Ringerike historielag	Registrering av kulturhistoriske minnesmerker i kommunene Hole og Ringerike, vedrørende Røyse, Steinsfjerdingsden og Sundvolden, samlet i 1973. Medarbeidere: Torbjørn Slåtto, Hans Erlandsen og Hartvig Brobekk (stensilhefte).
Halvorsen E.F.	Ringerikes historie i middelalderen, i heftet «Ringerike» 1984.		Tingbøker fra Ringerike 1652–1664 (oversettelser).
Halvorsen E.F.	Manntallene fra 1664-66, i heftet «Ringerike» 1987.	Ringerike slekthistorielag	Diverse årganger.
Harsson, Margit	Gamle gårder og gårdsnavn i Hole, i heftet «Ringerike» 1992.	Ringerikes Blad	Eiendomsinformasjon, utgitt av Statens kartverk.
Hodne, Ørnulf	Jørgen Moe og folkeeventyrene (Universitetsforlaget 1979).	SEFRAC-registeret	Seterlister 1823
Hohle, Per m.fl.	Per Hohle, H.O. Christophersen og Reidar Holtvedt: Krokskogen (Oslo 1977).		Seterlister for Hole 1823 (med en del kart) – fra Statsarkivet, kopier i Hole bygdearkiv.
Hole i bilder 1850–1950	Utgitt av Bygdebokkomiteen i Hole (1981).	Simonsen, Axel Winge	Hurum-slekten (Fredrikstad 1966).
Hole herredsstyre	Diverse møteprotokoller.	Skattematrikkelen 1647	Bind V (Buskerud fylke), redigert av Rolf Fladby og Steinar Imsen (Oslo 1971).
Hringariki	Medlemsblad for Ringerike Slekthistorielag (1991–2001).	Skattematrikler	Skattematrikler 1647, 1762, 1838, 1886 og 1904 samt matrikkelutkast 1950.
Karlsen, Sigurd	Sætrer i Hole Krokskog – håndskrevet manus (udatert), kopi i Hole bygdearkiv.	Skifteprotokoller	Skiftekort, avlest på Statsarkivet i Kongsberg og kopier i Ringerike bibliotek, Hønefoss.
Kirkebøker fra Hole	På mikrofilm-kort i Hole bibliotek.	Solberg, Thorleif	Tingbøker fra Ringerike 1683–1699 (oversettelser).
Lagesen, A.	Ringeriske slekter II. Slekter fra Haug, anneks til Norderhov. Oslo 1930.	Sørensen, Einar	Skysstasjoner og gjestgiverier i Buskerud (Drammen 1983).
Lagesen, A.	Ringeriske slekter III. Slekter fra Norderhov hovedsogn. Oslo 1935.	Throne Holst, J.	Erindringer og refleksjoner (Oslo 1941).
Larsen, Jan Martin	Det var kolabrenninga som heldt liv ti dom – artikkel i Norsk Skogbruksmuseums årbok 14 (Elverum 1996).	Univ. Oldsaksamling	Registreringer utført av bygdebokforfatter i Universitetets Oldsaksamlings arkiv, Oslo.
Lydbåndintervjuer	Eldre holeværing intervjuet av Margit og Bjørn Geirr Harsson, Ingebjørg Gjesvik Liljedahl, Kjeld Nørsgaard og Astrid Viktil (38 lydbånd i Hole bygdearkiv).	Utskiftingsprotokoller	Udskrift af Buskerud Amts Udskiftningsprotokol: Sorum-gårdene (1876–78) og Steinsfjerdingsden (1894–97).
Lyse, Peter	Peik – upublisert bokmanus om barn dom og oppvekstår (kopi i Hole bygdearkiv).	Vibe, Johan	Topografisk-historisk beskrivelse over Buskeruds Amt (Kristiania 1895).
Mandtal	Mandtal over de Contribuerende til Hole Kirke ved Incassasjonen for Aarene 1824–1830 (avskrift i Hole bygdearkiv).	Voss, Valentin	Guriibysagas historie (Bærum 1934).
Manntall 1664/1666	Prestemanntallene 1664 og 1666, avskrevet av E.F. Halvorsen (kopi i Hole bygdearkiv).	Ødegaard, Olaf	Maskinskrevet manus, kopi i Hole bygdearkiv.
Militærrulle 1699	«Rulle offuer de Enrollerede Bønder udi Hoelle och Nordrehougs Præstegjelder		Buskerud Amts Veivæsen 1838–1914 (Drammen 1916).

Mynt, mål og vekt

Gamle uttrykk for mynt, mål og vekt som er benyttet i boka:

MYNT

Fram til 1813: 1 riksdaler (rdl.) = 4 ort = 96 skilling (sk.).
1813-1816: Riksbankdaler (lite brukt).
1816-1875: 1 spesidaler (spd.) = 5 ort = 120 skilling (sk.).
Fra 1875: 1 krone = 100 øre
1 spesidaler ble i 1875 vekslet inn til 4 kroner)

VEKT

Før 1824: 1 skippund = 4 fjerding = 20 lispund = 185,17 kg.
1 fjerding = 46,29 kg.
1 lispund = 9,26 kg.
1 lispund = 36 bismesmerker.
1 spann = 30 bismesmerker = 7,72 kg.
1 bismesmerke = 12 skålpund = 24 bismesmerker

Fra 1824: 1 skippund = 4 fjerding = 20 lispund = 159,396 kg.

KORNMÅL

Før 1824: 1 tønne = 4 kvarter = 8 skjepper = 12 settinger = 48 kanner = 192 potter = 145,8 liter.
1 kvarter = 36,45 liter.
1 skjepper = 18,2 liter.
1 setting = 12,15 liter.
1 pot = 0,76 liter.

Etter 1824: 1 tønne = 4 kvarter = 8 skjepper = 16 settinger = 144 potter = 138,974 liter.

LANDSKYLD var den avgift som jordleieren, leilendingen, betalte til jordeieren. Den ble oppgitt i kornvarer (1 skippund tunge = 20 lis-

pund) og huder (1 hud = 12 skinn), smør, fisk og mange andre slags varer. Landskylda var fast fordi den også lå til grunn for skattetaksten på gårdene.

Landskyld i middelalderen:

1 forngild mark = 1 markebol = 8 øresbol = 3 ertugebol.
Fra ca. 1500 til 1838: 1 skippund = 4 fjerding = 20 lispund.
Matrikkelskyld 1838: 1 skylddaler = 5 ort = 120 skilling.
Matrikkelskyld 1886: 1 skyldmark = 100 øre.

Noen steder, særlig på Vestlandet (men også på Ringerike) ble landskylda oppgitt i smørmål:
1 hefseldebol = 4 1/4 spann = 6 3/4 bismesmerker, eller
1 laupsland = 1 laup smør = 4 spann (1 spann = ca. 7,72 kg.)

«LISPUND TUNGE» betydde vekt i korn eller mel. Men enheter som skippund og lispund fungerte også som verdimål for eierparter i gårder og bruk. Kjøp og salg av jord gjaldt nesten alltid en viss del av skylda, det var ytterst sjelden tale om et avgrenset jordstykke «steint og reint». Eierpartene var som oftest «ideelle» – de tilsvarte ikke et bestemt avgrenset jordstykke. Slik kunne en gård eller bruk ha flere forskjellige eiere, selv om bare én husstand brukte gården eller bruket. Skyldieendom kan sammenliknes med pengelån til en bonde i dag mot pant i gården, med den forskjell at det formelt ikke gir eiendomsrett.

BYGSEL står for bygselrett, dvs. rett til å bygsle eller leie gården bort. Den som eide den største parten av skylda, hadde bygselretten. I tilfelle to eller flere eide like mye, hadde «bestemann» retten, dvs. adelsmann gikk foran embetsmann og borger, og disse gikk foran bonden.

Sidehenvisninger i *kursiv*, viser til bildetekst.

- Abrahamrud 174, 364
Addis Abeba 731
Afrika 390
Agabo 738
Agder 39
Ajungilak Fabrikker 477
Aker 30, 310, 488
Akershus festning 110, 286
Alaska 497, 611
Alberta i Canada 389, 555, 556
Algarheim 386
Alm 461
Alme 727
Almesletta 696
Alta 556, 697, 712
Amerika, *se også* USA 60, 117, 120, 124, 161, 169, 171, 176, 205, 220, 249, 338, 347, 515, 516, 520, 564, 565, 611, 628, 675
Amindrud 140, 257, 317
Andebu 706, 742, 745
Andøya 715
Ankenes 694, 717
Aremark 245, 472, 568
Arendal 170, 221, 704, 730
Arna 715
Aure på Nordmøre 709
Asak i Sorum 306
Ask 25, 38, 149, 150, 174, 210, 230, 322, 345, 591, 632, 635, 709, 710, 727, 734, 750
Ask gods 277
Asker 66, 345, 371, 531, 565, 645, 692, 698, 731, 738, 740
Askim i Ringåsen 27, 31, 37, 40, 53, 56, 73, 177, 178, 241, 588
Askim i Østfold 728
Aslaksrud, Nordre 83, 84, 425
Aspelund 755
Aspestrand 472
Attogfram (Monsebråten) 50
Attogfram 280, 362
Attogframbråten 264, 350, 371
Augunrud 354
Aukra 745
Aurdal 22, 129, 372, 530, 554, 572
Aure på Nordmøre 572
Auren i Haug 381, 383
Aurenenga 580
Austad på Modum 453
Averøya 50, 120, 243, 341, 696
Averøystykket 354
Avtjerna 130
- Badeplassen 528
Bagn i Valdres 327, 388, 389, 691, 704
Bakkegård 691
Bakkehuset 212, 301
Bakkeli 613, 648
Bakken (Bjerkebakken) 207, 208, 209, 210
Bakken 145, 158, 169, 366, 397, 628
Bakken ved Helgelandsmoen 165
Bakåsen 336
Ballangen 723
Bardu 714, 740
Bardufoss 380, 642
Barlindbråten 160, 364, 365, 428
Barlund 262
Baskerud 76, 733
Begna 740
- Begnadalen 379, 380, 387, 505, 509, 703, 722,
Begnamoen 720
Beiarn 737
Beisfjord i Ankenes 738
Bekkebråten 564, 571, 633, 635
Bekkely 629, 630, 647–648
Bekkelokka 352, 437, 440
Bekkestua 157
Bekkevold 71, 209, 564, 627, 628, 629
Bekkli 284, 402
Bellevue 734, 739
Benteplassen 90, 184, 189, 226, 228, 350
Benterud 202, 418
Berg (ved Halden) 85
Berg på Røyse 269, 271, 277, 322, 456, 564
Berg, Øvre i Haug 639, 641
Berg i Haug 53, 97, 542, 681
Bergebråten (Kubråten) 383, 553, 563, 568, 581, 587, 588–589, 591, 599, 624, 625, 626–627, 648, 717, 722
Bergelokka 353, 373
Bergen 120, 143, 421, 610, 692, 697, 700, 710, 720, 725, 727, 728, 732, 735, 737, 744, 747
Berger 80, 329
Bergerbakka/Bergerbakken 17, 49, 72, 85, 91, 169, 207
Bergerstua 57, 70, 88, 189, 196, 210, 587, 607
Berget 36
Berghheim 609
Bergly 650
Berlin 376
Bestemorsbråten 207
Bestum 22
Beverly 528, 692, 696
BF-bygg A/S 430
Bili 263, 328, 333, 334, 496, 684
Bilthuggertangen 461
Birchs vei 714, 722–728
Biri 428
Bjella i Gran 157
Bjerke, Søndre, på Ask 167
Bjerkebakken 182, 193, 200, 201, 631
Bjerkholmen i Bærum 432
Bjerkvik 381
Bjoneroa 307, 734
Bjoneskogen 293, 357, 416
Bjølven 206
Bjørke (Ask) 38, 660
Bjørke 14, 16, 18, 22, 23, 27, 44, 50, 77, 80, 89, 145–213, 188, 237, 240, 253, 449, 456, 537, 600, 604, 628, 657
Bjørke, Oppigarden 145, 152–160
Bjørke, Vestre 23, 82, 88, 145, 147–152, 359, 565, 605
Bjørke, Vestre (Ring) 168–171
Bjørke, Østre (Nigarden) 40, 107, 145, 179–184, 214, 227, 262, 291, 323, 438, 651
Bjørke, Østre (Stua) 68, 133, 145, 173–179, 299, 301, 302, 306, 662
Bjørke, Østre 40, 51, 96, 98, 122, 134, 145, 171–173, 188, 353, 429, 438, 540
Bjørke-gårdene 13, 23, 40, 41
Bjorkeli 741, 752
Bjorkely 214, 217, 233
Bjorkesetra 91, 155, 184, 187, 189, 190, 199, 245, 632
Bjorketangen 457, 637, 696
Bjorklund 750
- Bjorkåsen 140, 145, 184, 199, 202, 203, 204, 217, 313
Bjornarbo 406
Bjørnebo 144
Bjørnebu 697
Bjørnegården 737
Bjørnetun 141, 628, 705
Bjornlia 716
Bjørnstad 13, 14, 16, 17, 18, 41, 44, 58, 68, 108–144, 175, 189, 195, 236, 237, 238, 241, 257, 259, 276, 280, 313, 317, 323, 352, 374, 423, 458, 473, 505, 537, 538, 539, 546, 554, 561, 571, 580, 600, 604, 611, 651, 655, 661, 662, 723
Bjørnstad, Midtre 119–121, 129, 131, 481
Bjørnstad, Nordre 129, 130, 131, 137, 141, 280, 651
Bjørnstad, Søndre 116–119, 129, 130, 131, 367, 481
Bjørnstad i Norderhov 265, 331, 333, 345, 378, 442
Bjørnstad skole 37, 138
Bjørnstad skolejord 137, 525
Bjørnstadgata 132, 133, 134, 173, 200, 363, 519
Bjørnstadmarken 355
Bjørnstadmyra 132, 133, 135, 263, 491, 592, 594, 596
Bjørnstadstykket 129, 131, 481
Bjørnsvigen 372
Bjørn 75
Blegvolden 391
Bleikeplassen i Soknedalen 375
Bleken på Hadeland 327
Blinken 738
Blom 508, 509
Blomhøi 508
Blommenholm 393, 699
Bodø 517, 712, 721, 735
Bogstad 337
Bohuslän 366, 385
Borgen 50, 349, 420, 432, 540, 541, 599, 662
Borgen, Nerigarden 489, 750
Borgen, Nordigarden 655
Borgen, Sorigarden 420
Borgen, Øvre 277, 420, 549, 555
Borgeng 510
Borgeng Fabrikker 44
Borgenmoen 497, 555
Borgentangen 621
Borger i Haug 82
Borgergrenda 720
Borgerhagen i Haug 82, 284
Borgers-Hårum 231, 253, 378–381, 525, 622, 693
Borgerslokka 574, 584, 589, 626
Borgestad 420
Borgly 142, 379, 397
Borgsten 755
Borgund i Lærdal 250
Borre i Vestfold 570
Bortigarden Bjørke 145, 153, 160–168, 551, 582, 616
Botilrud 591, 626
Botne i Vestfold 166, 616
Bragernes 24, 28, 81, 113, 320, 326, 544
Brakstad (Trondelag) 755
Braksoya 471
Brandbu 729, 730
Bratberg, Søndre 603
Bratfoss 27, 47
Bratstad 339
Brattbakk 196
Brattås 698

Breili i Soknedalen 318, 319, 358
 Brenna 66, 209, 334, 369, 386, 395, 402, 524, 564, 575, 631–633, 650, 693, 709
 Brentlær i Åsa 245, 398
 British Columbia 555, 556
 Brua (Bruløkkene) 210, 267, 349, 498, 603, 608
 Bruenden 37
 Bruløkkene, *se Brua*
 Brumunddal 129, 158, 603
 Brunla 544
 Bryne 738, 753
 Brønnøysund 728
 Brøttum 397, 716
 Brådaalen 570
 Bråk 104, 214, 282, 440
 Bråtebakken 196
 Bråtemyren 662, 664, 666, 669
 Bråten i Bjørkåsen 145, 193, 194, 199, 207
 Bråten på Brenna 492, 504, 512, 533, 554, 574, 588, 636–639, 644, 695, 696, 743
 Bråten (Løkkebråten) 54
 Bråten i Norderhov 428, 577
 Bråten (Nordstua) 580, 581
 Bråten under Myra 367
 Bråten ved Storelva 43, 56, 63–65
 Bråten ved Sømoen 581, 589
 Bråten, Nedre 372, 514–518
 Bråten, Øvre 513, 714, 727
 Bråten, Øvre II 728
 Bukkebekken 354
 Bure (Burd) 246, 279, 286, 288, 341, 425, 440, 541, 552
 Bure, Østre 165
 Bureveien 17, 336
 Buringrud i Soknedalen 364, 375
 Burudåsen 356
 Burås i Bærum 76
 Bussum i Nederland 701
 Bustbu 700
 Busund 21, 387, 395, 603, 675
 By 14, 662
 By, Søndre 50, 154, 187, 457, 464, 552, 597, 682
 By, Vestre 121, 136, 215, 216, 217, 548, 560
 By på Røyse 515
 Byerhaugen 497
 Byflaksetra 129
 Bygdøy 506
 Bygdøy kongsgård 169
 Byrmoen 597
 Byvann 355
 Bæga Træsliberi 369
 Bærum 30, 75, 201, 233, 237, 266, 401, 438, 498, 526, 606, 613, 666, 672, 698, 699, 706, 711, 714, 716, 718, 720, 723, 724, 728, 730, 734, 734, 736, 737, 738, 741, 742, 745, 752, 753, 703
 Bærum Verk 78, 175, 198, 268, 310, 323, 357, 394, 399, 414, 416, 460, 662, 668, 681, 688
 Bø i Vesterålen 403
 Bølgen i Haug 383, 533, 536, 629
 Bølgen, Nordre 412
 Bomlo (Hordaland) 697, 703
 Bonnerudtjern 481, 668
 Bønsnes 13, 50, 113, 118, 149, 187, 276, 296, 416, 453, 555
 Bønsnes, Østre 408
 Bønsnes kirke 488
 Bønsnesfjeringen 13, 14
 Bønsnesstykket 187
 Børe 637
 Bøverbru 514
 Bålerudmarka 649

 California 552, 734
 Canada 143, 196, 297, 299, 389, 506, 555, 556, 611, 623, 634, 727
 Cardiff 706
 Chicago 698
 Chile 621, 734
 Corneliusens Platefabrikk 477

 Dagali 206
 Dahlsbråten 428
 Dakota 347
 Dalsbråten 32
 Dammersplassen 188, 229, 294, 295, 350, 351, 358, 362, 541
 Damtjern 47, 467
 Daniels-Hårum 253, 254, 332, 367, 369, 381, 627
 Danielsplassen 324, 325, 369, 381–385
 Danmark (landet) 39, 261, 327, 338, 380, 401, 456, 666, 720, 741, 744
 Danmark (plass under Sørum) 113, 135, 193, 198, 485, 562, 574, 587, 593–595, 600
 Danmarksjordet 533
 Danmarkstykket 655
 Danseplassen 315, 335
 Darbu 739
 Deli i Norderhov 165, 332, 367, 399
 Digra 160
 Djevleøya 471
 Djupdal 268
 Djupvarp 328
 Dokka 524, 554, 711, 741
 Domholt 408
 Dompidal 565
 Dorset 736, 737
 Drammen 61, 82, 118, 121, 122, 136, 197, 201, 205, 232, 297, 426, 465, 468, 494, 501, 531, 542, 568, 697, 698, 721, 729, 733, 738, 740, 748
 Drammens Damphøveri 37, 50, 51, 185, 306, 352, 355, 357, 652
 Dresden 119
 Drolsum 384
 Dronninghauga 686, 689
 Drøbak 125, 246, 429, 458, 570
 Dubai 745
 Dunblane 735
 Dverberg (Nordland) 731
 Dvergsten 287
 Dyroy (Troms) 724
 Dæli 50, 125, 429, 570, 685

 Edelhøy 719
 Edmonton 556
 Eggersund 716
 Egge, Nedre 278, 279
 Egge, Øvre 148
 Egge på Ask 548
 Egge på Hadeland 544, 546
 Eggedal 35, 493, 494
 Eidsberg 325, 735
 Eidskog 409
 Eidsvoll 306, 465, 475, 649
 Eiker 138, 368, 386, 532
 Eiker, Øvre 208, 738
 Eikli 282, 498, 743
 Eiksmarka 403
 Eina 384, 514
 Einerbu 720
 Ekeberg 170, 733
 Elgsbrenna 358
 Eljabo 211
 Ellingsens Entreprenørforretning AS 141, 711
 Elsebu 704
 Elstangen 46, 73
 Elstoen 135
 Elverum 557, 736, 741
 Elvika 77, 100, 116, 174, 235, 353, 404, 418, 434, 606
 Elvikbråten 361
 Enebakk 74, 608
 Enerhaugen 699
 Enga 17, 255
 Engshaug 563, 627, 628, 629
 Engjordet 329, 335
 England 426, 735, 736, 737, 740
 Erfjord 402
 Erikstad 107
 Ermelo (Nederland) 746
 Erve 165, 616

 Etne i Sunnhordland 726, 748
 Etnedal 129, 559
 Eventyrtrunet 686

 Fagerheim 743
 Fagervoll 716
 Faltinrud 190, 491, 496, 582
 Fana 143
 Farsund 568, 638
 Fauske 271, 718, 737
 Fegata 578, 621
 Fekjær (nordre) 378, 654
 Fekjær (søndre) 481
 Fekjær 408, 473, 516, 599
 Fekjærstykket østre og vestre 481
 Fet 30, 172
 Fevik (Aust-Agder) 369
 Finnefjeringen 336
 Finneflaksetra 690
 Finnerud på Bårnås 620
 Finnøy 410
 Fjeldstad 322
 Fjeldstykket 329, 356
 Fjell 50, 113, 157, 218, 276, 345
 Fjell, Vestigarden 297
 Fjellbu 750
 Fjellhammer 613
 Fjellsbråten 378
 Fjellsetra 104, 330, 352, 356, 358, 359
 Fjellsetra, Øvre 313, 352
 Fjelstad 345, 458, 615
 Fjelstad-eie 242
 Fjelstad, Nedre 345, 420
 Fjordglimt 405
 Fjordgløtt 283, 335, 400, 401, 402, 725, 741, 742, 751, 754, 755
 Fjordlys 699
 Fjordsol 755
 Fjordveien 701–704, 752
 Fjulsrud 37, 76, 132, 291, 543, 654, 662, 681
 Fjære ved Grimstad 751
 Flatbo 724
 Flekshaug (Øvre Gundersby) 325
 Fleskerud 339, 412, 416, 538
 Fleskerud skytebane 68
 Flisa 748
 Flå i Hallingdal 148, 450, 562, 590, 619, 636
 Flåm i Sogn 141, 165, 383, 628
 Follum 385, 722
 Follumbyen 707
 Fosen 729
 Fossum 368, 400, 401, 630
 Fossum Verk på Bogstad 114
 Fougners vei 733, 737–739
 Framdal 282, 368, 371, 390, 424, 428, 432, 435, 441
 Framdalsvika 441
 Frankrike 39, 44, 261, 608, 609
 Fredenshavn 566, 567
 Fredheim 528, 628, 692, 695
 Fredly 755
 Fredriksens Varetransport AS 740
 Fredrikstad 24, 143, 271, 286, 406, 461, 713, 741, 742
 Frihamn 462
 Fristads vei 719–722
 Frogner 136
 Frogneøya 408
 Frok 18, 26, 120, 245, 541
 Frok, Nordre 29, 38, 154
 Froksbråten 580
 Froksødegård 248
 Frydbo 722
 Frydenlund 100, 683, 687, 690, 691, 751
 Froshaug 277
 Froshaug 345
 Froshaugåsen 386
 Froyhov 120, 124, 163, 167, 630
 Froyhov, Nedre 262
 Froyshov 39, 82, 125, 155, 181, 226, 289, 361, 429,

588, 636
Frøyshov, Nordre 24, 305
Frøyshov, Søndre 267
Fuglesangen 199, 245, 305, 306, 308, 312, 353, 357, 373, 374
Furnes 603
Furubo 726, 740
Furuhaugen 369
Furuholmen 753
Furuholt 753
Furulund 734, 750, 751, 755
Furuly 734, 741, 755
Furuvoll 629, 644
Fyn 338, 741
Færden 160, 557, 566
Færstad 467
Førde 359
Fåberg 458
Fåvang 232

Gabrielsbingen 500, 585
Gabrielsstua 501
Gagnum 27, 104
Galterud 608
Gamlebråten 353
Gamlegata 292
Garntangen 435, 464, 593
Gata 332, 334, 362, 366, 384, 399
Gatestua (Gatestuen) 107, 196
Gatevold 99, 106, 107, 196
Gauldalen 393
Gaupeskarret 341
Gausdal 412
Gaustad asyl 38
Gaustad sykehus 222
Geilo 268, 714
Geithus 141, 196, 526
Geitvassdalen 508
Gile 16, 17, 20, 80, 92–107, 290, 291, 315, 726
Gile, Nordre 92, 95, 98, 103, 105, 251, 359, 458, 647
Gile, Søndre 87, 92, 93, 94, 151, 180, 196, 235, 243, 251, 264, 276, 296, 341, 615, 683, 691, 747
Gilebakken 84
Gile-gårdene 214
Giledegården 73, 84, 416, 417, 418, 439
Gisti (Blomhøi) 508
Gisti (Griserud) 623
Gjermundbo 330, 451
Gjerpen 535, 537
Gjerstad i Osterøy 701
Gjesval 50, 350
Gjesval, Nordre 122, 193, 226, 236, 242, 244, 276, 310, 331, 375, 457, 497, 540, 570, 588, 655, 122
Gjesval, Søndre 100, 235, 296, 475, 655, 665, 685, 686, 690, 693, 752
Gjesvalsåsen 17
Gjesvoldåsen Vannverk 44, 158, 285, 555, 752
Gjettum 754
Gjørud 175
Gjøvik 247
Glabakk 89, 107, 156, 195, 201, 202, 205
Glatved hotel 461
Glederud i Haug 592
Gletting 659
Glimten 716, 717
Glott (Borgsten) 755
Gol i Hallingdal 196, 212, 249, 366, 485, 514, 515, 709, 715
Gomnes 16, 93, 113, 135, 148, 271, 276, 289, 321, 322, 410, 552, 710
Gomnes, Søndre 95, 148, 261
Gomnesødegården 508
Gran på Hadeland 67, 156, 295, 403, 404, 556, 709, 722, 729, 731, 734
Granbakken 753
Grand Hotel i Honefoss 419
Granfos Bruk 120
Granlistykket 130

Granly 649
Grantopp 268, 383
Granvin 220
Grefsen 170, 383
Grefsrud 279
Grimstad 708, 713
Grindbakken 361, 34
Grisøya 471
Grong 493
Grorud 245, 400, 684
Grovfjord i Troms 710
Grue i Solør 172
Grünerløkka 136
Grøndokka 720
Grønland 136, 338, 491
Grønvold 588, 695
Gråstua 195
Gudbrandsbråten 193, 235
Gudbrandsdalen 24, 28, 408, 458, 488, 542, 562, 674, 681, 743
Gudbrandsstua 193, 197, 202, 203, 505
Gulen i Ytre Sogn 632
Gullagata 565
Gullaug i Lier 412
Gullerud 95, 104, 127, 312, 317, 590, 660, 689
Gulskogen 196
Gulsvik 148, 722
Gunderengen 310
Gundersby, Øvre 325
Gundersrud (Åsa) 373
Gundersrud 77, 95, 332
Gundersrud i Skoger 429
Gunnerenga 64, 77, 104, 189, 330, 337, 338, 339, 340, 353, 355, 359, 391, 461, 465, 481, 541, 670
Gunnerenga skog 462, 463
Gunnarsrud 47, 412
Guriby under Østre Rud 496, 663, 664, 665, 672–673, 674–677
Guriby i Lommedalen 185, 200, 229, 439, 689
Guriby-saga 355
Gusgården 38, 67, 94, 150, 207, 282, 437, 439, 551
Guyana 471
Gygraputten 49
Gyriqløtt 396, 402
Gyrihaugen 10, 49, 105, 252, 268, 456
Gyrihaugsetra 105, 365
Göteborg 417, 700
Gångjordet 112, 144

Hadeland 175, 500, 544, 557, 563, 565, 723
Hafslø i Sogn 100
Hagabråten 606, 750
Hagahaugen 193
Hagan 687, 689, 722
Hagen 324, 332, 366, 385–387, 508, 624, 726
Hakadal 488
Halden 122, 310, 459, 477, 582, 713
Halle (Tyskland) 622
Hallenskog 708
Hallingby 144, 327, 609, 627, 649, 734
Hallingdal 37, 38, 118, 148, 149, 193, 332, 466, 468, 512, 549, 562, 582, 586, 598, 670
Hallingtun 212
Hallvardskirken 286, 319
Halne 666
Halsteinrud 177
Halvdanshaugen 49, 273, 274, 447, 448, 449, 450, 451, 463
Halvorsbråten 433, 485, 486, 492, 494, 504–507, 509
Hamar 175, 249, 277, 610, 703, 712
Hamarøy 713
Hamburg 729
Hammerfest 736
Hammersborg 337
Hannor (Hafnor) 24, 28, 191, 192, 381, 537, 594, 621
Hannor, Vestre 408, 458
Hampelandet 309
Hanaborgsetra 228

Hanaborgtjerna 228
Hanestad på Toten 533, 546
Hannebo 697
Hannover 466
Hansgård 297, 349, 669
Hanseløkka 652
Hanserud 21, 48, 49, 54, 56, 66, 67, 68, 69, 71, 173, 432, 433, 492, 504, 512, 580, 587, 607, 624
Hanserud-plassene 21, 40
Hardangervidda 567, 666
Hareid 740
Harram (Nord-Trøndelag) 721
Harstad 721, 724, 736
Harøy i Romsdal 686
Haslum 30, 754
Hassel 537
Hasselbo 603
Haug 44, 61, 80, 99, 105, 139, 142, 146, 175, 202, 208, 212, 271, 276, 284, 292, 316, 327, 329, 341, 344, 346, 359, 368, 373, 404, 406, 410, 417, 422, 425, 529, 537, 543, 553, 554, 559, 566, 571, 572, 580, 615, 621, 624, 638, 639, 641, 696, 697, 698, 712, 713, 717, 720, 721, 724, 727, 728, 730, 731, 734, 734, 736, 737, 738, 740, 742, 747, 754
Haug kirke 133, 173
Haugen 574, 581, 583, 618, 639
Haugesund 165, 701
Haugsbjøgd 52
Haugseggen 245
Havna 698
Hedalen i Valdres 209, 691, 699, 700, 717, 729, 731, 733
Hedmark 124, 153, 169, 450, 691, 710, 750
Heieren mølle 375
Heieren-fossen 149
Heimly 715
Helgeland 23, 24, 48, 56, 67, 92, 125, 134, 150, 172, 319, 461, 465, 536, 552, 570, 583
Helgelandsøen 58
Helgelandsmoen 13, 18, 21, 22, 48, 49, 60, 62, 68, 76, 83, 128, 139, 169, 211, 282, 313, 318, 371, 392, 395, 467, 493, 493, 521, 549, 555, 570, 587, 594, 599, 612, 621, 693, 717, 723, 726
Helgerud 471, 497
Helgeseteren 332
Helland 60
Helleløyken 332
Hellerud 372
Hemsedal 79, 564, 565, 746
Hen 84, 325, 326, 367, 387, 541, 660, 735, 739
Heradsbygda 139, 251, 379, 401, 403, 628, 693, 705, 709, 720, 723, 726, 747, 754
Herøya 15, 112, 216, 226, 242, 260, 262, 267, 305, 310, 316, 361, 363, 364, 373, 374, 375, 377, 410, 411, 412, 432, 436, 519, 547, 660
Herøylandet 410
Hesnesøya i Fjære 744
Hesselberg 15, 30, 97, 236, 242, 243, 244, 292, 315, 323, 382, 460, 520
Hesselbergeløkken 310, 315
Hestehagaberget 17, 448, 449, 707
Hjelle 322
Hjørring 338
Hodt, Nedre 602
Hoen på Eiker 461, 536
Hof 530
Hoff 553
Hofsoss (Follum) 299, 393
Hokksund 85, 400, 621, 644
Hol i Hallingdal 100, 370, 683, 691, 714
Hole auksjonsforretning 631
Hole gamlehjem 338
Hole gravkapell 338
Hole Grundlovsforening 467
Hole II 476
Hole kirke 39, 150, 198, 480
Hole Meieri 48, 468
Hole prestegård 18, 92, 234, 319, 468, 593
Hole sogneselskap 562
Hole Sparebank 155, 156

Hole Tekstilfabrikk AS 477
Hole Torvstrøfabrikk 21, 48, 211, 617, 629
Holeferdingen 13, 14
Holeværingen, Idrettslaget 185, 476
Holmen 753
Holmevann 50, 131
Holmlia 397
Holstein 58
Holttangen 647
Holeødegården på Ask 93
Homledal 583
Horten 340, 675, 720
Hosle 721
Hospitallgården 253, 319, 323
Hov i Land 696
Hov i Ullerål 27, 497
Hove 553
Hovedøya 22
Hovin-eie 587
Hubroberget 52
Hukensetra 105, 252
Hultet 726
Hundorp 717
Hundstad 104, 290, 437
Hundstad, Lille 150, 207, 296, 297, 665
Hundstad, Øvre 408
Hungerholt 17, 50, 124, 133, 135, 136, 175, 219, 222, 240, 253, 258, 259, 260, 262, 263, 273, 274–285, 280, 350, 354, 355, 355, 359, 360, 361, 370, 370, 371, 401, 425, 450, 466, 472, 491, 529, 550, 664, 705, 740, 734
Hunstadmarka 603
Hurdal 125, 136, 465, 570, 721
Hurum i Buskerud 39, 44
Hurum, Hogstua 240, 253, 254, 258, 259, 260, 264, 268, 285, 287, 288, 289, 294, 297, 300, 303–310, 314, 316, 322, 347, 351, 352, 353, 355, 356, 357, 361, 373, 416, 437, 662
Hurumshagen 366
Hval, Søndre 537
Hval i Haug 89, 540
Hvalsmoen 313
Hverven 98, 99, 101, 162, 370, 396, 440, 454, 455, 550
Hvitmyr 552, 597
Hytten 541
Härnösand 280
Høglaupet 690
Hogstua Hurum, *se Hurum, Hogstua*
Hogåsstykket 422
Høland 629
Hønefoss metodistmenighet 325
Hønefoss Sparebank 202
Hønefoss Teglværk 466
Hønefoss-brua 465
Hønefossen 47, 48, 149, 262, 286, 287, 393, 395, 436
Hønen 27, 38, 77, 92, 109, 149, 151, 189, 236, 237, 242, 280, 415, 546
Hønen, Vestre 437, 439, 440
Hønen, Østre 265, 266, 345, 415
Hønen skog 419, 439
Hønenhagen 393, 395
Hørte 665
Høvik 271, 404, 432, 474, 640, 693, 707
Høvikodden 432
Høyanger 704
Høydalsmo 713
Høyenhallen 667, 677–678, 739
Høyenhallstranda 702, 752
Høyland (Nord-Trøndelag) 649
Høymyr 36, 48, 54, 74, 90, 131
Høyne i Vestre Slidre 457
Hårum 14, 16, 17, 50, 25, 77, 80, 94, 112, 189, 236, 239, 253–407, 435, 439, 456, 461, 533, 564, 662
Hårum, Ner-Nigarden 178, 179, 238, 240, 242, 255, 258, 285, 289, 292, 295–302, 305, 306, 310, 346, 349, 352, 357, 371, 372, 398, 424, 540, 552, 593, 597, 654, 669
Hårum, Nigarden 253, 289
Hårum, Nordigarden 240, 253, 254, 255, 258, 259, 264, 290, 307, 317, 319, 321–330, 340, 344, 381, 654
Hårum, Nordre 259
Hårum, Oppigarden 135, 253, 257, 259, 262, 263–274, 300, 303, 307, 332, 333, 337, 345, 347, 348, 354, 355, 392, 415, 614, 662
Hårum, Skredderhusa 140, 240, 243, 253, 257, 258, 285, 291, 293, 301, 310, 313, 315–319, 328, 347, 358
Hårum, Søndre (Søgarden) 231, 253, 258, 289, 310, 313, 314, 323, 327, 333, 341, 343, 352, 355, 358, 380, 396, 412, 605
Hårum, Vestigarden 140, 238, 240, 250, 257, 258, 253, 254, 267, 285, 297, 305, 306, 310–314, 315, 317, 324, 347, 348, 352, 356, 373, 374, 396, 437, 440, 552, 597, 689
Hårum, Østigarden 248, 253, 258, 262, 269, 319, 330–336, 347, 348, 353, 355, 366, 367, 369, 385, 395, 401, 424
Hårum, Østre 51, 242, 253, 258, 262, 319–321, 353
Hårum, Øver-Nigarden 180, 236, 240, 243, 258, 260, 285, 286, 289–295, 300, 303, 313, 315, 332, 347, 350, 351, 355, 358, 391, 559
Hårum, Øvre 180, 220, 239, 240, 242, 253, 257, 259–263, 304, 305, 330, 354, 374, 391, 409, 411, 661
Hårumsberget 17, 254, 255, 273, 304, 315, 335
Hårumsbyen 259, 292, 315
Hårumsetra 372
Hårumsgata 308
Hårumsgrenda 17, 306
Hårumsleiret 300, 309
Hårumsmyra 340
Hårumsåsen 10, 13, 15, 49, 134, 236, 244, 245, 248, 251, 253, 302, 308, 314, 330, 335, 354, 356, 357, 359, 364
Ibestad 727
Idd i Østfold 114, 121
Idd og Marker 463
Inderøy (Nord-Trøndelag) 623
Ingjersbrenna 103, 104
Iowa 599
Iran 299
Isi 520
Isielva 91, 184, 187, 189, 229, 653
Italia 376, 463
Janabakken 649
Japan 556
Jar 268, 406, 701
Jaren på Hadeland 308, 570, 630, 693
Jarlsberg 316
Jelsa i Ryfylke 390
Jeløya 269
Jenserud 473, 483, 486, 489, 494, 495–499, 609, 674, 682
Jernbanehotellet i Hønefoss 419
Jessheim 618, 637, 684, 723, 744, 746
Jevnaker 36, 83, 85, 91, 113, 139, 143, 158, 178, 212, 248, 250, 273, 295, 313, 328, 406, 428, 442, 472, 475, 527, 552, 613, 633, 690, 696, 701, 703, 706, 710, 712, 715, 716, 720, 722, 723, 733, 734, 735, 736, 741, 742, 746, 747, 749, 754
Johnsrud 357, 372
Johnsrud, Nedre, i Bærum 277
Johnsrud, Nedre, i Åsa 427
Johnsrud, Øvre, i Åsa 330
Jomfruland 448, 459, 460, 483, 486, 542, 593, 682, 746
Jomfruland, Vestre (Rapper) 486, 487–490, 746
Jomfruland, Østre 483, 486, 490–495, 502, 504, 511, 625, 746
Jomfrulandsbekken 498
Jomfrulandsgrenda 17, 482
Jondalen ved Kongsberg 748
Jordet 441, 508
Jordheim 564, 633, 635
Jota 38, 135, 574, 582, 585
Jugoslavia 233
Juls 133
Juveren 67, 260
Jylland 24, 338, 456
Jæren 342, 753
Jørpeland 707
Kabelvåg 720
Kairo 731
Kallebråten 199, 493, 625
Kampen 246, 269, 707
Kampesetra 243, 306, 310, 313, 341, 352, 355, 356, 357, 414, 428, 436, 437, 437, 438, 439
Kampestykket 439
Kampesæteren, Nordre 440
Kampesæter skog 440
Kampesæterstykket 440
Kapiteljern 252
Karibo 717
Karidompa 528
Karistua 754
Karls plass 551
Kastet 54, 56, 57, 63
Kastet, Nordre 57, 62, 169
Kastet, Søndre 57, 60
Kastevæien 22
Kaukasus (Russland) 649
Kaupanger i Sogn 517
Kauserud 417
Kinn (Kinna) 581
Kirkenes 728
Kirkenær i Solør 728, 745
Kirkerud 412, 551
Kjekstad i Roøyken 280
Kjeldsborg 560
Kjellerberget 574, 745
Kjellsbu 754
Kjelsås 247, 705
Kjerner 594
Kjerratten i Åsa 324, 461
Kjølstad i Modum 237, 239, 241, 286, 287, 288
Klaserud, Øvre 517, 684
Kleiva (Gabrielsbingen) 584, 585
Kleiva under Sørum 500, 574, 592, 627, 639, 640
Kleiva under Vegstein *Se Kleven*
Kleivbakken 185
Kleivbekken 244
Kleivenga 640
Kleivstua 184, 185, 191, 481
Kleivtjern 481
Klekken 237, 322, 344, 554
Klepp 342
Kleven (Kleiva) under Vegstein 73, 199, 243, 244–247, 327, 336, 341, 365, 383
Klokkerbråten 200, 207, 605, 690
Klokkerplassen 269
Kløfta 394, 636, 733
Kløvika 660
Knausen 142, 142, 697, 753
Kneikasetra 498, 632
Knestang i Haug 146, 296, 463
Knestang, Nordre 428
Kobbervik 466
Kodal (Vestfold) 138, 525, 316
Koksrud 14, 15, 16, 100, 458, 464, 486, 496, 513, 517, 542, 596, 662, 666, 672, 674,, 679–691, 692, 748, 751, 752
Koksrudhagen 464, 513, 520, 666, 683, 688, 683, 688
Koksrudveien 750
Kolbotn 206, 517
Kolbu på Toten 429
Kolkind 57
Kolterudbakken 556
Kongelf (Kongelv) 251, 324
Kongsberg 57, 461, 697, 748
Kongsvinger 608, 705, 718
Konnerud 157
Korea 741
Kornbråten 331, 382

Korneliusbråten 441, 628
 Korset 135, 137, 279
 Kors-skolen 138
 Kragerø 759
 Krakstad (Kragstad) i Haug 153, 161, 168, 412
 Kringlebråten 508
 Kristiansand 379, 420, 735
 Kristianstad län 621
 Kristianstua 389
 Kristiansund 407, 612, 648, 715, 724, 736
 Krokkleiva 84, 349, 351,
 Krokkleiva Idrettsforening 476
 Krokskogen 20, 31, 35, 50, 51, 52, 82, 84, 90, 105,
 114, 124, 125, 151, 167, 184, 185, 188, 218, 244,
 262, 264, 268, 272, 280, 344, 348, 352, 355, 414,
 437, 447, 459, 478, 480, 504, 530, 548, 595, 621,
 651
 Krokskogens Allmenning 50, 75, 90, 103, 129, 131,
 184, 186, 229, 243, 350, 355, 438, 480, 651, 668,
 688
 Krokstadelva 599, 737
 Kroksund 17, 465
 Kroksundodegården 221, 235, 542, 594
 Kroksundodegården vestre 654
 Kroksundodegården østre 681
 Krokvik 277, 457, 516, 675
 Kronborg 699
 Krone Invest AS 643
 Krøderen 510, 599
 Krødsherad 35, 118, 248, 286, 378, 696, 713
 Kubråten 553, 574, 581, 584, 587, 588
 Kullebund 67
 Kullerud 80
 Kvaløya (Troms) 738
 Kvelsrud 472, 552
 Kvernenga 333, 347
 Kvernes på Nordmøre 619
 Kvernhuslokka 269, 333, 366, 367
 Kvernstua i Haug 383
 Kvikne 34, 572
 Kvilut 754
 Kvinesdal 727
 Kvisla i Hol 691
 Kvæfjord 747
 Kyta 515
 København 264, 410, 456, 472, 700, 715, 730, 753
 Königsberg 284
 Kåfjord (Finnmark) 556
 Kåfjord (Troms) 212

Lahaugen 26
 Lake Placid 556
 Lambertseter 403
 Lamyra 40, 44, 48, 69
 Land 37, 169, 196, 201, 268, 277, 467
 Langebru på Krokskogen 50, 268, 360, 480, 606,
 688, 689
 Langebru under Sorum 17, 21, 132, 189, 492, 574,
 578, 588, 590, 591, 657, 658, 680
 Langen (Dammersplassen) 229, 291, 292, 350, 351,
 358, 362, 541, 409, 412, 414, 432, 433, 436
 Langhus 712, 728
 Langlia 151
 Larvik 712
 Lauvlia 244, 252
 Leien 78, 113
 Leikanger i Sogn 718
 Leine (Oppgarden) 486, 556
 Leine 82, 116, 122, 191, 290, 346, 459, 662, 675
 Leine, Nedre 184
 Leine, Søgarden 555
 Leine, Øvre 163
 Lena 129
 Lerberg 30, 80, 265, 269
 Lesja 408
 Leveld i Ål 396
 Libakke 216
 Lidingö (Sverige) 749
 Lien 262, 726
 Lier 76, 113, 130, 164, 178, 201, 238, 271, 299,
 301, 367, 372, 393, 420, 430, 438, 520, 544, 568,
 710, 743
 Lierbyen 299, 501
 Lierskogen 394
 Lierstranda 500
 Lileng 715
 Lilleaker 393
 Lillebo 754
 Lilleby 217, 560, 570
 Lillehammer 747
 Lillestrøm 737
 Lindesnes 709
 Lindås (Hordaland) 503
 Lioddnen i Hallingdal 223
 Lisletta 612
 Liverpool 738
 Livlokka 378
 Livøre 325, 340, 370, 386, 389, 400
 Livoret og Myren 332
 Ljan 740
 Lo i Haug 112, 330, 538, 541
 Lo, Øvre, i Haug 429
 Loen i Nordfjord 719
 Lofoten 716, 724, 738
 Lom 571, 740
 Lomma 188, 191, 291, 350, 351, 668, 670
 Lommedalen 185, 349, 350, 354, 355, 399, 691,
 710, 711, 719, 732
 London 220, 376, 642
 Lora 408
 Lore 14, 16, 188, 216, 243, 260, 262, 275, 332, 374,
 408–446, 456, 547
 Lore, Nordre 409, 413, 415–423, 424, 429
 Lore, Søndre 181, 279, 301, 409, 424–431, 570
 Loreberget 286
 Lorenga 254
 Lorelandet 413
 Loreskogen 184, 188, 419, 438
 Lore skog, Søndre 438
 Loretangen 278, 374, 432, 433, 434, 593
 Loreåsen 10, 15, 419, 443–446
 Loreåsen, Nordre 422, 443–445
 Loreåsen, Søndre 430, 445–446
 Lovin 719
 Lund i Sverige 570
 Lunde 387, 492, 494, 563, 623, 624–625, 626, 649
 Lunde i Etmedal 553
 Lunde i Telemark 728
 Lunder i Norderhov 428, 583
 Lundstad 494
 Luster i Sogn 734
 Lykkebo 716
 Lyngdal (Vest-Agder) 399
 Lysaker 37
 Lyse 521, 729
 Lærdal i Sogn 100
 Lödöse 536
 Løfting 733
 Løken 50, 408, 432, 469, 497, 505, 508, 510, 661
 Løken, Nedre 310, 326, 357, 457, 471
 Løken, Øvre 96, 500, 559
 Løken i Haug 559
 Løken skole 166
 Løkenmoen 738
 Løkenstua 525
 Løkka under Bjørnstad 132, 133, 137
 Løkka under Hårum (Øver-Daniels) 381, 392–394
 Løkka under Mo 25, 37, 54, 56, 59, 69, 72, 125
 Løkkebråten 54
 Løkkedal 21, 42
 Løkken under Østre Rud 673
 Lørenskog 177, 178, 299, 404, 621, 707, 741
 Løvenskiold-Vækero AS 357
 Lårvika 188, 230, 277, 438, 607, 675
 Lårvikkleiva 521, 729
 Lårvikjern 104
 Madsrud 90, 185

Magdeburg 297
 Majorstua 735
 Makelia 754
 Malerbråten 619, 641
 Malvik 381
 Manaskaret 129, 481
 Mandal 316, 737
 Mariakirken 448, 449, 450, 451, 454, 455, 659, 679
 Mariakirken i Tonsberg 257
 Mastebråten 367
 Mastemyren 299
 Mastemyren skog 357
 Mathispladsæteren 324
 Matisplasstykket 269
 Matrand ved Kongsvinger 166
 Mattisplassen 199, 210, 223, 228, 229, 332, 348,
 349, 354, 355, 356, 362, 665, 666, 672, 683
 Mauroya 377, 400
 Meieri på Sorum 562
 Melhus 232
 Mellomkastet 59
 Merraføa 483, 507, 508
 Miami 728
 Michigan 278
 Midgard 738
 Midt-Hårum (Nedre Hårum) 242, 252, 258,
 285–288, 351, 352
 Midt-Rå 533
 Midtskogen 51, 116, 188, 226, 229, 268, 325, 326,
 350, 351, 379
 Midtskogtjerna 228
 Migartjern 418
 Minne i Søndre Land 514
 Minneapolis 176, 338, 340, 347
 Minnesota 176, 338, 508, 516
 Mittet i Romsdalen 206
 Mjøndalen 120
 Mo (Røyse) 22, 50, 181, 330, 421, 429, 430, 507,
 588
 Mo 9, 14, 18–78, 80, 177, 189, 236, 241, 260, 286,
 353, 388, 459, 502, 529, 531, 548, 549, 580, 604,
 615, 657, 682
 Mo i Rana 703
 Mo med Øderå og Sorum 652
 Mo, Nedre (Røyse) 25, 504
 Modum 24, 27, 148, 165, 183, 196, 277, 278, 327,
 549, 565, 580, 608, 616, 648, 698, 721, 730, 748
 Moelv 608, 615
 Moen 324, 325, 371, 382, 405
 Moesødegård 276
 Molde 477, 572, 705, 715, 718
 Moltzaus vei 705
 Molokka 115, 459, 661
 Mønsebråten 186, 223, 229, 278, 280, 341, 342,
 348, 350, 354, 355, 358, 359, 362, 371, 414
 Mønsebraatstykket 269
 Monserud, Søndre 399
 Montreal 506
 Morgenstjerne 523
 Mosenga 184
 Mosjoen 403
 Moslokka 31
 Mosmoen 40, 50, 77, 83, 87, 172
 Mosmyra 158
 Moss 32, 426, 621, 745
 Mostermøyrene 297
 Mostjernet 23, 44, 158, 169, 207, 592
 Mostua 669
 Mostuberger 669
 Mostua 557
 Mugerud 372, 515, 520, 675, 676, 718
 Mustemyren 662, 666, 669
 Myhre-kiosken 749
 Myra 243, 253, 255, 258, 262, 272, 309, 319,
 337–342, 353, 359, 367, 387, 389, 433
 Myra Fjell 39
 Myrabekken 253, 255, 286, 300, 308, 401, 408
 Myrabråten 186, 341, 348, 359, 387
 Myrabråten skog 358
 Myragata 17, 336

Myren 325
 Myrene (Mostermylene) 297
 Myrene 666, 668, 669, 673,
 Myromtjern 188, 438
 Myrsetra 191, 223, 299, 349, 668, 669, 669, 670,
 671, 672
 Myrstua (Myrstuen) 26, 27, 54, 88, 237, 241
 Mælingstoa 38
 Møllebekken 147, 449
 Mølleberget 205, 713
 Målselv 749

Nakkerud 113, 399, 624, 710, 729, 748
 Nannestad 648
 Narvik 703, 738
 Nederland 466, 746
 Nedre Eiker 599
 Nedre Hårum, se Midt-Hårum
 Nedre Klekken 203
 Nerhaugen 582, 583, 618
 Ner-Nigarden Hårum, se *Hårum, Ner-Nigarden*
 Ner-Stein 125, 142, 284, 464, 474, 476, 477, 478,
 485, 504, 508, 553, 569
 Nes i Hallingdal 125
 Nes i Hole 120, 220, 231, 278, 290, 327, 379, 404,
 585, 602, 603, 706, 716, 747
 Nes i Ådal 194, 475, 477, 599, 627, 648, 705, 707
 Nes på Romerike 24
 Nes skole 177
 Nes (Hedmark) 118
 Nesbyen 716, 727, 742
 Nesodden 233, 566, 737
 Nesset 697
 Nesøya 717
 New Orleans 727
 New York 698
 Newcastle 426
 Newmarket 701
 Nibbiklo 372, 433, 520
 Niskind-stykket 652
 Niskinn 51, 132, 332, 369, 542, 543, 546, 553, 558,
 563, 595, 652, 656, 657
 Niskinnsetra 656
 Niskinnvannet 50, 75
 Nissedal 713
 Nittedal 531
 Nord-Aurdal i Valdres 701, 730, 734, 742
 Nordby i Norderhov 225, 262, 268, 332, 424
 Nordenga 248, 331, 437
 Norderhov kirke 74, 313
 Norderhov prestegård 21, 38, 437, 439, 457
 Nordfjordeid 745
 Nordhagen 603, 606, 666, 687, 690–691, 751, 752,
 754
 Nordigarden (Hårum) 240, 289, 306, 310, 347, 348,
 355, 356, 388, 564
 Nordkleiva 215, 272, 273, 349, 354
 Nordkleivhytta 349, 354
 Nordkleivstykket 269, 354
 Nordland under Fjulsrud 76, 607
 Nordli under Bjørke 134, 145, 193, 194, 196, 199,
 200, 202, 217, 616, 617
 Nordløkka 496, 693
 Nord-Odal 36
 Nordre Land 556, 699, 708, 735
 Nordreisa 742
 Nordsetertjern 481
 Nordsetra 114, 129, 245, 481, 481, 498, 690, 725
 Nordsinni 554
 Nordstrand 417
 Nordstua 621–622, 631
 Nordstøa 607
 Nordåker 22
 Norsk Pelsdyrkompani 329
 Norsk Sporveisforbund 377
 Notodden 708
 Numedal 591, 740
 Nybo 740
 Nygård 675
 Nyheim 717

Nyhus i Ådal 612
 Nykøbing Mors 327
 Nylende 304
 Nylund 604, 613, 646–647, 649, 717
 Nymoen 144, 396, 493, 706, 735
 Nyork 496, 675
 Nystua 462, 483, 486, 494, 499–501, 503, 585
 Nærstad 464, 682
 Nærøy 677, 737
 Nøtterøy 316, 405, 697, 704

Odalen 381, 619
 Odda 407, 738
 Odense 380
 Olebu 754
 Olla 332
 Olla vestre 364
 Olla østre 363, 519
 Olla-brønnen 332
 Onsaker 125, 232, 350, 570, 665
 Onsaker, Nedre 116
 Onsoy (Østfold) 181, 429
 Opdal Industrier 422
 Oppgarden Leine 245
 Oppegård 399, 698, 713
 Oppen 59
 Oppenåsen 403
 Oppigarden Hårum se *Hårum, Oppigarden*
 Oppigardsbrønnen 317
 Ordokka 491, 511–513
 Orebråten 363, 372, 509, 513, 518–522, 637, 644,
 688, 726
 Oregon 516
 Orlangen 434, 520
 Oslo hospital 320
 Oslo Sporveistjenestens Forening 377
 Oslofeltet 471
 Oslofjorden 433
 Ottestad (Hedmark) 498

Pamperud 29, 46
 Paraguay 702
 Paulsrudd i Åsa 77, 189, 286, 288, 351, 352, 399, 674
 Pers-Gile 96, 101, 102
 Pilegrimsveien 740–744
 Pipøya 471
 Pisa (Italia) 463
 Pjåka 105, 282, 306, 308, 330, 332, 356, 357, 373,
 541, 601
 Pjåkerud 643
 Plassestykket 354
 Plassenvannet 349
 Polen 284, 701
 Pommern 203, 225, 240, 276, 277, 482, 483, 485,
 486, 524, 528–530
 Pommerspøya 484, 529
 Porsgrunn 380, 725, 735, 748
 PRO-TEK AS 725
 Purkøya 601
 Pålerrud 692, 718
 Pålsubu 692, 729

Rabba 142, 209, 714
 Rabben 422
 Rakkestad 139, 345, 404, 529, 665
 Rallerud 318
 Ramnes 257
 Randselva 36, 196
 Randsfjorden 448, 453
 Rapper (Rapperlassen) 483, 485, 486, 508
 Rapperskaret 555
 Raufoss 381
 Rauhaug 341, 342, 390
 Rauland 566, 729
 Raustua 508, 509
 Reine i Lofoten 566
 Reinli i Sor-Aurdal 559, 554, 699, 704
 Rendalen 565
 Retthella 438, 499, 583
 Retthellsetra 437

Retthellstjern 272, 295, 330, 354, 481
 Ribberud 65, 70, 89, 553, 574, 581, 586–587, 589,
 607
 Ridderhaugen 368
 Rimeplassen 636
 Ring 158, 163, 210
 Ring Tekstil AS 477
 Ringborg 295
 Ringebu 741
 Ringen 245, 292, 300, 365, 366, 386, 397
 Ringen under Hårum 199
 Ringerike Middelskole 38, 183
 Ringerike Realskole 48
 Ringerikes meieribolag 310
 Ringkollen 247
 Ringsaker 603
 Ringsmyrene 252
 Ring-Sorum 113, 170
 Ringvold 48, 437, 440
 Ringåsen 37, 73, 74, 177, 241, 271, 380, 398, 524
 Rjukan 726
 Roa på Hadeland 225, 699
 Rock County 508
 Rogaland 603
 Rognjordet (Ring) 145, 163
 Rolighet 382
 Røllag i Numedal 497
 Romerike 24, 43, 450
 Rua i Norderhov 101
 Rud 14, 662, 679
 Rud, Nordre 109
 Rud, Vestre 46, 112, 225, 261, 459, 538, 585, 602
 Rud, Østre 16, 173, 223, 260, 264, 278, 304, 374,
 448, 451, 458, 464, 592, 659–678, 679, 683, 690,
 692, 714, 733, 739, 746, 752
 Rud-feltet 667, 714, 746
 Rudsbu 754
 Rudshagen 687, 688
 Rudshøgda 705
 Rudstunet 667, 714, 739, 746–748
 Rudsoddegården 116, 456, 608, 659, 660, 661, 663,
 668, 672, 686, 689
 Rudsoddegården, Nordre 626, 627
 Rudsoddegården, Søndre 263
 Rudvang 685
 Rudvangveien 713–719
 Russeløkkbakken (Christiania) 78
 Russland 649
 Ruudli 722
 Rygge (Østfold) 143, 725
 Rykkinn 695, 710, 753
 Rytteraker 39, 44, 277, 278, 408, 420, 501, 508,
 580, 614, 684
 Rytteraker, Lille 174
 Rælingen 404, 706, 735
 Roa 715, 738
 Rødningen 324, 378
 Røkland (Nordland) 406
 Ron i Valdres 144, 456
 Rønningen under Hårum 134, 272, 300, 364–366,
 375, 392, 405
 Rønningen under Mo 54, 56, 64, 65, 512, 591
 Rønningen under Stein 512, 733
 Rønningen, Lille (Hårum) 365, 403
 Rønningen, Nordre (Mo) 62, 66
 Rønningen, Søndre (Mo) 61, 66
 Rønningen på Krokstogen 607, 632
 Rønningen vestre (Hårum) 365, 366
 Rønningen østre (Hårum) 364, 375
 Røros 118, 725
 Rørvika 130, 203, 655, 718
 Rørvikberget 130, 605, 612
 Rørvikmyra 508
 Røsholmen 130, 243, 341, 655
 Røyken 25, 399, 688, 708
 Røykenvik 368
 Røyse 13, 17, 20, 21, 29, 398, 399, 494, 505, 564,
 565, 566, 599, 646, 696, 704, 712, 713, 714, 715,
 723, 725, 735, 738, 741, 742, 743
 Rå 17, 27, 29, 79, 80, 92, 99, 100, 106, 107, 174,

209, 236, 237, 242, 244, 251, 351, 429, 541, 578, 632,
 Råde (Østfold) 127, 446, 640
 Råholt i Nannestad 736
 Råsekra 533

 Sagene 404
 Saggrenda ved Kongsberg 196
 Saigon 720
 Sand i Hurum 544
 Sandaker 246
 Sande i Vestfold 158, 237, 282, 475, 710
 Sandefjord 136, 139, 525, 649, 747
 Sandnes 141, 603, 748, 753
 Sandsetra 208
 Sandvika 117, 139, 209, 273, 274, 709, 754
 Sandåker i Lier 114
 Sanna 692, 693
 Santiago 734
 Sapporo 556
 Sarpsborg 44
 Saskatchewan (Canada) 555
 Sauherad 420, 421
 Saulokka 495, 584, 611
 Schjongstangen 417
 Seattle 497, 611
 Seftimathisen (Mattisplassen) 228, 362
 Seljord 727
 Selte, Øvre 264, 604, 614–618
 Selte 34, 98, 113, 135, 138, 165, 166, 187, 209, 549, 560, 562, 574, 592, 595, 600, 601, 602, 610–614, 624, 634, 746
 Seltebekken 581
 Seltebråten (Gledebråten) 574, 590, 601
 Seltestykket 616, 655
 Selteveien 17, 658
 Sem 393
 Semmen i Ådal 100, 425
 Senja (Troms) 493
 Sesserud 436
 Sigdal 35, 148, 365, 565, 706, 713, 727, 743
 Sigurd Hjorts vei 731–733, 753
 Sigurd Ribbungs vei 740
 Sigurd Syrs vei 728–731, 753
 Sirdal 141
 Sjøfsgården Sørum, se Sørum, Søndre
 Sjørvoll 97, 112, 241, 345, 388, 433, 442, 451, 463, 537, 538, 539
 Sjørvollbråten 441
 Sjøheim 404
 Skallelv (Finnmark) 405
 Skamarka på Tyristrand 189, 310, 651
 Skar Industriservice 724
 Skarnes (Hedmark) 557
 Skarpsnoåsen 125, 129, 130
 Skarvehaugen 273
 Skatval (Trøndelag) 430
 Skaugstad 388, 515
 Skausalen 325
 Skedsmo 42, 562, 735
 Skelleftehamn 748
 Ski (Akershus) 417, 715
 Skien 390, 562, 709, 729
 Skiptvet (Østfold) 368, 562
 Skjeberg 685
 Skjellum 136
 Skjærdalen 23, 24, 39, 48, 73
 Skjåk 716
 Skoger 196, 318, 329, 503, 585
 Skogly 719
 Skogstad 720
 Skotterud (Hedmark) 442
 Skottland 467, 470, 735, 736
 Skovli 627, 648
 Skrangledal 58
 Skredderhusa Hårum, se Hårum, Skredderhusa
 Skredderhusløkka 329, 335
 Skreia på Østre Toten 642
 Skui i Bærum 137, 143
 Skåbu 742

 Sladrestein 335
 Slemndal 144
 Slemmestad i Røyken 743
 Slepå 370
 Sletta 156, 231, 379, 405
 Slette 140, 205
 Slora 541
 Sløga 62, 150
 Smedklassen 369, 381
 Smedstad 140
 Smeiseberget 156, 195, 197, 213
 Smedstad i Bærum 508, 547
 Småbråten 282
 Småland (Sverige) 580
 Småøyene 471
 Snadden 66, 69, 165
 Snarøya i Bærum 166, 432, 572
 Snekkerstua 482, 483, 528
 Snertingdal 369
 Snippet 691, 750
 Snyta 248
 Sogn 99, 192, 517, 684, 691
 Sogndal 36, 38, 734
 Sogndalens Jernværk 219, 576
 Sokna 107, 247, 380, 620, 637, 645, 693, 695, 709, 711, 713, 719, 721, 730, 748
 Soknedalen 148, 219, 317, 318, 432, 436, 494, 498
 Sola 731
 Solbakken 87, 217, 218, 229, 230, 235
 Solbakken i Ringåsen 202
 Solberg på Tyristrand 139
 Solbergelva 400, 608
 Solberget 316
 Solbergs vei 714, 733–737
 Solbu 722
 Solglimt 406
 Solglimten 727
 Solhaug 404, 528, 613, 637, 696, 699, 618, 750
 Solhvil 528
 Solli 76
 Solli i Asker 132
 Sollihøgda 36, 37, 90, 129, 131, 132, 175, 563, 652, 717, 727
 Sollihøgda kapell 74, 132, 140
 Sollihøgda setra 131
 Sollisetra 129, 130, 131, 132, 140
 Solstein 737
 Soltun 646, 649
 Solvang 434, 564, 611, 612, 633–636, 649, 709
 Solvangstykket 635
 Solvik 685
 Solor 158, 171, 259, 260, 461, 471, 517, 623
 Søndalen i Ådal 306, 703, 744
 Sommerro 312, 687, 689
 Sommerroveien 750, 751, 752, 754, 755
 Sonerud 14, 16, 17, 20, 40, 86, 87, 146, 179, 181, 182, 213–235, 249, 262, 264, 295, 345, 349, 396, 401, 473, 548, 560, 601, 636
 Sonerud Haneborg 226, 229
 Sonerud-stykket 223, 229
 Soterud 91, 189, 188, 191, 399
 Spangereid (Vest-Agder) 632
 Spania 734, 736
 Spone 27
 Spydeberg 555, 755
 Spålsdammen 344
 St. Moritz 556
 Stadium 50, 62, 93, 214, 322, 333, 350, 548
 Stadium, Vestre 269, 300, 304, 408
 Stadium, Østre 180
 Stange 23, 526, 571, 706, 712, 716
 Stavanger 403, 500, 610, 712, 724, 730, 736, 737
 Stavern 738
 Stein 9, 13, 14, 16, 22, 47, 49, 77, 115, 118, 129, 130, 134, 136, 138, 172, 184, 189, 203, 206, 225, 231, 241, 253, 260, 274, 278, 279, 309, 412, 447–531, 537, 539, 550, 552, 562, 568, 569, 572, 577, 580, 585, 595, 613, 647, 654, 659, 661, 662, 665, 679, 682, 687, 690, 692, 707, 733, 752
 Stein, Nordre 453–461
 Stein, Nordre (Nedre) 465
 Stein, Søndre 451–453, 547
 Stein, Søndre (Øvre) 463–465, 485
 Stein kirke 452
 Stein kirkeruin 515
 Stein skole 125, 137, 138, 140, 158, 166, 205
 Steinberg 528, 692, 694
 Steinbo 727
 Steinkjer 201, 232, 273, 711, 747
 Steinlaussetra, Øvre 632
 Steinlie 740
 Stein-meieriet 513
 Steins sokn 532
 Steinsbakken 17, 485, 491, 504, 520, 524–527, 600, 692, 693, 706
 Steinsbråten 434, 483, 486, 492, 513, 514–518, 683, 684, 692, 693
 Steinsbukta 327
 Steinsby 482, 483, 512, 523, 527–528, 692
 Steinsby Vannverk 752
 Steinsbyhaugen 485 516, 522–524, 632
 Steinseie 592
 Steinset 228
 Steinseth 528, 692, 693
 Steinsetra 77, 150, 179, 189, 212, 228, 298, 299, 300, 301, 302, 343, 352, 371, 372, 412, 452, 480, 515, 520, 578, 676
 Steinsevia 274, 471
 Steinsfjerdningen Maskinlag 645
 Steinsfjerdningen poståpneri 156, 160
 Steinsfjorden 10, 47, 114, 115, 253, 264, 274, 285, 309, 314, 377, 383, 388, 423, 434, 436, 459, 467, 471, 473, 475, 476, 513, 658, 661, 678, 690, 692, 702, 752
 Steinsgata 295
 Steinsøgda 733
 Steinskirken 505
 Steinslandet 274
 Steinsli 734
 Steinsrud 459, 460, 468, 469, 486, 504, 505, 507–511, 520, 522, 720, 743
 Steinssetta 10, 15, 17, 108, 135, 137, 145, 243, 273, 292, 447, 476, 517
 Steinstoppen 737
 Steinsto i Hardanger 397
 Steinsvika 408, 413, 459
 Steinsvika Utmæringslag 309
 Steinsvollen 50, 473, 480, 485, 530, 690
 Steinsåsen 10, 15, 17, 447, 448, 458, 480, 485, 487, 507, 515, 639, 692, 694, 708
 Stensbak 692, 693
 Stenset 343
 Stensrud (Asker) 36
 Stiksrud, Øvre 293
 Stillebo 722
 Stirling 736
 Stjørdal 715, 742
 Stokke i Sandnes 700
 Stokmarknes i Vesterålen 497
 Storebråten 143, 520, 571, 574, 588, 590, 591, 626, 627, 637, 641–644, 650, 644–645
 Storelva 18, 43, 54, 101, 128, 243
 Storflåten 51, 53, 172, 190
 Storhøngslet 36
 Storløkka 368
 Stormyr 186
 Stormyrslåka 184, 191
 Stormyrjern 90
 Storo i Aker 548
 Storren 308, 309, 327, 329, 347
 Storøya 50, 65, 150, 260, 263, 277, 287, 408, 420, 432, 466, 601, 654
 Stranda (Sunnmøre) 732
 Strande 423, 441, 442
 Strandli 698, 754
 Strandveien 696, 752, 753
 Stromsoddbygda 208, 273, 493, 621, 625, 628
 Strømstad 366
 Strømsø 468, 537
 Stua 113, 353, 402, 560, 574, 589, 675

Stua Bjørke, se Bjørke, Østre (Stua)
 Stua Fjell 329, 356
 Stubberud 602
 Stubdal 52, 190
 Stubbalsbakka 51, 294
 Stubbalsbergene 35
 Suldal i Ryfylke 390, 402
 Sundby 331, 424, 689
 Sundet 378, 684
 Sundsvall (Sverige) 278, 280
 Sundvolden Hotel 76, 217, 552
 Sundvollen 130, 195, 205, 207, 240, 242, 244, 277, 354, 379, 381, 471, 583, 629, 702, 714, 718, 720, 722, 723, 726, 727, 735, 736, 737, 739, 742, 745, 747, 748, 749
 Sundøya 278, 377, 496, 556, 582
 Surca på Hadelands Skov 306
 Suserud 420, 423, 432, 434, 441, 442, 517, 633
 Svang i Lier 452
 Svarstad 207, 366, 383, 437, 533, 546, 674
 Svarstad, Lille 175
 Svarstad, Store 345
 Svarstad, søndre 740
 Svarttjern 185
 Svarttjernstykket skog 186, 358, 359
 Svartvann 151
 Svarverud 353, 541
 Sveits 393
 Svendborg 338
 Svene i Numedal 421
 Svenskebyrnn 512
 Svenskerud 276
 Svensrud 21, 48, 113, 276, 369, 468, 504, 507, 639
 Sverige 66, 201, 208, 268, 417, 468, 488, 491, 492, 505, 512, 516, 557, 580, 584, 607, 621, 636, 688, 725, 748, 749
 Svingerud 17, 21, 62, 382, 608, 694, 733
 Svolvær 570
 Sykkylven 701
 Sylling i Lier 420, 500, 637
 Syr 181
 Szczecin 701
 Sælåbånn 190, 366, 397
 Særeim 656
 Sæterroa 191
 Sætra 563
 Sætrang 284, 422
 Sætrang i Haug 268
 Søbråten 276
 Søgård 143, 348, 379, 380, 396–97
 Søgne 735
 Søhol 50, 357, 456, 556, 569, 587, 594, 621, 709
 Søhol-odegården 150
 Somoen 71, 209, 402, 564, 581, 627–631, 628, 630, 644, 710, 723
 Søndre Land 162, 208, 307, 312, 317, 417, 446, 703, 713
 Sonstebø 565, 582, 583, 584, 600, 619, 639–641
 Sonsterud 235, 275, 290, 345, 655
 Sonsterudelva 125, 129, 130
 Sør-Afrika 611
 Sør-Amerika 421, 471
 Sør-Aurdal 125, 416, 558
 Sørbekkseter Fjellstue 691
 Sør-Dakota 161
 Søre Bø (Gausdal) 24
 Sørgfoss 551, 649
 Sorinahaugen 197
 Sorinatoppen 197
 Sorishavet 205
 Sorjordet 665, 673
 Sorli i Ringåsen 379
 Sor-Odal 71, 557, 591
 Sorsetra 114, 245
 Sorskogbygda 606
 Sorum 14, 16, 17, 19, 20, 24, 50, 59, 80, 90, 112, 135, 172, 216, 236, 238, 242, 320, 410, 432, 433, 458, 468, 472, 532–658, 606, 607, 662
 Sorum, Midtre 113, 157, 425, 446, 473, 532, 539, 558–567, 658
 Sorum, Nordre 66, 99, 162, 299, 351, 358, 451, 466, 532, 534, 535–543, 550–558, 591, 681
 Sorum, Søndre (Sjefsgården) 125, 186, 188, 195, 239, 466, 469, 472, 481, 532, 549, 562, 568–574, 591
 Sorum, Vestre 532, 539, 543–546
 Sorum, Østre 30, 214, 532, 546–550, 550
 Sorum i Begnadalen 326
 Sorum i Norderhov 94
 Sorum i Valdres 325
 Sorum skog 601, 654
 Sorum-gårdene 18
 Sorumsand 624, 735
 Sorumsbrenna 17, 190
 Sorumsbråten 541, 578
 Sorumsetra 131, 563, 632, 653, 656
 Sorumshaugen 551, 553, 563, 581, 590, 618–620, 639
 Sorumsjøta 586
 Sorumsmoen 21, 113, 128, 132, 184, 189, 586, 650
 Sorumstua (Stua) 589, 597, 598–600, 639, 706
 Sorum-Vekkern 310
 Såbekken 488
 Sælerud 531
 Tajet på Averøya 66, 354
 Tanberg 14, 15, 109, 208, 236, 237, 412, 468
 Tanberg, Nedre 202
 Tanberg, Vestre 549
 Tanberg, Øvre 163, 551
 Tanbergmoen 520, 713
 Tandbergeie (Øst-Modum) 73
 Tangen 263
 Tanum i Bærum 420, 474
 Tanzania 390
 Teiemyren (Teigemyren) 310, 324
 Teigen 158
 Telemark 408
 Tenerife 734
 Thailand 566, 750
 Tingvoll 380, 718
 Tjernsbråten 627
 Tjyruhjellen 383
 Toen i Haug 32, 299, 410, 411, 424, 548, 559
 Tolkke 742
 Tolpinrud i Norderhov (Åsa) 176, 388, 433, 442
 Tolpinrud ved Hønefoss 524, 709
 Tomta 621
 Tomter i Østfold 308
 Toppenhaug 386, 395
 Toresplassen 51, 131, 140
 Torgesetra 90, 156, 159, 166, 184, 185, 186, 191, 341, 342, 349, 594
 Torget 152, 153, 161, 165, 189, 193, 197, 593, 668
 Torghagen 166, 186, 616
 Torjulvågen (Nordmøre) 718
 Torkjellsgård 148
 Torpa 713
 Torpesetra 350
 Torshov 728
 Torsteinsrud 451
 Torås 726
 Toten 36, 48, 202, 245, 384, 514, 533, 537, 634, 637, 729, 731, 743
 Toten klokkergård 320
 Tranby i Lier 57, 564, 713
 Trehørningen 355
 Trillerud 56
 Trollhaug 752
 Tromsø 369, 693, 728, 734
 Trondheim 28, 44, 129, 139, 143, 284, 474, 572, 701, 725, 729, 732, 733, 734, 735, 736, 742, 746
 Tronrud Engineering AS 745
 Trygstad grustak 369, 398
 Trysil 712, 735
 Trøgslø 150, 460, 593
 Trøgstad (Østfold) 468
 Trøgstad 157, 288, 386, 410, 437, 439
 Trøgstad sanatorium 627
 Trøndelag 284, 463, 467, 566, 695
 Tsjekkia 751
 Tsjekkoslovakia 377, 750
 Turis 370, 389, 400
 Tved 338
 Tvedestrand 724
 Tvehjulingen 471
 Tvillingøyene 471
 Tyribakken 272, 407
 Tyrifjorden 36, 338, 556, 626
 Tyristrand 23, 57, 113, 245, 279, 296, 310, 417, 557, 581, 587, 600, 608, 642, 643, 675, 706, 713, 715, 717, 723, 735, 747, 750
 Tyrivang 723
 Tyskland 137, 204, 376, 466, 622, 729
 Tysse (Hordaland) 739
 Tømmerås 129, 481, 635
 Tønders vei 744–746
 Tønsberg 742
 Tønsberg-kompaniet 185
 Tørdal 284, 734
 Tåsen, Søndre 30
 Ulleland i Eiker 535, 536
 Ullensaker 316, 517, 693
 Ullensvang 299
 Ullern 345, 437, 662
 Ullerøy (Østfold) 685
 Ullerål 148, 149, 750
 Ultvet i Norderhov 188, 233, 279, 280, 314, 425, 438
 Ulvøya 471
 Underholt 279
 Understed-Karup 338
 Ungarn 261
 Urskleiva 501, 581, 585
 Uruguay 421
 USA, se også Amerika 39, 65, 157, 278, 338, 340, 469, 477, 508, 552, 556, 565, 599, 608, 609, 698, 720, 727, 728, 734, 736
 Utsikten 211, 726
 Utstranda 65, 290, 356, 357, 618
 Utvik og Øverby skog 356, 357
 Utvika 341, 392, 662, 747,
 Utviken 277
 Uvdal i Numedal 127, 421
 Vadli 733
 Vadsø 565, 726, 747, 748
 Vaker 32, 34, 183, 246, 340, 341, 353, 359, 416, 538, 539, 628, 736
 Vaker, Søndre 332
 Vaker, Østre 322, 332, 424
 Vaker, Øvre 541
 Vakerbekken 80, 84
 Vakermoen 389, 564, 649
 Vakersterveien 252
 Valavølla 252
 Valbekken 26, 35, 47, 51, 53, 56, 77, 189, 248, 331, 332, 449, 615, 77
 Valdres 129, 232, 407, 432, 435, 456, 464, 467, 559, 578, 580, 736
 Vancouver Island 555, 556
 Vang i Hedmark 278, 728
 Vang i Valdres 603
 Vangen 100, 86, 87, 233, 528, 692, 693, 742
 Vardal 126, 129, 376, 554, 700
 Vartheim 506
 Vasjordsdalen 310, 324
 Vassenden 208, 268, 357, 416, 417, 446, 734
 Vassfaret 309
 Ve 540
 Ve fattighus 505
 Vefsn (Nordland) 376
 Vegstein 74, 95, 236, 314, 618
 Vegstein, Nordre 219, 245, 424, 465
 Vegstein, Søndre 105, 221, 240, 242, 243, 244, 247–251, 265, 312, 331, 341, 345
 Vegårdsfjerdningen 30, 53, 97, 161, 191, 199, 225, 305, 307, 330, 336, 339, 356, 399, 608
 Veholt 149, 306, 322, 323

- Veien 108, 347
 Veien, Øvre 278, 665
 Veienfossen 108
 Veienmarka 108
 Veienmoen 646
 Veile 338
 Vekkern (Vekkern Eng) 14, 16, 27, 54, 68, 82, 110, 111, 112, 113, 114, 132, 135, 136, 149, 178, 236–252, 260, 263, 265, 278, 279, 292, 299, 300, 304, 310, 315, 316, 320, 322, 341, 362, 363, 370, 373, 539, 552, 574, 592, 594, 600
 Velo, Nordre 157, 158, 159
 Veltikoll 61
 Veme 211, 269, 396, 403, 645, 712, 720, 729, 742
 Venabu 721
 Verdal 417
 Veslebu 184, 217, 231, 473, 755
 Vesleflåten 151
 Vestby (Akershus) 403, 526, 621
 Vestenga 155, 160
 Vestengbrønnen 155
 Vestern i Haug 32, 167, 291, 293, 457, 559, 560
 Vestern, Søndre 560
 Vestern, Nordre 457, 559, 560
 Vestfossen 387, 400
 Vestgardsbekken 84, 236, 253, 274, 295
 Vestjordet 496
 Vestnes i Romsdal 706, 709
 Vestre Aker 568, 587, 610
 Vestre Bærum 505
 Vestre Gausdal 262, 411, 733
 Vestre Gran 231, 396
 Vestre Gravlund 39
 Vestre Slidre 36, 67, 232, 456
 Veversstykke 186
 Vietnam 720
 Vik 17, 34, 50, 409, 458, 459, 473, 629, 661, 662, 679
 Vik, Nedre 400, 457
 Vik, Søndre 393, 615
 Vik, Øvre 120, 124, 129, 263, 334, 457, 481
 Vik i Sogn 103, 703
 Viken i Land 419
 Viken i Ådal 644
 Viken kirke 291
 Vikersund 86, 197, 202, 572, 600, 611, 639, 709, 722, 754
 Vikersund-brua 465
 Viklund 637
 Viksbråten 218, 492, 563, 636
 Viksenga 513, 687
 Viksetra 43, 51, 52, 52, 178, 189, 190, 190, 243, 243, 341, 353, 657, 683
 Vikshøgda 740
 Vikstykke 481
 Viksveien 748, 749
 Viksåsen 13
 Vindafjord (Rogaland) 730
 Vinger 125, 409, 259
 Vintergutten 65
 Villa Birkely 717
 Virginia 720
- Viul 37, 62, 94, 196, 287, 505
 Viulbråten 341
 Viulfossen 37
 Volda 642
 Volden i Asker 208
 Volgaard 140, 313, 314
 Voll 232, 232
 Vollgata 238, 241, 256, 257, 283, 313, 314, 317, 336
 Volljordet 241, 571, 622–624
 Voss 107, 245, 727, 755
 Vækkeren 597
 Vännersborg 688
 Värmland 201, 208, 376, 491, 492, 516, 523, 525, 636
 Vøllo 564
 Vågland på Nordmøre 735
 Vågård 247, 541, 706
 Våle 663
 Våler i Solør 698, 704, 723
- Wales 698
 Wengerbakken 306
- Ylgin 109
 Ytre Enebakk 404
- Zürich 36
- Ødebro 582
 Ødegården 284, 422
 Ødegårdsvika (Øgardsvika) 369, 378
 Ødelien 65
 Øderå 17, 19, 27, 30, 31, 32, 34, 39, 40, 45, 50, 53, 77, 79–91, 134, 145, 155, 187, 190, 191, 199, 210, 218, 223, 224, 233, 235, 236, 238, 241, 242, 363, 519, 582, 597, 607
 Øiersetra 350
 Økern 566
 Økern gård (Østre Aker) 465
 Økern, Nedre 457
 Øland 725
 Øllalokka 399
 Ørebro län 505
 Ørland (Sør-Trøndelag) 707
 Ørsta 697
 Øskjeval 189
 Øskjevallsetra 187, 210, 609, 690
 Østby i Norderhov 121, 182, 254, 269, 279, 322, 332, 543
 Østbygda 113
 Østeng 72, 628
 Østenggrinda 431
 Østerdalen 376
 Østerås 753
 Østlund 748
 Øst-Modum 73, 369
 Øst-Preussen 284
 Østre Gausdal 461
 Østre Toten 369
 Østvoll 675
 Øver-Daniels 381, 392, 393, 394
- Øverjordet 226, 375, 654
 Øver-Nigarden Hårum, *se Hårum, Øver-Nigarden*
 Øverskogen i Lier 398
 Øvre Rendal (Hedmark) 143, 641
 Øystese 622
- Åbbortjern 481
 Åbborås 129, 481, 621
 Ådal 66, 84, 128, 210, 212, 246, 268, 291, 306, 366, 369, 395, 399, 401, 403, 451, 491, 522, 527, 530, 540, 556, 594, 609, 630, 635, 681, 696, 717, 722, 737, 745, 747, 749
 Ådal, Vestre 384
 Aakre 741
 Ål i Hallingdal 38, 62, 97, 148, 222, 223, 248, 269, 282, 379, 396, 418, 513, 612, 613
 Ålesund 471, 697, 735, 750
 Ålgård (Rogaland) 711, 741
 Åmot på Modum 218, 383
 Årdal i Sogn 143
 Århus 401, 720
 Årnes 738
 Årnes Vannverk 494
 Årnesferdingen 13, 14
 Åros i Røyken 749
 Årvoll 747
 Ås i Akershus 250, 633, 736
 Åsa 17, 29, 37, 52, 102, 104, 107, 147, 161, 190, 196, 247, 271, 282, 286, 307, 313, 333, 335, 348, 351, 352, 353, 359, 368, 374, 383, 412, 417, 427, 428, 435, 437, 439, 449, 453, 461, 467, 520, 520, 521, 590, 619, 628, 637, 646, 649, 704, 713, 715, 726, 742
 Åsa sag og kvernbruk 31, 462, 463, 465
 Åsaelva 27, 35, 47, 48, 77, 286, 452, 462
 Åsbakken 201, 203, 210, 588, 636, 493, 495
 Åsbygda 84, 85, 203, 208, 325, 340, 388, 425, 461, 513, 515, 627, 645, 646, 672, 693, 704, 718, 722, 728, 731
 Åsen under Fekjær 492, 516, 523
 Åsen under Frøyshov 594, 675
 Åsenga 209
 Åsenlokka (Åslokka/Åsen) under Hårum 268, 272, 282, 300, 364, 370, 390, 407, 592
 Åserud 253, 327, 330, 333, 340, 342, 370, 386, 387–391, 434, 633, 711
 Åsgata 507, 511
 Åshaug 369, 370, 389, 398, 400, 402
 Åsheim 483, 486, 492, 625, 720, 721, 746
 Åsheims vei 692, 707–713
 Åsli 743
 Åslund 209, 628
 Åsly 210, 521, 721
 Aasly 719
 Åsnes 723
 Åsnes i Våler 698
 Åssiden 637, 696
 Åsstua 208, 473, 483, 489, 492, 500, 501–503, 585
 Åsstykket 329, 335
 Åsterud 73, 290
 Åstun 739

Rettelser bind 1

I Hole bygdebok bind 1 – bosettingshistorie Årnesfjerdingen – er det oppdaget følgende feil:

s. 92

Anders Reiersen Hungerholdts datter Jøran (1746–1829), var fra hans første ekteskap med Marie Nilsdatter. I sitt andre ekteskap (1773) ble han gift med Helle Hansdatter Gjesvold (1751–1832), som etter hans død i 1790 giftet seg igjen med Peder Pedersen Gihle (1754–1834) på Søndre Gile («Pers-Gile»). Se gnr. 186/3 Hungerholt i bind 2.

s. 100

Nordre Gjesval skog 3: Ole Hansen Gjesvold ble *ikke* eier av sin bysgelgård (Nerigarden) i 1824. Først i 1829 solgte katedralskolens rektor gården til eieren av Nordigarden, Engebret Pedersen Gjesvold.

s. 115

Olga Synnøve Gommæs f. Kjos (f. 1914) er datter av *Borghild* og Johannes Kjos.

s. 138

Bildetekst: Mari Oline Gjesvold var født i 1895 og døde i 1985.

s. 217

Ingeborg Fekjær (1895–1987) og Ole Elias Bekkevold (f. 1893) fikk *fem* barn: Egil Brynjulf (f. 1927), Borgny (f. 1929), Kåre Johan (f. 1930), Ellen Margareth (f. 1932) og Svein (f. 1936).

s. 342

I rammesak «Trelasthandler i Drammen»: Anders Engebretsen Borgens datter Hellenas (f. 1787) var *ikke* gift med Christopher Faye, men derimot hennes eldste søster Maren Mathea

(1780–1817). De fikk sønnen Andreas Faye (1802–1869), den senere folkeminnesamleren.

s. 382

I omtalen av Borgentangen er det i oversikten over barna til Karl August Andersen og hustru Laura Jørgine skjedd en uteglemmelse. Deres datter Lydia Andreassen (f. 1917) har, i tillegg til datteren Bjørg, *også* en datter Liv Irene (f. 1936) som er bosatt i Grøndokka og gift med Erik Eriksen (f. 1927) fra Bråten i Steinsfjerdingen. De har fire barn: Ingar (f. 1955), Ellen (f. 1956), Roger (f. 1960) og Hanne (f. 1962) – se gnr. 209/27 Børe i bind 4.

s. 408

Gunhild og Anders H. Hurums sønn Hans ble født i 1866 og døde i 1944.

s. 421

Fotnote 32: Hans Madsen, som var arbeidsleder for husmennene på Stein, bodde på plassen *Steinsrud*.

s. 457

Martin Olsen Rudsødegård (f. 1850) var ikke gift, og hadde ingen barn.

s. 484

Bildetekst: Thor Arnesen (1917–1983).

s. 509

Det var Johannes Skjærvens far, Knut Martin Skjærven, som var stasjonsmester på Reinsvoll på Vestre Toten (og *ikke* Johannes).

Fotograf Marit Fagerli har vært engasjert som fotograf, og har levert de fleste nye fargebildene (2001–2002). Flyfotografiene fra 1950-årene er levert av Widerøe's Flyveselskap AS, og ble cirka 1980 kjøpt av Ringerike kommune (disponeres i dag av Ringerike Historielag ved Otto Frydenlund). Bjørn Geirr Harsson har scannet de gamle flyfotografiene fra Hole inn på CD-rom. Universitetets kulturhistoriske museer har levert bilder av oldfunn, og en del eldre bilder er fra Norsk Folkemuseum Billedsamlingen. Ellers er eldre bilder levert av Buskerud fylkesfotoarkiv ved fylkesfotograf Bjørn Johnsen, Hole bygdearkiv (Margit Harsson har bistått med scanning), og fra følgende privatpersoner:

Berit Andreassen, Helge Bihli, Knut Bjella, Kristine Bjerke, Ruth og Arvid Bjerke, Randi og Hans Bjørnstad, Martin Borgen, Tove Ragnhild Borgersen, Caroline Braastad, Hans Brådal, Tore Ellingsen, Trygve Ellingsen, Edith og Harald Engelund, Jonn Eriksen, Dagfinn Erlandsen, Reidun Fekjær, Jan Andreas Frøhaug, Karl Martin Frøshaug, Anne Lise Solli Gomsrud, Bente Solberg Grande, Eva Grøtnæs, Richard Hals Gylseth, Solveig Hagen, Anna Halvorsrud, Ove Johan Hanssen, Sigrid Hatle, Rønnaug og Viggo Moe Haugen, Georg Helgerud, Arvid Hermanrud, Halldis Refling Holland, Jan Fredrik Hornemann, Arild Hungerholdt, Hans Hungerholdt, Dorthea og Harald Hurum, Mari og Odd Hurum, Per Chr. Hurum, Randi Margrethe Hurum, Finn Jensen, Reidar Johannessen, Sølvi Johannessen, Tore R. Johansen, Anni-Marie Jøta, Kjell Karlsen, Olaf Karlsen, Aagot Kjos, Tone Hiorth og Øyvind Kjöll, Toril Klemmestad, Sven Anders Koksrud, Magne Kvamme, Terje Lehne, Oddvar Lohre, Einar Marstrander, Vigdis Jervell Marstrander, Solveig Hurum Modalen, Odd Kåre Olsen, Jan Orebråten, Ragnar Orebråten, Inger Johanne Rønning, Solveig Rørholt, Lorang Selte, Olga Marie Selte, Martin Bjerke Sexe, Thorstein Sexe, Gerd og Johannes Skjærven, Toril og Terje Skryten, Saave Skaar, Dag Snekvik, Mona Solberg, Merete og Bjørn Otto Sollien, Terje Steinsæther, Inger Lise Sætra, Aase Telste, Thorvald Thorvaldsen, Bergljot Vartdal, Vesla Øynebråten, Torill og Per Aaserud.

© Hole kommune 2002

Produsert i regi av Boksenteret Erik Pettersen & Co. AS

Grafisk formgivning: Bjørg Omholt

Bilredaksjon: Ingebjørg Gjesvik Liljedahl og Gudmund Bakke

Kart: Avd. ing. Marianne Meinich, Hole kommune

(tillatelse nr. LKS 82003/R76908/Statens kartverk)

Kart 1827 (etter originalmålinger)

Konduktør Braags utskiftingskart over Krokskogens Allmenning 1823

Omlagsfoto forside: Flyfoto over deler av Steinsfjerdingen 1989, med Steinsåsen nærmest. Bak ser vi Selteveien og Steinsletta, og til høyre for denne: Hårumsåsen, Loreåsen og en del av Herøya i Steinsfjorden. Foto: Fjellanger Widerøe A/S
Omlagsfoto bakside: Steinsletta rundt 1920, sett fra Steinsbakken. På vestsida av Steinsletta ser vi den såkalte «Portnerboligen», vis-à-vis gårdsveien til Stein gård, og nordafor (på østsida) skimter vi Stein skole, bygd 1916. (Hole bygdearkiv)

Boken er satt med 10,5/13 Sabon og trykt på 130 gr Gothic Silk

Repro, trykk og innbinding: AIT Otta AS, 2002

ISBN 82-993498-5-0

ISBN 82-993498-3-4 (Kompl.)